R. P. Fr.
LEANDRI
DE SS. SACRAMENTO,

NAVARRI, OPPIDI DE VILLA-FRANCA,
ORDINIS DISCALCEATORUM SANCTISSIMÆ TRINITATIS
Redemptionis Captivorum, olim Provincialis Provinciæ Spiritus Sancti:
Nunc iterum atque iterum Diffinitoris Generalis totius Ordinis,
quondam in suo Collegio Complutensi Theologiæ Professoris;

QUÆSTIONES MORALES THEOLOGICÆ,

In septem Ecclesiæ Sacramenta.

CVNCTIS OPVS PERVTILE, POSTERIORES QVATVOR
continens Tractatus, scilicet DE ORDINE, DE EVCHARISTIA,
DE SACRIFICIO MISSÆ, ET DE MATRIMONIO.

Nunc noviter prodit ab eodem Auctore diligentiùs recognitum, & copiosiùs auctum, cum duplici Indice: primo Tractatuum, Disputationum, & Quæstionum: altero verò Sententiarum.

ALTERA PARS.

LUGDUNI,
Ex Typographia JACOBI CANIER.

M. DC. LXXVIII.

CUM SUPERIORUM PERMISSU.

SANCTIS PATRIARCHIS

ORDINIS SANCTISSIMÆ TRIADOS

Redemptionis Captivorum Fundatoribus,

JOANNI DE MATA,
ET FELICI DE VALOIS,

Eorum minimus alumnus Fr. LEANDER DE SS. SACRAMENTO se, suaque Opera commendat.

RIMITIAS lucubrationum mearum quibus, nisi Seraphicis Redemptoribus in Isaiæ Seraphinis adumbratis, commendabo? Quibus, nisi coadiutoribus Christi libabo? Quibus, nisi hæredibus sui testamenti præsentabo? Quibus, nisi Parentibus meis Beatissimis, & Sanctissimis Ioanni, & Felici sacrabo? Sed qui Beatissimos, ac Sanctissimos prædico, quos Ecclesia nec in Breuiario Romano, nec in eius Martyrologio hucvsque refert, aut numerat? (O Deus! O filiorum incuria! Seu, ô mysterium!) At quos Sanctissimus noster Vrbanus VIII. in diplomatibus terque, quaterque Sanctos appellauit, Beatos non nominabo? At quos (stante decreto de auferendis diadematibus, & radiis à non Canonizatis) videns idem Vrbanus in Altari Sanctæ Franciscæ Romanæ Cænobij nostri redimitos tempora radiis, & diadematibus, concessit sic permanere, Sanctos non nuncupabo? At quos iterum, atque iterum S.D.N. Innocentius X. non solùm Sanctos dixit, verùm etiam eorum Altaribus, Medalliis, & Imaginibus, ex certa scientia indulgentias concessit, quæ nullo modo applicantur, nisi sint Sanctorum Canonizatorum, aut saltem Beatorum, timebo ego Sanctos dicere? At quos Anglicana Prouincia ab anno 1432. vt Sanctos celebrauit officio, & iamiam in multis Regnis Hispaniæ, & Galliæ publica veneratione coluntur, Sanctos ore pleno non prædicem? Apage. Igitur Sanctissimi, & Beatissimi Parentes mei, à Sacramentorum opere, in quibus Orbis Redemptio continetur, initium sumpsi. Et meritò, diuinæ Triados morem sequutus, quæ sese olim semper cum Sacramentis reuelabat. In primo temporis spiculo, in ipso mundi exordio suimet Trias præstitit effigiem. Gen.2. In principio creauit Deus cœlum, & terram, & spiritus Domini ferebatur super aquas. *Deus, ecce Patrem. In Principio, en Filium. Spiritus Domini, ecce Spiritum-Sanctum. Sed vbi Sacramenta?* Super aquas, *conspice Baptismum.* Fiat lux, *meditare in hoc perobscuram Eucharistiæ vmbram; nam, vt aliquibus Ecclesiæ Patribus placet, sine subiecto tunc temporis fuit: lux igitur sine subiecto præfigurat Eucharistiæ candores sine subiecto. Gen.18. Abrahamo in conualle Mambre apparuerunt tres viri;* tres vidit, & vnum adorauit. *En Trinitatem. Sed vbi Sacramenta? Fecit illis conuiuium; etenim ait sacer Textus:* Ponam-

que buccellam panis, & confortetur cor vestrum. *Eucharistiam intellige.* Afferam paullum aquæ,& lauentur pedes vestri. *Pœnitentiam considera. Quid plura? Isai.6.in trisagio illo diuino à Propheta percepto, quis est qui Trinitatem adumbrari ignoret? Sed vbi Sacramenta? Quin vbi non plura? In calculo ignito, & albo Christum sub albicantibus speciebus ignientem, plures Patres recognoscunt: in Vatis mundatione, pœnitentiæ Sacramentum depingitur. Ergo Trinitatis reuelationem comitatur semper Sacramentorum ostensio. Sic Ego, vt Trinitatis filius, vt ipsius stemmate insignitus, quando Triados orbi cognitionem exopto, per figurarum veterum impletiua, per miraculorum ab ipsa factorum maxima, Triados inuisibilia ostendo. Fallor, si in primordiis Religionis meæ, in ipsius (inquam) portentosâ, & cælesti reuelatione, prædicti mysterij non præcesserit clarum vestigium. Vobis enim, ô sanctissimi Parentes, in solitudine Angelicam vitam degentibus, ceruus dealbicanti pilo crucem rubei, ceruleique coloris super caput portans, quasi cælestia præsagiens, lætabundus, & exultans apparuit, in triplici colore Trinitatem adumbrans. Sed in quo Sacramentum? In situ. Sedebatis namque diuina colloquentes iuxta fontem, qui Sacramentorum aquas salientes in vitam æternam symbolizat. Vnde & à ceruo, & à fonte primum nostrum cœnobium illic structum, hucusque nomen conseruauit. Iuxta illud illinc in marmore scriptum,*

In ceruo gelido fit Triadis primitus ordo.

Plus vltra, Duce Angelo proficiscebamini in Romanam Curiam: feliciter peruenistis, inuenistis gratiam in conspectu Innocentij tertij. Sed quid mirum si in vestris nominibus & gratiam, & felicitatem præferebatis? De quibus non ineptè illud D. Ambrosij decantarem, Quorum nec nomen quidem vacuum est luce laudis: vt videatur mihi non hominum habuisse nomina, sed oracula Redemptorum, quæ indicarunt quid effectus futuri. Igitur coram Pontifice Summo Purpuratis Ecclesiæ Patribus sociato, in Beatissimæ Agnetis secundo, & felici die, supernis luminibus refulgente templo, apparuere tres, Angelus in veste candida, in cælesti, rubicundaque cruce; captiuus duplex, quos mutuatis manibus tenebat cælestis Paranymphus. At quo tempore Trinitatis fit reuelatio? Quando ineffabile Eucharistiæ Sacramentum eleuabatur, intonante supremo capite, seu vt aliis placet, cælesti nuntio: Hic est Ordo approbatus, non à Sanctis fabricatus, sed à solo summo Deo. *Ecce ergo, & Trinitatis reuelatio Sacramenta, & Trinitatis ostensionem Sacramenta comitantur. Accipietis itaque, ô Redemptores mei, & dulcissimi Patres, has qualescumque de Sacramentis enodationes, ac proinde & Trinitatis reuelationes, opus multis modis, ac nominibus vestrum. Tum quia sicut lucernæ positæ super candelabrum, in sermone, in munere, in veste orbi lumen Trinitatis intulistis: tum quia sicut Abraham, doctrinæ pane, sapientiæ aqua Trinitatem sustentastis: tum quia ad instar duorum Isaiæ Seraphinorum diuinum Trisagium in æternum intonatis, & ignito, alboque Eucharistiæ calculo Captiuorum maculas mundastis: imò & lux vestra in tenebris barbarorum lucebat, & vox Trisagij vestri ab obduratis infidelium auribus percipiebatur. Tum denique vestrum est Opus, quia à filio, & quia vestro singulari patrocinio elaboratum. Accipietis, inquam, in vestram fidem, atque tutelam. Valete Beati Patres, & gaudete cælesti Trinitate, qua cum fortunatis spiritibus in æternum fruimini, meque vestrum minimum filium vestro auxilio, atque complexu fouete, & Trinitati, sub cuius nomine, & signis milito, sæpius commendate.*

AD

AD LECTOREM.

MINISTERII mei quotidiana vigilia, Beneuole Lector, Religiosique status indispensabilia exercitia aliquantulum editionem huius secundæ Partis detinuere. En illam in omnibus consonam primæ, in methodo, in nonnulla noua continendo, in sententiam propriam resolutoriè semper propalando, in præbendo sententiis contrariis probabilitatis, aut improbabilitatis censuram, in diligenti citatione, & suaui malarum citationum emendatione, in ferè omnium, quæ hucusque de Sacramentis scripta sunt, breui ministratione. In vtraque inuenies locupletissimos, & perbreues indices rem totam comprehendentes, præsertim in hac secunda parte, vbi pro indice alphabetico Compendium totius Partis reperies, vt videatur mihi superfluum quid aliud postea pro Compendio in lucem edere. Vita Comite, & à negotiis vacante, scribam eodem stylo super quinque Ecclesiæ præcepta. Faxit Trias in sui gloriam, in tui vtilitatem, & in obsequium meæ Religionis, & Matris Ecclesiæ, cuius correctioni quæ minùs bene dixerim, subjicio. VALE.

Gloria, laus, & honor tibi sit Sanctissima Trias,
Cui puerile meum promptsit hosanna pium.

APPROBATIO R. P. Fr. FRANCISCI A SANCTO IVLIANO, *Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum Diffinitoris Generalis, &c.*

IAM secundò secundam de Sacramentis Partem à R. admodum P. Fr. LEANDRO de Sanctissimo Sacramento concinnatam, secunda sorte Superiorum iussu occurrenti vidi. Vidi, inquam, & expaui: considerani vtique, & miratus sum. Non inglorius in primo agmine processit Author, sed equidem gloriosissima volante fama, & plaudente lingua, non modò apud familiares, & domesticos, sed & apud exteros, non modò in vulgus, sed in doctissimos quosque, & sapientissimos. Latens sub obliuionis, siue incuriæ ruderibus flumen, ex quo subinde plures promanarunt riui non ingrati saporis, remoto cespite detexit: ob quod ebullientes iam in ipsa scaturigine latices huius secundæ partis in votis erant omnium. Nouerunt me tum cuncti qui primis huius sacri Operis fluenta degustarunt, & delibarunt; & qui non semel sommo studio, verbis grauissimis, & importuna (vt sic loquar) authoritate, repetitis literis ab ipso intenderunt, vt ne quid temporis insumeret, nisi in incepto opere admodum desideratissimo consummando. Et non in magnam rapior admirationem, si dixit, si scripsit, si sensit, si cogitauit compendioso stylo, illoque clarissimo: quidquid dixere, scripsere, sensere, & cogitauero antiqui lato calamo, & quidquid somniauere per otium, solerti cura notauit. Vnde si Opus cum multorum Scriptorum farragine, quos insatiata luxuriantis nostri seculi scribendi libido parturit in dies, conferatur, paucis inferius, multis par, & quampluribus superius iudicabitur. Et quia nihil Scripturæ sacræ, Conciliis, & Patribus dissonum; sed omne consonum rationi, & moribus continet, desiderio desidero vt prælo mandetur. Sic iudico, sic sentio. Matriti in nostro Discalceatorum Sanctissimæ Triados Conuentu, primo Aprilis anni millesimi sexcentesimi quadragesimi tertij.

Fr. FRANCISCVS A SANCTO IVLIANO, Diffinitor.

FACVLTAS

FACVLTAS ORDINIS.

FRATER Didacus à Iesv, Maior, ac Generalis Minister Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum. De consensu nostri Definitorij Generalis, vt secunda Pars Quæstionum Moralium Theologiæ in septem Sacramenta Ecclesiæ, à P. Fr. Leandro de Sanctissimo Sacramento nostræ Sacræ Religionis Theologiæ Professore composita, & à grauioribus, & doctioribus eiusdem Ordinis Theologis recognita, & approbata Typis mandetur, tenore præsentium facultatem concedimus. In quorum fidem has litteras manu nostra, & sigillo, ac Secretarij nomine subscriptas dedimus Matriti, die octaua Aprilis anni millesimi sexcentesimi quadragesimi tertij.

Fr. Didacvs a Iesv, Min. Generalis.

De Mandato P. N. Ministri Generalis,

Fr. Ildephonsvs à SS. Trinitate,
Secretarius.

APPROBATIO DOCTORIS FRATRIS CHRYSOSTOMI CABERO, in Complutensi Academia Sacra Theologia Moderatoris publici, & Cisterciensis familia Lectoris Iubilati.

OPvs istud laconica conscriptum methodo à R. P. Fr. Leandro de Sanctissimo Sacramento, Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis, & in suo Complutensi Collegio venerando Rectore, dulci concinnatum stylo, perillustris Curiæ Complutensis Vicarij commissione attentè legi, considerani attentè. Opus sanè alterius de aliis Sacramentis iure germanum, ortu secundum, prima tamen sede meritò collocandum, doctum, pium, Catholicum, moribusque magnopere perutile. Mirentur alij huius Doctoris in resoluendis quæstionibus acumen, alij in allegandis tot Authoribus fidem, alij in refutandis aduersantium opinionibus efficaciam, alij tantam diuersarum rerum raram notitiam, singularémque scientiam admirentur. Me autem cum Authorem istum tanta præditum modestia, eiusque opera opima religiosam pietatem iucundè perolentia contemplor, magis modus sciendi, quàm eius scientia in admirationem rapit. Quid est modus sciendi, rogat sermone 36. super Cantica, mellifluus iste Doctor, de cuius ore melle dulcior fluebat oratio? Quid, nisi vt scias (inquit Bernardus) quo ordine, quo studio, quo fine quæque nosse oporteat. Quo ordine, vt id priùs, quod maturius ad salutem. Quo studio, vt id ardentiùs, quod vehementius ad amorem. Quo fine, vt non ad inanem gloriam, aut curiositatem. Hunc ordinem, istud studium, finem istum in hoc Opere, in hoc Doctore reperiri iudico, è Republicaque esse vt prælo mandetur, Typisque excudatur ista Pars Sacramentorum secunda. In Collegio Complutensi Diui Bernardi, septima die mensis Maij, anno Domini 1643.

Fr. Chrysostomvs Cabero.

APPROBATIO R. P. Fr. DIDACI DE BENAVIDES, IN Academia Complutensi Artium Magistri, & Sacræ Theologiæ Doctoris, & Cathedræ secundæ S. Thomæ publici Regentis, & in Prouincia Castellæ Ordinis Carmelitarum primi Diffinitoris.

REverendissimi P. Fr. Leandri de Sanctissimo Sacramento, olim Sapientissimi Sacræ Theologiæ Lectoris, nunc Religiosissimi Ministri Collegij Patrum Excalceatorum Sanctissimæ Trinitatis, alterum volumen, prioris vrternum, de Sacramentis Ecclesiæ, Ordine, Eucharistia, Matrimonio, ex decreto Reuerendissimi Ordinarij D. D. Ildephonsi Diaz de Chaues, Canonici Almæ Ecclesiæ Toletanæ Primatis, & Vicarij Generalis in hac Curia Archiepiscopali Complutensi pro Capitulo Sede vacante:

Vidi vigili cura, animi oculata attentione, & lustratus indagine diligenti, nil deprehendisse testor Fidei Catholicæ dissonum, aut probis moribus aduersum: potiùs Authorem indefesso studio, & labore innumera volumina Sacramentariorum euoluisse, tum veterum, tum etiam (quod magis habendum in ætate feracissima librorum) recentiorum, quorum ministerio in dies Deus suam Ecclesiam mirificè nouis splendoribus illustrat, ne senilis vetustas caducitate pereat, sed nouitate pubescenti iuuenescens rediuiuat. Vt moisfterfamilias profert de thesauro suo noua, & vetera; ingenij viuaci disquisitione sententias aduersas, & varias cum neruosis fundamentis contulit, & inter præconciliatas difficiles probabiliorem aciem præferentem præacceptauit, & inter controuersas, & litigiosas maturam, & subtilem decisionem protulit: nec semel (quod æstimabile est) solida fulcra dexteritate mira, & laconica indigitauit, & repulsis tricis, & verborum ambagibus calagine, & tenebris lectorem offundentibus, & deterrentibus, sinceritate, & candore puras depinxit. Quibus opus incredibili studio laboratum, eruditum, expolitum, & valde vtile euadit, mole angustum, pretio immensum, breuitate succinctum, comprehensione interminum, vt penè mille arbostis, & fæcibus defæcatâ doctrinâ, vno, & breui poculo æger, & piger scholasticus innumeras, & intermi- natas librorum paginas pagella breui possit haurire. Operi accidisse reor, quod ornatæ orationi (ex Plutarcho) prolixitate luxurianti debili, sed solida breuitate forti: quod aureo numismati, quod eo pretiosius,

tiosius, æstimabilius, & vtilius, quo in minori materia plus valoris complectitur. Quod egregiè æsti nabilitatem Operis adaoget, vt iuxta Oxomensis Aogli Epigr. lib. 1. num. 168. ad Lectorem de seipso, sibi Author iste iure vsurpare valeat in sugillatorem:

Nostra tibi breuitas ignauia fortè videtur,
Crede mihi, labor est non leuis, esse breuem.
Non facio vt multi, qui multa, & stulta loquuntur.
Sermo meus stultus fortè, tamen breuis est.

Quibus, & aliis adductus censui Opus laconicum, numeris omnibus absolutum, vtilissimum tyronibus, prouectis, Theologis, Summistis, Confessariis, Parochis, & vtriusque Iuris Consultis, in decisionibus Canonicis, quibus materia de Matrimonio fulcitur, præloque dignissimum, vt communi Reipublicæ bono è manibus prædictorum non excidat, sed frequenti vsu teratur. In Carmelo Complutensi, Nonis Maij à Virgineo partu anno 1642.

Fr. Didacvs de Benavides.

APPROBATIO R. P. FRANCISCI ALPHONSI è Societate IESV, in Collegio Complutensi Primarij Theologiæ Professoris.

DE Mandato Sapientissimi Domini D. Antonij de Aldana, Vicemgerentis Vicarij Generalis in hac Diœcesi Toletana, vidi secundam partem *Quæstionum Moralium in septem Sacramenta, Authore Reuerendo admodum P. Fr. Leandro de Sanctissimo Sacramento,* Ministro meritissimo in Collegio Complutensi Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis. Opus quidem valde vtile iis, qui in Quæstionibus Moralibus se exercent. Multa namque continet, quæ antiqui non attigère: multa, quæ accuratam recentiorum diligentiam præterfugere. Cum pulchra inuentione optima dispositio cohæret: cum efficacibus rationibus aptus in scribendo stylus. Doctrinâ constat solidâ, tutâ Patrum, & Doctorum authoritate munitâ, nouiss argumentorum momentis probatâ. Opus denique vndequaque perfectum iudico, in quo cù nihil est à fide, bonísque moribus alienum, tum omnia ad animarum profectum, & ingeniorum culturam valde conducentia. Quare luce, & omnium eruditorum oculis dignum iudico. In hoc Collegio Complutensi Societatis Iesv, die 14. Maij, anno 1643.

FRANCISCVS ALPHONSVS.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOs el Licenciado Don Alonso Diez de Chaues, Canonigo en la Santa Iglesia de la Ciudad de Toledo, Primada de las Españas, y Vicario General en la Audiencia y Corte Arçobispal de esta Villa de Alcala, &c. Por la presente, por lo que a nos toca, damos licencia al P. Fr. Leandro del Santissimo Sacramento, Ministro del Colegio de los Descalzos de la Santissima Trinidad, para que pueda imprimir la segunda parte de las Quæstiones Morales Theologicas. Atento a sido vista, y examinada por commission deste Tribunal, y no auer en ella cosa que no sea muy acordada y conueniente. Fecho en Alcala, en 11. de Mayo de 1643. años.

El Licenciado ALONSO DIEZ DE CHAVES.

Por su mandado,

FELIPE ENRIQVEZ.

Approbatio

Approbatio Doctorum Facultatis Parisiensis.

NIHIL Censurâ dignum reperimus, Nos infrascripti Doctores Theologi Almæ Facultatis Parisiensis, in Opere de Sacramentis in genere, & in specie, Præceptorum Ecclesiæ obseruatione, ac de Censuris Ecclesiasticis, composito à Reuerendo admodum P. Leandro à Sanctissimo Sacramento, ex Ordine Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis. In lucem igitur edatur, quippe quod succinctè, & explicatiùs satisfaciat omnibus quæstionibus, quæ in subiecta quaque materia possunt excogitari. Actum in Carmelo nostro Lugdunensi, die vltima Ianuarij 1654.

Fr. PAVLVS LOMBARO, Prouincialis Prouinciæ Narbonæ Ordinis FF. B. M. Virg. de Monte Carmelo.

Fr. CYRILLVS MOREL, humilis Prior Conuentus Lugdunensis eiusdem Ordinis.

CONSENSVS PROCVRATORIS REGIS.

IVxta supplicem Iacobi Canier Typographi Lugdunensis postulationem, vt ei liceret typis mandare librum inscriptum, *R. P. Fr. Leandri de Sanctissimo Sacramento, &c. Quæstiones Morales Theologicæ, &c.* attento quod Priuilegium Ioanni Couronneau ad viginti annos concessum vltimâ Iulij 1656. exspirarit: viso dicto Priuilegio,

Pro Rege consentio Licentiæ à dicto Iacobo Canier requisitæ, concessis ei inhibitionibus consuetis ad triennium duraturis. Lugduni 30. Augusti 1677.

VAGINAY.

PERMISSIO.

Fiat juxta Conclusiones Procuratoris Regij. Lugduni anno & die supradictis.

DE SEVE.

SERIES TRACTATVVM SECVNDÆ PARTIS.

INDEX

INDEX

Tractatuum, Disputationum, & Quæstionum, quæ in hac secunda Parte continentur.

TRACTATVS VI.

De Sacramento Ordinis.

DISPVTATIO PRIMA.

De Natura, Quidditate, & Numero Ordinum. *pag.* 1

DISPVTATIO II.

De Institutione omnium Ordinum in particulari. *p.* 7

DISPVTATIO III.

De Materia, & Forma omnium Ordinum in particulari. p. 14

DISPVTATIO IV.

De Ordinis Sacramenti Ministro, tam Ordinario, quàm à Papa Delegato. p. 23

DISPVTATIO V.

De Subiecto Sacramenti Ordinis. p. 29

DISPVTATIO VI.

De Ætate Ordinandorum. p. 31

DISPVTATIO VII.

De Scientia, & intentione Ordinandorum. Pag. 37

DISPVTATIO VIII.

De subiectione Ordinandorum Episcopo proprio. Pag. 40

statim,

DISPVTATIO IX.

De qualitate, & quantitate patrimonij, vel Beneficij ad Ordines requisiti. p. 46

DISPVTATIO X.

De Litteris Dimissorialibus. p. 51

DISPVTATIO XI.

De temporibus Ordinationum, & Interstitiis. pag. 54

DISPVTATIO XII.

De Effectibus Sacramenti Ordinis. p. 61

DISPVTATIO XIII.

De Sacrorum Ministrorum obligationibus. p. 62

TRACTATVS VII.

De Augustissimo Eucharistiæ Sacramento.

DISPVTATIO I.

De Definitione, Institutione, & Necessitate Sacramenti Eucharistiæ. *pag.* 79

DISPVTATIO II.

De Obligatione sumendi Eucharistiam ex præcepto diuino. *pag.* 81

DISPVTATIO III.

De Obligatione communicandi ex praecepto Ecclesiastico. *pag.* 85

DISPVTATIO IV.

De Ministro ad administrandam Eucharistiam. *pag.* 91

9. An

DISPVTATIO V.

De Ieiunio necessario ad sacram Eucharistiam suscipiendam. *Pag.* 97

DISPVTATIO VI.

De aliis dispositionibus corporis in suscipiente Eucharistiam requisitis. *pag.* 109

DISPVTATIO VII.

De Dispensatione ex parte animæ requisita ad Eucharistiam recipiendam. *pag.* 113

DISPVTATIO VIII.

De Materia, tam corporis, quàm sanguinis Sacramenti Eucharistiæ. p.127

24. An

DISPVTATIO IX.

De forma sacramenti, tam corporis, quàm sanguinis. p.142

DISPVTATIO X.

De modo quo Christus est in hoc Eucharistia Sacramento. p.147

12. An

DISPVTATIO XI.

De effectibus Sacramenti Eucharistiæ. p. 152

TRACTATVS VIII.

De Sacrificio Missæ.

DISPVTATIO I.

De partibus essentialibus Sacrificij Missæ. pag. 159

DISPVTATIO II.

De Ministro à quo faciendum est Missæ sacrificium. pag. 164

16. An

DISPVTATIO V.

De Diebus quibus liceat, & teneatur Sacerdos ad celebrandam Missam. pag. 177

DISPVTATIO VI.

De Hora, & Loco celebrandi Missam. p. 185

DISPVTATIO VII.

De Altari, Vasis, ac vestibus quibus celebranda est Missa. pag. 189

Disputationum, & Quæstionum.

TRACTATVS IX.

De magno Matrimonij Sacramento.

DISPVTATIO I.

De Sponsalium essentia, & obligatione. pag. 203

44. An

DISPVTATIO II.

De Cauſis, quibus ſponſalia diſſoluuntur. *pag.* 214

32. An

DISPVTATIO III.

De Essentia, & Quidditate Matrimonij. pag. 226

DISPVTATIO IV.

De Quidditate, & Institutione Matrimonij, vt Sacramentum est. pag. 228

DISPVTATIO V.

De Indissolubilitate Matrimonij. *pag.* 233

29. An

DISPVTATIO VI.

De causa efficiente ipsius matrimonij, quæ est consensus. *p.* 240

DISPVTATIO VII.

De Consensu Clandestino. *p.* 245

57. An

DISPVTATIO VIII.

De Consensu conditionato. *pag.* 262

DISPVTATIO XII.

DISPVTATIO XIII.

DISPVTATIO XIV.

DISPVTATIO XV.

De Impedimento disparis cultus. *pag.* 281

DISPVTATIO XVI.

De Impedimento vis, metus, vel violentiæ. *pag.* 286

18. An

DISPVTATIO XVII.

De Impedimento Ordinis. p. 293

DISPVTATIO XVIII.

De Impedimento Ligaminis. p. 296

DISPVTATIO XIX.

DISPVTATIO XX.

DISPVTATIO XXI.

DISPVTATIO XXII.

De Impedimento raptus. p.320

DISPVTATIO XXIII.

De Impedimentis tantùm impedientibus. pag.321

§. I. *De Impedimento primo, quod est Ecclesiæ vetitum.* *ibid.*

§. II. *De Impedimento temporis Ferialis.* p.322

§. III. *De Impedimento ex Catechismo.* p.322

§. IV. *De Impedimento sponsalium.* p.323

§. V. *De Impedimento voti simplicis castitatis, aut Religionis.* pag.323

§. VI. *De impedimento quod oritur ex incestu.* pag.326

DISPVTATIO XXIV.

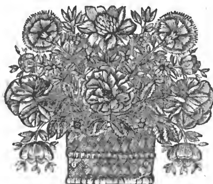
DISPVTATIO XXV.

De Debito Coniugali. *pag.* 346

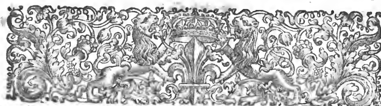
DISPVTATIO XXVI.

De Diuortio, aut de Dissolutione matrimonij quoad torum, & cohabitationem. p. 366

43. An

TRACTA

TRACTATUS SEXTUS
DE SACRAMENTO ORDINIS.

RACTANT de Sacramento Ordinis Authores *in principio 1. partis citati.* Concilia, Lateranense *cap.* 3. Florent. & Trident. *sess.* 23. *&* 24. Catechis. Roman. *Tractatu de Ordine.* Theologi cum Magistro *in* 4. *dist.* 24. Ubi S. Thom. Richard. Scotus, Sotus, Palud. Capreol. & alij. Canonistæ *in cap. Cum contingat, de ætate, & qualitate Ordin. in can. Cleros,* 21. *dist. in can. Perlectis, dist.* 25. Nauarrus *in Manuali, cap.* 22. Henriquez *lib.* 10. Couarruu. *lib.* 1. *variar.* Bellarm. *de Ordine, tom.* 2. & ex Recentioribus Thomas Sanchez *tom.* 2. *consil. lib.* 7. Ludouicus de S. Iuan *in Summ.* Diana, Philibertus Marchinus, D. Ioannes Machadò de Chaues: Summistæ *verb. Ordo,* & alij permulti infra adducendi.

DISPUTATIO PRIMA.
De natura, quidditate, & numero Ordinum.

QVÆSTIO PRIMA.

An detur in Ecclesia Sacramentum Ordinis.

EGANT ex Hæreticis nostri temporis, Lutherus *lib. de captiuitate Babylonica, tit. de Ordine.* Kemnitius 2. *part. examinis Concil. Trident. disput. de Ordinis Sacramento,* & alij, vt referunt Bellarm. *lib.* 2. *de Ordine, cap.* 1. Becanus *de Sacram. Ordinis, cap.* 26. *quæst.* 1. & Philibertus Marchinus *tract.* 1. *de Ordine, part.* 1. *art.* 20.

Sed certissimè de fide respondeo: Dari, quia sic definitur *in cap. Ad abolendam, de hæreticis,* in Concilio Romano sub Siluestro, *cap.* 3. *& can.* 1. Carthag. IV. & Laodicensi *can.* 1. Chalcedon. *can.* 2. Bracharensi *can.* 3. Florentino *in decreto Eugenij,* & in Tridentino *sess.* 23. *can.* 2. *& can.* 3. per hæc verba: *Si quis dixerit, Ordinem, siue sacram Ordinationem, non esse verè, & propriè Sacramentum à Christo Domino institutum, Anathema sit.* Sic Concilium. Et sic omnes Theologi cum Magistro *in* 4. *dist.* 24. Vbi D. Thomas, Sotus, Palud. Scotus, & alij. Legantur Henriquez, & Philibertus locis citatis.

QVÆSTIO II.

An Sacramenti Ordinis recta sit hæc definitio: Ordo est signaculum quoddam, per quod spiritualis potestas tribuitur Ordinato?

NEgant in primis Sotus *in* 4. *dist.* 24. vbi ait: *Ordinem esse Sacramentum, quo specialis potestas traditur in ordine ad consecrandum corpus, & sanguinem Christi.* Sotum sequuntur Ægidius *de Sacram. disp.* 20. *dub.* 1. & Ochagauia *tract. de Ordine, quæst.* 1. *num.* 7. Sanchez *loc. cit. cap.* 1. *dub.* 1.

Negat etiam Nauar. *in Man. cap.* 22. *num.* 17. hanc assignans Ordinis definitionem: *Ordo est Sacramentum, quo traditur character, & potestas consecrandi Eucharistiam, vel in id administrandi.*

Negant deinde Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 233. *c.* 2. *num.* 27. sic Ordinem definiens: *Ordo est signum Ecclesiæ à Christo Domino institutum, quo traditur alicui potestas, & officium.*

Negant tandem Bonac. *disp.* 8. *de Sacram. Ordinis, quæst. vnica, punct.* 1. *num.* 1. Ludouicus de S. Iuan *quæst.* 1. *de Sacram. Ordinis, art.* 1. *dub.* 1. & alij alias definitiones Ordinis tradentes.

Sed probabilius respondeo: Rectam esse prædictam Ordinis definitionem, nempe: *Ordo est signaculum quoddam, per quod spiritualis potestas attribuitur Ordinato.* Hoc est: *Signum sensibile, per quod potestas*

potestas in Ordine ad Eucharistiam conficiendam, vel ministrandam, tribuitur ordinato. Sic Mag. *in 4. dist.* 24. & D.Thom. D.Bonau. Durand. ibid. Nuñus in addit. *ad 3.part. quæst.34. art.2. pag.*804. Granados *tract.1, de Sacram. Ordinis, disp.1. num.* 1. Philibertus Marchinus *tract.1.part.1.cap.4.à.num.*7. Ioannes de la Cruz *in sum. tract. de Ordine, initio.* Samuel Lublinus *tom.1. sum. verb. Ordo, in principio.* Machado *tom.1.sum.lib.3.part.1.tract.4.doc.1.*& alij.

QVÆSTIO III.

An Ordines sint ad minus septem?

NEgant ex Hæreticis Caluinus *lib.4. instit. cap. 4. & 19.* & Kemnitius *in examine Trident. sess.* 23. (vt referunt Bellarm. *lib.1.de Cleric. cap.* 11. & Philibertus *tractat.1.cit.part.1.cap. 5. num.1.*) asserentes: tres tantum esse Ordines Ecclesiasticos, nempe Episcopatum, Presbyteratum, & Diaconatum.

Sed de fide certissimè respondeo: Esse ad minus septem Ordines in Ecclesia: Quatuor minores, & non sacros: videlicet, Ostiariatum, Exorcistatum, Lectoratum, Acholytatum: & tres maiores, & sacros, nempe, Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum. Sic definitur in Concil. Carthagin. 4. *cap.* 3. cui interfuit S.Augustinus; in Romano sub Syluest. *cap.* 3. Florent. *in instruct. Armen.* & in Trident. *sess.23.can.* 2. vbi sic habetur: *Si quis dixerit, præter Sacerdotium non esse in Ecclesia Catholica alios Ordines maiores, & minores, per quos, velut per gradus quosdam in Sacerdotium tendatur, Anathema sit.* Sic Concilium, & sic omnes Catholici. Legantur Bellarm. & Philibert. *loc. cit.* An autem sint plures Ordines, quàm dicti septem, ex iam dicendis constabit.

QVÆSTIO IV.

An Psalmistatus sit Ecclesiasticus Ordo?

AFfirmat Tilman. *lib. de Sacram.*3. apud Philibertum *infrà*, & affirmant aliqui Canonistæ apud Archangelum Rubeum *in 4.dist.24.& 25. pag. mihi* 285. & apud Hurtadum *vbi infrà.*

Sed certissimè respondeo: Non esse. Quia officium Psalmistarum, seu Cantorum non erat stabile, vt colligitur ex Concil. Carthag. IV. *cap.* 10. at Ordo est permanens, & stabilis: ergo. Addo, quod Cantores, & Psalmistæ à solis Presbyteris constituebantur, vt habetur *in cap. Psalmista, dist.* 23. at simplex Sacerdos non potest per se Ordines conferre: ergo officia Cantorum, & Psalmistarum non sunt Ecclesiæ Ordines.

Nec obstant aliquæ Glossæ, & Textus, appellantes Psalmistatum Ordinem. Nam sumpserunt nomen Ordinis impropriè pro officio Ecclesiastico; non propriè pro Sacramento Ecclesiæ. Sic Archangel.*loc.cit.* & Philibertus *tract.1. part. 1. cap.* 6. vbi ait esse certam sententiam, & nullum alium, præter Tilman. oppositum dixisse. Sed in hoc minus bene, cùm multi ex Canonistis illud asseruerint, vt bene Archangel. *loc. cit.* Hurtado *tract. de Ordine, diff* 2. Sanchez *tom.2.consil.lib.7.c.1.dub.7.num.*6. Et apud ipsum D. Thom. Bonau. Ricard. Sotus, Tabiena, Syluester, & alij. Quos sequuntur Dicastillo *de Sacram.tract.6.disp.1.dubit. 2. num.* 21. Palaus *tom. 4. tract.27.punct.2.num.2.* Trullench. *de Sacram. lib. 6. cap. vnico; dub.1.num.9.*

QVÆSTIO V.

An prima Tonsura sit verus Ordo Ecclesiasticus?

AFfirmant Canonistæ communiter. Angelus *verb. Ordo, num.*1. Hostiens. & Abbas *in cap. cum contingat. de ætate & qualit. Ordin.* Butrius *num.*3. Couarruuias *in cap. Quia nos, num.4. de testam.* Viuianus *in praxi iurispatronatus, part.2. lib.6 cap.1.n.*3. Cardin. Alexand. *in cap. Clericos, dist.*21. Cardin. Zabarella *in Clement.2.§.1.de sepult.* Lancellotus, Parisius, Antonius Cuchus, Madius, Garcias, Campanilis, Thomas Valascus, Franciscus Leo, quos referunt, & sequuntur Barbosa *de offic. & potest. Episcopi allegat.2 num.* 16. & 17. & Torreblanca *in epitome delictor.in Appendice, cap. 6. per totum, & de iure spirituali lib.2.cap.12.pag.51. & lib.15.cap.5. à num.*12. Citat etiam pro hac parte Philibertus (*vbi infra*) præter hos omnes Authores, Principem Canonistarum Nauarrum *in Man. cap.22. num.*18. Sed malè; nam hic Author oppositum docet, vt *infra.*

Sed longè probabiliùs respondeo: Non esse verum Ordinem. Primò: quia in ea non datur initiato aliqua spiritualis potestas, cum ad nullum certum officium in Ecclesia habendum deputetur, in ordine saltem ad Eucharistiæ ministerium, ad quod reliqui omnes Ordines ordinantur: ergo.

Secundò: Quia Concilium Trident. nunquam vocat primam tonsuram Ordinem, sed semper eam ab Ordinibus distinguit, & segregat *sess. 23. cap. 2. & 6.* ergo. Sic sentiunt omnes Theologi cum Magistro *in 4.dist.*24. S.Thom.*q.4.art.*2. D. Bonau. Ricard. Durand. Palud. ibid. Hugo de S. Victore *lib.2.de Sacram.part.3.cap.* 3. Syluester *verb. Ordo* 1. Rodriguez *in sum. part.2.cap. 13. num.*2. Sayrus *lib.4. de censur.cap.4.num.7.& lib.6.cap.1. num.* 19. Bellarm. *lib. 1. de Clericis, cap.*13. Suarez *de Sacrament. disp. 1.sect.2.& tom.1. de Relig. lib. 4. de Horis can. cap. 9. num.*5. Reginald. *lib.30. tract. 1. num.* 4. Vasquez *tom.3.in 3.part. disp. 263. cap. 1. n. 9.& disp.237. cap.*2. Molfesius *tract. 2. cap. 1. num.* 31. *& cap. 3. num.* 16. Fabius *in suo scrutinio, cap. de Ordine.* Bonac. *disp.8.q.vnica, punct.1. num.* 6. Homobonus *de humana vita statibus, part.2.cap.*20. Valentia *tom. 4. disp. de Ordine, quæst.1.* Fillliuc.*tom.1.tract.9. num.* 15. Layman *lib.5.tract.9.cap. 33. num.* 3. Fernandez *in examine Theologiæ, part. 3. cap. 11. §.1.num.*3. Chamerota *de Sacram.s.act.11. de Ordine, cap.1. dub.* 1. Quos omnes sic citat, & sequitur Philibertus *tract. 1.de Ordine, part.1.cap.7. num. 2. pag.*6. Quibus ego addo vnum pro mille, meum Nauarrum *in Man. cap.22.num.18. versu Quare.* Baldellum *tom. 2. part. 5 tract.7.cap.3.pag.mihi* 589. Raynerium *tom. 2. ver. Ordo, cap.* 26. Pesantium *in addit. quæst. 40. disp. 2. pag.* 1005. Archangelum *dist. 24. & 25: pag.* 287. Ochagauiam *tract. de Ordine, quæst.2.& 3.* Ægidium *disp. 20. dub. 2.* Hurtadum *tract. de Ordine, diff.* 2. Binsfeldium *in Enchirid. Pastoralis Theologiæ, part. 2.cap.16. de Ordine, §.4.* Ioannem de Cruce *loc. cit. dub.1.concl.1.* D. Ioannem Machado *tom. 1. sum. lib. 4.part.1. tract.1. docum.1.* Ludouicum de S Iuan *de Ordine quæst.1.art.1. dub. 4. & diff.3.* Sanchez *lib. 7. consil.cap.1.dub.6.num.*6. dicens, id esse certissimum. Ioannem de Dicastillo *disp.1.cit.dub.*8. dicens, sed non bene, omnes in hoc conuenire præter Ayalam, & Fornarium. Sic etiam sentit Gesuald. *1. p. summ. tract.31.cap.2. num.*4. Palaus etiam *tom. 4. tract. 27. punct. 2. num.*4. Trullench. *lib. 6. dub. 1. num.* 7. Et communis.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VI.

An quatuor minores Ordines sint vera Ecclesiæ Sacramenta.

NEgant Magister *in 4. dist.* 24. Sotus *ibidem q.* 1. *art.* 4. *conclus.* 7. Michaël de Medina *lib. de continentia, cap.* 40. Nauarr. *in Man. cap.* 22. *num.* 18. Angles *in 4. quæst. de Ordine, art.* 1. *dist.* 3. *conclus.* 4. Ayala *lib. de tradit. Apostol. cap. de Ordine*, Viualdus *in candelabro aureo, de Sacram. Ordinis numer.* 13. *pag. mihi* 246. Qui citat pro hac parte Caietanum *quæst. de modo tradendi Ordines, art. vnico.* Durandum *in 4. dist.* 24. Victoriam *in summ. num.* 226. Castrum *de iusta Hæret. punit. c.* 22. Couarruuiam *lib.* 1. *variar. c.* 10. *n.* 10. Syluestrum *Ordo* 1. *quæst.* 1. *versic.* 3. Sed certè ex his, quos hic author citat, authoribus oppositum docent Victoria & Couarr. *loco pro contrario citato.* Tenent tamen ex recentioribus etiam Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 137. *cap.* 2. & meo videri Machado *tom.* 2. *sum. lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 2. *docum.* 1. *num.* 2. (licet contrarium secutus fuerat *tom.* 1. *lib.* 2. *part.* 1. *tractat.* 4. *docum.* 3. Petrus Cañedo *in Compend. de Sacram. tractat.* 8. *pag. mihi* 252. & Layman *lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 4. *assertione* 4. penes Philibertum *vbi infrà*. Sed certè Layman potius sanet oppositæ parti, si legatur attentè: Sed quidquid sit de hoc. Probatur hæc pars à Patre Vasquez. Quia in primitiua Ecclesia non fuerunt quatuor minores Ordines, cum de illis nulla fiat mentio.

Sed longè probabilius respondeo: Esse vera Sacramenta. Quia id clarè colligitur ex Concilio Florent. in litteris Eugenij, & ex Trident. *sess.* 23. In qua, cum omnes septem Ordines *cap.* 2. enumerasset, postea *cap.* 3. & *can.* 3. absolutè, & sine limitatione definit, & determinat, Ordinationem esse sacram, & verum Sacramentum. Sic S. Thom. *in 4. dist.* 24. *quæst.* 2. *art.* 1. *quæst.* 3. & 3. *part. quæst.* 37. *art.* 3. D. Bonauent. *distinct.* 24. *art.* 2. Scot. *ibid. quæst.* 1. Richard. *art.* 3. *quæst.* 3. Iauellus *loc. cit. cap.* 4. Nuñus 3. *part. q.* 37. *artic.* 2. *pag. mihi* 868. & *quæst.* 39. *artic.* 1. *conclus.* 3. *pag.* 856. Victoria *quæst.* 226. Bartholom. de Ledesma *de Ordine diff.* 8. *conclus.* 3. *col.* 1152. dicens, id esse commune inter omnes Theologos. Petrus Ledesma *in summ. tract. de Ordine, cap.* 1. *post* 3. *conclus.* Ioan. de Cruce *loc. cit. conclus.* 3. Lublinus *verb. Ordo, initio.* Ioan. Biesfas *in Apologia D. Thomæ, quæst.* 11. *art.* 4. *dub.* 5. *pag.* 798. & 805. vbi docet contrariam opinionem ad minus esse improbabilem. Bellarm. *tom.* 3. *de Ordine, cap.* 7. & 8. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 2. §. 2. dicens oppositum à Guido reputari errorem. Valentia *tom.* 4. *disput.* 9. *quæst.* 1. *punct.* 4. Reginald. *lib.* 30. *tract.* 1. *num.* 17. Ægidius *disput.* 20. *num.* 47. Granad. *controuers.* 9. *tractat.* 1. *disputat.* 2. *numer.* 9. Hurtado *tractat. de Ordine, diff.* 9. Filliuc. *tractat.* 9. *num.* 28. Sanchez *lib.* 7. *de Matrimon. disput.* 31. *tom.* 2. *consil. lib.* 7. *cap.* 1. *dubitat.* 7. *num.* 3. *pag.* 270. Ludouic. *loc. cit. quæst.* 1. *art.* 1. *diff.* 1. *conclusion.* 2. Archangel. *distinct.* 24. & 25. *pag. mihi* 187. & 291. dicens oppositum absque temeritatis nota non posse affirmari. Philibertus *tract.* 1. *de Ordine, part.* 1. *cap.* 8. *num.* 13. Molfesius *tract.* 2. *de Ordine, cap.* 1. *num.* 29. Villalobos *tractat.* 11. *diff.* 3. *num.* 1. Petrus à Sancto Joseph *tom.* 2. *de Sacrament. disput.* 7. *sect.* 2. Bonacina *disputat.* 8. *punct.* 2. *num.* 2. Binsfeldius *loc. cit.* Pesantius *loc. cit. versi.* 1. *obijcies*, vbi ait probabilius esse, hanc nostram sententiam esse de fide. Torreblanca *lib.* 2. *tract.* 4. *cap.* 12. à *num.* 16. Qui pro hac parte citat Couarruuiam *lib.* 1. *variar. cap.* 10. *num.* 15. & *in cap. Qui ad nos, de testament. num.* 3. Barbosam *de potest. Episcopi, part.* 2. *alleg.* 2. *num.* 21 & Vasquium *tom.* 3. *disputat.* 243. & 244. Sed ex his pessimè citat Vasquium. Tenent denique communiter omnes Canonistæ, quos nouissimè sequitur P. Dicastillo *disputat.* 1. *cit. dubit.* 8. *per totam*, vbi *num.* 103. benè probat contra Vasquez, quatuor minores Ordines fuisse in Ecclesia ab initio ipsius. Sic etiam Gesuald. Palaus & Trullench. *loc. cit.*

QVÆSTIO VII.

An Subdiaconatus sit verum Ecclesiæ Sacramentum?

NEgant Magist. *in 4. distinct.* 24. §. *Septimus Ordo*, Durandus ibi *quæst.* 1. Caietanus *tom.* 1. *opusc. tract.* 11. & 3. *part. quæst.* 64. *art.* 3. Martinus de Ayala *lib. de tradit. Apost. cap. de Ordine*, Gratianus *in decreto, distinct.* 21. §. 1. Chamerota *de Sacrament. tract. de Ordin. cap.* 1. *dub.* 5. Maldonatus *quæst.* 3. *de Ordine, part.* 2. Et dicunt id esse probabile Victoria *n.* 226. & 235. Sotus *dist.* 24. *quæst.* 1. *art.* 4. Philibert. *vbi suprà, n.* 1. *pag.* 7. Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 7. *document.* 1. *num.* 2. Layman *loc. cit.* & Petrus de S. Ioseph vbi infrà.

Sed longè multò probabiliùs, & veriùs respondeo: Esse verum Ecclesiæ Sacramentum. Primò, quia id clarè colligitur ex Conciliis Florentino, & Tridentino *loc. cit.* Secundò, quia Subdiaconus per suam ordinationem verè recipit spiritualem potestatem ad exercendum aliquod sacrum; nempe ad hoc, vt Calicem, & Patenam deferat ad Altare, & Diacono porrigat: vinum, & aquam suppeditet ad sacrificium: Epistolam solemniter in Missa cantet, &c. Ergo & verum Sacramentum. Sic docent omnes DD. pro nostra sententia *quæst. precedent.* citati, præcipuè Pesantius *loc. cit.* & Biesfas *dubit.* 5. *cit. proposit.* 6. *pag.* 796. & 803. Ubi docent hanc nostram sententiam esse de fide. Sanchez *loc. cit. dubit.* 8. Ludouicus *loc. cit. art.* 1. *diff.* 1. *pag.* 750. qui tamen malè citat Caietanum pro hac parte. Petrus à Sancto Ioseph *tom.* 2. *disp.* 7. *sect.* 5. Et ex contrariis Sotus, Nauarrus & Vasquez *loc. cit.* Et denique est communis omnium Theologorum, & Canonistarum, ex quibus Torreblanca *loc. cit. num.* 44. docet esse hæreticum negare Ordinis gradus præter Sacerdotium, & Diaconatum. Sed nimis rigidè. Lege Gesualdum 1. *part. sum. tract.* 31. *cap.* 2. *à n.* 14. & Palaum *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 3.

QVÆSTIO VIII.

An Diaconatus sit verum Ordinis Sacramentum?

NEgant adhuc Durand. Caiet. & Medina, Dominicus Chamerota, & Maldonatus *loc. cit.* Salmeron etiam (apud Philibertum *tractat.* 2. *de Ordine, part.* 7. *cap.* 1. *num.* 9. & 10. Volentes Diaconatum ab Apostolis fuisse institutum. Citat etiam pro hac parte Machado *vbi infrà*, Bellarminum *tom.* 2. *de sacro Ordine, cap.* 6. & Baronium *tom.* 1. *Anno Christi* 34. Sed ex his duobus Bellarminus (quem vidit, exceptis se tenet contrarium, quamuis non de fide. Dicunt tamen hanc sententiam esse probabilem Victoria *de Sacram. n.* 226. & 235. Sotus *dist.* 24. *q.* 1. *art.* 4. Martinus de Ledesma 2. *part.* 4. *quæst.* 40. *art.* 1. & Layman *lib.* 5. *tract.* 9. *c.* 4. *n.* 4.

Sed certissimè respondeo: Esse verum Ordinis Sacramentum, à Christo Domino institutum. Primò, quia id videtur definisse Trident. *sess.* 23. *can.* 6. *illis verbis: Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam diuina Ordinatione institutam, qua* con

constat ex Episcopis, Presbyteris, & Ministris, anathema sit. Sed per ministros, vtminimum, Diaconos intelligere est necesse, quos ex diuina ordinatione institutos esse definit : ergo Diaconatum esse verum Sacramentum, ad fidei nostræ dogma pertinere videtur.

Secundò, quia Diaconus in sua ordinatione accipit potestatem proximè assistendi Sacerdoti celebranti, & eo absente, Eucharistiam ægrotis ministrandi, cantandi Euangelium in Missæ sacrificio : ergo & Sacramentum. Sic tenent communiter omnes Theologi, & Canonistæ, præcipuè suprà citati. Inter quos Henriquez *lib.10. cap.2. num. 2. & in comment. lit. G.* vbi ait, oppositam sententiam esse periculosam, & temerariam. Sà *verb.Ordo, num.* 1. Petrus Soto *lect.4. de Ordine*, Miranda *in Man. Prælat. quæst.* 38. *art.* 10. *tom.* 1. Philibertus *loc. cit. & tract.* 1. *part.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. vbi dicit, oppositum non esse tutum. Machado *tom.2. lib.4. part.1. tract.8. docum.1. num.2.* Cornelius à Lapide *in cap.6. Actuum*, & alij, quos sequuntur Castro Palao *punct.3. cit. n.6.* dicens, id esse certum. Trullench. *lib.6. dub.2. num.10.*

QVÆSTIO IX.

An Presbyteratus sit verum Ordinis Sacramentum?

NEgant ex hæreticis nostri temporis, Lutherus *lib. de captiuitate Babylonica, cap. de Ordine.* & Kemnitius 2. *part. examin. Concilij Trid. disp. de Sacram. cap.* 23. & Philibertus *tract.* 1. *de Ordine, part.* 1. *cap.* 10.

Sed de fide respondeo : Esse verum Sacramentum. Quia sic definitor in Conciliis, Chalcedon. *can.* 2. Bracharensi *can.* 3 Florent. *in Decreto vnionis, &* Tridentino *sess.* 23. *cap.* 2. *& can* 1. *&* 4. & docent omnes Theologi *in 4 dist.* 24. & Canonistæ *in cap. Ad abolendam*, de Hæret. Legantur Authores citati.

QVÆSTIO X.

An Episcopatus præcisè consideratus, sit verus Ordo, verumque Sacramentum?

NEgant ex Canonistis Abbas *in cap. ex literis, de excessib. Prælat.* Turrecremata *in cap. Cleros, dist.* 21. *art.* 5. Couarruuias *lib.1. variar. cap.10. num.15. &* 16. Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici, part.1. cap.4. num.17.* Et ex Theologis Alens. 4. *part. quæst.20. memb.8. art.1.* S. Thom. *dist.24. quæst.2. art.2.* Palud. *quæst.7.* Bonau. Albertus Magn. Ricard. Sotus *quæst.2. art.3. & lib.10. de Iust. quæst.1. art.2.* Ex Summistis Syluest. *verb. Ordo.* S. Anton. *cap.16. §.8.* Henriquez *de Sacrament. Ordinis cap.7.* Philiarcus *lib.1. c.10.* Reginald. *lib.30. num.5.* Comitolus *lib. de Sacram. quæst.98. sub num.11.* Bonac. *de Sacram. disp.8. quæst. vnica, punct.1. num.3.* Molf. *tract.2. cap.1. n.10.* Quos omnes sic citat pro hac parte Philibertus *tract.1. part.1. cap.11. num.1.* Sed non omnes bene, vt infrà. Tenent etiam Villalobos *diff.2. num.4.* Ludouicus de S. Iuan *quæst.1. de Sacram. Ordinis, art.1. dub.4. & art.2. dub.4. concl.1. & dub.6. pag.754.* Nuño *in 3. part. quæst.40. art.5.* Viualdus *loc. cit. vers. S. Thomas verò.* Binsfeld. *loc. cit. §.4. pag. mihi* 129. Diana 5. *part. tract.10. resol.41.* Pet. Ledesma penes ipsum, Sanchez *tom.2. consil. lib.7. cap.1. dub.9.* Capreol. & Ferrara, penes Biesc. vbi infra. Probant : Quia sequeretur, esse octo Ordines, quod videtur contra communem sententiam.

Sed probabilius longè respondeo : Esse verum Ordinem, verumque Sacramentum. Primò, quia ic satis clarè colligitur ex Trident. *sess.23. cap.4.* vbi sic dicitur : *Proinde Sacrosancta Synodus declarat, præter cæteros Ecclesiasticos gradus, Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum Ordinem præcipuè pertinere. Et can.6. Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam diuina Ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, & Ministris, anathema sit.* Ergo ex Concilio constat, Ordinationem Episcopi esse verum Ordinem, sicut est Ordinatio Sacerdotis.

Secundò : quia in ordinatione Episcopi, producitur gratia ex opere operato, vt constat ex illis verbis, quæ Episcopus dicit : *Accipe Spiritum Sanctum.* Rursus producitur proprius character, cum Episcopus dicit, *Accipe Spiritum Sanctum.* Rursus producitur character, cum Episcopus in sui ordinatione accipiat veram, nouam, realem, & indelebilem potestatem Ordinandi Ministros Ecclesiæ, & conferendi Sacramentum Confirmationis : ergo Ordinatio Episcopi Sacramentum erit. Sic apud Philibertum, ex Canonistis Glossa *in proœm.6. verb. Episcopus.* Abbas *in cap. Aaua, de Consecr. Eccles.* Nauarr. *in man. cap.22. num.18.* Card. Tuschus *verb. Ordo, concl.* 189. Ex Theologis Scot. *in 4. dist.24. art.2.* Durand. *quæst.6. n.8.* Major, & Almayn. *ead. dist.* Altisiod. *lib.4. summ. cap. de Ordine.* Petrus Soto *lect.4. de Sacram. Ordinis*, dicens (sed minus bene) id esse fidei dogma. Medina *lib.1. de cœlibatu, c.16.* Caiet. *tom.1. opusc. tr.10.* Fornarius *cap.1. de Ordine*, Bellarm. *lib.1. de Ordine, cap.5.* Valentia *disp.9. quæst.1. punct.4 §. secundum controuersum*, Sà *verb. Ordo, n.7.* Vasquez *tom.4. in 3. part. disp.240. cap.3.* Ægid. *disp.20. dub.2. num.9.* (& dub.6. num.43.) Tolet. *lib.1. sum. cap.71.* Chamerota *tract. de Sacram. Tract.11. de Ordine Sacro, cap.1. dub.3.* & Layman *lib.5 tract.9. cap.7.* in fine, *& cap.4. num.* 3. Sed ex his, quos hic Author, citat authores, Toletus nil de hac re.

His etiam addi possunt, ex Canonistis Barbosa *de potest. Episcop. part.1. cap.2. & part.2. allegat.1. numero* 18. & *alleg.2. num.16.* & Torreblanca *lib.2. pract. cap.12. num.16.26. &* 33. Qui tamen malè citat Bonacinam (*loco vt suprà*) pro hac parte. Et ex Theolog. Henriquez *lib.10. cap.7.* Vnde haud bene citatur à Philiberto pro contraria sententia. Hurtado *diff. 2. & 7.* Becanus *cap.26. quæstione* 3. Granad. *tract.1. disput. 2. numero* 15. Joannes Biescas *in Apologia pro doctrina S. Thomæ, tom.1. quæstione* 11. *artic.4. dub.5. propos.6. pagina* 774. vbi probat doctè, S. Thomam verè sensisse ordinationem Episcopi esse ordinationem sacram, & ordinem sacrum, & verum Sacramentum Ordinis. Petrus à S. Ioseph. *tom.2. de Sacram. disput.7. section.* 2. dicens, id esse certum, & commune. Tenet & Philibertus *tract.1. part.1. c.11. n.2. &* 3. & Dicastastillo *tract.6. disp.1. dub.3. num.34.* Ad argumentum verò contrarium ex mox dicendis constabit.

QVÆSTIO XI.

An Episcopatus constituat Sacramentum à Sacerdotio vndequaque distinctum?

AFfirmant Caiet. Nauarr. Petrus Soto, Ayala, Couarr. Barbosa, Torreblanca, & ex parte Philibertus *loc. citat.* communiterque Canonistæ pro viribus defendentes, Episcopatum octauum esse Ordinem.

Sed probabilius, & magis consequenter respondeo : Esse quidem, vt diximus, verum Sacramentum, sed non debere dici vndequaque, & omnino distinctum

distinctum à Sacerdotio, nec constituere octauum Ordinem. Ratio est, quia Episcopatus est perfecta Sacerdotij plenitudo, claudens io sua essentia Sacerdotium ipsum, ita vt sine illo consistere nequeat. Addo quod, sicut ex duplici potestate consecrandi, & absoluendi vnicus fit ordo Sacetdotalis; ita ex duplici potestate, nempe Sacerdotali, & Episcopali resultat vnicum integtum, & perfectum Sacerdonium, ex eo ergo quod Episcopatus sit à Chtisto institutus, & verum Ecclesiæ Sacramentum, verumque, ac distinctum characterem imprimat, non sequitur, esse plusquam septem Ecclesiæ Sacramenta, cum non omnino à Sacerdotio distioguatur. Sic Duraod. cit. & ex illo tandem Philibert. *loc. cit. n.* 21. *pag.* 20. Granad. *loc. cit. n.* 16. *&* 18. Henriq. *lib.* 10. *c.* 2. *n.* 1. *& c.* 7. *n.* 1. *&* 2. Hurtado *loc. cit. diff.* 3. Petrus à S. Ioseph *disp.* 7. *de Ordine, sect.* 2. *pag.* 314. Dicastillo *loc. cit. n.* 39. Gesualdus *tr.* 33. *cit. c.* 2. *a n.* 6. Palaus *tom.* 4. *tr.* 27. *punct.* 3. *n.* 3. & Trulleneh. *dub.* 1. *n.* 6.

QVÆSTIO XII.

An in Ordinatione Episcopi infundatur nouus character, à charactere Sacerdotali distinctus?

NEgant in ptimis quidam Authores, quos tacito nomine refert Biescas vbi infra: existimantes Ordinationem Episcopi non esse Sacramentum; nec infundere gratiam, nec characterum, nec extendere chatacterem Sacerdotalem ad Ordinandum, & Confirmandum, sed solùm esse ritum diuinum à Christo iostitutum, quo datur Episcopo facultas vtendi charactere suo Sacerdotali ad conficiendum Sacramenta Ordinis, & Confirmationis.

Negat deinde Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *par. disp.* 240. *cap.* 5. iuncta *disp.* 239. *c.* 6. docens in ordinatione Episcopi, nec imprimi nouum characterem, nec extendi characterem Sacetdotalem præexistentem, sed solùm designari, diuina designarione, talem characterem ad Ordinandum, & Confirmandum, in qua designatione consistir potestas Episcopalis.

Negant tursus Syluest. Sotus, & alij, quos citat, & sequitur Viuald. *tr. de Ord. n.* 13. *Vers. Sanct. Thom. verò*, Sanch. *tom.* 2. *opusc. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 9. *n.* 5. *& dub.* 2. *n.* 21. Et ex parte sequitur Henriq. *lib.* 10. *c.* 7. putantes, per Ordinationem Episcopi non imprimi Episcopo nouum characterem; sed solùm perfici, extendi, & dilatari characterem Sacerdotalem præexistentem ad Ordinandum, & Confirmandum.

Negant tandem alij Theologi, quos suppresso nomine citat Biescas, dicentes, per Otdinationem Episcopi verè produci characterem nouum, & distinctum à charactere Sacerdotali; sed talem esse characterem ad Confirmandum, non verò ad Ordinandum; nam ad hoc sufficit (inquiunt) Episcopo character Sacerdotalis.

Sed probabiliùs longè respondeo: In Ordinatione Episcopi nouum infundi characterem, distinctumque à charactere Sacerdotali, quem præsupponit. Ratio est Primò, quia consectatio Episcopi est vera ordinatio sacra, & distincta, vtpotè solemnior, & superior Ordinatione Sacerdotis, vt definit Trideot. *sess.* 23. *cap.* 4. *& can.* 6. At omnis ordinatio sacra est verè & propriè Sacramentum, vt etiam definit Trident. *sess. cit. can.* 3. Ergo consecratio Episcopi est verè Sacramentum, & Sacramentum Ordinis, & distincta realiter ab ordinatione Sacerdotis. Tunc sic; sed Sacramentum Ordinis imprimit characterem, vt definit idem Trident. *loc. cit. can.* 4. Ergo consecratio, seu Ordinatio Episcopi imprimit chatacterem, & distinctum à charactere Sacerdotali.

Secundò, qoia potestas, quæ tribuitur Episcopo, est distincta in specie ab illa, quæ tribuitur Sacerdoti per suam ordinatiooem: ergo oon possunt esse vna in specie qualitas, & vnus in specie character. Consequentia patet, antecedens verò probatur, quia potestas Sacerdotalis, & Episcopalis respiciunt obiecta specie distincta, illa enim babet pro obiecto consecrare Corpus Christi, hæc verò Confirmare, & Ordinare: ergo non sunt vna qualitas, sed diuersæ.

Terriò, contra vltimum dicendi modum sic atguo. Nam per ordinatiooem Episcopi datur ei potestas tam ad Ordinandum, quam ad Confirmandum, at hæc nequit esse duplex, sed vnica, cum per voicam detur ordinationem: ergo vnicus character, seu vnica potestas est ad Ordinandum, & Coofirmandum. Sic optimè, & latè Biescas *in Apologia pro doctrina S. Thom. quæst.* 11. *art.* 4. *dub.* 5. *propositione* 6. *per totam.* Philibert. Marchinus *tract.* 3. *de Ordine, part.* 1. *cap.* 11. *num.* 18. Petrus à S. Ioseph *tom.* 2. *de Sacrament. disp.* 7. *sect.* 2. *pag.* 314. Hurtado *tract. de Ord. diff.* 3.

QVÆSTIO XIII.

An non Sacerdos possit validè consecrari Episcopus?

AFfirmant Ioannes Aodreas *in cap.* 1. *de Clerico per saltum prom.* Iacobatius *de Concil. lib.* 10. *art.* 7. quos citat, & sequitur Couarr. *lib.* 1. *Variar. cap.* 10. *num.* 16. Marcus Antonius Cuchus *lib.* 2. *institution. maiorum, tit.* 6. *numer.* 20. licèt addant, non posse talem Episcopum suam potestatem exercere, si Sacerdos non sit. Fundamentum eorum esse potest, quia (vt nuper est habitum) in ordinatione Episcopi imprimitur nouus character: ergo optimè potest quis validè consecrari io Episcopum, antequam sit Sacerdos, sicut propter eandem rationem validè potest fieri Diaconus, qui non est Subdiaconus; aut Presbyter, qui non est Diaconus.

Sed certissimè respondeo: Non posse, quia Episcopatus claudit essentialiter Ordinem, & potestatem Sacerdotalem, oon verò Diaconatus (verbi gratia) Subdiaconatum: ergo repugnat quem ordinari in Episcopum, quin prius Sacerdos sit. Antecedens probatur. Tum, quia Episcopatus est summum, & completum Sacerdotium: ergo debet includere in suo conceptu formali adæquato Sacerdotalem potestatem. Tum, quia Episcopus ex proprio officio habet dignitatem Sacerdotalem aliis conferre, sed nemo dat, quod in se non habet, vel actu, vel virtute, vel eminenter: ergo necessariò oportet, quem esse Sacerdotem, vt Episcopus sit. Quæ rationes non militant in Diaconatu, respectu Subdiaconatus, &c. Sic optimè Philibertus, Biescas, & Petrus à S. Ioseph *loc. cit.* Sayrus *lib.* 7. *de censur. cap.* 10. *numer.* 14. Suarez *de cens. disput.* 31. *sect.* 1. *numer.* 53. Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.* 240. *numer.* 54. *& disp.* 243. *numer.* 24. Qoi omnes hanc nostram senteotiam vocant certissimam, & indubitatam. Hurtado *loc. cit.* Sanchez *loc. cit. cap.* 1. *dubit.* 14. *numer.* 8. & alij penes ipsos. Legantur Gesualdus 1. *part. sum. tract.* 31. *cit. c.* 2. *n.* 10. Palaus *punct.* 3. *n.* 4. & Trullench. *loc. cit. dub.* 1. *num.* 6.

QVÆSTIO XIV.

An Archiepiscopatus sit Ordinis Sacramentum ab Episcopatu distinctum.

AFfirmat Altisiodot. *lib. 4. tit. 8. c. 1.* apud Henriq. *lib. 10. c. 7. in comm. lit. O.*

Sed certissimè respondeo Negatiuè, quia Archiepiscopus nihil ordinis habet supra Episcopum; sed solùm aliquid superioritatis, & maioris iurisdictionis, ac excellentioris beneficij. Idemque omnino est dicendum de Patriarchatu. Nam Patriarcha est Episcopus, qui est princeps inter Episcopos, & Archiepiscopos. Sic Henriq. & Hurtado *loc. cit.* Philibert. *loc. cit. cap. 14. n. 8. pag. 22.* & P. Dicastillo *tr. 6. disp. 1. dub. 3. num. 43.*

QVÆSTIO XV.

An Cardinalatus sit verus Ecclesiæ Ordo?

AFfirmant Turrecremata *lib. 1. sum. cap. 80.* Card. Albanus *tract. de Cardinalatu, quæst. 5.* Iacobatius *tract. de Conciliis, lib. 1. art. 12.* Barbatius *tractat. de potest. Cardin. part. 1. quæst. 1. numer. 20.* Villadiego *de Orig. Card. quæst. 1.* Martinus Laudemius *tract. de Cardinal. quæst. 7.* Augustin. Triumph. *de potest. Eccles. quæst. 102.* & D. Anton. *3. part. sum. tit. 21. cap. 1. & 2.* quos omnes affert pro hac parte Philibert. *loc. cit.* vbi ait, dictos Authores existimare Cardinalatum fuisse à Christo institutum, Apostolosque fuisse Christi veluti Consiliarios, quibus Cardinales Papæ Assessores, & Consiliarij successere.

Sed mihi certissimè respondeo: Nec esse Ordinem Sacrum, nec institutum à Christo. Quia Cardinalatus nec habet consecrationem aliquam, nec materiam, nec formam, nec confert gratiam, nec imprimit characterem: ergo nec erit Ordo, nec Sacramentum. Sic Card. Bellarm. *lib. 1. de Clericis, cap. 26. controu. 5.* Cardin. Zabarella *in Clemen. ne Romani.* Azor. *part. 2. lib. 4. cap. 1. quæstion. 3.* Sotus *distinct. 24. quæst. 2. art. 4.* Chamerota *de Sacram. tract. 11. cap. 1. dub. 2.* Hurtado *loc. cit.* Moneta, Moure, & alij, quos referunt, & sequuntur Philibert. *loc. cit. cap. 21.* Diana *5. part. tract. 2. resol. 2.* & Sanch. *lib. 7. consil. cap. 1. dub. 10.* dicens, esse certam sententiam, & alij, inter quos sunt Dicastillo *dub. 3. citata, num. 44.* & Trullench. *tr. 6. dub. 1. in fine.*

QVÆSTIO XVI.

An declarationes Cardinalium de Ritibus, de Tridentini intelligentia, & de aliis negotiis, faciant ius, & obligent sub mortali?

AFfirmant, habere vim legis, & obligandi in vtroque foro, tanquam si ab ipso Papa expeditæ fuissent, non solùm in ipsis negotiis, in quibus sunt expeditæ, sed vt leges generales, in similibus omnibus, apud Dianam, vbi infra, Salas *de legib. tractat. 14. disputat. 21. sect. 12.* Cochier *tractat. de permut. benef. part. 2. cap. 30.* Zipeus *in annalibus Iuris Can. Epistol. ad Lectorem*, Leo *tractat. de Iubileo, part. 2. quæst. 5. num. 207.* Bellochius *de casib. reseru. quæstion. 2. numer. 82.* Rodriguez *qq. regul. tom. 1. quæstion. 21. art. 1. & 2.* Gambarupta *de casib. reseru. cap. 3. numer. 6.* Nazarius *tractat. de blasph. quæstione 10. num. 39.* Mirand. *tom. 2. quæst. 1. art. 11.* Homobon. *de examin. Eccles. part. 1. tract. 1. cap. 6. quæst. 29.* D. Ioannes Narbona *de appellat. à Vicario ad Episc. part. 1. numer. 189.* Garc. *de Benef. tom. 1. in præfat.* Barbosa *de Iure Eccles. lib. 1. cap. 4. n. 8.* Sarauia, Hironym. Rodriguez, & Moneta, quos omnes citat Diana *1. part. tract. 10. resol. 22. & 5. part. tract. 2. resolut. 96.* vbi illis satis per hæc verba fauet: Verùm licèt ego vbi suprà *in 1. part. tract. 10. resol. 29.* sententiæ negatiuæ adhæserim, asserenti dictas declarationes esse tantum doctrinales, tamen nunc circa præsens dubium nolo iudicium meum interponere. Optarem tamen decisionem huius difficultatis à summo Pontifice ita definiri, vt in posterum amplius locus non esset Doctorum opinionibus adhærere. Ita Diana.

Negant è diametro alij, defendentes tales declarationes nullam habere vim legis, sed solùm esse doctrinales sententias, licèt maximi ponderis, & semper magnificiendas. Ita tenent apud ipsum Diana *loc. cit.* P. de Ledesma *in sum. tom. 1. de Sacramen. p. ænit. cap. 13. diff. 7.* Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 2. n. 10.* Valer. *in differ. verb. Absolutio, differ. 1. n. 10. & verb. nullitas, diff. 5. n. 2.* Pontius *de Matrim. lib. 5. cap. 13. §. 2. num. 7.* Zipæus *in nouo iure Pontificio, lib. 5. tit. de pœnit. & remiss.* Serarius *in Proleg. Bibliacis, cap 19. quæst. 11.* Bonacina *de leg. disput. 1. quæst. 1. punct. 8. num. 3.* Vega *tom. 1. cap. 63. casu 41.* Portel. *in dubiis Regul. verb. Cardinalium declarationes*, Ybañez, & Hurtado de Mendoza *2. 2. volum. 1. disput. 84. sect. 2. §. 25.* Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 7. numer. 28.* & alij *infra citandi.*

Sed clariùs, & probabiliùs respondeo: Declarationes Eminentiss. Cardinalium, siue manuscriptas, siue impressas, tunc solùm vim legis habere, & in conscientia obligare, quando habent omnes conditiones requisitas in Bullis Sixti V. Gregorij XIII. & S. D. N. Vrbani VIII. Quarum prima est, vt in ipsa declaratione referatur eam fuisse pronuntiatam *facto verbo cum Sanctissimo.* Secunda, vt Domini Cardinales solùm declarent, & interpretentur, non verò disponant, dispensent, restringant, aut amplient vltra vim verborum, aut regulas iuris. Vnde si aliquid vltra limites prædictos præstet congregatio, necesse est in ea explicari, id ortum habuisse ex peculiari commissione Pontificis. Tertia est: vt sint certæ, & indubitatæ; & constet sufficienti authoritate eas esse declarationes congregationis, quod tunc constabit, quando subscriptæ fuerint per aliquem Cardinalem, & Secretarium S. Congregationis, cum sigillo authentico, de cuius fidelitate, & veritate nequeat dubitari, vt constat ex speciali S. D. N. Decreto, apud Barbosam *de iure Eccles. lib. 1. cap. 4. n. 83.* sic dicente: *Ex speciali S. D. N. Vrbani diuina prouidentia Papa VIII. iussu, mandat & præcipit huiusmodi declarationibus, tam impressis, & imprimendis, quàm manuscriptis, nullam fidem esse in iudicio, vel extra, a quoquam adhibendam, sed tantum illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis præfecti, ac Secretary eiusdem Congregationis pro tempore existentium munita fuerint. In quorum fidem hac propria manu subscripsimus, & sigilli nostri impressione communiri, ac typtis mandari iussimus. Dat. Romæ die 2. Augusti 1631. R. Card. Vbaldinus.*

locus † Sigilli.

Franciscus Paulutius
S. Cong. C. Secret.

Quarta conditio est, quod prædictæ declarationes promulgeotur sufficienter. Sic expressè Ochagauia *de Sacrament. tractat. 2. de pœnit. quæst. 40. n. 12.* Torreblanca *lib. 14. practicar. cap. 3. à numer. 38. fol.* mihi

mihi 393. Philibert. Marchinus *tract.5. de Ord. part.1. cap.2. num.16. pag.21.*

QVÆSTIO XVII.

An Papatus sit Ordo distinctus ab Episcopatu?

REspondeo negatiuè. Quia Papatus nec habet peculiarem consecrationem, nec materiam, nec formam, sed statim ac legitima facta est eius electio, accepit iure diuino omnem plenitudinem potestatis, quam Christus dedit D. Petro: ergo Papatus non est ordo. Sic Sotus *in 4. dist. 24. art. 4. concl. 2.* Bon. *disp.8. punct.1.n.5.* Philibert. *loc. cit. c.13.* dicens, id esse indubitatum apud omnes Theologos, inter quos legantur doctissimus Ioannes de Dicastillo *dub.3. cit. n.43.* & Trullench. *dub. 1. cit. in fine.*

QVÆSTIO XVIII.

An omnes præfati Ordines sint vnum Sacramentum?

REspondeo: Omnes esse vnum Sacramentum, non vnitate numerica; cum singuli Ordines habeant distinctas materias, & formas, & imprimant distinctos numero characteres: Nec omnes ordines sunt vnum Sacramentum sola vnitate specifica, aut generica; sed vnitate integrali, aut vnitate finis, qui est solemnis confectio Eucharistiæ, ad quam omnes Ordines vltimatè ordinantur, mediatè, vel immediatè. Sic Bellarm. *lib. 1. de Ordin. c.8.* Granados *tract.1. disp.2. n.19.* Philibert. *loc. cit. cap.15.* Machad. *tract.4. doc.1.* & alij.

DISPUTATIO II.

De Institutione omnium Ordinum in particulari.

QVÆSTIO PRIMA.

An vsus primæ Tonsuræ licitus, & honestus sit?

NEGANT hæretici nostri temporis, vt refert Philibert. *infra*; asserentes, Monachorum, & Clericorum tonsuram superstitiosam esse, diuinis litteris, & puriori Ecclesiæ vsui repugnantem.

Sed certissimè respondeo: Pium, licitum, ac laudabilem esse talem tonsuræ vsum. Quia id satis probat vsus Ecclesiæ Catholicæ, & Philibert. *tract.2. de Ordin. c.1. pag.174.* ex Scriptura, Patribus, & Conciliis, & exemplis Sanctorum: legatur.

QVÆSTIO II.

An Tonsura Ecclesiastica vsus ab Apostolo Petro exortus fuerit?

NEgat in primis Caluinus *lib.4. instit. c.19.§.27.* Qui docet, à tempore Augustini, & non prius, tonsuræ ritum apud Clericos, & Monachos in vsu fuisse. Negant etiam & alij asserentes, tonsuræ vsum à Nazaræis incepisse, & illorum exemplis postea ab Apostolis introductum. Ita D. Isidor. *lib.3. de officiis, cap.5.* Alcuinus *de diuinis offi. c.35.* & Baron. *tom.1. sub anno 58. n.122.* teste Marchino.

Sed probabiliùs respondeo: à D. Apostolo Petro talem vsum ortum habuisse. Cùm enim Apostolus semel magno ardore Christum Crucifixum Antiochiæ prædicaret, nonnulli in Christiani nominis ignominiam caput illi abraserunt. At ille ob Christi amorem illusionem in gloriam, & infamiam in honorem conuertens, præcepit omnibus Ecclesiæ Ministris tonsuram gestare. Sic Beda *lib.5. Historiæ Anglorum, c.22.* D. Dionys. *part.2. Eccl. Hierar. c.3. & 6.* & alij Patres, quos citat, & sequitur Philibert. *loc. cit. c.2.* Sic etiam Hurtado *tract. de Ord. diff.27.* Ioan. Baptista Villalpando, quem affert, & sequitur Torreblanca *lib.15. pract. c.5. n.3. fol.426.* Legantur Sotus *in 4. distinct. 24. q.2. art.1. post 1. concl.* & Bellarm. *tom.1. lib.2. de Monach. c.40.*

QVÆSTIO III.

An prima Tonsura propriam materiam & formam habeat?

AFfirmare debent necessariò, affirmantes tonsuram esse verum Sacramentum; nam omne Sacramentum ex vera materia, & vera forma constat, vt habetur est *1. p. tract. 1. dist. 1. q.10.* & ita videntur expressè id docere Torreblanca *loc. cit.* præcipuè *lib.15. pract. c.5.* vbi affirmat, primam tonsuram dari per impositionem manus Episcopi.

Sed longè probabilius respondeo: Neque habere propriam materiam, nec propriam formam. Quia non est verus ordo (*vt supr. dist. 1. q.5.* est habitum) sed solùm passiua dispositio ad Ordines: & ideo solùm habet loco materiæ abscissionem capillorum; & loco formæ illa verba, *Dominus pars hæreditatis meæ*, &c. Sic sapientiss. Nauarr. *consil. 4. de Sacram. non iterand.* Henriq. *lib.10. c.9. n.4.* Philibert. *tract.2. part.1. c.12.* & communis apud omnes Theologos.

QVÆSTIO IV.

An Tonsuræ collatio sit valida, casu quo nec Episcopus, nec Tonsurandus prædicta verba, Dominus pars, &c. *proferrent?*

NEgant consequenter Canonistæ.

Sed longè multò probabilius respondeo: Esse validam. Quia dicta verba non sunt de substantia primæ tonsuræ. Nam quamuis Pontificale Romanum dicat, Episcopum debere facere quædam, quo illa faciente, exprimat ordinandus illa verba, *Dominus pars*, &c. non tamen dicit hoc, vt significet dicta verba esse de substantia ordinationis, sed tantum ceremonialia. Sic Nauarr. *consil.12. de tempor. ordin. lib.1. & lib. 4. de Sacrament. non iterand.* Sotus *dist.24. q.1. art. 1.* Henriq. *lib.10. c.9. circa fin.* Molfes. *in summ. tr.2. c.3. n.20.* Fornatius *de Ordin. c.7. n.1.* Rodriguez *in summ. part.2. c.3. n.20.* quos omnes sic citat, & sequitur Philibert. *tract.2. part.1. cap.12. q.4.* Sed ex his authoribus certè Henriq. (*loc. cit.*) oppositum insinuare videtur, casu quo prædicta verba ab Episcopo omittantur; sic enim ait Henriq. Hæc tonsura confertur in abscissione capillorum, dicente Episcopo, in persona eius, qui tonsuratur, *Dominus pars*, &c. Sic ille.

QVÆSTIO V.

An Tonsura præmittenda sit ante receptionem Ordinum, de necessitate Sacramenti?

Respondeo negatiuè. Quia, vt certum est apud omnes, qui intonsus ordinaretur per saltum, verum Sacramentum reciperet. Quamuis tam Episcopus, qui ordines intonso conferret, quàm ipse, qui Ordines susciperet, mortaliter peccarent. Sic post Richardum Sotus *in 4. dist.24. quæst.1.art.1.* Philibert. *loc. cit. cap.3.* qui & citat D.Thom. *3. part.in addit. quæst.40. art.1.* Durand. *dist.54. quæst.4.* Victoriam *in sum. quæst.140.* & Chamerotam *tract.1. de Ordin. cap 1.dub.1.* Sed ex his Victoria nihil ibi. Sic etiam Ludouicus *tract. de Ordin.quæst.2. art.5. dub.8.& 9. pag.779.* Et penes ipsum Scot. Sot. Syluest. & communis.

QVÆSTIO VI.

An munus, & Officium Clerici Tonsurati sit in choro, vel in Ecclesia canere?

Negat Torreblanca *lib.1.pract. cap.11. n.41.* docens, Tonsurati officium esse, pelliceo superindutum assistere Ministris Ecclesiæ, vt dignè, ac reuerenter munera sua exequantur.

Sed probabilius respondeo affirmatiuè. Quia hanc ob causam, & Tonsuratus in iure sæpe Psalmista, vocatur, & Episcopus mandat illi recitationem septem Psalmorum Pœnitentialium. Sic Philibertus *tract.2. part.1. c.8.*

QVÆSTIO VII.

An si Tonsuratus prædictam recitationem septem Psalmorum omitteret, peccaret, saltem venialiter?

Respondeo negatiuè. Sic Philibert. *loc. cit.* per hæc verba: Episcopus mandat illi recitationem septem Psalmorum, quam si omitteret, non proinde peccati labe macularetur, quia sola congruitate ad eos recitandos obstringitur, vt docet Nauarr. *in Man. cap.25. num.108. & tract. de Orat. cap.7. num.14.* & Reginald. *2.part.lib.30. tract.3.* (per errorem Typographi *30.*) *cap.1. num.6.* Ita Philibert. Sed certè quamuis hæc sua sententia sit satis probabilis, & ante ipsum illam docuerit Sot. *lib. 10. de iust. quæst.5. art.3. conclus.1. fine:* Tamen malè citat Nauarrum, cum hic Doctor, peccare venialiter talem tonsuratum per hæc verba (*num. 14. cit.*) concludat: Corollarium hoc si intelligatur de mortali, videtur durum, & ideo ad illud molliendum dici posset, nullibi fortè vigere consuetudinem, quæ Clericos minorum obliget sub pœna peccati mortalis, quodque præcepta Episcoporum, & consensus Ordinatorum ad nullum peccatum mortale obligent, sed ad summum ad veniale tantum. Ita Nauarr. Tenet etiam nostram sententiam Trulleoch. *lib.1.in Decalog.cap.7.dub.12. §.2. num.2.* sic dicens: Nec tenentur ad recitandos Psalmos Pœnitentiales, aut alias preces, quas ipsis imponunt Episcopi in ordinatione, nisi id promiserint; nec potest eos Episcopus ad aliquid recitandum obligare; Sanchez cum aliis in consiliis *parte secunda, lib. 7. capit. 1. dub. 2.* sic Trullench.

QVÆSTIO VIII.

Quot priuilegiis gaudeat Tonsuratus?

Respondeo, quod quatuor: nam Primò gaudet Priuilegio Canonis: *Si quis suadente Diabolo.* Secundò, priuilegio fori, itavt non possit ampliùs sub indice sæculari conueniri, *c.1. & seqq.de foro compet.* Tertiò, liberatur à collectis Principum sæcularium, *l.2.de Episcopis, & Clericis, & non minus, & c.aduersus, de immunit. Eccl.* Quartò, fit capax beneficiorum Ecclesiasticorum, dummodo ætatem à Tridentino requisitam attingat, *sess.23.cap.6.* De quibus vide Dianam *1.p.tr.2. à resol.23.& 4.part. tract.2. per totum.* Torreblancam *de iure spirituali lib.2. c.12. & lib.15. c.5. & seqq.* & Philibertum *tr.2.part.1.c.15.*

QVÆSTIO IX.

An Ordo Ostiariatus institutus fuerit à Christo, quando flagello ementes, & vendentes è templo eiecit, Matth.21. Ioan.2.

Negant Henriquez *lib.10. cap.3. num. 1.* vbi sic ait: Singuli istorum Ordinum sunt à Christo immediatè instituti in vltima cœna, qui per potestatem excellentiæ simul dedit Apostolis vno verbo totam potestatem singulorum Ordinum minorum, maiorumque. Ita ille. Valent. *disp.9.q.1.punct.4.* Regin. *lib.30.n.6.* Granad. *contr.9.tr.1.disp.1.n.6.* Bonac. *disput.8.punct.1. num.7.* Ludouicus de S. Iuan *tract.de Ord.quæst.1.art.1. dub.3.* Philibertus *tractat.2.part.7. cap.1.num.3.* Machado *tom.2.lib.4.part.1.tract.2.documents.5.num.3.* & alij, asserentes institutum esse in vltima cœna.

Sed probabiliter respondeo affirmatiuè. Nempe institutum esse immediatè à Christo Domino, & in particulari, saltem initiatiuè. Matth. 21. Quando præcipuum eius Ordinis munus exercuit, ementes, & vendentes è templo ejiciendo. Sic Archangel. Rubeus *dist.24. & 25. pag.291.* ex Magistro, per hæc verba. Ad hæc, Magister in littera (à cuius sententia non ita facilè discedendum est) ita ait. Septem sunt spiritualium officiorum gradus, sive Ordines: sicut ex Sanctorum Patrum dictis apertè traditur, & capitis nostri Iesu Christi exemplo monstratur, qui omnium officia in semetipso exhibuit, & corpori suo, quod est Ecclesia, eosdem Ordines obseruandos reliquit. Tunc subditur, si Christus eosdem Ordines, quorum officia in semetipso exhibuit, obseruandos reliquit: igitur priùs eos instituit, & postea obseruandos tradidit: relatiuum enim illud, *eosdem*, refert, eos iam extitisse, cum obseruandos eosdem dedit. Sic Archangel. Et *infrà.* Saluator autem noster instituit Ordines Ecclesiæ, vt colligitur ex Mag. in littera, & traditur communiter, temporibus diuersis. Ordinem Ostiariatus instituit, quando ementes, & vendentes ejecit de templo, vt habetur Ioan. *cap.2.* & quando appellauit se ostium, dicens: Ego sum ostium, si quis per me introierit, saluabitur. Ioan. 10. Huc vsque ille. Fabius Incarnatus *in suo scrutin. Sacerdotali, 1. part.tract.2. de Ordine, pag. mihi 97.* quem citat, & sequitur Samuel Lublinus *1.part. summ.verb. Ordo, pagina 611.* Huic sententiæ fauent in primis Victoria *num.225.* quatenus ait posse affirmari, omnes Ordines institutos fuisse à Christo in particulari. Card. Osius *in confess. Catholica, c.51. vbi de Ordine, pag.mihi 179.* Jauellus *loc. cit. cap.4. pag. mihi 590.* Raynerius *tom.2. verb. Ordo, cap.22. pag.415.* Estius *in 4. dist.24. §.9. 10. & 11.* Nunius *quæst.*

q.37. art.5. pag.876. Quatenus testantur, in prædictis scripturæ locis præfiguratam, aut initiatam fuisse institutionem minorum Ordinum, eorumque singula officia exhibuisse in propria persona ipsummet Christum, authorem omnium Sacramentorum.

QVÆSTIO X.

Quot, & quæ sint munera, & officia Ostiarij?

Respondeo: Quod quinque. Primum est, Templum claudere, & aperire, indignos ab ingressu illius arcendo,& admittendo dignos, *c.Cleros,dist.21.* Pontificale *de hoc Ordine.* Catechism.Rom. *de Sacr. Ordinis n.15.*S.Thom *in add.quæst.37.art.2.*

Secundum est, Campanas, seu cymbalum pulsare,præcipuè tempore sacrificij; & ob hanc causam in eius ordinatione datur ei tintinnabulum,vt *infrà.* Sic Pontific. Rom. & Catechism. Philibertus vbi *infrà*, qui ex Concilio Coloniensi, & Durando notat,quod prædicta campanarum pulsatio in tanta olim veneratione habebatur, vt campanas pulsaturi superpelliceis per prius induerentur.

Tertium est, Aperire librum ei qui prædicaturus est. Sic habetur in Pontificali Romano. Sed hoc per non vsum est abrogatum.

Quartum est, Sacras vestes, & totam Ecclesiasticam supellectilem custodire, *c. Perlectis 25.* Quod & indicat ipsamet forma Ostiariatus: *Sic age,quasi Deo redditurus rationem pro his rebus,quæ his clauibus includuntur.*

Quintum denique: Curare, ne quis fidelis propiùs quàm par est,ad aram accedat: attentè videre,vt debita reuerentia Ecclesiæ adhibeatur.Sic optimè Philibertus *tr.2.part.2.c.3.per totum,* Ludouicus *q.2. de Ordine,art.14.dub.2.pag.*812.Hurtado *diff.5.* Filliuc. *tr.9.à n.*19. Torreblanca *lib.2.practicarum,q.12.n.40. fol.*54.Machado *tom.2.lib.4.par.1.tr.2.docum.2.pag.4.*

QVÆSTIO XI.

An Ordo Lectoratus fuerit institutus à Christo: Lucæ 2. *Quando in medio seniorum librum Isaiæ aperuit, & in eo legit:* Spiritus Domini super me?

Negatiuè respondent omnes Authores *q. 9.* pro prima sententia adducti, docentes, institutum fuisse simul cum reliquis ordinibus,tam minoribus, quàm maioribus, in nocte cœnæ.

Sed probabiliter respondeo affirmatiuè. Sic Authores *suprà q.9.*adducti. Quibus satis fauet D.Aug. *lib.1.de Baptis.paruul.c.37.tom.7.*sic inquiens. Attende illud eiusdem Prophetæ, quod de se completum, Lectoris etiam functus officio in Synagoga ipsa recitat,Spiritus Domini super me.Hæc Aug.quem pro nostra sententia refert Philibertus *tract. de Ordine, part.2. c.1. n.2. pag.190.*

QVÆSTIO XII.

Quot, & quæ sint munera, & officia Lectorum?

Respondeo: Quod tria. Primum est, non solum lectiones Prophetarum (vt voluit Petrus Soto *lib.2.*) sed etiam omnes libros veteris, & noui Testamenti, & interdum extra Missam Euangelium alta voce recitare. Qualis autem Lectoris vox, & pronuntiatio esse debeat, docuit Isidor. *lib.2.de offic.Eccles.*his verbis: *Porro lectoris vox simplex erit,& clara,ad omne pronuntiationis genus accommodata, plena succo virili,aggrestem, & subrusticum effugiens sonum, humilis,non adeò sublimis, non fracta, nec sonora, nihilque fœmineum sonans, neque cum motu corporis, sed tantum cum grauitatis specie.* Sic S. Isidorus.

Secundum est Catechumenis Baptizandis fidei rudimenta tradere, & exponere populo quæ ex Scriptura perlegerit, vt habetur in Catechis. Rom. *de Ordine numer. 16.& cap.Perlectis,dist.25.* tradit,Lectoris officium esse, vaticinia Prophetarum populo prædicare. Sed vt bene Turrecrem. *in d. can. Perlectis*, fortassis pro prædicatione accipitur ipsa recitatio Prophetarum alta, clara, & distincta voce prolata.

Tertium est, panes & fructus nouos benedicere: Sed hoc munus contraria consuetudine abrogatum fuit. Sic Philibert.*tr.2.par.3.c.3.per totum*,Hurtado, Ludouicus,& Torreblanea, Machado *loc.cit.* & communis.

QVÆSTIO XIII.

An Ordo Exorcistatus institutus fuerit à Christo, quando Marc. 6. *&* 16. *exorcizans Energumenos, dæmonia ab ipsis eiecit?*

Negant communiter Authores *q. 9.* relati: Sed probabiliter respondeo affirmatiuè. Sic Doctores pro nostra sententia *q.cit.*adducti. Et ex contrariis,Philibertus (iam sibi contrarius) *tract. 2.par.4. cap.1.numer. 3.* per hæc verba, Institutus hic ordo creditur, quando Christus Exorcistæ munere functus, Dæmones è corporibus pellebat, & eandem Apostolis potestatem communicauit. Sic ille. Et ex illo etiam Machado (sibi etiam contrarius) *tom.2. lib.4.part.1.tract.2.doc.4.*

QVÆSTIO XIV.

Quot, & quæ sint munera, & officia Exorcistarum?

Respondeo, quod quatuor. Primum est, per impositionem manuum dæmones ab energumenis pellere.

Secundum est, dæmonem spiritualiter Catechumenos obsidentem, ante ipsam susceptionem Baptismi exorcismis soluere, vt dicitur in forma huius Ordinis, infra adducenda.

Tertium, dicere populo,vt qui non communicant, dent locum aliis, qui volunt communicare. Et quartum est, aquam in ministerio Baptismi fundere. Quæ duo munera iam non sunt in vsu. Sic Philibertus, Hurt. Torreblanca, & alij *loc. cit.*

QVÆSTIO XV.

An Ordo Acolytatus institutus sit à Christo, quando Ioan.8. *prædicando dixit:* Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris?

Negant Authores suprà adducti, præcipuè Marchinus *tract.2.part.1.cap.5.*& Machado *loc.cit. doc.5.*

Sed probabiliter respondeo affirmatiuè. Sic Archang. Fabius Lublinus, & alij citati *q.9.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO V.

An Tonsura præmittenda sit ante receptionem Ordinum, de necessitate Sacramenti?

RESpondeo negatiuè. Quia, vt certum est apud omnes, qui intonsus ordinaretur per saltum, verum Sacramentum reciperet. Quamuis tam Episcopus, qui ordines intonso conferret, quàm ipse, qui Ordines susciperet, mortaliter peccarent. Sic post Richardum Sotus *in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 1.* Philibert. *loc. cit. cap. 3.* qui & citat D. Thom. *3. part. in addit. quæst. 40. art. 1.* Durand. *dist. 54. quæst. 4.* Victoriam *in sum. quæst. 240.* & Chamerotam *tract. 1. de Ordin. cap 1. dub. 1.* Sed ex his Victoria nihil ibi. Sic etiam Ludouicus *tract. de Ordin. quæst. 2. art. 5. dub. 8. & 9. pag. 779.* Et penes ipsum Scot. Sot. Syluest. & communis.

QVÆSTIO VI.

An munus, & Officium Clerici Tonsurati sit in choro, vel in Ecclesia canere?

NEgat Torreblanca *lib. 2. pract. cap. 12. n. 41.* docens, Tonsurati officium esse, pelliceo superinductum assistere Ministris Ecclesiæ, vt dignè, ac reuerenter muneta sua exequantur.

Sed probabilius respondeo affirmatiuè. Quia hanc ob causam, & Tonsuratus in iure sæpe Psalmista vocatur, & Episcopus mandat illi recitationem septem Psalmorum Pœnitentialium. Sic Philibertus *tract. 2. part. 1. c. 8.*

QVÆSTIO VII.

An si Tonsuratus prædictam recitationem septem Psalmorum omitteret, peccaret, saltem venialiter?

REspondeo negatiuè. Sic Philibert. *loc. cit.* per hæc verba: Episcopus mandat illi recitationem septem Psalmorum, quam si omitteret, non proinde peccati labe macularetur, quia sola congruitate ad eos recitandos obstringitur, vt docet Nauarr. *in Man. cap. 25. num. 108. & tract. de Orat. cap. 7. num. 14.* & Reginald. *2. part. lib. 30. tract. 3.* (per errorem Typographi *30.*) *cap. 1. num. 6.* Ita Philibert. Sed certè quamuis hæc sua sententia sit satis probabilis, & ante ipsum illam docuerit Sot. *lib. 10. de iust. quæst. 5. art. 3. conclus. 1. fine*: Tamen malè citat Nauarrum, cum hic Doctor, peccare venialiter talem tonsuratum per hæc verba (*num. 14. cit.*) concludat: Corollarium hoc si intelligatur de mortali, videtur durum, & ideo ad illud molliendum dici posset, nullibi fortè vigere consuetudinem, quæ Clericos minorum obliget sub pœna peccati mortalis, quodque præcepta Episcoporum, & consensus Ordinatorum ad nullum peccatum mortale obligent, sed ad summum ad veniale tantum. Ita Nauarr. Tenet etiam nostram sententiam Trullench. *lib. 1. in Decalog. cap. 7. dub. 12. § 2. num. 2.* sic dicens: Nec tenentur ad recitandos Psalmos Pœnitentiales, aut alias preces, quas ipsis imponunt Episcopi in ordinatione, nisi id promiserint; nec potest eos Episcopus ad aliquid recitandum obligare; Sanchez cum aliis in consiliis *parte secunda, lib. 7. capit. 2. dub. 2.* sic Trullench.

QVÆSTIO VIII.

Quot priuilegiis gaudeat Tonsuratus?

REspondeo, quod quatuor: nam Primò gaudet Priuilegio Canonis: *Si quis suadente Diabolo.* Secundò, priuilegio fori, itavt non possit amplius sub iudice sæculari conueniri, *c. 1. & seqq. de foro compet.* Tertiò, liberatur à collectis Principum sæcularium, *l. 2. de Episcopis, & Clericis, c. non minus, & c. aduersus, de immunit. Eccl.* Quartò, sit capax beneficiorum Ecclesiasticorum, dummodo ætatem à Tridentino requisitam attingat, *sess. 23. cap. 6.* De quibus vide Dianam *1. p. tr. 2. à resol. 23. & 4. part. tract. 2. per totum.* Torreblancam *de iure spirituali lib. 2. c. 12. & lib. 15. c. 5. & seqq.* & Philibertum *tr. 2. part. 1. c. 15.*

QVÆSTIO IX.

An Ordo Ostiariatus institutus fuerit à Christo, quando flagello ementes, & vendentes è templo eiecit, Matth. 21. Ioan. 2.

NEgant Henriquez *lib. 10. cap. 3. num. 1.* vbi sic ait: Singuli istorum Ordinum sunt à Christo immediatè instituti in vltima cœna, qui per potestatem excellentiæ simul dedit Apostolis vno verbo totam potestatem singulorum Ordinum minorum, maiorumque. Ita ille. Valent. *disp. 9. q. 1. punct. 4.* Regin. *lib. 30. n. 6.* Granad. *contr. 9. tr. 1. disp. 1. a. 6.* Bonac. *disput. 8. punct. 1. num. 7.* Ludouicus de S. Iuan *tract. de Ord. quæst. 1. art. 1. dub. 3.* Philibertus *tractat. 2. part. 7. cap. 1. num. 3.* Machado *tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 2. documen. 5. num. 3.* & alij, asserentes institutum esse in vltima cœna.

Sed probabiliter respondeo affirmatiuè. Nempe institutum esse immediatè à Christo Domino, & in particulari, saltem initiatiuè. Matth. 21. Quando præcipuum eius Ordinis munus exercuit, ementes, & vendentes è templo ejiciendo. Sic Archangel. Rubeus *dist. 24. & 25.* pag. 291. ex Magistro, per hæc verba. Ad hæc, Magister in littera (à cuius sententia non ita facilè discedendum est) ita ait. Septem sunt spiritualium officiorum gradus, siue Ordines: sicut ex Sanctorum Patrum dictis apertè traditur, & capitis nostri Iesu Christi exemplo monstratur, qui omnium officia in semetipso exhibuit, & corpori suo, quod est Ecclesia, eosdem Ordines obseruandos reliquit. Tunc subditur, si Christus eosdem Ordines, quorum officia in semetipso exhibuit, obseruandos reliquit: igitur priùs eos instituit, & postea obseruandos tradidit: relatiuum enim illud, *eosdem*, refert, eos iam extitisse, cum obseruandos eosdem dedit. Sic Archangel. Et *infrà*. Saluator autem noster instituit Ordines Ecclesiæ, vt colligitur ex Mag. in littera, & traditur communiter, temporibus dinersis. Ordinem Ostiariatus instituit, quando ementes, & vendentes ejecit de templo, vt habetur Ioan. *cap. 2.* & quando appellauit se ostium, dicens: Ego sum ostium, si quis per me introierit, saluabitur. Ioan. 10. Huc vsque ille. Fabius Incarnatus *in suo scrutin. Sacerdotali, 1. part. tract. 2. de Ordine, pag. mihi 97.* quem citat, & sequitur Samuel Lublinus *1. part. summ. verb. Ordo, pagina 611.* Huic sententiæ fauent in primis Victoria *num. 225.* quatenus ait posse affirmari, omnes Ordines institutos fuisse à Christo in particulari. Card. Osius *in confess. Catholica, c. 51. vbi de Ordine, pag. mihi 279.* Jauellus *loc. cit. cap. 4. pag. mihi 590.* Raynerius *tom. 2. verb. Ordo, cap. 22. pag. 415.* Estius *in 4. dist. 24. §. 9. 10. & 12.* Nuñus quæst.

q. 37. art. 5. pag. 876. Quatenus testantur, in prædictis scripturæ locis præfiguratam, aut initiatam fuisse institutionem minorum Ordinum, eorumque singula officia cahibuisse in propria persona ipsummet Christum, authorem omnium Sacramentorum.

QVÆSTIO X.

Quot, & quæ sint munera, & officia Ostiarij?

Respondeo: Quod quinque. Primum est, Templum claudere, & aperire, indignos ab ingressu illius arcendo, & admittendo dignos, *c. Cleros, dist. 21.* Pontificale *de hoc Ordine,* Catechism. Rom. *de Sacr. Ordinis n. 15.* S. Thom *in add. quæst. 37. art. 2.*

Secundum est, Campanas, seu cymbalum pulsare, præcipuè tempore sacrificij; & ob hanc causam in eius ordinatione datur ei tintinnabulum, vt *infrà.* Sic Pontific. Rom. & Catechism. Philibertus vbi *infrà,* qui ex Concilio Coloniensi, & Durando notat, quod prædicta campanarum pulsatio in tanta olim veneratione habebatur, vt campanas pulsaturi superpelliceis per prius induerentur.

Tertium est, Aperire librum ei qui prædicaturus est. Sic habetur in Pontificali Romano. Sed hoc per non vsum est abrogatum.

Quartum est, Sacras vestes, & totam Ecclesiasticam supellectilem custodire, *c. Perlectis 25.* Quod & indicat ipsamet forma Ostiariatus: *Sic age, quasi Deo redditurus rationem pro his rebus, quæ his clauibus includuntur.*

Quintum denique: Curare, ne quis fidelis propiùs quàm par est, ad aram accedat: attentè videre, vt debita reuerentia Ecclesiæ adhibeatur. Sic optimè Philibertus *tr. 2. part. 2. c. 5. per totum,* Ludouicus *q. 2. de Ordine, art. 14. dub. 2. pag. 81.* 2. Hurtado *diff. 5.* Filliuc. *tr. 9. à n. 19.* Torreblanca *lib. 2. practicarum, q. 12. n. 40. fol. 54.* Machado *tom. 2. lib. 4. par. 1. tr. 2. docum. 2. pag. 4.*

QVÆSTIO XI.

An Ordo Lectoratus fuerit institutus à Christo: Lucæ 2. Quando in medio seniorum librum Isaiæ aperuit, & in eo legit: Spiritus Domini super me?

Negatiuè respondent omnes Authores *q. 9.* pro prima sententia adducti, docentes, institutum fuisse simul cum reliquis ordinibus, tam minoribus, quàm maioribus, in nocte cœnæ.

Sed probabiliter respondeo affirmatiuè. Sic Authores *suprà q. 9.* adducti. Quibus satis fauet D. Aug. *lib. 1. de Baptif. parvul. c. 37. tom. 7.* sic inquiens. Attende illud eiusdem Prophetæ, quod de se completum, Lectoris etiam functus officio in Synagoga ipsa recitat, Spiritus Domini super me. Hæc Aug. quem pro nostra sententia refert Philibertus *tract. de Ordine, part. 2. c. 1. n. 2. pag. 190.*

QVÆSTIO XII.

Quot, & quæ sint munera, & officia Lectorum?

Respondeo: Quod tria. Primum est, non solum lectiones Prophetarum (vt voluit Petrus Soto *lib. 2.*) sed etiam omnes libros veteris, & noui Testamenti, & interdum extra Missam Euangelium alta voce recitare. Qualis autem Lectoris vox, & pronuntiatio esse debeat, docuit Isidor. *lib. 2. de offic. Eccles.* his verbis: *Porro lectoris vox simplex erit, & clara, ad omne pronuntiationis genus accommodata, plena succo virili, aggrestem, & subrusticum effugiens sonum, humilis, non adeò sublimis, non fracta, nec tenera, nihilque fœmineum sonans, neque cum motu corporis, sed tantum cum grauitatis specie.* Sic S. Isidorus.

Secundum est Catechumenis Baptizandis fidei rudimenta tradere, & exponere populo quæ ex Scriptura perlegerit, vt habetur in Catechis. Rom. *de Ordine numer. 16. & cap. Perlectis, dist. 25.* tradit, Lectoris officium esse, vaticinia Prophetarum populo prædicare. Sed vt bene Turrecrem. *in d. can. Perlectis,* fortassis pro prædicatione accipitur ipsa recitatio Prophetarum alta, clara, & distincta voce prolata.

Tertium est, panes & fructus nouos benedicere: Sed hoc munus contraria consuetudine abrogatum fuit. Sic Philibert. *tr. 2. par. 3. c. 3. per totum,* Hurtado, Ludouicus, & Torreblanca, Machado *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO XIII.

An Ordo Exorcistatus institutus fuerit à Christo, quando Marc. 6. & 16. *exorcizans Energumenos, dæmonia ab ipsis eiecit?*

Negant communiter Authores *q. 9.* relati: Sed probabiliter respondeo affirmatiuè. Sic Doctores pro nostra sententia *q. cit.* adducti. Et ea contrariis, Philibertus (iam sibi contrarios) *tract. 2. par. 4. cap. 1. numer. 3.* per hæc verba, Institutus hic ordo creditur, quando Christus Exorcistæ munere functus, Dæmones è corporibus pellebat, & eandem Apostolis potestatem communicauit. Sic ille. Et ex illo etiam Machado (sibi etiam contrarius) *tom. 2. lib. 4. part. 1. tract at. 2. doc. 4.*

QVÆSTIO XIV.

Quot, & quæ sint munera, & officia Exorcistarum?

Respondeo, quod quatuor. Primum est, per impositionem manuum dæmones ab energumenis pellere.

Secundum est, dæmonem spiritualiter Catechumenos obsidentem, ante ipsam susceptionem Baptismi exorcismis soluere, vt dicitur in forma huius Ordinis, infra adducenda.

Tertium, dicere populo, vt qui non communicant, dent locum aliis, qui volunt communicare. Et quartum est, aquam in ministerio Baptismi fundere. Quæ duo munera iam non sunt in vsu. Sic Philibertus, Hurt. Torreblanca, & alij *loc. cit.*

QVÆSTIO XV.

An Ordo Acolytatus institutus sit à Christo, quando Ioan. 8. *prædicando dixit:* Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris?

Negant Authores suprà adducti, præcipuè Marchinus *tract. 2. part. 1. cap. 5.* & Machado *loc. cit. doc. 5.*

Sed probabiliter respondeo affirmatiuè. Sic Archang. Fabius Lublinus, & alij citati *q. 9.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XVI.

Quot, & quæ sint munera Acolytorum?

Respondeo, quod tria. Primum est, Vinum, & aquam ad Eucharistiam efficiendam in vrceolis ministrare. Secundum, Lumina ad sacrificium præparare, & illa vbi legendum est Euangelium, gestare. Tertium, Subdiacono, & Diacono deseruire. Sic Philibert. *loc.cit.cap.*4. Machado *loc.cit.numer.*6. vbi sic ait: Quanto a los ministerios, y obligationes de los Acolytos, se ha deaduertir, que aunque Autores graues afirman, que son cinco, lo cierto es, que del derecho consta, que son solos tres; conuiene à saber, poner vino, y agua en las vinageras para la Missa. El segundo, seruir al Diacono y Subdiacono. El tercero, lleuar los ciriales, principalmente quando se canta el Euangelio. Sic ille. Hurt. *loc. cit.* & alij communiter.

QVÆSTIO XVII.

An Clerici minorum Ordinum peccent mortaliter suu munera exercendo in mortali?

Affirmant Syluest. *verb. Clericus* 3.*num.*3. *vers.*8. Armilla *eo verb.numer.*17. Angel. *verb. Clericus* 8.*numer.*2. Nauarr. *in man.cap.*27. *numer.* 163. *& de Horis Canon.cap.*6.*numer.*41. Faber *in* 4.*dist.* 24.*q.*1. *disput.*1.*cap.*3. *numer.* 80. Biesças *in apologia pro doctrina S.Thomæ*, *q.*11.*art.*4.*dub.*5.*propos.* 6. *pag.*776. *vers. Si autem.*

Sed probabiliùs respondeo: Non peccare mortaliter. Quia nullum de hoc extat præceptum Ecclesiasticum, & diuinum, si extat, non obligat grauiter, saltem propter leuitatem materiæ, ad exercendas in gratia minorum Ordinum functiones. Sic Nuñus 3. *part.quæst.*36.*art.*5.*pag.*863. Cabrera 3.*part.quæst.*64. *art.*6.*disput.*1.§.6.*num.* 55. Ochagauia *quæst.* 19.*n.*9. Granados *tom.*4.*contron.*3. *de Sacram. in gen.tract.*5. *disput.*5.*numer.*7. Diana 3.*part.tractat.*4.*resolut.* 196. Lugo *disput.*8.*de Sacram.in gen.numer.*152.*pag.*150. Ludouicus *quæst.*5.*de Sacram.in gen.art.*4.*concl.* 1. *& q.*1.*de Ordine, art.*1. *diff.*2. *concl.*2. Lublinus 1.*part. Sum.verb.ordo, num.*5. *&* 25. Henriquez *lib.*10.*c.*13. §.5.*& in Gloss.lit.V.* Et penes ipsum Sot. Ledesma, Victoria, & alij. Valentia *tom.*4.*disput.*9.*quæst.*1.*punct.*4. Reginald.*lib.*30.*tract.*1.*num.*27. Philibert. *tractat.*2. *part.*6.*cap.*4.*num.*8. Machado *tom.*2.*lib.*4.*part.*1.*tr.*4. *docum.*2.*n.*2. & alij statim citandi.

QVÆSTIO XVIII.

An saltem peccent venialiter?

Negant adhoc Sot. *dist.*1.*q.*5.*art.*6. Vasquez *disp.* 136.*c.*4.*n.*46. Ochagauia *tr. de Sacr.q.*19. Hurtado *disput.*4.*de Sacr.in gen. diff.*10. Albiz in manuscriptis *de Sacram. in gen.disp.*15.*dub.*1.

Sed probabiliùs respondeo: Peccare venialiter in mortali exercentes minores Ordines, si id solemniter faciant. Quia aliquam irreuerentiam committunt contra Ordines susceptos. Sic Suarez *disp.* 16.*sect.*3. Filliuc.*tract.*1.*c.*6.*n.*87. Ludouicus, Nuñus, Philibert. & Lublinus *loc.cit.* & communis.

QVÆSTIO XIX.

An Ordo Subdiaconatus institutus fuerit à Christo, quando post cœnam pedes suorum Discipulorum ipse lauit. Ioan. 13.

Negant DD. Henriquez, Valentia, Reginal. Bonac. & Granados *locis quæst.*9.*cit.* Angles *tract. de Ordine, art.*1. *diff.*3. *dub.* 2. Villalobos *tract.* 31. *diff.*1.*num.*3. Filliuc. *tractat.*9.*numer.* 3. & alij communiter, docentes institutum esse eisdemmet verbis, eodemque tempore à Christo, quo institutus fuit Ordo Presbyteratus.

Sed probabiliter respondeo affirmatiuè. Sic Philibert. (iam sibi contrarius) *tract.*2.*part.*6.*cap.*1.*numer.*4.*pag.*102. per hæc verba: Institutus hic ordo à Christo Domino in vltima cœna censetur, quando linteo se præcinxit, & mitteos aquam in peluim, pedes Discipulorum lauit, & linteo extersit, vt sapienter obseruauit Cardin. Osius *tractat. de Ordine, cap.* 52. Et post alios multos, soluens contraria, Gabriel Vasquez *tom.*3.*in* 3.*part.disput.* 238.*cap.*4. Hucvsque Philibertus, & bene, nisi male pro nostra parte citaret Gabrielem Vasquex: eum hic Author nil ibi ad propositam quæstionem. Tenent tamen Archangel. *loc.cit.pag.* 292. *col.* 1. Fabius Lublinus, & alij *loc. cit.*

QVÆSTIO XX.

Quot, & quæ sint munera, & officia Hypodiaconi, seu Subdiaconi?

Respondeo, quod sunt septem. Primum, aquam ad ministerium Altaris præparare. Secundum, Diacono ministrare. Tertium, pallas altaris, & corporalia abluere. Quartum, Calicem, & patenam in vsum sacrificij eidem offerre. Quintum, panem consecrandum pro populo in altari ponere. Sextum, Crucem in processionibus gestare. Septimum, & præcipuum, Epistolam in Missa solemni canere. Sic habetur in Pontificali Romano, & *in cap. si Subdiaconus, dist.*34. *& cap. Perlectis, dist.*25. & referunt Philibertus *tract.*2.*de Ordine, par.*6.*cap.* 3. *num.* 1. & Machado ex illo *tom.*2.*lib.*4.*part.*1.*tractat.*7. *doc.*2. & alij.

QVÆSTIO XXI.

An Subdiaconus, & Diaconus solemniter in mortali ministrantes, mortaliter peccent?

Affirmant, & à fortiori, Syluest. Armilla, Angel. Nauarr. Faber, & Biesças *locis quæst.* 17. *citatis*. Medina *Cod.de pœnit. tractat.* 1. *quæst.* 6. Victoria *de Sacram.quæst.*19. *n.*242. (Vnde malè citatur à Granado pro opposita parte.) Caiet. 3 *part.quæst.*64. *art.* 3.*ad* 1. Adrianus *in* 4.*quæst.*7. Syluius *quæst.*64.*art.*6. *quæst.*1. Et penes ipsum Nuñus, Toletus, Molanus, & alij. Lublinus *loc. cit. verb. Ordo, num.*31. Et ex parte Filliuc *tom.*1.*tract.* 1. *num.* 87. & Suarez *tom.* 3. *in* 3.*par. disp.*16.*sect.*3. quatenus docent id esse mortale, si frequenter ministrent in mortali; non si semel, aut iterum. Molfesius *in sum. tr.*2. *c.*8. *n.*21. loquendo de Diacono.

Sed probabiliùs respondeo: Non peccare mortaliter, licèt frequenter tales functiones in mortali exerceant. Quia huiusmodi functiones oon sunt immediatè sanctificatrices, vt sunt Sacramentorum ministeria: ergo qui dictas exercent, non tenentur sub mortali in gratia esse. Sic Sotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 5. *art.*6.*& dist.*24.*q.*1. *art.*4. Vasquez *disp.* 136.*cap.* 4. Valentia

Valentia *tom. 4. disput. 9. quæst. 1. punct. 4. ad 4. & disp. 3. quæst. 5. punct. 3.* Ægidius *quæst. 64. art. 6. dub. 1. num. 38.* Heredia *de Sacram. in gen. par. 10. dub. 3. n. 4.* Villalobos *tom. 1. tract. 4. diff. 10. num. 7.* quos omnes citat, & sequitur Diana *3. par. tract. 4. resol. 195.* Qui etiam citat Suarium pro se; sed omnino malè. His possunt addi Henriquez *lib. 10. cap. 13. num. 3.* Granado *loc. cit.* Hurtados *disp. 4. de Sacram. in gen. diff. 10.* Lugo *disput. 8. de Sacram. num. 152.* Ochagauia *quæst. 19. num. 9.* Bonæ. *disp. 1. quæst. 3. punct. 2. à n. 4.* Ioan. de Cruce *de Sacram. in gen. quæst. 4. dub. 3. concl. 1.* Philibertus *tract. 2. part. 6. cap. 4. num. 3.* Qui & citat pro hac parte Reginaldum *lib. 30. tract. 1. num. 37.* & Suarium *3. part. loc. supra pro contraria citato*: sed ex his malè Suarium. Machado *loc. cit. tract. 7. docum. 16. num. 3. pag. 41.* Ludouicus *quæst. 1. de Ordine, art. 1. diff. 1. concl. 2.* Imò idem sentit Nuñus, loquendo de Subdiacono.

QVÆSTIO XXII.

An prædicti peccent saltem venialiter, ministrantes solemniter in mortali?

NEgant adhuc Vazquez, Ochagauia, & Hurtado *loc. cit.* & Mag. Albiz vbi supra, per hæc verba: Infertur secundò, Subdiaconum canendo Epistolam, tangendo vasa sacra, &c. in mortali, non peccare mortaliter. Est communis sententia recentiorum, & consentit Suarez, & probat ex leuitate materiæ. Addens esse leuem materiam, semel aut iterum exercere dictam actionem in mortali. Secus (inquit) si habeat animum ministrandi diu frequenter in his ordinibus in mortali. Sed melius Vasquez docet, id non posse reduci in leuitatem materiæ. Deinde minus bene dicit, quod de se est veniale, fieri mortale repetitum sæpe, vel factum ex proposito illud repetendi sæpe. Hoc enim falsum est, nisi quando sit materia grauis iniustitiæ, vt in paruis furtis. Hinc est, prædictum Ministrum exercentem in mortali prædictas actiones, non peccare, etiam venialiter, quia nulli præcepto contrauenitur. Huc vsque Doctus, & amicus Pater.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: Peccare venialiter, vt constat clarè ex dictis *quæst. 18.* Sic à fortiori Suarez, Nuñus, Filliuc. Lublinus, & alij *vbi sup.* inter quos optimè Lugo *loc. cit.* qui *num. 154.* bene respondet argumento facto, quod est Vazquis, & ante ipsum Cardin. Sarnanus *in sum. Theolog. loco sexto, vbi de Baptismo, pag. mihi 133.* & post illum Philibertus *loc. cit. n. 5. pag. 206.*

QVÆSTIO XXIII.

An si Acolytus, aut alius inferior Minister, indutus Dalmatica, absque manipulo, Epistolam in Missa solemni cantet, fiat irregularis.

AFfirmant Panormit. *in c. Quisquis, de vita & honest. cleric.* Tabiena *verb. irregularitas 4. 5. 2.*

Sed probabiliùs respondeo, Non fieri. Quia ad ministrandum solenniter in aliquo Ordine, non satis est Epistolam, vel Euangelium recitare, sed insuper opus est recitare cum propriis ornamentis illius Ordinis, vt eum manipulo quoad Subdiaconum, cum stola quoad Diaconum, &c. Sic expressè Philibertus *loc. cit. num. 6.* & penes ipsum Syluester *verb. irregularitas, num. 12. in fine;* Hostiens. *in dict. capit. Quisquis.* Palud. *in 4. dist. 24. art. 5. conclus. 7.* & Henriquez *lib. 10. cap. 13. numer. 4.* Sed ex his Doctoribus, quos Philibertus citat, Palud. & Syluester pro opposita parte citantur ab Henrico Henriquez, & meliùs, nam illam expressè docent. Addi tamen possunt pro nostra, apud eundem Henriquez, D. Thom. Nauarr. Ant. Villadiego, Armilla, & alij. Sà *verbo Irregularitas ex Ordinis abusu, n. 5.* & communis.

QVÆSTIO XXIV.

An saltem incurrat irregularitatem, si dictus Minister inferior cantet in Missa solemni Epistolam, indutus Dalmatica, & cum Manipulo?

NEgat adhoc Sà, casu quo cantet Epistolam sine intentione faciendi officium Subdiaconi, per hæc verba: Cantans Epistola solemniter, sed sine manipulo, non fit irregularis: nec si cum manipulo, sed sine intentione faciendi officium Subdiaconi. Sic ille *loc. cit.* Negare deinde possunt qui negant, Subdiaconum nec partialiter ordinari per librum Epistolarum, quia in eorum sententia, recitatio Epistolæ in Missa solemni non est, nec debet dici actus Ordinis Subdiaconalis: ergo in horum sententia, etsi inferior Minister cantaret Epistolam cum manipulo, cum nullum actum Ordinis exerceret, non fieret irregularis. Ita indicat Henriquez *loc. cit. in Glossa lit. F.*

Sed probabiliùs longè respondeo: Incurrere in tali casu irregularitatem. Quia (vt *infrà* dicemus) Subdiaconus partialiter ordinatur per librum. Vnde recitatio Epistolæ in Missa solemni, verè est actus Ordinis Subdiaconalis: ergo qui illam cantat cum Dalmatica, & manipulo, verè exercet actum Ordinis, quem non habet: ergo fiet irregularis. Quod autem id cum intentione, aut sine intentione faciendi officium Subdiaconi, faciat, nihil interest. Quia ad effectum incurrendi irregularitatem sat est, vt ex præcepto Ecclesiæ Epistolæ recitatio cum manipulo ad Subdiaconum pertineat, vt benè Philibert. *loc. cit.*

QVÆSTIO XXV.

An Ordo Diaconatus institutus fuerit à Christo, quando in ipsa cœna Sacramentum Corporis & Sanguinis sui Discipulis dispensauit. 1. Cor. 11.

NEgant Henriquez, Valentia, & alij vbi supra, quos citat & (iam sibi contrarius) sequitur Philibertus *tract. 2. part. 7. cap. 1. numer. 7. pag. 151.* vbi sic ait: Dicendum igitur videtur, Christum per authoritatem, quam Theologi vocant, Excellentiæ, sicut illis verbis, *Hoc facite in meam commemorationem,* Sacerdotium instituit; ita & Diaconatum. Et sicut tunc Apostolos Sacerdotes creauit, ita eadem authoritate, eisdem verbis Diaconos simul eosdem constituit, & omnes Ordines, tam maiores, quàm minores eisdem contulit. Ita ille.

Sed probabiliter respondeo affirmatiuè; nempe, institutum fuisse à Christo Domino, saltem completiuè, quando in cœna suum Corpus & Sanguinem suis Discipulis dispensauit: & post cœnam suos Apostolos dormientes excitauit, dicens: *Vigilate, & orate.* Matt. 26. Sic Magist. Archang. Fabios, & Lublinus *loc. cit.* Molfes. *in summ. tom. 2. c. 9. n. 13. & 25.* Et fauent Osius *c. 52. cit. in fine,* Victoria, Estius, & alij.

QVÆSTIO XXVI.

Quot, & quæ sint munera Diaconi?

RESpondeo: Quod quinque præcipuè. Primum est Sacerdoti offerenti assistere, illique ministrare; quem ritum refert D. Gregorius *in Epistola ad Leandrum*; & nomen ipsum Diaconi, quod ministrum significat, demonstrat.

Secundum est, in Missa solemni Euangelium legere. Habetur in Concil. Vasensi *can.* 4. & in Rhemensi *can. item* 4.

Tertium est, in absentia Episcopi, vel Presbyteri, vel de eorum licentia solemniter baptizare.

Quartum est, de licentia Episcopi populo prædicare. Quod munus conuenire Diaconis iure diuino, ex vi suæ Ordinationis, innuit Apostol. *ad Ephes.* 4. *ipse dedit quosdam Prophetas, & alios Euangelistas,* &c.

Quintum est, in absentia Presbyteri Eucharistiam fidelibus dispensare. Legantur de his muneribus Philibertus *tr.* 2. *part.* 7. *c.* 3. *per totum*, & Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *par.* 1. *tr.* 8. *doc.* 2. *per totum.*

QVÆSTIO XXVII.

An Diaconi prædicantes in mortali peccent mortaliter?

AFfirmant Caiet. 3. *par. quæst.* 64. *art.* 6. & 2. 2. *qu.* 187. *art.* 3. vbi (vt benè aduertit Nauarr. *in Man. cap.* 25. *num.* 141.) retractauit quod dixerat *in sum. verb. Prædicatorum peccata, vers. Secundum est.* Quod non aduertit Hurtado, citans etiam locum citatum Caietani summæ pro parte affirmante. Tenent etiam Nauarr. ipse *loc. cit.* Angel. *verb. Prædicator, n.* 7. Palud. *in* 4. *dist.* 19. *quæst.* 3. Lublinus 1. *part. sum. verb. Ordo, n.* 4. & *verb. Concio, n.* 5.

Sed longè probabilius respondeo: Nullo modo peccare mortaliter, secluso scandalo. Quia hoc secluso, nullum extat præceptum concionandi in statu gratiæ; in sola namque Sacramentorum confectione, vel receptione facta in lethali, grauis Deo fit iniuria. Sic Sotus *dist.* 1. *quæst.* 5. *art.* 6. Suarez *disp.* 16. *sect.* 3. Vasquez *disput.* 136. *cap.* 5. Valentia *disput.* 3. *q.* 5. *punct.* 3. Ægidius *q.* 64. *art.* 6. Ochagau. *de Sacrament. in gen. quæst.* 19. *num.* 10. Hurtad. *ibid. disp.* 4. *diff.* 11. Cabrera *quæst.* 64. *art.* 6. *disp.* 3. §. 7. *n.* 67. Diana 3. *par. tr.* 4. *resol.* 197. Granados *loc. cit. n.* 11. Lugo *loc. cit. n.* 152. *pag.* 250. Philibert. *tr.* 2. *part.* 6. *c.* 4. *n.* 7. *pag.* 296. Caiet. etiam *in summ. loc. cit.* & *tom.* 3. *de vsu spirit. quæst.* 1. Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *par.* 2. *tr.* 1. *docum.* 2. *num.* 3. & communis.

QVÆSTIO XXVIII.

An licitè possit Diaconus deferre pyxidem, in qua Corpus Christi depositum est, ab vno altari ad aliud.

REspondeo posse, quia Diaconus iure diuino habet potestatem super Corpus Christi contentum in vasis sacris, vt docet D. Thom. 3. *par. quæst.* 82. *art.* 3. *ad* 1. Deinde, ante solemnem Processionem, & communionem, pyxidem è sacrario educit: ergo & poterit illam de vno in alium transportare locum. Sic Philibertus *tr.* 2. *par.* 7. *c.* 3. *num.* 6.

QVÆSTIO XXIX.

An munus concionandi ex officio Diacono conueniat?

NEgant Mich. de Medina *lib. de contin. c.* 10. Chamerota *de Sacram. tr.* 11. *c.* 2. *dub.* 6. docentes, id munus non conuenire illi ex officio, sed ex necessitate, ob penuriam Sacerdotum.

Sed longè multò probabiliùs, imò mihi certissimè respondeo: Conuenire illi ex officio; quia id expressè habetur in *cap. Perlectis, dist.* 25. Et in Pontificali Romano. Et in Concil. Toletano IV. *can.* 59. & habetur *can. Vnum orarium, dist.* 25. vbi sic dicitur: *Vnum orarium* (id est, stolam) *oportet Leuitam gestare in sinistro humero, propterea quod orat, id est prædicat.* Sic Concilium, & sic Philibertus, & Machado *loc. cit.* Legantur & Ægidius Trullench. *de Sacram. lib.* 6. *c. vnico, dub.* 1. *num.* 16. quamuis addat, id illis non esse in vsu.

QVÆSTIO XXX.

An Ordo Presbyteratus institutus fuerit à Christo in vltima cœna, illis verbis: Hoc facite in meam commemorationem?

REspondeo: Verè tunc institutum fuisse quoad illam partem, in qua Sacerdoti confertur potestas consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi. Quoad alteram verò partem, quia illi confertur potestas absoluendi, institutum fuisse post Resurrectionem, Ioan. 20. illis verbis: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata,* &c. Sic habetur in Trident. *sess.* 14. *de Pænit. can.* 3. & *sess.* 22. *can.* 1. & 2. Et vtramque partem docent omnes Theologi, & Canonistæ.

QVÆSTIO XXXI.

Quot, & quæ sint munera Sacerdotis?

REspondeo, quod quatuor præcipuè.

Primum est consecrare, offerre, & dispensare Corpus, & Sanguinem Christi.

Secundum est, dimittere, ac retinere peccata.

Tertium est baptizare, & cætera Sacramenta, excepta Confirmatione, & Ordine, administrare, & tandem concionem in populo habere. Sic ex Scriptura, Conciliis, Patribus, Pontificali, & Catechismo Rom. docent Raynerius *verb. Ordo.* Bonac. *disp.* 8. *punct.* 3. Filliuc. *tractat.* 9. *à num.* 19. Philibert. *tractat.* 2. *par.* 6. *cap.* 2. & 10. Machado *loc. cit. tractat.* 10. *doc.* 3. & omnes.

QVÆSTIO XXXII.

An Sacerdos benedicens aquam in mortali peccet mortaliter?

AFfirmat Nauarr. *de Horis Canon. cap.* 6. *num.* 51. Saytus *lib.* 2. *cap.* 7. *quæst.* 1. *art.* 5. Angel. *v. Clericus* 8. *num.* 2. Syluester *eo verb. num.* 2. *in fine.* Et probabile reputat Layman *tractat.* 1. *de Sacram. cap.* 5. *num.* 10.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: Non peccare mortaliter. Quia non agit contra præceptum aliquod. Sic Henriquez *lib.* 10. *cap.* 13. *num.* 5. Bonac. *disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. *num.* 9. Filliuc. *tr.* 1. *num.* 87. Et alij, affirmantes idem esse dicendum de aliis bene-

dictionibus

dictionibus falis, & populi, etiamsi eum venerabili Sacramento fiat.

QVÆSTIO XXXIII.

An Ordo Episcopatus institutus fuerit à Christo Domino verbis, quibus ipse Petro commisit suam Ecclesiam, dicens: Pasce oues meas. Ioan. 21.

NEgant in primis Durand. *dist.* 24. *quæst.* 5. Gallo, & alij Recentiores, quos suppresso nomine citat, & indicat sequi Henriquez *lib.* 10. *cap.* 3. *num.* 1. *in fine & num.* 2. *in initio*: asserentes, institutum esse in vltima cœna eisdemmet verbis, quibus instituit Sacerdotes.

Negant deinde alij, dicentes, institutum fuisse à Christo, quando ante cœnam fecit eos Apostolos, Mar. 3. & Mat. 7. Ita aliqui apud Henriquez, quod reputat probabile Sot. *dist.* 24. *q.* 2. *art.* 2. Alij quando post resurrectionem discipulis dixit: *Accipite Spiritum Sanctum.* Ioan. 20. Ita aliqui apud Carthusianum *in* 4. *dist.* 24. *q.* 4. Alij tandem, quando in die Ascensionis suæ, eleuatis manibus, eis benedixit. Ita Salmeron *tract.* 41. §. *At verò de Episcopatu.*

Sed probabiliùs omnium respondeo: Dicendum quod licèt in vltima cœna Christus Dominus formam consecrandi Episcopos tradiderit, nullum tamen tunc consecrauerit, & consequenter nec instituit Episcopatum, sed quando post Resurrectionem Petro committens suam Ecclesiam, dixit; *Pasce oues meas.* Tunc enim dedit ei potestatem Episcopalem, & ordinandi, & consecrandi in Episcopos cæteros Apostolos. Quod ipse Petrus postea fecit, consecrando quosdam ex reliquis Apostolis se solo, alios cum consortio aliorum, quos priùs consecrauerat. Sic Granados *tractat.* 1. *de Ordin. disput.* 1. *num.* 10. Biescas *in Apologia pro doctrina D. Thomæ, quæst.* 11. *art.* 4. *dubit.* 5. *pag.* 779. Et tandem in hanc sententiam videtur inclinare Henriquez *loc. cit. numer.* 2. *in fine.*

QVÆSTIO XXXIV.

Quot, & quæ sint munera Episcoporum?

REspondeo: Quod duo. Primum est, Chrisma, & oleum sanctum conficere: altaria, vasa, & vestes sacras benedicere, & virgines consecrare. Sic habentur *in cap. referente, de celebr. Missar. cap. Peruenit, dist.* 95. *cap. Chorepiscopi, dist.* 17.

Secundum est, ordinare, confirmare, offerre, & baptizare. Sic colligitur ex Trid. *sess.* 23. *de Ordine, cap.* 4. *& ex cap.* 1. *dist.* 25. Legantur Torreblanca *lib.* 2. *tract.* 6. *cap.* 12. Hurt. *tract. de Ordine, diff.* 5. & alij recentiores.

QVÆSTIO XXXV.

An Episcopus consecrans in mortali chrisma, aut benedicens oleum infirmorum, peccet mortaliter?

AFfirmant Nuñus 3. *part. quæst.* 64. *art.* 6. *diff.* 2. *conclus.* 3. P. Ledesma *in sum. cap.* 6. *de Sacram. in gen. dubit.* 10. Ioan. de Medina *Cod. de Pœnit. tract.* 5. *quæst.* 6. Cabtera *quæst.* 94. *art.* 6. *disput.* 1. §. 7. *n.* 60. Syluius *eod. art. quæst.* 1. *conclus.* 5. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 13. *num.* 5. & Lugo *disput.* 8. *de Sacram. in gen. sect.* 9. *num.* 156. quos omnes refert pro hac parte Diana 3. *part. tract.* 6. *miscell. resol.* 67. & 5. *part. tract.* 13. *resol.* 7. Quibus addi possunt Ludouicus de S. Ioan *de Sacr. in gen. quæst.* 5. *art.* 5. *diff.* 6. *conclus.* 2. & alij.

Sed probabiliùs respondeo, non peccare mortaliter; quia huiusmodi actiones non sunt actus Sacramentorum, nec ordinatæ immediatè ad sanctificandas animas: ergo nulla est ratio, cur in Ministro ad eas exercendas status gratiæ exigatur. Sic Heredia *de Sacram. part.* 10. *dub.* 3. *num.* 4. Ioan. de Cruce *part.* 2. *sum. de Sacram. in gen. q.* 4. *dub.* 3. *concl.* 1. Ægid. *q.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *num.* 39. Suarez *disp.* 10. *sect.* 3. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 4. *diff.* 14. *n.* 6. Vasq. *disp.* 136. Granados *tom.* 4. *contr.* 3. *tr.* 5. *disp.* 5. *n.* 8. Hurtado *de Sacr. in gen. disp.* 4. *diff.* 10. Præpositus *in* 3. *part. q.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. Meratius *tom.* 3. *de Sacr. in gen. disp.* 8. *sect.* 2. Tannerus *disp.* 3. *quæst.* 4. *dub.* 3. *n.* 74. Quos omnes refert, & sequitur Diana *loc. cit.* Quibus addi possunt Ochagauia *quæst.* 19. *cit. n.* 9. Filliuc. *tract.* 1. *n.* 87. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 1. *n.* 8. Petrus à S. Ioseph *tom.* 1. *de Sacr. disp.* 6. *sect.* 3. dicens, id esse commune inter Doctores. Philibert. *tract.* 2. *de Ordine, part.* 6. *cap.* 4. *n.* 7. Qui omnes idem à fortiori dicendum putant de Episcopo alia Sacramentalia, quæ non sunt actus Ordinis, in mortali exercente, vt tonsurare, consecrare calices, Altaria, Ecclesias, virgines, excommunicare, Indulgentias conferre, & huiusmodi. De quibus actionibus loquendo, nobis consentiunt Henriquez, Lugo, Ludouicus, & Syluius.

QVÆSTIO XXXVI.

An saltem peccet venialiter Episcopus consecrans Chrisma, & benedicens oleum in mortali?

NEgant etiam Vasq. Ochagauia, Hurtado, & Alb. *a loc. cit.*

Sed probabiliùs respondeo: peccare venialiter, quia aliquam profectò irreuerentiam committit. Sic expressè Petrus à S. Ioseph *loc. cit.* per hæc verba: Quia tamen actiones prædictæ sunt graues, & aliquæ earum sunt sacræ, quatenus per illas materia destinata ad Sacramentum consecratur; ideò qui dicta, & similia Sacramentalia in statu peccati lethalis exercet, peccat venialiter. Sic ille, & Ægid. Villalobos, Diana, & alij communiter.

QVÆSTIO XXXVII.

An Episcopus conferens Ordines minores in mortali peccet mortaliter?

NEgat Diana 3. *part. loc. cit.* referens pro sua sententia Nuñum, Ægidium, Suarium, & Syluium. Sed certè omnes ferè hos authores haud benè citat. Nam Suarez *disputat.* 16. *sect.* 3. Syluius *loc. cit.* & Nuñus *loc. cit. & tom.* 2. *in add. quæst.* 36. *art.* 1. & *quæst.* 37. *art.* 2. oppositum docent non obscurè. Et constat. Nam si, vt fatetur Diana (& suprà est habitum) dicti Authores affirmant Ordines minores esse Sacramenta, consequenter debent affirmare, debere Ministrum illos in gratia ministrare. Deinde Nuñus, & Syluius, clarè affirmant (penes ipsum Dianam) quod Episcopus consecrans in mortali Chrisma, peccet mortaliter: ergo à fortiori id debent dicere de eodem ministrante Sacramenta Ordinis in lethali. Vnde

Probabiliùs respondeo: peccare mortaliter, quia probabile est, Ordines minores esse Sacramenta, vt *sup. dist.* 1. *q.* 6. est habitum: at qui in peccato mortali conficit Sacramenta, nouum committit lethale,

vt communiter docent DD. cum quibus nos latè *part.1.tract.1. disput.4.quaest.8.* ergo probabilius est, Episcopum conferentem illos in mortali, peccare mortaliter. Sic Petrus Ledesma *tom. 1. cap. 1. de Sacrament. in genere, dub.20.* Ludouicus de S.Iuan *loc. cit.can.3.& de Sacrament. Ordin.quaest.1.art.7. diff.2. pag.764.* sic dicens: De aqui se sigue, que teniendo que las demas Ordenes son Sacramentos, forçosamente se ha de dezir que peca mortalmente el Obispo, que las ministra en pecado mortal. Biescas *loc.cit.quaest.11. art.4.dub.5. propositione 6.§.si autem, pag. 776.* Et est commune inter omnes, quia docer minores Ordines esse vera Sacramenta: vt etiam benè notat Philibert.*tr.1. de Ord.part.1. cap.10.in fine,* per hæc verba: Sed si collatio minorum est veri Sacramenti confectio, facta in lethali, erit noua culpa lethalis. Quæ omnia tradit post alios, Suarez *disp.16. sect.3.*Sylu. *ad 3.part. q.1.concl.3.4.* Antoninus Diana *resol.67. in Miscell.tom.2.* Huc vsque Philibert. Sed non omnino benè, si velit pro nostra, ac sua sententia afferre Dianam; cùm oppositam sustineat *loc.cit.*

DISPVTATIO III.

De Materia, & Forma omnium Ordinum in particulari.

QVÆSTIO PRIMA.

An Materia proxima Episcopatus sit sola impositio manuum Episcoporum, super caput illius, qui consecrandus est.

NEGAT D. Anton.*3.part.tit. 14. cap.16.* existimans, non solùm impositionem manuum, sed etiam impositionem libri Euangeliorum super ceruicem, & scapulas consecrandi, esse materiam Episcopatus. Imò addit Filliucius *tract.9. num. 40.* esse satis probabile, materiam Episcopatus hæc omnia esse; nempe, voctionem in capite, & impositionem mitræ, traditionem baculi in manu, & anuli in digito, librum Euangeliorum; & tandem impositionem manuum super caput ipsius consecrandi. Cum Diuo Antonino sentit Dicastillo *tract. 6. de Ordine, disp.1.dubitat.9. num.127.* citans pro se vltra D.Antoninum *loc.cit.* Fumum (seu Armillam) *verb. Ordo, n.11.*& Carolum Bouium *in scholio,c.3. lib.8. constit. Apostolic.* Sed ex iis Doctoribus non benè citat Armillam, vt ex dicendis constabit.

Sed longè probabilius, respondeo: materiam solam esse impositionem manuum trium Episcoporum super caput consecrandi: Formam verò, illa verba simul à dictis Episcopis prolata: *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* Et tunc infuoditur gratia, & character imprimitur. Sic colligitur clarè *ex 2. ad Timoth.1.*ex Concil. Antiocheno *can.10. & 17.* ex Trident.*sess.13.can. 4.* & ex illis id docent Bellarm. quem citat, & sequitur Henriquez *lib.10. cap.7. n.3.* Armilla *verb.Ordo, num.11.* ita dicens: Ordo Episcopatus quoad potestatem eius suscipitur in impositione manuum Episcoporum super caput ejus. Sic ille. Petrus Soto *lect. 5. de Ordine,* Vasquez *disputat. 240. cap. 5. num. 58.* Ægid. *disputat. 20. dub.7. conclusion. 2.* Hurtado *diff. 10.* Granados *loc. cit. disput.3.num.3.* Filliuc. *loc.cit.* Philibert. *tract.2. part.2.cap.11.num.12.* Petrus à sancto Ioseph *tom.2. de Sacram. disp. 7. sect. 2. pag. mihi 316.* Sanchez *tom.2.consil. lib.7. cap.1. dub.15. num.7.* & alij,quos sequuntur Trullench. *lib. 6. dub.2. num.7.* & Palaus *tom.4.tract.27. punct.4.n.1.*

QVÆSTIO II.

An ad Ordinationem Episcopi ex præcepto Ecclesiastico tres Episcopi requirantur?

RESpondeo: affirmatiuè, quia id præcipitur in Concilio Niceno *1.cap.4.* io Cartag.*2. can.12.* & io Cartag. *3. can. 39. in can. Cum Prouinciales, dist.74.cap. Ordinationes, dist.64. in can.1. Apostolorum,* in Concil. Tolet.*4. cap. 19.* Et ita habetur in Pontificali, & in praxi, & docent omnes Doctores. Legantur Henriquez *loc.cit.num.3. in marg. lit. Z,& cap.14.* Granados *loc.cit. num.4.* Philibert. *loc. cit. cap.12. num. 1.* & Sanchez *tom.2. cons. lib.7. cap.1. dub.15. n.16.*necnon Dicastillo *tract.6. de Ord.disp.1. dub.18.n.251.* & Diana *part.8.tract.1. resol.31.*

QVÆSTIO III.

An etiam ex præcepto diuino, & necessitate Sacramenti, dicti tres Episcopi requirantur?

NEgant Henriquez *loc.cit.* Armilla *v.consecrat. 2.* Valent. *disp.9.q.3. punct.2.* Azor. *tom.1. lib.3. cap.30.*Palud.quem citat, & videtur sequi Syluest. *v. consecratio 1.n.1.*Vasq.*disp.243.cap.6.*Ægid.*disp.20. dub.9. concl.5.* Layman. *tract.9. cap.5.n.1.* Granad. *loc.cit.n.7.* Hugolin.*de offic.& potest.Epist.cap.2.n.5.* Sanch. *loc.cit. n.26.* & alij, docentes, nullo modo prærequiri ternarium numerum Episcoporum ad ordinationem Episcopi, nisi ex præcepto Ecclesiæ, in quo Papa dispensare potest.

Alij æque probabiliter affirmant, etiam ex præcepto diuino, & necessitate Sacramenti tres Episcopos requiri ad ordinationem alterius. Sic Anicetus *in epist. ad Episcopos, cap. 1.* & habetur *tom. 1. Concil.* Nam cum hic Pontifex docuisset, D.Iacobum à Sanctis Petro, & Ioanne, & alio Iacobo fuisse Episcopum consecratum, subdit: *Si autem non minus,quàm à tribus Apostolis tantus vir fuit ordinatus Episcopus, patet profectò,eos formam, instituente Domino, tradidisse, non minus, quàm à tribus Episcopis Episcopos ordinari debere.* Sic Pontifex. Sic etiam Glossa *in cap.nec Episcopi,de temp.Ordin.*Bellarm.*lib.4.de notis vera Ecclesia.*Baron. *tom.1.anno Christi 34.num.191.* Philibert. *tract.1.part.2.cap.12.n.4.* Biescas *loc.cit.pag.778.* & ante ipsos Caiet.*3. part.q.67.art.6.* Sot.*dist.24.art.6.* Ochagauia *q.6.n.6.* & Dicastillo *n.256.& 261.*

Sed ego, juxta aliàs dicta, respondeo dicendum, materiam Ordinis non determinasse Christum Dominum in indiuiduo,sed solùm voluisse,vt ordo conficeretur per aliquod signum sensibile expressiuum potestatis traditæ, & ita posse ab Ecclesia pro diuersitate temporis, & necessitate variare materias materialiter sumptas, non formaliter. Quâ doctrinâ suppositâ, dicendum est, esse quidem de necessitate Sacramenti,vel de præcepto Diuino, saltem remotè,aut mediatè, vt in ordinatione Episcopi tres inueniantur, si id ab Ecclesia requiri definiatur, quod quidem pro diuersitate temporis facit, vt ampliùs ex dicendis constabit. Sic Dicastillo *tom.1.tract.1. disp.1.dub.2. num.63.& tract.6.disput.2. num.165.* & me citato, Diana *part.10. tract.11.resol.65.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

An saltem ex dispensatione Pontificis possit vnus solus Episcopus alium validè consecrare?

NEgant D. Anton. Syluest. & alij; quos refert Solorzanus *tom.2.de jure Indiarum, lib.3.cap.6. num.38.*

Sed longè multò probabilius, & mihi certissimè respondeo: posse. Primò, quia de facto solus D. Petrus Sanctum Ioannem, & alium Iacobum consecraoit. Deinde D. Gregor. Papa concessit facultatem Augustino, ab eo in Angliam misso, vt ipse solus vnum, aut alterum Episcopum ordinaret, & in posterum à tribus Episcopis ordinarentur. Tandem Gregor. XIII. eandem facultatem concessit Patriarchæ Æthiopiæ; & modò in India, & Iaponia vnicus Episcopus solet consecrare: ergo optimè potest Pontifex, vrgente necessitate, in dicto præcepto dispensare, aut vt melius dicam, variare materiam materialiter.

Secundò, quia Christus Dominus ita instituit hoc Sacramentum, vt voluerit esse de substantia, & necessitate illius, fieri à tribus Episcopis, quando ita fieri possit: quando autem non, vt fieret à duobus, vel ab vno solo Episcopo, ex commissione, aut determinatione Ecclesiæ, vel Summi Pontificis. Ex quo fit, vt Ecclesia nec mutet materiam, nec formam, nec ministrum huius Sacramenti, quando consecratio Episcopi fit ex commissione, aut determinatione Papæ, ab vno tantùm, vel duobus Episcopis, sed tantùm pro necessitate temporum disponit materiam, formam, & ministros huius Sacramenti, iuxta formam à Christo acceptam. Sic Biescas, Henriquez, Philibertus, & Solorzanus *loc. cit.* Layman *loc. cit. cap.1.num.1.* Greg. Lopez, & alij, quos affert, & sequitur Machado *2.tom. lib.4. part.6. tract.1.doc.6. num.5.* & alij: sic, etiam tanquam valdè probabile, tenet Doctus Dicastillo *dubit.18. cit. num.262.* dicens, esse sententiam Paludani, D. Antonini, Syluestri, & Armillæ: & etiam Diana *part.8. tract.1. resol.31.*

QVÆSTIO V.

An in Ecclesia Græca, materia Presbyteratus sit tantummodò manuum impositio, cum verbis proportionatis?

NEgat Antistes Philadelphiensis *in opusc. de Sacram.* vt refert Petrus à S. Ioseph. *tom.2. de Sacram.disp.7. sect.3. pag.342.* docens, materiam Sacerdotij apud Græcos esse etiam sacratissimum panem, & qualitatem sacrorum vasorum. Probarique potest hæc sententia. Quia materia Sacramentorum eadem est pro omnibus Ecclesiis, *vt 1. part. tract.1. disp.1. q.12.* est habitum: Sed sic est, quod materia proxima Sacerdotij in Ecclesia Latina non solùm est manus impositio, sed etiam traditio panis, & vini, vt infra: ergo.

Sed certissimè respondeo affirmatiuè. Quia hanc esse praxim in Ecclesia Græca, docet Lugo *de Sacram. in communi, disp.3. sect.5. num.85.* per hæc verba. Nunc in Ecclesia Græca non solùm Episcopi schismatici, sed Catholici etiam, & qui Romæ degunt, dum Græcos Presbyteros ordinant, sciente, & consentiente Summo Pontifice (me præsente) non per Calicis, & Patenæ porrectionem id faciunt, sed per manus impositionem super caput Ordinandi, dicente Episcopo: *Diuina gratia, quæ semper infirma sanat, & quæ desunt, supplet, creat, seu promouet N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum, &c.* Quem ritum Ordinandi nemo jure damnare poterit, aut verisimiliter de illius valore dubitare. Sic Lugo, post Arcudium *de Sacram. Ordinis c.2. disp.5. sect.3.* & nouissimè cum aliis Dicastillo *tract.1. de Sacram. disp.1. dubit.20. & 21.* & Diana *8.p. tract.1. resol.42.*

Ad rationem pro opposita sententia adductam, concedenda est maior, & minor, & neganda consequentia. Nam (*vt 1. part. tract. 1. disp.1. q.11.* ex eodem Lugo diximus) cum Christus Dominus non determinauerit in indiuiduo materiam & formam Ordinis materialiter sumptas, sed solùm voluerit, quod conferretur ordo per aliquod signum sensibile significatiuum potestatis, quæ traditur, & per verba hoc ipsum exprimentia; hinc fit, quod Ecclesia Latina, retinendo priscum ritum ab Apostolis introductum, ordinet Sacerdotes per manus impositionem (quod Græci faciunt) adiungendo traditionem panis, & vini (quod Ecclesia Græca non facit) vtraque tamen sufficientem adhibente Sacerdotij materiam. Legatur Lugo *loc. cit.*

QVÆSTIO VI.

An in Ecclesia Latina materia Presbyteratus proxima, & totalis sit traditio calicis cum vino, patena cum hostia; & impositio manuum super caput ordinandi?

NEgant in primis Richard. *in 4. dist. 24. art.4.* Capreol. *ibid. quæst.1. art.3. ad 2. contra primam conclusionem.* Major *q.1.* Durand. *quæst.3. art.2.* Sotus *ead. dist. q.1. art.4.* Syluester *v. Ordo 2. q.4.* Victoria *q.210.* Nũus *in addit. quæst.37. art.5. vers. septimus Ordo.* Ioan. de la Cruz *in suo directorio, part.2. de Sacram. Ord. dub.2. concl.1.* Lublinus *1. part. summa, v. Ordo, pag. 611.* Binsfeldius *in suo Enchirid. de Ordine, cap.16. §.2.* Viualdus *de Ordine num.15.* Valentia *tom.4. disp.9. quæst.1. punct.5.* Bonac. *disp.8. quæst. vnica, punct. 4. num.2.* Ludouicus de San Iuan *quæst.2. de Ordine, art.4. dub.4. concl.1. pag.759.* omnino ex Petro Ledesma (quem non citat) *c.3. concl.4.* Et in hanc sententiam videtur inclinare Diana *3. part. tract.4. resol.187.* & ideò pro illa citatur à Philiberto, & alij docentes, materiam proximam, & totalem Presbyteratus, esse solam traditionem Patenæ cum pane, & Calicis cum vino; manuum verò impositionem non esse de essentia huius Sacramenti, sed ritum accidentalem.

Negat deinde S. Bonav. *in 4. dist.24. part.2. art.1. quæst.4.* vbi affirmat, solam manuum impositionem factam ab Episcopo super caput ordinandi, esse materiam totalem Presbyteratus. Refert etiam pro hac parte Machado *tom.2. lib.4. part.1. tract.9. docum.2. num.1.* Scotum *dist.4. quæst. vnica*, Petrum de Soto *vbi infrà*, Comitolum *lib.6. respons. quæst.43.* Reginaldum *lib. 30. num.10. 20. & 21.* Filliucium *tom.1. tract. 9. c.2. num.41.* Laymanum *lib.5. tract.9. cap.5. num.2.* & Syluium *in 3. part. quæst.37. art.2. quæst.4.* Sed omnes profectò refert malè, vt infrà.

Vnde probabiliùs respondeo: Materiam proximam, & totalem Ordinationis Sacerdotis Latini, esse traditionem panis, & vini in suis vasis, & simul impositionem manuum Episcopi super caput Ordinandi. Fundamentum huius responsionis est: Quia Ordinatio Sacerdotis conflatur ex duabus ordinationibus, & potestatibus partialibus, nempe conficiendi Corpus Christi, & remittendi aliis peccata: ergo necessariò debet habere duas materias partiales distinctas, ex quibus vna totalis, & adæquata

coosurgat. At hæ neqoeunt esse aliæ, quàm porrectio panis, & vini in suis vasis, & impositio manuum Episcopi in caput ordinandi: ergo dieendum est, quod vtraque sit essentialis materia Presbyteratus, & quod prr tradirionem panis, & vini in suis vasis, & formam, quæ tunc profertur, videlieet: *Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo, &c.* confertur Sacerdotibus potestas solùm ad sacrificandum. Per manus verò impositiooem, & illa verba: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittentur eis, &c.* tribuitur eis potestas absolueodi à peccatis.

Minor, in qua est difficultas, probatur in hac quæstione quoad eius primam partem: quoad secundam in sequenti: Nam in Concil. Florentino, *in instructione Armenorum*, expressis verbis id habetur: *Sextum* (inqoit) *Sacramentum est Ordo, cuius materia est illud, per cuius traditionem confertur Ordo, sicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & patena cum pane porrectionem.* Ergo ex Concilio, materia essentialis Presbyteratus est porrectio panis, & vini in suis vasis. Quod autem etiam sit essentialia materia Sacerdotij impositio manuum Episcopi, constabit ex dicendis quæst. sequenti. Sic tenent & docent, ex dicto Concilio Florent. *loc. cit.* ex Carthagin. IV. & ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 3. Scotus *dist.* 24. *art.* 3. Palud. *quæst.* 6. *art.* 4. Bellarm. *de Ordine lib.* 1. *cap.* 9. Petrus de Soto *lect.* 5. *de Ordine*, Henriquez *lib.* 10. *cap.* 6. Vasquez *disp.* 239. *cap.* 3. Ægid. *disp.* 20. *dub.* 7. *num.* 60. Fornarius *tract. de Ordine, cap.* 2. Layman *tract.* 9. *cap.* 5. *num.* 2. Ochagauia *quæst.* 5. *n.* 4. & 5. Hurtado *de Ordine, diff.* 11. Granados *tract.* 1. *de Ordine, disp.* 3. *à num.* 10. *vsque ad* 21. Filliuc. *tract.* 9. *n.* 42. Petrus Cañedu *tract.* 8. *de Ordine, pag. mihi* 251. Bart. de Ledesma *de Ordine diff.* 3. *col.* 1131. Biescas *loc. cit. pag.* 796. Philibertus *tract.* 2. *part.* 8. *cap.* 5. Qui pro hac parte citat etiam Sylvestrum, Comitolum, Fernandez, Reginaldum, Molfesium, Chamerotam, Syluium, & Cornelium à Lapide. Sed ex his oppositum docet Syluest. & probat loco à nobis pro prima sententia citato. Sic etiam Lugo *disp.* 2. *de Sacram. in communi, sect.* 5. *à num.* 85. Petrus à S. Ioseph. 2. *tom. de Sacram. disp.* 7. *sect.* 3. Pesantius *in Addit. ad* 3. *part. q.* 40. *disp.* 1. *pag.* 1004. Et id solùm volunt omnes Authores, quos pro secunda sententia citat Machado, vt notat Philibertus. Tenet etiam Sanchez *tom.* 2. *consil. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 3. *n.* 3. & *dub.* 12. *n.* 20. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *p. disp.* 42. *sect.* 4. Dicastillo *tract.* 6. *disp.* 1. *dub.* 10. *n.* 145. Palaus *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 4. *n.* 7. Trullench *lib.* 6. *dub.* 2. *n.* 8. & tenet jam Diana *part.* 9. *tract.* 6. *Resol.* 9. Præpositus & Lessius apud ipsum.

QVÆSTIO VII.

An impositio manus Episcopi super caput Ordinandi, sit etiam materia partialis essentialis Presbyteratus?

NEgant Doctores pro prima sententia *quæst. præcedenti* relati. Primò, quia Concilium Florentinum non meminit impositionis manuum, sed solùm porrectionis panis, & vini: ergo hæc tantùm, non illa, erit essentialis, & totalis Sacerdotij materia. Confirmat hoc argumentum Nuñus *loc. cit. ex cap. vltimo de Sacramentis non iterand.* Vbi dicitur (ait ille) expresse, manuum impositiooem non esse de essentia Presbyteratus: ergo.

Secundò, quia per traditionem panis, & vini, & illa verba: *Accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia Dei, &c.* tanquam per formam, confertur Sacerdoti vtraque potestas, nempe conficiendi Corpus Christi, & remittendi peccata: ergo per manus impositionem, & verba illa: *Accipe potestatem remittendi peccata*, nullo modo confertur potestas remittendi peccata; sed solùm sunt declaratoria potestatis iam traditæ, per illa alia antecedentia verba: *Accipe potestatem offerendi, &c.* Ergo nec possunt esse essentialia ordinationi Sacerdotij.

Tertiò, quia si Episcopus ordinatus omitteret illa verba, *Accipe potestatem remittendi peccata*; oihilominus verè maneret homo perfectè, & completè ordinatus, ita vt si postea obtineret beneficium curatum, vel expositionem ad audieodas confessiones, tales confessiones essent validæ: ergo prædicta verba, & actio non sunt de essentia ad conferendam potestatem ad absolvendum.

Sed longè probabilius respondeo, esse partem essentialem Presbyteratus. Primò, quia id clarè habetur in Concil. Carthag. IV. *cap.* 2. *ad* 5. vbi statuitur, Sacerdotem per manuum impositionem esse ordinandum. In Concil. Toletano X I. quod refertur *in can. Presbyter, & can. Quorumdam Clericorum, dist.* 23. vbi præcipitur, quod in ordinatione Presbyteri, & Diaconi Episcopos manum imponat. In Trident. *sess.* 4. *cap.* 13. vbi definitur, Ministrum Extremæ Vnctioois, *solùm esse Sacerdotem ab Episcopo per impositionem manuum Presbyterij ritè ordinatum.* Ergo ex Concilis impositio manuum pars est essentialis Sacerdotalis consecrationis.

Secundò, quia qui caret potestate remittendi peccata, non potest dici plenè Sacerdos: sed hanc potestatem accipit ordinandus per impositionem manuum, & formam remissionis peccati: ergo impositio manuum essentialis materia est Presbyteratus. Minor probatur: Nam Christus Dominus diuerso tempore dedit suis Apostolis potestatem remittendi peccata, ac dedit conficiendi Eucharistiam; nam hanc dedit in vltima cœna, illam verò post Resurrectionem, Ioan. 20. Ergo etiam Episcopus diuersis temporibus has duas potestates Sacerdotibus tribuit: conficiendi videlicet Eucharistiam per porrectionem panis, & vini, & illa verba: *Accipe potestatem offerendi sacrificium, &c.* Remittendi verò peccata, postea per impositionem manuum, & illa verba: *Accipe potestatem remittendi peccata, &c.* Nec enim dici potest, aliter Christum Sacerdotes instituisse, quàm instituit Ecclesia; cum hæc institutionem à Christo factam planè sequatur, oec valeat immutare.

Ad primom in contrarium, dicendum: Quod licèt concilium Florentinum nullo modo meminerit impositionis manuum (quia notissimum erat ex Scriptura, Conciliis, & PP. eam essentialiter requiri ad ordinationem Sacerdotis) meminere alia Concilia à nobis citata; quæ tamen nec minimam mentionem instrumentorum calicis, & patenæ fecerunt. (Quia tunc illa in controversiam non veniebant.) Quare adæquata, & totalis materia Presbyteratus, non est desumenda ex solo Concilio Florentino, oec ex solo Carthaginensi, & Toletano, sed ex omnibus simul collectis: & ideò dicendum, materiam sacerdotij adæquatam, esse & porrectionem Panis, & vini in suis vasis, & manuum impositionem.

Ad Confirmationem dicendum, falsum omninò esse, quod in dicto capite citato expressè dicatur, manuum impositionem non esse de essentia Ordinationis Sacerdotij: cum potiùs omninò in illo definiatur oppositum, vt constat primò ex titulo illius capitis, sic dicente: *Si in Ordinatione Presbyteri, vel Diaconi, manus impositio fuerit prætermissa, statutis temporibus supplebitur.* Sic titulus: ergo supplebitur necessariò, quia est de necessitate Sacramenti Ordinis. Secundò id constat ex textu eodem. *Presbyter*

(ioquit

(inquit Gregot. I X.) *& Diaconus cum ordinatur, manus impositionem tactu corporali (ritu ab Apostolis introducto) recipiunt. Quod si omissum fuerit, non est aliquatenus iterandum, sed statuto tempore ad ejusmodi Ordines conferendos, cautè supplendum quod per errorem extitit pratermissum.* Sic textus. Qoid pro nobis clatiùs? Nec obstat, quod dicat Pontifex, *manuum impositionem esse ritum ab Apostolis introductum.* Quia non ob id intendit Pontifex docere, Apostolos talem titum instituisse, sed à Christo institutum primos vsurpasse, seu ad praxim, homioes ordinando, teduxisse.

Ad secundum dicendom, falsum esse antecedens, vt constat ex dictis, quæ per sequentia confirmantur. Nam cooficere Eucharistiam, & absoluere à peccatis, sunt actus omninò inter se distincti, qui potestates omninò dioersas argount: ergo sicut ex omnium sententia, potestas absoluendi à peccatis non includit potestatem consectandi Eucharistiam, ita vice versa, facultas conficiendi Euharistiam in sa non complectitur potestarem absoluendi à peccatis: ergo putandum non est vttamque simul potestatem confetti, quando Episcopus dicit: *Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo*; & posteriorem solum declarari, qoando idem Episcopus dicit, *Accipe Spiritum Sanctum, aut potestatem remittendi peccata, &c.* Sed priorem tantùm dari prioribus verbis; posteriorem verò posterioribus.

Ad tertium: Negandum est etiam antecedens. Quia io eo casu, licèt Ordioatos diceretur Sacerdos, eo quòd haberet potestatem offerendi sacrificium: non tamen esset vndequaque perfectè, & completè Sacerdos, cùm non haberet potestatem absoluendi à peccatis, etiam accedente beneficio Curaro, aut approbatione. Vtramque enim potestatem includit Sacerdotium (vt diximus) & clarè Trid. *sess.* 23. *cap.* 1. *de Sacram. Ordinis*, cum ait: *Hoc autem* (Sacerdotium intellige) *ab eodem Domino Saluatore nostro institutum esse, atque Apostolis, eorumque successoribus in Sacerdotio potestatem traditam consecrandi, offerendi, & ministrandi corpus, & sanguinem ejus; necnon, & peccata dimittendi, & retinendi, sacra littera ostendunt, & Catholica Ecclesia traditio semper docuit.* Sic tenent omnes Doctores pro nostra sententia adducti, inter quos optimè Petrus à S. Ioseph, & Philibertus.

QVÆSTIO VIII.

An sit de substantia Ordinationis Sacerdotalis in Ecclesia Latina, traditio vtriusque speciei, calicis videlicet cum vino, & patena cum pane?

NEgant Henriqoez *lib.* 10. *cap.* 6. Bonac. *loc. cit. punct.* 3. *num.* 3. Filliuc. *num.* 42. & penes ipsum Tabiena *verb. Ordo* 2. *num.* 7. Armilla *num.* 5. Barthol. ab Aogel. *dialogo* 8. *de Euchar.* §. 352. Homobonus *de exam. Ecclesiast. tract.* 4. *cap.* 9. *quæst.* 75. & Diana 3. *part. tract.* 4. *ref.* 186. *Supplem.* quem citat, & sequi videtur Pesantius *in addit. ad* 3. *part. quæst.* 40. *disp.* 1. *pag.* 1004. Et alij, existimantes, ad valorem Ordinationis sufficere traditionem vnius tantum speciei, vini nempe in calice; vel panis in patena.

Sed probabiliùs respondeo: Esse de substantia Ordinationis Sacerdotalis traditionem vtriusque speciei. Quia id clarè videtur docere Florentinum verbis supra relatis, his videlicet: *Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patena cum pane porrectionem.* Sic Concilium. Et sic docent Granad. *tract.* 1. *de Ordine, disp.* 3. *n.* 12. & 13. dicens, esse communem sententiam. Richard. *dist.* 24. *art.* 4. *q.* 3. Dur. *q.* 3. Sot. Syluest. Valantia vbi supra. Petrus Ledesma *in sum. de Sacram. Ordinis, c.* 3. *diff.* 3. Ioan. de Cruce *de Ordine dub.* 2. *concl.* 1. Luysius de Torres *in suis selectis, part.* 1. *disp.* 21. *dub.* 2. Lublinus *loc. cit. pag.* 612. *n.* 6. Huttado *tract. de Ordine, diff.* 11. Optimè Philibertus *tract.* 2. *par.* 8. *cap.* 5. *propositione* 2. Villalob. *tract.* 13. *diff.* 4. *n.* 1. & Diana (jam sibi contrarius.) *p.* 4. *tract.* 4. *ref.* 119. Dicastillo etiam *tract.* 6. *disp.* 1. *dub.* 10. *num.* 160. & 161.

QVÆSTIO IX.

An si quis ex obliuione Magistri Ceremoniarum, calice vacuo, solo pane Sacerdotio initiaretur, esset illa ordinatio repetenda?

NEgant Henriquez, Bonac. Filliuc. Diana, & alij *loc. cit.* pro prima sententia. Quia probabile est, sufficere ad valorem Presbyteratus, Ordinandum attigisse Patenam solam cum Hostia: ergo.

Sed certissimè respondeo: esse repetendam, & reiterandam, saltem sub conditione, *si non es Ordinatus.* Quia esto, quod opioio Henrici, & aliorum sis probabilis, nihilominus dicendum est, talem Ordinationem esse repetendam ad vitandum spirituala fidelium detrimentum. Quia, si ille Clericus sio Ordinatus, non esset coram Deo verus Sacerdos, neque Eucharistiam conficeret, neque peccata absolueret. Sic Durand. Sotus, Valentia, Villalob. Ludouicus, Pilibert. & alij vbi *supra.* Imò & ipsemet Diana 4. *part. loc. cit.* & Tannerus *in* 3. *partem, disp.* 7. *q.* 2. *dub.* 4. dicens, hunc casum, suo tempore, *anno* 1617. accidisse. Lege Dicastillum *loc. cit.* & Trullench. *n.* 8. vbi oppositum esse valdè probabile sentit.

QVÆSTIO X.

An si Sum. Pontifex dicat alicui: Esto Sacerdos, *fiat per dicta verba integrè & perfectè Sacerdos?*

AFfirmant (penes Philibertum) Angelos, Felinus *in cap.* 1. *de constit. n.* 23. Decius *ibid. lect.* 1. *n.* 50. Rebuffus *in praxi beneficiorum, tit. de Clericis, à quibus & quomodò creentur, n.* 9. & 10. Gigas *tract. de pens. q.* 8. & Victoria *de Sacram. Ordinis q.* 5. Quod idem docet Angel. loquendo de creatione Episcopi. Fuodamentum eorum est. Quia formam Ordinis Sacerdotalis, & Episcopalis introduxit Pontifex: ergo illam potest abrogare, & mutare.

Sed longè multò probabiliùs, imò mihi certissimè respondeo: nullo modo fieri, aut promoueri in Sacerdotem; quia illa verba, neque formaliter, nec eminenter, neque æquiualenter sunt, aut continent formam essentialam Ordiois Sacerdotalis: ergo per illa oequit quis in Sacerdotium promoueri. Antecedens probatur. Quia vnaquæque forma Sacramenti debet expresè sigoificare effectum quem realiter efficit: sed per illa verba, *Esto Sacerdos*: non expresè significatur potestas conficiendi corpus Christi, & remittendi peccata: ergo.

Ad fundamentum Canonistarum dicendum, falsum esse, Pontificem introduxisse formam Sacerdotalem; cùm hæc in Euangelio contineatur, in illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Et, *Quorum remiseritis peccata, &c.* Quo supposito, ampliùs roboratur nostra seotentia: quia Pontifex non habet potestatem mutandi materias, & formas Sacramentorum, nobis à Christo Domino determinatè relictas: sed Christus reliquit nobis formam Sacerdotij: ergo. Sic Philiarcus *de*

officio Sacerdot. part.2.lib.1. cap.14. per totum. Philibertus *loc.cit.cap.6. per totum*, dicens, id esse commune inter Theologos. Nec Victoria contrarium, expresse saltem tenuit, vt legenti constabit. Vnde non benè omino illum citat Philibertus, sicut nec Diana *punct.8. tract.1. resol.* 28. vbi cum communi hanc nostram sententiam tuetur.

QVÆSTIO XI.

An in Ecclesia Græca materia totalis, & adæquata Diaconatus sit manus impositio ab Episcopo facta in caput Ordinandi?

RESpondeo affirmatiuè. Quia non solùm olim, verùm etiam nunc apud Græcos, etiam Catholicos, sciente, & consentiente Summo Pontifice, per solam manunm impositionem, sub certa forma verborum, validè ordinatur Diaconus, vt testatur Lugo *disp.2. de Sacram. sect.5. n.85. & 91.* Et ante illum Petrus à S. Ioseph, per hæc verba: Quando apud Græcos ordinatur Diaconus, Pontifex habens manum impositam capiti illius, hanc formam clara voce enuntiat: *Diuina gratia, quæ semper infirma curat, & imperfecta perficit, promouet talem Reuerendum Subdiaconum in Diaconum.* Sic ille *disp.7. cit. sect.4. pag.* 374. & sic Dicastillo *tract.6. disp.1. dub.11.num.174.*

Quod autem hæc sit sufficiens, & adæquata materia, vt omninò conferatur Ordo Diaconatus apud Græcos, constat. Quia Apostoli sola impositione manuum, non libri Euangeliorum traditiona, ordinarunt Diaconos, vt optimè probant Philibertus *tract. 2.part.7. cap.2. à n.7.* Cornelius à Lapide *in cap.6. Actnum*, & Petrus à S. Ioseph *disp.7. citata, sect.4.* Et nos infrà: ergo, &c.

QVÆSTIO XII.

An in Ecclesia Latina materia totalis, & proxima Diaconatus, sit sola traditio libri Euangeliorum, vel sola manuum impositio, vel vtraque simul?

AFfirmant solam traditionem libri Euangeliorum esse veram, legitimam, adæquatam, & totalem materiam Diaconatus, D. Thom. *q.37. art.5. ad 5.* Ricard. *in 4. dist. 24. art.4. q. 3.* Raynerius *verb. Ordo,cap.24.pag.405.* Sot. *dist.24.q.1.art.3.* Palacios *dist.24.pag.mihi* 400. Nuñus *in addit. q.37. art.5.* Vasquez *tom.3. in 3.part.disp.238. cap.4.* Valentia *disp.9.q.1.punct.5.* Reginald. *lib.30. cap.2.* Hurtado *de Ord. diff.12.* Molfel. *tract.2. Sum.cap.9. num.16.* Chamerota *tract.11. cap.3. dub.2.* Bonac. *disp.8.punct.3.num.4.* Homobonus *de exam. Ecclesiastico, tract.4. cap.7.q.63.* Faber *dist. 24. quæst.1. dub.1. cap.4. num.3.* Ochagauia *q.4. num.12.* Binsfeidius *in suo Enchirid.de Ordine*, §.2. Petrus Cañedo *loc. cit pag. mihi* 251. Viuald. *loc. cit.* Directorium Curatorum *cap.8. §.1.fol. mihi* 56. Lublinus *verb. Ordo,pag.* 611. Villalobos *tract.11. diff.4. num.1. & diff.5.num.2.* Diana *3.part. tract.4.resol.*188. Ludouicus *loc.cit.pag.*759. Petrus Ledesma *cap.3. concl.4. pag mihi* 636. Trulleneh. *de Sacrament. lib.6. dub.2. num.9.* & Palaus *tom.4. tract.27.punct.4. num.10.* Fundamentum horum Doctorum est anthoritas Concilij Florentini *loc. cit*, vbi clarè dicitur, quod ordo Diaconatus confertur *per libri Euangeliorum dationem:* Ergo ex Florentino, in datione libri Euangeliorum consistit adæquatè huius Ordinis materia; cum nullam de impositione manuum fecerit mentionem.

Affirmant verò è diametro, materiam Diaconatus in sola manuum impositione sitam esse, non verò in datione libri Euangeliorum, D. Bonau. *dist.24. art.1.q.4.* Durand. *q.2.* Caiet. *tom.1.opusc. tract.11.* Scot. *q.3. art.2. in fine*, Petrus Soto *lect.5. de Sacram. Ordinis, fol. mihi* 261. Citant etiam Machado *loc. cit. tract.8. docum, 1.n.4.* & Philibert. *loc.cit. cap.2. num.7. pag.*253. pro hac parte Bellarminum *de Ordine lib.1. cap.3.* Sed vterque malè. Nam solùm docet nostram, vt statim dicam.

Vnde probabiliùs omnibus respondeo, materiam proximam, & adæquatam, & totalem Ordinationis Diaconi Latini, nec consistere in sola traditione libri Euangeliorum, nec in sola impositione manus Episcopi, sed in vtroque simul, in traditione videlicet libri Euangeliorum, & impositione manus simul.

Ratio est, quia inprimis negari non potest, impositionem manus pertinere essentialiter ad materiam Ordinationis Diaconatus, cùm Patres, Concilia, & Scriptura sæpiùs dicant, Diaconum per impositionem manuum creari, vt habitum est *suprà q.7.* & latè, & doctè docent Philibertus, & Petrus à S. Ioseph ibi citati. Deinde nec negari potest, traditionem libri Euangeliorum pertinere ad substantiam Diaconatus, vt constat ex definitione Concilij Florentini vbi suprà: ergo vtramque materiam simul esse essentialem Ordinationi Diaconi Latini, iuxta Concilia, & Patres, debemus asserere, ne dicamus, vnum Concilium, nempe Florentinum, Toletano, Carthaginensi, & Tridentino aduersari.

Ex quibus deducitur, quod sicut Sacerdotes in sua ordinatione duplicem recipiunt potestatem, consecrandi, & absoluendi; & duos realiter distinctos characteres, quorum vnus sine altero consistere potest: Ita similiter dicendum de Diacono, quod videlicet per impositionem manus Episcopi imprimitur vnus character, & datur Diacono potestas ministrandi Sacerdoti, & dispensandi Eucharistiam, saltem in necessitate. Per traditionem verò libri Euangeliorum, alius distinctus imprimitur character, & datur ei potestas legendi Euangelium.

Ad fundamentum contrarium ex dictis quæst.7. Respondendum est: Florentinum expressisse librum Euangeliorum, non tamen negasse impositionem manuum esse simul Diaconatus materiam. Meminit autem potiùs libri Euangeliorum, quàm impositionis manus, quia Armeni hac in re errabant, & ideò de tali vsu Ecclesiæ Romanæ erudiuntur. Sic nobiscum sentiunt Bellarmin. *lib.1. de Ordine, cap.9.* (referens pro hac parte Petrum de Soto, & Martinum Ledesmam) & Henriquez *lib.10. cap.8.n.2.* Quorum prior citatur à Philiberto, & Machado pro secunda sententia; posterior pro prima. Sed vterque citatur malè, cum vterque expresse hanc nostram doceat. Sic enim ait Henriquez *loc. citat.* Ordinatio Diaconi necessariò exprimi debuit per traditionem libri Euangeliorum, simul cum impositione manus. Sic ille, qui & citat pro se Bellarminum, & bene. Ægidius *disput. 20. dubio 7. concl. 3.* Adamus *disput. 7. quæstione 2. dubio 3.* Layman *capit. 5. numer. 2. assert. 3.* Filliuc. *tract. 9. numero* 44. Syluius *in 3. part. quæstione 37. articul. 3. quæstione 3.* Cardin. Osius *de Sacrament. Ordinis capit. 52.* Fornarius *de Ordine capit. 3.* Biescas *loc. cit. pagina* 795. Bartholom de Ledesma *de Ordine diff. 3. col.* 1131. Pesantius *in addit. ad 3. part. quæstione 40. disput.1.* Lugo *de Sacram. disp.2. num.100. pag.31.* Cornelius *loc.cit.* Petrus à S. Ioseph *loc. cit. sectione 4. pag.*376. Philibertus *tr.2.part.7.cap.2.* Granad. *tract.1.disp.3.*

a

*à num.*16. Qui benè probat, hanc nostram sententiam non esse præjudicatiuam authoritati aliarum, sed tantum conciliatricem. Vnde Filliucius pro illa citat Diuum Th. D. Bonauenturam, Richardum, & alios. Tenet etiam nostram sententiam Dicastillo *tract.*6. *disp.*1. *dub.*21. & alii penes ipsum.

QVÆSTIO XIII.

An saltem in primordiis Ecclesiæ, Apostoli per solam manuum impositionem Ordinauerint Diaconos?

NEgant Sot. *in* 4. *dist.*24. *quæst.*1. *art.*4. *concl.*7. *vers. Ad aliud vero*, Henriquez *cap.*8. *num.*1. *in Glossa, lit.F.* Granados *tract.*1. *disp.*3. *n.*27. & ex parte Layman, & Ægid. *loc.cit.* existimantes, probabilius esse, Apostolos ordinasse Diaconos. sicut modò Ecclesia Latina, videlicet per manus impositionem, & per traditionem alicuius chartæ, in qua continebantur scripta Mysteria fidei, quæ habentur in Euangelio.

Sed probabiliùs Respondeo: Tunc per solam manuum impositionem ordinasse Diaconos. Quia in primordiis Ecclesiæ non erant Euangelia scripta, juxta communiorem sententiam docentem B. Matthæum primum Euangelium scripsisse anno octauo post Ascensionem Christi: ergo non poterant ordinandis porrigi velut materia necessaria: ergo Apostoli per solam manus impositionem, tanquam per materiam eo tempore integram, & totalem, ordinatuiit Diaconos.

Dicere autem, consueuisse Apostolos conferre, aut porrigere Ordinandis chartam, in qua scripta erant Mysteria fidei, quæ in Euangelio habentur. Contrà est. Quia nec antiquorum vnus talis chartæ meminit; nec ex Scriptura colligitur; nec potest, cum potiùs in illa expressè habeatur, sola manuum impositione Apostolos Diaconos ordinasse. Sic Cornel. & P.à S. Ioseph *loc.cit.*

Nec ex hac doctrina inferri potest, Ecclesiam mutasse aliquid circa materiam, & formam huius Sacramenti, ex eo quod olim fuerit collatum per solam manuum impositionem; nunc verò etiam per traditionem Euangeliorum, cum forma sibi debita. Respondendum enim, vt aliàs sæpè, hanc mutationem solùm fuisse materialem, non formalem. Nam Christus Dominus non instituit materiam determinatam, & indiuiduam atoma specie, hujus Ordinis; sed vagam, & indeterminatam, volens tantummodò, vt conferretur Ordo per aliquam sensibilem materiam, per quam spiritualis Diaconorum, aut Sacerdotum, quæ traditur, potestas significaretur. Et ideò hinc factum fuit, vt Apostoli per solam manus impositionem Diaconos institocrint (sicut & modò instituit Ecclesia Græca) Latina verò per manus impositionem, & simul per traditionem libri Euangeliorum. Omnes certè absque mutatione formali materiæ Sacramenti Ordinis. Sic Lugo *disp.*2. *de Sacram. à n.*85. *pag.*8. & ex illo nos 1. *part. tract.*1. *disp.*1. *q.*11. Philibert. *tract.*2. *de Ord. part.*7. *cap.*1. *n.*10. *& c.*2. *à n.*8. & ante ipsos Pelantius *disp.*1. *cit. vers. objicies, pag. mihi* 1005. & ex parte Layman *loc. cit. pag. mihi* 194. & P. de S. Ioseph. *loc. cit.* Lege Dicastillum *loc. cit. n.*174.

QVÆSTIO XIV.

An materia proxima, & totalis Subdiaconatus, sit sola traditio Calicis vacui, & Patenæ vacuæ, aut sola traditio libri Epistolarum, aut vtraque simul traditio?

AFfirmant, solam traditionem Calicis vacui cum Patena vacua, esse proximam, adæquatam, & totalem materiam Subdiaconatus, Diana 3. *part. tract.*4. *resol.*189. Philibert. *tract.*2. *de Ordine, part.*6. *cap.*2. *à n* 4. & penes ipsos Syluius 3. *part. q.*37. *art.*2. *q.*8. Ægid. *disp.*20. *dub.*6. *num.*69. Layman. *lib.*5. *tract.*9. *c.*5. *n.*3. Valentia *disp.*9. *q.*1. *punct.*5. Comitolus *in respons. moral. lib.*1. *q.*12. Molfes. *tom.*1. *Sum. tract.*2. *cap.*8. *num.*22. Vasquez *disput.*238. *cap.*5. & Fornarius *de Ordine, cap.*20. Sed ex his Authoribus saltem Fornarius oppositum docet (non *cap.* 20. cum eius tractatus non nisi octo habeat capita, sed 2.) vt *infrà*. Dictis Authoribus addi possunt Henriquez *lib.*10. *cap.*8. *num.*3. Ochagauia *loc. cit. num.*54. Granados *loc. cit. n.*29. Bonac. *loc. cit. punct.*3. *n.*5. Pelantius *disp.*1. *cit. pag.*1004. Summa Theologica *loc. cit. pag.*173. Cañedo *loc. cit. pag.*251. Bicseas *loc. cit. pag.* 795. Vivald. *de Ord. n.*15. Villalobos *tract.*11. *diff.*5. *num.* 3. Ludouic. de S. Iuan *q.*1. *de Ordine, art.*4. *diff.*4. *pag.*760. Petr. Ledesma *de Ordine cap.*3. *concl.*4. *pag. mihi* 637. Machado *tom.*2. *lib.*4. *part.*1. *tract.*7. *num.*4. & alij, quos sequitur Palaus *tom.*4. *tract.*27. *punct.*4. *num.*13. Quia, inquit, sic videtur definitum in Concil. Florentino, vbi assignans Concilium per cuius rei traditionem conferatur Subdiaconatus, ita ait: *Subdiaconatus verò per Calicis vacui cum Patena vacua superposita traditionem.* Ita etiam sentit Trullench. *de Sacram. lib.*6. *dub.*1. *n.*10.

Affirmant verò è contra, traditionem solam libri Epistolarum esse adæquatam, & totalem Subdiaconatus materiam, Viguerius *in Instit. cap.*16. *§.*6. Directorium Curatorum *cap.*8. *de Ordine, §.*1. *pag. mihi* 56. Iauellus *tom.*2. *part.*5. *tract.*7. *cap.*2. *pag. mihi* 389. & nouissimè Samuel Loblious 1. *part. sum. verb. Ordo, pag. mihi* 611.

Sed probabiliùs omnium respondeo: materiam proximam, adæquatam, & totalem Subdiaconatus, nec consistere in sola traditione Calicis, & Patenæ vacuæ, nec in sola traditione libri Epistolarum, sed in vtraque traditione simul.

Probatur: Nam duplex potestas confertur in sua Ordinatione Subdiacono: ergo per duplicem materiam, & duplicem formam debet id illi præstari. Consequentia patet: antecedens probatur. Nam in primis confertur Subdiacono potestas ad ministrandum Sacerdoti vasa corporis, & sanguinis Christi, & hæc confertur per traditionem Calicis vacui, & vacuæ patenæ, cum verbis illis: *Videte cuiusmodi ministerium vobis traditur, &c.* Rursus confertur eidem potestas altera ad legendum Epistolas solenniter in Ecclesia, & hæc datur per traditionem libri Epistolarum, sub hac forma: *Accipite librum Epistolarum, & habete potestatem legendi eas in Ecclesia sancta Dei, &c.* Sic Philibertus (sibi postea contrarius) tenuerat *eod. tract.*2. *part.*5. *cap.*2. *num.*1. per hæc verba: Cæterùm cum Epistolarum liber, secundùm communem sententiam, sit etiam materia Subdiaconi; ideò discrimen illud est, quia Subdiaconi est legere vtriusque testamenti Epistolas in solenni Missæ sacrificio; lectoris autem extra Missam intra nocturnas Psalmodias, &c. Sic ille. Medina *lib.* 1. *de continentia, cap.*44. Fornarius *cap.*2. *de Ordine*,

num. 1. vbi sic ait : Subdiacono imprimitur character per traditionem Calicis vacui, cum Patena vacua superposita, & per traditionem libri Epistolarum. Sic ille. Adamus *disp.* 7. *quæst.* 2. *dub.* 3. Quos citat, & sequitur Hurtado *diff.* 15. Filliuc. *tract.* 9. *num.* 45. Binsfeldius *loc. cit.* §. 2. *pag. mihi* 128. Et ante hos omnea Osius *de Sacrament. Ordinis cap.* 52. Guillelmus Durand. *in suo rationali, lib.* 2. *cap.* 7. Petrus à S. Ioseph *tom.* 2. *de Sacram. disp.* 7. *sect.* 5. *pag. mihi* 586. Imò & Machado (sibi contrarius) *loc. cit. n.* 7. Sic etiam Dicastillo *tract.* 6. *disp.* 2. *dub.* 12. Vbi ad argumentum Castri Palao respondet : quod quamuis in Concil. Florentino non fiat mentio traditionis libri Epistolarum, id non probat non pertinere ad complementum substantiale hujus Ordinationis : nam in Concil. Florentino non intendebat Eugenius exactam doctrinam Sacramentorum tradere ; sed tantùm exemplum adhibera in vnoquoque sacramento, traditionis per quam tale sacramentum confertur. Legantur quæ diximus *sup. q.* 7. & 12.

QVÆSTIO XV.

An teneat Subdiaconatus, si detur per solam traditionem Calicis vacui, absque Patena, &c.

Affirmant Innocent. & Rosella relati ab Henrico Henriquez *lib.* 10. *cap.* 8. *num.* 2. *lit. M.* eo quòd existiment, Patenam non pertinere ad substantiam Ordinationis Subdiaconi. Hos Authores sequitur Ioan. de Cruce *in suo director.* vbi de Ordine, *dubio* 2. *conclusione* 2. *fol. mihi* 202. Addit Henriquez Siluestrum, & Tabienam dubios esse de validitate dictæ Ordinationis, ideoque esse iterandam. Sed certè Siluester non dubitat de validitate, cum expresse contra præfatos Doctores dicat cum Archidiacono, in eo caso Sacramentum esse nullum. Vnde,

Longè multò probabilius Respondeo : Non tenere in eo casu Subdiaconatum. Quia longè multò probabilius est, Patenam simul cum Calice esse de substantia Ordinationis Subdiaconatus. Nam traditio vtriusque assignatur pro materia propria à Florentino Concilio, *in decreto fidei*, §. 6. ibi: *Subdiaconatus verò, per Calicis vacui, cum Patena vacua superposita traditionem.* Sic Siluester *verb. Ordo, numero* 2. *in fine.* Archidiaconus apud ipsum. Henriquez *loc. cit.* Philibertus *tract.* 2. *part.* 6. *cap.* 2. *dub.* 2. & alij penes ipsos. Sic etiam me citato Diana *parte* 10. *tract.* 11. *Resol.* 9. in fine.

QVÆSTIO XVI.

An Calix, qui in Ordinatione Presbyteri, & Subdiaconi porrigitur, debeat de necessitate Sacramenti esse consecratus?

Affirmant Palud. *in* 4. *dist.* 24. *quæst.* 2. Syluest. *verb. Ordo* 2. *num.* 4. Turrecremata, & Præpositus *in cap. Perlectis, distinct.* 35. & Homobonus *tract.* 4. *cap.* 9. *quæst.* 75. *in fine*, quos refert, & sequitur Philibertus *tract.* 2. *part.* 6. *cap.* 2. *dubio* 1. *pag.* 203. Durand. *distinct.* 24. *quæst.* 3. Philippus de Cruce en su Notte de Confessores, *tract.* 20. *de Ordine*, *fol.* 168. Summa Theologica *loc. cit. pag. mihi* 173. & Fornarius *cap.* 2. *num.* 6. Dicastillo *dub.* 11. *cit. n.* 182. & Palaus *punct.* 4. *cit. n.* 15.

Sed probabilius Respondeo : Negatiuè. Tum quia absolutè Missa potest celebrari in Calice non consecrato : Tum quia ad affirmandum contrarium, nec jus, nec ratio vrgent. Sic Henriquez *lib.* 10. *cap.* 5. *num.* 2. *lit. F.* & *cap.* 8. *numero* 3. Et penes ipsum Sotus, & Ledesma. Sà *Verb. Ordo, num.* 6. Bonacina *disput.* 8. *punct.* 3. *numero* 5. Filliuc. *tract.* 9. *numero* 31. Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 189. Barbosa *de jure Eccl. lib.* 1. *capite* 37. *numero* 7. Machado *loc. cit. docum.* 1. *numero* 5. *pagina* 32. Sanchez *lib.* 7. *consil. capite* 1. *dub.* 2. *num.* 5. Qui tamen pro hac parte refert Paludanum (quem non potui nunc videre) *in* 4. *dist.* 23. *quæstione* 1. *numero* 8. & alij. Lege Gesuald. *tract.* 31. *cit. cap.* 3. *à num.* 4. Vbi vtramque sententiam dicit esse valdè probabilem. Trullench. *lib.* 6. *dub.* 2. & 10. qui hanc nostram partem tenet, & me citato, Diana *part.* 10. *tract.* 11. *Resol.* 9.

QVÆSTIO XVII.

An materia proxima adæquata Acolytatus sit sola traditio candelabri cum cereo extincto: aut sola traditio vrceoli vacui, aut traditio vtriusque simul?

Affirmant, esse solam traditionem candelabri cum cereo extincto, D. Bonau. *dist.* 24. *part.* 2. *dub.* 5. Ricard. *art.* 4. *quæst.* 3. Angel. *verb. Ordo, n.* 4. Abbas, Innocent. Albert. & D. Isidorus apud Siluestrum *verb. Ordo* 2. *num.* 4. Et apud Ledesmam *loc. cit.* & apud Ludouicum *loc. cit. diff.* 5. *pag.* 760. Pontificale Pij V. & alij.

Affirmant verò è contra, solam traditionem vrceoli vacui, esse adæquatam materiam Acolytatus S. Thom. D. Anton. Durand. Sotus, & Valentia apud Granad. *tract.* 1. *disp.* 3. *num.* 32. *pag.* 1375. Bonac. *disp.* 8. *punct.* 3. *num.* 6. Biascas *loc. cit. pag. mihi* 800. Nuñus *quæst.* 37. *art.* 5. *pag.* 877. & Sanchez *tomo* 2. *opusc. libro* 7. *capite* 1. *dubio* 12. & alij penes ipsum.

Sed probabilius respondeo : vtramque traditionem simul, cum verbis sibi correspondentibus, esse materiam proximam adæquatam Acolytatus. Ratio est : Nam Acolyti per suam ordinationem accipiunt duplicem potestatem, alteram ad ferendos cereos ; & alteram ad porrigendum vinum, & aquam ad conficiendam Eucharistiam : at sic est, quod hæc illis confertur per illam duplicem traditionem : ergo illa duplex traditio erit de essentia talis ordinationis. Minor in qua est difficultas probatur. Nam per traditionem candelabri cum cereo extincto, & hæc verba : *Accipe ceroferarium cum cereo, vt scias te ad accendenda lumina Ecclesiæ mancipari, in nomine Domini*, confertur eis prima potestas. Et per traditionem vrceoli vacui, & hæc verba : *Accipe vrceolos ad suggerendum vinum, & aquam in Eucharistiam sanguinis Christi, in nomine Domini*, tribuitur eis secunda : ergo. Sic S. Thom. *distinct.* 25. *quæstione* 1. & apud Henriquez 3. *part. quæstione* 37. *art.* 5. *ad* 6. & *quæstione* 38. *artic.* 1. *ad* 2. Viguerius *cap.* 16. §. 6. Vasquez *disp.* 237. *n.* 35. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 9. *num.* 1. Adamus *disp.* 7. *quæst.* 2. *dub.* 3. Quos omnes refert, & sequitur Hurtado *diff.* 14. Filliuc. *tract.* 9. *num.* 46. Granado *loc. cit.* Philippus de Cruce *loc. cit. fol.* 167. Pesantius *in add. ad* 3. *part. quæst.* 40. *disp.* 1. Binsfeldius *loc. cit.* §. 1. Directorium Curatorum §. 2. *cit.* Fornarius *cap.* 1. *cit.* Lublinus *verb. Ordo, pag.* 611. Scrutinium Sacerdot. 1. *part. tract.* 2. *de Ordine, pag. mihi* 100. Mourc 3. *part. sum. cap.* 11. §. 5. Philibert. *tract.* 2. *part.* 5. *cap.* 2. Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 2. *docum.* 5. *num.* 4.

Qui

Qui id ex Concil. Carthag. IV. *can.6.* probant. Sic etiam Dicastillo *tract.6. disp.1. dub.13. num.198.* Palaus *tom.4. tract.27. punct.4. n.19.* & Trullench. *lib.6. de Sacram. dub.2. n.11.*

QVÆSTIO XVIII.

An materia proxima Exorcistatus sit traditio libri exorcismorum?

Respondeo: esse. Formam verò, hæc verba: *Accipe & commenda memoriæ, & habe potestatem imponendi manus super Energumenos, siue baptizatos, siue Catechumenos.* Sic Concil. Carthagin. IV. *can.7.* Pontificale, & Catechismus Romanus, D. Thom. *quæst.37. art.4. ad 5.* Palud. Sot. Ledesma, Syluest. quos affert, & sequitur Henriquez *lib.10. cap.9. n.a.* Granad. Filliuc. Hurt. Philibert. Dicastillo, Palaus, & Trullench. *loc. cit.* & omnes.

QVÆSTIO XIX.

An materia proxima Lectoratus, sit traditio libri Prophetiarum veteris, & noui Testamenti?

Respondeo: esse. Formam verò verba hæc: *Accipe, & esto verbi Dei Relator; habiturus, si fideliter, & vtiliter officium tuum impleueris, partem cum his, qui Verbum Dei ab initio benè ministrarunt.* Sic Concil. Carthag. IV. *can.8. & cap. Lector. dist.23.* D. Thom. Sot. & alij, quos citat, & sequitur Henriquez *loc. cit. in marg. lit. I.* & omnes. Lege Dicastillum *loc. cit. n.193.* Palaum *tom.4. tract.27. punct.4. n.19.* & Trullench. *lib.6. dub.2. à n.11.*

QVÆSTIO XX.

An sit valida Ordinatio Lectoris, si fiat per traditionem libri Euangeliorum, in quo non continentur Prophetiæ, Epistolæ, &c.

Negatiuam sententiam docere Tabienam, & Syluestrum affirmat Henriquez *lib. 10. cap.9. n.a. in Glossa lit. I.* per hæc verba: At Tabiena §. 5. & Syluest. *Ordo* a. *vers.* a. addunt, non satis esse lectori tradere librum Euangeliorum, in quo non contineantur Prophetiæ, Epistolæ, vel Exorcismi. Addunt Syluester, & Tabiena §. 9. satis esse tradere librum Epistolarum. Huc vsque Henriquez. Sed non omninò benè. Nam saltem Syluester (quem vidi) loco ab Henrico citato, nec verbum de ordine Lectoratus expressè profert. Tantùm hæc habet: Secundò, vtrum sufficiat traditio libri Euangeliorum pro libro exorcismorum, vel superpellicei pro dalmatica, & huiusmodi? Et dico, quod non, nisi in eodem libro contineantur omninò, vt dictum est suprà. Sic Syluest.

Respondeo dicendum, nullo modo esse validam, nisi in libro Euangeliorum contineantur Prophetiæ veteris, vel noui Testamenti, vt benè Sylvester *loc. cit.* & ante illum Angel. *v. Ordo, n.11.* & in simili Sanchez *tom.2. consil. lib.7. cap.1. dub.5. n.5. pag.269.*

QVÆSTIO XXI.

An materia proxima, & adæquata Ostiariatus, sit traditio clauium, & simul traditio cymbali?

Affirmant Bonac. *punct.3. cit. num.9.* Filliuc. *tract.9. n.48.* & alij, existimantes per Ordinationem Ostiariatus duplicem conferri potestatem; alteram claudendi, & aperiendi ianuas Ecclesiæ, & hæc datur Ostiario per traditionem clauium. Alteram, conuocandi fideles ad Missam, &c. Et hanc dicunt dari illi per traditionem cymbali. Citat etiam Henriquez pro hac sententia Sotum docentem imprimi characterem Ostiario dum datur cymbalum cum clauibus, vt conuocet ad missam. Sed profectò malè illum citat. Quia licèt verum sit, quod Sotus *dist.24. quæst.1. art.3. col. mihi 10.* dicat ad Ostiarios spectare, cymbalum ad conuocandum populum pulsare, & aperire Ecclesiam, & ideò eis tradi cymbalum cum clauibus: nullo tamen modo docet imprimi Ostiario characterem dum datur cymbalum cum clauibus; cùm expressè, & ex professo, *art.4. concl.7.* doceat, & probet, quatuor minores Ordines non esse Sacramenta, quibus vel gratia infundatur, vel imprimatur character. Vnde

Probabilius respondeo: Non vtramque traditionem simul, sed solam porrectionem, & traditionem clauium, sub his Episcopi verbis: *Sic age, quasi rationem Deo redditurus pro his rebus, quæ his clauibus includuntur;* esse materiam totalem, & adæquatam Ostiariatus. Primò, quia alterius materiæ, neque apud Patres, Concilia, aut Canones fit mentio. Secundò, quia prædicta verba Episcopi solis clauibus applicantur, de quibus solis verificari possunt: ergo cymbalum non est materia, adhuc partialis Ostiariatus, secus daretur materia sine forma. Cymbalum ergo quod in ordinatione Ostiariatus porrigitur, solùm est quædam cæremonia significans munus esse Ostiarij, etiam campanas pulsare. Sic D. Thom. Richard. Tabiena, & Syluest. quos citat, & sequitur Henriquez *lib.10. cap.9. num* a. Nuñus, & Granados, Hurtado, Fornarius, Binsfeld, Pesantius, Lublinus, & Biescas *loc. cit.* Philibert. *tract.2. part.2. cap.2.* Machado *tom.2. sum. lib.4. part.2. tract.2. doc.3.* & communis apud Dicastillum *tract.6. disp.1. dub.13. num.192.* dicentem in hoc omnes conuenire.

QVÆSTIO XXII.

An sit de necessitate Sacramenti, quod Ordinandus physicè tangat rem, aut materiam, cuius traditione confertur Ordo, & imprimitur character?

Negant talem contactum physicum esse de necessitate Sacramenti, Albertus *in 4. dist. 24. art.38. ad 2.* Caiet. *in sum. verf. ordinantium peccata.* Armilla *ver. Ordo, num.4.* Victoria *num. mihi 232.* aliàs 230. vbi sic ait: Nec ego damnarem eum, qui negligentia, vel alia ex causa non tangeret calicem, & haberem eum pro Sacerdote. Sic ille (vnde non benè citatur à Philiberto vbi infrà, pro opposita parte.) Sà *ver. Ordo, num.3.* in 1. editione: nam in correcta oppositum insinuat. Vasquez *disp.246. n.19.* Henriquez *lib.10. cap.10. num.1. lit. D.* Reginald. *lib.30. tract.1. num.8.* Molfes. *tract.2. cap.1. n.42.* Layman. *lib.5. tract.9. cap.5. num.4.* Hurtado *diff.15.* Raguzius *de Ordine quæst.3. num.3.* Diana *2. part. tract.2. Miscell. resol.3. & part.3. tract.4. resol.185.* Nauar. *cap.22. num.17.* dicens, sufficere tactum, vel acceptationem. Et in hanc partem inclinat Machado *tom.1. lib.3. part.1. tract.4. docum.* a. *n.4.* & alij docentes, tantùm esse de necessitate præcepti. Sic etiam Dicastillo *loc. cit. dub.14. n.203.*

Sed probabilius respondeo: Etiam esse de necessitate Sacramenti, quod physicè tangatur materia ab ordinando. Quia in omnibus aliis Sacramentis babentibus materiam tangibilem, necessum est, quod

quod recipiens physicè, & realiter attingat illam, vt in Baptismo aquam; in Confirmatione Chrisma, in Extrema-vnctione oleum, &c. Ergo etiam erit necessarium, vt in Sacramento Ordinis tangatur Calix, Patena, liber, vrceolus, candelabrum, & clauis ab ordinando. Sic S. Thom. *in 4. dist. 24. q. 1. art. 5. ad 3. & in addit. quæst. 34. art. 5. ad* 3. Caiet. *tom. 1. opusc. tract* 26. Vbi retractat sententiam, quam antea docuerat. Palud. *dist. 25. quæst. 1. art.* 1. Raynerius *verb. Ordo, cap.* 15. Nuñus *q. 34. art. 5. pag. mihi* 846. Sotus *quæst. 1. art.* 2. Syluest. *verb. Ordo* 2. *q.* 5. Valentia *disp. 9. q. 1. punct.* 5. Ægid. *disp. 20. dub. 7. num.* 7. Fornarius *de Ordine, cap. 2. n.* 4. & Philibertus *tract. 1. part. 1. cap. 16. n.* 11. citans (sed non benè) Victoriam, & Henriquez pro hac parte. Viguerius *cap.* 15. §. 6. Barthol. de Ledesma *de Ordine diff. 3. col.* 1131. Martinus de Ledesma 2. 4. *q. 36. art.* 5. & Petrus de Ledesma *in Sum. cap. 3. de Ordine, post 2. concl.* Lublinus *verb. Ordo, num.* 2. Moure *part. 3. cap. 11. §. 6. n.* 1. Bonac. *disp. 8. punct. 3. n.* 10. Granado *tract. 1. disp. 6. à num.* 4. Ioan. de Cruce *de Ordine, dub. 2. concl.* 1. Filliuc. *tract. 9. n. 34. &* 35. Villalob. *tract. 11. diff. 4. num.* 2. Ludouicus *q. 1. de Ordine, art. 4. diff. 1. pag.* 757. Petrus à Sancto Ioseph *tomo 2. de Sacram. disp. 7. sect. 5. fine.* Sanchez *tom. 2. consil. cap. 1. dub.* 2. dicens, esse sententiam multò probabiliorem, neque esse necessarium tangere ambabus manibus, sed vnâ; imò & sat esse, tangere vno digito. Legatur Dicastillo *loc. cit. n.* 205. vbi ait, in praxi tenendam esse nostram sententiam: ideóque Sacerdos, qui eo modo, quo exigit nostra opinio, non tangeret materiam, non esset certò Ordinatus, & consequenter grauiter peccaret, si eo defectu audiret confessionem (nisi in extrema necessitate) aut accepto stipendio Missas celebraret. Sic ille. Legantur item Palaus *tract. 27. punct. 4. n.* 22. Trullench *lib. 6. dub. 2. n. 5. &* 6. & Gesualdus 1. *p. sum. tract. 31. c.* 3.

QVÆSTIO XXIII.

An si talis contactus simul cum prolatione verborum non sit, nullum fiat Sacramentum?

AFfirmant Caietanus *tract. 26. cit.* cui adhæret Torreblanca *lib. 2. practic. cap. 13. num.* 2. vbi sic ait: Materia est traditio illius rei sensibilis, per quam confertur Ordo, & contactus illius, qui fieri debet durante prolatione verborum. Ita ille. Qui pro tota sua sententia citat multos Authores, sed malè, vt infrà.

Sed probabiliùs respondeo: Non nullum, sed validum fieri: dummodo simul sint in eodem tempore, morali quadam ratione. Vnde prolatio formæ ante, vel paulò post contactum facta, nihil obest validitati sacramenti, vt diximus 3. *part. tract. 1. disp. 1. q.* 16. Sic Authores ibi citati, & alij, quos affert & sequitur Philibert. *loc. cit. num.* 16. Hæc addens notanda verba: Hinc fit, non esse omninò improbandam illorum Episcoporum consuetudinem, quidquid eos acriter Caietanus reprehendat, qui multos eodem Ordine initiaturi, ne nimium ordinatio differatur, verba formæ in numero plurali, *Accipite potestatem, &c.* simul proferunt, aliquibus solam materiam contingentibus, deinde cæteris successiuè, licèt notabile temporis spatium, putà etiam quarti horæ dimidium, inter istorum contactum, & verborum prolationem elabatur; moraliter tamen censentur esse simul, dummodo continuatione quadam talis contactus peragatur. Et ita hanc Ordinationem esse validam, declaratum fuit Romæ in quadam Congregatione, teste Martino Fornario *in addit. ad Tolet. de Sacram. Ordinis, cap. 2. num.* 5. Sic ille; & nouissimè Gesualdus *tract. 31. cit. cap. 3. n.* 15. & Trullench. *lib. 6. dub. 3. n.* 7.

QVÆSTIO XXIV.

An ad Sacerdotium promouendus debeat de necessitate Sacramenti simul cum Calice, & Patena Hostiam illi superimpositam contingere?

AFfirmant aliqui, apud Sotum *dist. 24. quæst. 1. art.* 2. & apud Ægidium *disp. 20. dub. 7. num.* 57. & in id videtur inclinare Henriquez *lib. 10. c. 10. n.* 1.

Sed longè multò probabilius respondeo: negatiuè. Sufficit enim tangere immediatè Calicem, & Patenam, super quam est Hostia; licèt hæc immediatè ab ordinando non tangatur. Nam sicut qui tangit immediatè Calicem, censetur saltem remotè tangere vinum: ita & ille, qui Patenam tangit, censetur & tangere hostiam. Sic Sot. & Ægid. *locis citatis*, Valentia *disp. 9. q. 1. punct.* 5. Hurtado *diff.* 15 Zambrano, Summa Corona, Chamerota, Ledesma, Vega, Victorellus, Bonacina, & Nuñus, quos omnes affert, & sequitur Diana 2. *part. tract. 6. resol.* 3. Quibus addi possunt Lublinus *verb. Ordo, num.* 7. Barthol. de Ledesma *loc. cit.* Philibert. *loc. cit. num.* 15. Vasquez *disp. 246. c. 2. num.* 19. vbi dicit, se nescire qua probabilitate dici possit, necessarium esse, omnia illa tria proximè tangere. Granadus *tract. 1. disp. 6. num.* 10. inquiens, nullum Authorem legisse asserentem, pertinere ad essentiam Ordinis Sacerdotalis, tangere immediatè illa tria, nempe Calicem, Patenam, & hostiam. Filliuc. *n.* 38. affirmans, sufficere Subdiacono tangere Calicem, etiamsi Patenam, quæ illi superposita traditur, non tangat. Ludouicus de S. Iuan *de Ordine art. 4. diff.* 2. Sanchez *loc. cit. n. 4. pag.* 267. Dicastillo *disp. 1. cit. dub. 14. num. 202. &* 205. Trullench *dub. 2. num.* 6. & Diana *part. 10. tract. 13. resol. 50. & tract. 16. resol.* 88.

QVÆSTIO XXV.

An saltem debeat, de necessitate Sacramenti, tangere immediatè Calicem, simulque Patenam, in qua est Hostia?

AFfirmant Lublinus *loc. cit. pag. mihi* 612. & alij apud Ægidium *loc. cit. n.* 71.

Sed probabilius respondeo: non debere, de necessitate Sacramenti. Quia ad valorem Sacerdotij, sufficit tangere Calicem, super quem imposita est Patena. Nam qui tangit Calicem, censetur tangere Patenam illi superimpositam. Sic Soto, Valentia, Vasq. Hurtado, Granados, Ludouicus, & alij *locis citatis*, & omnes Doctores, negantes physicum contactum esse de substantia Ordinis, de quo *sup. q.* 22. Sic etiam tenet, me citato, Diana *part. 10. resol. 50. & 88. citatis.*

QVÆSTIO XXVI.

An ad minus sit de necessitate præcepti, vt Sacerdotio initiandus tangat immediatè Calicem, Patenam, & Hostiam?

NEgant Syluest. *verb. Ordo 2. q. 5. dict.* 4. & Angel. *verb. Ordo 1. num.* 10. docentes, sufficere modicum horum quid non habens discontinuationem ad totum, tangere. Hos sequitur Ludouicus *loc. cit. diff. 2. pag.* 758.

Sed

Sed multò probabiliùs respondeo: esse de necessitate præcepti, quod tangat ad minùs Calicem, & patenam; non ampliùs. Quia hæc est praxis Ecclesiæ (præceptum satis inducens) & præscribitur in Rituali Romano. Dixi *non ampliùs*, quia non est credibile, mortale committere illum, qui immediatè hostiam non tangeret: quia vt benè notat Vasquez, cùm Ordinandus habeat tunc manus linteo colligatas, difficile est tangere cum calice ipsam hostiam, præsertim habenti digitos breuiores. Sic Vasquez *disput.*146. *cap.*2. *num.*19. & 20. Ægid. *num.*71. *cit.* Hurtad. *diff.*15. *fine*, Diana 2. *part. tract.*2. *Miscell. resol.*3. Lublinus *loc. cit. num.*6. Sic dicens. In susceptione Ordinis Sacerdotalis non est tangenda Hostia: nam sicut tradendo calicem cum vino, non opus est tangi vinum, sed vas cum vino: ita tradendo Patenam cum hostia, non est necessarium tangi Hostiam, sed Patenam, in qua est hostia. Error tamen esset, si in Patena hostia non esset. Sic ille, & me citato Diana *part.*11.*tract.* 13. *Resol.*50. *versu Imò plus.*

QVÆSTIO XXVII.

An materia remota Ordinis sint instrumenta tangenda; & proxima, ipsa traditio instrumentorum?

NEgant aliqui, quos tacito nomine, refert Philibertus vbi infrà, asserentes, materiam remotam Ordinis esse instrumenta, quæ Ordinandis ab Episcopo traduntur; materiam verò proximam, contactum ipsum instrumentorum. Ita etiam expressè Torreblanca *q.*23. citatus. Qui pro se refert D.Thomam, Valentiam, Bonacinam, Vasquium, Barbosam, & Reginaldum. Sed certè nescio, qua scientiâ id faciat.

Vnde certissimè respondeo: Materiam remotam esse instrumenta, quæ ordinandis porriguntur, vt vrceoli, candelabra, liber Euangeliorum, calix, &c. Proximam verò, ipsammet horum instrumentorum traditionem. Prima pars ex dictis constat, Secunda etiam. Quia in omnium opinione, quælibet materia proxima Sacramenti est de necessitate, & validitate ejusdem: sed contactus non est de necessitate Ordinationis, juxta multorum Doctorum sententiam, suprà à nobis relatam: ergo. Sic Filliuc. *tract.*9. *cap.*5. Bonacina *disp.*1. *q.*2. *punct.*1. *propositione* 2. *n.*6. & optimè Philibert. *tract.*1. *part.*1. *c.*16.*n.*21.*pag.*29. & omnes communiter.

QVÆSTIO XXVIII.

An instrumenta prædicta debeant necessariò immediatè ab Episcopo Ordinandis porrigi?

REspondeo: Ordinandis ad maiores Ordines necessariò debent porrigi immediatè ab ipsomet Episcopo, aliàs Ordinatio esset nulla, vt habetur *in cap. Subdiaconus, dist.*23. vbi sic dicitur: *Subdiaconus, cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, Patenam de manu Episcopi accipiat vacuam, & Calicem vacuum: de manu verò Archidiaconi accipiat vrceolum cum aqua, mantile, & manutergium.* Sic ibi. Ordinandis verò ad minores possunt porrigi per alium, vt habetur *in cap. Acolytus, dist.*23. & docet D. Thom. *in* 4. *dist.*25. *quæst.*1. *art.*1. *ad* 2. & *in addit. quæst.* 38. *art.*1. *ad* 2. vbi ait sufficere, si in Acolytatu materia Ordinando per Archidiaconum tradatur, Philibertus *loc. cit. in fine.* Vnde non benè (ex parte) Sà *verb. Ordo, num.*6. ait, sufficere in cæteris Ordinibus, præter Sacerdotium, tradere materiam per Archidiaconum. Legantur D. Thom. 3. *part. loc. cit.* & Sanchez *lib.*7. *cons. cap.*1. *dub.*5. & alij apud Trullench. *lib.* 6. *dub.*2. *num.*3. & *dub.*3. *n.*4.

DISPVTATIO IV.

De Ordinis Sacramenti Ministro, tam ordinario, quàm à Papa delegato?

QVÆSTIO PRIMA.

An solus Episcopus sit legitimus, & Ordinarius Sacramenti Ordinis Minister?

NEGAVIT in primis Ioannes Vuicleff, quem secutus fuit postea Armachanus *lib.*2. *de quæst. Armen. cap.*11. vt refert Thomas Vuald. *cap.*60. *de Sacram.* qui cæstimarunt, etiam simplicem Sacerdotem legitimam facultatem ordinandi habere.

Negant deinde Hæretici nostri temporis, defendentes, potestatem conferendi Ordines residere jure diuino, apud vniuersam fidelium multitudinem, & Clerum. Ita Lutherus *lib. de instituend. Ministris,* Caluinus *lib.*4. *instit. cap.*3. *sect.*15. Kemnitius *in examine Trident. sess.*26. *can.*10. & alij Sectarij, vt referunt Valentia *disputat.*9. *quæst.*5. *punct.*1. Becanus *de Ordine, cap.*16. *q.*5. & Philibert. *tract.* 1. *de Ordine, part.*2. *cap.* 1. Dicastillo etiam *tract.*6. *disp.*1. *dub.*16. & 17.

Sed de fide certissimè respondeo: Solum Episcopum esse Ordinarium, ea lege, Ministrum Ordinis: neque ad istam potestatem exercendam opus esse consensu multitudinis fidelium, & Cleri. Sic definitur in Concil. Nicæno *can.*4. Carthag. II. *can.* 12. & Carthag. III. cui interfuit D. Augustinus, *can.* 3. in Florentino *in Decreto fidei*, & nouissimè in Trident. *sess.*23.*can.*4. & 7. vbi sic habetur: *Si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores, vel non habere potestatem Confirmandi, & Ordinandi, vel eam, quam habent, illis esse cum Presbyteris communem, &c. anathema sit.* Sic Concilium. Et sic consensus omnium fidelium. Legantur Authores citati, & nouissimè Diana *part.*8. *tract.*2. *resol.* 1.

QVÆSTIO II.

An Episcopus, vt possit validè aliquem Ordinare, debeat esse non solùm electus, & confirmatus, sed etiam consecratus?

REspondeo: debere etiam esse consecratum, quia per consecrationem dumtaxat characteг Episcopalis imprimitur, per quem Episcopus potestatem Ordinis habet, vt constat *ex cap. Inter corporalia, de translat. Episc.* Verum est, quod postquam fuerit electus, & confirmatus (licèt ante consecrationem non possit ordinare) possit delegare alteri Episcopo consecrato omnia, quæ sunt Ordinis Episcopa

Episcopalis; ac proinde, dare illi facultatem Ordinandi, vt tenet Abbas *in cap. enm ex illo, de translat. Episc. n.*10. & communis.

QVÆSTIO III.

An Episcopus hæreticus, excommunicatus, vel degradatus, possit validè Ordinare?

NEgarunt in primis Magister *in* 4. *dist.*13.*cap.*4. *& dist.*21. Guillelmus Parisiens. *in Sacramentali*, & Gratianus 1.*p.quæst.*1. *& causa* 9.*quæst.*1. existimantes, hæreticum Episcopum Ordinate neminem posse.

Negarunt etiam Ioan. Andreas *in cap. Accedens, dist.*50. & Glossa *ibid. in cap. Degradatio, de pœnitent. in* 6. & alij Canonistæ, defendentes, Episcopum degradatum non posse Ordines conferre, quia eaistimarunt, quemcunque Clericum degradatum, Ordinis Characterem amittere. His authoribus accedunt Panormitan. Innocent. & alij, *in cap. Quantò, de consuet.* Qui dicunt, posse Papam tollere ab Episcopo facultatem validè confirmandi, & ordinandi. Sed certè hi DD. valdè à veritate aberrarunt, quoties de diuino jure ratiocinari voluerunt. Vnde.

Certissimè respondeo, validè posse (licèt non licitè) Ordinare. Quia potestas conferendi Ordines est annexa characteri Episcopali (vt suprà est habitum) at hic, nec per eacommunicationem, nec per hæresim, nec per degradationem, nec per quodlibet aliud peccatum, ant censuram tolli, aut deleri potest, vt 1.*part. tract.*1. *disp.*3. *quæst.*21. *&* 22. diximus, & docent Concilia, & Patres: ergo. Sic habetur *in cap. D. Albertum*, 1.*q.*7. iu Concil. Constaot *sess.*8. *&* 15. in Arelatensi *cap.*12. in 7. Synodo *cap.*4. in Africana *cap.*15. & in Trident. *sess.*7. *can.*12. & docent D. Thom. *in addit. q.*38. *art.*2. & ibi omnes eius discipuli. Sotus *dist.*25. *q.*1. Henriquez *lib.*10. *cap.*21. *n.*2. Vasquez *disp.*243. Granad. hîc, *tract.*2. *disp.*1. *num.*1. Hurtado *tract. de Ordine, diff.*17. Layman. *tract.*9. *cap.*9. *num.*5. Latè Philibertus *tractat.*1. *de Ordine, part.* 2. *cap.*15. *&* 18. Petrus à S. Ioseph *tom.*2. *disp.*8. *sect.*1. *assertione* 2. Sanchez *tom.*2.*consil. lib.*7. *cap.*1.*dub.*18.*n.*3. & omnes apud Dicastillum *dub.*16. *cit. n.*217. apud Palaum *tract.*27. *punct.*14. Trullench. *lib.*6. *dub.*6. & Dianam *part.*8. *tract.*2. *resol.*2.

QVÆSTIO IV.

An Episcopus per saltum Ordinatus, possit validè conferre Ordinem, quem ipse non recepit?

NEgant D. Anton. 3. *part. tit.*14. *cap.*16. §.17. Syluest. *verb. Ordo* 2.*q.*1. Summa Pisana *v. Ordinatus* 2. Henriquez *lib.*10. *cap.*5. *num.*2. *&* *cap.* 21. *lit. B.* Sà *verb. Ordo, num.*23. Suarez *de cens. disp.*31. *sect.*1. Homobonus *tract.*3. *de exam. Eccl. q.*61. Petrus Ledesma *de Ordin. cap.*7. *concl.*8. & ex illo (ad vnguem) Ludouicus *q.*2. *art.*5. *diff.*4. *pag.*780. & Granados *tract.*2. *de Ordine, disp.*1. dicens, se non inuenisse authorem affirmantem, posse Episcopum conferre Ordinem, quem non recepit. Sanchez *tom.*2. *opusc. lib.*7. *c.*1. *dub.*14. *n.*9.

Sed probabilius respondeo: Posse validè (licèt non licitè) Ordinem Diaconatus, aut alium ex inferioribus, quem non recepit, tribuere, & conferre. Quia qui per saltum Sacerdos, & Episcopus est Ordinatus, verè est Episcopus, cum verè acceperit characterem Episcopalem: ergo verè potest conferre omnes Ordines Sacerdotio inferiores. Sic Pater Vasquez *tom.*3. *in* 3. *part. disp.*243. *cap.*2. *n.*23. Layman *tract.*9. *cap.*9. *n.*8. *assert.* 3. Hurtado *tract. de Ordine, diff.*17. Molfes. *in Sum. tract.*2. *c.*17. *n.*5. & Philibert *tract.*1. *part.*3. *cap.*19. *n.*4. Immò & credo, posse citari pro hac sententia Granadum ipsum, cum ille, vbi suprà, ingenuè fateatur, quod sibi non displiceret, si illam docuissent boni Authores. Docent enim boni profectò, & plures, vt vidimus. Quibus nouissimè adhæret Dicastillo *tract.*6. *disp.*1. *dub.*16. *n.*218. dicens in hoc communiter Authores conuenire. Palaus *punct.*14. *cit. n.*1. & penes illum Henriquez *lib.*10. *cap.*20. *num.*3. Diana *part.*8. *tract.*2. *resol.*4. Præpositus *in* 3. *part. q.* 1. *de Ordine, dub.*12. *n.*114. Opatouius *tract. de Ordine, disp.*5. *n.*8.

QVÆSTIO V.

An casu, quo Episcopus ante Ordinationem (vt mos est) dicat, Se non intendere Ordinare excommunicatum, irregularem, &c. *si quis ex his ad Ordines accedat, valida sit talis Ordinatio?*

NEgant Molfes. *in sum. tract.*2. *c.*2. *n.*45. penes Philibertum *infrà*.

Sed longè probabilius respondeo: Esse validam, nec repetendam. Quia probabilius longè est, Episcopum non carere intentione interiori Ordinandi intrusos, illa protestatione non obstante. Quod inde euidenter colligitur, quia post talem protestationem, statim solet Ordinandos à quacumque excommunicatione absoluere, & ab omni irregularitate dispensare, vt habetur in Pontificali: *Teque absolventes ad effectum præsentium assequendum.* Quibus verbis tollit Episcopus quodcumque impedimentum occultum, scilicet eacommunicationem, irregularitatem, suspensionem, & interdictum, ad effectum dumtaxat Ordines validè suscipiendi (vnde post Ordinationem statim reuiuiscunt censuræ illæ, & impedimenta;) ergo Episcopus verè ordinare intendit indignè ad Ordines accedentes. Illa autem verba, quæ ante Ordinationem ab Episcopo dicuntur, dicuntur tantùm ad terrorem eorum, qui impedimento aliquo detinentur. Sic Navarr. *lib.*1. *consil. de tempor. Ordin. consil.*8. Graff. *ibidem consil.*3. Rodriquez, & Hugolinus, quos citat, & sequitur Philibertus *tract.*1. *part.*2. *cap.*11. *à n.*17. Sà *verb. Ordo, num.*38. sic dicens: Si Episcopus dicat, *Nolo*, vel *non intendo Ordinare excommunicatos*, vel, *irregulares*, intelligitur, si sciat aliquem talem esse: quare quem ordinat, non sciens talem esse, verè est Ordinatus. Sic Sà.

QVÆSTIO VI.

An Cardinales Presbyteri possint conferre suis familiaribus Primam tonsuram, & minores Ordines, ex priuilegio aliquo, vel consuetudine?

NEgat Anastasius Germonius *tract. de Indultis Card. vers. tam ratione, n.*20. *& seq.* Et id esse asserendum post Tridentinum Concilium, docet Sanchez *tom.*2. *opusc. lib.*7. *c.*1. *dub.*19. *n.*21. quos refert, & sequi videtur Machado *tom.*2. *lib.*4. *part.*7. *tract.*3. *docum.*5. *n.*3. & in id ipsum inclinat Azor *part.* 1. *inst. moral. lib.*4. *c.*3. *q.*2. & tenent alij.

Sed

Sed probabilius respondeo: posse etiam post Concilium Tridentinum, quia consuetudo id eis præstitit, & præstat etiam post Concilium, vt testatur Rota *in vna Cremon.* 3. *Decemb.* 1582. Quam refert Barbosa *de potest. Episcopi, part.* 2. *alleg.* 5. *num.* 19. Sic Sotus *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 1. *ad* 2. Vasquez *disp.* 243. *c.* 4. Valentia *tom.* 4. *disp.* 9. *q.* 3. *punct.* 1. Huttad. *diff.* 18. Barbosa *loc. cit.* quos & alios vsque 37. Doctores refert & sequitur Diana *part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 5. Quibus adde Philibertum *tract.* 1. *part.* 1. *c.* 10. *num.* 1. & 2. *pag.* 38. & Palaum *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 14. *n.* 3.

QVÆSTIO VII.

An Parochi possint suis subditis Primam Tonsuram conferre?

AFfirmant Abbas *in c.* 4. *de consuetud. n.* 9. Archidiac. *in c. Nullus Episcopus, de tempor. Ord. in* 6. Hugo & Innoc. *in eod. c.* & alij.

Sed certissimè respondeo: non posse, quia id nec fieri, nec factum fuisse vsquam est visum. Sic Sotus *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 1. Henr. *lib.* 3. *c.* 23. *num.* 3. Azor *part.* 2. *lib.* 3. *c.* 48. *q.* 2. Fornarius *de Ord. c.* 5. Philibert. *tract.* 1. *part.* 2. *c.* 10. *n.* 3. & 4. & communis.

QVÆSTIO VIII.

An Ministri, Priores, Guardiani, &c. suis subditis primam Tonsuram conferre possint?

AFfirmat Franciscus Marchy Delphinas *decis.* 1082. *n.* 9. *lib.* 1. apud Philibert. *vbi suprà*, docens id de jure competere prædictis Prælatis.

Sed certissimè respondeo: nec de jure, nec de consuetudine, aut priuilegio id posse. Primum patet. Quia licèt Tonsura non sit propriè Ordo, juxta nostram sententiam *sup. disp.* 1. *q.* 5. est tamen proxima dispositio: sed sic est, quod ejusdem virtutis, & facultatis est, inducere formam & vltimam dispositionem: Ergo ex jure solùm ad Episcopum id munus spectare potest. Secundum etiam patet. Quia vsus talis facultatis, nec visus, nec auditus fuit: ergo ex consuetudine nec id illis competere potest. Sic Philibert. *loc. cit.* & omnes communiter.

QVÆSTIO IX.

An omnes Abbates indiscriminatim possint minores Ordines suis Regularibus subditis conferre?

AFfirmare videtur ex Selua Zerola 1. *part. praxis Episcop. verb. Abbas, pag. mihi* 21.

Sed certissimè mihi respondeo: non posse, sed solùm illi qui sequentibus qualitatibus sint ornati. Primò namque debent esse Sacerdotes. Secundò debent esse consecrati, aut benedicti, aut saltem quod ex priuilegio Pontificio possint Pontificalia exercere, quia tunc idem est, ac si essent benedicti. Tertiò debent esse mitrati; seu, quod idem est, debent habere jus ferendi annulum, mitram, & baculum pastoralem: vnde si vnum horum desit, Ordinatio erit nulla, vt colligitur ex *c. Abbates, de priuileg. in* 6. Ratio est, quia etsi Abbas simplex possit frui potestate jurisdictionis, non tamen potestate Ordinis. Ex quibus constat hoc priuilegium Ordinandi minimè fuisse communicatum Prælatis aliarum Religionum. Sic Philibert. *loc. cit. n.* 6. & 7. *pag.* 38. Et omninò ex illo ego, de quo adhuc infrà.

QVÆSTIO X.

An Abbates mitrati possint etiam sæcularibus sibi subditis Ordines minores conferre?

AFfirmant Sanchez *tom.* 2. *opusc. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 19. *n.* 20. Cuius sententiam videtur approbare Diana 4. *part. tract.* 4. *resol.* 147. & *part.* 5. *tract.* 13. *resol.* 93. Licèt in contrariam tandem inclinet.

Negant verò è contra Henriq *lib.* 14. *c.* 18. *n.* 2. Gauantus *in Enchirid. Episcop. verb. Abbas, n.* 38. Alzedo *in praxi Episcop. part.* 2. *c.* 5. *n.* 78. Sà correctus *verb. Ordo, n.* 16. Suar. *tom.* 4. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 6. Quaranta *verb. Ordo*, qui affirmat ita declarasse S. Congregationem Cardin. Diana *loc. cit.* præcipuè 5. *part. resol.* 93. & apud ipsum 45. Doctores.

Sed ego probabilius Respondeo: non omnes Abbates mitratos posse Ordinare sæculares subditos, sed solùm Magnates, habentes plenam jurisdictionem temporalem, & spiritualem in illos.

Prima pars huius responsionis probatur ex Tridentino *sess.* 23. *c.* 10. vbi claré determinat, Abbates solùm posse suis subditis regularibus Ordines conferre: ergo post Tridentinum nequeunt Abbates communes, etiam mitrati Ordinare sæculares subditos: & ita docent Doctores secundæ sententiæ.

Secunda verò pars nostræ responsionis probatur etiam ex dicendis infrà *disp.* 10. *q.* 8. Quia hujusmodi magni Abbates habent in Laicos subditos Episcopalem jurisdictionem: ergo sicut possunt illis dimissorias concedere, vt ab alio Episcopo ordinentur, poterunt & ipsis minores Ordines dare. Sic declarauit Sac. Congr. Card. *Anno* 1599. *sub die* 5. *Iulij*, vt referunt hanc partem sequentes, Molfes. *tract.* 2. *c.* 2. *n.* 17. & 18. & *c.* 17. *n.* 19. 20. & 21. & Philibert. *tract.* 1. *p.* 1. *c.* 10. *n.* 9. *pag.* 38. & 39. & *pag.* 40. *n.* 16.

QVÆSTIO XI.

An Abbates valentes suis subditis regularibus minores Ordines dare, valeant suis Nouitiis tribuere?

NEgant Rodrig. *tom.* 3. *de regul. q.* 23. *art.* 2. Miranda *tom.* 1. *qq. regul. q.* 38. *art.* 9. *concl.* 2. Hugolin. Sayr. Barbosa, & alij quos citat, & sequitur Philibert. *tract.* 1. *part.* 2. *cap.* 10. *n.* 18. *pag.* 39. Zerola 1. *part. praxis Episcop. verb. Abbas, pag. mihi* 21. Palaos *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 14. & alij. Quia Nouitius non est subditus Abbati quoad Ordinum susceptionem.

Sed æquè probabiliter respondeo: Posse, quia dicti Abbates possunt suis Nouitiis dimissorias concedere, vt docent Barbosa, Sanchez, Suarez, Diana, & alij quos referemus *infrà disp.* 10. *q.* 10. ergo & ipsis minores Ordines dare.

Adde quod, vt ex Trid. *sess.* 23. *c.* 10. constat, Abbates mitrati possunt Minores conferre suis subditis regularibus: sed Nouitius in fauorabilibus habetur tanquam regularis, & professus, & largo modo dicitur Religiosus, & Monachus, vt docet Rebuff. quem citat, & sequitur Diana 3. *part. tract.* 2. *resol.* 75. ergo etiam poterunt illis minores Ordines dare. Sic tenet expresse Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 5. *c.* 29. *n.* 12. & Layman *lib.* 5. *tract.* 9. *n.* 2. *pag. mihi* 168, licèt non ita asseueranter sicut Suarez.

QVÆSTIO XII.

An Abbates possint initiare Regulares alterius Ordinis minoribus Ordinibus.

NEgatiuam partem sequi videtur Barbosa *de Offic. & potest. Episcopi alleg.3. n.12.* Miranda *tom.1. quæst.38. art.9.* & Palaus *punct.14. cit. num.4.* quia prædicti Regulares non sunt subditi Abbatum conferentium Ordines.

Sed longè multò probabilius respondeo: Posse, dummodo Regulares Ordinandi reuerendas suorum Prælatorum habeant, & consensum Episcopi loci, in quo conferendi sunt Ordines. Sic sentit Congregat. Cardin. cuius declarationem refert, & sequitur Philibert. *loc.cit.n.15.* Azor. *lib.12. instit.moral.cap.20. q.7.* Layman *lib.5. tract.9. cap.9. n.2.* & alij quamplures, quos citat, & sequitur Diana *5. part.tract.13. resol.93.* & nouissimè Machado *tom.2.lib.5.part.3. tract.1. docum.2. n.4.*

QVÆSTIO XIII.

An etiam possint dicti Abbates initiare minoribus sæculares sibi non subditos, si dimissorias ab Episcopo suo habeant?

NEgant Barbos. *loc. cit.* Seraphinus *1. part. decis.985.* Qui dicit, ita sensisse Rotam. Sellius *in selectis can.cap.19.n.8.* qui etiam testatur, ita declarasse Sac. Congreg. Episcoporum, & Regularium, *die 17. Iunij 1651.* Campanil. *in diuersorio iuris can. rubr.6. c.a. n.6.* & alij, quos sequuntur Mariana & Palaus *loc. cit.*

Sed probabilius respondeo: etiam posse. Quia (vt benè Philibert. *loc. cit.*) si hæc potestas Ordinandi conceditur Abbatibus erga Regulares non sibi subditos (vt nuper est habitum) cur non concedetur etiam erga Clericos sæculares, cùm vtrique sint ab eorum jurisdictione exempti? Quod si Regulares alterius Ordinis subduntur dictis Abbatibus ratione dimissoriarum, etiam virtute earundem possunt illis subdi Clerici sæculares. Sic Philibert. *loc. cit.* Qui etiam declarationem Sac. Congregationis pro hac parte refert. Quod idem faciunt hanc nostram amplectentes sententiam, Quaranta, Bonacina, Capucinus, & Azorius, quos citat, & sequitur Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1. disputat. 2. quæst. 7. num.2.* Molfes. Zanard. Zerola, Layman, Lezan. Gauant. Hugolin. Mercerus, Fornar. Præpositus, & alij quos citat & (vt credo) sequitur Diana *5. part. tract.13. resol.93.* Machado *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO XIV.

An Prælati aliarum Religionum possint per viam communicationis gaudere, & vti priuilegio Ordinandi suos subditos Regulares, &c.

REspondeo: non posse. Ratio est assignata *suprà quæst.9.* Sic haud obscurè docet Miranda *in man. tom.2. quæst.40. art.4.* Diana *3. part. tract.2. resol.15.* & in terminis Philibert. *tract. 1. part.2. cap.10.num.7.pag.38.* & Suarez *tom.4.de Relig.2.p. cap. 29. numero 28.* vbi loquendo de resoluenda quæstione proposita, sic dicit: De hoc nihil inuenio à Doctoribus tractatum; tamen ex perpetuo eorum silentio colligo, omnes pro manifesto supponere, Prælatos aliarum Religionum, qui Abbates non sunt, non gaudere hoc priuilegio. Idem videtur certum ex perpetuo non vsu omnium Religionum non Monachalium; nullus enim eorum Prælatus hac vtitur potestate: ergo signum est, non agnoscere illam sibi concessam per viam communicationis. (Et idem existimo de Canonicis Regularibus.) Deinde potest reddi ratio: quia hoc priuilegium adeo speciale est, vt sub generali clausula non videatur comprehendi. Hæc Suarez.

QVÆSTIO XV.

An Vicarius Episcopi, in remotis ipso degente, possit Ordines minores Conferre?

AFfirmant Monach. *lib.2. de arbitr. Iud. casu 212. num.9.*

Sed certissimè respondeo: non posse, quia nullus est textus, qui facultatem ordinandi Vicario Episcopi tribuat: deinde Episcopus non valet eam illi conferre, vt docent D.Thom. *in 4.dist.7. q.3. art.1.q.3.* & ex illo Victoria *numero mihi 234. pag.154.* ergo. Sic ipsi, & Philibert. *tractat.1. part.1. cap. 10. numero 17.* dicens id esse indubitatum apud omnes Doctores.

QVÆSTIO XVI.

An ex priuilegio Pontificis possit quilibet Ordinatus altum quemcunque Ordinare?

AFfirmant Innoc. *in cap. Quando, de Consuetudine.* Glossa *cap. munus, de consecrat. dist.5.* & Angelus *verb. Ordo, num.2.* docentes ex Pontificia delegatione posse quemlibet Ordinatum alius eundem Ordinem conferre, quo ipse est initiatus; & ita Sacerdotem posse conferre omnes Ordines, Diaconatum, Subdiaconatum, & minores: Subdiaconum, Subdiaconatum, & minores, & sic de cæteris. His authoribus adhæret Philibert. *tract. 1. part.2. cap.13. num. 16.* docens Diaconum, alium Diaconum, vel saltem Subdiaconum, ex Pontificis priuilegio creare posse; licèt *numero 17.* dicat se hanc sententiam aliorum judicio, & debitæ censuræ Ecclesiæ committere. Quod idem facit Diana *part.8.tract.1.resol.38.*

Fauet deinde huic sententiæ Ægid. *disp.20. dub.9. n.86.* quatenus affirmat prædictam sententiam debere amplecti omnes qui negant, Ordines Sacerdotio inferiores, præcipuè Minores, esse Sacramenta: de quo *sup.disp.1.q.6.* nam secundùm eorum opinionem absque dubio (inquit Ægidius) potest Pontifex dictam potestatem committere non Sacerdoti. Ægid. consentit Petrus à S.Ioseph. *tom.2. de Sacram.disp.8. sect.2. assert.3.*

Sed longè moltò probabilius respondeo negatiuè. Vnde dicendum est, non Sacerdotem neque ex delegatione, aut indulto Papæ posse Ordinem aliquem, quantumuis minorem, aliis conferre.

Primò, quia probabilius est, omnes Ordines, etiam Minores, esse Sacramenta (vt suprà est habitum) ergo, hoc supposito, nequibit Pontifex dare facultatem non Sacerdoti, vt validè illos administret.

Secundò, quia tale exemplum nec visum, nec auditum est in Ecclesia: ergo. Sic S. Thom. *in addit. q.38. art.1. ad 3.* & ibi Nuñus dicens, hanc nostram sententiam

ſententiam ita eſſe certam, vt oppoſita ſit temeraria, & errori proxima. Palud. *in 4. diſt. 7. q. 4.* Syluest. *Ordo* 3. *q.* 7. Victoria *num. mihi* 134. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 23. *n.* 3. Archaog. *diſt.* 24. *pag.* 190. *col.* 1. Filliuc. *tract.* 9. *n.* 95. Granad. *tract.* 2. *diſp.* 2. *n.* 2. Hurt. *diff.* 18. Ægid. & P. à S. Ioſeph. *loc. cit.* Fornarius *de Ord. cap.* 5. & Sanchez *tom.* 2. *conſil. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 18. *n.* 7. & omnes Theologi communiter, vt fatetur Dicaſtillo *de Sacram. tract.* 6. *diſp.* 1. *dub.* 17. *n.* 237. & Trullench. *de Sacram. lib.* 6. *dub.* 6. *n.* 3.

QVÆSTIO XVII.

An ex indulto Pontificis poſſit ſimplex Sacerdos minores Ordines conferre?

NEgant Adrianus *in 4. q. de Sacram. Confirmationis, art.* 3. & Maior *diſt.* 7. *quaſt. vnica.*

Sed certiſſime reſpondeo: poſſe, quia id & ſæpè factum eſt, & de facto ex ſpeciali iuris priuilegio, & conſuetudine Abbates, & Cardinales Presbyteri minores Ordines conferunt, *vt ſuprà q.* 6. *&* 9. eſt habitum. Sic S. Thom. *q.* 38. *art.* 1. *ad* 3. Nuñus ibi. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 23. Richard. Couar. Granad. & alij ſtatim citandi, & communis.

QVÆSTIO XVIII.

An ex delegatione Papæ poſſit ſimplex Sacerdos Subdiaconatus Ordinem conferre?

NEgant D. Thom. *loc. cit.* & ibi Nuñus. Syluest. *Ordo* 3. §. 7. Ricard. *diſt.* 27. *art.* 1. *q.* 7. Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 10. *n.* 10. Bellarm. *de Ordine, cap.* 7. *in fine.* Sotus *ibid q.* 1. *art.* 1. *ad* 1. Palud. *diſt.* 7. Barth. de Ledeſma *diff.* 11. *concl.* 2. *col.* 1164. Layman *cap.* 9. *n.* 4. Rodriguez *de Ordin. cap.* 71. *n.* 4. Azor. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *q.* 16. Sayrus *lib.* 6. *de cenſ. cap.* 6. *num.* 8. Molfeſ. *tract.* 2. *cap.* 2. *n.* 3. Bonac. *diſp.* 8. *punct.* 4. *n.* 3. Qui pro hac parte citat Suarium, Henricum Henriquez, & Fornarium (ſed malè, vt ſtatim) Lublinus *verb. Ordo, n.* 3. Peſantius *loc. cit. diſp.* 2. Sanchez *tom.* 2. *conſil. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 18. *n.* 10. & alij penes ipſum. Ita etiam Trullench. *lib.* 6. *dub.* 6. *n.* 2. Quia iure diuino videtur determinatum, ſolos Epiſcopos poſſe Ordines ſacros conferre.

See certiſſimè mihi reſpondeo: poſſe, quia de facto Innocent. VIII. Anno 1489. conceſſit cuidam Abbati Ciſtercienſi, nomine Ioannes, & aliis quatuor primis Abbatibus eiuſdem Ordinis facultatem Ordinandi Monachos in Subdiaconos, & Diaconos: ergo.

Reſpondent aliqui tale priuilegium non emanaſſe à Summo Pontifice, quia non conſtat prædictos Abbates eo vſos fuiſſe. Sic reſpondet Villalob. *tract.* 9. *diff.* 8. *num.* 3. per hæc verba. [No puede el Papa cometer a vn Sacerdote ſimple, que ordene de Ordenes maiores. Aſſi lo dize S. Thomas, y comunmente los Doctores, y ſe colige de que nunca en la Igleſia ſe cometiò eſto à Sacerdote, que no fuiſſe Obiſpo.] Sic ille. Sed contrà eſt, quia oppoſitum colligitur. Primò ex Victoria *n.* 235. vbi teſtatur ſe propriis oculis vidiſſe, & legiſſe dictum indultum, & priuilegium. Secundò ex Roderico *quaſt. Regul. tom.* 2. *quaſt.* 18. *art.* 3. vbi teſtatur, ſe accepiſſe à Patribus Ordinis Ciſtercienſis, Abbates præfati Monaſterij eo priuilegio vſos fuiſſe: ergo.

Alij ſecundò reſpondent, non potuiſſe Sum. Pontificem dictum indultum Abbatibus præfatis concedere. Sed hæc reſponſio nimis audax videtur: nam dicere Summum Pontificem in re tanti momenti erraſſe, non exiguam profectò inferret Sedi Apoſtolicæ iniuriam. Vnde hac reſponſione, vt temeraria, omiſſa.

Tertiò reſpondent alij, in dicto priuilegio non concedi dictis Abbatibus facultatem conferendi Ordines Subdiaconatus, & Diaconatus, ſed tantùm vt in eorum Monaſteriis poſſit quilibet Epiſcopus ſuos ſubditos ſacris Ordinibus initiare. Huic reſponſioni eſt affinis altera quam dat Peſantius *loc. cit.* per hæc verba. Quod aliqui dicunt, Innocent. VIII. id conceſſiſſe Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis, quoad Religioſos proprios, Clemens VIII. declarauit, ſolùm intelligi debere de dandis litteris dimiſſoralibus ad accipiendos Ordines maiores. Sic ille.

Sed vtraque Bullæ Apoſtolicæ interpretatio flaccida eſt. Conuincitur enim clarè ex tenore Bullæ, qui vt referunt Rodriguez, Philibertus, & alij infrà, eſt huiuſmodi: *Ac ne Monachi dicti Ordinis pro ſuſcipiendis Subdiaconatus, ac Diaconatus Ordinibus, extra Clauſtrum hinc inde diſcurrere cogantur: Tibi, & ſucceſſoribus tuis, vt quibuſcumque dicti Ordinis Monachis, aliis verò quatuor Abbatibus præfatis, ac eorum ſucceſſoribus, vt ſuorum Monaſteriorum prædictorum Religioſis, quos ad id idoneos repereritis, Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines huiuſmodi liceat ritè conferre, &c.* Ex quibus Pontificis verbis clarè conſtat, ipſis Abbatibus dari facultatem conferendi, non dimiſſorias, ſed Ordines Subdiaconatus, & Diaconatus. Nec credibile eſt Clementem VIII. contrarium declaraſſe. Ideoque hanc noſtram ſententiam tenet Henriquez *lib.* 10. *cap.* 23. *num.* 2. *in Gloſſa littera C.* per hæc verba: Atque ita poteſt Papa ſimplici Sacerdoti committere, vt Ordinet Subdiaconos, vt de facto commiſiſſe referunt Victoria, & Nauar. *infrà.* Quod affirmant Hugo *lib.* 2. *part.* 3. Durandus *diſt.* 24. *quaſt.* 2. Caietanus *Opuſc. de modo tradendi Ordines, & Apologia de poteſt. Papa, cap.* 9. Victoria §. 226. *veter. ſed noua* 235. *& relect. de Simonia, num.* 1543. Ledeſma *quaſt.* 40. 1. *p.* Caſtro *Ordo, fin.* Mantius 2. 2. *quaſt.* 11. *art.* 3. Hucuſque Henriquez. Sic etiam Fornarius *de Ordine cap* 5. *num.* 2. ita dicens: Quartò dico, ſimplicem Sacerdotem poſſe conferre Subdiaconatum ex commiſſione Papæ, vt Victoria *quaſt.* 235. & Henriquez *lib.* 10. *cap.* 23. §. 2. *lit. C.* cum Caietano & Durando *loc. cit.* teſtantur. Ita ille. Et ita tandem Suarez *de Sacrament. diſp.* 11. *ſect.* 3. §. *ſolùm poſſet*, vbi hæc profert. Simplex Sacerdos poteſt interdum ex commiſſione Summi Pontificis ordinare in inferioribus ordinibus, vel etiam in Subdiaconatu. Sic Suarez. Malè ergo citat hos tres authores Bonacina pro ſua ſententia. Tenent etiam noſtram Nauar. (vt viſum eſt) *conſil.* 23. *lib.* 5. *de priuileg.* Filliucius *tract.* 9. *num.* 94. Granado *loc. cit. diſp.* 2. *num.* 5. Bieſcas *loc. cit. pag. mihi* 778. Philibertus *tract.* 1. *part.* 2. *cap.* 13. *num.* 4. *pag.* 45. Vaſquez *diſp.* 243. *cap.* 4. Hurtado *diff.* 18. Ochagauia *quaſt.* ., *num.* 10. *pag. mihi* 4-9. Petrus à S. Ioſeph *diſp* 8. *ſect.* 1. Archangel. *in* 4. *diſt.* 24. *&* 25. *pag.* 190. Tamburinus *de iure Abbat. diſp.* 2. *quaſt.* 1. & innuit Machado *tom* 2. *part.* 6. *tract.* 10. *docum.* 9. Turtian. *ſtatim citand.* cum aliis. Quos ſequitur Dicaſtillo *tract.* 6. *diſp.* 1. *dub.* 37. *n.* 242. *& ſequent.* Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. diſp.* 11. *ſect.* 3. §. *ſolus poſſet.* Palaus *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 14. *n.* 10. Ioan. Præpoſitus *de Ordine quaſt. vnica, dub.* 13. *num.* 120. Diana *part.* 8. *tract.* 1. *reſol.* 34. & me citato *part.* 10. *tract.* 1. *reſol.* 21. Baunius, Yſambert. & alij apud ipſum.

QVÆSTIO XIX.

An etiam simplex Sacerdos possit, ex commissione Pontificis, Diaconatum conferre?

NEgant, & à fortiori, omnes Doctores pro prima sententia citati. Et ex nostra Turrian. in annotat. ad Niezoum Concil. *can.* 54. Granad. Filliuc. & Fornarius *loc. cit.* Henriquez *lib.* 10. *cap.* 23. & 24.

Sed probabilius respondeo: etiam, quia id de facto fuisse concessum Abbati Cisterciensi, constat ex *quæst. præced.* Et ita sentiunt Gabriel *dist.* 25. *quæst.* 1. *art.* 3. Rodriquez, Victoria, Ochagau. & Philibert. *loc. cit.* Viuald. *de Ordine, tit. de Ministro, num.* 8. Angel. *verb. Ordo* 2. Archang. *loc. cit.* vbi sic ait: Ego firmiter teneo, non Sacerdotem nullo modo Ordines conferre posse. *Et infrà*: Deinde subiungo, quod si Papa vnquam committeret Sacerdoti Subdiaconatus, ac Diaconatus collationem, factum ipsum profectò teneret. Sic ille, & alij statim citandi. Necnon Suarius *loc. cit.* Auersa *de Ordine, quæst.* 3. *sect.* 3. Caramuel *in Comment. ad Regul. D. Benedicti, cap.* 62. *num.* 1626. & Diana *loc. cit. resol.* 35.

QVÆSTIO XX.

An tandem ex delegatione Papæ possit simplex Sacerdos Sacerdotium conferre?

NEgant Authores communiter, præcipuè *quæst. præcedentibus relati.* Archang. Petrus à S. Ioseph. Victoria, Gabriel, Viuald. *locis citatis*, & Layman, dicens oppositum esse omninò improbabile. Negat etiam Palaus *loc. cit. num.* 9. Quia nunquam (inquit) hæc potestas alteri quàm Episcopo concessa est, quod est indicium, conedi non posse. Opatouius *tract. de Ordine, disput.* 5. *num.* 16. Candidus *tom.* 4. *disp.* 4. *art.* 3. *dub.* 17. Auersa *de Ordine q.* 3. & Granad. *in* 3. *part. controu.* 9. *tract.* 2. *disp.* 2. *num.* 4.

Sed probabiliter certè respondeo: posse. Quia (*vt suprà* est habitum) ex indolto Pontificis potest simplex Sacerdos omnes ordines Sacerdotio inferiores conferre: ergo etiam poterit Sacerdotium. Cùm enim omnes Ordines sint Sacramenta, non est major ratio, cur Sum. Pontifex possit simplici Sacerdoti dare facultatem constituendi Subdiaconos, & Diaconos, & non Presbyteros. Sic Aureol. apud Capreol. *dist.* 25. *quæst.* 1. *art.* 2. Angel. *Ordo*, *num.* 2. Glossa *in Can. Peruenit, quæst.* 95. Innocent. IV. *in cap.* 4. *de consecrat. num.* 4. Abbas ibid. *num.* 9. Vasquez *disp.* 243. *cap.* 4. Ochagauia *quæst.* 7. *de Ordine, num.* 11. Quos omnes refert, & sequitur Hurtado *tract. de Ordine, diff.* 18. Quibus addi possunt Philibertus *loc. cit. num.* 15. *pag.* 46. Puteanus *de Ordine dub.* 7. Et ex Thomistis Doctus Biescas *in Apologia pro doctrina Diui Thomæ, quæst.* 11. *art.* 4. *dub.* 5. *Propositione* 6. *pag.* 77. sic dicens: Respondeo. Simplex Sacerdos ea commissione Papæ potest ordinare alios Sacerdotes, & Ministros, & ministrare Sacramentum Confirmationis; non tamen potest consecrare, & Ordinare Episcopos. *Et infra*. Sacerdos non potest Ordinare Episcopos: at potest Ordinare alium Sacerdotem, ea commissione Papæ, quia alius Sacerdos est sui Ordinis, & æqualis Ordinis: potest quoque Ordinare Diaconum, & Subdiaconum, quia sunt Ordinum inferiorum. Sic ille, & benè. Sic etiam Diana *part.* 8. *tract.* 1. *Resol.* 36. & Dicastillo *disp.* 1. *dubit.* 17. *num.* 241. vbi hanc nostram sententiam non solùm probabiliorem, sed etiam veram appellat, quod benè probat. Nec argumentum Palai habet in præsenti casu vim. Quia licèt demus, nunquam dictam potestatem alteri quàm Episcopo concessam fuisse: fuit tamen simillima huic concessa, nempe ad Diaconatum, ex quo cùm eadem sit ratio, facilè conuincitur, posse etiam ad Presbyteratum concedi.

QVÆSTIO XXI.

An denique possit Diaconus, ex plenitudine Papæ potestatis, Ordinare Presbyterum, aut Presbyter Episcopum creare, & consecrare?

AFfirmat Hostiens. vt refert Syluest. *verb. Consecratio* 1. *num.* 1.

Sed certissimè respondeo: non posse, quia maior à minori benedici non potest, vt ait Apostolus *ad Hebr.* 7. sed Sacerdos est maior Diacono, & Episcopus simplici Sacerdote, vt certum est apud omnes Catholicos: ergo. Sic Biescas *loc. citat.* Philibertus *loc. citat. num.* 23. dicens, esse omnium Theologorum, & Canonistarum sententiam, vno excepto Hostiensi: Petrus à S. Ioseph. *disput.* 8. *sectione* 1. *pag.* 403. affirmans, esse certum apud omnes.

QVÆSTIO XXII.

An etiam Episcopus possit facultatem Ordinandi ex justa causa simplici Sacerdoti concedere?

AFfirmatiuam sententiam esse probabilem, affirmat Philibertus *loc. citat. numero* 18. per hæc verba: Ampliatur tertiò, non videri omninò improbabile, posse etiam Episcopum facultatem Ordinandi, ea justa causa, simplici Sacerdoti concedere, stando solùm in jure diuino; quia jure humano poterit id esse vetitum. Sic ille. Licèt tandem contrarium, vt longè probabilius, sequatur.

Sed mihi certissimè respondeo: non posse; quia ad delegandam Ordinandi potestatem, quæ est inter omnes suprema, requiritur plenitudo potestatis Pontificalis (vt benè Archang. *infrà*) qualis in solo Papa reperitur: ergo. Sic D. Thom. *in* 4. *dist.* 7. *quæst.* 3. *art.* 1. *quæst.* 1. & *dist.* 38. *art.* 1. *ad* 3. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 23. (*num.* 2. *non num.* 1. vt citatur à Philiberto) Victoria *num. mihi* 236. Fornarius *loc. cit.* Bonae. *disp.* 8. *punct.* 4. *num.* 6. Philibert. *loc. citat.* Archang. *dist.* 24. *pag.* 289. *col.* 2. & *pag.* 290. *col.* 1. Dicastillo *loc. citat. num.* 237. vbi ait, id ita esse certum, vt nequeat in quæstionem vocari: cùm contrarium nullo fundamento affirmari possit.

QVÆSTIO XXIII.

An saltem possit Episcopus concedere Parocho facultatem conferendi Tonsuram suis subditis?

AFfirmant, & à fortiori, Panormitan. Hostiens. Hugo, Raymund. Ioan. Andr. & alij, quos *suprà quæst.* 7. retulimus. Sed certissimè respondeo, nec posse, vt nuper est habitum. Sic Authores citati, & alij quos suprà q. 7. adduximus.

DISPV

DISPVTATIO V.

De subiecto Sacramenti Ordinis.

QVÆSTIO PRIMA.

An Fœmina sint capaces recipiendi Ordines Sacros?

AFFIRMARVNT olim hæretici Cataphrygæ, Pepuziani & Gnostici, & nunc affirmant Lutherani, & alij nostri temporis sectarij. Quod probant exemplo Ioanoæ Anglicanæ, quam ad summum Sacerdotium fuisse assumptam dicunt (de quo statim.) Tenueruot etiam alij Catholici apud D. Bonau. *in 4. dist. 25. art. 2. q. 1.*

Sed de fide respoodeo: non esse capaces, quia iure diuino ab Ordinum maiorum susceptione excludantur. Sic definitur *in c. Noua, de Pænit. & remission.* & tenent omnes Sancti Patres, quos omnes Theologi, & Canonistæ sequuntur. S. Thom. *q. 39. art. 1.* D. Bonau. *dist. 25. art. 2. q. 1.* Durand. & Scot. *q. 2.* Sotus *q. 1. art. 2.* Henriquez *lib. 1. c. 2 t. & lib. 10. cap. 16.* Hurtado *diff. 20.* Granado *tract. de Ordine, disp. 1. num. 2.* Philibert. *tract. 1. part. 4. c. 1.* per totum. Petrus à S. Ioseph *disp. 8. sect. 2.* Machado *tom. 1. lib. 3. part. 1. tract. 4. doc. 1.* Sanchez *tom. 2. cons. lib. 7. cap. 1. dub. 30.* Dicastillo *tract. 6. disp. 1. dub. 19.* Palaus *tom. 4. tract. 27. punct. 6.* Trullench. *lib. 6. dub. 11. n. 3.*

QVÆSTIO II.

An Ioanna Anglicana verè fuerit ad summum Pontificatum euecta?

AFfirmaot prædicti hæretici; & ex Catholicis Martinus Monachus Cisterciens. Marianus Scotus, Sotus *in 4. dist. 25. q. 1. art. 2.* Petrus Messias *in sua Sylua, part. 1. c. 9.* Platina, & alij, penes Henriquez affirmantes hanc Papissam habitam pro Ioanne VIII. (inter Leonem IV. & Benedictum III.) duobus anois regnasse.

Sed longè multò verius, multoque probabilius, imò vt quid certum, & indubitabile jam respoodeo: minimè fuisse talem fœminam ad Pontificatum euectam; sed rem esse fabulosam, vt demonstrant Masso Gallus, Florimundus, Bellarm. *lib. 3. de Romano Pontifice, c. 24.* Baron. *tom. 10. Anno Christi 853. n. 86.* & alij penes Philibertum, Henriquez *c. 21. cit.* & alij apud ipsum.

Sed dato, & non concesso, rem hanc historicam fuisse, dicendum est, talem fœminam nullo modo verum Pontificem fuisse, vt benè Philibert. *loc. cit.* Qui ex Onuphrio Panuino addit rem hanc fabulosam, à nefandis Ioannis XII. moribus ortum habuisse. Qui in Pontificatum euectus, adeò sordidam vitam ducebat, vt tres inter alias habuerit concubinas, Stephanam, Rayneriam, & Ioannam, quæ cum in Pontificatus administratione primas partes haberet, cœpit vulgò Papissa nuncupari; & ita paulatim vires acquireret fama, Ioannam fœminam inter veros Pontifices imperiti scriptores enumerarunt. Sic ille.

QVÆSTIO III.

An fœmina possint ex dispensatione Pontificis minoribus Ordinibus initiari?

AFfirmant nonnulli Doctores ex illis, qui quatuor minores Ordines non esse Sacramenta vera affirmant. Imò Hurtado *tract. de Ordine, diff. 20.* & Dicastillo *vbi infrà*, docent id ipsum sustineri debere ab omnibus, qui credunt, minores Ordines esse tantùm ex institutione Ecclesiæ (de quo *sup. disp. 1. quæst. 6.*) quod ante ipsum dixit Palud. *in 4. dist. 25. quæst. 3. art. 1.*

Sed longè multò probabilius, imò mihi certissimè respondeo: non posse initiari. Primò quia longè probabilius est, quatuor minores Ordines esse vera Sacramenta à Christo Domino instituta, vt *sup. loc. cit. q. 6.* est habitum.

Secundò, quia dato, & non concesso, quod dicti minores Ordines solùm sint Sacramentalia, ex institutione Ecclesiæ, adhuc repugnat illis huiusmodi Ordinibus initiari, vt statim dicemus: ergo. Sic omnes sustinentes minores Ordines esse vera Sacramenta. Et ita certum putat Nuñus, vt oppositum asserere, esse temerarium, & errori proximum statuat. Sot. *dist. 25. q. 1. art. 2.* Vasquez *disp. 245. c. 1 1. n. 12.* & Sanchez *loc. cit.* dicens id vt certissimum tenendum. Dicastillo *disp. 1. dub. 19. n. 287.* & Diana *part. 8. tract. 1. resol. 39.*

QVÆSTIO IV.

An fœmina ex indulto Papæ possint saltem ad Tonsuram Clericalem admitti?

AFfirmant Palud. *in 4. dist. 25. q. 3. art. 1. concl. 1.* & Hurtado *diff. 20. cit.* & alij, quia vt communis docet opinio, prima Tonsura tantum est Sacramentale, ex institutione Ecclesiæ: ergo. His Authoribus adhæret Ludouic. Caspensis *tom. 2. tract. 27. disp. 3. sect. 3. n. 10.*

Sed longè multò probabilius, Respondeo: adhuc non posse, quia quamvis verum sit, quod Tonsura sit instituta ab Ecclesia, est tamen instituta ab illa, vt quædam præparatio præuia, & gradus, quo teoditur in Sacerdotium: at sic est, quod fœminæ jure diuino sunt incapaces Sacerdotij, vt omnes Catholici fatentur: ergo etiam erunt incapaces primæ Tonsuræ. Sic D. Thom. *q. 39. art. 1.* Nuñus *ibi*, Vasq. *loc. cit.* Ægid. *disp. 20. dub. 10. n. 95.* Henriquez *lib. 10. cap. 16.* Granados *tract. 2. disp. 1. num. 2.* Ochag. *q. 8. num. 4.* Layman *tract. 9. cap. 6. num. 8.* Philibert. *loc. cit. n. 17. & 18.* Estius *in 4. dist. 25. §. 7.* Sanchez *loc. cit. dub. 30. fine*, & communis cum Dicastillo *loc. cit. n. 286.* Palaus *tom. 4. tract. 2. punct. 6. num. 1.* & Diana *part. 8. tract. 1. resol. 39.*

QVÆSTIO V.

An hermaphroditus possit validè Ordinari?

REspondeo: posse præualente in Hermaphrodito virili sexu: secus verò præualente fœmineo, aut in casu, quo neuter præualeat, sed æquè vtrumque sexum ille participet. Quia in hoc casu æquè est fœmina, & ideo ex hac parte incapax Ordinis. Sic Nauar. *cap. 17. n. 203.* Syluester, & Armilla *verb. Hermaphroditus* Henriquez *lib. 10. cap. 16. n. 1. & lib. 14. cap. 8. num. 6.* Valentia *tom. 4. disp. 9. quæst. 4. punct. 1.* Suarez *tom. 5. disp. 51. sect. 2.* Bonacina *disp. 8,*

*dist.*8. *punct.*5. *num.*6. Granado *tract.* 3. *de Ordine*, *disp.*5.*n.*8. & alij. Legatur Philibert.*tract.* 1. *part.*4. *cap.*2. qui *num.* 15. ea Aristotele negare intendit, non dari Hermaphroditum æquè vtrumque sexum participantem; sed semper in illis sexum aliquem prævalere. Sic etiam Dicastillo *disp.* 1. *cit. dub.* 20. *num.*289. Nauar. Sanchez, Molina, & alij apud ipsum.

QVÆSTIO VI.

An Hermaphroditus, in quo prævalet sexus virilis, possit licitè Ordinari absque dispensatione Papæ?

NEgant Suarez *tom.* 5. *disp.*51. *sect.*2. Nauar. *cap.*27. *n.*203. Sà *verb. Ordo*, *num.*34. Henriquez *lib.*14. *cap.*8. *n.*6. Filliuc. *tract.*9. *n.*73. Sanchea *loc. cit. dub.* 31. *num.*3. *pag.*302. Bonac. *loc. cit.* Villalob. *tract.*11. *diff.*10. *n.* 3. Sayrus, Toletus, Vasquez, & Molfes. quos citat, & sequitur Philibert. *loc. cit. n.*10. quia existimant, dictum Hermaphroditum esse irregularem, propter deformitatem. Ita etiam Dicastillo *loc. cit. n.*292. Palaus *loc. cit. n.*3. & Trullench. *loc. cit. n.*5.

Sed probabilius respondeo: posse Ordinari sine dispensatione, quia nullus textus id prohibet. Sic Toletus *lib.* 1. *cap.* 63. *n.*53. (vnde malè citat illum Philibert pro se) Fornarius *de Ordine c.*3.*n.*2. & Hurtado *disp.*2. *de irregularit. diff.* 14. per hæc verba: Toletus verò, & Turrecremata docent, non esse irregularem, & meritò; quia nullo iure deducitur. Quod autem sit monstruosus, non obstat: quia quamuis sit talis, & publicè notus, potest absque graui nota ministrare; sicut potest eunuchus à natura; & qui in pede habet sex digitos. Sic ille. Et tandem Philibertus *loc. cit. n.*11. Machado *tom.* 1. *lib.*3. *part.*1. *tract.*4. *docum.*5. *n.*1. & alij, & id esse valdè probabile expresse sentit Dicastillo *loc. cit. n.*291.

QVÆSTIO VII.

An mulier, quæ erumpente ipsa natura, in virum transijt, ad Ordines promoueri possit?

AFfirmant posse validè, sed non licitè, absque dispensatione, si aliàs res non sit occulta, Philibert. *loc. cit. n.*18. & apud illum Maiolus, Henriquez *lib.* 14. *c.*8. *n.*6. per hæc verba: Si fœmina, erumpente ipsa natura, mutetur in virum (vt factum esse fertur) & res sit occulta, & absque admiratione, posset ordinari. Sic ille, & postea Dicastillo *loc. cit. n.*294. & nominatim contra me Diana *part.* 10. *tract.*13. *resol.*

Sed (iuxta nuper dicta) probabiliter respondeo: posse etiam licitè ad Ordines promoueri, quia ea vna parte, illa verè est vir: ergo & capax Ordinis. Rursus ex alia nullum est jus, quod hoc illi prohibeat: ergo. Sic docebit Pater Hurtado; quia id clarè colligitur ex eius doctrina quæstione præcedenti tradita. De casu autem nostræ quæstionis legantur Sotus *dist.*1. *q.*5. *art.*8. Maiolus *lib.*1. *de irregularit. c.*27. Philibert. *loc. cit.* Torreblanca *lib.*5. *pract. c.*9. à *n.*20. vbi multa mirabilia, & adeo, vt vix credibilia, refert, & docet. Lege Dicastillum *loc. cit. n.*291. vbi hanc proponit difficultatem, nempe, An qui priùs validè Ordinatus fuit, prævalente viri sexu, postea decursu temporis, prævalente fœmineo, maneat non solùm irregularis, vt licitè non possit in suo Ordine ministrare, sed etiam vt nec validè, v. g. si fiat ille talis priùs Sacerdos, & postea decursu temporis prævaleat fœmineus sexus, an si de facto proferat verba consecrationis panis, & vini supra debitam materiam, validè consecret? Cui difficultati, vt quid probabilius, respondet affirmatiuè. Quia character sacerdotalis impressus est in anima, eique potestas collata: ergo quantumuis sexus mutetur, non deletur ille character sacerdotalis: ergo perseuerat illa potestas: ergo consecratio erit valida. Sic ille.

QVÆSTIO VIII.

An infans, aut insanus, possint validè Ordinibus minoribus initiari?

NEgat Durand. *in* 4. *dist.* 25. *q.*2. Pro cuius sententia referuntur Hurtado, Philibertus, Machado, & Petrus à S. Ioseph, Petrum de Soto *lect.* 5. *de Sacr. Ordinis*. Sed omnes malè, vt *infrà*.

Sed certissimè respondeo: posse, quia id expressè habetur *in cap. vnico, de Clerico per saltum promoto*. Vbi Ordinatus ante annos discretionis permittitur ad Diaconatum eleuari, absque inferiorum Ordinum repetitione: ergo quia illos validè receperat. Sic S. Thom. *dist.*25. *quæst.*2. *art.*5. & 3. *part. in add. quæst.*39. *art.*2. D. Bonau. *dist.* 25. *art.*2. *q.*2. & ibi Scot. & Sot. Valentia *disp.*4. *quæst.*4. *punct.*1. Vasquez *disp.*246. Hurtado *diff.*21. Philibert. *tract.*1. *part.*4. *cap.*4. *num.*4. Sanchea *tom.*2. *conf. lib.*7. *c.*1. *dub.*32. Tenet etiam Petrus de Soto loco ipso pro contraria parte citato, per hæc verba: Et quidem de minoribus Ordinibus, quamquam non dubitetur iniustè, pueris oondum ratione vtentibus conferri, tamen collati tenent: quia non de necessitate Sacramenti hoc (vt scilicet suscipiens rationis vsum habeat) iudicatur. Traditur enim potestas spiritualis, & character, non tam ea voluntate suscipientium, quàm ex potestate ipsa Præfectorum Ecclesiæ. Vnde (vt B. Thomas hoc loco inquit) potest nonnunquam, etiam iustè, & sanctè his pueris Ordo aliquis horum minorum tradi, vel etiam omnes: cum scilicet speraretur fructus vtilis Ecclesiæ, & accederet parentum, aut maiorum eorum consensus. Hucusque Petrus. Quid clarius? Tenent etiam Dicastillo *tract.*6. *disp.* 1. *dub.*21. *n.*309. Palaus *tom.*4. *tract.*27. *punct.*7. *n.*2. Trullench *lib.*6. *dub.*10. *n.*1. & 2. & *dub.*11. *n.*6. & Diana *part.*8. *tract.*1. *resol.*32.

QVÆSTIO IX.

An dictus infans, aut puer aliquis, ante vsum rationis possit, etiam validè, Ordinibus maioribus initiari?

NEgat Durand. *loc. cit.* Cui in hac parte satis fauet Petrus Soto *loc. cit.* quatenus (inquit) nimium ridiculum videretur credere, puerum esse Presbyterum.

Sed certissimè respondeo: posse etiam validè, quia infans est capax Ordinum minorum, & etiam Subdiaconatus, vt habetur *in c. vnico, sup. cit.* Ergo etiam aliorum Ordinum; quia minores Ordines, & præcipuè Subdiaconatus, non minùs sunt Sacramenta, quàm cæteri maiores: ergo si infans illorum Ordinum est capax, etiam aliorum maiorum erit. Sic S. Thom. Henriquez, Vasquez, Valentia, Scot. Sot. Hurtado & Philibert. *loc. cit.* Bonac. *disp.*8. *punct.*5. *num.*1. Filliuc. *tract.*9. *num.*75. & 76. Granados *tract.*3. *de Ordine, disp.*1. *num.*6. & 7. Ochagauia *quæst.*9. *num.*3. & Petrus à S. Ioseph *tom.*2. *disp.* 8. *sect.* 2. & Dicastillo, & Palaus *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO

QVÆSTIO X.

An denique Episcopatus validè possit conferri puero ante vsum rationis?

NEgant S. Thom. D. Bonav. Scot. Ricard. Syluest. Henriquez, Philibert, & Granados *loc. cit.* Quorum fundamentum est, quod Ordo Episcopalis ex suamet institutione, est magis proprius adultorum, quàm cæteri Ordines: ille enim supponit necessariò, & intrinsecè characterem Sacerdotalem, & addit regimen animarum: ergo.

Affirmant tamen Vasquez, Sotus, Hurtado, Filliuc. Ochagauia, & Bonac. *loc. cit.* Quod esse valdè probabile etiam Granados affirmat.

Sed ego clariùs, sub distinctione Respondeo: posse quidem conferri validè dicto puero, quantum ad characterem, & potestatem Ordinis (in quo benè Doctores secundæ sententiæ) non verò quantum ad iurisdictionem, & curam animarum (in quo optimè Authores primæ.) Nam hæc suscipi nequit absque vsu rationis, cum ad requirendum beneficium acceptatio requiratur, & hoc solùm probat argumentum pro prima sententia factum. Sic Petrus à S. Ioseph *tom. 2. de Sacrament. disput. 8. sect. 2. pag. 414. §. vbi obserua,* qui bene respondet argumento, quod nonnulli ex Authoribus primæ opinionis opponunt, videlicet Episcopum esse sponsum Ecclesiæ, & matrimonium nullum esse sine contrahentium consensu: Respondet enim, sponsum profectò esse, sed ratione iurisdictionis, ad quam rationis vsum requiri vltrò fatemur, & defendimus. Sic ille, & etiam Sanch. *loc. cit. dub. 22. num. 4. & 5. pag. 301.* lege Dicastillum *loc. cit. n. 317. & sequent.* Palaum *punct. 7. n. 5.* & Dianam *quæst. 8. tract. 1. resol. 32.*

QVÆSTIO XI.

An Episcopus, qui Ordinaret puerum ante vsum rationis, mortaliter peccaret?

NEgat peccare mortaliter, in omni euentu, Philibertus *tract. 1. part. 5. cap. 4. num. 6.* per hæc verba: Respondeo cum D. Th. *loc. cit.* opus esse hac in re distinctione. Nam vel puer ordinatur ad Ordines minores, & tunc si adsit necessitas, & spes profectus, etiam potest ante annos discretionis sine vllo peccato Ordinari: vel ordinatur ad maiores, & tunc Ordinans lethaliter peccaret, quia Ordines sacri adnexum habent continentiæ votum, quod nemo ante vsum rationis emittere potest: & ideo qui aliquem puerum ad Ordines sacros promoueret, non solùm illi, sed etiam toti Ecclesiæ grauissimam irrogaret iniuriam. Sic Philibert. Marchinus.

Sed longè multò probabiliùs Respondeo: Iam in omni euentu mortaliter peccare, post prohibitionem Bonifacij VIII. quæ refertur *in c. Nullus Episcopus* (de quo infrà *disp. 6. quæst. 1.*) Sic Granados *tract. 3. de Ordine, disp. 2. n. 5.* Henriq. *lib. 10. cap. 19. n. 1. lit. A.* vbi sic ait: Quare etiam nunc posset Episcopus tonsurare ante rationis vsum (vt olim infantes offerebantur monasterio) nisi prohiberetur *cap.* nullus. Sic ille, & Lublinus *verb. Ordo, n. 14. pag. 614.* & alij apud Trullench. *lib. 5. de Sacram. dub. 10. n. 1.*

QVÆSTIO XII.

An Religiosi contra Regulam, vel constitutiones intrusi, vt in nostro Ordine Conuersi, validè Ordinari possint?

NEgant validè posse Ordinari, contra regulam intrusos, aut contra expressam voluntatem suorum Prælatorum, nonnulli Canonistæ, quos (penes Philibertum vbi infra) sequitur Fasolus, in Sacris Canonibus versatissimus. Quorum sententiam multis argumentis roborat Philiberr. dicitque esse probabilem, licèt probabiliorem contrariam.

Sed mihi certissimè respondeo, posse validè (licèt non licitè) ordinari, ideoque Ordinem à Religioso receptum contra regulam, aut inuito, & contradicente Superiore, ratum, & validum esse, & characterem imprimere. Quia in receptione talis Ordinis reperiuntur omnia, quæ ad eius valorem requirunt omnia Concilia, omnes Patres, & omnes Theologi, nempe materia, forma, & minister, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia; & denique consensus adulti recipientis: ergo nihil deest, vt talis Ordo sit validus in Religioso, illum contra voluntatem sui Superioris recipiente. Sic tandem tenet ipsemet Philibertus.

DISPVTATIO VI.

De Ætate Ordinandorum.

QVÆSTIO PRIMA.

An ad recipiendam primam Tonsuram septennis ætas necessariò requiratur?

VIdetur quod non, nam tempore D. Thomæ pueri, etiam ante vsum rationis, tonsura initiabantur, vt referunt Tabiena *v. Ordo 4.* Henriq. *lib. 10. cap. 19. n. 1.* Majolos *lib. 1. cap. 50. n. 5. & 8.* Barbosa *de iur. Eccl. lib. 1. cap. 38. n. 43.* & pro hac parte refert Sanch. Diuum Thomam, Sotum, Ricardum, Scotum, & alios.

Sed certissimè respondeo: iam requiri, quia postea prohibitum fuit *in c. nullus, de tempore Ordin. in 6.* ne quis ante septennium completum tonsura initiaretur. Quæ prohibitio satis etiam colligitur ex Trident. *sess. 23. cap. 4.* Sic docent Nauar. *cap. 27. n. 202.* Henriquez, Barbosa, & alij *loc cit.* Sà *verb. Ordo, n. 20.* Bonac. *disp. 8. punct. 5. n. 12.* Ochagauia *quæst. 9. n. 7.* Hurtado *de Ordine, diff. 21.* Granado *tract. 13. de Ordine, disp. 2. n. 5.* Filliuc. *tract. 9. n. 84.* Philibert. *tract. 1. part. 5. cap. 2. n. 11.* ex quibus nonnullos, & alios vsque 25. Doctores, citat, & sequitur D. Didacus Narbona *lib. de ætate ad omnes actus, anno 7. quæst. 9. n. 2.* addens, solùm in casum necessitatis posse infantes ante septennium tonsurare. Sanchez *tom. 2. consil. lib. 7. cap. 1. dub. 33. num. 15.* Palaus *tom. 4. tract. 27. punct. 7. n. 6.* Trullench. *lib. 6. dub. 10. n. 3.* Dicastillo *tract. 9. disp. 1. dub. 21. n. 307.*

QVÆSTIO II.

An etiam sufficiat ætas septennij, ad omnes quatuor minores Ordines suscipiendos?

NEgant in primis Henriquez, Sà, Hurtado, Filliuc. & Granad. *loc. cit.* Lublinus *loc. cit. num.* 15. Narbona *anno* 7. *quæst.* 9. *num.* 3. *& anno* 12. *quæst.* 1. *num.* 6. qui (*num.* 2.) refert pro hac parte Toletum, Vegam, Armillam, Sylvestrum, Monetam, Graffium, Vivaldum, Thomam Sanchez, & alios, docentes, ad suscipiendum saltem Acolytatum, requiri duodecim, vel tredecim annos.

Negant deinde alij Doctores existimantes, neminem posse in Acolytum Ordinari ante decimumquartum annum expletum. Pro hac sententia refert Narbona *loc. cit. num.* 5. Sotum *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 1. *art.* 2. Sayrum *de censur. lib.* 6. *cap.* 12. *num.* 2. Majolum *lib.* 5. *cap.* 30. Campanilem, Gutierrez, Barbosam, & alios.

Sed probabilius respondeo: sufficere ad omnes quatuor Ordines minores suscipiendos ætatem septem annorum; quia supra istam ætatem nulla alia est definita post Tridentinum. Sic Sotus *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 2. §. *Quo autem*, per hæc verba. Postmodum verò in Concilio Veronensi sub Clemente V. hujusmodi tempora decurtata sunt, & in breviori redacta, &c. Videlicet, vt non modò prima tonsura, verum & omnes minores Ordines à septennio statim suscipi possint, tametsi hoc non in textu, sed in glossa notatum est. Sic Sotus: non ergo bene citatur à Narbona. Bonacina *loc. cit.* Layman. *cap.* 6. *num.* 5. & Diana 2. *part. tract.* 2. Miscel. *resol.* 29. Suarez etiam *de censur. disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 22 & Fornarius *de Ordine cap.* 3. *n.* 5. Quos simul cum Henrico Henriquez *lib.* 10. *cap.* 19. citat, & sequitur Philibertus *loc. cit. cap.* 2. *num.* 14. *pag.* 79. Sed ex his certè Henriquez oppositum videtur docere (eodem loco, quo pro hac nostra sententia citatur à Philiberto *num.* 1.) sic dicens: Ad Acolytatum duodecim anni completi, quamuis iure antiquo sat erat vsus rationis, qui contingit anno nono. Sic ille. Mandos. *de min. ætate cap.* 4. *num.* 12. Vgolinus *de offic. Episc. cap.* 26. §. 7. *n.* 2. Quos affert, & sequitur Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 3. *docum.* 5. Villalob. *tractat.* 15. *diff.* 11. *num.* 1. Ludouicus de S. Ioan *quæst.* 2. *de Ord. art.* 8. *dubit.* 1. *pag.* 791. Sanchez *loc. cit. num.* 17. Qui pro hac parte refert Sotum, Gutierrez, & Barthol. de Ledesma, & alios.

QVÆSTIO III.

Quanam ætas sit requisita ad majores Ordines licitè recipiendos?

REspondeo: Quod licèt olim, pro temporum varietate varia fuerit assignata ætas pro sacris Ordinibus suscipiendis (de quo optimè Philibert. & Narbona *infra*) pro nostris vero temporibus, & futuris, hanc statuit Trident. *sess.* 23. *cap. de Refor.* his verbis: *Nullus in posterum ad Subdiaconatus Ordinem ante vigesimum secundum: ad Diaconatus ante vigesimum tertium: ad Presbyteratus ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoueatur.* Sic Concilium, cuius verba de annis inceptis intelligenda sunt iuxta communem Theologorum, & Canonistarum doctrinam (quidquid oppositum dicant Azevedo *lib.* 8. *Recopil. tit.* 20. *lib.* 3. *num.* 17. & Menochius *de arbitr. lib.* 2. *centur.* 5. *casu* 427. *num.* 25.) Primò, nam in fauorabilibus annus inceptus pro completo habetur, *l. Qua ætate, ff. de test.* Secundò, quia los antiquum tantùm requirebat annum cœptum, vt patet ex Clement. *Generalem.* Sed sic est, quod ius nouum, in quantum est possibile, conciliandum est cum antiquo: ergo cùm Tridentinum non declaret, quod annus debeat esse completus, dicendum est, sat esse inceptum, vt jure antiquo requirebatur. Sic Nauar. *cap.* 25. *num.* 116. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 9. *n.* 1. Gutierrez *qq. can. lib.* 1. *cap.* 26. Philibertus *tractat.* 1. *part.* 5. *cap.* 2. *num.* 2. & penes ipsum Rodriguez, Reginald. & Sacra Congregatio 7. *Septembris* 1594. Narbona *anno* 22. *quæst.* 1. *num.* 6. Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *pag.* 1. *tract.* 7. *docum.* 3. *num.* 1. Sanch. *dub.* 33. *cit. n.* 4. *pag.* 302. & communis apud Ægidium Trullench. & Palaum *loc. cit.*

QVÆSTIO IV.

Quanam ætas ad Episcopatum, Cardinalatum, & Pontificatum, necnon ad Canonicatum, & Beneficia requiratur?

REspondeo, quod ad Episcopatum requiritur annus trigesimus completus, ex Trident *sess.* 24. *cap.* 1. vbi idem statuitur de Cardinalibus. Quamvis ex concessione Sixti V. Cardinalis Diaconus fieri potest quis ætatis suæ anno vigesimosecundo.

Ad Pontificatum verò in iure nulla est ætas assignata. Non tamen poterit eligi infans ante vsum rationis ad talem dignitatem, iuxta dicta supra *disp.* 3. *quæst.* 10.

Ad Canonicatum autem in Cathedrali Ecclesia requiritur annus vigesimussecundus inceptus. In Collegiata verò sufficiens est annus decimus quartus, ex Concil. Trident. *sess.* 24 *cap.* 4. & ex Sacr. Congregationis decreto, quod refert Barbosa *de Canonicis cap.* 13. *n.* 54. Sic Philibert. *loc. cit.* & alij.

Ad Beneficia tandem simplicia requiritur annus quatuordecimus, ex Trident. *sess.* 23. *cap.* 6. Quem annum sufficere inceptum esse, optimè defendunt Henriquez, Azor, Lessius, & alij, quos refert, & sequitur Philibert. *loc. cit. cap.* 2. *n.* 1. contra Bellonum, Mendosam, Tuschum, & alios:) ad Beneficia verò curata requiritur annus vigesimusquintus cœptus, eodem Trid. *loc. cit. cap.* 12.

Nota hic ex Sanchez, quod Glossa *reg.* 17. Cancellar. dicit ætatis annos computandos esse à die conceptionis, si id vtile sit ei, de cuius ætate agitur. Sed hoc esse falsum probat Couar. 4 *decret.* 2. *part. cap.* 8. §. 2. *n.* 3. Quia generali vsu receptum est, non à die conceptionis, sed à die natiuitatis computari. Sic Saoch. *tom.* 2. *consl. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 33. *n.* 8.

QVÆSTIO V.

An Religiosi mendicantes retineant modò aliquod priuilegium, quo Ordinari possint ante ætatem à Tridentino (vbi supra) requisitam?

AFfirmant Henriq. *lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 6. *lit. R.* & clarius *cap.* 10. *num.* 3. *lit. P.* Sà *verb. Religio, n.* 66. cuius verba hæc sunt: *Pius V. voluit Mendicantes vti gratiis suis, & priuilegiis in foro conscientiæ, non obstante Concilio Tridentino: & quamuis eius Bullam vbi eis multa concessit, reuocauerit Gregorius XIII. tamen postea reualidauit, vt testatur Congregratio Concilij. Quare videntur posse Ordinari ante ætatem legitimam.* Sic Sà non correctus, in editione Antuerpiana 1599. & Venetiana 1603. (vnde non bene refert Granados eius verba *tract.* 3. *disp.* 2. *num.* 6.) Hanc

eandem sententiam sequitur Hieronymus Sorbus *in compend.priuileg. Mendicant.tit.dispensatio.num.15.eo* quod existimet, etiam nunc post Tridentinum vigere priuilegium Innocentij IV. quo concessit, vt Generalis, vel Prouincialis possit cum fratribus sui Ordinis, completo anno vigesimo secundo, ad Sacerdotium dispensare. Rursus eandem sententiam (inquit Philibertus) probauit Gabriel Vasquez *tom. 3. in 3.part. disp. 140. cap. 4. n. 44.* pro solo conscientiæ foro. Sed Gabr. Vasquez, licèt concedat, dictum priuilegium nunc pro foro conscientiæ adhuc vigere, non tamen concedit, sed potiùs negat, Mendicantes eo priuilegio vti ad Ordines posse, vt statim. Vnde

Certissimè respondeo: non retinere modò, quia dato, vel concesso, quod Regulares vti possint in foro conscientiæ suis priuilegijs, etiam per Tridentinum reuocatis; nihilominus tamen adhuc existimo (verbis Vasquez alloquor, non *disp.140.* vt citatur à Philiberto, sed *146.cap 4. num.44*) eos vti non posse hoc priuilegio ad Ordines: nam cùm nullus Regularis ordinari queat, nisi cum dimissorijs Prouincialis, & illa veritatem in his exprimere debeat, non poterunt Religiosi hoc modo ordinari, etiamsi superior cum illis in litteris dimissorijs dispenset: dicere enim non potest, & testificari, illum habere legitimam ætatem, aut com petentem; ideo autem non potest Regularis virtute huius priuilegij sic ordinari, quia si veritate expressa admitteretur, tam suffragaretur illi in foro exteriori: veritate autem n n expressa, non potest suffragari, quia non intelligitur priuilegium eo modo concessum, vt falsitas in litteris contineatur. Sic Vasquez. Qui bene *n.45.* aduertit, ad hoc solùm posse prædictum priuilegium prodesse Regularibus, vt si fortè aliquis bona fide ordinaretur ante vigesimum quintum annum, post vigesimum secundum, possit Prouincialis dispensare cum illo vt exerceat Ordines. Sic ille, & ex illo Ochsg. *tract. de Ordine, quæst.7.num.7.* & Hurtado *diff.21.* Sic etiam Corduba *de casibus quæst.154.* Rodriguez *tom.1.sum.cap.165.*& *tom.3.de Regul.quæst.23.art.6.* Azor *part.2. lib.6. cap.9.quæst.9.* Philibertus *tract.1. part.5.cap.2. num.9.* Miranda *tom.1.quæst.39.art.1.* Diana *3.part.tract.2.resol.59.* Layman *tract.10.cap.7. num.1. fine*, Granad. *loc. cit. num.7.* (qui etiam pro hac parte citat Emanuel. Sà *verb. Dispensatio,in fine.* Sed immeritò; quia in toto illo verbo nihil ad propositum, *vbi supra*, docet.) Sayrus *de censur lib.7. cap.12. in fine.* Et denique Sacra Congregatio sæpe sæpius de hac re consulta, vt testatur Ioannes Gallemart.*in postrema recognitione declarationum d.sess.23. cap.12.de reformatione.* Lege Pelaum *tom.4. tract.27. punct.7. num.8.* & Dicastill. *tract.6. disp.1. dub.21. num.302.*

QVÆSTIO VI.

An recipiens Ordines Sacros, vno vel duobus diebus ante legitimam ætatem, peccet mortaliter, & incurrat suspensionem?

NEgant aliqui, quos suppressis nominibus referunt Petrus Ledesma *de Ordine cap.7.* Villalob. *tract.11. diff.11. n.2.* & Lodouicus *quæst.2. de Ordine,art 8.diff.1.* dicunt probabile Machado *infra*, & Villalobos *loc. cit.*

Sed longè multò probabiliùs, imò mihi certò respondeo: peccare mortaliter, & suspensionem tanquam ordinatum ante legitimam ætatem, incurrere. Quia talis recipiens non attigit verè ætatem à Concilio requisitam: ergo. Sic Ledesma, Villalobos, & Ludouicus *loc. cit.* Basilius Pontius *lib.9. de matrim.cap.65. num.1.* Diana *5.part. tract.5. resol.17.* Machado *tract.7. cit.doc.5. num.3. pag.32.* & communis.

QVÆSTIO VII.

An ad recipiendum Subdiaconatum (v. g.) sufficiant viginti duo anni inchoati, etiam per vnum solum quadrantem horæ?

NEgant in primis quamplures Doctores apud Narbonam *lib.6.de ætate, &c. anno 22. quæst.1. num. 10.* existimantes, necessarium esse, quod sint inchoati præfati viginti duo anni, per vnum integrum diem. Ita etiam Sanchez *tom. 2. consil. lib.7. cap.1.dub.33.num.4.*

Negant deinde Ægidius *disp.20.dub.10.num.102.* Bonac.*disp.8.punct.5.num.12.*&Diana *2.part.tract.1. resol.29.* putantes, opus esse ad singulos Ordines suscipiendos, inchoatos fuisse annos à Tridentino præscriptos, per vnum medium diem. Hoc authores sectantur Trullench. *lib. 6. de Sacram. dub.10. n.4.* & Dicastillo *tract.6. de Ordine, disput. 1. dub. 21. num.301.* dicentes, sufficere medium diem, aut minorem partem illios.

Negant tandem Narbona *loc.cit.n.19. & anno 25. quæst. 55.* rursus Diana *5.part. tract.5. resol.17.* cum Basilio *lib.7. cit. cap.65. n.1.* docentes, requiri ad minus dictos anoos inceptos esse per voam horam.

Sed probabiliter certè Respondeo: sufficere inchoatos esse per vnum, imò & per dimidium quadrantem horæ. Quia qui per dimidium quadrantem horæ viginti duos, tres, aut quinque annos attigit, verè constitutus est in anno vigesimo secudo, tertio, aut qointo, à Tridentino præscripto: at hoc sufficit ad majores Ordines licitè recipiendos, secundum ferè omnes DD. ergo. Hanc meam sententiam refert, & non reprobat Diana *part.9. resol.50. versu Nota hic obiter.*

QVÆSTIO VIII.

An complens ætatem requisitam hora quarta, aut quinta post meridiem, possit licitè eadem die manè recipere Subdiaconatum, Diaconatum, &c.

NEgant doctiss. Naoar. *lib. 1. de tempor. Ordin. consil.9.fol.mihi 34.*& Villalobos *loc.cit.*per hæc verba: [Mas si llega a la verdad el dezir,que si a caso le faltasse medio dia, se podria ordenar, como lo dize Ledesma. Mas lo contrario tsogo,por mas cierto,porqne este medio dia no es mas antes de entrar en al año, aun no està en el año loqual es necessario.] Sic ille, qui bene pro hac sententia, non pro contraria (vt inaduertenter dicit Philibertus) refertur à Diana *vbi infra*. Negat etiam D.Didacus de Narbona *anno 22.q.1.n.10.pag.365.* dicens (sed improbabiliter) contrarium esse omnino improbabile. Machado, ni fallor (est enim secundus Diana) *tom.2.lib.4.part.1. tract.7.docum.3.num.4.*& alij, quos ouiissimè sequitur Pasqualigus *in qq.Canon.cent.2. quæst.122.num.5.*

Sed probabiliter certè, imò & probabilius respondeo: posse, & consequenter nullo modo suspensionem incurrere. Ratio est, quia in dicto casu vespera diei trahitur ad manè, cum ex vtroque vna diet fiat. Vnde morali continuatione, qui sic ordinatur, ordinari dicitur in anno vigesimosecundo, tertio, aut quinto constitutus. Sic Petrus Ledesma *in sum. tract. de Ordine*

dine, cap. 7. post 1. concl. pag. mihi 658. Diana 2. part. tract. 16. resol. 29. (non 1. part. resol. 27. vt citat Philibert.) & part. 5. tract. 5. resol. 17. quos citat, & sequitur Philibertus tract. 1. part. 5. cap. 2. n. 7. pag. 78. & fauent huic sententiæ Mandosius, Panotmit. Sanchez, & Naldus, vt referunt Dana 5. part. loc. cit. & Narbona anno 21. q. 51. n. 5. Nota hic, quod Diana part 9. tract. 9. resol. 50. iam sibi contrarius, quamuis dicat hanc nostram sententiam esse probabilem, dicit tamen contrariam esse probabiliorem. Fauet etiam nostræ sententiæ Trullench. lib. 6. dub. 10. n. 4. in eo quod dicit, quod post factum possit absque scrupulo sustineri hæc nostra opinio: quia tantillum temporis in moralibus poterit pro nihilo reputari.

QVÆSTIO IX.

An qui mala fide ante legitimam ætatem Sacros Ordines suscipiunt, suspensionem perpetuam ipso facto, donec absoluantur, incurrant?

Respondeo affirmatiuè, quia ita habetur in quadam extrauaganti Pij II. quæ incipit: *Cum ex sacrorum*, expedita 15. Kal. Decemb. anno 1401. quam postea Pius V. & Sixtus V. auxerunt, & Clemens VIII. confirmauit. Ex quo colligitur Primò, male Antonium de Hinojosa dixisse *in suo direct. verb. Ordo, fol. 326. pag. 2.* ex Tabiena, & Armilla, talem extrauagantem non fuisse receptam, quia non fuit sufficienter promulgata. Secundò colligitur, ex hac nostra recepta doctrina, quod qui suspensi per dictam Bullam Pij II. in suscepto ministrant Ordine, irregularitatem incurrunt, vt docent omnes Doctores. De quo bene Philibert. *tract. 1. part. 5. cap. 3. per totum.* Saytus *lib. 4. cap. 14. n. 11.* Suarez *de censur. disp. 32. sect. 1. n. 24.* Narbona *anno 22. q. 1. à n. 11.* Machado *lib. 4. cit. part. 1. tract. 7. docum. 4. n. 1.* & alij apud Palaum *tom. 4. tract. 27. punct. 7. n. 7.*

QVÆSTIO X.

An si per dictam Bullam suspensus sit Sacerdos, non solùm maneat suspensus ab executione Sacerdotij suscepti, sed etiam ab executione aliorum Ordinum antea susceptorum?

Affirmat Philibertus *loc. cit. n. 8. pag. 80.* per hæc verba: Si suspensus sit Sacerdos, non solùm celebrare non potest, sed neque officio Diaconi fungi, aut in alio Ordine Sacro ministrare, aut dicere, Dominus vobiscum. Sic Nauar. & Rodriguez. Huc vsque Philibertus. Tamen ex duobus authoribus, quos pro se citat, vnus tantum suam sententiam tuetur, nempe Rodriguez *in sum. cap. mihi 164. n. 2. pag. 522.* Nam Nauarr. oppositum docet, *vt infra.* Tenent tamen Ledesma *in summa, cap. 7. de Ordine, post 1. concl. pag. mihi 658.* Villalob. *tom. 1. tract. 18. diff. 11. num. 2.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: Non manere suspensum, nisi à Sacerdotio mala fide suscepto. Sic Henriquez *lib. 13. cap. 32.* (non 33. vt habes apud Villalobos) *num. 2.* per hæc verba: Suspensus ab vno Ordine superiore, vt à Diaconatu, quem per saltum recepit, non censetur suspendi ab inferioribus Ordinibus. Sic Henriquez, qui, & bene, citat Nauarrum pro hac sententia. Illam enim docet in eisdemmet locis, in quibus pro contraria, non solùm à Philiberto, sed etiam à Rodriguez, Villalobos, Ledesma, Machado & Diana malè citatur, nempe *lib. 5. consil. tit. de sent. excommunicationis* (non *consil. 71.* vt ipsi citant, cum ille liber non habeat nisi 57.) sed *consil. 53. num. 1. fol. mihi 191.* vbi hæc habet verba: Ad hanc quæstionem Respondetur primò, quod interdicti, & suspensi, sunt vitandi in illis actionibus, à quibus eis interdicitur, vel à quibus suspenduntur, & non in aliis: quia pœnæ non debent extendi extra casus proprios. Sic meus Nauarrus ibi: *Et in Man. capite 27. num. 163. fol. mihi 195.* sic ait: Quintò infertur, quod Sacerdos suspensus ab officiis Sacerdotalibus, administrando in Ordine inferiori non peccat, nec est irregularis. Sic meus Nauar. Non ergo bene citatur pro sententia contraria, saltem in dictis locis: quamuis, vt verum fatear, citari posset pro illa *lib. 1. consil. de atate, & qualit. Ordin. consil. 6. fol. mihi 6.* vnde quidquid sit de eius mente, nostram sententiam tenent Tolet. *lib. 1. cap. 43. n. 2. & cap. 45. n. 2.* Auila, & Scottia, quos citat & sequitur Diana *3. part. tract. 4. resol. 182.* (vbi malè citat pro hac parte Villalobos) & clariùs *5. part. tract. 10. resol. 35.* (vbi bene pro contraria præfatum authorem refert) Machado *loc. cit. num. 7. pag. 33.* Et dicunt probabilem Villalob. & Philibertus *loc. cit.*

QVÆSTIO XI.

An qui parentum, vel Prælatorum testimonio bona fide Ordines majores suscepit ante legitimam ætatem, suspensionem incurrat, & celebrando irregularitatem?

Affirmat Hinojosa *in suo directorio, verb. Ordo sacer, fol. mihi 326. vbi col. 1.* hæc ait: Secundò nota verbum, præsumpserit, contentum in extrauaganti: qui præsumpserit ministrare, irregularitatem incurrat; quod non inuenitur ad incurrendam suspensionem. Ex quo infertur, quod non cum præsumente poterit facilè dispensari. Et si quis bona fide, existimans sibi licere, fortè non erit irregularis. Sic tenet Nauar. *cap. accepta, de rest. spoliat. n. 34.* &c. Sic ille, sed malè citat pro se Nauarrum, vt statim. Vnde

Longè multò probabiliùs respondeo: non incurrere. Quia reuera constitutio Pij II. loquitur per verbum, præsumpserit: at lex quæ pœnam imponit præsumenti aliquid facere, non imponit illam ei qui bona fide, aut ex probabili ignorantia juris, vel facti, etiamsi sit (secundum aliquos DD.) crassa, dummodo non sit affectata, facit illud: ergo. Sic doctus Nauar. *in Man. cap. 27. num. 156.* expressè per hæc verba: Secunda (intellige, declaratio) quod non comprehendit eum, saltem quoad forum conscientiæ, qui bona fide, & simplicitate existimans se legitimum, ordinatus est, vt latè diximus *in repet. cap. accepta, de restit. spoliat. opposit. 8. à num. 32.* Quia textus habent, præsumpserint, quod significat dolum, secundùm doctrinam Cardinal. *in Clement. 2. q. 38. de priuileg.* Quod idem auli fuimus dicere ibi, de eo qui temerariè quidem ordinatus est, postea tamen bona fide, & candida simplicitate per pœnitentiam, purgato peccato, exercuit Ordinem, existimans sibi licitum esse: quamquam ad illud vsque tempus non fueramus ausi affirmare. Sic Nauarr. ibi: *Et consil. 9. de tempor. Ordinat. & consilio 3. de atate, & qualit.* Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 30.* Suarez *de censur. disp. 31. sect. 1.* Tolet. *lib. 1. cap. 48.* (non 15. vt inuenies apud Philibertum) *num. 7.* Rodriguez *in summ. tom. 1. cap. 16. n. 1.* Miranda, Vgolin. Filliucius & Graff. quos refert, & sequitur Philibert. *loc. cit. n. 10.* Bonac. *punct. 5. n. 13.* Diana *3. part. tract. 4. resol. 182. & resol. 192. & 5. part. tract. 10. resol. 32.* & communis apud Trulleneb. *lib. 6. dub. 10. n. 7.* & Palaum *loc. cit.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XII.

An qui non solùm cum bona fide, aut ignorantia inuincibili, sed etiam cum ignorantia vincibili, & crassa ordinatur ante ætatem, incurrat dictam suspensionem?

AFfirmant Fuschus *de visit. lib. 2. cap. 28. n. 37.* Bonac. *de cens. disp. 3. punct. 5. §. 1. n. 2.* Layman. *lib. 5. tract. 9. cap. 10. n. 2. vers. Quartum*, & alij.

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere. Quia Pius II. ad incurrendam suspensionem hanc requirit præsumptionem, dolum, & contumaciam. Sic Auila *de cens. part. 3. disp. 5. dub. 6. §. Pro intelligentia.* Portel. *in dub. reg. verb. Ordines sacri, n. 13.* Villalob. *tract. 11. diff. 11. n. 6. Ægid. disp. 16. dub. 5. n. 36.* Præpositus *in 3. part. q. vnic. de Sacram. Ord. dub. 17. n. 167.* Hurtado *tract. de suspens. diff. 13.* quos omnes refert, & sequitur Diana *3. part. res. 192. citata, & 5. part. loc. cit.* quibus adde Nauarr. *in Man. cap. 27. n. 125.* & Philibert. *tract. 1. de Ord. part. 5. cap. 3. n. 10.* & Ægidium Trullench. *loc. cit.*

QVÆSTIO XIII.

An si sic bona fide Ordinatus, adueniente fide mala, ante legitimam ætatem celebret, incurrat irregularitatem, vel saltem peccet mortaliter?

AFfirmant vtrumque Philibert. *loc. cit. num. 11.* per hæc verba: Hic tamen obseruandum est, statim ac quis certò nouit, se ante ætatem legitimam ob ignorantiam fuisse ordinatum, non posse officium sui Ordinis exercere, vt si esset Sacerdos, non posset celebrare, & si celebraret, irregularitatem incurrere. Ratio est, quia tunc mala fides interueniret, quamuis Diana *dicta resol. 182.* cum Peyrino, & aliis oppositum dicant. Imò nec lethaliter peccasse sic celebrantem, docent Nauar. & Villalobos apud eundem Dianam, quos ipse sequitur. Sic Philibert. Sed certè malè pro hac parte citat Villalobos, & Dianam, vt statim.

Alij verò è contra vtrumque negant, dicentes, sic bona fide Ordinatum nec incurrere irregularitatem, nec mortaliter peccare, postea celebrando. Ita Nauarr. *in Man. cap. 27. num. 156. & in addit. ad lib. 1. consil. de tempor. Ordin. consil. 5.* Machado *tom. 1. sum. lib. 4. part. 1. tract. 7. docum. 4. num. 5. & 6.* vbi sic ait: [La difficultad mayor consiste en aueriguar, si el que se ordenò con buena fé, y llegò à tenerla mala, conociendo que no tenia edad, incurra en irregularidad, exerciendo algun acto de Orden sacro. Probable opinion es que si, por la mala fé, con que estaua ya. Pero mas probable, y recibida, que no. Fundase, en que no auiendo incurrido suspension el tal ordenado al principio, nunca pudo incurrir en irregularidad, aunque despues interuenisse mala fé. Pero si por lo menos, ya que no incurra en irregularidad, peque mortalmente, no es menos dudoso, y disputado entre los Doctores. Y aunque afirman comunmente, que si, Nauarro, y otros sienten que no. Y la razon es: porque este tal, estando legitimamente ordenado, tiene derecho de exercitarse en el orden que recibiò, y por consiguiente no peca en ello.] Sic Machado, cuius sententiam esse probabilem inquit Ledesma *cap. 7. cit. vers. Si la tercera duda, post 1. concl.* & Ludouic. de S. Iuan *vbi infra.* Et pro illa citat Philibert. Villalob. & Dianam, sed vtrumque malè, vt dixi, & dicam.

Probabiliùs ergo respondeo: peccare quidem mortaliter, sed non incurrere irregularitatem. Sic expressè Diana *3. part. tract. 4. resol. 182.* per hæc verba. Difficultas est, an adueniente mala fide, si sic ordinatus ante legitimam ætatem celebret, incurrat irregularitatem? Respondeo negatiuè, cum Peyrin. *in priuileg. Minim. tom. 1. Constit. 1. Iulij II. §. 16. num. 25.* Qui citat Quarantam, Mirandam, & Nauarrum. Et ratio est, quia cum à principio non incurrerit in suspensionem, & adueniente mala fide, si celebret, non est cur irregularitatem incurrat. Sed an saltem ita celebrando peccet mortaliter, respondet affirmatiuè Villalobos *in Sum. tom. 1. tractat. 11. diff. 5. num. 7.* Sic Diana, qui *in fine huius §.* ait, hanc Henrici de Villalobos sententiam esse communem, & practicari. Sic etiam Ludouicus de S. Iuan *quest. 2. de Ordine, art. 8. diff. 3. dub. 3. & diff. 7. conclus. 3.* hæc dicens verba: [El que con buena fé se ordena de orden sacro, antes de legitima edad, en sabiendo que no tiene legitima edad para aquella Orden, pecara mortalmente exercitandola. Esta conclusion tienen comunmente los Doctores, como lo resuelue, y tiene Medina Salmantino. Prueualo porque aunque este no esta suspenso, no tiene la edad debida a tal Orden segun derecho: si la reception del Orden, antes de legitima edad con mala fé, es pecado mortal, tambien lo serà el exercicio de la misma Orden con mala fé, &c.] Sic ille, Suarez, Nunus, Rodriguez, & Toletus, quos citat, & sequitur Bonac. *disput. 8. punct. 5. n. 13.* & etiam Palaus *tract. 17. punct. 7. num. 7. in fine.*

QVÆSTIO XIV.

An regularis, qui iussu sui Prælati dicentis, parum pro nihilo habendum, assumpserit Presbyteratum quadraginta diebus ante legitimam ætatem, maneat suspensus, & celebrando irregularis?

AFfirmant Nauar. *de tempor. Ordin. lib. 1. consil. 9.* Petr. de Ledesma *in sum. cap. 7. de Ord. post 1. concl.* & ex illo Ludouic. *q. 2. de Ordin. art. 8. dub. 3. concl. 1. pag. 793.*

Sed æquè probabiliter respondeo: non manere suspensum, nec celebrando irregularem, quia adhuc bona fide Presbyteratum suscepit, credens illi, cui iustum erat credere. Sic Rodriguez *in sum. cap. 16. de Ordine, concl. 1. pag. mihi 70.*

QVÆSTIO XV.

An suspensus ob ordinationem ante legitimam ætatem mala fide susceptam, possit illa completa, sine vlla dispensatione celebrare?

AFfirmant Corduba *in summ. casu 144.* Sotus *in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. in fine.* Medina *in sum. lib. 1. cap. 11. §. 6.* penes Dianam *vbi infra.* Passarell. & Zerola apud Peyrinum *vbi sup. n. 21.*

Sed probabiliùs respondeo: non posse, quia qui mala fide ante legitimam ætatem sacris est initiatus, verè incurrit suspensionem, & suspensus manet, *vt sup. quest. 9.* est habitum: ergo non satis est legitimæ ætatis assecutio, sed necessaria erit absolutio à prædicta suspensione. Secus dicendum de illo, qui bona fide ante legitimam ætatem Ordinem sacrum suscepit, nam hic postquam ad legitimam ætatem peruenerit, optimè poterit absque vlla dispensatione

fatione celebrare, aut actum sui Ordinis exercere, quia, stante bona fide, nunquam fuit suspensus: ergo non indiget aliqua dispensatione ad celebrandum, &c. Sic Henriquez *lib.* 13. *cap.* 38. *num.* 1. *in Glossa lit. F.* Rodriguez *tom.* 3. *de Regul. quæst.* 24. *art.* 14. *& in sum.* 1. *part. cap.* 165. Bonac. *de cens. disp.* 3. *quæst.* 1. *punct.* 1. Sylvest. Hieronym. Rodrig. Couar. & alij, quos citant, & sequuntur Diana 3. *part. tractat.* 4. *resol.* 182. *& par.* 5. *tract.* 10. *resol.* 34. & Philibert. *tract.* 1. *part.* 5. *cap.* 3. *à num.* 3.

QVÆSTIO XVI.

An suspensus ob malam promotionem ad Ordines, possit à dicta suspensione absolui virtute Bullæ.

NEgat penes Dianam 5. *part. tract.* 10. *resol.* 53. Emanuel Rodriguez *in addit. ad Bullam Cruc.* §. 9. *num.* 59. & penes Ludouicum *q.* 1. *de Ordine, art.* 8. *dub.* 5. *pag.* 704. doctus Nauar. *in Man. cap.* 27. *n.* 150. & Canonistæ communiter; & penes D. Ioannem Machado *in sum. tom.* 2. *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 10. *doc.* 8. *pag.* 134. Henricus Henriq. *de Indulg. lib.* 7. *cap.* 18. Rodriguez *vbi sup.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: posse absolui virtute Bullæ, quia Bulla absolutè, & simpliciter concedit facultatem absoluendi ab omni censura: sed sic est, quod prædicta suspensio est censura, vt cum communi docet Nauar. *cap.* 27. *num.* 151. ergo, &c. Sic Henriquez (penes Dianam *loc. cit.*) *in marg. lit. T.* vbi pro hac parte citat Medinam *lib.* 3. *cap.* 11. §. 8. Cordubam *casu* 144. & Manuel. §. 9. *num.* 62. Perez *lib.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. Cano, Bañea, Ludouicus, Legion. D. Balbas, & D. Martinez, qui aiunt (inquit Henriquez) eum, qui fine ætate, initiatus est, absolui posse per Bullam à suspensione, vt ei liceat impleta ætate celebrare. Ita Henr. Sed certè hic Author hîc non loquitur ex propria sententia aliorum, vt colligitur ex his, quæ dicit *lit. C. & in textu*, vbi expressè contrariam sententiam his verbis docet: Qui verò ad tempus suspensus est, vt quia cum defectu ætatis sacris est initiatus, hic per Bullam absoluendus non esset (vt nec ab Episcopo absolui poterat iure antiquo) quia Bulla excipit, ne ipse etiam Commissarius absoluere possit à suspensione, seu irregularitate ob Ordines malè susceptos incursa. Sic Henriquez. Meliùs ergo citatur à Machad, quàm à Diana. Tenent etiam nostram sententiam Nauar. *cap.* 27. *num.* 162. (vt bene Henriquez *loc. cit.* Nec oppositum docet *loc. cit.* à Ludouico *num.* 150. (mihi 154.) quia ibi solùm loquitur de absolutiona ab irregularitate; à qua, eo quòd non sit censura, non potest quis absolui per Bullam Papæ, quæ solùm habet clausulam absoluendi à qualicumque censura. Sic etiam Diana *loc. cit.* & apud ipsum Auila, Trullench, & Cornejo. Ludouicus *loc. cit. conclus.* 2. dicens, hanc nostram responsionem esse ferè certam, & communem apud Theologos, Machad. *loc. cit.*

QVÆSTIO XVII.

An qui mala fide ante ætatem legitimam Sacerdotium suscepit, & cum Episcopo in Ordinatione concelebrat, non solùm suspensus maneat, sed irregularitatem incurrat.

AFfirmant Nauar. *lib.* 5. *cons.* 8. *de cleric. excom. ministr. fol. mihi* 135. (*alias cons.* 5. *de Cleric. non Ordin.* vt citatur à Bonacina) Sotbus *in compend. priuileg. Mendic. verb. Ordines Sacri.* Couar. *in cap. Alma mater, part.* 2. §. 3. *numer.* 5. *vers.* 9. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat.* 16. *numer.* 16. Bonacin. *disput.* 8. *punct.* 5. *num.* 13. Pater Daza, & Pater Gabriel Vasquez de hac re consulti à Salzedo, vt refert Rodriguez 1. *part. sum. cap.* 167. *num.* 2. *pag. mihi* 531.

Sed probabiliùs respondeo, suspensum manere, irregularitatem tamen non incurrere, quia quamuis verum sit, quod Sacerdotes, qui suspensi celebrant, irregularitatem incurrant, tamen ille qui Presbyter initiatur, & concelebrat cum Episcopo Ordinante, non est completè adhuc Sacerdos, quia non est ei concessa potestas absoluendi à peccatis, ac proinde tunc nondum incurrit irregularitatem, quia hæc tantùm incurritur ob celebrationem post completam Ordinationem. Sic Henriquez *lib.* 13. *cap.* 10. *numer.* 1. *lit. F.* & penes ipsum Medina, Sylvest. & Majol. Suarez *de cens. disput.* 31. *sect.* 1. *numer.* 70. Rodriguez *loc. cit.* Sayr. Vgol. Quaranta, Auila, Naldus, Homobonus, quos citat, & sequitur Philibert. *tract.* 1. *part.* 5. *cap.* 3. *numer.* 16. Hurtad. *tractat. de suspens. diff.* 13. *numer.* 36. Mercerus *in* 3. *part. quæst.* 24. *dub.* 7. Ægid. *disput.* 16. *dub.* 5. *numer.* 36. & Diana 5. *part. tract.* 10. *resol.* 37. Sic etiam additionator Nauar. *ad cons.* 8. *citatum*, vbi dicit, quod nullus ex antiquioribus Doctoribus prædictum Episcopo concelebrantem reputauit irregularem.

QVÆSTIO XVIII.

An saltem Subdiaconus, & Diaconus suspensi ob Ordinationem ante legitimam ætatem, incurrant irregularitatem canentes Epistolam, & Euangelium in eadem Missa.

AFfirmant Hurtad. *loc. cit.* Auila *de cens. part.* 3. *disp.* 5. *dub.* 7. 5. *Dico secundò*, & alij, quia dictæ actiones verè fiunt post completam Ordinationem Subdiaconi, & Diaconi.

Sed æquè probabiliter respondeo, non incurrere, quia dictæ actiones canendi Epistolam, & Euangelium, non censentur fieri, moraliter loquendo, post completam Ordinationem Subdiaconi, & Diaconi.

Sed æquè probabiliter respondeo, non incurrere, quia dictæ actiones canendi Epistolam, & Euangelium non censentur fieri, moraliter loquendo, post ordinationem, cum hæc durare censeatur quamdiu durat Missa, in qua fit. Sic expressè Suarez, Ægidius, Mercerus, & Diana *loc. cit.*

QVÆSTIO XIX.

An initiatus Ordinibus minoribus ante ætatem legitimam, etiam suspensionem ipso facto incurrat?

REspondeo: Non manere ipso iure suspensum, sed suspendendum esse per sententiam, quia Bulla Pij II. loquitur solùm de suscipientibus Ordines majores. Verum est, quod per extrauagantem Sixti V. quæ incipit, *Sanctum, & salutare*, etiam prædictus initiatus minoribus suspenditur ipso facto. Sed hæc constitutio quoad hanc partem reuocata fuit per Clementem VIII. Sic Nauar. *lib.* 5. *cons. tit. de sent. excom. cons.* 44. *& in Man. cap.* 25. *n.* 70. *& cap.* 27. *n.* 155. Mirand. Zerol. Tolet. Henr. quos affert, & sequitur

quitur Diana 5.part.tract.10.res.30. Ludo vic. art.8. diff.5. Philibert. loc. cit. n.9. pag.80. Machado tr.7. citato, doc.4.n.2. & communis.

QUÆSTIO XX.

An in computanda ætate Ordinandorum numerandus sit dies Bissextus?

Negant Syluest. verb. ætas, quæst.3. & 5. Henriquez lib.10. cap.19. lit.K, Fornarius cap.3. num.6. Barbosa de offi. Episc. allegat.101. num.13. D.Didac. Narbona anno 25. q.55. n.6. & penes ipsum Riccius, & Acuña, existimantes sumendum esse annum pro trecentis sexaginta quinque diebus.

Sed æque probabiliter respondeo: numerandum esse diem bissextilem, quia in supputando anno integro nouitiatus, necessariò debet numerari, & includi dies bissextilis (aliàs professio esset nolla, vt latè contra alios docet Sanchez lib.2. de matrim. disp.24. num.22.) ergo etiam erit numerandus in computatione ætatis Ordinandorum. Sic Bonacin. disput.8. punct.5. n.15. Philibertus tract.1. part.5. cap.4. n.24. Molfes. in summ. tract.2. cap.12. num.8. & alij penes ipsos. Quibus adde Dicastillum tract.6. disp.1. dubit.22. vbi notat, quod quia Ecclesia non computat illud tempus quousque in Martyrologio & Calendario Romano bis dicitur sexto Kalend. Martij, ideo qui Ordinandus esset Sacerdos die 23. Februarij anno bissextili, non teneretur computare in numerum incepti 25. anni diem bissextilem, quia eo vsque Ecclesia nondum illum computauit: Teneretur tamen computare, si in Kalendis Martij esset Ordinandus. Itaque si quis natus die 23. Februarij, post 24. annos expletos velit Ordinari 23. Februarij in anno bissextili, non tenetur computare 23. horas, & ampliùs, quæ adhuc superaddendæ sunt intra paucos dies, sed illa die poterit Ordinari, si natus fuit ante 24. annos paulò post mediam noctem, & hora nona, aut 10. diei Ordinandus sit: quia nondum Ecclesia connumerat illum ferè integrum diem, quem post paucos dies numerabit. Si tamen natus fuit paulo post mediam noctem Kalend. Martij, tenetur computare diem bissextilem illius anni: quia iam illum computat Ecclesia, ac proinde non potest Ordinari die 29. Februarij, etiamsi iam omnino transierit annus dictum 365. quia eo anno Ecclesia numerat 366. dies. Hæc doctus Pater. Lege etiam Dianam part. 10. tract.11. resol.67.

DISPUTATIO VII.

De scientia, & intentione Ordinandorum.

QUÆSTIO PRIMA.

An sit necessaria scientia his, qui ad Sacerdotalem Ordinem promouendi sunt?

Respondeo affirmatiuè: nam Gelasius Papa cap.1. dist.36. illiteratos ab ordinibus repellit. Vnde qui prima tonsura initiandus est, fidei rudimenta, legere (saltem lingua vulgari) & scribere scire debet. Qui minoribus ordinibus, linguam Latinam. Qui Subdiaconatu, & Diaconatu, ea quæ ad suum ordinem exercendum pertinent. Qui Sacerdotio, scientiam Sacramentorum, & censurarum Ecclesiæ callere debet. Sic Trident. sess.23. cap.11.13. & 14. & omnes Theologi, & Canonistæ. Legatur Sanch. tom.2. cons. c.1. dub.45.

QUÆSTIO II.

An defectus scientiæ ad Ordines requisitæ efficiat Ordinandum irregularem; itavt nec ordinari, nec in suscepto Ordine ministrare possit?

Affirmant Nauar. c.27. n.205. Maiolus de irregul. lib.2. c.17. Ledesm; in sum. c.7. de Ordine, concl.4. Diana 2. part. tract.16. resol.31. Bonac. disp.7. de cens. q.1. punct.1. n.2. & penes ipsum Suarez, Tolet. Filliuc. Reginald. & communis.

Negant verò econtrà Henriq. lib.10. cap.16. n.2. & in marg. lit.Q. & lib.14. cap.8. num.11. lit.B. Garcias de Benefic. tom.2. part.7. cap.7. num.19. & alij existimantes, defectum scientiæ prohibere quidem susceptionem Ordinum, non verò in suscepto ministrare.

Sed clariùs conciliando hos Doctores, respondeo sic. Si Ordinandus est omnino illiteratus, itavt nec grammaticam audierit, tunc verè est ad Ordines inhabilis, & consequenter fiet irregularis, vt constat ex cap. Illiteratos, citato. Si verò Ordinando adsit aliqua scientia, deficiens tamen à requisita à Tridentino vbi suprà; tunc nullam irregularitatem incurret; quia in hoc casu nec Tridentinum, aut aliud ius adducunt irregularitatem. Et hoc secundum volunt authores secundæ sententiæ: Primum solùm primæ. Sic Philibert. loc. cit. num.14. pag.76. & penes ipsum Sayrus, Vgolinus, Homobonus, & alij.

QVÆSTIO III.

An irregularitas proueniens ex defectu scientiæ sit dispensabilis à Papa?

Affirmant aliqui ex præcitatis Doctoribus; negant ex illis alij. Sed ex dictis clariùs respondeo: nullo modo potest dispensare Papa per se cum omnino illiterato, vt eos Ordines recipiat, qui ad eorum exercitium requirunt scientiam, qua caret, v.g. cum eo qui nescit legere, vt Lectoris, Exorcistæ, vel Subdiaconi (quorum ordinum officium est legere psalmos, exorcismos recitare, &c.) Ordines recipiat. Bene tamen potest dispensare per accidens, & ad tempus cum illiterato, vt discat: licèt interim susceptum Ordinem exercere non possit. Et in eo, in quo defectus scientiæ est, contra Canones Ecclesiasticos. Sic Philibert. loc. cit. n.15. pag.77. qui bene hac ratione authores, qui pro duabus oppositis sententiis citari solent, conciliat. Legatur Nauarr. in Man. c.27. num.205.

QVÆSTIO IV.

An licitè possit Episcopus conferre Ordines ei, qui linguam Latinam parum intelligit; est tamen bona indolis & docilis, & de eo habetur spes, quod postea addiscet opportuna?

Negant Ledesma cap.7. de Ord. concl.4. (cui fauet Henr. tr. de Ord. diff.22.) Sanch. l.c. dub.45. n.14. & alij penes ipsum. Negat etiam Palaus tom 4. tr.27. punct.8. n.11. Quia Concil. Trident. expresse postular, vt Ordinandus Latina lingua polleat.

Sed probabiliùs respondeo: posse, quia attendendo finem præcepti ab Ecclesia positi, sufficienter fit ei satis,

fatis. Sic Henriq. *lib.14.cap.8.num.11.lit.E*, & penes ipsum Perez, Hostiens. & alij. Hieron. Rodrig. Peytinus, Menochius, & alij, quos refert, & sequitur Diana *3.part. tract.3. resol.86.* Philibert. *loco citato, num.10.* & alij, aduertentes id esse valdè notandum ab Examinatoribus.

QVÆSTIO V.

An Regularis cum minori scientia, quàm sæcularis, Ordinari possit?

NEgat Ledesma *loco cit.* per hæc verba: [No es licito ordenar al tal Religioso, porque por ser Religioso, no es bien que sepa menos, que los demas; antes es razon, que sepa mas, pues deue ministrar mejor en sus propias ordenes que los demas.] Ita ille. Et quidem satis probabiliter: oam Tridentinum generaliter requirit scientiam in Ordinandis.

Sed æquè probabiliter respondeo, posse. Primò, quia Regulares, regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam, sicuti Clerici sæculares: ergo in illis non requiritur scientia tanta, quanta in istis.

Secundo, quia de Regulari verisimilius indicatur, propter societatem aliorum, in litteris profectum: quæ præsumptio non habet locum in Clerico sæculari: ergo. Sic Henriquez *lib.10.cap.16. num.2.* Et penes ipsum Nauarr. Maiol. & alij. Peytinus, Villalobos, Hieron. Rodriguez, quos affert, & sequitur Diana *2.part. tract.16. resol.31.& 3.part. tract.2. resol.86. & 4. part. tract.2. resolut.74.* Sylvest. Graffis, Miranda, Barbosa, Menochius, & Rodriguez, quos citat, & sequitur Philibert. *tract.1. part.5. cap.1. n.9. pag.76.* & alij statim citandi.

QVÆSTIO VI.

An liceat Episcopis initiare Ordinibus Sacris Regularem, qui bene legit, & cantat, quamuis scientia tanta non polleat?

NEgant Petr. Ledesma *in sum.tom.1.tract. de Ordine, cap.7. conclus.2.* per hæc verba: [No me parece, que es licito, que el Obispo ordene de Ordenes mayores al Religioso que lée bien, y canta, aunque no sepa tanto en lo que toca al Latin, y en lo que toca a lo demas, &c.] Sic ille.

Sed probabiliter respondeo, licere Episcopis, quia cum in aliorum viuat societate, aptus Minister pro muneribus suæ Religionis apparet. Sic Henriquez *loc. cit.* hæc dicens: Licebit tamen Episcopo initiare Sacris, & Sacerdotio Regularem, qui bene legit, & cantat, quamuis minus sit litteratus; sic enim in aliorum societate, & pro officiis Religionis videtur idoneus Minister. Sic ille, & *citati suprà* apud ipsum. Diana *locis vbi suprà citatis*, & alij penes ipsum. Philibert. *loco citato*, & alij, quos (vt vidimus) citat Portel. *in dubiis Regular. verb. Ordines Sacri, num.6.* Villalob. *tom.1.tract.21.dub.34.num.5.* Ludouicus de S. Iuan *quæst.2. de Ordine, art.9. diff.6. pag.798.* sic inquiens: [Ha se de notar, que el Concil. *cap.14.* determina, que no se dé el Presbyterado, sino à aquel que supiere enseñar al pueblo lo necessario para la saluation; loqual no se entiende, que se haga este examen à gente Docta, ni à Religiosos, que en la Religion tienen continuo exercicio de letras, y ministerios; y assi entiendo, que es licito al Obispo ordenar à vn Religioso de Ordenes Sacros, si lée bien, y canta, aunque no sepa tanto de presente, porque esta en continuo exercicio de saber. Assi lo enseñan Mayolo, Henriquez, y Nauarro, y otros muchos Doctores, y dizen muy bien, porque siempre se ha de atender al fin de precepto, o ley, mas que a la palabra.] Sic Ludouicus.

QVÆSTIO VII.

An Regulares debeant examinari de sufficientia ab Episcopis, an verò à suis Prælatis?

AFfirmant Vasquez *in 3. part. tom.3. disp.246. cap.6. num.55.* & alij, quos refert, & sequi videtur Diana *2. part. tractat.16. resolut.31.* per hæc verba: Notandum est tamen, quod examen de scientia, & doctrina Regularium debet fieri ab Episcopo, vt contra aliquos recentiores notant Vasquez, & alij. Et patet ex Concilio Trident. *sess.23. cap.12.* (Huc vsque Diana) vbi sic dicitur: *Regulares quoque, nec minori ætate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, priuilegiis quibuscunque quoad hoc penitus exclusis.* Sic Concilium, & sic communiter Doctores.

Alij nihilominus id negant, sed à Prælatis fieri debere dictum examen affirmant. Quia ad id (inquiunt) habent priuilegium. Nam Eugenius IV. Monachis S. Benedicti Congregationis Italiæ; Gregor. XIII. Religiosis Societatis Iesu; & Sixtus IV. Prædicatoribus concesserunt, vt ipsi absque aliquo examine ad Ordines reciperentur. Sic refert Ioan. de Cruce *in Epitome lib.2. cap.3. dub.5.* Et docent aliqui recentiores apud Vasquez *loc. cit.* & probabile esse ait Ludouicus de S. Iuan *de Ord. quæst.3. art.1. dub.4. pag.810.*

Sed ego clariùs respondeo: posse quidem Episcopos examinare Regulares; non tamen ad id teneri. Primum patet ex verbis Tridentini. Secundum etiam: tum quia probabile est, dicta priuilegia esse in suo vigore, vt innuunt Ioan. de Cruce, & Ludouicus: tum etiam, quia sufficit profectò Dominis Episcopis, si eis constet per literas dimissoriales suorum Prælatorum, Religiosos Ordinandos examinatos esse, & sufficientes ad suscipiendos Ordines litteris instructos. Nec hoc est contra Concilij decretum. Nam cur, quæso, magis debent credere Episcopi examinatoribus sæcularibus, quàm Prælatis Regularibus testificantibus de doctrina, & scientia Ordinandorum? Sic Miranda *in man. tom.1. quæst.39. art.2.* Villalobos *tractat.11. diff.14. num.5.* per hæc verba: [Los Obispos tienen derecho para examinar los Religiosos, que an de Ordenar, como consta del Concilio Tridentino. Mas bien podian passar los Obispos con el examen de los Prælados, teniendo de ellos buen concepto, quanto à esto, que como los cometer a vn examinador, tambien los pueden cometer a vn Prelado.] Sic ille. Et tandem Diana *loc. cit. & 4. part. tract.2. resol.74.* & alij.

QVÆSTIO VIII.

An Sacerdotio initiandus debeat esse idoneus ad statim Confessiones audiendas?

AFfirmatiuam partem videtur docere, ac definire Concil. Bracharens. II. *can.10.* vbi decernit, quod nullus ad Sacerdotium promoueatur, quin prius in his, quæ ad scientiam Confessionis spectant, examinetur.

Sed certissimè respondeo: negatiuè, quia vt praxis docet,

docet, alio modo Sacerdotes ad confessiones audiendas, quàm Diaconi ad Sacerdotium promouendi examinantur. Quod haud obscurè colligi potest ex Trident. *sess.* 23. *cap.* 15. decernente, nullum Sacerdotem confessiones audire posse, nisi priùs ut idoneus de scientia ab Episcopo approbetur: ergo. Nec obstat Concil. Bracharense, quia solùm loquitur de his, qui ad Sacerdotium simul cum onere animarum promouentur. Sic Vasquez *disp.* 246. *c.* 6. Rodriguez *tom.* 5. *de Regul. lib.* 6. *q.* 24. *art.* 6. Ledesma *loc. cit.* Ludouicus *q.* 2. *art.* 9. *diff.* 6. *pag.* 198 Philibertus *tract.* 1. *part.* 5. *cap.* 1. *num.* 12. & communis. Quam tenet Dicastillo *tr.* 6. *de Ordine, disput.* 1. *dubit.* 22. *numer.* 332. & 333.

QVÆSTIO IX.

An peccet mortaliter, qui prima initiatur Tonsura, absque intentione vlteriùs ascendendi ad alios Ordines?

AFfirmant Bartholom. de Ledesma *diff.* 5. *conclus.* 2. *col.* 1138. Bannez 2. 2. *quæst.* 12. *art.* 1. *conclus. vltima.* Molfesius *in Summa, tract.* 2. *cap.* 18. *n.* 1. quos citat, & sequitur Philibertus *tract.* 1. *part.* 8. *cap.* 1. *num.* 9. *pag.* 122.

Sed probabiliùs respondeo, non peccare mortaliter. Quia inprimis, secluso contemptu, & alia praua intentione, nulla apparet ratio, quæ lethalem faciat receptionem tonsuræ, & Ordinum minorum cum intentione non ascendendi ad vlteriores gradus. Rursus, id nullo iure est prohibitum: nam Concil. Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 4. tantùm prohibet non initiari prima tonsura illos, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & scribere nesciunt, & de quibus probabilis coniectura non sit, eos non sæcularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse: ergo. Sic Nauarrus *cap.* 25. *num.* 108. *pagina mihi* 164. Ægidius *disput.* 20. *dub.* 10. *num.* 104. Layman *lib.* 5. *de Ordine, capit.* 7. *in fine.* Vega *de Ordine, casu* 11. Ledesma *in Sum. cap.* 7. *de Ordine, post* 3. *conclus. pag. mihi* 668. Rodriguez 2. *part. capit.* 17. *num.* 2. *pag. mihi* 83. Hurtado *de Ordine, diff.* 22. Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 31. *num.* 16. Aragon. 2. 2. *q.* 12. *art.* 1. *dub*... Bonacina *de Matrim. q.* 3. *punct.* 9. *num.* 5. Dicastillo *dubit.* 22. *cit. n.* 329. Palaus *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 8. *num.* 8. vbi apertè docet, nullum peccatum committere illum qui prima tonsura, aut Minoribus initiatur, animo non ascendendi ad superiores. Quia nullo iure cautum est, suscipientem primam Tonsuram, Ordinesque minores, obligatum esse ad superiores ascendere.

QVÆSTIO X.

An saltem peccet mortaliter Episcopus qui primam Tonsuram, aut minores Ordines confert ei, qui non habet intentionem vlteriùs ascendendi?

AFfirmant, & consequenter, Barth. de Ledesma, Bannez, & Philibert. *loc. cit.* & Victoria expressè per hæc verba: Est autem Hispaniæ magnus abusus, quod tonsurantur sine quacumque intentione veniendi ad Chorum. Et ego non dubito, quin peccent plusquam venialiter Episcopi, qui hoc sciunt, & tamen de hoc non pœnitent: ita Victoria.

Sed ex dictis, probabiliùs respondeo: non peccare, quia id nullo iure sibi interdicitur, vt bene probat Sanchez *loc. cit. num.* 18. Sic ipse, & Bonacina *loc. cit. num.* 7. (Qui pro contraria sententia per errorem Typographi citat Petrum de Ledesma pro Bartholomæo,) & alij suprà citati, præcipuè doctus Joannes Dicastillo.

QVÆSTIO XI.

An ad minus sit mortale initiari Ordinibus minoribus, aut Tonsura, sola intentione declinandi sæcularem potestatem?

NEgant adhuc Sanchez *loc. cit.* Villalobos *tr.* 11. *diff.* 14. Ægidius *disput.* 20. *num.* 104. & 105. & Hurtado *de Ordine, diff.* 22. quos refert, & sequitur Diana 2. *part. tract.* 16. *resolut.* 22. (non 10. vt habes apud Philibertum.) Quibus addi possunt Bonacina *loc. cit. num.* 6. Homobonus *de exam. Eccles. tr.* 1. *q.* 1. Layman *de Ordine, cap.* 7. *n.* 2. Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 1. *doc.* 2. *n.* 5. qui ambo citant Nauarrum *cap.* 25. *n.* 108. Sed malè, cum ibi potiùs oppositum insinuet, & alibi expressè doceat, *vbi infra.* Negat item Dicastillo *loc. cit.* & Palaus *tr.* 27. *punct.* 8. *n.* 7. & rursus Diana *part.* 10. *tract.* 16. *resol.* 61.

Sed probabiliùs respondeo, esse mortale: Primò, quia verba Concilij *quæst.* 9. citata innuunt reuera præceptum graue. Secundò, quia Ordinatus sola intentione declinandi forum sæculare, seu eximendi se à tributis, magnam iniuriam, & in re magni momenti facit Christo, Ecclesiæ, & potestati sæculari: ergo. Sic Nauarr. *cap.* 25. *num.* 68. Bannez, Petrus Ledesma, Rodriguez, Victoria, & Molfes. *quæst.* 9. relati. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi allegat.* 10. *num.* 20. & *alleg.* 11. *num.* 12. Philibert. *loc. cit. cap.* 1. *à num.* 2. Bartholom. de Ledesma *loc. cit.* Ludouicus de S Iuan *quæst.* 2. *de Ordine, art.* 9. *diff.* 3. *pag.* 796. & alij, quos videtur sequi Trullench. *lib.* 6. *dub.* 11. *num.* 20. *dicto* 8.

QVÆSTIO XII.

An sit mortale initiari Tonsura intentione obtinendi aliquod beneficium?

REspondeo, esse mortale, si spes beneficij sit causa principalis, finalis, & primaria; secus verò si sit solùm causa secundaria, & impulsiua. Sic colligitur ex Diuo Thoma 2. 2. *quæst.* 184. *art.* 1. docente, esse mortale appetere Episcopatum ad diuitias: sed eadem est ratio de accessu ad Clericatum ob eundem finem. Sic expressè Petrus Soto, Barbosa, & alij, quos citat, & sequitur Philibertus *tractat.* 1. *part.* 8. *cap.* 1. *num.* 13.

QVÆSTIO XIII.

An sit mortale initiatos minoribus Matrimonium inire?

AFfirmant Caiet. 2. 2. *quæst.* 12. *art.* 1. *dub.* 1. penes Sanch. *lib.* 7. *de matr. disp.* 31. *num.* 7. casu quo id absque iusta causa fiat.

Negant verò è contra, esse aliquam culpam Tolet. Azor. Sylvest. & Couarr.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: nullam esse culpam, si iusta causa, videlicet ducendi vxorem, ob carnis tentationes vitandas; lites, vel inimicitias dirimendi, &c. id fiat: si verò absque iusta causa, ad summum venialis erit. Sic Caietanus *in Summ. verb. Apostasia,* retractans

ſententiam, quam prius docuerat *loc.cit.* Sanchez, & Philibert. *loc.cit.* & alij apud ipſos. Bonacioa *q.3.de Imped.matrim.punct.9.num.2.& 3.* & Valent.Tolet.& Rodrig.penes ipſum.Sic etiam Palaus *tom.4.tract.27. punct.8. num. 9.* Quia ſuſceptio (ait) Ordinum, etiam ſub ea intentione Matrimonium cootrahendi, non eſt ab Eccleſia ſpecialiter interdicta, nec iure naturali videtur ſaltem ſub graui culpa interdici, vtpotè quæ non eſt grauiter ab Eccleſia damnata: ſtante autem cauſa legitima excuſabitur etiam à culpa veniali receſſus ab Ordinibus. Quis enim dicet peccatum committere Uniuerſitatis Rectorem, qui vt iuriſdictionem exerceat, quam aliàs exercere non poteſt, prima Tonſura inſignitur, tametſi animum habeat poſtmodum, depoſito officio, ad nuptias tranſeundi.

DISPUTATIO VIII.

De ſubiectione Ordinandorum Epiſcopo proprio.

QUÆSTIO PRIMA.

An Epiſcopus poſſit validè conferre Ordines ſubditis alterius Epiſcopi, abſque eius licentia?

RESPONDEO: poſſe validè, ſed non licitè, quia id prohibitum eſt Epiſcopis in Concilio Niceno *can.17.* & Trident. *ſeſſ.14. cap.2.& ſeſſ.24. de reform. cap.3. & 8. & can.7.,& in cap. Eos qui, de tempor.Ord.in 6.* vbi Epiſcopo ordinanti non ſubditum imponitur ſuſpenſio à collatione Ordinum per vnum annum, & ipſi Ordinato ab exercitio Ordinum ſic ſuſceptorum, ad beneplacitum proprij Epiſcopi. Et nouiſſimè S.D.N. Urbanus VIII. in Bulla, quæ incipit: *Secretis, Anno 1624. edita.* Sic Sanch. *lib.3. de matrim. diſp.23.* Leſſ. *lib.2. c.44.dub.19.n.92.* Bonac. *diſp.8. punct.3. n.7.* Nauarr. *lib.1. conſ.de temp.Ord.conſ.39.* Ochagauia *tract. de Ord. q.7. n.12* Hurtad. *diff.17.* Diana *3.part.tr.4.reſol.194.* Philibert. *tract.1.part.5.c.5.n.1.* Machad. *tom.2.lib.4.part.1.tract.3.doc.3.n.1.* & alij.

QUÆSTIO II.

An Sacris initiatus ab Epiſcopo alieno, ſit iure ipſo ſuſpenſus?

RESpondeo, eſſe ſuſpenſum ipſo iure; & ſi celebret ante abſolutionem, irregularem. Quia ſic habetur in extrauagant. *Cum ex Sacrorum*, Pij II. Sic Nauarr. *conſ.39. citato, fol.mihi* 41. Philibert. *loc. cit. num.2.* qui bene dictam extrauagaotem extcodit etiam ad eos, qui ad minores Ordines, & ad primam Tonſoram aſſumuntur.

QUÆSTIO III.

An Epiſcopus Ordinans ignoranter alienum ſubditum, maneat ſuſpenſus?

REſpoodeo negatiuè, quia caput *eos qui*, citatum, imponeos pœnam Ordinaoti alienum ſine licentia ſui Epiſcopi, requirit vt id faciat ſcienter, vel affectata ignorantia. Sic Nauarr. *loco citato, conſ.40.*

QUÆSTIO IV.

An Epiſcopus conferens Tonſuram ſubdito alterius, incurrat pœnam dicta ſuſpenſionis, latam in capite, eos qui, *citato.*

NEgant Riccius *in addit.ad Inſtit.Can.* Lancellot. *lib.1. tit.25.* Villalobos *tract. 18. diff.7. num. 7.* Zerola 1. *part. praxis Epiſcop. verb. Dimiſſoria*, & Toletus *lib.1. cap.49. num.4.*

Sed probabiliùs reſpondeo: incurrete, quia etiam de prima Tonſura loquitur Trident. *ſeſſ.14. cap.2. & ſeſſ.23.cap.8.* Sic Barboſa *in collect.tom.3. lib.1.tit.9. cap.2. num.10.* Bonacina *diſput. 8. punct.4. num.29.* Filliuc. *tract.17. num.141.* & alij, quos citat, & ſequitur Diana *3.part.tract.4.reſol.194.* Philibert. *tract.1. part.5.cap.10. num.8.* Fornarius, Leſſius, Azor, & alij penes ipſum.

QVÆSTIO V.

An Archiepiſcopus poſſit conferre Ordines ſubditis ſuorum ſuffraganeorum?

REſpondeo: noo poſſe, ſine eorum licentia, etiam intra ſuam Diœceſim, quia ſic habetur *cap. 4. quæſt.3. per totam, & c.1. de temp.Ord.in 6.* Sic Philibert. *loc.cit. c.5. n.8.* Machado *tom.2. lib.4.part.7. tract.1.docum.4. n.6.* per hæc verba: [He dicho, *las acciones que penden de juriſdicion*, para que ſe aduierta, que como enſeña el Doctor Solorzano, y comunmente los Doctores por regla general, las que penden de la poteſtad del Orden, como es Ordenar, Conſagrar Chriſma, exercer el Pontifical, &c. no las puede exercer el Arçobiſpo en las Dioceſes de los Obiſpos ſufraganeos, aunque ſea en tiempo de viſita, y ſi las exercita ſin conſentimiento expreſſo del Obiſpo, incurre en la ſuſpenſion diſpueſta por el Coocil.Trident. *ſeſſ.6.cap.5.& ſeſſ.14.de reform.c.2.*] Sic Machado, & ante illum Barboſa *de jure Eccleſ. cap.7 num.92.* & communis.

QUÆSTIO VI.

An Epiſcopus poſſit, extra propriam Diœceſim, ſuis ſubditis Ordines conferre?

AFfirmant Alberic. *in l.Emancipati, de adoptionib.* ex Rebuff. *in praxi beneficiorum, tit.de Clericis, à quibus, & quomodo creentur, num.12.*

Sed certiſſimè reſpondeo: non poſſe, quia id prohibuit eis Concilium Trident. *loc.cit.* ſuſpendens per annum Epiſcopos in aliena Diœceſi Pontificalia exercentes, & Ordinatos vſu Ordinis ipſo iure priuat. Immò & ante Tridentinum id ipſum vetuit Concilium Antiochenum *cap.22.* (non 12. vt habet Philibert.) & refertur *in c. Epiſcopum, 9.q.2.* vbi ſic dicitur: Epiſcopum non debere in alienam irruere ciuitatem, quæ illi probatur non eſſe ſubiecta; neque in regionem, quæ ad eius curam minimè noſcitur pertinere ad aliqoid Ordinandum, neque Preſbyteros, aut Diaconos conſtituere ad alios Epiſcopos pertinentes, niſi fortè cum voluntate, & teſtimonio propriæ regionis Epiſcopi, &c. Sic Philibert. *tract.1. part.5.c.5.num.12.* & communis.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VII.

An quis Ordinibus initiari possit, vel ab Episcopo suæ Originis, vel Domicilij, vel Beneficij?

RESpondeo: posse, quia ad effectum suscipiendi Ordines, triplici titulo potest quis alicui Episcopo subijci. Primò, ratione Originis, quia videlicet in eius Diœcesi natus, aut baptizatus fuit. Secundò, ratione Domicilij: Quia videlicet in eius Diœcesi domicilium habet: licèt alibi natus, vel baptizatus fuerit. Tertiò, ratione Beneficij: quia scilicet in eius Diœcesi beneficium habet: etiamsi alibi natus fuerit, aut Domicilium habeat; vnde ille, qui in vna Diœcesi est natus; in altera baptizatus; in tertia haberet Domicilium; & in quarta Beneficium, optimè potest à quolibet ex his quatuor Episcopis Ordinari, vel ad id litteras dimissoriales accipere. Sic habetur *in c. Nullus, de tempor. Ord. in 6.* & tenent Henriquez *lib.10.cap.22.* Sanch. *lib.3. de Matrim.disp.23.num.1.* Sayrus *lib.7.cap.10.n.13.* Fornarius *de Ordine cap.5.num.6.* Bonac. *disp.8.punct.4.num.8.* Ochagauia *quæst.7.n.20.* Hurtado *diff.17.* Philibert. *tract.1.par.5. à cap.5.* Torreblanca *lib.2. practicar.cap.13.à n.7.* Machado *tom.2. lib.4. part.1. tract.3. document.3. num.2.* & omnes. Legantur Dicastillo *tract.6.de Ordine, disp.1. dub.16.à num.221.* Lessius *lib.2.c.44.dub.19.n.92.* Diana *p.8. tract.2. Resol.8.*

QVÆSTIO VIII.

An quis Ordinari possit ab Episcopo, in cuius Diœcesi fortuitò natus est?

NEgant Henriquez *lib.10.cap.22.* Sanchez *loc. cit.numer.3.* & penes ipsos Greg. Lopez, Azevedo, Salzedo, Siluester, & alij, quibus addi possunt Lessius *lib.2.cap.34.dub.19.num.92.* Bonac. *disp.8. punct.4.num.13.* Filliuc. *tract.9.num.101.* Layman *cap.9.num.10.* Villalobos *tract.11. diff.9. num.2.* Philibert. *tract.1. part.5. capite 6. num.8.* & alij. Quia existimant ad Domicilium Originis contrahendum non satis esse natum esse aliquem in loco, vbi Parentes domicilium non habebant, sed fortuitò, aut alia de causa ad tempus aderant, etiamsi per decennium. Ita etiam sentiunt Dicastillo *loc. cit.num.225.* Palaus *tract.27.punct.15.num.2.* Trullench *lib.6.dub.7.n.3.* & Diana *par.8.tract.1.Resol.11.*

Sed probabiliter Respondeo: Posse à prædicto Episcopo ordinari, quia ad hunc effectum suscipiendi Ordines sufficit, quod in illa Diœcesi etiam fortuitò natus sit; cùm verè dicatur Originarius illius Diœcesis: quamuis verum sit, quod id non sufficiat, vt filius ibi natus dicatur ciuis illius oppidi. Sic Hurtado *diff.17.citata*, vbi sic ait: Quilibet tamen sit subditus Episcopo quoad susceptionem Ordinum (vt exprimitur *in cap. Nullus, de temp. Ordin.in 6.*) aut ratione natiuitatis in Diœcesi illius, ad quod sufficeret, quod in ea fortuitò natus sit, quia in ea erat mater causa itineris, vel negotij. Sic ille, & alij.

QVÆSTIO IX.

An origo paterna sufficiat, vt quis possit Ordines recipere ab Episcopo Diœcesis, in qua Pater natus est?

NEgant Rodriguez, & Alzedo, quos refert Diana *4.part.tract.4. resol.248.* Quibus addi possunt Henriquez *lib.10.cap.21. num.1. lit. B.* & penes ipsum Ioan. Andreas, Francus, Anchar. & Dominic. Graffis *1.par.dec.lib.1.tit.de Clericis,c.13. n.4.* Quaranta *verb.Ordo, vers. Quoad tertium.* Tuscus *tom.2.verb.Ordo,concl.591.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: sufficere Originem Patris, vt filius alibi natus, & commoratus, possit ab Episcopo, cui Pater erat ratione originis subditus, ordinari. Ratio est, quia filius verè dicitur Originarius ciuitatis, ex qua pater naturalem originem duxit, vt colligitur *ex l. Adsumptio, §.1. ff. ad municipal. l.libertus. C. de municip. & originariis, §.1. & l. Filius, ibidem*: Sed sic est, quod Canones absolutè dicunt, vt possit quis ordinari ab Episcopo Originis: ergo non excludunt originem paternam, quam filius participat.

Adde, quod cùm casus iste (vt refert Philibertus) in persona Matthæi de Capua domicilium in Ciuitate Neapolitana obtinentis, sed Originem paternam in Ciuitate Cauæ habentis, fuisset Pontifici propositus, eo quod Episcopus Ciuitatis Cauæ dictum Matthæum ad Presbyteratum admittere nollet, existimans Episcopum non posse ratione solius paternæ Originis aliquem ordinare, demandatum illi fuit ab Eminentissimo Cardinali Burghesio Summo Pœnitentiario, vt dictum Matthæum sacro Presbyteratus Ordine initiaret. Et id prius fuit declaratum à S. Congregatione, *die 16. Decembris 1599. & 12. Augusti 1618. & 7. Aprilis 1619.* teste Diana dicta resolutione 248. Hæc Philibertus. Qui pro hac parte, quam sequitur, refert Ancharanum, & Francum *de vsuris in 6.* Panormitanum, Angelum, Riccium, Molfesium, Vgolinum, Comitolum, & Barbosam, & Vasquium *disp.218.num.56.* Bonacinam *disp.8. punct.4. num.13.* Dianam *loco citato*, & Nauarrum *de tempor. Ordin. consil.19. aliàs 11.* Sed ex his authoribus Vasquez *loco citato*, nihil ad propositum definit; cum neque dubium de hac re proponat. Tenent etiam Machado *loc. cit. numer.4. pag.10.* Torreblanca *lib.2. practicar. capite 13. num.9. fol.53. pag.2.* & alij penes ipsum. Lege Dicastillum *loc. cit. dub.16. num.225.* qui hanc sententiam refert, & transit. Palaum *tom.4. tract.17. punct.15. num.2.* qui hanc partem expressè tenet, sicuti Trullench *loc. cit. num.4.* & rursus Diana *part.8. tractat.2. Resol.12.*

QVÆSTIO X.

An etiam origo Aui sufficiat, vt eius nepos ordinetur ab Episcopo, in cuius diœcesi Auus natus fuit?

NEgant, & à fortiori, authores nuper pro sententia prima adducti; quibus ex nostra adhæret Philibertus, & adeo, vt *n.2.* dicat omnes Doctores defendere, non sufficere originem Aui, & aliorum ascendentium. Ita etiam sentit Trullench *loc.cit.num.5.*

Sed probabiliter profectò respondeo, sufficere etiam originem Aui, quia (vt ex legibus *quæst.præcedenti* allegatis colligitur) Nepos etiam est Originarius oppidi, in quo Auus natus est: sicut est & oppidi, in quo Pater est natus, vt docent plures Doctores, quos refert, & sequitur Henriquez *lib.10.cap.22.num.1.in Glossa lit. B*, per hæc verba: Et quamuis pro iure ad res temporales filius acquirat domicilium originarium, in loco vbi pater, aut auus natus est, *l. adsumptio, §. filius, ff. ad municip.* vbi Gloss. Bartol. Oldrad. Iacob. Aretinus, Angel. *verb. domicilium*, Bernardus *qq. pract. capite 8. fin.&c.* Sic ille. (Quod idem docet Philibertus *num.25.*)

Tunc sic ego: Sed canones absolutè & simpliciter docent, quemlibet posse Ordinari ab Episcopo originis, vt expressis verbis fatetur Philibertus *loc. cit. num.* 10. ergo sicut non excludunt originem Patris, ita non excludunt originem Aui, quam Nepos æquè participat. Et quamvis nullum videtim authorem nostram sententiam expressè tenentem; nihilominus, illam esse probabilem assignata ratio satis probat. Præterquam quod id innuit Henriquez *loc. cit.* hæc sequentia relatis adiungens verba: *Sed respectu Ordinum probabilius est, filium non dici oriundum, vt accipiat domicilium in diœcesi, vbi Pater, aut auus natus est.* Sic ille: ergo oppositum esse probabile, clarè indicat.

Hic tamen cum communi nota dictam responsionem solùm esse intelligendam de filiis legitimis, nam in illegitimis non est attendenda origo paterna, sed materna tantùm; vnde hi non possent ratione originis ordinari ab Episcopo in cuius Diœcesi Patres, aut Aui eorum nati sunt; possunt tamen iuxta dicta, ab Episcopo sub cuius Diœcesi Matres eorum, aut Auiæ originem habuissent. Ita expressè tenet Palus *loco sup. cit.* per hæc verba: Dixi *patris*, nam matris origo non spectatur, vt *ex text. in l.* 3. *C. de Municip. & Originariis, lib.* 10. tradit Ræuardus *de Nobilit. communicatiua, num.* 9. *& sequent.* Excipe tamen nisi Pater sit naturalis; quia tunc non Patris, vtpote minus cogniti, sed matris origo inspicitur, *ex l.* 1. *in fine, leg. eius qui, ff. de Municipalib.* & tradit Barbosa *de potest. Episcopi, alleg.* 4. *num.* 15. Quare deficiente Patris origine, materna spectanda est. Deficientibus verò paternis originibus, vt in filio exposito, locus expositionis origini paternæ subrogatur, sicut tradit Stephan. Gratian. *Discep. forens. cap.* 75. *num.* 11. Sic Palaus, & etiam Trullench. *loc. cit. num.* 6.

QVÆSTIO XI.

An dicantur supreptitiæ litteræ Apostolicæ, casu quo petens dispensationem ad Ordines dicat, se oriundum ex vrbe Granatensi, cùm tamen sit natus Toleti; pater tamen eius ortus est Granatæ?

Affirmat esse, & debere dici præfatas litteras subreptitias, Garcias *de Benefic. part.* 7. *cap.* 7. *num.* 25.

Sed probabilius longè Respondeo: Non esse subreptitias, quia vt ex dictis constat, sufficit genitorem Granatæ fuisse natum, aut ibi habuisse domicilium. Sic Philibertus *cap.* 6. *cit. n.* 25. & penes ipsum Marius Antoninus *lib.* 1. *resol. vltima, casu* 33. & Barbosa *de offic. & potest. Episcopi alleg.* 4. *n.* 8. quem sequitur Trullench. *lib.* 6. *dub.* 7. *num.* 4.

QVÆSTIO XII.

An habens diuersa domicilia sub diuersis Episcopis, possit à quolibet Ordines recipere?

Respondeo: Posse à quolibet illorum. Quia ratione vtriusque domicilij fit singulis illorum subditus. Sic Riccius *in praxi, tit. de Ordine, dec.* 304. *&* 305. Molfes. *in Sum. tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 6. Philibert. *tract.* 1. *part.* 5. *cap.* 7. *num.* 13. & alij. Lege Palaum *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 15. *num.* 3. vbi benè notat, quod domicilium sit locus electus ad habitationem perpetuam, dum alia commodior non se offerat, *ex text. in l. Ciues, C. de incolis, lib.* 10. Quare eo ipso, quo prædictum locum ex animo incipis habitare, domicilium acquiris, & ab Episcopo illius loci Ordinari poteris, vt benè Riccius *in praxi fori Ecclesiast. resol.* 263. Nauar. *consil.* 10. *alias* 2. *de tempor. Ordin.* Barbosa *alleg.* 4. *num.* 16. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 9. *in fine.* Hunc animum habitandi ibi perpetuò declarare potes, tum verbis, tum factis, vti tradit Bald. *consil.* 393. incipiente: *Punctus talis, num.* 2. *lib.* 1. Si verbis declares, omnis dubitatio tollitur: nam in his, quæ à tuo animo pendent, simplici tuo dicto standum est, vt pluribus relatis firmat optimè Menochius de Arbitrar. *casu* 86. *à num.* 6. Hæc Palaus. Quod hic consultò notare volui, vt videant jam nonnulli Recentiores huius inclytæ Complutensis Vniuersitatis, quod ex defectu bujus solidæ doctrinæ haud benè in casu matrimoniali occurrente, contra meum, & aliorum Doctorum placitum senserint, & sirmauerint. Quod maximè doleo, ob mala, quæ inde euenerunt. Lege Dianam *part.* 8. *tract.* 2. *Resol.* 14. *&* 15. & Machadum *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 3. *docum.* 3. *num.* 5.

QVÆSTIO XIII.

An possit quis Ordinari ab Episcopo, in cuius Diœcesi beneficium simplex, non residentiale habet?

Negant Abbas *in cap.* 1. *de foro compet.* & Felinus *ibid.* Angel. *verb. domicilium*, Marc. Anton. Ianuens. *in sua praxi, cap.* 48. *num.* 3. & Lessius *de Iust. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 19. *n.* 92. existimantes, tale beneficium debere esse residentiale.

Sed multò probabilius Respondeo: Posse ordinari. Quia textus in capite *cum nullus, de tempor. Ordin. in* 6. generaliter, & absolutè dicit, sufficere quodcumque beneficium, vt possit quis ordinari: ergo non requiritur, quod sit residentiale, & ideo simplex sufficiet: nam lex generaliter prolata, generaliter debet intelligi, *l. non distinguimus, ff. de recep. arbitr.* Sic Philibert. *tract.* 1. *part.* 5. *cap.* 8. *n.* 4. *pag.* 91. citans pro hac parte Henriquez *lib.* 10. *cap.* 22. §. 1. *in Glossa.* Quaranta *Ordo, verf. circa secundum*, Hugolinus *de Offic. Episcopi c.* 26. §. 5. Marius Anton. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 28. Garcias *de benefic. part.* 2. *cap.* 2. *n.* 9. Barbosa *de Offic. & potest. Episcopi alleg.* 4. *n.* 46. & alij. Sed certè ex his doctoribus saltem Henriquez *loc. cit.* oppositum videtur docere in textu, *& in Glossa lit. F.* Quamuis *lit. H*, dicat nostram sententiam esse probabilem. Addi etiam possunt Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 51. & Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *part. prima, tract.* 3. *docum.* 6. Dicastillo *tract.* 6. *disp.* 1. *dub.* 16. *n.* 126. Palaus *tract.* 27. *punct.* 15. *n.* 5. & rursus Diana *part.* 6. *tract.* 8. *resol.* 24. *& part.* 8. *tract.* 2. *resol.* 25.

QVÆSTIO XIV.

An possit quis Ordinari ab Episcopo, in cuius Diœcesi habet beneficium tenuissimum?

Negant Prosper de Augustino, Vgolinus, Piasecius, Squillantes, & Riccius apud Dianam *loc. cit.* Praxis Episcopatus noua *part.* 1. *verb. beneficium*, §. 3. Sotus *de Iustitia lib.* 11. *quæst.* 5. *art.* 3. Quaranta *verb. Orde*, Machado *loc. cit. num.* 3. Molfes. *tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 7. & alij existimantes, ad hunc effectum requiri beneficium sufficiens ad sustentationem, ex Trident. *sess.* 21. *de reform. cap.* 2.

Affirmant verò Henriquez *lib.* 10. *cap.* 22. §. 1. Garcias *de benefic. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 8. Barbosa *de iure Pontificio lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 38. *& de offic. Episcopi alleg.* 4.

alleg.4. n.4. & alij quos sequuntur Dicastillo & Palaus *loc. cit.* & Trullench. *num.16.* Quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus: sed textus *in cap. cum nullus, it.* non explicat valorem, & qualitatem beneficij, sed simpliciter & absolutè dicit, posse quem Ordinari ratione beneficij ab Episcopo, in cuius Diœcesi habet beneficium: ergo.

Sed ego vtrasque sententias conciliando, clariùs respondeo: non posse quem ordinari ad titulum beneficij tenuis, absolutè loquendo; posse tamen, si illi adiungatur patrimonium sufficiens ad victum, ita vt ad minus, conflatum ex vtroque ad sustentationem sufficiat. Primam partem huius responsionis docent clare Tridentinum, & Authores primæ opinionis, non tamen negant secundam; imò potiùs illam admittunt Vgolinus, & Quaranta, & vtramque simul defendunt Diana 4. *part. tract. 4. resol. 51.* Philibertus *tract. 1. part. 5. cap. 8. num. 15.* & alij, quos antea sequutus fuerat Palaus *punct. 10. num. 1. & 2.* Lege Dianam *part. 2. tract. 2. resol. 20.*

QVÆSTIO XV.

An habens duo, vel tria beneficia sub diuersis Episcopis, possit à quolibet illorum Ordines recipere?

NEgant Molfesius, & Archidiaconus apud Dianam *part. 6. tract. 7. resol. 35.* Quia inquiunt, quod factus quis subditus vnius non debet fieri subditus alterius in præiudicium prioris. Horum sententiam Doctorum amplectitur Trullench. *vbi infrà num. 10. & 27.*

Respondeo posse, quia omnium illorum, & singulorum est subditus. Sic Riccius, Garcias, & Rubeos, quos affert, & sequitur Philibertus *cap. 8. cit. numero 8.* Sic etiam Dicastillo *loco citato, num. 130.* Nec talis facit quid in præiudicium alterius, sed vtitur iure suo legibus concesso. Lege Dianam *part. 8. tract. 2. resol. 10.*

QVÆSTIO XVI.

An possidens Præstimonium possit Ordinari ab Episcopo loci, in quo residet Præstimoniam?

NEgant Abbas, Felinus, Angel. & alij *quæst. 13.* pro prima sententia adducti. Siluest. *verb. Cultus, §. 4.* & Henriq. *lib. 10. cap. 22. tract. 1.* nisi casu, quo possidens in loco vbi residet præstimonium, personaliter resideat.

Sed probabiliùs respondeo: posse à tali Episcopo Ordinari. Quia etiam præstimonium est quoddam beneficium: at (vt *loc. cit.* est habitum) *cap. cum nullus*, sine limitatione loquitur de omni beneficio: ergo. Sic Philibertus *tract. 1. part. 5. cap. 8. num. 5. & tract. 2. part. 6. cap. 6. num. 23.* Riccius *in praxi fori Eccles. resol. 258.* Barbosa *de Offic. & potest. Episc. alleg. 4. num. 48.* & Henriquez *loc. cit. in marg. lit. H.* penes ipsum. Sed ex his non bene citat Philibertus Henricum pro hac parte: nam licèt *in marg. lit. H.* non *A*, vt habes apud dictum, dicat, hanc nostram sententiam esse probabilem, in textu tamen oppositam partem, pro qua illum nos citauimus, apertè tenet, his verbis: Si verò beneficium nullam residentiam, etiam ex consuetudine receptam requirat, vt præstimonium, non videtur satis, vt ratione illius acquirat domicilium, nisi in illo personaliter resideat. Sic ille. Lege Trullench. *lib. 6. de Sacram. dub. 7. n. 18.*

QVÆSTIO XVII.

An possit quis Ordinari ab Episcopo, in cuius Diœcesi pensionem ex aliquo beneficio habet.

REspondeo: non posse, quia pensio ex beneficio non est beneficium, quod reddat pensionarium subditum illi Episcopo, sub cuius iurisdictione est beneficium illam pensionem habens. Sic Garcias, & Philibert. *loc. cit. num. 13.* Qui eadem ratione negat posse quem Ordinari ratione Capellaniæ temporalis, ab illo Episcopo in cuius Diœcesi est fundata. An verò possit quis Ordinari à proprio Episcopo ad titulum pensionis, vel capellaniæ perpetuæ, dicemus *infrà disp. 9. q. 16. & 17.* Lege Riccium *in praxi fori Eccles. resol. 126.* aliàs 301. Trullench. *lib. 6. dub. 7. num. 24.* & alios apud ipsos.

QVÆSTIO XVIII.

An Episcopus, possit promouere ad Ordines illum, qui in sua Diœcesi patrimonium sufficiens habet?

AFfirmare posset Gotfredus, qui *tit. de præbend. num. 14.* (vt refert Filliuc. *tom. 3. tract. 41. numero 1.* sustinuit, patrimonium, in cuius titulum promouetur quis ad Ordines, esse beneficium Ecclesiasticum.

Sed certissimè respondeo: non posse, nisi aliàs prædictus promouendus esset subditus illi Episcopo, vel ratione Originis, vel domicilij. Quia certissimum est, patrimonium non esse beneficium, vt bene probat Filliucius *loc. cit.* & tenet etiam Philibertus *Tract. 1. part. 5. cap 8. num. 11.*

QVÆSTIO XIX.

An possit Episcopus Ordinare illum, qui in sua Diœcesi nullum habet beneficium: attamen Episcopus optans illum Ordinare, beneficium hac sola intentione illi confert?

NEgant Glossa *in cap. Eos qui, de tempor. Ordin. verb. figmentum.* Francius *in cap. cum nullus.* Riccius *resol. 262.* Barbosa *de Offic. & potest. Episc. alleg. 4. num. 47.* Quaranta *verb. Ordo.* Quos omnes citat, & sequitur Philibert. *loco citato, num. 7.* eo quòd hæc beneficij collatio esset in fraudem legis, nempe ad eximendum Ordinandum à Iurisdictione sui Episcopi: at fraus, & dolus nemini debent patrocinari: ergo. Ita etiam Machado *tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 3. docum. 4. num. 4. pag. 11.* quos vidétur sequi Diana *part. 8. tract. 2. resol. 22.*

Sed æquè probabiliter respondeo: posse Episcopum dictum Clericum, cui beneficium contulit, licitè Ordinare. Quia ius solùm requirit, quod quis beneficium legitimè obtineat, vt ratione illius ad Ordines promoueri possit: nec distinguit quo fine, aut ratione quis illud obtineat: ergo nec nos distinguere debemus. Nec quid obstat fundamentum contrarium: dicendum enim, nullo modo in fraudem legis facere, qui vtitur iure suo, quod lege ipsa nititur. Sic Vgolinus *de Offic. Episcop. cap. 16. §. 3.* & dicit probabile Philibertus *loc. cit.*

QVÆSTIO XX.

An Episcopus, qui Ordinat aliquem sola ratione beneficij, quod in sua Diœcesi habet, possit eundem ab interstitiis dispensare?

NEgat Marius Anton. *lib.1. variar. resol.112. casu* 28. & penes ipsum Nauarr. *lib.1. consil. de tempor. Ordin. consil.*26. quos sequitur Philibertus *tract.1. part.5. cap.*8. *num.*13. & ni fallor, Machado *tom.2. sum.lib.4.part.1. tract.3. docum.4.num.5.* cum vltimo in loco horum sententiam apponat.

Sed probabilius respondeo: posse, quia qui ratione beneficij fit subditus ad Ordines, etiam fit quoad omnia concernentia ad illos (inter quæ sunt interstitia) iuxta illud commune: concesso aliquo, omne id concedi videtur sine quo illud existere non potest: ergo. Sic Garcia *de benef. part.2.cap.4.numero* 14. Squillante *de Priuileg. Cler. cap.4. num.*244. Barbosa *de Offic. Episcop. allegat.* 4. *num.* 54. & alij quos citat,& sequitur Diana *part.*8. *tract.a.resol.*25.

QVÆSTIO XXI.

An Episcopus Ordinarius possit triennalem familiarem sibi non subditum, Ordinare?

REspondeo: posse, dummodo statim illi beneficium congruum conferat. Quia hanc facultatem concessit Episcopis Tridentinum *sess.*13. *de reform.cap.*9. (non 3. vt habet apud me Henriquez.) Sic ipse *lib.*10. *cap.*22. *num.*2. *fine.* Suarez *de censur. disp.*51. *sect.* 2. Bonac.*loc.cit.num.*15. Hurtado *de Ordine,diff.*17. Vasquez *disp.*243. *num.*49. Philibertus *tract.*1. *part.*5.*cap.*5. *num.*1. Diana 4.*part.tract.*4. *resol.* 145. & omnes apud Dicastillum *tract.*6. *disp.*1. *dub.*16. *num.*228. & rursus apud Dianam *part.*8. *tractat.*2. *resol.*17.

QVÆSTIO XXII.

An oneri conferendi triennali præfato beneficium statim, *satisfaciat Episcopus conferendo beneficium, cùm primùm vacauerit?*

AFfirmant Vasquez, & Hurtado *loc. citatis*, & Henriquez *loc. cit.* per hæc verba: Episcopus Ordinarius familiarem non subditum, qui triennio fruitur continua eius commensalitate, potest tonsura initiare: aut etiam sacris, quando beneficium vacans parat huic statim conferre.

Sed probabilius respondeo: non satisfacere, nisi talem beneficij collationem faciat intra decem dies à die Ordinationis. Sic Philibertus *loc.cit. à num.*6. vbi ex aliis refert, quendam Episcopum incidisse in pœnas Ordinantis non suos, eo quòd quandam collationem beneficij triennali suo fecisset post sex menses à die Ordinationis. Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. §. *Dimissoria, & part.* 2. *verb. Ordo.* Molfes. Riccius, Alexand. & alij apud Philibertum. Sic etiam Diana *part.* 8. *tract.* 2. *resol.* 33. Auersa *de Sacram. Ordinis, quæst.*3.*sect.*6.

QVÆSTIO XXIII.

An etiam possit Episcopus triennalem famulum sui familiaris statim collato beneficio Ordinare?

REspondeo: posse, quia famuli familiarium Episcoporum, famuli verè sunt Episcoporum: ergo debent frui familiarium priuilegio. Sic Philibertus *loc.cit.num.*18. per hæc verba: Sufficiat hic notare, etiam famulos familiarium Episcopi, qui expensis Episcopi viuunt, dici familiares Episcopi, & frui priuilegio Trident. *dict.sess.*23. *cap.*9.*de reform.* consequenter posse ab eodem Episcopo Ordinari, collato statim beneficio.Sic Sanchez *in Opusc. lib.*7. *cap.*1. *dub.*20. *n.*24. Diana *tract.*4. *resol.*144. *part.*4. Hinc priuilegium concessum militibus, vt tempore quadragesimæ comedant carnes, dixi consultus extendi ad famulos, & famulas eorundem militum, cum militet eadem ratio. Pro qua sententia facit doctrina Mandozij *reg.*3. *Cancel. quæst.* 16. famulos familiarium Cardinalium gaudere priuilegio familiarium Cardinalis. Sic Philibert. Et sic etiam Dicastillo *loc.cit.num.*230. Diana rursus *part.*8. *tract.*2. *resol.*34. Auersa *loc. cit.* Barbosa *de potest. Episcopi part.*2.*alleg.*5.*n.*7. Escobar *in Theolog.morali,tract.*7. *exam.*8. *cap.*4. *num.*73.

QVÆSTIO XXIV.

An triennium, quod familiaris Episcopi debet transigere in eius seruitute, debeat esse continuatum, & completum?

REspondeo affirmatiuè: nam licèt annus inceptus, & dies inchoata pro completo habeatur in fauorabilibus, *vt suprà* est habitum: non tamen in odiosis; nam in his annus cœptus non habetur pro completo,& ita debet impleri; vnde non sufficiet in præsenti, quod vltimus annus triennij fuerit cœptus, vt familiaris à suo Episcopo Ordinari possit. Sic communis. Legatur Philibertus *vbi infrà, num.*2.

Nota tamen, quod si seruitus talis familiaris cœperit antequam Episcopus crearetur, tunc computanda erit in spatio dicto triennali, vt docent ex S. Congregatione Riccius *decis.*110. Auila, Garcias, Fomarius, & Barbosa, quos affert, & sequitur Philibertus *loco citato,numero* 4. *pagina* 93. Palaus *tom.*4. *tract.*27.*punct.*15.*num.*6. Dicastillo *tract.*6. *disput.* 1. *resol.*30.

QVÆSTIO XXV.

An seruitus triennalis facta Episcopo absenti, tribuat illi ius Ordinandi suum familiarem?

REspondeo negatiuè, quia absens nullo modo dicitur familiaris. Vnde si quis in regione remota in Episcopi obsequiis manserit, etiamsi de ipsius Episcopi sumptibus vixerit, non poterit ab illo Ordinari. Sic Maiol. *lib.*4.*de irregularitat.cap.*2.*n.*5. Quaranta *verb. Ordo*, §. *limita*, Suarez *de cens. disput.*31. *sect.*1. (non 15. vt habet Philibertus) *n.*15. Barbosa *allegat.*5. *num.*6. Molfes. *tract.*2.*c.*2.*num.*8, & alij, quos affert, & sequitur Philibertus *loco citato, num.*4. Ludouicus *quæst.* 2. *de Ordine, artic.* 3. *dub.* 5. *pagina* 772. Palaus *loco citato*, & Dicastillo *num.*230. Diana *resol.*31. & Sanchez *tom.* 2. *consil. libro* 7.

lib.7.c.1.dub.10. Qui ſecus dicunt caſu,quo Familiaris Epiſcopi illi in Ciuitate inſeruiat, ſed extra domum, ſi eius expenſis alatur, quia tunc rectè poterit ab illo Ordinari, eo quòd triennium datur à Tridentino, vt Epiſcopus noſcat mores Familiaris: at optimè cognoſcet quando continuò in ſuo ſeruitio aſſiſtit, licèt in alia domo habitet: ergo.

QVÆSTIO XXVI.

An poſſit Epiſcopus ad titulum penſionis, vel patrimonij, pro Eccleſiæ ſuæ vtilitate, aut neceſſitate, ſuum triennalem familiarem Ordinare?

AFfirmant (penes Philibert.) Garcias *part. 2. de benefic. c.5.n.81.& 82.* Barboſa *alleg.5. n. 12. & 13.* & Vaſq. *tom.3.in 3.part. diſp. 245. num. 49.* Verùm ex his authoribus Vaſquez nullo modo id docet loco à Philibert. citato. Affirmat etiam Dicaſtillo *loc.cit.num.229.*

Sed probabiliùs reſpondeo, non poſſe, niſi aliàs Epiſcopus familiari Ordinando ſtatim, id eſt intra decem dies, iuxta dicta *q.22.* beneficium conferat. Quia ad collationem Ordinum requiritur ſubiectio Ordinandi, vt habetur *in c.cùm Nullus,*cit. At nullus efficitur alieno Epiſcopo ſubditus, ratione penſionis, vel patrimonij, vt ex dictis *q.18.* conſtat: ergo. Sic Philibert.*tr.1.part.5.c.9.n.15.& c.8.n.20.*

QVÆSTIO XXVII.

An ſi Epiſcopus conferat beneficium ſuo familiari, poſſit non expectato triennio, Ordines illi conferre?

NEgat Pertus de Ledeſma *in Sum.tr.de Ord. c. 5. poſt 9.concl.pag.mihi* 340.

Sed probabiliùs reſpondeo: poſſe, quia tunc iam non Ordinat Epiſcopus ſuum familiarem, ratione familiaritatis, ſed prætextu beneficij ab eo collati, ratione cuius ſit illi ſubditus. Sic Sanch.*tom.2.opuſc.lib.7.c.1.dub.10.num.25* & Henriquez ab eo conſultus, quos refert, & ſequitur Diana *4.par.tr. 4. reſ. 146.* Quibus addo Philibert.*tract.1.par.5. c.8. n.9. & c.9. n.9.* Dicaſtillum *loc.cit. n.230.* Sanchez *tom. 2. conſ. lib 7.cap. 1.dub.10.n.25.* Auerſam *de Sacr. Ord. q. 3. ſect.6.*& Dianam *part.8.tr.2.reſ.37.*

QVÆSTIO XXVIII.

An etiam Epiſcopi titulares (vulgò Obiſpos de anillo) poſſint ſuos triennales familiares ad Ordines promouere?

REſpondeo negatiuè, quia id expreſsè denegat illis Concilium Tridentinum *ſeſſ.14.c.2.* per hæc verba: Nemo Epiſcoporum, qui titulares vocantur, etiamſi in loco nullius Diœceſis, etiam exempto, aut aliquo Monaſterio, cuiuſvis Ordinis reſederint, aut moram traxerint, vigore cuiuſvis priuilegij ſibi de promouendo quoſcunque ad ſe venientes pro tempore conceſſi, alterius ſubditum etiam prætextu familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis abſque ſui proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut literis dimiſſoriis, ad aliquos ſacros Ordinea, aut minores, vel primam Tonſuram promouere, ſeu Ordinare valeant. Contra facientes ab exercitio Pontificalium per annum; taliter verò promotos, ab executione Ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo Prælato viſum fuerit, ipſo iure ſint ſuſpenſi. Sic Concilium, & ex illo omnes. Azor *2.part.lib.2.c.48.* Vaſquez *tom.3. diſp.242.à n.45.* Torreblanca *lib. 1. pract. cap. 13. à n.15.* Philibert.*c.9.cit.n.16.* & alij, quos ſequitur Dicaſtillo *loc.cit.n.231.*& Diana *par.8.tr.2.reſ.28.*

QVÆSTIO XXIX.

An poſſit Epiſcopus in aliena Diœceſi conferre ſuis ſubditis primam Tonſuram in priuato aliquo cubiculo, abſque licentia Diœceſani?

NEgant Campanillus, Barboſa, Sanchez, & Cæſar Madius, quos affert Philibert. *tr.1.part. 5. c.10.* qui etiam citat Dianam *3. part.tr.4.reſ.194.* ſed malè: quia Diana ibi ſolùm loquitur de Epiſcopo Ordinante alienum, de quo egimus *ſup.q.4.*

Sed æquè probabiliter reſpondeo: poſſe, quia quamuis Epiſcopus non poſſit (ex Tridentino *ſeſſ. 6. cap.5.*) in aliena Diœceſi Pontificalia exercere, abſque licentia Diœceſani: poteſt tamen Tonſuram conferre ſine exercitio Pontificalium in priuato cubiculo, ſeu Oratorio: ergo. Sic Henriquez *lib.3.c.6.n.6.* Azor.*par.2.lib.3.c.48.q.5.* Fornarius *de Ord.c.5.§.4. not.4.* Bonac. *de Sacr. diſp.3. quæſt. vnica, punct. 2. n.13. & diſp.8. punct. 4.n. 28.* Villalob. *tr.8. diff.7. n.17.* Diana *4.par.tr.4.reſol.143.& 5.par. tr. 10. reſol.45.* Philibert. *loc. cit.* & alij penes ipſos.

QVÆSTIO XXX.

An Epiſcopus inuitatus ad Ordinandum in aliena Diœceſi, poſſit ibi Ordinare proprios ſubditos, abſque expreſſa licentia illius, à quo inuitatus eſt?

NEgant Miranda *in Man. tom.1. q.36. art.3.* & Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.2.alleg.4.n.64.*

Sed probabiliùs reſpondeo: poſſe, quia vt licitè hoc faciat, ſufficit generalis licentia, quam à Diœceſano ad Ordinandum habet. Imò non ſolùm poterit ſuos Ordinare ſubditos, verùm etiam aliorum Epiſcoporum, ſi litteras dimiſſorias habeant. Sic Venetus, Nauar. Toletus. Fornarius, Alzedo, & Luyſius Turrianus, quos affert, & ſequitur Diana *4.part.tr.4. reſ.144.& part.5.tr.10.reſol.45. in fine,* Bonacina *loc. cit.n.28.* Ioan. de Croce *in Sum. de Sacr. Ord. dub. 4. concl.2.* Villalob.*tr. 12. diff. 9.* Farinac. apud ipſum, & Gutierrez *lib.1.qq.can.c.26.n.9.* qui ſubdunt, ita declaratum fuiſſe à S. Congregatione Cardinalium.

QVÆSTIO XXXI.

An Epiſcopus ordinans abſque dimiſſoriis alienum, ſit per annum non ſolùm à collatione Ordinum, quos malè contulit ſuſpenſus, verùm à collatione omnium Ordinum?

AFfirmant eſſe à collatione omnium Ordinum ſuſpenſum, Gloſſa *in capit. 2. de tempore Ord.in 6.* Saÿrus *de cenſ.lib.4.c.12.n.30.* Campanil. *in diuerſor. Iuris Canonici, rubr.9.cap.1. num. 16.* Barboſa *de Officio, & poteſtate Epiſcopi allegat.8. num.1.*

QVÆSTIO XX.

An Episcopus, qui Ordinat aliquem sola ratione beneficij, quod in sua Diœcesi habet, possit eundem ab interstitiis dispensare?

NEgat Marius Anton. *lib.1. variar. resol.112. casu 28.* & penes ipsum Nauarr. *lib.1. consil. de tempor. Ordin. consil.26.* quos sequitur Philibertus *tract.1. part.5. cap.8. num.13.* & ni fallor, Machado *tom.2. sum.lib.4.part.1. tract.3. docum.4.num.5.* cum vltimo in loco horum sententiam apponat.

Sed probabilius respondeo: posse, quia qui ratione beneficij fit subditus ad Ordines, etiam fit quoad omnia concernentia ad illos (inter quæ sunt interstitia) iuxta illud commune: concesso aliquo, omne id concedi videtur sine quo illud existere non potest: ergo. Sic Garcia *de benef. part.2.cap.4.numero 14.* Squillante *de Priuileg. Cler. cap.4. num. 144.* Barbosa *de Offic. Episcop. allegat.4. num.54.* & alij quos citat,& sequitur Diana *part.8. tract.2.resol.25.*

QVÆSTIO XXI.

An Episcopus Ordinarius possit triennalem familiarem sibi non subditum, Ordinare?

REspondeo: posse, dummodo statim illi beneficium congruum conferat. Quia hanc facultatem concessit Episcopis Tridentinum *sess.13. de reform.cap.9.* (non 3. vt habet apud me Henriquez.) Sic ipse *lib.10. cap.22. num.2. fine.* Suarez *de censur. disp.51. sect.2.* Bonac.*loc.cit.num.15.* Hurtado *de Ordine,diff.17.* Vasquez *disp.243. num.49.* Philibertus *tract.1. part.5.cap.5. num.1.* Diana *4.part.tract.4. resol. 145.* & omnes apud Dicastillum *tract.6. disp.1. dub.16. num.128.* & rursus apud Dianam *part.8. tractat.2. resol.17.*

QVÆSTIO XXII.

An oneri conferendi triennali præfato beneficium statim, satisfaciat Episcopus conferendo beneficium, cùm primùm vacauerit?

AFfirmant Vasquez, & Hurtado *loc. citatis*, & Henriquez *loc. cit.* per hæc verba: Episcopus Ordinarius familiarem non subditum, qui triennio fruitur continua eius commensalitate, potest tonsura initiare: aut etiam sacris, quando beneficium vacans parat huic statim conferre.

Sed probabilius respondeo: non satisfacere, nisi talem beneficij collationem faciat intra decem dies à die Ordinationis. Sic Philibertus *loc.cit. à num.6.* vbi ex aliis refert, quendam Episcopum incidisse in pœnas Ordinantis non suos, eo quòd quandam collationem beneficij triennali suo fecisset post sex menses à die Ordinationis. Zerola *in praxi Episcop. part. 1. §. Dimissoria, & part. 2. verb. Ordo.* Molfes. Riccius, Alexand. & alij apud Philibertum. Sic etiam Diana *part. 8. tract. 2. resol. 33.* Auersa *de Sacram. Ordinis, quæst.3.sect.6.*

QVÆSTIO XXIII.

An etiam possit Episcopus triennalem famulum sui familiaris statim collato beneficio Ordinare?

REspondeo: posse, quia famuli familiarium Episcoporum, famuli verè sunt Episcoporum: ergo debent frui familiarium priuilegio. Sic Philibertus *loc.cit.num.18.* per hæc verba: Sufficiat hic notare, etiam famulos familiarium Episcopi, qui expensis Episcopi viuunt, dici familiares Episcopi, & frui priuilegio Trident. *dict.sess.23. cap.9.de reform.* consequenter posse ab eodem Episcopo Ordinari, collato statim beneficio.Sic Sanchez *in Opusc. lib.7. cap.1. dub.10. n.24.* Diana *tract.4. resol.144. part.4.* Hinc priuilegium concessum militibus, vt tempore quadragesimæ comedant carnes, dixi consultus extendi ad famulos, & famulas eorundem militum, cum militet eadem ratio. Pro qua sententia facie doctrina Mandozij *reg.3. Cancel. quæst. 16.* famulos familiarium Cardinalium gaudere priuilegio familiarium Cardinalis. Sic Philibert. Et sic etiam Dicastillo *loc.cit.num.230.* Diana rursus *part.8. tract.2. resol.34.* Auersa *loc. cit.* Barbosa *de potest. Episcopi part.2.alleg.5.n.7.* Escobar *in Theolog.morali,tract.7. exam.8. cap.4. num.73.*

QVÆSTIO XXIV.

An triennium, quod familiaris Episcopi debet transigere in eius seruitute, debeat esse continuatum, & completum?

REspondeo affirmatiuè: nam licèt annus inceptus, & dies incboata pro completo habeatur in fauorabilibus, *vt suprà* est habitum: non tamen in odiosis; nam in his annus cœptus non habetur pro completo,& ita debet impleri; vnde non sufficiet in præsenti, quod vltimus annus triennij fuerit cœptus, vt familiaris à suo Episcopo Ordinari possit. Sic communis. Legatur Philibertus *vbi infrà, num.2.*

Nota tamen, quod si seruitus talis familiaris cœperit antequam Episcopus crearetur, tunc computanda erit in spatio dicto triennali, vt docent ex S. Congregatione Riccius *decis.110.* Auila, Garcias, Fornarius, & Barbosa, quos affert, & sequitur Philibertus *loco citato, numero 4. pagina 93.* Palaus *tom.4. tract.27.punct.15.num.6.* Dicastillo *tract.6. disput. 1. resol.30.*

QVÆSTIO XXV.

An seruitus triennalis facta Episcopo absenti, tribuat illi ius Ordinandi suum familiarem?

REspondeo negatiuè, quia absens nullo modo dicitur familiaris. Vnde si quis in regione remota in Episcopi obsequiis mansetit, etiamsi de ipsius Episcopi sumptibus vixerit, non poterit ab illo Ordinari. Sic Maiol. *lib.4.de irregularitat.cap.2.n.5.* Quaranta *verb. Ordo, §. limita*, Suarez *de cens. disput.31. sect.1.* (non 15. vt habet Philibertus) *n.15.* Barbosa *allegat.5. num.6.* Molfes. *tract.2. c. 2.num.8.* & alij, quos affert, & sequitur Philibertus *loco citato, num.4.* Ludouicus *quæst. 2. de Ordine, artic. 3. dub. 5. pagina 772.* Palaus *loco citato*, & Dicastillo *num.230.* Diana *resol.31.* & Sanchez *tom. 2. consil. libro 7.*

lib.7.c.1.dub.10. Qui secus dicunt casu,quo Familiaris Episcopi illi in Ciuitate inseruiat, sed extra domum, si eius expensis alatur, quia tunc rectè poterit ab illo Ordinari, eo quòd triennium datur à Tridentino, vt Episcopus noscat mores Familiaris: at optimè cognoscet quando continuò in suo seruitio assistit, licet in alia domo habitet: ergo.

QVÆSTIO XXVI.

An possit Episcopus ad titulum pensionis, vel patrimonij, pro Ecclesiæ suæ vtilitate, aut necessitate, suum triennalem familiarem Ordinare?

AFfirmant (penes Philibert.) Gatcias *part. 2. de benefic. c.5.n.81.& 82.* Barbosa *alleg.5. n. 12. & 13.* & Vasq. *tom.3.in 3.part. disp. 245. num. 49.* Verùm ex his authoribus Vasquez nullo modo id docet loco à Philibert. citato. Affirmat etiam Dicastillo *loc.cit.num.229.*

Sed probabiliùs respondeo, non posse, nisi aliàs Episcopus familiari Ordinando statim, id est intra decem dies, iuxta dicta *q.22.* beneficium conferat. Quia ad collationem Ordinum requiritur subiectio Ordinandi, vt habetur *in c.cùm Nullus*,cit. At nullus efficitur alieno Episcopo subditus, ratione pensionis, vel patrimonij, vt ex dictis *q.18.* constat: ergo. Sic Philibert.*tr.1.part.5.c.9.n.15.& c.8.n.20.*

QVÆSTIO XXVII.

An si Episcopus conferat beneficium suo familiari, possit non expectato triennio, Ordines illi conferre?

NEgat Petrus de Ledesma *in Sum.tr.de Ord. c. 5. post 9.concl.pag.mihi 340.*

Sed probabiliùs respondeo: posse, quia tunc iam non Ordinat Episcopus suum familiarem, ratione familiaritatis, sed prætextu beneficij ab eo collati, ratione cuius fit illi subditus. Sic Sanch.*tom.2.opusc.lib. 7.c.1.dub.10.num.15.*& Henriquez ab eo consultus, quos refert, & sequitur Diana *4. par.tr. 4. ref. 146.* Quibus addo Philibert.*tract. 1.par.5. c.8. n.9. & c.9. n.4.* Dicastillum *loc.cit. n.230.* Sanchez *tom. 2. consil. lib 7.cap.1.dub.10.n.15.* Auersam *de Sacr. Ord. q. 3. sect.6.*& Dianam *part.8.tr.2.ref.37.*

QVÆSTIO XXVIII.

An etiam Episcopi titulares (vulgò Obispos de anillo) possint suos triennales familiares ad Ordines promouere?

REspondeo negatiuè, quia id expresè denegat illis Concilium Tridentinum *sess. 14.c.2.* per hæc verba: Nemo Episcoporum, qui titulares vocantur, etiamsi in loco nullius Diœcesis, etiam exempto, aut aliquo Monasterio, cuiusvis Ordinis resederint, aut motam traxerint, vigore cuiusvis priuilegij sibi de promouendo quoscunque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum etiam prætextu familiaritatis, aut continuæ commensalitatis absque sui proprij Prælati expresso consensu, aut literis dimissoriis, ad aliquos sacros Ordines, aut minores, vel primam Tonsuram promouere, seu Ordinare valeant. Contra facientes ab exercitio Pontificalium per annum; taliter verò promotos, ab executione Ordinum sic susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso iure sint suspensi. Sic Concilium,& ex illo omnes. Azor *2.part.lib.2.c.48.* Vasquez *tom.3. disp.242.à n.45.* Torreblanca *lib. 1. pract. cap. 15. à n.15.* Philibert.*c.9.cit.n.16.* & alij,quos sequitur Dicastillo *loc.cit.n.231.*& Diana *par.8.tr.2.ref.28.*

QVÆSTIO XXIX.

An possit Episcopus in aliena Diœcesi conferre suis subditis primam Tonsuram in priuato aliquo cubiculo, absque licentia Diœcesani?

NEgant Campanillus, Barbosa, Sanchez, & Cæsar Medius, quos affert Philibert. *tr.1.part. 5. c.10.* qui etiam citat Dianam *3. part.tr.4.ref.194.* sed malè: quia Diana ibi solùm loquitur de Episcopo Ordinante alienum,de quo egimus *sup.q.4.*

Sed æquè probabiliter respondeo: posse, quia quamuis Episcopus non possit (ex Tridentino *sess. 6. cap.5.*) in aliena Diœcesi Pontificalia exercere, absque licentia Diœcesani: potest tamen Tonsuram conferre sine exercitio Pontificalium in priuato cubiculo,seu Oratorio:ergo.Sic Henriquez *lib. 3.c.6.n.6.* Azor.*par.1.lib.3.c.48.q.5.*Fornarius *de Ord.c.5.§.4. not.4.* Bonac. *de Sacr. disp.5. quæst. vnica, punct. 2. n.13.& disp.8. punct. 4.n. 28.* Villalob. *tr.8. diff.7. n.17.*Diana *4.par.tr.4.resol.143.& 5.par. tr. 10. resol.45.* Philibert. *loc. cit.* & alij penes ipsos.

QVÆSTIO XXX.

An Episcopus inuitatus ad Ordinandum in aliena Diœcesi, possit ibi Ordinare proprios subditos, absque expressa licentia illius, à quo inuitatus est?

NEgant Miranda *in Man. tom. 1. q.36. art.3.*& Barbosa *de potest. Episc. part.2.alleg.4.n.64.*

Sed probabiliùs respondeo: posse, quia vt licitè hoc faciat, sufficit generalis licentia,quam à Diœcesano ad Ordinandum habet. Imò non solùm poterit suos Ordinare subditos, verùm etiam aliorum Episcoporum, si litteras dimissorias habeant. Sic Venetus,Nauar.Toletus, Fornatius, Alzedo, & Luysius Turrianus, quos affert,& sequitur Diana *4.part.tr.4. ref.144.& part.5.tr.10.resol.45. in fine,* Bonacina *loc. cit.n.28.* Ioan.de Cruce *in Sum. de Sacr. Ord. dub. 4. concl.2.* Villalob.*tr.11. diff. 9.* Farinac. apud ipsum, & Gutierrez *lib.1.qq.can.c.16.n.9.* qui subdunt,ita declaratum fuisse à S. Congregatione Cardinalium.

QVÆSTIO XXXI.

An Episcopus ordinans absque dimissoriis alienum, sit per annum non solùm à collatione Ordinum, quos malè contulit suspensus, verùm à collatione omnium Ordinum?

AFfirmant esse à collatione omnium Ordinum suspensum, Glossa *in capit. 2. de tempore Ord.in 6.* Sayrus *de censf.lib.4.c.12.n.30.* Campanil. *in diuersor. Iuris Canonici, rubr.9.cap.1. num. 16.* Barbosa *de Officio, & potestate Episcopi allegat.8. num.1.*

*num.*1.qui pro eadem sententia citat Suarium *tom.*5. *disp.*15.*sect.*1.*num.*15.Qui de hac quæstione nec verbum dicit; & Vgolinum *de Offic. & potestate Episcopi cap.*16. §. 22.*numero* 2. qui oppositam sententiam docet.

Sed probabiliùs respondeo: Solùm esse suspensum à collatione Ordinum, quos malè contulit, à Diaconatu, v. g. Subdiaconatu, *&c.* quia pœna non debet extendi extra culpam: sed culpa solùm fuit commissa in collatione vnius, vel alterius Ordinis: ergo non est extendenda ad omnes. Sic Geminian. Philippus Francus, Vgolinus, Graffis, Riccius, Molfesius, & alij, quos affert, & sequitur Philibert.*tr.* 1. *par.*4.*c.*10.*n.*3.Nauarr.*lib.*1. *consf.* 31. & 39.*de tempore Ordin.*

QVÆSTIO XXXII.

An Episcopus ordinans subditum alienum sub spe ratihabitionis, incurrat dictam suspensionem?

AFfirmant Salzedo *in pract.c.*26.Rebuff. *in praxi Episc.tit. de litteris dimiss.n.*11. & 29. Parisius *consf.*136.*vol.*4.Quarant.*verb.Ordo,vers. Amplia.* Bonac.*disp.*8.*quæst.vnica,punct.*4.*n.*28.Barbos.*loc.cit. alleg.*8.*n.*4.Luy sius *de cens.lib.*5.*disp.*46.*dub.*1.Auila *de cens.par.*3.*disp.*5.*dub.*7.§.*dico* 5.Sanch.*lib.*7.*opusc. cap.*1.*dub.*20.

Sed æquè probabiliter respondeo, non incurrere, quia ad incurrendam dictam suspensionem requiritur præsumptio, vt colligitur ex illis verbis textus: *Scienter, seu affectata ignorantia, vel quocumque alio figmento quæsito, præsumpserit Ordinare*: Sed sic est, quod bona fides, seu spes rationabilis ratihabitionis excusat præsumptionem: ergo.Sic Philibert. *tract.*1. *part.*5.*c.*10.*n.*5.& *c.*11.*n.*15.qui & citat Mandosium *de regul.Cancell.*24.*quæst.*4.Fornarium *cap.*5. *de Ordine,n.*4. Molfes.*tr.*2.*c.*2.*n.*14. Suar.*tom.*5. *disp.*31. *sect.*1.*n.*17. Franciscum Marcum *decis. Delphin.*105. *lib.*10.Tuscum *verb.Ordo,concl.*188. *n.*41. Maiolum *de irregular.lib.*4.*c.*2.*n.*7. Cherubinum *ad constit.*40. *Clementis VIII.schol.*4. & Dian. 3.*par.tr.*4.*res.* 191. Sed ex his Doctoribus Fornarius in oppositam partem se inclinat, & Suarez huiusmodi ratihabitionem tardò admittendam esse adstruit. Tenent etiam Petrus de Ledesma,quem citat, & sequitur Diana *loc. cit.*& *part.*5.*tr.*10.*res.*38.vbi pro hac parte citat Reginaldum *lib.*32.*tr.*2.*c.*14.*sect.*3.*n.*69. & pro contraria Mandosium, quem non vidi: Barbosa *in remission. Doctorum ad varia loca* Trident. *sess.*23.*c.*8. *n.*11.*fol. mihi* 69. quem etiam pro contraria opinione citat Philibertus.

QVÆSTIO XXXIII.

An à dicta suspensione excusetur Episcopus, qui bona fide, aut ignorantia inuincibili alienum Ordinat?

REspondeo: excusari. Ideoque si Episcopus ignoranter Ordinat aliquem, qui ex malitia, vel ex simplicitate inter multitudinem Ordinandorum se ingereret; aut alium, de quo patentes eius esse de sua Diœcesi testarentur; aut denique illum, qui dimissorias falsas, approbatas tamen ab illo, vel ab eius vicario, aut examinatoribus: reuera à dicta suspensione excusaretur. Sic Nauarr. *consf.* 8. *de tempor. Ordin.* Quaranta *verb. Ordo*, Molfes. & Riccius, quos citat, & sequitur Philibert. *loco citato, cap.*10. *num.* 5. & penes ipsos facta Congr. Cardinalium.

DISPUTATIO IX.

De qualitate, & quantitate patrimonij, vel beneficij ad Ordines requisiti?

QVÆSTIO PRIMA.

An Clericus sæcularis possit initiari Sacris, si non habeat necessaria ad victum?

RESPONDEO: non posse, nisi habeat congruam sustentationem ex beneficio certo, aut ex pensione, donatione, vel patrimonio. Quia sic definit Tridentinum *sess.*21. *de reform.c.*2. & antea alia Concilia, & Canones.

Secus dicendum est de Regularibus solemniter professis. Nam voluntaria paupertas, quam solemni voto emittunt, pro magnis opibus computatur, vel beneficij Ecclesiastici loco succedit. Sic omnes. Lege Henriq. *lib.*10.*cap.*17.§.3.Barbosam *part.*2.*de potest. Episcopi,alleg.*19.*n.*4. Vasquium *disp.*246.*c.*6. *in fine*, & Palaum *tom.* 4. *tr.* 27.*punct.* 9. *a n.* 1.

QVÆSTIO II.

An Patres Societatis Iesu possint ante solemnem professionem, post simplicia vota quemcunque Sacrum Ordinem recipere?

REspondeo: posse, quia id eis concessit Gregor. XIII.in quadam Bulla edita anno 1573. die vltima Februarij, vt refert Philibert. *tr.*1.*part.*6.*cap.*5. *n.*4.Quod si contingat è Societate quos eijci, in Sacris iam constitutos, & carentes beneficio, vel patrimonio, tunc (addit Philibert.) Prælati eiusdem Societatis de honesto victu illis prouidere debent, donec sufficiens beneficium fuerint consecuti. Sic declarauit sac. Congregatio *sess.*21.*c.*2.*de reform.* cuius hæc sunt verba. *Quoad Iesuitas,cum post Sacerdotium exire non possint, nisi à Superioribus deijciantur, prouideatur illis de reddittu quadraginta aureorum annuorum ex bonis Religionis. Quoad alios qui arbitrio suo exire, quando volunt, possunt, ne detur illis occasio exeundi, vt fruantur illo reddittu, vocentur prius, & intelligant, qua alia via prospici possit: deinde maturè deliberandum.* Hæc ex sac. Congregatione Philibertus. Sic etiam Salzedo *in pract.crimin.cap.* 18. Ludouicus *q.*2.*de Ord. art.*10. *dub.* 1. *concl.* 2. *pag.* 800. Henr. Vasq. Barbosa,& Palaus *loc. cit.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO III.

An possit quis ordinari sine sufficienti patrimonio, aut beneficio, &c. cum sola fideiussione alimentorum?

NEgat Philibert. *loc. cit. cap. 7. diff. 2. pag.* 213. quia obligatio dicta personalis, non est (inquit) res immobilis, & pacificè possessa, & per illam Ordinandus non haberet ius in re, sed solùm ad rem: Concilium verò requirit pacificam patrimonij possessionem. Sic Nauar. *cons.* 34. *de tempor. Ord.* Riccius *in praxi, decis.* 318. Vgolinus *de Offic. Episcopi cap.* 26. §. 14. *numer.* 2. Molfes. *in Sum. tractat.* 2. *cap.* 14. *n.* 4. Azorius *moral. instit. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 4. *quæstione* 7. Ex quibus nonnulli referunt, ita à sacra Congregatione fuisse definitum. Huc vsque Philibertus. Sed ex his authoribus à se relatis, Nauar. oppositum videtur aliqualiter sentire: docet enim ibi, quod licèt patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatur, debeat esse in immobilibus, & non in mobilibus, non tamen ob id incurratur pœna aliqua: sed quidquid sit de hoc.

Probabiliter profectò respondeo: posse licitè Ordinari sola fideiussione, quia causa finalis, ob quam Concilium Trident. *sess.* 21. *cap.* 2. disponit, ne dentur Ordines sacri non habentibus beneficium, pensionem, vel matrimonium, ea præcipua est, ne qui diuino mysterio ascripti sunt, cum Ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere cogantur: ergo quoties prouidetur, vt fit cum fideiussione alimentorum mendicitati huiusmodi, sufficienter satisfiet menti, & dispositioni Concilij. Sic Grilenzonius *cons.* 14. quem refert, & sequitur Diana 5. *par. tr.* 10. *res.* 48. & ante ipsos cum aliis Barbosa *in remission. ad varia loca Concily, sess.* 21. *cap.* 2. *num* 11. *fol. mibi* 42. vbi sic ait: Ob penuriam Sacerdotum quandoque concessum est Ordinari sine beneficio, vel patrimonio, dummodo quis spondeat, se necessaria Ordinandis ministraturum. Docet Flaminius *dicto lib.* 2. *quæst.* 6. *n.* 11. Zech. dicto *cap. de Clericis, sub num.* 7. *vers.* 64. qui tamen videtur velle id semper posse fieri sine speciali dispensatione Papæ. Sic Barbosa.

QVÆSTIO IV.

An qui promouetur ad Ordines cum patrimonio, aut beneficio ficto, suspensionem incurrat?

NEgant (penes Philibertum) Henriquez *lib.* 13. *cap.* 37. *num.* 2. (qui & refert 12. Doctores) Viuald. *de suspens. numer.* 28. & 31. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 48. *num.* 16. Rodrig. *in Sum. part.* 2. *cap.* 14. *num.* 5. Sayrus *de censur. lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 23. Gutiert. *lib.* 2. *practicar. quæstion.* 65. *numer.* 11. Petrus de Ledesma *in Sum. de Ordine, cap.* 7. *diff.* 3. *conclus.* 6. Sà *verb. Suspensio, n.* 10. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. Glossa* 5. 6. 10. *n.* 22. Garcias *de benefic. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 161. & Diana 3. *part. tract.* 4. *de Sacram. resol.* 184. quibus addi possunt rursus idem Diana 2 *part. tract.* 16. *resol.* 5. & *part.* 5. *tract.* 10. *resol.* 50. Fornarius *cap.* 8. *num.* 8. Ægid. *de Sacram. disp.* 15. *num.* 38. Luysius *de Censur. lib.* 5. *disp.* 46. *dub.* 1. Auila *de Censur. part.* 3. *disp.* 5. *concl.* 1. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 18. *diff.* 10. *num.* 3. Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tractat.* 7. *document.* 9. *pag.* 37. Philibertus *tractat.* 2. *part.* 6. *cap.* 7. *diff.* 7. *pag.* 218. qui existimant, nunc non incurrere suspensionem aliquam eum, qui sine patrimonio, aut beneficio sufficienti sacro Ordine initiatur: ergo nec illam incurreret ille, qui ficto patrimonio, aut beneficio ad Sacros Ordines promouetur.

Sed probabiliùs respondeo: suspensionem incurrere; quia probabilius est, quod qui ordinatur sine beneficio, aut patrimonio sufficienti, sit suspensus, suspensione lata *in cap. neminem, & in cap. Sanctorum, dist.* 70. & renouata à Trident. *sess.* 21. *cap.* 1. *de reform.* tunc sic: Sed patrimonium, seu beneficium fictum reuera non est patrimonium, nec beneficium: ergo idem est, quem ordinari ficto patrimonio, ac sine patrimonio: ergo, &c. Sic in primis tenet Petrus Ledes. *cap.* 7. *cit. conclus.* 5. per hæc verba: [Tambien se dé aduertir que estos tales, que se Ordenassen sin titulo de patrimonio, quedan suspensos, y por consiguiente, si administran en alguna Orden de las mayores, quedan irregulares. Esto se colige bien claramente de la extrauagante, y del motu proprio de Sixto V. que lo dize bien claramente. Y ansi han de tener atencion los que se ordenan, à no hazer informaciones falsas de lo tocante al Patrimonio, sino con toda verdad. Porque fuera de que hazen iurar falso à los testigos, quedan suspensos, si no es verdadero el Patrimonio.] Sic Ledesma. Nec oppositum docet *conclus.* 6. *diff.* 3. Nam ibi loquitur de alio casu *in sequenti quæstione* explicandu. Sic etiam Rodriguez *cap.* 15. *citato, num.* 1. & 3. Nec in 5. loquitur de casu præsenti, *vt infra.* Malè ergo citat hos Doctores Philibertus. Sic etiam Nauar. *in Man. cap.* 27. *numero* 148. Sanchez *lib.* 6. *de matrim. disp.* 32. *n.* 8. Suarez *de cens. disput.* 31. *sect.* 1. *n.* 34. & 35. Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 243. Bonacina *disp.* 8. *quæst. vnica, punct.* 5. *num.* 24. & *tom.* 3. *disp.* 3. *quæst.* 1. *punct.* 8. *num.* 3. Maiolus *de irregularit. lib.* 14. *cap.* 25. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi, alleg.* 19. *n.* 57. Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *ver. Dimissoria,* §. 6 & *ver. irregularitas,* §. 1. Comitol. *lib.* 6. *resp. Moral. quæst.* 38. Molfes. *tract.* 2. *c.* 18. *num.* 26.

QVÆSTIO V.

An Ordinatus cum patrimonio hac conditione donato, vt scilicet ordinetur, & post Ordines illud restituat donanti, suspensionem incurrat, & teneatur posteà illud restituere?

NEgant suspensionem incurrere, licèt affirment teneri sic Ordinatum ad illud patrimonium restituendum, Auila *de cens.* 3. *part. disp.* 5. *dub.* 3. *concl.* 5. Ioan. de Cruce *in sum. vbi de Ordine, dub.* 6. *concl.* 2. *num.* 2. Corduba *in sum. quæst.* 31. Ludouicus Lopez 1. *part. sui instructor. cap.* 45. Sanchez *lib.* 6. *de matrimon. disput.* 32. *numer.* 8. Philibertus *tractat.* 1. *part.* 6. *cap.* 7. *diff.* 5. *pag.* 216. qui etiam citat pro hac parte Petrum de Ledesma *in sum. tit. de Sacram. Ordinis, conclus.* 5. *diff.* 6. Sed certè Ledesma oppositum docet, *vt infrà.*

Sed probabiliùs respondeo negatiuè. Itaque licèt taliter Ordinatus mortaliter deliquerit, vt constat; non tamen incurrit suspensionem, cùm reipsa vero, & non ficto patrimonio se ordinauerit; nec tenebitur postea ad restitutionem illius patrimonij, in pœnam donantis, qui voluit decipere Ecclesiam, & Episcopum. Sic Petr. de Ledesma *cap.* 7. *de Ordine, conclus.* 6. *diff.* 3. *pag. mibi* 671. per hæc verba: [A esta dificultad se responde, que parece mas probable, que no queda suspenso. Ansi parece que lo tiene Nauarro en el lugar citado (*nempe in Man. cap.* 27. *num.* 158.) y claramente lo dize en otro lugar, (*videlicet lib.* 1. *consil. de tempor. Ordin. consil.* 13.) La razon es, porque este tal se ordena con

verdadero

verdadero titulo de patrimonio, luego no est à suspenso. Que se ordene con verdadero titulo de patrimonio, se prueua claramente porque este tal por el concierto que hizo, no quedò obligado, y la promesa fue de ningun efecto, y fue como si no huuiera prometido nada. Luego con verdadero patrimonio se ordeno, y por consiguiente no queda suspenso. De lo qual se colige bien claramente, que no està obligado a estar al concierto, y al pacto que hizo de restituir el patrimonio, *&c.*] Sic ille. Nec certè oppositum docet *concl.5.diff. 6.* vbi Philibertus illum citat. Nam *in concl.5.* nec agit de præsenti casu, nec inuenitur *difficultas 6. In conclusione* autem 6. *diff. 5.* tractat solum de illo, qui recipit patrimonium, [Tan solamente prestado para poderlo mostrar al Obispo, y dezir fingidamente, que tiene patrimonio.] Et respondet sic. [Que el que se ordenase con semejante patrimonio, peca mortalmente, incurriria en suspension, y sin duda en el foro de sa conciencia estaria obligado a restituirlo, porque en realidad de verdad no fue mas que emprestito.] Sic summatim ille, & bene. Sed non pro Philiberto. Sic etiam Nauar. *loc.cit.* Bonac. & Diana *loc.cit.* Sà *ver.Ordo,n.16.* Toler. *lib.1.cap.49.n.5.* Villalob. *tract.11.diff.15.n.10.* Auila, Rodriguez, Vgolin. & Garcias apud Philibertum. Machado *loc.cit.docum.8.num.5.* & Torreblanca ex parte, *lib.2.pract.cap.13.num.30.* sic dicens: Ordinatus cum patrimonio falso, aut ex pacto obligatus restituere proprietatem, vel fructus, vel quid aliud, committit simoniam, & remanet suspensus ab Ordinum executione, & si ministrat in susceptis ante dispensationem, fit irregularis. Sic ille, & Ludouicus *loc.cit.dub.3.* Lege de hac *quæst.* Palaum *tom.4.tr.27. punct.11.n.15.* qui data triplici distinctione optimè eam resoluit.

QVÆSTIO VI.

An incurrerit suspensionem Clericus, qui ad titulam patrimony donati sibi à fratre Ordinatus est vsque ad Diaconatum, & postea renuntiato patrimonio ipsi fratri, sine alia donatione assumpsit Presbyteratum?

Affirmant nonnulli ex præcitatis Authoribus: quia existimant, talem ordinationem esse validam. Ita apud Sanchez plures, & Ludouicus de S. Iuan *q.2.de Ord.art.10.diff.2.pag.801.*

Sed probabiliùs respondeo, non incurrisse, licèt mortaliter peccauerit; quia reuera dictus Clericus non recepit Presbyteratum sine vero patrimonio; cùm renunciatio ab ipso fratri facta nulla, & irrita fuerit, ex Tridentino *sess.21.c.2.* Non enim præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, *de reg.iur.in 6.* Sic Nauar. *lib.1.consil.17.& 18.de tempor.Ordinat.fol.mihi 36.& 37.* Henriq. *lib.13.c.37.n.2.* Bonac. *loc.cit.n.19.* Diana *4.part.tr.4.res.52.*(vbi pro hac parte citat Thomam Sanchez *tom.2.opusc.lib.7.c.1.dub.30.iuncto dub.38.*) & *5.part.tr.10.resol.50.* Sà *verb.Ordo, numero 26.* Ortiz *in summ. cap.27.* Philibertus *tractat.2.part.6.c.7.diffic.7.num.10.* Villalobos *tom.1.tractatu 18. difficult. 10. numero 10.*

***

QVÆSTIO VII.

An teneatur Pater patrimonium sufficiens assignare filio volenti se ad Ordines promoueri?

Respondeo: teneri, imò & ad id cogi posse. Ratio est, quia filiæ volenti religionem ingredi, tenetur pater dotem assignare, vt Bald. Anchar. Felin. Menochius, & alij penes Sanchez, *infrà citandi* docent: ergo pari ratione tenebitur ad assignandum patrimonium filio volenti ad Ordines promoueri. Sic Auendaño *respons.17.numer.4.* Aymon Craueta *consil.136.* Gutierrez *practicar.qq.lib.2.quæst.65.numer.8.& 9.* Barbosa *de offic.Episcopi alleg.19.numero 63.* Sanchez *lib.4.de matrim.disput.26.numer.7.* Philibert. *tractat.2.part.6.cap.7.diff.1.numer.4.* & alij, inter quos sunt Palaus *tom.4.tractat.27.pun.11.n.3.* & Trullench. *lib.6.de Sacram.dub.12.5.de Patrimonio, num.4.*

QVÆSTIO VIII.

Quantum, & quale debeat esse patrimonium ad sacros Ordines requisitum?

Ad primum respondeo: quod debet esse tantum vt Clerius minimè mendicare cogatur. Quod quidem iudicio Episcopi relinqui debet: qui ad id diiudicandum maxime attendere debet qualitatem personæ, nobilis, vel ignobilis; vbertatem regionis, & temporis sterilitatem, &c. vt volunt Barbosa *de potest.Episcopi alleg.19.n.8* & Philibertus *loc.cit.n.5.* Quamuis Petrus de Ledesma *de Ordine c.7. concl. 7.* (qui & citat Nauarrum *de Ordin. cap.21. num.11.* haud bene) & Garcias *de benefic.part.2.cap.5.n.14.* quos citat, & sequitur Machado *lib. 4. part. 1. tractat.7.docum.7.numer.3.* dicunt [Que el Obispo para admitir el patrimonio, no deue tener respecto à mas circunstancias, y calidades, sino que la renta sea tal, que baste.] *Vt Clericus minimè mendicare cogatur.*

Ad secundum respondeo: quod in primis nomine patrimonij in hac materia veniunt, non solùm bona paterna, vel materna Clericis Ordinandis assignata, sed etiam quæcumque donatio, vnde commodè sustentari queant.

Secundò, quod parum refert, quod illud in vna re, vel in pluribus consistat; habeat illud commune cum fratribus, vel separatum. Rursus, quod si patrimonium sit tenue, possit iungi cum beneficio, dummodo ex his duobus congrua vitæ sustentatio consurgat. Sic Philibert. *loc.cit.diff.13.*

QVÆSTIO IX.

An possit initiari Sacris filius, qui ex bonis paternis pingue expectat patrimonium, si illud non est illi à patre in titulum destinatum?

Affirmat Sitdus *de aliment. tit.7.quæst. 37.sub num. 2.* & dicit probabile Machado *vbi infrà.* Quia in hoc casu nequit filio congrua deficere sustentatio.

Sed multò probabiliùs, & veriùs respondeo: non posse, quia non sufficit, quod filius habeat ius ad patrimonium, sed quod illud in re habeat, vt ad titulum illius initiari Sacris possit. Sic Sanchez *lib. 8.*

de matr. disp. 19. n. 21. Molfes. Vgolinus, Barbosa, Garcia, & alij, quos refert, & sequitur Philibert. loc. cit. pag. 214. Machado tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 7. docum. 7. n. 5. & alij, quos sectantur Palaus loc. cit. num. 2. & Trullench loc. cit. n. 3.

QVÆSTIO X.

An possit quis Ordinari ad titulum patrimonij, quod consistit in censu, etiam redimibili?

NEgant Vgolinus *de offic. Episcopi cap. 26. §. 10. num. 2.* & alij, penes Garciam *de benefic. part. 2. cap. 5. à num. 93.* Negat etiam Bonac. *disp. 8. de Sacram. quaest. vnic. punct. 5. n. 32.* eo quòd talis census redimi, & consequenter consumi potest.

Sed probabiliùs respondeo: posse, quia census est titulus certus, & firmus, ex cujus certa pensione congruè quis vivere potest: ergo. Sic Cencius *de censib. part. 1. cap. 3. quaest. 1. art. 2.* Garcias *loc. cit. num. 45.* Philibert. *loc. cit. diff. 2.* Machado *loc. cit.* sic dicens: [Si bien Garcia, y otros lo affirman, fundados en que el censo, assi perpetuo, como redimible o por de vida, es *Titulus per se frugifer, certus, & firmus, ex quo quis adquirit jus habendi certam pensionem, ex qua congruè viuere possit.* Y segun consta del derecho, el censo se quenta entre los bienes inmobles. Y auoque es assi, que el censo esta sujeto à redemirse, y despues de redemido, gastarse el principal; este inconueniente se remedia facilmente, con que el Obispo al admitir este patrimonio, mande que no se pueda redimir, sinn dandole quenta, para que por su orden se deposite la cantidad, y se buelua à impoDer.] Sic ille. Ex quo jam constat ad fundamentum contrariorum. Tenet etiam nostram sententiam Parisius, quem citat, & sequitur Palaus *punct. 11. cit. num. 9.*

QVÆSTIO XI.

An acquisita aliunde congrua sustentatione, possit Clericus renuntiare, aut alienare patrimonium (ad cuius titulum fuit ordinatus) sine licentia Episcopi?

AFfirmant posse validè (imò & licitè) in eo casu patrimonium alienare, aut renuntiare, sine Episcopi licentia, Parisius *lib. 2. de resignat. benef. quaest. 6. num. 16.* Zeuallus *q. 527. n. 8. & 361. à n. 22.* Garcias *de benef. part. 2. cap. 5. n. 186.* Azor. *part. 2. lib. 3. cap. 4. q. 3.* Molfes. *tract. 2. cap. 28. n. 31.* & alij, quos sequitur Palaus *loc. cit. n. 6. & 10.*

Sed probabiliùs respondeo: nec validè, nec licitè posse patrimonium, etiam in casu acquisitæ sustentationis congruæ sine licentia Episcopi alienare, aut renuntiare. Quia id apertè colligitur ex Trident. *sess. 21. de reform. cap. 2.* sic dicente: *atque illa* (id est, pensio, vel patrimonium) *sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possit, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens, sint adepti, vel aliunde habeant vnde viuere possint.* In quibus verbis duo requirit Concilium: vnum, quod in locum patrimonij sufficiens beneficium, aut congrua pensio pro decenti victu subrogetur; alterum, quod Episcopus post diligens examen de tali sufficientia iudicet, qua existente, pro dicti patrimonij alienatione suum præstet consensum. Et ratio horum est, quia patrimonium erectum in titulum sacri Ordinis, connumeratur inter bona Ecclesiæ, vt docent communiter Doctores penes Philibertum, & Barbosam *vbi infrà*: ergo nequit sine licentia Episcopi alienari. Sic tenent Bursatus *consil. 178. num. 55. lib. 2.* Vgolinus *cap. 26. cit. §. 13. num. 4.* Barbosa *alleg. 19. num. 90.* & in Trident. *sess. 21. cap. 2. num. 21.* & penes ipsum Quintan. *Ecclesiast. lib. 3. num. 7.* & Cenedo *practic. lib. 1. quaest. 11. num. 9.* Cæsar Madius, quem citat, & sequitur Philibert. *loc. cit. diff. 9. pag. 219.* Vasquez *disp. 246. cap. 6. n. 60.* & (ni fallor) Machado *loc. cit.*

QVÆSTIO XII.

An bona à patre pro suscipiendis Ordinibus filio donata, succedant loco legitimæ, & in diuisione bonorum cum aliis fratribus sint enumeranda?

NEgant succedere, seu imputari in legitimam, & in diuisione bonorum inter fratres esse computanda, sed in illis censeri Clericum à Patre melioratum, Faber, Craueta, Chassaneus, Fernandez, Gomezius, Spino, Rebuffus. & alij quamplurimi, quos refert, & sequitur Barbosa *de Episcopi officio alleg. 19. à num. 64.* Quia bona prædicta filio concessa sunt pro alimentis necessariis: at ea quæ sic conceduntur, vt potè concessa ex causa necessaria, non computantur in legitimam: ergo. Barbosam sequitur Trullench. *loc. cit. num. 4. pag. mihi 314.*

Sed probabiliùs respondeo, succedere, & computari debere in legitimam, nisi de expressa voluntare patris manifestè constet, contrarium voluisse. Primò, quia filij in paterna hæreditate semper præsumuntur æquales, cùm æquitati naturali repugnet inter filios inæqualitas: Secundò, quia patrimonium Clerici in titulum Ordinis erectum, est donatio ob nuptias spirituales: ergo in legitimam computari debet. Sic Bern. Diaz *in pract. crim.* dicens, in facti contingentia cum peritissimis consuluisse, & obtinuisse. Menchaca *de success. creat. lib. 3. §. 21. num. 44.* Auendaños *responsf. 17. num. 3.* dicens, id sibi verissimum videri. Gutierrez *pract. quaest. lib. 2. quaest. 65. num. 12.* Molina *de Iustitia, tract. 1. disp. 238. & 241.* vbi dicit communne. Bonac. *de contract. disp. 3. quaest. 6. punct. 6. §. 5. & in Bullam Cœnæ disp. 1. quaest. 19. punct. 3. §. 1. num. 14.* Petrus de Ledesma *cap. 7. de Ordine, concl. 6. in fine, pag. mihi 356.* & penes ipsum Couar. & Salzedo, Viuius etiam, Auendaño, Garcia, & alij, quos citat, & sequitur Philibert. *tract. 2. part. 7. cap. 7. diff. 10. pag. 220.* Rodriguez *de Ordine, cap. 15. num. 3.* Perez, Azor. Raynald. & alij, quos affert, & meo videri sequitur Barbosa in Trident. *sess. 21. cap. 2. num. 23.* Ludouicus de S. Iuan *quaest. 2. de Ordine, art. 10. diff. 5. pag. 803.* & alij, quos sequitur Palaus *tom. 4. tract. 27. punct. 21. num. 6.* Qui ad argumentum contrariorum respondet admittendo, quod concessa pro causa necessaria alimentorum, non sint computanda in legitimam, si actu consumuntur: secus verò si concedantur, vt firma persistant, & ex illorum redditibus, & fructibus alimenta proueniant: tunc enim computari debent illa bona in legitimam, esto fructus, & redditus non computentur.

QVÆSTIO XIII.

An quis ad ordines promoueri possit ad titulum beneficij certi de futuro?

AFfirmant Glossa magna *in cap. Ofius, distinct. 61.* Majolus *lib. 4. de irregul. cap. 15. num. 3.* Sayrus *de censur. lib. 4. cap. 14. n. 19.* & Campanilis *in diuers. juris Canonic, rubr. 8. cap. 4. num. 10.*

Sed certissimè ferè respondeo : non posse, quia Tridentinum *sess*. 21. *cap*. 2. prærequirit titulum jam pacificè possessum : ergo non sufficit titulus de futuro, cùm inter os, & offam multa cadant ; hispanè, *De la mano à la boca ay peligro*. Sic Vgolinus *de potest. Episc. cap*. 26. §. 8. *num*. 3. Rodriguez *in sum. part*. 2. *cap*. 15. *num* 20. Garcias *de benef. part*. 2. *cap*. 5. *num*. 130. Barbosa *de offic. Episc. allegat*. 19. *num*. 28. quos omnes affert, & sequitur Philibert. *tract*. 2. *part*. 6. *cap*. 6. *num*. 8. Salzedo *in pract. crimin. cap*. 18. *pag*. 53. Henriq. *lib*. 10. *cap*. 17. *n*. 3. Petrus de Ledesma *cap*. 7. *de Ordine*, *concl*. 8. *diff*. 1. & omnino ex illo Ludouicus *quæst*. 2. *de Ordine*, *art*. 11. *dub*. 1. *& diff*. 1. Machado *tom*. 2. *lib*. 4. *part*. 1. *tract*. 7. *docum*. 6. *n*. 4. & communis, quam sequitur Palaus *tom*. 4. *tract*. 27. *punct*. 10. *n*. 7. vbi ait, se non videre, qua ratione contraria sententia sustineri possit, stante Tridentini decisione, & Trullench *lib*. 6. *de Sacram. dub*. 12. *n*. 5.

QVÆSTIO XIV.

An saltem posset quis recipere Diaconatum ad titulum beneficij de præsenti, si fructibus illius non statim, sed solùm post receptum Presbyteratum potiretur?

NEgat Philibert. *loc. cit. num*. 10. quia ex eo fieri posset, promotum ad Diaconatum, si non habeat vnde viuat, cogi interim mendicare.

Sed probabiliùs respondeo : posse, quia pacificè beneficium, quod solùm requirit Concilium, possidet : ergo. Sic Garcias *cap*. 5. *citato num*. 120. & Barbosa *alleg*. 19. *cit. num*. 29. qui & referunt, sic fuisse à Sacra Congregatione resolutum. Sic etiam, & à fortiori, Rodriguez & Ludouicus mox citandi. Sic etiam Franc. Leo *in Thesaur. fori Eccles. cap*. 39. *n*. 22. & Palaus *tom. cit. punct*. 10. *n*. 6.

QVÆSTIO XV.

An ad titulum impetrati beneficij, non tamen possessi, ob iniustam prohibitionem Iudicis sæcularis, possit Sacris Ordinibus initiari?

AFfirmant Rodriguez *cap*. 15. *citato*, *n*. 51. *pag. mihi* 76. & Ludouic. de S. Iuan *q*. 2. *de Ordine*, *art*. 11. *diff*. 3. per hæc verba : [Sin incurrir en suspension, ni pecat mortalmente, se podra el susodicho ordenar à titulo de tal beneficio, porque este tal tiene titulo, y beneficio : y si no tiene la possession, no es por su culpa, antes la tuuiera, si el dicho Iuez no se la impidiera.] Sic ille omnino ex Rodriguez, quem non citat. Ita etiam sentiunt Rebuff. Menoch. & Flamin. apud Barbosam *vbi infrà*.

Sed probabiliùs longè respondeo : non posse, quia Concilium, *vt suprà* vidimus *sess*. 21. *cap*. 2. ibi, *pacificè possidere*, ante ordinationem pacificam possessionem prærequirit : ergo ante illam nequit quis ad Sacros Ordines promoueri. Sic Petrus Ledesma *cap*. 7. *de Ordine*, *concl*. 8. *diff*. 3. *pag. mihi* 257. Philibertus *loc. cit. n*. 13. *pag*. 209. Barbosa *alleg*. 19. Palaus *loc. cit. n*. 8. & Trullench *loc. cit*.

QVÆSTIO XVI.

An quis Sacris initiari possit titulo temporalis Vicaria?

AFfirmatiuam partem penes Barbosam *de offic. Episc. allegat*. 19. *num*. 25. tenere Salzedum *in addit. ad Bernardum Diaz*, *cap*. 18. *num*. 8. Flaminium *de resignat. benef. lib*. 2. *quæst*. 6. *num*. 3. & Gonzalez *ad regul*. 8. *Cancellaria*, *glossa* 5. §. 5. *num*. 42. ait Philibert. *loc. cit. num*. 18. *pag*. 210. Sed haud rectè (inquit) pro hac parte hos Authores Barbosa citat, cum omnes expressè oppositum doceant. Ita Philibertus : sed an bene, pro nunc nescio, solùm vnum scio, Barbosam non pro hac affirmatiua parte, sed pro negatiua illos afferre *sess*. 21. *in Trident. cap*. 2. *n*. 12. *fol. mihi* 42. per hæc verba : An ad titulum Vicariæ temporalis possit quis Ordinari sacris Ordinibus? Negant Salzedo ad Bernard. *in pract. cap*. 18. *num*. 8. *vers. Et ea ratione Vicaria temporalis*. Flam. *lib*. 2. *quæst*. 6. *num*. 2. Gonzal. *ad reg*. 8. *Cancel. gloss*. 8. §. 3. *num*. 41. Sic Barbosa, vnde

Certissimè respondeo : non posse, quia res, ad cuius titulum quis sacris initiari potest, debet esse perpetua, ne ea amissa, Ordinatus cum dedecore mendicare, vel sordidos quæstus quærere cogatur. Sic omnes Authores nuper citati, Garcias, Ianuensis, Zerola, & alij, quos affert, & sequitur Philibert. dicens esse sententiam omnium, Henriquez *lib*. 10. *cap*. 17. *num*. 3. Rodriguez *cap*. 15. *cit. num*. 12. Petrus de Ledesma *cap*. 7. *de Ordine*, *diff*. 11. Ludouicus *q*. 2. *cit. art*. 11. *dub*. 6. *pag*. 807. & alij, qui bene subdunt, secus dicendum esse de Vicaria perpetua, aut perpetua coadiutoria. Quia hæ verè æquiualent beneficio Ecclesiastico perpetuo. Sic etiam Trullench *num*. 6. *&* 8. Palaus *tract*. 27. *punct*. 10. *n*. 4. ex Bonac. *disp*. 7. *punct*. 5. *num*. 40.

QVÆSTIO XVII.

An quis Sacerdotio initiari possit titulo perpetua Capellania iam obtenta?

REspondeo : posse, quia huiusmodi Capellania rationem habet beneficij Ecclesiastici perpetui. Sic Rodriguez *cap*. 15. *cit. num*. 14. *pag. mihi* 77. qui id de stylo Rotæ testatur. Philibertus *loc. cit. num*. 10. addens ob hanc rationem obtinentes Capellaniam in Capella Papæ posse ad illius titulum promoueri ad Sacros Ordines. Petrus Ledesma *cap*. 7. *de Ordine*, *concl*. 12. *pag. mihi* 349. Ludouicus *loc. cit. art*. 11. *dub*. 4. & communis.

QVÆSTIO XVIII.

An etiam possit quis sacris initiari ad titulum præstimonij perpetui?

NEgant Diaz *in sua practica*, *capite* 10. & Vgolinus *de offic. Episcopi*, *cap*. 29. §. 8. *n*. 3.

Sed multò probabilius respondeo : posse, quia præstimonium perpetuum (quod nil aliud est, quàm quidam redditus ex beneficiorum redditibus abstracti, concessi adolescentibus, vt studiis incumbentes se sustentare possint, vt postea eruditi Ecclesiæ seruiant) vel est beneficium Ecclesiasticum, *vt suprà disp*. 1. *quæst*. 14. est habitum, vel saltem est pensio Ecclesiastica, vt omnes docent. Sed sic est, quod hæc etiam est sufficiens, vt quis possit ad titulum eius Ordinibus initiari sacris, vt expressè docet Trident. *sess*. 21. *cap*. 2. & ex illo Sacra Congregatio, vt testantur Garcia, & Barbosa, & nos *infra*, ergo. Sic hi Doctores, quos citat, & sequitur Philibertus *loc. cit. num*. 23. *pag*. 210. Machado *loc. cit*. Petrus Ledesma, Rodriguez, & Ludouicus, & communis.

QVÆSTIO XIX.

An possit quis sacris initiari ad titulum pensionis perpetuæ, & ad victum sufficientis?

NEgat Petrus de Ledesma *cap. 7. concl. 12. pag. mihi* 359. per hæc verba: [La segunda dificultad es, de los que tienen alguna pension perpetua, y sufficiente para poderse sustentar decentemente, si se podian Ordenar à titulo della, como de Ecclesiastico beneficio? A esto se responde, que no. La razon es porque no es beneficio Ecclesiastico.] Sic ille, & sic etiam Ludouicus *quæst. 2. de Ordine, art. 11. diff. 6. pag.* 807. & penes ipsum Sotus *de Iust. quæst. 5. art. 3.*

Sed moltò probabiliùs, & veriùs, imò mihi certissimè respondeo: posse. Quia sic videtur expressè determinare Tridentinum *dicta sess. 21. cap. 2.* ibi: *Patrimonium verò, vel pensionem obtinentes*: ergo. Sic fac. Congregatio, quam referunt, & sequuntur Garcias *de benef. 2. part. cap. 5. num. 93. & 94.* Barbosa *dicta alleg. 19. num. 74.* Philibert. *loc. cit. n. 36.* Machado *loc. cit.* & alij, qui bene ex eodem Tridentino notant, ex volentibus se ordinibus sacris ad titulum pensionis, vel patrimonij initiari, illos tantummodo debere admitti, quos Episcopus iudicaverit pro necessitate, aut commoditate suarum Ecclesiarum. Lege Trullench. *lib. 6. de Sacram. dub. 12. §. de Patrimonio, num. 1. & 6.*

QVÆSTIO XX.

An in Sacra Theologia, aut Iure Canonico graduatus possit, absque titulo beneficij, aut patrimonij, solo sub titulo litteraturæ legitimè Ordinari?

AFfirmant Cordoba *in sum. quæst.* 36. Vega *in sum. 1. part. cap. 57. casu 1.* Alzedo *in praxi Episc. part. 2. cap. 5. num.* 6. Campanilis *rubr. 8. cap. 4. num.* 6. Auila *de censur. part. 3. disp. 5. dub.* 16. Moscoso *in summa, tract. 8. cap. 2. n.* 10. Gonzalez *ad regul. 8. Cancel. n.* 36. Henriquez *lib. 13. cap. 37. num. 2. & lib. 10. cap. 17. in fine, & lib. 14. cap. 5. num. 3.* vbi refert peritissimos Theologos Salmanticæ, Compluti, & Toleti ita consuluisse, & sensisse. Barbosa *in Trident. sess. 21. de reformat. cap. 2. num. 24.* & apud ipsum Garcias *part. 2. de benef. cap. 5. num. 128. & 129.* vbi decretum sac. Congregationis Cardin. tenoris sequentis refert. In Concilio Vlissbonensi decretum de promouendis ad titulum litteraturæ, iussit Sanctissimus deleri, & dicit se daturum Breue Cardinali Portugalliæ, vt solos Doctores in iure Canonico, vel Theologia possit ipse Cardinalis, præuio examine à se facto, promouere ad Sacros Ordines ad hunc titulum litteraturæ, qua in re suam grauat conscientiam. Sic ex Garcia Barbosa. Ita etiam Ludouicus de S. Iuan *quæst. 2. de Ordine, art. 11. dub. 5. pag.* 806. Citat etiam pro hac parte Gonzalez *loc. cit.* Emmanuelem Rodriguez *2. part. sum. cap. 15. n. 15.* & tenere videtur Sà non correctus, *vbi infra*: Quamuis correctus contrarium sustineat.

Sed probabiliùs longè respondeo: non posse, quia ex Trident. *vbi supra*, nullus potest sacris initiari, quamuis aliàs sit idoneus moribus, scientia, & ætate, quin actu vnde honestè viuere possit, possideat: ergo nec sufficit scientia, nec spes habendi, vnde quia viuere possit, qua sola gaudent Graduati, aut Doctorati dicti. Sic declarauit Sacra Congregatio Cardin. vt refert Sà correctus, *verb. Ordo, num.* 27. Sanchez *tom. 2. opusc. lib. 7. cap. 1. dub.* 35. *num.* 10. Salzedo *cap. 18. num.* 7. Petrus de Ledesma *cap. 7. citat. ante vltimam conclusionem.* Philibertus *tract. 2. part. 6. cap. 6. pag.* 211. qui pro hac parte citat Barbosam *de offic. Episcopi alleg. 59. num.* 72. Garciam *de benef. cap. 5. num.* 127. Emmanuelem Rodriguez *cap. 15. num. 15. cit.* & Emmanoelem Sà *loc. cit.* Sed ex his Doctoribus oppositum docent Garcias, & Barbosa locis saltem à nobis pro prima sententia citatis; imò & Rodriguez, loquendo de Doctoribus in Theologia, aut Iure Canonico, licèt loquendo de Bacchalaureo nostram defendat sententiam. Sà tandem non correctus contrariis fauet; correctus nostris. Citari tamen pro hac parte possunt Ioan. de la Cruz *in sum. vbi de Ordine, dub. 6. concl.* 1. Ludouicus de S. Iuan *quæstione 2. de Ordine, artic. 11. dub. 1. & diff. 1. pagina* 804. licet non ita expressè, sibi tamen contrarius. Diana *4. part. tract. 4. resol. 52. & part. 5. tract. 10. resol.* 50. Machado *loc. cit. docum. 8. num. 1. pag.* 36. Licèt hanc nostram sententiam limitet in Collegialibus Collegij majoris cuiusvis, per hæc verba: [Diana siendo tambien de esta opinion, la limita, y con mucha razon, en los Collegios mayores de Salmantica, y de otras partes: porque de ordinario son personas nobles, y de mucho fauor, y que siempre salen de sus Collegios acomodados en grandes puestos. Por loqual el Doctor Solorzano dize que a los tales, como de derecho, se deuen las plazas, y grandes puestos de la Republica.] Sic ille. Sed certè (quidquid sit de sua opinione, cui nec ego assentior) haud bene citat Dianam pro illa: nam hic Author non aliam docet, quàm nostram, adhuc loquendo de præfatis Collegialibus. Ait enim sic *4. part. loc. cit.* Ego verò, si non obstaret declaratio Cardinalium, quam affert Emmanoel Sà correctus, *verb. Ordo, num.* 27. hanc opinionem libenter consulerem in Collegialibus ex aliquo Collegio majori Salmanticensi, aut Complutensi: nam in dictis Collegiis, quæ ego voco equos Trojanos Doctorum hominum, recepto gradu, certum est, citò graduatum habiturum plusquam congruam sustentationem, & ita tenere in specie Cordoba *in sum. quæst.* 36. Sic Diana, quod & repetit *5. part. loc. cit.*

DISPVTATIO X.

De Litteris Dimissorialibus?

QVÆSTIO PRIMA.

An Episcopus quilibet, qui per se potest Ordines conferre, possit & dimissorias concedere?

RESPONDEO posse. Et ita, juxta supra dicta, dimissorias potest concedere Sum. Pontifex, deinde Episcopus originis, domicilij, beneficij, vel familiaritatis, dummodo sit electus, & confirmatus, etiamsi non sit consecratus. Sic ex Trident. *sess. 23. cap.* 10. docent Henriquez *lib. 10. cap. 12. num.* 3. Tolet. *lib. 1. cap. 49. num.* 2. Bonacina *disput. 8. punct. 4. num.* 22. Philibertus *tract. 1. part. 6. cap. 3. num. 1.* & omnes.

QVÆSTIO II.

An Legatus à latere possit dimissorias concedere?

NEgat Philibertus *tract.1.part.6. cap.3.num.5.* per hæc verba: Quattò Legatus à latere, etiam in casibus intra annum permissis, non potest dimissorias concedere. Sic Glossa *in cap. Dilectus, de prebend.* & fusè Nauar. *de tempor. ordinat. conf.* 27. Sic ille. Sed non rectè citat hos Doctores pro hac parte. Nam in primis Nauar. oppositum expressè docet eodem loco pro se citato, vt statim. Et Glossa solum ait, quod Legatus non possit dispensare contra Concilium: quod verissimum est, sed non ad rem. Melius posset citari pro hac parte Rodriguez *de Ordine, cap.* 14. *num.*6.

Sed probabilius respondeo: posse. Sic Nauar. *loc. cit.* vbi in summario hæc verba habet: *Legatus reuerendas quidem dare potest, etiam Sede vacante, sed non derogare Sacro Concilio.* Et in corpore Consilij *num.* 2. hæc alia: Secundò, quod pro ordinato, & ordinante facit, quod Legatus potuit dare reuerendas, & dedit eas accedente testimonio idoneitatis Ordinarij, vel prouisoris N. quod testimonium accessit, seu datum fuit, vt requirebatur. Sic meus Nauar. & sic etiam Petrus de Ledesma *cap.8.de Ordine, concl.4.diff.3. pag. mihi* 361. & (ex illo non citato) Ludouicus de S. Iuan *quæst.2.de Ordine, art.3.dub.1. pag.*769.

QVÆSTIO III.

An Vicarius Generalis possit, præsente Episcopo, dimissorias concedere?

NEgant Astensis *tit.3.art.*8. Mandosius *de regul. Cancel.tom.2.reg.24.quæst.2.* & 6. & alij, quos citat, & sequitur Henriquez *lib.* 10. *cap.22. §.3. in Glossa lit. P.* Menochius *de arbitr. lib.* 2. *casu* 222. *num.* 9. D. Ioannes Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum, part.1. num.*197. & alij docentes, solum posse dictum Vicarium reuerendas concedere, absente Episcopo in remotis locis, hoc est, extra Prouinciam, aut ad minus, vltra duas, aut vnam dietam.

Sed probabilius respondeo: etiam præsente Episcopo posse dimissorias concedere, si ad hoc speciale mandatum eius habeat, aut expressum, vel tacitum consensum: secus aliàs. Sic Ioan. Andr. *in cap. Cum nullus,* Quaranta *verb. Ordo,* Molfes. & alij, quos refert, & sequitur Philibertus *loc. cit. à num.*8. Et ita intelligendi sunt multi ex Authoribus, qui pro contraria opinione afferuntur.

QVÆSTIO IV.

An capitulum, vel eius Vicarius possit, Sede vacante, dimissorias concedere intra annum à morte Episcopi?

REspondeo: non posse, quia id expressè prohibet Tridentinum *sess.7. de reform. cap.*10. sub pœna Ecclesiastici interdicti, per hæc verba: Non liceat Capitulis Ecclesiarum, Sede vacante, infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut litteras dimissoriss, seu reuerendas, vt aliqui vocant, tam ex iuris communis dispositione, quàm etiam cuiusvis priuilegij, aut consuetudinis, alicui, qui beneficij Ecclesiastici recepti, siue recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere: si secus fiat, Capitulum contraveniens Ecclesiastico subiaceat interdicto: & sic Ordinati, si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, præsertim in criminalibus gaudeant: in maioribus verò, ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati, sint ipso iure suspensi. Huc vsque Concilium. Et ex illo docent omnes Doctores. Qui bene ab hac prohibitione excipiunt Collegium Cardinalium; nam hoc, Sede vacante, statim potest dimissorias concedere. Et consequenter idem poterit Vicarius Papæ, statim post vacantem Sedem. Sic Majolus *lib.4.cap.5.num.5.de irregularit.* Henriquez *lib.* 10.*cap.22.num.3.* Barbosa *de offic. & potest. Episcopi alleg.7. num.*13. Ludouicus *quæst.2. de Ordine, art.2.dub.3.* Machado *tom.2.lib.4. part.4.tract.8. docum.* 7. *num.* 2. Philibertus *tract.* 1. *part.6. cap.3. num.* 12.& 22. & alij.

QVÆSTIO V.

An saltem arctatis beneficiis receptis, seu recipiendis, possit vicarius Capituli intra annum dimissorias concedere?

REspondeo: posse. Sic colligitur clarè ex Tridentini verbis nuper relatis, & docent Philibertus *loc. cit. num.*19 vbi sic ait. Dantur tamen aliqui casus, in quibus potest Vicarius Capituli dimissorias concedere. Primus est, post elapsum annum à morte Episcopi. Secundus, quando aliquis occasione beneficij recepti, vel recipiendi Ordines Sacros recipere arctetur. Sic ille, & bene. Zerola *in praxi Episcop. part.1. verb. Capitulum.* Riccius *decis.*30. Barbosa *in Trident. sess.* 7. *cap.* 10. *num.*1. *pag.*20. & alij.

QVÆSTIO VI.

An possit Episcopus ex iusta causa concedere alicui dimissorias ad omnes sacros Ordines collectivè?

NEgant aliqui penes Philibertum *loc. cit.num.*20. putantes, necessarium esse ad singulos sacros Ordines singulas reuerendas diuersis temporibus tradere.

Sed probabiliùs respondeo: posse, quia nil ad hoc obstat, vt bene probat Philibertus, & ante ipsum Rebuff. *in praxi benef.lib.1.cap* 9. *num.*4.

QVÆSTIO VII.

An Abbates communes exempti valeant dimissorias concedere subditis sæcularibus?

AFfirmatiuam sententiam tenere Henricum de Villalobos *tom.1.tract.11.diff.9.n.4.* Hieronym. Rodriguez *in compend. qq. Regul. resol.* 1. *num.* 26. aiunt Diana 3. *part. tract.* 2. *resol.* 95. & Philibert. *tract.1. part.6. cap.* 3. *num.*21. Sed certè isti Doctores haud rectè citant prædictos pro hac parte; cum solùm loquantur de Abbatibus Magnatibus, qui excepto charactere Episcopali, Episcopis æquiparantur. Citat etiam Diana 4. *part.tract.4.resol.*147. pro hac sententia Thomam Sanchez *tom.* 2. *opusc. lib.7.cap.1.dub.22.num.6.* Tambur. *de iure Abbatum tom.1.disp.2. quæst.7. num.*1. Sed ex his duobus vltimus pro contraria citatur ab ipsomet Diana 3. *part. loc. cit.*

Vnde longè multò probabiliùs respondeo, non posse.

posse. Sic Philibertus *loc. cit.* per hæc verba: Octavo, neque Abbates exempti, aut Collegia, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, aut consuetudinibus immemorabilibus, possunt suis subditis sæcularibus dimissorias concedere, alioquin pœnam suspensionis per annum ab officio, & beneficio incurrent, vt habetur in Tridentino *sess. 23. cap. 10. de reformat.* & sic etiam asserunt Azorius *tom. 2. lib. 3. cap. 49. q. 3.* Miranda *in Man. Prælatorum, tom. 1. q. 39. art. 5.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 2. disp. 2. q. 26. n. 2.* Quare valde miror, nonnullos Neotericos oppositum sine fundamento scripsisse, quos legas apud Dianam *p. 3. tract. 2. resol. 95.* Huc vsque Philibertus. Quem ego certè valdius miror mirantem dictos Doctores oppositam sententiam sequentes. Non enim id faciunt, vt diximus, & dicit, præcitato Villalob. Hieron. Rodrig. *loc. cit.* à Diana, per hæc verba: Hoc tamen non procedit nisi in Abbatibus iurisdictionem ordinariam in parochos, & parochianos pleno iure exercentibus, vt dictum est, nam cæteris, quales sunt Cistercienses, & Benedictini, qui tali iurisdictione non pollent, id in præfato decreto Tridentino prohibetur. Sic Hieronymus. Desinat ergo mirari Philibert. Tenent etiam nobiscum Diana *loc. cit.* Petrus Ledesma *cap. 8. de Ordine, post 2. concl.* & communis

QVÆSTIO VII.

An saltem Abbates Magnates possint suis sæcularibus subditis dimissorias concedere.

NEgant adhuc Henriq. *lib. 10. cap. 23. n. 3.* Rodrig. *2. p. cap. 14. n. 3.* Fotnarius *cap. 5. num. 6.* & Azot. *2. p. lib. 3. cap. 49. q. 3.*

Sed longè probabilius respondeo: posse, quia huiusmodi Abbates licitè possunt ordines minores suis subditis sæcularibus conferre: ergo & eisdem reuerendas concedere. Sic Riccius, Mendoza, Sayrus, Molfes. Campanil. Barbosa, Tamburinus, & alij, quos affert, & sequitur Philibert. *loc. cit. cap. 4. n. 17.* vbi ait sic fuisse resolutum *in vna Salernitana iurisdictionis, die 9. Maij 1594.* Dian. *3. part. tract. 2. de dubiis Regul. resol. 94. & 4. part. tract. 4. resol. 147.* Petr. Ledes. & Villalob. *loc. cit.* & Hieron. Rodrig. *loc. cit. & resol. 106. num. 3. & 16.* Ludouicus *q. 2. de Ordine, art. 2. diff. 1. pag. 767.* & alij.

QVÆSTIO IX.

An Prælati Regulares possint suis subditis reuerendas concedere?

NEgant Henriq. *lib. 10. cap. 23. n 4.* & penes ipsum Majolus *lib. 4. cap. 9. n. 3. & cap. 10. n. 2.* Astensis *tit. 3. art. 4. col. 2.* & Syluest. *verb. Ordo 3. §. 3.* quibus nouissimè adhæsit Fillius. *tract. 9. cap. 5. n. 98.* docentes, solos Episcopos posse illis dictas reuerendas concedere. Excipiunt tamen huiusmodi Societatis Doctores, Societatis Prælatos, qui ex priuilegio speciali Gregorij XIII. dato anno 1584. possunt suis subditis dimissorias, seu reuerendas concedere.

Sed certissimè respondeo, posse reuerendas concedere suis subditis quencumque Generalem, vel Prouincialem, non solum Societatis, sed alterius cuiusvis Ordinis, vel Religionis. Quia sic est illis concessum à Sixto V. & à Clemente VIII. anno 1596. vt referunt Quaranta *verb. Ordo, in fine.* Piasecius *in praxi Epis. p. 1. cap. 1. n. 14.* Philib. *tit. tract. 1. part. 6. cap. 4. n. 3.* Diana *2. p. tract. 16. resol. 35.* Et ita docent ipsi, & ante illos Nauarr. *lib. 1. de tempor. ordinat. consil. 36.* Rodrig. *2. p. sum. cap. 14. n. 9.* Ludouic. *quæst. 2. de Ordine, art. 3. dub. 10. pag. 774.* Barbosa, Gutierrez, & alij penes Machado *tom. 2. lib. 4. part. 6. tract. 10. docum. 9 num. 4*

QVÆSTIO X.

An Prælati Regulares valeant concedere suis Nouitiis reuerendas, vt ab Episcopis ordinentur?

NEgant Alexand. Peregrinus *Comment. constitut. sui Ordinis, part. 1. §. & in addit. q. 10.* Homobonus *consult. moral. part. 4. respons. 99. col. 1.* Quos refert, & sequitur Philibert. *tract. 1. p. 6. cap. 14. n. 10. & 13. pag. 107.* & Bonac. *de censur. disput. 3. punct. vlt. num. 33.*

Sed probabiliùs respondeo: posse, & valere, quia Nouitij gaudent priuilegiis professorum: at iis possunt Prælati ex priuilegio concedere reuerendas: ergo & illis. Sic Vecchius, & Tamburinus, quos affert, & sequitur Diana *3. p. tract. 3. resol. 7. & part. 4. tract. 4. resol. 7. & part. 5. tract. 10. resol. 43.* Sanchez *in sum. lib. 6. cap. 10. n. 22.* Suar. *tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 16. n. 17.* vbi ait: Superiores Societatis Jesu habere priuilegium concedendi reuerendas professis, etiam cum ampliatione illud communicandi Nouitiis. Quo priuilegio præcipuè Religio nostra Discalceatorum gaudet ob Bullam illi nouissimè, & amplissimè à S. D. N. Vrbano VIII. anno 1635. concessam, vt infrà.

QVÆSTIO XI.

An Episcopi teneantur fidem præstare litteris dimissoriis Prælatorum Regularium, attestantibus, Ordinandum, & his, & illis Ordinibus, iam esse initiatum?

NEgant in praxi nonnulli Examinatores Episcoporum, repellentes ordinandos Regulares ab ordinatione, eo quod secum non ferant publica instrumenta attestantia præcedentium ordinum susceptionem.

Sed certissimè respondeo: teneri fidem præstare, ac si ferrent publica instrumenta. Sic Abbas, Mascard. & Francus, quos citat, & sequitur Philibert. *loc. cit. cap. 5.* Vbi his verbis contrarios manifestè conuincit. Quomodo enim (inquit) est verisimile, Prælatos istos, tam Regulares, quam non Regulares, qui sunt personæ omni exceptione majores, velle publicis litteris suo sigillo munitis rem falsam attestari? Postremò, si examinatores eisdem litteris fidem præstant, quantum spectat ad attestationem natalium, ætatis, & similium, cur non eisdem credunt, dum præcedentium Ordinum susceptionem attestantur? Vel enim in omnibus, vel in nullis fides dictis litteris est præstanda. Sic ille. Qui & infra sic subdit: Quare mirari satis non possum rigidam nimium nonnullorum Episcoporum examinationem erga regulares ordinandos, non solum de scientia, sed etiam de aliis requisitis: cum tamen in animarum salute procuranda nullos habeant meliores, aut efficaciores coadiutores. Quam calamitatem etiam in Hispania vigentem, deplorare non desinit Rodriguez *tom. 1. de Regul. quæst. 24. art. 7. in fine.* Huc vsque Philibertus. Et benè. Sic etiam Machado *loc. cit. num. 5.* & penes illum Tamburinus, Villalob. Portel. & alij.

QVÆSTIO VII.

An litteræ dimissoriæ expirent morte concedentis, vel cessatione ab officio?

Affirmant, his (licèt inordinatis) verbis Zerola *in praxi Episc. verb. Dimissoria, pag. mihi* 149. ad nonum: Istæ litteræ expirant morte concedentis. Rebuff. *loc. cit. n.* 39. 40. *&* 41. Si sciuit ipse Ordinandus mortem concedentis, secus excusatet ignorantia, modo sit probabilis, & *n.* 43. *&* 44. dicit, quod non expirat, quod satis notandum; potest facere pro hoc cap. gratum, & cap. licèt, *de offic. deleg.* Vbi habetur, quod gratia morte concedentis non expirat: secus verò in odiosis, cuiusmodi non sunt istæ litteræ dimissoriales. Sic Zerola. Cui apud Barbosam vbi infra, fauet Gutierrez *can. lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 12.

Sed longè multo probabilius respondeo, non expirare. Quia gratia semel concessa non expirat, etiam re integra (id est, ante omnem eius vsum) morte concedentis, vt nuper est dictum: at concessio dimissoriarum est quædam gratia: ergo non expirat morte Episcopi concedentis, siue naturali, siue ciuili, aut per ingressum moderni Episcopi, casu quo dictæ dimissoriæ à Capitulo, Sede vacante, concessæ fuerint. Sic Nauar. Perez, Salzedo, Henriq. Suarez, Sà, Petr. Ledes. Rodrig. & alij, quos affert, & sequitur Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 28. *num.* 83. Bonac. *disp.* 8. *punct.* 4. *num.* 21. Barbosa *in Trident. cap.* 10. *num.* 3. *&* 4. *& de offic. & potest. Episc. alleg.* 7. *num.* 24. Molina, Mura, & alij plures, quos citat, & sequitur Philibertus *loc. cit. cap.* 6. *fere per totum.* Ioan. de Cruce *in sum. tract. de Ordine, dub.* 4. *concl.* 4. Ludouicus *quæst.* 2. *de Ord. art.* 2. *dub.* 4. *pag.* 768. Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 3. *docum.* 5. *num.* 4. & communis.

DISPVTATIO XI.

De Temporibus Ordinationum, & interstitiis.

QVÆSTIO PRIMA.

An prima Tonsura conferri possit quacumque die, & hora, & quocumque loco?

Respondeo: posse. Quia sic praxis, & communis, & sic Doctores Canonistæ *in cap. consultatio, de tempor. Ord.* Tabiena *verb. Ordo,* §. 3. Syluest. *Ordo* 2. *num.* 6. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 12. Vasquez *disp.* 146. *cap.* 5. Sà *verb. Ordo, num.* 13. Bonac. *disp.* 8. *punct.* 6. *num.* 5. Layman *tract.* 10. *cap.* 8. *num.* 1. Diana *part.* 2. *tract.* 16. *resol.* 30. Ochagauia *tract. de Ordine, quæst.* 9. *num.* 8. Hurtado *diff.* 23. Philibertus *tract.* 1. *part.* 7. *cap.* 5. *n.* 1. Sanchez *tom.* 2. *consil. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 52. & omnes, apud Dicastillum *tom.* 5. *tract.* 6. *de Ordine, disp.* 2. *dub.* 93. *num.* 340. & apud Barbosam *alleg.* 11. *num.* 19. & apud Palaum *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 53. *num.* 1.

QVÆSTIO II.

An etiam minores Ordines possint quacumque die, etiam feriata, conferri?

Affirmant Philibertus *loc. cit. num.* 7. per hæc verba: Quinimò in rigore iuris, nec videtur prohibitum quacumque die minores conferre, *cap. Quando, dist.* 75. ibi: quando, & vbi libitum fuerit, vsque ad Subdiaconatus officium ordinentur Clerici: Diaconi verò, & Presbyteri, nunquam nisi in publica ordinatione. Sic ille. Et ante illum Zerola 2. *p. prax. Episc. verb. Ordo.* Ita loquens: Imò Ordines minores potest Episcopus conferre, quando, & vbi libitum fuerit, *cap. Quando, dist.* 75. Rebuff. *in Reg. Cancell.* 25. *n.* 5. Ita ille. Et Ludouicus de S. Ioan. *q.* 2. *de Ord. art.* 9. *dub.* 1. *pag.* 705. vbi sic ait: [Las Ordenes menores se pueden dar en qualquier tiempo, que al Obispo le pareciere, ora sea Domingo, o en otros dias feriales, como las celebre dentro de su Obispado.] Ita Ludouic. ex Petr. Ledesma (quem oon citat) *cap.* 7. *concl.* 2. *pag. mihi* 664.

Sed probabilius respondeo: non posse conferri, nisi in diebus Dominicis, aut alio die festo. Quia sic colligitur clarè *ex c. de eo autem, de tempor. ordinat.* quod citat, & eius verba refert Ludouicus ad suam sententiam comprobandam, licèt ego ad reprobandam dicerem. Sic enim ibi Alexand. III. De eo autem, quod quæsiuistis, an liceat extra ieiunia quatuor temporum aliquos in Ostiarios, Lectores, Exorcistas, vel Acolytos, aut etiam Subdiacónos promouere: taliter respondemus, quod licitum est Episcopis Dominicis, & aliis festiuis diebus vnum, aut duos ad minores Ordines promouere: sed ad Subdiaconatum, nisi in quatuor temporibus, aut Sabbato Sancto, vel in Sabbato ante Dominicam de Passione, nulli Episcoporum, præterquam Romano Pontifici, licet aliquos Ordinare. Sic ibi, & oon potest clarius. Sic Sylu. *Ordo* 2. *q.* 6. Angel. *Ordo* 4. Henr. *lib.* 10. *cap.* 12. *n.* 2. per hæc verba: Minores ordines conferre potest, non tantum eodem tempore, quo maiores: sed primarum tribus, aut etiam pluribus in qualibet Dominica, aut festiua die. Vasq. Bonac. *loc. cit.* Philibertus *loc. cit. n.* 1. Sic dicens: Minores Ordines quibuscumque diebus Dominicis, & festis solemnibus, modo non sint tot ordinandi, vt generalis ordinatio videatur, quæ solis præscriptis temporibus, etiam quoad minores est peragenda, *cap. De eo, de tempor. Ord.* Sic Philibertus. Quem valde miror statim sibi contrarium, vt vidimus. Sanchez *loc. cit. dub.* 52. & communis apud Dicastillum, & Palaum *loc. citatis.*

QVÆSTIO III.

An dies festiui, in quibus Ordines minores conferri possunt, necessariò debeant esse dies festi de præcepto Ecclesiæ, an verò sufficiat, quod sint duplices in ordine ad officium Diuinum?

Affirmant debere esse necessariò dies festos, qui à populo ex præcepto Ecclesiæ obseruantur, Azor. *part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 27. *q.* 19. Naldus *verb. Ord. n.* 15. Barbosa *de potest. Episc. p.* 2. *alleg.* 11. *n.* 52. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 51. *diff.* 13. *n.* 4. Viguetius, Rosella, D. Anton. Syluest. Barth. de Ledes. Palud. Zanard. & Vega, quos omnes pro hac parte citat Diana 5. *p. tract.* 13. *resol.* 97. Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 3. *doc.* 2. *n.* 5. *pag.* 9. & penes illum Viuald. *tit. de Sacris Ordin.* & alij. Quos sequitur Palaus *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 53. *num.* 2.

Negant

Negant è contrario debere esse dies festos de præcepto Ecclesiæ; sed sufficere prædictos dies esse festa duplicia ex officio Ecclesiastico, licèt minimè feriata à laboribus ex Ecclesiæ mandato, Fagund. *de quinque precep. Eccles. lib. 1. c. 2. n. 12.* & ex illo Philibert. *tract. 1. part. 7. c. 6. n. 12.* Qui id probant Primò, quia in jure Canonico, ille etiam dicitur dies festus, in quo officium duplex recitatur, licèt à laboribus non sit feriatus, vt constat *ex Clement. vnica de reliq. & vener. Sanctorum* : ergo. Sed hæc ratio aut multum probat, aut nihil. Quia in dicta Clem. etiam dies, in quo sit officium de Sancto simplici, dicitur dies festus. Sic enim ibi (loquendo generaliter de festiuitatibus omnium Sanctorum, quorum dies per anni circulum celebrantur) dicitur : *Hoc enim circa Sanctos, quos per anni circulum veneramur, ipsa obseruat Ecclesia, vt quamvis in Litaniis, & Missis, ac aliis etiam ipsorum memoriam sæpius renouemus : nihilominus tamen ipsorum natalitia certis diebus per annum solemnius recolat, festa propter hoc eisd. m diebus specialia celebrando. Et quia in his festis circa solemnitatis debitum, aliquid per negligentiam, aut rei familiaris occupationem, aut aliàs ex humana fragilitate omittitur, statuit ipsa mater Ecclesia certam diem, in qua generaliter omnium Sanctorum commemoratio fieret, vt in hac ipsorum celebritate communi, quidquid in propriis ipsorum festiuitatibus omissum existeret, suppleretur.* Ita Clemens V. Tunc ergo: Sed in die, in quo fit de Sancto simplici, non possunt conferri Ordines minores, ex vi huius Clementinæ : ergo ex vi illius, nec in diebus, in quibus fit officium de festo semiduplici, aut duplici non feriato. Vnde

Ego probabilius cum Authoribus primæ sententiæ Respondeo : Debere necessariò esse dies festos ex Ecclesiæ præcepto. Quia id expressè habetur *in c. De eo, de t mpor. Ord.* & clarius *in Pontif. Rom. §. De minor. Ord.* vbi sic dicitur : Quatuor minores Ordines dari possunt extra Missarum solemnia diebus Dominicis, & festiuis duplicibus, sed in mane tantum. Sic ibi. Sed sic est, quod nomine festiuorum duplicium, non possunt venire, aut comprehendi omnia festa duplicia, aut omnes dies festi duplicis non feriati (vt de se patet) sed ad summum omnia festa quæcunque sint, modò ab Eccl. sia obseruati mandentur tergo. Sic Authores citati, & alij statim citandi. Dubium igitur (mihi saltem) solum p teſt esse, an indistinctè in omnibus præcepti festis Ordines minores dari valeant. Pro quo sit,

QVÆSTIO IV.

An in omnibus festis conferri minores Ordines possint?

Negant Panormitan. *in c. litteras, de tempor. Ord. & in c. de eo, cit.* & Hostiens. affirmantes, solum posse conferri in Dominicis, & festis præcipuis, aut solemnibus, aut solum in illis diebus in quibus Virginea consecrari possint : Hæc autem festa sunt (teste Sylvestro *verb. consecratio Virginum*) dies Epiphaniæ, Pascha Resurrectionis, Natalia Apostolorum, dies Domin. Sic etiam D. Anton. *3. part. tit. 14. c. 16. §. 16.* Barth. de Ledesma *de Ordine dub. 15.* Palud. *in 4. dist. 25. q. 2. n. 15.* Syluest. *verb. Ordo 2. q. 1.* Turrecrem. *in capite Quod à Patribus, dist. 75.* Viguer. *lib. institut. c. 16. §. 6. vers. 6.* & Rosella *Ordo 2. n. 4.*

Sed probabilius respondeo : Posse conferri in omnibus festis, siue præcipua sint, siue non, dummodo ab Ecclesia obseruari præcipiantur. Quia indistinctè in dicto capite *de eo,* & in Pontificali dicitur, posse conferri omnibus Dominicis, & festis, aut festiuis duplicibus. Sic Angel. *verb. Ordo 4. n. 1.* Tabiena *Ordo 2. q. 3.* Armilla *verb. Ordo, n. 7.* & alij quos refert, & sequitur Sanchez *tom. 2. consil. lib. 7. c. 1. dub. 5. n. 5.* & communis. Quam sequitur Palaus *punct. 13. cit. n. 2. vers. Diem festum*, vbi addit, quod dies festus vniuersalis sit; sed sufficere si in ea Diœcesi talia habeantur, quia absoluté est dies festiuus, vt benè notat, alia relatis, Barbosa *de potest. Episcopi alleg. 12. n. 18.*

QVÆSTIO V.

An in dictis Dominicis, & Festis, possit Episcopus minores Ordines conferre pluribus quàm duobus?

Affirmant Innocent. & Gotfred. *in c. de eo autem, cit.* Syluest. *verb. Ordo 2. num. 6.* Henriq. *loc. cit.* Sà *verb. Ordo, num. 13.* Barth. de Ledes. *diff. 15. concl. 3. col. 183.* Reginald. *lib. 30. num. 26.* Layman *loc. cit.* Sanch. *tom. 2. consil. lib. 7. c. 1. dub. 52. num. 8.* Filliuc. *tract. 9. n. 83.* Diana *2. part. tract. 16. resol. 30.* Philibert. *tract. 1. punct. 7. c. 5. n. 5.* & me in contrarium citato, *part. 10. tract. 11. resol. 66.* & alij docentes, optimè posse Episcopum in Dominicis plusquam duobus vel tribus Ordines conferre.

Sed probabilius Respondeo : Non posse plusquam duobus, vel tribus. Quia hoc expressè habetur in cap. *De eo, cit. sup. q. 2.* Sic Hostiens. & Angel. Quos referunt Syluest. & Henriq. Vasq. *disp. 246. c. 5. in princip.* Hurt. *diff. 23.* Abbas, Palud. & alij penes Sanchez. Sic etiam Martinus de S. Ioseph *tom. 1. lib. 1. tract. 5. de Ordine, num. 2.*

QVÆSTIO VI.

An liceat post prandium minores Ordines conferre?

Negant Syluest. *Ordo 2. quæst. 6. fine,* Angel. *Ordo 6. §. 5.* Tabiena, Hugo & Armilla, quos omnes citat, & sequitur Fornarius *de Ordine cap. 8. n. 3. vers. Tertiò nota.* Zerola *part. 1. praxis Pontif. verb. Ordo, vers. Decimò.* Qui & citat (& rectè vt infrà) Pontificale Roman. *de Ordin. confer. §. minores verò.* Et Philibert. *tract. 1. part. 7. c. 5. n. 3.* licèt *n. 15.* oppositum haud obscurè defendat.

Sed probabilius Respondeo : Licere. Sic testatur Henriquez per hæc verba : Consuetudo verò Episcoporum recepta concedit, vt feria sexta, vespere ante Sabbatum, in quo Sabbatho jure possunt omnes Ordines conferri, liceat dare quatuor minores. Sic illa *lib. 10. c. 12. n. 2.* & ex illo Diana *loc. cit.* Philibertus *tract. 1. part. 7. c. 1. n. 15.* Qui citat pro hac parte Villalobos *tom. 1. tract. 11. diff. 13. n. 4.* Dianam *2. part. tract. 16. resol. 28.* & alios. Sed prædictos saltem malè : Nam Diana *loc. cit. resol. 30.* (non 28. quia ibi nil ad rem) hæc verba ex Henrico de Villalobos profert : [Ha se de aduertir, que tambien se pueden haxer las Ordenes el Domingo siguiente por la mañana, con tal, que el que ordena, y el que se ba ordenar continuen el ayuno del Sabado antea, porque entonces la mañana del Domingo se trae al Sabado, por la continuacion del ayuno, como dixe vn texto : Mas esto no lo ha de hazer el Obispo sin necessidad, la que feria, si el Sabado no las pudo hazer por hallar se enfermo, que entonces podria diferirlas para el otro dia.] Sic ille. Et est praxis communis in nostra Hispania, & in Italia.

QVÆSTIO VII.

An etiam liceat Episcopis maiores Ordines Dominicis diebus dare?

Affirmat Hugo *in c. Quod à Patribus, dist. 75. & in c. Quod die, ea dist.* docens, non solùm licere, verum etiam teneri celebrare illos die Dominica, nec opus esse continnari jejunium Sabbati cum Dominica, vt reputetur vna dies.

Sed certissimè respondeo: Nullo modo licere, nisi diebus à jure statutis, quæ sunt sex Sabbata Ieiuniorum; nempe Sabbata quatuor temporum; & Sabbata ante Dominicam passionis, & Resurrectionis. Sic statuitur *in c. de eo, & in c. Quando* (vt vidimus sup. quæst. 2.) & in Trid. *sess. 23. c. 8.* & tenent D. Thom. *dist. 25. in lit.* Henriquez *lib. 10. c. 12. num. 1.* Barbosa in Trident. *sess. 23. cap. 8.* Philibert. *tract. 2. part. 7. c. 5. n. 8.* & omnes communiter apud Sanchez *tom. 2. conf. c. 1. dub. 51. num. 3.* & apud Palaum *tom. 4. tract. 27. punct. 13. n. 13.*

QVÆSTIO VIII.

An saltem vrgente causa possit Episcopus Ordines maiores conferre mane diei Dominicæ, post generalem in Sabbato Ordinationem factam?

Respondeo: Posse, dummodo continuetur jejunium Sabbati, tam ab Ordinanta, quàm Ordinando, cum Dominica sequenti; quia tunc fictione Canonica, mane Dominicæ sequentis trahitur ad vesperam Sabbati præcedentis, & sic conferri dicuntur in Sabbato. Sic Henriquez *lib. 10. c. 12. num. 2.* (non 12. vt citatum reperies apud Dianam, & Philibertum) per hæc verba: Potest Episcopus maiores, (*Ordines intellige*) Dominica sequenti post Sabbatum prædictum conferre, si causa subsit, dummodo jejunium Sabbati continuet vsque ad Dominicam: quod continuari dicitur post Missam Sabbati, nisi sumpserit ablutionem. Sic ille. Nota hic, quod causa justa, aut vrgens erit si in Sabbato ob multitudinem Ordinandorum Ordinationes expediri non possint, aut si Episcopus ob grauem infirmitatem illas Sabbato conferre non valuerit. Sic etiam Maiol. *lib. 3. de irregul. c. 23. n. 11.* Diana, & Villalobos *loc. cit. quæst. 6.* citati, Philibertus *loc. cit. num. 9. pag. 118.* Layman *de Ordine c. 8. num. 5.* & communis apud ipsos. Sylueste *vbi infra*, & Sanchez *loc. cit. num. 4.* Suarez *tom. 5. de Censur. disp. 31. sect. 1. n. 41.* Layman *tract. 9. de Ordine, c. 8. n. 9.* Villalob. *diff. 13. n. 2.* quos sequitur Palaus *loc. cit.*

QVÆSTIO IX.

An liceat Episcopo in casu assignato præfata in Dominica maiores Ordines conferre, si ipse in Missa Sabbati ablutionem sumpserit?

Negat Henriquez verbis nuper adductis, quem citat, & non refutat Diana *2. part. tract. 16. resol. 30.* Layman. *tract. 10. c. 8. n. 5.* & alij penes ipsum. Quia id videtur colligi *ex c. Quod à Patribus, dist. 75.* Ita etiam sentit Palaus *loc. cit. num. 3.* his verbis: Debent tamen tam ipse, quàm Ordinandus jejunium Sabbati præcedentis continuare; ob hanc enim jejunij continuationem Ordinationes factæ die Dominico retrotrahuntur ad Sabbathum, & quasi in Sabbatho factæ reputantur. Ita Palaus.

Sed probabiliter respondeo: Adhuc licere. Quia textus citatus solùm loquitur de jejunio Ecclesiastico, quod nullo modo per sumptionem ablutionis soluitur. Sic expressè Sylvester *verb. Ordo 2. num. 6.* vbi sic ait: Hoc autem jejunium Supplem. sic intelligit, quod si quis eorum Sabbatho celebret, non sumat nisi corpus, & sanguinem; quod etiam attribuit Innocentio. Sed ille per duo prædicta intelligit etiam ablutionem ad istam Ordinationem ordinatam. Vnde dico, quod dictum caput, *Quod à Patribus*, loquitur de jejunio Ecclesiæ, quod per huiusmodi ablutionem non soluitur. Sic Syluester. Vnde malè illum citat Henriquez pro sua sententia. Tenent etiam nostram Philibert. *loc. cit. num. 9. pag. 118.* & Sanchez *loc. cit. n. 5.*

QVÆSTIO X.

An liceat Episcopo vnum Ordinem Sacrum die Sabbati vni conferre, & mane Dominicæ sequentis alterum eidem tradere?

Respondeo, nullo modo licere, etiamsi continuet jejunium Sabbati vsque ad sequentem Dominicam. Quia sic sub pœna suspensionis prohibetur *in c. litteras, & c. Dilectus, de tempor. Ordination.* & tenent Nauar. *in Man. cap. 25. num. 71.* & Suarez *de censur. disp. 31. sect. 1. num. 40. pag. mihi 502.* non (vt citat Philibertus) *lib. 4. c. 14. num. 23.* cum ille tomus nec libros, nec capita, sed solum disputationes, & sectiones contineat. Menochius, & Majolus, quos refert, & sequitur Philibert. *tract. 1. part. 7. c. 5. num. 10. & c. 6. num. 8.* Sanchez *tom. 2. conf. lib. 7. c. 1. dub. 51. num. 7. pag. mihi 318.* Palaus, & Layman. *loc. cit.* & omnes.

QVÆSTIO XI.

An saltem qui die Sabbati suscepit Sacerdotium, possit die Dominica immediata Episcopatum recipere?

Affirmat Suarez *loc. cit.* per hæc verba: Est autem hic aduertendum, Episcopatum non enumerari in his juribus inter Ordines sacros: & ideo non incurri hanc suspensionem, etiamsi quis die Sabbati, & Dominica, continuato jejunio, Ordinaretur Sacerdos, & consecraretur Episcopus, vt notarunt Ioan. Andreas *in d. c. Quod à Patribus*, & Abbas *in d. c. literas.* Sic ille.

Sed ego, etiam non continuato jejunio, id fieri posse respondeo. Quia Episcopatus potest conferri quavis Dominica die: ergo absolutè potest etiam in ea, quæ est immediata post Sabbatum Ordinationis generalis. Sic Layman *c. 8. cit. num. 5.* Philibert. *tract. 1. part. 2. c. 11. num. 5. & part. 7. cap. 6. num. 9.* Sanchez & communis. Addit adhuc Palao *tom. 4. tract. 27. punct. 13. num. 4.* contra Suarium *loc. cit. num. 41.* & contra Barbosam, illum qui ex privilegio v. g. promotus fuit die Dominica in Presbyterum, posse in Episcopum eadem die consecrari, eo quòd consecratio Episcopi non reputatur Ordo distinctus à Sacerdotio, sed illius perfectio.

QVÆSTIO XII.

An liceat Episcopo omnes minores Ordines, simul cum prima Tonsura, eadem die eidem conferre?

NEgant Innocent. Abbas, & Hostiens. *in cap. De eo, de tempor. Ordinat.* Syluest. *Ordo* 2.*n*.7. Armilla *Ordo, num*.6. Henriquez *lib*. 10. *cap*.11. *num*.4. Batthol. de Ledesma *diff*.15. *concl*.5. *col*.1184. D. Anton. & alij, quos affert & sequitur Philibert. *tract*.1. *part*.7.*c*.1.*n*.6.9. & 10.

Sed probabilius respondeo: licere, quia hæc est multarum Ecclesiarum consuetudo. Adde quod secundùm aliquos Doctores, id nullo jure est prohibitum: ergo. Sic Vasquez *disp*.246.*cap*.1. Machado *tom*.2.*lib*.4.*part*.1. *tract*.3. *docum*.2. Barbosa *de Iure Eccles. lib*.1.*cap*.33.*n*.185. & alij statim citandi. Imò Henriqoez, Syluester, Armilla, & Ledesma nobiscum tenent casu quo consuetudo vigeat. Sanchez *cap*.53. *n*.14. & alij penes ipsum. Sic etiam nouissimè Doctus Dicastillo *tract*.6. *de Ordine, disp*.1.*dub*.23.*n*.342. his verbis: Iam verò in Hispania consuetudo obtinuit, conferendi minores Ordines eadem Die. Sic ille, & Palaus *loc. cit. n*.5.

QVÆSTIO XIII.

An etiam liceat Episcopo minores Ordines, simul cum Subdiaconatu, eadem die eidem concedere?

NEgant, etiam in casu quo causa vrgeat, & vigeat coosuetudo, Maiolus *lib*.4.*de irregul*.*c*.11. *n*.1. Syluester *loc. cit.* Tolet. *lib*.1.*c*.71.*n*.1. Reginald. *lib*.30.*n*.28. Henriquez *lib*.10.*c*.11.*num*.4. Fornarius *c*.8.*vers. Tertiò irregularis est*, & alij.

Affirmant verò è diametro, id licere ex justa causa, Episcopo (seclusa adhuc consuetudine) Gotiertez *lib*.1.*qq. can. quæst*.26.*n*.31. Molfes. *in sum. tract*.1.*c*.8. *n*.27. & *c*.14.*n*.3. Vasquez *disp*.246.*c*.5.*n*.48. Diana 2.*part. tract*.16. *resol. mihi* 30. Philibert. 28. Hurtado *diff*.23. Palaus *loc. cit.* quia existimant, id nullo jore Canonico esse vetitum, sed solum duos Ordines sacros eadem die eidem conferri.

Sed probabilius respondeo: Ex justa causa licere, non quia id nullo jure sit prohibitum, vt putant Doctores nuper relati; est enim vetitum per Tridentinum *sess*.23.*c*.11. vt benè probant Maiolus, Nauarrus, Reginald. Machado, & alij: sed propter consuetudinem contrariam, quæ in omnibus ferè Ecclesiis viget, vt testantur Vasquez, Viuald. & Molfes. Sic Nauar. *c*.25.*n*.71. Suarez *disp*.31. *de censur. sect*.1. *n*.41. Fornarios *c*.8. *n*.3. Miranda, Sayrus, Rodriguez, & alij, quos citat, & sequitur Philibert. *loc. cit. num*.12. *pag*.113. Machado *tom*.2. *lib*.4. *part*.1. *tract*.7. *docum*.11. Diana (jam sibi non nihil contrarius) *tom*. 5. *tract*.10. *resol*.36. per hæc verba: Notandum est etiam hic obiter, contra Venetum *in examin. Episc. lib*.1. *cap*.18. *num*.23. Maiolum *de irreg. lib*.4.*c*.11. *num*.1. Menochium *de arbitr. num*.8. & alios, quod Ordines minores cum Subdiaconatu poterit Episcopus simul conferre, vbi vigeret de hoc consuetudo ante Concilium Trident. ita Villalobos *tom*.1. *tract*.11. *diff*.12. *à n*.3. Sic ille, & alij ab ipso adducti. Sanchez *tom*.2. *consil. lib*.7.*c*.1.*dub*.53.*num*.5.6. & 7. & alij. Lege Dicastillum *disp*.1. *citata, dub*.23. in fine, & nouissimè, me citato, Dianam *part*.9. *tract*.6. *resol. vltima*.

QVÆSTIO XIV.

An qui recipit duos Ordines Sacros in vna die, incurrat ipso facto suspensionem?

NEgant Villalobos 1.*part. tract*.18. *diff*.11. *n*.7. & Diana *part*.5. *tract*.10. *resol*.36. citantes pro hac parte Suarium *de cens. disp*.31. *n*.41. docentem, non incurrere suspensionem ipso facto. Sed an benè hic citetur author, statim constabit.

Sed probabilius respondeo: incurrere ipso facto suspensionem. Sic ex *cap. Quod à Patribus, citato*, & *ex cap. Innotuit, de eo, qui furtiuè Ordin. suscipit*, docent Nauar. *cap*.25. *n*.71. & *cap*.27. *n*.241. Suarez *loc. cit.* pro parte contraria, sic dicens: In alio autem casu duorum Ordinum Sacrorum, licèt res sit dubia, nihilominus jura *suprà* citata attentè perpensa, videntur hanc suspensiooem ipso jure imponere. Sic Suar. & sic Luysios Turtian. *lib*.5.*de censur. disp*.46. *dub*.1. Bonac. *de censur. disp*.5. (non 3. vt inuenies apud Dianam) *punct*.1. §.1. *num*.4. & *disp*.7. *q*.3. *punct*.4. *num*.3. & Philibertus *tract*.1. *part*.7. *cap*.1. *num*.2. Qui etiam citat Suarium pro opposita sententia; sed etiam malè.

QVÆSTIO XV.

An etiam incurrat suspensionem ipso facto qui eodem die Ordines minores simul cum Subdiaconatu suscipit?

AFfirmant etiam Bonacina *locis citatis*. Nauar. *num*.71. *citato*, Gauant. *in man. Prælator. verb. Irregularitas.* Suarez *loc. cit.* penes Philibertum vbi infrà. Sed vlterius malè ab isto authore Suarius citatur: vnde

Probabilius respondeo: non incurrere ipso facto suspensionem. Sic Suarez *n*.41. *citato*, per hæc verba: Est autem aduertendum, etiam esse grauiter prohibitum suscipere eodem die minores Ordines, & Subdiaconatum, non solùm ex eodem Concilio Trident. *sess*.23.*c*.11. sed etiam *ex c*.2. *de eo, qui furtiuè Ord. suscep.* Vbi suspensio etiam fertur, quam Nauar. etiam putat esse ipso jure, sed reuera non est; quia Pontifex *in dicto c*.2. solùm ait: *Mandamus, vt eum ministrare non permittas*, &c. Sic Suarez, & sic etiam Philibertus *tract*.1. *part*.7.*c*.1. *n*.16. qui minus propriè hanc suspensionam ferendam, vocat irregularitatem. Villalob. & Diana *loc. cit.*

QVÆSTIO XVI.

An in receptione Ordinum maiorum seruanda sint interstitia vnius integri anni?

REspondeo affirmatiuè, quia id constat ex Trident. *sess*.23. *capite* 11. & *capite* 13. vbi agens de Subdiaconis, & Diaconis, hæc ait: *Promoti ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere non permittatur.* Sic ibi: & *cap*.14. agens de promouendis à Diaconatu ad Presbyteratum, eaodem tradit doctrinam. Ideóque illam docent omnes Theologi, & Canonistæ, qui benè notant, annum integrum, qui inter vnum, & alterum Sacrum Ordinem percurrere debet, non esse mathematicè computandum, sed moraliter, juxta annum Ecclesiasticum: vnde

initiatus Diaconatu, temporibus Pentecostes, vel Septembris, optimè poterit anno sequenti eisdem temporibus Sacerdotium recipere, etiamsi duodecim menses juxta circulum solarem nondum elapsi sint. Legatur Philibert. *tract.1. part.5. cap.4. & part.7.cap.1.* Villalobos *tract.11. diff.12. num.6.* vbi affert quandam Congregationis Cardin. declarationem. Barbosa in Trident. *loc.cit.* Fornarius *de Ordine cap.3. n.4.* qui testatur sic etiam declarasse Sixtum V. Dicastillo *tract.6. de Ordine, disp.1. dubitat.23. num.344.*

QVÆSTIO XVII.

An etiam in receptione Ordinum minorum sint interstitia requisita?

NEgant absolutè Filliuc. *tom.1. tract.17. cap.5. num.86.* & ex illo Diana *part.5. tract.10. resolut.40.* vbi sic ait: In receptione autem Ordinum minorum nulla requiruntur interstitia, sed possunt recipi eodem die, si ita videatur Episcopo, cui se remittit Trident. *loc. cit.* Ius autem antiquum *in cap. singulis, dist.77.* est antiquatum. Ita ille, & ego. Sic ex Filliucio Diana.

Sed clarius, & probabilius respondeo: requiri, quia id haud obscurè docet Trident. *sess.23. cap.11.* per hæc verba: *Minores Ordines iis, qui saltem Latinam Linguam intelligant, per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis videatur, conferantur.* Sic Concilium, & ex illo Petrus de Ledesma *cap.8. de Ordine, concl. vltima,* & ex illo non citato Ludouicus de S. Iuan *quæst.2. de Ord.art.4. diff.3. pag.775.* Philibert. *tract.1.part.7.cap.1. num.6. pag.111.* Zerola *in praxi Episc.part.1. verb. Ordo, pag. mihi 536. & 537.* & alij, quamuis ex consuetudine, vt supra *quæst.12.* vidimus, omnes minores Ordines vna die vni conferri possint.

QVÆSTIO XVIII.

An peccet mortaliter Ordinatus, qui non expectat temporum interstitia?

NEgatiuam sententiam indicare Henriquez *lib.6. c.10.n.3.* ait Philibertus *loc. cit. cap.2. num.13. pag.115.* Sed non benè id attribuit Henrico: nam hic oppositum clarè docet *loc. cit.* & innuit *lib.10. c.11. n.3.* vnde.

Certissimè respondeo: peccare mortaliter, si id absque licentia Episcopi faciat: quia transgreditur præceptum Tridentini *loc. cit.* in materia Ordinum, quæ est grauissima. Sic Filliuc. Diana, & Philibert. *loc.cit.* & communis.

QVÆSTIO XIX.

An qui Ordinatur non seruatis interstitiis, suspensionem aliquam incurrat?

AFfirmant Henriquez *lib.6. cap.10. num.3.* Additionator Nauarr. *lib.1.consil.4.de tempor. Ordin. fol.mihi 33.* Pottel. *in dubiis regular. verb. suspensio, num.14.* Diana *part.4. tract.2. resol.55. vers. Nota etiam.* Vnde malè citat illum Philibertus pro opposita opinione: quia licèt alibi, vt statim dicam, oppositum sequatur; non tamen loco ab ipso, & à nobis citato.

Sed probabilius Respondeo, nec suspensionem, aut irregularitatem incurrere: quia nulla est in jure apposita. Nam quamvis Sixtus V. *in quadam extrauag. contra malè promotos,* pœnam suspensionis ipso facto imposuerit: postea tamen sublata fuit per Clementem VIII. Sic Nauarr. *consil.4.cit.* Suarez *de censur. disp.31. sect.1. num.43.* (vnde immeritò citat illum Portellus pro sua sententia,) Filliuc. *vbi suprà, & tract.20.c.7.n.190.* Madius, Riccius, Sayrus, Zerola, & alij, quos citat, & sequitur Philibertus *tract.1. part.7. cap.2. n.12. pag.115.* Bonac. *disp.8. punct.5. n.35.* Diana *4.part.tract.2.resol.32.& 4.part.tract.4. resol.209. & part.5. tract. 10. resol. 40.* Villalob. *tract.11. diff.12. num.1.* Lauretus, Barbosa, Campanillus, & alij apud ipsos.

QVÆSTIO XX.

An non solùm Episcopus, sed etiam Capitulum, seu eius Vicarius Sede vacante possit cum suis subditis in interstitiis dispensare?

NEgat Rodriguez *in Bulla, dub.8. concl.5. pag. mihi 128.* & penes Ioannem Machado, Salaed. Maiolus, & Nauarrus, docentes facultatem remittendi interstitia solum esse concessam Episcopis, non Capitulo, Sede vacante.

Sed probabilius respondeo: vtrisque, tam Capitulo, quàm eius Vicario esse concessam, interueniente necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ. Nam quod Episcopus possit, illi Tridentinum *sess.23.cap.11.& 13.* concedit, & cum illo omnes Doctores. Quod verò etiam Capitulum, seu eius Vicarius, Sede vacante possit, docet Sacra Congregatio Concilij, & ex illa Homobonus, Armendariuz, & Marta, quos affert, & sequitur Diana *part.4. tract.4. resol.209.* Ioan. de Cruce *in Sum. vbi de Ordine, dub.3.concl.2.* Quaranta, Carolus de Graffis, Modernus, Riccius, & Barbosa, quos refert, & sequitur Philibertus *tract.1. part.7. cap.2. num.8.* qui *num.7.* hanc facultatem dispensandi in interstitiis etiam extendit ad Vicarios Generales Episcoporum. Suarez, Sanchez, Vega, & alij, quos citat, & sequitur Machado *tom.2. lib.4. part.4. tract.1. docum.7. num.4.*

QVÆSTIO XXI.

Quænam causæ sint sufficientes vt Episcopus dispensare possit in interstitiis?

REspondeo, quod multiplex. Prima sit necessitas, & vtilitas particularium Ecclesiarum. Hanc causam assignat Trident. *sess.23 cap.11.13.& 14. de reform.* Per necessitatem Ecclesiæ intelligit Concilium, quando deficiunt omninò Ministri, ita vt per Ordinatos onera Ecclesiæ, tam in Missarum celebratione, quàm in Ecclesiasticis ministeriis suppleri nequeant. Per vtilitatem verò, quando pauci sunt Ministri idonei.

Secunda causa dispensandi ab interstitiis est ætas prouecta Ordinandi, cum grauitate, & integritate coniuncta.

Tertia est arctatio recipiendi Diaconatum, aut Presbyteratum, ratione beneficij recepti, vel recipiendi, ex Trident. *sessione 7. capite 10. de reformatione.*

Quarta est magna virtus Ordinandi, aut excellens in litteris profectus.

Quinta denique causa dispensandi ab interstitiis cum aliquo, est studium in aliqua Vniuersitate, vt scilicet media Missarum celebratione se possit in studiis sustentare. Sic omninò Philibertus *tract.1. parte 7. capite 3. per totum.* Hurtado *tract. de Ordin.*

*din. diff.*23. & ex illo Diana *loc. cit.* lege Maiolum *cap.*24. *num.*13. & Nauarr. *de temporib. Ordinat. concl.*27.

*dub.*23. *num.*147. Palaum *tom.*4. *tract.*27. *punct.*13. *num.*13. vbi hanc nostram sententiam vt valdè probabilem docet ac defendit.

QVÆSTIO XXII.

An Generales Religionum possint cum suis subditis in interstitiis dispensare?

NEgant Sorbus *verb. Ordines Sacri.* Hugolinus *de potest. Episc. part.*2.*cap.*16. §.27. *numero* 3. Genuens. *cap.*83. *num.*1. Rodriguez *tom.*3. *de regularib. quæst.*27. *art.* 3. Barbosa *de Offic. Episc. allegat.*18. *num.*10. Miranda *in manuali, tom.*1. *quæstion.*38. Bonac. *de Sacram. disput.* 8. *quæst. vnica, punct.*5. *num.*34. Quaranta *verb. Ordo,* Cæsar Madius *de Sacram. Ordinis*, *cap.*10. *num.*13. Vasquez *tom.*3. *in* 3. *part. disp.*246. *num.*57. Molfes. *in sum, tract.*2. *cap.*1. *num.*56. Stephanus Gratianus *discep. forens. cap.*212. *num.*43. quos omnes affert, & sequitur Philibert. *tract.*1. *part.* 7. *cap.* 2. *num.*2. vbi affert pro hac parte quandam declarationem Cardinalium. His addi possunt Pet. Ledesma *cap.*8. *de Ord. concl.*11. *pag. mihi* 677. Machado *tom.*2. *lib.*5. *part.*2. *tract.*6. *docum.*9.

Affirmant verò è contra aliqui apud Petrum Ledesmam *loc. cit.* & vt ipse ait, non improbabiliter.

Sed ego clariùs, & probabilius respondeo: non posse quidem absolutè, & secluso omni priuilegio: benè tamen ex priuilegio, & indulto Pontificio. Primam partem huius responsionis docent Doctores pro prima sententia relati; & fuit à Sacra Congregatione his verbis definita: Congregatio Concilij censuit Superiores Regulares non posse dispensare super interstitiis Regularium Ordinandorum; sed id pertinere ad Episcopum Ordinantem, qui tamen quoad causam pensationis judicium facere debet ex attestatione Superiorum Regularium. Hanc declarationem referunt, vltra Philibertum, Peyrinus *tom.*1.*constit.*1. Sixti IV. §.21. & Diana 3.*part. tract.*2. *resol.*112.

Secundam verò nostræ responsionis partem, nempe quod Superiores Regularium possint cum suis subditis dispensare in interstitiis, ex indulto, & priuilegio pontificio, sic probo. Quia id concessit Gregorius XIII. Generali Præposito Societatis IESV, & eius delegatis, quo priuilegio (quidquid dicant Vasquez, & Hurtado) etiam participant omnes aliæ Religiones, non obstante prohibitione communicationis per eundem Gregorium XIII. expressa, quia hæc prohibitio non tollit quin alij Pontifices successores eam communicationem facere possint, vt fecit Gregor. XIV. vt probat Rodriguez *tom.*1. *qq. Regul. quæst.*55. *art.*17. & ex illo Palaus *vbi infrà*, & constabit ampliùs ex dicendis *quæst. sequenti.* Rursus Clemens VIII. *die* 23. *Nouembris* 1596. concessit Congregationi Sancti Ioannis Euangelistæ in Portugallia, vt possint Patres dictæ Congregationis Ordinari extra tempora, & per quemcunque Episcopum, tribus Dominicis, vel festis continuis, vel interpolatis, non seruatis interstitiis à Tridentino assignatis: ergo. Sic Ioan. de Cruce *in sum. tract. de Ordine, dub.*3. *conclus.*2. *& in Epitome lib.*2. *cap.*8. *dub.*1. Hieronym. Rodriguez, & Villalobos, quos citant, & sequuntur Diana 3. *part. tract.*2. *resolut.*12. *& resol.*112. *&* 4. *part. tract.*4. *resol.*209. *&* 5. *part. tract.*13. *resolut.*57. vbi citat Thomam Sanchez, & Cœlestinum pro hac parte. Machado *loc. cit. num.*6. & alij. Lege Rodriguez *tom.*3. *Reg. quæst.*23. *art.*4. *&* 5. Dicastillo *tract.*6. *disput.*1.

QVÆSTIO XXIII.

An Regulares omnes possint ex priuilegio vbique extra tempora à jure statuta ab Episcopis Ordinari?

NEgat in primis Lezana *in sum. quæst. reg. cap.*14. *n.*19. docens, non posse Regulares modò post Concilium Tridentinum extra tempora Ordinari. Negant deinde Peyrinus *in priuileg. Minimor. tom.*1. *constit.*2. Sixti IV. §.1. *n.*59. Suarez *de legibus lib.*8. *cap.*17. *num.*8. Miranda *in Man. Prælat. tom.*1. *quæstion.*38. *art.*4. Vasquez *tom.*3. *in* 3. *part. disput.*246. *cap.* 5. *num.*50. *& cap.*6. *num.*58. & Hurtado *tract. de Ordine, diff.*23. existimantes, non posse omnes Regulares extra tempora Ordinari: Quia Gregor. XIII. qui concessit hoc priuilegium Patribus Societatis IESV, vetat expressè, vt aliæ Religiones possint in tali priuilegio participare, etiamsi habeant participationem priuilegiorum dictæ Societatis. Sic refert Diana 3. *part. tract.*2. *resol.* 31.

Sed probabilius longè respondeo: posse omnes Regulares, modò etiam post Concilium Tridentinum, virtute suorum priuilegiorum extra tempora quibusvis Ordinibus initiari.

Primò, quia hoc priuilegium fuit olim concessum Mendicantibus, & postea à Clemente VIII. absque limitatione confirmatum, vt docent Rodriguez *tom.*1. *qq. regul. q.*55. *art.*17. *& tom.*3. *q.*11. *art.*5. Barbosa *de Offic. Episc. allegat.*17. *num.*6. *part.*2. Portel. *de dubiis Regul. verb. Ordines Sacri, num.*4. & alij, quos refert, & sequitur Philibert. *tract.*1. *part.*7. *cap.*7. *num.*1.

Secundò, quia idem priuilegium concesserunt Alexand. VI. & Eugenius IV. Monachis Sancti Hieronymi, & S. Benedicti, vt referunt Rodriguez, & Philibertus *loc. cit.* & Villalob. *tract.*11. *diff.*12. *n.*8. *& diff.*13. *n.*6. Quod non esse à Tridentino reuocatum, docent iidem.

Tertiò, quia simile priuilegium concessit Clemens VIII. Congregationi S. Ioannis Euangelistæ in Portugalia, vt quæstione præcedenti est habitum.

Quartò denique, quia idem priuilegium concessit Societati IESV Gregor. XIII. *die* 11. *Septembris* 1582. Qui licèt, vt vidimus, prohibuerit illud communicari aliis Ordinibus, communicant tamen multi: nam alij Summi Pontifices successores Gregorij XIII. priuilegia Societatis IESV multis Ordinibus absolutè concesserunt. Et nouissimè nobis Discalceatis, ipsorum priuilegia, necnon & Monachorum Sancti Hieronymi, & Benedicti, & aliorum Ordinum, & Congregationum, à S. D. N. Vrbano VIII. absolutè & pariformiter concessa, & communicata fuerunt anno Domini 1634. *die* 28. *Martij*, per hæc notanda verba, quæ in gratiam Religionis hic transcribere volui. Sic ergo Vrbanus Pontifex: *Ex voto Congregationis Ven. Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis Regularium Præpositorum, Congregationi Fratrum Discalceatorum prædicti Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captiuorum, illiusque domibus, & regularibus locis sub illa comprehensis, necnon Ministro generali pro tempore existenti, Diffinitoribus, ac Procuratoribus Generalibus, Visitatori, Consultoribus, Assessori, Ministrisque Prouincialibus,*

*uincialibus, & Conuentualibus, aliisque cuiuscumque nominis Officialibus, Superioribus, ac Religiosis omnibus, & singulis in ea professis, Fratribus pro tempore ad captiuos redimendos transmissis, & Capitulis Generalibus, personis Regularibus, Nouitiis, Conuersis, Donatis, Oblatis, Ministris, Famulis, cunctisque tam officiariis quàm domesticis, & eorum domibus inseruientibus, & cæteris primò dictæ Congregationis, ac Domorum, & Regularium locorum personis quibuscumque pro tempore existentibus, necnon quibusvis aliis personis, ac Christifidelibus illarum Ecclesias, seu Capellas pro tempore visitantibus, vt omnibus, & singulis priuilegiis, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, præeminentiis, antelationibus, concessionibus, indultis, fauoribus, indulgentiis, aliisque prærogatiuis, & gratiis vniuersis, & singulis, tam spiritualibus, quàm temporalibus, singulis Domibus, Conuentibus, & aliis Regularibus locis, ac personis, tam Canonicorum, quàm Clericorum Regularium vbiuis existentium institutis, & non solùm Ordinibus Monasticis, Regularibus, Mendicantium & non Mendicantium, tam pro redimendis Captiuis, quam aliàs quomodolibet Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captiuorum, illiusque Domibus, Conuentibus, & fratribus, necnon Ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, ac etiam omnibus, & quibuscumque Congregationibus Regularibus, & præcipuè Clericorum Regularium infirmis ministrantium, & Canonicorum Congregationis Sanctissimi Saluatoris Lateranensis, Sancti Saluatoris de Bononia, ac etiam S. Ruffi, Valentia, & Sanctæ Crucis Conimbricæ; Clericorum Regularium de Somascha, & pauperum Matris Dei, ac Scholarum Piarum; ipsisque Monasticis Congregationibus, etiam Cassinensi, aliisque Monachis, & Monasteriis Sancti Benedicti, & Sancti Hieronymi, Carmelitis Discalceatis, Conuentui B. Mariæ de Guadalupe, necnon Societati Iesu, ipsisque Carthusien. Præmonstraten. & Reformatorum Cistercien. Seruitarum, Oliuetanorum Ordinibus, aliisque Familiis, Societatibus Regularibus, Militiis, Hospitalibus quibuslibet & Piis locis Regularibus, ac quibuscunque personis nunc & pro tempore existentibus præfatorum, & quorumlibet Ordinum, Societatum, Congregationum Regularium per nos, & Sedem prædictam, ac alios quoscumque prædecessores nostros Romanos Pontifices, necnon eiusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & de latere Legatos, & quosvis Sedis prædictæ Nuntios, vel etiam Apostolica prædicta, quàm Ordinaria, & Regia, vel Imperiali authoritatibus respectiuè, aut aliàs quomodolibet, sub quibuscumque verborum expressionibus, & tenoribus in genere, vel in specie, ac particulariter, tam per modum Communicationis, & ampliationis, quàm simplicis, & indiuiduæ, ac particularis, & specialis concessionis, ac etiam Motu proprio, & ex certa scientia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, etiam iteratis vicibus concessis hactenus, vel confirmatis, aut approbatis, & quibus illi, tam in vita, quàm in mortis articulo, etiam circa peccatorum remissiones, & iniunctarum pœnitentiarum relaxationes, aut aliàs quomodolibet de iure, vsu, aut priuilegio, vel consuetudine, seu aliàs quomodolibet vtuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, frui, potiri, & gaudere possunt & poterunt quomodolibet in futurum, quamuis illa sint speciali nota digna, difficilisque concessionis, & quæ in generali concessione non veniunt, non solùm per participationem, communicationem illorum, extensionem, & ad illorum instar, sed specialiter, & nominatim, pariformiter, & æquè principaliter, in omnibus, & per omnia absque vlla prorsus differentia, perinde ac si illa primodictæ Congregationi, illiusque Capitulis Generalibus, Ministroque Generali pro tempore existenti, illiusque Superioribus, & personis præfatis specialiter, expressè, & nominatim, etiam per viam, & modum simplicis, & indiuiduæ, ac particularis, & specialis concessionis, etiam Motu proprio, & ex certa, scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut communicationis, & ampliationis concessa fuissent, quatenus tamen sint in vsu, ac non reuocata, nec sub aliqua reuocatione comprehensa, vti, potiri, gaudere liberè & licitè possint, & valeant, &c.

Huc vsque Pontifex. Possumus ergo nos, & omnes alij Regulares, virtute horum priuilegiorum, à quocumque Episcopo extra tempora quibusvis Ordinibus initiari. Sic Rodriguez, Villalobos, Barbosa, & Philibert. *vbi suprà*, Ioan. de Cruce *in sua Epitome*, *lib. 2. c. 8. dub. 1*. Layman *tract. 18. c. 8. n. 2*. Ludouicus de S. Iuan *q. 3. de Ordine, art. 2. dub. 2*. Diana 3. *part. tract. 2. resol. 31. 81. & 112. & part. 4. tract. 4. res. 209. & part. 5. tract. 13. resol. 57*. Machado *tom. 2. lib. 5. part. 2. tract. 6. docum. 9. n. 2*. & communis, quam me citato sequitur rursus Diana *part. 10. tract. 11. resol. 10*. & penes illum Auersa *de Ordine q. 3. sect. 9*.

QVÆSTIO XXIV.

An regulares possint quibusvis Ordinibus initiari in diebus in quibus fit Officium de Sanctis semiduplicibus?

Affirmant Fagund. *de quinque præc. c. 2. n. 12*. & firmiùs Villalob. *tract. 11. diff. 13. n. 6*. vbi ex Rodriguez *tom. 3. qq. reg. q. 23. art. 5*. ait: Gregorium XIII. concedisse Patribus Societatis IESV (que en tres dias festiuos se puedan Ordenar; y por dia festiuo tambien se entiende el semidoble, como consta de vna declaracion de Clemente VIII. que hizo al Arçobispo de Santiago don Iuan de S. Clemente de buena memoria: laqual dize, que le monstrò el señor Obispo de Salamanca D. Pedro Iunco de Possada, y que los Religiosos Mendicantes gozen della, ya queda dicho en esta dificultad: y tambien lo tiene Portel, y Cruz) Sic ille (sed an benè, postea videbitur) & Ludouicus de S. Iuan *quæst. 3. de Ordine, art. 1. dub. 3. pag. 792*. quorum sententiam probabiliter sustineri posse expressè sentit Palao *statim citandus*.

Sed mihi certissimè respondeo, nullo modo posse dictos Regulares initiari Ordinibus (ad minus)

Sacris in diebus in quibus officium fit de semiduplici. Quia id constat clarè ex tenore priuilegiorum, virtute quorum Regulares extra tempora Ordinari valent. Nam Alexand. VI. solùm concessit Ordini S. Hieronymi, quod Prior Generalis, & alij Priores eiusdem Ordinis possint eligere quemcunque Episcopum Catholicum, qui personas Monasteriorum huiusmodi, ad id idoneas, *ad omnes etiam Sacros, & Presbyteratus Ordines, etiam extra tempora à iure statuta, tribus diebus Dominicis, siue festiuis duplicibus, successiuè promouere possit, Diœcesanorum licentia super hoc requisita.*

Rursus Greg. XIII. concessit Patribus Societatis Iesu, vt extra tempora à iure statuta, *tribus Dominicis, vel aliis festis diebus, etiam continuis, ad Sacros, etiam Presbyteratus Ordines promoueri possint.* Ergo ex vi horum priuilegiorum minimè possunt Regulares initiari, aduc Ordinibus minoribus, nisi in diebus Dominicis, aut diebus festis, vel festiuis duplicibus. Ec sic expressè docet Emmanuel Rodriguez loco pro parte opposita citato, per hæc verba: Notandum est, quod in præfato Benedictinorum priuilegio conceditur Episcopis, vt possint extra tempora Ordinare Monachos diebus Dominicis, siue festiuis duplicibus. Vnde non poterunt Ordinare, vel in feriis, neque in Sanctis semiduplicibus, vt clarè patet ex tenore priuilegij. Sic Rodriguez. Malè ergo citatur pro opposito.

Notanter dixi in responsione, non posse initiari dictis diebus Ordinibus, ad minus Sacris: nam loquendo de Ordinibus minoribus, bene poterunt Ordinari diebus, in quibus fit officium de semiduplici, si vera est declaratio Clementis VIII. quam quantum ad hoc, dumtaxat affert Rodriguez *loc. cit.* per hæc sequentia verba: Ad minores tamen Ordines possunt Domini Episcopi promouere habiles in diebus Dominicis, & in diebus festiuis: & S.D.N. Papa Clemens VIII. festiuos dies, quoad hoc, etiam in quibus Semiduplex recitatur, esse censendos, declarauit: quam declarationem accepi ad Illustrissimo Domino Petro Iunco de Possada Cathedralis Salmanticensis Episcopo dignissimo, qui mihi ostendit Epistolam Illustrissimi Domini Ioannis de S. Clemente Archiepiscopi Compostellani, ad se missam, in qua ipsum Dominum Episcopum de præfata declaratione fecit certiorem. Huc vsque Rodriguez. Solùm ergo concedit hic Author hanc declarationem Clementis circa receptionem minorum Ordinum, non maiorum: quod clariùs dicit in indice sententiarum, *verb. Ordo sacer*, vbi has habet propositiones: Ordines Sacri extra tempora non possunt dari in festis Semiduplicibus. Ita Rodriguez ibi. Haud rectè ergo referunt illum Villalob. Fagundez, & alij. Nobiscum etiam sentit Palao *tom. 4. tract. 27. punct. 13. num. 13. in fine*; quia, inquit, dies festi, aut festiui, in quibus conceduntur Pontifices posse Regulares initiari sacris, secundùm communem hominum acceptionem solùm pro diebus festiuis, qui à Clero, & populo sub obligatione præcepti celebrantur, accipiuntur. Sic ille, & bene, & statim ampliùs patebit.

QVÆSTIO XXV.

An saltem possint Regulares virtute suorum priuilegiorum Ordinari Ordinibus Sacris quacunque die, in qua fit officium de quocunque duplici, etiam non festiuo?

Affirmant Præpositus *in 3. part. quæst. vnica de Sacrament. Ordinis, dub. 15. num. 150.* Fagundez *cit. num. 12.* docens, posse Ordinari in quocunque die duplici, aut festo in ordine ad officia diuina, licèt non sit à laboribus feriatus. Dian. *part. 5. tract. 16. resol. 97.* qui pro hac sententia citat Homobonum; tenet etiam Villalob. *loco citato, num. 6.* vbi sic ait: [Quanto a los Religiosos se ha de dezir, que se pueden Ordenar fuera de los tiempos señalados en derecho, en tres dias de Domingo, ò fiestas dobles.] Sic ille. Vnde non rectè citat illum Diana pro sententia opposita.

Sed longè probabilius respondeo: non posse Ordinari quacunque die, in qua fit officium de duplici quocumque; bene tamen quacunque die, in qua fit officium de festo, aut de festiuo duplici; hoc est de festo, quod seruetur Ecclesiæ præcepto in populo. Patet ex tenore verborum priuilegiorum; nam Regulares solùm possunt initiari extra tempora Sacris Ordinibus diebus Dominicis, aut *festiuis duplicibus* (vt loquitur Alexander VI.) vel, *aliis festis diebus* (vt ait Gregor. XIII.) Sed sic est, quod duplex festiuus, vel dies festus denotat diem, in quo celebratur officium de Sancto, qui à populo seruatur: ergo. Minor, in qua est difficultas, probatur. Primò, quia hy verbum, *festiuus*, in sua primæua significatione nil aliud significat, quàm diem feriatum, Hispanè, *dia de olgar, ò cosa que pertenece à dia de fiesta de olgar*, vt notat Ambrosius Calepinus *verb. Festus.* Secundò, quia festum duplex, vt apud omnes est notum, diuiditur in festum duplex festiuum (cuius Ordinis sunt festa primæ, & secundæ classis, & alia, quæ ab Ecclesia obseruari mandantur) & in festum duplex non festiuum (cuius classis sunt festa Doctorum, & alia huiusmodi, quæ solùm dicuntur talia in Ordine ad chorum) ergo ex vi tenoris priuilegij Alexandri solùm possunt Regulares promoueri ad Sacros Ordines diebus festiuis, id est, feriatis. Tertiò, quia nomine *diei festi*, absolutè prolati, solùm feriatus dies, in quo populus ab operibus seruilibus cessat, intelligitur, vt constat ex illo, *Non in die festo*, ex Trid. *sess. 5. cap. 2. & sess. 22. in decreto de obseruandis, & vitand. in celebratione Missar.* & ex *cap. Omnes dies*, & *cap. Quoniam*, & clariùs *cap. licèt, de feriis.* Iunctis glossis, & ex communi modo loquendi: ergo solum in his festis diebus, à laboribus, & operibus seruilibus feriatis, non in aliis, possunt Regulares extra tempora initiari Sacris. Sic docent communiter Doctores, vt constat ex dictis.

QVÆSTIO XXVI.

An possint Regulares vi priuilegiorum in vna die duos Sacros Ordines recipere?

Affirmatiuam sententiam docere videtur Ioan. de Cruce *in sua Epitome, lib. 2. cap. 8. dub. 1.* dum hæc verba dicit: Eugenius IV. concessit Priori Benedictino Vallisoleti, vt Monachi ab eo electi semel tantum quouis anno, vno die, etiam extra tempora, recipiant omnes Sacros Ordines, etiam sine alia licentia. Ita in compend. Benedictin. *concessione 18.* Sic ille.

Sed mihi certissimè respondeo: non posse, quia dictum priuilegium derogatum fuit expressè per Trident. *sess. 23. c. 12. & 13.* per hæc verba: duo Sacri Ordines non eodem die etiam Regularibus conferantur, priuilegiis, ac indultis quibusuis concessis non obstantibus quibuscunque. Sic Concilium. Et sic Nauar. *c. 25. n. 71. & c. 27. n. 241.* Henriq. *lib. 6. c. 10. n. 3. & lib. 10. c. 11. n. 4. & c. 12. n. 3.* Rodrig. *tom. 3. qq. reg. q. 33. art. 4.* Ludouic. *q. 3. de Ordine, art. 2. dub. 2.* & communis apud Palaum *tom. 4. tr. 27. punct. 13. n. 8.* & apud Dicastillum *tract. 6. disp. 2. dub. 23. in fine.*

QVÆSTIO XXVII.

An Regularis, qui scit professionem suam esse irritam, peccet mortaliter, si permittat se Ordine Sacro initiari?

Respondeo: & peccare mortaliter, & suspensionem incurrere, & si celebrat, irregularitatem: nisi aliàs ignorantia, vel metus infamiæ, à mortali, illum sic suscipientem, vel exercentem Ordines susceptos excuset, quia leges humanæ, quas in hoc casu transgreditur, non obligant cum incommodo graui. Sic Bonac. *tract. de Clausura, quæst. 2. punct. 10. diff. 5. num...* Portel. *in dub. regul. verb. Ordines Sacri, num.* 8. Sayrus, Rodrig. & alij, quos affert, & sequitur Diana *3. part. tract. 2. resol. 113. & 4. part. tract. 2. resol.* 82. Philibert. *tract. 1. part. 6. cap. 5. num. 7. pag.* 207.

DISPUTATIO XII.

De effectibus Sacramenti Ordinis.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid, & quot sint effectus Sacramenti Ordinis?

Respondeo: quod duo. Primus est communis omnibus aliis legis nouæ Sacramentis, videlicet, gratiam habitualem in Ordinatis producere: Secundus, imprimere Characterem, de quibus hic pauca tractanda sunt; quia iam præcipuas quæstiones 3. *part. tract. 1. de Sacram. in genere*, tractauimus.

Quod si hic inquiras, an Sacramentum Ordinis principalius fuerit institutum ad producendam in Ordinatis gratiam, an verò characterem? Respondent Caietan. 3. *part. quæst. 63. art. 4.* & Sotus *in 4. dist. 1. quæst. 4. num.* 4. primariò institutum fuisse ad causandam habitualem gratiam: secundariò verò ad dandum characterem.

Sed æquè probabiliter respondeo: Primariò institutum ad causandum Characterem; secundariò ad producendam gratiam. Ratio est, quia Sacramentum Ordinis primariò est institutum à Christo ad constituendos publicos diuini cultus Ministros: at hoc fit per characterem: ergo. Sic ex D.Thom. 3. *part. quæst. 63 art. 4. ad* 1. docet Philibert. *tract. 1. de Ordine, part. 3. cap. 5. num. 12. pag.* 59.

QVÆSTIO II.

An omnes Ordines, tam minores, quàm maiores characterem imprimant?

Negant, Ordines characterem imprimere, Doctores, qui negant omnes Ordines esse Sacramenta, de quo egimus *suprà disp. 1. quæst.* 6. vnde aliqui dicunt, solum Sacerdotium characterem producere: alij verò etiam Diaconatum: alij randem subdiaconatum etiam.

Ego verò probabiliùs respondeo: Omnes Ordines non solùm maiores, verum etiam minores, characterem causare. Quia probabilius est, omnes esse vera Sacramenta, vt habitum est *ibi suprà*. Legannit Philibert. *tract. 1. part. 3. cap. 5. à num.* 1. Valentia *disp.* 9. *quæst. 1. vnica, punct. vnico.* Ægidius *disp. 20. dub.* 8. Bonacin. *disp. 8. punct. 6. num.* 3. & Palaus *tract.* 27. *punct. 5. num.* 1

QVÆSTIO III.

In quo actu Ordinationis, character in vnoquoque Ordine imprimatur?

Respondent aliqui, Characterem in Ostiariatu imprimi in traditione clauium, & prolatione verborum formæ. In Exorcistatu, in traditione libri exorcismorum, & vltimo instanti prolationis suæ formæ. In Lectoratu, in traditione libri Prophetarum, & prolatione suæ formæ: In Acolytatu, in traditione Vrceolorum: In Subdiaconatu, in traditione Calicis, & Patenæ vacuæ. In Diaconatu, in impositione manuum. In Sacerdotio, in traditione Calicis cum vino, & Patenæ cum Hostia. Sic tenet Philibert. *tract. 1. de Ord. cap. 8. per totum, pag.* 64. & alij penes ipsum.

Sed iuxta dicta *disp. 3. quasi per totam*, respondeo dicendo: quòd in Ostiariatu character imprimitur in traditione clauium tantummodo. In Lectoratu, in traditione libri Prophetarum, *ex quæst.* 19. In Exorcistatu, in traditione libri exorcismorum, vt in hoc bene Philibert. & constat ex dictis *disp. 3. quæst.* 18. 20. & 21. In Acolytatu, in quo duo imprimuntur characteres realiter distincti, vnus ad ferendos cereos, & alter ad porrigendum vinum, & aquam Sacerdoti ministranti, dicendum est: Primum imprimi in traditione candelabri: Secundum, in traditione vrceolorum. Quod patet ex *ibidem* dictis *quæst.* 17. In Subdiaconatu, similiter dicendum est, duos imprimi characteres: alterum in traditione Calicis, & Patenæ vacuæ porrectione, alterum verò in traditione libri Epistolarum. Quod ex *ibidem* dictis, *quæst.* 14. liquet. In Diaconatu etiam dicendum est, duos imprimi characteres: primum, in impositione manuum Episcopi: secundum verò, in traditione libri Euangeliorum: constat ex dictis *quæst. 12. disp.* 3. Item, in Sacerdotio imprimuntur duo characteres: Primus, in porrectione Calicis cum vino, & Patenæ cum Hostia; secundus autem, impositione manuum Episcopi super caput Ordinandi: patet ex *disp. 3. cit. quæst.* 6. & 7. In Episcopatu denique, imprimitur character in impositione manuum trium Episcoporum super caput consecrandi: constat ex dictis *q. 1. disp.* 3. Sic tenent authores *quæstionibus citatis* adducti.

DISPUTATIO XIII.

De sacrorum Ministrorum obligationibus.

QVÆSTIO PRIMA.

An initiati Ordinibus sacris obligentur diuino iure ad perpetuam continentiam?

Affirmant Major *in 4. dist. 14. quæst.* 2. *per totam*, Clichtoveus *lib. de Continentia à cap.* 4. Francisc. Torres *lib. 2. de dogmat. Characteribus.* Vualdens. *de Sacram. cap.* 28.

Sed certissimè respondeo: Non obligari diuino iure: sed iure Ecclesiastico, aut ex proprio voto, aut ex vtroque

vtroque simul; quia quod est de iure diuino, indispensabile est: atqui tam in Ecclesia Græca, quàm Latina permissum fuit sacrorum virorum coniugium: ergo. Sic definit Trident. *sess.24. can.9.* per hæc verba: Si quis dixerit Clericos in Sacris constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege Ecclesiastica, vel voto: anathema sit. Sic Concilium, vbi continentiam Sacrorum Ministrorum non in diuinum aliquod præceptum, sed in legem Ecclesiasticam quoad Clericos, & in solemne votum quoad Regulares professos refert. Sic S.Thom. 2. 2. *quæst.88. art.11.* Caiet. *tom.1. Opusc. tract.27.* Scot. *in 4. dist.37. quæst.1.* Palud. *quæst.1. art.2. concl.3.* Sanch. *lib.7. de Matr. disp.27. quæst.2.* Basilius Legion. *lib.7. cap.24.* Vasq. *disp.247.* Hurtado *diff.24.* Granad. *tract.4. de Ordine, disp.1. per totam.* Philibert. *tract.2. part.6. cap.8. diff.1. & seqq.* Machado *tom.2. lib.4. part.1. tractat.7. docum.13.* & communis apud Dicastillum *tract.6. de Ordine, disp.1. dubit.24.*

QVÆSTIO II.

An Subdiaconi incœperint in sua Ordinatione continentiam profiteri ab anno Christi Domini 1050.

AFfirmant hæretici nostri temporis, vt refert Philibert. *loc. cit. diff.1. & diff.5. n.3. pag.127.*

Sed respondeo dicendum, quod licèt incertum sit, quo tempore cœperint Subdiaconi in sua Ordinatione ex præcepto Ecclesiæ continentiam profiteri, certissimum tamen est, tempore Leonis I. qui Sedem Apostolicam occupauit anno Domini 440. continentiæ professionem tunc apud omnes Ministros Altaris floruisse. Sic expressis verbis profitetur *Epistola 83. cap. 4. ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem.* Eadem continentiæ lex imposita fuit Subdiaconis à Callisto I. qui floruit anno Christi 218. & habetur *in cap. Presbyteris, dist 27.* & à D. Gregor. Papa, qui vixit circa annum Domini 590. vt habetur *in cap. Ante triennium, dist.31.* & clariùs *in cap.1. & 2. dist.28.* vbi sic dicitur: *Nullum facere Subdiaconum præsumant Episcopi, nisi qui se castè victurum promiserit.* Sic etiam habetur *in cap. Miramur, de seruis non Ordinandis,* & tenent communiter Theologi. Legatur Philibert. *loc. cit.*

QVÆSTIO III.

An obligatio, qua tenentur Subdiaconi ad continentiam seruandam, sit ex mera constitutione Ecclesiæ illis continentiam præcipientis?

AFfirmant Scotus *in 4. dist.37. quæst. vnica,* Palud. *ibid. quæst.1. art.2. & dist.38. quæst.2. art. vnico, num.12.* Valent. *3. part. disp.9. quæst.5. punct.5. §.1.* & alij penes Sanchez *lib.7. de Matrim. disp.27. quæst.2. num.9.* Candid. *disquis.28. tract.9. dubit.6.*

Sed probabiliùs respondeo: non obligari ad continentiam, ex mera solùm constitutione Ecclesiæ id Subdiaconis præcipientis, sed ex voto implicito castitatis, quod Deo vouent. Sic habetur expresè *in cap. Nullum, citato,* & ibi expressè Glossa *in cap. Assumi, dist.28.* vbi sic dicitur: Assumi aliquem ad Sacerdotium, in coniugij vinculo constitutum, non oportet: nisi fuerit promissa conuersio, id est, continentiæ promissio. Ex quibus locis clarissimè deducitur, Ecclesiam ab Altaris Ministris, immediatè exigere continentiæ promissionem, & votum Deo factum. Vnde qui Subdiaconatum voluntariè recipiunt, non verbis, sed facto ipso continentiam, quam norunt illi esse annexam, implicitè Deo vouent. Sic S.Thom. *in 4. dist.37. q.1. art.5.* Caiet. *tom.1. Opusc. tract.27. quæst. vnic.* Nauarr. *in man. cap.22. num.52.* Sanchez *loc. cit. num.10. & tom.2. in Decalog. lib.1. cap.6. num.2. & 3.* Vasq. *tom.3. in 3. part. disp.249. cap.2. & 3.* Basilius *lib.7. de matrim. cap.27. num.7.* Philibertus *tract.2. part.6. cap.8. diff.6. num.3.* vbi sic ait: Dicendum est, Ecclesiam omnibus ad Subdiaconatum promouendis præcipere, vt volentes hoc Ordine initiari, simul in ipsa Ordinatione Deo continentiam promittant: consequenter præcepit illis immediatum continentiæ votum, non absolutè, quia est de consilio; sed ex suppositione, quod velint ad Subdiaconatum eleuari. Sic ille, & nouissimè latè & doctè Dicastillo *tractatu 6. disputat. 1. dubitat.26. à num. 386.*

QVÆSTIO IV.

An initiatus Subdiaconatu, cum defectu aliquo substantiali, ad seruandam continentiam obligetur?

AFfirmant Ioan. Andreas, Dominicus, & Brunel, penes Sanchez *vbi infra,* & alij, quos tacito nomine refert Philibert. *loc. cit. diff.8. pag.130.* Quorum fundamentum est; nam si quis inualidè in aliqua religione profiteretur, vel ex defectu ætatis, &c. Is voto simplicis castitatis adstringeretur, *cap. Placet, de conuers. coniug.* ergo similiter in casu nostræ quæstionis.

Sed longè multò veriùs, & mihi certò respondeo, non obligari. Itaque si quis Subdiaconatu initietur, cum defectu substantiali, vel ex parte materiæ, vel ex parte formæ, vel ex parte intentionis Ordinantis, aut Ordinati, nullo modo lege continentiæ ligabitur. Ratio est, quia ablato principali corruit accessorium: ergo ablata Ordinis validitate, quod est principale, corruit obligatio continentiæ, quæ est accessoria, vt nuper est habitum. Sic omnino Philibert. *loco citat. diff.8. per totam, pag.230.* & ante illum Sanch. *lib. de matrim. disp.27. num.13.* & penes illum Palud *in 4. dist.38. quæst.2. art. vnic. num.11.* & ibi Supplem. Gabrielis *quæst. vnic. art.2.* & Barbosa *rubr. ff. solut. matr. 2. part. n.100.* Candid. *disquis.28 art.9. dub.3.*

Ad fundamentum oppositæ sententiæ respondet Philibert. concedendo antecedens, & negando consequentiam; & discrimen, inquit, est: quia votum Castitatis in professione non est accessorium, sed principale; & ideo nil mirum, si professione non subsistente defectu alicuius circunstãtiæ, adhuc subsistat obligatio voti quoad suam essentiam. At in nostro casu, qui Subdiaconatum recipit, non vouet primò, & per se castitatem, sed solùm ex consequenti, & accessoriè, hoc est, supposita sacra Ordinatione, cuius valore sublato, quod est principale; corruit & ipsa continentiæ obligatio quæ valori Ordinis, velut parietes fundamento, innitebatur. Ita Philibert. & ante ipsum, quem non citat, Sanchez *loc. cit.* Bonac. *de matrim. quæst.3. punct.9.* & alij. Sed ego certè cum Basil. *lib.6. de matr. cap.11.* antecedens etiam nego, *vt infra.*

QVÆSTIO V.

An qui per vim, vel metum cadentem in constantem virum, iniustè incussum Ordines Sacros suscepit, teneatur lege continentiæ, itaut nequeat validè matrimonium contrahere?

AFfirmant Petrus Ledesma *de matrim. quæst.55. art. 4.* Rebellus *de oblig. part.3. lib.1. quæst.5. post 2. concl.* Comitolus *libro 1. respons. quæst.55. num.3.*

Basilios Pontius *lib.7. de matrim. cap.29. n.3.* Hurtado *de matrim. disp.16. diff.1.* & (ni fallot) Diana *3. part. tract.4. resol.191.* & alij penes Sanch. *lib.7. de Matrim. disp.29. n.4.*

Sed probabilius respondeo: non teneri lege continentiæ, ideoque optimè posse validè matrimonium contrahere. Ratio est, quia votum solemne professionis per vim, vel metum grauem emissum, est ipso iure irritum, vt habetur *in cap. Perlatum, & cap. cum dilectus de iis, quæ vi,* &c. ergo à fortiori erit votum continentiæ Sacri Ordinis emissum per vim grauem, seu metum. Sic Sanchez *loc. cit. num.5.* Nauar. *in man. cap.22. num.51. & lib.1. consil. tit. de iis quæ vi, consil.1. & 2.* Azor *tom.1. lib.13. capita vltimo quæst.8.* Bonacina *de matrim. quæst.3. punct.9. num.2.* Ægidius *de Sacram. disp.10. num.143.* Granados *disp.5. cit. sect.5.* Villalob. *tract.14. diff.14. num.4.* Viuald. *cap.2. de Ordine, num.18.* Machado *tom.2. lib.4. part.1. tract.9. docum.13. num.5.* Petrus à S. Ioseph *tom.2. de Sacram. disp.8. sect.2. assert.5. pag.418.* Candid. *disquis.28. art.9. dub.7.* Philibertus *tract.2. de Ordine, part.6. cap.8. diff.9. num.5. pag.231.* Qui benè cum communi notat, secus dicendum esse in casu, quo quis factis initiaretur per vim, vel metum justè incussum; nam tunc sic initiatus lege continentiæ adstringeretur, & si nuberet, matrimonium esset irritum: quidquid in contrarium dicat Machado *tom.1. sum. lib.3. part.1. tract.4. docum.5. n.3.* vbi quæstioni bis verbis propositæ, *Queda pues dudoso entre los Doctores, si tam bien este obligado al voto, al que por medio justo se Ordenò de Orden Sacro?* Sic respondet: [Probable opinion es, que si: pero mas comun, y recebida, que no, por razon del defecto de la voluntad, que es la que constituye el ser voto: pues segun derecho, el que se haze con medio justo, es ipso iure nullo,] *vt constat ex cap. Perlatum, cap. cum dilectus, de his quæ vi, metus,* &c. Ita Machado, citans pro se Thom. Sanchez *lib.7. de Matrim. disp.25. num.5.* & alios. Sed certè omninò malè. Nam Sanchez oppositum docet *loc. cit. n.10.* loquendo de Ordinato ob metum justè incussum, per hæc verba: Tandem prædicta de injusta compulsione accipienda sunt; si enim vrgente necessitate compellat Prælatus justo præcepto ad Ordines assumendos, sic Compulsus tenetur ad continentiam, & ad cætera Ordinis onera: cum nullam injuriam passus sit. Quod benè docet Henriquez *lib. 10. de Sacram. Ordin. cap.14. n.3. comment. lit. T.* Hue vsque Sanchez. Haud ergo rectè pro opposito citatur: imò nec quis alius citari potest. Lege Dicastillum *tract.6. disp.1. dub.29.*

QVÆSTIO VI.

An puer ante vsum rationis Ordine sacro initiatus lege castitatis ligetur?

Affirmant Palud. *in 4. dist.37. q.1. art.2. ad 3.* cui fauet satis Hurt. *tract.6. de Ord. diff.16.* Quatenus docet, teneri talem puerum ex lege Ecclesiastica ad continentiam exteriorem seruandam. Tenet etiam Basilius *lib.7. de Matrim. cap.29. n.15. pag. mihi 562.*

Sed Probabilius respondeo: non ligari. Quia non est imponenda tam grauis obligatio illi qui sine consensu Ordinem Sacrum suscepit. Sic Sanch. *lib.7. de matrim. disp.30. num.3.* Bonac. *de matrim. quæst.3. punct.9. n.8.* Granad. & Vivald. *loc. cit.* Philibert. *loc. cit. diff.10. n.1.* vbi benè aduertit, quod in casu quo puer ante vsum rationis Sacris esset initiatus, postquam ad vsum rationis perueniisset, danda esset illi optio, an vellet in statu Ecclesiastico permanere, vel non. Si vellet, tunc tenetur seruare castitatem; si nollet, minimè: sed posset ducere vxorem. Ita etiam Trullench. *lib... in Decalog. c.7. dub.12. §.2. n.6.* & alij penes ipsum, Candid. *loc. cit. dub.10.* & Dicastillo *tract.6. dub.27. per totam.*

QVÆSTIO VII.

An saltem lege continentiæ ligetur puer, qui habens plenum vsum rationis, sed ante pubertatem sua voluntate sacros Ordines susceptit, sciens onus castitatis illis esse annexum?

Negant adhuc Innocent. Calder. Ioan. Andreas, Abbas, Henricus, Hugo, Diaz, Maiolus, & alij, quos affert, & sequitur Sanchez *lib.7. de matrim. disput.30. n.8.* qui addit: post Tridentinum idem dicendum esse de initiato Ordinibus sacris, ante decimum sextum annum expletum, nempe eum non teneri continere, sed licere ei vxorem ducere. Squillantes *de Clericorum obligat. part.1. num.85.* Villalobos *tract.14. diff.14. à n.4.* per hæc verba: [Lo mismo se ha de dezir, si se ordenasse vn niño antes de los catorze años, como dize Innoc. Hostiense, y Abad. La razon es, porque tan poco vale el voto en Religion aprouada antes de essa edad. Y añade Sanchez, que como el dia de oy por el Concilio Tridentino, no vale el voto solenne de Religion, hasta cumplido los diez y seis años, tan poco valdra este], hoc est, votum castitatis. Sic Villalobos.

Sed probabilius respondeo: Ligari dictum puerum in dicto casu continentiæ voto. Quia huiusmodi impubes habet plenum vsum rationis, & plenam libertatem, & est doli capax; potest inire sponsalia, & matrimonium; potest etiam emittere vota simplicia perpetuæ castitatis, & vouere ingressum arctissimæ Religionis: ergo etiam poterit matrimonium cum Deo inire, & dominium sui corporis sacri Ordinis susceptione in Deum transferre. Sic Basilius *loc. cit.* vbi sic ait: Magis autem sine fundamento est, quod asserit idem Thom. Sanch. *ibidem n.8.* Ordinatum post rationis vsum, ante pubertatem tamen, non teneri continere. Nam votum post rationis vsum obligat ex natura rei, cum sit libertas idonea ad mortale peccatum, vt habet communis sententia in materia de voto. Quare nisi aliquo iure Ecclesiastico reddatur nullum votum emissum ante annos pubertatis, valet quidem ea natura rei: nullo autem iure infirmum est. Sic ille. Et ante illum Glossa *in c. Puero, quæst.1. in verf. Adde Sacros.* Vega *tom.2. sum. cap.57. casu 7.* Sotus *lib.7. de justitia, quæst.2. art.5. ad vltim.* Caiet. *2.2. quæst.88. art.9.* Sayrus *lib.6. clauis, cap.5. num.6.* Ægid. *de Sacrament. disp.20. dubio 14. numero 136.* Bonac. *de matrim. quæst.3. punct.9. numero 9.* Trullench. *loc. cit.* Candid. *loco citat.* & Philibertus *tract.2. cap.8. diff.9. numero 8. pagina 233.* vbi ad argumentum, quo vtuntur contrarij, de Professione irrita ante 16. expletum, respondet negando paritatem: Nam professio solemnis (inquit) præter onus perpetuæ castitatis includit etiam votum paupertatis, & obedientiæ, & plures Religionis regulas, quarum obseruantia arctissima est, & ideò maturior deliberatio est necessaria, ad quam faciendam annus Nouitiatus conceditur: at susceptio Ordinis Sacri, præter onus continentiæ, & recitationis officij diuini (quod etiam Professus recitare tenetur) nihil amplius includit, & ideo non valet argumentum à Professione solemni ante 16. annum irrita, ad vinculum continentiæ Ordini sacro adnexum, quod nullo jure Canonico expressè irritatur. Sic ille.

Lege

Lege Dicastillum *dubit.* 28. vbi licèt oppositum teneat cum Sanchez, probabilem tamen esse nostram sententiam expressè confirmat.

QVÆSTIO VIII.

An Subdiaconi sola consuetudine antiqua officij diuini praecepto teneantur?

Negarunt in primis quidam, vt refert Glossa *in cap. Presbyter, dist.* 92. asserentes: Clericum in Sacris constitutum, & non deputatum alicui certæ Ecclesiæ, nec ex iure diuino, neque humano, neque ex consuetudine ad recitandum officium diuinum teneri. Hanc sententiam refert, & meritò reijcit Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 2. Negant etiam Panormit. *in cap.* 1. *de celebrat. Missar.* Angelus *verb. Hora, quæst.* 6. Tabiena *eod. verb. quæst.* 15. Turrecremata *in cap. Eleutherius, dist.* 91. quatenus affirmant, Clericos in sacris constitutos teneri iure diuino ad aliquid quotidie Deo recitandum.

Negant deinde alij affirmantes, teneri Subdiaconos ad diuinum officium recitandum, iure Canonico, & Ecclesiastico, habito *in c.* 1. *de celebrat. Missar.* quod (vt inquit meus Nauarr.) ad verbum est *c. Presbyter*, 91. *dist.* Sic communiter Canonistæ, & alij apud Bonacinam, quos ipse sequi videtur *de Horis Canon. disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 3. *num.* 1. Machado *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 7. *doc.* 14. *num.* 1.

Sed probabiliùs respondeo: Subdiaconos, aut Diaconos, sola antiqua consuetudine, quæ vim præcepti obtinet, ad diuinum officium adstrictos esse. Sic Nauarr. *de Horis Canon. cap.* 7. *num.* 2. per hæc verba: Tertiò dico de Sacris initiatis, esse textum expressum duobus in locis repetitum, *in c.* 1. *de celebrat. Missarum*, quod ad verbum est *cap. Presbyter* 91. *dist.* Sed quia ille de solis Sacerdotibus loquitur, ideo videtur Subdiaconos, & Diaconos, non tam iure humano scripto, quàm lege naturali diuina determinata per vniuersalem consuetudinem, ad eas obligari cœpisse. Sic ille: sicque intelligendi sunt Authores secundæ sententiæ adducti. Caiet. *verb. Horæ Canonicæ*, Hugolinus *de officio Episcoporum, cap.* 13. §. 1. Azorius 1. *part. lib.* 1. *cap.* 5. Philibert. *tract.* 2. *part.* 6. *cap.* 12. *diff.* 1. *per totam*, Trullench *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 7. *dub.* 12. §. 2. *num.* 1. & alij communiter penes ipsos.

QVÆSTIO IX.

An Subdiaconus teneatur die sua Ordinationis totum officium Diuinum recitare?

Affirmatiuam sententiam tenere aliquos antiquos apud Azotium 1. *part. lib.* 10. *cap.* 13. *quæst.* 17. ait Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 7. *document.* 12. *n.* 2. per hæc verba: [Quedan pues dudoso, y controuertido entre los Doctores, si el Subdiacono tiene obligacion à rezar el oficio diuino desde Maytines, y Laudes todo lo restante del dia que se Ordenò, ò si cumple con rezar desde sexta adelante, que es la hora en que se pudo ordenar. Los antiguos (*quos vide apud Azorium* 1. *part. lib.* 10. *cap.* 13. *q.* 17.) fueron de parecer, que no cumplian con su obligacion, sino era rezando el oficio de todo el dia desde Maytines.] Ita Machado. Sed malè in hoc, quod dicit, Azorium afferre pro hac parte aliquos Authores antiquos; quia nec vnum affert, aut citat.

Sed certissimè respondeo, non teneri. Sic Diana 4. *part. resol.* 238. per hæc verba: Si quis accepit Subdiaconatum, vel emisit professionem hora vndecima ante meridiem, non tenetur recitare matutinum illius diei, neque primam, neque tertiam, sed ad summum sextam, & reliquas horas, quia ab illa hora vndecima incipit obligatio. Ita Castrus Palaus *tom.* 1. *disp.* 1. *punct.* 4. *num.* 3. qui citat Suarez, & Bonacinam: quibus adde Homobonum *in consult. cas. consc. vol.* 2. *part.* 5. *resp.* 240. Hucusque Diana. Et tenent omnes Doctores communiter. Machado *loc. cit.* Azor. Philibert. & alij penes ipsum, & nouissimè Narbona *tom.* 1. *Hora* 11. *numero* 10. *pag.* 198.

QVÆSTIO X.

An saltem teneatur Subdiaconus in dicto casu, ad aliquas horas diei recitandas?

Affirmant communiter omnes Doctores, licèt discordent in assignando, ad quas Horas recitandas teneatur. Alij namque generaliter docent, teneri ad eam Horam recitandam, quæ in Choro canenda est, & ad sequentes illius diei, non verò ad præcedentes sacram Ordinationem. Ita Philibert. *tract.* 2. *part.* 6. *cap.* 12. *diff.* 1. *num.* 11. *pag.* 71. Machado *loc. cit. tit.* & Azor. *loc. cit.* sic dicens: Respondeo satis esse, si incipiat recitare eas preces, quæ conueniunt horæ, in qua est Subdiaconus factus: sufficit igitur, & debet incipere à sexta, vel nona, vel vespertinis precibus, iuxta horam, in qua est ordinatus. Ita Azor. Quem etiam sequitur Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 7. *dub.* 13. *fine*, & penes ipsum Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 8. Filliuc. *cap.* 9. *num.* 185. Bonac. *disp.* 1. *de Horis Can. punct.* 5. *num.* 9. Sanchez *in Consiliis, part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 7. Diana *loc. cit.* & communis.

Oliuerius verò *de Horis Canon. lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 21. docet in tali casu, Subdiaconum satisfacere incipiendo à Vesperis illius diei: nam Ecclesiæ mens, inquit, non censetur velle tyronem ad partias aliquas horas diei currentis astringere. Ita ille apud Dianam *loc. cit.*

His tamen non obstantibus respondeo, quod licèt certum sit, Subdiaconum teneri ad onus Diuini officij, statim suscepto Subdiaconatu: non tamen est certum, non excusari à recitatione officij eo die, quo initiatus Subdiaconatu fuit. Prima pars huius responsionis constat. Quia Subdiaconus obligatur ad officium Diuinum recitandum, ratione Ordinis Sacri; ergo eo suscepto, statim obligatur. Et ita tenent omnes DD.

Secunda verò pars, in qua maxima est difficultas, probari potest. Primò, quia si (vt benè Oliuerius) non est credibile, piam matrem Ecclesiam velle tyronem adstringere ad recitandas sextam, & nonam, etiam casu, quo tunc dictas in Choro præfatas horas, Subdiaconatu Ordinatus fuerit; cur erit credibile, velle Ecclesiam dictum Subdiaconum ad duas horas paruas restantes obligare? cur enim ad has, & non ad illas Ecclesiam obligare dicemus?

Secundò, quia probabile est, quod qui ex quauis causa non potest recitare maiorem partem officij, in qua saluatur forma officij Ecclesiastici, non tenetur recitare minorem, vt qui non potest recitare horas antemeridianas, non tenetur recitare Vesperas, nec Completas, etiamsi possit: idem Torre *controu.* 7. *de Horis Can.* docet, & Ioan. de Cruce *in sum. precep.* 3. *art.* 3. *dub.* 5. & hoc non ob aliam rationem, nisi quia omnes horæ vnicum diuinum Officium repræsentant, in quo Ecclesia repræsentat quæ Christo Domino in sua Passione acciderunt; & cum ista repræsentatio, saltem in minore parte non saluetur, ad eam non tenebitur: Tunc ego, sed sic est

est, quod secundùm communem opinionem, qui initiatur sacris non tenetur eo die recitare Matutinum, nec primam, nec Sextam, imò (secundùm aliquos, nec Nonam, quod est maior, imò & maxima pars officij: ergo probabile erit, quod nec ad recitandam minorem partem, hoc est, Vesperas, & Completas, eo die tenebitur.

Tertiò, quia probabile est, quod qui adimplet annum vigesimumprimum, mane hora nona alicuius vigiliæ, non tenetur, etiamsi possit, ad ieiunandum illa die, non alia ratione, nisi quia præceptum ieiunij respicit totum diem, vt indiuiduum obiectum, & ita qui exemptus est à ieiunio per aliquam diei partem, totaliter liberatur toto illo die: ergo similiter in nostro casu est dicendum) siquidem (vt nuper diximus, & infra dicemus, omnes septem Horæ Canonicæ sunt vnica oratio, & habent vnicam rationem obiecti totalis: ergo qui liber est à maiori saltem parte horarum, liber erit ab omnibus. Consequentia mihi est patens: antecedens verò docet Sanctius *in select. disp.* 54. *num.* 4. (contra alterum Sancium *lib.* 2. *de matrim. disp.* 24. *num.* 23.) his verbis; nam præceptum ieiunij respicit totum diem integrum, vt indiuiduum obiectum: non enim præcipitur per mandatum ieiunii, dimidium diei, vel quartam partem ieiunari, sed totum diem: igitur qui exemptus fuerit à ieiunio per aliquam diei partem, totaliter liberatur illo die, cum præceptum huiusmodi, vel totum diem comprehendere debeat, vel nullam partem illius. Sic ille: Et post illum Trullench. *lib.* 3. *Decalog. cap.* 2. *dub.* 6. *num.* 1. ergo. Quartò, quia si hæc, quam sequimur, sententia non habet aliquam probabilitatem, væ, væ quamplurimis, qui Subdiaconatu initiantur, væ illis. Hanc meam opinionem refert Diana *part.* 10. *tract.* 11. *resol.* 26. nec reprobat. Imò potius pro illa refert Ægidium Trullench *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 2. *dub.* 6. *num.* 1.

QVÆSTIO XI.

An peccet mortaliter, qui promouetur ad sacros Ordines antequam Breuiarium habeat, & discat Officium diuinum recitare?

Affirmant absolutè Bonac. *disp.* 1. *de Horis Can. quæst.* 6. *punct.* 3. *num.* 10. qui & citat pro se Suarium *lib.* 4. *cit. cap.* 28. *num.* 6. Azorium *lib.* 10. *cap.* 13. *quæst.* 18. Macignum *cap.* 19. *num.* 3. Nauarrum *de Oratione, cap.* 11. *num.* 20. Parisium, Garciam, Filliucium, & Valentiam, quibus addi possunt Machado *tom.* 1. *lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 3. *docum.* 1. *n.* 5. sic dicens: [Comun doctrina es, que el que recibe Orden Sacro, o beneficio Ecclesiastico, deue disponer sus cosas de modo, que pueda cumplir con su obligacion, preuiniendose de Breuiario con que rezar, y si culpablemente lo dexa de hazer, peca en no rezar.] Sic ille.

Sed ego clariùs, & distinctiùs respondeo: peccare quidem, nisi aliàs is, qui Ordinem Sacrum, vel beneficium suscipit, bona fide putet, se statim post Ordinem, vel Beneficium, habiturum Breuiarium, pretio emptum, vel commodato acceptum, vel donatum ab aliquo: aut denique si bona fide credat se statim opportuno tempore officium recitaturum. Sic expressè Azor *loco citato*, qui hunc sensum explicat doctiss. Nauarr. Suarez *loco* etiam à Bonacina *citato*.

QVÆSTIO XII.

An si quis, suscepto Subdiaconatu, nequeat ob carentiam Breuiarij, aut alias ob causas officium recitare, teneatur alias preces diuino officio æquiualentes recitare?

Affirmat Sa *verb. Hora Canon. num.* 3. sic dicens: Qui legitimè excusatur, non tenetur ad aliud loco officij. Qui tamen nescit recitare officium, dicat saltem Rosarium, seu Coronam, vt vulgò appellatur. Et *num.* 12. loco Horæ alicuius, aliquid æquiualens ex causa dicere non videtur illicitum. Sic Sà. Citat etiam Bonacina pro hac parte Suarium, Reginaldum, & Molfesium affirmantes, teneri officium B. Virginis, aliasque preces Diuino officio æquiualentes recitare. Sed ex his tribus Doctoribus duo primi, quos legi, oppositum planè docent, vt *infra*. Tenent tamen Angel. *verb. Hora, n.* 9. Syluester *verb. Hora, quæst.* 4. *dicto* 3. sic dicens: Tertium. Qui sine culpa non habet librum, & similiter carens visu, aut huiusmodi, excusantur, si horas non dicant, &c. modò suppleant per psalmos, vel Pater noster, & huiusmodi, &c. Sic ille.

Sed probabiliùs longè respondeo, non teneri, quia non est præcepta recitatio aliarum precum, sed Diuini officij. Sic Reginald. *lib.* 18. *cap.* 13. *num.* 134. per hæc verba: Quæri potest sextò, an qui ob aliquod iustum impedimentum horas Canonicas recitare non possunt, teneantur aliquid aliud quod possunt, vt officium paruum Beatæ Virginis, vel Rosarium dicere, vel aliud bonum opus facere. Ad quod Azor. *in seq. quæst.* 8. & Suarez *in citato cap.* 28. *numero* 29. negatiuè respondent cum Syluestro *in verb. Hora, quæst.* 4. *dicto* 3. & Nauarro *in cit. cap.* 11. *n.* 19. Quia nullum ius prorsus potest obligans eum, qui per se nequit horas Canonicas recitare, vt vel recitet per alium, vel in compensationem elargiatur eleemosynam, vel quid aliud simile faciat, &c. Sic Reginald. Qui bene certè citat Suarium *num.* 29. Sic enim ibi ait: Et ideo non probo, quod dixit Angel. *verb. Hora, num.* 9. Cæcum, vel carentem libro excusari, *dummodo suppleat per Psalmos, vel Pater noster, & huiusmodi.* Nam hoc supplementum necessarium non est, quando non est per recitationem alterius horæ Canonicæ, vel memoriter, vel cum socio. Sic Suarez. Male ergo citat illum Bonacina, benè Reginaldus; quamuis hic etiam citet malè Syluestrum pro nostra sententia, vt vidimus. Tenent deinde nostram responsionem Bonac. *loc. cit.* Machado *tom.* 1. *lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 3. *docum.* 1. *num.* 6. & penes illum Filliuc. Garcias, Malderus, & alij, & est communis.

QVÆSTIO XIII.

An Sacris initiati, Beneficiarij, &c. recitantes officium Diuinum cum mentis euagatione etiam aduertenter, peccent mortaliter?

Negant Durand. *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 12. *num.* 6. Palud. *ead. dist. quæst.* 5. *art.* 2. D. Anton. 3. *part. titul.* 13. *cap.* 4. §. 6. & 7. vbi citat pro se Hostiensem, Vmbertum, Glossam, & Archidiaconum. Angel. *verb. Hora, num.* 27. Rosella, & Tabiena *verb. Hora*, §. 3. Syluester *verb. Hora, quæst.* 11. Ioan. de Medina *C. de Orat. quæst.* 15. quos omnes sic refert pro hac sententia Lessius *lib.* 2. *capite* 37. *dub.* 11. *numero* 63. quibus addi possunt Ægidius *de Sacram. in* 3. *part. quæst.* 83. *artic.* 7. *numero* 291. Valerus *verb. Hora Can. differ.* 1. Diana 2. *part. tract.* 12. *resol.* 2.

per

per hæc verba : Ego sine metu probabilem esse affirmo cum Lessio *lib. 2. cap. 37. num. 63. fine,* & Henriquez *lib. 9. cap. 25. num. 5. in Glossa lit. P.* & Victorello *in sum. Toleti, lib. 2. cap. 13.* & Layman *lib. 4. tract. 1. cap. 5. num. 10.* Tenent etiam Machado *loc. cit. tract. 2. docum. 5. num. 2. pag. 294.* & penes Philibertum Comitolus *in respons. moral. lib. 1. de Sacram. quæst. 62.* Quamuis hic Author (quem videre non potui) à Diana *loc. cit.* pro opposita sententia citetur.

Fundamentum eorum est, quod Ecclesia nequit præcipere actus internos, cum nequeat illos cognoscere, nec iudicare : ergo intentio non potest cadere sub præcepto Ecclesiæ : ergo si non habeatur, nullum erit mortale.

Sed probabilius respondeo : peccare mortaliter, quia reuera ad satisfaciendum præcepto recitandi Horas Canonicas, necessariò prærequiritur interior aliqua attentio, vel ad Deum, vel ad sensum verborum, vel ad sola verba : ergo hac deficiente, peccatum erit mortale. Antecedens probatur. Primò ex Clement. 1. *de celebrat. Missar.* vbi Clemens V. strictè præcipit, vt officium Diuinum studiosè pariter, & deuotè recitetur : at deuotio internam attentionem includit : ergo.

Secundò, quia recitatio Diuini officij debet esse actus humanus : ergo cum mentis aduertentia : ergo hæc necessaria erit ad implendum præceptum Ecclesiæ : Quæ licèt directè, & immediatè non possit actus internos præcipere, potest tamen indirectè & concomitanter, præcipiendo debitam, & humanam Diuini officij recitationem externam. Sic Nauarr. *de Oratione cap. 13. à num. 18. & in manuali cap. 25. num. 133.* Sotus *lib. 10. de inst. quæst. 5. art. 5.* Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 3. cap. 4. & lib. 4. cap. 26. num. 21.* Vasqoez *in 1. 2. tom. 2. disp. 160. num. 30. & 31. & in opusc. tract. de Benef. cap. 4. §. 1. art. 3.* Aragon. *2. 2. quæst. 83. art. 13.* Lessius *loc. cit.* à Diana *num. 64.* vbi ait, hanc sententiam esse probabiliorem, & veriorem. Sà *verb. Hora Canonica, num. 19.* Bonacina *de Horis, disp. 1. quæst. 3. punct. 2. §. 2. num. 4.* Sanchez *tom. 2. consil. lib. 7. cap. 2. dub. 30. num. 2. & dub. 28. n. 7. & 9.* Philibert. *tract. 3. part. 6. cap. 32. diff. 2. à numero 3.* Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 7. dub. 17.* & communis.

QVÆSTIO XIV.

An dormitans, dum Diuinum officium recitat, præcepto satisfaciat?

RESpondeo : nullo modo satisfacere, si dormitans aduertat, se notabilem Diuini Officij partem omittere, & illam postea non repetat, quia tunc transgreditur præceptum Ecclesiæ obligans ad deuotè, & attentè recitandum. Sic Trullench *lib. 1. in Decalog. cap. 7. dub. 17. num. 6.* vbi contrarium dicit dicendum de illo, qui vexatur à somno, sed adeò resistit, vt pronuntiet suas horas, vel audiat sacrum ea attentione, quod saltem videt, quod non omittit dicere, vel audire vllum versum, vel verbum, licèt propter grauitatem, & molestiam somni non attendat ad significationem, vel aliam meditationem. Sic ante ipsum Nauarrus *de Orat. cap. 9. num. 7.* & Sanchez *part. 1. consil. lib. 2. cap. 2. dub. 3. num. 2.* (quos ipse citat,) Rodriguez *in sum. part. 1. cap. 140. n. 17.* Philibert. *loc. cit. numero 10. pagina 241.*

QVÆSTIO XV.

An ille satisfaciat, qui suam partem recitat, sed alteram, quam alter Chorus recitat, non potest percipere, quamuis attendat?

NEgant satisfacere, nisi casu, quo partem, quam non percepit, suppleat, Bonac. *disp. 1. quæst. 3. punct. 2. §. 1. numero 20.* & Reginald. *libro 4. capite 10. num. 87.*

Sed probabilius respondeo : Satisfacere, etiamsi aliàs non suppleat, quia verè dicitur assistere in choro, & communicare suam partem aliis, & nec per ipsum stetisse, quin versiculos à sociis recitatos audiret, & illam partem suam efficeret. Sic Sà *verb. Hora Canon. num. 9.* per hæc verba : Qui in choro suam partem dicit, & alteram, etiamsi attentus non potest percipere, non tenetur supplere, nisi, vt quidam addunt, surdus esset. Sic ille, & Suarez *lib. 4. citato, cap. 28. n. 15.* Loquendo de cæco. Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 5. dub. 16. num. 9.* & alij.

QVÆSTIO XVI.

An Clerici choro addicti, qui ita submissa voce versus suos dicunt, vt ab altera Chori parte non audiantur, præcepto satisfaciant?

NEgant Caiet. *verb. Hora Canonica,* Nauarr. *in Man. cap. 10. num. 47. & cap. 11. num. 43. & capite 22. Miscell. numero 79.* penes Philibertum *infrà.*

Sed æquè probabiliter respondeo : Satisfacere. Quia ad satisfaciendum huic præcepto sufficit si quis, alternante choro, eos recitet versus, qui ad suam partem spectant, eos verò, qui ad alteram pertinent, audiat, & licèt altera chori pars vocem illius non audiat, audit tamen vocem aliorum, vnà secum canentium, aut recitantium : quod sufficit, vt omnes præcepto satisfaciant, cum vnaquæque chori pars vnum corpus constituat, & mutua communione se iuuent. Sic expressis verbis Philibertus *loc. cit. diff. 7. num. 3. pag. 245.* referens pro hac parte Tabienam *verb. Hora, quæst. 33.* Aragonium *2. 2. quæst. 83. art. 12.* Rodriguez *in summ. 1. part. cap. 142. num. 2.* Suarium *2. de Relig. lib. 4. cap. 12. n. 8.* & Barthol. à S. Fausto *de Horis lib. 2. quæst. 133.* Bonac. *disp. 1. de Horis, quæst. 3. punct. 2. §. 1. num. 16.* citantem etiam pro hac sententia Molfesium *tract. 5. cap. 2. num. 24.* Petrum Nauarram *de restit. lib. 2. num. 216.* Lessium *lib. 2. cap. 39. dub. 33. num. 184.* Filliucium *tract. 23. cap. 6. num. 195.* Nauarrum *de Oratione, cap. 10. num. 47.* Sed ex Doctoribus citatis malè citatur à Philiberto Nauarrus pro prima sententia locis adductis, & à Bonacina pro secunda. Nam locis ab illo citatis nil dicit ad rem : in citato ab isto solùm docet ex Caietano, recitantem submissa voce, aliis canentibus, non satisfacere præcepto dicendi horas ad lucrandas distributiones. Tenet etiam Trullench *lib. 1. in Decalog. cap. 7. dub. 16. num. 8.* & alij penes ipsum. Diana *2. part. tract. 12. resolut. 33.* & communis.

QVÆSTIO XVII.

An recitantes in choro teneantur submissa voce dicere versus, qui organis pulsantur?

NEgat Sanchez, penes Trullench. qui & dicit, valdè probabile, per hæc verba: vide etiam Sanchez in consiliis *part.2.lib.7.cap.2. dub.* 16. Vbi absolutè, & valde probabiliter asserit, eum qui cantat in choro, non teneri dicere versum, qui organis pulsatur: idem dicit de eo, qui organis choro respondet, *Organista*; quia ab Ecclesia accipitur sonus ille organicus loco vocis, & pro parte Diuini Officij. Ita Trullench *lib. 1. in Decalog. cap. 7. dub.* 16. *num.6.* Huic sententiæ, loquendo de *Organista*, adhæret Nauarr. *de orat. cap.21. num.* 15. vbi hæc ait: rationi satis consonum videtur id, quod ille subdit, nempe ille qui organorum pulsu choro respondet, excusari à recitanda antiphona, vel alia parte, quam organum pulsat, tametsi (quod ille non tangit) non auderem excusare chorum totum, nec singulos eius, à supplendo tacitè id, quod organum pulsat, *&c.* Sic Doctiss. Nauarr.

Sed longè multò veriùs, longéque probabilius, & mihi certò respondeo: Teneri recitantes in choro versus, qui organis, vel alijs instrumentis cantantur, aut pulsantur, iuxta consuetudinem Ecclesiæ recitare. Quia aliàs, cum organa, aut alia instrumenta verba non proferant, nullo modo diuinum officium integrè recitaretur. Requiritur ergò, vt versus, qui per organa, aliáue instrumenta canuntur, vel ab aliquo alta voce proferantur, vel à singulis submissa voce, vel à toto choro, supplendo singulos versus ab organo pulsatos, post singulos à se cantatos; nisi casu, quo Musici cum organo, alijsve instrumentis versus prædictos clara voce cantent: nam tunc satis erit musicos cantores audire. Sic Nauarr. *loc.cit.* (Qui contrarium, loquendo de pulsante organum, cum Soto *lib.10. de inst. & iure, quæst.5. art. 3.col.4.* satis probabiliter defendit.) Suar. *lib.4. cap.* 13.*num.*17. Bonac. *disp.2.quæst.3.punct.*2. §. 1. *num.* 11. Villalobos 1.*part.tract.*24.*diff.*10.*num.*4. Castro Palao *tom.2.disp.3.punct.4.num.*7. Trullench *lib. in Decalog. cap.7. dub.* 16. *num.* 7. Sentiunt etiam cum Nauarro Reginald. *lib.*18.*num.*160.& 188. Aragonius 2.2.*quæst.*83.*art.*12.*in fine*, vbi sic ait: De illis, qui pulsat organa, aut qui ponunt libros, vel è choro mittuntur ad thurificandum altare, ex quo fit, vt partem aliquam Diuini officij nec proferant, nec audiant, similiter puto, quod satisfaciunt, etiamsi partem illam per ipsos non dicant, quia dum illi in re illa ad celebritatem officij occupantur, totus chorus pro illis supplet. Et satis dicere sunt æstimandi, qui ministrant dicentibus. Sic ille. Legatur Diana 2.*part.tract.* 12.*resol.* 13. & alij penes ipsum. Citat tamen Suarium pro contraria sententia *de Relig.lib.* 4.*cap.*14.*num.*13. Sed male.

QVÆSTIO XVIII.

An qui priuatim officium recitat, debeat ita illud pronuntiare, vt ad minus se ipsum audiat?

AFfirmat in primis Ioan. de Medina *C. de orat. quæst.* 7. Quia existimat, quod nisi quis ita officium recitet, vt ab aliis audiri possit, minimè præcepto satisfaciat. Sic refert hanc sententiam Aragonius *vbi infrà*, licet aliter Azorius *infrà*. Sed meliùs Aragon: Nam expressè docet hanc sententiam Medina his verbis: Si quæras quanta vocis expressio requiratur? Dicendum, quod quanta sufficit, vt ab astantibus auditu percipiatur: si tamen attendant, & non sit impedimentum, alioqui minimè satisfacit præcepto. Ita ille.

Affirmant deinde Suarez *lib.4.cit.cap.7.num.6.* Reginald. *lib.*18.*cap.*12. *dub.5.num.* 174. vbi sic ait: Tertia propositio: Vocem eius, qui solus, & priuatim recitat horas Canonicas, non debere esse ita submissam, vt non audiat seipsum. Hæc est contra Azorium *in 1.part.moral.instit.lib.* 10. *cap.*21. *quæst.* 4. eamque tenent non modò Caiet. & Medina, quos ipse refert: sed etiam *loc.cit.* Nauarrus, quem quasi sibi consentientem idem Azor affert, satis apertè. Ita Reginald. & contra me Diana *part.* 10. *tractatu* 11. *resol.*33.

Sed æquè probabiliter respondeo: non debere ex necessitate ita officium pronuntiare, vt seipsum audiat. Sic Azor. *loc.cit.* per hæc verba: Sanè si quis solus Diuinum officium persoluat, satis est si sic recitet, ac proferat, vt verè dici queat, ore, & voce preces fundere, siue ab alijs, vel à se audiri possit, siue non; quoniam iure solùm cogitur voce, & ore, & non tantum mente, & animo precari, & orare. Ac proinde, si reuera linguam, & labia moueat, voce orat, non mente duntaxat. Satis igitur est, vt ait Nauarr. *de orat.cap.*20.*num.* 14. si Clericus dum recitat preces, verba ita proferat, linguam, & labia mouendo, vt seipsum percipiat, & intelligat, & non solùm in gutture pronuntiet. Sic Azor. Qui certè non male, vt ait Reginaldus, citat meum Nauarrum: sic enim ait *loco* ab Azorio *citato*. Tum quia, cum eas pronuntiat, ad se tantùm mouendum, & mente, & corpore Deo seruiendum, sufficit quod formet verba, illaque audiat, & intelligat, saltem quoad forum interius, licèt quoad forum exterius non posset probare illa dixisse. Sic ille. Diana 2.*part. tract.* 12.*resol.*11.& Filliuc.*tom.2.tract.*23.*cap.*3.*num.* 117. Loquendo solùm respectu scrupulosorum, Trullench *lib.1.in Decalog.cap.7.dub.*11.*in fine*, sic dicens: Attamen satis est vocem formare labia mouendo, etiamsi à nemine, neque ab ipso proferente audiri possit, vt docet Azor, quod tanquam probabile, & tutum admittendum censeo, non tantum propter scrupulosos, vt existimant Filliuc. *sup.* & Suar. *dict.cap.* 7.*num.* 6. Sed absolutè quoad omnes: quia huiusmodi verè vocaliter orant, vt comprobat ferè communis fidelium vsus; nullo enim præcepto, aut iure probatur: quia præceptum non ad audiendum, sed ad dicendum obligat, & ex alia parte oratio ore, & voce fieri potest, etiamsi non audiatur ab ipso recitante. Denique sequeretur surdastros teneri officium altissima voce recitare, aut dici, orationem vocalem non facere. Bonac. *de Horis Can. disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.*1.*sect. num.* 23. Huc vsque Trullench, & bene, licèt malè referat locum vbi id doceat Bonacina; est enim *punct.*2.§.1. *num.* 24. Qui etiam inter alios citat pro nostra sententia Suarium *cap.*18.*num.*17.& *cap.7.num.5.* Nauarr.*cap.* 20.*cit.num.*24. Molfes. Tolet. & alios. Sed ex his, ad minus malè Suarium. Tenet etiam nostram sententiam Caramuel penes Dianam *cit.*

QVÆSTIO XIX.

An si quis recitet officium diuinum, sola mente satisfaciat suæ obligationi?

AFfirmant quidam, quos suppresso nomine refert Sà *verb.Hor.Can.num.*11. per hæc verba: Qui solus mentaliter officium dicit, ob maiorem deuotionem, quidam excusant, alij accusant, censentes necessariam esse voce pronuntiationem. Mihi tutum non

non videtur mente sola dicere. Sic Sà. Fauet in parte huic sententiæ Nauar. *in cap. Quando*, & *in Man. cap.* 19.*num.* 87. *Hispanè*, quatenus dicit, esse probabile, satisfacere præcepto recitandi, qui sola mente recitaret ea, quæ secretò iubentur recitari in regulis Breuiarij.

Sed mihi certò respondeo: non satisfacere, quia cum Clerici, ex præcepto tantum Ecclesiæ Horas Canonicas dicere teneantur, & Ecclesia non præcipiat nudos actus interiores, de quibus non potest esse certa, vtrum fiant, necne, sed actus exteriores, quos potest in iudicium vocare, fit vt actu exteriori officium persoluere teneamur. Addo, quod in Concilio Basileensi *sess.*21.iussum fuit, vt Horæ Canonicæ non inter dentes, nec in gutture, nec syncopatè dicantur, sed integrè voce pronuntientur. Sic Medina *C.de oratione, quæst.*7. Aragon. 2. 2. *quæst.* 83. *art.*12.*in fine*. Reginald.*lib.*18.*num.*174. Nauarr. *de Orat. cap.* 17. *à num.* 57. Sà *loc.cit.* Bonac. *de Horis disp.*1.*quæst.*4. *punct.*1. *num.*1. Lublinus *verb. Hora Canon. num.* 4. Sanchez *tom.*2.*consil.lib.*7.*cap.*2.*dub.* 8. dicens: opinionem Nauarri pro prima sententia adductam non esse probabilem: sed hoc durum mihi videtur, & ideo illam esse probabilem apertè insinuat Thom. Hurtad. *mox citandus.*

Quod si hîc roges, an saltem Regulares possint ex particulari priuilegio priuatim totum officium diuinum recitare mentaliter.

Negatiuè respondent Lezana *tom.* 1. *cap.*12.*n.*13. & Cyprianus Capuchinus *lect.* 1. *in cap.* 3. *Regula*, necnon quidam alius doctus Pœnitentiarius S. Ioan.Lateranens. quem refert Thom. Hurtad. *infrà citand.* Fundamentum eorum est, quia priuilegium de mentaliter recitando Regularibus à Leone X. concessum *anno* 1516. *indict.* 4. *die* 19. *Aprilis, anno* 4. *sui Pontificatus*, fuit oraculum factum Eminentiss. Cardinali Laurentio, tit. SS. quatuor Coronatorum: at sic est, quod hoc priuilegium non valet post oraculorum reuocationem factam iam à Gregor. XV. quàm ab Vrbano VIII. *anno* 1631. *die* 20. *Decembr.* qua reuocantur omnia, & singula priuilegia, facultates, licentiæ, & gratiæ quæcumque viuæ vocis oraculo concessæ: ergo. Sic Diana *part.*10.*tract.* 11. *resol.* 1.

Sed probabiliùs respondeo, posse Regulares, quando in particulari soli recitant, totum officium mentaliter recitare, & sic satisfacere suæ obligationi. Ratio est, quia hoc priuilegium, licèt viuæ vocis oraculo, de facto fuit concessum Fratribus Minoribus à Leone X. vt post Rodriguez *tom.* 1. *qq. Regul.quæst.* 41.*art.*... Mirandam *in Manuali, quæst.*37.*art.*17. & Villalobos *in sum.tom.*1.*tract.*24.*diff.*10.*num.*13. docent etiam Lezzana, Cyprian. & alij authores contrariæ sententiæ: at sic est, quod dictum priuilegium non est reuocatum à Gregorio, aut ab Vrbano: ergo possunt Regulares illo in praxi vti, & satisfacere mentaliter recitando pensum diuini officij. Minor probatur, tum quia dictum priuilegium confirmatum est per Bullam à Pio V. sicut cætera omnia viuæ vocis oracula ante ipsum concessa: ergo comprehendi nequit reuocatione viuæ vocis Oraculorum. Tum etiam, quia vt ipse Lezzana concedit *tom.* 1. *cap.*3. *num.*21. Huiusmodi viuæ vocis Oraculum est declaratio iuris communis, *cap. Dolentes, de celebrat. Missarum*, at viuæ vocis Oracula declaratiua iuris communis, aut alicuius Bullæ, non sunt derogata: ergo. Sic docet Sanctorus à Melfi *in Comm. const. Minor. statuto* 2. *dub.* 3. cuius opinionem ad verbum refert Diana *parte* 8. *tractatu* 7. *resolut.* 58. ipse verò non audet iudicare, an sit probabilis, & reuera nescio quare; cum illam præter Sanctorum amplectantur Rodriguez, Miranda, & Villalobos citati, & nouissimè Thom. Hurtadus *tom.* 1.*tractatu* 3. *capite* 1.*resol.* 9. vbi latè, & doctè id probat: legatur ipse, necnon P. Ioan. de Cruce *lib.* 2. *de statu Relig. cap.*8.*num.*2.

QVÆSTIO XX.

An interruptio Diuini officij, etiam longissima, & absque causa facta, sit lethalis?

AFfirmant, post Dianam, Nauarr. *de orat. cap.* 16. *num.* 75. Suarez *lib.*4.*cit. cap.*24.*num.* 10. Azor 1.*part.lib.*10.*c.*8. *quæst.*5. Vasquez *opusc. de Benef.cap.* 4.§.1.*dub.*6. *num.* 109. Reginald. *lib.* 18. *cap.*12.*sect.*4.*num.* 162. Squillant. *de obligat. Cleric. part.*1.*dub.*15.*num.*40. Molfes. *tom.*1. *tract.*5. *cap.* 2. *num.*38. Raguc. *de offic. Canonic. in choro, quæst.* 14. *num.*4. Comitolus *lib.*1.*respons.quæst.*66.*num.*2. Ioan. de Cruce *in sum. part.*1.*præcep.*3. *art.*3.*dub.*4. *concl.* 2. Homobonus *de exam. Eccles. part.*1. *tract.* 4. *cap.* 4.*quæst.*39. & Carolus Macig. *de Horis Canon.cap.*87. *num.* 12. quibus addi possunt Medina *C.de Orat. quæst.*16. Angles *de orat. quæst.*5. *diff.*5. quos affert, & sequitur Philibert.*tract.* 2. *part.*6.*cap.* 12. *diff.* 4. *num.* 6. Ratio eorum est, quia notabilis interruptio adeò diuinum officium discontinuat, vt vnicum officium dici nequeat, cum interpositio faciat alium actum, *argum. l. continuus, in princip. ff. de verb. obligat.* ergo.

Sed probabiliùs respondeo, non esse lethalem. Primò, quia continuatio non est de substantia singularum precum, vt bene probat Lessius *vbi infrà*. Secundò, quia de illo, qui cum interruptione, etiam maxima, dixit officium, verè verificatur intra eandem diem recitasse, & opus ab Ecclesia præceptum fecisse: ergo & satisfecisse. Sic Suarez *loco* pro parte contraria à Diana *citato*, nempe 2. *tom. de Relig.lib.*4.*cap.*24. *num.* 10. & 11. & ita pro hac parte illum citant Bonac. & Trullench. Licèt, vt verum fatear, satis confusè loquatur. Vnde quidquid sit de hoc, clarè docent nostram sententiam Aragonius 2.2.*quæst.*83.*art.*12.*in fine*, Lessius *lib.*2.*cap.*37. *dub.* 10. *num.* 57. Fillioc. *tract.* 23. *cap.*9. *quæst.* 7. *num.* 202. & Naldus *num.*4. quos affert, & sequitur Bonac.*disp.*1.*de Horis, quæst.*3.*punct.*2.§.1.*num.*28. Fernandez *in suo Exam. part.*3. *cap.* 13. §. 7. *n.* 5. Vega *tom.*1. *cap.*128. *casu* 1. Zanard. *in suo director. part.* 2.*cap.*23. Ledesma *part.*2. *sum. tract.* 9. *cap.* 1. Barbosa *in collectan. tom.* 1.*lib.* 3. *tit.* 41. *cap.*9. *num.*17. Layman *lib.*4.*tract.*1.*cap.*5. *num.* 6. Villalob. *tom.* 1. *tract.*24.*dub.*11.*num.*4. & Rodriguez *tom.* 1.*cap.*241. *concl.* 3. quos omnes citat, & sequitur Diana 2. *part. tract.* 12. *resol.* 4. His addi possunt Sanchez *in Consiliis, part.* 2.*lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 19. Trullench *lib.* 2. *in Decalog.cap.*7.*dub.*15.*num.*11. Machado *tom.*1.*lib.*2. *part.*3.*tract.*2. *docum.*3. *num.* 6. & alij. Et tenet nouissimè, me citato, Doctissimus D. Didacus Narbona *tom.*2. *Hora* 2. *num.*8. & 9. Candidus, & alij penes ipsum, & me citato Diana *parte* 10. *tractatu* 16. *resol.* 47.

QVÆSTIO XXI.

An sit peccatum dicere Matutinum, Vesperas, & Laudes aurora sequentis dies?

AFfirmat esse veniale, si id fiat sine causa, Azor *lib.* 10. *cap.*8. *quæst.* 4.

Sed

Sed probabilius Respondeo, Nullum esse peccatum; quia sic antiquitus vsum fuit, & colligitur ex *cap.* 1. *de celebrat. Miss.* & docent expresse Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 9. num. 9. & cap. 24. num. 9.* Nauarr. *de orat. cap. 3. num. 28.* Bonacina *disput. 1. quæst. 3. punct. 3. n. 11.* qui citat pro hac parte Grassium, Toletum, Reginaldum, Bellarminum, & alios, inter quos est Azor pro sententia contraria à nobis benè citatus. Sic etiam, me citato, tenet Narbona *tom. 2. Hora 3. in fine, & hora 4. num. 3.*

QVÆSTIO XXII.

An obligatio recitandi officium incipiat à media nocte antecedentis diei, & duret vsque ad mediam subsequentis.

NEgant penes Dianam 2. *part. tract.* 12. *resol.* 39. Molfes. *in sum. tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 2. *num.* 59. & Faber *dist.* 24. *quæst.* 1. *sect.* 1. *n.* 148. docentes, præceptum recitandi officium Diuinum incipere à Vespere huius diei vsque ad mediam noctem diei crastinæ. Hanc sententiam esse probabilem, ait Trullench *vbi infrà*, & pro illa citat Dianam *loc. adducto.* Sed certè Diana solùm videtur loqui in sententia aliorum, vt videre apud illum potes. Sed quidquid sit de mente illius, meliùs citari pro hac parte possunt D. Thomas, & Caietanus, quos refert, & sequi videtur Doctissimus Nauarr. *de oratione cap.* 3. *num.* 60. per hæc verba: Sequitur secundò, rectè dictum à S. Thoma *quodlib.* 5. *art.* 18. quod quantum ad horarum recitationem vnusquisque dies incipiat à sua vespera, pro quo est Concilium *in cap.* 1. *de feriis*, vbi glossa, quam in hoc commendat Felin. *in cap. consuluit, de offic. delegat.* Compendiosum, & decretum Alexand. III. *cap.* 2. *de feriis*, vbi glossa, cum gloss. suis. Sequitur tertio, verum esse dictum illud Caiet. *vbi suprà*, Diem quoad horas recitandas durare vsque ad mediam noctem, & incipere à vesperis, quæ insignis est præfatorum textuum declaratio. Sequitur 4. rectè dixisse S. Thomam *d. quodlib.* 5. *ar.* 18. eum qui dicta Vespertina, & Completorio vnius diei, videri illas dicere illo die, quod tamen non procedere, nisi quoad Matutinum, & Laudes dixit Caietanus, qui licet absque ullo textu, & ratione ita declaret dictum S. Thomæ *vbi suprà*, fundatum à nobis maximæ authoritatis textibus, ea tamen ratione nobis placet, quod consuetudo generalis habere videtur, non esse dicendas vespera præcedente horas alterius diei, vltra Laudes. Quamuis enim ratio Thomæ de rigore videatur concludere idem quoad Primam, & tertiam, & alias omnes horas, consuetudo tamen præfata illud limitans rationi valdè consona videtur. Quapropter nunquam respondere ausus fui; licere dicere vespera Primam, aliasve Horas alterius diei, exceptis Matutinis, & Laudibus. Huc vsque Sapientiss. Doctor Nauarr. & certè satis probabiliter, vt ex se constat. Citat etiam Bonacina pro hac opinione Francolinum, Bellarminum, & Durandum.

Sic nouissimè tenet nominatim contra me D. Didacus Narbona *tom. 2. Hora 4. à n. 12.* licèt sui oblitus, vt contra me formet argumentum, me item citato affirmet; diem quoad diuinum Officium intelligi ab hora duodecima noctis præcedentis diei, vsque ad duodecimam sequentis. Legatur *tom. 2. cit. Hora 12. num. 40.*

Sed probabilius, aut clarius respondeo: obligationem recitandi officium Diuinum incipere, iure communi, à media nocte subsequenti. Ratio est: Primò, quia in communi omnium opinione, Ecclesiasticum officium in media nocte terminatur: ergo eo etiam tempore debet incipi subsequens officium. Secundò, quia numerus Horarum Canonicarum incipit à Nocturnis vigiliis: sed tempus huiusmodi vigiliis iure deputatum est media nox: ergo. Sic Azor *lib. 10. cap. 9. q. 5. vsque ad 8.* ex Syluest. *verb. Hora, quæst. 9. dicto 6.* Bonac. *disp. 1. quæst. 3. punct. 3. num. 2.* Qui id hac ratione probat. Nam Diuinum officium singulis diebus est recitandum, *ex cap. 1. de celebr. Miss.* Sed dies iuxta communem Ecclesiæ vsum incipit à media nocte antecedentis diei vsque ad mediam subsequentis: ergo. Trullench *lib. 1. in Decalog. cap. 7. dub. 10. num. 3.* Gauant. *tom. 2. Thesauri, sect. 1. cap. 5. tit. 6. num. 2.* Villalob. *tract. 24. diff. 12. num. 4.* sic dicens:] Quanto a las horas menores, todos conuienen en que el dia es de media noche a media noche, de suerte, que no se puede dezir Prima antes de media noche, ni Completas despues de la media noche siguiente.] Nec argumenta, quæ contra me congerit Narbona, probant aliud quàm quod obligationi recitandi Officium diuinum possit quis satisfacere recitando Matutinum in vespere antecedentis diei; quod nullo modo negamus, sed fatemur, eo quòd ex praxi & consuetudine sic est introductum, & factum licitum.

QVÆSTIO XXIII.

An finita hora secunda post meridiem, dictisque Vesperis, & Completis, possit quis statim recitare Matutinum, & Laudes sequentis diei?

NEgat Nauarr. *de orat. notab.* 3. *num.* 77. existimans, solùm posse recitare Matutinum diei sequentis media hora ante Solis occasum. Gauantus *sect.* 1. *tit.* 6. *cap.* 5. *num.* 6. Bonacin. *loc. cit. punct.* 3. *num.* 16. & penes ipsos D. Thom. *quodlib.* 5. *art.* 28. Soar. *c.* 27. *num.* 14. Sà *ver. Hora, num.* 17. Filliuc. *cap.* 8. *quæst.* 10. *num.* 275. & alij, docentes posse dumtaxat recitare dicta hora tertia, vel quarta post meridiem, non antea. Eandem sententiam tuetur Henriq. *lib.* 9. *cap.* 24. *num.* 7. *lit. P.* Et pro ea refertur à Ioan. Ægidio Trullench. Villalob. *tract.* 24. *diff.* 12. *num.* 5. Sed non ita benè, cum hic Henrico, per hæc verba, nolle consentire dicat: [De mi parecer hasta a las quatro de la tarde, y de alli adelante, como tiene Azor. Y aun concluye Henriquez, refiriendo varias opiniones, que basta dezirlos desde las tres en adelante. Mas a mi pareceme demasiado temprano, sino es que fuesse con vna grande causa.] Sic ille.

Sed probabiliter respondeo: posse recitare Matutinas, & Laudes post horam secundam pomeridianam, finitis Vesperis, & Completorio, quia in multis locis hæc est praxis, & consuetudo, vt testatur Trullench *lib.* 1. *in Decalog. c.* 7. *dub.* 18. *n.* 8. per hæc verba: In nostra autem Diœcesi Valentina, officium Matutinum, dum in choro celebratur, solet recitari immediatè dictis vesperis & Completorio, quod solet finiri ante tertiam horam, præsertim in hyeme. Sic ille. Et tenet expresse cum aliis Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 4. vbi sic dicit: Affirmatiuam sententiam probabilem esse puto, pro qua alibi adduxi Fabrum, & Molfesium, quatenus dicunt, posse recitari hora 20. quæ aliquando est secunda post meridiem: quibus nunc addo Sanchez *in opusc. tom.* 2. *cap.* 2. *dub.* 37. *num.* 4. loquentem expresse de hora secunda. Sic Diana, cui adde Ægidium Trullench *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 7. *dub.* 10. *num.* 8. hanc sententiam confirmantem his verbis: Postquam hæc scripsi, vidi Sanchez *in consiliis part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 37. asserentem, quocumque die anni recitantem Matutinum diei crastini, hora secunda post meridiem, etiamsi

nondum

nondum recitauerit Vesperas, & Completorium, satisfacere præcepto, & non peccare mortaliter, sed tantùm venialiter, si absit causa sufficiens: ea verò existente, nullo modo peccare. Ratio est, quia illud tempus, cum sit hora Vesperarum, pertinet ad sequentem diem: ergo qui tunc recitat, censetur sequenti die recitare Matutinum; ideo non peccat mortaliter, quia recitat inter diem, & præuenire tempus intra diem non est mortale, vt dictum est *sup.* Hanc doctrinam colligit ex S. Thoma *quodlib. 5. art. 18. ad* 1. Viguer. & Turrecrem. dicentibus, quod si post Vesperas, & Completorium dicat quis Matutinum diei sequentis, iam hoc pertinet ad diem sequentem. Ita Sanchez *supr.* addens: Eam tenuerunt quidam recentiores Magistri, quorum quidam addidit, quod si post mediam diem hodiernam recitaret quis Matutinum diei crastinæ, saltem in Quadregesima, vbi Vesperæ dicuntur ante prandium, videtur iam incepisse dies sequens, & in rigore non videtur obligandus ad mortale, nec ad iterum recitandum. Ego autem id vltimum minimè consulerem, quia non fert consuetudo: cætera verò libenter admitto propter rationem dictam. Huc vsque Trullench. Legatur etiam Diana *loco cit.* & nouissimè, me citato, *par.* 10. *tract.* 11. *Resol.* 16. & *tract.* 16. *Resol.* 46. & D. Didacus Narbona *tom.* 2. *Hora* 4. *à num.* 5. *vsque ad* 12.

QVÆSTIO XXIV.

An vt pridie possit licitè dici Matutinum post vesperas, requiratur aliqua honesta causa?

AFfirmant communiter Doctores, Suarez, Philiarcus, & Filiuc. penes Bonacinam *loc. cit. n.* 10. Gauant. *loc. cit. num.* 6. vbi sic ait: Matutinum, & Laudes, ex iusta causa possunt recitari in Vesperis præcedentis diei, putà vt deuotiùs oret, vel studiis mane operam det, vel quia non poterit manè ita commodè recitare. Ita ille.

Sed probabiliùs respondeo: nullam specialem causam requiri, propter consuetudinem: Hæc enim satis est pro causa. Sic Henriquez *loc. cit.* & Trullench *loc. cit. n.* 8. per hæc verba: Nam consuetudine ab Ecclesia approbata, & permissa, introductum est, vt Matutinum cum laudibus recitari possit in vespera præcedentis diei: qui vsus introductus est ob difficultatem recitandi illud in media nocte, quod erat proprium illius tempus: tum etiam, quia anticipare melius est, ex suo genere, quam postponere. Potest igitur Matutinum simul cum Laudibus quis recitare absque vllo peccato, circa tertiam, vel quartam horam post meridiem, &c. Sic ille, & me citatu Diana *par.* 10. *tract.* 11. *Resol* 17. *in fine, & tract.* 26. *Resol.* 46. & Caramuel *in Theolog. Morali disp.* 114. *num.* 1419.

QVÆSTIO XXV.

An adimpleat præceptum recitandi ille, qui incæpit recitare officium hodiernum paulò ante mediam noctem diei sequentis, si ipsum prosequatur post completam mediam noctem?

NEgant communiter Doctores, generali doctrina, nam in specie nullum vidi Doctorem de hac quæstione tractantem. In primis enim, Primus in rebus moralibus Author, Nauarr. *in Man. c.* 25. *n.* 97. expressè docet, Clericum Ord. Sacri, qui horas Canon. per totam diem horis debitis non recitat, non peccare mortaliter, si ante mediam noctem eas dicat. Et clariùs id docet *de orat. cap.* 3. *n.* 59. per hæc verba: vnde singulariter sensit D. Anton. 2. *p. tit.* 13. *c.* 4. §. 4. & expressè asserunt Syluest. *verb. Hora, q.* 9. & Caiet. *in sum. Hor.* §. *Quoad* 4. Quod dicere Primam, imò & Matutinum post meridiem: imò & post decimam, & vndecimam à meridie, non est peccatum mortiferum, modò ante mediam noctem finiantur. Sic Nauarrus.

Id ipsum docet Azor *lib.* 10. *c.* 9. *q.* 6. per hæc verba. Quod verò pertinet ad tempus, vltra quod officium Ecclesiasticum differri, ac prorogari iura nequit, etiam conuenit inter omnes, illud in media nocte terminari, atque desinere, itaut media nocte elapsa, recitari ampliùs non possit, si qua fuerit precatio Canonica prætermissa, quæ ad diem præcedentem spectauerit. Ita Azor, ex D. Anton. Syluest. & Nauar. *locis citatis.* Villalob. Trull. Gauant. Bonac. *citati supr. q.* 22. Fundamentum est, quia onus recitandi horas Canonicas est onus diei, vt omnes fatentur: ergo transacto die, necessariò debet esse transactum onus ei affixum: nequit ergo illi fieri satis die altera sequenti, in qua iam datur nouum onus recitandi in illa. Et licèt hæc sententia sit longè probabilior, & in praxi omnino sequenda: Nihilominus.

Probabiliter respondeo, posse prædictum adimplere præceptum recitandi officium, si illud paulo ante mediam noctem incipiat, & sine interruptione recitando, post illam finiat.

Primò, quia probabile valde est, quod omnes septem Horæ Canonicæ sint vnica oratio, vnico præcipiantur præcepto, & omnes habeant rationem vnius obiecti talis vnius præcepti, vt fatentur Nauar. Bonac. Lessius, & alij: ergo probabile etiam erit, quod ille qui eas ante mediam noctem incœpit, etiamsi post illam finiat, finiat eas tempore congruenti, & adimpleat præceptum recitandi. Patet consequentia: Quia res vna, & indiuidua, incœpta tempore apto, optimè finiri potest, imò & debet, si res est præcepta, tempore consequenti, si id incontinenti fiat, vt statim.

Secundò, quia licitè potest quis hodie post vesperas recitare Matutinum crastinæ diei, non solùm ratione consuetudinis (vt fert communis opinio) sed etiam, quia (vt aliqui probabiliter dicunt, iuxta habita *q.* 23.) vespertinum tempus reputatur pro tempore diei sequentis; & ita quamuis in rei veritate diuerso in die recitet Matutinum, censetur recitare in eodem: ergo sic simmiliter probabiliter dici potest, quod ille, qui incipit recitare officium hodiernum paulo ante mediam noctem, & finit illud postea, censeatur illud recitare hodie. Patet consequentia. Nam sicut vespertinum tempus trahit ad se diem sequentem; ita etiam tempus illud nocturnum vndecimæ, & dimidiæ horæ, v. g. in quo quis cœpit recitare officium Diuinum hodiernum, trahit ad se fortiori iure partem aliquam diei sequentis, in quo potest, adimplendo præceptum, complere officium. Legatur pro hac ratione Gloss. *in c. Quod à Patr. dist.* 75. nam ei valdè fauet.

Tertiò, id probo à simili, quia etiam datur præceptum, nequis dicat Missam post meridiem (vt ex communi probat Francolin. *de Horis Canon. cap.* 51. *à num.* 1.) Et tamen licitè potest expectare ad illam incipiendam, vsque paulò minus, ad meridiem, etiamsi præuideat, se eam non posse finire nisi post meridiem, vt praxis, & communis Doctorum apud Henriquez *lib.* 9. *cap.* 24. docent: ergo sic etiam, quamuis præceptum recitandi officium Diuinum à media in mediam noctem; seu (quod in idem redit) quamuis detur præceptum ne officium Diuinum hodiernum post mediam noctem differatur, poterit nihilominus quis, saltem absque graui culpa, vsque ad mediam noctem, paulò minus differre; & tunc incipere officium, & absque interruptione complere illud post mediam noctem.

Quartò

Quartò (& sit confirmatio huius tertij argumenti.) Nam (vt habetur in *l.lecta,ff.si.cert.pet. Ad Iuliam,l.continuus*, & alibi) ea quæ in continenti fiunt, inesse videntur,seu insunt(& ob hoc inquit,Franc.*loc. cit.num.* 34.Qui ante meridiem cœpit Missam,debet eam post meridiem perficere :) ergo officium Diuinum cœptum ante mediam noctem, & post illam incontinenti finitum, inesse totum ante mediam noctem dicetur : poterit ergo qui illud sic cœpit, finire, & adimplere præceptum : sicut qui incœpit Missam ante meridiem, potest post meridiem finire, eo quòd incontineti id fiat.

Quintò id alio simili probo. Nam etiam datur præceptum Episcopis, ne Ordinationes generales, nisi diebus Sabbati Quatuor Temporum faciant, vt constat ex *cap. vlt. dist.* 75. & tamen Ordines, quos inceperunt dare Sabbato,complere possunt in mane Dominicæ sequentis, vt expressè habetur in *cap. Quod à Patribus, eod.*75. eo quòd manè Dominicæ diei, fictione Iuris trahatur ad Sabbathum, in quo cœpta fuit ordinatio : ergo similiter, quamuis detur mihi præceptum, quod in spatio viginti quatuor horarum istius Sabbathi v. g. recitem totum officium, potero incipere illud paulò ante mediam noctem, & complere illud post mediam, in mane Dominicæ sequentis, quia tunc huius pars fictione canonica etiam trahitur ad Sabbatum, in quo cœpta fuit recitatio officij.

Sextò, & sit confirmatio præcedentis argumenti, quia probabile,& satis est, vt diximus *disp.6.quæst.*8. quòd ille, qui complet ætatem ad Ordines requisitam hora tertia, aut quarta, post meridiem, possit licitè eadem die manè recipere Subdiaconatum, &c. eo quòd (vt diximus) in dicto casu,vespere diei trahitur ad mane,& morali continuatione, quis sic ordinati dicitur in anno 22. vel 23. constitutus : ergo etiam erit probabile dicere, quod ille, qui incœpit officium Diuinum hora vndecima noctis, v. g. Sabbati, & sine interruptione recitando finit illud post mediam noctem manè Dominicæ, dicatur recitare totum in die Sabbati, in qua illud recitare cœpit; cum in hoc casu etiam possit dici, quod manè Dominicæ trahatur ad vesperam diei Sabbathi, in qua cœptum fuit, & quod morali continuatione, in ipso totum officium recitari dicatur, & consequenter adimpleri præceptum.

Septimò, quia etiam datur præceptum annuæ confessionis,& adeo annexum anno,vt si eo completo, quis non confiteatur, illud frangat ; & nihilominus tamen, potest quis, saltem absque mortali, expectare vltimam horam, in qua finitur annus, & in illa incipere confessionem, eamque post finitam horam complere, & per hoc adimplere præceptum annualis confessionis, vt constat : ergo simili modo, quamuis detur præceptum recitandi officium in hac die, poterit quis absque graui culpa expectare vltimam horam eius ad illud incipiendum, & prosequendo absque interruptione finire ipsum in sequenti hora alterius diei, & sic adimplere præceptum recitandi officium.

Octauò, quia vt diximus, res vnica, & per se indiuidua, cœpta tempore apto potest finiri (imò & debet,si res est præcepti) tempore consequenti,dummodo non obstet finitioni eius nouum mandatum, aut contrarium præceptum : at sic est, quod ille, qui incœpit recitare officium ante mediam noctem,cœpit rem per se indiuiduam tempore apto : ergo cum non obstet aliud præceptum oppositum, poterit (imò & tenebitur) illam finire tempore consequenti. Vnde hæc sententia, quia nil obesse diligentibus, & valde negligentibus, & vsque ad mediam ferè noctem ludentibus prodesse potest, ne ex vna in alteram abyssum incidant ; & quia valdè vrgent argumenta pro illa facta, & quia illam docenti eximius Mag. Basil Legion. *in tract. de Horis, cap.*2. (vt à viro fide digno, & docto audiui;) & ex nostris sapientiss. & in Theolog. Morali versatissimi, Fr.Franciscus à S. Iuliano,& F. Ludouicus à Conceptione, in nostris Collegiis Salmant. & Complut. dignissimi Lectores, mihi, vt dixi,probabilis videtur.

Sed aduersus hanc meam opinionem insurgit acriter amicus D. Didacus Narbona, & adeo amicus, quod vsque ad ipsam mortem : cùm in ipsa me ita reputauerit talem, vt maximum sui erga me amoris monimentum relinqueret ; siquidem conscientiæ securitatem, infirmitatis solatium, Sacramenti Pœnitentiæ ministerium mihi soli commendauerit: quod omne, etsi pro tanti amissione amici mœstus exercui, & nimio cum dolore interfui funeri.

Arguit igitur Primò *tom.*2.*Hora* 12. *num.*40. sic: Quia inconcussum est, obligationem recitandi respicere singulos dies, itaut quodlibet pensum officij sit necessariò persoluendum, *cap. fin.*92. *dist.* ergo cùm dies, quoad diuinum officium, intelligatur ab hora duodecima noctis præcedentis diei vsque ad duodecimam sequentis, vt cum communi affirmat idem Leander *dicta dist.*13.*q.*22.ambigi nequit hoc tempore viginti quatuor horarum transacto, nullam officij partem posse persolui, etiam ab illo, qui paululum ante diei extremum recitare incipit, alioqui maiori spatio viginti & quatuor horarum circumscriberetur recitandi quotidiana obligatio.

Ad hoc argumentum facilè respondeo concedendo rursus, & quod obligatio recitandi respiciat singulos dies, ita vt quodlibet pensum officij sit necessariò persoluendum ; & quod dies quoad officium diuinum intelligatur,attento iure communi,ab hora duodecima noctis præcedentis diei, vsque ad duodecimam sequentis : sed nego iterum constanter,quod transacto tempore viginti & quatuor horarum mathematicè sumpto, nequeat persolui pars aliqua officij ab illo, qui paulò ante mediam noctem recitare incipit : nam in primis inde non sequitur, quod obligatio recitandi circunscribatur maiori spatio viginti quatuor horarum, si computentur moraliter; quia pars illa officij quæ post mediam noctem continuatim cum antecedente persoluitur, moraliter & fictione iuris verè dicitur persolui die antecedenti, & consequenter spatio viginti quatuor horarum. Addo rursus, quod nullum sequatur inconueniens ex eo quod concedamus, obligationem recitandi officium maiori spatio viginti quatuor horarum circunscribi : nam quod dies, quoad officium diuinum persoluendum, incipiat à Vesperis huius diei, vsque ad mediam noctem diei crastinæ, spectato adhuc iure communi, ipsemet Narbona nominatim contra me defendentem, hoc esse verum, spectata dumtaxat consuetudine, pertinaciter defendit. Iuxta illius ergo sententiam à fortiori venit dicendum, quod obligatio diuinum persoluendi Officium non claudatur viginti quatuor horarum spatio mathematicè sumpto. Ex quo liquet, vt quod contra me confecit, ipsummet solum deuincat.

Arguit contra me secundò *num.*42.quia si verum esset obligationem adimplere eum, qui partem ante mediam noctem incipiens recitare,partem Officij eo tempore, partem verò aliam post dictam mediam noctem persoluit ; idem dicendum esset de alio quocumque obligato ad factum intra certum tempus, vt scilicet liberaretur incipiendo præstare factum vltima hora constituti temporis, dum consecutiuè reliquum facti post terminum præstaretur. Quod ius non admittit, imò expressè detestatur, constituens eo

eo ipso ejusmodi obligatum teneri ad pœnam, vbi ad eam temporis extremitatem deuentum est, qua opus nequeat perfici, *l. cum stipulatus* 113. *l. stipulationes non diuiduntur*, 72. §. 1. *vers. Planè*, *l. Hoc jure* 50. *de verb. obligat.* ergo quia facti perfectio intra tempus assignatum requiritur ad liberationem, & ne pœnæ stipulatio committatur.

Ad hoc argumentum respondeo primò, concesso antecedenti, negando ex illo sequi idem esse dicendum de quocumque alio obligato ad factum intra certum tempus; quia vt benè vidit Sanchez *lib. 7. consil. cap. 2. dub. 37. num. 1.* diuersò modo computatur tempus in contractibus & stipulationibus, ac in obligatione adimplendi officium diuinum; nam in illis dies incipit à media nocte, & finitur in sequenti media mathematicè; in his verò secus, cùm incipiat à Vesperis ex jure, vel consuetudine, juxta supra dicta. Secundò respondeo concedendo consequens, nempe aliquando idem esse dicendum de aliquo obligato ad factum, nisi aliter in contractibus explicetur, aut explicatum censeatur. Quod sanè non obscurè colligitur ex textibus contra nos objectis à Natbona, ex quibus intendit probare inchoationem operis non sufficere, vt aliquis stipulationis pœnas euadat, vt constabit ex responsione ad illos. Nam in primis *ad l. Hoc jure*, respondeo abs re fuisse adductam in præsenti casu. Quia ibi Iurisconsultus casui diuerso respondet, nempe: *Non ante quicquam stipulationis peti posse, quam expiratum sit, conditionem stipulationis adimpleri non posse.* Cuius legis decisio optima est, sed non contra, sed in fauorem nostræ opinionis; si quidem juxta illam potest in tempore adimpleri præceptum officium diuinum recitandi. Ad *leg. stipulationes non diuiduntur*, &c. multipliciter respondere poteram ex visceribus ipsius textus. Sufficiat pro nunc dicere, quod in illo textu fit sermo de conuentione facta de danda pecunia, si opus perfectum non fuerit, vt ait ibi Glossa *ad verb. si non fuerit*. In nostro verò casu non datur conuentio, vt intra viginti quatuor horarum spatium recitatio officij diuini fit perfecta omninò metaphysicè, & mathematicè loquendo; sed quod recitetur intra illud temporis spatium: ad quod verificandum sufficit, quod antequam transactum fuerit assignatum tempus, incepta fuerit recitatio, & continuata. Addo ampliùs, quod id tenet verum etiam stando visceribus textus adducti, vt constat ex notatis ab Acursio *in Glossa ipsius legis*, §. *si quis ita*. Quem contra me vrget etiam Natbona. Nam cum contra resolutionem dicti textus adducat Accursius *leg. si ita stipulatum esset abs te*, *ff. eod.* vt ipsos textus concordet, respondet non pœnam debeti, eo quòd mora facta fuerit in adimpletione; sed quia non inceptum fuerit opus, his verbis: *Hic agi non ad id quod interest domum non esse factam; sed ad id, quod interest non esse inceptam*: ergo juxta hunc Doctorem pœna non deberetur, si opus inceptum fuisset: ergo quia sufficiebat ad adimpletionem pacti; ergo à fortiori inceptio in nostro casu sufficiet.

Tertiò arguit *num. 43.* Quia actus non tribuitur tempori quo inchoatur, sed illi potiùs quo perficitur: ergo licèt preces horariæ fuerint ante mediam noctem inceptæ, cùm tamen sequenti die fuerint absolutæ, potiùs hac die officium, quàm præcedenti diei videtur: quod nihil proficiet ad liberationem, cùm pensum vnius diei non possit alia solui. Antecedens, in quo potest esse difficultas, probatur ex Baldo *in l. si quis enim*, §. 1. *num. 3. ff. de vulgar. & pup.* vbi docet, quod si Notarius ante mediam noctem testamentum alicuius inscribere incœpit, & post mediam noctem illud perfecerit, debere in testamento à Notario sequentem diem adjici, quia attenditur vltimum momentum, quo res perficitur, *argum. l. Contractus*, *C. de fide instrum.* &c.

Respondeo ad hoc argumentum negando antecedens. Primò, nam in rigore loquendo, & vt ita dicam, mathematicè actus vtrinque tempori attribui debet, & tempori videlicet, quo inchoatur, & tempori quo perficitur, cum vtrique correspondeat vnus. Nam actus continuatus, & durans, censetur vnus à principio vsque ad finem. Glossa, Per collusionem, *in l. cum qui*, §. *in pupillaribus*, *de jurejurando*. Secundò, quia moraliter loquendo, actus qui incœptus est hodie, & continuatur vsque ad diem sequentem, potiùs huius diei, quàm sequentis esse constat; nam illa pars quæ perficitur in die sequenti, fictione juris ad diem antecedentem trahitur, vt constat ex *suprà* habitis. Quod totum confirmo ex doctrina quam tradit Sanchez *lib. 7. consil. capite 5. dubit. 37. numero 4.* vbi docet, quod ille, qui hodie hora secunda post meridiem recitat Matutinum diei crastinæ, satisfacit præcepto, eo quòd illud tempus, cum sit hora vespertina, pertinet ad sequentem diem: ergo qui tunc recitat, censetur die sequenti recitare: ita Sanchez. Nunc ego: Ergo simili modo à contrario sensu potest dici, quod etiam satisfaciat præcepto ille qui hodie incipit recitare, vt adimpleat pensum huius diei, & continuatè soluit totum officium in alio, eo quòd censeatur trahi ad diem antecedentem ratione actus incœpti in illo. Nec vrget quid probatio antecedentis contra nos. Quia licèt concedamus, quod si testamentum incœptum sit ante mediam noctem, & perfectum post illam, debeat à Notario sequens dies adjici in illo, nihil inde contra nos conuincit, quia hoc est quid speciale in Testamentis, eo quòd stylus Notariorum est præfigere diem in illorum fine. Imò si aliquam vim hoc argumentum habet, illa contra argumentum retorquenda. Nam plurimæ sunt scripturæ, in quarum confectione non in fine, sed in initio illarum annus, & dies apponuntur, in quo casu etiamsi incipiat Notarius die vigesima ante mediam noctem, & finiat post illam, tunc actus tribuitur in foro exteriori tempori quo inchoatur, & non illi in quo finitur: ergo si preces horarias incipiat quis soluere ante mediam noctem, licèt post illam, partem quæ superest, soluat, tunc potiùs antecedenti diei, quàm subsequenti attribui debet solutio. Quare argumentum hoc ex modo conficiendi scripturas desumptum, neutri fauere judico, & ideo de illo non curo.

Quartò arguit *num. 45.* quia actus vltimo momento factus, nec valet, nec juuat, quando superest aliquid agendum, vt habetur expressè *in l. cum Syllania, num. 1. Cod. ad Syllanian.* ibi: *Nihil enim actum esse credimus, dum aliquid addendum superest.* Ergo licèt fuerit incœptum officium vltimo præsentis diei, cum tamen supersit aliquid soluendum, nihil proficiet ad impletionem præcepti, etiamsi die sequenti recitetur, ideft post mediam noctem, cùm hæc extrema (vti diuersorum dierum) ratione temporis non possint coniungi. Maximè non subsistente, aut irrita manente illa parte officij soluta ante mediam noctem, ex eo quod alia pars deficiebat juxta dictæ decisionis mentem. Quod enim nullius roboris existit, nullam vim habet trahendi ad se aliud, &c.

Ad hoc argumentum respondeo primò, concesso antecedenti, negando consequentiam, & quod in ea supponitur; nam in casu nostro nihil moraliter superest addendum actui officij soluendi, cum fine intertuptione continuetur, & fiat additio vsque ad vltimum actus. Nam secundùm jus id quod de proximo est fiendum, pro facto habetur, *leg. Filiusfamilias*, *l.* penult.

p̃nu't. *de Testam. militis*, quod confirmat Glossa *verb. confestim*, his verbis: *Habetur enim cinctus, qui statim est cingendus; & habetur perditum, quod statim est perdendum*, &c. Si ergo quod de proximo est fiendum reputatur factum; & qui statim est cingendus, cinctus, &c. quanto magis reputabitur recitatum in tempore, quod needum statim, sed jam continuò in fieri recitatur, quod superest.

Secundò respondeo antecedens esse verum, quando actus in vltimo momento est complectè, & integrè factus, nec continuari tunc temporis possit, eo quòd deficiat tempus assignatum pro illo: sed hoc non inuenitur in casu nostræ quæstionis, cùm ea dictis constet, posse continuari actum recitandi, eo quòd ad illum integrè fiendum non deficiat tempus assignatum pro illo, eo quòd per continuationem actionis vnicæ reputetur idem cum antecedenti. Omitto id quod Doctus Narbona addit, manere irritam illam partem officij solutam ante noctem, & nihil proficere ad impletionem præcepti, ea eo quod alia pars officij deficiat: Nam in nostro casu, vt constat, non deficit pars aliqua officij, cùm potius supponamus totum officium perfici ab obligato, incipiendo illud ante mediam noctem, & continuando illud vsque in finem.

Ex quibus jam constat excessisse amicum Narbonam in eo quod diacrit, se non audere aliquam speciem probabilitatis nostræ opinioni deferre: audeter certè si videret sua argumenta satis probabiliter soluta. Et ad minus non reprobaret, vt bene Diana *part.* 10. *tract.* 11. *resol.* 16. *vers. idem Leander*, q. 35.

QVÆSTIO XXVI.

An Officium Diuinum possit priuatim vbilibet (etiam in latrinis dum venter exoneratur) absque vllo peccato dici?

NEgant carere omni peccato, quia existimant esse veniale in præfato, aut simili loco recitare officium, Sotus *lib.* 10. *de justitia & jure, quæst.* 5. *artic.* 4. *in fine*, Lublinus (licèt dubius) *verb. Hora Canonica, num.* 30. vbi hæc habet: Orare autem dum naturæ ceditur, sine culpa forsan esse non potest, licèt D. Bernardus quondam, cum in latrinis oraret, dæmoni insultanti & cachinnanti responderit: Quod inferius egeritur, tibi conceditur, quod verò superius, Deo præsentatur. Ita Lublinus. In hanc sententiam videtur inclinare Bonacina *disp.* 1. *de Horis, quæst.* 3. *punct.* 5. *num.* 6. & alij, quos nouissimè sequuntur Palaus, Marcellus Vulpe, Hieronym. Garcias, & Martinus à S. Ioseph relati à Diana *infrà*.

Sed probabilius respondeo: Posse quidem absque vllo peccato officium dici in loco vbi venter exoneratur: in aliis verò valdè indecentibus, non absque veniali, si id sine causa fiat: vtramque partem docet ex Nauarro Sanchez *tom.* 1. *consil. lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 44. & primam per hæc verba: Recitantes horas Canonicas dum venter exoneratur, non peccant, modò aliæ circunstantiæ concurrant. Probatur, quia potest quis ibi mente orare: ergo & voce. Item, quia alias orationes vocales potest quis ibi recitare ad eleuandum mentem in Deum, & distrahendum ab immundis cogitationibus, vt docent optimè Nauar. *cap. quando, cap.* 5. *art.* 8. & Iosephus Angles *Flor. quæst. Theolog. in mater. de oratione, fol.* 339. Ergo & Horas Canonicas. Ita Sanchez *loc. cit. n.* 4. Secunda verò pars constans est apud omnes, & sic tenent Nauar. *de orat. cap.* 5. *num.* 3. (*non art.* 8.) Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 5. *dub.* 20. ex Nauarro, & Sanchez. Et hanc sententiam valdè confirmat exemplum Divi Bernardi, vt narrat (contra se certè) Loblinus, vt vidimus. Sic etiam, me citato, tenet Diana *part.* 10. *tract.* 11. *resolut.* 35. & penes ipsum Escobar, Persicus, Faustus, & Caramuel.

QVÆSTIO XXVII.

An sit mortale longius in breuius officium priuatim permutare, vnumque pro alio aduertenter recitare?

AFfirmant Vasquez *opusc. de Benef. cap.* 5. §. 1. *dub.* 2. *n.* 60. Reginald. *lib.* 18. *cap.* 16. *n.* 172. Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 23. *n.* 11. Moure (seu Fernandez) *in exam. Theolog. part.* 3. *cap.* 13. §. 3. *n.* 1. Fabrus *de Ordine dist.* 24. *q.* 1 *disp.* 1. *n.* 146. Homobon. *de exam. Eccl. part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 6 § 4. Gauant. *commeat. in rubr. Missal. tom.* 2. *sect.* 1. *cap.* 5. *tit.* 2. *a.* 7. Onuphrius *opusc. de mutatione offi* 9. Nauar. *de orat. cap.* 19. *n.* 812. Graffis *part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 10. Philiarc. *tom.* 1. *part* 1. *lib.* 1. *concl.* 6. Rodriguez *tom.* 1. *q.* 42. *art.* 8. Bellarmin. *tom.* 4. *lib.* 1. *contr.* 9. *cap.* 18. Toletus *lib.* 5 *cap* 23. Ledesma *in summ. part.* 2. *tract.* 9. *cap.* 4. *concl.* 12 Ragnc. *de offic. Canonicorum in Choro, q.* 17. *n.* 5. Squillante *de oblig. Cleric. part.* 1. *dub.* 6. *n.* 50. Tabiena *verb. Hora* 9 10. Molfes. *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 1. *n.* 10. Naldus *verb. Diuinam officium, n.* 16. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 23. *cap* 8. *n.* 186. & Summa Corona *part.* 1. *cap.* 1. *n.* 10. quos omnes sic pro hac parte refert Diana *part.* 2. *tract.* 15. *resol.* 3. His addi possunt Bonacina *disp.* 1. *de Horis, q.* 3. *punct.* 1. *n.* 7. & penes ipsum Garcias *tom.* 1. *p. rt.* 3. *cap.* 1. *n.* 150. Ita etiam Philibertus *tract.* 1. *de Ordine, part.* 6. *cap.* 12. *diff.* 4. qui etiam pro hac parte citat Rodrig. *in sum. part.* 1. *cap.* 145. & *de regul. q.* 42. *art.* 8. & Vegam *in sum. part.* 1. *cap.* 128. *casu* 17. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 7. *dub.* 14. *n.* 13. & penes ipsum Palao *tom.* 2. *disp.* 2. *punct.* 8. *n.* 18. & Sanchez *tom.* 2. *consil. lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 55. *n.* 2. Item Machado *in sum. tom.* 1. *lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 2. *doc.* 6. *a.* 4. & apud illum Barbosa *in collect. ad caput Dolentes.* Tenent etiam Baldellus *tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 24. *num.* 5. & Lublin. *verb. Hor. can. n.* 51.

Ex his tamen authoribus quidam malè citantur pro hac parte, vt *infrà*; quidam verò limitant hanc opinionem, vt nullum sit mortale, vbi vel permutatio non fieret ex contemptu, & officium permutatum esset æquiualens in quantitate, vel ferè illos diei, & seclusa voluntate frequentis mutationis, vt limitant Suar. Rodrig. Lublinus, Nauar. & Regin. quibus addi potest Sanch. *loc. cit.* vbi ita loquitur: Recitare semel, aut iterum, & rarò, mutando qualitatem officij absque causa, est tantùm peccatum veniale, & ex justa causa nullum est peccatum, vt si occurrat necessitas repentina studendi, vel prædicandi, vel legendi, vel recitandi cum ægroto, vel defessò: at si toties id fieret, vt arbitrio prudentis existimaretur notabilis audacia, esset peccatum mortale. Probatur prima pars, quia est leuis materia. Probatur secunda pars, quia non tantum in Breuiario præcipitur recitare, sed recitare secundùm formam, & modum ibi traditum, vt constat ex Bulla Pij V. posita in principio Breuiarij. Item, quia quis non judicat rem grauissimam esse communiter non seruare formam recitandi præscriptam à Pontifice, sicut esset res grauis, & peccatum mortale non seruare communiter ceremonias traditas à Pontifice in Missa, &c. Et hæc sententia est multò probabilior. Huc vsque Sanchez.

Sed æquè probabiliter respondeo: Tantùm esse peccatum veniale, etiam aduertenter, & dedita opera longius officium in breuius citra causam permutare,

occurrente

occurrente autem josta causa,nec veniale esse. Ratio est. Quia substantia præcepti recitandi officium diuinum, solùm consistit in recitatione quotidiana septem Horarum Canonicarum : ergo quod officium diuinum sit de Dominica,de feria, vel de Sancto, solum pertinere potest ad modum, seu ritum accidentalem : at modus non cadit sub præcepto : ergo,&c. Sic Syluest. *verb. Hora, q.* 10. *aliàs* 12. *n.* 15. vbi addit, non esse mortale, licèt id ex fraude faciat, scilicet vt recitet quis officium breuius. Caiet. *verb. Hora, §. Quoad secundum.* Armilla *ibi, n.*7. Pedraza *in Sum. cap.*5. Nieua *in sum. tit.*65. Victoria *in Confessionario, in* 3. *præcepto.* Metina *in Sum. lib.* 1. *capite* 14. §. 11. Sotus (licèt dubius) *lib.* 10. *de just. quæst.* 5. *artic.*4. Quos omnes refert Sanchez *loc. cit.* & penes Dianam *vbi infrà*, Lessius *lib.*2. *cap.*37. *dub.*12. *num.*77. Layman *lib.*4. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.*4. Zerola *in praxi Episcopor. part.* 1. *verb. Hora Canonica,num.*6. Valentia *tom.* 3. *disp.*6. *q.* 2. *punct.* 10. Binsfeld. *in Enchirid. part.* 4. *c.*9. *concl.*7. per hæc verba : Ordo non est in præcepto sub peccato mortali, vt Doctores docent cum veriori consensu, eis qui priuatim recitant, quamuis sit peccatum veniale sine causa mutare, quia qui Ordinem mutat, non mutat substantiam officij, sed tantùm accidentia, vt Caietanus receptus ab aliis, *verb. Hora Canon.* tradit. Sicut etiam accidit, si quis deberet dicere de festo alicuius Sancti ; & diceret de feria. In hac re tamen cauendus est error quorundam, qui etiam in publicis officiis aliquando ob breuitatem eligunt de Sanctis, quando de feria dicendum, aut ex festo nouem lectionum faciunt trium. Eadem ast ratio, si quis ex incuria, aut negligentia Sextam ante Tertiam recitet, non est plusquam veniale. Sic ille, & benè. Medina *de Oratione, q.* 10. *diff.* 10. Azorius *part.*1. *lib.*10. *c.* 19. *q.* 2. dicens hanc esse communem omnium sententiam. Diana 2. *part. tract* 12. *resol.*3. (vbi pro hac parte citat Rodrig. *in sum. tom.* 3. *cap.* 195. *num.* 3. Sed meliùs citat illum pro sua Philibertus *locis citatis*) & 5. *part. tract.* 5. *resol.*16. Vega *in sum. part.*1. *cap.*18. *casu* 17. per hæc verba: [Angles dize, que si por causa razonable, como hauiendo impedimento justo, se haze esta mudanza, que no sera pecado, porque dezir este officio, ò aquel, no esta en precepto, como diuersos rezen diuersos officios, como se dize en derecho, y de aqui se sigue, que si por inaduertencia, ò por mayor comodidad, ò porque el officio que en lugar del otro reza, le sabe de memoria, que el mudar el officio, ò sera ningun pecado, ò a lo menos venial tan solamente; y estos es assi. Y tambien se sigue de lo dicho, que el que en fraude de esta suerte paga las horas por acabar mas presto, que peca venial, y grauemente, empero nunca mortalmente: y la razon destas dos cosas, que se han dicho, es la que arriba qoeda ya dicha : conuiene a saber, porque el officio determinado, no està debaxo de precepto, y esto es comun, y lo resueluen Tabiena, Syluestro, Pedraza, Iacob de Graffis, Caietano, y Nauar. (*c.*22. *n.* 117.) Y nota, que lo proprio es ahora despues de la extrauagante, que diò Pio V. acerca del rezado del Breuiario Romano nueuamente reformado, aunque Suma Corona Confessorum dize, que despues della, no cumple el que rezare de la suerte, que està preguntado : y esta misma opinion tiene Fray Manuel Rodriguez, aunque dize, que el no tendrà por pecado mortal hazerlo vna ò dos vezes ; a loqual digo, que sino no lo puede hazer, que tampoco lo puede hazer vna, ò dos vexes, pues cada dia ay precepto da rezar, distincto vno de otro, como lo ay de ayunar cada dia de la Quaresma; y tambien peca mortalmente el que dexa de ayunar vn dia, ò dos, pudiendo, como el que muchos. Finalmente, que lo mismo que se ha respondido a lo preguntado en nuestro caso, corta, y tenga ahora tambien lugar despues de la dicha extrauagante de Pio V. Es doctrina de Medina, y de Padres doctissimos de la Compañia de Iesvs, Orden de S. Domingo, y de nuestro Padre Fray Iuan Ponce de Leon, con losquales communique esto, todos losquales fueron de parecer, que la dicha extrauagante solo manda que no se reze en Breuiario, que no este aprouado por la Sede Apostolica, como lo es el Breuiario Romano de tres lecciones, porque este està ya reprouado : empero que no prohibe que no se reze en Breuiario aprouado por la Sede Apostolica. Y assi dize bien Medina, que si el Religioso de S. Domingo rezase por el Breuiario Romano, ò por el de S. Francisco, ò al reues, solo es pecado venial, y como digo, sin glosa ninguna se deve tener esto, pues en negocio de tanta importancia no ay para echar pecados mortales à monton.] Hucvsque Vega, ex cuius verbis solutum manet fundamentum contrariorum ; nulliusque momenti asse limitationem Suarij, Reginaldi, Sanchez, & aliorum constat ; & quàm malè hic author citetur à Philibert. pro opposita sententia. Tenent etiam hanc nostram Villalob. 1. *part. tract.* 14. *diff.* 13. *n.* 1. Ludouicus de S. Iuan *q. vnica de offic. diuino. art.* 10. *dub.*6. omninò ex Vega, quem non citat. Citant etiam Bonacina pro hac nostra sententia Vasquium, & Ioannes Machado Filliucium ; sed vterque malè, sicut malè etiam refert Vega Nauarrum pro nostra parte, nam expressè contra Sotum oppositum docet *loc. cit. à n.* 111. *vsque ad n.* 117. *& cap.* 12. *n.* 22. Adducit etiam Diana Laymanum, & Zerolam, sed illum male ; nam oppositum potiùs sequitur, si attentè legatur : hunc autem licèt benè, non tamen aduertit, hunc authorem errore Typographi opposita docere, & malè afferre Nauarrum pro nobis. Legatur.

QVÆSTIO XXVIII.

An saltem sit culpa lethalis recitare adhuc priuatim Officium de Resurrectione. quando recitare quis debet de feria, vel de Sancto ?

AFfirmant, & à fortiori omnes DD. nupet pro prima sententia relati, præcipuè Sanchez *loc. cit.* vbi oppositum dicit improbabile per hæc verba: Quia si quis (inquit) vellet omni tempore dicere Paschale Officium, qoia breuius est, sine dubio grauitet peccaret : item qui omnibus festis dic rei officium feriæ tertiæ, quia breuius : item qui semper, & quotidie eodem modo recitaret, vt memoriter, & facilè diceret : quæ omnia juxta priorem opinionem possunt fieri sine peccato mortali, quod mihi nunquam persuadere potui etiam vt probabile. Ita illa, & Filliuc. *loc. cit. c.*7. *n.* 126. dicens sic. Si quis vellat omni tempore dicere officium Paschale, quia breuius, ex omnium sententia peccaret mortaliter, &c. Ita Filliucius, & ex relatis pro nostra opinione, id expressè docet Diana 5. *part. tract.* 5. *resol.*16. vbi hæc verba habet: Notandum secundò, in mutatione Officij pro officio dari paruitatem materiæ, vt si semel, aut iterum quis diceret Officium de Sancto quando dicendum est de feria. Ita Baldellus *tom.*1. *lib.*5. *disp.* 24. *n.*5. Sed ego semper puto in tali casu non adesse peccatum mortale, nisi dicatur officium Resurrectionis, vt alibi ex professo docebo. Ita Diana, & nouissimè contra me *part.* 10. *tract.* 11. *resol.*16.

Negatiuam tamen sententiam, nempe in proposito casu non interuenire culpam mortalem, suadere possunt alicui hæc argumenta. Primò, nam probabile est, non esse culpam mortalem vnum officium pro alio (priuatim) etiam aduertenter, & sine causa recitare, v.g. de Conceptione, quando recitandum erat de Sabbato

Sabbato, vel de SS. Trinitate, dum recitandum erat de Dominica, vel de quovis alio Sancto, in Breuiario Romano à Sede Apostolica approbato apposito, quando recitandum est de illo, & ipsemet Diana nobiscum tenett ergo etiam erit probabile, non adesse in tali casu mortale, quamvis dicatur officium de Resurrectione eo die, quo recitandum erat de feria, Dominica, vel de alio festo nouem lectionum. Consequentia, concesso antecedenti, est mihi euidenter probabilis vt *infra*: aut ergo negandum est, cum Suario, antecedens, & asserendum, non esse probabilem sententiam, quam *quæstione præcedenti* amplexi sumus (quod durissimum dictu est, cum illa tot, & tam graues Patronos habeat, & esse probabilem ex contrariis nonnulli Doctissimi, vt Sanch. Filliuc. Trulleneh. & alij, concedant) aut concedenda cum ipso Suario consequentia, & affirmandum esse probabile non esse in dicto casu mortale officium Resurrectionis pro alio recitare.

Secundò probabile est, quod qui recitat officium Resurrectionis, adimpleat præceptum recitandi officium diuinum quoad substantiam, licèt non quoad modum: ergo cum violatio præcepti quoad modum non sit mortalis, vt omnes fatentur, nullo modo erit mortale mutare officium alicuius Sancti, in officium Resurrectionis. Consequentia constat; antecedens verò probatur, quia vt suprà est habitum, probabile est, quod substantia præcepti recitandi diuinum officium solùm consistat in hoc vt recitentur septem Horæ Canonicæ, juxta Breuiarium à Sede Apostolica approbatum; ad modum verò, quod tali die recitetur de tali Sancto, vel de feria, &c. at sic est, quod qui recitat officium Resurrectionis, recitat officium contentum in Breuiario à Sede Apostolica approbato: ergo probabile erit talem sic recitantem adimplere substantiam præcepti, & consequenter non committere mortale.

Tertiò, quia si sola permutatio officij diuini in officium Resurrectionis, non verò in aliud, esset mortalis, vt vult Diana; eo maximè esset, vel ratione significationis; vel quia officium longius, aut longissimum permutatur in officium valde breuius, quale est officium Resurrectionis: at hoc non obstant ad hoc vt dicamus, hanc mutationem, & non aliam esse mortalem: ergo aut nullam esse mortalem, aut vtramque esse, affirmare debemus. Maior, in qua est tota difficultas, probatur; & primò eius prima pars. Nam etiam in officio SS. Trinitatis repræsentantur, & in illo significantur, & per illud confitentur quamplura mysteria huius diei festi; & nihilominus, vt fatetur ipse Diana cum omnibus authoribus, qui nostram sententiam quæstione superiori habitam sequuntur; potest quis absque labe peccati mortalis illud recitare, quando recitare debet de Sabbatho, aut de S. Syluestro, vel alio Sancto, &c. ergo significatio nil obstat. Secunda etiam pars probatur, quia in nostra opinione etiam potest quis, absque mortali culpa, in die Dominica recitare de SS. Trinitate, vel de aliquo Sancto nouem lectionum: sed sic est, quod hîc etiam fit mutatio longissimi officij, nempe Dominicæ, in valde breuius respectiuè: ergo simili ratione poterit quis in die alicuius feriæ, vel Sancti habentis nouem lectiones, recitare absque mortali de officio Paschali, aut Resurrectionis, vel de officio Pentecostes.

Quartò denique, quia omnes Authores (vno excepto Diana) qui nostram tenent sententiam, absolutè, & sine exceptione officij, docent mutationem officij diuini in aliud, etiam dedita opera, non esse peccatum mortiferum. Vnde Lessius *loc. cit.* hæc verba notanda dicit: itaque substantia præcepti seruatur quodcumque officium Breuiarij concessi dicatur. Certè jutis est Canonici, vt septem preces Horariæ recitentur; quod verò hoc officium, aut illud persoluatur, non attinet ad substantiam legis, siue præcepti, &c. Caiet. Non est præterea reus peccati mortalis commutans qualitatem horarum: putà soluens de Sanctis, quas debebat soluere de feria. Syluester. Si verò mutatio Officij fiat in fraudem, vt dicatur officium breuius, secundùm Archid. non est absque graui peccato; non tamen intelligas mortale, quia determinatum officium non est in præcepto. Sic ille, & eodem modo alij loquuntur.

Vnde mihi respondendum in hac difficillima difficultate videtur, vel quod hæc argumenta habent vim faciendi hanc negatiuam partem probabilem, vel reddendi improbabilem alteram quam præcedenti quæstione vt probabilem cum Diana, secuti sumus. Videat doctus quis. In facti autem contingentia non auderem certè sic officium absque contemptu formali, vel virtuali permutantem lethali culpa damnare. (Nam valdè videtur à pietate Christiana alienum, mittere aliquem in infernum, aut dicere quod peccat mortaliter, sine euidenti, aut certa ratione:) Nec consilium præbere alicui de tali officij permutatione, nisi fortè illis, qui justè, vel injustè sunt valdè occupati, ideoque præ magnitudine officij diuini exterriti nullum recitant. Melius est enim, recitatiusque aliquod officium, etsi breue, recitare, quàm nullum.

Quod si hic inquiras, an sint aliqui, qui ex priuilegio possint commutare officium diuinum, Respondeo: Posse omnes Regulares, qui lectionibus sacræ Theologiæ, aut sacrorum Canonum vacant, aut confessionibus continuis. Quia sic fuit concessum Patribus Theatinis S. Syluestri de Vrbe, à Clemente VII. vt refert Hieron. Rodrig. *in suis Resolut. Resol.* 20. *n.* 6. per hæc verba: Fratres Minores prædicationi verbi Dei, audientiæ confessionum, vel etiam S. Theologiæ, & sacrorum Canonum lectioni, ac studio insistentes, possunt vti alio priuilegio Clementis VII. concesso Clericis S. Syluestri de Vrbe (aliàs vocantur Theatini) dicendo saltem sex, aut septem Psalmos assignandos à Prelato, cum septem Pater noster & bis Symbolum Apostolorum, loco horarum canonicarum. Sic Hieron. Rodrig. & ex ipso Diana 3. *p. tract.* 2. *Resol.* 66. *versus non desinam.* Et vterque ex Manuele Rodrig. *tom.* 1. *qq. Regul. q.* 42. *art.* 5. & ex his omnibus Thomas Huttad. *tom.* 2. *Resol. tract.* 3. *c.* 2. *Resol.* 8. dicens, præfatum priuilegium haberi in compend. priuileg. S. Hieronymi Hispalensis, *fol.* 103. §. 70.

Nec mirum sit alicui, id posse Regulares ex priuilegio Pontificis: cum dictæ occupationes sufficientes ex se sint ad excusandum omninò ab officio diuino persoluendo, juxta sententiam Toleti *lib.* 2. *c.* 14. *n.* 2. vbi ita ait: Altera causa (subintellige, quæ ab officio diuino excusat) est occupatio alterius negotij, cui tenetur magis incumbere, vt dicit Syluest. *verb. Hora*, §. 18. putà cùm quis circa prædicationem publicam vacat, aut lectoris officium exercet, ac ita est impeditus, vt non possit satisfacere tunc officio horarum. Sic Toletus, quem benè intelligas, obsecro.

QVÆSTIO XXIX.

An si quis citra contemptum vna die omittat Horas, peccet mortaliter?

NEgauit Henricus Angelicus, quem refert, & sequitur Angelus *verb. Hora, num.* 20. Pro quorum sententia citant Bonacina, & Machado Atagonium 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 12. *dub.* 5. & Rodriguez *in Sum.* 1. *part. cap.* 141. *num.* 3. docentes, eum qui semel, aut bis. Sed certè hi Authores nullo modo docent hanc sententiam: solùm enim aiunt *loc. citatis*, non esse mortale, vno, aut altero die officium diuinum petuertere, recitando scilicet horas de vno Sancto, in die,

quo

quo Breuiarium præcipit, vt officium fiat de feria. Vnde falsò hæc illis sententia imponitur à Bonac. & Machado. Verum est, quod Aragonius *loc. cit. dub.* 14. *concl.* 3. loquendo de Monacho Chorista, qui sacris non est initiatus, affirmet, semel aut iterum officium diuinum omittendo, suo judicio non peccare mortaliter. Sed hoc est extra rem. Potest tamen pro hac parte citari nouissimè Ioan. Henriq. *Compend. c.* 29. *n.* 30. vbi ait licere per annum per octo dies officium diuinum omittere.

Sed certissimè respondeo: mortaliter peccare, quia transgreditur præceptum Ecclesiæ habitum *in cap. Dolentes, de celebrat. Missarum*, cuius transgressio in re graui, etiam citra contemptum, est mortalis. Sic Tabiena *verb. Hora, num.* 18. Sylvester *quæst.* 12. *dicto* 5. Nauarr. *cap.* 25. *num.* 96. *&* 97. Metina, Sandoual, & Franciscus de los Sanctos, quos refert, & sequitur Sanchez *tom.* 2. *consil. lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 11. Bonac. *disp.* 1. *de Horis*, *q.* 5. *punct.* 1. *num.* 1. Machado *lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 2. *docum.* 2. *n.* 1. & communis. Legatur nouissimè Narbona *tom.* 2. *Hora* 5. *n.* 12. vbi me citato, id vt verum docet.

QVÆSTIO XXX.

An etiam peccet mortaliter qui vnicam integram Horam recitare omittit?

NEgat expresse Philibertus Marchinus *tract.* 2. *de Ordine, part.* 6. *cap.* 12. *diff.* 13. *num.* 4. *pag.* 242. per hæc verba: Quamobrem, saluo meliori judicio, arbitror, omissionem vnius integræ Horæ non esse lethale. Ratio est, quia singulis diebus vnicum tantummodo viget præceptum: sed omissio vnius horæ est parua materia, comparata ad integrum officium diuinum: ergo. Ita Philibertus, qui pro sua sententia nullum citat Authorem; posset tamen citare Sotum *lib.* 10. *de Iust. q.* 5. *art.* 6. *vers. subtexitur*, vbi (licèt dubius) docere videtur non esse mortale aliquam horam non recitare; sic enim ait: Imò verò etsi matutinale officium, aut aliam Horam, seu ex culpabili obliuione, seu dedita opera prætermiseris, quod fortè semper est mortale; aut si totum diem orate prætermittas, quod certè est lethale, &c. Ita Sotus, & nouissime hanc sententiam vt probabilem admittunt Martinus de S. Ioseph *in Man. Conf. tom.* 1. *lib.* 2. *tr.* 9. *de Orat. n.* 5. Caramuel, & alij penes ipsum.

Sed certissimè ferè respondeo: etiam peccare mortaliter, quia certissimum ferè apud omnes Doctores est, omissionem vnius integræ Horæ magnam esse materiam comparatam ad integrum officium diuinum, vt ex statim dicendis manifestum fiet: ergo peccabit mortaliter, qui talem materiam omittit. Sic omnes DD. *quæst. præcedenti* adducti, & alij mox adducendi. Necnon, me citato, Diana *p.* 10. *tract.* 16. *resol.* 28. vbi cum Lezzana, & aliis affirmat oppositam sententiam esse improbabilem.

QVÆSTIO XXXI.

Quænam pars officij omissa sit sufficiens ad mortale?

MOneta in primis *tract. de quotid. dict. part.* 2. *q.* 2. *num.* 33. docet, decimam partem vnius Horæ, etiam minimæ, omissam esse sufficientem ad mortale. Sed hoc improbabiliter est dictum, cum sit omissio leuissimæ materiæ.

Alij censent omissionem tertiæ partis vnius Horæ minoris esse peccatum lethale. Sic Nauar. *in man. c.* 25. *n.* 68. *&* *de Orat. cap.* 7. *n.* 5. Azor *lib.* 10. *c.* 7. *q.* 3. Villalob. 1. *part. tract.* 24. *diff.* 10. *num.* 1. Squillantes *de oblig. Cleric. part.* 1. *dub.* 33. *n.* 69. Macignus *de Horis c.* 26. *n.* 2. & Maldetus *t.* 2. *tract.* 10. *cap.* 12. *dub.* 3.

Alij existimant, non tertiam partem, sed dimidiam Horæ paruæ omissam constituere mortale. Ita Diana 2. *part. tract.* 12. *res.* 41 per hæc verba: Dico igitur cum Fernandez *in suo Exam. Theolog. part.* 3. *c.* 23. *§.* 7. *n.* 3. Bellochio *in praxi de cas. reser. part.* 2. *q.* 15. *n.* 46. Vega *in sum. tom.* 2. *tr.* 9. *c.* 10. *concl.* 14. & Reginald. *in praxi, lib.* 18. *c.* 12. *n.* 143. in Horis breuioribus, vt Prima, Tertia, Sexta, Nona, & Completorio, partem notabilem esse dimidiam partem. Si quis ergo ex Nona v. g. id relinqueret, quod non attingeret dimidiam partem, non peccaret mortaliter, nec teneretur ad restitutionem fructuum, si haberet Beneficium. Ita Diana ibi, *&* 5. *part. tract.* 5. *res.* 26. His authoribus addi possunt Suarez *loc. cit. c.* 25. *n.* 6. *&* 15. Filliuc. *n.* 146. *tr.* 23. Rodrig. *c.* 141. Naldus, Molfes. & alij penes Bonac. *vbi infrà*, Trullench. *lib.* 1. *in Decal. c.* 7. *dub.* 23. *n.* 2. & alij.

Sed ego denique probabilius respondeo: dicendum omissionem vnius integræ Horæ paruæ, non tertiæ, aut dimidiæ partis eius, constituere culpam mortalem. Quia pars infra Horam paruam, secundum se modica videtur, & leuis ad constituendum mortale. Sic Bonac. *disp.* 1. *de Horis, q.* 5. *punct.* 1. *n.* 2. Lessius *lib.* 2. *c.* 37. *dub.* 9. *n.* 52. Castro Palao *tom.* 2. *disp.* 2. *punct.* 5. *n.* 1. & Gauant. *comment. in Rubr. Breuiarij, sect.* 1. *c.* 5. *tit.* 1. *n.* 4. Sic dicenat Placet mitior Lessij, & Bonacinæ sententia, Horam paruam integram tantùm esse materiam peccati mortalis, & *infrà* eam esse ita modicam quamcunque partem, vt Ecclesia non credatur, ob eam facere velle reos ignis æterni. Sic ille.

Hæc autem resolutio intelligenda est tam de recitatione priuata, quàm de publica in choro, cùm eadem sit ratio, solumque de Horis minoribus; nam loquendo de majoribus dicendum est, illam esse partem notabilem, quæ æquiualet vni minimæ Horæ. Legantur Suar. Trullench. & Diana *loc. cit.*

QVÆSTIO XXXII.

An omittens recitare Litanias in diebus Rogationum mortalem culpam committat?

NEgat Diana 2. *part. tract.* 12. *res.* 42. vbi pro se refert Carolum Macig. *de Horis Canon. cap.* 29. *n.* 18. Vasquium *Opusc. de Benef. c.* 4. *§.* 1. *art.* 1. *dub.* 2. *n.* 58. & Molfesium *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 1. *n.* 56. Tenent etiam Homobonus *in consult. casuum consc. vol.* 2. *part.* 5. *respons.* 244. Philibert. *tract.* 2. *cap.* 12. *diff.* 12. *pag.* 250. & Machado *lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 2. *doc.* 1. *n.* 5.

Negat etiam ex parte Sanchez *tom.* 2. *consil. lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 27. per hæc verba: Qui sequuntur hoc Breuiarium nouum Pij V. recitando priuatim, non tenentur regulariter, nisi ad solum officium maius illius. Probatur. Quia Pius V. sic expressit in Bulla, quæ habetur initio Breuiarij. Dixi, *regulariter*; quia tribus diebus Litaniarum ante Ascensionem, teneotur omnes qui tenentur ad Horas, sub peccato mortali recitare Litanias; & die commemorationis Defunctorum tenentur sub mortali ad Officium Defunctorum. Probatur, quia talibus diebus ponuntur Litaniæ, & Officium Defunctorum vnà cum officio maiori, & in rubrica officij diei præcipitur, vt dicantur. Sic quidam Iuniores docti, & tanquam verum tenendum est, licèt alij Recentiores, quos refert Alcholedo in Rubricis Breuiarij, dicant, Litanias non obligare sub mortali. Ita Sanchez, & benè: sed addit, non ita, hæc verba: At in die S. Marci est difficultas an teneantur sub mortali ad Litanias, quia in fine Breuiarij, vbi ponuntur Psalmi Pœnitentiales, habetur vt dicantur Litaniæ in die S. Marci: at in Rubrica Officij diei id non dicitur, vt di-

citus in aliis. Nihilominus credo teneri sub peccato mortali, siquidem id præcipitur *loc. cit.* saltem in Prouincia, vel Oppido, vbi fit processio generalis: at vbi non fit, non auderem damnare ad mortale non recitantes Litanias in die S. Marci, & tribus diebus ante Ascensionem. Quia Rubrica Breuiarij videtur loqui vbi fiunt Processiones. Sic quidam Iuniores Magistri valdè docti. Huc vsque Sanchez.

Sed probabilius absolutè respondeo: Omittentem recitare Litanias, tam in diebus Rogationum, quàm in die S. Marci, fiue fiat Processio generalis, siue non, mortalem culpam committere. Quia non solùm in tribus diebus ante Ascensionem, verùm etiam in die S. Marci ponuntur Litaniæ vnà cum officio maiori, & ibi præcipitur, vt dicantur. Vnde fallitur Sanchez dicens: id non præcipi, aut haberi in Rubrica officij diei S. Marci: habetur enim, & præcipitur per hæc verba: *Hodie, qui non intersunt processioni Litaniarum dicant illas priuatim post Matutinum cum suis precibus, & Orationibus, sine Psalmis Pœnitentialibus, etiamsi hoc festum transferatur in aliam diem.* Sic ibi, & sic Diana sibi contrarius, *part. 4. tract. 4. resol. 126.* & penes ipsum Lezana *in sum. qq. Regul. cap. 12. num. 23.* Castro Palao *tom. 2. disp. 2. punct. 2. num. 13.* Tannerus *in 2. 2. disp. 5. q. 1. dub. 5. num. 140.* Gauantus *in Comment. ad Rubric. Breuiarij, tom. 2. sect. 6. cap. 16. n. 3.* Suarez *tom. 2. de Religion. lib. 4. cap. 25. n. 7.* Bonac. *tract. de Horis, disp. 1. q. 3. punct. 3. n. 13.* His addi possunt Syluius *in addit. ad Binsfeld. part. 4. cap. 8. §. 3. pag. mihi* 484. Trullench. *lib. 1. in Decalog. c. 7. dub. 14. n. 9.*

Nec oppositum docuit Vasquez, vt vult Diana; nam ille loquitur de Litaniis, de quibus Pius V. Motu proprio initio Breuiarij agit, vt expressè ipse fatetur: at Pius V. solùm in illo motu loquitur de Litaniis, quæ in feriis sextis Quadragesimæ cum Psalmis Pœnitentialibus dicuntur, vt benè notat Gauantus: ergo.

QVÆSTIO XXXIII.

An etiam peccet mortaliter qui, secunda die Nouembris Officium Defunctorum non recitat?

NEgarunt quidam, quos tacito nomine refert Molfes. *in Sum. tom. 1. tract. 5. cap. 1. num. 57.* & nouissimè quidam Theologus è Societate IESV, de hac re consultus (teste Diana *4. part. quæst. vltima, in calce operis*) & Machado (cum hanc opinionem vltimo loco constituat) *loc. cit.*

Sed certissimè ferè, respondeo: etiam peccare mortaliter, vt constat ex habitis *quæstione præcedenti.* Sic omnes authores pro vtraque parte citati, quos affert, & tandem sequitur Diana *loc. cit. & part. 9. tract. 7. Resol. 19.* vbi adducit Patrem Pellizzarium *tract. de Monialib. c. 6. q. 8. n. 17.* asserentem, non esse improbabile dicere, omittentem Officium Defunctorum, & officium Octauæ omnium Sanctorum, vnicum tantùm patrare peccatum. Cuius opinionem, licèt non sequatur Diana, non tamen audet damnare. Legatur, & hæc pro nunc de horis.

QVÆSTIO XXXIV.

An Clerici minoribus Ordinibus initiati, si beneficio careant, peccent mortaliter coronam in capite non gestando?

AFfirmant Abbas *in cap. Si quis, de vita & honest. Cleric.* Angelus *verb. Clericus 4. num. 1.* Tabiena *Clericus 2. num. 7.* Armilla *verb. Clericus, n. 10.* Syluester *Clericus 2. §. 2.* Bannez *in 2. 2. q. 12. art. 1.* Sotus *dist. 24. q. 2. art. 1. concl. 1.* Nuñus *q. 40. de Sacram. art. 1.*

Negant verò è contra, adhuc casu quo beneficio gaudeant, Caiet. Henriq. & Villalobos, quos citant, & sequuntur Diana *3. part. tract. 4. resol. 183.* & Philibert. *tract. 2. part. 1. cap. 6. n. 3.* Machado *tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 4. docum. 1. n. 6.*

Sed probabilius media via respondeo: Non peccare mortaliter, si beneficio Ecclesiastico careant, secus verò si habeant illud. Quia beneficium Ecclesiasticum hoc signum tam proprium Clericorum omninò postulat. Sic Nauar. *cap. 25. n. 110. & 111.* Vasq. *disp. 250. c. 9.* Bonac. *disp. 8. punct. 7. a. 3.* Sà *verb. Cleric. n. 33. aliàs 35.* Granad. *tract. 4. de Ordine, disp. 3. num. 8. & sequent.* Barbosa *de offic. & potest. Episcopi, alleg. 9. num. 3.* Hurtado *tract. de Ordine, diff. vltima*, & alij.

QVÆSTIO XXXV.

An maioribus Ordinibus initiati, si beneficiati non sint, teneantur sub mortali Coronam deferre?

NEgant teneri, adhuc si Beneficiati sint, Caiet. *in Sum. verf. Clericor. peccata*, Henriq. *lib. 10. cap. 11. a. 1.* Villalob. *tract. 11. diff. 16. num. 5.* Diana, Philibertus, & Machado *locis citatis.*

Sed probabilius respondeo: teneri, etiamsi Beneficiati non sint; quia sic præcipitur *in cap. Si quis, de vita & honest. Cleric.* Et sic tenent omnes authores *quæst. præcedenti* pro prima sententia adducti, necnon Sotus *concl. 2.* Petr. de Ledesma *in Sum. de Ordine, c. 9. concl. 2.* Nauar. *comment. 4. de Regal.* Granad. & Bonac. *loc. cit.* Reginald. Layman, & Vasq. quos citat, & sequitur Hurtado *loc. cit.* Qui benè aduertit, de facto non peccare mortaliter Clericum, seu Beneficiatum, non gestando Coronam, nisi quando mora temporis, in quo non gestatur, sit notabilis. Sic sentit etiam Diana (jam sibi contrarius) *part. 5. tract. 5. resol. 60.*

TRACTA

TRACTATVS SEPTIMVS

DE AVGVSTISSIMO EVCHARISTIÆ SACRAMENTO.

RACTANT de Euchariſtia Patres *in quatuor Euangelia, Matthai 26. Marci* 14. *Luc.* 33. *Ioannis* 6. & in *Paulum* 1. *ad Corinthios* 11. Concilia antiqua, & recentiora; Florentin. *in Inſtruct. Armen.* Conſtantienſe *ſeſſ.* 8. & Tridentinum *ſeſſ.* 13. *&* 22. Scholaſtici, & Theologi cum Magiſtro *in* 4. *diſtinct.* 8. & Diuo Thoma 3. *parte quæſt.* 73. vbi Suarez, & Vaſquez *tom.* 3. Lugo *tomo de Sacramentis, tractat. de Euchariſtia.* Bellarminus *tom.* 2. *ſuorum operum, tract. de Euchariſtia.* Ochagauia *de Sacramentis, tractatu de Euchariſtia.* Henricus Henriquez *lib.* 8. *tom.* 1. *Summa Moralis*, & communiter Summiſtæ *verbo Euchariſtia*, & *Communio.*

DISPVTATIO PRIMA.

De definitione, inſtitutione, & neceſſitate Sacramenti Euchariſtia.

QVÆSTIO PRIMA.

An Euchariſtia ſit verum noua legis Sacramentum?

RESPONDEO affirmatiuè; ſic enim definitur in Trident. *ſeſſ.* 7. *can.* 1. *& ſeſſ.* 13. *cap.* 2. 3. *&* 6. & in Florent. *in decreto de vnione Armenorum, & in cap. Firmiter, de Summa Trinit. & fide Catholica*, & alibi. Et eſt adeo certa hæc reſponſio, vt nec ab Hæreticis negetur. Sic docent omnes Scholaſtici cum Magiſtro *in* 4. *diſt.* 8. & Theologi cum D. Thom. 3. *part. quæſt.* 73. *art.* 1. qui & addunt, eſſe Sacramentum omnium excellentiſſimum.

QVÆSTIO II.

Quid ſit Euchariſtia?

REſpondeo: quod eſt Sacramentum continens ſub ſpecie panis, & vini, vel alterius eorum, corpus, & ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti. Sic Magiſter *loc. cit.* D. Thom. *quæſt.* 73. *art.* 4. Nauar. *cap.* 22. *num.* 10. Aut vt alij volunt, eſt Sacramentum conſiſtens ſub ſpeciebus panis, & vini conſecratis, ſignificans Chriſtum, & refectionem ſpiritualem. Sic Nuñus 3. *part. quæſt.* 74. *art.* 1. *diff.* 3. *concl.* 10. Bonacin. *diſp.* 14. *punct.* 1. *num.* 3. Filliuc. *tract.* 4. *num.* 21. & alij.

QVÆSTIO III.

An Euchariſtia ſit vnum in ſpecie atoma Sacramentum?

NEgant Gloſſa *in cap. comperimus, de conſec. diſt.* 2. Aureolus apud Capreolum *diſt.* 8. *q.* 1. *arg. contra* 1. *concl.* & Gabriel *diſt.* 8. *q.* 2. *art.* 1. *& lect.* 53. *in Canon.* Major *ead. diſt.* 8. *q. vnica*, aſſerentes eſſe duas Euchariſtias ſpecie diſtinctas.

Sed longè multò probabiliùs reſpondeo: Eſſe vnicum in ſpecie atoma, quia Sacramentum ex ſpeciebus panis, & corpore Chriſti, vel non differt ſpecie à Sacramento ex ſpeciebus vini, & ſanguine Chriſti, vt aliqui volunt; vel ſi differt, eſt ſpecie incompleta, & partiali, ex quibus duabus non vna ſpecies ſubalterna, ſed vna ſpecies integra, & totalis infima (ſicut homo ex materia, & forma) reſultat. Sic D. Thom. *quæſt.* 73. *art.* 2. Catechiſ. Rom. Suar. & Vaſquez, quos citat, & ſequitur Lugo *diſp.* 2. *de Euchar. num.* 1. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 4. *num.* 25. Bonac. *tom.* 1. *diſp.* 4. *quæſt.* 1. *punct.* 4. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 7. *diff.* 3. Machado *tom.* 1. *lib.* 3. *part.* 1. *tract.* 9. *doc.* 1. *num.* 5. Valent. *diſp.* 6. *quæſt.* 1. *punct.* 4. Petrus Cornejo *in* 3. *parte, quæſt.* 73. *art.* 2. *diſp.* 1. & communis apud Dicaſtillum *tractatu* 4. de Euchariſt. *diſp.* 1. *dub.* 3. *num.* 54.

QVÆSTIO IV.

A quo fuit hoc diuinum Sacramentum institutum?

RESpondeo: quod à Christo Domino. Est de fide definitum in Florent.& Trid. *loc.cit.& cap. Cum Martha, de celebr. Missarum,& cap.in Sacram.de consecrat. dist.2.*& tanent omnes Doctores, id expressè colligentes ex verbis ipsiusmet Saluatoris: *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum quod pro vobis traditur, hoc facite in meam commemorationem*, &c. Matth.2. Lucæ 22. Marci 22. & Ioan.13.

QVÆSTIO V.

An Christus Dominus instituerit hoc admirabile Sacramentum anno ætatis suæ trigesimo quarto inchoato?

NEgit Irenæus *lib.2. contra hæres. c.39.* & 49.asserens, illud instituisse annò ætatis suæ quinquagesimo. Negant etiam Clemens Alexand.1. *Stromat.* & alij dicentes, illud instituisse trigesimo anno ætatis suæ. Quia tunc Christus Dominus obiit, iuxta hos Sanctos DD. Negant denique Beda *lib.de ratione temporis,c.7.*& Benedict.Pereyra *lib.11.in Danielem, q.7.* Pontacus *in Chronographia, in princip.* vbi ait Christum natum octauo Kalendas Ianuarij, vixisse menses tres,& dies decem supra annos triginta duos: & alij asserentes, illud instituisse in anno trigesimo tertio inchoato. Et horum opinio penes Suarium est probabilis, aliorum verò minimè.

Sed longè probabiliùs respondeo, quod illud instituerit anno ætatis suæ trigesimoquarto inchoato, quia ille fuit annus vltimus vitæ suæ. Sic Suarez *dispnt.43.initio*, Filliuc.*tract.4.n.30.* & alij communiter apud Dicastillum *loc. cit. dub.6. n.130.*

QVÆSTIO VI.

An hoc maximum Sacramentum institutum fuerit à Christo mense Martij.

NEgant Doctores illi, qui existimant mensem, in quo Christus Dominus est passus, fuisse Aprilem, non Martium. Ita aliqui, quos refert Hugolinus Martellus *in lib. de anno integra restit. cap.13.* existimantes Christum Dominum in Crucem sublatum secundo die mensis Aprilis. Alij tertio die eiusdem mensis. Ita Rogerus, Bacon,& Ioan. de Muris, Paulus Burgens. Abulens. Ioan. Lucidus, & Pontacus, & alij, quos citat Francolinus *de Horis Canonicis cap.74. num.21. & 22. pag.mihi 375.* iuxta quorum sententiam dicendum est, hoc Eucharistiæ Sacramentum institutum fuisse vel primo, vel secundo die Aprilis.

Sed probabiliùs respondeo: institutum fuisse mense Martij, quia probabilius est, Christum Dominum Crucifixum fuisse mense Martij, die secundùm aliquos, septima: secundùm alios, decima octava: secundùm alios, vigesima: secundùm alios, vigesima prima: secundùm alios, vigesima secunda: secundùm alios, vigesima tertia: secundùm alios (quorum opinio communior, & verior) vigesimaquinta die Martij: secundùm alios, die vigesima sexta: & denique secundùm alios, die trigesima. Legantur Francolinus *loc. cit. cap.74. à n.8. & cap.75. per totum*; & Suarez *loc. cit.*

QVÆSTIO VII.

An hoc venerabile Sacramentum Christus instituerit prima Die Azymorum, Luna decimaquarta ad vesperam, id est die Iouis?

NEgat Ludouicus Legionens. *in opusc.* quod inscripsit, *de vtriusque agni, typici, atque veri immolationis legitimo tempore*; existimans institutum fuisse in vespere diei Mercurij.

Sed certò respondeo: institutum esse die Iouis, in vltima videlicet cœna, quam Dominus Iesus illa die cum discipulis suis celebrauit, instituitque illud post lotionem pedum eorum, & post cœnam legalem, in principio cœnæ vsualis, nam statim post illam. Sic colligitur ex Luc. 22. Marc. 14. & Matth. 26. & ex Trident.*sess.13.cap.1.& 2.*& tenent omnes. Legantur Suarez *disp. 41. sect.1.* Vasq. *disp.172.* Gran.*contr.6. tract.1.disp.5.* Ægidius *q.74.art.4.dub.1.à n.64.*

QVÆSTIO VIII.

An hoc excellentissimum Sacramentum fuerit institutum hora secunda noctis?

NEgant Claud.*repetit.1.cap.7.*existimans, illud institutum in media nocte, aut in profundo eius. Sed hoc nullo modo potest esse verum, cùm ex Euangel. Ioan.13. constet, quod Christus Dominus postquam cœnauit, & instituit hoc Sacramentum, habuerit longum sermonem ad discipulos, & exierit in hortum ad orandum, antequam à Iudæis comprehenderetur. Quare circa mediam noctem comprehensum fuisse, ex iis, quæ postea secuta sunt, facilè colligitur.

Respondeo ergo, institutum fuisse hora secunda noctis; quia hoc tempus sufficiens fuit ad esum Agni legalis, & ad lotionem pedum, quæ ad institutionem Sacramenti præcesserunt. Sic Suar.*disputat.41.sect.5.* Montes. *in manuscriptis, disp.4.q.2.§.6* Ægid.*loc.cit. n.66.* & alij.

QVÆSTIO IX.

An Christus Dominus instituerit hoc admirabile Sacramentum in domo Mariæ Matris Ioannis Marci?

NEgant D.Hieron.*in cap.26. Matt.*& D.August. *lib.2.de consensu Euangelistarum,cap.vlt.*docentes quod illud instituerit in domo Simonis leprosi Patris Lazari, & Mariæ Magdalenæ. Negant & alij dicentes, quod in domo Patris Ioannis Euangelistæ. Ita Nicephorus *lib.1. Historiæ, cap. 28. & lib. 2. cap.3. & 21.*& Turrianus *in Clement.lib.7.Constit. Apostolorum, cap.36.* Alij, quod in domo Prisci, vnius ex discipulis Christi. Ita Pet. de Natalibus *lib. 8. Catalog. Sanctorum, cap.7.* & Sandoual *de Offic. Ecclesiæ 4. part. q.12.* Alij denique in domo cuiusdam discipuli Christi, aliis discipulis ignoti. Sic D. Chrys.*hom.28. in Matth.* & Barradas *tom.4. lib.1. cap.14.* quibus fauet Granados *disp.6. n. 2.* quatenus ait, nihil certius dici posse, quàm esse incertum, quisnam fuerit Dominus huius fœlicissimæ domus.

Sed æquè probabiliter respondeo: illud instituisse in domo Mariæ Matris Marci, de quo fit mentio *Actor.5.* Sic D. Greg. Nazianzenus, Canisius, & Henriquez, quos citat, & sequitur Fagundez *præcep.3.lib.1.cap.2.num.14.*& communis.

QVÆSTIO

QVÆSTIO X.

An Calix in quo Christus Dominus consecrauit, fuerit ex Agatha efformatus?

NEgant Beda *de locis Sanctis cap.* 2. Baron. *tom.* 1. *anno Christi Domini* 34. Scottia *lib.* 4. *de Sacrif. Missæ, cap.* 11. *n.* 26. Granad. *tom.* 5. *in* 3. *part. tract.* 1. *de Eucharist. disp.* 6. *n.* 4. & V. *Ctor. in notis ad Emmanuel. Sà, v. Calix.* Quia existimant fuisse ex argento. Negat etiam Gabriel *lect.* 51. *in Canon. lit. C.* quia putat ex stanno fuisse. Sic enim ait: Christus autem, qui Apostolis suis possessionem auri, & argenti interdixit, non creditur fuisse vsus Calice argenteo, vel aureo, sed fortè ex stanno. Sic Gabriel. Vnde malè illum refert Granad. *loc. cit.* quasi negantem, nec ex stanno fuisse.

Sed probabiliùs respondeo: fuisse ex Agatha, seu ex Calchedonio ignito & pretioso lapide, maximéque rubeo, qui & nunc seruatur Valentiæ. Sic Henriquez *lib.* 9. *cap* 28. *n.* 2. Vrtera *lib.* 1. *de rebus Æthiopia, cap.* 11. Fagund. *præcep* 1. *lib.* 3. *cap.* 21. *n.* 13. & Molina *tract.* 1. *de instruct. Sacerdotum, cap.* 14. §. 1. qui & dicit, se illum vidisse Valentiæ. Et in hanc opinionem inclinat Gauant. *part.* 2. *tit.* 1. *lit. F.* vbi sic ait: In calice argenteo consecrasse dicitur Christum à Baronio ex Beda *anno* 34. *n.* 63. Vereor tamen, ne calix hic, in quo (vt narrat idem Beda) seruatur spongia potus aceti ministra, & habet duas ansas hinc inde, adhibitus fuerit potui ad potaudum Christum felle, & aceto, quam ad vltimam cœnam. Valentiæ venerantur calicem lapideum alium pretiosum, ex Agatha, quam vocant, quo dicunt vsum fuisse Christum in vltima cœna: Sic ille. Et Cartagena *Homilia* 26. *de Eucharistia.*

QVÆSTIO XI.

An Patina, seu catinum in quo Christus panem consecrauit, fuerit ex Smaragdo?

NEgat Gabriel *loc. cit.* Quia existimat, Christum Dominum non consecrasse panem in aliquo disco, sed immediatè in suis manibus.

Sed probabiliùs respondeo, fuisse ex Smaragdo lapide, qui & nunc Genuæ seruari dicitur. Sic sentiunt Primus Cabilonensis, & Erasmus Stella, Vrtera, & Salmeron, quos citat, & sequitur Granados *loc. cit. n.* 3. & Fagundez (licèt non ita clarè) *prac.* 3. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 14.

QVÆSTIO XII.

An mappæ mensæ, in qua Christus panem, & vinum consecrauit, fuerint elaboratæ manu Beatæ Mariæ?

AFfirmant Granados *loc. cit. n.* 6. per hæc verba: Tertia circumstantia sunt mappæ, quæ creduntur Beatæ Mariæ manu elaboratæ, imò & acu pictæ insertis liliis. Seruat eas Societas Iesu Olyssipone in Templo Beati Rochi, in earumque honorem hæc carmina prostant.

Hac Deus in mappa posuit sua fercula, & artis
Pro pretio, Maria fat mihi nosse manum.
Admirans aliquis texturam admirabile, dixit:
Te Maria eximiâ texuit arte manus.
Quam bellè depingi acu, qua lilia nectit
In Christi vestes, ingeniosa manus.

Sic ex Vulterio Granados. Sic & ego piè credo.

QVÆSTIO XIII.

An Eucharistia in re sit paruulis ad salutem necessaria?

AFfirmarunt nonnulli apud Vualdens. *tom.* 2. *de Sacram. cap.* 91. & etiam aliqui Græci, qui adhuc hoc tempore Eucharistiam Infantibus post Baptismum tribuunt, vt se vidisse testatur Claudius *repet.* 6. *cap.* 7.

Sed certissimè respondeo: non esse. Sic habetur in Trident. *sess.* 21. *cap.* 4. *& canon.* 4. vbi id expressè definitur: & ita docent omnes Catholici. Legantur Suarez *disp.* 40. Petrus Soto *lect.* 8. *de Eucharistia* Granad. *Contr.* 6. *tract.* 1. *disp.* 7. & alij.

QVÆSTIO XIV.

An Eucharistia in voto saltem sit necessaria omnibus necessitate medij.

NEgant Durand. *dist.* 9. *q.* 2. Palud. *q.* 1. Caiet. 3. *part. q.* 73. *art.* 3. Nuñus ibidem. *diff.* 1. *&* 3. Suarez *disput.* 40. *sect.* 1. *&* 2. Vasquez *disp.* 173. Ægid. *q.* 73. *art.* 3. *n.* 44. Filliuc. *n.* 42. Reginald. *lib.* 29. *n.* 8. Heredia *de Euchar. dist.* 2. *part.* 2. *dub.* 2. Bonac. *disp.* 4 *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 1. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 8. *diff.* 34. *n.* 3. Lugo *disp.* 2. *n.* 35. & Diana 3. *part. tract.* 6. *resol.* 95. Bass. *Communio, num.* 1. & alij apud ipsos, quos sequitur Dicastillo *disp.* 1. *dub.* 5. *num.* 102.

Sed probabiliùs respondeo: esse tam paruis, quàm adultis necessariam in voto, saltem implicito, & contento in Baptismo. Quia sic colligitur ex verbis Christi Domini. Ioan. 6. *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Sic S. Thom. *q.* 73. *art.* 3. *& q.* 79. *art.* 1. *& q.* 80. *art.* 11. Nauar. *cap.* 21. *n.* 57. Sot. *in* 4. *dist.* 12. *q.* 1. *art.* 11. Henr. *lib.* 8. *cap.* 3. *n.* 2. Becan. *cap.* 23. *q.* 3. *n.* 2. Layman *tract.* 4. *cap.* 5. *à n.* 2. Syluius *q.* 70. *art.* 1. & Fagund. *prac.* 3. *lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 4. & alij apud ipsum, & Dianam, licèt vterque malè citet pro hac sententia Emmanuelem Sà *v. Euchar. n.* 1. quia de hoc nihil hic Author. Machado *loc. cit. doc.* 2. *n.* 4. Bellar. P. Soto, & alij penes ipsum. Legatur P. Cornejo *in* 3. *part. q.* 73. *art.* 3. *disp.* 1. *per totam*, vbi de hoc latè, & bene.

DISPVTATIO II.

De obligatione sumendi Eucharistiam ex præcepto diuino.

QVÆSTIO PRIMA.

An detur præceptum diuinum sumendi Eucharistiam?

NEGANT Alexand. 4. *part. quæst.* 51. *num.* 4. Carthusian. *dist.* 9. *quæst.* 1. D. Bonau. *dist.* 12. *art. vlt. quæst.* 1. Syluest. *v. Eucharist.* 3. *in princ.* Gabriel *in Canonem, lect.* 87. & indicat Caiet. *quæst.* 80. *art.* 11. Et tenuit olim D. Th. *in* 4. *dist.* 9. *q.* 1. *art.* 1 *q.* 2. *& dist.* 12. *quæst.* 3. *artic.* 2. *quæst.* 1. Pro hac sententia citat Machado *vbi infrà*, Victoriam *de Euchar. num.* 86 Rodriguez *in Summ. cap.* 64. *de commun. num.* 3. Grassium

Grassium 1.*part. lib.* 1.*cap*.30. *n*.13. Chamerotam *de Euchar.cap.* 10.*dub.*1. & alios. Sed certè ex his DD. oppositum expressè docent Victoria, & Rodriguez *loc. cit. vt infrà.*

Sed longè probabiliùs, imò jam certissimè, respondeo: dari, quia sic colligitur ex verbis Christi. Ioan.6.cit. *Nisi manducaueritis,&c.*& ex illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Luc.22.Et sic D.Th.*quæst.*80.*art.*11.& omnes Doctores, *quæst. præcedenti* pro nostra sententia citati, & ex alijs Suarez *disp.*69.*sect.*1. Vasq.*disp.*213.*cap.*2. Valent. *disput.*6. *quæst.*8.*punct.*4. vbi dicit, jam nullum Catholicorum contrarium dicere. Pesantius *loc. cit. disp.*2. Otriz *in Sum. cap.*19. *præcep.*4. §.2. Ledesma, & Victoria, quos citat, & sequitur Granados *tract.* 10. *disp.*5. *n.*3.Lugo *disp.*16. *n.*2. *pag.* 486. & apud ipsum Durand. Palud. & etiam Cajetanus, vterque Sotus, & Gabriel sibi contrarius, *in* 4.*dist.*9.*quæst.*1.*art.*2. Rodriguez *loc. cit.* Machado *tom.*1. *lib.*2.*part.*4.*tract.*7. *doc.*1. & 2. Trullench. *lib.* 4. *in Decalog. cap.*5. *n.*1. Ægid. *in* 3. *part. q.* 80. *art.*11. *dub.*1. Fagund. *in* 3. *præcep. Eccles. lib.* 1. *cap.*3. *n.* 4. Villalobos 1. *part. tract.*7.*diff.*42.*n.*1. Archang. Rubeus *dist.*8.*pag.*80. & 81. Dicastillo *tract.*4. *disp.* 10. *dub.*1.*n.*4. aliique apud ipsum.

QVÆSTIO II.

An hoc præceptum diuinum obliget adultos non baptizatos?

AFfirmant Suarez *disp.* 69. *sect.* 2. Vasquez *disp.*214.*cap.*4.Ægidius *q.*80. *art.*11.*n.*63. Reginald. *lib.*29.*n.*78. Filliuc. *n.*186. Granad *tract.*10. *disp.*3. *n.*11. Hurtado *disp.*10. *de Eucharistia, diff.*4. Lugo *disput.*16. *n.*17. *pag.*489. Becan.*cap.*13.*q.*4. & Ochagauia *tract.*1.*q.*17. *n.*1. dicens, id esse certum, Trull.*loc. cit. n.*2. Bauny *tract.*4.*de pœnit.q.*3.*de conf.*idemque ex parte tenet Dicastillo *tract.*4.*disp.*10. *dub.*5. *num.*69. & Petr. à S. Ioseph *in idea Theolog. Moralis, lib.*1.*cap.*8.*resol.*1.

Sed probabiliùs respondeo: Non obligare, nisi adultos baptizatos,quia (*vt supra* 1.*part. tract.*5. *disput.*3. *q.*9. est habitum) præceptum diuinum Confessionis non obligat nondum baptizatos: ergo nec præceptum Eucharistiæ. Sic Sotus *in* 4. *dist.*18. *q.*1. *art.*3. Nugnus *q.*80. *art.* 12. *diff.*2. *concl.*5. Sanchez *lib.*1.*oper.moral.cap.*12.*num.*15. Bonac.*disp.*4.*quæst.*1. *punct.* 3. *num.* 4. *in fine*, Fagundez *præc.* 3. *lib.*1. *cap.*3. *num.*4. & 6. & *cap.* 4. *num.*2. & 6. Machado *loc. cit. tract.* 7. *docum.*2. *num.*4. & Diana *part.* 8. *tract.*7. *resol.*81. Candidus *tom.*3. *disquis.*2. *art.*26. *dub.*6.

QVÆSTIO III.

An hoc præceptum diuinum sumendi Eucharistiam solùm obliget semel in vita?

AFfirmant Palud. *dist.*9.*q.*1.Ledesma 1.4.*q.*11. *n.*11.Caiet. *verb. Communio*, & Victoria *q.*86. existimantes, quod stando in solo iure diuino, sufficiat solum semel communicare in vita.

Sed longè probabiliùs respondeo: Obligare hoc præceptum diuinum,non solùm semel, sed aliquoties in vita, si aliàs hæc nimis breuis non sit, vt statim constabit. Sic D. Thom. *q.*80. *art.*11. Sot. *dist.*12. *art.*11.Suarez, & Vasq. *loc. cit.* Granad. *loc. cit.n.*8. Lugo *n.*27. & alij jam *citandi.*

QVÆSTIO IV.

An hoc diuinum præceptum obliget adultos ad sumendam Eucharistiam in articulo mortis?

NEgant Cajetanus, & Ledesma, Victoria, & Paludanus *loc.cit.* Syluester *Verb. Eucharistia* 3. Armilla *verb. Communio, n.*4. Rodriguez *cap.*64. *de Communione,n.*3.D.Bonau. *dist.*10.*art.*3.*q.*1.Sà *verb. Eucharistia, num.*1.Grassis 1.*part. lib.*2.*cap.*38.*n.*13. Chamerota *cap.*10. *de Eucharistia,dub.*1. & alij docentes, non peccare mortaliter illum, qui in articulo mortis omittit Eucharistiam (secluso contemptu) si ad minus tempore Paschæ communicauit.

Sed probabiliùs respondeo: obligare etiam illos, qui tempore Paschatis communicarunt, quia supposito præcepto diuino recipiendi aliquoties Eucharistiam,necessariò debet concedi, obligare peculiariter in articulo mortis, cum nunquam possit esse major necessitas huius cibi, quàm in illo articulo, ex quo pendet æternitas. Sic Sot. *dist.*12.*q.*1. *art.*11. Petrus Sot. *lect.*9.*de Eucharistia*, Durand *dist* 9. *q.*1. Suarez *disp.*69. *sect.*3. Vasq. *disp.*214. *cap.*2. & 3. Valent. *disp.*6.*q.*8. *punct.*4. Filliuc. *n.*47.& 48. Ægid.*q.*80. *art.*11.*dub.*3.Hurt.*disp.*10.*de Euch diff.*2.Henr.*lib.*8. *cap.*4.& apud ipsum D. Th. Ricard. Durand.& Gabriel, Bonac.*disp.*4.*q.*7. *punct.*1.*n.*8. Granad *disp.*5. *cit.n.*9.Lugo *disp.*16.*n.*27.& 33.Fagund.*prac.*3.*lib.*1. *cap.*4.*n.*2.& 8. Qui tamen, & malè,citat Emmanuelem Sà pro hac parte, cum oppositum expressè doceat,vt aduertit Diana 3.*part.tract.*3. *res.*4. qui hanc nostram sententiam *loc. cit.* & clariùs 5. *part. tract.*3. *res.*42.amplectitur. Trullench.*lib.*4.*in Decalog.cap.*3. & 5. Archangelus *dist.*8. *pag.* 81. Machado *lib.* 2. *part.*4.*tract.*7. *doc.*1.*num.*2. Villalob. *tom.*1. *tract.*7. *diff.*42.*n.*2.Bass.*verb.communio,n.*1. Otrix *loc.cit.* & alij quos refert, & sequitur Dicastillo *tract.*4.*disp.*10. *dub.*2.*num.*13.

QVÆSTIO V.

An ille, qui paulò antequam incideret in mortis articulum, communicauit, teneatur rursus communicare in ipso mortis articulo?

NEgant Paludanus *dist.*9.*q.*1.*art.*2. Angel.*v.Eucharistia* 3.*num.*1. Suarez *disp.*69.*sect.*3. Henr. *lib.*8.*cap.*4.& 5.*n.*3. Ægid.*q.*80. *art.*11.*dub.*3.*n.*98. Reginald. *lib.*29.*n.*65. Layman. *lib.*5.*tract.*4. *cap.*5. *n.*4. Bonac. *loc.cit.n.*2. Fagundez *prac.*3. *lib.*1.*cap.*3. *n.*7.Granad. *tract.*10.*disp.*3.*n.*9. Lugo *disp.*16.*n.*37. *pag.*492. Diana 3.*part.tract.*4.*res.*40.Trullench. *loc. cit.n.*5. Archangelus *loc. cit.* & alij apud ipsos, asserentes, quod nullo modo teneatur infirmus communicare in periculo mortis, si vno, duobus, tribus, vel etiam octo diebus, antequam in mortis periculum incideret, ex deuotione communicauit.

Sed probabiliùs respondeo: teneri, quia præceptum communicandi in articulo mortis, & sumendi Eucharistiam per modum Viatici, est diuinum: at huic nullo modo est satisfactum per communionem ex deuotione factam ante periculum, & articulum mortis: Ergo. Sic Vasq. *disp.*214. *cap.* 2. Hurtad. *disp.*10.*diff.*2. Ochagauia *tract.*1. *de Eucharistia,q.*14. *n.*7. Ludouicus de S. Iuan *q.*7. *de Eucharistia, art.*4. *diff.*4. *pag.* 159. & Diana (jam sibi contrarius) 4. *part.tract.*4. *ref.*97. & 5.*part.loc. cit. ref.*41.& id vt probabile tenet Dicastillo *loc. cit. n.*56.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VI.

An debeat, aut saltem possit Viaticum sumere ille, qui eadem die ex deuotione communicauit?

NEgant Suarez, Ægid. Fagund. Zambrana, Granad. Layman, & alij, quos refert & sequitur Lugo *disp.* 16. *n.* 52. docentes nec debere, nec posse in eo casu iterum Eucharistiam pro Viatico sumere. Sic etiam Diana 3. *part. tract.* 4. *res.* 40. Trullench *loc. cit. n.* 5. *pag.* 618. vbi sic ait. Vnde non videtur audiendus Gaspar Hurtado *de Eucharist. disp.* 10. *diff.* 2. qui teste Diana 4. *part. tract.* 4. *res.* 197. asserit, eum qui sanus mane sumpsit Eucharistiam, si post prandium incidat in periculum mortis, non solùm posse, sed teneri iterum sumere Eucharistiam; etenim etsi sostineri posset, eum posse iterum communicare, videtur tamen durum illum ad id obligate, cum censeatur præcepto per illam communionem satisfecisse. Ita ille.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse, imò & debere: tum ob rationem nuper assignatam, tum etiam quia quamuis sit prohibitum bis eadem die extra Missam communicare, potest nihilominus infirmus, imò & tenetur Eucharistiam sumere pro adimplendo diuino præcepto, cum hoc majoris ponderis sit, quàm Ecclesiasticum. Sic Gaspar Hurt. *loc. cit.* & apud ipsum Vasquez in manuscriptis, & alij grauissimi viri Academiæ Complutensis, & Salmanticensis, quos sequitur Diana, jam sibi contrarius 4. *part. tr.* 4. *res.* 197. *&* 5. *part. tract.* 3. *res.* 33. Hurt. de Mendoza, & Turrian. apud ipsum & (quidquid dicat Lugo) hanc sententiam validè insinuant Ochagauia *loc. cit.* & Vega 1. *part. cap.* 110. *cas.* 24. & illam nouissimè, & expressè docet Ludouiens de S. Iuan *in sua parua sum. art.* 4. *de Commun. infirmorum, n.* 45. *fol.* 85. per hæc verba [Vno comulgò por deuocion, ò dixò Missa, en el mismo dia le dio vn accidente, que à luyzio de los medicos se moria, puede recibir el Viatico, ò estarà obligado à recibirle pudiendo, so pena de pecado mortal? Respondo. Este no solo puede comulgar por modo de Viatico, mas està obligado à ello. Porque la primera communion fue voluntaria, y esta es de precepto Diuino, y obligacion, *&c.* Y auer comulgado antes en el proprio dia por deuocion, no le quita la obligacion tan grande de recibir el Viatico.] Sic Ludouicus; per quod ad fundamentum Ioannis Ægidij Trullench fit satis. Sic etiam apud Dicastillum Kellisonius, Megallius, Bressetus, Ferretius, & alij. Sic rursus Diana *part.* 8. *tract.* 1. *res.* 87. & me citato *parte* 10. *tract.* 11. *res.* 40.

QVÆSTIO VII.

An obliget hoc præceptum ad iterum communicandum, si sumpto semel Viatico ægrotus postea mortaliter peccet?

AFfirmant Tabiena *verb. Communio, n.* 16. Armilla *eo verb. num.* 11. & Sot. *dist.* 12. *quest.* 1. *artic.* 11.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non obligare. Tum quia praxis Ecclesiæ hoc docet, cum nullus Parochus audeat dare hodie iterum Viaticum infirmo, cui heri dederat; licèt diceret, se hac nocte mortaliter peccasse. Tum etiam, quia per vnicam Viatici sumptionem sufficienter satisfit præcepto diuino. Sic Henriquez, Suarez, Reginald. & Ægid. Quos citat & sequitur Bonacina *disp.* 4. *q.* 7 *punct.* 1. *num.* 5. Hurtado *disp.* 10. *diff.* 2. *fine.* Lugo *disp.* 16. *num.* 46. Filliuc. *n.* 52. Machado *tract.* 7. *cit. doc. n.* 6. Diana 5. *parte, tract.* 3. *resol.* 43. Kellisonius, Ochagauia, & alij apud ipsum Trullench, *loc. cit.*

QVÆSTIO VIII.

An ille qui culpabiliter, vel inculpabiliter in mortis articulo non communicauit, teneatur illo transacto ad implendum hoc præceptum communicare?

REspondeo: non teneri, quia præceptum communionis eo tempore solùm obligat pro articulo illo necessitatis: ergo illa cessante etiam cessauit obligatio præcepti. Sic Henriquez *lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 3. *in fine*, Reginald. *num.* 76. Bonacina *loc. cit. num.* 4. Lugo *num.* 48. & Trullench *num.* 5. & communis.

QVÆSTIO IX.

An hoc diuinum præceptum obliget in articulo mortis, si mors est violenta, & authoritate iudicis inflicta?

REspondeo: Obligare. Quia ille qui supplicio afficiendus est, eandem, & fortè majorem necessitatem habet, ac ille, qui in articulo mortis ratione morbi laborat. Ergo. Sic Henriquez *lib.* 8. *part.* 4. *initio.* Fagundez *præc.* 3. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 2. *&* 3. & omnes, apud Dian. 5. *part. tract.* 3. *resol.* 38. Suarez *disp.* 69. *sect.* 3. Trullench *loc. cit. num.* 3. & alij, quos sequitur Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 10. *dub.* 2. *n.* 26. qui addit, post decretum Pij V. *editum anno* 1589. non posse damnatis ad mortem Eucharistiam sacram negari.

QVÆSTIO X.

An ille, cui Iudex iubet mortem inferri eadem die absque vlla dilatione, teneatur communicare, etiam non ieiunus?

NEgat Victorellus *in notis ad cap.* 28. *lib.* 1. *Toleti*, per hæc verba: Reus iugulandus sumpturus Eucharistiam, debet esse jejunus: non est autem iugulandus antequam species Sacramentales consumptæ sint, ad quod quatuor horæ sufficiunt. Sic ille. Et ante illum Nauar. *consil.* 40. *de pœnit. & remis.*

Sed certissimè respondeo: teneri communicare, etiam non jejunum. Quia iste talis verè est in articulo mortis: Ergo tenetur sumere Eucharistiam, ac proinde etiam non jejunus; cum majoris momenti sit obligatio præcepti diuini, quàm prohibitio Ecclesiæ prohibentis non jejunum communicare. Sic Henriquez, Zambranus, Suarez, Layman, Sylnius, Reginaldus, & Ægidius, quos citat, & sequitur Diana 5. *part. tractatu* 3. *resolut.* 59. *&* 5. *part. loc. cit.* quibus adde Sà *verb. Euchar. num.* 2. & Lugo *disput.* 15. *num.* 72. *&* 73. qui bene addit, nullo modo teneri judicem ad differendam mortem delinquentis, etiamsi commodè possit, vt jejunus communicet, qui interficiendus est.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XI.

An index teneatur sub mortali concedere Reo tempus ad sumendam Eucharistiam?

NEgant Sotus *lib.5. de iustitia. & iure, quæst.1. art.3. ad secundum.* Tabiena *verb. Communicare,* §.11. *num.* 48. Victoria *quæst.* 85. Nauar. *cap.* 25. *n.*23. *& Miscel.* 4. *de oratione, & consil.*40. *de Pænitentia & remis.* vbi de hoc late. Couar. *lib.*2. *variar. cap.*1. *n.*11. Ledesma 2.4. *q.*39. *art.*2. Palud. *dist.*23. *q.*3. & alij apud Henriquez *lib.*8. *cap.*5. existimantes, non peccare mortaliter Iudicem, si ratione consuetudinis in aliquibus locis receptæ non concedit reo tempus communicandi. Sic etiam negant Zerola *part.*2. *prax. Episcop. verb. Eucharistia, pag. mihi* 103. qui contrarium dixerat *ead. part. verb. Damnati ad mortem, pag.*81. & Filliuc. *tract.*4. *n.*238.

Sed probabiliùs respondeo: teneri omnino, secluso periculo alicuius damni, aut alia iusta causa: quia reus tenetur sub præcepto diuino communicare: ergo & Iudex concedere illi tempus ad hoc. Tum etiam quia quæuis consuetudo, quæ contra jus diuinum præualet, non est consuetudo dicenda, sed corruptela, quam in Hispania vigentem sanctissimè improbauit Pius V. Motu proprio, *edito anno* 1569. ergo illa nequit obstare, vt iudex non teneatur dare reis tempus ad communicandum. Sic Henriquez *loc. cit.* Suarez *disp.*6. *sect.*3. Bonac. *disp.*4. *q.*7. *punct.*1. *n.*5. Fagundez *prac.*3. *lib.*1. *cap.*4. *n.*3. & 4. Petrus Nauar. *lib.*2. *de restit. cap.* 3. *à n.*224. Reginald. *lib.*29. *num.*7. Syluest. *verb. Eucharistia* 8. *q.*5. *& verb. Iudex, q.*16. & Hurtado *disp.*10. *diff.*2. Dicastillo *tract.*4. *disp.*10. *dubit.*2. *num.*28.

QVÆSTIO XII.

An index teneatur sub mortali homini ad mortem damnato tempus communicandi concedere, etiam in casu, quo timeat, aut certò sciat, reum eo tempore euasurum, aut erupturum?

AFfirmant Syluest. *v. Iudex* 1. *q.*11. *n.*16. *dicto* 6. & apud ipsum *Palud. in* 3. *dist.* 22. Bonac. *disp.*4. *q.*7. *punct.*1. *n.*6. & Fagund. *prac.*3. *lib.*1. *cap.*4. *n.*3. citans pro hac sententia Toletum *lib.* 2. *cap.*28. Sà *v. Euchar. n.*2. & rursum Syluestrum *v. Eucharist.* 3. *q.*5. Sed malè profectò. Quia nec Syluester hoc loco, nec Sà, aut Toletus hoc dicunt. Citat etiam pro se Petrum de Nauarra *lib.*2. *de restit. num. sibi* 23. Sed hic Author *in mea editione lib.*2. *cap.*3. *n.*228. oppositum docet, per hæc verba. Tandem de communione non placet sententia Nauarri ita indistinctè. Tum quia multi docent, Eucharistiam esse de necessitate salutis, aut medium necessarium simpliciter, sicut pœnitentia. Tum quia saltem est de illa diuinum præceptum, maximè tempore necessitatis, vt est tempus, quo vt Viaticum est necessaria. Vnde si non timetur eruptio, vel aliud damnum notabile, grauiter peccaret judex illius præcepti impletionem impediens, & Eucharistia, & salutari Viatico proximum priuando. Sic ille. Quod idem docet *n.*227. Vnde

Probabiliùs Respondeo, non teneri judicem in hoc casu concedere reo tempus ad Eucharistiam sumendam, licèt aliàs possit; quia Iudex non tenetur cum tanto iustitiæ damno condonare tempus ad Eucharistiam recipiendam, cum aliàs in hoc casu possit sine reali susceptione eius per pœnitentiæ Sacramentum (ad quod recipiendum necessariò etiam in casu nostræ quæstionis debet Iudex reo tempus concedere, vt bene Nauarra *à num.* 225.) aut contritionem saluari. Sic Petrus Nabarra, & apud ipsum Martinus Nauarrus, & Sotus. Sic etiam Dicastillo *loc. cit. num.*30. Sotus, Reginald. & Ochagau. penes ipsum.

QVÆSTIO XIII.

An ipso die mortis possit ad illam damnatis ministrari Eucharistia?

NEgant Zerola *loc. sup. cit.* Vega *cap.*61. *casu* 21. *fine,* Iulius Clarus, & alij apud Dianam 3. *part. tract.*6. *resolut.*59. Quia reputat indecens, quod Eucharistia ipso die mortis ab homine ad illam damnato recipiatur.

Sed longè probabiliùs respondeo: posse, imò & debere, nisi aliàs post sententiam latam, jam pridie mortis communicauerit. Sic Nauarrus *in manual. cap.*25. *num.*23. *& consil.* 40. *de pœnit. & remis. & Miscel.*4. *cit.* vbi ita Romæ seruari testatur. Sà *verb. Eucharistia, num.*2. Majolus *de irregularitate, cap* 24. *num.*15. Sancius *in select. disp.*40. *num.*4. Diana *loc. cit.* & alij statim citandi.

QVÆSTIO XIV.

An etiam ministrari possit damnatis Eucharistia vna hora antequam occidatur?

NEgant Henriquez *lib.*8. *cap.*5. *n.*4. & Ortiz *in sum cap.*19. *vbi de* 4. *præcep. Eccles.* Quia existimant, dandam esse damnatis ad mortem Eucharistiam vno die ante mortem. Negant etiam & alij asserentes dandam esse tribus, aut quatuor horis ante mortem. Sic Victorellus *in notis ad cap.*28. *lib.*2. *Toleti, & ad Emmanuel. Sà verb. Eucharistia, num.* 2.

Sed probabiliùs respondeo: posse administrari, etiam ante vnam horam, quia in hoc nulla irrogatur iniuria Sacramento, cùm ex vna parte institutum sit ad nostram vtilitatem, & ex alia certum sit, quod spatio vnius horæ species Sacramentales digerantur. Sic Nauar. & Sà *loc. cit.* Fagundez *prac.*3. *lib.*1. *cap.*4. *num.*3. Sancius *disp.* 40. *n.*4. & apud ipsum Clauis Regia *lib.* 6. *cap.* 12. *num.* 9. & Sotus *dist.*12. *q.*1. *art.*11. (*non* 12. vt malè citant ipse, & Diana, qui eum ad vnguem sequitur *loc. sup. cit. &* 5. *part. tract.*3. *resol.*38. Dicastillo *tract.*4. *disput.*10. *dub.*2. *num.*26.

QVÆSTIO XV.

An Iudex teneatur liberare à morte reum, qui non vult Sacramenta Pænitentiæ, & Eucharistiæ suscipere; maximè si certò sciat ipsum reum aliàs in peccato mortali decessurum?

REspondet: non teneri à morte liberare reum, sed potius illum morti adjudicare. Quia supposito, quod Iudex concedit reo tempus recipiendi Sacramenta, sibi, & non judici imputabitur damnum euenturum. Sic Sotus 5. *de justitia, quæst.*1. *art.*1. Reginald. *lib.* 19. *num.* 71. Bonac. *disp.* 4. *quæst.*7. *punct.*1. *num.*7. P. Nauar. *lib.*2. *cap.*3. *num. mihi* 224. & alij, quibus adde Dicastillum *numer.*31. vbi addit cum Bonacina, quod casu quo Reus noluerit intra tempus consuetum sibi à judice concessum se præparare ad Confessionem & Eucharistiam, teneatur Iudex aliquam dilationem, v.g. duorum, vel trium

dierum

dierum concedere, si speret fore, vt reus intra illud tempus pœnitentiam agat. Quia ad id videtur Charitas obligare.

QVÆSTIO XVI.

An hoc praeceptum Diuinum obliget puerum in articulo perfectæ discretionis, quando scilicet non recepit adhuc hoc Sacramentum, & est capax?

Affirmant aliqui, quos supprefso nomine refert Filliucius *tract. 4. num.* 49. docentes, peccare mortaliter puerum, qui in tali articulo non communicat, si aliàs nullam habeat causam rationabilem differendi communionem.

Sed probabiliùs respondeo: non obligare, saltem sub mortali. Quia articulus perfectæ discretionis non est tantæ necessitatis, vt articulus mortis: ergo non tenebitur quis in illo sub tanto onere Eucharistiam recipere; sufficiet ergo illi, si tempore Paschæ communicet. De qua re videndus est Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 10. *dubit.* 4. *num.* 62.

QVÆSTIO XVII.

An qui in anno semel communicat, sufficienter satisfaciat praecepto diuino inducenti obligationem communicandi aliquoties extra articulum mortis?

Negant Valentia *disp.* 6. *quaest.* 8. *punct.* 4. Petrus Soto *lect.* 9. *de Eucharistia*, Filliuc. *tract.* 4. *n.* 51. Lugo *disput.* 16. *num.* 25. & alij existimantes, teneri etiam ad Communionem, quando quis iudicat, illam esse medium necessarium ad superandas tentationes.

Sed longè probabiliùs respondeo: sufficienter satisfacere per Paschalem Communionem; quia sic determinatum est ab Ecclesia in Concil. Later. sub Innocent. III. *capite* 31. & refertur *in cap. Omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss.* vbi præceptum à Christo Domino datum, non determinando tempus, sed commissum suæ Ecclesiæ determinationi, ipsa determinauit, & assignauit, vt esset semel in anno. Sic Suarez *disp.* 70. *sect.* 7. Bonac. *disp.* 4. *quaest.* 7. *punct.* 1. *n.* 9. & 10. Reginald. *lib.* 29. *num.* 64. Hurtad. *disp.* 10. *diff.* 3. Granad. *tract.* 10. *disp.* 3. *num.* 8. & communis.

DISPUTATIO III.

De obligatione communicandi ex praecepto Ecclesiastico?

QVÆSTIO PRIMA.

An detur praeceptum Ecclesiasticum communicandi semel in anno?

Respondeo affirmatiuè. Est namque expressum in cap. *Omnis, citat.* vbi præcipitur, vt omnes vtriusque sexus fideles, postquam ad annos discretionis peruenerint, semel saltem in anno tempore Paschatis Eucharistiam suscipiant, nisi fortè de Consilio

Confessarij ad tempus eius susceptionem differant. Sic ibi, & Trid. *sess.* 13. *can.* 9. vnde contrarium asserere manifestum continet errorem. Et ita tenent omnes Doctores, tam Theologi, quàm Canonistæ.

QVÆSTIO II.

An praeceptum communicandi, quoad personas Religiosas obliget plusquam semel in anno?

Affirmant Tabiena *verb. Communio, num.* 14. Armilla *eo verb. num.* 16. & Nauarr. *cap.* 21. *num. vlt.* Quia in Clement. *In Agro, §. fane, de statu Monach.* præcipitur Benedictinis, vt singulis mensibus communicent. Et in Trident. *sess.* 25. *cap.* 10. *de Regular.* idem præcipitur Monialibus.

Sed longè probabiliùs respondeo: non obligare, saltem sub mortali, nisi ad communicandum semel in anno, quia in prædictis decretis non præceptum, sed consilium datur. Quapropter nisi speciale votum intercedat, aut constitutio Religionis obligans sub mortali, nulla est alia obligatio grauis. Sic Corjolanus 1. *part. sect.* 3. *art.* 1. *pag.* 335. Filliuc. *tract.* 4. *num.* 53. Fagund. *prae.* 3. *lib.* 1. *c.* 6. *n.* 8. Trullench *lib.* 4. *Decalog. cap.* 5. *dub.* 2. *num.* 1. & communis.

QVÆSTIO III.

An Infantes vsu rationis carentes teneantur hoc praecepto?

Respondeo: nullo modo teneri, quia non sunt præceptorum capaces. Sic etiam definitur in Trident *sess.* 21. *cap.* 4. *& can.* 4. per hæc verba: *Si quis dixerit, paruulis antequam ad annos discretionis peruenerint, necessariam esse Eucharistiæ Communionem, anathema sit. Nec ob hoc* (inquit Tridentin. *cap.* 4. *citato,*) *damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando seruauit, quia illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt: & fortè causa erat impietas Tyrannorum, qua tunc in fideles, etiam pueros, maximè sæuiebat, & ideo illos communicabant, vt ex tanto Sacramento virtutem, & fortitudinem elicerent ad subeundum martyrium pro Christi nomine.* Sic tandem tenent omnes Doctores.

QVÆSTIO IV.

An Infantes possint, saltem nunc, esse capaces fructus Sacramenti Eucharistiæ?

Negant etiam Alexand. Palud. Major, Petrus Soto, Caietanus, & alij apud Vasquez *disput.* 212. *cap.* 2. propter Ecclesiæ (inquiunt) prohibitionem.

Sed probabiliùs respondeo: posse, quia olim licitè dabatur paruulis Eucharistia, vt supponit Trident. *loco citato*: ergo sortiebatur in eis suum effectum: ergo & nunc sortitetur. Ad hoc namque nihil obstat Ecclesiæ prohibitio, quæ solùm est, ne aliquis ministret paruulo Eucharistiam, non verò quod non conferat, supposita illa illicita actione, suum effectum. Sic Vasquez *loc. cit.* Suarez *disp.* 62. *sect.* 4. Lugo *disp.* 13. *num.* 10. *pag.* 429. & communis iam. Lege Dianam *part.* 8. *tract.* 1. *resol.* 45.

H QVÆ

QVÆSTIO V.

An pueri obligentur præcepto annuæ Communionis statim ac annos discretionis attigerint?

NEgant Suarez *disput.*70. *sect.*1. Ægid. *quæst.* 80. *art.*12.*num.*102. Bonac. *disp.*4. *quæst.*7. *punct.* 2. *num.*1. & 3. Granad. *tract.*10.*disp.*4.*num.*2.*pag.*995. & *in part.*2.*controu.*7. *tract.*3. *part.*1.*disp.*6. *num.*57. Diana 3. *part. tract.*6.*resol.* 70. & *in addit. resol.*19. & apud ipsum alij. Quia existimant non obligari pueros hos præcepto, nisi post decennium. Quod idem sentiunt Lugo *loco cit. num.*33.& Ochagauia *tract.*2 *quæst.*17.*n.*5. Trullench *lib.*3. *in Decalog.c.*5. *dub.*2. *à num.* 2. & Caietanus *quæst.*60. *art.*9. vnde cautè legendus est Angles *quæstione de suscept. Eucharistia, art.*7. *diff.*2. *pag. mihi* 140. vbi forsan per errorem Typographi dicit, tenere Caietanum, esse ministrandam Eucharistiam pueris ætate 20. annos. Negat etiam cum dictis Authoribus Dicastillo *tract.*4.*disp.*10. *dub.*5. *à num.*104.

Negant etiam alij existimantes non obligari pueros hoc præcepto Communionis vsque ad duodecimum annum. Sic Sot. *dist.*12.*q.*1. *art.*11. Valentia *disp.*6. *quæst.*8. *punct.*4. & Conrad. *in responsi part.*1. *quæst.*54.

Negant tandem alij, quia putant non obligari vsque ad quatuordecim, vel quindecim annos. Sic Rodrig. *in sum.cap.*64. *concl.*2. Chapeauilla *de modo administrandi Sacram. tempore pestis,cap.*4.*q.*9.

Sed ego probabiliùs respondeo: Obligari, quia pueri verè obligantur præcepto annuæ Confessionis, statim ac annos discretionis attigerint, vt fatentur communiter Doctores (de quo *suprà* 1.*part. tract.*5. *disp.*3 *q.*28.) & constat ex cap.*Omnis,cit.*ergo & præcepto annuæ Communionis, nam *in dicto cap.* vtrumque præceptum imponitur fidelibus eodem modo, & absque vlla differentia temporis. Sic expresse videtur expressisse Trident. *sess* 13.*can.*9. per hæc verba: *Si quis negauerit omnes, & singulos Christi fideles vtriusque sexus, cum ad annos discretionis peruenerint, teneri singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum, iuxta præceptum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ*, anathema sit. Sic etiam D.Thom. *q.*80. *art.*9. *ad* 3. *Palud.in* 4.*dist.*12. *q.*1. *n.*25. D. Anton. *tom.*3. *tit.*14.*cap.*12. §.5. Tabiena *verb. Communicare*, *n.*3. Ioan.Sancius *in Selectis,disp.*26.per totam,vbi doctè, & latè probat, puero statim ac ipse peccare nouerit, distinguendo inter bonum, & malum, ministrari debere Eucharistiam, licèt tantùm attingat septimum annum. Et citat pro hac sententia Henriquez Ledesmam, Viualdum, Marcillam, & etiam Valentiam *loco suprà citato,punct.* 2. Sed certè hic Author oppositum expresse sentit. Tenent etiam Castrus Palaus *tom.*1.*tract.*3. *disp.*1. *punct.*24. §.2. *num.*7. Philipp.de Cruce *in Thesauro Ecclesiæ,tract.*1.§.11. *n.*3. *fine*, & dicit probabile Diana *loc. cit.* & meo videri tener illam *resol.*87.

QVÆSTIO VI.

An pueri prius obligentur præcepto Confessionis, quàm Communionis?

AFfirmant Vasquez *disp.* 214. *cap.*4. *num.* 40. Suarez *loc. cit.* & Diana *loc. cit.* referens pro sua sententia 25. Doctores, quibus addete possimus Ochagauiam *quæst.*117. Hurtadum, Cordubam, Præpositum, Trullench, inde docentes contingere posse, quod puer in articulo mortis existens, teneatur confiteri, & non communicare. His authoribus accedit Dicastillo *loc. cit. num.* 109.

Sed probabiliùs respondeo: negatiuè. Primò, quia sic non obscurè colligitur ex c.*Omnis*,& ex Trident. *cit.* Secundò, quia non minor discursus requiritur ad cognoscenda peccata, quàm ad recipiendam Eucharistiam, vt probè probat Sancius *loc. cit. num.*4. Ergo vtrumque præceptum, per se loquendo, pro eodem obligabit tempore. Vnde nullo modo contingere potest (vt contrarij existimant) prius teneri aliquem ad confessionem, quàm ad communionem. Sic Sancius, & alij Doctores citati, & fauent omnes DD. qui docent, administrandam esse Eucharistiam pueris in articulo mortis, statim ac sunt capaces Sacramentum Pœnitentiæ recipiendi; hi autem sunt Henriquez, Tannerus, Armilla, Caietanus, Salas, Reginald. Nuñus, Suarez, Nauarrus, & Viualdus, quos citant, & sequuntur Diana *loc. cit. resol.*89. & 5.*part. tract.*3.*resol.*44. Sancius *loc.cit.num.*16. & Lugo *loc. cit.num.*37.*pag.*434. & alij communiter.

QVÆSTIO VII.

An peccent mortaliter confessarij, & parentes puerorum, non permittendo illos communicare statim ac capaces sunt doli?

NEgant DD. *sup.q.*5. pro opposita sententia adducti. Quibus nunc adde Vasquez *disp.*214.*cap.*4. *n.*38. Filliuc. *tract.*4.*num.*192. Sa *verb. Eucharistia, n.*11. & ibi Victorell. Villalobos *tract.*7. *diff.*42.*n.*6. & alios apud Sancium *loc.cit.num.*6.

Sed probabiliùs respondeo, peccare mortaliter: quia iuxta nostram sententiam sunt causa, vt pueri transgrediantur præceptum communionis. Excusari tamen possunt à peccato, si contrariam sequantur sententiam, quia est satis probabilis. Sic Sancius *loc. cit. num.* 10.

QVÆSTIO VIII.

An pueris debeat dari Eucharistia pro Viatico, quando dubitatur de eorum capacitate.

NEgabunt à fortiori Vasquez *loco citato*, *n.* 41. & 43. & alij, qui cum eo docent, nec debere, nec posse administrari Eucharistiam pro Viatico pueris, qui peccare possunt, si aliunde nunquam illam acceperunt.

Sed ego probabiliùs respondeo: posse quidem dari eiusmodi pueris, adhuc stante illo dubio, non tamen teneri. Sic Lugo *disp.*13. *à num.*43. *pag.*435. Et idem meo videri sentit Henriquez *lib.*8. *cap.* 42. *in fine*. Lege Dicastillum *disp.* 10. *cit.dub.*5.*à n.*111. vbi de hac re late agit.

QVÆSTIO IX.

An pueri non communicantes in Paschate ligentur pœnis Canonis, scilicet priuatione sepulturæ, & ingressu Ecclesiæ, si nondum pubertatem attigerunt?

AFfirmant Ægidius *disp.*13. *dub.* 6. *num.*45. Alterius *lib.*3. *disp.*10. *cap.* 4. & Hurtado *disp.* 7. *de Pœnit. diff.*9. quia existimant, impuberes optimè posse ligari censuris, & pœnis Ecclesiasticis.

Sed probabiliùs respondeo: non ligari ante pubertatem (adhuc iuxta nostram sententiam docentem teneri ante pubertatem ad communionem.) Sic Suar. Ochagauia.

Ochagauia, Sà, Diana, & alij plures, quos citauimus *1.part. tractat.5. disput.3. quaest.57.* Vasquez *tom.4. quaest.90.art.2. dub.4.* Sancius *disp.26.num.18.* & alij apud ipsum; de quo adhuc *infrà.*

QVÆSTIO X.

An praeceptum annuae Communionis obliget in Paschate?

Respondeo: obligare, quia sic habetur *in capite Omnis vtriusque sexus.* Et in Trident. *sess.13. Can.9.* & congruè profectò, vt sic tempus esset magis certum, fideles melius dispositi, & deuotiùs tempus eius institutionis, & consummatio redemptionis celebraretur. Sic omnes DD.

QVÆSTIO XI.

An nomine Paschatis de iure solùm intelligatur ipsa dies Dominica Resurrectionis, cum duobus proximè sequentibus?

Affirmant Panormitanus ad suptadictum caput *Omnis.*

Sed certissimè respondeo: non solùm intelligi praefatos dies, sed ipsam diem Paschatis, cum octo proximè praecedentibus, & octo sequentibus diebus, hoc est, à Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè. Quia sic declarauit praedictum caput Ecclesiastica consuetudo, necnon & Eugen. IV. vt referunt Syluest.*verb.Eucharistia* 3.Nauar.*cap.21. num.45.* Henriquez *lib.8.cap.5.* Corjolan. *de casibus reseru. part.1. sect.3. art.1. num.4. pag.336.* Lugo *disp.16.num.72.pag.497.* & alij. In his ergo quindecim diebus potest quis, & tenetur adimplere praeceptum annuae Communionis, nisi aliàs in aliqua Dioecesi laxior detur consuetudo, de qua statim.

QVÆSTIO XII.

An nomine Paschatis de consuetudine, aut priuilegio intelligatur in Hispania, & Lusitania tota Quadragesima, vsque ad Dominicam in Albis?

Affirmant Fagundex *prac.3. lib.1. cap.3. num.3.* quia existimat, in praedictis Regnis legitima consuetudine introductum esse, vt in quolibet die Quadragesimae vsque ad Dominicam in Albis possint fideles praecepto annuae Communionis satisfacere, refertque pro sua sententia Azorium *to.1. instit. moral.lib.7.cap.41.quaest.4.* Sed malè profectò; nam libro ab ipsu *cit.* (*non cap.41. sed* 30. quod est vltimum) solùm asserit, posse in Hispania in quolibet die Quadragesimae huic praecepto satisfieri, non ex consuetudine, sed ex priuilegio Clementis VII. Pro hac etiam sententia refert Machado *tract.7. cit.n.7.* praedictos Authores, & Ludouicum à Cruce.

Sed certissimè respondeo: non intelligi, quia certissimum est, in tota saltem Hispania non extare talem consuetudinem: Nam in Regnis Castellae, Nauarrae, & Aragoniae, contrarium seruati praxis testatur, cùm nullo modo adimpleatur praecepto annuae Communionis, nisi à Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè. Fateor tamen, & posse satisfieri huic praecepto in dictis Regnis, & in tota Hispania, communicando in qualibet die Quadragesimae, ex praedicto priuilegio Clem. VII. si extat, & vigeat (vt extare, & vigere cum Azorio testantur Viualdus *de Euchar.* §. *de Sacerd.n.10. in fine*, & Rodrig. *in expositione Bullae*) & similiter in tota Lu-

sitania (aut alibi, si in illa introducta sit praedicta consuetudo, quam introductam credo, qua vltra praedictos Doctores id affirmant Nauarr.*cap.21.n.45. & 52.* & Rodrig. *tom.1. quaest. regul. quaest.56. art.3.* & Trullench *loco citato, lib.3. cap.5. dub.2. num.6.* Qui hanc consuetudinem introductam esse in aliis etiam Regnis, his verbis fatetur. At vbi laxior esset consuetudo, sufficeret illam seruare, vt est Mediolani, & Conimbricae, qualibet die Quadragesimae, & Valentiae à prima die Quadragesimae vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè. Sic ille. Legatur Dicastillo *dubit.5. cit. à num.87. & dubit.6. n.164.*

QVÆSTIO XIII.

An praeceptum annuae Communionis teneantur fideles adimplere tempore interdicti?

Negant D. Anton. *3.part.titul.16. cap.4.* Syluest. *verb. interdictum, quaest.5.* Sotus *in 4. dist. 22. quaest. 3. art.1.* Couarruu. *in cap. Alma, part.2. §.3. num.6.* & alij.

Sed probabiliùs longè respondeo: teneri, quia iure nouo, per caput *Alma Mater*, constat non obligare interdictum in quatuor festiuitatibus anni, ex quibus vna est Pascha, pro qua specialiter obligat praeceptum Communionis, vt suprà *quaest. 10.* est habitum. Sic Nauarr. *cap.27. num.178.* & Hinojosa *in suo directorio, verb.Eucharistia, fol.mihi* 230.

QVÆSTIO XIV.

An hoc praeceptum adimplendum sit in propria Parochia?

Respondeo: adimplendum esse in propria Parochia, licèt possit adimpleri in aliena, aut alibi, de licentia Parochi. Sic Nauar.*c.21.n.52.* Henriq. *lib.8. cap.55.num.1.lit.B.* Suar. *disp.72. sect.2.* Axor. *lib.7. cit.cap.30. quaest.6.* Reginald. *num.90. & 94.* Bonac. *quaest.7.punct.2.num.7.* Fagund.*loc.cit.lib.1.cap.5.n.5.* Granad. *tract.12. disp.2.n.4.* & communiter omnes ex *cap.Omnis, cit.*

QVÆSTIO XV.

An sufficiat ad adimpletionem dicti praecepti Eucharistiam sumere in Cathedrali?

Affirmant Machado *tom.1. lib.2. part.4. tract.7. doc.1. num.3.* Citans pro sua sententia Bonacinam *de Sacram. disp.4. quaest.7. part.2. num. 11.* sed malè profectò, vt *infrà.* Ratio est, quia Ecclesia Cathedralis est commonis Ecclesia Dioecesis, in qua residet communis Pastor, qui potest appellari proprius Sacerdos omnium fidelium illius Dioecesis: ergo, Ita nouissimè tenent Genuens. *in praxi, cap.72.n.22.* Posseuinus, Piasecius, Barbosa, Sà, & Gesualdus apud Dianam *infrà.*

Unde probabiliùs respondeo: non satisfacere. Sic Bonac. *loc.cit.* vbi sic ait: puto tamen, eum qui communicat in Ecclesia Cathedrali sine licentia proprij Parochi, vel Episcopi, non satisfacere praecepto Eucharistiae sumendae in Paschate à Proprio Sacerdote, iuxta *c.Omnis vtriusque sexus, de poenit. & remiss.* Nam vsu receptum videtur, vt hoc praeceptum adimpleatur in propria Parochia. Sic iste Author, quem sequitur Trullench *lib.3.in Decal.c.5.dub.2.num.12.* Qui citat pro hac parte Sanch.*lib.3.de matrim.disp.27.n.2.* Bass. *verb.Communio.13.* & alij. Quos sequuntur Dicastillo *loc.cit.dub.7.n.170.* & Diana *part.9.tract.9.resol.64.* vbi ad rationem factam pro contrariis respondet, nullo

nullo iure probari posse, Ecclesiam Cathedralem esse communem Parochiam totius Diœcesis.

QVÆSTIO XVI.

An si Parochus dicat suis Parochianis, vt communicent in Paschate vbicumque maluerint, possint illi hoc facere in Ecclesiis Mendicantium.

Respondeo: posse, quia Parochus per illa verba generaliter tribuit suis subditis liberam potestatem communicandi vbi maluerint: ergo nullam excludit Ecclesiam. Sic Azor. *loc. cit. quæst.* 9. Fagundez *loc. cit. num.* 6. & 18. & Hinojosa *verb. Eucharistia, fol.* 227. Trullench. *loc. cit. num.* 8. & communis.

QVÆSTIO XVII.

An aduenæ, & Peregrini satisfaciant præcepto annuæ Communionis, si in Ecclesiis Mendicantium Eucharistiam in Paschate suscipiant?

Negant D. Anton. *in cap.* 1. *de sepultur. num.* 8. Syluest. *verb. Confess.* 1. *q.* 1. Victoria *de Confess. num.* 15. & alij existimantes, teneri Peregrinos confluere ad Ecclesiam Cathedralem, & Matricem ad recipienda Sacramenta in Paschate.

Sed longè probabiliùs respondeo satisfacere, quia prædictæ personæ nec habent proprium Parochum, nec propriam Parochiam: ergo optimè possunt satisfacere præcepto Communionis in Ecclesiis Mendicantium. Sic Henriquez *lib.* 8. *cap.* 55. *n.* 11. Sotus *dist.* 8. *quæst.* 2. *art.* 2. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 23. *num.* 17. & 18. Rodrig. *tom.* 1. *qq. regul. q.* 56. *art.* 3. Fagund. *loc. cit. n.* 20. Portel. *verb. Sacram. admin. n.* 6. Granad. *tr.* 12. *disp.* 2. *n.* 5. Hinojosa *verb. Eucharistia, fol.* 228. & apud ipsum Nauar. Lugo *disp.* 18. *num.* 51. Dian. *part.* 2. *de dubiis Regul. resol.* 12. Ludouicus *q.* 8. *de Euchar. art.* 5. *dub.* 1. *pag.* 204. & alij.

QVÆSTIO XVIII.

An sæculares ex sola tacita, aut præsumpta licentia, Parochorum possint adimplere hoc præceptum communicando in Ecclesiis Mendicantium.

Respondeo: posse, & consequenter Mendicantes ipsis sæcularibus licitè Eucharistiam in Paschate conferre. Quia iam ad recipiendum, quàm ad conferendum licitè Sacramentum Eucharistiæ (& etiam Extremæ vnctionis) sufficit tacitè licentia Parochi, aut ratihabitio de futuro, licèt hæc non sufficiat ad recipiendum, vel commerēdum Sacramentum pœnitentiæ, & matrimonij. Quia in istis Sacramentis substantia, & validitas eorum dependet ex iurisdictione, sine qua nihil fit. At verò substantia, & validitas Sacramenti Eucharistiæ (aut Extremæ-vnctionis) non dependet à iurisdictione; nam licèt cum peccato administretur, validè tamen administratur. Solùm ergo requiritur huiusmodi licentia Parochi, & iurisdictio ad licitè administrandum, ne videlicet turbetur pax, vel contra voluntatem Pastorum hæc iurisdictio vsurpetur. Ideoque in huius Sacramenti administratione sufficit probabilis spes, & præsumptio, quod Parochus approbabit postea id, quod gestum fuerit. Sic Nauarr. *cap.* 21. *num.* 52. Henriq. *loc. cit. lit. B*, Sotus *dist.* 23. *q.* 1. *art.* 3. Rodriguez *loc. citato*, Fagundez *prac.* 3. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 11. & *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 12. Sanchez, & Portel. *loc. cit.* Suarez *disp.* 72. *sect.* 2. Granad. *loc. cit. n.* 5. Diana, & Lugo *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO XIX.

An possint Mendicantes Eucharistiam in suis Ecclesiis sæcularibus in Paschate ministrare, itaut præcepto annuæ Communionis satisfaciant?

Affirmant Beia 4. *part. casu* 4. Rodriguez *tom.* 1. *quæst. regul. quæst.* 36. *art.* 3. Hieronymus à Sorbo *in comp. priuileg. verb. communicare*, & P. Ioan. de Cruce *in epit. priuileg. lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 4. *concl.* 3. vbi sic ait: Licet Religiosis ministrare fidelibus in suis Ecclesiis Eucharistiam in Paschate, etiam ad implendum præceptum Communionis, quia ita concessit Patribus de Guadalupe Nicolaus V. & Iulius II. vt habetur in compendio istius Ordinis, §. 2. & 6. Citat etiam Granad. pro hac sententia Emmanuelem Sà *verb. Eucharistia, n.* 10. & certè in illam inclinat, sicut & Hinojosa *loc. cit. n.* 229. Et supposita veritate concessionis priuilegij, idem nouissimè docet Lugo *disp.* 18. *n.* 49. *pag.* 518. per hæc verba: Cæterùm si id inueniatur per Bullam, vel Breue aliquod concessum, non video, cur non habeat adhuc suum vigorem. Sic ille. Citat pro hac parte Machado 2. *tom. lib.* 5. *part.* 2. *tract.* 6. *doc.* 5. *n.* 2. Ægid. Trullench *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 5. *dub.* 2. *num.* 8. sed malè, nam oppositum expressis verbis docet. Tenet etiam expressè hanc sententiam Ludou. de S. Ioan. *quæst.* 8. *de Euchar. art.* 3. *dub.* 3. *per totum*, & *diff.* 3. *etiam per totam*, vbi probat, Breue, concessum à Nicolao V. adhuc suum habere vigorem.

Sed probabiliùs respondeo: non posse, quia priuilegium pro contraria sententia adductum (etiam supposita veritate eius concessionis, de quo maximè dubitat Lugo *loc. cit.*) strictissimè est interpretandum, vtpote contra ius commune concessum. Sic Diana denuò *part.* 6. *tract.* 7. *resol.* 58. afferens pro hac parte declarationem Sac. Congr. & Nauarr. *c.* 21. *n.* 52. Henriq. *lib.* 8. *cap.* 55. *lit. B*, Sot. *dist.* 18. *quæst.* 4. *art.* 2. Sanchez, & Portel. *loc. cit.* Granados *tract.* 12. *disp.* 2. *n.* 3. Diana *part.* 2. *de celebrat. Missar. resol.* 73. & Fagund. *prac.* 3. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 16. Addens contrariam sententiam non posse securè amplecti. Sed hoc additum non placet, quia contraria sententia teuera est probabilis, vt bene Diana *loc. cit.* Trullench etiam *lib.* 3. *in Decalogum, cap.* 5. *dub.* 2. *n.* 8. & communis.

QVÆSTIO XX.

An saltem sæcularibus, qui iam præceptum Communionis impleuerunt, vel illis, quibus nondum tempus illud adimplendi est elapsum, possint Mendicantes Eucharistiam ex deuotione ministrare in die Dominica Resurrectionis?

Negant adhuc Nauarr. *loc. cit.* Azor. *lib.* 7. *cap.* 30. *quæst.* 7. Sarnensis *de visitat. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 30. Henriq. *lib.* 8. *c.* 55. *n.* 1. Trullench *loc. cit. pag. mihi* 632. & §. 7. *in Bullam, dub.* 7. *n.* 8. Et etiam Bonac. *disput.* 4. *quæst.* 5. *punct.* 1. *n.* 12. loquendo de illis, qui non adimpleuerunt in propria Parochia præceptum, quamuis de illis, qui iam adimpleuerunt, contrarium dicat loco statim citando, & alij.

Sed probabiliùs respondeo: posse, quia quamuis in priuilegiis, in quibus Mendicantibus conceditur facultas Eucharistiam omnibus fidelibus administrandi, ferè semper dies Resurrectionis excipiatur, hoc tamen ideo fit, vt omnes suas adeant Parochias ad satisfaciendum præcepto Communionis: Ergo qui hoc præceptum adimpleuerunt, vel animum habent

bent adimplendi illud communicando in propria Parochia, licitè poterunt, vbi maluerint, in die Resurrectionis Dominicæ ex deuotione communicare: Ergo & Mendicantes eis Sacram Eucharistiam porrigere. Sic Suarez *disp.72.sect.2.* Filliucius *num.165.* Rodriguez *de Communione,cap.64.n.1.* Bonac. *disp.4. quæst.7. punct.2. num.9.* Nuñus *quæst.82. art.3.* Fagund. *præc.3.lib.1. cap.5. num.9. & lib.3.cap.2.n.17.* Portel. *loc.cit.num.5.* Ioan. de Cruce *in epitom.lib.2. cap.5. dub.4. concl.2.* Sà *verb. Eucharistia,n.10.* Granados *loc.cit.num.4.* Hinojosa *loc.cit. fol.228.* & Lugo *disp.18. num.60.* qui bene ex Layman aduertit, in dubio præsumi posse, ac debere eos, qui tali die accedunt ad communicandum, satisfecisse iam, vel habere animum satisfaciendi in sua Parochia. Sic etiam Diana *part.1. tract.8. resol.88.* & penes ipsum Vasquez *tom.3.in 3.part.disp.219. cap.3.* & Ægidius *quæst.82. art.3.num.31.*

QVÆSTIO XXI.

An vi Bullæ Cruciatæ possit quis adimplere hoc præceptum Communionis, in quacunque Ecclesia communicando?

AFfirmatiuam sententiam tenere contra Suarium, & Nuñum, Vasquez *tom. 3. in 3. part. disp.129. cap.5. num.47.* & Dianam *1.part. tom. 11. resol.20.* ait Machado *tom.1. lib.2. part.4. tractat.7. num. 6.* qui & dicit, id esse probabile, & securum in praxi.

Sed certissimè respondeo: non posse, quia Bulla nullo modo concedit facultatem communicandi in qualibet Ecclesia, ad implendum præceptum communionis: sed solùm concedit facultatem recipiendi Eucharistiam de manu cuiusvis Sacerdotis,sine licentia Parochi, etiam tempore interdicti, prætérquam in die Paschatis: de quo casu loquuntur Vasquez, & Diana, & non de casu nostræ quæstionis, vnde omnino malè illos citat Machado. Tenent autem expressè nostram sententiam Trullench *in Bullam lib.1.§.3.dub.7.num.6.* Henriq. *lib.7.cap.13. n.4. lit.O,*qui citat Syluest. *de Eucharist.c.3.§.4.* Rodrig. *§.5.num.7.*Ludou.à Cruce *in Bull.disp.1.cap.6.dub.6. num.14.* & communis.

QVÆSTIO XXII.

An possint Religiosi Eucharistiam in articulo mortis sæcularibus ministrare, etiam per modum Viatici.

AFfirmant Ioan. de Cruce *loc.cit.dub.5. concl.2.* & Portel. *loc. cit. in additionibus,* qui hoc probat ex quadam Bulla Pauli IV. concedentis Minoritis, quod possint quouis tempore ægrotis sæcularibus, etiam extra suos Conuentus degentibus,ministrare Eucharistiam, etiam in articulo mortis per modum Viatici, excepto die Paschatis, idque inconsultis Parochis. Sic etiam Hinojosa *loc. cit. fol.229.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: non posse absolutè, ob rationem *quæst. 19.* adductam. Sic Nauarr. Henriquez,Fagundez *loco citato* ,Suarez *disp.72.sect.2.* & alij communiter.

QVÆSTIO XXIII.

An saltem, deficiente Parocho, aut nolente per se Eucharistiam ministrare, nec concedere facultatem ministrandi illam, possit quilibet Sacerdos in prædicto mortis articulo sæcularibus Eucharistiam porrigere, etiam per modum Viatici?

NEgant Nauarr. *cap.21. num.52.& cap.27.n.107.* Syluester *verb. excommunicat. 7. num.30. & 32.* Abbas, Archidiac. & alij apud ipsum, & apud Fagund. *præc.3.lib.2.cap.2. n.19.* Qui *eodem num.* citat etiam pro hac sententia Suarium, *& num.20.* pro contraria, dicens sibi esse contrarium.

Sed probabiliùs respondeo: posse in prædictis casibus, quia in primo adest voluntas interpretatiua Episcopi, vel Papæ, vt iuuentur infirmus. In secundo verò, quia mala voluntas, irrationabilis, ac impia Parochi facit, vt absens reputari debeat. Sic Henriquez *lib.8.c.55.n.1.lit.H.* Fagund. *loc cit n.14. & 20.* Hinojosa *loc.cit.* Lugo *loc.cit.num.52.*& apud ipsum Suarez *disp.23.sect.2.*qui optimè illum defendit à contradictione, quam illi imputat Fagundez. Sic etiam tenere à fortiori debent Cruz, Portel, & alij asserentes, posse absolutè ministrare Eucharistiam à Religiosis in articulo mortis,de quo *quæst.22.* est habitum. Lege Dianam *part.9. tract.9. resol.63.* Vasquium *disp.219.cap.4.* & Palaum *tom.4.tract.21. punct. 20. num.8.* vbi sic ait: In articulo mortis si velis sæpiùs communicare, eum ea repetita communio non ex obligatione, sed ex deuotione fiat, sine dubio possunt tibi Religiosi Eucharistiam ministrare,quia illa communio esto fiat in mortis articulo, id per accidens est, cum iam obligationi illius feceris satis,vt bene notauit Suarez *tom.4.de Relig. tr.10. lib.9.cap.3.num.13.* Nec tamen obinde infertur, tibi ægrotanti, & ex deuotione communicanti posse Religiosum per vicos, & plateas deferre Eucharistiam; quia illa solemnis ministratio Parochorum est propria. Suarez *dict.cap.3. n.12.* Quare exceptio solùm intelligitur de communione in articulo mortis, ex obligatione, quam Religiosi, & sacerdotes sæculares facere non possunt,nisi periculum adsit decedendi sine Viatico, nisi ipsi administrent. Nam stante ea necessitate,omnibus Sacerdotibus, tam Religiosis, quàm sæcularibus concessa est à iure, *in cap. Quod in te,de Pœnit.& Remiss.* facultas Eucharistiam ministrandi. Nam esto prædictum caput solùm loquatur de Pœnitentiæ Sacramento, omnes DD. ad Eucharistiam per Viaticum sumendam, ob grauem illius necessitatem extendunt. Sic Palaus. Et ex illo Diana *loco citato.*

QVÆSTIO XXIV.

An etiam eodem Parocho deficiente, aut nolente per se Eucharistiam ministrare, nec licentiam concedere, possint Religiosi illam sæcularibus porrigere ad implendum annuæ communionis præceptum.

NEgant, & à fortiori, Nauarr. Syluest. & alij nuper citati, necnon Fagund. *loc.cit.num.21.*& Lugo *num.53.*

Sed æquè probabiliter respondeo: posse,saltem de licentia præsumptiua Papæ, vel Episcopi,quam etiam in hac necessitate rationabiliter censetur concedere absente Parocho, aut præsente,sed nolente id effi-

cere per se, aut licentiam dare, quia licèt hæc necessitas non tantùm vrgeat, quantum necessitas mortis articuli, vrget tamen sufficienter ad licitè Eucharistiam in prædictis casibus ministrandam. Et hanc meam sententiam esse æquè probabilem, ait Diana *part.10. tract.11. resol.31.*

QUÆSTIO XXV.

An possint Religiosi Eucharistiam ministrare in Paschate, & in articulo mortis familiaribus, & seruitoribus actualiter Religiosis inseruientibus, & intra Monasteria commorantibus?

NEgant Sà *verb. Eucharistia, num 9.* Bonac. *disp.4. quæst.7. punct.2. num.10.* & Fagundez *præc.3. lib.1. cap.5. num.5.*

Sed probabiliùs respondeo: posse, quia id concesserunt Clem. IV. Benedictinis, Innocent. VI. & Sixtus IV. Augustinianis, & Leo X. Minimis. Sic Ioan. de Cruce *loc. cit. lib.2. c.5. dub.4. concl.4. & cap.6. dub.5. concl.3.* Ludou. *q.8. de Euchar. art.9. dub.1. pag.209.* & Portel. *loc. cit. n.9.* addens idem esse sentiendum de famulis coniugatis dormientibus nocte extra conuentum, cum hi etiam commensales sint continui. In quam sententiam tandem inclinat Bonac. *loc. cit.* Sanchez *lib.3. de matrim. disp.23. n.12.* & Trullench *loc. cit. num.11.* Dicastillo *loc. cit. dub.7. à num.172.* & me citato Diana *part.9. tract.9. resol.36. & punct.10. resol.33. cit.*

QVÆSTIO XXVI.

An Sacerdotes debeant in Paschate celebrare in propria Parochia ad implendum præceptum annuæ Communionis?

REspondeo negatiuè, quia cap. *Omnis*, solùm loquitur de his, qui suscipiunt communionem de manu aliena. Sacerdotes ergo optimè satisfacient, si tempore Paschæ alibi celebrent. Tenebuntur tamen communicare in propria Parochia, si nec ibi, nec alibi in Paschate celebrare velint. Sic Henriquez *lib.8. cap.55. n.1. & lib.9. cap.23. n.2.* Sà *verb. Eucharistia, num.11.* Bonac. *disp.4. quæst.7. punct.2. n.7.* & Granad. *tract.12. disp.2. n.5.* Dicastillo *tract.4. disp.10. dubit.5. num.99.*

QVÆSTIO XXVII.

An Parochi possint in alienis Ecclesiis Eucharistiam in Paschate suis Parochianis ministrare, ita vt præcepto communionis satisfaciant?

REspondeo posse, quia in *cap. Omnis*, solùm præcipitur, vt in Pascha quis à proprio Parocho corpus Domini accipiat: ergo. Sic Fagund. *præc.3. lib.1. cap.5. num.18.* & communis.

QVÆSTIO XXVIII.

An qui in Paschate indignè communicat, Ecclesiæ præcepto satisfaciat?

NEgant Durand. *in 2. dist.18. quæst.4.* Capreolus *ibidem dist.42. quæst.2. art.3.* Nuñus *q.80. art.11. diff.3. dub.4.* Syluius *eadem quæst. & art. quærit.2.* & Barthol. ab Angelis *dialogo 4. §.176.*

Sed probabiliùs respondeo: Satisfacere, quia qui indignè communicat, licèt mortaliter peccet, agens contra præceptum diuinum, præcipiens vt homo ad recipiendam Eucharistiam se per pœnitentiam probet, verè tamen communicat, & verè suscipit Sacramentum: ergo verè adimplet præceptum Ecclesiæ quoad substantiam. Sic Sotus *lib.2. de Iustitia, quæst.3. art.10.* Azor. *tom.1. lib.7. cap.30. q.12.* Vasquez *tom.3. disp.214. cap.4.* Suarez *disp.70. sect.3.* Filliuc. *tractat.4. num.60.* Henriquez *lib.8. cap.5. num.3.* Sà *Eucharistia, num.25.* Granad. *tract.10. disp.4. num.11.* Trullench *loc. cit. num.13.* Lugo *disput.16. num.83. pag.500.* Bonac. *disp.4. quæst.7. punct.2. num.12.* Fagund. *præc.3. lib.1. cap.6. num.4.* Villalobos *tom.1. tract.7. diff.42. num.6.* Diana *3. part. tract.4. resol.43. & in addit. resol.14.* Ubi etiam bene ex Ochagauia *tract.2. de Eucharistia, quæst.15. num.6.* probat, nullo modo incurrere in excommunicationem latam ab Ordinario illum, qui in Paschate Eucharistiam indignè sumpsit: sic etiam cum aliis Dicastillo *loc. cit. dub.8. num.175.*

QVÆSTIO XXIX.

An qui in Paschate non communicat, teneatur post Pascha communicare?

NEgant Sotus *dist.18. quæst.1. art.4.* Syluest. *verb. Eucharistia, quæst.15.* Armilla *verb. Communio, num.6.* Tabiena *quæst.7.* Victoria *num.173. aliàs 148.* Henriquez *lib.8. cap.5. num.1.* Sà *verb. Eucharistia, num.7.* Toletus *lib.7. cap.18.* Ortiz *cap.19. §.39.* Medina *C. de Pœnit. quæst. de Confess. semel in anno agenda.* Granados *tract.10. disp.4. num.7.* & in hanc partem inclinant Bonac. *disp.4. quæst.7. punct.2. numero 13.* & Cruz *de Eucharistia, q.5. dub.7. concl.4.* Diana etiam *3. part. tract.4. resol.41. & 5. part. tractat.13. resol.3.*

Sed probabiliùs respondeo: teneri, quia eadem est ratio de præcepto annuæ Confessionis, & Communionis (quidquid aliter existiment Sot. Vict. & Medina apud Ioan. de Cruce *loc. cit.* at qui per integrum annum non est confessus, tenetur adhuc eo transacto confiteri, vt *1. part. tract.5. disp.3. q.41.* est habitum: ergo & transacto Paschate communicare. Sic D. Thom. *in 4. dist.13. q.1. art.1. q.2.* vbi eodem modo loquitur de Communione, quo de Confessione. Nauar. *c.21. num.15.* Nuñus *quæst.80. art.11. diff.2.* Azor. *tom.1. lib.7. c.30. q.5.* Suarez *disp.70. sect.20.* Layman *lib.5. tract.4. cap.5.* Syluius *quæst.80. art.11. q.4.* Reginald. *lib.29. n.75.* Filliuc. *num.58.* Fagund. *præc.3. lib.1. cap.6. num.2.* Hurtado *disp.7. de Pœnit. diff.12. & disp.10. de Euchar. diff.3.* Corjolan. *1. part. sect.3. art.1. num.9. pag.327.* Lugo *disp.16. num.66. pag.497.* Villalobos *1. parte, tractatu 7. diff.42. num.8.* Trullench *lib.3. in Decalog. capite 5. dubio 2. num.25.* Ochagauia *tractatu 2. de Euchar. quæst.15. num.4.* & alij, quos citat, & sequitur Dicastillo *tractat.4. disp.10. dubit.6.*

QVÆSTIO XXX.

An qui præuidet, se non posse communicare intra quindecim dies Communioni destinatos, teneatur præuenire communionem?

AFfirmant Vasquez *tom.4. de Pœnit. q.90. art.3. dub.2. num.13.* Nuñus *quæst.80. art.11. diff.3.* Syluius *ibidem quæst.3.* Fagund. *loc. cit. n.3.* Layman *lib.5. tract.4. cap.5. n.9.* Hurtado *loc. nuper cit.* Diana *3. p. tract.4. resol.42.* & clariùs *res.69.* Cruz *q.3. de Pœnit. dub.3. concl.2.* & Ioannes de Lugo *loc. cit. n.75.*

Sed

Sed probabiliùs respondeo, non teneri, quia ante illud tempus Paschale non obligat communionis præceptum: ergo. Confirmatur, nam ille qui tenetur ieiunare, aut audire Sacrum, aut recitare officium, non tenetur anticipare ieiunium, nec ante diem festum Missam audire, nec hodie recitare officium, quod die crastina recitare non poterit, vt omnes concedunt: ergo nec præfatus anticipare communionem. Sic Azor *tomo 1. libro 7. capite vlt. quæst. vlt.* Suarez *disput. 70. sect. 2.* Filliuc. *num. 59.* Reginald. *n. 7.* Ægidius *quæst. 80. art. 11. dub. 4. numer. 107.* Molfesius *tract. 3. cap. 8. num. 28.* Bonacina *loc. cit. num. 15.* Victorell. *in addit. ad Emmanuelem Sà, verb. Eucharistia*, Pirigan. *dist. 9. quæst. 3. art 9.* Coriolan. *loc. cit. num. 6. pag. 339.* & alij. Legantur quæ diximus *1. part. tit. 5. disp. 3. q. 46.* Necnon Dicastillo *loc. cit. dubit. 6.*

QVÆSTIO XXXI.

An qui bona fide, propter futurum impedimentum in Paschate anticipauit communionem, teneatur postea, non sequuto impedimento, iterum in Paschate communicare?

NEgat Diana *2. part. tract. 4. resol. 42.* citans pro hac sententia Suarium *tom. 3. in 3. part. disp. 70. sect. 2. circa finem*, & Heredium *de Eucharistia part. 8. dub. 1. n. 10.*

Sed probabiliùs respondeo teneri, quia per illam anticipatam communionem nullo modo est adimpletum præceptum communionis Paschæ, cum nondum obligauerit. Sic Suarez *loco* ab ipsomet Diana pro opposita sententia *citato*: ibi enim expresse ait, se non audere excusare ab obligatione communicandi in Paschate eum, qui sic anticipasset communionem, si postea, nihilominus communicare potest tempore præcepti. Sic etiam Lugo *d'sp. 16. n. 7. pag. 499.* & Hurtado *disp. 10. diff. 3.* Dicastillo *tr. 4. d sp. 10. dub. 5. n. 93.*

QVÆSTIO XXXII.

An saltem qui iam intra quindecim dies Paschales, verbi g. in Hebdomada sancta, aduertit se non posse in sequentibus diebus communicare, teneatur in prædicta Hebdomada Eucharistiam sumere?

REspondeo: teneri, quia tunc iam afficitur obligatione præcepti: ergo cùm possit illud tunc adimplere, verè tenebitur. Confirmatur, nam qui in die festo præuidet se non posse audire sacrum hora nona, tenetur audire hora tertia, si in ea potest, quia iam afficitur præcepto audiendi Missam: ergo, &c. Quæ ratio non currit in difficultate *q. 30.* cum ante dies Paschales nullam adsit, nec obliget præceptum. Sic Bonac. *loc. cit.* qui tamen malè citat Emmanuelem Sà pro hac sententia, cum de illa nec sermonem faciat. Trullench *loco citato, numero 15. in fine*, & communis.

QVÆSTIO XXXIII.

An excommunicati, & interdicti excusentur à præcepto annuæ communionis?

REspondeo: excusari, si per eos non stet absolutio; quia ratione excommunicationis, & interdicti prohibiti sunt ab Ecclesia Sacramentorum esse participes: ergo excusantur, si per eos non stet, vt absolutio detur. Nam si per illos steterit, peccabunt sanè contra hoc præceptum. Sic Nauarr. *cap. 21. n. 48.* Azor *tom. 1. lib. 7. cap. 30. quæst. 3.* Fagundez *loc. cit. num. 7.* Trullench *loc. cit. num. 13. fine.* Dicastillo *loc. cit. num. 92.*

QVÆSTIO XXXIV.

An Papa teneatur sub mortali ad præceptum annuæ Communionis?

NEgant Richardus *in 4. distinct. 17. quæst. 4. art. 2. ad 5.* Scot. *ibidem, quæst. 1. art. 1.* Ioan. Andreas, & Felinus, quos sequitur Nauarr. *in cap. Placuit, de Pœnit. dist. 5. num. 32.*

Sed probabiliùs respondeo: teneri, sicut tenetur ad præceptum annuæ Confessionis, vt diximus *2. part. tract. 5. disp. 3. quæst. 17.* Peccabit ergo mortaliter Pontifex, si hoc præceptum non seruet, licèt non incurrat pœnas aliquas. Sic DD. *ibi citati*, & alij, quos citat, & sequitur Fagundez *præc. 3. lib. 1. cap. 6. num. 11.*

QVÆSTIO XXXV.

An qui omittit Communionem in Paschate, censuram aliquam ipso facto incurrat?

REspondeo negatiuè, quia in *capite Omnis*, solùm præcipitur, vt transgressor huius præcepti arceatur ab ingressu Ecclesiæ, & careat Ecclesiastica sepultura: Si ergo non imponitur, non incurritur. Sic Filliucius *tract. 4. numero 61.* & Bonacina *loco citato, num. 19.* & habitum est *1. parte, tract. 5. disp. 3. quæst. 56.*

QVÆSTIO XXXVI.

An consulendus sit omnibus fidelibus indifferenter vsusquotidianus Eucharistiæ?

AFfirmant Matfilla *in suo memoriali, & in addit. ad illud*, & P. Maurus de Valderas, Ordinis S. Benedicti, & Sancius *in selectis disp. 21. quæst per totam*, & apud ipsum alij plures.

Negant verò Victoria, Sot. Caiet. P. Anton. Syluest. Nauar. Tabiena, & alij quamplures, quos refert, & nouissimè sequitur Lugo *disp. 17 sect. 2. per totam*, vbi latè, & perdoctè hanc partem probat, & defendit. Omnes certè probabiliter.

DISPUTATIO IV.

De Ministro administrandi Eucharistiam.

QVÆSTIO PRIMA.

An solus Sacerdos sit Minister Ordinarius, & deputatus ad Sacram Eucharistiam distribuendam.

RESPONDEO: quod solus, quia solus ipse consecrat. Sic colligitur ex *cap. Peruenit, de consecrat. dist. 2.* & ex Trident. *sess. 13. capite 8.* & docent D. Thom. *quæstione 82. artic. 3.* Henriquez *libro 8. cap. 54. numero 1.* Suarez *disp. 72.*

disput.75.sect.1, Victoria *num.89*. Filliuc.*num.156*. & omnes.

QVÆSTIO II.

An omnes Sacerdotes possint Eucharistiam ministrare?

AFfirmant Petrus Vincentius de Marcilla *in suo memoriali ad Episcopum Compostellanum*, quem refert Lugo *disp. 17.n.30. & 31.* docentem ad ministrandam Eucharistiam ex deuotione per annum, nullam exigi iurisdictionem in Sacerdote, sed sufficere potestatem ordinis. Hanc eandem sententiam videntur amplecti Gauantus, & Sancius *in Selectis disp.19.n.4.*

Sed longè probabiliùs respondeo: non posse omnes, sed solùm illos Sacerdotes, qui præter ordinis potestatem, etiam habent iurisdictionem, seu licentiam. Sic Lugo *loc.cit. & disp.8.n.36.* Suarez *disput. 73.* Sà *verb. Eucharistia, num.14.* & communis omnium Theologorum cum Magistro *in 4. dist. 13.* & cum D.Thoma *3.p.q.82.art.3.*

QVÆSTIO III.

An saltem nunc ex licentia tacita Pastorum possint omnes Sacerdotes Eucharistiam ministrare?

REspondeo: posse, quia vt *sup.disp.3.quæst.18.* est habitum, ad ministrandum licitè hoc Sacramentum sufficit facultas, seu consensus Pastoris expressos, vel interpretatiuus, aut præsumptiuus: at hic semper adest, cùm semper prudenter præsumamus, eum ratum, & gratum hoc habiturum, si sciret: ergo. Sic Lugo *loc.cit.* Nauarr.*cap.21.num.52.* & omnes, inter quos lege præcipuè Suarium *disp.72.sect.1.* Vasquez *disp.219.* Dicastillo *tr.4.disp.11.dub.3.* & alios penes ipsos.

QVÆSTIO IV.

An Sacerdos regularis indigeat licentia aliqua Parochi ad ministrandam Eucharistiam in Ecclesia aliena?

REspondeo: non indigere, quia Religiosos habet à Papa licentiam administrandi Eucharistiam omnibus Christi fidelibus. Sic Hinojosa *verb. Eucharistia, fol.130.* Lugo *disp.18.n.38.pag.517.* & Granados statim citandus. Dicastillo *loc.cit.dub.3.n.23.*

QVÆSTIO V.

An saltem Sacerdos secularis celebrans in Ecclesiis Religiosorum indigeat licentia expressa Superioris, aut Sacristæ Religiosorum, ad dispensandum aliis Eucharistiam?

AFfirmant Sà *verb. Eucharistia, num.14.* Medina *lib.1.Summa, c.11.§.13.* Rodriguez *tom. 1. qq. Regul. q. 56. art. 3.* & Granados *tr. 12. de Euchar. disp.2.num.6.pag.1031.*

Sed æquè probabiliter respondeo: indigere quidem licentia Superioris, aut Sacristæ, non tamen expressa, sed tacita, aut præsumpta. Hanc enim sufficere, vt omnes Sacerdotes licitè Eucharistiam distribuant, diximus *sup.q.3.*

QVÆSTIO VI.

An habens Bullam Cruciatæ possit suscipere Eucharistiam, præterquam in die Paschæ, à quolibet Sacerdote absque licentia sui Parochi?

AFfirmant Vasquez *tom.3.disp.219.c.5.* & Diana *1.par.tract.11.de Bulla, res.20.& q. 4.tr.4. Resol.81.* cum Tannero, Auila, Trullench, & Ochagauia, quos *in fine* refert.

Sed probabiliùs respondeo: non posse. Quia id non concedit Bulla, vt latè probant Suarez *tom. 3. q. 72.sect.2.* Nuñus *q.82. art.3.* Rodriguez *1.p.in addit. §.5.n.31.* & Lugo *disp.18.à n.41.pag.517.* quos citat, & sequitur Dicastillo *tr.4 disp.11.dub.3.n.44.* qui id bene probat, & respondet argumentis, quæ contra hanc sententiam efformant contrarij.

QVÆSTIO VII.

An Diaconus possit esse Minister extraordinarius Collationis Eucharistiæ.

REspondeo: posse, ex commissione Episcopi, vel Presbyteri, vt habetur *in cap. Diaconos, & c. Præsente, dist.93.* & docent D.Thom. *q. 82. art.3. ad 1.* Caiet. *verb.Communio, vbi de Ministro Communionis.* Victor.*q.98.* Vasquez *disp.219.c.2.* Lugo *disput.18. sect.1.* & Philibert.*tr.2.de Ordine, par.7.c.3.n.2.& 3.* & communis sententia omnium Scholasticorum, vt ait Dicastillo *tr.4.de Euchar. disp.11.dub.5.n.71.*

QVÆSTIO VIII.

An requiratur aliqua causa ad hoc, quod Episcopus, vel Parochus committat Diacono dispensationem Eucharistiæ?

NEgare videntur Sà *verb.Diaconus, n.4.* & Armilla *eo verb.n.5.* & S.Thom.*in 4.dist.13.q.1.art.vlt.*

Sed certissimè respondeo: Requiri causam necessariam, aut rationabilem ad concedendam Diacono facultatem ad distribuendum Corpus Christi, non verò ad distribuendum eius sanguinem. Prima pars huius responsionis constat, quia iura, quæ hanc facultatem concedunt, expressè requirunt istam causam, vt habetur in Concil. Cartag. IV. *can.38.* per hæc verba: Diaconus præsente Presbytero Eucharistiam Corporis Christi populo, si necessitas cogat, iussus eroget; causa autem iusta erit, quod Sacerdos sit debilis, infirmus, aut aliis exercitiis impeditus, aut quod non possit communicare tot homines, & non sit alius Sacerdos, qui commodè id possit efficere. Secunda verò pars probatur, quia Diaconus, vt propinquus Sacerdoti, proprius est dispensator sanguinis Christi in calice, vt ait S.Thom.*q.82.art.4.ad 1.* Sic Sot. *in 4.dist.13.q.1.art.38.2.concl.* Henriquez *lib.8. c.54.num.2.* Suarez *disput.72. sect. 1. §. Dico tertiò*, Fagund.*prac.3.lib.2.cap.1. num. 6.* Hurtado *disp.11. diff.3.* & Lugo *disputat.18 numer. 27.* Dicastillo *loco citato, numero 81. & 82.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO IX.

An absente presbytero possit Diaconus Eucharistiam infirmis dispensare?

RElpondeo : posse, tum ex voluntate præsumpta Pastoris; tum etiam, quia id ei expressè conceedunt iura, vt habetur in Concilio Nicæno 1. *Can.* 14. aliàs 18. & docent Henriquez, Suarez, Fagundez, & Hurtado *locis citat.* Syluest. *v. Euchar.* 3. *q.* 4. Granad. *tr.* 12. *disp.* 1. *n.* 2. Lugo *loc. cit.* Ludouicus de S. Iuan *in summa parua* seu *tract. de residentia Prælat. de Communione infirmorum n.* 25. vbi dicit sa contrarium docuisse in 1. *tom.* sed reuera non aliud quàm hîc docet, docuit. Sic enim ait *q.* 5. *de Euchar. art.* 3. *diff.* 2. *pag.* 142. [Si al Sacerdote estubiesse ausente, podrà el Diacono llevar este Sacramento a vn enfermo en caso de necessidad? Bien lo podrà llevar (*respondet*) en el dicho caso; y quando el Sacerdote por negligencia, o malicia, no lo lleua.] Sic Ludouicus; & sic etiam Toletus *lib.* 2. *c.* 28. & Vasquez *disp.* 219. *c.* 1. Philibert, *c.* 3. *n.* 5. *pag.* 155. & communis.

QVÆSTIO X.

An præsente Presbytero, sed nolente Eucharistiam per se, aut per Diaconum agroto conferre, possit nihilominus Diaconus id facere?

NEgat Posseuinus *c.* 8. *q.* 39. *n.* 68. cui satis fauet Sà *v. Euchar. n.* 4. Negat etiam Syluest. apud Suar. *disp.* 72. *sect.* 1. §. *Difficultas verò.* Et apud Fagondez, & apud Victorellum *infrà citandos.*

Sed longè probabiliùs respondeo: posse, tum qoia præsentia Sacerdotis sua potestate abutentis, pro absentia reputanda est; tùm etiam, quia tunc censendom est, velle Episcopum eam facultatem concedere, aut Papam, si Episcopus neget. Et fortè (addit Fagundez, non ego) in eo casu recurrendum est ad voluntatem Christi, qui tunc censetur id omnino velle, & approbare. Sic Suarez, Henriquez, Hurtado, Ludouicus, & Granad. *loc. cit.* Fagundez *lib.* 3. *cit. c.* 1. *n.* 9. Cruz *q.* 6. *de Ministro Euchar. dub.* ... *concl.* 2. Sot. *dist.* 31. *q.* 1. *art.* 3. Valentia *disp.* 6. *q.* 10. *punct.* 1. Lugo *disp.* 18 *n.* 19. *&* 27. Philibert. *loc. cit.* & Victorellus *in append.* 1 *ad c.* 8. *Posseuini.* Nec ego inueni Syluestrum contrarium docentem; nam Suarez non citat locum vbi id asserat. Fagundez verò, qui illum *v. Eucharistia* 3. *n.* 3. id affirmare dicit, omnino fallitur. Sic etiam ex Nuño *in* 3. *par. q.* 82. *ar.* 3. *dub.* 1. *n.* 18. docet Diana *part.* 9. *tr.* 6. *ref.* 39. & Dicastillo *loc. cit. n.* 91.

QVÆSTIO XI.

An Etiam Subdiaconus possit in necessitate infirmis Eucharistiam deferre?

NEgat Ludouicus de S. Iuan *tom.* 1. *q.* 5. *de Euchar. art.* 3. *diff.* 3. *pag.* 142. per hæc verba: [En ninguna manera lo podra llevar, porque iamas se a oydo que en la Iglesia se haya hecho tal cosa.] Sic ille & alij DD. *infra citandi.*

Sed æquè probabiliter respondeo: posse. Quia nihil obstat, vt *infrà.* Sic DD. statim citandi, & fuimet oblitus Ludouicus *in summa parua, artic.* 4. *de Communion. infirmorum, n.* 18. vbi sic ait: [Bien puede el Subdiacono comulgar a otros en caso de necessidad, como lo dize Valencia *disp.* 6. *q.* 10. *pun.* 1.] Sic ille, & alij quamplures statim referendi.

QVÆSTIO XII.

An in casu extremæ necessitatis, si Minister idoneus non adsit, possit Subdiaconus, vel etiam laicus, seipsum communicare?

NEgant Henriquez *lib.* 8. *c.* 54. *n.* 3. Sà *v. Euchar. n.* 4. Victoria *q.* 89. Posseuinus *c.* 8. *q.* 39. *n.* 68. Syluest. *v. Euchar.* 3. *q.* 5. Vasq. *disp.* 219. *c.* 1. Bonac. *disp.* 4. *q.* 5. *pun.* 1. *n.* 6. Viuald. *de vsu Euchar. n.* 3. Zambranus *de casibus tempore mortis, c.* 3. *dub.* 6. *n.* 6. Chamerota *de Euchar. cap.* 9. *dub.* 3. Gasp. Hurtado *de Euchar. disput.* 11. *diff.* 3. Fagundez *præcep.* 3. *lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 8. Lugo *de Euchar. disp.* 18. *num.* 24. Præpositus, Faustus, & Ochagauia apud Dianam statim *citandum.* Ita etiam Serra *in* 3. *part. q.* 82. *art.* 3. & Dicastillo *loc. cit. dub.* 5. *à num.* 93.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse, quia in extrema necessitate non videtur obligare Ius humanum, quo solùm prohibitum ast laicis attingere Eucharistiam, *cap. Peruenit, de Consecrat. dist.* 2. Confirmatur exemplo Reginæ Scotiæ, quæ Martyrium subitura Eucharistiam, quam apud se habebat, propriis manibus suscepit. Sic Suarez *disp.* 72. *sect.* 2. Fillíuc. *tr.* 4. *n.* 258. *&* 285. Valent. *disp.* 6. *q.* 10. *punct.* 1. Reginald. *lib.* 29. *n.* 93. Granad. *Controu.* 6. *tr.* 11. *disp.* 1. *n.* 4. *&* 5. Lublinus *v. Communio, n.* 18. *pag.* 126. Layman *lib.* 5. *tr.* 4. *c.* 7. *n.* 4. Victorellus *in notis ad Emmanuelem Sà, v. Euchar. n.* 32. *& in append.* 1. *ad n.* 51. *c.* 8. Posseuinus, & Diana 3. *part. tract.* 4. *resolut.* 47. *&* 5. *part. tractat.* 3. *resolut.* 47. & nouissimè *part.* 8. *tract.* 1. *Resolut.* 48. Auersa, Franc. de Lugo, & alij penes ipsum. Qui & citat Ægidium *quæst.* 82. *art.* 3. *n.* 3. pro hac parte, & Lugo *loc. cit.* pro contraria. Sed neuter bene, cum Ægidius neutram definiat. Solùm enim ait hanc nostram sententiam non damnare audere, ac quòd valdè durum sit tali in eo casu negare Communionem; nec eam absolutè docere, ob plurimorum Doctorum sententiam contrariam. Sic rursus tenet, me citato, Diana *pag.* 9. *tract.* 5. *Resol.* 39. Quintanadueñas *tom.* 1. *singul. tract.* 4. *singul.* 8. *n.* 3. Escobar *in Theol. Morali, tr.* 6. *exam.* 6. *c.* 4. *num.* 62. Lezzana *tom.* 3. *qq. regul. verb. Eucharistia, n.* 15. Thom. Hurtado *tom.* 1. *tr.* 5. *c.* 6. *res.* 63. §. 2. *pag.* 425.

QVÆSTIO XIII.

An in eodem casu necessitatis, si absit idoneus Minister, possit laicus etiam alios communicare?

NEgarunt, & à fortiori, omnes DD. pro contraria sententia nuper citati, & Sot. *in* 4. *dist.* 13. *q.* 1. *art.* 1. Catharin. *lib.* 5. *contra Caiet. cap.* 4. Fagund. *præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 10. *& c.* 3. *n.* 7. *&* 8. Fillíuc. *n.* 258. Lugo *disp.* 17. *n.* 21. *& disp.* 18. *n.* 21. Lublinus *loc. cit. n.* 9. & alij.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse, quia id nullo iure est prohibitum, vt statim dicam. Sic Diana 3. *part. tract.* 5. *resolut.* 47. *&* 5. *part. loc. cit.* referens pro hac parte Valentiam *tom.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 10. *punct.* 1. Laymanium, & Ægidium *loc. citatis.* Quos tamen dicit Lugo, eam nullo modo docere. Quod licèt verum sit, nihilominus non illam reprobant, sed potiùs probabilem iudicant. Tuentur tamen illam expressè Victorellus *in notis ad Emmanuelem Sà, v. Euchar. n.* 32. *& in notis ad c.* 8. Posseuini, *in Appendice* 1. vbi sic ait: Dum nec Diaconus quidem adest, à laico in extrema morientis hominis necessitate hoc Sacramentum

tum ministrari posse negat Sà *verb. Euchar. n.* 4. cum aliis. Affirmat Suarez probabiliter *loc. cit. in fine.* Id enim non vetat diuinum ius: pontificia iura de hac necessitate non loquuntur: & contrectari Eucharistiam à laico, non est per se malum; nam olim fideles manibus eam excipiebant. Idem Valentia *tom.* 1. *disp.* 6. *quæst.* 10. *punct.* 1. Sic Victorellus. Tenet etiam Henricus Boitus, apud Syluestrum *verb. Euchar.* 3. *q.* 4. & nouissimè Ludouicus de S. Iuan *in tract. de resident. Prælatorum, art.* 4. *de Communione infirmorum, n.* 19. *fol.* 76. per hæc verba. [Bien podrà el seglar en caso de necesidad dar la Eucharistia à los otros.] Sic ille, licèt contrarium paulò ante diaerat *n.* 21. *pag.* 75. Sic etiam Granad *loc. cit. num.* 5. Mercerus, Chapeauilla, & Reginaldus, quos refert Diana 5. *part. loc. cit.* & *p.* 9. *tract.* 6. *resol.* 39. Lessius, & Palaus apud ipsum. Thom. Hurtadus *resol.* 63. *cit.* §. 2. vbi id latè, & optimè probat. Et addit *ref.* 64. quod in casu, quo non adsit copia Ministri competentis ad dispensandam Eucharistiam infirmo constituto in articulo mortis, teneatur laicus illi Eucharistiam porrigere; quia si potest, vt vidimus, lege charitatis ad id tenetur.

QVÆSTIO XIV.

An Sacerdos possit communicare seipsum, etiam extra casum necessitatis, si non adsit alius Sacerdos, qui id præstare velit, aut possit?

NEgant Armilla *verb. Communio, n.* 8. Caiet. *eo v.* Filliuc. *loc. cit. n.* 85. Villalob. *tom.* 1. *tr.* 7. *diff.* 48. *n.* 1. & alij docentes, non posse, nisi in casu necessitatis, aut articulo mortis.

Sed probabiliùs respondeo: posse non solùm in casu necessitatis, verùm etiam deuotionis causa, veluti si magna occurrat festiuitas, & Sacerdos sacrificare nequeat; tunc enim optimè poterit ex Sacrario Eucharistiam accipere, & seipsum communicare. Quia non est necessarium, quod Minister huius Sacramenti sit sicut in aliis distincta persona à suscipiente: Ergo cum ipsemet Sacerdos sit proprius huius Sacramenti Minister, optimè poterit seipsum communicare. Sic Suarez *disp.* 72. *sect.* 3. Vasquez *disp.* 219. *c.* 1. Hurtado *disp.* 10. *diff.* 3. Fagundez *prac.* 3. *lib.* 3. *c.* 3. *n.* 7. Syluius *q.* 82. *art.* 4. Lugo *disput.* 18. *n.* 20. 31. 33. & 35. Diana 2. *par. tract.* 14. *resol.* 53. & 3. *part. tr.* 4. *ref.* 47. & apud ipsum Layman, Ægidius, & alij. Bonac. *disp.* 4. *q.* 5. *punct.* 1. *n.* 13. Qui tamen malè citat Filliucium pro hac parte. Dicastillo *tr.* 4. *de Euchar. disp.* 11. *dub.* 6. *à num.* 103. & alij communiter.

QVÆSTIO XV.

An si in prædicto casu adesset Diaconus, posset Sacerdos seipsum propriis manibus communicare?

NEgant Fagund. *loc. cit.* Præpositus *in* 3. *part. q.* 82. *art.* 3. *dub.* 1. *n.* 11. Diana 5. *par. tr.* 3. *ref.* 48. Ochagau. *tr.* 3. *de Euchar. q.* 4. *n.* 6. Quia tunc adesset Minister ex priuilegio competens.

Sed probabiliùs respondeo: huc in hoc casu posse, imò & debere. Primò, quia Sacerdos est Minister ex officio. Secundò, quia (vt ipse Fagond. *num.* 7. *cit.* cum Durand. *in* 4. *dist.* 13. *q.* 4. concedit) Sacerdos debet seipsum communicare, quando Diaconus tempore mortis illi Eucharistiam defert. Ergo etiam poterit in nostro casu seipsum propriis manibus communicare. Sic Diana cum aliis *a.* & 3. *par. locis citatis,* sibi contrarius. Filliuc. *n.* 285. & Victorell. *in Appendice* 1. *ad cap.* 8. *Possenini.* Philibert. *tract.* 2. *de Ordine, part.* 7. *cap.* 3. *num.* 4. hoc ex *Canone* 14. Concilij Nicæni expressè probat. Sic enim Durand. *in* 4. *dist.* 3. *q.* 4. Chapeauilla *de Sacrament. Eucharist. q.* 17. & alij, quos sequitur Thom. Hurtad. *loc. cit. resol.* 65. qui ad fundamentum contrarium respondet, quod priuilegium quod habet Diaconus, non cogit vt sit Minister, sed quod possit esse.

QVÆSTIO XVI.

An etiam Diaconus possit, etiam extra vrgentem necessitatem, absente Presbytero, se ipsum communicare?

NEgant Sà *verb. Eucharistia, n.* 32. & Lodouicus *in summa parua, art.* 4. *de Communione, num.* 17. *pag.* 76. quatenus hoc solùm illi concedunt in casu necessitatis.

Sed probabiliùs respondeo: posse etiam, quia hoc illi concedit absolutè Concilium Nicænum *can.* 14. Sic Vasquez *disp.* 219. *c.* 1. & Dicastillo *dub.* 6. *cit. n.* 103. & *num.* 110.

QVÆSTIO XVII.

An ad communicandum laicum ob solam deuotionem, possit celebrans partem suæ Hostiæ diuidere, & illi præbere?

NEgant Zanardus 1. *par. de Euchar. cap.* 9. *quæst.* 5. & Graffiis *par.* 1. *decis. lib.* 2. *c.* 38. *num.* 31. (qui malè citantur à Diana 1. *par. tract.* 14. *ref.* 37. pro contraria sententia, vt ipsemet 3. *p. tract.* 4. *resol.* 34. ex incuria impressorum euenisse affirmat.) Zambranus etiam *c.* 3. *de Euchar. dub.* 5. *n.* 6. *pag.* 82. apud Granados *tr.* 11. *de Euchar. disp.* 3. *n.* 4. *pag.* 1032. Negant etiam Paludanus *in* 4. *dist.* 12. *quæst.* 1. *artic.* 5. Syluest. *verb. Euchar.* 2. *quæst.* 10. §. 7. D. Anton. 3. *part. tit.* 13. *cap.* 6. §. 13. & Henriquez *lib.* 9. *cap.* 30. *n.* 7. quatenus hoc solùm concedunt posse fieri in extrema necessitate, veluti si infirmas esset in articulo mortis, nec formula inueniretur; tunc enim licitè posset, imò & deberet Sacerdos partem suæ Hostiæ infirmo porrigere.

Sed probabiliùs respondeo: posse, etiam ob solam deuotionem, si non sit alia formula, quæ porrigi laico possit. Quia Sacerdos non tenetur recipere totam Hostiam à se consecratam. Sic Angel. *verb. Missa, num.* 27. Syluest. *verb. Euchar.* 3. *num.* 15. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 2. *lit.* E. Vnde non bene inclinat illos Granados in oppositam. Sà *verb. Euchar. num.* 15. Posseuin. *cap.* 8. *n.* 13. Suarez *disp.* 85. *sect.* 2. Scottia *lib.* 4. *de Missa Sacrificio, cap.* 29. *num.* 22. Diana, & Granados *locis citatis,* Gauant, *tom. in Rubricas Missal.* 3. *part. tit.* 10. *n.* 3. *lit.* A. & *num.* 19. Philibert. *tract.* 3. *de Sacrificio Missa, cap.* 4. *num.* 16. qui tamen malè etiam citat Graffium pro hac parte. Fagundez *prac.* 1. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 3. Bonacina *disp.* 4. *quæst.* 5. *punct.* 1. *num.* 24. Sancius *in Selectis disp.* 22. *num.* 1. & latè Dicastillo *loc. cit. n.* 115. & me citato Diana *part.* 10. *tract.* 11. *resolut.* 70.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XVIII.

An parochus tempore pestis teneatur ministrare suis parochianis Eucharistiam, etiam cum periculo vitæ?

NEgant Molfes. *tom. 1. tract. 4. cap. 3. n. 52.* Posseuin. *c. 8. q. 31. & 32. numer. 55. & 56.* (quamuis contrarium asseruisse videatur *n. 51.*) & Maior *in 4. dist. 7. q. vltima, & dist. 21. q. 1.* Ortiz *in summ. c. 19.* asserentes, teneri tantùm in casu, quo valdè dubitaretur de ægroti spirituali salute.

Sed probabiliùs respondeo: Teneri, quia hoc Sacramentum est pro articulo mortis de necessitate præcepti diuini, vt supra est habitum. Sic Nauar. *c. 24. n. 30.* Suarez *disp. 72. sect. 3.* Sà *verb. Charitas, num. 3.* Toletus *lib. 4. c. 10. numer. 5.* Sylu*ius 3. part. quæst. 32. art. 3.* Rodrig. *tom. 2. c. 87. numer. 8.* Victorellus *in Appendice 1. à capite 8. Possevini.* Qui tamen malè citat Rodriguez pro opposita parte. Villalobos *tom. 1. tractat. 10. diff. 6. num. 7.* Fagundez *prac. 3. lib. 3. c. 3. num. 1.* Qui bene aduertit, nomine Parochi non solum intelligi Papam, Archiepiscopum, Episcopum, Rectores Ecclesiarum, & alios ad quos cura animarum spectat; verùm etiam Superiores Religionum respectu suorum subditorum. Nam etiam ij tenentur tempore pestis, vel epidemiæ ministrare suis subditis Eucharistiam, etiam cum periculo vitæ. Legantur Diana *3. part. tr. 4. ref. 174. & part. 5. tr. 3. ref. 53.* & Dicastillo *tr. de Euchar. disp. 11. dub. 7.* per totam. Vbi probabiliorem oppositam sententiam putant.

QVÆSTIO XIX.

An Sacerdos qui chiragra impeditus nequit Eucharistiam pollice, & indice ministrare, possit aliis digitis conferre?

NEgant Posseuinus *c. 3. q. 5 2. n. mihi 67.* & Bonac. *disp. 4. q. 6. punct. 1. n. 10.* Qui tamen malè citat Toletum *lib. 1. c. 58. n. 2.* pro contraria sententia; meliùs certè illum citat Posseuinus pro ista, illam namque innuit *lib. 2. c. 37. n. 4.* Negat etiam nominatim contra me Diana *part. 10. tr. 16. ref. 80.* cum Frane. de Lugo *de Sacram. lib. 4 c. 1. a. q. 4.* licèt id concedat posse in grauissima necessitate.

Sed certè æquè probabiliter respondeo: posse, imò in casu necessitatis debere, quia tota Sacerdotis manus est consecrata: Vnde meritò hanc partem reputat probabilem Posseuinus *loc. cit.*

QVÆSTIO XX.

An tempore pestis liceat Sacerdotibus ministrare Eucharistiam ægrotis in cochleari argenteo, vt sic effugiant contagium?

NEgant Diana *4. part. tr. 4. ref. 114. & 5. part. tr. 3. ref. 50.* & penes illum Chapeauilla, Marchinus, & Bartbol. à S. Fausto *in fine*: Bonac. *loc. cit.* & Posseuinus *c. 4.* vnde malè illum citat Bonacina pro contraria sententia.

Sed probabiliùs respondeo: licere, quia licitum est ei in hoc euentu ministrare Eucharistiam cum Patena, vt inde infirmus proprio ore accipiat, vt ait ipse Posseuinus *loc. cit.* ergo & eum coehleari argenteo, aut quocumque alio apto instrumento. Sic Venetus *in exam. Episcop. lib. 4. c. 46. n. 47.* Gauantus *in Enchirid. Episcop. verb. pestis*, & reputant probabile Posseuinus, & Bonac. *loc. cit.* Hanc etiam sententiam tenebatur docere consequenter Diana, cùm *loc. cit. ref. 104.* in simili casu illam clarè per hæc verba docuerit. Nota pro praxi, quod si ægrotus non possit res suas transmittere, possit communio dari imposita parua Hostia cum vino in cochleari. Ita Præpositus *vbi supra.* Sic Diana. Quare ergo in illo casu hoc concedat, & in præsenti neget? Dicat.

QVÆSTIO XXI.

An tempore pestis, vel alterius infirmitatis contagiosæ liceat Sacerdoti ponere Eucharistiam in loco decenti, vt inde proprio ore, aut manibus infirmorum capiatur?

NEgant Henriq. *lib. 8. c. 54. n. 3. in fine, & in Glossa lit. A. & E.* Catharinus *lib. 5. contra Caiet. c. 4.* Fagund. *prac. 3. lib. 3. c. 2. n. 13. & c. 3. n. 6.* Diana *4. part. loc. cit.* & apud illum Chapeauilla, Faustus, & alij.

Sed æquè probabiliter respondeo: licere, quia vt *supra q. 12.* est habitum, optimè potest laicus in casu necessitatis seipsum propriis manibus communicare: Ergo. Sic Caiet. in illud Matth. 26. *Accipite, & comedite.* Henricus Boitius *cap. 2. de indiciis*, Iacobus Mancinus, & Iacobus Marchantius, quos affert Diana *loc. cit.*

QVÆSTIO XXII.

An in articulo mortis licitum sit accipere Eucharistiam de manu Sacerdotis hæretici, schismatici, excommunicati, &c. in defectu alterius Sacerdotis?

NEgant Syluester *v. Eucharistia 3. n. 7.* Henriq. *lib. 8. cap. 4. lit. H.* Fagundez *prac. 3. lib. 1. cap. 4. numer. 11.*

Sed probabiliùs respondeo: esse licitum, dummodo nec detur scandalum præsentibus, nec sequatur infamia Religionis, aut animetur hæreticus ad permanendum in suo peccato, quod totum accidere potest, vt ipsemet Fagundez iam sibi contrarius, *lib. 3. cap. 1. numer. 18.* fatetur. Ratio est, quia in articulo mortis licitum est recipi à quocumque Sacerdote, quantumvis hæretico, Sacramentum pœnitentiæ, dummodo adsint prædictæ conditiones, vt *1. part. tractat. 5. vbi de Confess.* est habitum: ergo & Sacramentum Eucharistiæ. Sic Nauarr. quem citat, & sequitur Hinojosa *v. Eucharistia, fol. 230.* Suarez *disput. 72. sect. 2.* Fagundez *loco nuper citato*, quamuis contrarium docuerat *lib. 1. capite 4. numer. 11.* vt vidimus, vbi meliùs citauerat Henriquez pro sua, quàm hic pro nostra, & sua iam sententia. Sic etiam Diana *3. part. tract. 3. resol. 49.* & alij apud ipsum. Idem docet rursus me citato, Diana *part. 10. tr. 11. ref. 54.* & Serra apud ipsum.

QVÆSTIO XXIII.

An tangere Eucharistiam in peccato mortali, ob rationabilem causam, sit peccatum mortale?

AFfirmat Adrianus *quæstione 3. de Baptismo, 2. part. capit.* cui fauent Dio. Bonauentura, & Sotus apud Suarium *disput. 72. sect. 4.* docentes fortè esse mortale osculari hoc diuinum Sacramentum in statu peccati mortalis.

Sed probabiliùs respondeo, non esse mort. quia nulla grauis irreuerentia reperitur in illa contrectatione

tione, aut adoratione, si ob rationabilem causam reuerenter fiat. Sic S. Thom. *quæst.*82.*art.*3. *& in* 4. *dist.*13. *quæst.* 1.*art.* 3. Suarez *loc. cit.* Filliuc. *tr.* 4. *n.*272. Henriquez *lib.*8.*c.*54.*n.*3. Nauar.*c.*25.*n.*72. Bonacina *disp.*4.*quæst.*6.*punct.* 2.*n.* 2. Fagundez *præcep.*3.*lib.*3.*c.*1.*n.*1.2.*&* 3.*& n.*11. Ochagau. *tr.*3. *de Eucharistia*, *q.* *vlt.* qui citat Sotum pro hac parte, Hurtado statim citandus, & communis.

QVÆSTIO XXIV.

An Diaconus Eucharistiam ministrans in mortali peccet mortaliter?

AFfirmant Layman *lib.*5.*tr.*1.*c.*5.*n.*8.

Sed probabilius respondeo, non peccare mortaliter, sed venialiter tantùm. Quia nec Sacerdos, etiamsi sit Parochus, vel Episcopus, peccat plusquam venialiter, vt docent Doctores statim *citandi*.

QVÆSTIO XXV.

An saltem Sacerdos peccet mortaliter ministrans aliis in Missa, vel extra Missam Eucharistiam in mortali?

AFfirmant Suarez *tom.* 3. *num.* 3. *disputat.* 19. *sect.*3. *& disp.* 72. *sect.* 4. Filliucius *num.* 271. Valentia *disput.*9. *quæst.*10. *punct.*1. Ægidius *q.*64. *art.*6.*num.*35. Fagundez *lib.*3.*cit.cap.*1.*n.*12. *& c.* 3. *n.*10. Ochagau. *tract. de Sacram. in genere, quæst.* 19. *n.*8. Bonac. *loc.cit.num.*5. Villalobos 1. *part. tract.* 4. *diff.*14.*n.*2. Philibertus *tr.* 2. *de Ordine*, *part.*8.*c.*8.*n.*8. Granad. *tom.*5.*tract.* 12. *de Eucharistia*, *disput.*3.*n.*1. Ortiz *in sum.c.*19.*fine*.

Sed æquè probabiliter respondeo: non peccare plusquam venialiter; quia qui ministrat Eucharistiam, non conficit (sicut in aliis) Sacramentum, sed factum iam confert. Sic Vasquez *in* 3. *part. tom.*1. *disputat.*136.*capite* 3. Nuñus, Cabrera, & Sylnius 3. *part.quæst.*64.*art.*6. Petrus de Ledesma *tom.*1.*cap.*6. *conclus.*8.*diff.*5. Ioan. de Cruce *part.*1.*q.*4.*de Sacram. in genere, dubio* 3.*concl.*1. Petrus de Reyna *in summa Sacrament. tract.*4. *num.* 6. Barbosa *tr. de Officio Parochi, cap.*10. *num.*17. Hurtado *de Sacramentis in genere, disp.*4.*diff.*9.*& disp.*9.*de Eucharistia, diff.*8. Lug. *de Sacrament. disp.*8.*sect.*9.*num.*155. *& tract. de Eucharistia, disp.*18.*n.*17. Diana 1.*part.tract.*7.*de circunstantiis, resolut.* 41. *&* 2.*part. tract. de Celebratione Missarum, res.*23.*&* 3.*part.tract.*4.*res.* 195. *& in addit. resol.*5. *&* 5.*part. tract.* 3. *resolut.* 47. *& part.* 6. *resolut.* 53. Heus mi Pater, repetes idem in septima parte? Eia, audi Virgilium, tibi quasi dicentem: *Eclog.*4.

Sicelides Musæ, paulò maiora canamus.

Legantur à nobis dicta 1. *parte, disputatione* 8. §.8. *quæst.* 18.

QVÆSTIO XXVI.

An peccet mortaliter Sacerdos ministrans aliis Eucharistiam sine superpelliceo?

REspondeo affirmatiuè, quia sic habetur in *capite Sanè, de Celebratione Missarum*, & tenent Turrecremata *in capite Ecclesiastica, distinct.*24. *numero* 5. Grassis *libro* 2.*capite* 40. quos citant, & sequuntur Suarez *disputat.* 72. *sectione* 4. vbi sic ait loquendo præcisè de dispensatione Sacramenti, quæ fieri potest ex præconsecratis; nam sufficit, vt fiat in loco sacro, aut approbato ab Episcopo, & quod minister indutus sit saltem superpelliceo, & stola, vt notant Turrecremata, & Iacobus de Grassis (*loco citato*) qui dicunt, hæc esse necessaria sub præcisa obligatione: præter hæc autem nihil aliud esse videtur in rigore, & ex graui præcepto necessarium. Sic ille. Filliucius *tract.* 4. *num.* 270. & Fagundez *præcep.* 3. *libro* 3. *capite* 3. *numero* 9. Tenent etiam Granados *tract.*12.*de Eucharistia, disputat.* 3. *num.*3. Lugo *disputat.* 18. *numero* 53. & innuit Philibertus *tractatu* 2. *de Ordine, capite* 8. *num.* 6. & alij. Vnde miror valde aliquos Sacerdotes, & Religiosos multoties sine superpelliceo ministrantes, & id sine scrupulo. O Bone Deus!

QVÆSTIO XXVII.

An etiam peccet mortaliter, si cum superpelliceo, absque stola verò, Eucharistiam extra Missam administret?

NEgat Philibertus *loco* nuper *citato*, per hæc verba: Non excusarem tamen à veniali eum, qui stola non vteretur in administranda Eucharistia, iuxta antiquissimum Ecclesiæ ritum nouissimè à Paulo V. *in Rituali Romano de Sacramento Eucharistiæ ad finem* innouatum singulariter. Sic ille. Et sic alij apud Emmanuelem Sa *verb. Eucharistia, n.*31. *in editione correcta.*

Sed probabiliter respondeo: etiam peccare mortaliter, quia Sacerdos est Minister Ordinarius huius Sacramenti: Ergo sub graui obligatione tenetur se gerere vt Sacerdotem, dum illud dispensat: at sic est, quod stola super vtrumque humerum est proprium insigne muneris Sacerdotalis: ergo non sufficit superpelliceum ad administrandam absque mortali Eucharistiam. Sic Suarez, Filliucius, Fagundez, Lugo, Granados, Turrecremata, Grassis, & Sà *locis citatis*, & Ludouicus *in* 2. *tomo, articulo* 4. *de commun. infirm. num.* 5. *folio* 70.

QVÆSTIO XXVIII.

An tandem peccet mortaliter Sacerdos administrans Eucharistiam extra Missam, omittendo alias cæremonias, vt luminis accensi, Confessionis generalis, absolutionis venialium, &c.

NEgant Suarez, Filliucius, Fagundez, & Granados *locis citatis*, existimantes solùm peccare venialiter. Ita sentit etiam nominatim contra me Diana *part.*10.*tract.*16.*resol.*80.

Sed æquè probabiliter respondeo: peccare mort. si absque causa vlla rationabili eas cæremonias omittat; quia quod accendatur lumen, quando extra Missam Sacra Eucharistia dispensatur, expressè habetur in *cap. Sanè, de Celebratione Missarum*: ergo omissio huius saltem cæremoniæ non est censenda leuis irreuerentia.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXIX.

An tempore pestis licitè possit Sacerdos Eucharistiam ad infirmum deferre, sine praecedenti lumine, absque stola, absque superpelliceo, &c.

NEgant Possevinus *cap.5.n.39.* Bonac. *disp.4.q.5. punct.2.num.8.* & Ludouicus de S.Iuan *in summ. parua, art.4. de Communione infirmorum, num.3.* qui omnes citant Syluestrum *verb. Sacram. num. 3.* pro sua sententia. Sed omnes malè, quia Syluest. ibi nec verbum de hac quæstione loquitur.

Vnde æquè probabiliter respondeo: licitè posse, quia hoc diuinum Sacramentum est summæ necessitatis, maximè in articulo mortis: ergo in hoc licitè poterit administrari absque prædictis cæremoniis, si credibile sit aliàs infirmum moriturum sine illo. Confirmatur, quia multa alia omitti possunt in huius Sacramenti administratione, si necessitas infirmi vrgeat: ergo. De hac quæstione me citato agit Diana *part. 10. tract. 11. resol. 40.* vbi pro contraria opinione adducit etiam Tamburinum, Martinum de S. Ioseph, & alios.

QVÆSTIO XXX.

An sacerdos, dum extra Missam Eucharistiam suscipit, teneatur sub mortali gestare stolam è collo pendentem?

AFfirmant Angelus *verb.Sacerdos,num.4.* & apud Dianam *2. part. tract. 14. de Celebrat. Missar. resol.20.* Naldus *in Sum.verb. Missa,num.6.& verb. Sacerdos,n.6.* & Homobonus *de exam.Eccles.tract.4. part.1.cap.11.quæst.106.*

Sed longe probabiliùs respondeo: non teneri, saltem sub mortali. Quia licèt præceptum sit sub pœna excommunicationis *in Can. Ecclesiast. dist. 13.* tamen hujusmodi decretum vel jam est vsu abrogatum, vel nunquam sub tanto onere receptum. Sic Suarez *disp.68. sect.1.* Nauar. *cap.21. num.54.* Syluester *verb. Sacerdos, q.4.* Sà *verb. Eucharist.n.31.in edit.prima*, cum in correcta non ita claré. Azor. *1. part.lib.10.cap.18. quæst.12.* Reginald.*lib.29.n.112.* Pitigianus *dist.13. q.2.art.5.* Fagundez *lib.3.cap.4. num.6.* Henriquez *lib.8.cap.4.num.1.lit.N*, Gauant.*in Com.Rubr. Missalis,tom.1.part.4.tit.8. n.7.* Granad. *tract.11.de Euchar.disp.1.num.3.* Diana *loc. cit.* Bonac. *disp.4. quæst.6. punct.2. num.2.* & Philiberrus *tract.2.de Ordin. part.8. cap.8. num.6.* qui duo referunt pro hac sententia Naldum (quem videre pro nunc non potui) eodem loco, quo Diana pro contraria citauerat.

QVÆSTIO XXXI.

An saltem teneatur sub veniali gestare Sacerdos stolam, quando extra Missam ad Eucharistiam accedit?

NEgat adhuc Granados *loc. cit.* Qui & citat pro sua sententia Nauarrum, Syluestrum, & Emmanuelem Sà *loc. cit.*

Sed probabiliùs respondeo: teneri sub veniali; quia ad minus sub hoc onere receptum est dictum decretum. Sic innunt Suarez, Azor, & alij Doctores nuper *loc. cit.* Imò & Nauar. Syluester, & Sà.

DISPVTATIO V.

De Ieiunio necessario ad sacram Eucharistiam suscipiendam.

QVÆSTIO PRIMA.

An præceptum Communicandi ieiunè sit Ecclesiasticum?

NEGARE videtur Sot. *in 4. dist. 8. q.3.* Quatenus dicit, esse hoc jeiunium ex institutione diuina, fundatum in reverentia debita tanto Sacramento.

Sed certissimè respondeo: esse solùm Ecclesiasticum, habitum in Concil. Carthagin. *3. cap. 29. & 48.* Brachar. *2.cap.10.* Tolet. *7. can.2.* & in Constantiens. *sess. 13.* & sic docent omnes Theologi, Vasquez *disp.211.cap.1.* Lugo *disp.15.sect.2.* Philibertus *tract.3.de Sacrificio Missæ,part.3.cap.3.* Suarez *disp.68.sect.3.* & omnes. Lege Dianam *part.8.tract.1. resolut.89.* & Amicum *tom.7.disp.27.sect.3.* qui consequenter docent, posse Pontificem in hoc præcepto dispensare.

QVÆSTIO II.

An hoc præceptum Ecclesiasticum exigat ieiunium naturale ad sumendam Eucharistiam?

NEgant Gotfredus, & Ioannes Parisiens. vt referunt Huttado *disput. 9. difficult. 2.* & Suarez *disp. 68. sect. 4.* asserentes, sufficere jejunium Ecclesiasticum, quod quidem non violatur per id, quod sumitur per modum medicinæ.

Sed certissimè respondeo: exigere jeiunium naturale, quia id constat ex Conciliis citatis, praxi Ecclesiæ, & consensu omnium Theologorum. Sic D. Thom. *q. 80. ad 3.* Sotus *dist.8. quæst.3.* Durandus *quæst.4.* Paludanus *quæst.2.* Sotus *dist.12.quæst.1.art.8.* Suarez *loc. cit.* Ochagauia *tractat. 2. de Eucharist. quæst.12. num.7.* dicentes, contrariam sententiam esse errorem in fide. Lege nouissimè Dicastillum & Dianam *part.5. tract.5.resol.12.* vbi pro contraria parte citat Præpositum; sed per errorem calami, vel typi, vt putat Dicastillo.

QVÆSTIO III.

An Communicans post sumptam minimam quantitatem cibi peccet mortaliter?

NEgarunt olim nonnulli, quos suppressis nominibus referunt Suarez *disput. 68. sect. 4.* & Huttado *disput. 9. difficul. 15.* existimantes, solùm esse peccatum veniale Eucharistiam sumere post sumptionem cibi, vel potus in parua quantitate, eo quòd illa est leuis materia. Dictis Authoribus adhæret nouissimè P. Pasqualigus *in decisione 335.* (vt refert Diana *part. 6. tractatu 8. resolut. 8.*) asserens, præfatam sententiam satis esse probabilem.

Sed certissimè omnino respondeo : peccare mortaliter, quia certissimum est, in jejunio Eucharistico non dari paruitatem materiæ excusantem à peccato mortali. Sic Suarez *loco citato*, & Diana *loco citato*, *& parte 5. resol.* 12. qui dicunt, & beoe, oppositam sententiam esse improbabilem. Hurtado *loc. cit.* & communiter omnes Theologi, cum ipsorum Magistro Diu. Thom. 3. *part. quæst.* 80. *art.* 8. Oehagau. *loc. cit.* sic dicens : Imò peccatum esset mortale, post paruum etiam cibum Eucharistiam sumere, quia licèt materia cibi patua esset, & leuis, attamen sumi Eucharistiam à non jejuno, res magna est. Sic ille, & omnes. Lege Dicastillum *loc. cit. quæst.* 3. *n.* 271. & me citato Dianam *p.* 10. *tract.* 16. *resol.* 48. Bossium, & Bernal apud ipsum.

QVÆSTIO IV.

An edens, vel bibens in dubio, an sit audita hora duodecima noctis, possit sequenti die communicare?

NEgant Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. disp.* 41. *n.* 40. Ægidius *quæst.* 80. *art.* 8. *num.* 48. Bonacina *disp.* 4. *quæst.* 6. *punct.* 2. *num.* 7. Fagundez *prac.* 3. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 18. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 1. *diff.* 21. *n.* 6. Lugo *disp.* 15. *num.* 44. *pag.* 477. Philibertus *tract.* 3. *de Sacrificio Missæ, part.* 3. *cap.* 3. *num.* 7. Citant etiam pro hac parte Fagundez, & Philibertus Patrem Henriquez *lib.* 16. *de Pœnitent. cap.* 14. *num.* 4. sed vterqoe malè, qoia neque librum 16. *de Pœnit.* habet. Negant etiam P. Franc. de Lugo, & Ouiedo apud Dianam *vbi infrà.*

Sed æquè probabiliter respondeo : posse communicare, quia melior est conditio possidentis, *l. si debitor, ff. de pignorib. Regul. Impari, de Regul. jur. in* 6. sed sic est, quod in hoc casu potiùs possessio stat pro libertate volentis communicare, quàm pro præcepto communicandi, seruato jejunio, vt latè, & doctè docet Sancius *in Selectis, disp.* 42. quidquid contrarij contrarium sentiant : ergo. Sic ipse, & Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. *§.* 4. *num.* 36. Diana 3. *part. tract.* 4. *resolut.* 29. & apud ipsos Medina, & Ortiz. Qui consequenter idem dicendum affirmant de illo, qui assumens aquam ad os abluendum, dobitat an aliquam guttam trajecerit; necnon de illo, qui dentibus quidpiam masticans, aliquid deglutierit : nam hi optimè poteruot crastino communicare, sicut demùm poterit ille, qui adhæret dicto aliquorum dicentium sibi, boram noctis duodecimam non sonuisse, aliis sonuisse affirmantibus. Qoia præceptum de non nisi jejunè ad Eucharistiam accedendo, non est impositum dubitanti, sed certò scienti non esse jejunum. Quam vltimam sequelam etiam concedit Lugo *loc. cit. num.* 43. Sic etiam, me citato, sentit D. Didacus Narbona *tom.* 2. *Hora* 12. *num.* 17. *&* 18. Pasqualigus *tract. de jejun. naturali, decis.* 340. *&* 341. Medina, & Lucius apud ipsum : sic rursos, me citato, Diana *part.* 10. *tract.* 12. *resol.* 17. *& tract.* 13. *resol.* 54. Dicastillo *de Sacrament. tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 9. *dub.* 17. *quæst.* 4. *num.* 297. Caramuel, Bossius, & alij apud Dianam.

QVÆSTIO V.

An si vnum horologium sonuerit horam duodecimam noctis, possit quis comedere, vel bibere, donec aliud sonuerit, & crastina die communicare?

NEgant Rodriguez *in summa tom.* 1. *cap.* 105. *num.* 6. & Salas *tom.* 1. *in* 1. 2. *tract.* 8. *disp. vnica, sect.* 25. *num.* 264.

Sed probabiliùs respondeo : posse, dum aliàs clarè non constet de errore in vltimo horologio; quia diuersa horologia se habent veluti diuersæ opiniones probabiles, quarum quamlibet amplecti licet. Sic Sanchez *lib.* 2. *de Matrimonio, disput.* 41. *num.* 40. Sancius *in selectis disput.* 42. *num.* 18. Fagundez *prac.* 4. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 3. Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 36. *& part.* 4. *tract.* 3. *resolut.* 19. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 1. *diff.* 21. *num.* 7. Lugo *disput.* 15. *num.* 45. *pag.* 477. & me citato D. Didacus Narbona *tom.* 2. *Hora* 12. *num.* 20. Machado *in sum. tom.* 1. *lib.* 2. *part.* 4. *tract.* 8. *docum.* 4. & Pasqualigus *tr. de jejun. naturali, decis.* 339.

QVÆSTIO VI.

An aliquis possit sequi vnum horologium, quoad jejunium Ecclesiasticum, & alterum quoad jejunium naturale?

VErbi gratia, sit hodie sit dies jejunij, possit quis audita hora duodecima vnius borologij cœoare, & comedere carnes, quas die sequenti licitè comedere potest : & postea audita hora duodecima alterius horologij, possit sequi hoc secundum horologium, & juxta illod incipere ex tunc jeiunium naturale, & die sequenti communicare?

Ad hanc quæstionem sic Lugo *disp.* 15. *sect.* 2. respondet : Si audito primo horologio, & post cœnam cognoscatur error prioris horologij, credo quod possit absque dubio sequi secundum horologium, & obseruato jejunio, communicare die sequenti, quia verè est jejunos, & carnium esus per errorem fuit die præcedenti inculpabilis propter ignorantiam. Si verò non cognoscatur error in primo horologio, sed maneat vnicuique sua probabilitas, aliquis fortasse concedet sequelam, dummodo non habuerit ab initio illum animum, sed bona fide sequutus fuerit primum horologium, postea verò, audito secundo, mutauerit mentem. Hæc, & alia Lug. *loc. cit.*

Ego verò certissimè respondeo : non posse illum, qui semel accepit vnum horologium pro regula jejunij Ecclesiastici, postea pro libito relinquere illud, & accipere aliud; quia quamuis liberum sit vnicuique, regulariter loquendo, amplecti ex duabus sententiis probabilibus, quam voluerit; eam tameo, qoam amplectitur, debet retinere (quamdiu de ejus improbabilitate non constat) quoties libera facultas variandi sententiam resultat in præjodicium tertij; quia eo modo fraudaretur jure suo, quod jus babet non probabile, sed certum ad aliquid exigendum. Vnde licèt liberum sit vnicuique accipere pro regula quodlibet horologium, non tamen est liberum recedere ab illo in præjudicium tertij, quia eo ipso, quod voum horologium accipit, videtur renunciare omnibus aliis, & se habere perinde ac si noo esset vllum aliud. Cùm ergo in nostro casu superior ex vi duplicis præcepti habeat jus certum, vt post comestionem hodiernam homo nihil comedat ante communionem crastinam : quo jure fraudaretur, si homo,

juxta

juxta primum horologium cœnet post mediam noctem, & juxta secundum celebret eras, non debet concedi talis libertas; sed dicendum, quod eo ipso, quod vult homo accipere primum horologium pro regula ad cœnandum, obligat se implicitè ad sustinendam illam regulam, quandiu de ejus errore non constat, ne superior fraudetur iure suo, quod habebat ex complexione vtriusque præcepti, vt homo nihil comederet ante communionem crastinam, post prandium, vel refectiunculum hodiernam. Hæc, & alia habet, & docet Lugo *loc. cit.* Lege illum, & lætaberis valde. Sic etiam tenet me citato, D. Didacus Narbona *vbi suprà n.* 22. & me citato, Diana *part.* 10. *tract.* 15. *resol.* 29.

QVÆSTIO VII.

An vbi est tantùm vnum horologium, si duodecima hora noctis sonare incipiat, debeat qui crastino Eucharistiam sumpturus est, statim in prima pulsatione à cibo, & potu cessare?

Affirmant Sanchez *lib.* 2. *de Matrimon. disp.* 41. *n.* 40. Sancius *disp.* 42. *n.* 19. Trullench *lib.* 3. *Decalog. cap.* 2. *dub.* 4. *n.* 8. Castro Palao *de Conscientia dubia tract.* 3. *disp.* 3. *punct.* 8. *n.* 10. *ad* 3. Villalobos, Fagundex, & Diana *loc. cit.* omnes per hæc verba. Si in vna vrbe, vel oppido vnum tantùm horologium esset, & vbi prima hora noctis sonare cœperit, aliquis biberet, licèt quando sonaret pulsus vltimus desiisset bibere, non posset die sequenti communicare. Quia cum primus horæ sonat, jam est hora completa, & horologium tantum est testis id indicans, Quod si diuersi sunt pulsus, id euenit, quia nequit vno pulsu hora duodecima indicari, sicut vno pulsu hora prima. Sic prædicti Doctores. Quibus adde Ioannem de Lugo *disp.* 15. *n.* 37. prædictis verbis hæc sequentia iungentem. Quod quidem in rigore verum existimo, non solùm de pulsu, quo horæ designantur, sed etiam de illo, quo priùs designantur quadrantes horæ; solent enim antequam detur signum horarum, sonare pulsus minores pro quadrantibus, ita vt ante sex, vel duodecim pulsus pro horis, sonent quatuor pulsus leniores ad designandos jam esse finitos quatuor horæ quadrantes, & postea majori sono designantur duodecim horæ. Consequenter ergo fatendum est, horam esse finitam, & medium noctis designari vbi primum cœpit sonare primus pulsus pro quatuor quadrantibus; quia ex illo puncto incœpit tempus horæ sequentis. Hæc Lugo. Sed meo videri scrupulis plena, & à praxi aliena. Et ita hoc additum minimè placet Ægidio Trullench: Quia, inquit, etsi mathematicè, & in rigore Theologico verum videatur, quia tamen moraliter pulsus leniores, seu minores quadrantis, & primus pulsus horæ majoris computari possunt pro vnico tempore, & quasi complete totam horam vsque ad primum pulsum horæ majoris: ideo probabiliter existimo dici posse, non violati jejunium vsque ad primum pulsum horæ majoris; quod quidem piè credi potest de pientissima Matre Ecclesia, nolléque ob tam breue, & quasi imperceptibile tempus priuare fideles sacra communione. Hucusque Trullench, & bene, si consequenter.

Consequenter ergo, & mihi probabilius respondeo, non debere necessariò cessare in prima pulsatione à cibo, & potu, et crastino suscipere Eucharistiam posse, sed optimè posse manducare, & bibere vsque ad vltimum pulsum horæ duodecimæ, & sequenti die communicare.

Primò, quia horologium (vt prædicti Doctores fatentur) est testis nobis, quæ hora diei, aut noctis sit indicans: at hoc nequit nobis indicare, nisi per determinatos, & assignatos pulsus: ergo quovsque omnes illos dederit, non erit nobis testis horæ, quam nobis indicat. Confirmatur, quia horologium datum est nobis in signum temporis, aut horæ diei, & noctis: sed nequit esse nobis signum mediæ noctis per vnicum pulsum, sed per duodecimum (vt ipsimet contrarij docent) ergo quovsque omnes illos dederit, non erit signum mediæ noctis: ergo vsque ad illud tempus optimè poterit quis edere, & die sequenti communicare; cum id possit vsque ad mediæ noctis signum, quod non datur vsque ad vltimum duodecimum pulsum horæ.

Secundò, quia licèt verum sit, quod cùm primus pulsus horæ sonat (imò & primus pulsus pro quatuor quadrantibus, vt bene in hoc Lugo) jam sit completa hora mathematicè, physicè, vel secundùm se sumpta, non tamen sumpta vt oportet, moraliter, & vt est nobis signum, quia hoc modo non completur quoadvsque vltimus sonat pulsus: ergo. Confirmatur, quia hora moraliter sumpta non incipit (vt existimant contrarij) primo pulsu horæ, qui est indifferens ad hanc, vel illam horam; sed ex vltimo, qui eam determinat, & durat vsque ad vltimum alterius horæ: ergo. Antecedens probatur, quia vt experientiâ constat, quando quis post mediam noctem Sabbathi carnibus vult vesci, nullo modo id facit quoadvsque vltimum horæ duodecimæ audiat, & enumeret pulsum: Ergo hora moraliter sumpta, ab vltimo vnius horæ pulsu, vsque ad vltimum alterius computatur: Ergo, &c.

Tertiò sumo argumentum ex concessis ab Ægidio Trullench (cui consentit & Diana *part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 34.) Quia, si probabile sibi, & meritò videtur, quod non violet jejunium ille, qui post primum pulsum minorem quadrantis edit, aut bibit aliquid vsque ad primum pulsum horæ majoris, eo quòd moraliter pulsus minores quadrantis, & primum horæ majoris pulsus pro vnico tempore computari possunt, &c. probabile etiam sibi videri debet, propter easdem rationes, non violari jejunium ab illo, qui post primum pulsum horæ majoris edit, aut bibit aliquid, vsque ad pulsum vltimum ejusdem horæ. Quia (vt vtar verbis ejusdem Trullench) licèt mathematicè, & in rigore Theologico, cum incipit pulsari primus pulsus horæ majoris, jam sit completa hora duodecima noctis, & incipiat alia hora alterius diei: tamen, quoniam moraliter omnes pulsus horæ majoris computari possunt, imò & debent pro vnico tempore, & quasi completi tota hora per vltimum pulsum, ideo probabile existimari debet, non violari jejunium vsque ad vltimum pulsum horæ majoris. Addo, quia id etiam piè credi potest de pientissima Ecclesia Matre, nolléque ob tam breuissimum tempus priuare fideles sacra communione: ergo Ioannes Ægidius (& cum illo Diana) aut concedat, nostram sententiam esse probabilem, aut tueatur omnino sententiam Pat. Ioannis de Lugo.

Quartò, quia mirum est profectò (secundùm probabiliorem opinionem) quod vbi sunt diuersa horologia, licitè possit quis, postquam aliquod eorum horam duodecimam sonuerit, edere, & bibere (& multoties per spatium vnius quadrantis, aut dimidiæ horæ, vt experientia docet) donec aliud horologium sonet, & crastino communicare; & quod non possit edere, & bibere vbi est tantùm vnum horologium, donec illud perfectè, & complete sonet horam duodecimam, denique nobis signum mediæ noctis per duodecim pulsus, per quorum vltimum nobis

finitur vna, & incipit altera hora? Quis hoc tationabiliter audiens non mitabitur? Optimè ergo poterit quis edere, & bibere vſque a vltimum pulſum horæ duodecimæ, & die ſequenti communicare.

Nec contra hoc obſtat, Eccleſiam ad Euchariſtiæ ſumptionem jejunium petere naturale, quod non poteſt dari, niſi toto tempore phyſico antecedenti ſumptionem Euchariſtiæ, ſuſceptutus ſit jejunus: ſed non eſt jejunus toto tempore phyſico antecedenti, ſi poſt inceptam dictæ diei horam primam comedit, vel bibit: ergo non poterit communicare. Nam hæc obiectio nulla redditur ex eo, quod Eccleſia, quæ tale jeiunium præcepit, id facit juxta ſigna moralia, nempe horologia, quæ per primum pulſum non indicant horam determinatam, ſed potiùs, imò tantùm per vltimum. Sic aliqui Doctores Complutenſes à me conſulti, præcipuè Pater Magiſter Benauides Ordinis Carmelitarum publicus in Academia Sacræ Theologiæ meritiſſimus moderator, qui affirmauit, non ſolùm probabilem, ſed veriſſimam ſibi hanc noſtram ſententiam videri. Pater Magiſter Chryſoſtomus Cabero, doctiſſimus, & amiciſſimus, & in eadem Academia publicus Theologiæ profeſſor. Necnon duo præclariſſimi virtute, & litteris fratres, Doctor Don Ioannes Narbona, & Don Didacus de Narbona, & alij docti Iuniores.

Et poſt hæc ſcripta, imò jam in Typographia, vt typis mandarentur, inueni apud Dianam quendam Doctorem hanc noſtram ſententiam probabilem judicantem, & cum illo ipſemet Diana *parte 6. tractatu 6. reſolut.* 34. per hæc verba: Non deſinam tamen hic aduotare, affirmatiuam ſententiam probabilem eſſe ſecundùm opinionem Martini Breſſeri Societatis Ieſu, de conſcientia *lib. 4. cap.* 11. *n.* 107. vbi ſic aſſerit: Probabile videtur, horam duodecimam durare moraliter vſque ad vltimum ſonum, adeoque interim bibentem, & comedentem non violare jejunium, vel naturale, vel Eccleſiaſticum ſequentis diei. Sic ille. Et ſic me ad longum citato, Doctiſſ. Narbona *tom.* 2. *Hora* 12. *à num.* 13. necnon latè Paſqualig. *in deciſion. moralib. tract. de jejun. natur. deciſ.* 338. Dicaſtillo *tract* 4. *cit. diſp.* 9. *dub.* 7. *q.* 1. *num.* 265. *in fine*, Thomas Hurtad. *tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 3. *num.* 86. & alij apud Dianam oppoſitum tenentem *part.* 10. *tract.* 13. *reſol.* 54.

QVÆSTIO VIII.

An reliquiæ ex cœna inter dentes remanentes, ſi non caſu, ſed ſponte, & aduertenter degluttiantur, impediant communionem?

AFfirmant Vaſquez *diſp.* 211. *cap.* 4. *n.* 30. Nuño *quæſt.* 80. *art.* 8. Suarez *diſp.* 68. *ſect.* 4. *ante* 3. *concl.* Bonac. *diſp.* 4. *ſect.* 6. *punct.* 2. *num.* 6. Filliuc. *tract.* 4. *num.* 236. Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *num.* 18. Fagundez *præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 11. quamuis *n.* 15. contrarium innuat. Hurtado *diſp.* 6. *de Euchar. diff.* 15. Ioannes Præpoſitus 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 8. *dub.* 1. Sancius *diſp.* 42. *num.* 20. Palud. *diſt.* 8. *quæſt.* 2. *art.* 2. Lugo *diſput.* 15. *num.* 36. & Thom. Hurtad. *tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 8. *num.* 256. & 260. & alij exiſtimantes, non impedire communionem caſu, quo degluttiantur.

Sed probabiliùs reſpondeo, non impedire, etiamſi aduertenter deglutiantur. Quia trajectio talium reliquiarum potiùs pertinet ad manducationem præcedentis diei, quàm præſentis: ergo nullo modo impedire poſſunt communionem. Sic Henriquez *lib.* 8. *cap.* 10. *num.* 4. *litt. V.* Tabiena *verb. communicare.* Ægid. *quæſt.* 80. *art.* 8. *num.* 47. Adamus *quæſt.* 8. *num.* 79. Oebagau. *tractat.* 2. *de Euchar. quæſt.* 12. *num.* 6. Granado *tract.* 10. *diſp.* 8. *n.* 4. & apud ipſum Sotus *diſt.* 12. *q.* 1. *art.* 8. *ad* 4. Caiet. *verb. Communio*, Valentia *punct.* 3. Petrus de Ledeſma *cap.* 13. *de Euchar.* Philibertus *tract.* 3. *de Sacrif. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 9. *pag.* 432. & eſſe ſententiam probabilem affirmant Suarez *loc. cit.* Cruz *de Euchariſtia, quæſt.* 5. *dubit.* 4. *concluſ.* 2. & Diana 3. *part. tract.* 4. *reſol.* 104. Sic tenet nouiſſimè Paſqualigus *tract. de jejun. natur. deciſ.* 322, per hæc verba: Hanc poſteriorem ſententiam abſque vlla reſtrictione cenſeo poſſe amplecti abſque vllo ſcrupulo. Non enim deglutiuntur actione manducatiua, quia non aſſumuntur ab extrinſeco, ſed immixtæ ſaliuæ, & ideo non ſe habent per modum cibi: quod verum eſt etiamſi in lingua ſenſibiliter ſentiantur: quia ſaliua quoque ſenſibiliter ſentitur, & tamen non tenemur ſpuere: ſenſibiliter enim ſentiri, non conſtituit rationem cibi, aut manducationis. Accedit etiam, quod illæ reliquiæ habentur vt cibus jam manducatus: quia ſunt ille cibus, qui pridie fuit ori impoſitus, dentibus contuſus; & per accidens eſt, quod ſimul cum alio cibo non fuerint tranſmiſſæ in ſtomachum, ſiquidem aderat intentio tranſmittendi, & actio etiam ordinata ad tranſmittendum: & proinde habent moralem connexionem cum cibo præcedentis diei, & ideo tranſmiſſio ipſarum in ſtomachum non eſt noua comeſtio. Hæc Doctus Paſqualig. Quæ faciunt valdè pro his, quæ contra ipſum dicenda ſunt *infrà, q.* 18.

QVÆSTIO IX.

An ſi quis per nares aquam, vel quid ſimile attrahat, & poſtea in ſtomachum trajiciat, vel deglutiat ſanguinem dentium, aut alium humorem de capite in os cadentem, vel è naribus in os effluentem, maneat impeditus à Communione?

REſpondeo negatiuè, quia non frangit jejunium naturæ, cùm nullum horum tranſmittat actione vitali per modum cibi, vel potus, ſed per modum ſaliuæ, vel reſpirationis attractiuæ: Ergo poteſt communicare. Sic S. Th. *q.* 80. *art.* 8. *ad* 4. Nauar. *cap.* 21. *n.* 53. Suar. Tabiena, Henriq. Bonac. Fagund. Hurtado, Filliuc. *loc. cit.* P. Ledeſma *loc. cit. concl.* 4. Granado *loc. cit. n.* 7. Philibert. *loc. cit. n.* 8. Sà *v. Euchar. n.* 17. Valentia *diſp.* 6. *q.* 8. *punct.* 3. & Lugo *diſp.* 15. *n.* 34. & me citato D. Didacus Narbona *tom.* 1. *Hora* 2. *num.* 35. *in fine*, Dicaſtillo *loc. cit. n.* 281. Paſqualig. *deciſ.* 318. & penes ipſum Diana *p.* 5. *tract.* 13. *reſ.* 1. Cœleſtinus, & Barthol. à S. Fauſto.

QVÆSTIO X.

An ſumptio tabachi in folio, puluere, vel fumo impediat Communionem.

AFfirmant Antonius de Leone *in qq. moral. de chocolate, part.* 2. §. 4. *n.* 10. In cuius ſententiam videtur inclinare Franciſcus de Nigro *in addit. ad Ruyz, part.* 1. *præc.* 4. *n.* 32. *q.* 18.

Sed longè probabiliùs reſpondeo: non impedire Communionem, quia quocumque modo ex dictis tabachus ſumatur, non ſumitur per actionem, quæ ſit comeſtio, vel potatio: ergo per illam non frangitur jejunium. Sic docet, & ex aliis latè, & benè probat Diana 5. *part. tr.* 14. *reſ.* 1. & conſtat ex dictis. Tenetque nouiſſimè, me citato, Narbona *n.* 32. *cit.* Præpoſitus, Hieronym. Garcia, & alij apud ipſum, Paſqualig. *dec.* 333. & 334. vbi optimè hanc noſtram ſententiam probat. Lege Dianam *part.* 10. *tract.* 16. *reſol.* 23. & Cardin. Lugum *in Reſponſ. moral. lib.* 1. *dub.* 9.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XI.

An saltem si quis biberet sanguinem ex propria vena, aut proprio vulnere extractum, maneret à Communione impeditus?

NEgant adhuc aliqui, quos suppresso nomine citat Lugo *disp.* 15. *n.* 35. *pag.* 474.

Sed certissimè respondeo: quod maneret. Quia in eo casu verè transmitteret illum sanguinem per modum cibi, vel potus, cùm alterabilis, sit postea virtute stomachi, sicut alij cibi. Sic Lugo *loc. cit.* & Dicastillo *loc. cit. num.* 281. qui bene id limitat, nisi aliàs in casu quo quis sugeret ex vulnere sanguinem, vt extraheret illum, vt curetur meliùs vulnus, & postea exspuat; fortè tamen adhæsit aliquid linguæ, quod per modum saliuæ transeat cum saliua præter intentionem.

QVÆSTIO XII.

An si quis traiiciat aliquas guttas aquæ præter intentionem, dum os abluitur, maneat etiam à Communione impeditus?

AFfirmat Sancius *in Selectis disp.* 41. *n.* 21. qui & citat pro hac parte Suarium *disp.* 88. *sect.* 4. Ægidium *q.* 80. *n.* 48. & dicit esse communem.

Sed æquè probabiliter respondeo: non manere impeditum, quia hæc guttarum trajectio, cum fiat per modum saliuæ, non frangit jejunium naturæ. Sic Vega 1. *part. Summæ casu* 23. Rodriguez 1. *part. cap.* 66. *concl.* 3. Filliuc. *tract.* 4. *num.* 136. & 137. Bonac. *loc. cit.* Granado *tract.* 10. *disp.* 8. *num.* 4. Lugo *disp.* 15. *num.* 33. Philibert. *loc. cit. num.* 9. *pag.* 432. Sà *loc. cit.* Imò idem sentiunt Suarez, & Ægid. *loc. cit.* cùm solùm à Communione impedire dicant trajectionem aquæ, vel vini in quantitate magna, etiam casu, in quo contra voluntatem traiicientis fieret. Sic etiam Azor. *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 30. *quæst.* 2. *v. Quæres etiam*, & apud ipsos D. Thom. Sylvester, & Palud. & etiam Dicastillo *tract.* 4. *de Euchar. disp.* 9. *dubit.* 17. *quæst.* 3. qui hoc rectè probat ex Rubrica Missalis §. *de defectib. in celebratione Missarum occurrentibus.* Latè Pasqualigus *dec.* 323. & Thom. Hurtad. *tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 8. *n.* 256. & penes ipsum D. Thomas.

QVÆSTIO XIII.

An si quis trajiciat aliquod officulum, chartam, frustulum ligni, aut aliquid ex vnguibus, vel quid simile non comestibile, possit Eucharistiam suscipere?

NEgant Henriquez *lib.* 8. *cap.* 49. *num.* 2. & *lit. O.* Nuñus *quæst.* 80. *art.* 8. Reginald. *lib.* 29. *num.* 118. Nald. *verb. Eucharistia, n.* 10. Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *num.* 18. Scortia *de Sacrificio Missæ, libro* 2. *capite* 7. Villalobos *tractatu* 7. *diff.* 39. *num.* 1. Bonac. *d. sp.* 4. *quæst.* 6. *punct.* 2. *num.* 10. & apud illum Suarez, Tabiena, & Azor. Granados *loc. cit. num.* 6. & loquendo de charta, in id inclinat Lugo *disp.* 15. *num.* 32. Philibert. *loc. cit. cap.* 3. *num.* 5. *pag.* 422. & Ochagau. *tract.* 2. *quæst.* 12. *num.* 14. per hæc verba: Verius tamen videtur, nihil ab extrinseco, etiamsi parua materia sit, & non nutriat, sumi posse, quin frangatur hoc jejunium naturale; quia conueniens est, nihil in stomachum priùs traiici, quàm traiiciatur corpus Christi. Sic ille, & nouissimè Thom. Hurtad. *tom.* 2. *tractat.* 11. *cap.* 8. *à num.* 247. citans Vasquium, Lublinum & Fagundez.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse suscipere, quia solùm cibus, aut potus impedit commonionem. Sic Summa Corona *part.* 5. *cap.* 4. *num.* 65. Cruz *de Eucharistia, quæst.* 5. *dub.* 4. *concl.* 2. Ludouicus 1. *part. sum. tract. de Euchar. quæst.* 7. *art.* 10. *diff.* 3. *pag.* 172. Sancius *disp.* 42. *num.* 23. Diana *part.* 2. *tract.* 14. *resol.* 52. & 3. *part. tract.* 4. *resol.* 38. & Lugo *loc. cit. disp.* 15. *n.* 30. & 31. vbi docet, idem esse dicendum & de illo, qui ad occultandos nummos aureos, & occultè transferendos eos deglutiret, vt postea integros, & saluos haberet (quia ille non æstimaretur cibus, sed depositum intra corpus, sicut intra arcam) & de illo etiam, qui acum, vel filum ferreum, aut globum plumbeum per errorem deglutisset. Quod etiam docet ex illo Diana 5. *part. loc. cit. resol.* 1. sic dicens: Et ideo cum dicto de Lugo, contra dictum de Leone, dicendum est, quod si quis deglutiret in magna quantitate nummos aureos, non violaret jejunium, neque jejunium Ecclesiasticum, neque naturale. Et idem dicendum est contra Leonem, de plumbo, & ego addo de officulis aliquorum fructuum, de fragmentis metallorum, de vitro, de lapillulis, ligno duriori, & similibus. Et ratio horum est, quia nomine cibi non intelliguntur nisi ea, quæ per se loquendo alterari possunt à stomacho. Sic Diana, & sic me citato, Narbona *tom.* 2. *Hora* 3. *n.* 9. & Dicastillo *loc. cit. num.* 282.

QVÆSTIO XIV.

An mulieres terram comedentes possint post eius sumptionem communicare?

NEgant omnes Doctores pro contraria sententia *quæstione præcedenti citati*: & etiam Cruz *loc. cit.* Granado *loc. cit. num.* 6. & Diana 2. *part. tract.* 14. *resolut.* 52. & sub dubio relinquit Lugo *loc. cit. n.* 32. *pag.* 475. & tenet expressè Anton. de Leon *loc. cit.* & vt probabile solùm Dicastillo *num.* 282. *cit.* Thom. Hurtad. *loc. cit. n.* 255. dicens oppositum esse improbabile, sed improbabile est dictum.

Sed consequenter loquendo æquè probabiliter respondeo: posse communicare, quia (vt nuper est habitum) sola materia comestibilis impedit Communionem, cùm ipsa sola (vt bene probant Lugo *num.* 31. & ex illo Diana 5. *part. tract.* 13. *resolut.* 1.) frangat jejunium naturale. Nec quidquam in hac materia obesse, aut prodesse potest intentio. Quia intentio, vt probè Diana, non potest facere de non cibo cibum. Sic Sancius, & Ludouicus *loc. cit.* & Ledesma *cap.* 23. *de Eucharistia*, quatenus generaliter docent, rem comestibilem tantùm impedire Communionem. Imò & Diana 3. *part. tract.* 4. *res.* 38. jam sibi contrarius nostram docet sententiam. Nam inquirens, an manè comedens chartam, cretam, &c. possit Eucharistiam suscipere, affirmatiuè respondet: creta autem apud nos, & apud Calepinum, terram significat. Ergo certè idem conuincitur contra ipsum, & Lugum, ex doctrina eorum *quæst. præcedenti* tradita; si enim ingenuè fateotur, posse Eucharistiam sumere illum, qui antea aliquid plumbi, auri, &c. manducauit, cur non id ipsum concedent illi qui aliquid terræ sumpsit? Sic etiam Pasqualig. *in decis. moral. decis.* 315. *pag. mihi* 294. vbi id docet etiam casu, quo mulieres terram comedant vel ob minuendum colorem, vel ob delectationem.

QVÆSTIO XV.

An si quis officula aliquorum fructuum comederet, aut auellanam cum cortice, maneret à Communione impeditus?

NEgat Lugo *disp.15. n.* 33. loquendo de officulis fructuum. Quod si consequenter, etiam negare debet loquendo de auellana cum cortice, cum dicat, regulam esse vniuersalem, quod ea quæ integra emittuntur in excrementis, eo quòd nullo modo possint ab humano stomacho alterari, & concoqui, non violant jejunium naturale. Sic etiam docet Diana *5.part.tract.13.resol.1.*

Sed longè probabiliùs respondeo: verè manere impeditum, quia prædicta materia ex se, & per se verè est comestibilis, & alterabilis à stomacho, licèt forsassis per accidens ratione corticis non sit. Sic Sancius *in Selectis disp.42. num.23.* Nec fundamentum Lugi est solidum; illud enim piper, & allium falsificant, vt experientia docet. Sic etiam Thom. Hurtad. *n.155. cit.* dicens sententiam Dianæ esse omnino improbabilem, sed rigidè; citat autem hic author Sancium pro opposita sententia, sed malè.

QVÆSTIO XVI.

An impeditur à Communione ille, cui in apertum os musca ingreditur, & eam cum respiratione trajicit?

AFfirmant aliqui apud Ioannem de Lugo *loc. cit.* & in id inclinat valde Granado *tract.* 10. *disp.*8. *num.*8.

Sed probabiliùs respondeo: non impediri à Communione, quia illa actio non est verè comestio, sed respiratio. Sic Lugo *cit. num.*24. & Suarez apud ipsum, Reginald. *lib.*29. *n.*119. Fagundez *prac.*3. *cap.5.n.*14.Diana *part.5. tract.5.res.*12. & Dicastillo *tract.4.de Eucharist.disp.9. dub.17.q.3.n.*279.

QVÆSTIO XVII.

An si quis masticans buccellam panis, audiat primum (vel in nostra opinione vltimum) pulsum horæ duodecimæ noctis, teneatur statim illam de ore ejicere, si die sequenti communicare velit?

AFfirmant Sancius *disp.*42. *n.*20.Diana 2. *part. tract.*14. *resol.* 51. *&* 5. *part. tract.*4. *resol.*36. Lugo *disp.15.num.26.pag.*474. Ægid.*quæst.*80.*art.*8. *num.*49. & debent sentire (vt notat Sancius) omnes Doctores asserentes, non posse Eucharistiam suscipere illum, qui data opera reliquias cœnæ diei antecedentis trajecit: Sunt autem Vasquez, Suarez, & alij *citati suprà quæst.*7.

Sed æquè probabiliter respondeo: non teneri, sed posse prædictam buccellam panis in stomachum trajicere,& crastino communicare. Primò, quia trajectio dictæ buccellæ panis potiùs pertinet ad manducationem præcedentis diei, quàm præsentis. Secundò, quia buccella non imponitur hodie ori ab extrinseco, sed quicquid non imponitur hodie ori ab extrinseco, non impedit Communionem, vt docent D.Thom. *in* 4. *dist.*8. *quæst.*1. *art.*4. *quæst.*2. Ægid. *quæst.*80. *art.*8. *num.*47. & Diana 3. *part. tract.*4. *resol.*37. ergo. Sic Doctores statim *citandi*, & debent docere omnes qui affirmant, non frangi jejunium naturale per trajectionem voluntariam reliquiarum cibi præcedentis diei. Sunt autem Henriquez, Tabiena, Ægid. Ochagauia, & alij citati *quæst.*7. licèt Ægidius hoc non concedat; sed certè non consequenter. Lege pro hac sententia Pasqualigum *decisione* 338. *a num.*6.

QVÆSTIO XVIII.

An si aliquis ante mediam noctem aliquid sacchari ori imponat, paulatim trajiciendum, & partim ante, & partim post mediam noctem trajiciat, possit in crastinum communicare?

NEgant Suarez *disp.*68.*sect.*4. Vasquez *disp.*211. *cap.*3. *num.*21. Filliucius *tract.*4. *num.*236. Reginald. *lib.* 29. *num.* 119. Ægidius *quæst.* 80. *art.*8. *num.*48. *&* 49. Syluius *ea quæstione*, Molfes. *tract.*3. *cap.* 10. *num.* 12. Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 6. *punct.*2. *num.*7.quos citat, & sequitur Diana 2.*part. tract.*14. *resol.*59. *& part.*6. *tract.*7.*resol.*15. & penes ipsum Fagundez,Perficus,& Ioan. Vuigers.Sancius *disp.*42. *num.* 21. Hurtado *disp.* 9. *diff.* 15. Lugo *disp.* 15. *num.*26. *pag.*474. *&* *num.* 37. *pag.* 476. Philibert. *tract.*3. *de sacrificio*, *part.*3. *cap.*3. *num.*6. *&* 7. Granad.*tract.* 10. *disp.*8. *num.*4.*pag.*1007. fine, & communis, vt ait Pasqualig. *tract. de jejun. naturali*, & Thom. Hurtad. *loc. cit.* dicens oppositum non esse probabile: sed de censura huius authoris non est multò curandum, quia ad id est pronus, & absque sufficienti ratione id sæpius facit.

Affirmant verò absolutè Tabiena *v. Communicare*, §.49. & Bartholom. ab Angelis *in exam. Confess. dial.*4. §.214. *lit. A*, & nouissimè Stephanus Bauny *in Theolog. Morali, part.*1. *tract.* 10. *quæst.* 22. apud Dianam *loc. cit.* Cui sententiæ fauent apud eundem Durandus, Gabr.& Palud. Et hæc sententia mihi videtur æquè probabilis, si intentio sumentis sacchatum sit, vt totum ante mediam noctem (non partem ante, & partem post mediam noctem) liquefiat, & degluriatur: nam in hoc casu, si aliquid sacchari post mediam noctem superfit, tanquam reliquiæ cœnæ diei præcedentis reputandum est; cum ex intentione sumentis, & communi sensu hominum illa comestio absoluta fuerit ante mediam noctem. Militant etiam pro hac sententia rationes adductæ pro nostra *quæstione præcedenti*, vt constat, & *quæst.*8. Nam vt bene vidit Doctissimus Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 9. *dubit.*17.*quæst.*3. *num.*283. in hac quæstione philosofophandum est sicut de reliquiis cibi præcedentis diei, cum sit eadem ratio. Ex quo constat, non esse consequenter loquutum Pasqualig. cum aliis *quæst.*8. *cit.*

QVÆSTIO XIX.

An si quis deglutiat aliquid comestibile, & postea illud euomat, possit eo die communicare?

REspondeo: non posse, quia verè communicaret post sumptionem cibi, & potus. Sic Henriquez *lib.*8. *cap.*49. *num.*2. Bonac. *disp.*4. *quæst.*6. *punct.*2. *num.*10. Philibertus *tract.*3. *part.*3. *cap.*3. *num.*5. *pag.*432. & est communis.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XX.

An Sacerdos non ieiunus possit celebrare ad conferendum viaticum infirmo morti proximo, si careat hostiis consecratis?

AFfirmant Maior *in 4. dist. 19. q. 3. ad 5.* Zanard. *in director. confess. part. 1. tract. 2. de Euchar. cap. 7.* Zambrao. *in decis. cas. cap. 4. de Euchar. dub. 6. num. 3.* Philiarcut *de officio Sacerdotis, tom. 1. part. 1. lib. 2. cap. 2.* Heredia *in disp. mixtis, tit. de Euchar. dist. 2. punct. 8. dub. 2. n. 8.* Petrus Matt. *in Annotat. ad Rubricas Missalis, part. 1. cap. 9. n. 1.* & probabile id vocant absolutè Filliucius *tract. 4. cap. 8. num. 242.* & Lugo *disp. 13. num. 67. pag. 482.* & cum limitatione, scilicet si moriturus aliud Sacramentum suscipere non possit, & scandalum cesset, Layman *lib. 5. tract. 4. cap. 6. n. 20. & 21.* & Philibert. *loc. cit. n. 13.* Suarez *disp. 68. sect. 5.* Victoria, & Victorellus statim *citandi*, & nouissimè in sententiam Maioris valdè inclinat Granados *tract. 10. de Eucharistia, disp. 8. n. 12. in fine*, & tenet expreßè Torrebl. *lib. 2. pract. cap. 7. n. 52. 53. & 54.* qui & citat pro se Ægidium *de Sacram. q. 83. art. 2. dub. 3. num. 215.* sed omninò malè; nam ibi clarè supponit, Sacerdotem ad iterum celebrandum debere esse jeiunum, vt ait *n. 214.* & in casu nostræ quæstionis oppositum expreßè docet *quæst. 80. art. 8. n. 56. pag. mihi* 279. Tenet tamen hanc sententiam Thom. Hurtad. *tom. 2. tract. 11. cap. 9. resol. 8. n. 306. & 311.* Quia (inquit) suscipere Viaticum est præceptum diuinum: celebrare autem Missam in jeiunio, est præceptum humanum: ergo licebit Sacerdoti non jeiuno celebrare, vt Proximus diuinum præceptum adimpleat. Ita ille. Et licèt hæc sententia sit probabilis, & in praxi amplecti possis;

Sed probabilius respondeo: non posse, quia licèt præceptum sit diuinum, vt in articulo mortis Eucharistia recipiatur, id tamen locum habet, quando reuerenter, & decenter, & juxta ritum ab Ecclesia præscriptum confici, & sumi potest. Sic Palud. *in distinct. 8. q. 1. art. 1.* P. Ledesma, Nauarr. Tolet. Syluius, Armilla, Syluest. D. Anton. Henriquez, Victoria, Soto, Fagund. Homobonus, Ægid. Hurtado, & Suarez, quos omnes refert, & sequitur Diana *2. part. tract. 14. resol. 66. & 3. part. tract. 4. resol. 33. & 4. part. tract. 4. resol. 104. & 5. part. tract. 3. resol. 35.* O bone Pater, cur non etiam id ipsum in sexta repetisti parte? Vasquez *disp. 211. cap. 5. n. 60.* Qui oppositam sententiam improbabilem (sed immeritò) dicit. Possevin. *cap. 8. num. 32. alias 25.* Victorell. *in Append. 1. ad cap. 8.* eiusdem Possevini: Lugo, & Philibertus *loc. cit.* Bonac. *disp. 4. q. 6. punct. 2. n. 24.* Ludouicus *in 2. tom. summ. art. 4. de Communione, num. 8. fol. 72.* sibi postea contrarius.

An autem ad euitandum scandalum, si oriretur, posset quis in dicto casu non jeiunus celebrare? Negat adhuc Nauar. *cap. 21. num. 53.*

Sed probabilius respondeo: posse in eo casu, quia jure naturæ scandalum vitare tenemur. Sic Ægid. *loc. cit. n. 56. & 60.* & alij, & constabit ex dicendis *infrà quæst. 23.* & idem sentit Thom. Hurtad. *loc. cit. n. 317. & 318.* vbi docet, quod casu quo Parochus nocte Natalis Domini post primam Missam dictam sumat ablutionem, possit, & debeat iterum celebrare, ad vitandum scandalum. Ita Angles *in 4. quæst. de suscipient. Euchar. art. 6. difficult. 1. concl. vnica*, vbi sic loquitur: Vnde manifestum est, quod si in aliquo oppido esset vnus tantum Sacerdos, qui in die Natalis Domini post mediam noctem jejunium naturæ soluisset, neque reperiri posset Sacerdos, qui Missam celebraret, teneretur profectò rem sacram facere, ne populum scandalizaret, cum ei ex officio celebrare incumbit. Huc vsque Hurtadus. Et vt vides, diuersum casum assignat Angles, quàm ille. Cui faciliùs assentior.

QVÆSTIO XXI.

An saltem ex dispensatione Episcopi, aut cujusvis alterius Prælati inferioris Papâ, possit Sacerdos non jejunus sacrificare ad conferendum Viaticum?

AFfirmant Palaelos *in 4. distinct. 9.* & alij, quos suppresso nomine refert Azor *tom. 1. lib. 10. cap. 30. q. 2. in fine*, & tenet Thom. Hurtad. *loc. cit. num. 306.*

Sed certissimè respondeo: non posse, quia in hoc casu, vel præceptum celebrandi jejunè non obligat, vt valdè probabiliter docent DD. primæ sententiæ *quæstionis præcedentis*, & sic nulla est necessaria dispensatio; vel obligat, vt nos probabiliùs diximus, & sic nullus Prælatus inferior Papâ potest dispensare, cum sit præceptum vniuersale totius Ecclesiæ: ergo. Sic Nauar. Suarez, Azor, Fagundez *loc. cit.* & omnes communiter.

QVÆSTIO XXII.

An Sacerdos ad dandum Viaticum infirmo alioquin absque Eucharistia, aut alio Sacramento morituro, possit priuatim consecrare dicendo sola verba consecrationis, etiam panem fermentatum, absque altari, & sine vestibus sacris?

AFfirmat Maior *in 4. dist. 19. q. 3. ad 5.* apud Suar. *vbi infrà*, cui adhæret nouissimè Ludou. de S. Iuan *in sua Summ. parua, art. 4. de Communione infirmorum, fol. 74. dub. 19.* Cuius titulus est [Podrà el Cura para comulgar à vn enfermo consagrar vna particula sin celebrar, ò para comulgarse à si mismo, ò por otra causa semejante: *Et respondet sic.* En esta caso de articulo de muerte, y no auiendo mas de vn solo Sacerdote, y esse ciego, y sordo, que no puede oyr de confession, ò si fuesse mudo, que aunque oye, no puede absoluer; en este caso puede consagrar vna particula, y teniendo el tal enfermo contricion, comulgarle.] Sic Ludouicus: quod & repetit *n. 20.* vbi citat pro hac sententia Sotum *in 4. dist. 12. art. 4. fine*, & benè; nam hæc ibi habet. Item & Sacerdos ipse jamjam moriturus, qui non haberet alium, cui confiteretur, posset ipse consecrare, & sumere Sacramentum. Sic Sotus, & innuunt id esse probabile Victoria *de Euchar. num. mihi* 83. Viuald. *de Euchar. num. 156.* & Philibertus *tract. 3. part. 3. cap. 3. num. 13.*

Sed certissimè respondeo: non posse. Primò, quia sic habetur expreßè *in cap. Comperimus, de Consecratione dist. 2.* Secundò, quia etiam est contra jus diuinum consecrare panem sine vino, aut è contra, vt dicemus *infrà tract. 4. de Sacrificio Missæ, disp. 1. q. 17.* Sic Suar. *disp. 66. sect. 5.* Vasquez *disp. 211. cap. 5.* Victoria, Viuald. & Philibertus *loc. cit.* Lugo *disp. 15. num. 61. & 68.* Cornejo *3. part. quæst. 74. tract. 4. dub. 2. pag. 316. 317. & 319.* Layman *tract. 4. cap. 6. num. 21.* Granad. *tract. 10. cit. disp. 8. num. 12. pag. 1009.* & Ægidius *quæst. 80. art. 8. num. 54. pag. 276.* vbi sic ait: Dubitatur secundò, vtrum quando deest hostia quæ morituro detur, ne cogatur sine Viatico discedere, possit Sacerdos non jejunus celebrare? Ma-

jor apud Patr. Suarem hic *disp.68.sect.5.* putat, tunc Sacerdotem posse sine vlla ceremonia accipere panem, eumque secretò consecrare, ac ægroto porrigere. Sed hoc apud eum reperire non potui, & sine vlla probabilitate contra communem omnium aliorum sententiam dicitur. Sic ille, & communis. Sic etiam Dicastillo *tract.4. de Euchar. disp.9. dub.16. quæst.6.* qui oppositum improbabile putat, vt etiam putat Thom. Hurtad. *tract.11.cit.cap.9. resol.8. n.309.* licèt *n.321.* sustineat posse Sacerdotem in casu dicto consecrare panem fermentatum; non verò sine vestibus sacris: quia habere (ait) Sacerdotes priuatas vestes ad offerenda sacrificia, est de jure gentium: benè verum est, quod poterit sine eo, quod hæ vestes, seu vasa consecrata sint. Ita Thomas. Cui assentior consequenter.

QVÆSTIO XXIII.

An quando Sacerdos, loco vini aquam in Calice posuit, si antequam illam traijciat, esse aquam gustu percipiat, possit eam deglutire, & de nouo vinum apponere, consecrare, & sumere?

NEgant Directorium *lib.1.tit.7.* Angel. *verb. Missa, n.7.* Syluest. *Euchar.2.§.10.* Rosella §.50. & Tabiena §.33. apud Henriquez *lib.8. cap.50. n.3. lit. N. & lib.9. cap.37. num.3. & in marg. lit. F,* & Barth. ab Ang. *de Missa dialogo 5.* existimantes, in tali casu debere Sacerdotem extracta particula, aquam receptam in alio vase euomere, vt jejunus possit vinum consecrare, & sumere. Ita sentit Thom. Hurtad. *tom.2. tract.11. cap.9. num.271.* Qui idem docet casu quo particula Hostiæ calici hæreat: quia tunc, inquit, debet Sacerdos talem particulam labio Calicis propinquare, & ita illam sumere, sine eo quod effundat vinum, vel aquam, vt è calice disjungatur: quia aliàs vltra indecentiam, solueretur jejunium naturale. Ita ille. Cuius fundamento facillimè ex altero eiusdem met authoris fit satis dicendo, sufficere actionem illam sacrificandi in jejunio inchoatam fuisse. Sic loquitur ille *loc.cit.n.175.in fine.*

Sed certissimè respondeo: posse, imò & debere aquam, vt talem cognitam deglutire, & consecrare vinum, & statim sumere: quia in eo casu verè excusatur Sacerdos à præcepto sumendi Eucharistiam jejunus: cum id quod contrarij monent, sine graui irreuerentia, & indecentia fieri nequeat. Sic S. Th. *q.83. art.6. ad 4.* Ledesma *1.part. Sum.cap.25. de Eucharistia, verb. Digo lo quinto.* Cruz *de Sacrificio Missa, q.5. dub.1. concl.5.* Henriquez *loc.cit.* Lugo *disp.15. n.75. pag.483.* Hurtado *disp.4. de Sacr. diff.13.* Cornejo *loc.cit.* Philibertus *tract.3. part.3. cap.3. n.15.* Diana *2. part. tract.14. resol.66.* & alij penes ipsos. Sic etiam Doctiss. Dicastillo *tract.4. disp.9. dub.17. q.6. n.375. & tract.5. disp.4. dub.35. à n.278. vsque ad num.294.* vbi quæstioni propositæ his verbis satisfacit. Respondeo, debere potiùs deglutire (aquam v.g. vel acetum) cum non videatur posse in Calicem spuere, imò nec etiam alibi sine scandalo adstantium: nec præceptum celebrandi cum jejunio obligat cum tanta indecensia, vel scandalo. Sic ille. Ex quo constat idem contra Thomam Hurtadum esse dicendum in casu, quo particula Hostiæ Calici inhæreat; tunc enim effundi potest aqua, vel vinum, vt è Calice disjungatur, & sic decentiùs sumatur à Sacerdote: quod constat ex Rubr. Missalis, & docent Bonac. *de Sacram. disp.4. q.6. punct.2. n.32.* Philibert. Martin. Syluester, & alij apud dictum Thomam, & idem est dicendum in casu, quo particula Hostiæ palato communicantis inhæreat; tunc enim optimè potest, imò & debet sumere aquam, vt possit decenter Hostiam transglutire.

QVÆSTIO XXIV.

An Sacerdos, qui pro vino aquam in Calice apposuit, & sumpsit, debeat necessariò denuò vinum consecrare, & sumere, si hoc fieri nequeat absque graui sui nota, aut graui perturbatione adstantium?

AFfirmat Petrus Cornejo *tract.4. circa q.74. disput.1. dub.2. n.1. & 2. pag.317.* quia etiamsi sequatur (inquit) scandalum, adhuc non licèt relinquere sacrificium imperfectum; cum illud scandalum non esset datum, sed acceptum. Idem insinuat Henriq. *lib.9. cap.37. n.3. fine.* Vnde malè citat illum Fagund. pro opposita sententia.

Sed probabiliùs respondeo, in eo casu non teneri Sacerdotem consecrare vinum, sed posse absque illius consecratione finire Missam; quia præceptum diuinum de sacrificando sub vtraque specie nec obligat cum tanto detrimento Sacerdotis, qui facilè de incuria accusari potest, & deponi; nec cum tanta populi admiratione, seu scandalo, quod jure naturali vitandum est. Sic Maior *dist.19. q.3.* Adrian. *in 4. q.6. de Euchar.* Suarez *disp.43. sect.4.* Fagund. *prac.1. lib.3. cap.5. n.10.* Azor *lib.10. mor. inst. c.39. q.2.* Philibert. *tract.3. de Sacr. part.2. cap.5. n.16.* Hurtado *disp.4. de Sacrif. Missa, diff.13.* & alij, qui idem asserunt in casu, quo Sacerdos per inaduertentiam, aut errorem solummodò panem consecrasset, nec posset absque scandalo adstantium monere, vt deferretur vinum consecrandum; aut quæri illud non posset sine periculo vitæ. Sic autem nouissimè Doctus Dicastillo *tract. 4. cit. disp.4. dub.15. num.280.* & Barth. ab Angelo *dialogo 5. §.634.* & me citato Diana *part.10. tract.12. resol.14.*

QVÆSTIO XXV.

An Sacerdos, qui ante consecrationem panis memoratur, se non esse ieiunum, licitè possit finire sacrificium?

AFfirmant D. Bonau. *in 4. dist.13.* & Angel. *verb. Euchar.2. n.6.* & id esse probabile innuit D. Thom. *3. part. q.83. art.6. ad 2.* & dicit expresse Diana *4. part. tract.4. misc. resol.104. fine.*

Sed longè probabilius respondeo: non posse, sed debere necessariò à Missa desistere, si absque offensione adstantium, aut infamia ipsius Sacerdotis id fieri possit. Sic D. Thom. & Diana *loc. cit.* Syluest. *verb. Euchar.2. q.7. n.9.* Azor *lib.10. cit. c.33 q.2.* Hurt. *loc. cit.* Philibert. *tract.3. part.3. c.3. n.15. fine.* Machado *lib.4. part.1. tract.10. doc.3. n.6.* & communis.

QVÆSTIO XXVI.

An si Sacerdos ante consecrationem morbo, aut morte ab absolutione Missæ impediatur, debeat alter eam Missam finire?

REspondeo: non debere, quia nullo jure ad id cogitur: posset tamen licitè. Sic D. Thom. Sot. Nauarr. Ledesma, Syluest. Angel. & alij, quos citat, & sequitur Henr. *lib.9. c.40. n.4. & lib.8. c.50. n.3.* Nauar. *c.52. n.86.* & communis, & apud Dicastillum *tract.4. disp.9. dub.17. n.478. & tract.5. disp.4. dub.15. n.308.*

QVÆSTIO XXVII.

An saltem si peracta consecratione, pereat, aut deficiat Sacerdos, debeat alter jejunus eam Missam perficere?

NEgant, quod debeat, licèt possit, alius Sacerdos Missam perficere (nisi in casu quo populus adesset, & inde causam offensionis acciperet,) Sotus *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 6. & Henriquez *lib.* 8. *cap.* 50. *n.* 3. *& in marg. lit.* O, *& lib.* 9. *cap.* 40. *n.* 1. & reputat probabile Azor.

Sed longè probabilius respondeo: in omni euentu non solùm posse, verùm etiam teneri Sacerdotem (saltem si jejunus adsit) Sacrificium Missæ perficere. Quia huius perfectio est juris diuini. Sic D. Thom. *q.* 83. *art.* 6. *ad* 1. Nauarr. *loc. cit.* Azor *lib.* 10. *cit. c.* 33. *q.* 1. Lugo *disp.* 15. *n.* 75. Philibert. *loc. cit.* & alij communiter apud Dicastillum *loc. cit. n.* 377.

QVÆSTIO XXVIII.

An in prædicto casu, etiam Sacerdos non jejunus, si jejunus non adsit, teneatur perficere Sacrificium?

NEgat absolutè Azor *lib.* 40. *cit. cap.* 33. *q.* 1. & ita vt dicat, quod non solùm non debeat, verùm quod neque possit alter Sacerdos non jejunus tunc Missam perficere; sed debent (inquit) in eo casu species consecratæ seruari in pyxide, aut in alio vase, vt in die proximè sequenti insumantur.

Alij verò mitiùs docent, non teneri tunc Sacerdotem non jejunum Missam inceptam perficere, posse tamen si velit. Sic Sot. & Henriquez *loc. cit.* & apud ipsos Syluest. & Angel. quos sequi videtur Filliucius *tract.* 4. *n.* 239. & reputat probabile Cruz *in sum. de sacrif. Missa, q.* 5. *dub.* 2. *concl.* 1. & apud ipsum P. de Ledesma.

Sed ego multò probabilius respondeo, quod non solùm possit, verùm etiam quod debeat, & teneatur prædictum Sacrificium integrare, & perficere; quia de hoc habet præceptum, & strictius, quam præceptum sumendi Eucharistiam jejunè. Sic expressè S. Thom. *q.* 43. *art.* 6. *ad* 1. Nauar. *cap.* 25. *n.* 86. Tabiena *verb. Missa,* §. 29. Vasquez *disp.* 211. *cap.* 5. Ægidius *q.* 80. *art.* 8. *n.* 63. Bonacina *disp.* 4. *q.* 6. *punct.* 2. *n.* 20. Diana 2. *part. tract.* 14. *resolut.* 66. Syluius *in* 3. *part. q.* 60. *art.* 8. Villalobos *part.* 1. *tract.* 7. *diff.* 39. *à n.* 12. Lugo *disp.* 15. *n.* 75. Philibertus *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 3. *n.* 15. Addens, & benè, idem dicendum esse de Sacerdote excommunicato, & irregulari, qui etiam non jejunus Sacrificium cœptum prosequi & perficere debet. Sic etiam Machado *loc. cit. n.* 6. dicens esse commune. Sic tandem Dicastillo *tract.* 4. *de Euchar. disp.* 9. *dub.* 17. *num* 3-7. qui id ex Concilio Toletano VII. *can.* 2. quod refertur *canone nihil* 6. *q.* 1. confirmat. *Lege eundem tract.* 5. *disp.* 4. *dub.* 15. *n.* 307.

QVÆSTIO XXIX.

An si in prædictis casibus deficiat Sacerdos, qui perficiat Sacrificium, possit Laicus sumere species, etiam vini consecratas?

NEgant Nauar. *cap.* 25. *n.* 86. *fine,* Sot. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 6. & Henriquez *lib.* 8. *cap.* 50. *n.* 3. & clariùs *lib.* 9. *cap.* 40. *n.* 1.

Sed probabiliùs respondeo: posse illas, si jejunus, & deuotus adsit, sumere; licèt ad hoc non teneatur. Primum probatur, quia licèt solius Sacerdotis sit perficere Sacrificium, non tamen solius Sacerdotis recipere species consecratas, ob reuerentiam Sacramenti. Secundum patet, quia solus Sacerdos ad id ratione officij delegatur. Sic P. Ledesma *cap.* 25. *de Eucharistia.* Cruz *in summ. de sacrif. Missa, q.* 6. *dub.* 2. *concl.* 1. & Ludouicus *tom.* 2. *de def. in Missa occurrentibus, post not.* 4. *fol.* 133. Diana 5. *part. tract.* 3. *resol.* 34. sic dicens: Si contingat Sacerdotem sacrificantem mori post consecratum, & ante assumptum sanguinem, nullumque adesse Sacerdotem, à quo possit consumi, posse laïcum sumere sanguinem, si seruari non posset, nisi cum periculo, vt species acescerent, & corrumperentur, aut in manus infidelium deuenirent, aut aliquid simile. Ita Vasquez *in* 3. *part. tom.* 3. *disput.* 216. *cap.* 4. *n.* 47. & alij. Sic Diana.

QVÆSTIO XXX.

An Sacerdos si post ablutionem Calicis sumptam, aut dictas orationes reperiat aliquas particulas à se consecratas, possit illas consumere?

NEgant Palud. *in* 4. *dist.* 9. *quæst.* 1. D. Anton. 3. *part. tit.* 13. *cap.* 6. §. 9. *fine,* & Rosella *verb. Euchar.* 3. §. 13. Quibus fauent Hurtado *disp.* 9. *de Euchar. diff.* 17. & Sot. *dist.* 12. *q.* 1. *art.* 8. idipsum negantes casu quo particulæ Hostiæ sint magnæ: aliàs non.

Sed probabiliùs respondeo: Posse, etiamsi dictæ particulæ sint magnæ, quia cum sint ex eodem sacrificio, tota illa actio reputatur vnus actus, vna perfecti sacrificij consumptio, idemque conuiuium, quod non censetur absolutum totaliter, dum Sacerdos saltem in altari manet. Sic Nauarr. *cap.* 25. *n.* 89. Caiet. *in summ. verb. Missa, & in opusc. tom.* 2. *tract.* 33. *q.* 1. Syluest. *verb. Eucharistia* 3. *num.* 8. Suarez *disp.* 68. *sect.* 6. Vasquez *disp.* 211. *cap.* 5. Victoria *quæst.* 83. Angel. *verb. Missa, num.* 17. Angles *quæst.* 2. *de Euchar. art.* 6. *diff.* 2. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 50. *num.* 2. Diana 2. *part. tract.* 14. *resol.* 66. *& part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 17. Nuño, Chamerota, Barth. ab Angel. Reginaldus, Filliucius, Azorius, & alij, quos citat, & sequitur Bonacina *disp.* 4. *q.* 6. *punct.* 2. *num.* 14. Lugo *disp.* 15. *num.* 76. *& sequent.* Philibert. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 3. *num.* 17. Fagundez *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 28. Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *n.* 22. Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 10. *docum.* 3. *num.* 4. & alij, quos omnes sequitur Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 9. *dub.* 17. *n.* 354. *&* 371. necnon Thom. Hurtad. *tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 9. *resol.* 4. *à num.* 274. licèt addat contra Vasquium, id debere intelligi casu, quo pyxis desit, in qua si particulæ magnæ sint, seruari pro communicantibus possint.

QVÆSTIO XXXI.

An si Sacerdos, finita jam Missa, & reuersus ad Sacristiam, inueniat aliquas particulas (ex his, quas consecrauerat) remanentes in patena, vel calice, possit adhuc illas consumere?

NEgant Palud. D. Anton. Rosella, Angel. Henriq. Syluest. & Bonac. *loc. cit.* Philibert. *loc. cit. n.* 20. *pag.* 434. Negat & Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 45. Citans pro sua sententia Ioannem de Cruce *in sum. de Eucharistia, quæst.* 5. *dub.* 4. *concl.* 3. Qui nullam de præsenti quæstione mentionem facit. Citat & Suarium *disp.* 68. *sect.* 6. Ægidium *q.* 80. *art.* 8. *num.* 64. (*mihi* 67.) Laymanium *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *num.* 22.

Et

Et Stephanum Fagundex statim citandum, qoi tamen noo absolutè, sed sub distinctione hoc docent. Imò ipsemet Diana in eadem resolutione, jam vnam, jam alteram sequitur sententiam. Illam tamen expressiùs tenet 5. *part. tract.* 14. *resol.* 43. *& part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 17. & nouissimè, me pro contraria parte citato, *part.* 9. *tract.* 6. *resol.* 37. *in fine*, *& part.* 10. *tract.* 13. *resol.* 54. & ratio eorum est: quia post recessum ab Altari jam censetur absolutum sacrificium, & conuiuium: ergo. Cum Diana stat Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 9 *dub.* 17. *q.* 6. *n.* 390.

Sed ego probabiliùs respondeo: Posse quidem, noo solùm ex accidenti, quando dictæ particulæ, seu fragmenta non possunt commodè seruari, nec dari alteri Sacerdoti celebraturo, qui eas sumat, verùm & per se loquendo. Prima pars huius responsionis sic probatur, quia reliquiæ, quæ in patena, vel calice remanent, non possunt conseruari sine maiori irreuerentia, cum propter earum paruitatem leuiter amitti possint: at quoties illæ nequeunt conseruari commodè, aut sine maiori irreuerentia, absumi possunt à Sacerdote non jejuno, etiam postquam in Sacristiam sit reuersus, vt concedunt Suarez, Ægidius, Layman *loc. cit.* Fagundez *præc.* 3. *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 3 Lugo *disp.* 15. *n.* 82. & ipsemet Diana, & Dicastillo *loc. cit.* ergo.

Secundam verò partem sic ostendo. Quia huiusmodi reliquiæ sunt eiusdemmet sacrificij: Ergo earum sumptio erit completio ejusdem sacrificij: ergo optimè poterit eas in Sacristia Sacerdos, præcipuè si adhuc sacris vestibus indutus maneat, consumere. Secundò, quia vt concedunt Doctores *suprà citati*, Sacerdos licitè potest accipere dicta fragmenta post jam finitam Missam, & absolutum totaliter sacrificium, dummodo ipse in altari permaneat: ergo etiam poterit in casu posito, si in continenti id faciat, quia quod sic fit, fieri simul dicitur. Sic post hæc scripta inueni P. Iacobum Granados *tract.* 10. *d. sp.* 8. *n.* 11. nostram sententiam per hæc verba docentem. Imò aliqui extendunt, vt non solùm liceat (*videlicet prædictas particulas sumere*) dum est Sacerdos in altari, sed etiam si ad Sacristiam redierit, dummodo vestibus sacris indutus adhuc sit. Probatur, quia sumptio illarum particularum pertinet ad integritatem sacrificij, quæ diuino jure præcepta est sacerdoti. Aliunde verò, cùm non sit absolutè noua communio, sed perfectio præcedentis, videtur posse peragi ab eo, qui initio Communionis fuit jejunus, & noodum deposuit vestes Sacerdotales. Intelligo autem de particulis Hostiæ ab ipso consecratæ; nam aliàs sumere non posset. Sic ille. Et post illum (vt refert Diana *part.* 6. *loc. cit.*) Ioannes Baptista de Fabris *in Manuali Ordinand. c.* 11. *n.* 142. & Megalius *in Promptuario, tom.* 2. *verb. Euchar. Sacramentum suscipiens, n.* 24. His addo ego Thom. Hurtad. *loc. cit. n.* 179. sic dicentem: Addo contra Vasquez *n.* 57. quod si in Sacristia antequam sacris vestibus exuatur, in Patena aliquam particulam inueniat, potest eam sumere. Quia etsi verum sit, quod non existit in loco sacrificio destinato, tamen adhuc, vt suppono, sacris vestibus est indutus, nondum actio completa dicendi Missam cessauit, potestque adhuc perficere, sumendo illam particulam in sacristia. Quod est multò magis decentius, quàm illam ibi relinquere, vel cum tumulto ad Ecclesiam portare. Sic aliquoties consului, interrogatus de minimis particulis. Ita docet Suar. *vbi suprà*, §. *Ad secundum*, Fagund. *num.* 30. Huc vsque Thomas, cui adhæret Martin. de S. Ioseph *tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 8. *de Euchar. num.* 7.

QVÆSTIO XXXII.

An non minùs liceat Sacerdoti post sumptam Calicis ablutionem, consumere reliquias præconsecratas ab alio, quàm à seipso, si in patena, vel Calice reperiantur?

AFfirmat Philibertus *tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 3. *n.* 19. *pag.* 434. dicens, sic practicari in multis Religionibus eximiæ doctrinæ, & sanctitatis. Ita etiam Palaus *tom.* 4. *tract.* 21. *punct.* 13. *n.* 20.

Negant verò absolutè Henriquez, Suarez, Bonacina, Fagundez, & alij *loc. cit.* apud ipsum Philibertum, & nouissimè Diana 6. *part. tract.* 6. *resol.* 13. & penes ipsum Vasquez, Reginald. Ægidius, Filliuc. & alij, quos vlteriùs sequitur *part.* 9. *tract.* 6. *resol.* 37. Quibus nouissimè adhæret Thom. Hurtadus *num.* 177. vbi ait, quod omnes Authores citati conspirant in vnum, nempe particulas, & reliquias, quas Sacerdos consumere potest post ablutionem, debere esse ex illis, quas ipse consecrauit: quia pertinent vt pars materiæ ad sacrificium, quod celebrauit, ideoque eas sumere ad suum attinet sacrificium: quando autem hæ reliquiæ ex alieno sacrificio manserunt, non possunt sumi, nisi à jejuno sacerdote. Sic Hurtadus.

Ego verò probabiliùs respondeo, non posse per se, benè tamen per accidens.

Primum constat, quia prædictæ particulæ sunt consecratæ ab alio: ergo nullo modo pertinent ad complementum istius sacrificij, sed alterius: ergo debet esse jejunus qui illas consumere vult.

Secundùm probatur, quia difficile est rectè scire, an illæ reliquiæ inuentæ post ablutionem sint ex præconsecratis ab alio, vel à seipso, cum sæpissimè in pateoa reperiantur etiam particulæ præconsecratæ ab alio. Rursus, etiam est valdè difficile, decenter posse seruari, *vt quæst. præcedenti* vidimus: Ergo. Sic Lugo optimè *disp.* 15. *à n.* 81. Imò id ipsum solùm docent Henriquez, Suarez, & alij, vt constat ex dictis *quæstione præcedenti*. Lege Dicastillum *loc. cit. à n.* 388. *pag.* 699.

QVÆSTIO XXXIII.

An sacerdos post longam Communionem factam immediatè post finitum Sacrum, possit vasa purificare, & reliquias, seu fragmenta, quæ supersunt, consumere?

NEgant Palud. D. Anton. Rosella, & Hurtado *locis quæstione* 30. *citatis*, eo quòd jam non sit jejunus.

Sed probabiliùs respondeo: Posse, si particulæ, & earum reliquiæ fuerunt consecratæ in ea Missa, quia adhuc censetur perseuerare eadem actio, & consummatio eiusdem sacrificij, vt suprà *quæst.* 30. est habitum. Imò & consummere eas reliquias poterit, etiamsi ab alio præconsecratæ fuerint, modò seruari commodè non possint, vt etiam *suprà* est habitom. Sic Suarez *disp.* 68. *sect.* 6. Bonacina *disp.* 4. *quæst.* 6. *punct.* 2. *num.* 14. Fagundez *præc.* 3. *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 30. Possevin. *cap.* 8. *quæst. mihi* 36. Lugo *disp.* 15. *n.* 81. *& seq.* Philibert. *loc. cit. n.* 17. Filliuc. *tract.* 4. *n.* 241. vt statim referemus. Sic etiam Thom. Hurtad. *loc. cit. n.* 178. *& seqq.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXXIV.

An huiusmodi fragmenta, seu reliquiæ possint dari laicis, qui jam communicarunt, casu quo ablutionem, aut purificationem non acceperint?

NEgant Suarez *loc. cit.* Bonac. *loc. cit. n.* 15. Fagundez *n.* 31. Ægid. *q.* 80. *art.* 8. *n.* 70. Filliuc. *loc. cit.* per hæc verba: Si contingat morari multo tempore ad dispensandam Eucharistiam, etiam potest purificare vasa, & sumere reliquias, si pertineant ad illud sacrificium; secus si essent præconsecratæ: Laicis autem nullo modo dandæ sunt post ablutionem, nec ante illam, si jam communicarunt. Sic ille, & etiam Thom. Hortad. *loc. cit. n.* 280. Quia cum laici non sacrificent, non competit eis hæc actio sumendi reliquias.

Sed probabilius respondeo: Posse dari, quia sumptio illarum reliquiarum, ob minimam temporis moram censetur vna, & eademmet actio moralis cum manducatione Hostiæ. Sic Philibert. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 3. *n.* 18. & Lugo *disp.* 15. *num.* 80. *fine*, per hæc verba. Quando defetimus Eucharistiam ad ægrotum non pro Viatico, sed ex deuotione in cubiculo communicantem, solemus abluere postea pyxidem, eidemque ægroto aquam illam, vel vinum pro ablutione dare, &c. Sic ille, & à fortiori tenet Cruz *statim citandus.* Sic etiam Doctiss. Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 9. *dub.* 17. *n.* 389.

QVÆSTIO XXXV.

An etiam liceat dare Laicis prædicta fragmenta Hostiæ, etiam post ablutionem?

AFfirmat Philibertus *loc. cit.* Loquendo de Laicis infirmis, dicens esse in praxi apud multos, in multis ciuitatibus, & oppidis, vbi infirmis Laicis reliquiæ Sacramenti post ablutionem inuentæ passim traduntur. Affirmat etiam absolutè Cruz *q.* 5. *de Eucharist. dub.* 4. *concl.* 3. per hac verba: Imò licet reliquias Hostiæ mittere in aquam Calicis, vt dentur sic communicantibus, etiam sumpte aqua. Nam istæ sumptiones pertinent ad conuiuium, etsi decentiùs sumantur à Sacerdote. Sic ille, quorum sententiam tenet etiam Carolus Baucius *in casib. singularib. consil. casu* 136. & dicunt esse probabilem Dicastillo, & Diana.

Sed probabiliùs longè respondeo: non licere dare laicis in eo casu, cum jam non sint jejuni; quoniam si dictæ particulæ sumi possunt à Sacerdote, etiam post ablutionem (vt suprà est habitum) ideo est, quia sunt reliquiæ pertinentes ad idem sacrificium, ad quod consummandum, & perficiendum Sacerdos habet debitum, quod debito caret laicus. Sic Suarez, Filliuc. Ægid. & alij suprà citati. Sic etiam Diana *part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 23. remittens aliorum judicio, an opinio Philiberti sit probabilis, & communis. Nec per hoc volumus negare illud, quod concedit Philibertus, nempe posse communicanti, etiam laico, porrigere aquam, vel vinum infusum in pyxidem, vt si quæ minutæ particulæ mansorint, non remaneant. Quia id non fit post ablutionem sumptam. Lege pro nostra opinione Thomam Hurtad. *tom.* 2. *resol. moral. tract.* 11. *cap.* 9. *resol.* 4. *n.* 281. Dicastill. *tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 9. *dub.* 16. *q.* 6. *n.* 389. & Dianam *part.* 10. *tract.* 13. *resol.* 53.

QVÆSTIO XXXVI.

An possit quis sumere Eucharistiam non jejunus ad vitandam grauem injuriam, vel irreuerentiam eius: vt si periculum sit, quod deueniat in potestatem infidelium, aut quod comburatur, vel comedatur à bruto?

AFfirmant, & meritò omnes DD. præcipuè Suarez, Vasquez, Lugo, Philibert. & alij *loc. cit.* Imò addo & ego, quod non solùm possit, verùm quod ad hoc teneatur. Quia jure naturæ tenetur quis injuriam, vel irreuerentiam à tanto Sacramento auertere. Sic innuit Ægid. *loc. cit.* in fine: & docet Layman *loc. cit. n.* 12. Legantur quæ diximus *q.* 28. & Dicastillo *tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 9. *dub.* 17. *q.* 6. *num.* 371. dicens, hanc rem esse sine controuersia.

QVÆSTIO XXXVII.

An possit quis absque jejunio celebrare, seu communicare, propter scandalum, seu infamiam vitandam?

NEgat Nauarr. *c.* 21. *n.* 33. *fine*, & alij apud Lugum statim *citandum.*

Sed probabilius respondeo: Posse, quia hoc præceptum, cùm sit humanum, non obligat cum tanto onere. Sic Suarez *disp.* 68. *sect.* 5. *in fine.* Vasq. *disp.* 211. *n.* 48. Lugo *disp.* 15. *n.* 70. Layman *tract.* 4. *cap.* 6. *n.* 12. *pag.* 67. & communis. Legatur Pasqualig. *tract. de Iejun. naturali, dec.* 343. qui id benè probat. Th. Hurtad. *tom.* 2. *tract.* 11. *c.* 9. *resol.* 6. *n.* 288. *& sequent.* vbi probat, quod tutò poterit Sacerdos non jejunus sacrificare, casu quo Princeps non ex odio Religionis, aut cæremoniarum Missæ vim illi inferat, gratia damna minitando. Diana etiam *part.* 5. *tract.* 3. *resol.* 39.

QVÆSTIO XXXVIII.

An possit Infirmo non jejuno Eucharistia vt Viaticum conferri?

REspondeo: Posse, dummodo infirmus sit in mortis probabili periculo (io quo judicio Medici standum est, nisi aliunde constet) & aliàs commodè non possit jejunus Eucharistiam suscipere. Sic colligitur ex Concilio Constantiensi *sess.* 13. & docet praxis communis Ecclesiæ. Et omnes DD. cum D. Thom. 3. *part. q.* 80. *art.* 8. De quo optimè Lugo *disp.* 15. *à num.* 58. Suar. *de Sacram. disp.* 68. *sect.* 5. Bonac. *disp.* 4. *q.* 6. *punct.* 2. *n.* 21. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 8. *n.* 138. Basseus *verb. Communio, n.* 44. & alij. De qua quæstione, me citato, agit D. Didacus de Narbona *tom.* 2. *Hora* 2. *n.* 31. cum aliis, quos sequitur Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 9. *dub.* 16. *q.* 6. *n.* 327. & Thomas Hurtadus *tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 10. *resol.* 10. *n.* 342. vbi ait, non esse improbabile, quod etiam casu quo infirmus commodè possit jejunus Eucharistiam sumere, ad id non teneatur. Tum quia si in hoc casu præceptum Eucharisticum sumendi Eucharistiam jejunè obligaret, causaretur in infirmis ingens scrupulorum inquietudo, an posset, vel non posset jejunus expectare: ergo eo ipso, quod quis ex vi infirmitatis in periculo mortis est, non obligat lex Ecclesiastica recipiendi in jejunio Eucharistiam. Tum etiam; quia sic videtur fuisse declaratum à Concil. Constant. *sess.* 13. his verbis: *Sacrorum Canonum authoritas, & approbata consuetudo Ecclesiæ seruauit, & seruat, quod huiusmodi*

huiusmodi Sacramentum non sumatur à non ieiunis, præterquam in infirmitate. Ergo ex Concilio constat, quod in infirmitate non extat præceptum de ieiunio naturali. Hæc Thomas Hurtado, & certè probabiliter.

QVÆSTIO XXXIX.

An infirmo, qui jam semel accepit Viaticum, possit intra eandem infirmitatem iterum non ieiuno dari?

NEgant Vasquez *disp.* 211. *n.* 38. Ioannes de Cruce *part.* 2. *sum. tract. de Eucharistia, q.* 5. *dub.* 4. *concl.* 3. P. Ledesma *cap.* 13. *de Eucharist. concl.* 5. Medina *lib.* 1. *cap.* 14. §. 42. Ochagauia *de Eucharistia tract.* 2. *q.* 12. *n.* 10. Hurtado *vbi infrà*, Gamacheus, & Præpositus apud Dianam 5. *part. tract.* 3. *resol.* 37. Qui etiam citat Ægidium pro hac parte. Sed malè, *vt infrà*. Et ratio est, quia ratio ob quam potest non ieiunus communicare, est propter præceptum diuinum obligans ad Viaticum sumendum: sed hæc ratio cessat, quando quis jam impleuit illud præceptum: ergo. Ita nouissimè tenet Thom. Hurtadus *tom.* 2. *tract.* 11. *c.* 10. *resol.* 10. §. 2. *n.* 348.

Sed probabilius respondeo: Posse iterum, atque iterum, vrgente eodem mortis periculo; quia hæc est consuetudo vniuersalis Ecclesiæ, quam consuetudinem testati sunt, & approbarunt Patres Concilij Constantiensis *sess.* 13. *citata*. Et sic docent Tabiena *verb. communicare, n.* 48. Armilla *n.* 18. Sotus, Victoria, Graffis, Nuñus, Ægidius, Reginaldus, Henriquez, & Suarez, quos citant, & sequuntur Lugo *disp.* 15. *n.* 64. & Diana 2. *part. tract.* 14. *resol.* 73. & 77. & 3. *part. tract.* 4. *resol.* 44. & 4. *part. tract.* 4. *resol.* 195. & 5. *part. loc. cit.* Filliucius etiam *tract.* 4. *n.* 238. Bonac. *disp.* 4. *q.* 6. *punct.* 2. *num.* 23. Hurtado *diff.* 9. *de Euchar. diff.* 16. (vnde malè illum citat pro opposito Diana) Possevin. *c.* 8. Villalob. *tract.* 7. *diff.* 38. Fagund. *præc.* 3. *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 2. Ludouicus de S. Ioao. *tom.* 1. *q.* 7. *art.* 10 *diff.* 4. *de Euchar.* & 2. *tom. art. de Communione infirmorum, n.* 4. & 44. & *art. vlt. de defectibus in Missa occurrent. num. vlt.* Philibertus *tract.* 3. *de Missa, part.* 3. *c.* 3. *n.* 10. *pag.* 433. Granad. *tract.* 10. *disp.* 8. *n.* 9. tenet etiam, vt diximus, Ægidius *quæst.* 80. *art.* 8. *n.* 53. licèt oppositum videatur docere *n.* 52 vbi pro opposita parte citant illum Hurtadus, & Diana. Lege rursus Dianam *part.* 9. *tract.* 9. *resol.* 47. & Dicastillo *loc. cit. n.* 332.

QVÆSTIO XL.

An non solùm liceat prædicto infirmo in eadem infirmitate persistenti, post sumptum semel Viaticum sæpius, vt diximus, verùm & quotidie Eucharistiam non ieiuno dari?

NEgant omnes ferè DD. vtriusque sententiæ *quæstionis præcedentis*, affirmantes, necessariò requiri interuallum aliquot dierum inter vnam, & alteram Communionem, licèt non conueniant in illo assignando. Nam in primis Nauarr. *lib.* 5. *consil. de pænit. & remiss. consil.* 41. exigit multum tempus arbitrio boni viri: alij exigunt octo, vel decem dies. Ita Suarez, Nuñus, Villalobos, Fagundez, & Sylvius. Alij septem dies, vt Henriquez, Filliucius, & Lugo. Alij sex dies exigunt, vt Tabiena, Armilla, Zambr. Possevin. & alij, quos citat, & sequitur Diana 2. *part. tract.* 14. *res.* 77. Alij tertia die dari posse dicunt. Sic Ludouicus *tom.* 1. *q.* 7. *art.* 10. *diff.* 4. *de Euchar.* quem citat, & sequitur etiam Diana 4. *part. tract.* 4. *resol.* 195. & *part.* 9. *loc. cit.* Alij denique exigunt interuallum aliquot dierum, illud non determinantes. Ita Tolet. *lib.* 10. *c.* 15. & Armilla *loc. cit.* Vnde non fideliter hunc authorem citant Hurt. Diana, Filliucius, Fagundez, Lugo, & Philibertus.

Sed æquè probabiliter respondeo: Posse quotidie. Primò, quia Concilium Constantiense *loc. cit.* absolutè, & sine limitatione concedit infirmo periclitanti, vt non ieiunus communicare possit. Secundò, quia si huiusmodi infirmus potest licitè communicare non ieiunus post tres, sex, octo, vel decem dies, cur non erit licitum statim altero die? Sic Dominicus Baltasanas *in sua Margarita Confess.* §. *de requisitis ad communicandum, fol. mihi* 226. per hæc verba. Nota, quod si quis sumpsisset Viaticum, & adhuc aliquibus diebus superuiueret, & vellet communicare hora Missæ quotidie post sumptionem medicinalium, licitè posset communicare. Sic ille, & sic etiam Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *n.* 20. quem citat, & sequi etiam videtur Philibert. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 3. *n.* 11. Hurtado etiam *loc. cit.* dum concedit, toties posse infirmo non ieiuno ministrari Eucharistiam, quoties potest sano ieiuno. Innuunt etiam Sà, & Ludouicus *in* 2. *tom. loc. cit.* Imò Henriquez, quem omnes pro opposita sententia citant, non dicit id non licere, sed decere. Sic enim ait: Pro Eucharistiæ tamen reuerentia non decet, vt sic quotidie communicat. Hos omnes modos dicendi refert Machado *lib.* 2. *part.* 4. *tract.* 8. *docum.* 3. Sed nulli adhæret. Adhærent tamen nouissimè nostræ opinioni Castro Palao *tom.* 4. *tract.* 21. *punct.* 13. *n.* 14. Bauinus *in Theolog. morali, tom.* 1. *tract.* 5. *de Euchar. q.* 22. *dub.* 3. Basseus *verb. Communio, n.* 45. Escobar *in Theolog. morali, tract.* 6. *exam.* 6. *c.* 3. *n.* 62. & Dicastillo *tract.* 4. *de Euchar. disp.* 9. *dub.* 16. *q.* 6. *num.* 333. & 334.

QVÆSTIO XLI.

An si infirmus qui grauiter non ægrotat, nequeat absque graui nocumento omittere potionem, possit non ieiunus communicare, quando adest communicandi præceptum?

AFfirmat Tolet. *lib.* 2. *cap.* 28. *numero* 6.

Sed probabiliùs respondeo: non posse, quia præceptum communicandi v. g. in Paschate, nec est fortius, nec arctiùs ligat, quàm præceptum communicandi ieiunè, cum vtrumque sit Ecclesiasticum. Sic Diana 4. *part. tract.* 4. *resol.* 104. qui refert vtramque sententiam; cui tamen adhæreat, alibi forsitan dicet.

QVÆSTIO XLII.

An Eucharistia sit deferenda grauiter ægrotanti, si illam ob vomitum, vel ob aliam causam non potest sumere?

AFfirmant Sotus *distinct.* 23. *q.* 1. *art.* 3 Henriquez *lib.* 8. *cap.* 39. & *cap.* 55. *n.* 3. Ortiz. *in sua Summa, cap.* 19. §. 40. *fol.* 226. & insinuat Victorellus *in addit. ad Sa, verb. Eucharistia, in fine.*

Sed certissimè respondeo: non esse deferendam, quia sic decreuit Pius V. & Sacra Congregatio Concilij, vt referunt Sà *verb. Eucharistia, num.* 5. Rodriguez 1. *part. cap.* 64. *num.* 3. & Ludouicus *tom.* 2. *art.* 4. *num.* 30. *fol.* 79. Qui & referunt Congregationis responsum. Sic etiam docent ipsi, & Victorell. *in Appendice* 1. *ad cap.* 8. *Possevini*, & jam omnes.

QVÆSTIO XLIII.

An absoluta Missa, vel sumpto Eucharistia Sacramento, liceat statim alios cibos sumere?

NEgant Sylucster *verb. Eucharistia 3. num.* 8. Sà *eo verb. num.* 20. & Angel. *verb. Missa, n.* 55. (vnde male hic Author citatur ab Henriq. & Fagundez pro opposita sententia) docentes, necessariò abstinendum esse à cibo, & potu ad certum tempus, quia sic habetur *in cap. tribus gradibus, de consecrat. dist.* 2. vbi dicitur: quod communicans debet ieiunare à mane vsque ad Vesperam. Negant etiam Diana *5. part. tract. 4. resol.* 44. Fagundez *prac. 3. cap. 6. n.* 5. quatenus docent, esse peccatum veniale, si id sine aliquali causa fiat.

Sed probabiliùs respondeo: licere, quamuis non ita deceat, quia nullum extat præceptum ad ieiunium post communionem obligans. Nam caput contrarium citatum, vsu, & consuetudine abrogatum est, vt ait D. Thom. *3. part. q.* 80. *art.* 8. *ad* 6. vnde apud Regulares, qui dicit vltimam Missam, statim prandere solet. Sic D. Thom. *in 4. dist. 8. quæst. 1. artic. 4. quæst.* 3. Henriquez *lib. 8. cap. 49. litter. H*, Bonacina *disput. 4. quæst. 6. punct. 2. num.* 25. Adrian. Sot. Valentia, Corradinus, quos citat, & sequitur Layman *lib. 5. tract. 4. c. 6. n. 23. in fine*, Azor. etiam *lib. 10. cap. 30. quæst. 2. versu, Quæres an absolutio.* Villalobos *tom. 1. tr. 7. diff.* 39. Suarez *disp.* 68. *sect. 4. in fine.* Granados *tract. 11. de Euchar. disp. 1. num.* 5. & alij, inter quos me citato tenet D. Didacus Narbona *tom.* 2. *Hora* 5. *num.* 23. & Dicastillo *tract. 4. disp. 9. dubit. 17. in fine.*

QVÆSTIO XLIV.

An etiam sit licitum statim post Communionem exspuere?

NEgant Caier. *verb. Communio.* Henriquez *lib. 8. cap. 49. n.* 1. & apud ipsum Tabiena §. 28. Philibertus *tract. 3. part. 1. cap. 3. in fine.* Corradinus *part.* 2. *q.* 224. & ex illo Layman *loc. cit.*

Sed probabiliùs respondeo: licitum esse absolutè, licèt non decens. Sic Granados *tract. 11. de Eucharist. disp. 1. n. 6. pag.* 1021. per hæc verba. Consultum est, & reuerentiæ tanti Sacramenti consentaneum, si fieri commodè possit, non expuere donec bona pars temporis elabatur. Quod verò attinet ad obligationem præcepti, si quis sciret, aut probabiliter dubitaret, aliquid Sacramenti palato adhæsisse, aut nondum esse perfectè traiectum ad ventriculum, itaut iaciendo reumata, vel saliuam, timeret simul exspuere Sacramentum, certum est, peccatum esse exspuere; irrogaretur enim iniuria non leuis ipsi Eucharistiæ. Si verò non esset huiusmodi probabile dubium, sed Eucharistia esset iam omnino traiecta in ventrem, non est illicitum illico exspuere, præsertim, vt iaciantur reumata ex capite defluentia, aut saliua, quæ sponte sua per stomachum ad os ascendat; imò licèt aliquali violentia extraheretur, quia non propterea ex ventriculo ipso extrahitur cibus, aut potus semel traiectus, nisi fortè quis aliud in seipso ob infirmitatem, aut aliam causam experiretur: is enim ea violentia exspuere non deberet, donec eiusmodi periculum proiiciendi Eucharistiam non timeretur. Sic Granados. Quod nota ad solatium senum Presbyterorum. Sic me citato, assentire videtur Narbona *loc. cit. n.* 24. Quia hæc obseruatio (inquit) magis respicit decentiam, quàm obligationem sub peccato.

QUÆSTIO XLV.

An liceat ad Eucharistiam accedere ante somnum captum, vel cibum digestum?

NEgant Glossa *in cap. Nihil, 7. quæst.* 1. Ioan. de Lapide (quem legi, & nunc loci non recordor) & alij, quos suppresso nomine refert Nauarr. *cap.* 21. *n.* 53. necnon Panormit. Felinus, Aureolus, Ricardus & Maiol. apud Pasqualigum.

Sed certissimè respondeo: licere, quia nullum ius est in contrarium. Sic D. Thom. *quæst.* 80. *art.* 8. *ad* 5. Nauar. *loc. cit.* Henriquez *lib. 8. cap. 49. in fine*, Suarez *disp. 68. sect. 4. prope finem.* Sot. *dist. 12. quæst. 1. artic.* 8. Fagundez *prac. 3. lib. 3. cap. 5. numero* 6. Bonac. *disp. 4. quæst. 6. punct. 2. n.* 11. & omnes communiter, ex quibus quamplures refert, & sequitur Pasqualigus *tract. de Ieiun. naturali, decis.* 344.

DISPUTATIO VI.

De aliis dispositionibus corporis in suscipiente Eucharistiam requisitis.

QUÆSTIO PRIMA.

An pollutio inuoluntaria impediat pro eo die Communionem, saltem sub peccato veniali?

AFFIRMANT Angel. *verb. Eucharist. 3. num.* 29. Alexand. Albertus, Bonauentura, & Paludanus, quos citat, & sequitur Gabriel *lect. 10. in Canonem.*

Sed probabiliùs respondeo: nec sub veniali adhuc impedire, quia est inculpabilis. Sic S. Thom. *quæstione* 80. *art.* 7. Suarez *disp. 68. sect.* 2. Fagundez *præcept. 3. lib. 3. cap. 6. num.* 6. Sancius *in Selectis, disp.* 23, *numero* 29. Henriquez, Bonac & Layman, quos citat, & sequitur Philibertus 3. *part. tractat.* 3. *cap.* 2. *num.* 10. & ni fallor Machado *loc. cit. num.* 5. *& lib.* 4. *part. 1. tr. 10. docum.* 5. Bassæus *verb. Communio, circa finem.* Sic etiam Valerus *verb. Fornicatio, diff. 3. n.* 4. *fol. mihi* 116. per hæc verba: Hinc collige (quod vel maximè obseruandum est; nam facit pro consolatione multorum spiritualium) tentatum videlicet à dæmone tentatione carnis tempore, quo est in oratione, vel extra eam, in lecto, vimque perferentem, & nimio ardore flammæ carnis, & spurcitiæ conflagrantem, posse eam licitè pati, sic manendo; nec teneri desistere ab oratione, vel à lecto surgere, quamuis à dicta oratione desistendo, vel à lecto surgendo posset impedire prædictam tentationem, dummodo longè absit à consensu in prædictam delectationem. Quod verum est, etiamsi venerit in pollutionem, quia totum illud fit à dæmone; & vir spiritualis verè tunc patitur, & vi opprimitur, nec habet in potestate illam tentationem à se tunc temporis repellere, nec tenetur orationem omittere propter eam, quia id intendit Dæmon, & ob id eam immittit. Vnde nec conuenit orationem omittere, ne dæmon suum finem consequatur; esset enim satisfacere eius malo proposito. Nam prædictus inimicus, cùm se videt deuictum, nec posse trahere virum spiritualem

huiusmodi Sacramentum non sumatur à non jeiunis, præterquam in infirmitate. Ergo ex Concilio constat, quod in infirmitate noo extat præceptum de jeiunio naturali. Hæc Thomas Huttado, & certè probabiliter.

QVÆSTIO XXXIX.

An infirmo, qui jam semel accepit Viaticum, possit intra eandem infirmitatem iterum non jeiuno dari?

NEgant Vasquez *disp.* 212. *n.* 38. Ioannes de Cruce *part.* 2. *sum. tract. de Eucharistia, q.* 5. *dub.* 4. *concl.* 3. P. Ledesma *cap.* 13. *de Eucharist. concl.* 5. Medina *lib.* 1. *cap.* 14. §. 42. Ochagauia *de Eucharistia tract.* 2. *q.* 12. *n.* 10. Huttado *vbi infrà*, Gamacheus, & Præpositus apud Dianam 5. *part. tract.* 3. *resol.* 37. Qui etiam citat Ægidium pro hac parte. Sed malè, *vt infrà.* Et ratio est, quia ratio ob quam potest non jeiunus communicare, est propter præceptum diuinum obligaos ad Viaticum sumendum: sed hæc ratio cessat, quando quis jam impleuit illud præceptum: ergo. Ita nouissimè tenet Thom. Hurtadus *tom.* 2. *tract.* 11. *c.* 10. *resol.* 10. §. 2. *n.* 348.

Sed probabiliua respondeo: Posse iterum, atque iterum, vrgente eodem mortis periculo; quia hæc est consuetudo vniuersalis Ecclesiæ, quam consuetudinem testati sunt, & approbarunt Patres Concilij Constantiensis *sess.* 13. *citata.* Et sic docent Tabiena *verb. communicare, n.* 48. Armilla *n.* 18. Sotus, Victoria, Graffia, Nuñus, Ægidiua, Reginaldus, Henriquez, & Suarez, quos citaot, & sequuntur Lugo *disp.* 15. *n.* 64. & Diana 2. *part. tract.* 14. *resol.* 73. *&* 77. *&* 3. *part. tract.* 4. *resol.* 44. *&* 4. *part. tract.* 4. *resol.* 195. *&* 5. *part. loc. cit.* Filliucius etiam *tract.* 4. *n.* 238. Bonac. *disp.* 4. *q.* 6. *punct.* 2. *num.* 23. Hurtado *diff.* 9. *de Euchar. diff.* 16. (vnda malè illum citat pro opposito Diana) Possevin. *c.* 8. Villalob. *tract.* 7. *diff.* 38. Fagund. *prac.* 3. *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 2. Ludouicus de S. Ioan. *tom.* 1. *q.* 7. *art.* 20. *diff.* 4. *de Euchar. &* 2. *tom. art. de Communione infirmorum, n.* 4. *&* 44. *& art. vlt. de defectibus in Missa occurrent. num. vlt.* Philibertus *tract.* 3. *de Missa, part.* 3. *c.* 3. *n.* 10. *pag.* 433. Granad. *tract.* 10. *disp.* 8. *n.* 9. tenet etiam, vt diximus, Ægidius *quæst.* 80. *art.* 8. *n.* 53. licèt oppositum videatur docere *n.* 5 a vbi pro opposita parte citant illum Hurtadus, & Diana. Lege rursus Dianam *part.* 9. *tract.* 9. *resol.* 47. & Dicastillo *loc. cit. n.* 332.

QVÆSTIO XL.

An non solùm liceat prædicto infirmo in eadem infirmitate persistenti, post sumptum semel Viaticum sæpius, vt diximus, verùm & quotidie Eucharistiam non jeiuno dari?

NEgant omnes ferè DD. vtriusque sententiæ *quæstionis præcedentis*, affirmantes, necessariò requiri interuallum aliqnot dierum inter vnam, & alteram Communionem, licèt non conueniant in illo assignando. Nam in primis Nauarr. *lib.* 5. *consil. de pænit. & remis. consil.* 41. exigit multum tempus arbitrio boni viri: alij exigunt octo, vel decem dies. Ita Suarez, Nuñus, Villalobos, Fagundez, & Syluius. Alij septem dies, vt Henriquez, Filliuciua, & Lugo. Alij sex dies axigunt, vt Tabiena, Armilla, Zambr. Possevin. & alij, quos citat, & sequitur Diana 2. *part. tract.* 14. *res.* 77. Alij tertia die dari posse dicunt. Sic Ludouicus *tom.* 1. *q.* 7. *art.* 10. *diff.* 4. *de Euchar.* quem citat, & sequitur etiam Diana 4. *part. tract.* 4. *resol.* 195. *& part.* 9. *loc. cit.* Alij denique exigunt interuallum aliquot dierum, illud non determinantes. Ita Tolet. *lib.* 10. *c.* 15. & Aemilla *loc. cit.* Vnde non fideliter hunc authorem citant Hurt. Diana, Filliucius, Fagundez, Lugo, & Philibertus.

Sed æquè probabiliter respondeo: Posse quotidie. Primò, quia Concilium Constantiense *loc. cit.* absolutè, & siue limitatione concedit infirmo periclitanti, vt non jeiunus communicare possit. Secundò, quia si huiusmodi infirmus potest licitè communicare non jeiunus post tres, sex, octo, vel decem dies, cur non erit licitum statim altero die? Sic Dominicua Baltasanas *in sua Margarita Confes.* §. *de requisitis ad communicandum, fol. mihi* 226. per hæc verba. Nota, quod si quis sumpsisset Viaticum, & adhuc aliquibus diebus superuixerit, & vellet communicare hora Missæ quotidie post sumptionem medicinalium, licitè posset communicare. Sic ille, & sic etiam Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *n.* 20. quem citat, & sequi etiam videtur Philibert. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 3. *n.* 21. Hurtado etiam *loc. cit.* dum concedit, toties posse infirmo non jeiuno ministrari Eucharistiam, quoties potest sano jeiuno. Innuunt etiam Sà, & Ludouicus *in* 2. *tom. loc. cit.* Imò Henriquez, quem omnes pro opposita sententia citant, noo dicit id non licere, sed decere. Sic enim ait: Pro Eucharistiæ tamen reuerentia non decet, vt sic quotidie communicet. Hoa omnes modoa dicendi refert Machado *lib.* 2. *part.* 4. *tract.* 8. *docum.* 5. Sed nulli adhæret. Adhærent tamen nouissimè nostræ opinioni Castro Palao *tom.* 4. *tract.* 21. *punct.* 13. *n.* 14. Bannius *in Theolog. morali, tom.* 2. *tract.* 5. *de Euchar. q.* 22. *dub.* 3. Basseus *verb. Communio, n.* 45. Escobar *in Theolog. morali, tract.* 6. *exam.* 6. *c.* 5. *n.* 62. & Dicastillo *tract.* 4. *de Euchar. disp.* 9. *dub.* 16. *q.* 6. *num.* 333. *&* 334.

QVÆSTIO XLI.

An si infirmus qui grauiter non ægrotat, nequeat absque graui nocamento omittere potionem, possit non jeiunus communicare, quando adest communicandi præceptum?

AFfirmat Tolet. *lib.* 2. *cap.* 28. *numero* 6.

Sed probabiliùs respondeo: non posse, quia præceptum communicandi v. g. in Paschate, nec est fortius, oec arctiùa ligat, quàm præceptum communicandi jeiunè, cum vtrumque sit Ecclesiasticum. Sic Diana 4. *part. tract.* 4. *resol.* 104. qui refert vtramque sententiam; cui tamen adhæreat, alibi forsitan dicet.

QVÆSTIO XLII.

An Eucharistia sit deferenda grauiter ægrotanti, si illam ob vomitum, vel ob aliam causam non potest sumere?

AFfirmant Sotus *distinct.* 23. *q.* 1. *art.* 3. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 39. *& cap.* 55. *n.* 3. Ortiz. *in sua Summa, cap.* 19. §. 40. *fol.* 226. & insinuat Victorellus *in addit. ad Sa, verb. Eucharistia, in fine.*

Sed certissimè respondeo: non esse deferendam, quia sic decreuit Pius V. & Sacra Congregatio Concilij, vt referunt Sà *verb. Eucharistia, num.* 5. Rodriguez 2. *part. cap.* 64. *num.* 3. & Ludouicua *tom.* 2. *art.* 4. *num.* 30. *fol.* 79. Qui & referunt Congregationis responsum. Sic etiam docent ipsi, & Victorell. *in Appendice* 5. *ad cap.* 8. *Possenini*, & jam omnes.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XLIII.

An absoluta Missa, vel sumpto Eucharistiæ Sacramento, liceat statim alios cibos sumere?

NEgant Syluester *verb. Eucharistia 3. num.* 8. Sà *eo verb. num.* 20. & Angel. *verb. Missa, n.* 55. (vnde male hic Author citatur ab Henriq. & Fagundez pro opposita sententia) docentes, necessariò abstinendum esse à cibo, & potu ad certum tempus, quia sic habetur *in cap. tribus gradibus, de consecrat. dist.* 2. vbi dicitur: quod communicans debet ieiunare à mane vsque ad Vesperam. Negant etiam Diana *5. part. tract. 4. resol.* 44. Fagundez *prac. 3. cap. 6. n.* 5. quatenus docet, esse peccatum veniale, si id sine aliquali causa fiat.

Sed probabiliùs respondeo: licere, quamuis non ita deceat, quia nullum extat præceptum ad ieiunium post communionem obligans. Nam caput contrarium citatum, vsu, & consuetudine abrogatum est, vt ait D. Thom. *3. part. q. 80. art. 8. ad 6.* vnde apud Regulares, qui dicit vltimam Missam, statim prandere solet. Sic D. Thom. *in 4. dist. 8. quæst. 1. artic. 4. quæst. 3.* Henriquez *lib. 8. cap. 49. litter. H*, Bonacina *disput. 4. quæst. 6. punct. 2. num.* 25. Adrian. Sot. Valentia, Corradinus, quos citat, & sequitur Layman *lib. 5. tract. 4. c. 6. n. 23. in fine*, Azot. etiam *lib. 10. cap. 30. quæst. 2. versu, Quares an absolutio.* Villalobos *tom. 1. tr. 7. diff.* 39. Suarez *disp. 68. sect. 4. in fine*. Granados *tract. 11. de Euchar. disp. 1. num.* 5. & alij, inter quos me citato tenet D. Didacus Narbona *tom. 2. Hora 5. num.* 23. & Dicastillo *tract. 4. disp. 9. dubit. 17. in fine.*

QVÆSTIO XLIV.

An etiam sit licitum statim post Communionem exspuere?

NEgant Caiet. *verb. Communio.* Henriquez *lib. 8. cap. 49. n.* 1. & apud ipsum Tabiena §. 28. Philibertus *tract. 3. part. 1. cap. 3. in fine*. Corradinus *part. 2. q.* 224. & ex illo Layman *loc. cit.*

Sed probabiliùs respondeo; licitum esse absolutè, licèt non decens. Sic Granados *tract. 11. de Eucharist. disp. 1. n. 6. pag.* 1021. per hæc verba. Consultum est, & reuerentiæ tanti Sacramenti consentaneum, si fieri commodè possit, non expuere donec bona pars temporis elabatur. Quod verò attinet ad obligationem præcepti, si quis sciret, aut probabiliter dubitaret, aliquid Sacramenti palato adhæsisse, aut nondum esse perfectè traiectum ad ventriculum, itaut iaciendo reumata, vel saliuam, timeret simul exspuere Sacramentum, certum est peccatum esse exspuere; irrogaretur enim iniuria non leuis ipsi Eucharistiæ. Si verò non esset huiusmodi probabile dubium, sed Eucharistia esset iam omnino traiecta in ventrem, non est illicitum illico exspuere, præsertim, vt iaciantur reumata ex capite defluentia, aut saliua, quæ sponte sua per stomachum ad os ascendat; imò licet aliquali violentia extraheretur, quia non propterea ex ventriculo ipso extrahitur cibus, aut potus semel traiectus, nisi fortè quis aliud in seipso ob infirmitatem, aut aliam causam experiretur: is enim ea violentia exspuere non deberet, donec eiusmodi periculum proiiciendi Eucharistiam non timeretur. Sic Granados. Quod nota ad solatium senum Presbyterorum. Sic me citato, assentire videtur Narbona *loc. cit. n.* 24. Quia hæc obseruatio (inquit) magis respicit decentiam, quàm obligationem sub peccato.

QVÆSTIO XLV.

An liceat ad Eucharistiam accedere ante somnum captum, vel cibum digestum?

NEgant Glossa *in cap. Nihil, 7. quæst.* 1. Ioan. de Lapide (quem legi, & nunc loci non recordor) & alij, quos suppresso nomine refert Nauarr. *cap. 21. n.* 53. necnon Panormit. Felinus, Aureolus, Ricardus & Maiol. apud Pasqualigum.

Sed certissimè respondeo: licere, quia nullum ius est in contrarium. Sic D. Thom. *quæst. 80. art. 8. ad 5.* Nauar. *loc. cit.* Henriquez *lib. 8. cap. 49. in fine*, Suarez *disp. 68. sect. 4. prope finem.* Sot. *dist. 12. quæst. 1. artic.* 8. Fagundez *prac. 3. lib. 3. cap. 5. numero* 6. Bonac. *disp. 4. quæst. 6. punct. 2. n.* 11. & omnes communiter, ex quibus quamplures refert, & sequitur Pasqualigus *tract. de Ieiun. naturali, decis.* 344.

DISPUTATIO VI.

De aliis dispositionibus corporis in suscipiente Eucharistiam requisitis.

QUÆSTIO PRIMA.

An pollutio inuoluntaria impediat pro eo die Communionem, saltem sub peccato veniali?

AFFIRMANT Angel. *verb. Eucharist. 3. num.* 29. Alexand. Albertus, Bonauentura, & Paludanus, quos citat, & sequitur Gabriel *lect. 10. in Canonem.*

Sed probabiliùs respondeo: nec sub veniali adhuc impedire, quia est inculpabilis. Sic S. Thom. *quæstione* 80. *art.* 7. Suarez *disp. 68. sect.* 2. Fagundez *præcept. 3. lib. 3. cap. 6. num.* 6. Sancius *in Selectis, disp. 23, numero* 29. Henriquez, Bonac & Layman, quos citat, & sequitur Philibertus 3, *part. tractat. 3. cap. 2, num.* 10. & ni fallor Machado *loc. cit. num. 5. & lib. 4 part. 1. tr. 10. docum.* 5. Bassæus *verb. Communio, circa finem.* Sic etiam Valerus *verb. Fornicatio, diff. 3. n 4. fol. mihi* 116. per hæc verba: Hinc collige (quod vel maximè obseruandum est; nam facit pro consolatione multorum spiritualium) tentatum videlicet à dæmone tentatione carnis tempore, quo est in oratione, vel extra eam, in lecto, vimque persentientem, & nimio ardore flammæ carnis, & spurcitiæ conflagrantem, posse eam licitè pati, sic manendo; nec teneri desistere ab oratione, vel à lecto surgere, quamuis à dicta oratione desistendo, vel à lecto surgendo posset impedire prædictam tentationem, dummodo longè absit à consensu in prædictam delectationem. Quod verum est, etiam si venerit in pollutionem, quia totum illud fit à dæmone; & vir spiritualis verè tunc patitur, & vi opprimitur, nec habet in potestate illam tentationem à se tunc temporis repellere, nec tenetur orationem omittere propter eam, quia id intendit Dæmon, & ob id eam immittit. Vnde nec conuenit orationem omittere, ne dæmon suum finem consequatur; esset enim satisfacere eius malo proposito. Nam prædictus inimicus, cùm se videt deuictum, nec posse trahere virum spiritualem

in suum coosensum, hoc modo ipsum inquietare procurat, vt sic eum ab oratione diuertat. Et non minùs tunc vim patitur seruus Dei, quàm fœmina à Tyranno, vel ab aliquo alio iniquè oppressa. Et sicut ista non tenetur quoad Deum vociferare, nec resistere, sed sufficit si immota maneat, & non consentiat tam fœdo, nefarioque actui, & delectationi: Ita & vir spiritualis non tenetur ab oratione desistere, & se ab ea diuertere ad aliud exercitium distractiuum: quia id est instar vociferationis, & resistentiæ. Sed sufficit ei si in ea permaneat immotus, & tentationi non coosentiat. Quod est mente tenendum, & de quo sæpius ego dubitaui; & cùm primum id ipsum accepi à quodam viro spirituali, qui similem tentationem patiebatur vsque ad pollutionem, & tameo hoc non obstante celebrabat quotidie, ocius interrogaui eum, an posset diuertere prædictam tentationem, & impedire pollutionem desistendo ab oratione, & diuertendo se ad alia exercitia. Cúmque mihi respondisset à se posse prædictam pollutionem impediri dicto modo, expaui, eo quòd ea non obstante, quotidie celebrasset. Nam id adhuc nec expertus, nec consequutus fueram. Et de hoc non est ambigendum. Est namque licitum, & fundatum in doctrina superiùs adducta. Prædictis adde, quod aliquando etiam Dæmon in prædicta tentatione ita hominem spiritualem vi opprimit, vt vix valeat manere immotus: sed magna vi ipsum commouet interiùs, & aliquando agitat etiam exteriùs, donec io pollutionem cadere faciat: quod certè ipsi summopere abhorrent, & pleni verecundia, ac tremebundi accedunt ad Sacra. Quod scire erit multis gratum, si similibus tentationibus crucientur. Huc vsque Valerus. Cuius verba, licèt longa, transcribere volui, eo quòd in facti contingentia consultus de huiusmodi re, eandem doctrinam pro quadam persona spirituali, contra consilium cuiusdam confessoris, aliàs docti, tradidi.

QVÆSTIO II.

An sit peccatum mortale accipere Eucharistiam, pollutionem, aut fornicationem mortalem intra eandem diem, etiamsi præcedat confessio illius peccati?

AFfirmant Nauarr. *de Pœnit. distinct. 6. cap. 1. & in man. cap. 21. num. 51. & cap. 25. num. 9.* Marsil. *in 4. quæst. 6. art. 4.* & Conat. *in Clem. si furiosus, part. 3. num.* 8. Citat etiam pro hac sententia Fagund. *loc. cit. num. 7.* D. Thom. *3. part. quæst.* 80. *art. 7. ad 3. & in 4. dist. 9. quæst. 1. artic. 4.* Alexand. *4. part. quæst. 47. memb. 1. art. 1.* Paludanum *in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 2.* Adrian. *quæst. 4. de Eucharistia, fol. 25.* & Gabrielem *lect. 10. in Canonem.* Sed certè omnes citat malè. Nam in primis D. Thom. vel loquitur ex aliorum opinione, vt ait Syluester, vel ad summum asserit, impedire communionem ex congruitate tantùm, aut sub peccato veniali. Palud. verò oppositum docet *in 4. dist. 9. q. 4. concl. 2.* vt notant Syluest. *verb. Euchar. 3. q. 10. num. 12.* & Nauarr. *cap. 21. num. 51. citat. in posteriore editione.* Gabriel etiam, & Adrianus contrarium expressè affirmant, vt *infrà* constabit, & notat Corjol. *1. part. sect. 3. art. 3. num. 11. pag. 353.*

Vnde longè probabiliùs, imò omnino certum respondeo: non esse peccatum mortale, quia confessio de peccato commisso aofert omnem indecentiam, ob quam quis à susceptione Eucharistiæ impediri posset, vt clarè constat ex Trident. *sess. 13. c. 7.* Sic docent D. Thom. *3. part. quæst. 80. art. 7. cit. ad 1. & ad 4. & opusc. 65. § de Euchar.* Adrian. *q. 7.* (non 4. vt citat Fagundez) *de Eucharistia, versu. Ad tertium principale, fol. mihi* 77. Gabriel *lect. 10. in Can. lit. O.* cuius expressa verba refert Sancios *disp. 23. n. 30.* Henriq. *lib 8. c. 51. num. 1.* Suar. *disp. 68. sect. 2.* non 5. vt inuenies citatum apud Machad. *infra*) Filliuc. *tr. 4. n. 224.* Victoria *n. 81.* Dian. *3. p. tr. 4. resol. 30.* Granado *tr. 10. de Euchar. disp. 9. num. 1.* Lugo *disp. 15. sect. 1.* Philiber. *loco cit.* Fagundez, & Syluester *locis cit.* necnon & meus Nauarr. *cap. 21. num. 51. in posteriore editione,* vt ootant Fagundez, Corjolan. & Lugo (non Diana) sic etiam Machado *lib. 2. part. 4. tract. 8. docum. 6. n. 4. & lib. 4. part. 1. tract. 10. docum. 5.* qui etiam haud benè citat D. Thomam, & Paludanum pro contraria sententia, & communis.

QVÆSTIO III.

An saltem sit peccatum veniale accipere Eucharistiam absque aliqua iusta causa, post pollutionem mortalem, etiam confessione præmissa?

AFfirmant Valentia *disp. 6. quæst. 9. punct. 3. in fine.* Nuñus *quæst. 80. art. 8. concl. 10. & 11.* Ioannes de Cruce *part. 2. Summa, q. 5. de Eucharistia, dub. 3. concl. 2. fol. mihi* 154. Victoria *loc. citat.* Ochagauia *tractat. 2. de Eucharistia, quæst. 11.* Bonac. *disput. 4. quæst. 6. punct. 2. num. 4.* Granad. *tract. 10. disp. 9. n. 8.* & Lugo *disp. 15. num 4. pag. 469.* dicens, oppositam sententiam esse singularem, & falsam. Diana *5. part. tract. 13. resol. 65.*

Sed probabiliùs respondeo: adhuc non esse veniale peccatum, ob rationem nuper ex Trident. traditam. Sic Sancius *in selectis disp. 23. n. 30.* & apud illum D. Thom. & Gabriel *locis citatis.* Azor. *lib. 10. c. 30. n. 14.* Nauarr. Palud. & Syluest *loc. citatis.* Ægid. *quæst. 80. art. 7. numero 42. vers. Secundò potest.* Suar. *disp. 66. sect. 8.* Vnde malè citatur à Bonac. pro opposita seotentia Filliuc. *tract. 4. num. 224.* Lazarius, & Chamerota apud Bonacinam, Hurtado *disput. 9. de Eucharist. diff. 13. in fine,* & alij. Non ergo bene dixit Lugo, hanc sententiam tot grauissimis Doctoribus fulcitam, esse singularem, & falsam. Lege, me citato, Dianam *part. 10. tract. 16. resol. 33.* & Dicastill. *tom. 1. tract. 8. dubit. 14. num. 245.*

QVÆSTIO IV.

An sit peccatum veniale accedere ad Eucharistiam ipso die habita coniugalis copulæ causa voluptatis exercita?

AFfirmant in primis esse peccatum, & mortale, penes Machado *infrà,* Palud. *in 4. dist. 9. quæst. 3.* & alij.

Secundò alij mitiùs loquendo, affirmant esse solùm veniale (nisi aliàs aliqua causa communicandi subsit.) Sanch. *lib. 9. de Matrim. disp. 13. num. 2. & 7.* Henriq. *lib. 8. cap. 51. num. 3. & in Glossa lit. K.* Sà *verb. Eucharist. num. 21.* Lugo *disput. 15. num. 14.* & Philibert. *tractat. 3. de Missa, cap. 2. num. 16. pag. 431.* dicens esse sententiam omnium. Fagundez *cap. 3. lib. 3. cap. 6. num. 16.* & Diana *3. part. tractat. 6. resol. 71.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: nullum esse peccatum, quia nec leuis adhuc irrogatur irreuerentia Eucharistiæ, nec vlla adest prohibitio communicandi in dicto casu; ergo licitum erit. Sic Angel. *verb. Eucharist. 3. num. 30.* Nauarr. *cap. 21. n. 51.* Sancius *in selectis disp. 23. à num. 13.* Ægid. *quæst. 80. artic. 7. num. 44.* Hurtad. *disp. 9. de Eucharist. diff. 14.* Victoria *q. 81.* vbi sic ait. Breuiter dico, quod accedere ad Eucharistiam post legitimum concubitum, non est peccatum. Sic censent ille, & alij. Non ergo cootraria

sententia

sententia est omnium, vt Philibertus dicebat. Aduerte hîc etiam, quod hos omnes dicendi modos refert Machad. *lib.2. part.4. tr.9. docum.6.* sed nullum expressè sequitur. Sic etiam Dicastillo *loc. cit. n.245.*

QVÆSTIO V.

An saltem sit consulendum coniugatis, vt ipso die habita copula Eucharistiam non recipiant?

AFfirmant Angel. Nauarr. Victoria, & alij apud Sancium *loc. citato, num.12.* Affirmat etiam Diana *loc. cit.* sic dicens: Esse coniugibus consulendum post habitam copulam nocte saltem antecedenti, non recipere Eucharistiam, docent 20. DD. quos citat, & sequitur Sanchez *de Matrimon. tom. 2. lib.9. disput.13. num.4. & 5.* quibus addo Salazar *in tract. de frequenti communione, cap.9. §.1. & sequent.* Sic Diana, qui tamen omnino fallitur in hoc, quod dicit, suam videlicet sententiam tenere 20. DD. quos citat, & sequitur Sanchez, cùm hic author nullum expressè citet: solùm namque *num.4.* dicit, suam conclusionem ab omnibus admitti. Verum est, quod *num. 5.* refert plusquam 20. DD. Sed eorum maior pars potiùs fauet sententiæ oppositæ, vt statim videbimus.

Sed æquè probabiliter respondeo dicendum, quod licèt consulendum sit coniugatis, vt nocte præcedente Communionem à copula abstineant (vt in hoc benè omnes DD.) dato tamen quod non abstinuerint, non est consulendum illis, quod non communicent, si alia non adsit causa. Quia suscipere Eucharistiam eo die, quo habita est copula, nullum est peccatum, vt *quæst.4.* est habitum: ergo. Sic Sancius *disp.23. per totam*, Medina, & Marilla apud ipsum. Sic etiam ex parte D. Gregor. *respons.10. ad interrogat. Diu. Augustini*, & refertur *in cap. vir cum propria, 33. quæst.4.* vbi sic dicitur. Si quis sua coniuge, non cupidine voluptatis captus, sed solùm liberorum creandorum gratia vtitur, de sumendo corporis Dominici, sanguinisque mysterio, suo est relinquendus iudicio. Quia à nobis non debet prohiberi accipere. Vbi Glossa *verb. prohiberi*, ait, id est, *dissuaderi*. Et cum hac limitatione hanc nostram sententiam docet Sanchez cum aliis plusquam 20. DD. pro opposita sententia à Diana citatis. Et in hanc sententiam inclinat Ægidius *loco citato*, & tenet expressè Dicastillo *loc. cit.*

QVÆSTIO VI.

An liceat coniugatis ipsa die Communionis petere coniugale debitum?

NEgant Angel. *verb. Euchar. 3. num.44.* Syluester *verb. Eucharistia 3. quæst.11. num.13.* Vnald. *de Matrimon. num.263. mihi §. vlt. num.13.* Beia *casu* 8. & alij apud Sanchez *loco citato, n.16.* Quia putant esse culpam venialem ea die petere.

Sed probabiliùs respondeo: Licere (licèt non ita deceat) non solùm reddere (in quo omnes conueniunt) verùm & petere, quia nulla est prohibitio, nullave indecentia, quæ culpam constituat. Sic Nauarr. *cap.21. num.51.* Victoria *quæst.81. de Euchar.* Tabiena *verb. Communicare, quæst.37. §.42.* quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. num. 17.* Philibertus *tract.3. de sacrif. Missa, part.3. cap.2. in fine.* Reginald. & Megalius, quos affert, & sequitur Diana *parte 6. tractatu 6. resolut.14.*

QVÆSTIO VII.

An mulieri patienti fluxum sanguinis (aut tempore menstrui, vel partus) consulendum sit, vt ab Eucharistia abstineat?

AFfirmant Suarez *disp. 68. sect.2.* & Granados *tract.10. de Eucharist. disp.9. num.13.* quia existimant esse veniale (si aliàs causa non vrgeat) eo tempore ad Eucharistiam accedere.

Sed probabiliùs respondeo: etiam causa non vrgente, non esse ei consulendum, vt ab Eucharistia abstineat, quia in illa sua passione nullum reperitur peccatum, vt fatetur Hurtado *loc. citatis.* Sic Lugo *de Eucharist. disp.15. sect.1. num.15. in fine.* Et debent sic sentire omnes DD. *quæst. 5.* pro nostra sententia *citati.* Et Henriquez *lib.8. de Eucharist. cap.39. num.1.* Dicastillo *tom.1. tract.8. disp.9. dubit.14. n.245.*

QVÆSTIO VIII.

An qui non lotis manibus celebrat, aut non abluta facie ad Eucharistiam accedat, peccet saltem venialiter?

REspondeo: peccare venialiter, quia est contra reuerentiam tanto Sacramento debitam. Sic aliqui viri docti, quos suppresso nomine citat, & sequitur Granados *tract. 10. de Eucharist. disp.9. num.13.* per hæc verba: Denique non lotis manibus celebrare, aut non abluta facie ad Eucharistiam accedere, viri docti dicunt esse peccatum veniale, si aduertenter fiat, quia est contra reuerentiam tanto Sacramento debitam. Vnde S. Augustin. *in illo sermone 244. Erubescimus* (inquit) *ac timemus Eucharistiam manibus sordidis tangere.* Sic Granad. & sic etiam, me citato, tenet Narbona *tom.2. Hora 2. in fine*, & me citato Diana *part. 10. tract.12. resol.19.* Martin. de S. Ioseph *tom.1. sum. lib.1. tract.8. de Eucharist. num.27.* sic dicens: [Pareceme que sera pecado venial celebrar sin lavarse las manos, y rostro, por la indecencia, pero si no uvo ocasion de lauarse, no sera pecado.] Sic ille.

An etiam sit veniale omittere lotionem manuum post celebrationem Missæ? Affirmant Nigrus *in addit. ad Rulz, part.3. §.1.* Gauantus, Spetellus, & Cataldus apud ipsum.

Sed probabiliùs respondeo: non esse veniale. Quia lotio manuum ante Missam præcipitur; non verò post Missam. Sic Diana *loc. cit.*

QVÆSTIO IX.

An Catechumenus in gratia existens sit subiectum capax ad recipiendam Eucharistiam?

AFfirmant Marsilios *in 4. q.6. art.2.* & Innoc. III. *in cap. Veniens, de Presbytero non baptizato*, vt refert Lugo *disp.13. de Eucharistia, n.3. pag.427.*

Sed certissimè respondeo: non esse subiectum capax, quia qui non est baptizatus, non potest esse capax alicuius Sacramenti. Sic omnes Theologi. Videatur Lugo, qui bene tandem explicat Innocentium.

QVÆSTIO X.

An amentibus à natiuitate possit dari Eucharistia, saltem in articulo mortis?

AFfirmant Glossa *in capite Qui recedunt, 26. q.9.* & alij quos suppresso nomine refert Ioan.

de Cruce *in Sum. quaest.4. de Euchar. dub.5. concl.2.*

Sed certissimè respondeo: non posse, quia id expressè colligitur ex cap. *Omnis vtriusque sexus*, & ex Concil. Trident. *sess.21. cap.4. & Can.4.* vbi praecipitur, nulli esse tribuendam Eucharistiam quousque ad annos discretionis peruenerit: at amentes à natiuitate nullum habent, vel habere possunt discretionis vsum: Ergo. Sic S. Thom. 3. *part. quaest.80. art.9.* Caietan. *verb. Communio*, Syluester *verb. Euchar. 3. num.7.* Suarez *disp.69. sect.3.* Vasquez *disp.212. c.3.* Filliuc. *tract.4. num.186.* Ioan. de Cruce *loco citato*, Bonac. *disp.4. quaest.6. punct.1. num.5.* Hurtad. *disp.9. diff.20.* Sancius *disp.38. num.1.* Lugo *disp.13. n.32. pag.433.* Villalobos *tract.7. diff.40. num.2.*

QVÆSTIO XI.

An saltem amentibus, qui aliquando vsi sunt ratione, & postea in amentiam, vel phrenesim inciderunt, possit licitè Eucharistia ministrari, ad minus in articulo mortis?

NEgant Alexand. 4. *part. quaest.11. memb.2. art.3.* Gabriel *in 4. dist.9. quaest. 2. art.3. dub.4.* Sà *verb. Eucharistia, num.3.* Syluius *in 3. partem, quaest. 80. artic.9.*

Sed longè probabiliùs respondeo: posse, imò & debere ministrari, dummodo non timeatur periculum vomitus, spumationis, vel alterius irreuerentiae. Quia sic expressè habetur in Concil. Carthagin. 4. *Can.74.* & refertur in *cap. Is qui, dist. 25. quaest.6.* in Concil. Arausicano *cap.3.* in Concilio Toletano 2. *Can.11. in Catechismo Romano, n.49. pag. mihi 200.* & in Rituali Pauli IV. *tit. de Euchar.* Et docent Diu. Thom. Suarez, Vasquez, Filliucius, Cruz, Hurtado, Bonacina, Sancius, Villalobos *locis citatis*, Petrus de Ledesma *de Eucharistia cap. 13. conclus. 8.* Sotus *dist.12. quaest.1. art.9.* Diana *2. part. tract.14. resol.78.* Lugo *disp.13. num.24.* & communis.

QVÆSTIO XII.

An vt huiusmodi amentibus licitè possit Eucharistia ministrari, sit necesse, vt tempore vsus rationis illam expressè petierint, & desiderauerint?

AFfirmant Angel. *verb. Euchar.3. num.13.* Angles *quaest.2. de Euchar. art.7. concl.2.* Armilla *verb. Communio, n.25.* Victoria num. 84. Zanard. *in Sum. 3. part. tract. de Euchar. c.7.* Cruz *loc. cit. concl.3.* Sancius *disp. 48. num.10.* Vnde malè illum citat Diana *loc. cit.* pro opposita sententia, cùm expressè banc doceat per haec verba: Si demus insanum omnino carere rationis vsu, ei non est ministranda Eucharistia, nisi in articulo mortis, dum tamen ante amentiam ostenderit deuotionis, & desiderij signa ad hoc Sacramentum, vt expressè docet D. Thom. *supra*, & censent communiter omnes. Sic Sancius.

Sed aequè probabiliter respondeo: non esse necesse, quod expressè, sed sat esse, quod illam implicitè, vel interpretatiuè petierint. Sufficiet ergo, vt amentes antea Christianè vixerint, quia per hoc interpretatiuè censentur petere Sacramenta sibi vtilia. Sic Suar. Bonac. Hurtado & Diana *locis citatis*, Ægid. *quaest.80. art.9. n.74.* Lugo *disp.13. num.25.* Nauarrus *cap. 26. num. 37.* qui plus addit, scilicet dandam esse Eucharistiam phrenetico, qui antea signa contritionis dedit, tollendo manus, tundendo pectus, &c. etiamsi non periisset Sacramenta, & obstinatus multo tempore in peccato mortali mansisset, nec per multos annos confessus fuisset. Sic doctissimus Nauarr. Quem sequitur etiam in hoc Lugo. Et approbat me citato, Narbona *tom.2. Hora 6. num.26.*

QVÆSTIO XIII.

An supradictis amentibus non solùm in articulo mortis, verùm etiam quotannis possit Eucharistia conferri?

AFfirmant Angles *loc. cit. post concl.2.* per haec verba: Laborantibus phrenesi per multam temporis moram erit etiam Eucharistia singulis annis tribuenda. Sic ille, & Villalob. *tr.7. diff.40. n.3.* docet non solùm in articulo mortis, verùm quod etiam extra articulum mortis possit aliquoties dictis amentibus Eucharistia ministrari. Quam sententiam esse probabilem affirmant Cruz *loco citato*, & Ludouicus de S. Ioan. *tom.1. q.7. de Euchar. art.21. diff.1. pag.176.*

Sed longè probabiliùs respondeo: non posse ministrari illis, nisi in articulo mortis. Quia in illo tantum datur eis ab Ecclesia, ne in tam graui necessitate tanti Sacramenti fructu priuentur. Sic S. Thom. *q.80. art.9.* Cruz, Hurtado, Sancius, Bonac. Ludouicus *locis citatis 2. part. tract.14. resol.79.* & alij.

QVÆSTIO XIV.

An semifatuis possit licitè Eucharistia conferri, non solùm in articulo mortis, aut tempore Paschatis: verùm etiam toties quoties illam postulauerint?

AFfirmant Sancius *in Selectis, dispvt.26. num.5.* Et quidem satis probabiliter, licèt Diana non audeat hoc concedere. Fauent enim illi S. Thom. *quaest.80. art.9. in corpore.* Angel. *Euchar. 3. num.15.* Angles *quaest.2. de Euchar. art.7. concl.1.* quatenus absolutè, & sine limitatione docent, non esse semifatuis Eucharistiam denegandam.

Sed probabiliùs respondeo: non posse, quoties illam postulauerint, sed solùm in articulo mortis, in Paschate, & in aliquo Iubileo magno. Quia hoc exigit reuerentia huic Sanctissimo Sacramento debita. Sic Henriquez *lib.8. cap.42. n.3.* Bonac. *disp.4. quaest.6. punct.1. num.7.* Hurtado *disp.9. diff.10.* Cruz *quaest.5. de Euchar. dub.5. concl.1.* Diana *2. part. tract.14. resol.79.* Lugo *disp.13. num.51.* Villalobos *1. part. tr.7. diff. 40. num.1.* & communis.

QVÆSTIO XV.

An Energumenis, seu Dæmoniacis possit licitè Eucharistia ministrari?

NEgant absolutè, & absque vlla distinctione, Rosella *verb. Euchar.3. n.19* & Ortiz *cap.19. § 40. fol. mihi 227.* Negant etiam alij, non ita absolutè, sed cum distinctione; dicunt enim denegandam esse Eucharistiam daemoniacis, qui ob peccata sua traditi sunt Satanae; ministrandam verò illis, qui ob solum meritorum augmentum traditi sunt. Ita Alexand. *4. part. quaest. 39. memb.3. art.3.* S. Thomas *in 4. dist.9. quaest. vnic. art.5. q.3. ad 2.* Armilla *verb. Communio, num.25.* Syluester *verb. Euchar. 3. q.5. vers.10.* P. Ledesma *1. part. sum. cap.13. fine.* Layman *tract.4. cap.4. num.6.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: posse licitè ministrari omnibus energumenis, etiam ob propria peccata obsessis, sicut & cuilibet alij fideli, dummodo periculum irreuerentiae cesset, & caetera requisita adsint.

Quia

Quia nulla lege est illis prohibitum Eucharistiam conferri, sed potius illis administrari præcipitur in Concilio Elibertino *Can.* 37. Et sic docent Cassianus *collat.* 9. *c.* 30. S. Thom. *q.* 80. *art.* 9. Suar. *disp.* 69. *sect.* 2. Vasq. *disp.* 212. *c.* 4. Palacios *in* 4. *dist.* 9. *disp.* 11. *col.* 12. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 42. *n.* 3. Hurtado *disp.* 9. *diff.* 21. Bonac. *disp.* 4. *q.* 6. *punct.* 1. *n.* 7. Filliuc. *tract.* 4. *n.* 190. Granados *tract.* 10. *disp.* 5. *n.* 5. Saocius *disp.* 38. *n.* 5. Lugo *disp.* 13. *in fine.* Ludouicus *q.* 7. *de Euchar. art.* 11. *diff.* 3. *pag.* 176.

QVÆSTIO XVI.

An Parochus teneatur sub mortali ministrare Eucharistiam Energumeno in articulo mortis constituto?

Negant fortassis Rosella, & Ortiz *locis citatis*, necnon & alij Doctores nuper citati, si Energumenus sit obsessus ob aliquod peccatum.

Sed longè multò probabiliùs respondeo, teneri, si periculum irreuerentiæ absit. Quia Parochus licitè potest Eucharistiam illi conferre: ergo ad id tenebitur. Sic colligitur ex Concilio Elibertino *Can.* 37. cit. & expresse docet Sancius *loc. cit. num.* 6. & alij Doctores pro nostra sententia *quæst. præcedenti citati*, id ipsum docere debent.

QVÆSTIO XVII.

An adhuc teneatur Parochus ministrare Eucharistiam prædicto Energumeno, etiamsi in blasphemias prorumpat?

Affirmat Sancius *disp.* 38. *num.* 8. citans pro se P. Vasquez *disp.* 212. *cap.* 4. *num.* 32. sed malè; nam oppositum innuit.

Sed certissimè respondeo: non teneri, imò nec posse, quia nulli potest administrari Eucharistia cum periculo irreuerentiæ, vt ipsemet Sancius cum omnibus concedit: at prorumpere in blasphemias in Deum, aut in Sanctos, est maxima irreuerentia, vt constat: ergo. Nec obstat, quod blasphemiæ illæ non sint peccata. Quia nec vomitus, aut exspuitio, vel dilaceratio sunt peccata, & tamen illa patienti non potest dari Eucharistia, vt ipsemet Sancius cum communi concedit: Ergo. Sic Alexand. 4. *part. q.* 11. *memb.* 2. *art.* 3. §. 1.

DISPUTATIO VII.

De dispositione ex parte animæ requisita ad Eucharistiam recipiendam.

QVÆSTIO PRIMA.

An ad aliquam Eucharistiæ sumptionem necessario requiratur status gratiæ?

NEGANT hæretici nostri temporis.

Sed de fide certissimè respondeo: prærequiri. Sic enim definitum est in Trident. *sess.* 13. *capite* 7. *& Can.* 11. & constat clarè ex Pauli verbis *prima* ad Corinth. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: qui enim manducat, & bibit indignè, iudicium sibi manducat, & bibit, &c.* Sic S. Thom. *q.* 80. *art.* 4. Latè Bellarm. *lib.* 4. *de Euchar. à cap.* 17. Suarez *disp.* 66. *sect.* 1. Vasquez *disp.* 205. *c.* 1. Fagund. *in* 5. *præc. Eccles. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 2. & omnes. Lege inter alios Bellarminum *lib.* 4. *de Euchar. cap.* 17. & 18. & Dicastillum *tract.* 4. *de Eucharistia, disp.* 9. *dubit.* 1.

QVÆSTIO II.

An in aliquo saltem casu licitum sit alicui sumere Eucharistiam cum conscientia peccati mortalis?

Affirmat Vasquez *disp.* 207. *cap.* 1. *num.* 3. per hæc verba: *Si quis in altari recordetur alicuius peccati commissi post confessionem, cuius illuc vsque nullam, neque in vniuersum habuisset contritionem, quia fortassis nunquam putauit esse mortale; tunc autem iam videt, vel vehementer dubitat esse mortale, ita posset temporis angustiis arctari, aliisque necessariis ipsius sacrificij distrahi (quamquam rarò id accidere potest) vt nisi ab eo cessaret, nullo modo ad perfectam contritionem excitari posset; ac proinde tunc ad Sacramentum in peccato mortali accedere, ad nouum peccatum mortale ipsi non imputaretur, quia hoc præceptum non obligat cum tanto dispendio, vt debeat homo coram toto populo à sacrificio, cum nota sui honoris cessare, potius quàm ad Sacramentum cum illo peccato accedere.* Sic Vasquez, & sic Hurtado *disput.* 9. *de Eucharistia, diff.* 1. Quorum sententia probabilis videtur Ioanni de Lugo *disput.* 14. *num.* 3. *pag.* 441. Et addit consequenter, & à fortiori idem dicendum, quando in subita hæreticorum, vel Pagnorum irruptione, periculum esset grauissimæ irreuerentiæ Eucharistiæ inferendæ, & Catholicus in peccato existens non posset præ temporis angustiis disponere se per contritionem, aut occultare Sacramentum; tunc enim propter eiusdem Sacramenti reuerentiam, sicut posset ex omnium sententia non ieiunus, sic etiam videtur, quod posset in peccato existens Eucharistiam sumere ad vitandam eius irreuerentiam. Sic Lugo.

Alij è contra respondent: in nullo vnquam casu licere alicui accedere ad Eucharistiam cum conscientia peccati mortalis; quia, inquiunt, quis sic accedit indignè: ergo peccat mortaliter, iuxta doctrinam Pauli. Vnde in casibus, quos contrarij assignant, tenetur Sacerdos, & alius quilibet Catholicus conari, quantùm in se est, ad habendam contritionem. Sic Suarez *disput.* 66. *sect.* 1. Ochagau. *tractat.* 2. *de Eucharist.* §. *de huius Sacramenti vsu, fol.* 256. dicens oppositam sententiam esse improbabilem. Diana 4. *part. tractatu* 4. *resolutione* 98. & alij.

Sed ego distinctiùs respondeo: dicendum, quod si detur casus, in quo peccator nec relinquere communionem, ob scandalum inde futurum; nec præparare se, aut conari ad contritionem, ob angustias temporis possit, tunc certè non peccaret mortaliter accipiendo Sacram Eucharistiam. Tum quia, vt bene Vasquez, tunc non obligat cum damno tanto præceptum diuinum. Tum etiam, quia (vt 1. *part. tract.* 1. *disp.* 4. *quæst.* 8. diximus) secundùm aliquos ex præcepto diuino tenetur Minister ad ministranda Sacramenta in gratia: & tamen in casu, quo necessitas proximi cogeret, & præ angustiis temporis non posset se præparare, non peccaret mortaliter illa in mortali ministrando: ergo nec in nostro casu qui in mortali Eucharistiam reciperet.

Addo ego, quod vix in Sacerdote celebrante possit contingere casus; quia optimè potest ante

communionem absque vllo scandalo se præparare. Rursus, in Laico communicante, licèt is casus facilius concedi possit, vt si in tempore quo illi Sacramentum iam porrigitur, alicuius mortalis recordetur: Dico nihilominùs, quod licèt absque nouo peccato possit illud recipere; teneatur tamen antequam Sacramentum deglutiat, dum illud in ore detinet, ad contritionem conari, vt sic in gratia, & cum fructu illud recipere, & manducare possit. Legatur Dicastillo *dub.1.cit.n.6.* Vbi additum Cardio. de Lugo admittit, & rectè: non verò sententiam Vasquij.

QVÆSTIO III.

An grauius peccet qui cum grauioribus, aut pluribus peccatis ad Eucharistiam accedit?

Respondeo: grauiùs peccare, per se loquendo. Quia indignior accedit. Sic S.Thom. *quæst.*80. *art.5.ad* 2. Suarez *disp.66.sect.*2. Vasquez *disp.* 207. *cap.*1. *num.*12. Lugo *disp.*14. *num.*6. *pagina* 441. & Ledesma *in summ. de Eucharistia, cap.* 11. Villalobos *tractat.*7. *diff.*36. *num.* 1. Bonac. *disp.*4. *quæst.*6. *punct.*1.*num.*9. Henriq. Reginald. Angles, & alij penes ipsum, & communis.

QVÆSTIO IV.

An debeat in confessione explicari qualitas, vel numerus peccatorum, cum quorum conscientia aliquis ad Eucharistiam accessit?

Affirmat Petr. Ledesma *in Sum. tom.*1. *cap.*6. *de Sacramentis in genere, post* 7.*concl.& cap.*11. *de Eucharistia*, quem citat, & sequitur Marcus de los Huertos *loc. cit.*

Sed longè probabiliùs respondeo, non debere necessariò explicari: sed sufficit dicere, accepi Eucharistiam in statu peccati mortalis. Quia qualitas diuersa, aut numerus peccatorum communionem præcedentium non facit, quod communio subsequens sit in se plura peccata numero, aut specie diuersa: erit ergo ad summum circumstantia notabiliter aggrauans, quæ non est necessariò in confessione explicanda, vt 1.*part.tract.*5. *disp.*8. §.1.*q.*4. est habitum. Sic Vasquez *disp.*207.*cap.*1.*n.*12. Hurtado *disp.*9 *de Euchar. diff.*2. *in fine.* Lugo *disp.*14. *n.*17. & Dicastillo *tract.*4. *disp.*9. *dubit.*2. *num.*37.

QVÆSTIO V.

An sit grauius peccatum accedere ad Eucharistiam cum peccatis carnalibus, quàm spiritualibus?

Affirmant Alens. 4.*part. quæst.*46. *membr.*4. & 5. Henriquez *lib.*8. *cap.* 45. *num.*1. *in fine*, & alij apud Suarium *disp.*66. *sect.* 2. & apud Corjolanum 1.*part. sect.*5. *art.*3. *num.*12.

Sed probabiliùs longè respondeo: non esse maius peccatum simpliciter, & per se loquendo, sed leuius. Vnde cæteris paribus, grauiùs peccat accedens ad Eucharistiam cum ira, superbia, aut odio, quàm accedens cum peccato carnis. Quia quod opponitur directè huic diuino Sacramento, non est immunditia carnis, sed immunditia animæ, quæ tanto maior est, quanto maior est culpa. Sic S.Thom. *quæst.* 80. *art.*5. *ad* 2. Vasquez, Suarez, Corjolanus, Lugo *locis citatis*, & alij communiter. Inter quos Legendus est Dicastillo *tract.*4.*de Eucharistia, disp.*9.*dubit.*2.*n.*38. Qui & refert pro hac parte Alexandrum 4. *part quæst.*11. *memb.*2. *art.*2. §.2.

QVÆSTIO VI.

An grauius peccet fidelis accedendo ad Eucharistiam in peccato, quàm infidelis, vel hæreticus?

Affirmant Palud. *in* 4. *dist.*9. *quæst.*2.*art.*2.*concl.*2. Carthusianus ibidem *quæst.* 4. & Corjolanus *loc. cit. pag.* 394. & id esse probabile affirmat Dicastillo *num.*38.

Sed probabiliùs respondeo: cæteris paribus, grauiùs peccare infidelem, vel hæreticum, quia absolutè, & simpliciter in priori statu ad Eucharistiam accedit. Sic S.Thom. *quæst.*80. *art.*5. *ad* 2. Suarez, & Vasquez *loc. citatis.* Fagundez *præcep.*3. *lib.*3.*cap.*8. *n.*14. & communis.

QVÆSTIO VII.

An peccatum, quod quis committit communicando in mort. sit grauius, quàm omnia alia peccata opposita virtutibus moralibus?

Negant Suarez *disp.* 66.*sect.*2.Palud.*dist.*9.*quæst.*2. *art.*6. Durandus *quæst.*4. Fagund.*loc.cit.num.*13. & alij existimantes, grauiùs peccatum esse homicidium, adulterium, aut aliud peccatum contra naturam commissum.

Sed probabiliùs respondeo: grauius peccatum esse, & ideò grauius homicidio, adulterio, & aliis peccatis oppositis castitati. Quia peccatum indignæ receptionis Eucharistiæ est peccatum sacrilegij contra Religionem commissum, vt omnes concedunt: Sed virtus Religionis est melior, & perfectior omnibus virtutibus moralibus, cùm illa Deum immediatè attingat; hæ verò puras creaturas: Ergo, &c. Sic S. Thom. *quæst.*80.*art.*5. & ibidem Caiet. Sot. *in* 4.*dist.* 12. *quæst.*1. *art.*5. Vasquez *disp.*207. *cap.*1. Hurtad. *disp.*9.*diff.*2. Henriquez *lib.*8.*cap.*4.*lit.Q.* Et hoc ipsum docuerat Fagund. *præc.*3.*lib.*1.*cap.*4.*num.*9. dum cum Henriquez asseruit grauius peccatum esse, quàm occisionem Papæ. Villalob. *tract.*7.*diff.*36.*n.*3.

QVÆSTIO VIII.

An accedere ad Eucharistiam cum pluribus peccatis venialibus habitualibus sit peccatum veniale?

Affirmant Lugo *disputat.* 14. *de Eucharistia, num.*31.*pag.*446. & Granad. *tract.* 10. *de Eucharistia, disp.*6. *num.*5. vbi sic ait: Quamuis non quiuis affectus ad vnum, vel alterum veniale sufficiat, vt quis venialiter peccet communicando, sanè non excusarem à nouo veniali illum, qui affectum retinens ad speciales culpas leues, maximè contrarias Eucharistiæ, ad illam accederet. Sic ille, & Villalobos *loc. cit.*

Sed probabiliùs respondeo: non esse, quia accedere cum peccato veniali habituali non importat positiuam irreuerentiam, sed solùm negationem perfectæ reuerentiæ, quod nullum est peccatum: ergo. Sic Suarez, Toletus, Fagund. & Corneio *locis statim citandis.* Ochagauia *quæst.*8. *num.*79. Vasquez *disput.*207. *cap.*2. Sutomaior, & Adrianus, quos citat, & sequitur Hurtad. *disp.*9. *de Eucharistia, diff.*3.

QVÆ

QVÆSTIO IX.

An accedere saltem ad Eucharistiam cum peccato veniali actuali, in ipsomet actu communicandi commisso, sit nouum peccatum veniale?

NEgant Vasquez, Sotomaior, Adrianus, & Hurtado *loc.cit.* Sancius *disp.*22. *num.* 9. *& disp.*23. *num.*20.*&* 21. & alij apud ipsos, quos sequi videtur Dicastillo *loc.cit.dubit.*3.*num.*41.

Sed probabiliùs respondeo: esse nouum peccatum veniale, quia qui sic accedit, accedit cum irreuerentia aliqua positiua: ergo. Sic Suarez *disput.*66.*sect.*1. Tolet. *lib.*2.*capit.*27.Fagundez *prac.*3. *lib.*3.*capit.*8. *num.*6.Lugo*disp.*14.*num.*24.Ochagau.*loc.cit.*Petrus Corneio *tract.*4. *de Eucharist.quæst.* 80. *art.*4.*dub.*3. *pag.*407.Ludouicus *quæst.*7.*de Eucharist.art.*5.*dub.*2. *concl.*1.Villalob.*tract.*5.*diff.*36.*num.*2.

QVÆSTIO X.

An qui est in peccato mortali, teneatur ex præcepto præmittere confessionem illius, etiamsi iustificatus iam sit media contritione?

NEgauit Caiet. 3.*part.quæst.*80.*art.*4. & in illud ad Cor.11. *Probet autem seipsum homo*, *& in sum. verb.Communio*, vbi addit, esse nihilominus peccatum veniale confessionem non præmittere, si adsic confitendi opportunitas. Eandem sententiam tenuere Armilla *verb.Communio*,§.*vlt.*& Abbas *in cap.de celebrat. Missar.* & apud Canum *relect.*5. *de Pænit.* §. *in secundo verò*, *fol. mihi* 307. Ricard. *in* 4. *dist.*17. *art.*3.*quæst.*6.Paludan.*quæst.* 2. & Adrianus *quæst.* 3. *de Confessione*.Qui omnes ante Tridentinum scripsere. Vnde non mirum.

Sed nunc certissimè respondeo: teneri ex præcepto. Sic diffiniuit Trident. *sess.*13.*cap.*7.*& can.*11. vbi ad minus latum est præceptum ab eo. Ait sic: *Si quis dixerit, solam fidem esse sufficientem præparationem ad sumendum Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum, anathema sit. Et ne tantum Sacramentum indignè, atque ideo in mortem, & condamnationem sumatur, statuit, atque declarauit ipsa Sancta Synodus, illis quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcunque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, necessariò præmittendam esse Confessionem Sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat.* Sic Concilium, & sic omnes Doctores, & meritò. Nam ad Sacramentum Ecclesiæ vnitatis, non tantùm requiritur, vt suscipiens illud reconcilietur Deo per contritionem, sed etiam Ministris Ecclesiæ per confessionem. Legatur Dicastillo *tract.* 4. *de Eucharistia*, *dubit.* 1. *&* 6. & *tractat.* 8. *disput.*7. *dubit.* 10.

QVÆSTIO XI.

An saltem qui dubitat, an habeat peccatum mortale, possit contritus accedere ad Eucharistiam sine præuia Confessione?

AFfirmant Henriquez *libro* 8. *capite* 45. *numero* 3.*lit. P.* & apud ipsum Tabiena, Antonin. & Palud. quos sequitur Granad. *tract.* 10. *de Eucharist. disp.*7. *num.*13. vbi sic ait: Dicit Henric. cum Palud, Antonino, & Tabiena, in vero dubio, an habeas peccatum lethale, posse accedere ad Eucharistiam sine confessione deponendo dubium; & videtur colligi ex Tridentino dicente, confessionem esse præmittendam, quando quis est sibi conscius peccati mortalis; dubitans enim non est conscius. Sic ille. Et etiam Sà *verb. Eucharist. num.* 23. per hæc verba. Qui se putat bona fide dispositum, nec sibi conscius est alicuius peccati mortalis, fit de attrito contritus virtute Sacramenti. Non dicitur autem cum conscientia peccati accedere, qui dubitat quidem, sed non putat, practicè dubium deponendo. Sic Sà.

Sed longè probabiliùs respondeo: teneri in tali dubio præmittere confessionem, quia tenetur peccata dubia confiteri, vt diximus 1.*part.tractat.*5.*disput.*5. *quæst.*25.*&* 26.Sic Gerson *Alphabet.*41.*lit.F.*Nauar. *cap.*21.*num.*34. (licèt contrarium satis probabile existimet.)Diana 5.*part.tractat.*14.*resolut.*44. Bonacina *disp.*4.*quæst.*6.*punct.*1.*num.* 12. & Sanchez penes ipsum. Sic iterum tenet Diana *part.*9. *tract.*3.*resolut.*6. vbi ait: Vnde Reuerendiss. Pater Candidus Sacri Palatij Apostolici Magister noluit permittere, vt opinio contraria hîc Romæ imprimeretur. Hinc non est audiendus Leand. qui licèt nostram sententiam teneat, videtur contrariam tanquam probabilem admittere. Hæc Diana. Sed certè si ego non sum audiendus in hac parte, eo quòd innuem contrariam esse probabilem: nec Ipse erit audiendus. Nam ego solùm innuo opinionem contrariam aliquam probabilitatem habere casu, quo qui dubitat, practicè dubium deponat, vt constat ex verbis, quæ ex P. Granado, & P. Emman. Sà correcto per Mag. S. Palatij, refero: in quo casu dictus P. Mag. & ipsemet Diana idem sentiunt.

QVÆSTIO XII.

An præceptum præmittendi confessionem sit merè humanum?

AFfirmant Nauar. *de Pænit dist.*5.*in* 3.*part.Glossa*,*num.*31.*&* 32. Medina *C.de Confes.quest.*17. Armilla *verb. Communio*, *num.* 1. & Palacios *in* 4. *dist.*9.*quæst.*10. Ricard. Palud. Adrian. & alij penes Machado, existimantes solùm esse latum ab Apostolo Paulo, 1.*ad Cor.*11.illis verbis: *Probet autem seipsum homo.* Et hanc sententiam esse probabilem affirmat Diana 2. *part.tract.*14.*resol.*63.

Sed probabiliùs respondeo: etiam esse diuinum positiuum à Christo Domino latum, promulgatum verò, & declaratum ab Apostolo eius Paulo, his verbis: *Probet seipsum homo.* Sic docent ex Trident. *loc. cit.* Sotus *in* 4.*dist.*12. *quæst.* 1. *art.* 4. Suar. *disp.* 6. *sect.* 3. Vasquez *disp.*107. *cap.*4. Filliuc. *tract.*4.*n.*52. Valentia *disp.*6.*quæst.* 8. *punct.* 3. Hurtad. *disp.* 9. de *Eucharistia*, *diff.* 5. Fagundez *prac.* 3. *lib.* 3. *cap.* 8. *num.*2.*&* 3.Lugo *disp.*14.*à.num.*69 *pag.* 452. Bonacina *disp.*4.*quæst.* 6. *punct.* 1. Granados *tract.* 10. *de Eucharist.disp.*7.*num.*10. Cornejo *quæst.*80. *art.*4. *disput.vnica*, *dubit.*2. Philibertus *tract.*3. *de Missa*, *parte* 3. *capite* 1. *num.* 1. vocans opinionem contrariam temerariam, sed immeritò. Villalobos *tract.*7. *diff.*37.*numer.*1. Machad *lib.*4.*part.*2.*tract.*10. *document.*6. Ludouicus *quæst.*7. *de Eucharistia*,*art.*9. *dubit.*1.Legatur etiam Diana *part.*9.*tract.*3.*resol.*2. vbi opinionem asserentem, præceptum de præmittenda confessione ante Eucharistiam esse de iure Ecclesiastico, nec esse improbabilem, ex Suario, Lessio, Soto, Amico & Conincho rectè colligit, contra Nuñuio *in* 3.*part.quæst.*80.*art.*4.*diff.*2.*concl.*2.

QVÆSTIO XIII.

An qui est in mortali, possit aliquando absque prævia confessione sumere Eucharistiam cum contritione tantùm?

Respondeo: posse, & toties quoties desit copia Confessoris, & necessitas sumptionis Eucharistiæ vrgeat. Quia sic habetur in Trident. *sess.* 13. *c.* 7. & *can.* 11. (vt *suprà* est habitum) & docent omnes Doctores, vt ait Suarez *disp.* 66. *sect.* 4. quamuis inter illos magna sit dissensio in determinando, quando aliquis catere copia sit dicendus, & necessitas communicandi vrgeat. De quibus nos in *sequentibus quæstionibus* breuiter agemus. Circa copiam autem confessarij notat, quod tunc non dabitur, quando vel nullus adest confessarius approbatus, vel si adest, non vult audire.

QVÆSTIO XIV.

An possit aliquis propter scandalum, aut infamiam vitandam, communicare contritus, non præmissa confessione?

Negant aliqui, quos suppresso nomine refert Lugo *disp.* 15. *num.* 70. *pag.* 482.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: posse, quia hoc præceptum non obligat cum rigore tanto. Sic Lugo *disp.* 14. *n.* 11 2. *pag.* 459. Suarez, Ægidius, Reginaldus, Fagundez, Philibertus, Machado, & alij statim *citandi*, & communis. Apud Dicastillum *tr.* 4. *disp.* 9. *dubit.* 6. *num.* 77.

QVÆSTIO XV.

An liceat communicare absque confessione, deficiente confessario, quoties emittendo communionem esset periculum grauis aliquorum admirationis?

Negant Ægidius *quæst.* 80. *art.* 4. *num.* 15. & Reginaldus *lib.* 29. *cap.* 6. *num.* 105. Citant etiam pro hac parte Stephanus Fagundez, & Machado, Suarium, sed non ita bene; quia tandem contrariam sequitur, vt *infrà*. Tenent etiam Trullench *lib.* 3. *de Sacram. cap.* 6. *dub.* 4. *n.* 14. necnon Dicastillo *tract.* 4. *disputat.* 9. *dubit.* 6. *numer.* 88. & Diana *part.* 9. *tract.* 3. *resol.* 10.

Sed probabiliùs respondeo: posse, quia grauis admiratio, moraliter loquendo, semper est coniuncta cum aliquo periculo murmurationis, & infamiæ. Sic Syluester *verb. Eucharist.* 1. §. 7. & Suarez *disp.* 66. *sect.* 4. *versu Quarta etiam*, vbi sic ait: Est autem obseruandum, aliud esse scandalum, aliud verò pupuli quandam admirationem; hæc enim posterior (quidquid aliqui Summistæ dicant) non est sufficiens causa ad communicandum sine confessione, ne alij admirentur, videntes eum consuetam communionem omittere: sola enim admiratio non affert in hac parte aliquid nocumenti, neque est res magni momenti, nisi simul cum illa vel scandalum, vel infamia coniuncta sit, quod tamen, moraliter loquendo, sæpe accidere solet. Ex hac enim admiratione solet vulgus, & leues homines occasionem facilè sumere, aut iudicandi de aliquo temerè, aut de eo murmurandi, & consequenter infamandi proximum: Quando ergo huiusmodi periculum meritò timetur, est causa iusta, & sufficiens. Hæc Suarez. Corduba *in summ. quæst.* 142. Fagundez *præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 9. *n.* 9. Philibertus *tract.* 3. *p.* 3. *c.* 3. *n.* 11. Et in hanc inclinat Henriquez *lib.* 8. *c.* 46. *num.* 4. & tenent Granados *tract.* 10. *disp.* 7. *num.* 13. *pag.* 1005. Armilla *verb. Eucharistia, num.* 28. Villalobos *tract.* 7. *diff.* 37. *num.* 5. Machado *lib.* 4. *part.* 1. *tr.* 10. *docum.* 7. *num.* 4. & alij, Tenent etiam Hieron. Garcia *in sum. tract.* 3. *difficult.* 5. *dub.* 1. *punct.* 5. *num.* 39. & Ioan. Sanchez *disp.* 32.

QVÆSTIO XVI.

An si Sacerdos post introitum, sed ante consecrationem recordatur se in mortali esse, teneatur confiteri, si absque scandalo, aut nota possit?

Affirmant Syluester *verb. Eucharist.* 2. *q.* 7. Nauar. *cap.* 25. *n.* 76. Scot. *in* 4. *dist.* 9. *quæst.* 1. Bonauentura *dist.* 13. *in expositione litteræ.* Suarez *disp.* 66. *sect.* 4. Vasquez *disp.* 208. *cap.* 1. *n.* 12. & 13. Ægidius *q.* 80. *art.* 4. *dub.* 1. *n.* 16. Filliuc. *tract.* 4. *n.* 215. Bonacina *disp.* 4. *quæst.* 6. *punct.* 1. *num.* 15. Barthol. ab Angelo *dialogo* 5. §. 660. Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 48. & 77. Fagund. *præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 11. Hurtado *disp.* 9. *diff.* 6. Coriolanus 1. *part. sect.* 2. *n.* 12. *pag.* 210. Lugo *disp.* 14. *num.* 113. *pag.* 459. & Philibertus *tract.* 3. *p.* 3. *cap.* 1. *num.* 24. *pag.* 428. Villalobos *tract.* 7. *diff.* 37. *n.* 4. Ochagauia *tract.* 2. *de Eucharistia, quæst.* 9. *n.* 8.

Sed æquè probabiliter respondeo: non teneri, etiamsi absque nota possit. Quia non decet cœptum sacrificium interrumpere. Ergo in eo casu eliciat Sacerdos contritionem, & Missam cœptam perficiat. Sic Henriquez *lib.* 8. *cap.* 46. *n.* 3. & alij apud ipsum. Sot. *dist.* 13. *quæst.* 2. *art.* 6. Victoria *n.* 79. alias 78. & apud ipsum Ricardus, & Paludanus, Petrus Matthæus *in annotat. ad Rubr. Missalis, part.* 1. *capite* 8. *num.* 5. Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *num.* 5. Reginald. *lib.* 29. *cap.* 4. *sect.* 1. *num.* 105. Granad. *tract.* 10. *disp.* 7. *num.* 13. Ludouicus *tom.* 1. *quæst.* 7. *art.* 6. *dub.* 1. *Append.* 2. Et id esse valdè probabile affirmant Bonac. & Diana *locis citatis*, & Fagundez *loc. cit. num.* 14. Tenet etiam Valentia *disp.* 6. *quæst.* 8. *punct.* 3. *col.* 1119. Imò & Diana, iam sibi contrarius, videtur hanc sententiam sequi, cum eam in vltimo referat loco, *eodem tract. ref.* 77. Legatur hic author *part.* 9. *tract.* 3. *resol.* 7. & Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 9. *dubit.* 6. *n.* 79. vbi ait, hanc sententiam sibi placere, & citat pro illa Suarium.

QVÆSTIO XVII.

An saltem Sacerdos teneatur præmittere confessionem, si iam existens in altari antequam inchoet Missam, recordetur culpæ mortalis?

Affirmant omnes Doctores pro vtraque sententia nuper citati, dummodo hoc possit facere absque scandalo, aut nota. Ita nouissimè nominatim contra me tenet Diana *part.* 9. *tract.* 3. *resol.* 7.

Sed ego adhuc probabiliter Respondeo: Non teneri, etiamsi absque nota, & scandalo possit. Vnde poterit prædictus Sacerdos, habita contritione, si aliorum peccatorum confessionem præmiserat, Missam inchoare, & perficere. Quia si Laicus potest Eucharistiam sumere, casu quo iam sacræ mensæ communicantibus assistens, recordetur alicuius mortalis non confessi, non præmissa confessione illius, etiam præcisa omni nota & periculo infamiæ, vt statim dicemus: Quare hoc idem poterit Sacerdos, si hoc illi accidat iam in altari ad sacrificium celebrandum existenti?

Benti? Sic debent à fortiori sentire Scot. *in 4. dist. 9. quæst. vnica*, & Granados *loc. cit.* vbi absolutè dicunt, quod si Sacerdos Sacerdotalibus vestibus indutus recordetur peccati mortalis, & non habeat in promptu Confessorem, possit celebrare.

QVÆSTIO XVIII.

An si Laicus iam altari applicatus coram aliis vt suscipiat Eucharistiam, recordetur alicuius mortalis, possit non præmissa confessione illam suscipere?

NEgant omnes Doctores q. 16. pro prima sententia adducti, quia existimant, teneri tunc recedere, & adire confessarium, si absque scandalo, aut periculo alicuius infamiæ efficere possit. Negant etiam nouissimè Bizozerus *de Sacr. p. 4. c. 8. n. 3.* Auersa *de Euchar. q. 8.* & Dicastillo *tr. 4. disp. 9. dub. 6. n. 85.*

Sed æquè probabiliter respondeo: posse, etiam præcisa nota, & scandalo, dummodo post sumptionem Eucharistiæ peccatum illud oblitum confiteatur; quia cùm quodammodo inchoata sit actio sacra communicandi, non decet ob reuerentiam Eucharistiæ recedere à diuina illa mensa, donec perficiatur, sicut non decet recedere à mensa Principis ante conuiuium peractum, postquam aliquis ad illam sedet. Sic Henriq. *lib. 8. c. 46. n. 3.* Valentia, Granad. & alij DD. pro nostra sententia citati *quæst. dictâ.* Quibus adde Lublinum *verb. Communio, n. 7. pag. 126.* & Dianam *3. par. tr. 4. resol. 77. & 5. par. tr. 14. resol. 6.* & me citato *p. 9. tr. 3. resol.* 8. Præpositus, Lessius, Garcias, Palaus, & Ioan. Vuigers apud illum.

QVÆSTIO XIX.

An Sacerdos, vel Laicus, qui priùs confessus fuerat, & postea dum iam est in altari, recordatur peccati in confessione obliti, teneatur saltem ante communionem elicere contritionem de illo?

AFfirmatiuam sententiam ex Medina, Suarez, & Graffis, docuisse Reginaldum, refert Diana *1. par. tr. 14. de celebrat. Missar. resol.* 48. Sed malè, inquit Lugo, per hæc verba: *Quia neque in illo tom. 1. datur liber aliquis quintus, neque in libro 5. qui est in 1. tom. habet aliquid ad illud propositum; in libro autem 39. c. 6. q. 4. vbi agit de illa materia, solùm dicit, debere præmitti confessionem illius etiam peccati, si fieri possit, ante communionem, non verò debere elici contritionem, si non præmittatur confessio. De illis verò aliis authoribus, Suarez, Medina, & Graffio, cum non distinguentur loca, non possumus omnino certò affirmare; credo tamen probabilissimum, eos nusquam illud docuisse.* Sic Lugo *disp. 14. sect. 6. num. 121.*

Sed ego pro Diana non nihil laboraui, & inueni locum vbi, suo videri, prædictam sententiam ex Suarez, Medina, & Graffio docet Reginaldus. Inuenient ergo illud Lug. *in 1. tom. lib. 5. c. 4. sect. 3. n. 55. verf. Septima propositio, pag. mihi* 370. vbi etiam inueniet citatum Medinam *in tr. s. de pænit. q. 3. verf. ex dictis*, Suarium *tom. 4. disp. 9. sect.* 1. & Graffium *in lib. 1. decis. aur. c. 5. num. 23.* Verum tamen est, quod nullus horum Doctorum doceat sententiam, pro qua illos affert Diana, vt optimè Lugo *loc. cit.*

Respondeo ergo probabilius, non teneri in nostro casu ad eliciendam contritionem: quia iam supponitur homo in statu gratiæ per confessionem præmissam: ergo non erit necessaria contritio ad remissionem peccati obliti (secus dicendum esset casu, quo non esset præmissa confessio, quia tunc tenentur antecommunionem conteri.) Sic Lugo, & Dian. *loc. cit.* & apud illos Ioan. Præpositus *3. par. 3. q. 80. art. 51 dub. 3.* & Vasquez *q. 86. art. 2. dub. 2. n. 21.* quibus adde Granados *tr. de Euchar. disp. 7. n. 14.*

QVÆSTIO XX.

An saltem Sacerdos, qui non præmisit confessionem, si in Missa recordatur, se esse in peccato, teneatur habere contritionem statim; an verò prosequi Missam, & habere contritionem ante consecrationem, vel communionem?

AFfirmabunt teneri statim conteri, qui affirmant esse mortale exercere actiones ordinis sacri in mortali, de quo diximus *supra 1. p. tr. de Sacr. in gen.*

Sed probabiliùs respondeo: posse prosequi Missam contritum, vsque ad consecrationem, si memoria peccati occurrat ante illam, vel vsque ad communionem, si post consecrationem occurrat. Quia status gratiæ solùm requiritur ex præcepto in conficiente, vel recipiente Sacramentum, non in exercente alias actiones Ordinis sacri, vt *loc. cit.* docuimus: ergo defectus contritionis in aliis partibus Missæ non erit peccatum, saltem mortale. Sic Lugo *disp. 14. n. 134. pag. 463.* & apud ipsum Caietan. & Sanchez, & credo esse communem. Cui consentit Dicastillo *tr. 4. disp. 9. dub. 1. n. 57.*

QVÆSTIO XXI.

An qui confessionem præmisit, & postea antequam ad altare accedat, recordatur alicuius peccati non confessi, teneatur illud confiteri priusquam communicet?

NEgarunt aliqui, quos suppresso nomine refert Corneio *tr. 4. de Euchar. q. 80. art. 4 disp. vnica, dub. 3. pag. 509.* & expressè Reginald. *tom. 1. lib. 29. c. 6. q. 4. sect. 1. n. 105.* ex Ioan. Præposit. *in 3. p. q. 80. art. 5. dub. 3. n. 15.* existimantes satis esse propositum peccatum illud suo tempore confitendi: quam sententiam prædictus Doctor existimauit probabilem, sed non bene.

Certissimum ergo respondeo: teneri illud peccatum confiteri priusquam communicet, præcisis circunstantiis quæ excusare possunt. Quia præceptum confitendi ante communionem, non est præceptum confitendi vtcumque, sed confitendi omnia peccata ante communionem, si modo dicto fieri potest: ergo. Sic Suar. *disp. 66. sect. 4. verb. Sed huius occasione.* Filliuc. *n. 215.* Corneio *loc. cit.* Lugo *disp. 14. n. 124. pag. 462.* dicens, nullum inuenisse authorem contrarium afferentem. Vnde oppositam sententiam delere iusserunt Censores Fidei, vt habetur in Expurgatorio pro tota Hispania, *edito anno 1640. in appendice.* Sic etiam me citato sentit Diana *p. 9. tr. 3. resol. 4.* dicens sententiam oppositam esse omnino improbabilem.

QVÆSTIO XXII.

An si quis morti proximus non possit confiteri; possit celebrare, aut communicare, prætermissa confessione?

REspondeo: posse, præhabita contritione, saltem existimata; quia tunc deest copia confessoris, & vrget

vrget præceptum diuinum communicandi: at quoties hæ duæ circumstantiæ, aut conditiones concurrunt, licitè potest quis communicare, vel celebrare, sine præuia confessione, post mortale commissum, vt *suprà* ex Concilio Tridentino est habitum; ergo. Sic omnes DD. præcipuè Atehang. *dist.9.pag.86.col.*1. per hæc verba. Si adesset solus Sacerdos cæcus, & surdus, qui propterea non posset confessionem audite, aut esset mutus, ac per consequens absolutionem proferre non valeret, posset contrito morienti Eucharistiam absque confessione porrigere. Sic ille ex Soto *dist.*12.*q.*1.*art.*4.*ad* 2. Ludouicus *q.* 7. *art.*6. *dub.*2. His adde Lessium *in* 3.*part. quæst.* 80. *art.* 4. *dub.* 1.*n.*8. Hieron. Garciam *in sum.tr.*3.*diff.*5. *dub.*1. *punct.*5.*n.*35. Serram *in* 3.*part.q.*80. *art.* 4. Dicastillum *tr.*4.*disp.*9.*dub.*6.*n.*83.*&* 91. & me citato Dianam *part.*9.*tr.*3.*ref.*16.

QVÆSTIO XXIII.

An Sacerdos possit absque confessione celebrare ad dandum Viaticum infirmo morti proximo?

NEgat Ochagauia *tr.*2. *de Eucharistia, q.*9.*n.*5. dicens, non esse probabilem sententiam Henrici *lib.*8.*c.*47. asserentis, in præfato casu debere Sacerdotem sine præmissa confessione suorum mortalium celebrare. Quia non est licitum celebrare sine vestibus sacris ad dandum Viaticum infirmo: ergo à fortiori non erit licitum celebrare sine præuia Confessione, cùm id sit prohibitum iure diuino, illud verò iure positiuo.

Sed certè consequenter loquendo, probabiliùs respondeo: posse, quia etiam in hoc casu vrget grauis necessitas proximi, quæ propter vnionem charitatis vt propria reputanda est. Sic Suarez *disput.*66.*sect.*4. Lugo *disp.*14.*n.*107. Granados *tr.*10.*disp.*7.*num.*13. Henriquez *loc.cit.* & nouissimè Tannerus *tom.*4.*disp.*5.*q.*8.*dub.*2.*n.*36. & Diana *part.*9.*tr.*9.*ref.*17. Qui ad argumentum Ochagauiæ respondet negando paritatem. Quia irreuerentia in celebrando sine vestibus sacris, non potest in dicto casu aliunde compensari: irreuerentia verò celebrando sine præuia confessione potest compensari aliunde, nempe per contritionem. Ex quo constat, quare sine vestibus sacris non liceat celebrare pro dando viatico infirmo, & liceat celebrare sine præuia confessione. Nobiscum etiam est Dicastillo *loc.cit.n.*92.

QVÆSTIO XXIV.

An deficiente confessore possit Parochus, omissa confessione, celebrare, vt in die festo alij Missam audiant?

NEgant absolutè Vasquez *disp.*208. *n.* 8. Ochagauia *loc. cit. n.* 7. Qui citat pro hac parte Suarium *disp.* 66. *sect.* 4. sed malè, vt *infrà*. Et Lugo *disp.*14. *n.* 114. quatenus hoc solùm illi concedunt casu, quo periculum infamiæ, aut notæ incurreret.

Sed probabiliùs respondeo: posse, etiam præcisa nota, aut infamia, quia verè vrget necessitas celebrandi cum inopia confessoris. Sic Suarez *disp.* 66. *sect.*4 Henriquez *lib.*1. *c.*45. *n.* 5. & apud ipsum D. Thom. Ledesma, Victor. Tabiena, Sot. Rosella, & alij. Nuñus *q.*80.*art.*4. Filliuc.*tr.*4.*n.*216. Fagundez *prac.* 3.*lib.*3.*c.*9.*n.*5. Bonacina *disp.*4.*quæst.*6.*punct.*1.*n.*23. P. Ledesma *c.* 11. *de Eucharistia*. Ludouicus *loc.cit.* Granado *loc.cit.pag.*2005. Philibertus *tract.*3.*part.*3. *c.*1.*numer.*9. Corjolan.1.*part.sect.*2. *art.*17. *numer.*8. *&* 9.*pag.* 208. & Atehang. *loc cit.* qui duo cum Soto limitant nostram sententiam dicendo, id posse facere Parochum semel, vel ad summum bis, aut ter; non sæpius. Quæ limitatio, absolutè loquendo, non placet Suario, & meritò, cùm fieri possit pluribus aliis festis diebus inopiam confessoris durare. Sic etiam vt quid certum tenet Diana *part.*9.*tr.*3.*ref.*9. & Dicastillo *loc.cit.n.*95.

QVÆSTIO XXV.

An etiam simplex Sacerdos possit in die festo celebrare absque confessione (si non habeat aliam Missam quam audiat) vt obseruet præceptum audiendi sacrum?

NEgant Suarez *loc.cit. vers. Maior difficultas.* Filliucius *tract.*4. *num.*117. Corduba *in sum.quæst.* 142. Layman *tract.* 4. *c.* 6. *numer.* 6. Bonac. *disp.*4. *quæst.*6.*punct.*1.*numer.* 24. *&* 25. Corjolan. 1. *part. sect.*2.*n.*9.*pag.* 208. Ægid.*quæst.*80.*art.*4.*dub.*2.*n.*17. Pesantius *in addit. ad* 3. *part. quæst.* 10. *disput.* 5. Moute *part.*3.*c.*5.§.8.*numer.*2. Ludouic. *loc.cit.* Hurt. *disput.*9. *diff.*6. Villalob. *tract.*7. *de Enchar. diff.*37. *num.*4. citans pro hac parte Sot. *in* 4.*dist.*13.*quæst.*2. *art.*6. (quod idem facit Diana) sed malè. Quia Sotus nihil agit de hac quæst. in illo loco ab ipsis citato, & contrarium docet *dist.* 12.*q.*1.*art.*4. *vers. Tertius casus*, vt refert Henriquez; neutram tamen partem, meo videri, definit Sot. Legatur. Tenent tamen Philibertus *loc.cit.num.*9.*pag.*418. Lugo *disput.*14.*n.*114. *pag.* 429. P. Ledesma *cap.*11 *de Euchar.* & ex illo de verbo ad verbum Ludouicus *quæst.* 7. *de Euchar. art.*6.*dub.*2. Machado *lib.*4.*part.*1. *tract.*10.*docum.*7. *n.*7. & nouissimè Auersa *de Euchar.q.*8.*sect.*6. & Palaus *tom.*4.*tr.*21.*punct.*12.*num.*7.

Sed probabiliùs respondeo: etiam posse, quia etiam adest necessitas audiendi sacrum cum inopia confessoris. Tridentinum namque nihil de necessitate expressit. Sic Henriquez *lib.* 8. *c.* 46. *numer.* 5. & apud illum Sot. Paludanus, Syluest. Angel. Tabiena, & Rosella. Tolet. *lib.*2.*cap.*25. Fagundez *prac.*3. *lib.*3. *c.*9. *numer.*5. & dicunt probabile Suarez. Lugo, Ledesm. Ludouic. Mach. & Filliuc. Tenet etiam Diana 2. *part. tract.*14. *ref.*63. Qui etiam citat Vegam 2. *tom. cap.*41.*casu* 4. Rodriguez *tom.*2. *cap.* 147. Sed malè omnino, quia ibi nihil dicunt ad propositum. Tenet rursus idem *part.*9.*tract.*3.*ref.*9. citans Lessium *in* 3. *part.q.*80. *art.*4.*dub.*2.*n.*8. Tannerum *tom.* 4. *disp.*5. *q.*8.*dub.*2.*num.*41. Trullench.*lib.*3.*c.*6.*dub.*4.*num.* 17. Hieron. Garcias *in sum. tr.* 3. *diff.* 5. *dub.*1.*punct.*5. *n.* 43. & Adamum Opatouiom *de Euchar. disp.* 8. *quæst.* 3. *numer.* 18. Quibus adde Dicastillum *tr.* 4. *disp.*9.*dub.*6.*num.*84.

QVÆSTIO XXVI.

An talis Sacerdos simplex possit, non præmissa confessione, Missam celebrare, vt alij Missam in die festo audiant?

NEgant Suarez, Filliuc. Pesant, Layman, Hurtad. Lugo, Philibert. & alij *loc.cit.*

Sed æquè probabiliter respondeo: Adhuc posse, dummodo desit alius Sacerdos, qui Missam celebret. Quia etiam in hoc casu vrget necessitas adimplendi præceptum (quæ necessitas proximi, vt propria reputari debet.) Sic Diana *loc.cit. resol.* 66. & tenet etiam Fagundez *loc.cit.n.* 13. Qui bene hoc probat.

Vnde

Vnde immeritò Lugo *loc.cit.n.*215.ait, hanc ſententiam eſſe improbabilem. Sic tenet rurſus, me citato, Diana *part.*9.*loc.cit.cum aliis.*

QVÆSTIO XXVII.

An occurrente praecepto communionis Paſchalis, & deficiente Confeſſore, poſſit quis ſine confeſſione communicare?

NEgant Suarez *diſp.*66. *ſect.*4.*v. Maior difficultas*, & apud ipſum D. Anton. Corduba, Sot. & Archidiacon. Nuñus *q.*80.*art.*4. Bonac. *diſp.*4.*quaſt.*6. *punct.*1.*n.*25. qui *in* 2.*edit.cit.* Filliuc. *n.*216. qui tamen expreſſe non tractat hanc quæſtionem. Tenent tamen Angles *q.*2.*de Euchar.art.*4. *diff.*3. *propoſit.*3. Conjolan. *loc.cit.n.*9. *pag.*208. Cruz *in ſum. qu.*5.*de Euchar.dub.*1.*concl.*2. Ledeſm.*in ſum.c.*11.*de Euchar.* Valentia *diſp.*6.*q.*8.*punct.*3. & Archang.*loc.cit. diſt.*9. *pag.*86.*col.*1. *&* 2. Serra etiam *in.*3.*part.q.*80. *art.*4. Pitigianus, & Tannerus apud Dianam *infra*.

Sed probabiliùs reſpondeo: non poſſe, quia vrget grauis neceſſitas adimplendi præceptum communionis, quod quidem non eſt purè Eccleſiaſticum, ſed etiam diuinum, determinatum ab Eccleſia quoad tempus. Sic Paludan.*diſt.*9.*q.*1.*art.*2. Ricard.*q.*2.*art.* 2. Henriq.*lib.*8.*c.*46.*n.*4. Tolet.*lib.*2.*c.*25. Viuald.*c.de preparat.ad Euchar.n.*19. Fagund. *loc.cit.n.*15. Ægid.*q.*80. *art.*4.*dub.*2.*n.*17. Laymann *tr.*4.*c.*6.*n.*6. Granad.*tr.*10. *diſp.*7.*n.*13. Lugo *diſp.*14.*n.*116.& Sot. *diſt.* 12. *q.*1. *art.*4. *verſ.Tertius caſus*, in principio; quamuis *in fine* in contrarium inclinet. Diana 5. *part. tract.* 13. *reſ.*63. & me citato *part.* 9. *tr.*3.*reſ.* 18. Auerſa, & alij apud ipſum.

QVÆSTIO XXVIII.

An ſi quis præſentem habeat idoneum confeſſarium, ſed breuiter ſperat alium, cui deuotius, & ſecurius ſolet confiteri, poſſit eum ſola contritione communicare, aut celebrare, neceſſitate vrgente, cum propoſito confitendi illi, quem expectat?

AFfirmant Ricard.*in* 4.*diſt.*17.*q.*6.*art.*3. Syluest. *v.Euchar.*3.*q.*14. Armil. *v.communio,in fine*, & Roſella. Quam ſententiam eſſe aliquantulum probabilem, non obſcurè indicant Azor. *tom.* 1. *lib.* 1. *c.*31.*q.*8. Filliuc.*tr.*4.*cit.n.*23.*verſ.Secundus eſt,& ſequenti.* Et nouiſſimè Philibert.*tr.*3.*de Miſſa, part.*3. *c.*1.*n.*7. *pag.*427. vbi hæc habet verba: Si breui expectet proprium confeſſarium, cui de more, & deuotius ſolet confiteri, licebit cum ſola contritione celebrare, aut communicare, cum propoſito confitendi proprio confeſſario, quamprimùm venerit. Sic Ricardus, Syluester, Roſella, & Fumus *loc. cit.* Hæc tamen opinio non eſt tam facilè practicanda, quia in hoc caſu non deeſt copia confeſſoris, cum poſſit alium adire, ſed ſolùm deeſt copia talis Confeſſarij; quod non eſt ad mentem Concilij, vt meliùs d[illegible]uerunt Suarez, *&c.* Ita ille.

Sed certiſſimè reſpondeo: non poſſe, quia in hoc caſu reuera non deeſt copia Confeſſoris, cùm adſit alius cui abſque graui incommodo confiteri poſſit. Sic Suarez *diſp.*66.*ſect.*4. Vaſquez *diſput.*208.*c.*1. Fagund.*loc.cit.n.*18. qui dicunt, contrariam ſententiam eſſe improbabilem. Henriquez *lib.*8.*c.*47.*n.*1. Ægid. *loc.cit.n.*1?.*&* 22. P. de Ledeſma *c.*11.*de Euchar.* Bonac.*loc.cit.n.*27. Lugo *diſp.*13.*n.*106. Philibert. Filliuc. & Azor *loc.cit.* Nauar. Sot. Canus, & alij DD. apud ipſos. Archangel. *diſt.* 9. *pag.* 85. *col.* 1. Ochagauia *tr.*2.*q.*9.*n.*1. Ludouicus *q.*7.*de Euchar.art.*6.*dub.*1. & communis. Legantur Diana *part.*9.*tr.*3.*reſ.*13. Amicus, & Auerſa penes ipſum, Dicaſtillo *tract.*4. *diſp.*9. *dub.*6.*num.*75.

QVÆSTIO XXIX.

An quando abeſt proprius Sacerdos, adeſt tamen alius, cui ex priuilegio poteſt pœnitens confiteri, poſſit communicare contritus, differendo confeſſionem quouſque ſit præſens proprius Sacerdos.

AFfirmant aliqui, quos ſuppreſſo nomine, citant Bonacina *loc.cit.n.*29. & Filliuc. *n.*213.*verſ. Tertius.* Qui etiam hanc ſententiam eſſe probabilem innuit.

Sed certiſſimè reſpondeo: non poſſe, quia tunc abſolutè, & ſimpliciter habet pœnitens copiam Confeſſarij, cui ſine incommodo confiteri poteſt: ergo. Sic Suarez *loc.cit.verſ.ſecundus caſus.* Bonacina, Fagundez, Filliucius, Ochagauia, Lugo, & alij *loc.cit.* Imò Vaſquez *loc. cit.* ait, nullum Authorem legiſſe contrarium aſſerentem. Sic etiam Dicaſtillo *tr.* 4. *diſp.*9.*dub.* 6. *n.* 45. *&* 103. & Diana *part.* 9. *tr.* 3. *reſ.*13. dicens contrarium improbabile.

QVÆSTIO XXX.

An ſi pœnitens non habeat eum confeſſario, cuius ſolùm habeat copiam, animi coniunctionem, ſed rixas, poſſit communicare, aut celebrare, vrgente neceſſitate, abſque prauia confeſſione.

REſpondeo: poſſe, quia nec Deus, nec eius Eccleſia obligat pœnitentem ad confitenda peccata ſua hoſti, cum quo iratus eſt. Sic Philibert. *tract.* 3. *part.* 3. *c.*1.*n.*7.*pag.*427. & apud illum Rodrig. 1.*part. c.*55. in quo certè hanc ſententiam inuenire nequiui.

QVÆSTIO XXXI.

An deficiente Confeſſario, poſſit Sacerdos celebrare, non præmiſſa Confeſſione, pro defuncto, cuius anima valdè indigere ſacrificio probabiliter exiſtimatur?

NEgant Suar. *diſp.*6.*ſect.*4.*in fine*, Filliuc. *tract.*4. *num.*218. Bonacina *diſp.*4.*quaſt.*6.*punct.*1. *n.*26. Garcias, & Diana *vbi infrà*, & alij communiter.

Sed æquè probabiliter reſpondeo: poſſe, quia in eo caſu verè vrget neceſſitas ſpiritualis proximi, quæ vt propria reputanda eſt. Sic Syluest. *verb. Eucharist.* 2. *num.* 6. Henriquez *lib.*8. *c.*46. *num.*6. Fagundez *lib.*3.*cit.cap.*9.*num.*7. & Philibertus *loc. cit. num.* 13. & alij.

QVÆSTIO XXXII.

An etiam Sacerdos, qui ex obligatione Capellaniæ, aut eleemoſyna accepta tenetur offerre Sacrum, poſſit deficiente confeſſore, ſine prauia Confeſſione celebrare?

NEgant Bonacina *loc.cit. n.*23. Philibert. *loc.cit. n.*18. Fagund. *loc.cit.num.*8. & alij communiter. Ita etiam tenent Hieronymus Garcia *in ſum. tr.* 3. *diſt.*5.*dub.* 1. *punct.* 5. *n.* 4. & nominatim contra me

Diana

Diana *par.9.tr.3.ref.23.* Quia obligatio (inquit) Capellaniæ, aut ius stipitis ad sustentationem Sacerdotis, non debet censeri necessitas sufficienter excusans: alioqui nimia licentia daretur Sacerdotibus ad celebrandum sine confessione.

Sed ego probabiliter respondeo: etiam posse. Primò, quia verè vrget necessitas adimplendi obligationem celebrandi. Secundò, quia si Sacerdos est pauper, & viuit ex consueta eleemosyna Missæ, verè in eo reperitur necessitas corporalis, quæ sufficiens est ad celebrandum sine præuia confessione. Tertiò necessitas spiritualis aliena est sufficiens (vt concedit Fagundez, vt vidimus *q.31.*) ad celebrandum absque confessione: ergo etiam erit sufficiens propria corporalis. Sic tenet Henriquez *lib.8.c.46.num.6.* (vt bene probat Fagundez) & apud illum Armilla *verb. communio, n.fin.* Ricard. Angel. Tabiena, Rosella, & Aureol. Tenet etiam Syluest. (quidquid dicat Fagundez) *verbo Eucharistia 2.n.9.* nec omnino dissentit Bonac. *loc.cit.* Machado verò vtramque opinionem refert, & vt solet, nihil aliud facit. O bone Deus! Ad argumentum autem contrariorum negandum est antecedens; nam ex dictis constat, non esse verum.

QVÆSTIO XXXIII.

An possit aliquis recipere Eucharistiam, non præmissa confessione, deficiente Confessario, propter magnum fructum, quem ex communione sperat?

Affirmant Caiet. Tabiena, Armilla, & alij apud Henriquez *lib.8.c.47.n.1.*

Sed certissimè respondeo: non posse, quia in hoc casu non vrget necessitas, sed solùm vtilitas communicantis. Sic Suarez, Henriquez, Nuñus, Reginald. Barthol. ab Angelo, & alij, quos refert Bonacina *disp.4.q.6.n.26.*

QVÆSTIO XXXIV.

An saltem in casu dicto, si quis ex communione speret magnum iuuamen contra peccatum, possit non præmissa confessione, communicare?

Negant etiam communiter Doctores.

Sed ego probabiliter respondeo: posse in hoc euentu, quia in eo verè vrget necessitas spiritualis proximi, quam Tridentinum requirit. Sic Syluester *verb. Eucharistia 2.n.9. in fine*, & ex illo Fagund. *præc.3.lib.3.c.9.n.7.* Caiet. Tabiena, & Armilla.

QVÆSTIO XXXV.

An quando in aliquo monasterio omnes fratres ex statuto, vel consuetudine communicant certo die mensis, vel hebdomadæ, nec haberi potest confessarius pro oblitis, vel pro reseruatis, liceat contritum communicare?

Respondeo: licere, quia si quis communionem vsu receptam omitteret, esset cum nota, & admiratione aliorum, vt docent Henriquez *lib.8.c.46.num.4.* Fagundez *loc.cit.num.17.* Hurtado *disput.9.diff.6.* Ochagauia *loc.cit.num.6.* & alij, quam iure naturali omnes vitare tenentur: Sic Authores *citati*, præcipuè Henriq. Sotus, & Archang. addentes contra nonnullos Authores, id posse licitè fieri, etiam casu quo quis etiam absque nota, quæsito aliquo colore, abstinere posset à communione, cum habeat ius, & obligationem pro more communicandi. Sic etiam Dicastillo *tr.4.disp.9.dub.6.n.84.*

QVÆSTIO XXXVI.

An si quis habeat peccatum reseruatum, & non pateat aditus ad superiorem, possit, vrgente necessitate, contritus communicare, sine præuia confessione cum Sacerdote inferiori?

Affirmant posse, etiam casu, quo communicaturus habeat alia peccata præter reseruatum, Ricard. *in 4.dist.17.art.2.q.8.ad 2.* Adrian. *q.4.de Confessione*, Durand. *dist.17.q.19.* & Syluius *in addit. ad 3. part.q.20.art.2.* quos citat, & sequitur Diana *3.part.tr.40.ref.104.* & *2.part.tr.14.ref.65.* Valquez *loc.cit.c.2.n.7.* & *4.tom.q.91.art.3.dub.9.* Hurtado *disp.12.de pœnit.diff.12.* Machado *libro 4.parte 1.tract.10.docum.7.* & alij, & etiam rursus Diana *part.9.tract.3.resolut.11.*

Sed ego probabiliùs respondeo: in eo casu teneri illum præmittere confessionem, si habeat aliud peccatum mortale non reseruatum: secus verò si tantùm illud reseruatum habeat.

Prima pars huius responsionis probatur; quia in tali casu optimè potest quis vel confiteri inferiori omnia peccata reseruata, vt sic à non reseruatis directè, & à reseruatis indirectè absoluatur; aut si maluerit, dimidiare confessionem, & confiteri tantùm non reseruata cum primum potuerit, vt nos *1.part. tract.5.disp.5.quæst.53.* & *disput.12.quæst.32.* & *33.* diximus: ergo ad confessionem præmittendam tenebitur.

Secunda verò pars etiam constat, quia communicaturus, qui solùm habet peccatum reseruatum, nequit ab illo directè, nec indirectè absolui: ergo tunc non tenebitur præmittere confessionem. Sic Suarez *disp.66.sect.4.5.* *Quartus casus.* Vega *in speculo curatorum, 1.tom.cap.11.num.273.* Chapeauil. *de casib.reseru.cap.8.fol.64* Lugo *disp.14.sect.5.num.96.* Philibert. *loc.cit. num.7.pag.427.* Ægid. *quæst.80.art.4.dub.2.num.21.* & *disp.7.de pœnit.dub.9.n.77.* Fagundez *lib.3.cap.9.num.12.* Henriquez *lib.8.c.47.num.2.* Filliuc. *tract.4.num.213.* Ochagauia *loc.cit.disp.4.quæst.6.punct.1.num.31.* & Bonacina *disp.4.quæst.6.punct.1.num.31.* & alij statim *citandi*, & est communis. Lege rursus Dianam *part.9.tract.3.resol.11.* & Dicastillo *disp.9.cit.dub.7.num.111.*

QVÆSTIO XXXVII.

An qui in prædicto casu necessitatis non haberet aliud mortale, præter reseruatum, teneatur confiteri venialia, vt ab his directè absoluatur, & indirectè à reseruatis?

Affirmant Nuñus *in addit. quæst.6.art.6.diff.1.* Granados *de pœnitent. tract.6.disp.5.num.23.* Citant etiam Diana, & Machado pro hac parte Ægidium *quæst.80.art.4.dub.2.num.21.* Sed malè; nam oppositum docet, vt statim dicemus. Tenet tamen Amicus *disp.16.sect.2.num.14.*

Vnde probabiliùs respondeo: non teneri, quia confessio venialium non obligat sub præcepto, vt obligat confessio mortalium (*vt 1.part.tr.5.disp.3.quæst.11.est habitum.*) Ergo præceptum præmittendi confessionem ante communionem non obligabit ad venialia confitenda, nisi ad summum per accidens, casu

casu quo pœnitens putaret, non esse sufficienter contritum, vt diximus 1. *part. tract. 5. disp. 5. q. 50.* Sic Suarez, & Ægidius *loc. cit.* quos citat etiam, & sequitur Lugo *disp. 14 n. 98 pag.* 457. qui tamen benè addunt, in præfato casu posse pœnitentem, si vellet, confiteri sola venialia, imò etiam non confiteri. Tenet etiam Diana 2. *part. tract. 14. ref. 65.* Machado *lib. 14. part. 1. tract. 10. doc. 7.* & alij, de quo nos etiam 1. *part. loc. cit. q. 32.* Sic etiam rursus Diana *part. 9. tract. 3. resol. 11.* & Dicastillo *tract. 4. disp. 9. dub. 7. n.* 114.

QVÆSTIO XXXVIII.

An in casu aliquo posset pænitens confiteri venialia simplici Sacerdoti, vt hoc modo absolueretur ab illo indirectè à reseruatis?

NEgabunt à fortiori Vasquez 4. *tom. q. 91. art. 3. dub. 9.* Hurtado, Luysius, & alij citati à nobis, præcipuè *d. q. 32.*

Sed æquè probabiliter respondeo: Posse. Sicut posset qui haberet peccatum mortale non reseruatum, cuius non recordatur, vt sic obtineret indirectè remissionem mortalium. Sic Suarez, & Ægid. quos citat, & sequitur Lugo *loc. cit.* & Dicastillo.

QVÆSTIO XXXIX.

An habens excommunicationem reseruatam, & non copiam Superioris legitimi, possit vrgente necessitate, absque præuia Confessione Eucharistiam sumere?

NEgant Soto *in 4. dist. 22. q. 1. art. 4.* Syluest. *verb. excommunicatio 3. casu* 3. Rosella & Couar. apud Henriq. *lib. 8. cap. 47. n. 4. lit. Q,* & apud Ioannem de Lugo statim *citandum*, docentes, non posse excommunicatum, etiam occultum, extra mortis articulum, etiam vrgente scandalo, & infamia, celebrare, aut communicare. Et hoc ipsum docet iterum Sot. *in 4. dist. 18. q. 2. art. 5.* licet tandem concedat hoc fieri posse ad cuitandum grauissimum scandalum. Et quidem quod in tali casu possit fieri semel, aut bis, etiam putat Henriquez. Sed certè cur semel id admittit pro eo casu, non est notum, cum non possit toties, quoties eadem necessitas vrgeat.

Sed probabiliter respondeo: Posse in eo casu cum contritione sola communicare, quia præceptum Ecclesiæ, cum quo censuram imponit, non obligat cum tanto detrimento. Adde quod lex naturalis, & diuina de defendenda sua fama, præstat legi humanæ de abstinendo à sacro, siue à communione, in excommunicatione. Sic Soar. *tom. 4. disp. 31. sect. 3. n. 6.* Vasq. *tom. 4. q. 91. art. 3. dub. 6. n. 8.* Ægidius *disp. 8. de pœnit. n.* 107. Henriquez *loc. cit.* P. Ledesma *cap. 11. de Eucharist.* Archangel. *dist. 9. pag. 86. col. 1.* Lugo *loc. cit. n. 100. & seq.* & Diana 3. *part. tract. 4. resol.* 104. Dicastillo *tract. 4. disp. 9. dub. 7. n.* 127. & alij apud ipsos, & est communis.

QVÆSTIO XL.

An in præcedenti casu possit pænitens, data copia Confessoris inferioris, confiteri peccata non reseruata, vt indirectè etiam à reseruatis absoluatur, licèt ab excommunicatione absolui nequeat?

NEgant Vasquez *tom. 4. q. 91. art. 3. dub. 9. num. 8.* Syluius *in addit. ad 3. part. quæst 20. art. 2.* Soto, Cano, & Ledesma apud Suarez *tom. 4. disp. 31. sect. 3. n. 1.* & alij. Quia putant non valere absolutionem, manente censura.

Sed probabilius respondeo, non solùm licitè posse, verùm etiam per se loquendo, etiam teneri præmittere confessionem de peccatis mortalibus non reseruatis, vt sic ab his directè, & à reseruatis indirectè absoluatur. Sic enim quantum fieri potest, obseruabitur præceptum diuinum præmittendi Confessionem ante Communionem. Ratio est, quia probabilius est, tunc valere absolutionem, etiamsi maneat censura. Sic Castro Palao 1. *part. oper. moral. tract. 4. disp. 4. punct. 3. §. 6.* cuius titulus est, *Possetne aliquando absolui Hæreticus à priuato Sacerdote de peccatis non reseruatis, tacita hæresi?* Et postea *n. 2.* Respondet affirmatiuè. Diana 3. *part. tract. 4. resol.* 104. *in fine,* Suarez *loc. cit. n. 6.* Ægid. *disp. 8. de pœnit. n. 13. in fin.* Lugo *disp. 14. n. 103 pag.* 457. qui benè addit, quod licèt in casu quo pœnitens non haberet aliud mortale, nisi reseruatum, non teneatur ad confitendum; possit tamen, si vellet, confiteri de venialibus, vel de mortalibus aliàs Confessis, vt sic indirectè absolueretur etiam a reseruatis, & securiùs ad Eucharistiam disponeretur. Sic etiam Dicastillo *loc. cit. dub. 7. n.* 128.

QVÆSTIO XLI.

An si Superior nolit concedere licentiam Confessario, vt absoluat pænitentem à reseruatis, nisi cum onere seipsum manifestandi, possit pænitens, vrgente necessitate, sine Confessione communicare?

AFfirmant absolutè Doctores pro contraria sententia adducti *supr. q. 36.* quod esse probabile etiam affirmant Filliucius *tract. 4. n. 213.* & Diana 2. *parte, tract. 14. resol. 65.*

Sed ego probabiliùs juxta dicta respondeo: Posse videlicet, si communicaturus habeat solum peccatum reseruatum; secus verò si alia peccata, saltem mortalia, simul cum reseruatis habeat. Sic Henriquez *lib. 8. c. 47. n. 1. & lit. C,* Victoria *n. 145.* Sot. *dist. 18. q. 2. art. 5.* Nauar. *cap. 7. n. 6.* Filliuc. & Suarez *loc. cit.* Fagundez *prac. 3. lib. 3. cap. 9. n. 23.* Philibertus *loc. cit. n. 7. pag. 427.* & alij *citati suprà.*

QVÆSTIO XLII.

An quando pænitens, ob vitandum aliquod damnum proprium, aut alienum, nequit integrè confiteri, possit vrgente necessitate omittere confessionem, & sumere Eucharistiam?

AFfirmant Paludan. *in 4. dist. 17. quæstione 6.* Armilla *verb. Communio, numero* 28. & alij, quia existimant fortius esse præceptum confessionem integrandi præcepto ante communionem confitendi.

Sed juxta nuper dicta probabiliùs longè sic, sub distinctione respondeo: Si communicaturus solum habet vnum peccatum, ex cuius confessione timet aliquod damnum, aut scandalum, tunc benè poterit omittere confessionem, & vrgente necessitate contritus communicare. Si verò habeat plura mortalia, & non omnium, sed ex confessione alicuius tantùm, aut aliquorum, tale damnum, aut scandalum timet, tunc illo, vel illis exceptis, tenebitur præmittere confessionem aliorum. Quia tunc moraliter, & formaliter integrè confiteretur: ergo. Sic Henriquez *lib. 1. de pænitent. cap. 1. num. 4. & lib. 8. de*

*Eucharistia,c.*47.*n.*1.Suarez *disp.*66.*sect.*4. Fillitucius *num.*212. Fagundez *loc.cit. num.*20.*&* 21. Bonacina *disp.*4. *q.*6.*punct.*1.*n.*28.Cruz *q.*5. *de Euchar.dub.*1. *concl.*2.Coriolan. *loc.cit. n.*7. *pag.*207. Ægidius *loc. cit. n.*19.*&* 20. P. Ledesma *c.*10.*de pœnit.& c.*11.*de Eucharistia*, & alij.

QVÆSTIO XLIII.

An dentur alij casus, in quibus dici possit deesse alicui copiam Confessoris?

RESpondet Philibert. *tract.* 3. *de sacrif. Missa, part.* 3. *cap.* 1. *n.*7. *pag.*427. dari quidem,& plures. Primò, dici potest deesse alicui copiam Confessoris, quando omninò physicè deest. Secundò quando deest moraliter, idest quando non potest vocari ob distantiam, aut periculum itineris, aut non sine graui incommodo, aut non possit Confessarius venire, aut vrget tempus celebrandi. Tertiò quando Confessarius est mutus, aut non vult absoluere, aut non intelligit idioma, aut non est approbatus in tali Episcopatu, aut probabiliter dubitetur de scientia necessaria illius, aut quod non sit sigillum seruaturus. Quando pœnitens rationabiliter timet sibi, aut proximo spirituale aliquod, aut temporale damnum in bonis vitæ, famæ, & fortunæ, in electione ad officia, & dignitates, &c. In his ergo, & similibus casibus, vrgente necessitate, licitè poterit quis cum sola contritione, iuxta sententiam huius Authoris celebrare. Cuius optima est opinio, si cum grano salis aliqui ex enumeratis casibus intelligantur. Cum illo namque eius doctrinam omnes Doctores communiter amplectuntur. Legatur Dicastillo *tract.*4. *disp.*9. *dub.*6. *à n.*102.

QVÆSTIO XLIV.

An distantia vnius leucæ inter pœnitentem, & Confessarium, sit sufficiens ad hoc vt pœnitens dicatur non habere copiam Confessary, & consequenter possit vrgente necessitate, non præmissa confessione communicare?

AFfirmant Henriquez *lib.*1. *de pœnit. cap.*4. *n.*4. vbi sic ait: *Denique excusatur in his casibus, de quibus libro de Euchar. cap.*46. *vt si hic commode non habet, quando distat per leucam ab oppido Confessary.* Sic Henriquez. Quod & repetit *lib. de Eucharistia,c.*46. *cit. n.*6. idem docent Cano *relect. de pœnit. part.*5.§. *Ad tertium non est difficile, pag. mihi* 119. per hæc verba. *Porrò si Confessor intra ciuitatem sit, quolibet longo interuallo distet, debet pœnitens ad ipsum accedere: si tamen pœnitens sit in oppidulo, quod à ciuitate tribus milliaribus distet, tunc ego non censerem huiusmodi pœnitentem copiam Confessoris habere.* Sic Cano. Et sic etiam Ortiz *c.*19.§.15.*fol.*57. & Vega *verb. Communio, casu* 14. *col. mihi* 558.

Negat verò absolutè Granados *tract.*10. *de Euchar. disp.*7. *n.*13, vbi loquendo de præsenti casu, sic ait. Imò vt benè notant viri docti, obligandus est Parochus ire ad Confessarium, qui duas, vel tres leucas distat, si per tempus, & alias causas licet. Sic ille, & ante illum sic ferè Rodriguez 1.*part.summa,cap.*65.*pag. mihi* 202.

Ego verò probabiliùs respondeo: Hanc quæstionem relinquendam esse arbitrio prudentis, habita ratione circumstantiarum personæ, temporis, difficultatis itineris, &c. fieri enim potest, vt respectu vnius personæ distantia vnius leucæ sit sufficiens ad Confessorem non quærendum: respectu verò alterius personæ, minimè. Sic Ægid. *q.*80. *art.*4. *n.*23. per hæc verba: *Quandoque certis personis hic, & nunc ob imbecillitatem corporis, & iniurias aura, aut breuitatem temporis, qua arctantur, erit quasi impossibile adire Confessarium distantem vel ad quingentos passus, cum tamen alijs quandoque, vel etiam iisdem alio tempore facile esset etiam tria milliaria conficere, quare generatim hoc dici potest, illi soli censeri deesse Confessarium, qui ob inualetudinem, difficultatem itineris, breuitatem temporis, præsentiam aliorum, vrgentia negotia, & similes causas, sine graui incommodo hic, & nunc eum non potest adire.* Sic Ægidius, & sic etiam Suarez, & Vasquez, quos citat, & sequitur Lugo *disp.*14. *num.*83. *pag.*454. Bonacina *disp.*4.*quæst.*6. *punct.*1. *num.*30. & apud ipsum Nunus, Reginaldus, Henriquez, & Rodriquez (sed hos duos Authores malè citat, vt vidimus.) Fagundez *cap.*9. *cit. in fine*, & Dicastillo *tract.*4. *disp.*9. *dub.*6. *fine*, & alij.

QVÆSTIO XLV.

An quando in præfatis casibus Sacerdos celebrat non præmissa confessione, teneatur postea quamprimùm confiteri?

REspondeo: teneri, quia sic habetur in Trident. *sess.*13. *cap.*7. vbi proposito præcepto præmittendi confessionem, sic concludit: *Quod si necessitate vrgente, Sacerdos absque prauia confessione celebrauerit, quamprimùm confiteatur.* Sic Concilium, & sic omnes.

QVÆSTIO XLVI.

An hoc præceptum quamprimùm confitendi obliget sub mortali?

NEgant P.Ledesma *in sum.cap.*11.*de Euc. ante* 9. *concl. pag. mihi* 136. Villalobos *tract.*7.*diff.*57. *num.*7. Ludouicus de S. Ioan. *q.*7. *de Euchar. art.*7. *dub.*2. *fine, pag.*264. Quia existimant, in præhabitis verbis Concilij non contineri præceptum, sed consilium. Horum sententiam amplecti videtur Diana 2. *part.tract.*14.*resol.*80. & esse probabilem innuit Cornejo *tract.*4 *de Euchar.quæst.*80.*art.*4.*dub.*3.*pag.*409. & tenet nouissimè Tamburin. in Methodo expeditæ communionis, *c.*1.§.6.*à n.*49.

Sed probabiliùs longè respondeo: obligare sub mortali, quia longè probabilius est, contineri in dictis verbis præceptum: ergo cùm aliàs sit de materia graui, obligabit grauiter. Sic Suarez *disp.*66.*sect.*7. Vasquez *de pœnit. quæst.*90.*art.*3.*dub.*3. *n.*8.Hurtado *disp.*9.*de Euchar.diff.*7. Filliuc.*tom.*1.*tract.*4.*n.*221. Sanctius *in selectis, disp.*32. *num.*12. Ægid. *quæst.*80. *art.*4.*dub.*2.*num.*24. Nauar. *cap.*2.*n.*10. Henriquez *cap.*41. *n.*4. Lugo *disp.*14. *n.*135.*pag.*463. Cornejo *loc.cit.* Granados *tract.*10.*disp.*7.*n.*15.*pag.*1005. Et indicat Philibertus *tract.cit.part.*3.*cap.*1. *à n.*3.Machado *lib.*4. *tract.*10. *part.*1. *docum.*6. & communis, & iam elatè tenet Diana *part.*9. *tract.*3, *resolut.*22. & Dicastillo *tract.*4. *disput.*9. *dubit.*9. *numero* 148. *&* 176.

QVÆSTIO XLVII.

An huiusmodi præceptum quamprimùm confitendi sit Diuinum?

AFfirmant Glossa *in cap. de homine, de celebrat. Missarum*, Scotus, Couarruu. & Sotus apud

Suarez

Suarez *disp.* 66. *sect.* 6. Henriq. *lib.* 8. *de Euchar. c.* 45. *n.* 4. *&* lib. *Z*, & dicit probabile Filliuc. *n.* 222.

Sed longè probabiliùs respondeo, nullo modo esse Diuinum, sed merè humanom, à Tridentioo *sess.* 13. *c.* 7. latum. Sic Nauar. *c.* 2. *n.* 10. Suarez, Ledesioa, Granados, Hurtado, Logo, & Filliucius *loc. cit.* & communis. Legatur *q.* 45. & Diana *part.* 9. *tract.* 3. *res.* 21. Lessius, Mercerus, & Præpositus apud ipsum.

QVÆSTIO XLVIII.

An eo praecepto quamprimùm confitendi obligentur etiam Laici communicantes absque confessione in casu necessitatis?

AFfirmant Nauar. *cap.* 2. *n.* 10. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 45. *n.* 4. Valentia *disp.* 6. *q.* 8. *punct.* 3. Azor *lib.* 10. *cap.* 31. *q.* 9. Sà *verbo Confessio*, *n.* 5. *& verb. Euchar. n.* 13. Fagund. *prae.* 3. *lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 9. Philibert. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 1. *n.* 6. & indicat Ludouicus *q.* 6. *de Euchar. art.* 7. *in fine*, *pag.* 169. Zerola *in praxi pœnitent. fol.* 103. Archaog. *dist.* 9. *pag.* 86. *col.* 2.

Sed probabiliùs respondeo: non obligari, quia Tridentinum expresè de solo Sacerdote celebrante non præmissa confessione loqoitur. Nec enim in odiosis debet fieri extensio, propter paritatem rationis. Sic Suarez *disp.* 66. *sect.* 7. Vasq. *de pœnit. q.* 90. *tract.* 3. *dub.* 3. *n.* 9. Filliuc. *tract.* 4. *n.* 223. Granado *loc. cit.* Bonacina *disp.* 4. *q.* 6. *punct.* 1. *n.* 17. Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *n.* 7. Sancius *disp.* 32. *num.* 12. Lugo *disp.* 14. *num.* 138. Diana 2. *part. tract.* 14. *resol.* 60. Cornejo *q.* 80. *art.* 4. *disp. vnica*, *dub.* 3. Villalob. *loc. cit. n.* 8. Hurt. *disp.* 9. *diff.* 7. Regin. *lib.* 29. *num.* 110. & Ægidius *quæst.* 80. *art.* 4. *in fine.* Qui omnes benè addunt, nec eo præcepto obligari ipsum Sacerdotem non celebrantem, sed communicaotem more Laïcorum, quia Concilium solùm loquitur de Sacerdote celebrante. Sic rursus me citato tenet Diana *part.* 9. *tract.* 3. *resol.* 27. *&* 28. Serra, & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XLIX.

An eo praecepto comprehendatur Sacerdos, qui absque praeuia confessione celebrat in die Parasceues?

NEgatiuam partem esse probabilem indicat Lugo *loc. cit. n.* 139. *pag.* 464. & meritò, quia illa die non dicit Sacerdos Missam.

Sed probabilius respondeo: comprehendi, quia licèt illa die Sacerdos propriè non dicat Missam (quidquid Nuño, & alij dicant, vt *infrà tract. de sacr. Missa*, *q.* 20. dicemus) propriè tamen, & simpliciter dicitur celebrare, & communicare communione Sacerdotali. Sic Soarez *disp.* 66. *sect.* 7. Sancios *loc. cit. n.* 13. Filliucius *loc. cit. n.* 223. Villalobos, Diana, & Lugo *loc. cit.* Qui idem docent, & benè, quando deficiente Sacerdote post consecrationem, assumitur alius Sacerdos ad complendum illud sacrificium. Id ipsum, me citato, tenet Diana *part.* 9. *tract.* 3. *resolut.* 29. *&* 30. Mercerus, Suarez, Caspensis, Filliucius, Auersa, & alij apud illum. Sic etiam Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 9. *dub.* 9. *n.* 157. *&* 159.

QVÆSTIO L.

An Sacerdos, qui in ipsa actione sacrificandi recordatur peccati mortalis, aut fortè tunc illud committit, teneatur postea ex vi dicti praecepti quamprimùm confiteri?

AFfirmant Soarez *disp.* 66. *sect.* 7. Bonac. *loc. cit. n.* 39. Hurtado *diff.* 7. *cit.* Reginald. Squillantes, Megala, & Molfesius, quos refert Diana *loc. cit. res.* 61. Bonac. *disp.* 4. *q.* 6. *punct.* 1. & alij. Quia talis Sacerdos verè afficitur decreto Tridentini, cùm dicatur celebrare vrgente necessitate.

Sed æquè probabiliter respondeo: non teneri eo præcepto; quia Concilium solùm fuit loquotum de Sacerdote, *qui necessitate vrgente absque praeuia confessione celebrauit*, id est, de Sacerdote, qui necessitate coactus, non præmisit confessionem antequam ad celebrandom sacrificium accederet; hoc enim clarè significant illa verba, *praeuia confessione*, id est confessione ante Missam: non verò de Sacerdote, qoi celebrando committit peccatum, aut illius recordatur: ergo quantumvis tunc consecret, aut communicet absque confessione, non tenebitur postea quamprimùm confiteri. Sic Vasquez *disp.* 208. *cap.* 3. *n.* 20. Sayrus *de Sacram. lib.* 2. *cap.* 7. *art.* 2. Syluius *q.* 80. *art.* 4. *dub.* 2. (Quamvis hic contrarium dicat de Sacerdore, qoi in ipso sacrificio mortaliter peccat; tamen non consequenter.) Diana *loc. cit.* Sancius *loc. cit. n.* 15. & Lugo *disp.* 14. *à n.* 141. & apud ipsum Ioan. Præpositus *q.* 80. *art.* 5. *dub.* 4. Ex quo constat, id à fortiori esse dicendum de Sacerdore, qui post sumptam debitè Eucharistiam recordatur peccati mortalis nondum confessi, vt contra nonnullos docent Diana *part.* 9. *tract.* 3. *resol.* 25. & Dicastillo *loc. cit. n.* 159.

QVÆSTIO LI.

An, qui ex mera malitia celebrat non praemissa confessione, obligetur ad postea quamprimùm confitendum?

AFfirmant Syluius *loc. cit. dub.* 2. & alij, qoos suppresso nomine refert Lugo *loc. cit. num.* 149. *pag.* 465. Quos sequuntur Zanardus *in Director. Theolog. part.* 1. *de Euchar. c.* 7. Vvigers *in* 3. *part. q.* 80. *art.* 5. *dub.* 2. *num.* 14. Quia (inquit) si Sacerdos celebrans ex necessitate, sine malitia, absque præmissa confessione, tenetur quamprimùm confiteri: ergo à fortiori tenebitur Sacerdos, qui sacrificauit ex malitia: quia non est justum, vt commodum reportet ex suo delicto.

Sed probabilius respondeo: non teneri, quia Concilium clarè loquitur de illo qui vrgente necessitate absque præuia confessione celebrat: at qui celebrat in mortali ex pora malitia, absque præuia confessione, non prætermittit illam ob causam vrgentem: ergo. Sic Sancius *loc. cit. n.* 12. *in fine.* Diana *resol.* 61. citata, etiam in fine. Granado *tract.* 10. *de Euchar. disp.* 7. *num.* 15. *pag.* 1006. Villalobos *loc. cit. num.* 9. Lugo *loc. cit.* & communis. Sic etiam sentiunt Soarez, Mercerus, Araujo, Filliuc. & Nuños, quos, & me citatum sequitur Diana *part.* 9. *tract.* 3. *resol.* 26. Qui ad argumentum factum contra nos respondet, dicendo quod io lege positiua non tenet argumentum à minori ad maius, quia non obligat, nisi quatenus in ea exprimitur: at in Tridentino non exprimitur, Sacerdotem ex malitia celebrantem sine confessiooe, teoeri quamprimùm confiteri: ergo.

QVÆSTIO LII.

An saltem comprehendatur præcepto Tridentini, qui post præmissam confessionem recordatur peccati mortalis non explicati in confessione, & ob inopiam Confessarij celebrat absque noua confessione?

NEgarunt aliqui apud Petrum Cornejo q. 80. *art.* 4. *disp. vnica, dub.* 3. *pag.* 5?9. (quod ipse probabile esse judicauit) existimantes, Sacerdotem qui oblitus alicuius peccati mortalis celebrauit præmissa confessione, non teneri hoc peccatum confiteri, nisi tempore, quo præceptum affirmatiuum concessionis obligat per se semel in anno, quia iste talia est in gratia, cum remissum sit peccatum illud indirectè in confessione præmissa; & obligatio illud subdendi clauibos solum currit tempore confessionis annualis.

Sed certissimè respondeo: comprehendi, quia licèt paulò antea confessus fuerit, nihilominus tamen absque præuia confessione celebrauit, cum ille dicatur celebrare absque præuia confessione, juxta mentem Concilij, qui non præmittit confessionem eorum peccatorum, quorum conscientiam habet ante celebrationem. Sic Diana 5. *part. tract.* 14. *resol.* 5. vbi aduertit, sententiam contrariam fuisse in nostra Inquisitione Hispanica per edictum particulare deletam. Sic etiam ante illum Lugo *disp.* 14. *n.* 151. *pag.* 466. qui *n. sequent.* addit, idem omninò esse dicendum & de illo Sacerdote, qui habens casum reseruatum, & non potens recurrere ad Superiorem, confitetur vrgente necessitate celebrandi inferiori, & ab eo directè à non reseruatis absoluitur. Et etiam de illo Sacerdote, qui ante Missam confessus est omnia peccata mortalia præter vnum, aut aliud, quod justis de causis tacuit, ne v.g. incurreret aliquod damnum apud Confessarium. Nam ob præfatam rationem à nobis nuper assignatam probabilius est in his duobus casibus etiam obligari Sacerdotem ad confitendum quamprimum dicta peccata reseruata Superiori, & illa alia, quæ tacuit, quærendo Confessarium, cui absque aliquo periculo confiteri illa possit. Lege Dianam *part.* 9. *tract.* 5. *resolut.* 26. *in fine.* Dicastillo *loc. cit. n.* 160. & Thom. Hurtadu *tom.* 1. *Resol. moral. tract.* 3. *cap.* 1. *resol.* 14. *num.* 58.

QVÆSTIO LIII.

An ex vi dicti præcepti Tridentini teneatur Sacerdos statim finita Missa quærere Confessarium, & confiteri?

NEgant aliqui DD. asserentes, satis esse pro adimpletione dicti Tridentini præcepti, si Sacerdos, qui non præmissa confessione (juxta suprà dicta) celebrauit, postea suo tempore, id est ante aliam celebrationem, confiteatur. Sicque exponunt illud Concilij verbum, *quamprimùm confiteatur*, hoc est, cum primum iterum celebrauerit.

Pro hac sententia Diana 2. *part. tract.* 14. *resol.* 90. refert Stephanum Fagundez *præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 9. Molfesium *in summ. tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 10. *num.* 28. & Petrum Binsfeldium *in Enchirid. Theol. Pastor. cap.* 5. Sed male ait Lugo *n.* 158. Quis ex his omnibus (inquit) Authoribus solus Fagundez id docuit absque alio Authore, vel ratione. Sed certè minus benè in hoc Lugo ipse, cum reuera Fagundex pro se citet Toletum, Syluestrum, & Suarium, quamuis etiam malè, sic enim ait Fagundex *loc. cit. pag. mihi* 674. Illud autem, quamprimum, moraliter intelligendum est, hoc est, cum primum iterum celebrauerit. Vnde si immediatè post sacrificium Missæ sibi oblata fuerit copia Confessarij, non tenebitur Sacerdos statim confiteri, sed cum primum sacrificauerit. Similiter & Laïcus non tenetur statim confiteri, sed cum primum iterum communicaturus, etiamsi id fiat in confessione annuali sequentis anni, si citius non communicauerit, vt docet Toletus *lib.* 3. *summæ*, *cap.* 8. *n.* 1. *fine*, Syluester *verb. confessio* 1. *n.* 4. & Suarez *tom.* 3. *disp.* 66. *sect.* 6. Hucusque Fagundez.

Rursus malè dicit Lugo, quod non benè citet Diana pro hac sententia Binsfeldium. Quia eam (inquit) nec aliquo modo insinuat. Insinuat namque 1. *part.* (non *cap.* 5. vt citat Diana) sed *c.* 6. §. 9. *pag. mihi* 47. per hæc verba: Sexta conclusio. Quando Sacerdoti existenti in Altari in mentem venit aliquod peccatum mortale, quod non est confessus, tunc sola contritio sufficit; verùm tenebitur absoluto sacrificio quamprimum poterit confiteri, id est antequam amplius celebret. Sic Binsfeldius. Bene ergo illum refert Diana, sicut & Molfesium, vt colligitur ex ipsomet Authore. Ita etiam Thom. Hurtado *resol.* 14. *cit.*

Tandem pro hac sententia citant Philibertus *tr.* 3. *part.* 3. *cap.* 1. *num.* 4. & Machado *vbi infrà*, Suarium *disp.* 60. *sect.* 6. Reginaldum *lib.* 29. *n.* 109. & 110. Gabrielem Vasquez *tom.* 3. *disp.* 208. *n.* 52. & *sequent.* & Toletum *loc. cit.* Sed certè ex his omnibus Authoribus nec vnus docet hanc sententiam. Nam Suar. *loc. cit.* solùm docet non obligari Sacerdotem in prædictis casibus ad statim post celebrationem confitendum ex vi præcepti Diuini; sed ex humano, vt *infrà*. Toletus autem, & Reginald. nec id insinuant, & Vasquez oppositum docet, vt statim.

Negant etiam alij Doctores docentes, sufficere si Sacerdos intra triduum confiteatur, dummodo antea non instet necessitas celebrandi. Sic Diana *tract.* 14. *cit. resol.* 60. nullum citans Authorem pro sua opinione. Tenet tamen illam ex parte Lugo *loc. cit. n.* 162. & 163.

Ego autem probabilius respondeo: ex vi præcepti Tridentini teneri Sacerdotem statim ac finierit Missam, si opportunè possit, quærere Confessarium, & confiteri. Sic Sancius *in selectis, disp.* 32. *n.* 14. per hæc verba. Cùm autem Concilium præcipiat, Sacerdotem celebrantem absque præuia confessione, ob inopiam Confessarij, quamprimum possit, confiteri, deducitur statim finita Missa adstrictum fore confessioni se subdere, dum aliud graue non obsistat. Nam si ante Missæ celebrationem constrictus erat confessionem præmittere, copia Confessarij existente, quare mirandum, quod illicò finita celebratione ad confessionis executionem vinciatur. Sic Sancius, qui citat, & benè (quidquid dicat, nescio quo fundamento, Lugo *num.* 158.) pro hac sententia Gabrielem Vasquez *de pænitent. q.* 90. *art.* 3. *dub.* 3. *n.* 10. 11. & 12. *pag. mihi* 232. Suarium *de Euchar. disp.* 66. *sect.* 7. *in principio, & fine.* Sic etiam Philibertus *loc. cit. n.* 5. *pag.* 427. & ex parte Lugo *loc. cit. n.* 126. Machado (ni fallor) *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 10. *docum.* 6. *n.* 5. & alij. Legantur rursus Diana *part.* 9. *tract.* 23. *Resolut.* 23. & alij Moderni penes ipsum.

QVÆSTIO LIV.

An Ministrans Eucharistiam indigno duplici peccet peccato?

AFfirmant aliqui, quos suppressis nominibus citat Diana 4. *part. tract.* 4. *resolut.* 103. per hæc verba: Duo peccata committere docent aliqui: vnum

vnum contra proprium officium, aliud cooperationis peccati proximi. Sed alij, vt notat Ioan. Præpofitus *in 3. part. D. Thom. q. 80. art. 5. dub. 6. n. 13.* non improbabiliter putant, vnum numero peccatum committere, in hoc confiftens, quod Sacramentum conferatur indigno, quod neceffariò inuoluit peccatum recipientis, & proinde ex eo capite non multiplicatur peccatum Miniftri. Ita Diana.

Sed ego probabilius, & abfque hæfitatione refpondeo: peccare quidem mortaliter, vt in hoc omnes conueniunt, non tamen duplici, fed vnico peccato. Sic Vafquez 3. *tom. in 3. part. difp. 209. cap. 1.* Et ex illo Ochagauia *tract. 2. de Euchariftia, quæft. 10. num. 1.* Quia vnica tantum (inquit) eft malitia fecundùm modum, & fecundùm fpeciem, quæ in eo confiftit, vt Sacramentum indigno adminiftretur; præter hanc enim non eft alia malitia in miniftro, per hoc quod in ftatu mortali Sacramentum porrigat, *&c.* Cùm ergo quis peccat indigno miniftrando hoc Sacramentum, non peccat contra præceptum affirmatiuum de dignè miniftrando, quia aliàs effet præceptum omiffionis, fed contra præceptum negatiuum de non miniftrando Sacramenta indigno, *&c.* Sic ille. Legantur D. Thom. *q. 80. art. 6.* Suarez *difp. 67. fect. 1.* & alij Theologi ibi. Nauar. *cap. 11. n. 55.* & alij Summiftæ.

QVÆSTIO LV.

An peccatori publico, id eft noto, vel per fententiam iudicis, vel per confeffionem ipfius Rei in iudicio, vel per euidentiam rei, fit omninò deneganda Euchariftia?

Refpondeo: effe omninò ei denegandam, fiue publicè, fiue occultè illam petat. Sic docent omnes Theologi, & Canoniftæ, & habetur exprefsè *in cap. Pro dilectione, de confecr. dift. 2.* Legantur Ochagauia *loc. cit.* Henriquez *lib. 8. cap. 56.* Petrus Ledefma *de Euchariftia, cap. 12.* Qui aduertunt, Prædictis peccatoribus, aut etiam excommunicatis publicis, nullo modo effe dandam Euchariftiam, etiam cum periculo mortis, nifi aliàs detur publica notitia conuerfionis illorum. Sed vt meliùs Suarez, fi peccator publicus fit in articulo mortis, fatis erit, fi pro temporis opportunitate, aut neceffitate, vel confiteatur, vel figna contritionis exhibeat; quia tunc temporis propter periculum, & vrgentem neceffitatem, non eft maior diligentia exigenda, quàm commodè exhiberi poffit: & alioqui de quolibet fideli præfumendum eft, in eo articulo facere, quod poteft, vt fie benè difponat. Sic Suarez *difputatione 77. fectione 2.* Villalobos *tractatu 7. diff. 38. numero 1.* & alij.

QVÆSTIO LVI.

An peccatori occulto occultè petenti Euchariftiam, deneganda fit?

Negat denegandam effe à Miniftro, qui ex officio tenetur illi miniftrare, nempe à Parocho; benè tamen ab aliis Sacerdotibus, quibus ex officio adminiftrare Sacramenta non incumbit, Sotus *in 4. dift. 12. quæft. 1. art. 6.*

Sed longè multò probabilius refpondeo: à quocumque Sacerdote, etiam Parocho, debere denegari; quia peccator dum eft in ftatu peccati, nullum habet jus petendi Euchariftiam; ergo cum aliàs, fine vllo incommodo famæ poffit illi denegari, omninò denegari debet. Sic S. Thom. *in 4. dift. 9. art. 5.* vbi Scholaftici, Suarez *difp. 77. fect. 3.* Hurtado *difp. 9. diff. 10.* Ochagauia *tract. 2. quæft. 10.* Victoria *num. 80.* Canoniftæ *in capite fi tamen 6. quæft. 2.* & communis. An autem Sacerdos, qui per folam confeffionem cognouit peccatum, poffit negare Euchariftiam, cafu quo pœnitens eam petat ab ipfo tam occultè, vt nullus alius adfit, diximus *1. part. tract. 5. difp. 10. quæft. 71.*

QVÆSTIO LVII.

An peccatori occulto petenti publicè Euchariftiam, fit deneganda?

Refpondeo, non effe denegandam, cafu quo fine infamia denegari non poffit; quia plus obligat præceptum non infamandi proximum, quàm non adminiftrandi Euchariftiam indigno. Sic colligitur ex *cap. fi tantum*, & ex *cap. fi placuit 6. quæft. 2.* & docent communiter omnes Theologi. Suarez *loc. cit. fect. 4.* Hurtado *diff. 9.* Ochagauia *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO LVIII.

An in dubio vtrum peccator fit publicus, vel occultus, deneganda fit ei Euchariftia?

Refpondeo nullo modo effe illi denegandam, quia in pari caufa, & delicto melior eft conditio poffidentis fuam libertatem: fed fic eft, quod huiufmodi peccator poffidet in dicto cafu fuam libertatem accedendi ad hoc Sacramentum: ergo non eft illi denegandum. Sic Ochagauia *tractat. 2. de Euchar. quæft. 10. num. 4.* Petrus Ledefma *in fum. de Euchar. cap. 12.* Villalobos *tract. 7. diff. 38. num. 5.* Addens, contrarium effe dicendum, quando *la fospecha fueffe tan grande, que haga certidumbre moral (que llaman los Iuriftas violenta prefompcion.)* Sic etiam Ludouicus de S. Ioan. *quæft. 7. de Euchar. art. 8. diff. 1. pag. mihi 166.* Diana *parte 4. tract. 3. refol. 54.* & communis.

QVÆSTIO LIX.

An poffit dari Euchariftia alicui ad probationem delicti, de quo eft fufpectus, & illud non fatetur?

Affirmatiuam fententiam tenere Adrianum *quodlib. 3. art. 3.* & Ægidium *quæft. 80. numero 39.* ait Hurtado *difp. 9. diff. 12.* Sed certè ex his, Ægidius in oppofitam inclinat partem, *vt infrà.* Vnde.

Certiffimè ferè refpondeo: nunquam poffe dari alieni Euchariftiam, in probationem, feu purgationem delicti, de quo eft fufpectus. Quia licèt antiquitus inftitutum fuerit, vt ei qui fufpectus effet de aliquo delicto, facta Euchariftia exhiberetur, vt hac ratione à fufpicione criminis liberaretur, vt conftat ex *capite Si Epifcopo*, & ex *capite Sæpe contingit 2. quæft. 5.* Nunc tamen huiufmodi media collatione Euchariftiæ purgatio prohibita eft jure humano defuetudine introducto, quia eo ipfo, quod talis purgatio in confuetudine non eft, cenfetur peregrina, & jure reprobata. Sic Suarez *loc. cit. fect. 6.* dicens, effe communem doctrinam. Vafquez *difp. 210. cap. 3.* Ochag. *loc. cit. num. 12.* Hurtado

tado *loc. cit.* & alij Theologi, cum D. Thom. *quæst.*80. *art.*6. *ad* 3. Tenet etiam Ægid. *loc. cit.* Quia quamvis clarè fateatur, quod prædicta probatio nec ita damnanda est, quasi nullo vnquam casu liceat; nec ita probanda, vt extra grauissimos, ac rarissimos casus vsurpetur, postea tamen hæc subjungit verba: Quare meritò vsus eiusmodi probationes aboleuit.

QVÆSTIO LX.

An liceat Sacerdoti ministrare peccatori occulto, scienti, & petenti sibi hostiam non consecratam, ad sacrilegium, & graue damnum ipsius suscipientis vitandum?

Affirmant id ei licere in prædicto casu, dommodo Sacerdos ministrans proponat hostiam consecratam adorandam à populo, & à tergo post illam, non consecratam, ita vt nec videri possit, nec adorari, Altisiodorens. *lib.*4. *sum. tract.*5. *cap.* 5. Albert. Magnus *dist.*13. *art.* 10. D. Bonau. *in* 4. *dist.*9. *art.*2. & Adrian. *quodlib.*3. *art.*3. Quos refert Suarez *vbi infrà*, Angles *in floribus quæst. de suscipient. Euchar. diff.*4. quibus nouissimè adhærent Villalobos *tract.*7. *diff.*38. *n.*6. per hæc verba: [No es licito dar la Hostia no consagrada, por el peligro que ay de la idolatria: mas si la forma que le ha de dar la tuuiesse secreta, de manera, que los fieles no la pudiessen adorar, con consentimiento del pecador, seria licito darse la, para euitar algun gran escandalo, pues alli no auia peligro de idolatria.] Ita ille. Et Ludouic. de S. Ioan. *in summ. tom.*1. *q.*7. *art.*4. *diff.*4. *pag.*167. Quos omnes Authores referunt pro hac parte Sancius *in selectis*, *disp.*35. *n.*8. *pag. mihi* 296. & Diana 4. *part. tract.*4. *resol.*47. quibus addi potest Chrysost. Iauellus *tom.*1. *Philosophia Christian. part.*5. *tract.*4. *cap.*6. *pag. mihi* 568. *n.*50. Sic dicens: Secus autem esset, si ipse (*nempe peccator*) peteret sibi dari hostiam non consecratam, ne indignè sumat corpus Domini, tunc enim sibi dari posset; ita tamen, quod talis hostia ponatur seorsum à consecratis, ne Ecclesia decipiatur dando ei non consecratam, ac si esset consecrata. Ita ille. Quorum sententiam approbat nouissimè Pater Franciscus de Lugo *de principiis Theol. Moralis part.*2. *cap.*6. *q.*7. & dicit probabile Diana *vbi infra*.

Sed longè multò probabilius, & mihi certissimè respondeo: nunquam licere Sacerdoti ministrare hostiam non-consecratam, velut peccatori occulto, quantumcunque instet ad vitandum sui damnum, vel infamiam. Quia illa est perniciosa fictio: tum quia vel verbis, vel gestu, vel facto ipso affirmat Sacerdos esse Christum, ac verum Deum, quod reuera non est; tum etiam, quia moraliter loquendo, nequit vitari exterior idololatria, tam respectu ipsiusmet suscipientis, cùm ipsamet sumptio tali modo facta sit actus religionis, & cultus; quàm respectu aliorum adstantium, qui etiamsi oculis non videant, adorant id quod alteri datur ad communicandum: ergo, &c. Sic S. Thom. *opusc.*65. §. *de Euchar. n.*7. & 3. *p. q.*80. *art.*6. *ad* 2. *ibidem* Suarez *disp.*67. *sect.*4. §. *Circa tertiam obiectionem*. Vasquez *disp.*209. *n.*41. Valentia *tom.*4. *disp.*8. *q.*8. *punct.*4. Nunus *q.*80. *art.*6. *diff.*2. *in fine*, Petrus Ledesma 1. *part. sum. cap.*15. *dub.*7. Henriquez *lib.*6. *cap.*22. *n.*4. Reginald. *lib.*29. *n.*49. Caiet. Gabriel, Durand, Angel, Armilla, & alij, quos citat, & sequitur Sancius *in selectis disp.* 35. *n.*3. Diana 3. *part. tract.*6. *resol.*83. & 4. *part. tract.*4. *resol.*47. Granados *tract.* 10. *disp.*10. *n.*15. Ochagauia *tract.*2. *q.*10. *n.*10. Hurtado *disp.*9. *diff.*9. *in fine*, Bonac. *disp.*1. *de Sacram. quæst.*6. *punct.* 4. *n.*15. Sic etiam Dicastillo *tract.*4. *disp.*9. *dub.*21. à *num.*485. Palaus *tom.*1. *tract.*2. *disp.*1. *punct.*15. *n.*8. & Cardin. de Lugo *de Sacram. disp.*8. *n.*187.

QVÆSTIO LXI.

An saltem liceat Sacerdoti simulare se Hostiam in os peccatoris immittere, ad vitandam infamiam, vel damnum accedentis?

Affirmatiuam sententiam docet absolutè, & indistinctè ex Henriquez Diana 4. *part. loc. cit.* per hæc veba: Notandum est tamen hic, quod esto, hostiam non consecratam loco consecratæ porrigere accedenti communicare, minimè Sacerdoti liceret, potest tamen saltem simulare se Eucharistiam in os illius immittere, licèt ad hoc facere non teneatur: & ita hanc sententiam docet Henriquez *lib.*6. *cap.*22. *n.*4. Huc vsque Diana, & ante illum pro eadem sententia citauit *loc. cit.* eundem Henriquez Sancius *in selectis*, *disp.*35. *n.*9. vbi sic ait: Qua ratione intuitus minimè Henricum non sequor, dicentem indistinctè, posse simulare Sacerdotem ori apponere hostiam, quam minimè apponit. Ita ille. Sed certè Henriquez id non docuit indistinctè, & absolutè; sed solùm necessitate vrgente, vt infrà constabit. Quare,

Sub distinctione respondeo dicendum, quod minimè possit Sacerdos absque necessaria, & vrgenti causa simulare se hostiam in os peccatoris immittere; benè tamen si necessaria, & legitima causa ad simulandum id adsit. Prima pars constat, quia vti æquiuocatione, siue in verbis, siue in rebus, aut operibus, nulla interueniente justa causa, non potest fieri absque labe mendacij, vt docent communiter Doctores cum Diuo Thoma 2. 2. *q.*111. *art.*2. & *q.*184. *art.*5. ergo.

Secunda verò pars probatur; quia si legitima, & vrgens causa ad simulandum adest, v. g. vt in casu, quo maritus minaretur mortem vxori, nisi communicaret, vt sic suspicionem aduersus illam conceptam abjiceret, tunc optimè poterit simulare se Eucharistiam suscipere, sicut potest simulare se sacramentaliter confiteri; quia in eo casu optimè potest absque mendacij crimine vti æquiuocatione: ergo & Sacerdos etiam simulare se hostiam in os eius immittere. Sic tenet expressè Henriquez (non libro sexto, *cap.*22. *num.*4. nam ibi solùm hæc verba habet: nec enim tenetur cooperari occultationi peccati, vt dum filiam matris indiuiduam comitem non absoluit ex causa necessaria, non debet pro illius dissimulatione fingere, dando ei postea hostiam non consecratam: nec tenetur simulare se Eucharistiam in os illius immittere) *lib.*8. *cap.*33. *n.*3. Sic dicens: Sacerdos non debet hostiam non consecratam date peccatori occulto, ob eum finem, ne eius peccatum detegatur; quia hostia priùs proponitur adoranda, quàm sumenda. Vrgente tamen casu posset simulare se homini priùs monito ministrasse, cum tamen occultè recondat hostiam in custodia. Sic ibi Henriquez. Non ergo recedat libenter ab Henrico Sancius, non enim aliam quàm eius tenet sententiam.

DISPV

DISPVTATIO VIII.

De materia, tam Corporis, quàm Sanguinis, Sacramenti Eucharistiæ.

QVÆSTIO PRIMA.

An omnis, & solus panis triticeus sit materia remota Sacramenti Eucharistiæ?

NEGARVNT aliqui hæretici, quorum errores referunt D. Thom. 3. *part. q.* 74. *art.* 1. Suarez *disp.* 43. & 44. & alij recentiores. Nam aliqui eorum farinam infantili sanguini admixtam; alij panem simul cum caseo; alij (quod horribile est) farinam humano semini mixtam, pro hujus Sanctissimi Sacramenti materia adhibebant. Vnde non bene Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *part. q.* 74. *art.* 4. *disp.* 170. dicit, nullam hactenus hæresim extitisse circa materiam corporis Christi, præter hæresim Græcorum asserentium, panem azymum non esse sufficientem materiam consecrationis. Negarunt etiam olim, ex Catholicis, Caiet. *in* 3. *part. q.* 74. *art.* 3. & Gabriel mox citandus, existimantes, ex pane etiam non triticeo, posse confici Eucharistiam.

Sed certissimè respondeo: solum panem triticeum esse materiam hujus Sacramenti. Hæc responsio est de fide. Sic enim habetur ex ipsa Christi institutione, ex Concilio Florentino *in litteris vnionis*, Tridentino *sess.* 13. *can.* 1. & *sess.* 21. & 22. Lateranensi sub Innoc. III. & refertur *in cap. Firmiter, de sum. Trinit.* Bracarensi 3. *cap.* 1. Carthag. 4. *cap.* 24. Altisiodorensi *cap.* 8. Vvormatiensi *cap.* 4. Matisconensi 2. *cap.* 4. & ex aliis multis. Legantur D. Thom. & Suar. *loc. cit.* Ochag. *tract.* 1. *de Euchar. q.* 5. Gtaoad. *cont.* 6. *tract.* 2. *disp.* 1. & Cornejo *in* 3. *part. q.* 74. *art.* 3. vbi notat, quod iussu Pij V. ablata fuerit expositio Cajetani.

QVÆSTIO II.

An panis, qui fit ex fructibus quarundam arborum, scilicet ex Amygdalis, Castaneis, &c. aut qui fit ex Leguminibus, vt ex Fabis, Lentibus, Ciceribus, &c. possit esse materia huius Sacramenti?

AFfirmatiuam sententiam tenere Caietanum, affirmat Viualdus *de Euchar. num.* 24.

Sed certissimè respondeo; quod non. Quia panis, qui debet esse materia huius Sacramenti, debet esse simpliciter panis, quo homines communiter vtuntur: at nullus panis istorum est huiusmodi: ergo. Sic S. Thom. *loc. cit.* & cum eo omnes Theologi. Syluest. *verb. Euchar. num.* 2. Armilla *num.* 1. Sotus *dist.* 9. *q. vnica, art.* 3. *prop.* 3. Hurtado *de Euchar. disp.* 2. *diff.* 2. Fagund. *prae.* 3. *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 7. & alij. Neque Cajetanus oppositum dixit, vt bene notat Ægidius *quæst.* 74. *num.* 50. Castrus Palaus *tract.* 21. *punct.* 4. *num.* 2. & Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 2. *dub.* 1. *n.* 5.

QVÆSTIO III.

An panis, qui fit ex hordeo, possit esse materia huius Sacramenti?

AFfirmat Gabriel *lect.* 35. *in Canon.* & *in* 4. *dist.* 11. *quæst.* 2. *art.* 2. *concl.* 2. (qui Albertum, & Thomam de Argentina refert, & sequitur) asserens: panem ex hordeo, aut ex quolibet alio grano frumentaceo, posse esse materiam Eucharistiæ. Hanc sententiam refert Machado, in quam videtur inclinare *tom.* 1. *lib.* 3. *part.* 2. *tract.* 6. *doc.* 2. *num.* 2. Citatur etiam pro hac sententia Cajetanus 3. *part. quæst.* 74. *art.* 3. vt videre est apud Vivaldom *de Euchar. n.* 23. Sed non bene profectò; nam in codicibus antiquis oppositum docet, vt notat D. Ludouicus Montesinos *in manuscriptis, tract. de Eucharistia, quæst.* 74. *art.* 3. *disp.* 4. *quæst.* 2.

Vnde certissimè respondeo: non posse, quia panis hordeaceus non est simpliciter panis vsualis. Adde quod Concilium Florentinum *loc. cit.* §. *Tertium est*, simpliciter definit, materiam hujus Sacramenti esse panem triticeum: vnde post illud, opposita sententia non solùm temeraria, vt ait Suarez *disp.* 44. *sect.* 1. verùm etiam erronea est. Sic communiter omnes Doctores apud eundem, cum Diu. Thom. 3. *part. q.* 74. & *in* 4. *dist.* 11. *quæst.* 2. *art.* 2. Bonauent. Palud. Scot. Ricardus, Durand. Innocent. & alij. Lege Dicastillo *loc. cit. num.* 9.

QVÆSTIO IV.

An panis, qui fit ex Typha, seu Centeno, possit esse materia consecrationis?

AFfirmant Caiet. & Gabr. *loc. cit.* Victoria *de Eucharistia, quæst. mihi* 55. Sotus *dist.* 9. *quæst. vnica, art.* 3. Argentina *in* 3. *dist.* 11. *q.* 2. *art.* 1. Moure 3. *part. sum. cap.* 4. §. 2. *n.* 2. Armilla *verb. Euchar. n.* 1. *in fine.* Viuald. *verb. Euchar. num.* 2. (qui tamen malè citat Armillam pro opposita sententia.) Affirmat etiam Henriq. *lib.* 8. *de Euchar. cap.* 9. §. 1. *in principio*, & *in Gloss. lit. D.* & alij apud ipsum. Ludouicus de S. Ioan. *quæst.* 1. *de Euchar. art.* 4. *dub.* 1. *pag.* 108. Pet. de Ledesm. *cap.* 4. *de Eucharistia, post* 10. *conclus. pag. mihi* 93. Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 1. *num.* 1. qui malè etiam citat Viualdum pro contraria sententia. Archang. *dist.* 11. *pag.* 105. *col.* 1.

Negant verò absolutè Vasq. *disp.* 170. *cap.* 3. *n.* 21. & ante illum Angel. *verb. Euchar. n.* 1. Rosella, Gerson, Palacios, & Martinus de Ledesma apud Henriq. *loc. cit.* Pesant. *in* 3. *part. quæst.* 74. *disp.* 1. Hurtado *disp.* 2. *diff.* 2. Fagundez *prap.* 3. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 8. & Ochagau. *loc. cit. quæst.* 5. *n.* 6. licèt dicat probabilem esse oppositam sententiam, propter authoritatem D. Thomæ illam docentis *quæst.* 74. *art.* 3.

Sed probabiliùs respondeo: esse materiam valde dubiam, & ideò grauiter peccaret conficiens Sacramentum in Typha, seu Secala, hoc est, Hispanè, *en centeno.* Quia valdè dubium est, Typham esse veram speciem tritici. Sic Suarez *disp.* 44. *sect.* 1. §. *Tertium exemplum.* Granados *Controversia* 6. *de Eucharistia, tractat.* 2. *disput.* 1. *num.* 6. *pag.* 797. & Ægid. *quæst.* 74. *art.* 3. *num.* 25.

QVÆSTIO V.

An panis factus ex Spelta, sit materia sufficiens consecrationis?

AFfirmatiuam sententiam tenent Albertum, Palud. Cajet. Sot. & Victoriam, ait Valentia *quæst.2.punct.1.col.mihi* 866.& quamuis illos non sequatur, dicit esse sententiam valde probabilem Vivald.*de Euchar.n.*27.& Moure *cap.4.cit.§.2.n.*1.quia inquiunt, ex tritico multoties generatur.

Negant verò S. Th. Richard. Marsil. Sylvester, Palac.& alij,quos citat, & sequitur Pesantius *loc. cit.* Alij verò docent, esse materiam dubiam. Sic Valentia *loc. cit.* & Victoria *n.* 55. (vnde malè illum citat Valentia) & alij apud Moure.

Sed longe probabilius respondeo: sic, si nomine *Spelta* significetur *auena*, vt volunt Moure, & alij (aut hæc vox respondeat alteri voci, scilicet Hispanæ, *alcerias*, vt alij affirmant) nullo modo panis ex ea factus potest esse materia consecrationis. Quia nec panis factus ex istis est simpliciter panis hominum, nec illo pane communiter vtuntur ad esum; sed potius sunt pabula belluarum, quamuis propter indigentiam, in aliquibus Prouinciis hoc pane homines edentur. Nec obstat, quod multoties generetur auena ex tritico: quia siue generetur ex illo propter malitiam terræ, siue ex aliis granis sibi similibus, semper est eiusdem speciei, ac per consequens panis ex ea factus, cùm non sit triticeus, nequit esse materia consecrationis. Sic Suarez, Vasquez, Ægidius, Hurtado, Fagundez, Ochag. & alij recentiores communiter; imò in hoc sensu clare D.Th. *loc.cit. ad* 2. *& in* 4. *dist.*11. *quæst.* 2. *art.*1. Et quod plus est, Ricardum, Carthusianum, Sotum, Sylvestrum, Tabienam, Angelum, Victoriam, & Viguerium,negare esse materiam, aduertit Henriquez *lib.* 8. *cap.*9.*num.*1.*lit. F.* sed malè. Si verò nomine *Spelta*, significetur species aliqua veri tritici (vt alij volunt) verè erit materia consecrationis, vt constat ex dictis, & tenent Alex. Albert. Palud. Gabriel, Cajetan. Sotus, vt refert Henriquez *loc.cit.* & omnes.

QVÆSTIO VI.

An panis ex siligine sit materia sufficiens consecrationis?

NEgant Ricard. Albert.Mag.Palud.Angel.& Rosella. Affirmant verò, Sylu.Major,S.Th.& alij. Sed sub distinctione sic respondeo: si nomine *Siliginis* intelligatur triticum selectum, Hispanè, *Candial*: Italicè, *grano gentile*, *ò bianco*, vt vult Granados *tract.*2.*de Euchar. disp.*2. *n.*6.& ante ipsum Ambros. Calepinus *verb. Siligo*, & Pesantius *in* 3. *part. q.*74. *art.*1. *disp.*1. cum aliis, verè est materia sufficiens. Si verò nomine *Siliginis*, significetur *Typha*, seu *Centenum*, dicendum est ex dictis, esse materiam valde dubiam. Sic communis.Legatur Vivaldus *de Euchar.n.*25. Hurtado, & Ægid. *loc.citatis*. Si verò sumatur pro *auena*, vt volunt Alex. & Palud. apud Fagundez, asserendum est cum illis, non esse sufficientem materiam, vt diximus. Legatur Dicastillo *dub.*1. *cit. à num.*13.

QVÆSTIO VII.

An panis ex Farre sit materia consecrationis?

AFfirmat Vivald. *num.*28. *pag. mihi* 201. citans pro se Victoriam *num.*55.& Sotom *in* 4.*dist.*9. *q. vnica, art.*3. Sed ex his Victoria id absolutè non docet, sed sub dubio relinquit, an enim sic: Panis autem siliginis (*de centeno*) quia verè est panis, & ad alimentum hominum ordinatus, potest consecrari. Idem dicendum est de Farre, & Spelta, si ex eis conficeretur verus panis: De Farre dicit Paludan. quod sufficit: De Spelta dicit Antoninus, quod sufficit: Sed quia hoc non est certum, credo esse...emerarium consecrare in alio quàm triticeo pane. Sic Victor.

Vnde sub distinctione sic respondeo: Si Far accipiatur pro farina facta ex hordeo, certum est, quod sit materia insufficiens Eucharistiæ. Si verò accipiatur pro quadam specie tritici, quæ apud Hispanos dicitur *escanda*, vt à nonnullis accipitur, vel pro tritico trimestri, seu trimesino, vt ab aliis, non potest esse dubium; cum verè, & propriè triticum sit. Est communis responsio, & certa, vt videre est apud Fagundez *loc. cit. n.*6. *pag.*604. Valentiam, & Granados *loc. cit.* & Petrum de Ledesma *cap.*4. *de Euchar. post* 10. *concl.* Pesantium *in* 3. *part. quæst.*74. *art.* 1. *disp.*1. Ochagau. *quæst.*5.*cit. n.*6. Legatur D. Thom. *quæst.*74.*art.*3.*ad* 2.Dicastillo etiam *loc.cit.n.*18.

QVÆSTIO VIII.

An panis confectus ex Maisio, Hispanè Maiz, ò trigo de las Indias, *sit sufficiens materia Eucharistiæ?*

DVbitant aliqui apud Henriquez *lib.*8. *cap.*9.*lit. P.* & præcipuè Victoria *de Eucharist. quæst.*55. vbi sic ait. De *Maiz* apud Indos,dubium est,an esset sufficiens materia, & ideò non est consecrandum in eo. Sic ille. Citantur etiam pro hac sententia D.Th. & Cajet. à Iosepho Angles *q.*1. *art.*3. *pag.mihi* 73. Sed malè, ad minus D. Thomam.

Vnde certissimè respondeo, non esse materiam sufficientem, quia licèt panis ex Maisio apud Indos sit vsualis,non tamen simpliciter, nec panis triticeus, qui duntaxat est materia Eucharistiæ. Sic Henriquez *loc. cit.* Hurtado *disp.*2. *diff.*2. Granados *tract.*2. *de Euchar. disp.*1.*n.*6. Lugo *disp.*4.*de Euchar.n.*2. Fagund.*loc.cit. num.*7. Ochagau. *loc.cit. n.*9.ex Suario *disp.*44.*sect.*1.& communis.

QVÆSTIO IX.

An panis ex Amylo (Hispanè, Almidon*) confectus, sit sufficiens materia Eucharistiæ?*

AFfirmant Palud. *in* 4. *dist.*11.*quæst.*1.*art.*4.*concl.*5. & Sotus apud Petrum de Ledesma, Albertus, & Major, quos citat, & sequitur Henriquez *lib.*8. *cap.* 9. §. 1. *& lit. G.* vbi sic ait: Amylon in propria specie non est materia, nisi ex ipso tosto, & in farinam redacto fiat nouus panis, vt fit ex malta. Sic ille. ...am sententiam esse probabilem expressè docet Machado *lib.*3. *parte* 1. *tractatu* 6. *docum.* 2. *num.*5. Et sans indicant & Suar. Granados. Et illud docent aliqui docti recentiores. Fauent etiam huic sententiæ Villalobos *tract.*7. *diff.*5. *num.*3. asserens, esse materiam dubiam, per hæc verba: [Si vbi es duda, si es pan de trigo,ò no, seria materia dubia. como el almidon, aunque parece que no es mas que trigo descortezado: pero ay duda, si por el calor demasiado del Sol, se mudò en otra especie, y por esso es materia dudosa, como tiene S. Thomas, y Scoto.] Ita ille, sed malè in hoc, quod pro se citat D.Thomam, & Scotum, *vt infra*.

Vnde probabiliùs respondeo: non esse sufficientem materiam, etiamsi ex amydo fiat massa, solius aquæ elementalis

elementalis conspersione, & postea coquatur, sicut solet panis. Quia licèt amydus, vel amylon ex tritico conficiatur, ita tamen transmutatum est, vt panis ex illo confectus, nec est panis vsualis, nec retinet saporem communem panis. Sic S. Th. *q.74. art.4. ad 4.* sic dicens: Et quia amydum est ex tritico corrupto, non videtur, quod panis ex eo confectus possit fieri corpus Christi, quamuis quidam contrarium dicant. Sic D.Thom. Scotus *dist.11. quæst.9.* Carthus. *quæst.3. dub. vltimo.* Victoria *quæst.55.* Martinus de Ledesm. Alan. Syluest. Angel. apud Suarez *disp.44. sect.2. fine,* & apud Henriquez *loc. cit.* Quibus adde Vasquez *dist.190. cap.4. num.23.* Ægid. *n.54.* Valentiam, Pitigian. Vivald. & Bartholom. ab Angelo, quos citat, & sequitur Bonac. *disp.4. quæst.2. punct.1. num.7.* Granados *tract.2. disp.1. n.8. pag.798.* Lugo *disp.4. num.6.* Hurtado *disp.2. diff.2.* Ochagauia *loc. cit. num.10.* Archang. *dist.11. pag.107. col.1. & 2.* Filliuc. *tom.1. tract.4. num.87.* Moute *3. part. cap.4. §.2. num.3.* Petrus de Ledesma *cap.4. de Eucharistia, conclus. 10. dub.4.* Ludouicus *quæst.1. de Eucharist. art.4. dub.1. append.3.* Ioan. da Cruce *de Eucharistia, q.74. dub.1. concl.2.* Fagundez *præc.3. lib.2. cap.1. n.4.* Gauant. *3. parte, tit.3. lit. C.* Machado *tom.1. lib.3. p.1. tract.6. docum.2. n.5.* Dicastillo *tract.4. disp.2. dub.2. num.25.* Palaus *punct.4. num.3.* & me citato Diana *part.10. tract.16. resol.38.*

QVÆSTIO X.

An panis confectus ex tritico cum admixtione aliarum segetum, sit materia sufficiens Eucharistia?

RESpondeo: esse, si mixtio illa sit in tam parua quantitate, vt non soluat speciem tritici; secus si sit in magna, ita vt soluat speciem, aut naturam panis triticei. Sic S. Thom. *art.3. cit. ad 3.* Ægid. *ibid. n.55.* Granad. *loc. cit. num.7.* Hurtado *diff.3.* & Suarez. Qui bene addunt, quando parua quantitas alterius farinæ additur farinæ triticeæ, si non conuertitur in triticeam, sed manet seorsum in sua propria specie, tunc panis ex eis duabus massis confectus non consecrabitur quoad illam particulam quæ non est triticea, sed tantùm quoad aliam.

QVÆSTIO XI.

An massa cruda sit materia sufficient consecrationis?

AFfirmatiuam sententiam tenere Majorem *in 4. dist.11. quæst.2.* ait Hurtado *disp.3. diff.3.* & ante illum Henriquez *lib.8. de Euchar. cap.9. §.2. lit. X,* qui addit hoc ipsum vt probabile asseruisse Scotum *dist.11. q.6.* & Gabrielem ibi *lect.3. in can.* Damascenum *lib.4. cap.5.*

Sed reuera fallitur omnino: Nam Damascenus nihil de hoc *in loco ab ipso cit.* & Scotus, & Gabriel oppositum omnino docent, & solùm dicunt, esse probabile, quod massa non differat specie essentialiter à pane, quod quid diuersum est. Fundamentum ergo Majoris est, quia massa cruda tantum differt accidentaliter à cocta.

Sed certissimè respondeo: non esse, quia massa cruda, siue sit ejusdem speciei cum massa cocta, aut pane, vt tenent Scot. *dist.11. q.6.* & alij; siue diuersæ speciei, vt probabilius docent S.Th. *dist.11. q.1. art.1. q.3. ad 3.* Suarez, Vasq. & alij, non est cibus comestibilis ab homine: ergo nec materia Sacramenti. Sic communiter omnes Theologi cum D.Th. *q.74. art.3. ad 4.* Suarez *disp.44. sect.2.* Hurtado *disp.1. diff.3.* & Fagundez *loc. cit. n.10.* Ochagauia *loc. cit. num.11.* Archangel. *loc. cit.* Qui id latè, & benè probat, Ægidius *quæst.84. num.47.* & alij cum Dicastillo *disp.2. dub.2. n.26.*

QVÆSTIO XII.

An mica panis madefacta, & digitis compressa, & facta quasi massa cruda, sit materia sufficiens consecrationis?

NEgat Fagundez *præc.3. lib.2. cap.1. n.12. pag.606.* quia tanta (inquit) potest esse compressio, vt panis vsualis non sit, nec materia consecrabilis, &c. Negat etiam Trullench. *de Sacram. lib.3. cap.2.* (non *cap.1.* vt offendes apud Dianam) *dub.1. n.8.* Quia mica panis digitis compressa, fit massa: at hæc est materia apta consecrationis: ergo.

Sed longè probabiliùs respondeo: esse, quia per talem mutationem nullo modo amisit coctionem, aut esse panis: aliàs quando hostia consecrata sumitur, manditur, & madefit in ore, amitteret accidentia panis, & consequenter desineret in illis esse verum Sacramentum, quod apertè est plusquam falsum, vt colligitur ex Trident. *sess.13. can.4.* quatenus in eo dicitur, ante, & post sumptionem manere Sacramentum. Sic Lugo *disp.4. num.5.* Suarez *disp.44. sect.2.* Hurtado *loc. cit.* & ante ipsos Scotus *dist.9. quæst.1. art.3.* Sotus *dist.11. quæst.6.* & Vasquez, quem citat & sequitur Ochagauia *tract.1. de Eucharist. quæst.5. n.15.* Dicastillo *num.26. cit.* & Diana *part.9. tract.9. res.58. in fine.*

QVÆSTIO XIII.

An massa oleo, aut butyro in sartagine frixa, aut aqua elixa, sit sufficiens materia Eucharistia?

REspondeo: non esse, quia panis dicto modo confectus, non est verus simpliciter, & vsualis, sed erit placenta, laganum, aut puls, Hispanè, *tortas, bojuelas, y puches.* Materia ergo huius Sacramenti debet esse panis triticeus, coctus, aut assus solo igne, siue in furno torreatur, aut sub cineribus, aut in vase alio. Sic Suarez, Viualdus, Ægidius, Lugo, Fagund. Sot. Hurtado, Ochagauia, & alij *loc. cit.* Dicastillo etiam *n.29. & 30.* his verbis: Ex dictis sequitur primò, panes dulciarios, & panes martios, ceteraque similia (Hispanicè, *Biscochos, Mazapanes, Rosquillas,* quos alij appellant *Placentas*,) & quæ frixantur oleo vel butyro (Hispanicè, *fruta de sarten*) ceteraque ejusmodi ex ouis, lacte, & melle facta, non esse materiam aptam consecrationis: quia non sunt panis vsualis. Sic ille, & palaus *punct.4. n.3.*

QVÆSTIO XIV.

An panis confectus ex farina triticea, & ex succo, aut liquore ab ipsis granis per contusionem in mortariolo expresso, sufficiat ad materiam Eucharistia?

REspondeo, non sufficere. Quia ad necessitatem huius Sacramenti requiritur, vt materia sit panis factus ex farina triticea, & aqua naturali, aut elementali. Sic omnes Doctores ferè, vt ex statim dicendis constabit?

QVÆSTIO XV.

An panis confectus ex farina triticea, & ex aqua rosacea, vel angelica, vel stillata, sit sufficiens materia Eucharistiæ?

AFfirmant Astens. & Durand. Ordinis minorum, quos refert, & sequitur Pesantius *in 3.part.q.74. art.1. disput.2.* & Albertus apud Vivald. infrà citandum. Cajet. 3. *part.quæst.74.art.7.* (vnde malè illum citat Pesautius pro contraria. Quod clarè videtur, siquidem ad probandam suam sententiam Cajetani vtitur ratione) & Sà *verb. Missa, n.4.* vbi sic ait, Est & panis etiam, qui ex aqua non naturali fit, etsi quidam non putent idoneum consecrationi, ego cum aliis puto. Sic ille in *editione prima.* Io *secunda* verò, & *correcta*, contrarium habet *eodem n.4.* Fauet huic sententiæ Lugo *disp.4 n.4. pag.340.* dicens, sibi videri illam materiam esse valdè dubiam. Et Ludouicus de S. Iuan *quæst.1.de Euchar.art.4.dub.2.pag.109. concl.1.* indicat esse probabilem sententiam Cajetani, *& append.2.* affirmat esse validam, licèt non licitam, consecrationem factam super materiam, aut panem confectum ex farina tritici, & aqua artificiali. Et hanc sententiam esse probabilem docent etiam P. Ledesma statim *citandus*, & Valentia: & esse dubiam materiam *Rubrica 3. Missalis Romani.* Ratio eorum est. Quia aqua quæcumque illa sit, virtute ignis coquentis panem absumitur: ergo non potest mutare substantiam panis.

Sed multò longè probabiliùs respondeo: non esse talem materiam sufficientem ad consecrationem, quia panis vsualis, & communis, qui solus est materia hujus Sacramenti, non fit ex conspersione aquæ artificialis, sed elementalis admixtæ cum farina triticea. Sic S. Thom. *quest.74. art.7. ad 3.* Palud. *dist.11.q.5. art.6.conclus.4.* Sotus *dist.9.quæst.2. art.6.ad 3.* Vasquez *disp.170.cap.4.* Suarez *disp.44.sect.2.* Layman. *tract.4.de Euchar.cap.2. num.3.* Moute 3.*part.cap.4. §.2.num.6.* & apud illum Angel. Syluester, Armilla, P. Sot. & alij. Ægidius *loc.cit. n.48.* Hurtado *disp.2. diff.3.* P. de Ledesma *cap.4.de Euchar.concl.10.dub.6. pag.mihi 93.* Valentia *disp.6.q.2.punct.1.col.mihi 807.* Viuald. *de Euchar. num.34.* Fagundez *prac.3. lib.2. cap.1.num.13.& 14.* Perez *loc.cit. pag. mihi 15.col.2.* dicens, esse omnium. Ochagauia *loc. cit.num.14.* Filliuc. *tract.4. à num.30.* Diana 6.*part.tract.6. resol.18.* Lublious *verb. Euchar.num.5.* Machado *tom.1.lib.3. part.1.tract.6. doc.2. num.4.* & communis, quam nouissimè sequitur Dicastillo *disp. 2. dubit. 2. num.24.* vbi bene ait, quod paois qui non ex aqua elementari efficitur, verè sit corpus mixtum diuersæ oaturæ à communi pane.

An autem paois confectus ex aqua maris sit aptus consecrationi? Negat Fagundez *loc. cit. n.14.*

Sed longè multo probabilius respondeo esse, quia talis aqua verè est naturalis. Sic Diana *parte 9.tract.9. resol. 58.*

QVÆSTIO XVI.

An Hostia ex farina triticea, cum admixtione cinnabari confecta, vt est illa, qua solemus litteras sigillare, Hispanè, Obleas coloradas, *sit sufficiens materia Eucharistia?*

REspondet Lugo *disp.4.num.4.* nou esse, quia per prædictam mixtionem valde alteratur dicta materia, & extrahitur à pane communi, & vsuali. Sic Lugo, & est verum, nisi aliàs mixtio farinæ cum cinnabaro esset paucissima, quia hoc modo non obstaret veritati Sacramenti.

QVÆSTIO XVII.

An panis, tam fermentatus, quàm azymus, sit materia sufficiens ad consecrationem corporis?

NEgant Græci plusqoam 600. abhioc annis, & nunc etiam negant Græci Schismatici, asserentes panem duntaxat fermentatum esse materiam hujus Sacramenti.

Negarunt etiam per oppositum Armeni affirmantes, solum azymum esse materiam consecrationis corporis.

Negauit tandem Hugo qoidam, quem refert, & seqoitur Glossa *in cap.litteras, de celebratione Missarum* (licèt io Glossa jam hoc sublatum sit) docens, materiam necessariam hujus Sacramenti apud Latinos esse panem tantùm azymum; apud Græcos verò fermentatum.

Sed certissimè respondeo: panem tam fermeotatum, quàm azymum, tam apud Græcos, quàm apud Latinos esse materiam sufficientem hujus Sacramenti. Hæc responsio est de fide definita ab Eugenio IV. *in lit.vnionis, §. in azymo,* & alibi. Et ratio est, quia tam panis azymus, quàm fermentatus est simpliciter, & verè panis, quantùm ad substaotiam. Ergo quilibet illorum est materia sufficiens hujus Sacramenti. Sic D. Thom. *quæst.74.art.4.* & omnes ejus expositores: legantur Suarez *disp.44.sect.3.* Vasquez *disp.174.cap.3.* & Granados *tract.2.disp.1.n.9.* & alij.

QVÆSTIO XVIII.

An omnes Sacerdotes, tam Græci, quàm Latini, teneantur saltem necessitate præcepti, consecrare in azymo?

AFfirmatiuam partem videntur amplecti Scotus *in 4.dist.11.quæst.6.* Gabriel *lect.34. in Canon.* & Angel. *verb.Eucharistia 1.n.6.* quia existimant omnes Sacerdotes debere se conformare consuetudini Ecclesiæ Romanæ.

Sed certissimè respondeo: non teneri, nisi Latinos; nam Græci licitè possunt consecrare in fermentato. Quia Ecclesia Romana, quæ caput omnium Ecclesiarom est, permittit esse templa Græcorum etiam Romæ, in quibus ipsi conficiunt Sacramentum ex fermentato: licitum ergo est illis seruare hunc ritum. Sic D. Th. *q.74.art.4.* & omnes Scholastici *in dist.11.* & expositores D. Th. *loc. cit.* Henriq. *lib.8.cap.11.§.6.*

QVÆSTIO XIX.

An Sacerdoti Græco existenti in sua Ecclesia licitum sit consecrare in azymo, sicut & in fermentato?

AFfirmat Palodanus *in 4.dist.11. q.1. art.4.concl.6.* asserens, liberum esse Græcis consecrare in fermentato, vel azymo, licèt noo Latinis, & post illum Nuñus 3.*parte q.74. art.4. conclusione 6.*

Sed certissimè respondeo: non licere. Nam tam Latinus, quàm Græcus Sacerdos tenetur seruare ritum suæ Ecclesiæ, ejusque consuetudinem, quæ quantùm ad hoc vim habet Legis, & præcepti. Sic Innocent. III. *lib.4.cap.33.* D. Thom. *loc. cit.* & omnes ejus

ejus expositores. Henriquez, & Granados *loc. cit.* & Ioan. de Cruce *in sum. de Eucharistia, quæst.* 1. *dub.* 2. *concl.* 2. Layman, & Villalobos, quos citat, & sequitur Diana 3. *parte, tract.* 6. *resol.* 99. & communis.

QVÆSTIO XX.

An saltem in casu necessitatis, verbi gratia ad dandum Viaticum infirmo, possit Sacerdos Latinus existens apud suos, consecrare fermentatum?

Affirmarunt Major, & alij, quos *suprà disp.* 5. *quæst.* 22. retulimus.

Sed certissimè ferè respondeo: non posse, quia licèt ex præcepto diuino teneatur infirmus sumere Viaticum, tamen hoc præceptum non obligat, nisi quando potest communicare, seruatâ reuerentiâ debitâ huic Sacramento. Sic communiter Doctores, vt *suprà*. Quibus adde Henriquez *lib.* 8. *cap.* 11. §. 7. & alios apud ipsum *loc. cit. lit. R*, Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 4. *punct.* 1. *n.* 11. Tannerus *de Eucharistia disp.* 5. *dub.* 4. Dicastillo *tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *dub.* 4. *n.* 67. qui tamen sententiam affirmatiuam damnare non audent: Diana *part.* 10. *tract.* 16. *resol.* 34. Bernal, Castro Palaus, & Opatouius apud ipsum.

QVÆSTIO XXI.

An Sacerdos Græcus habens proprium domicilium apud Latinos, & apud eos habitans, teneatur conficere in azymo: aut è contra Latinus habitans apud Græcos, in fermentato?

Respondeo: teneri, quia vnusquisque censetur esse membrum illius Ecclesiæ, cujus est incola, & apud quam habet domicilium, & non alterius, à qua jam discessit: ergo tenetur quantùm ad hoc, seruare ritum Ecclesiæ, cujus est incola. Sic communiter omnes Doctores. Sed ad difficiliora transeamus.

QVÆSTIO XXII.

An saltem casu quo Græcus sit incola apud Latinos, vbi sunt templa deputata ad seruandos ritus Græcorum (sicut sunt Romæ) teneatur seruare ritum propriæ Ecclesiæ?

Affirmant Suarez *disp.* 44. *sect.* 4. Vasq. *disp.* 174. *cap.* 3. Hurtado *disp.* 2. *diff.* 6. Diana 3. *parte, tract.* 6. *resol.* 99. & *part.* 10. *tract.* 16. *resol.* 39. & Montesinos *in manuscriptis, quæst.* 74. *art.* 4. *disp.* 4 *quæst.* 2. §. 8. addens, quod si Sacerdos Latinus existens in sua Latina Ecclesia (verbi gratia Romæ) vellet consecrare in templo illo Græcorum, non posset consecrare fermentatum (& in hoc bene,) & si Græcus vellet Romæ consecrare, non in suo templo, sed in alio, non posset licitè consecrare in azymo.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse in eo casu seruare ritum suæ Ecclesiæ, sed non teneri. Sic Granados *tract.* 2. *de Eucharistia, disp.* 1. *in fine*, per hæc verba. Nec obstat dictis Gabriel Wasquez *disp.* 174. *cap.* 3. *n.* 28. hoc ita rigorosè accepisse, vt non liceat Latino per Græciam transeunti celebrare in fermentato, aut è contra. Nam licèt Ecclesia permittat id facere, sicut permittit Græcos per modum collegij in Ecclesia Latina commorantes celebrare in fermentato, non tamen obligat; nec est credibile, displicere Ecclesiæ Latinæ, vt Græci in ipsa commorantes non sequantur ritum suum, imò & ipsius Christi Domini. Sic ille, & ego, & Petrus de Ledesma *cap.* 4. *de Eucharistia, concl.* 13. Nuño *loc. cit.*

QVÆSTIO XXIII.

An Sacerdos Græcus, qui peregrinatur per Ecclesiam Latinam, aut Latinus per Græcam, possit pro libito celebrare in azymo, vel fermentato?

Negant Vasquez *disp.* 194. *cap.* 3. Suarez *disp.* 44. *sect.* 3. *versu Illud verò, in fine* (vnde malè illum citant Bonacina, & Granados pro contraria sententia.) Hurtado *disput.* 2. *diff.* 6. & alij docentes Sacerdotem Græcum peregrinantem per Ecclesiam Latinam, si in ea non habeat proprium domicilium, nec templum pro ritu Græcorum deputatum, teneri etiam in templo Latinorum ritum suæ Ecclesiæ seruare, & consecrare fermentatum, quod idem proportionabiliter dicunt de Latino per Græciam peregrinante.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse pro libito in azymo, vel fermentato celebrare; quia quilibet potest se accommodare consuetudinibus locorum, per quæ transit, etiamsi ad id non teneatur, juxta illud Ambrosij: *Si fueris Romæ, Romano viuito more; si fueris alibi, viuito sicut ibi.* Sic Henriquez *lib.* 8. *cap.* 11. §. 6. *fine*, & apud ipsum Leo Papa IX. Sot. Cajet. & Ledesma. Ægidius *quæst.* 74. *art.* 4. *num.* 117. (*non* 95. vt citat Bonacina) Sanchez, & Nuño, quos citat, & sequitur Bonacina *disput.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 1. *num.* 10. Granados, & Diana *loc. cit.*

QVÆSTIO XXIV.

An solum vinum vitis sit materia sufficiens ad consecrationem sanguinis Christi?

Negant Hæretici quidam, dicti Aquarij (quorum hæresim refutant S. Cyprian *epist.* 63. *ad Cæcilium*, & D. August. *hæresi* 64.) existimantes aquam etiam esse sufficientem materiam Sacramenti sanguinis. Negarunt & alij, arbitrantes etiam lac esse sufficientem materiam.

Sed certissimè de fide respondeo: solum vinum ex vite esse sufficientem, & necessariam materiam huius Sacramenti. Ita definitum est in Concilio Lateran. *sub Innocent. III. cap. Firmiter, de sum. Trinit.* & in Florent. ab Eug. IV. *in litteris vnionis*, & in Altisiodorensi 4. *cap.* 4. & in aliis, & constat ex vsu perpetuo Ecclesiæ, & institutione Christi Domini, qui in hoc vitis vino instituit hoc Sacramentum, vt colligitur ex *Matth.* 26. vbi habetur, quod quando Christus consecrauit, dixit: *Non bibam amodò de hoc genimine vitis.* Et sic docent omnes Scholastici cum Diuo Thoma *quæst.* 74. *art.* 5. & cum Mag. *in* 4. *distinct.* 11. Legantur Bellarm. *lib.* 4. *de Eucharistia, cap.* 10. Suarez *disput.* 75. *sect.* 1. Ægidius *num.* 121. & alij. Inter quos Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 2. *dub.* 5. *à num.* 70.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXV.

An omne vinum vitis, siue album, siue nigrum, sit sufficiens materia consecrationis sanguinis?

RESpondeo: esse, siue differant specie, siue non, quia quodlibet ex istis est simpliciter, & absque addito vinum. Sic omnes Doctores, præcipuè citati. Quod si ab illis inquiras, quodnam vinum ex illis sit conuenientius? Respondet Vasquez *disp.* 175. quod quamuis vinum rubrum; secundùm quid sit conuenientius ratione coloris, cùm magis assimiletur sanguini; absolutè tamen conuenientius sit vinum album ratione munditiei. Sic etiam Montesinos *in Manuscriptis*. Lege Ioannem de Dicastillo *loc. cit. num.* 73. & Barthol. ab Angelo *dialogo* 4. §. 338. & 344.

QVÆSTIO XXVI.

An vrgente necessitate possit fieri consecratio in alio vino, pomorum videlicet, granatorum, mororum, &c.

REspondeo: non posse, quia absolutè dixit Christus, quando consecrauit: *Non bibam de hoc genimine vitis*. Et sic nequit in alio vino confici hoc Sacramentum. Sic S.Thom.3.*part.quæst.*74. *art.*5.*ad* 2. & cum eo omnes Theologi. Legantur *citati*.

QVÆSTIO XXVII.

An vinum coctum, v. g. Sapa, vel Mulsum, Hispanè, Arrope, *&* Clarea, *sit materia sufficiens consecrationis sanguinis?*

AFfirmarunt quidam, vt refert Glossa *verb. Calix, in cap sicut* 2.*de consecratione dist.*2.quæ & innuit esse probabile.

Sed certissimè respondeo: non esse, quia non est verè vinum, cùm per coctionem in aliam transierit materiam. Sic Glossa *loc.cit.* Viualdus *de Eucharist. num.*37. Granados *tract.*2. *de Eucharistia, disp.*2.*n.*5. Hurtado *disp.*2.*diff.*8. & de Ledesma *cap.*4. *concl.*15. *in fine*,& Ludouicus de S. Iuan *quæst.*5.*art.*2 6.*diff.*6. Dicastillo *dub.* 5. *cit. num.* 83. & Palaus *tract.* 4. *punct.*4. *n.*4.

QVÆSTIO XXVIII.

An agresta, id est, succus expressus ex vuis immaturis (*Hispanè* Agraz) *sit materia sufficiens consecrationis?*

REspondeo: non esse (siue specie differat à musto, vt aiunt Alex. 4. *part. quæst.* 10. *memb.*4. *art.* 5. & D Thom.*quæst.*74.*art.*5.*ad* 3. siue non, vt ait Palud. *dist.*11. *quæst.*1.) Quia nondum habet vini speciem, sed tantùm est in via ad illud. Vnde sicut nec ex pasta, aut massa corpus; ita nec ex agresta sanguis Christi confici potest. Sic D.Thom.& Alex. *loc. cit.* Gabriel *lect.*35.*in Can.* Lugo *disp.*4. *n.*8. Ochagauia *quæst.*9. *n.*3. Suarez *disp.*45. *sect.* 1. Ægid. *quæst.*74. *num.*122. & omnes, & habetur *in capite Cum omne, de consecratione distinct.*2. Legantur Dicastillo *n.*80. & Palaus *n.* 7. *cit.*

QVÆSTIO XXIX.

An lora, seu acinacium (*Hispanè*,agua pie, delgado, ò vinada) *sit materia sufficiens consecrationis?*

REspondeo: non esse, quia non est vinum, sed aqua infusa in acinis, seu racemis expressis. Secus esset si parua quantitas aquæ admisceretur magnæ copiæ veri vini, vt fieret perfecta concoctio; quia tunc illud vinum non amittit suam speciem, sed potiùs parua illa aqua transmutatur in illud. Vnde bene Suarez *loc.cit.*ait, in hac re non posse quid definiri, eo quòd variis modis fiat lora. Sic Vasquez, Granados, Hurtado, Lugo *loc. cit.* & communis. Lege Dicastillo *disp.* 1. *dub.* 5. *num.*79. & Palaum *tract.* 21. *punct.*4.*in fine.*

QVÆSTIO XXX.

An mustum in vuis adhuc inclusum sit materia consecrationis?

AFfirmarunt olim quidam, vt refertur *in cap. cum omne, citato*, & nunc nonnulli alij, quos suppresso nomine referunt Suarez *disp.* 45. *sect.* 5. & Ægidius *q.*74.*art.* 5. *n.*123. Tenet secundùm Pesantium *q.*74.*art.* 5. *diss.*1. Ricardus *dist.*11. *art.*2. *q.*5. *ad* 3. Quem etiam pro negatiua parte citat Henriquez (vbi infrà) *disp.*11.*art.*2.*q.*4.*ad* 3. Legat Ricardum qui ejus mentem nosse cupierit.

Sed certissimè respondeo: non esse, quia mustum intra grana inclusum, cum sit sicut pars in toto, non est potus, sed cibus. Rursus dum continetur in vua, non potest sufficienter designari per pronomen, *hic*, cum dicitur, *hic est sanguis*.Ergo. Sic habetur expressè *in cap. cum omne, cit.* D. Th. *quæst.*74.*art.*5.*ad* 3. Et ibi Cajetanus, Vasquez *disp.*175.*num.*14. Sot. *dist.*9. *quæst.vnica,art.*5.Ledesma, Tabiena, Ricardus,& sequitur Henriquez *lib.*8.*cap.*12. *num.* 2. *lit. M.* Lugo *disp.*4.*n.*10. Hurtado *disp.* 2.*diff.*9. Victoria, Angles, Sylv. & alij, quos citat, & sequitur Bonac. *disput.*4. *quæst.* 2.*punct.*2.*num.*9. Cornejo *in* 3.*part.q* 74.*art.*5. *pag.*331. Pesantius *loc. cit.* Qui idem sentit, & bene, loquendo de aqua viua, Hispanè *Agua ardi ente*,quia hæc vel non est in substantia vinum, vel si est ejusdem essentiæ, non habet verum statum vsualem vini, ait Dicastillo *num.*63.

QVÆSTIO XXXI.

An vinum imbibitum in offa, seu mica panis, possit esse materia consecrationis?

AFfirmat Dicastillo *n.*92. casu tamen solùm, quo vinum intra cauitates panis receptum maneat sensibile.

Sed absolutè loquendo respondeo, quod non, quia dum vinum continetur intra micam panis, non potest tempore consecrationis designari per pronomen *hic*, cum dicitur, *hic est sanguis*; quia illud non solùm est vinum, sed etiam panis. Sic Lugo *disp.*4 *n.*12.*pag.*123. Cornejo *loc.cit.* vbi sic ait: Non potest consecrari vinum, quo panis madefit, quamuis retineat speciem, & naturam vini; quia non est in forma potabili. Sic ille, & alij, & tenent me citato Diana *parte* 3.*tract.*8.*resol.*65. Amicus, Aucrsa, & Molanus penes ipsum.

QVÆSTIO XXXII.

An mustum (hoc est vinum recenter à racemis expressum) sit materia sufficiens consecrationis sanguinis?

NEgatunt olim nonnulli apud Viuald. *de Eucharistia, num.*40. & nunc, licèt simpliciter non negent, valdè tamen dubitat Moure 3.*part.cap.*4.§.3.& alij recentiores apud ipsum, & apud Ioannem de Lugo *disp.*4. *num.*9.

Sed certissimè respondeo: esse, quia mustum verè est, & dicitur simpliciter vinum, & sic in Scriptura vocatur. *Act.*2. *Musto pleni sunt isti.* Sic habetur expressè *in cap. Cum omne, de Consecrat. distinct.*2. vbi Julius Pontifex id permittit in casu necessitatis, & in aliquibus Ecclesiis est consuetudo, vt in die Transfigurationis Domini 6. Augusti, consecretur mustum ex vuis recenter expressis, vt refecunt Viuald. *de Euchariſt. numero* 41. & Moure *loc. cit.* Et hanc nostram responsionem docent communiter omnes Theologi cum S.Thom. 3.*part. quæst.*74. *art.*5. Sot. *dist.*9. *q.*1. *art.*5. Suarez, & Ægidio. Lugo, Viualdus, & Moure *locis citatis*, Henriquez *lib.*8.*cap.*12.§.1. apud ipsum, Ledesma, Tabicoa, & Concil. Brachar. Hurtado *disput.*2.*diff.*19. Granad. *tractat.*2. *disput.*2. *n.* 5. Victoria *num.*59. Armilla *numer.* 8. Bonac. *disput.* 4. *quæst.*2.*punct.*2.*n.*3. Valentia *disp.*6. *quæst.*2. *punct.* 1. *col. mihi* 871. Sà *verb. Missa, numer.*2. Fagund. statim citandus, & Gauant. 3.*part. tit.*4. *n.* 2. Layman *tr.*4. *c.*2.*n.*6. P. de Ledesm. *c.*4.*post* 15.*concl.* Toletus *lib.*2. *c.*24. Machado *tom.*1.*lib.*3. *part.*1. *n.*6. *docum.*2.*n.*7. Cornejo *q.*74.*art.*5. *pag.*331. Dicastillo *disp.*1. *n.*75. & Palaus *punct.*4.*cit.n.*7.

QVÆSTIO XXXIII.

An consecrare mustum extra necessitatem (aut extra festum Transfigurationis, vbi consuetudo viget) sit peccatum mortale?

NEgatiuam partem videntur amplecti Henriquez *lib.*8.*cap.*12.§.1.*in fine*, vbi tantùm dicit, id non decere, per hæc verba: Sed extra id festum, aut necessitatem non decet, quia communiter exprimitur simul densior vuarum pars, quæ non est vinum. Sic ille, & Hurtado *disput.*2.*diff.* 9. Fauent huic sententiæ Granados *disput.*2.*cit. numer.*5 Sot. *distinct.*9. *quæst.*1. *artic.*5. Ægid. *quæst.*74.*art.*5.*numer.* 124. & alij cum D.Thom. *loc. cit. ad* 3. insinuantes, solùm esse veniale, cùm solùm dicant, esse peccatum, aut esse illicitum, & expressè id negat Martinus de S. Ioseph apud Dianam *infra*.

Sed probabiliùs respondeo; extra prædictos casus esse mortale consecrare mustum; tum propter prohibitionem Ecclesiæ *in dicto cap.* tum etiam propter consuetudinem contrariam: tum denique, quia maxima fieret irreuerentia Sacramento. Sic Suarez *disp* 45.*sect.*1. Bonacina *disp.*4.*quæst.*2.*punct.*2. *num.*3. Fagundez *prac.*3.*n.*5. & Gauant. & Layman. *loc. cit.* Filliuc. *num.*87. Villalobos *tractat.*7.*diff.*7.*num.*2. Machado *tract.*6.*cit. document.*2.*n.*7. ex D.Th. *quæst.*84. *art.* 5. *fine.* Palaus *num.* 7. *cit.* & me citato Diana *part.*10.*tract.*11.*resol.*37.

QVÆSTIO XXXIV.

An acetum propriè acceptum, sit materia sufficiens consecrationis?

AFfirmat Glossa *in cap.*2.*de consecrat. dist.*2. *verb. Calix*, & pro hac sententia referunt Viualdus, & Moure Innocentium III. *lib.*4.*de Myst. Missæ. c.*80. Et Gaspar Hurtado Alexandrum de Alex. 4. *part. quæst.*10.*num.*4. *art.*1. Sed immeritò profectò. Nam vt bene Henriquez, Granad. & Fagund. hi Authores exponendi sunt de vino acido. Et certè Alex. 4. *part. quæst.*32.*art.*3.*memb.*8. (*aliàs quæst.*10.*memb.*4. *art.*1. vt citat Hurtado) expressè de vino acescente loquitur, vt bene vidit Gabriel *lect.*25.*in can.* Vnde quidquid sit de hoc, ratio pro hac parte assignari potest. Quia videlicet acetum non differt essentialiter à vino: ergo.

Certissimè respondeo: Non esse materiam sufficientem. Quia acetum strictè sumptum non est verè vinum, cùm potiùs vinum corrumpatur, vt ex illo acetum fiat. Sic S.Thom. *quæst.*74. *art.* 4. vnde benè Aristot. 8. *Metaph. cap.* 5. vinum & acetum corpori viuo & mortuo comparauit. Ex quo constat, falsam esse rationem, quam contrarij pro sua sententia efformant *ad* 2. Ricardus, Sotus, Angel. Sylnestee, Armilla, Viguer. & Victoria, quos citat, & sequitur Viualdus *de Euchar. num.*38. Suarez *disp.*45.*sect.*1. Henriquez *lib.*8. *cap.*12.§.2. Layman *tract.*4. *cap.*2. *n.*5. Granad. *tract.*2.*disp.*2.*num.*5. Fagundez *prac.* 3. *cap.*5. *num.*3. Hurtado *disp.*2.*diff.*8. Moure 3.*part. cap* 4.§.3. *num.*5. & omnes ferè Doctores penes Machado *loco citato*, per hæc verba: [Que el vinagre non sea apta materia para consagrar en el, enseñalo S. Thomas, y casi todos los Doctores. No obstante que Glosa dize, que es bastante materia, laqual explican S.Thomas, y alguns Doctores, diziendo que se a de entender, no del vino, que totalmente està hecho vinagre, sino del que se comienx a azedar. Doctrina muy a proposito para quietar los escrupulos, que en esta razon puede hauer acerca del vinu, que se dà para dezir Missa en Madrid, que la maior parte tiene algo de vinagre, y mucho de agua.] Hæc Machado. Dicastillo *disput.* 1. *dub.*5. *num.*77. & Palaus *tract.* 21. *punct.* 4. *num.* 9. vbi aduertit, quod Gregor. XIII. imperauit delere Glossam pro parte affirmatiua citatam.

QVÆSTIO XXXV.

An saltem vinum acidum, seu parum acre (Hispanicè, que tiene vna punta de vinagre) *sit materia sufficiens?*

REspondeo: esse, quia nondum formam substantialem vini amisit. Verum est, quod peccaret qui absque necessitate in illo consecraret, & interdum mortaliter, pro ratione dubij, vel irreuerentiæ. Sic D.Thom. *quæst.*74.*art.*5. *ad* 2. Alens. 4. *part. quæst.*32. *art.*3.*memb.*8. Suarez *disp.* 45. *sect.* 1. Fagundez, & Hurtado *locis citatis*, & communis, vt ex nuper dictis constat. Lege etiam Dicastillum *loc. cit. num.*78. & Palaum *loc. cit. n.*9.

QVÆSTIO XXXVI.

An vinum congelatum sit materia sufficiens consecrationis sanguinis?

NEgant Armilla *verb. Euchar. num.*29. Ledesma *quæst.*15.*art.*5.*dub.*1 Alanus *lib.*1. *de Euchariſt. cap.*11. Quos citat, & sequitur Henriquez *lib.*8. *c.*12. §.3. Moure 3.*part. cap.*4 §.3.*num.* 7. Ludouicus de S. Iuan *quæst.*1.*de Euchariſt. arti* .10.*diff.*5. *pag.* 117. & Nuñus *quæst.*74.*art.*5. Perez *ibidem, fol. mihi* 19. & alij. Quia vinum congelatum non est in statu potabili: ergo vinum congelatum non est materia consecrationis; sicut nec aqua conglaciata materia Baptismi,

Alij autem respondent, esse materiam dubiam. Sic Fagundez *prac.2.lib.2.cap.3.num.10.*& Machado *loc. cit. num.9.*

Alij sub distinctione dicunt, quod si recens est congelatio vini, vt in calice facta paulò ante consecrationem, tunc optimè possit fieri ex illo consecratio; secus verò si dudum congelatum est. Ita Esthius *in 4. dist.8.§.9.pag.110.* Pesantius *in 3.part. quaest.74. post art.8.disp.1.concl.2.*

Sed probabiliùs respondeo: esse sufficientem, quia vinum cōgelatum essentialiter est vinum, sicut oleum congelatum, essentialiter est oleum: ergo est sufficiens consecrationi. Sic Angel. *verb. Missa, num.25.* Sylu. *verb. Euchar.2.quaest.10.n.15.* Sot. *dist.9.quaest.1. art.5.* Suarez *disp.45.sect.1.* Vasquez *disp.179.cap.2.* Ægidius, Layman, & Adamus, quos citat, & sequitur Hurtado *disp.2.diff.9.* Valentia *disput.6. quaest.2. punct.1.col.mihi 870.vers.Quartò sequitur.* Et Bonac. *disput.4. quaest.2. punct.2. num. 10.* (qui pro vtraque sententia satis inaduertenter refert Valentiam, & pro opposita Vasquium) Granados *tract.2.disp.2.num.7.* Viualdus *de Eucharistia, numer.30* Ioan. de Cruce *quaest.74.de Eucharistia, dub.1.conclus.3.* Sà *verb. Missa, num.3.* P. de Ledesma *cap.4. de Euchar. concl.15. dub.3.* Logo *disp.4.num.12.* & Diana *3.part. tract.6. resol.100.* & apud ipsum Reginaldus, Villalobos, Filliucius, Syluius, & alij; quibus adde Gauantum *3.part.tit.4.num.1.* Ochagauiam *quaest.9.num.7.* Cornejo *loc. citato*, & Ioannem de Dicastillo *disp.5.dub.5. num. 86.* qui bene ad argumentum contrariorum respondet negando, quod vinum congelatum non sit in statu potabili; est namque secundum suam naturam, licèt difficiliùs potetur, lambendo, vel sugendo, &c. Ad instantiam de aqua congelata respondet negando paritatem, eo quòd materia proxima Baptismi sit ablutio, quæ non potest fieri in aqua congelata. Eucharistia verò non consistit in vsu, & actione, sed in re permanenti, ac proinde non requiritur materia, quæ actu bibatur, sed quæ possit bibi, quale est vinum congelatum. Sic ille *num.* 88. lege Palaum *tract. 21. punct.4. n.8.* & à nobis dicta *tom. 1. tract. de Baptismo, disp. 2. quaest. 7.* vbi inuenies negatam instantiam.

QVÆSTIO XXXVII.

An sit peccatum in vino congelato consecrare?

NEgant Vasquez, & Hurtado *loc. citat.*

Sed longè probabiliùs respondeo: esse, & quidem graue, propter consuetudinem Ecclesiæ, quæ nunquam consecrauit vinum congelatum, & quantum ad hoc, habet vim legis. Sic Suarez, & Ægidius *loc. cit.* Fagundez *prac. 3. lib.2. cap.3. num.10.* Montesinus *in manuscriptis, quaest. 74.art.5. disput. 5. quaest.1.* Diana *loc. cit.* & Villalobos *tract. 7. diff.7. num.2.*

QVÆSTIO XXXVIII.

An saltem licitè possit consecrari vinum congelatum, si eius congelatio soluatur?

NEgatiuam sententiam adhuc docere Fagundez *loc. cit.* docet Diana *loc. citat.* & esse probabilem inouunt ipse, & Ægid. *quaest.74. art. 5. num. 127.* & tenet Perez *loc. cit.* per hæc verba: Si solidum gelu sit, nec vllo modo potabile, quod est esse ineptum ad vsum Saramenti, summum sacrilegium esse pro vino consecrare; & idem dicendum est de vino, quod ex gelu solido liquefactum est, quod sit maxima dubitatio, an vinum ex duriore illa concretione, naturam vini amittat, vt plerumque colorem, & saporem.

Sed longè probabiliùs respondeo: licitè posse, quia cum sit verè vinum, nil obstat, quominus consecrari liceat. Sic Ægidius, Diana, & Suarez. Nec oppositum docet Fagundez, cum solum dicat, quod si contingat in Missa inuenire congelatum vinum ante consecrationem, etiam post oblationem, esset necessarium mutare, & iterum offerre, & consecrare.

QVÆSTIO XXXIX.

An expediens sit aquam vino consecrando miscere?

NEgatont olim Armeni, & nunc Lutherani, & Caluinistæ, asserentes peccatum esse mortale aquam miscere vino ad consecrationem.

De fide tamen respoodeo: expediens esse. Id enim constat ex diffinitionibus Pontificum, & Conciliorum. Alexand.I. *epist.1.cap.4.* Julius I. relatus *in cap. cum omne, de consecrat. dist.2.* Florent. IV. *in litteris vnionis.* Concil. Trullan. *can.32.* Carthaginens. III. *cap.24.* Aurelian. IV. *cap.4.* & Trident. *sess.22. cap.7.* Et sic docent omnes Theologi cum S. Thom. *q. 74. art.6.& 7.* Legatur Bellarm. *lib.4.de Eucharist.c.10.* Dicastillo *disp.2. dubit.6. & 7.*

QVÆSTIO XL.

An mixtio aquæ, & vini sit de necessitate Sacramenti?

AFfirmauit Armacanus *lib.9.cap.9. de quaest. Armenorum*, vt refert Ægidius *quaest. 74. arti. 7. num. 131.*

Sed certissimè respondeo: non esse necessariam necessitate Sacramenti, & ita factam tenebit consecratio ex solo puro, ac mero vino. Constat tum ex communi sensu Ecclesiæ id confirmantis: Tum etiam quia, vt docet Armilla *verb. Eucharistia*, Græci non miscent aquam, & consecrant: Ergo. Sic S. Thom. *q.74.art.7.* Suarez *disp.45.sect.2.* Vasquez *disp.177.cap.1.* Ægidius *loc. cit.* Viuald. *de Eucharist. num.42.* vbi sic ait: Licet Sacerdos, sine aqua celebrans consecraret, peccaret tamen mortaliter illam data opera, vel ex negligentia magna omittens. Si autem negligentia fuit leuis, venialiter. Sic illi, & sic Moure *3. part. cap.4. §.4. n. 2.* & omnes Theologi, vt videre est apud citatos, & apud Ochagauiam *quaest.10. num.7.* & Granados *tract.2.cit.disp.3. num.4.* necnon Dicastillo *tract.7. cit. num.106.* & Palaus *punct.5.num.2.*

QVÆSTIO XLI.

An hac mixtio aquæ sit de jure Diuino.

AFfirmant Alens. *quaest.31.artic.2. membr.5.& 6.* Osius *in confessione Catholica, cap.40. in initio* (*non* 14. vt citant Suar. & Hurtado) *pag. mihi* 168. Castro *verb. Eucharistia, haeresi* 7. Henriq. *lib.8. c.12. §.4.* Alanus *lib.1. de Eucharistia, cap.13.* Granados *tract.2.de Eucharist.disp.3.num.9.* & apud Fagundez Sotus *dist.9. q.1. art.6. post secundam conclusionem.* Sed immeritò citatur Sotus pro hac parte, cum oppositam expressè doceat *post 3.concl. vers. Colligitur ergo.* Sic etiam Valentia *loc. cit. punct.2.* Petr. Ledesm. *de Euch. c.4.concl.16.* Vnde malè citatur hic Author ab Ochagauia pro opposita parte. Fundamentum horum Doctorum est, quia Christus Dominus consecratio-

nem

nem Calicis peregit consecrando vinum aqua mixtum per modum vnius: ergo hæc mixtio sub diuino cadit præcepto.

Sed probabilius respondeo: non esse de iure Diuino, sed de iure, & præcepto Ecclesiastico, vt apertè colligitur ex Trident. *sess.22.cap.7.* vbi dicitur, hoc esse præceptum Ecclesiæ. Et ratione probatur, quia id quod est de iure Diuino, pertinens ad materiam Sacramenti, etiam est de necessitate Sacramenti, vt inductione patet: At mixtio aquæ non est de necessitate Sacramenti, *vt supr.quæst.*40. est habitum: ergo neque de iure diuino. Sic insinuat D.Thom. *quæst.*74. *artic.*6. Et tenent Scotus *in 4.dist.*11.*q.*6. Sot.*loc.cit.* Ledesma *parte* 4.*q.*15.*art.*7. Gabr. *lect.*35.*in Canon.* Suar.*disp.*45.*sect.*2. Vasquez *disp.*177.*c.*2. Ægid.*q.*7. *art.*7. Fagundez *præc.*3.*lib.*2.*c.*4.*n.*11. Hurtad. *disp.*2. *diff.*11. Lugo *disp.*4.*n.*22. Layman *loc.cit.n.*7. Villalobos *tract.*7.*diff.*7.*n.*3. Machado *loc.cit. doc.*2.*n.*10. Torreblanca *de iure spirit. lib.*2.*cap.*7.*n.*12. & penes ipsum Azor, Toledo, & Bonac. Ochagau. *loc.cit. n.*6. Cornejo *q.*74.*art.*6. Binsfeldius *in Enchirid. parte* 1. *cap.*6.§.5. & Dicastillo *disp.*2.*dub.*8.*n.*117. Chamerota, Pitigianus, & Nuñus apud ipsum. Palaus *punct.*5.*cit. num.*4. & Diana *part.*8. *tract.*1. *resol.*22. Qui benè ad argumentum contrarium negat consequentiam: quia non tenemur necessariò Christum quoad omnia, quæ pertinent ad confectionem Sacramentorum, sed tantum quoad substantialia, quale non est miscere aquam vino consecrando, imitari.

QVÆSTIO XLII.

An Author huius præcepti fuerit Alexander Primus?

AFfirmant Guillelmus Durandus *lib. 4. rationalis diuin.Offic.c.*30. & Roffens. *art.*16. vt refert Fagundez, pro qua etiam parte citat Sotus Armacanum *lib.*9.*c.*9. Sed malè profectò, vt ex dictis constat.

Longè ergo probabilius, & ferè certè respondeo, non fuisse Alexandrum huius præcepti Authorem, sed Apostolos, qui imitati factum Christi, miscuerunt aquam vino ad consecrationem, & præceperunt fic fieri. Sic Suarez, Fagundez, & Hurtad. *loc.cit.* Ægid. *n.* 139. Sot. *dist.*9.*q.*1. *art.*6. *vers. circa primum*, Gauant. *part.*2. *tit.*7. *n.*4. *lit.F.* & Dicastillo, qui id ex Lyturgiis SS. Jacobi. & Marci, & Concil. Carthagin. III. cui interfuit S. August. optimè probat.

QVÆSTIO XLIII.

An possit Summus Pontifex in hoc præcepto dispensare?

AFfirmant qui dicunt esse hoc præceptum purè humanum. Negant verò qui diuinum dicunt, inter quos est Granados *tract.*2.*disp.*5.*n.*13.*pag.*820. & Petrus Ledesma *loc. cit.*

Sed probabilius respondeo, posse simpliciter, & absolutè in hoc præcepto, vtpote Ecclesiastico, dispensare; practicè verò, & de facto, vix licite: cùm vix possit occurrere occasio rationabilis, vt talis dispensatio concedatur. Sic Suar. *disp.*45.*sect.*2.*vers.Nihilominus.* Ægidius *loc.cit. num.*139. & alij, quos sequuntur Gasp. Hurtad. *disp.*11. *de Euchar. diff.*11. *in fin.* Præpositus *in* 3.*part. quæst.* 74. *art.*7. *num.* 54. Amicus *tom.*7. *disp.*16. *sect.*4. *n.*49. & Diana *part.*8. *tract.*1. *resol.*22. *in fine.*

QVÆSTIO XLIV.

An in casu necessitatis possit Sacerdos absque dispensatione consecrare purum vinum, sine mixtione aquæ?

AFfirmant Ledesma *parte* 4. *quæst.*15. *art.*7.

Sed certissimè respondeo: quod etiam dato casu, non posse: sicut in nullo casu potest consecrare panem sine vino. Sic Suarez *loc.cit.sect.*2.*v.Nihilominus.* Villalobos *tract.*7.*diff.*7.*n.*3. & Dicastillo *disp.*2. *dubit.*8. *num.*122.

QVÆSTIO XLV.

An quando Christus Dominus instituit hoc Sacramentum, miscuerit aquam vino?

NEgant Vualdensis *tom.*3. *de Sacrament. cap.*3. & Torreblanca *lib.*2.*tract.quæst.cap.*7.*n.*13. *fol.*39. Docentes, in puro vino, absque mixtione aquæ consecrasse. Quibus fauet Durandus *dist.*11.*quæst.*5. dum sub dubio hanc partem relinquit.

Sed certissimè ferè respondeo: miscuisse. Sic D.Iacobus in liturgia, & D. Marcus Euangelista, etiam in sua, quæ habentur *6. tom. Bibliot.* & clarè colligitur ex Trident. *sess.*22.*cap.*7. vbi dicitur: Quod ita creditur Christum fecisse. Et tenent omnes ferè Theologi, inter quos Suarez dicit esse ferè certum; Vasquez verò de fide, propter Tridentini verba: Legatur Dicastillo 7. *de Euchar.disput.*2.6. & 8. qui id latè probat.

QVÆSTIO XLVI.

An aqua miscenda vino debeat esse naturalis?

REspondeo affirmatiuè, quia talis, vt creditur, mixta fuit à Christo Domino, & sola illa dicitur simpliciter aqua. Vnde sine graui culpa nequit apponi aqua rosacea, aut alia artificialis. Quod si de facto apponatur, licèt miscens peccet mortaliter, tenebit consecratio. Sic D.Thom. *quæst.*74.*art.*7. *ad* 3. Alens. 4.*part. quæst.*32. Et omnes Doctores, & *cap.in quadam, de celebrat. Missar.* & habetur *in Rubrica Missalis, de defectibus, &c. num.*4. Legantur Petrus Ledesma *cap.*4. *de Eucharistia, concl.*17. Ludouicus de S. Iuan *quæst.*1.*art.*11.*diff.*1. & Granad. *loc.citat. disput.*3. *fine*, necnon Dicastillo *disput.*2. *dubitat.*8. *num.*123.

QVÆSTIO XLVII.

An aqua vino miscenda debeat esse in parua quantitate, comparatione vini?

REspondeo affirmatiuè, quia sic habetur in Concil. Florent. vbi dicitur: *Ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet.* Et rursus: *Sacerdotes in Calice oblatione paululum aquæ admisceant vino.* Sic ibi, & sic omnes.

QVÆSTIO XLVIII.

An possit determinari, quanta debeat esse illa paruitas aquæ admiscendæ vino?

NEgant Suarez *disput.*45. *sect.*3. & Guillelmus Durand. *lib.* 4. *cap.* 30. Fagund. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.*15. Mouere *loc. citat.* ex Viualdo *de Eucharistia, num.mihi* 44. Ochagauia *tract.* 1. *de Eucharistia, q.*10. *n.*13.

num.13. & alij, qui arbitrio prudentis Sacerdotis hoc relinquunt, considerata vini quantitate, & fortitudine majori, vel minori.

Sed nihilominus respondeo, posse optimè definiri, & aliqualiter determinari. Et sic dico, posse ad minus apponi octauam, aut decimam partem aquæ, vt docet Ægid. *q.74.art.8.n.*140. per hæc verba: In Concilio verò Triburiensi *can.* 19. dicitur, ita aquam miscendam esse vino, vt *duæ partes vini, tertia verò aquæ, &c.* Quod pro conditione vini, & moribus illius populi potuit esse licitum. Alia tamen est communis Ecclesiæ praxis, vt scilicet minimùm octies, vel decies plus vini ponatur in calice, quàm aquæ. Sic Ægid. & Layman *tract.4.cap.2.n.9.vers. Addo denique*, & Diana *3.part.tr.4.resol.*49. Imò Lugo *disp.4 n.*38. *pag.mihi* 239. affirmat, sufficere si quinta pars apponatur. Sic enim ait. Certè si quinta, vel sexta pars aquæ apponeretur, non videtur habendus scrupulus; quia non est credibile, vinum esse adeo debile, vt tam modica aqua corrumpatur. Sic Lugo.

Quod si quæras, an sufficiat vnica gutta aquæ? Respondeo; sufficere, & tutius, illa verè adimpleri præceptum videtur. Sic Ochagauia *loc.cit.* & Lublinus *verb. Eucharistia, num.* 7. sic dicens: Quantò ergo minus aquæ miscetur, tanto est tutius, etiamsi sit sola gutta, dummodo sit aqua: quod ideo dico, quia potest esse gutta adeo exilis, vt non sit nisi ros. Sic ille, & Tabiena. Necnon Dicastillo *dub.8.cit.n.*124. *ibi*: Ideo sufficit, & consultius est, vt infundatur guttula sensibilis.

QVÆSTIO XLIX.

An sufficiat, quod aqua misceatur vino in ampulla, vel dolio, per Sacerdotem ante Missam?

Respondeo: non sufficere, sed necessariò debere misceri in ipso calice, tempore sacrificij ab ipsis factis Ministris. Quia hæc mixtio non quomodocunque, sed per modum sacræ ceremoniæ ad ipsum sacrificium pertinentis facienda est. Sic D. Thom. *q.74.art.8.ad* 3. Ægidius *ibidem*. Suar. *loc.cit.sect.*3. Vasq. *disp.*177.*cap.*2. Hurtado *disp.2.diff.*13. Ochagauia *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO L.

An aqua debeat misceri initio Missæ, an verò post Euangelium?

Affirmant conuenientius esse initio Missæ ante introitum, Sot. *dist.9. art.6. conclus.*3. Armilla *verb. Euchar.num.*11. Granados *tract.2.disp.3. in fine*, & Lublinus *loc. cit.*

Sed meliùs respondeo: debere misceri post oblationem Hostiæ, vt præscribitur in Missali Romano. Quamuis quantum ad hoc vnusquisque possit sequi consuetudinem suæ Ecclesiæ. Sic Suarez, & Hurtado *loc. cit.* qui tamen benè aduertunt, hanc mixtionem ita esse faciendam ante consecrationem, vt postea nullo modo fiat, quamuis obliuione, vel alia quauis causa fuerit omissa; benè tamen ante consecrationem calicis, si ante hanc omissa fuit. Sic etiam Dicastillo *disput.2. dubit.8. numero* 125. Ægidius *ad quæst.74. art.7.num.*142. & alij.

QVÆSTIO LI.

An hæc mixtio debeat fieri ab ipsomet Sacerdote celebrante?

Affirmant Ledesma *prima* 4. *quæst.* 25. *artic.* 7. *dub.* 3. quem sequitur Henriq. *lib.* 8. *capit.*12. §.4. licèt in Glossa *lit. O.* dicat sufficere, si à quouis Sacerdote fiat, vt docuit Durandus *in rationali, lib.4. cap.*30.

Sed probabiliùs sub distinctione sic respondeo: In Missis priuatis debet fieri hæc mixtio à celebrante; in solemnibus verò vinum debet infundi in calice à Diacono, aqua verò a Subdiacono, præcedente tamen benedictione Sacerdotis celebrantis. Sic Vasquez, & Hurtado *loc. cit.* Et habetur in Rubr. Missalis Romani. Et tenent iam omnes. Legatur Dicastillo *loc. cit. num.*122.

QVÆSTIO LII.

An aqua vino admixta conuertatur in sanguinem Christi, si tempore consecrationis non fuerit in vinum conuersa?

Affirmant Alanus *lib.1. de Eucharistia*, *cap.*13. Iansen. *in concordia*, *capit.*131. Salmeron *tom.9. tract.*14.*pag.*120. Toletus *lib.2. cap.*25. *vers. Rursus*, sic dicens: *Cum vino est quantitas parua aquæ adhibenda, quæ simul est materia, siue conuersa sit in vinum, siue non.* Ægidius *quæst.74.art.8.dub.*1. Scortia *lib.4. de sacrificio, c.*1. *num.*14. Præpositus *quæst.* 74. *art.*8. *dub. vnico*, Layman *lib.5. tract.*14. *cap.*2. *n.*9. Pesantius *quæst.*74. *art.*8. *disp.*2. Petr. Soto *lect.*14. *de Eucharistia*. Quos omnes ferè refert, & videtur sequi Diana 3 *part.tract* 4.*resol.*49. Quibus & ego addo Ioannem de Lugo *disp.4. sect.*3. Bassæum *ver. Eucharist.*1.*n.*14.& Ioannem de Dicastillo *de Eucharist. disput.2. dub.9. à n.*133. vbi hanc opinionem longè probabiliorem vocat, quam latissimè probat.

Sed probabiliùs respondeo, quod nullo modo conuertatur in sanguinem Christi, nisi priùs in vinum transmutetur. Quia solum vinum est materia consecrationis sanguinis. Nam aqua tantùm ei miscetur per modum ceremoniæ, non materiæ: Ergo aqua manens in propria specie, non potest conuerti in sanguinem Christi. Sic D.Thom. D Bonau. Scot. Ricardus, Palud. Gabr. Argentina, Robion, Bassolis, Aliaco, Sotus, Abulens. Henriquez, Valentia, Suarez, Vasquez, Conimbricens. Alex. Major, & Syluester, quos omnes citat, & sequitur Granados *tract.2. de Eucharist. disp.4. sect.*2. Sic etiam Hæredia, Homobonus, Ioan. de Cruce, Syluius, Villalobos, Nuñus, Petr. de Ledesma, Fagundez, Pitigianus, Graffius, & Petronius, quos citat, & non sequitur Diana *loc.cit.* quibus addi possunt Hurtado *disp.2. diff.* 14. & apud ipsum Tannet. & Catechismus Romanus, dicens hanc sententiam esse omnium Ecclesiasticorum Scriptorum. Innocent. III. *cap. cum Marthe, & lib.4. c.*23. & Ludouic. *quæst.1. de Eucharist.art.*11. *diff.*2. *pag.*118. Marcus de Huertos *de sacrificio Missæ, vbi de Eucharist.*§.2. *fol.*250. Gauant. 3.*part.tit.4.in fine*, Machado *tom.1. lib.3. part.1. tract.6. docum.3. n.*12. Luysius Turrian. *in selectis, centur.3. dub.*37. dicens, contrariam opinionem esse falsam. Ochagau. *tract.1. de Eucharist. quæst.*11.*n.*4. dicens, sibi videri probabile oppositum. Cornejo *in* 3.*part. q.*74. *artic.* 6. *pag.* 332. & alij, quos sequitur Palaus *tract.*21. *punct.5.num.*11.

QVÆ

QVÆSTIO LIII.

An si post incœpta, & non finita verba consecrationis Calicis, aqua conuertatur in vinum, illa pars vini, quæ fit ex aqua, conuertatur in sanguinem Christi?

AFfirmant Nuñus *q.74. art.*8. Vasq. *disp.*101.*c.*4. & Montes. *in manuscriptis, q.*74.*art.*8. *q.*4. necnon Ochagauia *quæst.*6.

Sed probabiliùs respondeo: non conuerti in sanguinem Christi Domini, quia non fuerunt applicata alli parti vini omnia verba consecrationis, vt constat. Sic Suarez *disp.*45.*sect.*4. & Hurtado *disp.*2. *diff.*14. quos refert Diana *resol.*49..*it*.Quibus ego addo Granados *tract.* 2.*disp.*6. *num.*2. Et Ioan.de Lugo dicentem: sic debere affirmari,consequenter loquendo,ab omnibus Doctoribus secundæ sententiæ quæstione præcedenti traditæ. Lege Dicastillum *disp.*2.*dubit.. per totam.*

QVÆSTIO LIV.

An materia consecranda debeat necessariò esse præsens Ministro?

REspondeo affirmatiuè. Primò,quia Christus non nisi materiam sibi præsentem consecrauit. Secundò, quia materia consecratur ptonomine demonstratiuo, *Hæc*,vel *Hic*; at hoc pronomen non demonstrat nisi materiam præsentem: ergo. Sic S.Thom. *in* 4.*dist.*15.*q.*2.*art.*1.Durand.*q.*6.*n.*6.Palud.*q.*1.*art.*3. Sotus *dist.*9.*q.*1.*art.*2. Victoria *num.*58. Suar.*disp.*43. *sect.*5. Vasq. *disp.*171.*cap.*4. Granados *tract.*2.*disp.*6. Ægidius *quæst.*74.*art.*2.*dub.*1. Ochagauia *tract.*1. *de Euchar.ist.quæst.*6.*n.*9. & communis. Quam tenet Dicastillo *disp.*2.*dubit.*11.*n.*190.

QVÆSTIO LV.

An præsentia imaginationis, aut intellectus sufficiat ad consecrandum absentem panem, & vinum?

AFfirmant Marsilius *in* 4. *dist.*11.*art.*2. & Major *quæst.*2. *art.*2. apud Henriquez *lib.*8. *cap.*14. *in Glossa lit. A*, & apud Fagundez *prac.*3.*lib.*2.*capite* 5. *num.* 6. existimantes, posse validè consecrari absentem panem, si per intellectum præsens designetur: sicut potest validè contrahi matrimonium inter absentes.

Sed certissimè respondeo: non sufficere, sed requiri necessariò præsentiam sensibilem. Primò, quia communiter solùm dicimus esse præsens nobis id quod cognitioni nostræ objicitur, aut est in conspectu nostro. Secundò. Quia aliàs possem ego hic existens validè consecrare panem apud Iodos, quod est ridiculum. Sic Authores citati, præcipuè Henriq. & Fagundez, qui dicunt contrariam sententiam esse temerariam.

QVÆSTIO LVI.

An sufficiat ad consecrandum, quod materia quouis sensu percipiatur?

REspondeo negatiuè, quia alioquin posset panis per vnam leucam distans consecrari, quia visu percipitur: requiritur ergo, vt materia sit ita debitè præsens, vt non sit nimis distans, etiamsi oculis videri possit. Sic omnes DD. præsertim Suarez, Granados, Ochagauia, Lugo, & alij.

QVÆSTIO LVII.

An sit de necessitate Sacramenti, vt materia consecranda manibus tangatur?

AFfirmarunt aliqui apud Suarez, & Granados *loc. cit.* Quia ita (inquiunt) Christus Dominus fecit, qui accepit panem in sanctas, & venerabiles manus suas.

Sed certissimè respondeo: non esse necessarium, quia sine tanta proximitate dicitur panis, aut vinum sufficienter præsens, vt pronomine *hoc*, significetur: & ita formulas in pyxide, seu vase consecrate solemus, absque eo, quod illas, aut vas illarum tangamus. Neque factum Christi Domini quantum ad hoc, inducit necessitatem, sicut nec leuare oculos in cœlum, quod similiter fecit Christus. Sic Doctores citati, & præcipuè Suarez *disput.*43. *sect.*5. *vers. Sed quæres primò*, dicens id esse certum. Ægidius *loc. cit. dub.*1. & alij, quos sequitur Dicastillo *dub.*11. *cit. num.* 109.

QVÆSTIO LVIII.

An materia debeat esse in tam parua distantia, vt sonus verborum formæ physicè illam pertingat, saltem medius speciebus intentionalibus?

AFfirmant Viguerius *capite* 16.§.3. *versu* 2.

Sed certissimè respondeo: non esse necessarium, vt sonus verborum formæ perueniat, aut pertenite possit ad materiam consecrandam. Quia aliàs si calix coopertus, aut hostia in capsula inclusa, vel sub aliis formis existens consecrarentur: vel si Sacerdos submissè proferret verba, & materia aliquantulum distaret, nihil fieret, quod est absurdum. Sic Suarez *disp.*43.*sect.*5.Granados *tract.*2. *disp.*6.*num.*4. Fagundez *prac.*3.*lib.*2.*cap.*6.*num.*7. Henriquez *lib.*8. *cap.*14.*num.*1. & omnes apud Dicastillum *disputat.*2. *dub.* 11. *num.*194. vbi ita ait: Colligitur 3. non esse necessarium, vt sonus verborum, seu habitus consecrantis attingat materiam consecrandam: cuius oppositum faciunt non pauci Sacerdotes, qui satis indecenter (ne dicam fœdè, & cum spectantium nausea) Hostiam, & vinum consecrandum inhalant: in qua re sunt satis reprehensione digni qui id faciunt, ridiculis quibusdam gestibus, aut gesticulationibus circumstantium potiùs risum, quàm deuotionem excitantes. Sic ille, & bene.

QVÆSTIO LIX.

An materia à tergo posita in debita distantia, possit validè consecrari?

AFfirmant Major *in* 4. *dist.*11. *quæst.*1. *artic.*2. & Ioan. de Cruce *in sum.quæst.*74.*de Euchar.dub.*4. *conclus.*1. *fol.*146.

Et negant absolutè Sotus *dist.*9.*quæst.vnica, art.*2. Laymann *cap.*2. & Ægidius *quæst.*74. *art.*2.*dub.*1. Et dubitant validè Suarez *dist.* 41. *sect.*5. & Granados *tract.*2.*disp.*6.*num.*3.

Sed probabiliùs respondeo: non posse validè consecrari,nisi in casu,quo Sacerdos vertat faciem versus panem,vel vinum,aut nisi manu illam teneat.Quia solùm hoc modo fit sufficienter præsens Sacerdoti ralis materia,vtpote quodammodo coram ipso existens.Sic

Henriquez *lib.* 8. *cap.* 14. *num.* 1. Vasquez *disp.* 171. *cap.* 4. *num.* 12. Ochagauia *tract.* 1. *quaest.* 6. Bonacina *disp.* 4. *quaest.* 2. *punct.* 6. *num.* 6. Qui & citat Ægidium pro hac parte, sed meliùs illum citat Ochagauia pro opposita, & alij. Verum est, quod in omnium opinione grauiter peccaret qui contra vsum Ecclesiæ hoc modo consecrare auderet, vt notant Suarez, & Granados. Legatur Dicastillo *disp.* 5. *dub.* 11. *n.* 191. vbi ait non posse validè consecrari Hostiam à tergo existentem, nisi Sacerdos eam manibus teneat, aut tangat.

QVÆSTIO LX.

An ad valorem consecrationis sufficiat, quod materia sit exposita visui, quamuis ab ipso non percipiatur?

NEgatiuam sententiam tenere Vasquez *disp.* 171. affirmat Gaspar Hurtado *disp.* 2. *diff.* 13 *pag. mihi* 20. per hæc verba: Ita tamen ad præsentiam ad valorem consecrationis requisitam, ad minus est necessarium, quod materia sit sensui exteriori exposita, vt etiam sufficiat, si sit exposita visui, quamuis ab ipso percipiatur, vt contra Vasquez *disp.* 171. aduertunt Ægidius *quaest.* 74. *art.* 2. *dub.* 1. Ochagauia *q.* 6. Layman *cap.* 2. Bonac. *quaest.* 2. *punct.* 6. Sic ille, sed malè; quia nec Vasquez hoc, sed oppositum docet; nec aliquis ex his Authoribus citatis illum ad propositum citat.

Certissimè ergo respondeo: sufficere, si aliàs materia sit sufficienter propinqua. Sic Vasquez *loc. cit. cap.* 4. *num.* 22. per hæc verba: Porrò cum dicimus, rem debere esse in prospectu, vt dicatur præsens, & accommodata consecrationi, per prospectum intelligimus vel oculorum notitiam, vel etiam tactus, aut etiam auditus. Nam cæcus, qui contingeret panem, vel calicem, rectè posset vti pronomine illo demonstratiuo, & ita consecrare. Sic Vasquez, & Hurtado, Ægidius, Ochagauia, Layman, & Bonac. *loc. cit.* & est communis omnium.

QVÆSTIO LXI.

An Hostia, seu vinum, post parietem posita, si aliquo modo à Sacerdote cognoscatur, possit consecrari validè?

AFfirmant Maior *loc. suprà citato*, & Ioan. de Cruce *dub.* 4. *concl.* 1. vbi in breui multa, & difficilia dicit, ait enim sic: Sat est enim præsentia physica, vel moralis; quia materia existens etiam à tergo, seu post parietem, ex odore, tactu, aut visu, si sit maximè distans, aut alia via certissima morali cognoscatur, vt si fide dignus dicat Sacerdoti cæco, illam esse præsentem. Hoc enim sat est, vt Sacerdos designet materiam in particulari, & vt verificetur forma consecrationis, & verè dicat *Hoc est corpus meum*; & *Hic est calix sanguinis mei*. Sic Cruz.

Sed certissimè respondeo: non posse. Quia nequit talis materia aptè designari pronomine *hoc*. Sic omnes Doctores communiter. Suarez, Reginaldus, Valentia, Ægidius, quos citat, & sequitur Bonacina *loco citato*, Ludouicus de S. Ioan. *quaest.* 1. *de Eucharist. art.* 8. *dub.* 1. Dicastillo *disp.* 2. *dubit.* 11. *num.* 203. Diana *part.* 10. *tractat.* 59. *resolut.* 49. Bernal *de Sacrament. disput.* 29. *sectione* 2. *num.* 11. licèt cum Cruce in aliquibus consentiat.

QVÆSTIO LXII.

An saltem Hostia linteo cooperta, aliàs sufficienter propinqua, possit validè consecrari?

AFfirmant Ochagau. *tract.* 1. *quaest.* 6. *n.* 13. Negant verò apud ipsum aliqui recentiores, & præcipuè Ægidius *quaest.* 74. *art.* 2. *dub.* 3. *num.* 2.

Sed ego sub distinctione respondeo. Si Hostia sit post linteum, ita vt linteum non se habeat vt continens, tunc etiamsi aliàs cognoscatur, nequit consecrari; si verò sit cooperta, vel inuoluta linteo, aut corporali, & aliàs notum sit Sacerdoti, optimè potest consecrari. Quia tunc cùm corporale illud se habeat tanquam continens, demonstrato continente, demonstratur & contentum. Nam per figuram metonymiam continens pro contento sumitur. Sic Vasquez, & alij *loco citato*. Et sic intelligi debent, & explicari Doctores pro contraria parte adducti. Legatur Dicastillo *dubit.* 11. *cit. num.* 193. Palaus *part.* 6. *num.* 5. & me citato Diana *part.* 10. *tract.* 16. *resol.* 40. *in fine*.

QVÆSTIO LXIII.

An Hostia existens in sacrario, aut tabernaculo clauso, possit validè consecrari?

NEgant Ægidius *loco nuper citato*, & sub dubio relinquit Lugo *disp.* 4. *num.* 123. Negant item Palaus *punct.* 6. *num.* 5. Bassæus, Iesualdus, Auersa, quos citat, & sequitur Diana *part.* 9. *tract.* 8. *resol.* 63. & *part.* 10. *tract.* 16. *resol.* 40.

Sed probabiliter respondeo: posse validè (quamuis non licitè, si aliàs id sciret non ex relatione alterius, sed ex semetipso. Quia (vt nuper est habitum) sufficienter demonstratur contentum per proximum continens: at in hoc casu Sacrarium, seu tabernaculum, est proximum continens: ergo illo demonstrato, demonstratur & contentum. Sic videntur docere Rodriguez *cap.* 45. *de Missa, n.* 10. & Cornejo *dub.* 2. *cit. pag.* 329. Secus dicendum est, si Hostia existeret in alio cubiculo. Quia tunc non sufficienter ostenderetur per ly *hoc*, vt benè in hoc Lugo.

Nec contra hanc doctrinam potest desumi argumentum ex à nobis dictis 1. *part. tract.* 5. *disp.* 2. *q.* 31. nempe, quod absolutio data moribundo in domo inclusio non sit valida; ergo nec in casu præsenti erit valida consecratio. Quia profectò est dispar ratio, cum ibi & absit præsentia sufficiens, cùm tantùm sit ex relatione alterius: & obstet prohibitio Clementis VIII. Hic verò & adest præsentia sufficiens, vt constat ex dictis, & non obstat prohibitio aliqua.

QVÆSTIO LXIV.

An ad valorem consecrationis sufficiat, vt Sacerdos fiat certior materiæ coram se posita ex relatione alterius?

AFfirmant Henriquez *lib.* 8. *cap.* 14. *num.* 2. & Sot. *disp.* 9. *quaest. unic. art.* 2. vbi sic ait: Ad tertium respondetur, præsentiam rei sensu aliquo percipi, scilicet visu, aut tactu, aut olfactu, &c. Quare cæco permittere consecrare periculosum est, neque verò sine dispensatione licet; vbi autem sit dispensatio, potest tactu, vel gustu, vel olfactu materiam percipere. Attamen quamuis nullo sensu eam deprehenderet, sed sola relatione Ministri certior factus illam consecraret, consecratio teneret: At profectò arbitror culpâ non carere. Sic Sotus, & sic etiam Ioan. de Cruce *loc. cit.*

Sed

Sed probabiliùs respondeo: non sufficere, nisi aliàs illa materia sensu aliquo percipiatur, aut per se percipi possit (licèt per accidens actu non percipiatur.) Quia materia, quæ nullo sensu percipi potest, nequit per pronomen *hoc*, à Sacerdote signari. Nam pronomen *hoc*, demonstrat rem præsentem sensibiliter ipsi proferenti. Sic Cornejo *in* 3. *part. quæst.* 74. *artic.* 2. *disp.* 2. *dub.* 2. Ochagauia *q.* 6. *cit. n.* 12. *fine.* Legatur Diana 5. *part. tract.* 6. *resol.* 17.

QVÆSTIO LXV.

An sufficiat, materiam esse præsentem secundùm aliquam sui partem, vt possit tota consecrari?

Affirmant Vasquez *disp.* 171. *num.* 25. *dubit.* 5. *diff.* 15. & dicit probabile Lugo *disp.* 4. *n.* 127. docens, satis esse ad consecrationem, quod materia secundum aliquid sui sit præsens, quamuis multùm distet quantùm ad alias partes. Ita etiam Dicastillo *num.* 101.

Sed probabiliùs respondeo: non sufficere, sed necessarium esse materiam consecrabilem secundùm omnes, & singulas partes esse moraliter præsentem Sacerdoti. Quia aliàs Sacerdos existens in littore maris posset totum mare consecrare, si esset vinum, quod constat esse falsum. In eo ergo casu consecrabitur pars determinata, quæ est in debita distantia, non verò quæ valde distat. Et ratio est, quia ad consecrationem requiritur præsentia moralis, & ad sensum, materiæ consecrandæ: ergo partes, quæ non sunt moraliter, & ad sensum præsentes, non sunt consecrabiles. Sic Suarez *disp.* 43. *sect.* 5. *fine.* Ochagauia *quæst.* 6. *num.* 17. Adamus *quæst.* 2. *dub.* 2. Cornejo *quæst.* 74. *art.* 2. *disp.* 2. *dub.* 3. qui & citat D. Thomam *opusc.* 59. *c.* 5. Durandum *in* 4. *dist.* 11. *q.* 6. *n.* 6. Sotum *dist.* 9 *q.* 1. *art.* 2. Valentiam *disp.* 6. *q.* 2. *punct.* 3. *fine.* Adde Tannerum *quæst.* 1. *dub.* 2.

QVÆSTIO LXVI.

An Sacerdos intendens eodem actu consecrare duplicem materiam, vnam præsentem, & alteram absentem, validè consecret materiam præsentem?

Negat Nuñus apud Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 6. *n.* 8. cui ego addo Petrum Ledesma *c.* 4. *de Encharist. post octauam conclusionem*, asserentem, in eo casu neutram materiam manere consecratam.

Sed probabiliùs respondeo: Manere consecratam materiam præsentem. Quia de hac verè verificatur forma. Sic Bonac. *loc. cit.* per hæc verba: Quando Sacerdos intendit duplicem materiam consecrare, vnam præsentem, & alteram absentem, consecrationem non esse validam respectu absentis: respectu verò præsentis videri validam, quia de materia præsenti verificatur forma. Sic ille. Quem citat, & sequitur Dicastillo *dubit.* 21. *cit. n.* 102. qui tamen bene aduertit, secus dicendum, si Sacerdos ita alligaret intentionem, vt non vnam tantùm materiam, sed vtramque simul vellet consecrare, ita vt nollet vnam sine altera; quia tunc neutram consecraret; absentem quidem, quia non potest demonstrare, & consecrare; præsentem verò, quia non vult, nisi in consortio alterius, quam non potest.

QVÆSTIO LXVII.

An possit validè consecrari materia triginta passibus à Sacerdote distans?

Negat Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 6. *n.* 11. & *dist.* 9. *art.* 2. dum ait, solùm esse certum, posse consecrari, si distet tantùm per decem passus.

Sed longè probabiliùs respondeo: posse, quia verè talis materia censetur moraliter præsens. Sic Henriquez *lib.* 8. *cap.* 14. *num.* 2. & innuunt Hurtado *disp.* 2. *diff.* 15. & Ioannde Cruce *loc. cit.* Legatur pro hac quæstione quæ dicta sunt à nobis 3. *part. tract.* 5. *disput.* 2. *quæst.* 30.

QVÆSTIO LXVIII.

An materia consecranda debeat à Ministro definiri, & determinari?

Pro parte negatiua refert Maiorem *dist.* 11. *quæst.* 2. ait Suarez *disput.* 43. *sect.* 6. Sed malè, inquit ipse, quia nec est eius opinio, nec alicuius potest esse. Vnde,

Certissimè respondeo: debere à Ministro determinari, aliàs nulla erit consecratio, quia pronomen *Hoc*, debet aliquid certum, ac determinatum demonstrare. Sic Sylvest. Suar. Vasquez, Henriq. Nuño, Toletus, Ægid. & alij, quos citat, & sequitur Bonacin. *disput.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 5. *n.* 3. Gran. *tract.* 1. *disp.* 6. *num.* 5. Lugo *disput.* 4. *num.* 129. Hurtado *disput.* 2. *diff.* 16. Fagundez *præc.* 3. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 9. Sà *verb. Missa, num.* 28. & Ludouicus de S. Iuan *quæst.* 1. *de Euchar. artic.* 6. *dub.* 1. *post* 4. *concl.* necnon Dicastillo *disp.* 2. *dubit.* 12. *n.* 109.

QVÆSTIO LXIX.

An Sacerdos, qui ex decem Hostiis præsentibus vult solùm consecrare octo in confuso, non determinando illas, verè eas consecret?

Respondeo: quod non. Primò, quia materia illa non est definita: Ergo nullam ex dictis hostiis consecrat. Secundò, quia Sacerdos in dicto casu non habet intentionem consecrandi omnes: ergo illas non consecrat. Deinde nec consecrat octo, duabus tantùm sine consecratione relictis; cum non sit maior ratio, quare hæ maneant consecratæ, & non aliæ: ergo. Sic omnes Doctores, præcipuè nuper *citati.*

QVÆSTIO LXX.

An saltem Sacerdos, qui ex illis decem hostiis intenderet consecrare octo, quas Deus, vel Paulus voluisset, vel elegisset, illas consecraret?

Affirmat Ægidius *quæst.* 74. *artic.* 2. *dub.* 3. *numer.* 37. vbi sic ait. Nota primò. Vt aliquis ita ex decem v. g. hostiis, tantum quinque consecret, debere prius mente determinare, quas in particulari velit consecrare; aliàs ipsius intentio esset confusa. Nec sufficit, eum velle eas consecrare, quas Paulus postea designabit; quia sic consecratio Sacramenti penderet à conditione futura, quod fieri nequit, vt dixi *quæst.* 64. *artic.* 8. *dub.* 2. Credo tamen valituram consecrationem, si intenderet consecrare eas, quas Paulus iam antea mente designasset, quia tunc certas aliquas intendit consecrare, etsi sibi incognitas, notas ta-

men Deo ; sed talia fierent cum ingenti sacrilegio. Ægidius.

Sed longè probabiliùs respondeo : Adhuc nullam consecrare, quia nisi Dei, vel Pauli voluntas manifesta foret Sacerdoti ante consecrationem, non posset Sacerdos designare per pronomen *Hoc*, de quibus hostiis loqueretur. Sic Suarez *disp.43.sect.6.* Vasquez *disput.171.* Bonac. *disp.4.quæst.2.punct.5.n.10.* (qui tamen malè citat pro hac parte Ægid.) Adamus *dub.1.* Hurt. *disput.2.diff.16.* Granad. *tract.2. disp.6. numer.6.* Lugo *disp.4. num.* 130. Ochagau. *tract. 1. quæst.6.n.3.* & alij, inter quos sunt Dicastillo *disput.2. dub.12.n.217.* & Dominicus penes illum, ac Palaus *punct.6.num.3.*

QVÆSTIO LXXI.

An Sacerdos, qui defert ad Altare duas Hostias, putans vnam, vtramque consecret?

NEgant aliqui Doctores apud Petrum de Ledesma *capit.4.de Eucharistia, post 6.conclus.* & apud Ludouicum de S.Ioan. *quæst.1.de Eucharistia, artic.6. dub.2.pag.152.* existimantes, in eo casu nullam hostiam consecrare. Negat etiam ex parte Ioan. Maior apud ipsos, docens ex vtraque hostia primam tantùm, quam videt, consecrare.

Sed longè probabiliùs respondeo : Vtramque consecrare. Quia omnes Sacerdotes, regulariter loquendo, intentionem habent consecrandi id, quod præ manibus habent, cum absolutè super illud verba proferant, & prius illud obtulerint, & benedixerint. Sic Nauar. *in summ. cap.23.n.91.* Suarez, Vasquez, Syluest. Hurtado, Granados, Bonacina, Lugo, Sà, Petr. de Ledesma, Ludouic. & alij *loc.cit.* & est communis. Lege Dicastillum *n.101.* & Palaum *loc.cit.*

QVÆSTIO LXXII.

An si Sacerdos habeat in altari, & petra ara pyxidem cum formulis, vel eas secum deferat consecrandas, & tempore consecrationis illarum non recordetur, censeri debeant consecrata?

NEgant aliqui apud Ægidium *q.74. art.2.dub.3. num.* 40.

Sed certissimè respondeo : debere censeri, si aut quando illas detulit, vel deferri vidit ad altare, habuit intentionem formalem illas consecrandi, vel si talem intentionem non habuit, saltem eas super aram collocauit, quia hoc sufficiens indicium est, vt credat, se voluisse illas consecrare. Sic Suarez, Nauar. Henriq. Viuald. Graff. Tolet. Angel. Ægid. Reginald. & alij, quos citat, & sequitur Bonacina *disput.4.quæst.2. punct.5.num.6.* Granad. *loc.cit.num.9.* Hurt. *disput.2. diff. 16.* & communis. Quam sequitur Dicastillo *disp.2.dub.12.n.216.*

QVÆSTIO LXXIII.

An si Sacerdos in Sacristia habuerit intentionem consecrandi dictas particulas, & illæ per errorem non supra aram, sed supra Altare in Cornu Epistolæ fuerint positæ, nunquid censeri etiam debeant consecrata, si Sacerdos de illis ampliùs non meminerit?

AFfirmant apud Dianam Hurtado *disp.2.diff.16.* Et reputat probabile Tannerus *disput.5. quæst.2. dub.2.num.67* Negant verò apud ipsum Suarez *disp. 43.sect.6.* & Barthol. Gauantus *in Rubr Missal.tom.1. part.3.tit.7.num.4.* quos ipse sequitur *3.parte, tract.6. Miscel.resol.103.* necnon *part. 9. tract. 8. resol. 64.* Candidus, Palaus, & alij apud ipsum.

Ego verò absque dubio respondeo primò: Esse ad minimummtem valdè dubiam, vt tandem fatetur Suarez. Secundò, probabilius esse, manere consecratas. Quia ex vna parte dictæ particulæ sunt sufficienter propinquæ, & visui per se expositæ : Et ex alia virtualiter perseuerat intentio antiqua, quæ in opinione omnium ad valorem consecrationis sufficit. Ergo. Sic innuit (licèt non dicat expresè, vt vult Diana) Hurt. *loc.cit.* necnon Præpositus *in 3.part.q.74.art.1. dub.3.num.19.*

QVÆSTIO LXXIV.

An formulæ, quas quis inscio Sacerdote in corporali consecrandas posuit, remaneant consecratæ?

AFfirmat Nñus apud Bonac. *disp.4. q.2. punct.5. num.8.*

Sed certissimè respondeo : non manere, quia deest intentio, & voluntas consecrandi, cùm hæc nequeat ferri in omninò incognitum. Sic Ægidius *loc.cit. num. 39.* Bonac. cum aliis *loc.cit.* Dicastillo *dub. 11. n.223.* Angles, Barthol. ab Angelis, Chamerota, & alij apud ipsum. Lege Dianam *2.part.tr.17.resol.19.* & Palaum *punct.6.n.2.*

QUÆSTIO LXXV.

An guttulæ vini, quæ superficiei exteriori calicis adhærent, censeri debeant consecratæ?

REspondeo : quod non, quia nullus Sacerdos intendit illas consecrare. Sic omnes Doctores, præcipuè *quæst. sequenti, citandi.*

QVÆSTIO LXXVI.

An saltem guttæ, quæ intra calicis latera separatæ à vino, quod in profundo est, detineri solent, debeant censeri consecratæ?

AFfirmat Bonac. *disput.4.quæst.1.punct.5.num.7.* citans pro hac sua sententia Ægidium, Toletum, Rodriguez, & Chamerotam. Sed malè ferè omnes. Nam in primis Ægidius expresè docet, non consecrari guttas vini circa labrum calicis existentes. Ita *loc. citat. numer. 45.* Deinde Toletus *lib.2.cap.14.numer. 6.* solùm affirmat, non consecrari guttas extra calicem manentes. Sic enim ait : Vnde si extra calicem manent guttæ vini, sicut etiam in altari micæ panis, quamuis præsentia sint, non consecrantur. Sic ille. Rodriguez tandem in Summa, *1. part.cap. 122.verb. consagracion, numer.6. aliàs capite* 249. (vti à Bonacina citatur,) sic ait: [No quedan consagradas las gotas del Caliz, teniendo el Sacerdote intencion de solamente consagrar, no todas, sino aquellas, que comodamente pudiere consumir, como lo prueua Paulo Comitol.] Sic Rodriguez. Tenet etiam nouissimè hanc partem Dicastillo *disp. 2. dubit. 12.n.* 223. qui etiam malè citat Ægidium, Toletum, & Rodriguez.

Negant verò è contrario Reginaldus, Ochag. & Layman, quos citat, & sequitur Hurt. *disp.2.diff.16.* (quibus ego addo Suarium *disp.43.sect.6.* & Gauantū *3 part.tit.7.n.4.*) Quia consecrans (inquiunt) quando aliud non expresè intendit, tantùm censetur velle

consecrare

conſectare præcipuam vini quantitatem in fundo calicis exiſtentem. Ita ille, & alij. Quibus fauet Diana *2. part. tr. 17. reſol. 16. & 3. part. tr. 4. reſol. 32.*

Alij tandem dicunt, rem eſſe valdè incertam: ideoque cautiùs eſſe, vt fieri ſolet, dictas guttas aut conari coniungere aliis partibus vini, aut purificatorio imbibere. Sic Granad. *tr. 2. diſp. 6. n. 9. pag. 822.* & Gauantus *part. 2. tit. 7. n. 4. in fine*, & benè.

Addo tamen ego cum aliis, quod Sacerdos in conſecratione calicis ſolum debet intendere conſectare vinum, quod in profundo calicis eſt continuum, non guttas, ſi quæ extra, vel intra calicem ſeparatæ maneant. Quod ſi fortè hanc intentionem non adhibeat, dico quod debet ſumere prius (ſi fieri poteſt) ſanguinem, & deinde cum ablutione prædictas guttulas. Sic ex parte Suarez *loc. cit.* quem ſequitur Montaſinus *in manuſcriptis, q. 74. art. 1. diſp. 3. q. 4.* Et inclinat aliqualiter Hurt. addens, & bene, quod Sacerdos ita debeat velle conſecrare illud vinum continuum, quod eſt in fundo calicis, vt velit etiam conſecrare eas guttas, quæ incœpta prolatione verborum formæ erant continuæ cum vino exiſtente in fundo, quamuis ante finitam prolationem diſcontinuentur; & illas, quæ poſt incœptam prolationem verborum, ante perfectam continuantur.

QVÆSTIO LXXVII.

An ſacerdos conſecrans formulas exiſtentes in patena, aut intra pyxidem, etiam conſecret particulas mixtas cum formulis?

AFfirmat Hurt. conſecrare videlicet, etiamſi tales particulæ exiſtant extra ambitum, aut ſpatium formularum exiſtentium in patena, aut intra pyxidem. Quia iſtæ, quamuis non exiſtant continuæ cum formulis, exiſtunt per modum comeſtibilis inter pyxidem, aut in patena. Sic Hurt. *loc. cit.* & bene. Addo tamen ego (vt omne dubium è medio tollatur) quod hæc debeat eſſe intentio Sacerdotis conſecrantis formulas in patena, aut intra pyxidem poſitas. Sic etiam tenet Dicaſtillo *diſp. 2. dubit. 12. n. 233.*

QVÆSTIO LXXVIII.

An ſi multis formulis conſecratis miſceatur vna non conſecrata, poſſit hæc conſecrari, dum non dignoſcitur quæ ſit?

AFfirmant aliqui Recentiores apud Lugum *diſp. 4. n. 136. pag. 252.* Negat verò ipſe ibidem, quia illa formula ſecundùm illum ſtatum non poteſt determinatè oſtendi, & deſignari per pronomen *hoc*.

Ego verò ſub diſtinctione reſpondeo: Et dico, non poſſe abſolutè illam ſolam formulam conſecrari, vt bene Lugo; poſſe tamen conſecrari ſub conditione. Nam optimè poteſt Sacerdos in eo caſu intendere conſecrare quidquid ibi eſt panis non conſecratum, aut totum quod in pyxide eſt, ſub conditione ſi non eſt conſecratum, vt fatetur tandem ipſemet Lugo *n. 193.* Et ſic concordari poſſunt Authores vtriuſque ſententiæ. Noſtram tamen tenet nouiſſimè Dicaſtillo *loc. cit. n. 227.* his verbis: reſpondeo, poſſe conſecrari intentione conditionali, qua quis totam materiam, & ſingulas hoſtias velit conſecrare, ſi non ſint conſecratæ: tunc enim pronomine *Hoc*, omnes, & ſingulas hoſtias deſignat, alio inutiliter iam conſecratas deſignaret.

QVÆSTIO LXXIX.

An in prædicto caſu poſſet Sacerdos licitè conſecrare ſub conditione omnes illas formas, vt non maneret mixta conſecratis illa alia non conſecrata?

NEgat abſolutè Lug. *loc. cit.* quia (inquit) non adeſt neceſſitas ſufficiens ad reiterandam formam ſub conditione ſuper illas omnes formas conſecratas. Cùm omnia inconuenientia poſſint alia via facilè vitari, dando v. g. ſingulis in communione duas ex illis particulis; ſic enim certum eſſet, ſingulos accipere aliquam hoſtiam conſecratam.

Sed probabiliùs reſpondeo: poſſe licitè, quia reuera ſufficiens ad reiterandam formam adeſt neceſſitas, cùm non poſſint facilè inconuenientia futura vitari (quidquid Lugo dicat) etiam dando ſingulis in communione duas particulas. Primò, quia licèt tunc eſſet certum, ſingulos accipere aliquam hoſtiam conſecratam, etiam eſſet certum, aliquem eorum adorare, & ſumere aliquam hoſtiam non conſecratam pro conſecrata. Secundò, quia ſi non vna ſolum, ſed tres, aut plures formæ non conſecratæ mixtæ eſſent pluribus conſecratis, tunc ſaltem non eſſet certum ſingulos accipere aliquam hoſtiam conſecratam. Ergo ſufficiens eſſet neceſſitas, vt omnes illæ formulæ ſub conditione conſecrarentur. Sic etiam tenet nouiſſimè Dicaſtillo *n. 227. cit.* & me citato Diana *parte 9. tract. 8. reſol. 64.* & Auerſa apud ipſum.

QVÆSTIO LXXX.

An in quacumque magna quantitate panis, vel vini, validè poſſit confici Euchariſtiæ Sacramentum?

NEgant Alex. *4. part. quæſt. 34. num. 1. art. 3. aliàs quæſt. 10. n. 4. artic. 2.* Bonauent. *in 4. diſtinct. 10. part. 2. art. 1. quæſt. 4.* Maior *diſt. 11. quæſt. 1.* Angelus *verb. Euchariſt. 1. num. 25.* & Palud. (apud Henriq. & Hurtad.) *diſt. 11. q. 1. art. 3.*

Sed certiſſimè reſpondeo: poſſe validè, licèt non licitè, dummodo quantitas panis, aut vini ſit moraliter præſens, quia Chriſtus Dominus, qui tradidit Sacerdotibus poteſtatem conficiendi hoc Sacramentum, non limitauit eam ad conſecrandum tantam quantitatem panis, vel vini, & non maiorem, vt conſtat: ergo. Sic S. Thom. *opuſc. 59. & 3. part. q. 74. artic. 2.* Durand. *diſtinct. 11. quæſt. 6.* Sot. *diſt. 9. quæſt. 1. artic. 2.* Henriquez *lib. 8. num. 4.* & apud ipſum Scot. Ledeſm. Gabr. & Caiet. Suarez *diſput. 43. ſect. 8.* Vaſquez *diſp. 171.* Valentia *diſp. 6. quæſt. 2. punct. 2.* Bonacina *diſput. 4. quæſt. 2. punct. 5. num. 2.* Hurtado *diſp. 2. diff. 18.* Granados *tract. 2. diſp. 7. num. 1.* Lugo *diſp. 4. num. 120.* Ochagau. *tract. 1. de Euchariſtia, art. 6. n. 8.* Cornejo *in 3. part. quæſt. 74. diſp. 2. dub. 2. pag. 326.* & communis.

QVÆSTIO LXXXI.

An quæuis minutiſſima particula panis, vel vini, etiamſi ob ſui paruitatem ſentiri nequeat, conſecrari poſſit?

AFfirmant Sotus *diſtinct. 9. quæſtione vnica, art. 2.* Valentia *diſp. 6. q. 2. punct. 2.* Henriq. *lib. 8. c. 14. n. 4.* & Adamus *q. 2. dub. 2.*

Sed longè probabiliùs reſpondeo: non poſſe, caſu quo ob ſui paruitatem non ſit ſenſibilis; ſecus aliàs. Vtraque pars probatur. Quia ſola illa materia, quæ aliquo

aliquo sensu, siue visu, vel gustu, vel tactu, vel odorani percipi quit, potest demonstrari per pronomen, *hoc*, aut *hic*: ergo sola, & omnis etiam minutissima particula, quæ sentiti potest, est consecrabilis. Sic Suarez, Vasquez, Hurtado, Lugo, Granados, Cornejo, & alij Doctores nuper citati, & communis. Lege Dicastillo *dub.13.cit.n.236.*

QUÆSTIO LXXXII.

An materia consecrationis debeat esse sensibilis ab ipsomet Sacerdote consecrante.

NEgant Sotus *in 1.dist.9.quæst.vnica,art.1.* Ægid. *quæst.73.art.3.dub.2.* & Lugo *dist.4.num.119.* quia existimant sufficere, quod sit sensibilis respectu alterius, qui habet sensum magis acutum. Quia per nomeo, hoc, qui certus est aliunde de existentia materiæ, bene potest auditoribus dicere, *Hic est panis.* Ergo.

Sed probabiliùs respondeo: debere esse sensibilem ab ipso consecrante, quia nihil facit ad rem, quod materia sit sensibilis ab alio, nisi etiam sit ab eo, qui conficit Sacramentum. Neque enim Sacerdos potest demonstrare per pronomen, *hoc*, quod ipsi nullo modo est sensibile: ergo. Sic Vasquez, & Hurtado *lic.citat.* Ochagauia *loc.cit.n.7.* Cornejo *loc.cit.dub.2. pag.328.* & alij.

QVÆSTIO LXXXIII.

An si per potentiam Dei elevaretur oculus Sacerdotis ad videndam particulam illam minimam, quæ naturaliter videri non potest, tunc posset consecrari?

REspondet Suar. *disp.43. sect.8.in fine*, vtrumque esse probabile, nempe, & quod possit, & quod non possit consecrari. Sic etiam Bonacina *disputatione 4.quæst.2.punct.5.num.1.*

Sed certissimè respondeo posse, quia supposito miraculo, optimè potest Sacerdos sentire illam particulam: ergo & illam demonstrare pronomine *hoc*: ergo poterit illam consecrare. Sic Hurtado *disp. 2. diff. 27. in fine*, & Doctor Montesinus *in manuscriptis, quæst.74. art.2.quæst. 1.* Ochagauia *quæst.6. cit. num. 7.* Qui id colligit ex doctrina Vasquij, & Suarij *locis citatis.* Sic etiam Dicastillo *disp.2.dubit.13. num.213.* & alij penes ipsum.

QUÆSTIO LXXXIV.

An quauis particula separata ab Hostia consecrata, si sit adeo tenuis, vt nequeat sentiri, retineat corpus Christi?

NEgat Maior *in 4.dist. 11. quæst. 3.* in aliquibus codicibus: in aliis enim deest hæc pars, vt notat Suarez *loc.cit.*

Sed certissimè respondeo: retinere, quia de fide est, manere totum Christum sub qualibet particula Hostiæ separata, vt habetur in Trident.*sess.13.can.3. & 4.* Et Concil. Florent. *in decreto Eugenij*: ergo. Sic docent omnes Doctores, præcipuè Corneio *in 3.part. quæst.74.disput.2.dubit.2.* Dicastillo *disp.2. dubit.13. n.229.* dicens, neminem Catholicorum hanc partem negare.

DISPUTATIO IX.

De forma Sacramenti, tam Corporis, quàm Sanguinis.

QUÆSTIO PRIMA.

An Christus Dominus Eucharistiam confecerit mediis aliquibus verbis?

NEGANT Innocent. III. *lib. 4. in tract. de sacrif. Missæ, cap 6.* Archidiac. *in c. Qui scelerate, & cap. timore, de consecrat. dist. 2.* Guillelm. Durand. *in Rationali, lib.4.cap 44.n.15.* Catharinus *opusc. de hac re edito in Tridentino*, Odo Episcopus Cameracensis, Mayronis, Maior, Titelmanus, & Picus Mirandulanus apud Alfonsum Salmer. *tom. 9. tract. 13.* Et ducunt probabile Gabriel *in can. lect. 36. & 46.* Armacharus *lib. 9. de quæst. Armenorum, c.5.* & Alanus *lib.4.quæst.5.* Existimant enim hi Authores, quod Christus Dominus vtendo potestatis suæ excellentia, non consecrauit verbis, sed solo tactu, vel alio signo externo.

Sed certissimè respondeo: Christum Dominum consecrasse verbis, & non quidem aliis, quàm his, quibus nunc vtitur Ecclesia, nempe, *Hoc est corpus meum*, & *Hic est sanguis meus.* Sic clarè colligitur ex Concil. Florentino *in decreto Eugenij*, & ex Tridentino *sess.13.cap.1.* Et docent S. Thom. *3.part.quæst.78. art.1.ad primum.* Alexand. D. Bonau. Scot. Durand. Gabriel, Henriquez, & alij quamplures, quos citant, & sequuntur Suarez *disp.58.sect.1.* Vasquez *disp.187.* Valentia *quæst.6.punct.1.* Granad. *tractat.8. disput. 2. num. 8.* Hurtado *disp. 3. diff. 2.* & Ludouicus de S. Ioan. *quæst.2.art.2 dub.1.* Ochagauia *tract. 1. de Eucharistia, quæst.31.num.2.* dicens, oppositum esse aliqua nota dignum. Dicastillo *tractat.4.de Eucharist. dubitat.3. num.13.* dicens, hanc esse veram, & certam sententiam.

QVÆSTIO II.

An consecratio panis sufficienter peragatur his tantum verbis: Hoc est enim corpus meum?

NEgant Scotus *distinctione 8.quæst.2.* Angelus *v. Eucharist.1.num.24.* Quia existimant, necessaria esse ad hoc, vt fiat Sacramentum, aliqua verba ex antecedentibus, nempe: *Qui pridie quàm pateretur, &c.* Vel ad minus, *Accipite, & comedite* (vel *bibite*, in consecratione calicis.) Quia sine illis verba consecrationis non significant corpus, & sanguinem Christi.

Negarunt etiam aliqui Græci docentes, post prædicta verba, *Hoc est corpus meum*, necesse esse addere illa alia, scilicet, *Quod pro vobis tradetur*: vel, *Quod pro vobis datur*, aut alias preces, quibus à Deo postuletur, vt panis in corpus, & vinum in sanguinem conuertantur. Ita Marcus Episcopus Ephesinus *lib. de verbis consec.* Cabasilas *in exposit. Liturgia, tom.4. aut 6. Bibliot. sacra, a capit.27.*

Sed certissimè respondeo: sufficere, quia plusquam certum est, ad essentiam formæ, qua consecratur panis, solùm pertinere illa verba: *Hoc est corpus meum*; cùm Ecclesia Latina proponat maioribus charecteribus

ctetibus illa verba, *Qui pridie quàm pateretur* : Nec post verba, *Hoc est corpus meum*, addat illa : *Qui pro vobis tradetur, datur, vel frangitur.* Sed immediatè ac Sacerdos prædicta verba protulit, panem consecratum, tanquam verum corpus Christi, populo adorandum proponit. Sic omnes DD. præcipuè *citati.* Et Lugo *disp.* 4. Ochagauia *quæst.* 31. *citata*, qui dicit, hanc nostram responsionem esse de fide. Suarez *disput.* 59. *sect.* 1. affirmans, sententiam Scoti esse improbabilem : & sententiam Græcorum, contra fidem. Dicastillo *disput.* 3. *dub.* 3. & 4. qui bene ad argumentum Scoti negat antecedens.

QVÆSTIO III.

An verbum Enim, *quo Ecclesia in consueta forma vtitur, sit de essentia, & necessitate consecrationis?*

Affirmatiuam sententiam docuisse Scotum *in* 4. *dist.* 9. & Angelum, ait Moure 3. *part.* c. 4. §. 6. *num.* 1. *pag. mihi* 246. Sed malè profectò. Quia nullus horum, nec alius id docuit.

Vnde certissimè respondeo, nec esse de essentia, nec de necessitate Sacramenti. Quia hæc particula, *enim*, non conducit ad significationem formæ : ergo nec concurrit ad efficientiam conuersionis ; quia verba formæ efficiunt quod significant. Sic omnes Doctores cum S. Thom. *quæst.* 78. *art.* 2. *ad* 5. Legantur Suarez *disp.* 59. *sect.* 1. Bonacina *disp.* 4. *quæst.* 3. *punct.* 1. *n.* 3. Bellarm. *de Euchar. lib.* 4. c. 14. Henriq. *lib.* 8. c. 16. Lugo *disp.* 11. *sect.* 3. Dicastillo *disp.* 3. *dub.* 4. & Palaus *punct.* 7. *n.* 1.

QVÆSTIO IV.

An Christus Dominus in consecratione panis vsus fuerit illo verbo, Enim?

Negant Fagund. *prec.* 3. *lib.* 2. c. 6. *num.* 17. *pag. mihi* 629. & ante ipsum Henriquez *lib.* 8. c. 16. *num.* 4. Archangel. *dist.* 10. *pag.* 117. *col.* 2. Bonacina *de Eucharistia, disput.* 4. *quæst.* 3. *punct.* 1. *n.* 5. Villalobos *tract.* 7. *diff.* 12. n. 3. & Gauant. *in Rubr. Miss. p.* 2. *tit.* 8. *n.* 5. *loc. cit.* existimantes, illam particulam positam fuisse ab Apostolo Petro.

Sed probabiliùs certè respondeo : Vsum fuisse. Quia id clarè colligitur. Primò ex canone Missæ, (in quo nihil falsi continetur, vt dicitur in Tridentino *sess.* 22. *cap.* 4. & *can.* 6.) vbi sic dicitur : Benedixit, fregit, deditque discipulis suis dicens : *Accipite, & manducate : Hoc est enim corpus meum.* Secundò, quia hæc particula, *enim*, expresse apposita fuit ab Euangelista Matthæo 26. in forma calicis : ergo verius est, dictam etiam fuisse à Christo Domino in forma panis. Patet, quia Christus Dominus vsus est hac particula ad continuandum sermonem, & verba formæ cum verbis præcedentibus : dixerat enim, Accipite, & bibite ex eo omnes : *Hic est enim calix*, &c. At sic est, quod etiam ante consecrationem panis dixit : *Accipite, & comedite* : Ergo ad continuandum sermonem, & verba formæ, debuit similiter vti illo verbo, *enim* ; & dicere : *Hoc est enim corpus meum.* Sic Suarez *disp.* 59. *sect.* 1. & alij Recentiores, Granados *tract.* 8. *disput.* 3. *num.* 4. & 6. Layman *tract.* 4. *cap.* 3. *num.* 2. Montesin. *in manuscript. disput.* 12. *quæst.* 4. dicens, sed rigidè, id absque errore negari non posse?

QVÆSTIO V.

An sit peccatum mortale omittere particulam enim, *cum consecratur panis, vel vinum?*

Affirmant Gabriel *in* 4. *dist.* 8. *q.* 3. *concl.* 2. & *lect.* 38. *in Can.* Angelus *v. Euchar.* 1. §. 22. Moure 3. *part. cap.* 4. §. 6. *num.* 1. Petrus Soto *lect.* 2. *de Eucharistia*, Vasquez *disp.* 199. *cap.* 4. *num.* 29. Ochagauia *quæst.* 32. Fagund. *prec.* 3. *lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 2. & 17. Viuald. *titul. de forma Eucharistiæ, num.* 52. Villalobos *tract.* 7. *diff.* 12. *num.* 3. Ludouicus *quæst.* 2. *art.* 2. *diff.* 2. P. de Ledesma *cap.* 5. *concl.* 2. Citatur etiam ab aliquibus Suar. pro hac parte, *disp.* 59. *sect.* 3. & ab aliis pro contraria. Et non miror, quia de hac re satis lubricè loquitur. Affirmant tamen clarè Ioan. de Cruce *de Eucharistia disp.* 78. *quæst.* 2. *concl.* 2. *dub.* 1. Nuñus 3. *part. quæst.* 98. *art.* 2. *vers. dico tertiò*, & etiam (quidquid dicat Henriquez,) Nicolaus Plouë *fol. mihi* 13. & 52. & Ioan. de Lapide *lib. de dubiis circa celebr. Missæ occurrent. cap.* 8. *dub.* 2. Holtot *in* 4. *quæst.* 3. vbi sic ait : Quia forma Sacramentalis super hostiam est, *Hoc est enim corpus meum*, licèt sine illa coniunctione, enim, possit confici ; tamen nullus debet illam dimittere ; peccaret enim mortaliter, qui illam dimitteret ex proposito. Sic ille : ergo non benè dixit Henriquez, quod solus Gabriel dixerit esse mortale.

Sed probabiliùs respondeo : non esse, sed veniale tantum, quia omissio particulæ *enim*, est quid leue : ergo non erit mortale eam omittere. Sic Henriquez *lib.* 8. *cap.* 16. *num.* 4. Soto *dist.* 1. *quæst.* 1. *art.* 8. (*non dist.* 11. vt citat Henriquez) Bonacina *disp.* 4. *quæst.* 3. *punct.* 1. *num.* 10. Hurtado *disp.* 3. *diff.* 7. Diana 2. *part. tract.* 17. & 3. *Miscel. resol.* 16. & *part.* 5. *tract.* 14. *resolut.* 78. & apud ipsos Suarez *loc. cit.* & Ægidius *quæst.* 78. *artic.* 2. *num.* 37. Sic etiam Granados *tract.* 8. *num.* 6. & possent etiam citari pro hac parte Victoria *quæst.* 74. Armilla *v. Eucharistia, n.* 13. Ricard. *dist.* 8. *art.* 3. *quæst.* 1. Lublin. *v. Euchar. n.* 8. & alij ; qui solùm dicunt, esse malum, aut peccatum omittere. Machado *tom.* 1. *lib.* 3. *part.* 1. *tr.* 6. *doc.* 3. *n.* 5. Palaus *punct.* 7. *n.* 1. Dicastillo *disp.* 3. *dub.* 5. & *dub.* 7. *n.* 114. & me citato Diana *part.* 10. *tr.* 16. *resol.* 31. & alij penes ipsum.

QVÆSTIO VI.

An saltem sit mortale illam particulam ex contemptu omittere?

Affirmant etiam ex Authoribus nostræ sententiæ nuper relatæ Suarez, Bonac. & Ægidius *loc. cit.* Negant verò ex eisdem non absoluè, sed vt probabile, Sotus, Henriquez, Granados *loc. cit.* & Cabrera 3. *part. quæst.* 60. *art.* 8. *disp.* 2. *n.* 2. Machado *loc. cit.*

Ego verò sic sub distinctione respondeo. Si particula *enim*, omittatur ex contemptu formali, mortale erit illud omittere, quia contemptus formaliter est directè se opponere præcepto Superioris, quod est mortale. Si verò omittatur ex contemptu materiali, nempe quia præceptum est de re leui, tunc non erit mortale illud omittere. Quia non est peccatum mortale omittere aliquod præceptum leue ex contemptu, ratione cuius non vult quis seruare legem in materia leui, quia leuis. Legantur ad intentum Sotus *dist.* 11. *q.* 1. *art.* 1. Filliucius *n.* 106. & Machado *loco citato.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO VII.

An valeat consecratio, si quis dicat, Hoc est corpus Christi?

NEgant Henriquez *lib.8.cap. 16. num.* 2. Suarez *disp.59.sect.* 2. *in fine.* Vasquez *loc. cit. cap.* 4. Ægid. *q.78.art.3.dub.3.n.*39. Bonac.*disp.*4. *quæst.*3. *punct.*1.*num.*11.Fagundez *prac.3.lib.2.cap.6.num.*22. Layman *tract.*4.*c.*3. Palaus *tract.* 11. *punct.*7. *num.*2. quia tunc (inquit) non in persona Christi, & Christum repræsentans, Sacramentum conficeres, sed relatiuè te haberes, quod institutioni obstat.

Sed probabiliter respondeo: valere. Sic Doctissimus Montesinos *quæst.*78.D.Thom.*art*2.*quæst.*4. vbi sic ait: Mihi videtur, quod res ista sit valdè dubia, & ideò ex vna parte grauiter peccaret Sacerdos vtens his verbis. Ex alia verò parte, si semel dixisset, positis aliis requisitis, non auderem dicere, quod haberetur panis communis talis. Et ratio est, quod Sacerdos etiam in persona Christi potest dicere, *Hoc est corpus Christi*; sicut, *Hoc est corpus meum*; patet, quia dum dicit verba Canonis, & refert Christum dixisse, *Hoc est corpus meum*, posset etiam, & non falso, referra quod dixerit, *Hoc corpus Christi*: licèt enim Christus Dominus formaliter hæc verba non dixerit, dixit tamen eandem rem significatam aliis verbis, quod sufficeret, vt excusaretur à mendacio. Sic ille; qui & aliis rationibus hanc partem probat, ex quibus iam ad argumentum contrariorum quid dicendum sit, constat.

QVÆSTIO VIII.

An valeat consecratio, si dicatur, Hic est corpus meum?

NEgat Layman *lib.5. tract.*4. *cap.3.n.*2. Affirmat Faustus *de Euchar.lib.*1.*q.*150. Et dubitat Montesinos *vbi infrà.*

Sed ego sub distinctione probabiliùs respondeo: valere casu, quo particula, *hic*, non aduerbialiter, sed loco pronominis masculini generis ponatur. Sic Vasquez *disp.* 199. *cap.*4.*num.*31. Bonac. *loc. cit. n.* 7. Ægidius *num.*38. Fagundez *loc.cit.num.*14. Granados *tract.8.disp.5.num.*2. & Suarez *loc.cit.* Diana 5. *part. tract.*14.*resol.*77. & Montesinos *loc.cit.* per hæc verba: Si sumatur aduerbialiter, *hic*, non fieret consecratio: quia, *hic*, est aduerbium loci. Vnde his verbis significaretur corpus Christi esse in hoc loco, cum quo staret simul, esse substantiam panis in eodem loco: & ita non fieret consecratio. Si verò particula, *hic*, sit pronomen demonstratiuum masculinæ terminationis, res est dubia, & posset fieri consecratio, si subintelligatur substantia eiusdem generis masculini, vt sit sensus, *hic cibus est meum corpus*; vel contra regulas Grammaticæ, particula *hic*, referatur ad contentum sub speciebus; vel ostendat ipsum corpus Christi: sicut ille, qui baptizauit, *in nomine Patris*, &c. vtrobique potest esse Sacramentum. Sed, vt diximus, res est dubia, & grauiter peccaret Sacerdos vtens hac forma. Sic ille, & postea Palaus *punct.* 7. *citato, numero* 2.

QVÆSTIO IX.

An valeat consecratio, si Sacerdos in persona Christi dicat, Ecce corpus meum?

NEgat absolutè Fagundez *prac.3.lib.2.cap.6.n.*15. Et ita mordaciter, vt dicat, esse ferè certum, non valere consecrationem: citatque pro sua sententia Suarium *disp.59.sect.*2.

Respondeo tamén, probabilius esse, valere consecrationem; quia probabilius est, non esse mutationem substantialem in dictis verbis. Sic Vasquez *disp.*201.*cap.5.num.*41.& Lugo *disp.*11.*num.*155. Et esse probabilem innuunt Suarez, & Montesinos *loco citato*, licèt vt probabiliorem contrariam sequantur sententiam.

QVÆSTIO X.

An valeat consecratio, si dicatur: Hæc est caro mea?

NEgant Alexand. *quæst.*33.*num.*3.*art.* 3. Gabriel *sect.*38.*in Canonem.* Suarez *disp.59.sect.* 2. Ægidius *loc.cit.num.* 28. Præpositus, Mercerus, & Palatius apud Dianam 5.*part.tract.*14. *resol.*76.

Sed probabiliùs respondeo: valere, quia caro pro corpore sumitur, iuxta illud Psalmi 5. *Caro mea requiescet in spe.* Imò addit Cyprianus *serm.* 1. *in cœna Domini, ex Ioanne* 6. Christum sic consecrasse, *Hæc est caro mea*: quod tamen mihi valde dubium est. Sic Henriquez *lib.8.cap.*16.*num.* 2. dicens, esse communem opinionem Theologorum. Bonac. *loc. cit.num.*8.Fagund.*loc.cit.num.*19. & Granad. *loc.cit. num.*5.Ioan. de Cruce, Vasquez, & Estius, quos citat, & sequitur Diana *loc.cit.*

QVÆSTIO XI.

An valeat, si dicatur, Hic cibus est corpus meum?

NEgat Henriquez *lib.* 8. *cap.* 16. *num.* 2. *lit.* O. Vnde malè illum citat Bonacina pro contraria sententia.

Sed probabiliùs respondeo: valere, sicut valeret, si quis diceret: *Hæc res est corpus meum.* Sic Suarez *loco cit.* Granados *tract.*8.*disp.*6. *num.* 2. Bonac. *loc. cit. num.* 7. Fagundez *loc. cit.num.* 10. Montesinos *loc. cit.* & alij

QVÆSTIO XII.

An valida fiat consecratio, si ita dicatur, Hoc fit, fiat, aut sit corpus meum?

AFfirmatiuam sententiam tenere Damas. *libro* 4. *cap.*14.& D.Bonauent. *dist.* 8.*in* 2.*part.quæst.*1. Holcot.*quæst.*3. & Viuald.*tom.* 2. *cap.* 50. ait Henriquez *lib.8.cap.16.in Marg.lit.K.& cap.*13.*num.*2.*in Marg. lit. K.*

Sed certissimè respondeo: non valere, quia *fieri*, &c. solùm significant viam ad esse corporis Christi sub speciebus: at forma consecrationis debet significare corpus Christi sub speciebus in facto esse: Ex g. Sic Suarez, Henriquez, Fagundez, & alij *locis citatis.*

QUÆSTIO XIII.

An valida sit consecratio his verbis facta: Ego consecro hunc panem in corpus meum; *vel*, ego conficio corpus meum ex pane

REspondet Suarez *disputatione* 59. *citat. sect.*2. potuisse Christum hoc modo instituere hoc Sacramentum, si voluisset; sed non explicat, an supposita præsenti institutione, prædicta verba sufficiant ad consecrandum.

Respondeo

Respondeo ergo: sufficere, nec esse validam consecrationem prædictis verbis factam, quia verbum *confecro*, vel, *conficio*, non significant effectum permanentem: at sic est, quod de ratione hujus Sacramenti est, quod sit permanens: ergo non rectè potest significari per verbum, *consecro*, aut *conficio*, sed per copulam, *est*: Secus est in aliis Sacramentis, quæ consistunt in fieri, quorum forma datur per verba significatoria actionem, aut fieri, vt, *ego te baptizo*, &c. *ego te absoluo*, &c. Sic Henriquez, & Fagundez *loc. citatis.*

QVÆSTIO XIV.

An valeat consecratio, si ablato verbo, est, *dicat Sacerdos:* Accipite, & comedite: Hoc corpus meum?

Affirmat Erasmus 1. *ad Corinth.* 11. vbi ait, ita Christum Dominum consecrasse, & in Græco ita legi.

Sed certissimè respondeo: non valere. Quia ista verba: *Accipite, & comedite corpus meum*, solùm significant vsum, & collationem huius Sacramenti: at Eucharistia non consistit in vsu, aut collatione ejusdem, cum hæc jam supponant ipsum Sacramentum esse: ergo. Sic Suarez, Henriquez, Fagundez, Bonac. & Montesinos *loc. cit.* Qui & dicunt, contrariam sententiam esse erroneam. Quod si inquiras, an saltem valeat consecratio dicendo: *Hoc corpus meum*, subintelligendo verbum *est*, quin tamen vocaliter pronuncietur?

Affirmant Lessios *in* 3. *p. q.* 78. *art.* 1. *n.* 9. & Bernal *de Sacram. disp.* 30. *sect.* 2. *num.* 6. existimantes, quod verbum *est*, non necessariò exprimendum, eo quòd necessariò subintelligatur: quod sufficit.

Sed ego vt certum Respondeo, quod in forma consecrationis necessariò debeat exprimi verbum *est*, aliàs nulla erit consecratio; quia est de necessitate Sacramenti. Sic Præpositus, Ægid. Granad. & alij, quos, & me simul, citatos sequitur Diana *part.* 10. *tract.* 16. *resol.* 34.

QVÆSTIO XV.

An validè conficiatur Sacramentum, si dicatur: Hæc est substantia mea, *vel*, Hic est cibus meus?

Respondeo: quod non, quia termini illi, *substantia*, scilicet, vel *cibus*, sunt valde communes, & non significant strictè corpus Domini. Sic Suarez & Fagundez *loc. cit.*

QVÆSTIO XVI.

An validè etiam conficiatur, si Sacerdos, retento sano sensu, ita dicat: Hoc est corpus meus: *vel*, Hic est corpus meus: *vel*, Hoc est corpum meus?

Respondeo: validè, sed non licitè, quia hæc verborum mutatio solùm est accidentalis, cum retineatur idem sensus, & significatio, licet error committatur contra præcepta Grammaticæ. Sic Henriq. *lib.* 8. *cap.* 16. *num.* 2. Suarez *disp.* 59. *sect.* 2. Fagundez *prac.* 3. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 18. Sotus *in* 4. *dist.* 1. *quæst.* 1. *art.* 8. Granados *tract.* 8. *disp.* 5. *num.* 2. & alij qui idem affirmant de hac forma, *Hoc contentum sub his speciebus est corpus meum.*

QVÆSTIO XVII.

An validè consecret, si quis Sacerdos dicat, Istud est corpus meum?

Respondeo validè, quia pronomen, *istud*, quamuis latinè aliud, quàm *hoc* significet, interdum tamen pro eodem vsurpatur. Secus est dicendum, si quis diceret: *Illud est corpus meum.* Quia pronomen *illud*, ex vi suæ significationis non significat rem præsentem, quod est necessarium ad valorem Sacramenti. Sic Sotus, Henriquez, Suarez, Granad. *loc. cit.* & alij passim.

QVÆSTIO XVIII.

An validè consecret, qui dicit, Meum est hoc corpus, *aut* Hoc corpus est meum?

Affirmant Gabriel *lect.* 38. *in Canon. circa finem, fol. mihi* 67. & Henriquez *libro* 1. *capite* 9. *n.* 8. Pirigianus *in* 4. *tom.* 1. *dist.* 8. *quæst.* 1. *art.* 5. Gamacheus *in* 3. *part.* 7. *quæst.* 78. *cap.* 2. *vers. Iam quod spectat.* Dubitat verò Sotus *dist.* 1. *q.* 1. *art.* 8. *ad finem.*

Sed ego probabilius respondeo: quod non consecret, quia hujusmodi verba ita transmutata non significant conuersionem panis in corpus Christi, quod est necesse. Sic Fagundez *loc. cit. num.* 11. Granados *tract.* 8. *disp.* 5. *num.* 2. Legatur Diana 5. *part. tract.* 41. *resol.* 78.

QVÆSTIO XIX.

An validè consecret Sacerdos dicens, Hoc est corpus meun, *vtendo*, N, *pro*, M? *vel* Hic est calix Zanguinis mei, *vtendo Z, pro S?*

Respondeo: validè, quia semper manet idem sensus, & eadem significatio verborum. Sic Sot. *loc. cit.* per hæc aurea verba: Sunt autem peiores, quàm scrupulosi, & morosi, qui putant, si pro *meum*, finali *M*, dicant, meun, per *N*, non consecrare. Est enim deridendus scrupulus. Hispani namque ægrè proferimus *M*, in fine. Imò si pro *est*, velocitate linguæ dicatur, *es*, nullus exsurgere debet scrupulus, quoniam *T*, post *S*, in fine, difficilè etiam Hispani proferunt. Ex accommodatione enim vsus seruatur legitimus sensus, sicuti in balbutientibus. Sic Soto. Et adhuc plus, Gabriel *loc. cit. lit. O*, sic dicens: Aut subtrahitur aliqua syllaba per syncopam, vel omittitur aliqua, vt dicendo, *Hoc est corpus me*; vel, *Hoc est corpus meun*; quia per talem subtractionem non impeditur sensus, quin audiens capiat verum sensum sermonis prolati, nec variatur forma, & fit consecratio. Sic Gabriel, & sic etiam Fagundez *prac.* 3. *lib.* 2. *cap.* 6. *num* 31. & Diana in simili, 2. *part. tract.* 17. *resol.* 14. Et Henriquez *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 8. dicens idem esse dicendum, si quis *z*, pro *S*, proferat, vt *zanguinis*, pro *sanguinis*: nam quidam Hispani sic proferunt.

QVÆSTIO XX.

An saltem peccaret Sacerdos, qui ex aduertentia, & malitia, loco meum, *diceret* meun?

Negat Sotus *dist.* 1. *quæst.* 1. *art.* 8. paulò post 5. *conclusionem*, per hæc ooranda verba: Imò quamuis non adhibeatur diligentia proferendi *M*, finale in meum, vel si fortè non proferatur *T*, in verbo *est*, nullam profectò reor culpam incurri; Deus enim

enim non est tam istarum minutiarum obseruator. Sic ille.

Sed affirmat Fagundez *loc. cit.* & ita ex aduerso, vt dicat esse mortale.

Sed ego media via probabiliùs respondeo : esse peccatum ; sed non mortale, secluso scandalo, & formali contemptu. Quia leuis materia à mortali excusat. Sic Diana *loc. cit.* & penes ipsum Pitigianus *in 4. dist. 3. q. 1. art. 4.* & alij.

QVÆSTIO XXI.

An sola ista voces : Hic est calix sanguinis mei, *aut* Hic est sanguis meus, *sint de essentia, & necessitate formæ consecrationis vini?*

NEgant D. Th. *quæst. 78. art. 3.* Capreolus, Palud. Heruæus, Anton. Syluester, Vigerius, P. Soto, Gerson, & Innocent. apud Suarez *disp. 60. sect. 1.* Negant etiam Patres Catechismi Romani, & nouissimè Petrus Cornejo *quæst. 78. art. 3. dub. 1.* Quia existimant, omnia verba quibus Ecclesia vtitur in consecratione Calicis, vsque ad illa, *Hæc quotiescumque feceritis*, exclusiuè, esse de essentia formæ consecrationis calicis. Citat etiam Machado pro hac parte Toletum *lib. 2. cap. 26. num. 1.* Sed malè, quia Toletus solùm dicit esse de præcepto, per hæc verba : Forma sanguinis est hæc : Hic est enim Calix sanguinis mei, noui, & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Omnia ista verba sunt de præcepto, quamuis non omnia de necessitate Sacramenti. Ista enim sunt de necessitate Sacramenti : Hic est calix sanguinis mei, &c. Huc vsque Toletus, & tenet nouissimè Th. Hurt. *tom. 2. tract. vltimo, resol. 8. à num. 343.* vbi latè hanc partem defendere conatur : & facit quidem probabiliter, in multis tamen excedens.

Sed probabiliùs respondeo, solùm illa verba sufficere. Primò, quia in liturgiis Diui Iacobi, Basilij, atque Chrysostomi, non habentur omnia verba, quibus Ecclesia consecrat Latina : ergo. Secundò, quia forma consecrationis panis sunt tantùm hæc verba, *Hoc est corpus meum* : Ergo forma consecrationis vini erunt hæc sola, *Hic est sanguis meus*, aut *Hic est Calix sanguinis mei*, quia eadem est omnino ratio. Sic Alex. Bonau. Durand. Cajet. Vict. Soto, Henriq. Suarez, Vasq. Valentia, Ægidius, Syluius, Pesantius, & Salmeron, quos omnes citat, & sequitur Granados *tract. 8. disp. 4. num. 3.* Fagund. *præc. 3. lib. 2. cap. 7. n. 3. in manuscrip.* Montesinos *loc. cit. quæst. 5. §. 1. & 2.* vbi ad authoritatem D. Thomæ respondet : Primò, quod ipse S. Doctor non senserit suam sententiam esse certam, sed solùm existimauerit esse probabilem, vt indicat *art. 3. cit.* & *lect. 6. in 1. ad Cor. 11.* Secundò, quod S. Thomas non viderit liturgias Græcorum, aut quod suo tempore in illis liturgiis haberentur omnia verba, quæ habentur in Missali Romano. Sic ille, & sic etiam Machado *lib. 3. part. 1. tract. 6. doc. 3. n. 7.* Bassæus *verb. Euchar. 1. n. 10.* Torreblanca *lib. 2. pract. q. 2. cap. 7. n. 26.* citant, sed malè, pro hac parte D. Thomam.

QVÆSTIO XXII.

An saltem illa verba : Noui, & æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum, *sint de necessitate præcepti Ecclesiæ?*

REspondeo : esse, & ita qui aliquod verbum illorum in Ecclesia Latina omiserit, siue per contemptum, siue scienter, aut voluntariè, mortaliter peccabit. Quia in re grauissima faceret contra Ecclesiæ præceptum. Sic omnes Doctores cum Magistro *in 4. dist. 8.* Legantur Bellarm. *lib. 4. de Euchar. cap. 12.* Bonac. *disp. 4. q. 3. punct. 1. & 2.* Reginald. *lib. 22. n. 6.* & alij *suprà citati.*

QVÆSTIO XXIII.

An Sacerdos debeat habere intentionem consecrandi calicem omnibus verbis, quæ tanquam forma, majoribus litteris exprimuntur in Missali Romano, scilicet, Hic est calix sanguinis mei, &c. *vsque ad,* remissionem peccatorum *inclusiuè?*

REspondeo affirmatiuè. Hanc namque intentionem debet habere Sacerdos in Ecclesia Latina, aut si malit rem non discutere, in confuso, & vniuersali se referat ad intentionem Ecclesiæ, & Christi. Sic Henriquez *lib. 8. cap. 17. n. 4.* & apud ipsum Soto, & Ledesma, & alij Recentiores. Bonac. *disp. 4. quæst. 3. punct. 2. n. 3.* & apud ipsum Nuñus, Valentia, Viuald. Victoria, Regin. & alij.

QVÆSTIO XXIV.

An adorandus sit calix, si celebrans moriatur, finitis tantùm illis verbis : Hic est calix sanguinis mei?

REspondeo : adorandum esse ab omnibus (tam videlicet ab illis, qui sustinent nostram sententiam, quàm ab illis, qui contrariam) saltem sub conditione, cùm non sit omnino certum, licèt sit valde probabile, sanguinem Christi adesse. Sic Bonac. *loc. cit. n. 4.* & alij apud ipsum, & communis.

QVÆSTIO XXV.

An valeat consecratio his verbis facta : Hic est calix nouum Testamentum, in meo sanguine?

NEgant aliqui, quos suppresso nomine, refert Suarez *disp. 60. sect. 2. in fine*, qui & innuit esse probabile.

Sed certissimè respondeo : valere, quia hanc formam verborum ponunt D. Lucas *cap. 22. sui Euangelij.* Et D. Paulus *1. Cor. 11.* & illâ diu vsa fuit Hispania in Missali Mozarabo, edito à Dno Isidoro Hispal. Archiepiscopo. Vnde si quis hodie præfatis verbis consecraret, teneret Sacramentum, licèt peccaret mortaliter. Sic Henriquez *lib. 8. cap. 17. n. 3.* Suarez *loc. cit.* Bonac. *loc. cit. n. 7.* Fagund. *præc. 3. lib. 2. cap. 7. n. 7.* Hurtado *disp. 3. diff. 7.*

QVÆSTIO XXVI.

An Sacerdos, qui in consecratione calicis dicit, Hic est calis, &c. *vtendo, S. pro X, validè consecret?*

REspondeo : validè, quia talis variatio solùm est accidentalis. Est communis. Quod si inquiras an saltem peccet mortaliter sic consecrans? Affirmabit Fagund. negabit Sotus, juxta dicta *sup. q. 20.* asserent, in simili nec venialiter peccare. Ego autem dico, saltem peccare venialiter, secluso scandalo, & contemptu formali. Sic Diana *2. part. tract. 16. res. 16.* & apud ipsum Pitigianus.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXVII.

An valida sit consecratio his verbis facta: Hic est potus sanguinis mei, *aut* Hoc est vas, *aut* poculum sanguinis mei?

RESpondeo affirmatiuè, quia hæ locutiones eundem sensum retinent, ac illa, *Hic est Calix sanguinis mei.* Sic Suarez, & Fagundez *loc. cit.* & alij apud ipsos.

QVÆSTIO XXVIII.

An valeat consecratio, si loco sanguinis *dicatur,* sanguinem, *vel* sanguine: *aut loco* mei, *dicatur,* meis, *vel* meum; *aut loco pronominis,* Hic, *ponatur,* hoc, *vel* hæc, *vel* hunc?

RESpondeo valere, quia (licèt varietur casus nominis, aut mutetur genus pronominis) semper manet idem sensus, in quo à Christo Domino dictum fuit pronomen *hic,* & hoc nomen *sanguis.* Peccabit tamen sic consecrans contra reuerentiam Sacramento debitam, si animaduerteret id faciat. Sic Suarez, & Fagundez *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO XXIX.

An Sacerdos dum consecrat, proferat verba consecrationis solùm recitando, id est referendo quod Christus dixit, cùm consecrauit? An potiùs significando, & personaliter exercendo quod Dominus fecit?

AFfirmant, solùm proferre præfata verba recitando, Innocent. *lib. 4. de Mysterio altaris, cap. 17.* Durand. *dist. 8. q. 2. ad 1.* Major *q. vnica,* Catharin. *opusc. de verbis consecr.* Mirandulan. & Ocham apud Suarez *disp. 58. sect. 4.* Quam sententiam esse satis probabilem defendunt Gabriel *lect. 48. in Can. lit. D.* & Ledesma *q. 19. art. 5.*

E contra verò Marsil. *quæst. 6. art. 1.* Gabriel *loc. cit. lit. F.* Salmeron *tom. 9. tract. 13.* & Vasq. *disp. 29. cap. 2.* docent, solùm proferre significando.

Sed probabiliùs respondeo, vtroque modo proferre; recitatiuè videlicet, & significatiuè simul. Sic S. Th. *q. 78. art. 5.* & Alex. *4. part. q. 33. memb. 3. art. 2.* & Bonau. *in 4. dist. 8. part. 2. art. 1. q. 1.* (malè citati ab Hurtado pro secunda sententia) Sotus, Alanus, Henriquez, Suarez, Valentia, quos citat, & sequitur Granados *tract. 8. disp. 6. n. 6.* Ægidius, Bellarmin. Pitigianus, Angles, Pesantius, quos citat, & sequitur Bonac. *disp. 4. q. 3. punct. 3.* Hurtado *disp. 3. diff. 9.* Ochag. *q. 33.* Lugo *disp. 11. n. 110. pag. 393.* Machado *loc. cit. doc. 3. n. 2.* & communis.

QVÆSTIO XXX.

An illa pronomina, Hoc, *&* Hic; *in forma consecrationis sumantur adjectiuè?*

AFfirmant Argentin. *in 4. distinct. 8. art. 2. ad 4.* Guitmundus *lib. 2. de veritate corporis, & sanguinis Christi,* Major *dist. 8.* Saintes *repetit. 7. de Euchar. cap. 7.* Vasquez *disp. 201. cap. 4.* Becanus *cap. 25. q. 5.* Lugo *disp. 11. n. 154.* Hurtado *disp. 3. diff. 10.* Maldonatus *in cap. 26. Matth.* & alij asserentes, pronomen *Hoc,* adjectiuum esse, & denotare ipsummet corpus Christi Domini, sicut & pronomen *Hic,* est, & denotat calicem, vel sanguinem.

Sed probabiliùs respondeo: non sumi adjectinè, sed substantiuè, & ita prædictas particulas, *Hoc,* & *Hic,* non denotare ipsummet corpus, aut sanguinem Christi, sed aliquam rationem communem substantiæ, aut entis, ita vt sensus formæ consecrationis sit hujusmodi: Hoc quod continetur sub his speciebus, est corpus meum, &c. Sic S. Th. *loc. cit. art. 5.* Palud. *dist. 8. quæst. 3. art. 1.* Capreol. *quæst. vnica, art. 3.* Sotus *dist. 11. quæst. 1. art. 5. post 3. conclus.* Ledesma *quæst. 19. art. 5.* Scotus, Cajet. Durand. D. Anton. Ferrata, Iansen. Altisiod. Bellarm. & alij, quos citat, & sequitur Suarez *disp. 58. sect. 7.* Bonac. *dis. 4. q. 3. punct. 4. num. 1,* Granad. *tract. 8. disp. 1. num. 31. & 35.*

DISPVTATIO X.

De modo, quo Christus est in hoc Eucharistia Sacramento.

QVÆSTIO PRIMA.

An totus, & integer Christus sit sub qualibet specie panis, & vini?

NEGANT hæretici Lutherani apud Bellarm. *lib. 4. de Euchar. cap. 25.*

Sed de fide respondeo esse. Sic enim definitur in Constant. *sess. 13.* in Florent. *in lit. vnionis,* & in Trid. *sess. 13. cap. 3.* vbi sic habetur: *Verissimum est, tantundem sub alterutra specie, atque sub vtraque contineri.* Et probatur ex verbis Christi *Ioan. 6. Qui manducat me, viuet propter me;* vbi totus Christus integrè constans ex diuina natura, & humana, ex corpore, & anima, &c. dicit: *Qui manducat me, &c.* Ergo totus integer Christus manducatur in hoc Sacramento. Sic omnes Catholici. Videantur Bellarm. *loc. cit.* Vasquez *disp. 188.* Henriq. Suarez, Granad. & alij *loc. cit.*

QVÆSTIO II.

An Christus Dominus existat sub speciebus, non solùm quoad substantiam, verùm etiam quoad quantitatem, & alia accidentia, quæ ipsam sequuntur?

NEgat Durandus *in 1. dist. 44. q. 1. num. 28. & in 4. dist. 10. q. 2. à num. 7.* quia existimat de essentia quantitatis esse diuisibilitatem. Tunc sic, sed Christus est in hoc Sacramento indiuisibiliter, totus sub tota quantitate panis, & totus sub qualibet parte: ergo licèt Christus in cœlo habeat suam quantitatem, non tamen in hoc Sacramento.

Sed certissimè respondeo existere, non solùm quoad substantiam, verùm etiam quoad quantitatem, & alias qualitates, & cætera accidentia, quæ non dependent à determinato loco. Probatur, quia Christus Dominus in hoc Sacramento habet manus, pedes, & caput, atque propriam figuram, aliàs esset aliquid monstruosum: ergo habet propriam quantitatem, & vlteriùs cætera accidentia, quæ suapte natura in quantitate subjectantur. Sic S. Th. *q. 76. art. 4.* Alex. Bonau. Sotus, Ledesma, Argentina, Henr. Valent. Suarez, Vasq. & alij, quos citat, & sequitur Gran. *tr. 4. disp. 3. n. 4.* & est communis doctrina omnium Theologorū, & ita certa

vt contraria sit ad minus temeraria, vt aiunt Suarez *disp.* 51. *sect.* 1. Machado *loc. cit. docum.* 5. *n.* 4. & alij.

QVÆSTIO III.

An Christus Dominus in Eucharistia habeat figuram?

NEgant Ochamus *in quæst.* 4. *ad* 4. & Gabriel *dist.* 10. *quæst.* 1. *art.* 1. cuius sententiam probabilem reputat Ledesma 1. *p. q.* 57. *art.* 3.

Affirmant verò è contra D. Thom. *in* 4. *dist.* 10. *quæst.* 1. *art.* 3. *quæst.* 1. D. Bonau. *art.* 1. *quæst.* 4. Scotus *quæst.* 1. Sot. *q.* 1. *art.* 4. Ledesma, & Vasquez *loc. cit.* & demùm Henriquez *lib.* 8. *cap.* 17. *n.* 4.

Sed clariùs vtramque sententiam conciliando, sic Respondeo. Christus Dominus verè in Eucharistia habet figuram intrinsecam, hoc est, consistentem in intrinseca partium corporis habitudine. Nam verè caput Christi Domini est vnitum collo, & non brachio: digiti manibus, & non capiti, &c. Et hanc figuram esse in corpore Christi, meritò contendunt Doctores secundæ sententiæ: non tamen habet figuram situalem, quæ pendet ab extensione locali, vt est illa, quam habet digitus cum complicatur, & sursum erigitur, &c. Et hanc non esse in corpore Christi in Eucharistia, bene negant Auctores primæ. Sic Suarez *disp.* 48 *sect.* 1. *ad* 2. Lugo *disp.* 8. *num.* 36. & Granad. *loc. cit. num.* 16. *&* 17. Qui meritò miratur Henriquez hæc vbi supra verba dixisse: *Retinet hic* (id est in Sacramento) *semper figura Christi eandem positionem situs, quam habet in cælo, vt semper stat rectus cum capite sursum, & pedibus deorsum.* Sic Henriquez, sed malè, vt bene notat Granad. Legatur, si placeat.

QVÆSTIO IV.

An ex vi Sacramenti, seu ex vi verborum ponatur corpus Christi sub speciebus panis?

REspondeo affirmatiuè. Quia verba consecrationis panis directè, & explicitè significant corpus Christi esse contentum sub speciebus panis: ergo. Hæc responsio est de fide, vt docet Trident. *sess.* 13. *cap.* 1. & omnes Doctores.

QVÆSTIO V.

An partes integrales, vt manus, pes, digitus, &c. sint in hoc Sacramento ex vi verborum?

REspondeo: esse, si simul sumantur; quia hoc modo ex illis integratur corpus Christi: non verò si sumantur seorsim; quia non dixit Iesus, hæc est manus mea, aut hic est pes meus. Sic Suarez, & communis.

QVÆSTIO VI.

An in hoc Sacramento sit præputium Christi?

REspondeo, quod licèt quando Christus primò consecrauit, non fuerit præputium in Sacramento, siquidem nec tunc erat in Christo, secundùm se: tamen post Resurrectionem, sicut est in Christo secundùm se, ita in hoc Sacramento. Sic Suar. *disp.* 51. *sect.* 3. Granad. *tract.* 4. *disp.* 4. *n.* 2. *&* 3. Lugo *disp.* 8. *num.* 18. *pag.* 338.

QVÆSTIO VII.

An Corpus Christi, prout est in Sacramento ex vi verborum, dicat solùm materiam primam nudam?

AFfirmant Gabriel *lect.* 42. *lit.* H. & probat, quia si in triduo fieret consecratio, esset idem corpus Christi ex vi verborum, & tamen non esset nisi eadem materia prima: ergo sola materia prima est ex vi verborum. Sic ille *loc. cit. & in* 4. *dist.* 11. *q.* 1. *art.* 1. & Major *q.* 5. *initio.*

Sed certissimè respondeo: non dicere solam materiam primam, sed dicere esse corporis, non determinatè, prout tale esse prouenit ab anima, sed quasi vagè, & disiunctim, prout prouenit ab anima, vel à forma cadaueris. Prima pars constat, quia aliàs sequeretur, posse fieri consecrationem panis his verbis: Hæc est materia mea, aut materia Christi: quod est absurdum, quia Christus non dixit: Hæc est materia mea, sed Hoc est corpus meum.

Secunda verò pars probatur, quia si consecratio fieret in triduo, adhuc corpus Christi poneretur in Sacramento; at tunc non haberet esse corporis ab anima, sed à forma cadaueris: ergo corpus Christi ex vi Sacramenti dicit esse corporis disiunctim, siue tale esse prouenias ab anima, siue à forma cadaueris. Sic S. Thom. Durand. Sot. Henriquez, Alanus, & alij, quos citat, & sequitur Granad. *tract.* 4. *disp.* 4. *num.* 5. Suar. *disp.* 51. *sect.* 4. Vasq. *disp.* 185. *cap. vlt.* Bonac. *disp.* 4. *q.* 3. *punct.* 5. *n.* 10. & communis.

QVÆSTIO VIII.

An ex vi verborum sit sanguis Christi sub speciebus?

REspondeo: esse. Sic enim definitur in Tridentino *loc. cit.* & habetur Matthæi 26. Marci 14. & Lucæ 22. & docent omnes.

QVÆSTIO IX.

An sub speciebus vini sit totus sanguis Christi ex vi verborum?

REspondeo: esse. Hoc tamen modo, & hac differentia, quod nunc ex vi verborum est totus sanguis, qui est in corpore Christi glorioso, & nullus alius: cum verò primò institutum fuit hoc Sacramentum, etiam sanguis nutrimentalis, & denique totus sanguis, quem Christus in carne passibili habuit. Sic omnes Doctores, qui communiter bene notant, quod alij tres humores, sicut nomine sanguinis non significantur, ita nec sint sub speciebus vini, ex vi verborum.

QVÆSTIO X.

Quænam sint in hoc Sacramento per concomitantiam?

REspondeo: sub speciebus panis esse sanguinem, & sub speciebus vini, corpus Christi. Rursus, sub qualibet specie est anima Christi, & eius diuinitas, & suppositum, aut persona Verbi. Sic habetur in Trident. *sess.* 13. *cap.* 3. & docent S. Thom. *quæst.* 76. *art.* 1. Suarez *disp.* 51. *sect.* 6. Vasquez *disp.* 185. *cap.* 2. Granad. *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XI.

An etiam Pater, & Spiritus Sanctus sint etiam ratione concomitantia in hoc Sacramento?

NEgant Granados *tract.4.disp.4.n.8.*& apud ipsum Hugo Cardinalis *in speculo Ecclesiæ, §.post hac*, Hentiq.*cap.26.§.3.*& alij recentiores, qui quamuis vt certum fateantur, Patrem, & Spiritum Sanctum esse speciali titulo in hoc Sacramento, negant tamen dici posse, ibi adesse ratione concomitantiæ. Negat etiam Nuñus *q.76.art.2. diff.3.*

Sed probabilius respondeo: esse, & dici posse adesse ibi per concomitantiam. Quia, vt docet Trident. *loc. cit.* Diuinitas est in hoc Sacramento per concomitantiam: Sed diuinitas est idem realiter cum Patre, & Spiritu sancto: Ergo tota Trinitas erit per concomitantiam in hoc Sacramento, saltem mediatè. Sic S.Th.*opusc.63.cap.2. part.3.* Suarez *disp.51.sect. vltima*, Vasquez *disp.185. n.17.* Lugo *disp.8. n.125.* Ægid.*q.76.art.2.n.15.* Hurt. *disp.5.diff.4.*

QVÆSTIO XII.

An ratione huius concomitantiæ dici possit, quod qui manducat Eucharistiam, manducet Patrem & Spiritum Sanctum, aut totam Trinitatem?

NEgat Luysius Turrianus *in suis censuris Theologicis, Centuria 3. dub.4. pag. mihi 172.* & ita acriter, vt dicat, nullo modo esse probabilem talem modum loquendi, & esse contra communem sensum Doctorum in re grauissima. Sed ego miror illum tam acerbè censurare hunc modum loquendi, quem suus Magister Gabriel Vasquez concedit, & defendit *disp.185. cap.2. n.* 18. *pag. mihi* 246. per hæc verba: Cùm igitur concedamus, ibi esse duas personas ratione consecrationis, & non solùm ratione immensitatis, propter naturalem connexionem; cur non dicent omnes personas manducari, sicut diuinitatem ipsam? Aut explicent peculiarem modum existendi ibi, ratione cujus diuinitas manducari dicatur, non autem illæ duæ personæ. Sic Vasquez. Quem fortè non vidit Luysius, de quo dubito, & si vidit, videat quomodo de suo loquatur Vasquio.

Sed nihilominus tamen longè probabiliùs respondeo, non posse dici propriè, nec concedi. Quia sicut non potest concedi, quod Pater, & Spiritus sanctus habeant esse Sacramentale, sed solùm Filius, ratione vnionis, quam habet ad suam humanitatem, vel ad corpus; ita non potest propriè dici, quod manducetur. Sic Lugo *disp.8.n.126.* Luysius *loc. cit.* & Henr. *lib.8.cap.26.num.3.& lit. I.* vbi dicit, ita fateri omnes Theologos.

QVÆSTIO XIII.

An sicut Christus Dominus est sub qualibet parte specierum, sit etiam sub puncto, aut sub qualibet indiuisibili specierum?

NEgant Scotus *in 4.distinct.10.quæst.9.& dist.11. quæst.4.* Ricardus *distinct.10. art.6.q.2.* Vasquez *disp.188.cap.4.* Henriquez *lib.8.cap.27. num.5* & alij apud ipsum. Negant etiam Ochagauia *q.2.t.*& Hurt. *disp.5. diff.10.*

Sed probabiliùs respondeo esse, quia Christus Dominus in hoc Sacramento succedit in locum substantiæ panis, & vini: at substantia panis, & vini est saltem inadæquatè, sub quolibet indiuisibili quantitatis: ergo & corpus Christi facta consecratione, erit saltem inadæquatè sub illis. Sic Capreolus *in 4. dist.10. quæst.4.art.3.ad 2. Scoti.* Sotus *dist.49. q.4. art.6.* Nuñus *quæst.76.art.3.* Suarez *disp.52. sect.3.* Valentia, Albertinus, quos citat, & sequitur Granados *tract.5. disp.2.n.3.*

QVÆSTIO XIV.

An Christus Dominus prout est in Eucharistia possit naturaliter videri oculo corporeo?

AFfirmant Vualdens. *tom.2. à cap.53.* Canus *5. de locis, cap. vltimo, ad vltim.* Alanus *lib.1.de Euchar.cap.37.* & communiter Nominales, asserentes, posse quidem, nisi diuinitus impediretur visus, ad hoc vt fides locum habeat.

Sed certissimè respondeo: non posse, quia corpus Christi, prout est in Sacramento, nequit producere species intentionales sui in medio, propter modum indiuisibilem, quem habet: sed absque his non potest naturaliter videri: ergo. Sic communiter Theologi, vt fatetur Albertinus *Corollario 4. Theologico, dub. 4.*

QVÆSTIO XV.

An saltem supernaturaliter possit videri?

NEgarunt Paludanus, Capreolus, Hispalens. Ricardus, quos citat, & sequitur Suarez *dispur.53. sect.4.* Hurtado *disp.6. diff.5.* & Albertinus *loc. cit. num. 6.*

Sed probabilius respondeo: posse, quia Christus Dominus in Sacramento habet colorem: Ergo bene potest videri, si suppleat Deus extensionem localem. Sic Sotus *distinct.9. quæst.4.art.7.* Scotus *distinct.10. quæst.9.* Alexander *4. part.quæst.10. membro 7.* Vasquez *disp.191.cap.2.* Ægidius *art.7.* Valentia, & alij, quos citat, & sequitur Granados *tract.6. disp.3. n.9. & 14.* Lugo *disp. 9. n. 20.* Luysius *in suis censuris, cent.1.dub.46.*& alij.

QVÆSTIO XVI.

An sit probabile asserere B. Virginem oculis corporeis de facto vidisse Christum in Eucharistia?

REspondeo: esse, & satis. Quia si possibile est, vt vidimus, pium est credere, vidisse. Sic docuit Alexand. *loc. cit.* & post illum Luysius Turrianus *loc. cit.* referens pro hac sententia S. Amadeum *in suis reuelat.* Sic etiam Marcus de los Huertos *de Sacrificio Missæ, tract. de Eucharistia, §.de conuersione panis, &c. fol.253.* vbi sic ait: Pium est credere, concessum fuisse hoc priuilegium B. Virgini, quod nimirum videret corpus Christi existens in Sacramento. Sic ille.

QVÆSTIO XVII.

An possit videri corpus Christi extensum, prout in Eucharistia est?

NEgat Suarez *vbi suprà.*

Sed probabiliter respondeo: posse. Sic sentit Lugo *loc.cit.num.27.* vbi sic ait: Ego probabile censeo, posse in hoc sensu, quod (siquidem totum corpus est in quauis parte spatij) Deus ostendat in vna parte

parte spatij vnam solam partem corporis, verb. gratia caput cum sola præsentia capitis, quam ibi habet, & in parte proxima collum, &c. & sic de singulis. Quase si ponatur hostia magnitudinis humanæ, apparebit verè Christus in tota hostia, & non in quauis parte, ostendente Deo in singulis partibus hostiæ vnam partem Christi, & occultando præsentias aliarum partium. Sic Lugo. Et sic ego.

QVÆSTIO XVIII.

An corpus Christi incipiat esse sub speciebus consecratis in eo instanti, in quo completur significatio verborum consecrationis?

RESpondeo: quod sic, quia tunc jam verba significant esse ibi corpus Christi. Sic S. Thom. *quæst.75.art.7.& quæst.78. art.4. & art.6.* vbi contra nonnullos Doctores antiquos etiam demonstrat, verba consecrationis panis suum sortiri effectum antequam consecretur vinum. De qua difficultate tractat etiam Azor *lib.10.cap.19.q.5.*

QVÆSTIO XIX.

An ponatur Christus Dominus sub speciebus statim ac finita est prolatio formæ, si Sacerdos scrupulosè differat sonum, & prolationem vltimæ syllabæ, aut litteræ eiusdem formæ?

REspondeo: poni statim, ac finita est prolatio formæ, nec vllo modo suspendi effectum, quando Minister scrupulo pressus differt vltimæ syllabæ prolationem. Ratio est, Tum quia aliàs esset in voluntate, seu libertate scrupulosi, quod posita materia, & integra prolatione formæ cum intentione, suspenderetur effectus Sacramenti, & consecrationis. Tum quia vt statim significat, ita statim causat. Sic Henr. *lib.1. cap.9.num.14.& cap.19. num.2. & lib.8. cap.25.n.1. & cap.28. num.1.*

QVÆSTIO XX.

An desinat Christus Dominus esse sub speciebus (etiam non corruptis) quando Sacramentum projicitur in lutum, aut locum immundum, vel corroditur à mure, vel sumitur à bruto?

AFfirmant Bonauentura *in 4. dist. 13. art. 2. quæst.3.* & Algerus *lib.2.cap.1.* qui addit, etiam desinere esse in ebrio, manentibus adhuc speciebus.

Sed certissimè respondeo: non desinere esse in vllo ex præfatis casibus. Quia corpus Christi succedit substantiæ panis sub speciebus, & accidentibus illius: ergo tandiu manet sub illis, quamdiu sub illis conseruari possit substantia panis. Sic Diu. Thom. *quæst.76.art.3. & quæst.80.art.3. & in 4. dist.9. q.1. art.2. quæst.1.* Scot. Durand. Ricard. Palud. Major, & G. Capreolus, quos refert, & sequitur Suarez *disput. 46. sect.8.* Henriquez *lib.8. cap.28. num.1.* Vasquez *disp.195. cap.4. num.55.* Granados *tract.7. disput.1. num.3.* Et habetur in Directorio Inquisitorum, *2. part. quæst.10. & 1. part. comment.15.* vbi ex mandato Gregor. Papæ XI. prohibitum est sub excommunicatione, ne quis contrariam huius nostræ sententiæ audeat docere.

QVÆSTIO XXI.

An desinat Christus esse sub speciebus statim ac in os recipitur, aut in ventrem trajicitur?

AFfirmat Glossa *in cap. tribus gradibus, de Consecrat. dist.2. & in cap. Non iste,* & apud aliquos etiam Hugo de S. Victore *lib. 2. de Sacram. part.8. cap.13.* Innocent. *lib.4. de Mysterio Missæ, cap.15.* quamuis Suarez illos in bonum sensum explicet. Et certè Nicolaus Plouë *de Eucharistia, in fin.* Hugonem Victorinum pro opposita sententia refert cum Archidiacono, & solum Hugonem Cardin. pro hac.

Sed certissimè respondeo: non desinere esse. Primò, quia durant species quousque in stomacho fiat coctio: ergo manet Christus sub eisdem. Secundò, quia opposita sententia est contra mentem omnium Theologorum, & Catholicorum, qui suscipientes Christum, tandiu existimant intra se retinere, quandiu mutatio panis durare potuisset. Sic Doctores *citati,* præcipuè Suarez *disp.46. in fine.*

QVÆSTIO XXII.

An saltem si species dentium contritione corrumperentur in ore, & sic corrupta descenderent in ventrem, tunc Christus non descenderet in stomachum?

REspondeo: dato casu, non descendere. Quia vt diximus, Christus Dominus tandiu est sub speciebus, quandiu ipsæ incorruptæ manent. Sic Henr. *lib.8.cap.29.* qui & citat D.Thom. *3. part.q.77.art.6. ad 2.* & Alexandrum *4 part.q.45. memb.1.art.2.ad 2.* Sed certè D.Thom. nihil ad hoc propositum ibi; meliùs ergo illum citaret *in quæst. 80. art.3.* Sic tamen expressè docet Syluest. *verb. Euchar.3.n.3.* ex Ricardo *in 4.dist.9.* per hæc verba. Si species panis tandiu in ore masticetur, quod per digestionem in ore factam corrumpatur forma propria specierum, & non descendat in stomachum, tunc corpus Christi in stomachum non descendit. Sic ille.

QVÆSTIO XXIII.

An formula à Laicis pro communione recepta, intra horæ minutum corrumpatur, itaut post illud minimè corpus Christi contineat?

AFfirmant nonnulli peritissimi Medici Romani, vt testatur Lugo *disp.10.in fine,* per hæc verba. Ego peritissimos in hac vrbe Roma medicos consului, & post rem diu, & accuratè cogitatam, perdoctus vir, & charissimus Medicus Ioannes Manelphus, in Romanæ sapientiæ Academia publicus Philosophiæ professor censuit, particulam communem, quæ laicis ad communionem dari solet, regulariter, & de mediocri stomacho loquendo, alterari, & corrumpi in horæ minuto, hoc est in sexagesima horæ parte, quod multis argumentis probare conatus est. Præsertim quia juxta Medicorum placitum, calor naturalis singulis horis duas vncias cibi solidi potest consumere, vt resoluit Marsilius Cagnatus *lib.1. de Sanitate tuenda, cap. 18.* & probat ex vsu veterum, qui die vna 48. vncias cibi solidi sumere solebant, vt singulis horis duæ vnciæ correspondeant, quas vna hora stomachus potest concoquere, sicut certo spatio temporis certa etiam frumenti mensura pistrino molitur. Facta ergo proportione, & comparatione illius particulæ ad

ad duas vncias, quarum vna est sexagesima pars, videtur, qood in vno minuto consumpta sit. Adde exemplum externæ coctionis: nam si hostia illa in olla aquæ ebullientis ponatur, statim alteratur, & consumitur: Ergo calor animalis, qui potentior videtur esse ad substantialem mutationem, poterit eadem facilitate, & breuitate species transmutare. Hæc ille. Cuius sententiæ alij ferè accesserunt. Vnde loquendo de Sacerdote, qui maiorem hostiam accipit, & vini species, dicebant in semiquadrante horæ species non continere amplius corpus, & sanguinem Christi. Quam doctrinam si quis ad quadrantem velit extendere, videtur jam extra omne prorsus dubium, aut periculum se constituere. Hucusque Ioannes de Lugo.

Sed ego, consultis etiam pluribus huius Complutensis Academiæ Medicis, non Philosophiæ tantum, sed & Medicinæ professoribus publicis, inter quos fuit meritissimus Doct. Ioan. Ambrosius de las Cuebas, contra prædictos Medicos respondeo negatiuè. Et ita loquendo de particula, quæ Laicis in communionem datur, dico quod vt illa alteretur, & corrumpatur, ita vt jam amplius non contineat corpus Christi, necessariò elabi debeat quarta pars ad minus quadrantis horæ, vel (quod idem est) quatuor minuti ferè. Loquendo verò de maiori Hostia, & speciebus vini, quas Sacerdos recipit, necessarium esse pro corruptione earum, quod vnius quadrantis spatium, plus minùsve prætereat. Quia profectò totum hoc temporis spatium ad prædictarum specierum corruptionem à temperato stomacho inducendam requiri videtur.

Nec contra hanc responsionem valet qoid argumentum à Lugo pro contrariis relatum. Si enim, inquiunt, calor naturalis singulis horis duas vncias solidi cibi consumit: ergo in sexagesima horæ parte (hoc est, in vno minuto) sexagesimam cibi partem consumet. Non, inquam, valet consequentia: quia calor naturalis stomachi, non æquali virtute, aut intentione æquali, seu tanta agit in paruam cibi partem (nisi cum aliis jungatur) ac agit in mediocrem, & proportionatam: cùm illam non ita libenter, ac totaliter, sicuti hanc, totus stomachus amplectatur: ex quo fit, quod nec totus ejus calor naturalis æquali proportione in paruam quantitatem cibi, ac in cibi proportionatam quantitatem agat.

Confirmatur id exemplo externæ coctionis (quo Lugo contra nos vtitur.) Nam quamvis olla aquæ ebullientis possit singulis horis duas v. g. vncias cibi concoquere, non inde sequitur, quod in sexagesima parte horæ sexagesimam partem duarum vnciarum concoquat, vt experientiâ patet: ideo ergo est, quia non proportione prædicta agit in majorem, ac in paruam cibi quantitatem. Denique id alia experientia, satis communis apud nos, comprobat. Nam multoties, imò ferè semper, qui jeiunant, & paruam cibi quantitatem (vt qoatuor verbi gratia vncias) cibi pro collatione sumunt, manè diei sequentis acidiorem habent stomachum, & indigestiorem cibum sentiunt, quàm si in maiori quantitate (v. g. sexdecim vncias) sumant, non experiuntur: ergo non ex minoritate, aut paruitate cibi potest colligi breuitas in digestione, proportione à Lugo facta seruata.

QVÆSTIO XXIV.

An desinat esse sanguis Christi Domini sub speciebus vini consecratis, quando his infunditur vinum non consecratum eiusdem speciei?

AFfirmant Alexand. 4. *part.* q. 10. *num.* 7. *art.* 7. Maior *dist.* 22. *q.* 4. *dub.* 3. & nonnulli alij, apud Vasq. *disp.* 195. *cap.* 6. & Hurtado *disp.* 7. *diff.* 8.

Sed probabiliùs respondeo: non desinere, nisi aliàs tanta sit vini aduenientis diuersitas, vt sufficeret ad destruendam substantiam vini consecrati; quia si misceatur vinum alteri vino eiusdem speciei, neutrum corrumpitur, cum simile non agat in simile: Ergo nec corrumperentur species consecratæ in eodem casu: ergo non desineret sanguis Christi esse sub illis. Sic Scotus, Bonauentura, Innoc. Sot. Ledesma, & Victoria, quos citat, sequitur Suarez *disp.* 57. *sect.* 4. (qui etiam citat Alexand. sed non benè.) Vasq. & Hurt. *loc. cit.* Granad. *tract.* 7. *disp.* 4. Lugo *disp.* 10. *sect.* 3. *n.* 41. Archang. *disp.* 12. *pag.* 115. *col.* 1. & communis.

QVÆSTIO XXV.

An saltem desinat esse sanguis Christi sub speciebus, quando hæ miscentur cum vino non consecrato alterius speciei?

AFfirmant à fortiori Authores *suprà citati*, & insuper Sot. *dist.* 10. *q.* 2. *art.* 8. & Henriquez *lib.* 8. *c.* 28. *n.* 3. *in corpore:* licèt in marg. *lit.* O, contrarium fateri videatur. Affirmat etiam aliqualiter Bonac. *disp.* 4. *q.* 9. *punct.* 6. §. 3. *n.* 7.

Sed æquè probabiliter respondeo: Adhuc non desinere, etiam quando vinum rubrum, aut nigrum (quod Sotus, Ledesma, & Henriquez *loc. cit.* probabile putant, specie differre) infunditur speciebus vini albi consecrati; quia probabilius est, omnia vina esse eiusdem speciei, saltem essentialiter, vt docent Henriquez, Valentia, & alij: ergo ex eorum mixtione nulla potest fieri corruptio. Sic Doctores *quæstione præcedenti citati*, præcipuè Lugo *loc. cit.* *n.* 44. Qui hanc partem probat etiam in casu quo admittamus, vinum album, & nigrum differre specie. Archang. *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO XXVI.

An Sacerdoti qui consecrauit in vino albo, liceat purificare calicem cum vino rubro, aut è contra?

NEgant aliqoi Doctores apud Logum *loc. cit.* *n.* 43. casu admisso, quod vinum album, & rubrum specie sobstantiali differant, qnia talis Sacerdos exponeret se periculo corrumpendi illas species consecratas, quæ adhuc adhærent calici.

Sed probabiliùs respondeo: licere, etiam admisso, quod prædicta vina specie differrent. Quia si tale esset periculum, Ecclesia præcaueret illud, & præciperet, ne prima saltem purificatio calicis fieret cum vino alterius rationis. Sed nec Ecclesia de hoc periculo curat, nec vllus de hoc adhuc scrupulum habuit: ergo signum est, quod licitè hoc possit fieri. Sic Lugo *num.* 47. *pag.* 371. Addo ego, quod etiamsi eo casu corrumperentur species consecratæ admixtione vini alterius rationis, non peccaret Sacerdos, quia in hoc nulla per se esset indecentia, vt colligitur ex Victoria *q.* 37. *de Eucharist.* vbi dicit, quod in secunda ablutione,

tione melius erit assumere plus aquæ, quàm vini, vt tunc species vini corrumpantur.

QVÆSTIO XXVII.

An si vna gutta (aut decem guttæ) vini consecrati misceantur cum amphora, aut dolio vini non consecrati, tunc maneat sub illa gutta sanguis Christi?

NEgant Paludanus *in 4. dist.* 43. *q.* 1. iudicans contrarium ridiculum, & Henriquez *lib.* 8. *c.* 18. *n.* 4. dicens, esse inauditum asserere, eam guttam sanguinis perpetuò conseruari in dolio vini. Nam pertinet (inquit) ad Dei prouidentiam, ne sub ea gutta tam permixta, maneat corpus Christi, quia jam non est Sacramentum, idest, signum sensibile refectionis spiritualis. Sic ille.

Sed longè probabilius respondeo: manere sanguinem Christi. Constat ex dictis, & docent Sot. *dist.* 10. *q.* 2. *art.* 8. *verb. Ad hæc verò*, quem videtur sequi Viualdus *de Euchar. num. mihi* 83. Granad. *tract.* 7. *disp.* 4. *n.* 7. Suarez *disp.* 47. *sect.* 4. *in fine*, Bonacina *disp.* 4. *q.* 3. *punct.* 6. §. 3. *n.* 6. & alij.

QVÆSTIO XXVIII.

An in præfato casu vinum illius dolij possit sine scrupulo bibi à Laicis?

AFfirmant Henriquez, & Sot. *loc. cit.* Sà *in prima editione, verb. Eucharist. n.* 33. Nam in editione correcta deleta fuit hæc pars. Affirmant etiam Viualdus *loc. cit* & ea parte Bonacina *loc. cit. num.* 8 *in fine*, & expressè Lugo *disp.* 10. *n.* 51.

Sed probabiliùs longè respondeo: non posse licitè bibi à Laicis, sed seruandum esse ad sacros vsus, seu consumendum à Sacerdotibus post sumptionem calicis, ante ablutionem. Sic Suarez, Granad. *loc. cit.* Nunus *q.* 77. *art.* 8. *in fine*, Ægid. *eadem q.* 77. *art.* 8. *n.* 73. & alij apud ipsum. Archang. *dist.* 12. *cis fine*, per hæc verba: An autem non esset periculum vinum illud bibere, ait Sotus: ego non audeo affirmare: sufficit mihi, tunc guttam illam non esse corruptam numericè, & consequenter sub ea quoque permanere Christi sanguinem.

QVÆSTIO XXIX.

An ad minus desinat esse sanguis Christi sub speciebus vini, si hæ misceantur cum aqua, aut cum alio liquore alterius speciei?

REspondeo: desinere, si alioquin mixtio fiat in magna quantitate. Quia in hoc casu corrumpuntur species vini, sicut corrumperetur eius substantia, si ibi esset. Sic omnes DD. præcipuè citati.

QVÆSTIO XXX.

An si pura gutta aquæ admisceatur cum speciebus vini consecrati, maneat consecrata, & conuersa in species vini?

AFfirmant aliqui apud Suarez *disp.* 57. *sect.* 4.

Sed certissimè respondeo: nec manere consecratam, nec conuersam in species vini consecrati; quia species consecratæ non habent vim consecrandi alias species: cum hæc vis data sit solùm verbis consecrationis. Illa ergo gutta aquæ tantùm conuertetur in vinum, sub cuius accidentibus nullo modo esset sanguis Christi. Sic Suarez *loc. cit.* & omnes.

QVÆSTIO XXXI.

An desinat Christus Dominus esse sub speciebus, quando miraculosè apparet caro, vel puer in Eucharistia?

REspondeo: non desinere. Quia licèt species panis mittantur per huiusmodi apparitiones quoad colorem, vel figuram, non tamen amittunt temperamentum requisitum ad formam panis, quo stante, non desinit præsentia Sacramentalis Christi. Sic S. Thom. *quæst.* 79. *art.* 8. Henriquez *libro* 9. *cap.* 38. Bonacina *loc. cit. n.* 5. Lugo *n.* 53. & communis.

QVÆSTIO XXXII.

An quando Christus Dominus desinit esse sub speciebus, aliquo modo mutetur?

NEgant Alexand. 4. *part. q.* 11. *membr.* 2. *art.* 2. & Ledesma 1. 4. *q.* 17. *art.* 6. *dub.* 2. & 6.

Affirmant verò è contra alij dicentes, quod quando Christus desinit esse sub speciebus, moueatur motu locali, & per Angelos feratur in cœlum. Sic Glossa *verb. Miscere, in cap. Tribus, & in cap. Non iste panis, de consecrat. dist.* 2. sed hæc sententia, vt falsissima, omissa.

Respondeo: Christum Dominum mutari, quando definit esse sub speciebus, non localiter, vt vult etiam Suarez, cùm Christus in Sacramento non sit vt in loco, sed mutatione deperditiua; quia deperdit modum Sacramentalem (siue sit substantialis, siue accidentalis) ratione cuius erat incompossibilis substantia panis. Sic Vasq. *disp.* 193. *n.* 57. Hurtado *disp.* 7. *diff.* 9. & Bonacina *disp.* 4. *q.* 3. *punct.* 6. §. 3. *n.* 10.

DISPVTATIO XI.

De effectibus Sacramenti Eucharistiæ.

QVÆSTIO PRIMA.

An Sacramentum Eucharistiæ conferat augmentum gratiæ sanctificantis?

ESPONDEO: conferre. Sic enim definitur contra hæreticos in Concilijs, Florentino in decreto Eugenij, Trid. *sess.* 13. *c.* 2. & *sess.* 7. *can.* 6. 7. & 8. & antè *in c. Firmiter, de sum. Trinit. & capite Cum Martha, de celeb. Miss.* Et docent omnes Patres, & Doctores, vt videre est apud Suar. *disp.* 64. *sect.* 1. Vasq. Valent. Bellar. & alios, quos citat & sequitur Dicastillo *tr.* 4. *disp.* 8. in principio.

QVÆSTIO II.

An vt Eucharistia conferat augmentum gratiæ, prærequirat aliquam actualem deuotionem in suscipiente?

AFfirmant D. Thom. *in* 4. *dist.* 12. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 3. Alexand. 4. *part. q.* 41. *memb.* 3. *art.* 3. (*alias q.* 10. *memb.*

*memb.*8.*art.*3.D. Bonauentura *dist.*12.*art.*2.*q.*1. Durandus *q.*4. *ad* 2. Palud. *q.*1. *art.*2. Caietan. *q.*79. *art.*1. Syluest. *verb. Euchar. in fine.* Petrus de Soto *lect.*2. *de Euchar.* & alij. Quia, inquiunt, si aliqua actualis deuotio non requiritur, sequitur quod Sacerdotes, qui in statu gratiæ quotidie Eucharistiam sumunt, ingens quoddam, & incredibile augmentum gratiæ obtineant.

Sed probabiliùs respondeo: præter statum gratiæ nullam aliam dispositionem in suscipiente prærequirere, vt colligitur ex Tridentino *sess.*13.*cap.*3. Sic expressè D.Thom. *q.*79.*art.*8. *in corp.& ad* 1. Gabriel, Soto, Ledesma, Adrianus, Victoria, & Corduba, quos citat, & sequitur Suarez *disp.*206. Valentia *quæst.*7. *punct.*3. Ægidius *q.*79.*art.*1.*dub.*1. Reginald.*lib.*29. *cap.*6. Bonacina *disp.*4.*q.*4. *punct.*1. *n.*3. Hutt.*disp.*7. *diff.*3. Granad. *tract.*9. *disp.*2. *n.*7. Fagundez *præc.*3. *lib.*4. *cap.*3. *n.*3. Henriquez *lib.*8. *cap.* 15.*n.*2. vbi sic ait: Qui accedit cum affectu peccatorum venialium, aut cum actuali distractione, non peccat mortaliter, nec impedit, quin statim conferatur habituale augmentum gratiæ. Sic ille. Villalobos *tom.*1. *tract.*7. *diff.*30. *num* 1. Machado *tom.*2. *lib.*3. *part.*1. *docum.*7. *n.*3. & alij.

QVÆSTIO III.

An Sacramentum Eucharistiæ conferat per se primam gratiam, adeo vt deleat per se culpam mortalem?

AFfirmant Lutherus, Kemnitius, & alij hæretici nostri temporis, asserentes, ad hunc effectum esse institutum; & ideò non accedere indignè, qui ad illud conscius peccati mortalis accedit. Sic refert Bellarmin. *lib.*4. *de Euchar.cap.* 19.

Sed certissimè respondeo: nec per se conferre primam gratiam; nec per se fuisse institutum ad remissionem mortalium. Quia hoc Sacramentum est per se institutum pro spiritualiter viuis, vt in vita spirituali crescant; non pro spiritualiter mortuis, vt ad vitam reuocentur. Vnde qui ad illud conscius mortalis accedit, contra institutionem illius accedit, & consequenter indignè. Sic clarè colligitur ex Tridentino *sess.*13. *cap.*3.*& can.*5. Et docent omnes Patres, & Doctores Catholici cum D.Thoma 3.*part.q.*79.*art.*3.

QVÆSTIO IV.

An saltem per accidens conferat aliquando primam gratiam, aut remittat mortalia?

NEgant Alexand.4. *part.q.*10.*memb.*8.*art.*1.§.2. *art.*3.§.1.D.Bonauent.*in* 4.*dist.*12.*part.*2.*art.*1. *q.*2. Gabriel *dist.*9. *q.*2. *art.*2. Maior *q.*1. Vasquez *disp.*205. *c.*4. Hurt.*disp.*8.*diff.*8. & nouissimè Lugo *diff.*12.*punct.*3.& Villalobos *tom.*1.*tract.*4.*diff.*7.*n.*4.

Sed probabiliùs respondeo: conferre interdum primam gratiam, atque adeò remissionem mortalium. Ratio est, quia etiam Sacramenta instituta ad conferendam per se primam gratiam, interdum conferunt augmentum illius: ergo è contra, licèt Eucharistia instituta sit ad augendam gratiam, interdum poterit conferre primam. Sic S. Thom. *q.*79. *art.*3. *&* *q.*80. *art* 4. *ad* 3. Palud. *disp.*9. *q.*1. *n.*14. Richard. *art.*2.*q.*1. Scot.*disp.*9.*quæst.vnica*, Gabr. *lect.*8.*&* 85. *in Canonem.* D.Anton. Syluest. Bellarm. Petrus Soto, Ledesma, Iansen. Palacios, Victoria, Vega, & alij, quos omnes citat, & sequitur Suarez *disp.*63. *sect.*1. Sotus, Henriquez, Ægidius, Argentina, Valentia, quos citat, & sequitur Granados *tract.*9. *disp.*3. *n.*5. Adamus *q.*7.*dub.*1. Becanus 2.2.*q.*1. Regin. Angles, Bartholomæus ab Angelo, & Viuald. quos citat, & sequitur Bonacina *disp.*4. *q.*4.*punct.*1.*n.*1. Fagund. *præc.*3. *lib.*4.*cap.*3.*n.*9.& Toletus *lib.*2.*cap.*29. Diana 3.*part.* *tract.*6.*resol.*98. & (ni fallor) Machado *loc.cit.n.*6. & alij, quos retuli 1.*part.tract.*2. *disp.*3. *q.*5.

QVÆSTIO V.

In quibus casibus possit quis per hoc Sacramentum recipere primam gratiam?

REspondeo: quod in duobus præcipuè. Primus est, quando quis inculpabiliter accedit ad Eucharistiam, vel quia inuincibiliter ignorat statum peccati, quem habet, vel quia ritè se existimat fuisse absolutum, cùm non fuerit.

Secundus casus, quando memor est quia peccati mortalis, quod commisit, & vrgente necessitate, & absque copia confessarij accedit cum sola attritione, reputata contritione ad Eucharistiam: tunc enim virtute huius Sacramenti fiet ex attrito contritus, & primam gratiam recipiet. Sic Suarez, & Fagundez, Machado, & Granad. *loc.cit.* Henriquez *lib.*8.*cap.*34.*n.*3. Toletus, Palud. Scot. & alij apud ipsos.

QVÆSTIO VI.

An vt in primo ex prædictis casibus Eucharistia conferat primam gratiam, sit necessaria attritio supernaturalis, an verò sufficiat bona fides, & inculpabilis accessus ad Eucharistiam?

AFfirmant sufficere bonam fidem, & inculpabilem ad Eucharistiam accessum, Durand. *in* 4. *dist.*9. *q* 4. *art.*2. & D. Anton.3. *part. tit.* 13. *cap.*6. §.7. apud Granados, & alij Recentiores apud Ioannem de Lugo *disp.*12. *n.*2.

Sed certissimè respondeo: non sufficere bonam fidem accedentis ad Eucharistiam; sed requiri attritionem, licèt non reputatam contritionem. Prima pars probatur. Quia nullum peccatum mortale deletur, siue in Sacramento, siue extra illud, sine contritione, aut attritione. Sed in nostro casu non requiritur contritio: ergo requiritur attritio. Sic S.Th. Suarez, Sot. Henriquez, Victoria, quos citat, & sequitur Granad. *tract.*9.*disp.*3.*n.*13. qui *num.*14. secundam partem nostræ responsionis sic probat: nam in eo, qui conscius est peccati mortalis propterea requiritur attritio, quæ existimetur contritio, quia non potest licitè ad Eucharistiam accedere, nisi prudenter credat, se esse iustum: non potest autem id prudenter credere, nisi contritionem se habere credat; sed hæc ratio omninò cessat in eo, qui inuincibiliter credit, nullum se habere graue peccatum: ergo non est necessaria prædicta existimatio, sed sufficit dolor supernaturalis imperfectus, qui attritio nuncupatur. Sic Granad. Lege illum.

QVÆSTIO VII.

An per Sacramentum Eucharistiæ remittantur peccata venialia quoad culpam?

REspondeo affirmatiuè, quia sic definitum est in Trident. *sess.*13. *cap.*2. dicens: *Sacramentum hoc esse antidotum, quo liberamur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruamur.* Et vt indubitatum

tum traditur in Catech. Pij V. *tit.de Euchar.*& docent omnes Theologi cum D.Thom. *q.79.art.4.* Legatur Suarez in commeut. *ad art.4.disp.63.sect.10.*

QVÆSTIO VIII.

An remittantur per illud immediatè, & ex opere operato?

NEgant Durand.*dist.12.q.4.* Argentin.*q.3.art.1.concl.1.* D. Bonau. Alexand. Alens. & Petrus de Soto, relati à Suar. *tom.4.de pœnit.disp.12.sect.1.num.6.* & alij Recentiores, quos sequi videtur Lugo *disp.12. n.83. & 84.* asserentes necessariam esse aliquam deuotionem, vt venialia per Eucharistiam remittantur.

Sed probabiliùs respondeo: remitti per Eucharistiam immediatè, & ex opere operato; nec requiri ad hoc aliam dispositionem, quàm quod homo, qui accedit ad Eucharistiam, sit justus, & quod non habeat complacentiam peccatorum, seu voluntatem formalem, seu virtualem persistendi in illis. Nam hoc indicat Trident *loc.cit.* & docent D. Thom *3.part.q.69.art.4.*Petr.Sot.*lect.12.de Euchar.pag.mihi 83.* Vnde non ita benè pro opposita parte à Suario citatur. Suar. *loc.cit. & 3.part.q.79.disp.63.sect.10.* Vasquez *q.8-. art.3. dub.2.* Ægid. & Hurtado *disp.8. diff.9.* Bonacina *disp.4. q.4. punct.1.n.6.* & apud illum Nuñus. Henriquez *cap.34. n.6.* Granad. *tract.9. disp.5. n.4.* Philibertus Marchinus *de Sacramentis tract.1. parte 3.cap.3. n.4. pag.51.* & vtramque sententiam esse probabilem, ait Machado *loc.cit. n.4.*

QVÆSTIO IX.

An omnia venialia per Eucharistiam remittantur?

NEgant Alexand. Alens. 4. *part. q.10. memb.3. art.1. §.1.*& Argentina *q.3. art.1.concl.1.* nam hic ait,ea solùm venialia remitti, quæ magis contraria sunt fervori charitatis, quem excitat hoc Sacramentum. Ille verò affirmat, deleri plura, vel pauciora venialia juxta voluntatem, & beneplacitum Dei, & juxta deuotionem sumentis.

Sed longè probabilius respondeo: omnia remitti. Sic expressè Concil. Coloniense fol.78. vbi loquens de Eucharistia, sic ait: *Minora peccata omnia diluit.* Et constat. Quia Eucharistia ex se potens est delere omnia venialia. Sic S. Thom. *loc. cit. art.4. ad 2.* Granad. *loc.cit. num.5.* & alij Doctores *citati*, licèt non ita expressè.

QVÆSTIO X.

An Eucharistia præseruet à mortalibus.

REspondeo affirmatiuè, quia sic expressè habetur in Trident. *loco suprà citato, sess.13. cap.2.* his verbis. Sumi autem voluit Sacramentum hoc tanquam spiritualem animarum cibum, quo alantur, & confortentur viuentes vita illius, qui dixit: Qui manducat me, & ipse viuet propter me: & tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur. Sic Concil. Et sic omnes Doctores.

QVÆSTIO XI.

An Eucharistia præseruet à mortalibus ex opere operato, & infallibiliter?

REspondeo, præseruare, & credo quod infallibiliter, saltem ex parte,& ad aliquod tempus. Concilium namque absolutè tribuit hunc effectum Eucharistiæ. Quod si aliquando experimur, prolabi in culpas mortales eos qui suscipiunt hoc Sacramentum, hoc non prouenit ex defectu virtutis eius, sed ex tepida suscipientium vita, minorique dispositione ad hoc Sacramentum ritè suscipiendum. Nam qui vt par est, accedit, curatque diligenter viuere ea animi puritate, quam tantum Sacramentum requirit, iste talis sanè à mortalibus efficaciter præseruatur. Sic optimè, & piè, pius Pater Granado *tract.9.disp.4.n.5.pag.978.*

QVÆSTIO XII.

An Eucharistia præseruet à mortalibus immediatè per seipsam?

REspondeo: quod non absolutè; sed mediante gratiâ,& auxiliis efficacibus, quæ dignè sumenti ex opere operato conferuntur. Eucharistia enim multipliciter tribuit hunc effectum. Primò namque quatenus confert abundantem gratiam gratum facientem, ex Chrysostomo *homil.45.in Ioan.* Secundò, quia anima virtute huius Sacramenti inebriatur spirituali dulcedine, juxta illud: *Comedite amici, & inebriamini charissimi.* Et ideò fit minùs sensibilis ad tentationes. Tertiò, quatenus hoc Sacramentum fugat Dæmones qui concupiscentias inordinatas solent excitare, juxta illud Psal.22. *Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me.* De quo optimè Chrysost. *loc. cit. & hom.61. ad Populum*, vbi sic ait: *Hic sanguis Dæmones procul pellit: Angelos, & Angelorum Dominum ad nos allicit. Dæmones enim, cum Dominicum sanguinem in nobis vident, in fugam vertuntur, Angeli autem concurrunt.* Sic os aureum. Quartò, quatenus hoc Sacramentum diminuit fomitem, & impedit, & debilitat motus carnis, & excitat contrarios, vt probat Gerson *tract.9. super Magnificat*; Alphabeto 90. & D. Bernard. *serm. de cœna Domini*, per hæc verba: *Quis poterit tam efferos motus frangere? Quis pruritum vlceris huius ferre queat? Confidite, quia & in hoc gratia subuenit; & vt securi sitis, Sacramenti Dominici corporis, & sanguinis pretiosi inuestituram habetis. Duo enim illud Sacramentum operatur in nobis, vt & sensum minuat in minimis, & in grauioribus peccatis tollat omninò consensum.* Hæc Bern. Lege Cyrillum 4. *in Ioan.cap.17.* & etiam Lugo *disp.12.sect.4.* vbi hæc, & alia ad propositum optimè tractata inuenies. Ochagauia *tract.2.de Euchar.q.4.n.2.*

QVÆSTIO XIII.

An Eucharistia conferat gratiam dum est in ore sumentis, antequam trajiciatur?

AFfirmat Becanus *cap.22. de Euchar. q.6. n.2.* sic dicens: Probabilius est, dari cùm Hostia sumpta est, etiamsi non sit transmissa, alioqui ægroti, qui Hostiam præ infirmitate non possunt transmittere, non acciperent gratiam, quod videtur absurdum. Sic Becanus, cui aliquo modo consentit Vasq. *disp.203.cap.2.n.17.* quatenus dicit, negari non posse, species verè manducati cùm sunt in ore, & intra den-

tes

tes conteruntur, iuxta significationem verbi, *manduco.* Addit tamen (sed non consequenter, vt benè Lugo) certò decerni non posse, vtrum Eucharistia dum est in ore, an verò solùm dum traijcitur, vel solùm est in stomacho, gratiam operetur. Sic Vasquez. Citat etiam pro hac sententia Henriquez Caiet. 3. *parte, q. 79. art. 1. ad* 2. sed non benè.

Longè ergo probabiliùs respondeo: non conferre gratiam antequam traijciatur. Quia gratia confertur illi, qui manducat hunc panem cœlestem, vt sæpe dicitur *Ioan. 6.* Sed sic est, quod non potest dici manducare panem illum, qui panem sumit in ore, nisi illum traijciat: sicut non potest dici bibi cum potum, quem aliquis ore degustans statim exspuit, iuxta illud *Matth. 27. Cum gustasset, noluit bibere:* ergo. Sic Henriquez *lib. 8. cap. 43. num. 1.* Sotus, Ledesma, Valentia, Ægid. Bonac. quos citat, & sequitur Hurtado *disp. 8. diff. 2.* Granad. *tract. 9. disp. 7. n. 5.* Caiet. *loc. cit.* quem citat, & sequitur Fagundez *prac. 3. lib. 4. cap. 1. num. 2. & 3.* Diana 3. *part. tract. 6. resol. 96.* Sylvius *q. 79. art. 2.* & alij, quos sequitur Dicastillo *tract. 4. disp. 8. dub. 2. n. 18.* dum docet, eum qui retinet in ore diu Hostiam, ita vt species corrumpantur antequam deglutiantur, non recipere fructum Sacramenti.

QVÆSTIO XIV.

An Eucharistia conferat gratiam quando deglutitur, & ad stomachum traijcitur?

NEgant apud Fagundez *loc. cit. num. 1.* Caietan. 3. *part. quæst. 79. art. 1.* Gabriel *lect. 85. in can.* Palud. Maior, & Richardus, asserentes solùm conferre gratiam quando iam sacræ species sunt in stomacho. Sed immeritò citat Fagundez pro hac sententia, Caiet. cum loco ab ipso citato oppositum his verbis dicat: Intelligo autem in tota hac materia, per tempus sumptionis Eucharistiæ, non illam solam morulam, qua deglutitur, sed cum consequenti temporis spatio, quo Christi corpus sacramentaliter insumente perseuerat. Sic Caietanus.

Affirmant verò è contra, ipse Fagundez *loc. cit. num. 3.* & apud ipsum Soarez, Soto, Ledes. Henriquez, & Victoria, & alij apud Ioannem de Lugo *disp. 12. num. 30.* & Dianam, quos ipse sequitur 3. *part. tract. 6. resol. 96.*

Sed clariùs, & probabiliùs respondeo: Conferre gratiam, non quidem quando deglutitur, aut per gutur transit; sed in vltimo instanti terminatiuo traiectionis specierum ad stomachum. Quia manducatio, aut potatio perfecta (cui promissa est à Christo gratia) non solùm includunt sumptionem cibi, & potus in ore, sed etiam traiectionem, & deglutionem eorum ad stomachum, non qualemcunque, sed perfectam, & in qua verum sit dicere, deglutitum est. Sic expressè Henriquez *lib. 8. cap. 43. num. 1.* Sot. *dist. 12. q. 2. art. 1.* vbi sic ait: Colligitur ergo, vt instans collationis gratiæ huius Sacramenti sit illud, quo primum est verum dicere, comestum est, scilicet guttur, aut gulam transiit. Sic ille. Et sic intelliguntur Suarez, Ledesma, & Victoria citati à Fagundez, quos tandem ipse in sensu nostræ sententiæ sequitur: Ægidius *q. 79. n. 23.* Bonacina *disp. 4. q. 4. punct. 2. n. 2.* Hurtado *disp. 8. diff. 2.* Lugo *disp. 12. n. 40.* Granad. *tract. 9. disp. 7. n. 11.* & communis.

QVÆSTIO XV.

An Eucharistia causet gratiam continuè, toto tempore quo in stomacho perseuerat?

NEgant Sot. Ledesma, Valentia, Henriquez, Vasquez, & Bonacina, quos citat, & sequitur Hurtado *disp 8. diff. 2.* Quibus adde Stephanum Fagundez & Granad. *loc. cit.* Luysium *in suis selectis, centur. 3. dub. 58.* dicentem, esse sententiam communem. Dianam 4 *part. tract. 6. res. 96.* Corneio *q. 79. dub. 4.* Ioan. de Cruce *de Euchar. q. 4. dub. 1. concl. 2.* Filliuc. *tract. 4. num. 174.* & alios, quos sequitur Dicastillo *tract. 4. disp. 8. dub. 3. n. 38.*

Affirmant verò è contra Caiet. 3. *part. q. 79. art. 1.* Maior *dist. 9. q. 1. arg. 5.* Ruardus Taper *art. 15. pag. 364.* *Manifestum est.* Gabriel etiam *lect. 85. in Can.* & alij, dicentes Eucharistiam causare gratiam continuè toto tempore quo species incorruptæ perseuerant in stomacho, etiamsi non adsit noua dispositio.

Sed ego media via probabilius respondeo, causare quidem augmentum gratiæ, quamdiu Eucharistia durat in stomacho, dummodo homo magis ac magis de nouo se disponat, siue per continuationem eiusdem actus, qui initio sumptionis elicitus fuit, siue per intensiorem actum. Sic docent Suarez *disp. 63. sect. 4. 5. & 7.* Ægid. *q. 79. art. 2. n. 42.* Regionaldus *lib. 29. n. 140.* Valentia *disp. 6. q. 7. punct. 1. verb. Quod autem* (vnde malè illum citat Hurt. pro sua sententia) Lugo *disp. 12. n. 46. pag. 414. & sequent.* & Amicus *de Euchar. disp. 25. n. 24.*

QVÆSTIO XVI.

An si Eucharistia poneretur ab Angelo intra stomachum hominis, scientis & volentis eam recipere, sine eo quod intraret per oris manducationem, adhuc causaret gratiam?

NEgant Suarez *disp. 43. sect. 7. ante 2. concl.* Ægidi *quæst. 79. art. 1. dub. 2. n. 43.* & alij, & quidem probabiliter.

Sed æquè probabiliter respondeo: adhuc causare gratiam. Primò, quia manducatio solùm est conditio requisita, vt cibus, alioquin potens, applicetur: Ergo si iste cibus diuinus alio modo applicetur, eodem modo poterit gratiam operari; sicut si cibus naturalis poneretur miraculosè intra stomachum, eodem modo nutriret hominem, ac si manducaretur. Secundò probatur ex facto miraculoso, quod cuidam Comiti Gallo contigit; qui dum esset morti proximus, & mala stomachi dispositione prohiberetur à communione Eucharistiæ, quam ardenter exoptabat, allatam sibi Hostiam, & super stomachum positam, aperto diuinitus pectore suscepit, & statim obiit. In quo casu non videtur credibile, Eucharistiam non tribuisse effectum ex opere operato; vt quid enim eximius ille fauor, nisi ad communicandum fructum Eucharistiæ? Sic Lugo *disp. 2. sect. 7. num. 115. & disp. 12. num. 58.* Legatur P. Salmeron *tom. 9. tract. 33. ante 3. argumentum.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XVII.

An Sacerdos recipiens vnam partem Hostiæ in peccato, recipiat gratiam Sacramenti, si antequam alteram partem Hostiæ manducet, per contritionem in gratia constituatur?

NEgant Henriquez *lib.8.cap.43.n.2.& 3.* Bonac. *disp.4.q.4.punct.2. n.4.* & Sot. *in 4.dist.11.q.2. art.1. arg.1.* (vnde malè citat illum Bonac. pro opposita parte.) Torreblanca *lib.2. pract. cap.7. n.47.* dicens,contrariam sententiam esse parum tutam. Citatque pro se Caietanum, Suarium, Maiorem, Ægidium,& Paludanum. Sed omnes malè, *vt infrà.*

Sed probabiliùs respondeo: in eo casu recipere fructum, & gratiam Sacramenti, siue per sumptionem secundæ partis Hostiæ, siue per primam solam, aut simul cum secunda, si species nondum erant corruptæ. Ratio est, quia adhuc tunc Eucharistia habet vim conferendi gratiam ex opere operato: ergo cùm aliàs Sacerdos sit sufficienter dispositus, verè eam conferet. Sic Suar. *disp.63. sect.4.* per hæc verba: Secundò, quia si contingeret, peccatorem in initio manducationis non esse sufficienter contritum, & in progressu manducationis perficere contritionem suam,non priuaretur effectu Sacramenti, *&c.* Sic ille ibi, *& sect.7. vt infrà.* Ægid. *q.76.dub.2.n.28.& 48.* sic dicens: Sequitur tertiò, eum qui initio indispositus suscepit Sacramentum, si postea interim,dum adhuc ipsa susceptio aliquo modo durat,aut ea completa, dum species adhuc integræ sunt in stomacho, sufficienter disponatur ad gratiam, eum verè susceptorum effectum Sacramenti, *&c.* Sic ille. Qui etiam cum Suario citat pro hac parte Caiet. Palud. & Maiorem. Valentia *loc.cit.* Corneio *q.76. disp. vnica, dub.3. pag.493.* Lugo *disp.12.n.61.* & Medina, Salazar, & alij apud Henriquez *n.2. cit. lit. G*, Dicastillo etiam *tract.4. disp.8. dub.2. num.26.* Nuñus *in 3. part. q.79. art.1.* & Barthol. ab Angelis, & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XVIII.

An qui in peccato accepit Eucharistiam, si postea antequam species corrumpantur, confiteatur, vel conteratur, recipiat gratiam ex opere operato ab Eucharistia?

NEgant Henriquez, Bonacina, Sotus, & alij citati, necnon & Lugo *disp.12. num.62.* Hurt. *disp.8. diff.3.* Vasq. *disp.203.n.22.*

Sed æquè probabiliter respondeo: recipere ob rationem assignatam. Sic Suarez *disp.63.sect.7.vers. Denique contra hanc sententiam*, vbi probat, id concedi, non solùm non esse inconueniens: sed maximè dignum Christi benignitate, & efficacia in redimendo, & saluando hominem. Nam si ad hunc finem venit in hominem per hoc Sacramentum, vt illum sibi vniat, & in itinere veniens (vt sic dicam) non inuenit illum dispositum, antequam verò discedat, homo se conuertit,ac disponit, cur non operabitur in illo effectum, propter quem ad eum Sacramentaliter venit? Sic Suarez. Ægid. & alij DD. nuper *citati.*

QVÆSTIO XIX.

An si quis tempore communionis erat in peccato, aut post communionem peccauit, teneatur conteri, vel confiteri pro toto illo tempore, quo species incorruptæ manent in stomacho?

NEgant omnes Doctores *citati*, præsertim Vasq. *loc.cit.n.24.* & negat etiam ex parte Lugo *n.59.* dicens,hoc esse verum loquendo de illo,qui post communionem peccauit,nam hic non tenetur ad recuperandam statim gratiam; non verò loquendo de illo, qui tempore communionis erat in peccato,aut indignè hoc Sacramentum sumpsit,nam verisimilius est,idemmet peccatum indignæ susceptionis continuari toto tempore sequenti,quandiu species in stomacho incorruptæ manent,& ideo teneri tollere obicem peccati.

Sed æquè probabiliter respondeo: teneri illum conteri,vel confiteri,quandio species incorruptæ manent, siue tempore communionis fuerit in peccato,siue statim post communionem peccauerit: quia toto tempore quo Christus in illo adest,ponit obicem Sacramento,& retinet Christum in vase immundo: ergo tenebitur pro toto illo tempore conteri, aut tollere obicem. Verum est, quod per accidens poterit ab hac obligatione eximi,propter probabilitatem contrariæ opinionis. Sic Suarez *disp.63.sect.7.*& ex parte Lugo *loc.cit.*

QVÆSTIO XX.

An vtilius, aut melius sit communicare in maiori specierum quantitate, aut sumere Hostiam magnam, quàm paruam?

NEgant communiter Doctores citati, præcipuè Henriquez *lib.8. cap.43. n.2.& 3.* Vasquez *disp.203. n.23.& 24.* Hurtado *disp.8.diff.2.* Luysius *centur.3.dub.29.* & ex parte Suarez *loc.cit.*

Sed probabiliùs respondeo: vtilius esse,non per se, sed per accidens,quia iuxta nostram sententiam, quo plus durant species in stomacho, eo plus gratiæ poterit quis recipere; nam quo magis Christus in stomacho manet, plures actus habere possumus deuotionis, per quos disponamur ad recipiendum nouum effectum Sacramenti. Sic Lugo *loc. cit. n.65.* Ægidius *n.46.* & deberet Suarez, & alij omnes Doctores, qui docent, Eucharistiam causare gratiam toto tempore quo durant species panis in stomacho, vt aduertit Vasquez *loc.cit.num.26.*

QVÆSTIO XXI.

An etiam sit licitum dare, aut sumere plures formas consecratas ad communicandum?

AFfirmant aliqui, licitum esse, seclusio scandalo. Negant verò alij absolutè,dicentes: hoc esse contra communem vsum Ecclesiæ, & consuetudinem habentem vim præcepti; propter quod (inquiunt) Inquisitores solent punire fœminas, quæ nulla causa subsistente, sumunt plures formas consecratas, necnon & Sacerdotes, qui illis plures tribuunt. Sic Henriquez *lib.8. cap.43. n.2. & lit. K*, Vasquez, Hurtado, & Luysius *loc.cit.*

Sed clariùs respondeo: non esse illicitum per se, secluso scandalo; esse tamen per accidens, propter periculum introducendi aliquam superstitionem, aut opinionem de virtute huius Sacramenti. Quod his verbis fatetur Vasquez *disp.203. num.26.* Curandum

dum nihilominus esset, ne maior quantitas specierum mulierculis ignorantibus daretur. Quia licèt tolerabilis esset visus, propter opinionem Caietani, & aliorum: facilè tamen introduci poterat falsa opinio de virtute huius Sacramenti, vt eo maior existimaretur, quo plures essent species panis, aut quo maior quantitas illarum esset. Sic Vasquez pro mea responsione. Et quidem posse fieri absolutè, quando hoc venerabile Sacramentum in Pyxide portatur ad ægrotum ob deuotionem, ne Reliquiæ maneant in Pyxide; aut aliàs in casu quo fiat renouatio huius Sacramenti, constat ex praxi, & supponit Dicastillo ex aliis, quos citat, Authoribus, his verbis: Vnde si plures formulæ sint, & non possint commodè per modum vnius boli ingeri, non refert, quod successiuè deotur: id enim moraliter in continenti sufficit, vt vna censeatur Communio in Laïco, non minus ac in Sacerdote sumente alias formulas post suam maiorem. Sic ille *tract. 4. disp. 9. dub. 17. num. 382.*

QVÆSTIO XXII.

An recipiat gratiam Sacramenti, qui species detinet in ore, donec corrumpantur?

AFfirmant Becanus *cap. 22. q. 6.* per hæc verba: Quæres, an illa gratia detur in principio manducationis, an in fine? Respondeo nihil certi definiri potest. Aliqui putant dari cùm Hostia ex ore ad stomachum transmissa est, & non citiùs. Probabilius est dari cùm Hostia sumpta est, etiamsi non sit transmissa, alioqui ægroti, qui Hostiam præ infirmitate non possunt transmittere, non acciperent gratiam, quod videtur absurdum. Ita ille.

Sed longè probabiliùs respondeo: non recipere gratiam Eucharistiæ, quia non manducauit illam, aut Christum contentum sub speciebus. Sic communiter omnes Doctores, Sot. Suar. Ægid. & alij, quos citat, & sequitur Bonac. *disp. 4. q. 4. punct. 2. n. 3.* Cornejo *q. 79. disp. vnica, dub. 2.* Dicastillo etiam, vt vidimus *suprà quæst. 13.*

QVÆSTIO XXIII.

An recipiat gratiam Sacerdos, qui deglutita tantùm parte Hostiæ, statim moritur?

NEgant aliqui apud Petrum Corneio *loc. cit. dub. 3. pag. 492.* quia non manducauit plenè. Existimant enim Sacerdotem minimè recipere fructum Eucharistiæ, quousque sumat aliam partem Hostiæ; cùm tunc solùm finiatur tota manducatio.

Sed certissimè respondeo: recipere in eo casu gratiam, quia in sumptione primæ partis Hostiæ verè manducatur totus Christus: ergo. Sic Cornejo, & Bonacina *loc. cit.* Henriq. *lib. 8. c. 5. n. 1.* Fagund. *prac. 3. lib. 4. c. 1. n. 10.* & omnes communiter.

QVÆSTIO XXIV.

An recipiat gratiam qui postquam Eucharistiam deglutiuit, statim eam euomit?

REspondeo: recipere, quia Eucharistia producit suum effectum in eo instanti, in quo deglutita est: ergo. Sic Henriq. Bonac. Fagund. *loc. cit.* & communis, vt supponit Dicastillo *tr. 2. disp. 8. dub. 2. n. 19. & 20.* Quia gratia collata fuit in ipsa receptione. Nec est cur dicamus dari dependenter ab effectu sequenti retentionis, aut euomitionis. Sic ille.

QVÆSTIO XXV.

An vtraque species Eucharistiæ conferat maiorem gratiam quàm singulæ seorsim?

NEgant Ricard, Gabr. Caiet. Sot. Ruardus, Roffensis, Petrus Soto, Castro, Canisius, Claud. Bellarm. & Alanus, quos omnes citat, & sequitur Suar. *disp. 63. sect. 6. 5. nihilominus.* Fagund. *prac. 3. lib. 4. cap. 4. n. 4.* Ægid. *q. 79. art. 1. n. 54.* Becanus *de Euchar. cap. 22. q. 7. n. 4.* Henriq. *lib. 8. c. 44. num. 5.* & alij apud ipsum, Diana *3. part. tract. 6. resol. 97.* Quamuis *part. 5. tract. 6. resol. 29.* in contrarium inclinet. Sylvius *q. 80. art. 12. q. 2.* Fillinc. *tract. 4. n. 172.* & Machado *loc. cit. doc. 8. n. 4. pag. 575.* Villalobos *tract. 7. diff. 31. n. 2.* Ratio eorum est, quia aliàs laïci, qui vnicam tantùm speciem accipiunt, verè defraudarentur aliqua gratia, qua priuari iniquum videtur: ergo.

Sed probabiliùs respondeo: maiorem gratiam conferre, quia vtraque species simul significant plenitudinem conuiuij spiritualis, & satietatem perfectam animæ, quam singulæ species seorsim non significant: ergo ex parte rei significatæ aliquid respondet diuersum vtrique speciei simul, quod non correspondet singulis seorsim. Patet consequentia, quia Sacramenta causant quod significant. Sic sensit Clem. VI. Qui in Bulla ad Regem Galliæ (non Angliæ, vt ait Hurtado) *anno 1541.* concessit ei communionem sub vtraque specie, addens Pontifex, hoc concedere illi *ad maiorem gratiæ augmentum.* Sic etiam Alens. Gaspar Cassalius, Arboreus, Ricardus, quos citat, & sequitur Vasquez *disp. 215. c. 2.* Hurtado *disp. 11. diff. 6.* Cornejo *q. 80. art. 1. dub. 2.* Lugo *disp. 12. sect. 3. n. 68.* & alij. Et esse sententiam probabilem, affirmant Suar. Becanus, Fagundez, Luysius *centuria 1. dub. 76.* necnon Dicastillo *tract. 4. disp. 10. dub. 10. n. 206. & seq.* vbi rationi contrariæ sententiæ planè facit satis.

QVÆSTIO XXVI.

An liceat Laïcis communicare sub vtraque specie?

AFfirmant hæretici nostri temporis, non solùm eis esse licitum, verùm & teneri, nec aliud Ecclesiam potuisse eis interdicere.

Sed certissimè de fide respondeo: nec teneri, neque esse eis licitum. Sic habetur in Trident. *sess. 21. c. 1. 2. & 3. & can. 1. 2. 3.* Et in Concilio Constantiensi *sess. 12.* vbi Sacerdos sub excommunicatione prohibetur ministrare Laïcis vtramque speciem. Et sic tenent omnes Catholici. Legantur Vasq. *disp. 206. c. 1.* Cornejo *in 3. part. q. 80. disp. vnica, dub. 2.* & alij cum Dicastillo *disp. 10. cit. dub. 9.* vbi iustissimas causas refert, ob quas Ecclesia prohibuit laïcis vsum Calicis. Lege etiam Dianam *part. 8. tract. 1. res. 24.*

QVÆSTIO XXVII.

An Sacerdos, dum more Laïci communicat, possit licitè suscipere Eucharistiam sub vtraque specie?

REspondeo: non posse, sed peccare mortaliter, si sub vtraque specie Eucharistiam suscipiat. Sic Nauar. *in man. cap. 21. n. 54.* Henriquez *lib. 8. cap. 44. n. 3.* Fagund. *prac. 3. lib. 3. cap. 4. n. 5.* Et omnes ex Tridentino *sess. 22. post Canonem 4.*

QVÆSTIO XVII.

An Sacerdos recipiens vnam partem Hostiæ in peccato, recipiat gratiam Sacramenti, si antequam alteram partem Hostiæ manducet, per contritionem in gratia constituatur?

NEgant Henriquez *lib.8.cap.43.n.2.& 3.*Bonac. *disp.4.q.4.punct.2. n.4.* & Sot. *in 4.dist.11.q.2. art.1. arg.1.* (vnde malè citat illum Bonac. pro oppolita parte.) Torreblanca *lib.2. pract. cap.7. n.47.* dicens,contrariam sententiam esse parum tutam. Citatque pro se Caietanum, Suarium, Maiorem, Ægidium,& Paludanum. Sed omnes malè, *vt infrà.*

Sed probabiliùs respondeo: in eo casu recipere fructum, & gratiam Sacramenti, sine per sumptionem secundæ partis Hostiæ, siue per primam solam, aut simul cum secunda, si species nondum erant corruptæ. Ratio est, quia adhuc tunc Eucharistia habet vim conferendi gratiam ex opere operato: ergo cùm aliàs Sacerdos sit sufficienter dispositus, verè eam conferet. Sic Suar. *disp.63. sect.4.* per hæc verba: Secundò, quia si contingeret, peccatorem in initio manducationis non esse sufficienter contritum, & in progressu manducationis perficere contritionem suam,non priuaretur effectu Sacramenti, *&c.* Sic ille ibi, *& sect.7. vt infrà.* Ægid. *q.76.dub.1.n.28.& 48.* sic dicens: Sequitur tertiò, eum qui initio indispositus suscepit Sacramentum, si postea interim,dum adhuc ipsa susceptio aliquo modo durat,aut ea completa, dum species adhuc integræ sunt in stomacho, sufficienter disponatur ad gratiam, eum verè susceptorum effectum Sacramenti, *&c.* Sic ille. Qui etiam cum Suario citat pro hac parte Caiet. Palud. & Maiorem. Valentia *loc.cit.* Corneio *q.76. disp. vnica, dub.3. pag.493.* Lugo *disp.12.n.62.* & Medina, Salazar, & alij apud Henriquez *n.2. cit. lit. G*, Dicastillo etiam *tract.4. disp.8. dub.2. num.26.* Nuñus *in 3. part. q.79. art.1.* & Barthol. ab Angelis, & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XVIII.

An qui in peccato accepit Eucharistiam, si postea antequam species corrumpantur, confiteatur, vel conteratur, recipiat gratiam ex opere operato ab Eucharistia?

NEgant Henriquez, Bonacina, Sotus, & alij citati, necnon & Lugo *disp. 12. num.62.* Hurt. *disp.8. diff.3.* Vasq *disp.203.n.22.*

Sed æquè probabiliter respondeo: recipere ob rationem assignatam. Sic Suarez *disp.63.sect.7.vers. Denique contra hanc sententiam*, vbi probat, id concedi, non solùm non esse inconueniens: sed maximè dignum Christi benignitate, & efficacia in redimendo, & saluando hominem. Nam si ad hunc finem venit in hominem per hoc Sacramentum, vt illum sibi vniat, & in itinere veniens (vt sic dicam) non inuenit illum dispositum, antequam verò discedat, homo se conuertit,ac disponit, cur non operabitur in illo effectum, propter quem ad eum Sacramentaliter venit? Sic Suarez. Ægid. & alij DD. nuper *citati.*

QVÆSTIO XIX.

An si quis tempore communionis erat in peccato, aut post communionem peccauit, teneatur conteri, vel confiteri pro toto illo tempore, quo species incorruptæ manent in stomacho?

NEgant omnes Doctores *citati*, præsertim Vasq. *loc.cit.n.24.* & negat etiam ex parte Lugo *n.59.* dicens,hoc esse verum loquendo de illo,qui post communionem peccauit,nam hic non tenetur ad recuperandam statim gratiam; non verò loquendo de illo, qui tempore communionis erat in peccato,aut indignè hoc Sacramentum sumpsit,nam verisimilius est,idemmet peccatum indignæ susceptionis continuari toto tempore sequenti, quandiu species in stomacho incorruptæ manent,& ideo teneri tollere obicem peccati.

Sed æquè probabiliter respondeo: teneri illum conteri,vel confiteri,quandiu species incorruptæ manent, siue tempore communionis fuerit in peccato,siue statim post communionem peccauerit: quia toto tempore quo Christus in illo adest,ponit obicem Sacramento,& retinet Christum in vase immundo: ergo tenebitur pro toto illo tempore conteri, aut tollere obicem. Verum est, quod per accidens poterit ab hac obligatione eximi,propter probabilitatem contrariæ opinionis. Sic Suarez *disp.63.sect.7.* & ex parte Lugo *loc.cit.*

QVÆSTIO XX.

An vtilius, aut melius sit communicare in maiori specierum quantitate, aut sumere Hostiam magnam, quàm paruam?

NEgant communiter Doctores citati, præcipuè Henriquez *lib.8. cap.43. n.2. & 3.* Vasquez *disp.203. n.23.& 24.* Hurtado *disp.8.diff.2.* Luysius *centur.3.dub.29.* & ex parte Suarez *loc.cit.*

Sed probabiliùs respondeo: vtilius esse,non per se, sed per accidens, quia juxta nostram sententiam, quo plus durant species in stomacho, eo plus gratiæ poterit quis recipere; nam quo magis Christus in stomacho manet, plures actus habere possumus deuotionis, per quos disponamur ad recipiendum nouum effectum Sacramenti. Sic Lugo *loc. cit. n.65.* Ægidius *n.46.* & deberet Suarez, & alij omnes Doctores, qui docent, Eucharistiam causare gratiam toto tempore quo durant species panis in stomacho, vt aduertit Vasquez *loc.cit.num.26.*

QVÆSTIO XXI.

An etiam sit licitum dare, aut sumere plures formas consecratas ad communicandum?

AFfirmant aliqui, licitum esse, secluso scandalo. Negant verò alij absolutè,dicentes: hoc esse contra communem vsum Ecclesiæ, & consuetudinem habentem vim præcepti; propter quod (inquiunt) Inquisitores solent punire fœminas, quæ nulla causa subsistente, sumunt plures formas consecratas, necnon & Sacerdotes, qui illis plures tribuunt. Sic Henriquez *lib.8. cap.43. n.2. & lit. K*, Vasquez, Hurtado, & Luysius *loc.cit.*

Sed clariùs respondeo: non esse illicitum per se, secluso scandalo; esse tamen per accidens, propter periculum introducendi aliquam superstitionem, aut opinionem de virtute huius Sacramenti. Quod his verbis fatetur Vasquez *disp.203. num.26.* Curandum

tum nihilominus esset, nec maior quantitas specierum mulierculis ignotantibus daretur. Quia licèt tolerabilis esset vsus, propter opinionem Caietani, & aliorum: facilè tamen introduci poterat falsa opinio de virtute huius Sacramenti, vt eo maior existimaretur, quo plures essent species panis, aut quo maior quantitas illarum esset. Sic Vasquez pro mea responsione. Et quidem posse fieri absolutè, quando hoc venerabile Sacramentum in Pyxide portatur ad ægrotum ob deuotionem, ne Reliquiæ maneant in Pyxide; aut aliàs in casu quo fiat renouatio huius Sacramenti, constat ex praxi, & supponit Dicastillo ex aliis, quos citat, Authoribus, his verbis: Vnde si plures formulæ sint, & non possint commodè per modum vnius boli ingeri, non referr, quod successiuè dentur: id enim mortaliter in continenti sufficit, vt vna censeatur Communio in Laico, non minus ac in Sacerdote sumente alias formulas post suam maiorem. Sic ille *tract. 4. disp. 9. dub. 17. num. 382.*

QVÆSTIO XXII.

An recipiat gratiam Sacramenti, qui species detinet in ore, donec corrumpantur?

Affirmant Becanus *cap. 22. q. 6.* per hæc verba: Quæres, an illa gratia detur in principio manducationis, an in fine? Respondeo nihil certi definiri potest. Aliqui putant dari cùm Hostia ex ore ad stomachum transmissa est, & non citiùs. Probabilius est dari cùm Hostia sumpta est, etiamsi non sit transmissa, alioqui ægroti, qui Hostiam præ infirmitate non possunt transmittere, non acciperent gratiam, quod videtur absurdum. Ita ille.

Sed longè probabiliùs respondeo: non recipere gratiam Eucharistiæ, quia non mandacauit illam, aut Christum contentum sub speciebus. Sic communiter omnes Doctores, Sot. Suar. Ægid. & alij, quos citat, & sequitur Bonac. *disp. 4. q. 4. punct. 2. n. 3.* Cornejo *q. 79. disp. vnica, dub. 2.* Dicastillo etiam, vt vidimus *suprà quæst. 13.*

QVÆSTIO XXIII.

An recipiat gratiam Sacerdos, qui deglutita tantùm parte Hostiæ, statim moritur?

Negant aliqui apud Petrum Cornejo *loc. cit. dub. 3. pag. 492.* quia non manducauit plenè. Existimant enim Sacerdotem minimè recipere fructum Eucharistiæ, quousque sumat aliam partem Hostiæ; cùm tunc solùm finiatur tota manducatio.

Sed certissimè respondeo: recipere in eo casu gratiam, quia in sumptione primæ partis Hostiæ verè manducatur totus Christus: ergo. Sic Cornejo, & Bonacina *loc. cit.* Henriq. *lib. 8. c. 5. n. 1.* Fagund. *prac. 3. lib. 4. c. 1. n. 10.* & omnes communiter.

QVÆSTIO XXIV.

An recipiat gratiam qui postquam Eucharistiam deglutiuit, statim eam euomit?

Respondeo: recipere, quia Eucharistia producit suum effectum in eo instanti, in quo deglutita est: ergo. Sic Henriq. Bonac. Fagund. *loc. cit.* & communis, vt supponit Dicastillo *tr. 4. disp. 8. dub. 2. n. 19. & 20.* Quia gratia collata fuit in ipsa receptione. Nec est cur dicamus dari dependenter ab effectu sequenti retentionis, aut euomitionis. Sic ille.

QVÆSTIO XXV.

An vtraque species Eucharistiæ conferat maiorem gratiam quàm singulæ seorsim?

Negant Ricard. Gabr. Caiet. Sot. Ruardus, Roffensis. Petrus Soto, Castro, Canisius, Claud. Bellarm. & Alanus, quos omnes citat, & sequitur Suar. *disp. 63. sect. 6. §. nihilominus.* Fagund. *prac. 3. lib. 4. cap. 4. n. 4.* Ægid. *q. 79. art. 1. n. 34.* Becanus *de Euchar. cap. 22. q. 7. n. 4.* Henriq. *lib. 8. c. 44. num. 5.* & alij apud ipsum. Diana *3. part. tract. 6. resol. 97.* Quamuis *part. 5. tract. 6. resol. 29.* in contrarium inclinet. Sylnius *q. 80. art. 12. q. 2.* Fillinc. *tract. 4. n. 172.* & Machado *loc. cit. doc. 8. n. 4. pag. 575.* Villalobos *tract. 7. diff. 31. n. 2.* Ratio eorum est, quia aliàs laici, qui vnicam tantùm speciem accipiunt, verè defraudarentur aliqua gratia, qua priuari iniquum videtur: ergo.

Sed probabiliùs respondeo: maiorem gratiam conferre, quia vtraque species simul significant plenitudinem conuiuij spiritualis, & satietatem perfectam animæ, quam singulæ species seorsim non significant: ergo ex parte rei significatæ aliquid respondet diuersum vtrique speciei simul, quod non correspondet singulis seorsim. Patet consequentia, quia Sacramenta causant quod significant. Sic sensit Clem. VI. Qui in Bulla ad Regem Galliæ (non Angliæ, vt ait Hurtado) *anno 1541.* concessit ei communionem sub vtraque specie, addens Pontifex, hoc concedere illi *ad maiorem gratiæ augmentum.* Sic etiam Alens. Gaspar Cassalius, Arboreus, Ricardus, quos citat, & sequitur Vasquez *disp. 215. c. 2.* Hurtado *disp. 21. diff. 6.* Cornejo *q. 80. art. 12. dub. 1.* Lugo *disp. 12. sect. 3. n. 68.* & alij. Et esse sententiam probabilem, affirmant Suar. Becanus, Fagundez, Luysius *centuria 1. dub. 76.* necnon Dicastillo *tract. 4. disp. 10. dub. 10. n. 206. & seq.* vbi rationi contrariæ sententiæ planè facit satis.

QVÆSTIO XXVI.

An liceat Laicis communicare sub vtraque specie?

Affirmant hæretici nostri temporis, non solùm eis esse licitum, verùm & teneri, nec aliud Ecclesiam potuisse eis interdicere.

Sed certissimè de fide respondeo: nec teneri, neque esse eis licitum. Sic habetur in Trident. *sess. 21. c. 1. 2. & 3. & can. 1. 2. 3.* Et in Concilio Constantiensi *sess. 13.* vbi Sacerdos sub excommunicatione prohibetur ministrare Laicis vtramque speciem. Et sic tenent omnes Catholici. Legantur Vasq. *disp. 206. c. 1.* Cornejo *in 3. part. q. 80. disp. vnica, dub. 1.* & alij cum Dicastillo *disp. 10. cit. dub. 9.* vbi iustissimas causas refert, ob quas Ecclesia prohibuit laicis vsum Calicis. Lege etiam Dianam *part. 8. tract. 1. res. 24.*

QVÆSTIO XXVII.

An Sacerdos dum more Laïci communicat, possit licitè suscipere Eucharistiam sub vtraque specie?

Respondeo: non posse, sed peccare mortaliter, si sub vtraque specie Eucharistiam suscipiat. Sic Nauar. *in man. cap. 21. n. 54.* Henriquez *lib. 8. cap. 44. n. 3.* Fagund. *prac. 3. lib. 3. cap. 4. n. 5.* Et omnes ex Tridentino *sess. 22. post Canonem 4.*

QVÆSTIO XXVIII.

An liceat Papa, ex justa causa, concedere alicui Regno, Nationi, seu Persona, communionem sub vtraque specie?

REspondeo: licere; imò & de facto id concessit Paulus III. Nationi Buhemorum. Et Clemens VI. Regi Galliæ, vt docent Suarez *disp.* 71. *sect.* 3. Henriques *lib.* 8. *cap.* 44. *n.* 7. Fagundez *loc. cit. n.* 29. & omnes.

QVÆSTIO XXIX.

An sit improbanda consuetudo, qua in aliquo casu obtinuit, vt aliquibus personis detur vtraque species?

REspondeo: Non esse improbandam, sed potiùs ferendam, si talia consuetudo scita sit, & tacitè saltem approbata à Sede Apostolica. Sic Romæ consuetudo est, vt Diaconus, & Subdiaconus, qui ministrant Summo Pontifici in Missa solemni, sub vtraque specie communicent, vt aiunt Suarez, & Filliucius (non alij Cardinales, qui eidem Missæ solemni intersunt, vt falsò affirmant Henriquez *lib.* 8. *cap.* 4. *n.* 7. Petrus Ledesma *de Eucharistia c.* 16. & Fagundez *prac.* 3. *lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 10. & 22.) Deinde Imperator, dum coronatur, sumit vtramque speciem, vt affirmant Henriquez *loc. cit.* & Turrianus, & alij apud ipsum. Et Rex Galliæ bis communicat sub vtraque specie, videlicet dum vngitur, & in articulo mortis. Et denique similem consuetudinem communicandi sub vtraque specie obseruari Parisiis apud Monasteria Cluniacense, & Diunysianum, dicunt Claudius *reper.* 10. *c.* 20. Henriq. & Fagundez *loc. cit.* & Suarez *disp.* 17. *sect.* 3. Diana etiam *part.* 8. *tract.* 1. *resol.* 25.

QVÆSTIO XXX.

An in aliquo casu licitum sit Laïcis bibere calicem absque speciali dispensatione?

NEgat Sotus *in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 6. cum aliis, adeò vt dicant, quod si contingat mori Sacerdotem post consecratum calicem, & nullus adsit Sacerdos, qui possit sanguinem bibere, non liceat Laïco eam speciem sumere, etiamsi illa credatur corrumpenda, & in acetum mutanda. Et rursus, quod si contingat, sanguinem Domini in terram cadere, & non sit Sacerdos, qui illum velit lambere, non possit Laïcus illum lambere, sed solùm ei permitti, vt caueat diligenter, ne conculcetur, donec exsiccetur, & postea radatur, vt comburatur.

Sed longè probabiliùs respondeo: licitum esse in prædictis casibus sanguinem Domini à Laïcis ebibi, sicut & in casu quo calix consecratus venturus esset in manus infidelium, si deficiant Sacerdotes, qui id velint facere. Quia præceptum Ecclesiasticum, quo prohibitum est Laïcis non communicare sub vtraque specie, est introductum ob maiorem reuerentiam huius Sacramenti: ergo non debet obligare cum periculo maioris irreuerentiæ. Sic Suarez *disp.* 71. *sect.* 3. Fagund. *loc. cit. n.* 20. & Filliuc. *loc. cit.* P. de Ledesma *de Euchar. c.* 25. Vasq. *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 216. *cap.* 4. *n.* 47. & Diana 5. *part. tract.* 3. *resol.* 34.

QVÆSTIO XXXI.

An infirmo qui panem deglutire non potest, sed tantum vinum, liceat sumere sanguinem absque panis specie?

NEgant Suarez, & Fagund. *loc. cit.* Granad. *tr.* 11. *disp.* 2. *n.* 16. Pitigianus *in* 4. *sent. tom.* 1. *disp.* 8. *q.* 3. *art.* 6. Mercerus *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 12. *proposit.* 2. Syluius *in* 2. *p. q.* 80. *art.* 12. *quæst.* 4. & alij, quos sequitur Dicastillo *tract.* 4. *de Euchar. disp.* 10. *dub.* 11. Quia casus (inquit) vix potest contingere, ita vt cum aqua, aut vino modicam particulam non possit infirmus traiicere Hostiæ: ergo.

Sed probabiliter respondeo: licere, si detur casus, & absit periculum irreuerentiæ. Quia jus diuinum communicandi in articulo mortis, præferendum est Ecclesiastico prohibenti communionem sub specie vini. In Græcia namque olim infirmo non potenti Hostiam deglutire, infundebatur sola vini species, vt testatur Henriq. *lib.* 8. *c.* 44. *n.* 2. *in marg. lit. G. & n.* 7. ex Concilio Toletano II. *c.* 11. & Carthagin. IV. *c.* 76. & Fagundez *loc. cit.* Sic Ochagania *tract.* 2. *de Euch. q.* 18. *n.* 9. & Nuñus *in* 3. *part. tom.* 1. *q.* 80. *art.* 12. *concl.* 5. licèt hic in casu contingenti adhibendum esse consensum Episcopi potet. Legatur Diana *loc. cit.*

QVÆSTIO XXXII.

An Christus Dominus in nocte cæna Eucharistiam sumpserit, & dederit discipulis suis?

REspondeo affirmatiuè. Sic S. Thom. *q.* 81. *art.* 1. ex D. Hieronymo sic dicente: Dominus Iesus CHRISTVS ipse conuiua, & conuiuium, ipse comedens, & qui comeditur. Suarez *disp.* 75. *sect.* 2. Vasq. *ad art.* 1. *q.* 81. dicens, in hoc omnes Catholicos, quos ipse legit, conuenire. Vnde non benè Villalobos *tr.* 7. *diff.* 44. *n.* 2. ait id non esse. Certum enim, & certissimum, cùm id & non obscurè colligatur ex verbis Christi Domini. Lucæ 22. *Desiderio desideraui hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar.* Et docent omnes Theologi. Legatur Granados *contr.* 6. *tom.* 10. *disp.* 12. *n.* 1. & Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 9. *dub.* 19. *per totum.* Qui etiam probat *ex illo Lucæ* 22. *cit. Non bibam amodò de hoc genimine vitis.* Quibus verbis supponit Christus Dominus se Calicem illum sumpsisse.

QVÆSTIO XXXIII.

An Christus Dominus etiam Iudæ proditori suum dederit corpus?

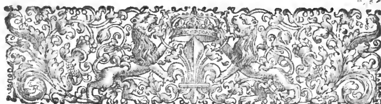
NEgant S. Clemens *lib.* 5. *constit. c.* 13. Turrianus, Vualterus, D. Hilarius, Rupertus, Theophilactus, & Innoc. quos refert Granad. *tract.* 10. *disp.* 12. *n.* 2.

Sed certissimè respondeo, dedisse. Sic S. Th. Carthusianus, Maldonatus, Valentia, Suar. Vasq. & Henriq. quos citat, & sequitur Granados *loc. cit. n.* 2. & est communis, vt latè, & benè docet Dicastillo *loc. cit. dub.* 10. vbi respondet contrariis.

QVÆSTIO XXXIV.

An etiam B. Virgo sumpserit in ea nocte Eucharistiam?

REspondeo: longè probabiliùs esse, eam sumpsisse. Nam probabilius est B. Virginem simul cum aliis fœminis intra eandem domum in loco separato fuisse, & ad eam delatam fuisse Eucharistiam per manus Beati Petri, aut alterius Apostoli. Sic Barradas *tom.* 4. *lib.* 1. *c.* 17. Vualterus, Didacus de Vega, & Viguerius, quos citat, & sequitur Granad. *disp.* 12. *n.* 3.

TRACTATVS OCTAVVS
DE SACRIFICIO MISSÆ.

DISPVTATIO PRIMA.

De partibus essentialibus Sacrificij Missæ.

QVÆSTIO PRIMA.

An nomen Missa, *sit Latinum?*

EGANT Couartuuias (apud Suarez) *lib.4. var. cap.22.* Albericus *verb. Missa*, & alij, docentes esse nomen Græcum, significans interpellationem.

Negant & alij affirmantes, esse nomen Hebræum, idem ac *Missah*, seu *Mizach*, quod significat oblationem spontaneam. Ita Concil. Senonense *decret.15. de Euchar.* Baron.1. *annal. ad annum Christi 34.num.51.* Nauar. *in man.c.25.n.111.* Tolet. *lib.2.cap.4.n.6.* Cassalius, Petrus Butingerus, Hector Pintus, Cano, Pagninus, & Henriquez *lib.8. cap.1.n.1.& lib.9.c.10.n.2.* quos omnes refert, & sequitur nouissimè Philibertus Marchinus *tract.3. de Sacrificio Missæ, cap.4. n.3. pag.295.*

Sed ego probabilius respondeo: Esse nomen Latinum, deriuatum à verbo mittere, vel dimittere, & significare *missionem*. Sic S. Isidorus *lib.6. etymolog. cap.19.* Rupert. 2. *de diuinis offic. cap.24.* Bonauent. *in exposit. Missæ*, Bellarmin. *lib.2. de Missa, cap.1.* Suarez *de Sacram. disp.74.sect.3.* Vasq.*tom.3. in 3. part. disp.221. n.8.* Scortia *lib.1.cap.1.de Missa*, Fagundez *prac.1. lib.3. cap.2.n.13.* quos omnes refert pro hac sententia Philbertus *loco citato*, quibus ego addo Doctorem Ludouicum Montesinos *in manuscriptis, tract. de Sacrif. Missæ, disp.2.quæst.1.* Ioan. de Lugo *de Eucharistia disp.19. sect.2. n.17.* Azorium 1. *parte, lib.10. cap.18. initio.* Patrem Marcum de los Huertos *tractatu de Sacrificio Missæ, quæst.2. folio mihi 12.* Filliucium *tractatu 5. cap.1. num.14.* Bartholomæum Gauantum *comment. in Rubr. Missalis, in principio partis 1.lit. D. pag. mihi 3.* & alios apud ipsos. Necnon nouissimè Dicastillo *tract.5. de Sacrificio Missæ, disp.1. dub.4. n.65.*

QVÆSTIO II.

Cur hoc Sacrificium, Missa, seu Missio appellatur?

RESpondent aliqui, quod sic appelletur, quia per Sacerdotem populus mittit ad Deum sua desideria, & Hostiam salutiferam, & ideo in fine dicitur: *Ite Missa est* (scilicet) oblatio ad Deum. Ita Hugo Victorin. 2. *de Sacram. part.8.cap. vlt.* Magister *in 4. dist.13.* D.Thom.3. *part.q.83.art.4.ad 9.* & D.Bonauent. *opusc. de Missa, & in 4 dist.3. dub.3.*

Alij dicunt, quia in hoc sacrificio Christus, qui est Hostia, quam offerimus, mittitur nobis à Patre, vt offeramus illum. Sic D. Thomas, & Hugo *locis citatis*, quos sequuntur alij Recentiores.

Alij tandem dicunt, quod dicatur Missa, seu missio, à dimittendis fidelibus auditoribus, dicente Sacerdote, aut Diacono: *Ite missa est*, ac si diceret, ite quò vultis, jam enim tempus dimissionis est: vel ite, quia jam Hostia ad Patrem missa fuit. Sic Alcuinus *lib. penult. de diuinis officiis*, Bellarminus, Filliucius, Suarez, Vasquez, Montesinos, Lugo *locis citatis*, Azor. *lib.10. cap.18. quæst.1.* & Gauant. *loc. cit.* Bonacina *disp.4. quæst. vltima de Missæ Sacrificio, punct.1. n.1.* Omnes certè probabiliter.

QVÆSTIO III.

An Christus in vltima cœna, quando instituit Sacramentum Eucharistiæ, etiam instituerit Missæ Sacrificium, illudque Patri obtulerit?

NEgant Hæretici nostri temporis. Et etiam negare intentauit quidam Episcopus Bisuntinus, dum Tridentino interesset Concilio, vt refert Cano 12. *de locis, cap 13.*

Sed certissimè respondeo: de fide esse, Christum in vltima cœna proprium corpus, & sanguinem sub speciebus panis, & vini in sacrificium Patri obtulisse, & hac oblatione Missæ Sacrificium, quantum ad substantiam (licèt non quantum ad Canonem, aut alias ceremonias) instituisse. Sic definitur in Trident.

QVÆSTIO XXVIII.

An liceat Papa, ex justa causa, concedere alicui Regno, Nationi, seu Personæ, communionem sub vtraque specie?

RESpondeo: licere; imò & de facto id concessit Paulus III. Nationi Bohemorum. Et Clemens VI. Regi Galliæ, vt docent Suarez *disp.*71. *sect.*3. Henriquez *lib.*8. *cap.*44. *n.*7. Fagundez *loc.cit.n.*19. & omnes.

QVÆSTIO XXIX.

An sit improbanda consuetudo, qua in aliquo casu obtinuit, vt aliquibus personis detur vtraque species?

RESpondeo: Non esse improbandam, sed potiùs ferendam, si talis consuetudo scita sit, & tacitè saltem approbata à Sede Apostolica. Sic Romæ consuetudo est, vt Diaconus, & Subdiaconus, qui ministrant Summo Pontifici in Missa solemni, sub vtraque specie communicent, vt aiunt Suarez, & Filliucius (non alij Cardinales, qui eidem Missæ solemni intersunt, vt falsò affirmant Henriquez *lib.*8. *cap.*4. *n.*7. Petrus Ledesma *de Eucharistia c.*16. & Fagundez *prac.*3. *lib.*3. *cap.*4. *n.*10. *&* 22.) Deinde Imperator, dum coronatur, sumit vtramque speciem, vt affirmant Henriquez *loc. cit.* & Turrianus, & alij apud ipsum. Et Rex Galliæ bis communicat sub vtraque specie, videlicet dum vngitur, & in articulo mortis. Et denique similem consuetudinem communicandi sub vtraque specie obseruari Parisiis apud Monasteria Cluniacense, & Dionysianom, dicunt Claudius *repet.* 10. *c.*20. Henriq. & Fagundez *loc. cit.* & Suarez *disp.*17. *sect.*3. Diana etiam *part.*8. *tract.*1. *resol.*25.

QVÆSTIO XXX.

An in aliquo casu licitum sit Laïcis bibere calicem absque speciali dispensatione?

NEgat Sotus *in* 4. *dist.*13. *q.*2. *art.*6. cum aliis, adeò vt dicant, quod si contingat mori Sacerdotem post consecratum calicem, & nullus adsit Sacerdos, qui possit sanguinem bibere, non liceat Laico eam speciem sumere, etiamsi illa credatur corrumpenda, & in acetum mutanda. Et rursus, quod si contingat, sanguinem Domini in terram cadere, & non sit Sacerdos, qui illum velit lambere, non possit Laïcus illum lambere, sed solùm ei permitti, vt caueat diligenter, ne conculcetur, donec exsiccetur, & postea radatur, vt comburatur.

Sed longè probabiliùs respondeo: licitum esse in prædictis casibus sanguinem Domini à Laïcis ebibi, sicut & in casu quo calix consecratus venturus esset in manus infidelium, si deficiant Sacerdotes, qui id velint facere. Quia præceptum Ecclesiasticum, quo prohibitum est Laïcis non communicare sub vtraque specie, est introductum ob maiorem reuerentiam huius Sacramenti: ergo non debet obligare cum periculo maioris irreuerentiæ. Sic Suarez *disp.*71. *sect.*3. Fagund. *loc.cit.n.*10. & Filliuc. *loc.cit.* P. de Ledesma *de Euchar. c.*25. Vasq. *in* 3. *part. tom.*3. *disp.*216. *cap.*4. *n.*47. & Diana 5. *part. tract.*3. *resol.*34.

QVÆSTIO XXXI.

An infirmo qui panem deglutire non potest, sed tantum vinum, liceat sumere sanguinem absque panis specie?

NEgant Suarez, & Fagund. *loc. cit.* Granad. *tr.*11. *disp.*2. *n.*16. Pitigianus *in* 4. *sent. tom.*2. *disp.*8. *q.*3. *art.*6. Mercerus in 3. *p. q.*80. *art.*12. *proposit.*2. Syluius *in* 2. *p. q.*80. *art.*12. *quæst.*4. & alij, quos sequitur Dicastillo *tract.*4. *de Euchar. disp.*10. *dub.*11. Quia casus (inquit) vix potest contingere, ita vt cum aqua, aut vino modicam particulam non possit infirmus traiicere Hostiæ: ergo.

Sed probabiliter respondeo: licere, si detur casus, & absit periculum irreuerentiæ. Quia jus diuinum communicandi in articulo mortis, præferendum est Ecclesiastico prohibenti communionem sub specie vini. In Græcia namque olim infirmo non potenti Hostiam deglutire, infundebatur sola vini species, vt testatur Henriq. *lib.*8. *c.*44. *n.*2. *in marg. lit. G. & n.*7. ex Concilio Toletano II. *c.*11. & Carthagin. IV. *c.*76. & Fagundez *loc. cit.* Sic Ochagauia *tract.*2. *de Euch. q.*18. *n.*9. & Nuñus *in* 3. *part. tom.*1. *q.*80. *art.*12. *concl.*3. licèt hic in casu contingenti adhibendum esse consensum Episcopi putet. Legatur Diana *loc. cit.*

QVÆSTIO XXXII.

An Christus Dominus in nocte cœna Eucharistiam sumpserit, & dederit discipulis suis?

REspondeo affirmatiuè. Sic S. Thom. *q.*81. *art.*1. ex D. Hieronymo sic dicente: Dominus IESVS-CHRISTVS ipse conuiua, & conuiuium, ipse comedens, & qui comeditur. Suarez *disp.*75. *sect.*2. Vasq. *ad art.*1. *q.*82. dicens, in hoc omnes Catholicos, quos ipse legit, conuenire. Vnde non benè Villalobos *tr.*7. *diff.*44. *n.*1. ait id non esse. Certum enim, & certissimum, cùm id & non obscurè colligatur ex verbis Christi Domini. Lucæ 22. *Desiderio desideraui hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar.* Et docent omnes Theologi. Legatur Granados *contr.*6. *tom.*10. *disp.*12. *n.*1. & Dicastillo *tract.*4. *disp.*9. *dub.*19. *per totum.* Qui etiam probat ex illo Lucæ 22. *cit. Non bibam amodò de hoc genimine vitis.* Quibus verbis supponit Christus Dominus se Calicem illum sumpsisse.

QVÆSTIO XXXIII.

An Christus Dominus etiam Iudæ proditori suum dederit corpus?

NEgant S. Clemens *lib.*5. *constit. c.*13. Turrianus, Vualterus, D. Hilarius, Rupertus, Theophilactus, & Innoc. quos refert Granad. *tract.*10. *disp.*12. *n.*2.

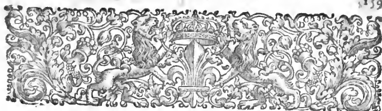
Sed certissimè respondeo, dedisse. Sic S. Th. Carthusianus, Maldonatus, Valentia, Suar. Vasq. & Henriq. quos citat, & sequitur Granados *loc. cit. n.*2. & est communis, vt latè, & benè docet Dicastillo *loc. cit. dub.*10. vbi respondet contrariis.

QVÆSTIO XXXIV.

An etiam B. Virgo sumpserit in ea nocte Eucharistiam?

REspondeo: longè probabiliùs esse, eam sumpsisse. Nam probabilius est B. Virginem simul cum aliis fœminis intra eandem domum in loco separato fuisse, & ad eam delatam fuisse Eucharistiam per manus Beati Petri, aut alterius Apostoli. Sic Barradas *tom.*4. *lib.*1. *c.*17. Vualterus, Didacus de Vega, & Viguerius, quos citat, & sequitur Granad. *disp.*12. *n.*3.

TRACTA

TRACTATVS OCTAVVS
DE SACRIFICIO MISSÆ.

DISPVTATIO PRIMA.

De partibus essentialibus Sacrificij Missæ.

QVÆSTIO PRIMA.

An nomen Missa, *sit Latinum?*

EOANT Couarruuias (apud Suarez) *lib.4. var. cap.22.* Albeticus *verb. Missa*, & alij, docentes esse nomen Græcum, significans interpellationem.

Negant & alij affirmantes, esse nomen Hebræum, idem ac *Missach*, seu *Mizach*, quod significat oblationem spontaneam. Ita Concil. Senonense *decret.15. de Euchar.* Baron.1. *annal. ad annum Christi 34.num.51.* Nauar. *in man.c.25.n.111.* Tolet. *lib.2.cap.4.n.6.* Cassalius, Petrus Butingerus, Hector Pintus, Cano, Pagninus, & Henriquez *lib.8. cap.1.n.1.& lib.9.c.10.n.2.* quos omnes refert, & sequitur nouissimè Philibertus Marchinus *tract.3. de Sacrificio Missæ, cap.4. n.3. pag.295.*

Sed ego probabilius respondeo: Esse nomen Latinum, deriuatum à verbo mittere, vel dimittere, & significare *missionem*. Sic S. Isidoros *lib.6. etymolog. cap.19.* Rupert. 2. *de diuinis offic. cap.24.* Bonauent. *in exposit. Missæ*, Bellarmin. *lib.1. de Missa, cap.1.* Suarez *de Sacram. disp.74.sect.3.* Vasq.*tom.3. in 3. part. disp.221. n.8.* Scortia *lib.1.cap.1.de Missa*, Fagundez *prac.1. lib.3. cap.2.n.13.* quos omnes refert pro hac sententia Phibertus *loco citato*, qoibus ego addo Doctorem Ludouicum Montesinos *in manuscriptis, tract. de Sacrif. Missæ, disp.2.quæst.1.* Ioan. de Lugo *de Eucharistia disp.19. sect.2. n.17.* Azorium 1. *parte, lib.10. cap.18. initio.* Patrem Marcum de los Huertos *tractatu de Sacrificio Missæ, quæst.2. folio mihi 12.* Filliucium *tractatu 5. cap.1. num.14.* Bartholomæum Gauantum *comment. in Rubr. Missalis, in principio partis 1.lit. D. pag. mihi 3.* & alios apud ipsos. Necnon nouissimè Dicastillo *tract.5. de Sacrificio Missæ, disp.1. dub.4. n.65.*

QVÆSTIO II.

Cur hoc Sacrificium, Missa, seu Missio appellatur?

RESpondent aliqui, quod sic appelletur, quia per Sacerdotem populus mittit ad Deum sua desideria, & Hostiam saluriferam, & ideo in fine dicitur: *Ite Missa est* (scilicet) oblatio ad Deum. Ita Hugo Victorin. 2. *de Sacram. part.8.cap. vlt.* Magister *in 4. dist.13.* D.Thom.3. *part. q.83.art.4.ad 9.* & D.Bonauent. *opusc. de Missa, & in 4.dist.3. dub.3.*

Alij dicunt, quia in hoc sacrificio Christus, qui est Hostia, quam offerimus, mittitur nobis à Patre, vt offeramus illum. Sic D. Thomas, & Hugo *locis citatis*, quos sequuntur alij Recentiores.

Alij tandem dicunt, quod dicatur Missa, seu missio, à dimittendis fidelibus auditoribus, dicente Sacerdore, aut Diacono: *Ite missa est*, ac si diceret, ite quò vultis, jam enim tempus dimissionis est: vel ite, quia jam Hostia ad Patrem missa fuit. Sic Alcuinus *lib. penult. de diuinis officiis*, Bellarminus, Filliucius, Suarez, Vasquez, Montesinos, Lugo *locis citatis*, Azor. *lib.10. cap.18. quæst.1.* & Gauant. *loc. cit.* Bonacina *disp.4. quæst. vltima de Missa Sacrificio, punct.1. n.1.* Omnes certè probabiliter.

QVÆSTIO III.

An Christus in vltima cœna, quando instituit Sacramentum Eucharistiæ, etiam instituerit Missæ Sacrificium, illudque Patri obtulerit?

NEgant Hæretici nostri temporis. Et etiam negare intentauit quidam Episcopus Bisuntinus, dum Tridentino interesset Concilio, vt refert Cano 12. *de locis, cap.13.*

Sed certissimè respondeo: de fide esse, Christum in vltima cœna proprium corpus, & sanguinem sub speciebus panis, & vini in sacrificium Patri obtulisse, & hac oblatione Missæ Sacrificium, quantum ad substantiam (licèt non quantum ad Canonem, aut alias ceremonias) instituisse. Sic definitur in Trident.

seß.22. cap.1. & 2. & can.1. & 2. & docent omnes Patres, & Doctores. Legantur Suarez, Vasq. Azorius, & Cano *loc.cit.* & præcipuè Philibertus *tract.3.part. 1. à cap.7.* vbi latissimè & benè hanc veritatem contra Hæreticos demonstrat.

QVÆSTIO IV.

An in Missa, prout à Catholicis dicitur, verum & proprium Sacrificium à Christo institutum offeratur?

NEgant pertinaciter Lutherani, & alij nostri temporis Hæretici.

Sed de fide respondeo: verum, & proprium Sacrificium à Christo institutum offerri. Sic enim expressè definiunt multa Concilia, & præcipuè Tridentinum *loc. cit. seß.22. cap.1.* & doctè, ac eruditè hanc veritatem contra Hæreticos comprobant Bellarm. *lib.1. de Missa*, Philibertus *loc. cit.* & alij Catholici Controuersistæ.

QVÆSTIO V.

An in Ecclesia de facto sit aliud Sacrificium, præter Eucharisticum?

AFfirmauit quidam apud Ioannem de Lugo *de Eucharistia disp.19. n.34. pag.515.* id probans ex Canone 3. & 4. Apostolorum, in quibus permittitur oblatio sola thymiamatis, olei, spicarum, & similium in altari.

Sed certissimè respondeo: non esse aliud Sacrificium de facto, præter Eucharisticum, quia istud est infiniti valoris, ratione rei oblatæ, & principalis offerentis, imò & ratione oblationis, prout est à principali offerente: ergo non fuit, nec est necessarium, aut conueniens institui aliud. Sic communiter omnes Doctores. Suarez *disp.74. sect.4.* Vasq. *disp.221. c.6.* & Lugo *loc.cit.* qui benè aduertit *in Canone cit.* non esse sermonem de proprio Sacrificio, sed de simplici oblatione, qualis fieri potest B. Virgini, aut aliis Sanctis, quibus tamen Sacrificium offerri nequit.

QVÆSTIO VI.

An Ecclesia habeat potestatem instituendi modò nouum Sacrificium, præter Eucharisticum à Christo institutum?

PArtem affirmatiuam esse valde probabilem, satis innuit Suar. *3.part.q.83. art.1. disp.74. sect.4. verb. Huic addo.* Cùm solùm dicat esse probabile, non habere Ecclesiam potestatem ad instituendum nouum Sacrificium.

Sed certissimè respondeo: non habere modò talem potestatem. Quia instituendo Christus Dominus admirabile Eucharistiæ Sacrificium, impediuit, aut abstulit ab Ecclesia potestatem instituendi nouum. Sic optimè meus Magister Montesinos *in manuscriptis disp.2. de Sacrif. q.6.* Lugo *disp.17. n.35. pag.626.* & alij.

QVÆSTIO VII.

An si Christus non instituisset Sacrificium, potuisset saltem ab Ecclesia institui?

NEgatiuam partem esse probabilem indicat Suar. *loco citato.*

Sed certissimè respondeo: potuisse, quia quælibet respublica potest iure naturæ instituere aliquod Sacrificium ad colendum Deum, nisi ab ipso Deo prohibeatur. Sic DD. *citati*, & communis.

QVÆSTIO VIII.

An etiam posset tunc Ecclesia instituere ipsummet Sacrificium, quod Christus instituit?

REspondeo: Posse, si Christus instituisset Sacramentum Eucharistiæ in ratione Sacramenti, & non in ratione sacrificij. Quia tunc posset Ecclesia illud idem Sacramentum à Christo in ratione Sacramenti institutum, de nouo instituere in ratione sacrificij, instituendo videlicet, vt esset in cultum Dei, & ad significandum internum animi sacrificium, & quod Deus esset author vitæ, & mortis. Sic Lugo, & Montesinos *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO IX.

Quanam sint actiones, de quibus dubitari potest in quanam earum consistat essentia Sacrificij Missæ?

REspondeo: quod Sex. Prima est, Oblatio panis & vini, quæ fit ante consecrationem, illis verbis: *Suscipe Sancte Pater hanc immaculatam Hostiam:* & rursus, *Offerimus tibi Domine Calicem*, &c. Secunda est ipsa Consecratio sub vtraque specie. Tertia est Oblatio, quæ statim post consecrationem fit, his verbis: *Offerimus præclaræ Maiestati tuæ, de tuis donis, ac datis Hostiam puram*, &c. Quarta est, Fractio Hostiæ consecratæ, & immissio cuiusdam particulæ in Calicem. Quinta est, Sumptio vtriusque speciei, quæ fit à Sacerdote. Sexta deinque est, Distributio Sacramenti, aut sacrificij, quantum ad rem oblatam inter fideles adstantes: dubitatio ergo esse potest, in quanam prædictarum actionum consistat ratio huius sacrificij? Cui dubio, vt sigillatim satisfaciam, sit

QVÆSTIO X.

An ratio, & essentia huius Sacrificij sita sit in aliqua actione determinata ex numeratis quæstione præcedenti.

NEgat Nunus *3. parte, quæstione 83. art.1. conclusione 3.* quia existimat, quod in qualibet actione ex quinque suprà relatis, quæ fiunt post consecrationem (verbi gratia, in consecratione, aut fractione, aut sumptione) vagè, & diuisiuè sumptis, saluatur tota ratio, & essentia huius Sacrificij.

Sed certissimè respondeo: essentiam huius sacrificij necessariò sitam esse in aliqua actione determinata; quia Christus Dominus in vltima cœna obtulit sacrificium aliqua actione determinata: ergo & nos. Sic optimè Magister Montesinos *in manuscriptis disp.3. quæst.1.* Marcus de los Huertos *q.4. de Sacrificio Missæ, fol.47.* & communis, vt ex dicendis constabit.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XI.

An ratio huius Sacrificij sita sit in oblatione, quæ fit ante consecrationem?

AFfirmant Scot. *in 4. dist. 13. q. 2. §. Ad quæstionem, verb. Si obiicias.* Licèt etiam indicet, sufficienter etiam constitui in oblatione, quæ fit post consecrationem. Fauet aliquo modo huic sententiæ Bellarminus *lib. 1. de Missa, capite vltimo.* Quatenus docet, hanc oblationem pertinere ad integritatem huius sacrificij, non tanquam pars, sed tanquam præparatio.

Sed certissimè respondeo: Nullo modo esse sitam in tali oblatione rationem Sacrificij Missæ. Quia sacrificium non tam in verbis, quàm in actione consistit. Erit ergo, ad summum, prædicta oblatio moralis quædam dispositio ex ordinatione Ecclesiæ, ad ipsum Sacrificium. Sic Suarez *disp. 75. sect. 3.* Vasquez *disp. 222. cap. 8.* Lugo & Montesinos *loc. cit.* Hurtado *de Sacrif. Missa disp. 6. diff. 4.* Philibertus *tract. 3. de Sacrif. Missa, part. 2. cap. 1. num. 12.* & Villalobos *tract. 8. diff. 5. n. 2.*

QVÆSTIO XII.

An essentia huius Sacrificij sita sit in sola oblatione, quæ paulò post consecrationem verbaliter fit?

AFfirmant Ioannes Echius *lib. 3. de Sacrif. Missa, cap. 9.* Clitouens *lib. 1. contra Lutherum, cap. 16.* Ruardus *art. 16.* Scot. *loc. cit.* & Gabriel *in 4. dist. 13. q. 1. art. 3. in fine.* Citat etiam Philibertus (*loc. cit.*) pro hac sententia Azorium *lib. 10. mor. instit. cap. 19. q. 1.* & Henriquez *lib. 9. de Missa, c. 8. n. 3.* Sed non benè. Nam hi Doctores licèt dicant, prædictam oblationem esse partem essentialem Sacrificij Missæ: tamen in ea sitam essentiam eius nullo modo docent, sed oppositum. Legantur Henriquez *lib. 9. cit. cap. 9. num. 1. & 3.* & Azor *loc. cit. verb. Quare probabiliter.* Quorum modum dicendi sequuntur Cano *lib. 12. de locis, cap. 12. ad 2. & 4.* Bonacina *de Sacrif. Missæ, punct. 2. n. 25. & 26.* Syluius *3. part. q. 83. dub. 2.* Sot. & Couar. apud Hurtadum *disp. 1. de Sacrif. Missa, diff. 5.* & præcipuè Ludouicus de S. Ioan. *q. 9. de Euchar. art. 2. dub. 1. concl. 2.* per hæc verba: [De razon de este Sacrificio solamente es la Hostia, la Ofrenda, y sompcion. La Hostia es Christo Redentor nuestro. La Ofrenda se haze, quando despues de la Consagracion del Caliz, dize el Sacerdote, *Vnde & memores Domine nos serui tui:* hasta aquellas palabras, *Vt quotquot ex hac altaris participatione;* y ansi se an dé dezir con gran deuocion, y reuerencia, porque alli comienza el verdadero Sacrificio, que se acaba, y perficiona en la comunion de la Hostia.] Ita Ludouicus.

Sed longè multò probabilius respondeo: nullo modo esse sitam essentiam Sacrificij huius in præfata oblatione; imò neque ad eius rationem essentialem pertinere. Sic Vasquez, Hurtado, Villalobos, & Lugo *locis citatis*, Ægidius, & Fagundez, quos citat, & sequitur Philibertus *tract. 3. de Sacrificio Missa, part. 2. cap. 1. numero 12.* Montesinos *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO XIII.

An ad rationem formalem Sacrificij Missa pertineat fractio Hostia consecrata, & immissio eiusdem in Calicem?

AFfirmant Canus *loc. cit.* & Valentia *disp. 6. q. 9. punct. 1. §. 2. ver. de quæstione.* Qui quamvis rectè doceant essentiam huius Sacrificij non esse sitam in aliqua actione istarum, aut in vtraque simul, addunt tamen vtramque simul, & quamlibet earum ad essentiam Sacrificij Missæ pertinere.

Sed longè multò probabiliùs respondeo, neutram actionem illarum ad essentiam Sacrificij pertinere, vt optimè Diu. Thom. *q. 83. art. 6. ad 6.* Vasquez *disp. 1. diff. 6.* Lugo *disp. 19. n. 40. pag. 527.* Ægid. *q. 83. art. 1. dub. 5.* Fillinc. *tract. 5. de Euchar. quatenus est Sacrif. cap. 1. n. 4.* Dicastillo *tract. 5. disp. 1. dub. 9.* & alij, quia sola consecratio est tota essentia, *vt infrà.*

QVÆSTIO XIV.

An essentia Sacrificij Missa in sola sumptione facta à celebrante consistat?

AFfirmant Albert. *in 4. dist. 13. art. 34.* Ledesma *1. part. 4. q. 24. art. 4.* Cruz *in Sum. q. 1. de Sacrif. Missa*, & alij.

Sed certissimè respondeo: non consistere. Quia ad minus consecratio est de essentia huius Sacrificij, vt communiter omnes docent: ergo in sola sumptione nequit essentia tota huius Sacrificij consistere. Sic omnes Doctores, præter citatos pro opposita parte, & constabit hæc responsio ex statim dicendis.

QVÆSTIO XV.

An saltem prædicta sumptio pertineat partialiter ad essentiam huius sacrificij?

AFfirmant Henriquez *lib. 9. de Missa, cap. 9. n. 1. lit. A, & n. 4. lit. X*, & apud ipsum Diu. Thom. Bellarm. Perez, Viguer. Ledesm. Castro, Scot. Cano. & Victoria, Puteanus *q. 83. art. 1. dub. 4.* Azor, Nuño, Valentia, Scortia, Bonacina, Couarru. Reginal. Molfes. & Fagundez, quos citat, & sequitur Philibertus *tract. 3. parte 2. cap. 2. fine.* Lugo *disp. 19. num. 64.* Villalobos *loc. cit. num. 8. & 9.* & alij existimantes, ad substantiam huius Sacrificij, consecrationem ad minus, & sumptionem pertinere.

Sed probabiliùs respondeo: adhuc partialiter non pertinere. Sic docent omnes Doctores, qui docent essentiam Sacrificij Eucharistiæ in sola consecratione sitam esse, quos statim referam.

QVÆSTIO XVI.

An in sola consecratione sita sit tota ratio, & essentia sacrificij Missa?

NEgant Scotus, Gabr. Echius, Ledesma, & alij, quos suprà retulimus.

Sed probabilius respondeo: In sola consecratione reperiri totam essentiam, & substantiam huius Sacrificij; reliqua verò non pertinere ad essentiam. Ratio est, quia hoc Sacrificium essentialiter habet, quod sit memoriale passionis Christi, iuxta verba eiusdem, *Hoc facite in meam commemorationem:* Sed in consecratione consistit hoc memoriale, quatenus videlicet ex vi verborum seorsum consecratur corpus,

pus, & seorsum sanguis: Ergo. Sic Diuus Thom. *q.*83. *art.*4. & *q.*82. *art.*2. Suarez *disp.*75. *sect.*4. & 5. Vasquez *disp.*221.*cap.*5. Ægidius *q.*83. *art.*1. *dub.*5. Ruard. Alan. Becao. Cassalius, & Adamus, quos citat, & sequitur Hurtado *disp.*1.*diff.*8. Montesinos *in manuscriptis* (latè, & doctè) *disp.*3. *q.*4. Marcus de los Huertos *q.*4. *fol.*46. Ochag. *tract.*1. *de Euchar. q.*3. *n.*9. *pag. mihi* 305. Palarios, Perez, Turrian. Lessius & alij, quos sequitur Dicastillo *tract.*5. *disp.*1. *dub.*10.

QVÆSTIO XVII.

An ad essentiam sacrificij Missæ vtrinsque speciei prærequiratur consecratio?

NEgant Cassalius 2.*lib. de sacrif. c.*25. Henriquez *lib.*9.*c.*9.*n.*10. Ruard. *art.*16. Nuñus, & Pirigian. quos citat, & sequitur Bonac. *q. vltima, punct.*2. *n.*7. Philibert. *tract.*3.*part.*2.*c.*1.*n.*15. & alij quamplures, quos refert Azorius *lib.*10. *c.*19. *q.*2. Ratio eorum est, quia per consecrationem alterutrius speciei consecratur Christus: ergo.

Sed probabilius respondeo: Vtriusque speciei consecrationem requiri. Quia Christus Dominus sub vtraque specie instituit hoc Sacrificium ad repræsentandam suam passionem, & mortem. Seipsum enim sub vtraque specie obtulit, & offerendo instituit; & sub tali ritu præcepit hoc sacrificium offerri, vt colligitur ex illis verbis Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem*, & ex Paulo 1.Cor.2. *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis*, &c. Et ex Trident. *sess.*22. *cap.*1. Sic S.Thom. *q.*76. *art.*2. *ad* 1. & *q.*80. *art.*12. *ad* 3. Caiet. Sot. Gabr. Osius, & Syluester, quos citat, & sequitur Vasquez *disp.*223.*c.*3. & 4. Suarez *disp.*75.*sect.*6. Ægid. *q.*83.*art.*1. *dub.*5. Azor *loc. cit. q.*4. Adamus, Becanus, Alanus, & alij, quos citat, & sequitur Hurtado *disp.*1.*diff.*6. Lugo *disp.*19.*sect.*8. Marcus de los Huertos *q.*4. Magister meus Montesinos *in manuscriptis disp.*3. *quæst.*5. Granados *tom.*5. *tract.*14. *disp.*3. *sect.*3. *pag.*104. (qui pro opposita sententia citat Alanum, quem non legi) Filliucius *tract.*5. *de Sacrif. cap.*1. & alij. Quos citat, & sequitur Dicastillo *tract.*5. *disp.*1. *dub.*11. vbi hanc nostram sententiam optimè probat. Et me citato Diana *part.*10. *tract.*16. *resol.*63. & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XVIII.

An consecratio vtrinsque speciei simul sit iure diuino præcepta?

NEgant Maior *in* 4. *dist.*9. *q.*3. Adrian. *q.*6. *de Euchar.* Claud. *rep.*10.*cap.*3. Nauar. obiter *in sum. cap.*25. *n.*91. & alij apud Azorium *lib.*10.*cap.*19. *q.*2. & apud Fagundez *præc.*1.*lib.*3.*cap.*5.*n.*2. existimantes, solùm esse iure Pontificio præcepta. Quia non est locus in Euangelio, ex quo huiusmodi præceptum diuinum colligatur. Imò (vt exponunt aliqui Patres) ipsemet Christus Lucæ 25. videtur consecrasse sine vino: dum illum discipuli cognouerunt in fractione panis.

Sed certissimè, vel saltem longè probabiliùs respondeo: esse præcepta iure diuino positiuo Christi. Quia sic claré colligitur ex Tridentino *sess.*22.*cap.*1. vbi dicitur, quod postquam Christus suum corpus sub speciebus panis, & suum sanguinem sub speciebus vini consecrauit, Apostolis, atque Sacerdotibus eorum in Sacerdotio successoribus, vt offerrent præcepit, per hæc verba, *Hoc facite in meam commemorationem.* Sic docent communiter Doctores, Marsil. Caiet. Gabr. Vasquez, Ægid. quos citat, & sequitur Hurtado *disp.*1. *diff.*10. Osius *in Confess. Catholica, cap.*14. Syluester *verb. Eucharistia* 1. *q.*9. Sot. *dist.*9. *q.*1. *art.*1. Bonacina *disp.*4. *q.*2. *punct.*4. *n.*5. & apud ipsum Suarez, Nuñus, Reginald. Chamerota, & Palud. Fagund. *loc. cit. n.*2. & 4. Azorius *loc. cit.* & omnes alij Doctores asserentes, essentiam huius sacrificij sitam esse in vtriusque speciei consecratione, quos retulimus *quæstione præcedenti*, & est communis sententia, quam nouissimè tuetur Dicastillo *tract.* 5. *disp.*2. *dub.*12. *à n.*238. vbi eam optimè probat, & respondet fundamento contrariorum negando antecedens. Colligitur enim ex illis verbis Christi, *Hoc facite in meam commemorationem.* Et licèt Christus Dominus (juxta aliquorum Patrum expositionem) Lucæ 24. sub vna tantùm specie panis consecrauerit, (quamuis alij Patres id non minùs probabiliter negent) hoc tamen fecit per potestatem excellentiæ, tanquam Author legis, quâ potuit consecrare corpus sine sanguine. Vnde hinc nullum argumentum desumi potest contra nos, quo probetur id alioquin non præcepisse. Legatur Diana *part.*8. *tract.*1. *resol.*24. qui cum Amico, & aliis primam sententiam vt probabilem defendit.

QVÆSTIO XIX.

An ex dispensatione Pontificis possit consecrari vna species sine alia?

AFfirmant Maior, Adrian. Claudius, & omnes alij, qui putant, præceptum consecrandi vtramque speciem simul, esse Ecclesiasticum solùm. Affirmant etiam Gabr. *lect.*53.*lit.E*, & Albertus apud ipsum, Alanus, Tabiena, Summa Pisana, & alij, quos refert Vasquez *disp.*224. *cap.*1. *n.*5. & 6. quamvis existiment præceptum consecrandi vtramque speciem, esse de iure diuino. Quibus adde Henriquez *lib.*8. *cap.*14. *n.*1. & *seq.* & *lib.*9. *cap.*9. *n.*10. Chamerota *de Euchar. cap.*6. Fagundez *præc.*1.*lib.*3.*cap.*5. *n.*6. Azor *lib.*10. *cap.*19. *quæst.*2. §. *Tertium, fine.* Thom. Sanchez *lib.*8. *de Matrim. disp.*6. *num.*6. Molfes. *tract.*2. *cap.*9. *n.*34. & alios. Ratio eorum est, quia vt referunt Volaterranus *lib.*7. *Geographia, cap* 4. & ex illo Onuphrius, & Claudius Sainctes, Innocent. VIII. dispensauit cum Norvegis, vt vna tantùm specie sacrificaretur. Et hanc opinionem nouissimè defendit Diana *part.*8. *tractat.*1. *resol.*24. cum aliis.

Sed probabiliùs respondeo: non posse, quia Ecclesia nequit dispensare, variare aut mutare ea quæ pertinent ad substantiam Sacramentorum: at si dispensaret in oblatione sacrificij sub vnica specie, non maneret salua substantia sacrificij à Christo instituti, vt habitum est *supra.* Ergo. Sic insinuat D. Thom. *quæstione* 74. *art.*1. *ad* 2. & *q.*80. *art.*12. *ad* 3. Vasquez *disp.* 223. *cap* 3. Suarez *disp.*43. *sect.* 4. Sot. Ægidius, & Hurtadus *loc. cit.* Nuñus, Petigian. Syluest. & Barthol. ab Angelo, quos citat, & sequitur Bonac. *disp.*4 *q.*2. *punct.*3. *num.*13. Lugo *disp.*19. *sect.*8. Pet. Cornejo in 3 *part. q.*74. *disp.*2. *dub.*3. *per totum*, vbi in fine dubij contrarium esse improbabile affirmat. Montesinos *in manuscriptis, loc. cit.* Valentia *disp.*6. *quæst.*10. *punct.*4. Scortia, quos citat, & sequitur Philibertus *tom.*2. *de Ordine, part.*8. *cap.*2. *proposit.*2. *pag.*270. Ludouicus de S. Ioan. *quæstione* 1. *de Eucharistia, art.*5. *dub.*2. Lege pro aliis casibus Philibertum eundem *pagina* 343. & *suprà tractatu de Eucharistia, à quæstione* 114. Azorium *loco citato*, & Doctiss. Dicastillo *tract.*5. *dub.*11. & 12.

12. *num.* 147. Qui ad argumentum contrariorum respondet, falsum omnino esse, quod Innocent. VIII. concesserit, posse panem sine vino consecrari. Legatur hic Author.

QVÆSTIO XX.

An in die Parasceues verum sacrificium Missæ offeratur?

Affirmant Nonus *loc. cit.* & alij paucissimi, inter quos sedem habet Ludouicus de S. Ioan. *q.* 9. *de Euchar. art.* 2. *dub.* 1. *conclus.* 2. *pagina* 214. vbi sic ait: [No son de razon de este sacrificio la consagracion de la Hostia, ni la comunion del sangre, porque el Vicrorì santo (segun muchos) se haze verdadero sacrificio, sin que el Sacerdote consagre, ni reciba el sangre, mas solamente consume la Hostia, que quedò consagrada el dia precedente.] Ita ille.

Sed certissimè respondeo: non offerri, quia nulla fit consecratio. Sic communiter omnes Doctores, præcipuè citati.

QVÆSTIO XXI.

An fiat verum sacrificium, si Sacerdos Hostiam à seipso consecratam in pyxide reponat, & ipse sumat aliam ab alio consecratam?

Negant Philibertus *tract.* 3. *de Sacrificio, part.* 2. *cap.* 3. *pag.* 346. & Lugo *disput.* 19. *num.* 76. *pag.* 535. & negare debent omnes, qui affirmant, sumptionem esse partem essentialem sacrificij Euangelici.

Sed probabiliùs respondeo: esse verum sacrificium, quia probabilius est, essentiam hujus sacrificij in sola consecratione consistere, vt *suprà*, *q.* 15. est habitum. Sic tenentur asserere omnes Doctores *ibidem citati* & tenent etiam (licèt non consequenter) Henriquez *lib.* 9. *cap.* 9. *n.* 2. Bonac. *disp.* 4. *q. vltim. punct.* 2. *n.* 5. Fagundez *prac.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 26.

QVÆSTIO XXII.

An licitè possit Parochus, dum renouat Eucharistiam non sumere quidquam ex Hostia, quam consecrauit, sed illam ponere in sacrario, & sumere Hostiam, quæ antea in sacrario erat?

Affirmant Henriquez, & Fagundez *locis* nuper *citatis*, docentes id de facto multos Parochos interdum facere.

Sed longè multò probabiliùs, imò certissimè respondeo: non posse licitè id facere, quia Sacerdos omnino tenetur participare de sacrificio à se oblato, vt habetur *in cap. Relatum, de consecr. dist.* 2. Et sic docent Lugo *disp.* 19. *sect.* 5. *fine*. Præpositus *quæst.* 83. *art.* 1. *dub.* 7. *n.* 50. dicentes, contrariam sententiam esse omnino improbabilem. Hurtado *disp.* 6. *de Euchar. diff.* 9. *fine*, & Philibertus *loc. cit.* Azorius *lib.* 10. *cap.* 19. *quæst.* 4. dicens, ad id Sacerdotem ex jure diuino, contento in illis verbis Christi Domini, *Hoc facite in meam commemorationem*, obligari.

QVÆSTIO XXIII.

An oblatione Hostiæ grandioris facta, si offerantur Sacerdoti particulæ pro communicandis Laicis, possit illas consecrare?

Negant Bonac. *disp.* 4. *q. vltima, punct.* 1. *n.* 6. Affirmant verò Gauantus *in Rub. Missal. part.* 3. *tit.* 10. *n.* 19. & Diana 2. *part. tract.* 14. *resol.* 71. & Machado *tom.* 1. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 11. *doc.* 13. *n.* 2. dummodo id faciat ante cœptam præfationem.

Sed ego æquè probabiliter respondeo: posse quidem illas consecrare, etiam post præfationem, dummodo prius dictas particulas offerat oblatione mente concepta. Quia non est major ratio, cur ante præfationem id admitti debeat, & non post illam; cùm in neutro casu nullam oppositam legem habeamus. Sic Philibertus *tract.* 3. *de sacrif. part.* 2. *cap.* 4. *in fine*, & Megalius, quos citat, & sequi videtur Diana *part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 7. Possevinus *cap.* 2. *n.* 17. & 18. Qui addit, posse in dicto casu Sacerdotem prædictas particulas consecrare absque offertorio, quamuis tutius sit eas iterum offerre solas, decentius verò offerre oblatione mente concepta.

QVÆSTIO XXIV.

An Christus Dominus sit principaliter offerens hoc sacrificium in Missis, non solùm remotè, sed etiam proximè?

Negat Vasquez *disp.* 225. *cap.* 3. Quia existimat, Christum Dominum non ideo dici hoc sacrificium principaliter offerre, quia actu, & per se illud offerat; sed quia illud præcepit offerre, & instituit, & quia ex meritis ipsius hoc sacrificium habeat suam virtutem. Citat etiam Vasquez pro sua sententia Scotum *quodlib.* 20. 5. *Hic præmittitur*. Gabrielem *lect.* 26. *in Canon. lit. H.* & *lect.* 27. *lit. F.* & Cordubam *lib.* 10. *q.* 3. *opin.* 4. & 5. Et denique omnes Doctores, qui negant Christum nunc orare in cœlis, quos refert *tom.* 2. *in* 3. *part. disp.* 82. *cap.* 3. sed malè. Solus Vasquez est pro illa, quem postea secuti sunt Becanus *cap.* 25. *q.* 9. & Hurtado *disp.* 2. *diff.* 1.

Vnde certissimè respondeo: Christum Dominum dici hoc sacrificium principaliter offerentem, non solùm remotè ratione institutionis, sed etiam proximè, quatenus nunc actu exercet munus Sacerdotale simul cum visibili Sacerdote offerens semetipsum Patri per interioris mentis actus in Dei honorem, & cultum, & in hominum vtilitatem. Cùm enim Christus Dominus per scientiam visionis, & infusam actu cognoscat, & cogitet omnia, & singula Missarum sacrificia, quæ in toto mundo à Sacerdotibus fiunt, ille omnia, & singula in diuinum cultum Patri offert, & actu vult illis placare ipsum: ergo actu dicitur offerre sacrificium. Sic D. Thom. *q.* 82. *art.* 7. *ad* 3. & *q.* 3. *art.* 1. *ad* 3. Suarez *disp.* 77. *sect.* 1. Bellarmin. *lib.* 2. *de Missa, cap.* 4. Philibert. *tract.* 3. *de sacrif. Missæ, part.* 1. *cap.* 5. *à n.* 3. Ægidius *de Sacram. quæst.* 83. *dub.* 6. *n.* 118. Montesinos *in manuscriptis, disp.* 5. *de sacrif. Missæ, quæst.* 1. vbi ait, nostram sententiam esse veram, nec oppositam vllo modo docere aliquem ex Doctoribus citatis à Vasquez, quod bene probat.

DISPVTATIO III.

De Ministro, à quo faciendum est Missæ Sacrificium.

QVÆSTIO PRIMA.

An soli Sacerdotes hoc Sacrificium offerre possint?

NEGANT hæretici nostri temporis: quia existimant omnes Christianos posse esse Ministros hujus sacrificij.

Sed certissimè de fide respondeo: Solos Sacerdotes novæ legis posse hoc sacrificium offerre, quia soli ipsi habent potestatem consecrandi: Ergo soli ipsi offerendi sacrificium: nam hoc, saltem partialiter, in consecratione consistit. Sic Concil. Nicæn. *cap.*4. Trident. *sess.*22. *cap.*1. *& can.*2. & docent omnes Catholici: Legantur Suarez *disp.*76. *sect.*2. Vasquez *disp.*226. Philibertus *tract.*3. *part.*2. *cap.*6. & alij.

QVÆSTIO II.

An Sacerdotes hæretici, excommunicati, & quomodolibet ab Ecclesia per censuras præcisi, possint validè offerre hoc Sacrificium?

NEgarunt Magist. *in* 4. *dist.*13. *cap.*1. Gratian. *in cap. Quod quidem* 1. *quæst.*1. Scot. (non Sot. vt Philibert. citat) *in* 4. *dist.*13. *quæst.*2. Gabriel *ibidem art.*3. *dub.*2.

Sed certissimè respondet: posse validè offerre sacrificium, quantum ad suam essentiam, & substantiam. Quia Sacerdos dum ordinatur, accipit potestatem ad offerendum sacrificium: at hæc potestas est character indelebilis: ergo hæreticus Sacerdos, aut ab Ecclesia præcisus, non amittit hanc potestatem offerendi sacrificium: verum ergo, & ratum offerunt, quantum ad suam substantiam, non quantum ad orationes, quæ in Missa dicuntur nomine Ecclesiæ, quia has nequit hæreticus nomine Ecclesiæ offerre, cum ab illa sit præcisus, & priuatus per hæresim, aut censuras tali facultate, & in hoc sensu locuti sunt Scot. & Gabr. Et tenent omnes. Legantur Suarez *disp.*77. *sect.*2. Vasquez & Philibert. *cit. loc.* Qui tamen notant, hanc nostram sententiam non esse de fide, Lege Dicastillum *tract.*5. *dub.*2. *à n.*26.

QVÆSTIO III.

An alij fideles, præter Sacerdotes, possint aliquo modo offerre hoc sacrificium?

REspondeo: posse, imò de facto offerunt, vt colligitur ex illis verbis Canonis: *Et omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota deuotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt.* Et ex Trident. *sess.*22. *cap.*1. & docent Innocent. III. *lib.*4. *de Myst. Missæ, cap.*25. Et cum eo omnes Theologi. Verum tamen est, quod ad hoc, vt fideles dicantur hoc sacrificium propriè offerre, necessarium sit, quod aliquo modo concurrant, saltem moraliter, ad actionem ipsam externam sacrificandi, videlicet petendo à Sacerdote, vt dicat Missam pro ipsis, aut quod meminerit eorum in sacrificio: vel eleemosynam dando Sacerdoti, vt pro ipsis offerat: aut inseruiendo Missæ, vel ei assistendo, vel denique, etiamsi non assistant, si attendendo ad sacrificia, quæ offeruntur in Ecclesia, & cogitando de illis, offerant Deo sacrificia, quæ per Sacerdotes fiunt, possunt dici moraliter cooperari, & offerre omnia sacrificia, quæ offeruntur in Ecclesia. Sic Montesin. *in manuscriptis, disp.*5. *de sacrif. Missæ, q.*2. Philibert. *tract.*3. *part.*2. *cap.*6. *n.*5. ex D. Th. *q.*82. *art.*6. & Sot. *in* 4. *dist.*13. *q.*1. *art.*6. Hurt. *loc. cit. dif.*3. Lugo *disp.*19. *n.*230. *pag.*561. Villalobos *tract. citato, à n.*30.

QVÆSTIO IV.

An possit hoc sacrificium pro omnibus viuis (hoc est in vtilitatem omnium viuentium) offerri?

AFfirmant Syluius *à quæst.*8. *vsque ad* 1. vt refert Huertos *tract. de sacrific. q.*12. *fol.*130.

Sed certissimè respondeo: non posse, quia certissimum est, solùm posse offerri pro duobus generibus viuentium, videlicet pro ipso Sacerdote, qui offert; & pro tota Ecclesia militante, ejusque singulis membris, hoc est, pro omnibus fidelibus viuentibus, non solùm justis, sed etiam peccatoribus; tam adultis, quàm infantibus baptizatis; nam his etiam prodesse potest sacrificium ad impetrandam eorum sanitatem corporalem, rectam educationem, & vt ad debitam ætatis mensuram perueniant. Sic colligitur ex Trid, *sess.*22. *cap.*2. *& can.*3. & ex Can. Missæ, vbi dicitur: *In primis quæ tibi offerimus pro Ecclesia tua Sancta, &c.* Et docent omnes Doctores. Legatur Philibertus *tract.*3. *de Ordine, part.*2. *cap.*7. *n.*1. & Dicastillo *tract.*5. *disp.*2. *dub.*3. *n.*38. *&* 39.

QVÆSTIO V.

An si Sacerdos excluderet aliquem fidelem à suo sacrificio, teneret factum?

AFfirmat ex parte Suarez *disp.* 78. *sect.*2. ait enim, quod duplex est effectus sacrificij: alter ex opere operato, nempe remissio pœnæ temporalis in hominibus justis; & iste (inquit) non daretur illi, quem Sacerdos excluderet. Alter effectus est per modum impetrationis, vt est auxilium, quod datur ad hoc, vt aliquis ad justitiam, vel ad ejus augmentum se disponat: & iste (ait) daretur illi, quem Sacerdos excluderet.

Ego verò probabilius respondeo: primò, in eo casu grauiter peccare Sacerdotem, qui quocumque modo aliquem à generali oblatione, & applicatione sacrificij excluderet. Quia reuera faceret contra ordinationem Ecclesiæ, & quodammodo contra finem hujus sacrificij. Secundò, quod dato casu, quod Sacerdos aliquem ab hac intentione, & oblatione generali, qua sacrificium nomine Ecclesiæ pro cunctis fidelibus offertur, excluderet, tunc exclusio nullo modo teneret facta, quia eo ipso quod generaliter omnibus applicet, operatur vt minister Ecclesiæ, ac impetrat, & offert pro omnibus nomine illius. Secus esset dicendum de applicatione particulari, quam proprio nomine potest facere Sacerdos, quia si ab hac aliquem excludat, omnino tenebit factum. Sic Montesinos *in manuscriptis, loc. cit. disput.* 6. *quæst.*2. Granados *tract.* 14. *disput.* 6. *num.*1. & alij.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VI.

An hoc Sacrificium possit offerri directè pro Paganis, Idololatris, Iudæis, Turcis, Mauris, & Gentilibus?

AFfirmant Henriquez *lib.9. cap.15. n.15.* Bellarm. *lib.2. de Sacrific. Missæ, cap.6.* Suarez *disp.78. sect.2.* Ægidius *quæst.83. art.1. dub.9.* Bonacina *disp.4. quæst. vltima, punct.5. num.4.* Layman *tract.5. cap.2.* Syluius *loc. cit.* Sà *verb. Missa, n.40.* Lugo *disp.19. n.173. pag.551.* Filliucius *tract.5. n.47. & 48.* Scortia *lib.2. cap.2.* Fagundez *prec.1. lib.3. cap.12. pag.196. n.29. & 30. vbi agit de Catechumenis, & pag.194. n.22.23. & 24. vbi agit de infidelibus,* licèt *n.25. & 26.* fateatur esse contra vsum Ecclesiæ offerre Missam directè pro infidelibus. Citat etiam Granad. pro hac parte Azorium *part.1. lib.10. cap.22. quæst.1.* sed non bene, cum oppositum non obscurè doceat *ibidem.* Villalobos *tract.8. diff.7. num.4* Ludouicus *quæst.6. de Eucharistia, art.4. diff.3. pag.22.* ex Petro Ledesma *cap.17. de Eucharistia.*

Sed probabiliùs respondeo: non posse, nec licitè, nec validè, directè offerri sacrificium pro prædictis non baptizatis. Quia Eucharistia, in quantum Sacramentum, solum est instituta pro fidelibus baptizatis (nec quidquam prodesset, si à non baptizatis susciperetur) ergo in quantum sacrificium, solùm potest offerri pro baptizatis, aut illis prodesse. Sic Vasquez *disp.227 cap.4.* Sotus *in 4. dist.11. quæst.2. art.7. ad 2. & lib.5 de Instit. quæst.2. art 2. ad 3.* Gabriel *lect.34. in Can. Missæ*, Barth. ab Angelo *dialogo 5. §.489.* Azor. *loc. cit.* Chamerota *de sacrif. Missæ, dub. 12.* Granados *tract.24. disp.6. num.3.* Philibertus *tract.3. part.2. cap.7. n.3.* Hurtado *disp.2. cit. diff.4.* Huertos *quæst.12. fol.137.* Lublinus *verb. Missa, num.9. pag. mihi 540.* Machado *tract.12. cit. document.5. n.3.* Dicens, esse communem doctrinam.

QVÆSTIO VII.

An hoc sacrificium possit directè offerri pro Catechumenis competentibus, hoc est, pro Catechumenis, qui baptismum petunt, & nomen suum Ecclesiæ dant, vt baptizentur?

AFfirmant omnes Authores quæst. præcedenti pro prima sententia *citati*, præcipuè Suarez *disp.78. sect.1. & q.79. sect.10.* Lugo *disp.19. n.164.* & Fagundez *loc. cit.* Henriquez *loc. cit. lit. H, & I,* qui citat Bellarminum, Turrianum, Rabbanum, & alios. Sed Bellarm. oppositum docet *loco statim citando*, vt Fagundez notat. Docent etiam hanc sententiam Nuño 2. *part. hujus tract. diff.5.* & ni fallor Machado *loc. cit. num.4.* & alij cum Dicastillo *tract.5. disp.1. dub.3. n.58.* ex parte tantùm.

Sed probabiliùs respondeo: non posse directè offerri pro Catechumenis, siue incompetentes sint, hoc est qui baptismum sua culpa non petierunt, siue competentes, hoc est, qui jam petierunt illud. Quia qui non est capax Eucharistiæ, non potest esse capax fructus sacrificij ex opere operato: sed Catechumeni non sunt capaces Eucharistiæ, cùm nondum sint baptizati: ergo. Sic omnes Doctores pro nostra sententia nuper adducti, & Bellar. *lib.2. de Purg. cap.18. ad 3.* & alij, quos ex parte sequitur Dicast. *loc. citat.* & omnino *disp. vlt. n.121.*

QVÆSTIO VIII.

An offerri possit Missa pro hæreticis ritè baptizatis, excommunicatione Ecclesiæ seclusa?

NEgant Gabriel Vasquez, & Hurtado *loc. cit.* Eo quòd Ecclesia nunquam offert sacrificium pro illis.

Affirmant verò è contra Bellarm. Suarez, Henriquez, Bonac. & Layman *loc. cit.* & alij. Quia hæretici ritè, & rectè baptizati, ratione characteris Baptismalis sunt capaces recipiendi alia Sacramenta, v.gr. Confirmationis, Ordinis, &c. (licèt peccent recipiendo illa:) ergo etiam erunt capaces, vt pro illis hoc offeratur sacrificium.

Sed ego clariùs respondeo: posse quidem offerri Missam pro hæreticis ritè, & rectè baptixatis, absolutè, & spectata capacitate illorum, vt optimè Authores secundæ sententiæ. Non tamen potest offerri de facto, quia cum omnes hæretici sint excommunicati, Ecclesia nunquam offert sacrificium pro illis. Et id solùm probat fundamentum primæ sententiæ. Sic Villalobos. *tract.8. diff.7. n.4.*

QVÆSTIO IX.

An possit Missæ sacrificium vtiliter offerri pro excommunicato non tolerato, hoc est, pro excommunicato nominatim denuntiato, vel publico Clerici percussore?

AFfirmant Bonac. *de censuris disp.2. q.2. punct.1. §.3.* Henriquez *lib.9. de Miss. cap.15. num.3.* Azor. *1. part. lib.10. cap.22. quæst.3.* Suarez *de censur. disp.9. sect.4. n.3.* Auila *de censur. 2. part. cap.8. dub.1.* Ludouicus ex Ledesma *loc. cit.* & alij apud Bonacinam asserentes, sacrificium Missæ à Sacerdote nomine Christi oblatum, prodesse excommunicato contrito, & justo (licèt aliàs offerens peccet) non verò oblatum nomine Ecclesiæ.

Sed probabiliùs respondeo: non licere, quia excommunicatus etiam per contritionem justus, priuatur generalibus Ecclesiæ suffragiis, vt docent omnes Doctores cum Diuo Th. *in 4. dist.18. q.2. art.1.* Sed inter suffragia Ecclesiæ præcipuum est sacrificium Missæ: Ergo excommunicatus omni fructu ex opere operato priuatur. Sic Sot. *dist.22. quæst.1. art.4.* Syluest. *verb. excommunicat. 1. §.2.* Nauarrus *cap.27. n.18. & 56.* Toletus *lib.1. cap.12. n.2.* quos citat, & sequitur Fagundez *prec.1. lib.3. cap.12. n.2.* Granados *tract.14. disp.6 num.3.* Hurtado *disp.2. de sacrif. Missæ, diff.4.* Optimè Philibertus *tract.3. part.2. cap.8. à n.2.* Huertos *tract. de sacrif. Missæ, quæst.12. fol.139.* & Vasq. *disp.227. cap.3. n.29.* & alij, quos sequitur Dicastillo *tract.5. disp.2. dub.3. n.61.*

QVÆSTIO X.

An saltem liceat offerri hoc Missæ sacrificium pro excommunicato tolerato, hoc est, qui non sit percussor Clerici, aut nominatim denunciatus?

AFfirmant omnes DD. *quæst. præcedenti* pro prima sententia adducti, & ex adductis pro nostra Fagundez *loc. cit. num.1.* Qui citat (sed malè, vt *infrà*) Sotum *in 4. dist.1. art.6. pag.106.* Victor. *de excomm. n.339.* Toletum *lib.2. cap.12. num.2.* Lopez *2. part. vbi de Sacrament. in genere, cap.59. col.18. fol.85.* Sanchez *lib.7. de Matrimon. disputatione 9. num.8.*

*num.*8. Suarium *tom.*5.*de censf. disp.*15. *sect.*4.*n.*5.& alios,affirmant tamen Nauarr. *cap.*27.*n.*36. Hurtado *loc. cit.* Saytus *de Censur.lib.*2.*cap.*4.*num.*6. Huertos *loc. cit.fol.*140. Villalobos *tom.* 1.*tract.*17. *diff.*4. *fine*, Lugo *disp.*19.*num.*187.*pag.*554.& alij,quos videtur sequi Dicastillo *n.*69.

Sed probabiliùs respondeo : non licere, quia Ecclesia omnino excludit omnes excommunicatos ab interna suffragiorum communicatione. Nec Concilium Constantiense *in Constitut.* *Ad euitanda scandala*, contrarium voluit : cùm solùm concesserit, vt possint fideles communicare cum excommunicatis toleratis, quantum ad externam conuersationem,vt in audienda Missa, in recitando officio diuino, & in aliis humanis negotiis. Sic Suarez *de censur. disp.*9. *sect.*2. *num.*17. *pag.mihi* 173. Sotus *dist.*22. *quæst.*1. *art.* 4. Nec oppositum docent hi Authores *loc. cit.* à Fagund. Sicuti neque Sanchez, Victor. Tolet. & alij,quia tantùm affirmant,excommunicatos non vitandos validè, & licitè posse Sacramenta administrare (de quo diximus 1.*part.*) Imò Sanchez *loc. cit. num.*13. nostram sententiam supponere videtur, vt notat Lugo *loc.cit.num.*186. Tenent etiam nostram sententiam Montesinos *in manuscriptis,loc.cit.* Valentia *tom.*4. *disp.*7. *quæst.*17. *punct.*1. Vasquez *in opusc. tract.de excommunicat.dub.*1.Bonac.*disp.*2.*de censur. quæst.*2.*punct.*1.§.1. *&* §.53.*num.*5. Filliuc. *tract.*12. *cap.*2.Auila 2.*part. de Censur.cap.*1. *dub.*1.Philibert. *loc.cit.cap.*8. *à n.*19. *pag.*357. Qui malè etiam citat Sanchez pro opposita sententia.

QVÆSTIO XI.

An saltem in Memento *Missæ possit Sacerdos orare pro excommunicato quolibet ?*

AFfirmatiuam partem sustineri, esse scrupulosum ait Sot.2.2.*quæst.*2. *art*... quia Ecclesia videtur prohibuisse Sacerdotibus, ne inter sacrificandum pro excommunicatis orent.

Sed longè probabiliùs respondeo : posse Sacerdotem suo nomine, vel quatenus est priuata persona, secretas, & priuatas preces in Memento Missæ pro excommunicato effundere, licèt non possit nomine Ecclesiæ, aut nomen excommunicati in eo ita exprimere, vt audiri possit. Ratio est, quia non prohibetur ab Ecclesia priuata oratio pro excommunicatis, sed solùm publica, & quæ fit nomine Ecclesiæ. Sic Sylvest.*verb. excommunicatio* 2.§.2.Nauarr. *cap.*27.*n.*36. *& tract. de Orat. cap.*16. Suar.Bonac. Sot.Sayr.Fagund.& alij,quos citat, & sequitur Philibert. *loc.cit. num.*13. Lugo *disput.*19. *num.*185. Villalob. *loc. cit. diff.*7. *num.*5. & communis apud Ioannem de Dicastillo *tract.*5.*disp.*2.*dub.*3.*num.*78.

QVÆSTIO XII.

An demum sacrificium Missæ offerri possit, saltem indirectè, pro Idololatris, & aliis infidelibus non baptizatis, pro hæreticis baptizatis, & pro excommunicatis ?

REspondeo : posse indirectè, & sub generali quadam ratione,sed non in particulari pro hoc, vel illo. Quia offerre Missæ sacrificium indirectè pro his personis,nil aliud est, quàm offerre sacrificium directè pro augmento Ecclesiæ,pace,& vnitate ejusdem, ex qua quasi per indirectum sequitur conuersio infidelium. Itaque sacrificium Missæ directè offertur pro propagatione nostræ fidei, & ideò solùm intenditur per se Ecclesiæ bonum; sed quia Ecclesiæ propagatio, pacificatio, & melioratio non potest fieri absque infidelium, hæreticorum, &c. conuersione,& reductione; ideò quasi indirectè offertur Missa pro illis. Sic omnes Doctores,præcipuè nuper *citati.* Legantur Philibertus *tract.*3. *part.*3.*n.*6. Bellarm.*lib.*2. *de Missa,cap.*6. Axor, Fagundez,& alij penes ipsum. Legatur etiam Dicastillo *tract.*5.*disp.*2. *dub.*3.

QVÆSTIO XIII.

An sacrificium Missæ offerri possit vtiliter pro damnatis ?

AFfirmauit Glossa *in cap. Tempus*, 13. *quæst.*2. asserens, posse offerri Missæ sacrificium pro his, qui damnati sunt ob leuiora, & pauciora peccata (non pro his, qui ob plura, & ingentia crimina damnati sunt) & tunc prodesse illis, non vt finiantur pœnæ, sed vt mitiores fiant. Refert etiam pro hac sententia Sixtus Senens. *lib.*6. *Biblioth. Sanct. annotat.* 47. Diuum Chrysostomum, & Damascenum, & pro eadem videtur esse Innocent. III. *in cap. Cum Marthæ, de celeb. Missar.*

Sed certissimè respondeo: nec licitè, nec validè, posse hoc sacrificium pro damnatis offerri, quia sic habetur *in cap. Pro obeuntibus*, 13. *quæst.* 2. & constat, quia damnati nec sunt membra Christi actu, nec potentia : ergo Christus non influit in illos tanquam caput : ergo hoc sacrificium non potest illis prodesse. Sic S.Thom.*in* 4.*dist.*45.*quæst.*2.*art.*1.*q.*2. *ad* 2. vbi bene explicat D. Chrysostomum, & alios Patres. Nec Innocent. contrarium asseruit, quamuis noluerit suam mentem declarare. Sic cum D. Thoma sentiunt omnes Doctores, vt benè Suarez *disp.*78. *sect.*3. Axor 2.*part.lib.*10. *cap.*22.*quæst.*6.& alij,quos sequitur Dicastillo *tract.* 5. *disp.* 2. *dub.* 3. *à n.* 88.

QVÆSTIO XIV.

An sacrificium Missæ offerri possit pro animabus Purgatorij defunctorum baptizatorum ?

NEgant Caluinistæ, & alij nostri temporis hæretici, quamuis fateantur, morem Ecclesiæ fuisse, in Missa commemorationem fieri mortuorum, qua supplicatur Deo, vt mortuos Sanctorum cœtui conjungat.

Sed de fide certissimum respondeo : posse pro eis offerri,& eis maximè prodesse ad remissionem pœnæ, vt sic citiùs gloriam consequantur. Sic definitur in Trid. *sess.*2. *cap.*2. *& can.*3. & colligitur ex forma Ordinis Sacerdotalis, vbi sic dicitur : *Accipe potestatem offerendi sacrificium, tam pro viuis, quam pro defunctis.* Et tenent omnes Doctores cum D. Thom.*loc.cit.* Legantur Durand. *lib.*2. *de ritibus Ecclesiæ Cathol. cap.*43.

QVÆSTIO XV.

An hoc Sacrificium prosit animabus Purgatorij ex infallibili lege, & promissione Christi?

NEgant Sot.*dist.*29.*quæst.*2.*art.*4.Cano *lib* 12.*de locis,cap.*13.*ad* 9. & Corduba *lib.*1.*q.*3. *opin.*4. docentes, solùm prodesse illis ex liberalitate, & gratuita voluntate Dei, & ideo non infallibiliter.

Sed longè probabiliùs respondeo : prodesse illis ex lege infallibili à diuina promissione orta. Sic Suarez *disp.*79. *sect.*10. Azor, Petrus Soto (& postea etiam Soto) Nauar. Canis. Fagundez,& alij,quos citat, & sequitur Philibert.*tract.*3.*part.*2.*cap.*9.*n.*11.*pag.*358. Dicastillo *disp.*2.*cit. dub. vlt. n.*109.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XVI.

An Sacrificium Missæ possit propriè offerri pro Beatis?

AFfirmare videtur Philibertus *loc. cit. num.2. pag. 357.*

Sed respondeo negatiuè, quia non potest offerri, vt illis sit propitiatorium; cum jam sint omnino liberi ab omni macula, & pœna. Potest tamen offerri Missa in gratiarum actionem pro beneficiis in Sanctos collatis, ad impetrandam illis majorem gloriam, & venerationem in terra. Ad impetranda eorum auxilia. Et tandem in honorem eorum, id est, pro illorum victoriis. Sed hæc non sufficiunt (quidquid judicet Philibertus) vt propriè dicamus offerre Missam pro tali Sancto: quia hoc videtur indicare indigentiam, & imperfectionem in illo, pro quo offertur. Vt optimè Lugo *disp.19.n.192.pag.555.* Azor *lib.10. cap.22.q.5.* Et docent communiter Doctores. Cum quibus hic, vt possis calumniam hæreticorum refellere, nota hoc sacrificium minimè ab Ecclesia offerri pro Sanctis, ad eos proximè colendos. Nam sacrificium est cultus Latriæ, qui soli Deo debetur. Vnde semper offertur Sanctæ Trinitati, vt ipsa posteà Diuis tribuat majorem gloriam accidentalem, & venerationem apud homines. Et nos eorum intercessionem sentiamus. Legatur Dicastillo *tract.5. disp.2. dubis.4. à num.88.*

DISPVTATIO III.

De effectibus Sacrificij Missæ.

QVÆSTIO PRIMA.

An Sacrificium Missæ habeat aliquem effectum ex opere operato, id est virtute ipsius sacrificij, in diuina promissione fundata?

EGATIVAM sententiam asseruisse Scotum, & Cajetanum, ait P. Soto *lect.7. de Euchar. fol. mihi* 68. & etiam Philibertus refert pro hac parte Cajetan. & dicit, illum solum eam tenere. Sed ambo imponunt hanc sententiam Scoto, & Cajetano, vt benè Suarez statim *citandus.*

Certissimè ergo respondeo affirmativè, quia sic expressè colligitur ex Trid. *sess.22. cap.1. & 2* vbi dicitur: Per hoc sacrificium applicari nobis effectum passionis Christi, remitti ingentia peccata, & similia: ergo cùm hæc applicatio fiat ex vi institutionis Christi, necessariò habebit virtutem ex opere operato, sicut habent alia Sacramenta. Sic D. Thom *quæst.79. art.5. & q.82. art.1.* vterque Soto, Scot. Cajetan. Cano, Castro, Couarruu. Cordub. & Albert. quos omnes refert, & sequitur Suarez *disp.79. sect.1.* dicens, nullum Catholicum huic sententiæ contradixisse. Henriquez *lib.9. cap. 13. num. 1.* Fagund. *2 præc. 1. lib.4. cap.1. num.2.* Philibertus *tract. 1. part. 2. cap.10.* Granadus *controv.6. tract.14. disp.5. sect.1. pag.1054.* Lugo *disp.19. num.135. pag.146.* & Machado *lib.4. part.1. tract.12. document.2. num.3.* & alij, quos sequitur Dicastillo *tract.5. disp.3. dub.1. num.2.*

QVÆSTIO II.

An Sacrificium Missæ habeat vim remittendi peccata mortalia, & conferendi primam gratiam?

NEgant Cano *lib.12. de locis, cap.13. ad 9.* Corduba *lib.2. q.3. notab.4.* Lindanus *lib.4. Panoplia, cap.51. & 59.* Ayala *de tradit. part. 3. considerat 5.* quos referunt Suarez, Fagundez, & Philibertus, volentes sacrificium nec ex opere operato, nec impetratoriè, aut vllo modo conferre posse ad primam gratiam, & remissionem culpæ mortalis consequendam.

Sed certissimè respondeo, verè habere vim remittendi mortalia, & conferendi primam gratiam. Quia sic habetur in Trident. *sess.22. cap.2.* vt *q. præcedenti* diximus. Et docent omnes Theologi communiter. Suarez, Vasquez, Granad. Hurtad. Philibert. & alij statim *citandi.* Vnde solùm potest esse difficultas de pacto, quo prædictam mortalem culpam remittat, & auferat, pro qua sit

QVÆSTIO III.

An Sacrificium Missæ habeat vim remittendi mortalia, & infundendi primam gratiam immediatè, & ex opere operato ei, pro quo offertur, habenti tamen attritionem de illis?

AFfirmatiuam partem amplecti Albertum Pighium *controuersia 5.* ait Gaspar Hurtado *disputatione 3. de sacrificio Missæ, difficultate 1.* & pro eadem parte referunt Philibertus *tractatu 3. parte 2. capite 10. num.3. pagina 360.* & Machado *loc. cit. num. 2. pagina 71.* Gabrielem *lect. 85. in Canonic. literis H. I. L.* & Petrum de Soto *lect. 7. de Eucharistia.* Cæterùm ex omnibus his Authoribus solùm P. Soto inclinat in hanc sententiam; nam alij oppositum tenent, vt *infrà.* Citat etiam Azor pro hac parte Catharinum *in opusculo de sacrificio Missæ, & in epistol. ad Hebræos, cap. 10.* Et dicit probabile Ricardus *artic. 16.* Probant: quia Eucharistia, quatenus Sacramentum, immediatè confert primam gratiam habitualem, & remissionem mortalium attrito, qui bona fide se putat contritum: ergo à fortiori hoc ipsum præstabit quatenus sacrificium, etiam in eo qui scienter est tantùm attritus. Patet; nam Eucharistia vt sacrificium instituta est ad remittenda peccata mortalia, non verò quatenus est Sacramentum.

Sed certissimè respondeo: nullo modo habere vim remittendi peccata immediatè, & ex opere operato: sed tantùm mediatè, & impetratoriè; quia videlicet per hoc sacrificium impetrantur auxilia actualia, quibus ille pro quo oblatum est, elicit actum contritionis, per quam cum voto confessionis iustificatur. Ratio est, quia immediatè conferre primam gratiam ex opere operato, est proprium Sacramentorum Baptismi, & Pœnitentiæ, quæ sunt Sacramenta mortuorum: ergo. Sic colligitur haud obscurè ex Trident. *sess.22. cap.1.* Huius quippe, inquiens (*Sacrificij incruenti*) oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedit, crimina, & peccata ingentia dimittit. Et ex illo docent communiter Doctores, S. Thom. *distinct.12. quæstione 2. artic.2. quæst.2. ad 4.* Suarez *disp.79. sect.3.* Vasquez *disp.228. cap.2.* Cano, Corduba, Durand. Viguer. Henriquez, & Fagundez, quos citat, & sequitur Philibert. *loc. cit.* Azor, & Bellarm. quos citat, & sequitur Gran. *loc. cit. num.8.* Ægid. Lugo, Villalobos, Petrus Ledesma,

ma, & Hurtado *loc. cit.* Sic etiam Gabriel *loc. cit. lit. L.* vbi cum D. Thom. & ex illo ait, quod Eucharistia, in quantum est sacrificium, peccata mortalia in eis, pro quibus offertur, delet, *non sicut causa proxima, sed in quantum gratiam contritionis eis impetrat.* Sic ille, & Sic Albertus Pighius *Controv. 5. cit. fol. mihi* 153. vbi hæc verba profert: *Non tamen hac aut facientes, aut docentes credimus, quod hac sacrificij pro illis oblatio iisdem mercatur ex opere operato remissionem peccatorum, & vitam æternam, vt stultè imaginantur, & mendaciter nobis affingunt aduersarij.* Ita Albertus, quod & repetit *fol.* 154. *versu Quod Missa, & versu Tametsi.* Malè ergo citantur hi DD. pro opposita sententia. Legatur etiam pro nostra Dicastillo *tract. 5. disp. 4. dub. 1. n. 5.* qui ad argumentum contrarium, concesso antecedenti, negat consequentiam: quia quantumvis magna sit perfectio sacrificij, non ordinatur per se primò ad sanctificationem hominum, sicut Sacramenta, sed in cultum Dei, & in potestatem excellentiæ. Vnde non mirum, quod Eucharistia habeat vim aliquam sanctificandi homines, quam non habet sacrificium. Secus dicendum est loquendo de augmento gratiæ, *vt infrà.*

QVÆSTIO IV.

An hac impetratio auxiliorum ad delenda peccata mortalia, sit infallibilis, & certa?

NEgant Suarez *disp. 79. sect. 3. in fine.* Vasq. *disp.* 218. *n.* 21. necnon penes Ioannem Machado *vbi infrà*, Canus *lib.* 12. *de loc. cap.* 13. & Nuñus 3. *part. tract. de sacrif. Missæ, q.* 1. Ita etiam Petrus Ledesma *c. 17. de Eucharistia, concl.* 11. Hurtado *disp. 3. diff.* 1. & alij quos sequitur Dicastillo *dub. 1. n.* 12.

Sed probabiliùs respondeo: esse infallibilem, & certam, si aliàs homo, pro quo Missa offertur, illam non impediat per obicem, habendo v. g. actualem affectum ad ipsum peccatum, aut non habendo dolorem de illo, vel non attendendo, nec considerando hæc motiua, sed sit distractus ad alia. Sic Henriquez *lib. 9. c. 13. §. 1. ad finem*, & apud ipsum D. Thom. Sot. Cano, Corduba, & alij. Sic etiam Philibert. *tract. 3. part. 1. cap. 10. n. 6. pag.* 361. Lugo *disp. 19. à n. 143. pag.* 547. & ni fallor Machado *doc. 2. cit. n. 3. pag.* 71. Fagundez *prac. 1. lib. 4. c. 2. n.* 19. & alij.

QVÆSTIO V.

An Sacrificium Missæ per se, & ex opere operato conferat augmentum gratiæ iis, pro quibus offertur?

NEgant Henriquez *lib. 9. c. 13. n.* 4. Suarez *disp. 76. sect.* 4. Vasquez *disp. 218. c.* 3. Hurt. *disp. 3. diff.* 3. Bonacina *disp. 4. q. vlt. punct. 3. n.* 5. Nuñus 3. *part. tractatu de Sacrif. Missæ, q. 1. dub. 6. concl.* 3. Fagundez *prac. 1. lib. 4. c. 3. n.* 2. Lugo *locis citatis, n.* 150. Granados *tract. 14. disp. 5. num. 11. pag.* 1056. & Villalobos *diff. 8. n.* 3. Petrus de Ledesma *loc. cit. concl.* 13. & alij, quos sequitur Dicastillo *loc. cit. n.* 7.

Sed æquè probabiliter respondeo: conferre, quia omnia Sacramenta conferunt per se augmentum gratiæ sanctificantis: ergo & hoc sacrificium, quod est omnibus Sacramentis perfectiua, Sic D. Th. 3. *part q.* 79. *art. 7. ad* 2. Sot. *in 4. dist. 15. q. 2. art. 2. §. Isti omnes.* Vnde non rectè Suar. citat pro se eundem Sotum *in 4. dist. 11. q. 1. art.* 5. cùm ipse pro nobis euidenter stet, vt fatentur Henriquez, & Granados. Sic etiam Cano *lib. 12. de locis, c.* 12. Corduba *lib. 1. q. 3. pag.* 43. Tolet. *lib. 2. cap. 6. & 7.* Philibertus *loc. cit. à n.* 7. qui etiam citat Valentiam *disp. 9. quæst. 2. punct. 1. prope finem,* §. 21. Henriquez *loco suprà citato*, & Petrum de Soto *lect. 7. de Eucharistia*, & bene, excepto vno Henrico, qui contrarium expressè tenet *loc. cit.* Machado *loc. cit. n.* 4. (Qui etiam malè citat pro hac parte Henricum Henriquez) dicens hanc sententiam esse longè probabiliorem.

QVÆSTIO VI.

An etiam saltem per accidens possit aliquando conferre primam gratiam homini, pro quo Missæ sacrificium offertur?

NEgant DD. pro prima sententia *quæst. 5. citati*, præcipuè Suarez, Vasquez, Fagundez, & Nuño, qui oppositum iudicant esse temerarium ad minus.

Sed probabiliter certè respondeo 1 posse aliquando per accidens conferre primam gratiam, & remissionem culpæ mortalis his, pro quibus offertur, quando videlicet eorum occulta est culpa, nec per confessionem, aut contritionem sublata. Sic expressè Valentia *disp. 6. q. 9. punct. 1. §. 21. col.* 1353. & alij apud ipsum. Philibertus, & alij *quæst. præced.* pro nostra sententia *citati.*

QVÆSTIO VII.

An Sacrificium Missæ per se, & ex opere operato deleat peccata venialia?

NEgant Suarez *disp. 79. sect.* 5. Vasquez *disp.* 128. *cap.* 3. Azor. *lib. 10. cap. 20. quæst.* 4. Ægid. Layman, Bonacina, Adam, quos omnes citat, & sequitur Hurt. *disp. 3. diff.* 2. Fagundez *prac. 1. lib. 4. cap. 4. n.* 4. & apud ipsum Lindan. Albert. Pighius, Ayala, Cajet. & Soto. Negant etiam Lugo *disp. 19. n.* 151. Granad. *loc. cit.* Huertos *tract. de sacrif. Missæ, q. 10. fol.* 121. Villalobos *loc. cit. n.* 3. Petr. Ledesma *cap. 17. de Euchar. concl.* 11. & alij asserentes, solùm mediatè, hoc est, media impetratione auxiliorum ad contritionem perfectam, vel confessionem, quarum qualibet media ipsa venialia, sicut & mortalia delentur. Hos authores sectatur Dicastillo *num.* 31.

Sed æquè probabiliter respondeo, delere ex opere operato immediatè, & per se, sicut delent Sacramenta. Quia hoc Sacrificium est ordinatum ex primaria institutione ad tollendos defectus amicorum, qui sunt venialia, vt constat ex illis Christi Domini verbis: *Qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum*: Ergo immediatè, & per se illos delet. Adde, esse probabilissimum, quod sacramentalia virtute sua deleant venialia (vt cum aliis docet Fagundez *prac. 1. lib. 4. cap. 4. n. 7. & prac. 2. lib. 1. cap. 1. à n. 11.*) ergo multò magis hoc sacrificium eandem virtutem habebit, Sic Henriquez *lib. 9. cap. 13. num. 2.* & apud ipsum D. Thom. *quæst. 79. art. 7. ad* 2. Palud. *dist. 12. quæst. 1. num.* 14. Sotus *ead. dist. q. 1. art.* 7. Sebastian. *cap. 21. col.* 6. Cano, & Corduba *loc. cit.* (Vnde non ita benè citat hos duos pro se Fagund.) Sic etiam Valentia & Nuñus *loc. cit.* P. Nauarra *lib. 2. cap. 2. n.* 354. Philibertus *tract. 3. part. 2. cap. 10. num.* 18. & Azor (licèt cum aliquali distinctione) *lib. 10. cap. 20. q. 4. col. mihi* 1253.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VIII.

An hoc sacrificium remittat immediatè, & per se pœnas peccatis debitas certò, & infallibiliter?

RЕspondeo: remittere certò, & infallibiliter, si alias non adsit obex in eo, pro quo offertur. Sic colligitur ex Trident. *sess.22. c.2. & cap.3. & sess.25. decreto de Purgatorio*, & constat, quia hoc sacrificium per se est institutum ad purganda peccata, & remittendas pœnas pro eis debitas, vt latè probat Lugo *disp.19. a n.154.* Sic D. Thom. *q.79. art.5.* & cum eo omnis Theologorũ Schola, Suar. *loc. cit. sect.4* Vasq. c.3. Azor *loc. cit. q.5.* & alij, quos sequitur Dicastillo *tr.5. disp.3. dubit.2. n.41.* vbi ita ait: Pœnam temporalem relictam post culpam remissam, virtute huius Sacramenti remitti, in confesso est apud omnes Catholicos, si ij quibus remittenda pœna est, iusti sint, viui, aut defuncti. Idque docet Trid. *sess.22. c.2.* vbi etiam ait, Apostolica traditione id constare in Ecclesia.

QVÆSTIO IX.

An sacrificium Missæ prosit infallibiliter iustis defunctis ad pœnarum remissionem?

NEgant Sot. *dist.13. q.2. art.1.* Cano 12. *de locis, c.3.* & Corduba *lib.1. q.3.* existimantes, non semper prodesse, sed prout Deo libet. Probant. Quia Indulgentiæ tantum hoc modo prosunt Defunctis: ergo etiam sacrificium.

Sed probabiliùs longè respondeo: semper, & infallibiliter dictis defunctis prodesse ad eorum pœnæ remissionem; quia Sacrificium Missæ est institutum ad remissionem pœnæ, tam viuorum, quàm defunctorum: ergo cùm aliàs in ipsis animabus non detur obex, sed potiùs capacitas ad huiusmodi effectum, non est cur in eis hunc effectum certò, & infallibiliter non operetur. Sic Suar. *disp.79. sect.1.* Vasq. *disp.228. cap.4.* Hurtad. *disp.3. diff.4.* Philib. *loc. cit.* Lugo *loc. cit. num.154.* Huertos *quæst.10. fol.118.* Fagund. *præc.1. lib.4. cap.1. num.10. & sequent.* & communis apud Dicastill. *loc. cit. n.43. & 51.* & Henriquez *lib.9. c.13. n.1. & c.16. num.1.* Qui ad argumentum contrà factum negant consequentiam: quia quamuis verum esset, quod dicunt de Indulgentiis, non esset idem dicendum de Sacrificio Missæ. Quia Ecclesia, ex cuius authoritate indulgentiæ applicantur, nullam habet in defuncto iurisdictionem, vt ipsis possit per modum absolutionis applicari: vnde applicantur per modum suffragij. Sacrificium verò Missæ institutum est à Christo Domino etiam pro defunctis, & habet in illos iurisdictionem, ac proinde etiam illis infallibiliter prodest.

QVÆSTIO X.

An valor ex opere operato Missæ, id est, respondens substantiæ sacrificij, & principali offerenti Christo Domino, sit infiniti valoris intensiuè?

NEgant D. Bonau. *in 4. dist.45. art.3. q.3.* Ricard. *quæst.2. art.3.* Durand. *quæst.3. ad 3.* Maior *q.2.* Gabriel *lect.27.* Sot. *lib.9. de iust. q.2.* Bellarm. *lib.2. de Missa, cap.4.* Fagund. *præc.1. lib.3. cap.6. n.8.* qui pro se refert Azorium, Toletum, Tabienam, Couart. Henriq. Palud. Adrian. & alios. Bonac. *disp.4. q. vlt. punct.4.* Layman *tract.5. c.1.* Ægid. *q.83. art.1. dub.10. n.183.* & alij, docentes valorem ex opere operato Missæ esse finitum, & limitatum, & consequenter eius effectus esse limitatos, & finitos ad tot gradus, & non plures. Prædictos Authores sequuntur nouissimè Lugo *disput.19. n.246.* Suarez *disp.79. sect.12.* & alij. Probant: quia valor sacrificij sumitur ex ipsa oblatione: at hæc, vtpote actio Sacerdotis, non potest esse infiniti valoris: ergo.

Sed probabiliùs respondeo: esse infiniti valoris intensiuè quoad sufficientiam; finiti verò quoad efficaciam, & in actu secundo. Est enim infiniti valoris, quia potest conferre excellentiorem, & excellentiorem fructum, & effectum in infinitum sincathegorematicè: finiti verò valoris quoad efficaciam, & in actu secundo, quia de facto in singulis effectum finitum operatur. Ratio est, quia sacrificiũ illud est infinitum, in quo res oblata, & principalis offerens est infinitus: sed in hoc sacrificio, tam res oblata, quàm offerens principalis est Christus, qui est infinitæ dignitatis, ergo. Sic S. Th. *3. par. q.79. art.5.* & ibi Caiet. Syluest. *v. Missa, q.9.* Canus 12. *de locis, c.13.* P. Soto *loc. cit.* Corduba *lib.1. q.3. concl.2. 3. & 4.* Vasq. *disp.230.* M. Medina, Præpositus, Herueus, Taper. Angel. Viguerius, P. Nauarra, Aragon, Nuñus, Montagrolus, Beia, & Gauantus, quos refert, & sequitur Philibertus *tract.3. part.2. c.12. n.3. pag.376.* Hurt. *disp.3. diff.7.* Huertos *q.6.* & Granados *tr.14. disp.4. sect.2. n.13. pag.1049.* & Petr. Ledesma *c.17. de Euchar. concl.4.* Sic & Sotus *in 4. dist.11. q.2. art.5. & dist.13. q.2. art.1.* vbi retractat quod prius docuerat *lib.9. de Iust. q.2.* & optimè, vt solet, Dicastillo *tr.5. disp.3. dubit.4. per totam.*

QVÆSTIO XI.

An hoc sacrificium oblatum pro pluribus, tantum prosit singulis, ac si pro vnoquoque offerretur?

NEgant D. Bonau. Scot. Richard. Bellarm. & alij *q. præced.* pro prima sententia adducti; quibus adiungi possunt Nauar. *c.25. n.103.* Valent. *disp.6. q.11. punct.1. §.25.* Salmeron, Scortia, Bonacina, Hieron. Llamas, & alij, quos refert Philibert *loc. cit. c.13. n.4.* Lugo *disp.19. n.246. pag.564.* Præpositus, Mercerus, & Azor apud Dianam, quos ipse sequitur *p.4. tr.4. resol.196. & 5. part. tr.14. resol.81.* Machado *lib.4. par.1. tract.12. docum.3. n.5.* & alij. Quia existimant, hoc sacrificium non habere virtutem infinitam extensiuam, & ideò oblatum pro multis, minùs prodesse singulis, quàm si pro paucis, aut pro vno solo offerretur. Ratio eorum est, quia aliàs posset Sacerdos vna sola Missa pluribus satisfacere, etiamsi ab illis acceperit stipem.

Sed probabiliùs respondeo: tantum prodesse singulis, quàm si pro vnoquoque illorum duntaxat offerretur. Ratio est, quia hoc sacrificium est infiniti valoris, vt suprà est habitum: ergo ex hoc quod applicetur pro pluribus, non minus vnusquisque participat, quàm si pro vno solo applicaretur. Sic D. Hieron. vt refertur *in cap. Mediocriter, de consecr. dist.5.* per hæc verba: *Cùm pro cunctis animabus Psalmus, vel Missa dicitur, nihil minùs, quàm si pro qualibet ipsarum diceretur, accipitur.* Sic Caiet. *quæst.79. art.5.* Angel. Syluest. Cano, P. Soto, Corduba, Vasquez, Hurtado, & alij *cit. quæst. præcedenti*, præcipuè Philibertus *loco cit. à num.9.* qui optimè id probat ex D. Thoma, & ratione. Petrus Ledesma *concl.23.* dicens, hanc sententiam esse multò probabiliorem, illamque ex parte docet Dicastillo *loc. cit. dubit.6. num.131.* & omnes communiter ad rationem pro contrariis datam negant sequelam.

QVÆSTIO XII.

An omnes, qui offerunt, præter Sacerdotem, sacrificium Missæ, participent fructum illius ex opere operato?

NEgant Vasquez *disp.*231. *cap.*3. *num.*12. Ægid. *quæst.*83.*dub.*9. *num.*162. Hurtado *disp.*3. *diff.*9. Lugo *disp.*19.*num.*233. &alij asserentes, non participare sacrificij fructum ex opere operato, nisi illos solos, pro quibus à Sacerdote offertur, & applicatur.

Sed probabiliùs respondeo: omnes offerentes, nempe Sacerdotem celebrantem, Diaconum, & Subdiaconum, & alios ministrantes, ac seruientes Missæ, & omnes circumstantes, & stipem dantes Sacerdoti, vt offerat, participare fructum sacrificij Missæ ex opere operato, etiamsi pro ipsis non offeratur. Dummodo sint in statu gratiæ. Sic Suarez *disp.*79.*sect.*8. Henriquez *lib.*9.*de Missa, cap.*20. *n.*2. Caiet. *tom.*2. *opusc.tract.*3.*quæst.*2 Syluest. *verb. Missa* 1.*quæst.*9.& alij apud ipsos, necnon Dicastillo *loc.cit.dub.*6. quia omnes qui concurrunt ad tantum sacrificium pes actum proprium, vt ministrantes, adstantes, circunstantes, &c. ex Ecclesiæ institutione sunt personæ pro quibus hoc sacrificium offertur, vt constat ex illis verbis: *Et pro omnibus circumstantibus: Et omnium circumstantium, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt, &c.*

QVÆSTIO XIII.

An Sacrificium Missæ prosit existenti in mortali, non solùm quantum ad impetrationem auxiliorum, vt Deus eius misereatur; sed etiam quantum ad remissionem pro debito pœnæ?

AFfirmatiuam sententiam docere Nauarr. *c.*19.*de oratione, num.*73.ait Suarez *disp.*79.*sect.*10. Sed malè: cum loquendo de fructu istius sacrificij, oppositum expresè *ibidem, num.*74. doceat, dum dicit, hoc sacrificium ex opere operato nullo modo prodesse ei qui non est incorporatus Ecclesiæ per fidem, & charitatem. Vnde Nauarrum ab hac calumnia liberant Lugo, Philibertus, & alij.

Certissimè ergo respondeo, non prodesse illi, quantùm ad remissionem pœnæ, quia ad percipiendos fructus huius sacrificij supra memoratos, plures requiruntur conditiones. Prima est, vt recipiens sit baptizatus. Secunda, quod sit in via, sunt autem etiam animæ existentes in purgatorio, cum adhuc in cœlum tendant. Tertia, quod nullo sit censuræ vinculo irretitus: & quarta, quod sit in gratia: ergo existens in peccato nullos potest huius sacrificij consequi fructus ex opere operato. Est communis omnium sententia, quam tenet D.Thom. 3.*part.q.*79. *art.*7. *ad* 1.& alij cum eo. Lege Suarium *sect.*10. & Dicastillo *dub.*6. *cit. num.*166.

QVÆSTIO XIV.

An saltem hic effectus satisfactionis impeditus propter obicem peccati, reuiuiscat, & conferatur postea quando aufertur peccati obex?

NEgant Suarez *disp.*79.*sect.*10. Vasquez *disp.*231. *cap.*7.*num.*51.Bonac. *disp.*4.*quæst.vltim.punct.*5. *num.*5. Hurtado *disp.*3. *diff.*12. Lugo *disp.*19.*n.*195. *pag.*556.Fagundez *prac.*1.*lib.*4.*c.*1.*num.*25.Machado *lib.* 4.*part.*1.*tract.*12.*docum.*6.*num.*3. & alij communiter.

Sed æquè probabiliter respondeo: conferri postea ablato obice; quia hoc sacrificium operatur ad instar sacramentorum; sed hæc secundùm probabilissimam opinionem, recedente obice, producunt suos effectus: ergo. Sic Nauarr. *c.*19.*de horis Canon.à num.*73. Henriquez *lib.*9.*de Missa, c.*13. Philibert. *tract.*3.*part.*2. *cap.*11. *à num.*4. qui pro se refert Nauarra, Aragon. & Rodriguez.

QVÆSTIO XV.

An vt Missæ sacrificium prosit, sit necessaria actualis, vel virtualis deuotio erga illud?

NEgant Suarez *disp.*79.*sect.*10. §.*Tria verò*, Vasquez *dict.c.*7.*n.*45.Lugo *disp.*19.*n.*196.*pag.*556. Fagundez *loc.cit. n.*21. & 22. Qui tamen malè citat Caietan. *tom.*2.*opusc.tr.*3.*q.*2. & D.Thomam pro se, cùm oppositum expresè teneant.

Sed probabiliùs respondeo, esse omninò necessariam. Primò, quia id colligitur ex verbis Canonis: *Omnium circunstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota deuotio, pro quibus tibi offerimus*, &c. Ecce vbi deuotio, tanquam necessaria ad fructum Missæ consequendum, præsupponitur. Secundò, quia omnes causæ, tam physicæ, quàm morales supernaturales producunt suos effectus iuxta dispositionem maiorem vel minorem subiecti, vt patet in Sacramentis, & docet Trid. *sess.*6.*cap.*7.*de iustif.* Sed sacrificium est causa moralis, & supernaturalis habens virtutem ex opere operato adinstar Sacramentorum: ergo. Sic S.Th. *quæst.*79.*art.*5.*ad* 4. Caiet. *ibidem, & tom.*2. *opuscul. loc.cit.* Syluest. *v. Missa.* Sut. *lib.*9.*de inst.quæst.*2.*art.*2. Philibert. *loc.cit.cap.*22.*à num.*10.*pag.*364. Huertos *p.*11.*de sacrif. Missæ, fol.*126. P.Ledesma *c.*17.*de Eucharist. concl.*9. *pag.mihi* 153.

QUÆSTIO XVI.

An maior deuotio illius, pro quo offertur sacrificium, faciat quod fructus sacrificij sit in eo maior?

NEgant Suarez *loc.cit.*§.*Nihilominus.* Et sequitur Ægidius *dub.*9.*n.*171.& 172. saltem quoad remissionem pœnæ temporalis.

Sed longè probabiliùs respondeo affirmatiuè, quia vt nuper est habitum, sacrificium Missæ operatur iuxta maiorem, vel minorem deuotionem, quam quis habet erga illud: ergo quantò fuerit maior deuotio, tantò erit maior fructus in eo. Sic S. Thom. *loc.cit. & art.*7.*ad* 2.& *in* 4.*distinct.*45.*q.*2.*art.*4. *q.*1. Vasquez *disp.*231.*cap.*7.*num.*49.Lugo *disp.*19.*n.*200. Hurtado *disp.*3.*diff.*12. & alij Authores *quæst.*15. pro nostra sententia relati.

QVÆSTIO XVII.

An sacrificium prosit ei, pro quo Sacerdos ex iustitia, v.g. ratione stipendij, tenebatur offerre: an verò ei, pro quo de facto illud offert?

AFfirmant Scot. *quodlibeto* 20. §. *de secundo articulo*, & Gabr. *lect.*26.*in condit.P*, & *Q*, prodesse scilicet ei pro quo Sacerdos debebat offerre, non verò ei pro quo de facto offert.

Sed certissimè respondeo: solùm ei prodesse, pro quo de facto sacrificium offert, quamuis sit contra obligationem iustitiæ. Quia voluntas Sacerdotis, quam de facto habet, præualet voluntati, quam ex contractu, vel promissione debebat habere. Sic Ledesm.2.4.*q.*16.*art.*14.*in fine.* Vasq. *disput.*231.*cap.*6. *num.*35.

num.33.Lugo disp.19 num.221. Hurtado disp.3.diff. 10.Suarez disp.79.sect.9. Ægid.quæst.83.art.1.dub.9. Layman tract.5.cap.2. Fagundez præc.1.lib.3.cap.10. num.3. Corduba lib.3.p.1.opin 6. & alij.

QVÆSTIO XVIII.

An etiam Missæ sacrificium prosit ei, pro quo Sacerdos Regularis obtulit; non illi, pro quo Prælatus offerre præcepit.

AFfirmant etiam Vasquez, Suarez, Lugo, Hurtado, Ægid.Layman, & Fagundez *loco citato*, Huertos *quæst.9. de sacrif. Missæ, pag.*114. Diana 2. *part.tract.*14.*resol.*72. Petr.Ledesm. *cap.*18.*de Euchar. post* 18. *conclus.* Ludouic. *q.*10. *de Eucharist. dub.*2. *pag.*236. Syluest. *verb. Missa* 1. *n.*12. Angel. *eo ver. num.*36. Henriquez *lib.*9. *cap.*21. *num.*6. Villalobos *tract.*8.*diff.*10. *num.*2. & alij docentes, validam esse applicationem Missæ contra præceptum Superioris, licet valdè illicitam.

Sed probabiliùs respondeo: non prodesse ei, pro quo Religiosus obtulit, sed illi, pro quo Prælatus offerre iussit; quia Prælatus optimè potest reddere irritas intentiones subditorum circa Missarum applicationes, sicut potest annullare, & irritare omnia vota, & iuramenta eorum, præter substantialia: ergo. Sic nouissimè, latè, & optimè Philibertus *tract.*3.*part.*2. *cap.* 33. quasi per totum, dicens esse communem Theologorum opinionem, citatque pro illa Syluestrum *v. Missa* 1. *q.*1. (sed malè illum citat,) Scotum, & Gabrielem *loc.cit.* Armillam *verb. Missa, numero* 36. etiam malè) Honcalam *de valore Missæ, art.*10. Cordubam *lib.*1.*quæst.*3. *notab.*5. Rodriguez *part.*1. *c.*251. *num.*1. Petrum Ledesma (Martinum voluit scribere) 2.*part.*4. *quæst.*17. *art.*14. Ioannem Baptistam Confect. *tit.*19.*de diuin. offic. cap.*3. Paulum Fraxinellum *de obligat.Sacerd. sect.*7. §.7. Aug. Barbosam *de offic.& potest. Episcopi, allegat.*24.*numero* 28. Bartholomæum Gauant. *Comment. in rubr. Missalis, part.*3.*tit.*12. & dicunt probabile Diana, & Ludouic. *loco citato.*

DISPUTATIO IV.

De Stipendio Missæ.

QVÆSTIO PRIMA.

An liceat Sacerdotibus accipere stipendium pro Missa.

RESPONDEO: non solùm licere, verùm habere ius ad illum exigendum, ortum non solùm ex iure positiuo, sed ex ipso iure naturali, vt constat ex verbis Christi Matth.10. *Dignus est operarius cibo suo.* Et latè probat Paulus 1.Cor.9.his quibus vtitur, exemplis. *Quis militat suis stipendiis vnquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Qui ergo Altari seruit, de Altari viuere debet;* vt eisdem Pauli verbis vtar. Potest ergo dari, & acceptari stipendium Missæ, non vt pretium, sed ad sustentationem totalem, aut partialem Ministri. Sic docent omnes Catholici, & praxis, & vsus eorum. Legantur D.Thom.2.2.q.10.art.3. Suar. *de Sacr. disp.*86.*sect.*1.2.& 3. & alij statim citandi.

QVÆSTIO II.

An Sacerdotes diuites possint stipendium pro Missis suscipere?

NEgant Syluest. *ver.Simonia*, q.3.& Graffis *lib.*11. *decis.aurear.c.*96. *num.*32. Et pro eadem sententia refert Suarez *disp.*86.*sect.*3.D.Thom. *in* 4.*dist.*25. *quæst.*3.*art.*2.*q.*1. *ad* 4. Caietanum 2.2.*q.*100. *art.*2. Adrianum *in* 4.*in materia de restitut. fol.*91. & Gratianum *in c.Pastores*, §.*verùm*, q.2.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: posse. Quia vnusquisque, siue diues, siue pauper, meretur iure naturali sustentari ab illo, cui inseruit, & in eius obsequio est occupatus: cum ergo officium præcipuum Sacerdotis sit Missam celebrare, si in vtilitatem alicuius illud officium exhibeat, iustè ab eo sustentationem potest exigere, & illam in pactum deducere. Sic S.Thom.*quodlibet.*6.*art.*10. Soto *lib.*9. *de iustitia, q.*6.*art.*1. *concl.vltim.* Nauarr. *cap.*23.*n.*102. Gutierr. *lib.*1.*qq.can.c.*29. *num.*10. Fagundez *præc.*1. *lib.*3. *cap.*8. *num.* 2. qui & citat Caietanum pro hac parte, loco pro contraria citato à Suario. Et meritò, quia saltem ex parte in hanc inclinat. Sicut & Adrianus loco etiam citato à Suario pro opposita, *fol. mihi* 189. *verb.ad* 4.& illam expressè docet *quodlib.*9. *art.*1. Sic etiam P. Ledesma *cap.*18. *concl.*11. Lugo *disp.*21.*num.*18.*pag.*587. Suarez *loc.cit.* Hurt. *disp.*4. *diff.*14. & alij, quos citat, & sequitur Philibert. *tr.*3. *p.*2.*c.*16.*num.*7.*fol.*273.Machado *lib.*4.*part.* 1. *tr.*12. *docum.*8. *num.* 1.

QVÆSTIO III.

An pro vna Missa plura recipi possint stipendia?

AFfirmant absolutè Dominicus Montagnolus *in libello de Missæ valore, cap.* 26. & Viguerius *in Theolog. institutionib. cap.* 27. §.1. *vers. decimosexto.* Docentes, remoto sæcularium scandalo, posse sine peccato quamplura stipendia à diuersis recipi.

Sed certissimè respondeo: non posse pro vnica Missa quæcunque stipendia suscipi, quoties illa ad minus iusta, & sufficientia sint. Quia cum stipendium Missæ non detur, nisi ad Ministri sustentationem, non potest Sacerdos recipere ad summum, nisi tot stipendia, quot sufficiant ad suam sustentationem. Sic Suar. Vasquez, Aragon, Nauarr. Corduba, & nouissimè Philibertus *tract.*3.*part.*2.*cap.*16.*n.*9. dicens, & meritò, oppositam sententiam esse singularem, parum tutam, & nullo modo practicandam, vtpote contra omnes Theologos.

QVÆSTIO IV.

An saltem Sacerdos possit accipere pro vna Missa tot stipendia à personis diuersis, quot sufficiant ad eius diurnam sustentationem?

NEgant Nauarr.*cap.*27. *num.*92. Suarez *disp.* 88. *sect.*4. Vasquez *disp.*234.*cap.*2. Hurtado *disp.*4. *diff.*14.Azor.*part.*3.*lib.*12.*cap.*6.*quæst.*2. Lessius *lib.*2. *cap.*24.*dub.*5.*num.*28. Filliuc.*tract.*5.*cap.*6. *num.*188. Cruz, Molfesius, Ledesma, Naldus, & Miranda, quos omnes refert Diana *tract.* 14.*resol.*8. Lugo *disput.*21. *num.*27.*pag.*588.Philibert. *loc.cit.n.*18. & 19.& 22. Machado *loc.cit. docum.*8.*num.*2. & nouissimè D.Diecus Narbona *tom.*2. *Horographiuris, Hora* 1.*n.*112.

Affirmant verò è contra Sotus *de iustit.lib.*9. *q.*3. *artic.*1. & *in* 4.*dist.*13. *quæst.*2. *art.* 1. Cano *de locis lib.*12.

libro 12.*capite* 13. *ad* 10. Montagnol. & Viguerius *loco citato*, Angel. Sylvest. & Armilla *verb. Missa.* Honcala *de valore Missæ, art.* 11. *&* 16. Rodriguez *tom.*1. *summ.capite* 251. *concl.*4. Henriquez *libro* 10. *cap.*12.*num.*5. Petrus Navarra, P. Soto, Samarinus, Beia, Aragon, Chamerota. Caiet. & Graff. quos citat Philibert.*tr.*3.*p.*2.*cap.*16.*num.*6.*&* 18.& Nuñus *in* 3. *part.tom.*1.*q.*83.*art.*1.*dub.*10.*concl.*4. & æquè probabile ac contrarium reputant Ledesma *cap.*18.*de Eucharistia,concl.*8. Cruz *de sacrif.Missæ,quæst.*1.*dub.*7. & Molfes. apud Dianam *loco citato*. Et certè mihi hæc sententia non solum æquè probabilis, sed probabilior videbatur ante decreta, quæ authoritate SS.Domini N.Vrbani VIII.edidit Sacr.Congregatio Concilij; post illa verò minimè, cùm §. 3. sub obtestatione diuini Iudicij mandet, vt absolutè tot Missæ dicantur à Sacerdotibus, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint.

QVÆSTIO V.

An si petens Missam non det stipendium integrum, iustum, vel lege taxatum, possit Sacerdos à diuersis tot parua stipendia suscipere, quæ iusto, vel taxato stipendio æquiualeant, & pro omnibus illis vnicam Missam offerre?

NEgat Bonac. §.3.*disp.*4.*quæst.vltim.punct.*7.§.2. *num.*8. citans pro hac parte Suarium *disp.* 86. *sect.*4.*vers.vnde consequitur.* Vasquez *disp.*231.*cap.*5. Ægidium *quæst.*83.*artic.*1.*dub.* 10. *num.* 193. Henriquez *lib.*9.*c.*22.*n.*5. Naldum *verb. Missa, num.*31.& alios. Sed certè ex his Authoribus contrarium nonnulli expressè docent, vt statim.

Affirmant verò è contra Suarez *loco citato* ab ipsomet Bonac. pro se. Vasq. *loc. cit.* & clarius *disp.*234. *cap.*3.*num.*18. Sic etiam loquendo de Sacerdote paupere, Henriq. *loco citato, in Glossa litera C.* Ægidius *loco citato, num.*194. Rodriguez, Corduba, Angles, Nuño, Moure, Filliuc. Scorza, Fraainell. Homobonus,& alii, quos affert Diana *tract.* 14. *disp.*10. *n.*8. *pagina* 1070. Licèt aliqui horum non concedant, si adsit expressa promissio dicendi Missam pro illo exiguo stipendio. Et hæc sententia fuit mihi longè probabilior, donec contrariam docuerunt eminentissimi Cardinales in suo decreto,§.3. Et ita post illud hanc docent Diana *loc.cit.& 5.part.tract.*13.*resol.*52. Lugo *disp.*21. *num.*26. *pag.*588. & Philibertus *cap.*21. *pag.*395. Licèt non desint apud illum aliqui qui prædictum decretum intelligant procedere solùm in casu nuper expresso; nempe quando Sacerdos, non obstante tenui eleemosyna, ad integrum Missæ fructum ci applicandum expressa sponsione se obligasset. Sic Peyrinus *de Priuileg.tom.*3.*c.*1.*num.*26.

QVÆSTIO VI.

An Sacerdos, qui pro dicendis Missis stipendium suscepit, possit postea aliis Sacerdotibus dicendas dare, retenta sibi parte stipendij, & dato illis stipendio iusto, sed minori?

NEgant Viguerius, P. Ledesma, Navarr. Corduba, Maior, Moure, Aragon, Lucius Ortiz, quos affert Diana *loco citato, resol.*10. Machado *tract.*1 a. *cit. docum.*10. *num.*2.

Affirmant verò apud ipsum Vasquez, Naldus, Homobonus, Fraainellus, Sà & Hurtado. Quibus adde Granadum *loc.cit.*& Bonacinam *loc.cit.punct.*8.*n.*18. Cùm hac tamen conditione, vt Sacerdos prius in se Missarum dicendarum à se onus suscepisset. Affirmant etiam Suarez, Sotus, & alij apud Dianam, loquendo non de omnibus, sed solum de Curatis. Ego olim omnibus id concedebam; modò nullis, quia oppositum docet Sacra Congregatio decreto suo *citato paragrapho* 5. vt notant Diana, Machado, & Lugo *loco citato*, & rursus Diana *part.*6. *tract.* 8. *resolut.* 10. vbi etiam post decretum Vrbani VIII. refert Bordonium *in Consiliis Regularium, resol.*25. *numero* 28. docentem, non esse mortale celebrare per tertium, retinendo sibi partem stipendij. Sed illum impugnat *part.*10. *tractatu* 16. *resolut.* 69. ex Lugo & aliis Doctoribus.

QVÆSTIO VII.

An Sacerdos in diebus festis possit accipere pro vna Missa duplum eleemosynæ, quæ aliis diebus erogari solet?

AFfirmant Homobonus apud Dianam *loco citato, resolut.*10.& Bonacina *disputatione* 4. *quæstione vltima, puncto* 8. *numero* 19. Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis *dubit.* 7. *de Missarum celebrat.* Et nouissimè Philibertus, etiam post decreta Congregat. Cardinalium, *part.*2. *tractatu* 3. *cap.*16. *num.*2.*pag.*384. quia, inquit, si liceat augere stipem pro Missa solemni, etiam idem licebit pro Missa diei solemnis.

Sed ego post illa decreta oppositum respondeo: quia §. 3. contrarium damnatur, vt bene Diana *loco citato.* Machado *loc.cit. docum.*9.*num.*1. qui citat pro hac parte Philibertum *cap.* 16. (per errorem Typographi, est namque 15.) *num.*21. Sed non bene, quia hic non agit de diebus festis; nam de his sermonem texuit loco à nobis citato, vbi oppositam sententiam planè, vt vidimus, docet.

QVÆSTIO VIII.

An Sacerdos, qui per alium Missam, quam accepto stipendio dicere debebat, celebrare facit, possit retinere partem stipendij, ex volantate secundi Sacerdotis condonantis?

NEgant aliqui apud Dianam *tract.*14.*de celebratione Missarum, resol.*13. eo quòd Congregatio Concilij absolutè dicat: *Debere integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem sibi retinere posse.*

Sed longè probabiliùs respondeo: posse, dummodo secundus Sacerdos liberè, & spontè illam partem condonet: non verò ea metu aliquo, quia fortassis aliàs non darentur sibi illæ, vel aliæ in futurum Missæ, vel quid simile. Nam hoc pacto Congregatio nullo modo id prohibet, cùm Sacerdos, etiam absque stipendio, si velit, celebrare possit. Sic Crua, Homobonus, Villalobos,& Hurtado, quos refert,& sequitur Diana *loco citato*, & nouissimè Lugo *disputatione* 21. *numero* 32. *pagina* 589. Martin. de S. Ioseph, Auersa, Lezana, & Pellizarius apud Dianam *part.*10. *tract.*16.*resol.*68.

QVÆSTIO IX.

An Sacerdos possit applicare alteri fructum Missæ specialissimum, id est, fructum quem quilibet sacerdos ex Missæ celebratione recipere solet?

NEgat Bonac. *disp.*4.*quæst.vlt.punct.*8. *num.*16. & ante illum Scot.& Gabr. quos affert, & sequitur Suarez *disp.*79.*sect.*9.*ad finem,& disp.*86.*sect.*1.*in fine*, Posseuinus *c.*2.*num.*25.*pag. mihi* 24. & alij.

Sed

Sed probabiliùs respondeo, posse. Quia omne opus bonum, non quatenus est meritorium, sed quatenus est satisfactorium, est applicabile alteri ab ipso operante, vt patet in ipsamet communione sacra, quam tam laici, quàm Religiosi solent pro aliis offerre: ergo multò melius poterit celebrans fructum specialem Missæ sibi proprium aliis applicare. Sic Nauarr. *in man. cap. 25. num. 92.* Henriquez *lib. 9. cap. 21. num. 7.* Philiarcus, Aragon, Nuño, Scorzia, Miranda, Gauant. Molfes. & alij, quos citat, & sequitur Philibert. *tr. 3. part. 2. c. 16. num. 8. pag. 385.* Sic etiam Machad. *lib. 4. p. 1. tr. 12. docum. 3. num. 7.* & Thom. Hurtad. *tom. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 4. resol. 17. n. 171.* Hac ergo responsione supposita, fit

QVÆSTIO X.

An Sacerdos possit duplex stipendium pro vnica Missa accipere, applicando vni personæ partem solitam, & alteri personæ suam partem?

NEgant Nauarr. *de celebrat. Miss. cons. 8.* Suarez & Bonacin. *loc. cit.* Homobonus *de examine Eccles. tractatu 4. cap. 13. quæst. 225.* Gauantus *Comment. in Rubric. Missal. part. 3. titulo 12. numero 29. vers. Quilibet.* Diana *2. part. de celebrat. Missarum, tractatu 14. resol. 80. & part. 5. tractatu 14. resol. 45. & par. 6. tractat. 6. resol. 7.* (& licèt *2. part. tractat. 14. cit. resol. 14.* oppositum probabile vocet, non id tenet, vt malè dicit Machado *loco citato*) & Cardin. de Lugo *disput. 21. num. 33. pag. 589.* dicens, hoc esse citra dubium post decretum Congregat. Cardinalium, per quod prohibetur unquam vnica Missa duobus stipendiis satisfacere. His Authoribus adde Bassæum *v. Missa. 7. num. 9.* & Trullench. *de Sacram. lib. 3. cap. 8. dub. 12. num. 8.* & rursus nominatim contra me Dianam *part. 10. tract. 12. resol. 21.* & penes ipsum Tamburinum, Ruteum, Anersam, Caspensem, Garciam & alios, & *tract. 16. resol. 88.*

Probant primò, quia valor specialis Missæ Sacerdoti correspondens, non est alteri applicabilis, eo quòd effectus ex opere operato sit beneficium proprium, & personale: ergo neqoit Sacerdos pro tali parte applicanda stipendium accipere.

Secundò, quia Sacerdos non potest certò scire, se esse in gratia, & capacem fructus sacrificij: ergo nequibit valorem sacrificij sibi correspondentem, sub dubio tali applicare alteri, qui certam tradit eleemosynam, ac certum petit valorem.

Tertiò, quia valor generalis Missæ non potest danti stipem à celebrante applicari: ergo similiter nec poterit eidem applicari valor specialissimus, & Sacerdoti proprius.

Quartò, quia incertum est, an valor, fructusve specialis correspondens Sacerdoti, sit æqualis satisfactionis cum fructu, seu valore medio: ergo non licebit Sacerdoti pro medio specialem applicare, cùm possit esse minor, ac proinde lædere illos, qui eleemosynas pro fructu medio dedere.

Sed adhuc probabiliùs respondeo: posse Sacerdotem duplex stipendium pro vnica Missa accipere; vnum quidem pro applicatione fructus medij, quem pro determinatis personis ex vsu Ecclesiæ celebrans offerre solet: & alterum pro applicando alteri fructu sibi proprio, cui ipse renunciat, & cedit alteri.

Ratio est primò, quia huiusmodi fructus proprius Sacerdoti, est applicabilis alteri, vt nuper est habitum: ergo optimè poterit ille, pro obligatione applicandi talem fructū, aliquod stipendium distinctum recipere.

Secundò, quia fructus specialissimus, qui est proprius celebrantis, ad minus est æqualis satisfactionis cum fructu medio, imò & maioris, cum Sacerdos celebrans proximior sit sacrificio quocumque alio, pro quo fructum medium applicat: ergo bene poterit Sacerdos applicare pro fructu medio, aut vice illius, fructum specialissimum sibi correspondentem, pro illis personis, quæ eleemosynam pro dicenda Missa pro ipsis dedere. Sic Molfes. apud Dianam *loco citato, resolut. 14.* & ex patre Filliuc. *tractatu 5. cap. 6. numero 181.* dicens esse veram hanc sententiam casu, quo Sacerdos partem trium Missarum sibi correspondentem applicet pro vna Missa debita. Et addit, hoc ipsum docere Nauarrum. Sed falsò id addit, nam Nauarrus potiùs id expressè negat *loco citato, & in Man. cap. 92. numero 96. n. 111.* Et post decreta Congreg. Cardinalium nobiscum sentiunt Philibert. Marchin. *de Ordine tr. 3. par. 2. c. 16. a r. 7.* Barthol. à S. Fausto *tr. de Euchar. lib. 2. q. 58. n. 158.* Peyrin. *de privil. tom. 3. c. 1. n. 25.* Machado *doc. 9. n. 2. pag. 78.* & reputat probabile Gauantus *loc. cit.* & nouissime hanc opinionem probabilem esse fatentur Trullench *loc. cit.* Homobon. *p. 3. examin. tr. 4. c. 3. n. 225.* vbi affirmat multos graues viros illam docuisse. Tenentque expressè, in e citato, Remig. *in sum. tr. 5. c. 4. §. 7. n. 2.* & latè Thomas Hurtad. *tom. 1. res. Moral. tr. 2. c. 4. resol. 17. per totam,* vbi *n. 177.* colligit ex hac sententia vnum valdè notandum, nempe quod cùm cuilibet Sacerdoti, etiam Regulari, liberum sit applicare valorem specialem sacrificij cui voluerit, non sit in potestate superioris illud impedire ne applicet; sed poterit accepto stipendio. Poterit tamen superior præcipere ne stipendium accipiat, sicut potest alia, quæ circa materiam paupertatis decurrunt, & conuenientia videbuntur impediri: si tamen stante præcepto, stipendium acceperit, & suam partem applicuerit sacrificij, non tenebitur restituere danti illud. Sic Thomas Hurtadus. Et certè consequenter.

Ad *Primum* argumentum Contrariorum, Resp. facilè negando antecedens. Nam constat ex dictis *q. præcedenti*, valorem specialem Missæ celebranti correspondentem, esse alteri applicabilem; nec esse, quatenus satisfactorius est, proprium, & personalem, ita vt alteri applicari non valeat.

Ad *Secundum* respondent Philibert & Thom Hurtadus, quod quamuis Sacerdos sibi certò, & euidenter non constet, se esse in gratia, vt sit capax sacrificij fructus, tamen si sibi non constet, esse in peccato mortali, hoc satis sit ad eligendam hanc sententiam, & vt iuxta illam applicet alteri fructum sacrificij sibi correspondentem; siquidem hoc solum sufficit, vt possit licitè celebrare pro altero, & ab eo eleemosynam accipere: tum quia hoc modo prudenter se gerit, & non procedit ex malitia in conuentione facta: tum etiam, quia si inuincibili ignorantia tentus accedit ad sacrificium, & Sacramentum Eucharistiæ, per accidens acquirit ex opere operato primam gratiam, & sic fit capax fructus.

Sed adhuc probabiliùs, & adæquatius Resp. cum Ægidio Trull. *loc. cit.* dicente, nihil obstare, quod Sacerdos non certò sciat, se esse in gratia, ad hoc vt possit applicare alteri fructū specialem Missæ sibi correspondentem: quia dictus fructus non pendet ex opere operantis celebrantis, sed ex opere operato ipsius sacrificij; in quo casu nullam vlli facit iniuriam; eo quòd fructus correspondens Sacerdoti celebranti, est ad minus eiusdem rationis & æqualitatis cum fructu medio, qui competit illi pro quo offertur sacrificium Missæ ob stipendium, vt constat ex dictis, & docent Henriq. *loc. cit. lib. 9. c. 21. n. 7.* Huc vsque Trullench, cuius mentem clariùs exprimit Thomas Hurtadus *num. 175.* ita dicens: Quamuis celebrans sit in peccato mortali, & sic in illo non causetur valor satisfactionis ex indispositione subiecti, tamen valor qui in ipso deberet causari, si non esset impedimentum peccati, causatur in alio, pro quo offertur, si non habet

peccatum: quia valor iste non causatur ex opere operantis, sed ex opere operato: in quo non attenditur sanctitas Ministri, vt loquendo de suffragiis est communis sententia Doctorum cum D.Thoma in 4. distinct.45.q.2.art.1. Huc vsque Thom. Hurtadus.

Ad *Tertium*, concesso antecedenti, neganda est consequentia. Disparitas est, quia valor generalis applicatur Pontifici, Principibus Christianis,& aliis fidelibus ab ipsamet Ecclesia, cuius Minister est Sacerdos, qui in hac re non potest non sequi voluntatem eiusdem Ecclesiæ: at verò valor,seu fructus specialissimus est proprius Sacerdotis, qui ei ex diuina lege debetur; ac proinde si velit, potest se illo priuare, & alteri dare, & applicare: sicut ergo illum damus, & applicamus multoties ex charitate animabus Purgatorij, ita certè possumus applicare alteri ex iustitia ob stipendium acceptum. Sic Philibertus, & Thom. Hurtad. *loc. cit.*

Ad *Quartum* constat ex dictis, probabilissimum esse quod fructus specialissimus Sacerdoti correspondens, non solùm sit æqualis valoris, & satisfactionis cum fructu medio; sed etiam maioris, ob rationem supra assignatam: quod sufficit ad hoc, vt Sacerdos licitè possit illum applicare pro speciali stipendio accepto,& illi securè satisfacere,cum in hoc prudenter satis, conformando se opinioni probabilissimæ, se gerat.

Nec obstat si vrgeas, & instes cum aliquibus Doctis Recentioribus, quibus hæc nostra sententia maximè displicuit, & nescio qua de causa, cum reuera non parum solatij attulerit pauperibus Sacerdotibus, qui stipendiis multis ob Missas dicendas acceptis, nullo alio modo, aut medio in hac vita satisfacere queunt. Si ergo instes, quod hæc nostra sententia est ad minus dubia,& incerta: ergo iustè, & securè non potest illam sequi Sacerdos: patet quia faciet tunc contra rationabilem voluntatem eius,qui stipendium dedit certum & indubitatum, cui nullo modo satisfic per incertam solutionem,aut actionem,de cuius effectu meritò potest dubitare, aut timere,cùm res sit in opinione posita, cuius nulla est certitudo.

Respondeo ego ad hanc instantiam, seu replicam (quam in simili contra nos faciunt Vasquez,Suarez, & Dicastillo *tract.5.disp.3. dubit.5.n.120.* & in præsenti nonnulli Recentiores magnificant) quod licèt verum sit, quod hæc nostra opinio,& sententia possit dici, metaphysicè loquendo, aliquo modo dubia,& incerta; non tamen loquendo moraliter certa est, cum reuera sit probabilis opinio, vt tam ex authoritate, quàm ex ratione, qua munitur,est notum. Nam vt benè docet Pasqualigus *decis. 5. num. 6.* id quod probabile est, non dubium, sed certum moraliter est censendum, & existimandum. Ideoque omnino est negandum,quod illi qui stipendium certum dedit,fiat satis per incertã solutionem, dum applicat illi Sacerdos fructum sacrificij sibi debinum,& correspondentem; cùm reuera per certam solutionem moraliter, iuxta nostram prudentem existimationem fundatam in opinione probabilissima satisfaciat. In rebus enim moralibus talem certitudinem moralem sufficere ad iustè, & rectè operandum,etiam in materia iustitiæ, omnes Doctores, etiam contrarij, fatentur.

Et quidem contra illos ad hominem arguo sic. Nam ipsimet contrarij (præcipuè Dicastill. & Diana *citati suprà tract.6. disp.3. q.24.& 25.*) concedunt, quod qui in Ordinatione Sacerdos tangeret Calicem, & Patenam, & non Hostiam supra illam positam, securè posset celebrare Missam, & stipem pro illa accipere: at sic est,quod solùm est moraliter certum, talem esse vere Ordinatum, cum res sit in opinione posita, &c. ergo. Deinde in sententia P. Dianæ,Megalij, Alphonsi de Leone, & aliorum (vt videbimus *infrà disp.7.q.70.*) Sacerdotem obligatum ad celebrandum in Altari priuilegiato, ob maiorem stipem acceptam, verè satisfaciet celebrando alibi cum calculo verbi gratia Sancti Caroli,&c. itavt nullo modo teneatur ad restitutionem talis eleemosynæ receptæ: & tamen solùm est certum moraliter, cùm alij Doctores probabiliter contrarium sentiant, quod æqualiter Sacerdos satisfaciat prædicto modo celebrando: ergo si in his casibus sufficienter satisfacit Sacerdos, eo quòd opinionem probabilem sequatur; fateantur contrarij, quod etiam in casu nostro satisfacit, cum sit eademmet ratio.

Poterunt igitur hanc opinionem securè in conscientia amplecti omnes Sacerdotes; sed præcipuè illi (vt tandem firmat Basæus) qui cùm stipendia plura receperint,omnibus aliter satisfacere non valent. Nam vt benè Bordonus *in consil. Regul. resol.25. q.13.n.1.* docet, qui iuxta hanc nostram probabilem opinionem operantur, verè excusantur à peccato, & à restitutione stipendij accepti, cùm agant ex opinione probabili, quæ in omnium opinione à peccato excusat; & stante illa, satisfecerunt, & sic immunes à restitutione stipendij accepti manent. Lege Dianam *part.8.tract.7.resol.75.* vbi inuenies rationes satis efficaces, quas Bordonus pro roboranda sententia nostra congerit, qui ad vltimum addit, ad summum teneri Sacerdotem hanc opinionem sequentem ad orandum pro iis, à quibus stipendia sic recepit.

QVÆSTIO XI.

An si quis det alicui Sacerdoti stipem pro Missa, v.g. de B.Virgine,ad impetrandam à Deo aliquam gratiam, & alter det illi stipem ad satisfactionem pro defuncto, possit eadem Missa vtrique obligationi satisfacere, & illas duas pitantias pro eadem Missa recipere?

AFfirmant aliqui viri docti, quos suppresso nomine refert Philibertus *loc.cit.num.16.* in quam sententiam, etiam post Decretum Congregationis, aliquantisper inclinat, & antea eandem sententiam probabilem existimauit Petrus Nauarra vbi infra.

Sed nunc, post præfatum decretum, certissimè securè respondeo: non posse vnica Missa vtrique obligationi satisfacere.Sic ante decretum docuere P.Nauarra *lib.2. de restitut. cap.2.dub.6.num.243.* Rodriguez *1.part.summa,cap.250. conclus.6.* Possevinus *capit.2. num.25. pag.mihi 43.* Bonacina *disp.4. quæst. vltim. punct. 8. num.15.* Qui refert Nauarrum *de celebrat. Miss.consil.8.* & Suarium *disp.79. sect.12.* Qui licèt eum aliqualiter indicent,expressè tamen nec verbum de hac quæstione habent. Sic etiam Diana *part. 6. tractat.9. resolut.9.* & ni fallor, Machado *loco cit. num.4.*

QVÆSTIO XII.

An Sacerdos, qui tenetur ad celebrandum in aliqua Ecclesia, loco, vel die, pro stipendio, redditibus, seu salario, possit aliud stipendium pro illa Missa accipere, & ei fructum sacrificij applicare?

NEgant Bonacina *loco citato, num.3.* Barbosa *de offic.Parochi,cap.11. num.11.*Gauant. *in comp.ad Rubr. Missal. tom.1. part.3. tit. 12. num.5.* & Diana *2.part. tract.14. cit.resol.80.*

Sed longè probabiliùs respondeo: posse, si aliàs dictus Sacerdos ratione Beneficij, Capellæ, Legati, seu

seu salarij, non obligetur ad celebrandum pro alio certis diebus, sed solùm detur stipendium pro cultu Ecclesiæ, aut vt populus commodè possit Missam audire: tunc enim nihil obstat ad hoc vt Sacerdos alienam eleemosynam pro applicatione Missæ accipiat. Sic Suar. Vasq. Fraxinell. Homob. Ludou. à Cruce,& alij, quos affert,& sequitur Lugo *disp.21. à n.29.pag.587.* Qui bene ostendit, id non esse contra decretum Sacr. Congregationis. Sic etiam Diana sibi contrarius, *tract.cit.resol.16.*

QVÆSTIO XIII.

An Sacerdos, qui vt celebret, cogitur emere sacras vestes, candelas, &c. possit licitè stipendia Missæ augere?

Respondeo: posse. Quia aliàs esset peioris conditionis illis Sacerdotibus, qui nihil insumunt, nisi laborem celebrandi, & quia detractis detrahendis, minima merces præfato Sacerdoti relinqueretur. Sic Philibert. *loc.cit.cap.15.n.21.& c.16.n.20.pag.387.*

QVÆSTIO XIV.

An possit Sacerdos idem sacrificium offerre pro eo, à quo accepit eleemosynam, & simul pro aliis, ex charitate, gratitudine, aut liberalitate?

Negabunt omnes Doctores negantes, sacrificium Missæ, tam secundum virtutem intensiuam, quàm extensiuam, esse infinitam, quos retulimus supr. *disp.3.q.10. & 11.*

Sed probabilius respondeo: posse, non obstante obligatione offerendi pro alio, à quo salarium accepit. Quia cum Missæ sacrificium sit infiniti valoris, æqualiterque prosit omnibus secundum cuiuslibet deuotionem, nec vnus ex participatione alterius in re minima lædatur (vt supra est habitum) hinc est, quod qui dedit stipendium, vt pro illo offerretur, non debet esse rationabiliter inuitus, vt pro aliis idem sacrificium ex charitate offeratur. Sic Philibert. *tr.1.p.2.c.17.pag.* 387. Quam sententiam refert, & non reprobat Diana *p.6. tract.6. resol.* 9. Et meritò, quia est fauorabilis animabus, præsertim Purgatorij, & ideò nouissimè id tenet Thom. Hurtad. *tom.1. tr.2.c.4.resol.17.n.* 178. & me citato Diana *part.10. tr.15.resol.43.* & penes illum Dicastillo *tom.1.de Sacram.tr.5.disp.4.dubit.* 19.*n.* 364. Escobar, & Martinus de S. Ioseph.

QVÆSTIO XV.

An Religiosi nostri, qui ex vi suæ Regulæ, & Constitutionum tenentur certis diebus offerre sacrificium pro defunctis sui Ordinis, pro Captiuis, & pro Benefactoribus, possint licitè offerre idem sacrificium pro aliis, à quibus stipem acceperunt?

Negabunt consequenter Doctores supra citati.

Sed ego, etiam consequenter, affirmatiuè respondeo: Quia Sacerdoti solùm prohibetur offerre idem sacrificium pro multis, quibus ex iustitia, ratione stipendij accepti, tenetur: non verò prohibetur offerre pro vno ex iustitia, & simul offerre pro alio ex sola liberalitate, vel charitate. Hoc enim ipsa Ecclesia aliquo modo præsupponit: siquidem idem sacrificium, quod in *Memento pro viuis,* obtuli pro Petro, qui ad celebrandum pro eo me conduxit; simul etiam pro defunctis, *in Memento pro mortuis,* præcepit offerre: ergo. Sic latè, & doctè Philbert. *loc.cit. à n.3.*& post illum Th.Hurt. *loc.cit. à n.*183. me citato Diana *vbi supra,* & alij.

QVÆSTIO XVI.

An Sacerdos, qui liberaliter promisit alteri vnum Sacrum animo se obligandi, peccet mortaliter promissum non implendo?

Affirmant P. Nauarra *de restitut. lib.2. capit.2. dub.7.num.* 329. & Bonacina *de contract. disp.3. qu.11. punct.1.n.* 8. Et tenent à fortiori Nauarr. *capit.25.n.92.* Mart. de Ledesma, & Corduba & Thomas Hurtadus *loco citato, n.*194. docentes, illum qui alteri promisit Missam liberaliter, & amicè, rotam teneri sub mortali eam applicare.

Sed probabilius respondeo: in nullo ex propositis casibus peccare mort. Sed ad summum venialiter, ratione fractionis datæ fidei, aut alterius leuis. Sic Sanchez *lib.1. de matrim. disput.5. num.25.* Rodriguez, & Malderus, quos refert, & sequitur Diana *2. part.tract.17.resolut.9.in fine.* Fagundez *prae.1.lib.3. capit.9.num.12.& sequent.* Philibertus *loc.cit.cap.18. pag.* 489. & rursus, me citato, Diana *parte 10. tract.15. resolut.43.*

QVÆSTIO XVII.

An peccet mortaliter Sacerdos, qui accepta eleemosyna diu differt Missas celebrare?

Respondeo affirmatiuè. Quia ex tali dilatione non leue damnum infert illis, pro quibus celebrare debebat. Nam si pro defuncto purgante offerre tenebatur, hic Missarum suffragio minimè adiutus molestissimis flammis detinetur. Si verò offerre debebat pro impetratione valetudinis alicuius infirmi (aut alterius beneficij temporalis) accidere potest, quod moriatur antequam pro illo celebret, forsitam non moriturus, si pro illo debito tempore celebrasset. Sic Sylvest. Angel. Petr. Nauarr. Naldus, Rodriguez, Corduba, Reginald. Fagundez, & alij, quos citat, & sequitur Philibertus *tract. 3. part. 2. capit.31.num.1.* Diana *2.part. tract. 14. resol. 25.* & Machado *docum.9.cit.num.7.pag.78.* & communis, quam nouissimè sequitur Thom. Hurtad. *tom.1.tr.2. c.4.resol.18.* & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XVIII.

Per quot dies poterit Sacerdos post acceptam eleemosynam Missas differre, absque labe peccati mortalis?

Respondent aliqui, quod per vnios mensis spatium: alij verò per spatium duorum mensium. Ita Philiber. *loc.cit.n.5.pag.*417. P. Ledesma *c.18.concl.17.* Villalobos *tr.8. diff.18.n.2.* & Diana *tract. 14. cit.resol.25.& part.9.tract.6.resol.55.* Lezana *tomo 4. verb. Missa, num.* 39. Lugo & Hieronym. Garcia apud ipsum.

Alij tandem affirmant, posse Missas differre per spatium trium annorum; nam id existimant esse modicum tempus. Ita Peyrinos *tom.3.priuileg. const. 9. Vrbani VIII. fol.*301. Sed id esse improbabile, & vt tale recipiendum, optimè existimat Diana *loc. citat.* Vnde

Ego probabiliter respondeo: posse differre illas absque mortali peccato, per spatium trium mensium. Nisi aliàs, Missas petentes maiorem celeritatem requirant

requirant. Ratio est. Quia Congregatio Concilij absolutè *concedit, posse accipere nouas eleemosynas eos qui acceptis non satisfecerint, dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere*; tunc sic: Sed spatium non solum duorum, verum & trium mensium, tanquam quid modicum reputatur, vt nos in expositione nostræ Regulæ *c.45.fine*, ea iure ostendimus: ergo.

QUÆSTIO XIX.

An quando Sacerdos non habet Missas, possit illas dicere pro illo, qui primò stipem dederit, quem Deus videt daturum?

Affirmant Henriquez *lib.9. de Missa, capit.21. num.2.*& apud illum Salmanticenses Theologi. Vega *lib.1.c.41.casu 5.* Rodriguez *in Summa,part.2. cap.241.aliàs 25 2.*P.Nauarra *lib.2.de restit. capit.2. num.371.* Aragon 2.2.*quæst.85.art.3.* Moure *part.3. cap.5.§.9.num.5.* Fraxinell.*de obligat. Sacerd. sect.3.* Bonacina *disp.4.q.vlt. punct.7.§.3. n.3.* & alij. Qui tamen subdunt, id non esse in praxi approbandum, eo quòd auaritiam sapiat. Sed certè non probè; quia si res ista est iusta, & hæc sententia probabilis, cur non poterit in praxi sequi?

Longè ergo probabiliùs, imò iam certissimè respondeo: non posse Sacerdotem Missas offerre pro illis, qui postea postulabunt. Quia sic decreuit Sacr. Congregatio Tredentini, ex mandato Clementis VIII. sub die 15.*Nouembris*, anno 1605. Cuius declarationem adducunt Cenedo *in qq. Canon. lib. 1. quæst.38.num.8.* & Philibertus *tract.3.part.2.cap.31. num.10.* Et ita hanc sententiam tuentur hi Doctores, & Anton. de Corduba *lib.1.quæst.4.dub.5.* Riccius, Cruz, Barbosa, Fagundez, Ægidius, & Filliucius, quos citat, & sequitur Diana *1.part.tract.14.resol.15.* Molfesius *tract.3.cap.36. num.18.* Suarez *disp.79. sect.4. num.3.* Homobonus, Lucas Pinellus, Dimas Serpi, quos citat, & sequitur Philibertus *loco citato*. Qui tamen malè pro contraria sententia citat Ledesmam, & Reginaldum, cum hane nostram expresse doceant; ille *in c.18.de Eucharistia, concl.17.pag.mihi 176.iste verò lib.17. cap.17. n.136. in fine.* Citat etiam malè Gabrielem Vasq. loco statim citando. Tenent etiam Layman *tract.5.de Missa, cap.2. num.13.* Machado *tract.12.cit.docum.11.num. 4.* & alij, quos nouissimè sequitur Thom. Hurtad. *tomo 1. tract.2. cap. 4. Resol.14.* vbi existimat, nullo modo posse hodie sine graui censura oppositam sententiam defendi: tum ob decretum Sommorum Pontificum. Tum etiam, quia expurgatorium generale Inquisitionis Sanctæ talem opinionem ab Auctoribus illam docentibus expurgari iussit. Sic ille, & benè. Vnde iam vt certissimam hanc opinionem tene.

QVÆSTIO XX.

An saltem possit Sacerdos dicere Missas anticipatè pro intentione æditui, aut illius, qui ex officio solet Missas dicendas aliis dare, aut pro intentione amici, vel sacristæ, qui solet Missas dicendas deferre?

Negat adhuc Ledesma *loc. cit. §. La segunda dificultad.* Vnde malè illum citat Machado *vbi infrà* pro opposita parte. Affirmant verò omnes alij ferè Doctores pro vtraque sententia nuper relati.

Cum quibus ego probabiliùs respondeo: posse quidem in casu, quo amicus, sacrista, vel æedituus habeat certas Missas dicendas, v.g. defunctorum, ita vt Sacerdos anticipatè iam sciat eius intentionem, aliàs non. Sic Fagund. *prac.1.lib.3.c.9. n. 8.* Huertos *de Missa fol.111.* Et hoc sensu affirmant solùm Vasquez *loc. cit.disp.234.n.21.* & Hurt.*disp. 4. diff. 25.* Machado *loc.cit. n.2*, dicens, id esse certum. Sic etiam Thom. Hurt. *loc.cit.num.132.*

QUÆSTIO XXI.

An Capellanus, qui bis, aut ter in hebdomada celebrare tenetur, possit Missas hebdomadis sequentis anticipare, & dicere sex in hebdomade præsenti?

Negat Petr. Ledesma c. 18.*de Eucharist. post 17. conclusionem, verb. A esta duda* (vnde malè citant illum Diana *loc. cit. resol.16.* & Machado *loc. cit.* pro opposita parte.) Negat etiam Moure *part.3. c.5. §.9.num.5.* casu quo illæ Missæ subeantur à fundatore Capellaniæ offerri pro viuis.

Sed longè probabiliùs respondeo: posse, nisi aliàs in fundatione Capellaniæ oppositum exprimatur, vt si in ea diceretur: *Nulla in qualibet hebdomada sacrificia Missæ omittantur.* Et ratio est, quia anticipata solutio nullo modo præiudicat, sed prodest creditori. Sic Riccius, Rodriguez, & Reginald. quos affert, & sequitur Diana *loc.cit.* Cenedo, Vega, Aragon, Rodriguez, & Toletus, quos citat, & sequitur Fagundez *prec.1.lib.3.cap.9.num.1.& 2.* Bonacina, Bathosa, & P.de Nauarra, quos refert, sequitur Philibert.*tract.3. part.2.cap.31.num.10.pag.418.* (qui etiam malè citat Petr. de Ledesma pro hac sententia.) Lugo *disp.21. n.44.pag.590.* Huertos *q.8.de Missa,fol.112.* & communis, quam nouissimè tenet Th.Hurt.*tom.1.tract.2. c.4. resol.14.*

QVÆSTIO XXII.

An vtilius sit curare sibi Missas celebrari post mortem, vel ante mortem?

Respondeo: vtilius esse ante mortem celebrari. Quia Missæ post mortem solùm sunt satisfactoriæ animæ existenti in Purgatorio; sed dictæ pro viuenti, & sunt satisfactoriæ, & meritoriæ: ergo. Sic Philibert.*tract.3.part.2.cap.34.à num.1.* Nauar. Barbosa, & alij statim citandi, & communis. Lege Dianam *part.9.tract.2.resol.37.§. & tandem*, qui id rectè probat.

QVÆSTIO XXIII.

An licita sit consuetudo (quæ apud multos viros pios viget) vt aliquis, tanquam mortuus iam sit, exequias pro se, erecto tumulo, fieri curet, quibus ipse præsens assistat?

Negat Layman *lib.5.tract.5.de sacrif. Missa, c.2. n. 15.* dicens, talem consuetudinem esse superstitiosam, ideoque omninò tollendam. Negant deinde Diana *p.5.tract.13.Res.2.& par.9.tract.2. resolut.18.* Palaus *tom.4.tractat.22.punct.6.num.19.*& alij.

Sed certissimè respondeo: licitam, immò & omnibus modis laudandam esse talem consuetudinem. Tum quia maximè ad mundi contemptum, ad excitandum cœlestium rerum desiderium, & ad leniendum mortis timorem deseruit. Tum etiam, quia id à sanctis viris, ante aliquot sæcula (vt ipse Layman fatetur) factitatum legimus, vt à B. Alberto Magno, teste Ferdinando Castello *in Histor. generali S. Dominici,part.2.lib.3.cap.46.* Sic Nauarr. *lib.3.consil.6.*

de

de celebr. Missar. Zerola *in praxi Episcop. 2. part. verb. Missa, pag. mihi* 156. Augustinus Barbosa *in remiss. ad Trident. sess.* 22. *cap.* 12. Homobonus, & Lucas Pinellus, quos citat, & sequitur Philibert. *loc. cit. n.* 7. *pag.* 481. Notat tamen Zerola ex Nauar. *loc. cit.* Quod in hoc casu non debent dici orationes, quæ monstrant aliquem iam esse mortuum, vt v.g. *Inclina Domine*, vbi dicitur, *Quam de hoc sæculo migrare iussisti*. Quia committeretur mendacium in oratione. Sic etiam nouissimè contra Dianam tenet Lezana *in sum. qq. Regular. tr.* 4. *verb. Missa, n.* 54.

QVÆSTIO XXIV.

An Sacerdos, qui ex fundatione, aut alio titulo tenetur ad celebrandum in aliqua Ecclesia, vel Altari determinato, peccet mortaliter alicubi celebrando?

Affirmant Henriquez, Nauar. Sotus, Azor. Cenedo, Zerola, Sylucster, Tabiena, & alij, quos citat, & sequitur Fagundez *prac.* 1. *lib.* 3. *capite* 9. *num.* 2. Rodrig. Graffis, Homobonus, & Fraxinell. quos affert, & sequitur Diana 2. *part. tract.* 12. *de celebr. Missar. resol.* 19. Bald. Abbas, Ceuallos, Beia, Gauantus, & alij; quos citat Philibertus *tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 24. *num.* 1. His addi possunt, ni fallor, Machado *tract.* 12. *cit. docum.* 15. *n.* 2. Nam licèt contrariam sententiam mox referendam in vltimo referat loco, huic tamen videtur adhærere. Sed quidquid sit de huius Authoris mente,

Probabilius sic sub distinctione cum Lugo *disp.* 21. *num.* 36. *pag.* 589. Respondeo: Nam vel testator determinauit illum locum, vel illud Altare, ob peculiarem cultum illius loci: vel propter commodum populi, vt possit ibi audire Missam, vel propter memoriam suæ familiæ, ad quam illa capella, vel altare pertinet. Et in his casibus fatendum est, non posse absque auctoritate illius qui potest commutare vltimas voluntates, fieri illam variationem loci, nisi id rarò fiat; tunc enim non facilè continget peccatum mortale, propter paruitatem materiæ: imò si fuisset cum causa rationabili, non erit peccatum veniale; neque enim censetur fundator voluisse cum tanto rigore obligare suum Capellanum. Si verò ad nihil simile respexit fundator in designando illo Altari, facilius poterit excusari à peccato graui variatio altaris, intra eandem tamen Ecclesiam; alioquin si in alia Ecclesia celebrentur illæ Missæ, videtur iam fieri in præiudicium prioris Ecclesiæ, cui acquisitum fuerat illud. Sic Lugo. Et Lapus *allegat.* 33. *numero* 4. Dueñas *regula* 154. Stephanus Gratianus *discept. forens. cap.* 37. *num.* 5. Quos refert, & sequitur Philibertus *loc. cit. num.* 2. vbi ait, sic fuisse resolutum à Rota Romana per Card. Seraph. 9. Octobris 1595. in Bergom. legati.

QVÆSTIO XXV.

An si Capellanus absque dispensatione in Altari alio celebret, teneatur iterum in Altari definito celebrare, & Missas omissas supplere, aut pro rata pecunias, aut fructus Capellaniæ pauperibus, aut hæredibus restituere?

Affirmat Azor *par.* 1. *lib.* 10. *c.* 24. *q.* 7. & *p.* 2. *lib.* 6. *c.* 24. *q.* 7. Riccius *decis.* 405. *verb. Praxis Capellan.* Fagundez *loc. cit. n.* 2.

Sed probabilius respondeo: non teneri, absolutè loquendo, etiam in casu, quo Capellanus mortalem culpam committat. Quia huiusmodi Capellanus solùm violauit fidem, non iustitiam: Siquidem non priuauit testatorem debito sacrificij fructu, qui in omnibus locis est æqualis valoris. Sic Posseuinus *c.* 9. *n.* 25. Barbosa, Frainellus. & Bonac. quos citat, & sequitur Philibertus *loc. cit. num.* 7. *pag.* 401. Machado *loc. cit. docum.* 15. *n.* 3.

QVÆSTIO XXVI.

An quando Ecclesia, vel altaria designata à testatore, inueniuntur impedita, ita vt in eis celebrari non possit, teneatur Sacerdos die illa alibi celebrare?

Affirmant absolutè Sà *verb. Missa, num.* 47. Azor *par.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæst.* 8. & 2. *part. loc. cit.* Bonac. *disp.* 4. *quæst. vlt. punct.* 7. §. 4. *num.* 5. Naldus *verb. Missa, n.* 3. Moneta *de commut. volunt. c.* 10. *q.* 5. *num.* 242.

Sed iuxta nuper dicta sub distinctione probabiliùs respondeo: non teneri quidem alibi celebrare, si testatoris intentio principalis fuit, quod in tali Ecclesia, vel altari celebraretur ob venerationem talis Sancti, aut loci; secus verò, si testator intenderet fructum sacrificij, aut cultum Dei; quia in hoc casu debet in alia Ecclesia, vel Altari celebrare. In dubio autem præsumendum est, hanc intentionem testatorem habuisse. Sic Gallerus, & Barbosa, quos citat, & sequitur Philibertus *loc. cit. n.* 9. & Lugo *disp.* 21. *n.* 42. *pag.* 590.

QVÆSTIO XXII.

An si Altare designatum à testatore non est priuilegiatum, possit Sacerdos celebrare in alio Altari eiusdem Ecclesiæ priuilegiato?

Respondeo: posse. Si aliàs testator in designando primo Altari non respexisset ad causas sup. *q.* 16. enumeratas. Sic Lugo *n.* 37. Qui etiam bene *n.* 38. addit idem dicendum, quando Sacerdos inuenit occupatum Altare, in quo debeat celebrare, ab alio Sacerdote; tunc enim absque peccato, saltem graui, poterit celebrare in alio Altari eiusdem Ecclesiæ.

DISPUTATIO V.

De diebus, quibus liceat, & teneantur Sacerdotes ad celebrandam Missam.

QVÆSTIO PRIMA.

An simplex Sacerdos, qui sine legitimo impedimento nunquam in anno celebrat, peccet mortaliter, si aliàs nec adsit scandalum, nec contemptus, & communicet in Paschate?

Negant D. Bonau. *in* 4. *dist.* 2. *part.* 1. *art.* 2. *q.* 2. Alensis, Gabriel, Ricard, Palac, Ledesma, Victoria, & Caietanus, quos refert Suar. *disp.* 80. *sect.* 1. Qui & dicit probabile. Negant etiam Bonac. *disp.* 4. *quæst. vltima, punct.* 7. *n.* 10. Diana 1. *par. tr. de Celebratione Miss. resol.* 19. Lugo *disp.* 20. *sect.* 1. *n.* 22. & 13. Ludouic. *q.* 11. *art.* 1. *diff.* 1. *pag.* 240. Granad. *tr.* 14. *de Euch. disp.* 10. *n.* 1. Rosella, Petr. Sotus, Speculum

Speculum conscientiæ, & aliquos refert Fagundez *præc.1.lib.3.c.15.n.1.* Philibert. vbi infra,*n.6.*& 8. licet sibi contrarius: quia existimant, cessante scandalo & contemptu, nullo modo peccare lethaliter, etiamsi nunquam sacrificet.

Sed probabilius respondeo: adhuc cessante scandalo (quod hodie vix potest, vt fatetur Lugo) & contemptu, peccare mortaliter, si nunquam in anno celebrat. Colligitur *ex c. Dolentes, de Celebratione Missar.*& docent D.Thom. *3.par. q.*82. *art.* 10. Nauarr. *c.25.n.88.* Suarez, Henriquez, Azor, Durand. Soto, Palud. Cathatinus, Syluest. Angel. Summa Confess. Astensis, Tabiena, Armilla, Maior, & alij, quos citat, & sequitur Fagund. *loc.cit.num.3.* sic etiam Vasq. *disp.*232.*c.*1. Ægid. *q.*83. *art.2.dub.*1. Valent. *disp.6. q.*10. *punct.*3. Toletus *lib.2.c.*3. Layman *c.*3. & Hurtado *disp.4.de Sacrif. Missæ, diff.*1. Ioannes de Cruce *p.1.de Sacrif. Missæ,q.1.dub.*2. Villalob. *tr.7.dub.* 49. *n.* 1. Lublinus *verb. Missa,n.*8. Huertus *tr.de Sacrif. Missa,q.13.fol.*142. Nuño *q.*82. *art.*20. Gauant. 3. *par.tit.*1 2.*n.*6. Machado *lib.4.p.1. tr.11. doc.9. n.*1. Philibertus *n.*3. *par.*2. *c.* 36. *n.*5. vbi ait secundum verborum sententiam, non esse absoluendum illum Sacerdotem, qui saltem quater in anno nolit celebrare. Inclinat etiam in hanc partem Petr. Sot. *lect.*13. *de Euchar. in fine,* licèt subdubitans, ait enim: Non auderemus itaque à graui peccato liberum credere hoc omittentem: mortale verò, an veniale fit, Deo relinquimus. Sic ille. Vnde ad minus malè citatur à Fagundez pro sententia contraria. Tenet etiam hanc nostram Th.Hurt. *tom.1.tr.2.c.7.resol.*29.§. 2. & 4.

QVÆSTIO II.

An Sacerdotes ratione Sacerdotij teneantur in aliquibus determinatis anni diebus celebrare?

Affirmant plerique, non tamen consentiunt in quibus. Nam in primis Nauar. *in man. cap.*25. *n.*88. dicit, illos teneri ad celebrandum ter, aut quater in principalibus festis anni, in quibus Laici religiosiores (non religiosorum, vt malè intellexit Hurtado) communicare solent.

S.verò Thom. S. Anton. Syluest. Sot. Lublinus, & Gabriel aiunt, teneri in præcipuis festiuitatibus anni, & maximè in illis diebus, in quibus fideles communicare consueuerunt. Paludanus autem, & Maior docent, illos teneri in Natiuitate Domini, in Resurrectione, & Pentecoste, necnon in Assumptione Virginis, & in festiuitate Omnium Sanctorum. Sic etiam ferè Fagund. *loc.cit.n.6.* Denique Nuño, quem sequi videtur Huertus *loc.cit.* docet, Sacerdotem non securum in conscientia, si non celebret decem, aut duodecim vicibus in anno. Hos Authores sequitur Thom.Hurt. *loc.cit.*§.6.*n.*379.

Sed æquè probabiliter respondeo: in nullo determinato die ad celebrandum teneri, licet ter saltem in anno ad celebrandum teneantur, quibuscumque diebus id fiat. Sic Sot. *dist.*13.*q.1.art.*10. Vasquez, Azor, Henriquez, Tolet. & alij, quos sequitur Hurtado *disp. 4. diff.* 2. & etiam Gauant. *loc. cit.* Imò Lugo *disp.*20. *n.* 13. docet, ita esse dicendum ab Authoribus, qui sustinent nostram sententiam, præcedentis quæstionis relatæ. Sic etiam Philibert. *de Ordine, tr.3. part.2.c.36.n.5.* vbi hanc nostram opinionem veriorem, tutiorem, communiorem vocat: licèt *num.8. sequenti*, in oppositum, nescio quo fundamento, inclinet.

QVÆSTIO III.

An Parochi teneantur singulis diebus per se, vel per alium celebrare, saltem si sint Parochiani, qui ex deuotione Missam audire velint?

Affirmant, in hoc casu teneri ad celebrandum, Sot. Vasquez, & Hurtado vterque, nempe Gaspar, & Thomas *locis citatis*, & à fortiori quidam Canonistæ, qui vt referunt Diuus Anton. 3. *part. tit.*16. §.12. & Syluester *verb. Missa* 1. *q.*7. absolutè asserunt, teneri omnes Sacerdotes ad celebrandum quondie.

Sed probabiliùs respondeo: adhuc in eo casu, secluso scandalo, non teneri. Quia nullibi hoc in iure expressum est. Sic Fagundez *præc.1.lib.3.cap.15.n.7.* Posseuin. *c.2.n.*2. Philibert. *tract.3.part.2.c.30.n.1.*

QVÆSTIO IV.

An saltem teneatur Parochus celebrare per se, vel per alium omnibus festis, quibus populus tenetur audire Missam?

Respondeo: teneri. Insuper & quoties necessarium fuerit Populo, vt quoties danda est benedictio nuptialis, quæ datur cum Missa; & quoties sepeliendus est mortuus cum Missa, & hoc sub mortali. Sic Suarez, Sot. Azor *locis citatis*, Posseuin. *loc. cit. num.*2. & alij communiter, vt videre est apud Barbosam *de potest. Episcopi tom.2.alleg.24.num.* 22. & *de potest. Parochi cap.*11.*n.5.* Dianam 2.*part.tract.*14. *resol.*26. & alios, quos citat, & sequitur Thom. Hurtad. *tom.1.tr.2.cap.3.*

QVÆSTIO V.

An Iure Diuino teneantur Parochus ad applicandum Missæ Sacrificium pro ouibus?

Negat Lugo *disp.*35.*num.*19.*pag.*387. dicens, esse communem sententiam, & Machado *lib.4.par.2. tr.3.docum.*1. Qui refert pro se Vasq.3.*part.disp.*134. *c.*6. Nauarrum *c.25.n.* 92. Suarium *tom. 3. disp.* 86. *sect.*1. Naldum *verb.Parochus,n.*18. Dianam *loc.cit.* & alios. Sed an omnes bene, infra apparebit.

Sed probabilius respondeo: teneri interdum. Quia sic habetur in Trident. *sess.23.de reformat.cap.*1. per hæc verba: Cùm præcepto Diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, &c. Sic Concil. Et sic omnes Doctores, licèt inter illos dissensio sit in determinando, quibus diebus ad hoc Parochus obligetur. Nam Sotus *in 4. dist.* 13. *q.* 2. *art.2.& de Iust.lib.9.q.3.art.*1. docet, teneri ad quotidie sacrificandum pro populo. Bonacina *dis.4.q.vlt. punct.7. in fine*, teneri saltem diebus Dominicis, aut semel in hebdomada. Nuñus denique, *q.* 83. *art.* 1. *par.7.dub.9.concl.* 2. affirmat, in aliquibus Hispaniæ locis eam vigere consuetudinem, vt Parochus singulis diebus Dominicis, & festis offerat pro populo, in aliis locis ter in hebdomada, in aliis singulis diebus. Th. Hurt. *c.3.cit.resol.*4. sentit, quod tribus, aut quatuor sacrificiis satisfaciet Parochus huic obligationi.

Ego verò probabiliùs respondeo: sufficere solemnioribus festis pro populo offerre ad adimplendum diuinum præceptum à Trident. declaratum, nisi aliàs vrgeat alia consuetudo. Sic Philibertus *tract.3.part.2.c.30.n.2. pag.*415. vbi pro se citat Maiorem *in 4. distinct.25.quæst.3.lib.3.* Henriquez *lib.9.cap.22.§.6.*

Suarez

Suar. *disp.86.sect. 1. vers. de beneficiis*, Vasquium 3. *par.disp.234.cap.6.* Naldum *verb. Parochus, num.18.* (Quos tres vltimos citauit, sed non ita bene, pro se Machado) Ægidium *quæst.83.art. 1.dub.11.* Reginal. *lib.23.num.238.* Gauantum *comment. in Rubric. Missal.par.3.tit.12.n.17.* & alios.

QVÆSTIO VI.

An necessarium sit aliquando Missam cum Diacono, Subdiacono, & Acolytis solemniter celebrare?

Respondeo affirmatioè, ob multas rationes, quas reddit Suarez *disp.87.sect.1.* per hæc verba: An verò necesse sit, Missam interdum fieri cum hac solemnitate, id quæri potest. Et dicendum videtur in primis, non esse necessarium ita semper fieri, vt constat ex vsu Ecclesiæ, & ex facto etiam Christi Domini. Deinde, satis esse consentaneum Iuri etiam diuino, vt interdum ita fiat: non enim sine causa distincti Ordines instituti sunt, Diaconatus, Subdiaconatus, &c. Sed vt eorum munera exerceantur: maximè autem exercentur in his Missis solemnibus. Item hoc multum refert ad splendorem, & solemnitatem Ecclesiasticorum Officiorum, & ad maiorem reuerentiam huius sacrificij, & ad differentiam festiuitatum, vt cum maiori, vel minori pompa, & solemnitate fiat; ac denique ad populi instructionem, & deuotionem excitandam. Sic Suarez. Et sic omnino Petrus Ledesma *de Euchar.cap.26.conclus. 3. pag.mihi 141.* addens [Que seria muy mal hecho, que no se diga Missa algunas vezes con esta solemnidad.] Ludouicus de S.Ioan. qui licèt sit ex Discalceatis Diui Francisci, tamen *quæst.11. de Euchar. art. 26. diff. 2. pag. mihi 287.* hæc habet verba: [Muy conforme es al derecho Diuino, que se haga algunas vezes con esta solemnidad, porque de otra suerte fuera inutil la institucion de Iesu Christo Señor nuestro de diuersos ordenes para el ministerio del Altar. Item porque esto pertenece grandemente a la authoridad de la Missa, y deuocion del pueblo.] Hæc ille. Et benè: nam præcipuas, & solemniores festiuitates sic celebrare, non est dissonum, nec extraneum Discalceatis, quin potius conueniens. Nam obseruare id, quod conformius est iuri diuino, sacrificij authoritatem augere, populum ad deuotionem allicere, maximè congruit. Et sic in comitio quodam generali, cum potestas daretur huius rei suadendæ, & dissuadendæ, magna voce, & bono latere suasi, sed suffragium nostrum tenue fuit. Eia, faxit Deus.

QVÆSTIO VII.

An Diaconus, & Subdiaconus teneantur sua officia aliquando exercere?

Negare videtur, licèt obscurè, Petr. Ledesma *loc. cit.*

Sed probabilius respondeo: teneri, saltem sub veniali. Quia aliàs haberent characterem otiosum. Sic Nuño, Ludouicus, & Hurtado *locis citat.* Et certè id non obscurè colligitur ex Triden. *sess.23.cap. 13.* sic dicente: Promoti ad sacrum Subdiaconatus Ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere non permittantur. Sic Concilium.

QVÆSTIO VIII.

An Missa debeat quotidie celebrari sub mortali in omnibus Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis, & Conuentualibus?

Negat Victoria *num. mihi 95.* per hæc verba: Quos autem obliget præceptum illud, de quo in prima propositione. Canonistæ dicunt, quod Ecclesias Collegiatas, & Rectores earum: Ita quod si eorum defectu non dicatur aliquo die Missa, peccarent mortaliter. Sic ille, & nouissimè Tambutinus apud Dianam vbi infra.

Sed ego longè probabilius respondeo: Debere, aliàs peccare mortaliter Prælatos talium Ecclesiarum, si saltem vnam Missam quotidie in eis celebrari non curent. Sic Sot. Vasquez, & Hurtado *loc. citatis*, Fagundez *præc.1 lib.3.cap.15. num.9.* Filliuc. *tract.5.cap.4.num.104.* Layman *lib. 6. tract. 5. cap.3. num.3.* & Diana *1.part. tract. 14. resol. 76.* Huertas *quæst.13.fol.146.* Philibertus *tract. 3.par. 2.cap. 30. num.5.pagina 415.* & rursus Diana, me citato, *p.10. tract.12.resol.40.*

QVÆSTIO IX.

An in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, quando casus occurrit, debeant cantari duæ Missæ, vna de festo, & alia de feria?

Negat Castaldus *lib. 2. sect. 6. capite 3. num. 20.* quem refert, & sequi videtur Diana *loc.cit.*

Sed longè multò probabilius respondeo: debere, & sub mortali. Quia sic declarauit Sacra Rituum Congregatio, vt refert Gauant. *tom.1. part.3. tit.11. num. 8.* Et tenet ipse, & apud ipsum Homobonus, Petrus Moneta, & Fraxinellus; & tenet etiam Philibertus *loc.cit.* Thom. Hurtad. *tom.1.tract. 2. cap. 6. num.301. & 302.* quia talis (inquit) consuetudo, vel statutum, cum sit de re graui, absque dubio obligat sub mortali. Et est communis apud ipsum.

QVÆSTIO X.

An in Ecclesiis Regularium debeant etiam cantari duæ Missæ, quando occurrit casus, sicuti in Ecclesiis Collegiatis?

Affirmare deberent, iuxta declarationem adductam Eminentiss. Cardinalium, qui affirmant, Ecclesias Regularium dici Collegiatas. Hi autem sunt Castaldus *lib.2.cap.26. numer. 3. pag. mihi 102.* Portel. *verb. Missa, num.7.* & alij: non tamen audent. Audet tamen id asserere Zipæus apud Dianam *par.6. vbi infra.*

Sed certissimè respondeo: non debere. Quia Ecclesiæ Regularium non dicuntur Collegiatæ, vt probant Rodriguez *tom.1.quæst.43. art. 12.* Villalobos *tractatu 8. diff. 19.* & Diana *2. part. tract. 14. resolut.76. & par.6. tract. 8. resol. 40.* Sic etiam Gauantus *3.parte, titul.11. num. 4. & 12.* & Bordonius *in consiliis Regularibus, resolut. 25.* & alij, quos rursus, me citato, sequitur Diana *part. 10. tract. 12. resol.40.in fine.*

QVÆSTIO XI.

An relinquere Missam solemnem, aut maiorem in nostris Conuentibus, in Dominicis, ac aliis festis, sit peccatum mortale?

Affirmat et Peregrinus, siquidem hoc ipsum affirmat loquendo de omissione Missæ solemnis in suis Ecclesiis, vt refert Diana. Peregrinum sequitur Thomas Hurt. *tomo* 1. *resol. moral. tract.* 2. *cap.* 7. *num.* 304.

Sed longè probabiliùs, imò certissimè respondeo: non esse peccatum mortale, imò nec veniale, secluso scandalo, aut alia circunstantia. Quia, vt ait Gauantus *tom.* 1. *part.* 3. *tit.* 11. *num.* 4. Ecclesiæ regulares tenentur ad Missam in choro ex vi regulæ tantum, & consuetudinis, aut constitutionis interpretantis regulam: sed nec Regula nostra, nec constitutiones, aut consuetudo obligat nos ad peccatum, necdum veniale, saltem in hac parte: ergo. Sic in simili docet Diana 3.*part.tract.*2.*resolut.*8. & 4.*par. tract.* 4. *resol.*6.

QVÆSTIO XII.

An in nostris Conuentibus debeat dici quotidie Missa conformis officio diei, etiam in illis diebus, in quibus dici possunt Missæ votiuæ?

Respondeo affirmatiuè. Non est tamen necessarium, vt canetur, aut in ipsa Missa omnes Religiosi conueniant. Sic Castaldus *lib.* 2. *c.* 26. *num.* 3. *pag. mihi* 102. per hæc verba: Missa quotidie dici debet conformis officio, quod celebratur; diebus verò, quibus dici possunt Missæ votiuæ, semper Missa Conuentualis, quæ apud nos est, quæ primo loco post horas dicitur, erit conformis officio diei, cum paramentis, tam celebrantis, quàm altaris conformibus officio: nec opus est, vt hæc Missa cantetur, nec vt in ipsa omnes conueniant, sed satis est, si priuatè, tamen principaliter, pro Conuentu dicatur. Sic ille. Ex quo colligitur, prædictam Missam Conuentualem non debere necessariò dici semper in maiori altari, sed sufficere, si in alio quocumque dicatur. Licèt optimum consilium sit vt in maiori communiter dicatur. Sic sentit etiam ex nostris, versatissimus in hac materia Pat. Fr. Isidorus à S. Martino, de hac re à me consultus. Et bene certè. Legatur Petr. Ledesma *c.*24.*de Euchar.concl.*6. & Thom. Hurtad. *loc.cit.*

QVÆSTIO XIII.

An Capellanus ex iustitia teneatur toties celebrare, quoties fundatio Capellaniæ exigit?

Respondeo: teneri (nisi aliàs Capellanus aliquando legitimè sit impeditus, aut piè, & religiosè celebrare non possit.) Quia alioqoin faceret contra institutionem Capellaniæ. Sic Syluest. Angel. Azor, Suarez, Henriq. Graff. Reginald. & Rodrig. quos citat, & sequitur Bonacina *disp.*4. *quæst. vltim. punct.*7.*num.*6.Fagund.*præc.*1.*lib.* 3. *c.* 15. *num.* 11. Hurtado *disp.*4.*de sacrif. Missæ,diff.*1. Philibert.*tr.*3. *part.*2.*c.*23. *num.*1. Thom. Hurtad. *tom.*1. *tractat.*2. *capite* 4. *resol.*7.*num.*81.

QVÆSTIO XIV.

An Sacerdos obligatus quotidie celebrare, possit semel in hebdomada, causa maioris honestatis, Missam prætermittere?

Respondeo: posse, si in fundatione Capellaniæ fuit electa persona, vt si dicatur: Eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret; aut volo, vt Sacerdos electus ad hanc Capellaniam quotidie celebret: Secus si in fundatione Capellaniæ non electa fuerit persona, sed tantum habita fuit ratio loci, aut Missæ celebrandæ, vt si in fundatione dicatur: Volo vt dicatur Missa quotidie in tali Ecclesia, aut Capella, &c. Quia tunc tenebitur Sacerdos absque vlla intermissione quotidie celebrare. Sic Syluest. Armilla, Tabiena, Graffis, Corduba, Suarez, & alij, quos refert, & sequitur Bonacina *disp.* 4. *quæst. vltima, punct.*7. §.2.*num.* 17. & Diana 2. *part. tract.* 14. *resol.*28. Gauantus 3.*par.tit.*12. *n.* 17. & Azor *lib.* 10. *c.*24.*quæst.*7. Zerola *in praxi,part.*2.*verb. Missa*, §.9. vbi refert sic declaratum fuisse à Sacra Congreg. super Tridentin. & Thom. Hurtad. *loc. cit. à num.*83. *vsque ad* 90. & alij penes ipsum.

QVÆSTIO XV.

An in casu proposito non solùm semel, sed etiam semel, & iterum possit Sacerdos Missam in hebdomada omittere?

Affirmant Nauar. *tom.* 1. *Consil. lib.* 3. *Consil.*6. *num.* 3.(*nou* 5.) per hæc verba: Quintò, quod potuit ipse tempore prætetito excusari, & etiam nunc, omittendo vnam, vel interdum alteram Missam in hebdomada, modo id non faciat causa voluptatis, vel curiositatis, vel cupiditatis ludendi alea tempore, quo illam dicturus erat; sed causa honestatis, aut augendi deuotionem, vel alia simili. Sic Nauarrus, & ante illum, & adhuc largius Syluest. *verb. Missa* 2. *num.*7.ex Panormitano, & Naldus apud Philibertum statim citandum. Cum Nauarro videtur sentire Narbona *tom.*2.*Hora* 5.*n.*11.

Sed probabiliùs respondeo: non posse, nisi semel. Quia semel solum concedit consuetudo. Sic Naldus, quem citat, & sequitur Diana *loc. cit.* Sic etiam Philibertus *tract.*3.*par.*2. *c.*23. *num.* 2. qui Naldum (quem ego videre non potui) pro opposita citat sententia. Et sic tandem Zanardus 1. *part.de sacrif. Missæ,c.*13.& Thom. Hurtad. *loc.cit.*

QVÆSTIO XVI.

An Capellanus qui Missam quotidie dicere ex fundatione Capellaniæ obligatur, possit ter, aut quater per annum celebrare pro seipso, aut sibi valde coniuncto?

Negant aliqui, quos videtur sequi Bonacin. *loc. cit. num.*16.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse. Quia id non denegaret ei fundator Capellaniæ. Sic Naldus, & Diana *locis citatis*, & Philibertus *loc. cit.* & *tr.* 3. *part.* 2. *c.* 33. *numero* 4. Addens non solùm quater, verùm & sexies posse.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XVII.

An obligatus ad quotidie celebrandum, possit semel in hebdomada à celebratione abstinere, non solum titulo honestatis, verum etiam oblectationis, vel itineris gratia?

NEgant Nauartus, & Bonacina *loc. cit.*

Sed æquè probabiliter respondeo, posse. Quia consuetudine est introductum, & hoc ob humanam fragilitatem, vt Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum, possit vnam Missam in hebdomada omittere: Ergo licitè, etiamsi id fiat quauis de causa. Sic innuunt Hurt. *disp.4. diff.1.* & Diana *loc. cit.* & Philibertus *loc. cit. num.3. pag. 399.* & rursus, me citato, Diana *part.10. tract.14. resol.37.* in fine.

QVÆSTIO XVIII.

An Capellanus eo die, quo potest Missam omittere, possit, si velit pro alio celebrare, stipendium recipere?

AFfirmat pater Vidal, apud Dianam vbi infra. Sed ego respondeo: Negatiuè absolutè. Sic Bonac. & Diana *loc.cit.* & Gauant. *3 part.tit.12.n.18.* & Philibert. *tract 3. part. 2. c.13 n.9.* & apud ipsum Riccius, Bonac. & Homobonus, & alij, quos sequitur Th. Hurtado *loc. cit. n.84.* per hæc verba: Si tamen ex iusto impedimento, & honesta causa non celebret pro fundatore, non potest celebrare alio accepto stipendio: quia hæc vacantia non est ex iusta causa, sed ab auaritia proueniens. Quod intelligitur, nisi adsit paupertas in Sacerdote: tunc enim Missas, quas potest omittere ex iusta causa, potest pro aliis applicare, stipendio accepto. Sic ille, & sic etiam, me citato, Diana *part.10. tract.14. resol.37.*

QVÆSTIO XIX.

An Capellanus ægrotans, aut alio impedimento inuoluntario impeditus existens pro paruo tempore, teneatur per alium Sacerdotem Missas celebrare, aut omissas postea supplere?

AFfirmatiuam sententiam tenuisse Syluestrum, Tabienam, & Azorium, ait Philibert. *tract.3. par.1.2. cap.21. num.6.*

Sed certissimè respondeo: non teneri, nisi aliàs electa non fuerit persona, sed locus, iuxta dicta sup. *dicta q.14.* In quo sensu loquitur Azor. Et ratio est, quia id potest ex rationabili, & pia voluntate clementis fundatoris prudentissimè præsumi. Sic omnes DD. communiter, licèt discordent in assignando temporis spatio. Nam in primis Molfesius, Riccius, Graffius, Fraxinell. Barbosa, & Homobonus, apud Dianam dicunt, hanc sententiam esse veram, si Capellanus ægrotaret per octo, vel decem dies duntaxat. Diana verò *2. part. tract. 14. resol. 27.* dicit, quod etiamsi ægrotaret per quindecim dies, non obligaret illum ad Missas celebrandas. Hurtado, & Layman, & tandem cum illis Diana *4. part. tract. 4. resol. 138.* necnon Th. Hurt. *tract.2. cap.4. resol.8. n.91. & 92.* quod si adhuc infirmitas perduraret vnum mensem: & denique Petrus Nauar. Philibert. & Naldus, quod etiamsi per spatium duorum mensium ægrotaret. Omnes probabiliter. Aduertit tamen Th. Hurtad. id esse intelligendum, nisi aliàs fundator dicat, quod tempore infirmitatis, aut alterius impedimenti, Capellanus per alium celebret, quia tunc tenetur hoc facere: quia mens fundatoris ad verbum est adimplenda.

QVÆSTIO XX.

An sit licitum in feria quinta Cœna Domini celebrare?

NEgant Marcellus Francolin. *lib. de horis Canon. cap.30.* quem pro hac parte solum (& non aliquem alium, vt malè vidit Lugo *disput.20. num.14.*) refert Suarez *disp. 80. sect. 2.* Negat etiam Azor *lib.10. instit. moral.cap.24. quæst.5. in fine*, licèt initio capitis oppositum affirmet, & Gauantus *parte 4. tit.8. num.7.*

Sed probabiliùs respondeo: licitum esse vnicuique Sacerdoti Missam publicè, vel secretò in dicta feria quinta celebrare: dummodo id fiat antequam finiatur Missa solemnis, & recondatur corpus Christi, & absit scandalum, si forsan alicubi propter ignorantiam detur. Sic Suarez, & Lugo *loc. cit.* Nauarrus *cap.21. n.88.* & Sà *verb. Missa, num.23.* Vasquez, & Hurtado *disp.4. diff.2.* Marcus de los Huertos *quæst.13. fol. 156.* Philibertus *tract.3. cap.8. pag.441.* Qui tamen malè citat suum Gauantum pro hac parte, cùm oppositam sequatur. Diana *part.6. tract.6. resol.19.* Gutierrez *lib.1. can. quæst. cap 30. num.16.* Layman *tract.2. lib.5. cap.5. num.8.* Barbosa, & alij, quos refert, & sequi videtur Machado *tom.2. lib.4. part. 1 tract. 11. docum.11. num.1. pag.65.* & communis.

QVÆSTIO XXI.

An in feria quinta in cœna Domini possit fieri Sacrum, & confici sepulchrum cum asseruatione Sacramenti in Ecclesiis, seu Oratoriis confraternitatum?

REspondeo: non posse. Quia nec sunt Ecclesiæ Parochiales, nec regulares, quibus id solùm conceditur ex priuilegio. Sic declarauit Sacra Congregatio die 18. Maij 1602. vt refert Piasecius, & ex illo Philibertus *tract.3. part.3. cap.8. num.6.*

QVÆSTIO XXII.

An etiam sit licitum in feria sexta maioris hebdomadæ celebrare?

AFfirmat Dominicus Baltas. *in sua Margarita Confess. quæst. de hac re, fol. mihi 260.* vbi, latè hoc probat, & dicit sic alios viros doctos, & timoratos sentire. Affirmant etiam alij, quos suppresso nomine refert Sà *verb. Missa, n. 23.*

Sed certissimè respondeo: nullo modo licere. Quia id expressè est prohibitum *in capite Sabbato, de consecrat. dist.3.* Vnde ob hanc causam officium illius diei fit absque consecratione, & solum suscipitur Hostia, quæ ex præcedenti die consecrata remansit. Sic Diuus Thomas *quæst. 83. art. 2.* Et cum eo omnes Theologi, & Summistæ, & etiam Sà *loc. cit.*

Q QVÆSTIO

QVÆSTIO XXIII.

An si feria sexta Parasceues incidat in diem festum, v.g. Annunciationis (vt hoc anno contingit) teneantur fideles audire Missam illius diei, aut interesse non passioni, sed officio, quod extracto Sacramento, & in altari posito, à Sacerdote celebratur?

AFfirmant Vasquez *disp.232.cap.2.n.18.* Nuñus *quæst.83.art.1. diff.2.* & Montesinos *in Manuscriptis.*

Et sic debent docere omnes, qui affirmant in feria sexta prædicta offerri propriè sacrificium, & propriè dici Missam. hi autem sunt Albertus Magnus, Scotus, Gabriel, Ledesma, & alij, quos refert Fagundez *prac.1.lib.3.cap.4. num.2.& 3.*

Sed certissimè respondeo: non teneri fideles eo die audire Missam. Quia Missa illius diei non est propriè Missa, neque propriè offertur sacrificium, cum non adsit Hostiæ consecratio. Sic optimè Nauarrus *cap.25.num.*88. Et cum eo omnes Canonistæ, Diuus Thomas *quæst.83. art.2.ad* 2. Et cum eo omnes ferè Theologi, Suarez, Richardus, Paludanus, Henriquez, & alij, quos refert, & sequitur Fagundez *loc. cit. n.17. 18. & 19. & cap.15. num.15.* Naldus, Molfesius, & alij, quos refert, & sequitur Diana 2. *part.tract.14.resol.62.* Hurtado & Lugo *locis citatis*, Sancius *in selectis, disputat.32. num.13.* & Gauantus *in Rubr. Missalis, part.4.tit.9. num.24.* Qui & refert ita declarasse Sacram Congregationem Rituum die 19. Februarij 1622. Philibertus *tract. 3. part.2. cap.1.fine, & part.3. cap.8. num.8.* Qui tamen malè citat Suarium pro opposita sententia.

QVÆSTIO XXIV.

An in dicta die Parasceues liceat fidelibus communicare?

NEgat Franceolinus *loc.cit. num.12.* asserens hoc solùm esse licitum infirmis, ob necessitatem Viatici. Eum sequitur Gauantus *loc. cit. num.25.* referens etiam pro hac parte declarationem Cardinalium: Philibertus *loc. cit. num.3.* Megalius *tom. 2. verb. Eucharistia Minister, num.20.*& Martinus Bresserus *lib.3.de conscient. probabili, cap.8. n.100.*

Sed probabiliùs respondeo: Licitum omnino esse, quia nullo jure est prohibitum. Sic Suarez *disputatione 80. sectione 2.* Vasquez *disputatione 232. cap.2.* Layman *capite 4.* Hurtado *disputatione 4. diff.2.* Fagund. *prac.1.libro 3. capite 15.numero 16.* Granados *tractatu 14. disputatione 10. numero 2.* Ioan. de Cruce cum Ledesma *de Sacrificio Missæ, quæst.1. dubio 2. conclusione 1.* Ioan. Sancius *in Select. disputatione 22.* Layman, & Tannerus, quos citat, & sequitur Diana *4.parte, tractatu 4. resolutione 237. & parte 6. tractatu 6. resolut.19.* & Molfesius apud ipsum, Machado *libro 4. parte 1. tract.7. document.11. numero 2.* dicens, & bene, ita Matriti in Parochia Sancti Martini obseruari in praxi. Sic rursus, me citato, tenent alij plures apud Dianam *parte 9. tractatu 7. resolutione 24.* quos jam non sequitur, ob declarationem Cardinalium.

QVÆSTIO XXV.

An liceat omnibus Sacerdotibus in Sabbato Sancto Missas priuatas celebrare, si in illum diem incidat festum aliquod, v.g. Annuntiationis?

NEgat Villalobos *tract.1.diff.20. n.4.* Et probabile reputat Diana 2. *part. tract.4. resol.21.* & ante ipsos Henriquez statim citandus.

Sed longè probabiliùs respondeo: Licitum esse, imò de facto anno 1607. occurrente festo Annunciationis in Sabbato Sancto, plures Missæ celebratæ sunt in Toletana Diœcesi, quam ego etiam tali die in hoc nostro Complutensi Collegio celebraui. Sic Monte 3. *part.cap.5. §.5. num.2.* Ledesma *in Summa de Eucharist.cap.19.concl.5.* Ioan. de Cruce *de Sacrificio Missæ quæst.2. dub.2.concl.1.* Diana *loc.cit. & 4. part. tract. 4. resol.237.* Ludouicus *quæst. 11. art.1. dub.1. concl.4. pag.240.* Syluius, & Molfesius, quos citat, & sequitur Machado *loc. cit. num. 4.* & alij statim citandi.

QVÆSTIO XXVI.

An etiam liceat, si in dicto Sabbato nullum festum occurrat?

NEgant absolutè Nauarr. *cap.25.num.88.* Vasquez *disp.233.cap.2.num.23. & 25.* Francolin. *cap.30. num.8.& 9.* Gauantus *tom.1. part.4. tit.10. num.45.* Layman *tractatu 5. capite 4. numero 8.* Henriquez *libro 9.cap. 23. numero 3.* & in Margine *lit. B.* (vbi sic ait, in Sabbato Sancto dicitur vnica Missa in Parochia, aut Monasterio, quæ olim in nocte Resurrectionis dicebatur) nec licet priuatim celebrare, nisi opus esset ad communicandos vicinos morti. Sic ille.

Affirmant tamen Sotus *dist.13.quæst.2.art.2.* Gutierrez *lib.1.quæst.Canon.cap.30.num.36.* & alij, licitum videlicet esse, si id fiat cum licentia Prælati, non verò absque illa.

Sed probabiliùs respondeo: licere absolutè (si cautè, & absque scandalo fiat.) Quia prohibitio celebrandi in Sabbato Sancto generaliter cessauit. Sic Suarez, Scortia, Ægidius etiam, & alij, quos citat, & sequitur Hurtado *disp.4. diff.2.* Qui tamen malè pro hac parte citat Layman, cum oppositum doceat, vt meliùs vidit Philibertus statim citandus. Fagundez *prac.1.lib.3.cap.5.num.17.* Diana *loc.cit.*& Lugo *disp.20.n.18.19.& 20.* Granados *tract.14. disp.10. num.3.* Philibertus *tract.3. part.3.cap.8. num.5.* Sic rursus me citato, tenent Diana *part.9. tract.7.res.14.* Palaus *tom.4. tract. 23. punct.7.* & Quintanaduenas *tom.1.tract.4.singul.6.n.4.*& alij.

QVÆSTIO XXVII.

An in Missis priuatis in illa die possint, & debeant dici Litaniæ pro introitu Missæ?

AFfirmant Micrologus apud Gauantum *loc. cit. num.43.*& apud Lugum *loc. cit.num.21.* Quia olim à Litaniis solebant incipere, qui Missam priuatam Sabbato Sancto celebrant. Consentit ex parte Gauantus *loc.cit.num.44.* quatenus hæc ait: In eo casu fortè sufficit incipere Missam à Confessione, qua finita dicat Sacerdos Kyrie eleison de more, & reliqua cum vesperis vsque ad finem Missæ. Nam Gemma *lib.3.cap.11.* ait, officium hujus Missæ per Kyrie eleison inchoari, nisi per Kyrie eleison intelligat

cum

cum Micrologo Litaniam. Sic Gauantus.

Sed probabilius respondeo: non debere dici. Quia Litaniæ non pertinent ad Missam, sed potius ad officium cantandum in choro. Qui autem voluerit Missam priuatam in Sabbato Sancto celebrare, poterit dicere Missam ordinariam illius diei, aut cum introitu Missæ diei Resurrectionis, vel incipiendo à Kyrie eleison, finita Confessione, vt dicit Gauantus, aut Missam Sancti in illa die occurrentis, aut votiuam B. Virginis. Sic Ledesma, Granado, Hurtad. Lugo, Marcus de los Huertos, Diana, & Machado *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO XXVIII.

An prædictæ Missæ priuatæ possint dici ante Missam solemnem?

NEgat Azor. *lib.* 10. *cap.* 24. *q.* 4. Et negant alij, quos suppresso nomine refert, & sequitur Pet. Ledesma *cap.* 19. *de Euchar. concl.* 5. *verb. finalmente*, dicens esse mortale.

Negant etiam cum Ledesma Marcus de los Huertos *de Sacrif. Missa*, *q.* 13. & Ioan. de la Cruz *de Sacrif. Missæ*, *q.* 2. *dub.* 2. *concl.* 1. Quamuis hic Author dicat posse, si dicatur Missa de Cruce, aliàs non.

Lugo *disp.* 20. *n.* 22. Quatenus innuit esse veniale, si absque causa fiat, *n.* 23. Ludouicus *q. cit. art.* 6. *dub.* 1. *pag.* 240. Ita etiam Peyrinus, Suarez, Fagundez, Pellizarius, & alij, quos citat, & sequitur Diana *part.* 9. *tract.* 7. *resol.* 24.

Sed probabiliùs respondeo: Licitè, & absque vllo peccato posse. Quia ita tenet vsus piorum hominum, qui, vt ipsemet Lugo fatetur, priuatim absque vllo scrupulo summo mane celebrant. Sic Hurt. *disp.* 4. *de Sacrif. Missa*, *diffic.* 2. *in fine*. Legatur Hieronymus Garcia *in sum. tract.* 3. *diff.* 2. *dub.* 4. *punct.* 3. *n.* 17.

QVÆSTIO XXIX.

An liceat Sacerdoti eadem die plures Missas celebrare?

REspondeo: non licere, regulariter loquendo. Quia id prohibitum est iure Ecclesiastico ab Innoc. III. *in cap. Consuluit*, & ab Honor. III. *in cap. Te referente, de celebratione Missarum*. Dixi autem, regulariter loquendo, quia à generali prohibitione ista excipiuntur ab Innoc. III. in dicto cap. Dies Natiuitatis Domini (in quo ex consuetudine totius Orbis Christiani possunt omnes Sacerdotes tria sacrificia offerre, licèt ad hoc non teneantur (saltem si sint simplices) & sit casus necessitatis, de quibus *infrà*. Sic omnes Doctores.

QVÆSTIO XXX.

An saltem Parochus teneatur dicere tres Missas in natali Domini die?

AFfirmant Henriquez *lib.* 9. *cap.* 30. *n.* 6. Et citat pro sua sententia Syluestrum *verb. Missa* 1. 6. 7. non bene, quia Syluester nihil loquens de Parocho, absoluté dicit, licitum esse in die natali Domini tria offerri sacrificia.

Vnde probabiliùs respondeo: non teneri, secluso scandalo, aut contemptu. Quia Parochiani non tenentur eo die tres Missas audire: ergo neque Parochi eas illis dicere. Sic Fagundez *trac.* 1. *lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 2. & Belletus, quem citat, & sequitur Diana 4. *part. tract.* 4. *resol.* 236. Philibertus *tract.* 3. *part.* 2. *cap.* 37. *num.* 3.

QVÆSTIO XXXI.

An etiam in eadem Natiuitatis Domini die possint Sacerdotes communicare ter extra Missam, aut semel extra Missam, & postea celebrare vnum, vel duo sacra?

REspondeo: non posse. Quia facultas concessa pro illa die, solum est ad communicandum pluries celebrando, non ad communicandum pluries quomodocunque, prout tunc fieret, si ter extra Missam, ut semel, aut bis in Missa, & semel extra Missam communicarent. Sic Lugo *disp.* 20. *n.* 43.

QVÆSTIO XXXII.

An omnes Sacerdotes possint in nocte Natiuitatis Domini omnes tres Missas ante Auroram celebrare?

NEgant Syluest. Angel. Tabiena, Armilla, Nuñus, Vgolinus, Moute, Fagundez, Miranda, Nauar. Ioan. de Cruce, Petrus de Ledesma, Villalobos, Acosta, & Squillante, quos refert Diana 2. *part. tractat.* 14. *resol.* 35. Quibus adde Azorium, Palud. & Martinum de Ledesma, & Summam Confessorum, apud Fagundez *trac.* 1. *lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 3. Bonac. *disp.* 4. *quæst. vlt. punct.* 9. *num.* 5. & Ludouicum *quæst.* 11. *art.* 2. *diff.* 2. *dub.* 3. *pag.* 243. Licèt oppositum docuerat *pag.* 241. statim citanda. Philibertus *tract.* 2. *part.* 2. *cap.* 37. *num.* 3. & Gbetius *sem.* 3. *verb. Missa*, *tem.* 2. *quæst.* 2.

Sed probabiliùs respondeo: posse. Quia sic vsus, & praxis docet. Sic Suarez, Vasquez, Reginaldus, Ægidius, Puteanus, Layman, Huttado, Syluius, Molfesius, Zanardus, & Scortia, quos refert, & sequitur Diana *loc. cit.* & 4. *part. tit.* 4. *resolut.* 236. Huertos *quæst.* 13. *fol.* 151. Quibus adde Valentiam *disp.* 6. *q.* 11. *punct.* 3. Lugo *disp.* 20. *num.* 25. Granados *tract.* 14. *disput.* 10. *num.* 5. & Ludouicum *quæst.* 11. *art.* 1. *dub.* 2. *pag.* 241. Philibertus *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 7. *num.* 9. iam sibi contrarius, & rursus me citato Diana *part.* 10. *tract.* 12. *resol.* 57. vbi alios plures Doctores citat.

QVÆSTIO XXXIII.

An si Sacerdos vellet celebrare in die Natiuitatis vnam duntaxat Missam, posset dicere secundam, & relinquere primam, & tertiam?

NEgat Gauantus *in Rubr. Missal.* 4. *part. tit.* 3. *n.* 6. *pag. mihi* 231. Quia existimat, tunc dicendam esse vel primam, vel tertiam, & potiùs tertiam, quia eius oratio cum officio concordat.

Sed probabiliùs respondeo: posse quamlibet ex illis, sicut posset dicere quamcunque vellet in nocte Natiuitatis, qui nollet celebrare, nisi vnam Missam. Sic Petrus de Ledesma, Villalobos, Zanardus, Vgolinus, quos citat, & sequitur Diana *loc. cit. res.* 39.

QVÆSTIO XXXIV.

An ad dandum Viaticum ægroto possit Sacerdos bis eadem die celebrare?

NEgant Vasquez *disp.* 232. *n.* 50. Huttado *disp.* 4. *diff.* 3. Ioan. de Cruce *de Sacrificio Missa*, *quæst.* 1. *dubio* 3. *conclus.* 3. *fine*, & Diana 2. *part. tract.*

Q 2

*tract.*14. *resol.*56. Qui quamplures Doctores pro sua sententia citat, & posset etiam Hortadum, qui revera eam tenet.

Sed æquè probabiliter respoodeo, posse. Dummodo Sacerdos sit jejunus, ita vt in prima Missa nihil aliud sumpserit, nisi sanguinem cum Hostia. Sie Naoarrus *in man. cap.* 25. *n.*93. Ægidius *q.* 82. *art.*2. *dub.*3.*n.*213. Victotia *n.*96. Hentiquez *lib.*9.*cap.*30. *n.*7.*lit. H.* & apud ipsum D.Thomas, Ledesma, Paludanus, D. Antonious, Syluest. Tabiena, & Angel. Valentia *disp.*6.*q.*11. *punct.*3. *ad* 7. Lugo *disp.* 20. *n.*44. Binsfeld *in suo Enchirid.*1. *part. tract. de Euchar* §.9. Lublinus *verb. Missa,n.*1. Philibertus *tract.*3. *part.*2.*cap.*37.*n.*3. Fagundez *prac.*1.*lib.*3.*cap.*16.*n.*8. Qui bene cum Henrico aduertit, quod si in eo casu Saeerdos moneatur de necessitate infirmi anteqoam cousummet Hostiam, nec ibi adsit sactarium, debeat seruare suæ Hostiæ particulam pro infirmo communicando. Sie etiam tenet Thom. Hurt. *tom.*1.*resol. moral.tract.*2.*cap.*7.*resol.vltima,n.*431. Quia (inquit) præceptum de aecipiendo viatico est diuinum: vnde proximus est in vrgentissima necessitate positus, vt satisfaciat tali praeepto, & habeat subsidium ad iter tam ardoum peragendum: ergo optimè poterit sacerdos iterum sacrificium celebrare pro dando Viatico infirmo. Sic ibi: *&* *n.*438. vbi addit, non solùm posse, sed & lege chatitatis ad id teneri.

QVÆSTIO XXXV.

An etiam possit Sacerdos bis in die celebrare, quando iam ferè dicta Missa, superuenit Pontifex, Episcopus, Rex, aut alius Princeps, aut denique plures itinerantes in diebus, præsertim festis?

AFfitmant Sylu.D.Anton.Nauar. Heuriquez, & Valentia, Fagund. Binsfeldius, Lublinus, & Philibertus *loc. cit.*

Negant verò alij, existimantes, non posse, eo qoòd in tali casu nulla adsit vrgens necessitas. Ita sentiunt Vasquez, Ægidius. Lugo *loc. cit.* Granados *tract.*14. *disp.*10.*n.*4. vbi sic ait: Post inchoatam verò Missam non expedit iterum illam inchoare, etiamsi persona magnæ Authoritatis adueniat, & dies festus sit. Vnde strictè sub excommunicatione præecpit Synodus Hispalens. *tit. de Celebratione Missarum*, *cap.*8. ne peracta confessione inehoëtur iterum Missa, licèt aduenìat persona cujuscumque dignitatis. Sic Granados.

Sed in hoc casu æquè probabiliter respondeo: posse repeti per se, seclusa speciali prohibitione, si alia Missa celebrari nequeat, & illi veniant ante offertorium. Sie Gauantus *part.*3. *tit.* 10. *n.*17. vbi sic ait: At si inchoata Missa veniat Episeopus, aut eo major, aut Princeps, neque alia Missa eelebrari possit, quid agendum? Ante consceratiooem, & post Epistolam, si illi veniant, poterit repeti Missa à capite: Nauar. *de Orat. notab.*16. *n.*55. & Azor *lib.*10. *cap.*32. *q.*3. Addit Posseuin. *de offic. Cur. cap.*2. *n.* 12. posse hoe fieri etiam vltra primam vieem, si major causa supeeneniat; sed meo judicio tunc esset opus altiori judieio, Sie Gaoantus. Qoi tamen forsan per errorem Typographi malè eitat Nauar. *notab.* 16. *pro cap.*16. Et malè etiam omnes alios, quatenus dieit, illos asserere posse repeti Missam, si veniat Episcopus, *&c.* ante consecrationem: cum potius doceant, nullo modo posse, si post Offertorium veniat. Legatur Posseuin. *loc.cit. n.*10. *&* 11. Nauar. & Azor. *loc.cit.* Henr. *lib.*9.*cap.*30.*n.*3. & Th. Hurt. *loc. cit.*

QVÆSTIO XXXVI.

An possit Sacerdos iterum in eadem die ieiunus celebrare, si cum finit Missam, nuntietur ei, quod intrat defuncti corpus sepeliendum cum Missa?

NEgant absolutè Vasquez, Hurtado, Lugo, Ioan. de Cruce, Diana, Armilla *loc. cit.* & alij quamplures.

Sed probabilius repondeo: posse, vbi consuetudo est, aut Synodalis constitutio, ne quis absque Missa sepeliatur, secus si talis mos, aut constitutio non detur, & non sit alius Saecrdos, qui possit, & velit celebrare. Sic Henriq. *lib.*9. *cap.*30. *n.*7. *lit. R*, & apud ipsum Rayner. Tabiena, Ledesma, Nau. & alij, Azor. *tom.*1.*instit.lib.*10.*cap.*24.§.*Excipiunt.* Fagund. *prac.*1. *lib.*3. *cap.*16. *num.*7. Ægid. *quæst.*83. *art.*1. *dub.*3. *in fine*, Philibert. *loc. cit. pag.*425. & alij. Quos sequitur Th. Hurtad. *loc. cit. num.*434.

QVÆSTIO XXXVII.

An possit Sacerdos secundò in eadem die celebrare, ob nuptiarum benedictionem?

NEgant Vasquez, & Hurtado *loc. cit.* (qoi & eitat Ægidium *loc. cit.*) & Ioan. de Cruce.

Sed probabiliùs tespondeo: posse, vbi mos, aut constitutio Synodalis est, vt præeunte Missa, Nuptiarum benedictio detur, & aliás nequeat differri benedictio in sequentem diem sine magna perturbatione populi, aut scandalo; tunc enim si Sacerdos sit jejunus, licitè poterit secundò sacrificare, quia revera adest necessitas, quam jura petunt. Sic Nau. *cap.*25. *num.*87. Henriquez *lib.*9. *cap.*30. *num.*7. Et apud ipsum Sylu. Raynet. & Tabiena, Ledesin. 2.2. *part.*2. Fagund. *cap.*16. *cit. n.* 9. Ægid. *q.* 83. *art.*2. *dub.*3. *in fine.* (Vnde malè illum citat pro se Hurtad.) & Lugo *disp.*20. *n.* 47. Philibert. *loc. cit.*

QVÆSTIO XXXVIII.

An Sacerdos habens duas Ecclesias Parochiales, quibus ipse solus praeest, possit bis eadem die celebrare?

REspoodeo: posse, non solùm in festis, vt docet ptaxis, & omnes DD. sed in aliis diebus, si in hia sit sufficiens numetus fidelium audientium Missam quotidie. Vt docet Suar. 3. *part. q.*83. *art.*2. *sect.*3. Licèt Marcus de los Huertos *quæst.* 13. loquendo de diebus non festiuis dicat, hoc non esse verum, & Petr. Ledesma, & Cruz tutum. Lege Dianam, me citato, *part.* 10. *tract.* 16. *resol.* 22. qui cum Lugo, Dicastillo, & aliis seotentiam oostram probant.

QVÆSTIO XXXIX.

An etiam in vtraque India, Anglia, Germania, & aliis Prouinciis, vbi vnus Sacerdos nequit omnibus fidelibus satisfacere, possit bis sacrificare?

REspondeo: posse. Quia eadem ferè est ratio, & vrgens necessitas. Sic Fagundez *num.*3. Lugo *disp.*20.*n.*46. Philibertus *loc.cit.* & communis.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XL.

An qui habet duas Parochias, possit in die cœnæ consecrare in ambabus Eucharistiam sumendam in Parasceue cum vino non consecrato?

AFfirmant aliqui, quos suppresso nomine referunt Ledesma *cap. 19. de Euchar. post 7. concl. versu* La segunda difficultad es. Et Marcus de los Huertos *q. 13. fol. 155.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo cum ipsis, & cum Ioan. de Cruce *quæst. 2. de Missa, dub. 3. concl. 2.* Non posse, sed debere consecrare Hostiam in præcipua Ecclesia, & ibi solum perficere solemnitatem, & fideles alterius Ecclesiæ illuc accedere. Quod si ambæ Ecclesiæ sint æquales, in vno anno celebretur in vna, & in altero in alia. Sic ille. Et Syluius in notis ad §. 9. Binsfeld. vbi sic ait: Norent Pastores, quod feria sexta Parasceues non possunt officium, quod in Missali continetur, facere, nisi in vna Ecclesia, ne vel communicent non jejuni in secunda, vel officium peragant in prima, sine vsu calicis, & contra morem Ecclesiæ. Sic ille.

QVÆSTIO XLI.

An in his casibus, in quibus diximus posse bis celebrari, possit etiam ter, aut pluries, si eadem causa persistat, & Sacerdos adhuc ieiunus maneat?

NEgant Henriquez *lib. 9. cap. 30. n. 7.* & Fagundez *præc. 1. lib. 3. cap. 16. n. 5.* Quia jus (inquiunt) *in capite Consuluisti, de celebratione Miss.* solùm bis in die concedit in necessitate celebrare jejunum.

Sed longè probabiliùs respondeo posse ter, & pluries celebrare, eadem causa permanente. Quia in jure non determinatur pluralitas Missarum. Vnde falsò allegant contrarij textum citatum, cùm ibi non sit magis sermo de duplici, aut de triplici, aut multiplici Missa celebranda, vt aduertit Lugo *n. 41.* Sic ipse, & Suarez, Hurtado, Petrus de Ledesma *loc. cit.* & Marcus de los Huertos *de sacrificio Missæ, quæst. 13. fol. mihi* 148. Th. Hurtad. *tom. 1. cit. tract. 2. cap. 7. resol. vlt. n.* 430. Naldus & Philiarcus apud ipsum.

QVÆSTIO XLII.

An in die Commemorationis defunctorum possint Sacerdotes, bis Missas celebrare?

REspondeo: posse in Regno Valentiæ, in Hispania ex concessione Summi Pontificis, vt testatur Lugo *disp. 20. num. 43.* non tamen extra. Imò si Sacerdotes sint Religiosi, possunt ter in eadem die in dicto Regno celebrare, vt affirmat Petrus Ledesma *cap. 19. de Euchar. concl. 7.* Quia ad hoc habent priuilegium. Quod idem docet Marcus de los Huertos Dominicanus *de sacrificio Missæ, q. 13.* loquendo de aliis locis, per hæc verba: In die etiam defunctorum aliquibus in locis est priuilegium, & potest etiam Sacerdos dicere tres Missas: quo priuilegio gaudet Conuentus iste D. Iacobi, Ciuitatis Pampilonensis. Sic ille. Ex quo colligo, in vtroque Regno posse etiam nostros Religiosos in eadem die tres Missas celebrare, quia eodem gaudemus priuilegio. Idem docet Th. Hurtad. *n. 416.* vbi ait, posse in die defunctorum in regno Cathaloniæ ter ex priuilegio celebrari.

DISPVTATIO VI.

De Hora, & Loco celebrandi Missam.

QVÆSTIO PRIMA.

An sit licitum Missam ante Auroram incipere, secluso priuilegio?

RESPONDEO: quod non. Quia ita præscribitur in Regulis Missalis: vbi dicitur, horam celebrandi pro Missis priuatis esse ab aurora vsque ad meridem. Sic Henriq. *lib. 9. cap. 24. num. 5. lit. K,* & Fagundez *præc. 1. lib. 3. cap. 17. n. 2.* Qui hoc ipsum probant ex *cap. Nocte Sancta, de consecr. dist. 2.* Sed non ita bene: quia ibi nihil dicitur de aurora, & est communis, vt me citato docet D. Didacus Narbona *tom. 2. de Horographia Iuris, Hora 1. n. 13.* Suarez, Scortia, Cruz, Barbola, & alij penes ipsum.

QVÆSTIO II.

An Missa possit celebrari duabus horis ante ortum solis?

NEgant communiter DD. quamuis non conueniant in hora assignanda. Nam Reginald. *lib. 25. cap. 9. n. 173.* docet solùm esse licitum celebrare per vnum quadrantem horæ ante solis irradiationem. Henriquez, Ægidius, & Homobonus per semihoram circiter ante ortum solis. Azor, & Scortia per horam, & quadrantem ante radios solares manifestos. Suarez, Moure, Posseuinus, Ioan. de Cruce, Peregrinus, Hurt. & Diana *2. part. tract. 14. resol. 35.* per horam, & dimidiam ante ortum solis. Has omnes opiniones cum suis Authoribus refert Diana *loc. cit.*

Sed æquè probabiliter Respondeo: posse celebrari Missam duabus horis ante ortum solis. Sic Suar. *disp. 80. sect. 4. vers. Secundò inquiri potest, & vers. Tertia exceptio,* & apud ipsum Victoria, & Palud. Vnde Diana non rectè citat Suarium pro sua sententia. Sic etiam Lugo *disp. 20. n. 32. & 33.* Rodrig. *in summa, c. 47. n. 1.* Moure *3 part. cap. 5. §. 14. n. 4.* Pitig. *dist. 13. quæst. 2 art. 4* & alij. Addo, quod teste Nauarr. *cap. 25. num. 85.* Ægidio *quæst. 83. art. 2. dub. 4.* Fagundez *præc. 5. lib. 3. cap. 71. n. 17.* Laymanio *lib. 5. tract. 5. cap. 4. sub n. 4.* & Philibetto *tract 3. part 3. cap. 7. n. 2.* in Gallia, Germania, & in Belgio hyemis tempore Missæ celebrari soleant tribus, vel quatuor horis ante solis ortum. Sic etiam, me citato, tenet D. Didacus Narbona *in Horographia juris, Hora 1. n. 16.*

QVÆSTIO III.

An Religiosi possint etiam per tres horas ante ortum solis Missas dicere?

NEgant Layman *tract. 5. c. 4. n. 7.* Vasq. *disp. 233. c. 3. n. 27.* & Hurt. *disp. 4. diff. 4.* asserentes, posse tantum per duas horas, & dimidiam, aut tres quadrantes, non autem per tres horas ante ortú solis celebrare.

Sed æquè probabiliter Respondeo: posse etiam per tres horas. Quia Religiosi ex priuilegio possunt per vnam horam anticipare Sacrum, sed absque priuilegio

poterant inchoare Missam per duas horas ante ortum solis: Ergo addita vna hora ex priuilegio, poterunt inchoare tribus horis ante ortum solis. Sic Suarez, Lugo, Diana, & alij *loc. cit.* & me citato Narbona *loc. cit. Hora* 2. *n.* 2. & me etiam citato Diana *part.* 10. *tract.* 12. *resolut.* 26. & alij penes ipsos.

QVÆSTIO IV.

An Religiosi ex vi suorum priuilegiorum possint celebrare Missas duabus horis post mediam noctem?

Negat Fagundez *prec.* 1. *lib.* 3. *cap.* 17. *n.* 3. *& sequent.* Et negant alij existimantes priuilegium concessum ab Alex. VI. Conuentui de Monte Serrato Ordinis Benedictinorum, per quod olim poterant facere Sacrum duabus horis post mediam noctem, esse reuocatum per Concilium Tridentinum *sessione* 22. *Decreto de euitandis in celebratione Missarum.*

Sed probabiliùs respondeo: posse, quia probabilius est, prædictum priuilegium concessum ab Alexand. VI. Conuentui de Monte Serrato, & extensum per Clementem VIII. ad totam Congregationem Benedictinorum, non esse reuocatum per Tridentinum, vt tenent Rodriguez *tom.* 1. *quæst. Reg. quæst.* 43. *art.* 5. & Lugo *disp.* 20. *num.* 19. & apud ipsos Salas, & multi Theologi Salmanticenses: ergo ipsi Benedictini, & omnes alij Religiosi, qui participant eorum priuilegia, optimè poterunt Missas celebrare illicò post duas horas mediæ noctis. Sic Ioan. de la Cruz *in sua summa,* 1. *parte de sacrificio Missæ, q.* 2. *dub.* 1. *conclusione* 3. & in Epitome *lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 6. *conclus.* 2. Diana 2. *part. tract.* 14. *resol.* 33. & Lugo *loc. cit. qui num.* 30. benè aduertit, & notat, quod facultas illa concessa Monachis Montis Serrati, non fuit absoluta, sed limitata, nempe ad celebrandum in Ecclesia illius Monasterij. Vnde ex vi illius facultatis, licèt ipsi, & alij Religiosi possint celebrare illa hora in Ecclesia sui Monasterij, non tamen extra. Sic etiam me citato Narbona *n.* 2. *cit.* & me etiam citato Diana *part.* 10. *tract.* 12. *resol.* 25.

QVÆSTIO V.

An quilibet Sacerdos possit celebrare statim post mediam noctem ad dandum Viaticum infirmo?

Negant Henriquez *lib.* 9. *cap.* 14. *n.* 5. & apud ipsum Nauar. *cap.* 25. *n.* 85. Syluest. *v. Missa,* §. 6. Angel. §. 42. & alij. Negant etiam Fagondez *prec.* 1. *lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 15. & apud ipsum Azor. *tom.* 1. *institut. lib.* 10. *cap.* 25. *quæst.* 7. & Paludanus *dist.* 13. *quæst.* 2. *art.* 2. Bonacina *disputat.* 4. *quæst. vlt. punct.* 9. *num.* 3. Et apud ipsum Possevinus, Naldus, Sotus, & Barth. ab Angelo. Nam licèt omnes isti Doctores concedant, licitum esse Parocho Missam dicere summo mane, & ante lucem pro communicando infirmo, negant tamen, licitum esse id facere statim post mediam noctem.

Sed probabiliùs respondeo: posse celebrare statim post mediam noctem. Quia maioris momenti est ægroto succurrere Viatico, quàm statim post mediam noctem celebrare, cum illud sit de præcepto Diuino, istud verò solùm ex consuetudine prohibitum. Sic Vasquez *disput.* 232. *num.* 30. Laymanus *libro* 5. *tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 3. Victoria *num.* 95, *alias* 97. Gabriel *lect.* 14. *&* 15. Diana *tractatu* 14. *citato, resolut.* 33. Lugo *disputat.* 20. *num.* 26. Hurtado *disputat.* 4. *diff.* 4. & alij. Imò nec Syluester, nec Nauarrus oppositum docent, vt malè dicit Fagundez. Legantur *loc. cit.* Sic etiam tenet me citato Diana *parte* 10. *tract.* 12. *resol.* 26. & Dicastillo apud ipsum. Narbona *loc. cit. num.* 16. & Trullench. penes ipsum.

QVÆSTIO VI.

An Episcopi iter facientes possint celebrare ante lucem, seu auroram?

Respondeo: posse. Sic Nauarrus *cap.* 28. *num.* 85. Syluest. Paludanus, & Sotus, quos refert; & sequitur Henriquez *libro* 9. *cap.* 24. *num.* 5. Fagundez *prec.* 1. *lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 16. Azor *lib.* 10. *cap.* 25. *quæst.* 5. Hurtado *disp.* 4. *diff.* 1. Philibertus *tractatu* 3. *part.* 3. *cap.* 7. *num.* 11. & alij, qui idem concedunt Cardinalibus, quamuis iter non faciant. Sic etiam, me citato, Narbona *Hor.* 1. *num.* 16. *Versu Refert.*

QVÆSTIO VII.

An etiam Sacerdotes iter facientes possint ante auroram celebrare, vt commodè iter perficiant?

Affirmat Henriquez *num.* 5. *cit.* & apud ipsum Sotus, & alij Recentiores. Refert etiam pro hac parte Fagundez doctissimum Nauarrum *cap.* 25. *num.* 85. Sed malè profectò, cum hoc tantùm concedat Episcopis. Vnde

Longè multò probabiliùs respondeo: non posse. Quia hoc solum conceditur Episcopis ob eorum prærogatiuas. Sic Layman, Fagundez, Diana, & Philibertus *loc. cit.* necnon, & me citato, Narbona *loco alleg.*

QVÆSTIO VIII.

An licitum fuerit olim in nocte Resurrectionis, sicut in nocte Natiuitatis, paulò post mediam noctem Missam celebrare?

Affirmant Vasquez *disputat.* 233. *cap.* 2. *num.* 15. *& cap.* 3. *num.* 32. Suarez *disput.* 80. *sect.* 2. *in fine,* Fagundez *lib.* 3. *cit. cap.* 15. *num.* 18. & Hurtado *disp.* 4. *diff.* 4.

Sed longè multò probabiliùs, imò certissimè respondeo: Nunquam fuisse licitum. Quia illa Missa noctis Resurrectionis nunquam fuit celebrata post mediam noctem, sed initio noctis Sabbati, post solis occasum, apparente prima stella. Vsque ad illam enim horam legebantur Prophetiæ, benedicebatur fons, catechizabantur, & baptizabantur Catechumeni, & incipiente nocte Resurrectionis, cantabatur Missa cum lætitia. Sic Lugo *disp.* 20. *n.* 16. *&* 17. Qui hoc optimè ex Ordine Romano, & ratione probat. Et Gauantus 4. *part. in Rubr. Missalis, tit.* 10. *n.* 45.

QVÆSTIO IX.

An inceptio celebrationis Missæ differri possit vsque ad horam nonam, hoc est, vsque ad horam tertiam, aut secundam, & dimidiam, post meridiem?

Affirmant Nauarr. *cap.* 25. *num.* 85. Viuald. *num.* 151. Pitigianus *dist.* 13. *quæst.* 2. *art.* 4. Llamas *parte* 3. *Methodi, cap.* 5. *& cap.* 18. Et Sà *in prima editione, v. Missa, n.* 27. vbi sic ait: Ante auroram

torum celebrare licet, ob necessitatem, aut vrgentem causam, vt ob iter faciendum, & si absit scandalum, licet etiam hora nona, scilicet tertia hora post meridiem. Sic Sà. Et sic Salzedo *in pract. criminali, c.46.n.4.* Citat etiam Fagund. pro hac sententia Henriq. *in lib.9.cap.24.n.6.* Sed non benè, cum solùm dicat, posse Sacerdotem in festo iter facientem incipere Missam vna hora post meridiem. Tenent tamen Scot. Durand. & Angel. vt refert Ioan. de Cruce, & in tempore D. Thomæ iste erat vsus, vt dicit *q.83.art.2.* Et hanc opinionem vt probabilem admittit Tanner. *tom.4.disp.5.q.10. dub.4. n.6.*

Sed longè multò probabilius respondeo: non posse differri, generaliter loquendo, vsque ad horam nonam absque priuilegio. Quia contraria consuetudo à Pio Quinto in Missali approbata, & consensus fidelium ostenduut, jam veterem illam consuetudinem esse abrogatam. Sic Soarez *disp.80. tract.4.* Vasq. *disp. 232.c.4.disp.9. q.2.art.2.* Fagund. *prac.1. lib.3.c.17. num.8. & 9.* Hurtad. *disp.4.diff.4.* Ioan. de Cruce *de Missæ Sacrif. q.2. dub.1. concl.4.* Philibert. *tract.3. part.3.c.7.n.12.* & Bellarmin. super Concil. Trident. sess. 22.de obseruand. & vitand. in Sacrif. Missæ, *c.9. vers. Debitis horis*, his verbis: Quia pluribus fuerat à Sede indultum, vt Missas etiam de vespere celebrare possent, S.D.N. Pius V. omnes huiusmodi licentias, & priuilegia reuocauit 156. *ind.9. die 26. Mensis Martij*, anno eius primo. Sed concessum postea fuit Confraternitati S. Francisci, & Magdalenæ celebrandi Missas ante lucem, sed non nisi duabus horis ante ortum Solis: & in templo Pacis, etiam post Nonam Missæ celebrantur. Sic ille. Et ex illo Narbona *tom.1. Hora 7. n.8.* Lege Dianam *part.10. tract.12. resol.26. in fine.*

QVÆSTIO X.

An saltem Religiosi ex priuilegiorum suorum vi possint differre inceptionem Missæ vsque ad nonam, id est, vsque ad tres horas post meridiem?

NEgant Azorius *tom.1.instit.moral.lib.10.c.25.q.3.* Nicolaus Auriferus, & Francolinus, quos citat, & sequitur Fagund. *loc.cit.n.5.* Henriq. *lib.9.c.24.n.6. lit.T.* & Marcus de los Huertos *de sacrif. Missæ q.13. fol.153.* & alij. Quia existimant, priuilegia illis circa hoc concessa, esse jam derogata à Pio V. anno 1567.

E contra verò Ioan. de Cruce *de sacrif. Missæ q.2. dub.1.concl.4.in fine, & in epit.lib.2.c.5.dub.6.concl.2.* & Diana *2.part.tract.14.resol.34.* absolutè, & sine vlla limitatione affirmant, posse Religiosos celebrare vsque ad nonam inclusiuè, id est, vsque ad tres horas post meridiem.

Sed ego clariùs, & probabiliùs respondeo, posse quidem celebrare vsque ad nonam inclusiuè, non absolutè, sed ratione itineris, aut alterius iustæ causæ: cum hac enim limitatione concessum fuit hoc priuilegium Benedictinis ab Eugenio IV. Buliari. Sic tenet, & notat Lugo *disp.20.n.42.* per hæc verba: Limitandum est, quod cum Ioan. de la Cruz dicit Diana *de celebratione Missæ, resol.34.* vbi supponit, illud priuilegium esse absolutum, cum tamen solùm sit ad certos casus itineris, vel alterius causæ: dicit etiam horam nonam esse vsque ad tres horas post meridiem, quod etiam non est vniuersaliter verum, sed in æquinoctio; nam in solstitio hyemali, nona hora attingit solùm ad secundam post meridiem cum quadrante; in solstitio autem æstiuo, vsque ad horam tertiam post meridiem cum tribus quadrantibus, vt late Francolinus *de temp. hor.cap.10.* Sic Lugo, sic me citato Narbona *Hora 7, citata, num.8.*

QVÆSTIO XI.

Quo tempore post transactum meridiem poterit absque priuilegio inchoari Missa?

REspondeo, quod quidam dicunt, quod tertia parte horæ post meridiem. Sic Azor 1. *part. lib.10. cap.25.q.6.* Alij extendont ad semihoram. Sic Henriq. *lib.9.cap.24.n.5.fine*, Fagund. *cap.17.cit.n.6.* Philibertus *tract.3.part.3.cap.7. num.14.* Layman. *lib.4. tract.5.cap.4.n.4.* Hurtad. *disp.4.diff.5.* & apud ipsum Putsanus. Alij ad tres ferè quadrantes. Sic Bonac. *disp.3.quæst.vlt. punct.9. n.6.*

Sed probabiliùs respondeo: posse incipi Missam vna hora integra post meridiem. Quia hic vsus est, & praxis Clericorum communis. Sic Syluest. *q.83.art.2.* imò & Bonac. *loc.cit.* Sic etiam Diana *part.2.tract.14. resol.34.* & me citato Narbona hora 7. citata, *à n.6.* & me citato Diana *part.10.tract.12.resol.22.*

QVÆSTIO XII.

An saltem ad dandum Viaticum ægroto possit inchoari Missa post meridiem vsque ad horam nonam?

REspondeo: Posse, juxta dicta suprà quæst.10. & tenent communiter Doctores citati, præcipuè Lugo, Hurtad. & Vasq. *loc.cit.* Qui benè addunt, etiam consuetudine receptum esse, vt quando Missa solemnis, inchoata ante meridiem, durat post illum, etiam vsque ad nonam, possit priuata tunc incipi, quandiu solemnis durat. Sic ipsi, & Ludouic. *q.11.art.3.dub.1. pag.245.* & sic me citato Narbona *tom.1. Hora 7. n.14.* & me etiam citato, Diana *part.10.tract.12.ref.26.*

QVÆSTIO XIII.

An in funere Regis, aut Principis possit Missa incipi ante meridiem, & protrahi vsque ad vesperam, vel Nonam?

REspondeo: Posse, imò si inchoetur officia funeralia (dici solita ante Missam) ante meridiem, potest tunc incipi Missa longè post meridiem, vt post Vesperas, aut nonam. Quia inchoatis officiis, censetur inchoari Missa defunctorum, quæ juxta morem Ecclesiæ Romanæ post officia subsequitur. Sic Henriquez *lib.9. cap.24. n.6.* qui *lit. A*, dicit, ita practicatum fuisse Salmanticæ in funere Regum, & finitam fuisse Missam hora 4. post meridiem. Fagund. *prac.1. lib.2. cap.17. n.19.* Qui id ipsum dicendum putant quando Episcopus Sacros celebrat Ordines; tunc enim licitum est incipere Missam post Vesperas, aut nonam, si actus ordinationis ante meridiem cœptus est (vt etiam tenent apud ipsos S. Thom. *q.83. art.2. ad 3.* & Syluest. *verb. Missa 1. n.6.*) & ob eandem rationem poterit in Sabbato Sancto incipi longè post meridiem Missa ob officium Ecclesiasticum, vt docent ipsi Doctores cum Nauarr. *de orat. cap.5. num.44.* & aliis. Sic etiam tenet, me citato, Narbona *loc. cit. n.16.*

QVÆSTIO XIV.

An Sacerdos possit interrumpere Missam, & discedere ab Altari pro Confessione morientis, aut pro baptizando puero moriente?

NEgant posse discedere, & interrumpere Missam, si est post Canonem, Azor *lib. 10. cap. 32. q. 1.* & Possevinus *cap. 2. n. 11.*

Sed probabilius respondeo: Posse, etiamsi sit post Canonem, & consecrationem, Sic Navar. *cap. 16. de orat. n. 69.* Henr. *q. lib. 9. c. 30. n. 4.* docentes, hoc posse, & fieri, ob superuenientem grauem ventris necessitatem. Gauant. *part. 3. tit. 10. n. 18.* Qui hoc ipsum docet posse fieri, non solùm ad audiendam confessionem moribundi, custodita, si opus est, interim ab alio Eucharistia, verum etiam ad vngendum infirmum, cui nullum aliud sacramentum ministrari potest.

QVÆSTIO XV.

An secluso scandalo, & contemptu sit peccatum mortale celebrare extra Ecclesiam, aut locum sacrum, ad hoc ab Episcopo deputatum?

NEgant Scot. *in 4. dist. 13. q. 2. art. 3.* Sà etiam correctus *verb. Missa, n. 10.* vt testatur Diana vbi infrà. Vnde malè ait Machado infrà citandus, sententiam Emanuelis Sa esse correctam à Magistro Sac. Palatij, & id affirmare Dianam *2. part. tr. 14. resol. 38.* Cum nec sententia Sà sit in hac parte correcta, nec Diana id testificetur, sed potiùs contrarium.

Sed certissimè respondeo: esse mortale celebrare extra Ecclesiam absque sufficienti causa, Quia id prohibetur *in cap. nullus, de consecratione dist. 1.* & in Trident. *sess. 22. cap. de euitandis in celebrat. Missarum.* Et ita docent communiter Doctores, Syluius, Homobonos, Filliuc. Ioan. de la Crua, Villalobos, & Hurtado, quos citat, & sequitur Diana *2. part. tract. 14. resol. 38.* Henriquez *lib. 9. cap. 27. n. 1.* Nauarr. *c. 25. n. 82.* Zerola *in sua praxi Episcop. part. 1. verb. Missa, n. 1.* Syluest. Suarez, Angelus, Azor, Gabriel, Alensi. Viuald. & alij, quos citat, & sequitur Fagund. *prae. 1. lib. 3. cap. 3. n. 1. &* 2. Lugo *disp. 20. n. 48.* Philibertus *tract. 3. part. 3. cap. 9. n. 1.* Machado *lib. 4. part. 1. tract. 1. documen. 1. num. 2.* Legatur Valerus *verb. Missa, diff. 2.*

QVÆSTIO XVI.

An liceat in necessitate extra Ecclesiam in quouis loco decenti celebrare?

REspondeo: licere, dummodo celebretur cum ara consecrata, seu altari portatili. Quia sic habetur *in cap. Sicut, de consecratione dist. 1.* Necessitas autem erit, si dum aliqui peregrinantur, diu Missa carere coguntur, quando Ecclesia est diruta, aut populum non capit; potest enim tunc Altare iuxta Ecclesiam collocari, ne facto careant. Deinde in castris pro militibus, in littore pro nautis, & nauigantibus, vt festo die Missam audiant. Sic Henriquez, Sà, Hurtado, Lugo, & alij. Legantur Suarez *disp. 81. sect. 4.* Villalob. *tract. 8. diff. 23. n. 5.* Machado *n. 3.* & Valerus *loc. cit.*

QVÆSTIO XVII.

An Religiosi ex vi suorum priuilegiorum possint, etiam absque sufficienti causa, celebrare extra Ecclesiam?

NEgant Nauarr. *cap. 25. num. 82.* Suarez *disp. 81. sect. 3. in fine.* Et Fagundez *prac. 1. lib. 3. cap. 14. n. 16.* Qui pro hac parte citat Tabienam *verb. Missa, §. 7.* & Henriquez *lib. 9. cap. 27. n. 2. fine.* Sed certè non benè. Nam Henriquez *loc. cit.* oppositum per hæc verba dicit. Regulares habent priuilegium celebrandi in Altari Viatico, etiam in castris. Sic ille, qui pro se citat Tabienam. Verum est, quod in marg. *lit. S.* videtur aliqualiter inclinare in sententiam Nauarri asserentis huiusmodi priuilegium sublatum esse per Trident. *sess. 22.* & ideò illo vti jam non licere.

Sed æquè probabiliter respondeo: Posse. Quia ita fuit concessum à Sixto IV. aliquibus Religiosis Bulla 33. & à Iulio II. Bulla 20. Et loquendo de Prædicatoribus, & Minoribus, habetur *in cap. in his, de priuil.* Sed sic est, quod hæc priuilegia non sunt reuocata per Trident. *loc. cit.* saltem quandiu Episcopus non contradicit, vt satis probabiliter docent Salas, & Rodriguez, quos citat, & sequitur Lugo *disp. 20. num. 52.* Ioan. Præpositus *in 3. part. q. 83. art. 3. n. 51.* quem citat, & sequitur Diana *4. part. tract. 4. resol. 106.* Ioan. de Cruce *in Epit. lib. 2. cap. 5. dub. 7.* per totum. Ioan. Valerus *verb. Missa, diff. 2. n. 1.* Ergo Religiosi extra Ecclesiam vbique, etiam in domibus sæcularibus, possunt Missas celebrare. Sic dicti Doctores, & Philibertus *tract. 3. part. 3. cap. 5. n. 12.*

QVÆSTIO XVIII.

An in mari, vel flumine possit aliquando celebrari?

NEgant Nauar. D. Anton. Armill. Scot. Palud. Turrecremat. quos refert, & sequitur Henriq. *lib. 2. cap. 27. n. 3.* Gabr. Syluest. & Angel. quos refert, & sequitur Vasquez *disp. 232. cap. 3. n. 4.* Suarez *disp. 81. sect. 1.* Ægid. *ad q. 83. art. 3. dub. 1. num. 226.* Bonac. *disp. 4. quæst. vlt. punct. 9. num. 11.* Gauant. *in Rubr. Missa, part. 1. tit. 20. pag. mihi 78.*

Sed probabilius respondeo: posse, quando moraliter non imminet periculum effusionis sanguinis. Primò. Quia nullo iure speciali id prohibetur. Secundò. Quia quoties fieri honestè potest, satisfaciendum est grauissimis præceptis audiendi in festis Missam, accipiendi Eucharistiam in Paschate, & Viaticum in mortis articulo: sed sic est, quod multoties potest in mari celebrari Missa honestè, & reuerenter, & absque periculo effusionis sanguinis, vt latè, & optimè probant Granados *tract. 14. disp. 13. à n. 2.* Lugo *disp. 20. sect. 4.* per totam, & Fagund. *prac. 1. lib. 3. cap. 10. n. 15.* Ergo. Sic tenent ipsi Doctores, & apud illos Durand, Franciscanus, Scortia, & Vualterus. Imò pro nostra sententia sic explicata adducit Lugo Diuum Antoninum, Syluestrum, Armillam, Paludanum, Graffium, Emanuelem Sà, Maiorem, & Henricum, quibus addere possumus Hurtadum *disp. 4. diff. 6.* Layman *cap. 5. n. 6.* Philibertum *tract. 3. part. 3. cap. 9. fine,* Machado *loc. cit. n. 6.* & alios.

QVÆSTIO XIX.

An liceat hodie deferre Sacram Eucharistiam in nauigijs, aut triremibus?

NEgare videtur Henriquez *lib. 9. cap. 27. numero 3.* licèt obscurè. Negabunt tamen clarè Doctores

ctores primæ sententiæ quæstionis praecedentis.

Sed probabiliùs respondeo: licere, Dummodò locus decens, & separatus sacræ Eucharistiæ designetur, quia id minus difficultatis, quàm celebrare habet: Sic Granados *loc. cit. fine, n.7.* Et certè olim nauigantes sacram Eucharistiam secum deferre consueuisse, referunt D. Ambr. & Metaphrast. relati ab Henrico *loc. cit.*

DISPVTATIO VII.

De altari, vasis, ac vestibus, quibus celebranda est Missa.

QVÆSTIO PRIMA.

An sit peccatum mortale celebrare absque altari, seu ara?

NEGATIVAM sententiam docere Victoriam *n.98.* affirmat Victorellus *in notis ad Emmanuelem Sà, verb. Altare, in fine*, per hæc verba. Victoria *n.98.* si absit scandalum, & contemptus, id per negligentiam omittere mortale peccatum non putat. Sic Victorellus. Sed Victoria non id affirmat modo, quo à Victorello explicatur; ait enim sic: De aliis ritibus, si aliquid intermittatur, non ex malitia, sed ex negligentia quacunque non existimatur mortale. Vnde si quispiam celebrans obliuiscatur manipuli, vel non aduertat, se sine ara celebrare, non timeat peccatum mortale. Sic Victoria, & sic Sotus *dist.13.art.3.fine*, sic dicens: Attamen quia omnia sunt de iure positiuo, sola negligentia, si absit scientia, & contemptus, non erit peccatum mortale: non enim tenetur explorare Sacerdos: vtrum vasa sint consecrata, vel vtrum linteola sint ex lino, an ex alia simili materia, & an subtus ara lapidea lateat. Sic Sotus.

Sed certissimè respondeo: esse, qoia est contra præceptum graue habitum *in c. Altari, de consecratione dist.1.* Nauar. *cap.25.n.83.* Moure 3 *part. cap.5.§.11.* Henriquez *lib.9. cap.25. n.1.* Suarez *disp.81. sect.5.* Fagundez *prac.1. lib.3. cap.22. n.1.* & omnes. Lege Dicastillo *tract.5. disp.4. dub.8.* & Thom. Hurt. *tom.1. resol. moral. tract.2. cap.6. resol.24.*

QVÆSTIO II.

Quotuplex est Altare?

REspondeo: quod duplex, vnum fixum, & alterum portatile, seu mobile, quod ara nuncupatur. Primum consecratur, vt ibi permaneat, & ideò non nisi super mensam, & completam structuram consecratur altare: id est, totus lapis superior Altaris, qui capit totum Altare. Vnde in qualibet parte illius potest sacrificari. Secundum autem, nempe Altare mobile, seu portatile, solùm continet paruum lapidem, seu aram affixam tabulæ, vel capsulæ ligneæ, & hoc optimè potest moueri ab vno loco in alium. Sic omnes Doctores. Legantur Panormitan. *in cap. de consecrat. Eccles.* Dicastillo *tract.5. disp.4. dub.8. n.137.* & Thom. Hurt. *loc. cit.*

QVÆSTIO III.

An altare fixum amittat consecrationem motione, aut fractione ipsius?

NEgat Sà *verb. Altare, in prima sua editione*, per hæc verba, Altare multis modis amittere consecrationem vulgò traditur: ego quandiu illud formam suam retinet, non puto amitti consecrationem vlla aut fractione, aut motione. Sic ille. Cui satis fauet Fabius *in suo strut. tract.1. 2. partis de sacrificio Missæ, fol. mihi 385.* sic dicens. Quidquid sit, non mea solùm est, sed doctissimorum huius Academiæ Parisiensis Theologorum sententia, altaria fixa, inconsulto Episcopo, non posse absque sacrilegio moueri; quod si aliquando mota, aut mutata de loco in locum, aut etiam in odium fidei ab ipsis hæreticis (vt passim factum est) euersa, si post ea erecta, super illis pluries celebrata fuerit Missa, absque scrupulo quis poterit in eis celebrare Missam, alias semper angeremur scrupulis, vtrum remanserint altaria, necne, & maximè vbi hæresis sæuierit. Sic Fabius.

Sed certissimè respondeo: Amittere consecrationem, tam per enormem fractionem mensæ, quàm per remotionem ipsius à pedibus, vel vase, cui affixa est. Sic Sà correctus ex Mag. sacri Palatij *loc. cit.* Suarez *disp. 81. sect.5.* Granad. Fagundez, & alij communiter. Vasquez *disp.233. cap.2.* Hurtado *disp.4. diff.8.*

QVÆSTIO IV.

An altare portatile amittat consecrationem, si separetur à capsula lignea, cui inclusum est?

AFfirmant Azorius *lib.10. c.27. q.12.* Granados *tract.14. disp.12. n.2.* Lublinus *verb. Altare, n.9.* Paludanus, & Angel. apud Hurtadom.

Sed probabiliùs respondeo: non amittere, quia illa lignea capsula nullo modo componit cum lapide altare, cùm non sit capax consecrationis, eo quòd non sit lapis: solùm enim est ad ornatum, vel custodiam lapidis, ne rumpatur. Sic Suar. *loc. cit. sect.5.* Syl. Vasq. Layman, Hurtado, & Lugo *loc. cit.* Philibert. *tr.3. part.3. c.12. n.2.* Dicastillo *loc. cit. n.138.* qui id contra Laymanium putat verum, etiam in casu, quo in ligno locus Reliquiarum sit inclusus. Sic etiam doctus Pasqualig. *dec.51.* Hieron. Rodriguez, Villalob. & alij penes ipsum. Quamvis hic Author amittere consecrationem in casu Laymanij putet.

QVÆSTIO V.

An altare portatile possit fieri ex duobus lapidibus ad modum libri colligatis, quorum vnus capiat calicem, alter Hostiam?

AFfirmat vt quid probabilius Pasqualigus *dec.50.* quia (inquit) consuetudo faciendi Altare portatile ex vno lapide tantum, non est obligatiua: ergo. Ita etiam sentit Thom. Hurtadus *loc. cit. n.158.*

Sed multò probabilius respondeo negatiuè, nisi fortè ex speciali dispensatione Papæ, & quia consuetudine receptum est, ex vno fieri lapide, ad denotandam vnam in Christo personam. Sic Sylu. *verb. Altare, q.3.* Vasquez *disp.233. n.16.* Bonacina *q. vltima cit. punct.9. num.11.* Hurtado, Lugo, Fagundez, Ægidius, & alij *loc. cit.* & communis apud Dicastill. *loc. cit. n.145.* Ad rationem autem Pasqualigi negandum est antecedens.

QVÆSTIO VI.

An vt rata sit consecratio altaris, sit necessarium quod in eo Reliquiæ Sanctorum ponantur?

AFfirmant Guillelmus Durand. *lib.1.cap.7.n.23.* Azor *loc.cit.q.8.* Syluest.& Scottia apud Hurtadum, Lublinus *verb. Altare, n.5.* Scrutin. Sacerdot. *tract.2.2.partis, pag.mihi 485.* Armilla *verb. Altare, n.7.* & apud ipsum D. Anton.& probabile satis reputat P. Ledesma statim *citandus.* Tabiena, Bonac. Barbosa, Fuscus, & Faustus apud Pasqualigum *vbi infrà,* quos nouissimè sectatur Thom. Hurtad. *tom.1. Moral. resol. tract.2. cap.6. resol.25. num.254.* vbi *resol.241.* affirmat, quod loco Reliquiarum alicuius Sancti possit poni frustulum Corporalium, super quæ celebratum est sacrificium.

Sed longè probabiliùs respondeo: non esse simpliciter necessarium, quia praxis,& vsus docent, consecrari absque Reliquiis altaria, nec in defectum Reliquiarum potest apponi aliqua particula Hostiæ consecratæ, vt ineptè existimarunt Guillelmus Durandus *loc.cit.* & Ioan. Andreas *in cap. Placuit, de consecrat. dist.1.* Sic docent Sotus *dist.13.quæst.2.art.3.* Suarez *disp.81.sect.5.* Vasquez *disp.233.* Ægidius *n.241.* Hurtado *disp.4.diff.8.* P. Ledesma *cap.20.de Eucharistia.* Granados *tract.14. disp.12.n.2.* Zerola *1.part.praxis Episcop.verb. Altare, pag.mihi 63.* & apud ipsum Seluа, & Fagundez *præc.1.lib.3.cap.22.n.6.7.& 8.* Lugo *disp.20.n.75.* Victorellus *in notis ad Emmanuel. Sa, verb. Altare.* Valerus *verb. Missa, diff.2. fine.* Dicastillo *loc. cit. n.147.* Pasqualigus *dec.46.& 47.* vbi id nec esse peccatum probat.

QVÆSTIO VII.

An altare necessariò debeat esse lapideum, & consecratum ab Episcopo?

REspondeo: quod sic. Vnde solus Papa potest dispensare, vt ara fiat,& consecretur ex argento, ferro, aut alia materia, & consecretur à simplici Sacerdote. Nam de Iure ad solos Episcopos spectat. Sic Sotus *loc.cit.* Henriq. *lib.9.cap.28.n.1.* Lugo, Fagundez,& alij *loc.cit.*& Philibert. *tract.3.part.3.cap.12.n.1.& 2.* & communis apud Dicastill. *loc.cit.à n.140.*

QVÆSTIO VIII.

An sit mortale celebrare in ara notabiliter fracta?

REspondeo: quod sic, quia per notabilem fracturam amittitur consecratio, vt *suprà* est habitum *q.3.* ea autem ara dicitur notabiliter fracta, quæ in residuo non potest calicem,& Hostiam capere: quod adhuc non ita intelligitur, vt totus pes calicis, & tota patena debeant esse super partem lapidis; sed tanta pars vtriusque, vt sufficiat ad sustentanda illa, n. cadant. Sic Fagundez, Lugo, & alij *loc. cit.* Dicastillo *n.44.* Syluest. Suarez,& Vasquez penes ipsum.

QVÆSTIO IX.

An particulæ consecratæ debeant apponi super aram consecratam, non solùm quando consecrantur, verùm etiam post earum consecrationem?

NEgat praxis,& vsus aliquorum Sacerdotum, qui (vt refert Lugo) statim post consecrationem solent præbere vas cum formulis consecratis alteri Sacerdoti, vt eas in alio altari populo distribuat: quod quidem posse fieri sine peccato, putat Dicastillo *tract.5.disp.4. dub.8.n.148.*

Sed certissimè respondeo: debere apponi, & esse suprà aram, non solùm dum consecrantur, verùm etiam post earum consecrationem vsque ad communionem Sacerdotis (nisi fortè grauis contingat alicuius infirmi communicandi necessitas.) Ratio est Primò, quia ara non tam requiritur ad sustentandam Hostiam tempore consecrationis, quàm tempore præcedenti, & sequenti. Secundò, quia non solùm Hostia magna, sed etiam aliæ particulæ sunt victima illius sacrificij, cùm non minus offerantur, quàm Hostia maior: ergo omnes oblationes, & benedictiones sequentes æquè spectant ad illas. Tertiò, quia non congruit, nec decet, vt alius participet priùs de sacrificio, quàm ipse Sacerdos, qui est principaliter offerens. Sic Lugo *disp.20. n.69.* quem sequitur Diana *part.5. tract.13. resol.72.*

QVÆSTIO X.

An altare debeat operiri tribus mappis, seu tobaleis, præter corporale?

NEgant Suarez *disp.81.sect.6.* Vasquez *disp.233. cap.3.*& Fagundez *præc.1.lib.3.cap.22.n.10.* Asserentes sufficere operiri duabus. Sic etiam Sà *verb. Missa, n.7.* vbi sic ait: Præter corporalia adhibenda lintea duo, quanquam vnum sufficiat, si sit duplicatum. Sic Moure *3.part.cap.5.§.11.n.7.* & Ludouicus *q.11.art.24.dub.1.pag.265.* & Philibertus *cap.12.cit. n.5.* Machado *tract.11. citato, docum.3. n.1.*

Sed certissimè respondeo: debere necessariò operiri tribus mappis, duabus breuioribus, quibus cooperiatur tota ara, & alia longiori, qua tota mensa altaris cooperiatur. Sic colligitur expressè *ex cap. Si per negligentiam, de consecratione dist.2.* & habetur in Missali reformato Clementis VIII. *§.20. de præparatione Altaris,* vbi sic dicitur: Hoc altare operiatur tribus mappis, seu tobaleis mundis ab Episcopo, vel alio habente potestatem benedictis; superiori saltem oblonga, quæ vsque ad terram pertingat, duabus aliis breuioribus, aut vna duplicata. Sic ibi. Et sic Gauantus *part.5. tit.20. pag. mihi 73.* Lugo *disp.20. n.76.* Hurtado *disp.4. diff.9.* Dicastillo *loc. cit. num. 153.* & me citato Diana *part.10.tract.15.resol.5.* & Auersa *de Euchar. q.11. sect.13.*

QVÆSTIO XI.

An prædictæ mappæ debeant necessariò esse benedictæ?

NEgant Suarez *disp.81. sect.6.* quia neque aliquo (inquit) iure cauetur, neque consuetudine obseruatur. Fagundez *loc. cit. n.10.* Sà *loc. cit.* & ibi Victorellus. Moure *loc.cit. n.9.* & Ludouicus *loc.cit. concl.3.* Negant etiam apud Dianam *vbi infrà,* Lessius, Ledesma, Fillиuc. Villalobos, Vasquez, Tannerus, Bonacina, & alij.

Sed certissimè respondeo: debere esse benedictas, nisi aliud necessitas cogat, vt si aliæ non haberentur, quia tunc sufficerent mappæ, aut tobaliæ laicorum, quibus deinde ipsi vti possent, cum non essent ad cultum diuinum deputatæ, sed pro necessitate assumptæ. Prima pars huius responsionis constat ex verbis rubricæ citatis,& illam simul cum secunda docent Syluester *verb. Benedictio, q.5. & verb. Corporale, num.1.* Azor *lib.10. cap.28. q.8.* Gauantus, Lugo, & Hurtado

tado *loc. cit.* Dicastillo *n.* 154. & me citato Diana *p.* 10. *tract.* 12. *resol.* 5. Caspens. & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XII.

An Corporale debeat necessariò esse ex lino?

Negant aliqui *apud Margaritam confess. fol.* 267. docentes, posse fieri ex eo, quod dicitur Algodon, vel ex simili, quod & ipsa probabile reputat. Negat etiam ex parte Azorius *lib.* 10. *cap.* 28. *q.* 8. quatenus concedit, posse fieri ex cannabe. Nec reprobat Gauantus *part.* 2. *tit.* 1. *pag. mihi.* 85.

Sed certissimè respondeo: debere necessariò esse ex lino albo, & benedicto, & ita intextus, vt nihil alterius materiæ in medio eius misceatur. Sic habetur expressè in *cap. Consultò, de Consecratione dist.* 1. *& in Missali, rubr.* 1. *de præparatione Sacerdotis*, vbi sic dicitur. Corporale plicatum, quod ex lino tantùm esse debet, nec serico, vel auro in medio intextum, sed totum album, & ab Episcopo, vel alio habente facultatem simul cum palla benedictum. Sic ibi, & sic Suarez, Fagundez, Lugo, Hurtado, & alij *loc. cit.* Qui omnes fatentur esse peccatum mortale celebrare absque huiusmodi corporali lineo, & benedicto. Lege Dicastill. *loc. cit. n.* 155. *&* 157.

QVÆSTIO XIII.

An saltem parua palla, qua calix operitur, & Hispanè, Hiuela appellatur, possit esse serica, vel aurea?

Affirmant Sotus *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 5. & Ludouicus *q.* 11. *art.* 3. *diff.* 2. *pag.* 162. quia existimant, non esse de essentia ornamentorum altaris. Quam sententiam non esse improbabilem, vt existimat Vasquez, docent Mareus de los Huertos *quæst.* 14. cum Ledesma *cap.* 20. & Rodriguez apud Hurtadum *disp.* 4. *diff.* 9.

Sed certissimè respondeo: non posse, sed necessariò debere esse ex lino (saltem quoad partem inferiorem, seu interiorem.) Quia est pars corporalis, cum eandem benedictionem habeat, vt constat ex Rubrica citata. Sic Suarez, Vasq. Henriq. & Layman, quos sequitur Hurtado *loc. cit.* & Fagundez statim citandus *n.* 31. & communis apud Dicastill. *loc. cit. n.* 157.

QVÆSTIO XIV.

An purificatorium, quo tegitur calix, debeat esse ex obligatione benedictum?

Affirmat Fagundez *prac.* 1. *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 30. per hæc verba: De sanguineis, seu purificatoriis idem dicendum est, quod de corporalibus, debent etiam esse alba, linea, & benedicta, & non possunt esse serica, & peccatum est lethale celebrare sine purificatorio benedicto. Sic Stephanus, & sic etiam Layman *tract.* 5. *cap.* 6. *n.* 12.

Sed longè probabiliùs respondeo: non debere ex obligatione esse benedictum. (Licèt debeat necessariò esse ex albo lino, vt in hoc benè Fagundez cum communi.) Quia nec in Ritualibus inuenitur benedictio propria illius, sicuti neque veli, neque Bursæ Corporalis, vt docet Gauantus *part.* 2. *tit.* 1. *lit. l. pag.* 84. & tenent Suarez *disp.* 81. *sect.* 8. *vers. Quartò*, Lugo, & Hurtado *loc. cit.*

QVÆSTIO XV.

An sit mortale celebrare cum vnica tantum tobalia, & corporalibus?

Respondent Suarez *disp.* 81. *sect.* 6. *verb. Secundò*, & Fagund. *loc. cit. c.* 23. *n.* 13. fortassis non esse mortale, si in necessitate, & sine scandalo, aut contemptu fiat.

Sed resolutoriè respondeo: Tantùm esse veniale; mortale verò sine vlla tobalea, cum solis corporalibus. Quia celebrare primo modo, leuis; secundo verò, maxima esset irreuerentia. Sic S. Thom. *q.* 83. *art.* 3. *ad* 8. Rodrig. & Tolet. quos citat, & sequitur Moure *loc. cit. n.* 11. Syluest. Tabiena, Caiet. Nauar. Sot. & alij apud Fagund. *loc. cit.* & me citato Diana *part.* 10. *tract.* 11. *resol.* 5. *in fine*, Moure, & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XVI.

An Prælati nostræ Religionis, & aliarum possint benedicere corporalia, & alia sacra ornamenta, tam suorum Monasteriorum, quàm vndecumque sint?

Negant Gauantus *in Rubr. Miss. tom.* 1. *part.* 4. *tit.* 19. *n.* .. *& in noua editione n.* 22. referens duas sacræ Congregationis declarationes, & Diana *part.* 5. *tract.* 2. *de dubiis regul. resol.* 40.

Sed probabiliùs respondeo: posse, quia sic concessit Innocent. VIII. Abbatibus Cistercienf. vt refert Tamburinus *tom.* 1. *de iure Abbatum, disp.* 22. *q.* 2. *n.* 2. & Iulius II. Priori Generali Canonicorum sancti Saluatoris; in quibus priuilegiis per nouam, & amplissimam concessionem SS. D. Vrbani VIII. nos communicamus. Sic docent Peirinus, Rodriguez, & Miranda apud Dianam *loc. cit.* quibus adde Suarium *tom.* 4. *de Relig. tract.* 1. *lib.* 2. *cap.* 30. *in fine*. Tamburinum *loc. cit.* vbi docet, prædictum decretum Sacræ Congregationis procedere seclusa consuetudine, & vsu dictorum priuilegiorum. Philibertum *tract.* 3. *part.* 3. *cas.* 12. *n.* 4. vbi ait, dictam declarationem non esse præceptiuam, nec constare de priuilegij reuocatione.

QVÆSTIO XVII.

An sit peccatum mortale celebrare absque lumine?

Respondeo affirmatiuè, quia est contra graue præceptum positum *in cap. vlt. de celebrat. Missarum.* Et sic docent Nauarrus *cap.* 25. *à n.* 83. Suarez *disp.* 81. *sect.* 6. Palud. Durand. Sotus, & omnes Doctores, vt ait Petrus Ledesma *cap.* 20. *de Euchar. concl.* 7. Lege Lugum *disp.* 30. *sect.* 2. *n.* 77. Quintanaduenas *tom.* 1. *tract.* 4. *singul.* 1. & me ipsum *infra quæst. vltim.*

QVÆSTIO XVIII.

An sit peccatum celebrare cum vnico lumine, seu candela?

Affirmant Nunius, quem refert, & sequi videtur Diana 2. *part. tract.* 14. *resol.* 45. asserens esse veniale celebrare sic, etiam in casu necessitatis. His fauet Philibertus *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 11. *n.* 4.

Negant tamen Grassius *cap.* 42. *n.* 2. Suarez *disp.* 81. *sect.* 6. §. *Tertiò*, Petrus Ledesma *loc. citat.* Moure *part.* 3. *cap.* 5. §. 12. *num.* 13. Ludouicus *loc. cit. diff.* 5. *pag.* 162.

pag.262. Fagundez prac. 1. lib. 3. cap. 23. n. 18. Hurtado disp. 4. diff. 9. Machado loc. cit. dicens esse communem sententiam; & alij existimantes, nullum esse peccatum sic celebrare, etiam extra casum necessitatis.

Sed ego probabilius respondeo: esse quidem veniale celebrare cum vnico lumine, si id fiat absque necessitate. Quis rubr. 20. Missalis reformati duas exigit candelas. Sic Azor lib. 10. cap. 28. q. 5. Gauantus part. 1. tit. 20. lit. T, & alij, cum quibus est Dicastillo loc. cit. n. 162. fine. Lege Dianam part. 10. tract. 12. resol. 20.

QVÆSTIO XIX.

An sit peccatum mortale celebrare cum vno lumine olei, vel adipis in casu necessitatis?

Affirmat Henriquez lib. 9. cap. 26. n. 3. & cap. 19. num. 7. docens esse mortale celebrare absque candela cerea. Citat etiam pro hac sententia Diana loc. cit. Riccium part. 3. dec. 213. num. 1. Reginaldum lib. 19. cap. 9. n. 196. Stephanum Fagundez prac. 1. lib. 3. cap. 13. n. 17. Suarium disp. 81. sect. 6. Antonium Moure Fernandez part. 3. cap. 5. §. 13. num. 12. Villalobos part. 1. tract. 8. diff. 26. n. 4. Vasq. disp. 233. cap. 3. n. 26. & Molfesium tom. 1. tract. 3. cap. 12. n. 57. Sed omnes ferè malè. Quia ad minus Suarez, Fagundez, Moure, Vasquez, & Reginaldus, & Villalobos, quos ego vidi, oppositum ex parte docent, vt statim dicam.

Negant verò per oppositum Zanardus, Nuñus, Pitig. Graffius, Azorius, & Homobonus, quos citat, & sequitur Diana loc. cit. resol. 67. quibus adde Gauantum 1. part. tit. 20. lit. T, pag. mihi 76. Laymao, & Bonacinam, quos citat, & sequitur Hurtado diff. 9. citata, Tolet. lib. 2. cap. 1. Machado loc. cit. n. 5. (qui etiam citat malè, quos malè Diana citat,) & alios asserentes nullo modo esse peccatum in casu necessitatis celebrare cum lumine ex oleo, aut candela ex sebo, aut ex adipe confecta.

Sed media via probabilius respondeo sic. Celebrare adhuc in casu necessitatis cum candela, vel sebo, semper erit mortale; secus verò cum lumine, aut lucerna ex oleo, quia tunc cum hoc celebrare nec veniale erit. Sic Suarez, Vasquez, Moure, Fagundez, Reginaldus, & Villalobos in eisdem locis ab ipso Diana pro opposita sententia citatis. Mateus de los Huertos de sacrificio Missæ q. 15 fol. mihi 181. Petr. Ledesma loc. cit. Ludouicus q. 11. art. 13. diff. 4. pag. 262. & fauet Philibertus loc. cit. n. 4. pag. 448. Dicastillo tract. 5. disp. 4. dub. 9. n. 160. his verbis: Existimo in casu pendentis necessitatis, nullum esse peccatum, imò secluso scandalo, satius esse celebrare cum lumine olei, quàm non celebrare. Tota ergo necessitas ex parte defectus ceræ spectanda est, si adhibita morali diligentia haberi non possit, tunc celebretur cum alio lumine, & non propterea omittatur celebratio: & quidem olei vsum in Ecclesiis esse coram venerabili Sacramento, nemo non videt. Hucusque ille.

QVÆSTIO XX.

An si incœpto sacro lumen extinguatur, nec aliud commodè inueniatur, possit saltem in eo casu Sacerdos Missam sine lumine continuare, & perficere?

Respondet Fagond. loc. cit. cap. 22. n. 19. posse quidem, ac debere continuare Missam sine lumine, si lumen deficiat, & extinguatur post consecrationem, secus verò si extinguatur ante consecrationem, quis tunc existimat, relinquendam esse Missam, etiamsi instaret præceptum audiendi sacrum, aut necesse esset consecrare ad dandum Viaticum moribundo.

Ego tamen probabiliter respondeo: Non solùm posse Sacerdotem Missam continuare, si lumen extinguatur post consecrationem; verùm etiam si extinguatur, aut deficiat post offertorium, (licèt ante consecrationem) cum jam sint oblata ea, quæ consecranda sunt; imò dutum videtur relinquere Missam jam quocunque modo inceptam in ea necessitate, in qua aliquis moribundus extremo Viatico indigeat, vt non obscurè indicare videtur Lugo disputat. 20. num. 77.

QVÆSTIO XXI.

An sit peccatum mortale sacrum facere absque Missali, saltem continente Canonem?

Respondeo: esse regulariter loquendo, quamuis Sacerdos Missam teneat memoriter. Sic communiter omnes Doctores. Nauar. cap. 25. num 84. Sotus dist. 13. q. 2. art. 4. Henriquez lib. 9. cap. 26. n. 4. Suarez disp. 81. sect. 6. Hurtado disp. 4. diff. 9. Lublinus verb. Missa, num. 6. Petrus Ledesma loc. cit. concl. 8. & alij. Inter quos Dicastillo tract. 5. disp. 4. dub. 9. n. 161. Ioan. Præpositus in 3. part. q. 83. art. 3. dub. 4. n. 168. & Diana part. 9. tract. 9. resol. 30. Et ratio est, quia sic præscribitur in rubr. 10. Missalis, de defectib. in Ministerio.

QVÆSTIO XXII.

An saltem sit mortale celebrare sine Missali in casu, quo illud desit, & Sacerdos firmiter teneat memoria Missam totam, nullumque timeat periculum oblitionis?

Affirmant adhuc Nauar. Sot. Henriquez, Tabiena, Syluest. & Azor, & alij, quos citat, & sequitur Fagundez prac. 1. lib. 3. cap. 21. num. 23. qui etiam citat pro se Suarium. Malè tamen, cùm hanc quæstionem indecisam relinquat, per hæc verba: An verò in aliquo casu, vbi liber deest, & Sacerdos esset ita instructus, & de sua memoria confidens, vt moraliter non dubitaret, posse se omnia integrè dicere sine libro: an, inquam in eo casu esset peccatum id facere, aliorum judicio relinquo: nam ego propter multorum authoritatem licentiam dare non audeo, & aliunde sufficientem rationem peccati non inuenio. Sic Suar. Citat etiam pro hac parte Diana tract. 14. cit. resol. 46. Reginaldum lib. 19. n. 197. Filliucium tract. 8. cap. 5. n. 127. & Vasquium disp. 233. cap. 3. n. 26. & Hurt. diff. 9. Sed nullus horum expressè loquitur in casu nostræ quæstionis, præter Vasquez, & Filliucium, qui tamen oppositum docent, præcipuè Filliucius per hæc verba. Excusari posset in necessitate Missam dicens sine Missali, & moraliter confidens de sua memoria. Sic ille.

Sed probabilius respondeo: nullo modo esse mortale celebrare in dicto casu absque Missali, si scandalum absit. Sic Layman tract. 5. cap. 6. num. 18. Villalobos tract. 8. diff. 26. num. 5. Ledesma cap. 20. concl. 8. Diana loc. cit. Lugo disp. 20. num. 78. Vasquez loc. cit. Moure 3. parte cap. 5. §. 12. num. 14. Marcus de los Huertos q. 15. fol. 183. Filliucius loc. cit. Ludouicus de S. Ioan. q. 11. art. 14. dub. 2. concl. 2. pag. 263. Machado docum. 3. cit. num. 5. (Qui etiam citat malè Vasquium pro opposita sententia.) Et Philibertus tract. 3. part. 3. cap. 12. n. 6. qui nec veniale esse insinuat. Sic etiam Dicastillo loc. cit. Lege Dianam res. 30. citat.

cit. vbi ex Præposito, & Vasquio docet, eos qui propter debilitatem visus non possunt legere, possunt tamen sufficienter Hostiam, & Calicem videre, permittendos celebrare, si Missam sufficienter memoriter teneant. Necessarium tamen esse cum supradicto Sacerdote celebrante assistere alium Sacerdotem, vel saltem Diaconum, vt illum adiuuet ad colligenda fragmenta ex Hostia supra Patenam, vel Corporale relicta, si forsitan dictus Sacerdos celebrans illa non videret. Sic Diana.

QVÆSTIO XXIII.

An sit peccatum mortale Missam sine Cruce in Altari posita celebrare?

AFfirmant aliqui apud Fagundez *prec. 1. lib. 3. cap. 11. num. 32.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo, nullo modo esse mortale: sed ad summum veniale, si commodè Crux haberi possit. Sic Suarez, Vasquez, Fagundez, Hurtado, Layman, Lugo, Diana, Homobonus *loc. citat.* & Gauantus 1. *part. tit.* 20. *lit. V.* Reginaldus, & Huertos *loc. cit.* & Philibertus *tract. 3. part. 3. cap. 12.* Villalobos *tract. 8. diff. 26. n. 6.* Petrus Ledesma *loc. cit.* Machado *loc. cit. num. 4.* & communis.

QUÆSTIO XXIV.

An Calix, & Patena necessariò debeant esse ex auro, vel argento, saltem iuxta Rubricas Missalis.

AFfirmant Hurtado *disp. 4. diff. 10.* & Lugo *disp. 10. num. 90.*

Sed probabiliùs longè respondeo: etiam posse esse ex stanno. Quia sic habetur in Rubrica 10. de defectibus in ministerio ipso occurrentibus, per hæc verba. Si non adsit calix cum patena conueniens, cuius cuppa debet esse aurea, vel argentea, vel stannea, non ærea, vel vitrea. Sic ibi. Et sic antea Concil. Rhemense *Can. 6.* relatum *in cap. vt Calix, de Consecratione dist. 1.* & tenent Fagund. *prec. 1. lib. 3. cap. 11. n. 11.* Moure 3. *part. cap. 5. §. 11. n. 1.* Layman *tr. 5. cap. 6. n. 8.* Gauantus *p. 2. tit. 1. lit. F. verb. Missa, n. 8.* Ioan. de Cruce *de Sacrificio Missæ quæst. 3. dub. 3. concl. 2.* & Suarez *disp. 81. sect. 7.* Philibertus *tract. 3. part. 3. c. 13. n. 1.* Petrus Ledesma *de Eucharist. c. 21. concl. 2.* & Dicastillo *dubit. 9. cit. num. 171.*

QVÆSTIO XXV.

An etiam Calix, & Patena licitè ex plumbo confici possint?

AFfirmant Astensis *lib. 4.* & alij apud Syluestrum *verb. Calix, num. 1.* & etiam Sà *verb. Missa, n. 8.* per hæc verba: Calicem, & Patenam oportet, saltem ex stanno esse, aut plumbo. Sic ille. Ratio eorum est, quia existimant plumbum esse eiusdem rationis cum stanno.

Sed longè probabiliùs respondeo: non posse, quia longè probabilius est, plumbum non esse stannum. Sic Suarez *disp. 81. sect. 7.* Syluest. *loc. cit.* Scortia, quem citat, & sequitur Layman *loc. cit. num. 13.* Lublinus *verb. Calix,* & Fagundez *loc. cit. n. 10.* & Ioan. de Cruce *quæst. 3. de Sacrificio Missa, dub. 3. concl. 1.* vbi dicit esse mortale celebrare cum Calice plumbeo. Ludouicus *loc. citato, art. 15. diff. 3.* Philibertus, & Ledes. *loc. cit.* Vasquez *disp. 233. num. 30.* & Dicastillo *loc. cit. num. 175*

QVÆSTIO XXVI.

An saltem licitè possit fieri Calix ex ære, seu cupro maurato?

NEgant Suarez, Syluest. Layman, Hurtado, Moure, Philibertus, & alij communiter *locis citatis*, loquendo de cuppa calicis, de qua est præcipua quæstio.

Sed probabiliter respondeo: posse licitè, quia sic praxis. Sic Fagundez *loc. citat.* qui & fatetur, se vidisse fratres Diui Antonij, familiæ Franciscanæ vti calicibus ex mero ære, metallóve confectis, sed inauratis, ad euitandam ærugenis contractionem, & periculum vomitus. Et Lugo *disp. 10. n. 90.* vbi sic ait: Sunt enim in Ecclesiis ad communem vsum sacrificij plerique calices ex ære toti, seu cupro inaurato, Italicè *Rame*, Hispanè *Cobre*: & ex his Romæ sunt innumeri, & plures patenæ, ex stanno autem nullus reperitur: quam praxim nescio quomodo nostri Recentiores non aduerterint, qui quotidie in iis vasis sacrificabant. Sic Lugo, quem pro hac sententia refert Dicastillo *loc. cit.* nihil tamen definire volens.

QVÆSTIO XXVII.

An saltem pes calicis possit fieri ex plumbo, ferro, aut alia quacunque decenti materia, dummodo cuppa illius sit aurea, vel argentea, vel stannea?

NEgatiuam sententiam esse satis probabilem, indicat Suarez *disput. 81. sect. 7.* & illam expressè tenent Ludouicus *q. 15. art. 15. diff. 4. pag. 264.* Petrus Ledesma *cap. 21. & concl. 2.* dicens id esse certum.

Sed longè probabiliùs respondeo: posse, quia id clarè habetur in Rubrica 1. Missalis *de Præparatione Sacerdotis*, & 10. *de defectibus occurrentibus*, *verbis suprà citatis*, & ita docent Suarez, Hurtado, & Layman *loc. cit.* Henriquez *lib. 9. cap. 18. num. 2.* & Ægidius, & Vasquez, quos citat, & sequitur Granados *tract. 14. de Euchar. disp. 12. num. 3.*

QVÆSTIO XXVIII.

An cuppa calicis, & superior pars patenæ, debeant sub graui obligatione esse deaurata?

NEgat Granados loco nuper citato, & apud ipsum sapientissimi PP. Didacus, & Christophorus Ruiz. His accedit perdoctus Dicastillo *tract. 5. disp. 4. dub. 9. num. 173.*

Sed probabiliùs respondeo: debere esse deaurata, sub obligatione graui, si non sint ex argento (secus aliàs) quia tunc eam inaurationem omittere, non leuis irreuerentia videtur. Sic insinuat Lugo *disp. 10. num. 90.* Et fauent Rubricæ Missalis citatæ, vbi clarè præscribitur, vt cuppa Calicis, & superior pars patenæ sint deauratæ.

QVÆSTIO XXIX.

An Calices, & Patenæ debeant necessariò consecrari ab Episcopo?

REspondeo: debere ab Episcopo, vel ab alio quouis Sacerdote, ex commissione, & priuilegio Summi Pontificis. Sic Syluester, Henriq. Suarez, Tabiena, & alij, quos citat, & sequitur Fagundez *loc. cit. num. 14.* & est omnium communis.

QVÆSTIO XXX.

An huiusmodi priuilegium consecrandi calices, de facto concessum sit aliquibus Sacerdotibus?

Affirmant Suar. *disp.* 81. *sect.* 7. Fagundez *prac.* 1. *lib.* 3. *c.* 21. *num.* 14. & Hurtado *disp.* 4. *diff.* 10. concessum scilicet fuisse solis Presbyteris Societatis IESV degentibus in remotissimis partibus.

Sed longè probabiliùs, immò certissimè respondeo: non solum Sacerdotibus è Societate IESV, verùm etiam Abbatibus Benedictinorum, & Cisterciensium, necnon & aliis Prælatis Regularium, & Sacerdotibus Ordinis Minorum proficiscentibus ad Indias, concessum fuisse priuilegium huiusmodi consecrandi Calices suorum saltem Monasteriorum. Sic Ioan. de la Cruz *in Epit. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 9. Marcus de los Huertos *quæst.* 14. *de Sacrific. Missæ.* Layman *tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 12. Qui citat Emmanuelem Sà *verb. Calix*, & Rodriguez, quorum primus nil dicit, aut notat circa istud priuilegium, sed suus additionator Victorellus. Sic etiam Vasquez *disp.* 233. *num.* 32. & Dicastillo *loc. cit. n.* 178.

QVÆSTIO XXXI.

An Sacerdos possit celebrare in Patena, & Calice nondum consecrato, si alius Sacerdos bona fide cum ipsis Missam ante consecrationem celebraßet?

Affirmat Diana 2. *part. tract.* 14. *de celebratione Missæ, resol.* 69. quia prima, inquit, celebratione à Sacerdote bona fide facta, iam consecrata remanserunt: ergo non indigent alia noua consecratione. Consequentiam probat ex doctrina, quam tradunt Castro *lib.* 2. *de lege pœnali, cap. vlt.* Auila *de Cens. p.* 5. *disp.* 7. *dub.* 3. *conclus.* 1. & Sà *verb. Ecclesia, num.* 19. vbi docent, Ecclesiam pollutam non egere noua consecratione, si in ea (saltem bona fide) quis celebrauit: ergo neque calix (& idem iudicat de Corporalibus, & aliis vestibus sacris) indigebit noua consecratione, postquam in illo celebratum est. Sic docet Diana *loc. cit.* & etiam 5. *part. tract.* 13. *resol.* 60. & *part.* 6. *resol.* 28. & penes illum Franciscus de Nigro in addit. ad Ruiz *part.* 6. *animadu.* 8. *n.* 4. & Cœlestinus *in Compend. Theologia Moralis, tr.* 8. *c.* 5. *q.* 9.

Sed longè probabiliùs, imò certissimè respondeo: non posse. Tum quia falsum est, Ecclesiam pollutam manere reconciliatam, ex eo quod in eo celebretur, siue bona fide, siue mala, vt optimè probat Fagund. cum aliis statim citandis: ergo neque calix, aut patena consecrata ex eo, quod in eis celebratum fuerit. Tum quia (vt benè Lugo) etiamsi admittatur doctrina Castri, & aliorum Doctorum, adhuc non infertur in nostro casu, quod intenditur, sed eius oppositum. Nam illi DD. licèt dicant, Ecclesiam semel consecratam posse reconciliari per sacrificium bona (saltem) fide in ea oblatum, non dicunt tamen Ecclesiam nondum consecratam per sacrificium in ea bona fide oblatum, manere consecratam; alioquin omnia Oratoria essent consecrata postquam in eis celebratur: Ergo licèt admitteretur, quod calix semel ritè consecratus, si pollueretur, posset reconciliari per sacrificium in eo bona fide oblatum, non deberet concedi, quod calix non consecratus ea ratione fieret consecratus: plus enim requiritur ad consecrationem inducendam in materiam profanam, quàm ad purgandam materiam iam semel consecratam. Sic Lugo *disp.* 20. *num.* 61. & 62. & ante illum Layman *tractatu* 5. *cap.* 5. *numero* 13. *verb. addendum quartò*, qui & dicit, hanc nostram sententiam omnes Doctores supponere, præcipuè Nauarrum *lib.* 3. *consil.* 1. *de Consecrat. Ecclesiæ*, & Azorium *lib.* 10. *cap.* 26. *p.* 13. Tenent tamen illam expressè Fagundez *prac.* 3. *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 15. & alij apud ipsum. Philibertus *tr.* 3. *part.* 3. *c.* 13. *n.* 9. His adde doctum Ioan. de Dicastillo *tr.* 5. *disp.* 4. *dubit.* 9. *n.* 198. & *seqq.* vbi doctè, & latè probat hanc sententiam, & respondet argumentis in contrarium.

QVÆSTIO XXXII.

An sit mortale celebrare in Calice, & Patena notabiliter fracta?

Respondeo, quod sic, quia perditur consecratio per notabilem fracturam. Tunc autem dicetur patena notabiliter fracta, quando hostiam capere non poterit: & calix etiam, quando in eo sanguis Christi commodè consecrari non possit. Sic S. Thomas 3. *parte, quæstione* 83. *articul.* 3. *ad* 6. & cum eo omnes Doctores.

QVÆSTIO XXXIII.

An calix perdat consecrationem suam per solam separationem pedis à cuppa?

Affirmant absolutè Palud. *d.* 13. *quæst.* 2. *art.* 5. *concl.* 2. Diuus Anton. 3. *part. tit.* 13. §. 5. Syluester, & Tabiena *verb. Calix*, §. 2. tam loquendo de calice habente pedem fixum, cuius partes non possunt nisi per fractionem separari, quàm loquendo de calice tornatili, cuius partes propter opus tornatile, absque noua artificis industria, à quolibet homine separari, & coniungi facilè possunt.

Sed longè probabiliùs respondeo: sic. Calix tornatilis nullo modo perdet suam consecrationem, per separationem pedis à cuppa. Sic Suarez *disp.* 81. *sect.* 7. Vasquez, Armilla, Ægidius, Reginald. & Laymsn, quos citat, & sequitur Hurtado *disp.* 4. *diff.* 10. Fagundez *prac.* 1. *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 17. Lugo *disp.* 20. *num.* 93. Sà *verb. Calix.* Henriquez *lib.* 9. *cap.* 28. *n.* 2. Petrus Ledesma *c.* 21. *de Euchar. post* 3. *concl.* Lege Dicastillo *loc. cit. n.* 188.

QVÆSTIO XXXIV.

An calix amittat suam consecrationem, quando de nouo iterum inauratur?

Affirmant Suarez *disp.* 81. *sect.* 7. Vasquez *disput.* 233. *cap.* 4. *num.* 81. Syluester, & Angel. apud ipsum. Pitigianus, & Molfesius, Petrus Ledesma, Scotus, Hurtado, & Bartholomæus ab Angelis, quos citat Diana 2. *part. tract.* 15. & 1. *Miscel. resol.* 3. Reginal. *lib.* 29. *cap.* 9. *n.* 199. Bonac. *disput.* 4. *quæst. vlt. parte* 9. *num.* 18. Fagundez *capite* 21. *cit. num.* 24. Sà *correctus verb. Calix.* Henriquez *libro* 9. *cap.* 28. *numero* 2. Moure 3. *parte, cap.* 5. §. 11. *numero* 6. dicens esse sententiam omnium. Gauantus *parte* 2. *tit.* 1. *lit. H*, Ludouicus *quæst.* 11. *artic.* 13. *diff.* 8. *pag.* 265. Philibertus *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 13. *n.* 4. Petr. Ledesma *loc. cit.*

Sed æquè probabiliter respondeo: non amittere, quia per illam inaurationem nouam, ille non est alius calix moraliter à præcedenti: at hic iam semel consecratus fuit: ergo adhuc manet consecratus. Ergo non erit necesse consecrare illam nouam superficiem, sicut neque in Ecclesia, quæ de nouo dealbatur, oportet

oportet de nouo consecrare superficiem nouam. Sic Ægid. *quæst.83. art. 3. dub. 3. num.* 246. Layman *tractat.5.cap.6 num.*7. Diana *loc.citat.* Lugo *disp.*20. *num.*95. & Guillelmus Durandus apud Huetadum, *loc. cit.* Sic etiam Sà *in prima edit. verb. Calix.* Et hanc sententiam esse satis probabilem, expresse fatetur Dicastillo *loc.cit. à num.*180. addens sic hodie multos sentire.

QVÆSTIO XXXV.

An pyxis, seu Custodia, in qua corpus Christi asseruatur, benedici, aut consecrari debeat?

NEgant Paludanus, Tabiena, Syluest. Sot. Nuñus, Azot, Heneiquez, & Vasquez, quos citat, & sequitur Diana *2.part tractat.* 1. Miscel.*resol.*2. Ægid. Layman, Suarez, & Bonac. apud Hurtadum, Fagundez *prec.*1.*lib.*3.*cap.*22. *num.*14. Marcus de los Huertos *q.*15. *folio mihi* 174. & alij docentes, non debere necessariò consecrari, nec benedici, quamuis decens sit benedici benedictione simplici in Pontificali Romano pro ea assignata. Quia id (inquit) nullo iure exprimitur. Ita cursus tenet Diana *part.*10. *tr.*11. *resol.* 3. & penes ipsum Præpositus, Palaus, Tamburinus, Serra, & alij.

Sed probabiliùs respondeo: debere benedici benedictione simplici, & sine vnctione. Primò, quia sic expresse præscribitur in Missali reformato, *Rubrica.* 2. *de ritu seruando in celebratione Missæ.* Secundò, quia caliz, & patena ideò benedicuntur, quia tangunt Eucharistiam: ergo & pyxis, in qua seruatur, benedici debet. Sic S. Thom. *quæst.*83. *art.*4. Suarez *loc.cit.* dicens, hoc esse securius, & consulendum: vnde non bene citatur pro opposita sententia. Sic etiam Reginaldus *lib.*29.*cap.*9. *num.* 201. Petrus de Ledesma *cap.* 21. *post* 3. *concl.* Hurtado *disput.* 4. *diff.*10. Guillelmus Durandus *lib.* 10.*cap.*16. Scortia *lib.*4.*cap.*29. Gauantus *par.*2.*tit.*2.*num.* 3.*lit. P.* & tenent etiam ex parte Granados *tract.*14. *de Euchar. disp.*12.*n.*6. Lugo *disp.*20.*n.*96. Cruz *quæst.*3. *de Sacrificio Missæ,dub.*3. & apud ipsum Rodriguez, Philibertus *tract.*3. *par.*3. *c.*13.*num.*7. Qui tamen malè citat Gauantum pro opposita parte. Dicastillo latè, & benè *tr.* 5.*disp.*4.*dub.*9.*n.*193.

QVÆSTIO XXXVI.

An sit necessarium, vt in pyxidem, in qua Sacramenta seruantur, sit aliquis linteus benedictus benedictione Corporalis?

AFfirmat Petrus Ledesma *c.*21.*cit.* per hæc verba: [Dentro de este vaso, y caxa donde se pone el Sacramento, se debe poner algun lienzo limpio, y asseado, para que este el Sacramento decentemente, y que tenga manera de Corporal. Y seria muy bien hecho, que el tal paño, ò lienzo estubiesse consagrado, y bendito con la consagracion, y bendicion del Pontifical.] Ita ille. Et Vasquez *disp.*233.*cap.* 4.*r.*36. dicens, hoc esse necessarium ex consuetudine. Fauet huic sententiæ Suarez *disp.*81.*sect.*7. *fine*, vbi sic ait: Potest intra huiusmodi pyxidem poni corpus Christi in alio vasculo ex linteo aliquo confecto, quod maximè fieri deceret, quando pyxis non esset argentea, &c. Sic ille. Nec dissentit Granados *loc.cit.num.*6.

Sed longè probabiliùs respondeo: nullo modo esse necessarium, imò nec ita decere, cùm amylum, quo linum illud imbuitur, generare possit, & soleat animalia quædam minuta in pyxide, vt bene Gauantus *part.*2. *tit.*2. *num.* 3. *lit. P.* melius ergo erit, vt vas auro liniatur interius, vt sic faciliùs Sacerdos dignoscere, & colligere fragmenta possit. Sic Hurtad. Diana, & Lugo *locis citatis*, dicentes consuetudinem, quam affert Vasquez, esse in contrarium. Dicastillo etiam *loc.cit.num.*194.

QVÆSTIO XXXVII.

An saltem pyxis debeat collocari, & seruari super aram, aut lapidem consecratum?

AFfirmant Vasquez *loc.cit. num.* 36. per hæc verba. Tum etiam pyxis collocari debet super lapidem consecratum, qui sit altare viaticum, sicut etiam in ipsa celebratione: id quod consuetudine etiam seruari ab omnibus video. Sic Vasquez.

Sed probabiliùs respondeo: non debere, saltem ex obligatione; cùm neque ex iure, neque ex consuetudine, cum hæc non sit vniuersalis, probari possit. Reponenda ergo est solùm super Corporale, quia hoc consuetudine seruatur. Sic Hurtado, & Lugo *locis cit.* Dicastillo etiam *num.* 196. qui nec adhuc corporale subtus positum, necessarium esse putat. Sed non benè.

QVÆSTIO XXXVIII.

An vestes sacræ Sacerdotales sint tantùm sex, videlicet Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola (seu Orarium) Planeta, seu Casula?

NEgat ea parte Fabius *in suo sacr. Sacerdot. tract.* 2. *part.*2.*pag. mihi* 380. docens esse septem, superpelliceum videlicet, & alias sex connumeratas.

Sed certissimè respondeo: tantum esse sex enumeratas; his enim tantùm Sacerdos indui debet in celebratione Missæ. Quæ omnes, & singulæ illarum, benedictione ad diuinum cultum deputari debent. Sic docent omnes Doctores, speciatim Suarez *disput.*82.*sect.*3. Henriquez *lib.*9.*c.* 26. *num.*4. Fagund. *prec.*1.*lib.*3.*cap.*23. & tandem ipse Fabius. Lege Dicastillo *tract.*5.*disp.*4.*dub.*10.

QVÆSTIO XXXIX.

An sit mortale celebrare sine aliqua ex his quinque vestibus sacris, Amictu videlicet, Alba, Manipulo, Stola, & Casula: aut cùm aliqua ex illis non benedicta?

NEgat Cano apud Henriquez *libro* 9. *cap.* 29. *numero* 5.*in Glossa lit.* Z, qui & dicit esse probabile. Verba Henriquez sunt hæc. Cano *in lect.* negat esse mortale vti Manipulo non benedicto, præsertim ex causa, quando non habetur alius; quia est materia leuis (vt de cingulo dicetur) quod est probabile; & tamen Doctores communiter damnant peccati mort. Sic Henriquez. Quem absolutè pro parte citat, & sequitur Machado *tract.* 11. *citato, document.*4. *num.*3. Pro qua etiam citat alios, sed non ita bene.

Sed certissimè respondeo: esse mortale, si hoc fiat saltem extra casum necessitatis. Nam omnes Doctores conueniunt, quinque vestimenta modò enumerata, esse necessaria necessitate præcepti Ecclesiastici ad hoc sacrificium celebrandum. Sic Nuñus, Vasquez, & Hurtado, & Bonac. quos citat, & sequitur Diana. 1.*par. tract.* 14.*resolut.*68. Nauar. Suarez, Palud. Syluest. Soro, quos citat, & sequitur Fagundez

prac.3.lib.3.cap.25.n.15. Granado *tract.14. disp.12. num.7.* & Vasquez *disp. 233. cap. 4.* Petrus Ledesma *de Euchar.c.21.concl.4.& 7.* & Dicastillo *dub. 10. cit. num.203.& 206.*

QVÆSTIO XL.

An etiam sit mortale celebrare sine aliqua veste ex quinque numeratis, vel cum aliqua ex illis non benedicta, vt absque Stola, vel Manipulo, &c. ob vitandum mortis periculum?

AFfirmat etiam Caietanus 1. 2. *quæst. 96. art. 4.* Quem refert Henriquez *libro 9. cap. 29. num. 5. in Marg. lit. C,* & sequitur Petrus de Ledesma *cap. 21. post. concl. pag. mihi 111.*

Sed probabiliùs longè respondeo, non esse mortale tunc absque Stola, aut Manipulo, &c. celebrare. Quia maioris momenti est conseruatio vitæ, quàm obseruatio dicti præcepti Ecclesiastici in eo casu; secus omnino asset dicendum, si injiceretur metus mortis in contemptum fidei, aut Christianæ Religionis; quia tunc grauissimum peccatum esset obtemperare. Sic Nauarr. Suarez, Henriquez, Soto, Layman, Fagundez, & alij *locis citatis*, & est communis.

QVÆSTIO XLI.

An liceat etiam celebrare sine omnibus vestibus sacris, solo vestitu communi, & profano, si aliter mortem quis vitare nequeat?

NEgat Caiet. 1.2.*quæst.96.art.4.* quem citat, & sequitur Nauarr. *in manuali, cap.25.num.84.* & clariùs *lib.3.consil.3.de celebrat. Missarum.* D. Anton. & Palud. quos citat, & sequitor Henriquez *loco citato,* Suarez *disp. 82. sect.3.§.2.* dicendum est, Fagundez *prac.3.lib.3. cap. 23. num. 19.* Marcus de los Huertos *quæst. 15. pag. 180.* & Petrus de Ledesma *c.21.concl.5.diff.2.*

Sed æquè probabiliter respondeo: etiam licere, si sine fidei contemptu ob vitandam mortem celebret. Sic Sà *verb. Missa, num. 13.* Layman *tract.15.cap.6. num.17.* Soto, Vasquez, & Medina, quos refert, & sequitur Hurtado *disp.4.diff.11.*

QVÆSTIO XLII.

An rursus in casu necessitatis, verbi gratia, ne in die festo plebs sine Sacro discedat, possit Sacerdos celebrare absque aliquo ornamento ex prædictis, vel cum aliquo non benedicto?

AFfirmatiuam sententiam tenere Suarium *disput.82.sect.3.dub.1. in fine*, Petrum de Ledesma *cap.21. de Eucharist. conclus. 5. diff. 3.* Ægidium *quæst.83.artic.3.dub.3. num. 250.* Filliucium *tract. 5. cap. 5. numero 149.* & Ioannem de Cruce *de Sacrif. Missæ, quæst. 3. dub. 4. concl. 2.* dicunt Diana *tract. 14. cit. resol. 57.* & Philibertus *tract. 3. par. 3. cap. 14. num.4. pag. 450.*

Sed certè ex his omnibus Authoribus solùm Filliucius, & Cruz id asseuerantèr affirmant. Nam Suarez, & Ledesma tantùm dicunt, viris grauibus non videri mortale in casu necessitatis celebrare sine stola, vel manipulo: Ægidius verò solùm hoc affirmat de cingulo, & non sine timore. Ait enim sic: Nollem condemnare eum, qui quando aliàs die celebri totus populus deberet carere Sacro, celebraret sine cingulo benedicto. Quo casu ait Nauarrus *capite 23. numero 84.* liceat vti stola pro cingulo, & manipulo pro stola. Sic Ægidius: insinuant tamen clarè esse probabilem hanc sententiam. Lugo *disp. 20. numero 98.* & Granad. *loc. cit. num. 7.* tàcitque ex parte Layman *tract. 5. cap.6. numero 37. vers. Secundò,* & expressè Ludouicus de S. Iuan *quæst. 11. artic. 16. diff. 3. pag. 168.*

Sed longè probabiliùs respondeo: non posse licitè celebrare (etiam in dicto casu) omisso vno, aut altero ex quinque prædictis ornamentis. Quia nec rité, nec decenter celebraret; & ita in eo casu cessaret obligatio legis de sacro faciendo, vel audiendo. Sic Henriquez, & Ægid. *locis citatis*, quatenus hoc solùm concedunt posse, loquendo de omissione Cinguli, de quo infra. Layman ex parte *loc. cit.* & expressè P. Marcus de los Huertos *quæst. 15. fol. mihi 179.* Phillbert. *loc. cit. num. 5.* & apud ipsum D. Anton. Nauar. Sot. Victor. & Homobonus. Sic etiam Dicastillo *dub. 10. cit. num. 204.*

QVÆSTIO XLIII.

An sit peccatum mortale celebrare sine cingulo benedicto extra casum necessitatis?

NEgant Henriquez *libro 9. capite 29. numero 5. & in marg. lit. B.* Palud. *in 4. distinctione 13. quæstione 1. articulo 5.* Ricardus *quæstione 4. artic. 5.* Scotus *quæstione 2.* Syluest. *verb. Missa 1. numero 2.* Sà *eo verb. num. 10.* Fagund. *prac. 1. lib. 3. c. 25. num. 12.* quos omnes citat, & sequitur Diana *2. par. tract. 14. resol. 68.* dicens cum illis, tantum esse veniale celebrare sine necessitate cum cingulo non benedicto. Quia (inquit) materia leuis, & indumentum in se minùs considerabile, quàm quodcumque aliud, imò indumentum non est, sed indumentorum ligatura. Sic ille, & Mourc *3. par. cap. 5. §. 13. n. 2.* Philiberc. *tract. 3. par. 3. cap. 14. num. 2.* & fauet Lugo *disp. 20. num. 102.* dicens, hoc non esse improbabile. Et tenet Machado *docum. 4. cit. num. 3.*

Sed longè probabiliùs respondeo: esse mortale celebrare absque cingulo benedicto, saltem extra casum necessitatis. Quia omissio huius sacræ vestis non est quid leue, vt optimè probat Vasquez *disp. 235. cap. 4. num. 37.* qui item non ligaturam indumentorum esse (vt falsò dicit Diana) sed verum, & sacrum indumentum, ex Innocent. III. probat *num. 39.* & ita sentiunt Nauar. *cap. 25. num. 84* Suarez, Filliuc. Molfesius, Nuñus, Villalobos, & Ioan. de la Cruz, vt refert Diana, Ægid. *loc. cit. num. 250. concl. 2.* Granad. *loc. citato, num. 7.* Hurtad. *disp. 4. diff. 15.* Marcus de los Huertos *q. 15. fol. 179.* Gauant. *2. par. tit. 1. n. 2. lit. T.* Ludouicus *q. 11. art. 16. diff. 4.* Petrus de Ledesma *c. 21. concl. 4. diff. 4.*

QVÆSTIO XLIV.

An saltem celebrare cum cingulo non benedicto ex causa iusta, sit peccatum saltem veniale?

NEgat Diana *loc. cit.* per hæc verba. Nota tamen quod celebrare cum cingulo non benedicto ex iusta causa, non erit neque peccatum veniale. Iusta verò causa erit necessitas audiendi, vel celebrandi Missam ex præcepto alicuius festiuitatis, feruor magnæ deuotionis, necessitas superandi tentationes aliquas, & si Sacerdotes pauperes habeant stipem pro celebrando Sacro. Sic Diana, & sic etiam

ante

ante illum, Fagundez (eisdemmet ferè verbis) *loc. cit. num.* 12. & post illos Philibertus *loc. cit.*

Alij tamen esse ad minus veniale, affirmant, dum solùm non esse mortale docent. Ita Ledesma, & Cruz *locis citatis.*

Ego verò probabilius, & consequenter respondeo esse peccatum mortale, ob rationem *suprà* assignatam (posset tamen in eo casu Sacerdos vti, absque vllo peccato, stola pro cingulo, sicut posset deficiente stola, vti manipulo pro illa, aut è contra, vt communiter docent Doctores cum Diana *resolutione* 37.) Sic sentire debent Vasquez, Hurtado, Nauar. & alij Doctores nuper *quæst. præced. cit.* Legatur Dicastillo *dubit.* 10. *cit. num.* 205.

QVÆSTIO XLV.

Quomodo, & quando perdatur benedictio harum vestium?

RESpondeo: quod quando ita destruuntur, & minuuntur, vt amittant figuram, & aptæ non sint ad suum vsum absque nouo artificio, verb. gr. quando manicæ assutæ separantur ab Alba, tunc verè perditur benedictio, & ita etiam, si postea assuantur, iterum benedici debet. Secus esset, si manicæ essent globulis, vel funiculis connexæ, ita vt facilè possent separari, & connecti; quia tunc non perderetur benedictio. Sic Lugo *disputat.* 20. *num.* 93. & 99. Fagundez *loc. citat. num.* 9. Henriquez *loco citato, num.* 5. Hurtado, & Diana *locis citatis*, & communis. Legatur Dicastillo *cit. n.* 109. & 212.

QVÆSTIO XLVI.

An si cingulum rumpatur, & vtraque pars sufficiat ad cingendum, vtraque retineat benedictionem?

REspondeo: vtramque retinere, & ita singulæ partes possunt deseruire celebrationi Missæ. Sic Lugo *loc. cit.* per hæc verba. Si cingulum rumpatur, ita vt vna, vel singulæ partes sufficiant ad suum vsum, retinent benedictionem, & potest deseruire vel illa sola pars, quæ sufficit, vel vtraque iterum per nodum conuexa; quia etiamsi altera non sufficeret, & seorsum non retineat benedictionem, adiuncta tamen alteri maiori, ab ea participat benedictionem. Sic ille, & sic Diana *tr.* 14. *cit. resol.* 57. & communis, vt testatur Dicastillo *num.* 110.

QVÆSTIO XLVII.

An si cingulum ita rumpatur, vt neutra pars per se sufficiat ad cingendum, possit singulum sic fractum necti, & absque noua benedictione vsurpari?

AFfirmat Diana 2. *part. tractat.* 14. *de Celebrat. Missa, resol.* 37. & *tractat.* 13. *resol.* 4. adducens pro se Ægidium *quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 3. *num.* 230. & *num.* 251. Emanuëlem Sà *verb. Missa, numero* 12. & Ioannem de Cruee *quæst.* 3. *de sacrific. Missa, dub.* 4. *concl.* 2. Molfesium, Suarium, & Scottiam. Rursus eandem sententiam iterum docet *part.* 5. *tract.* 13. *resol.* 92. vbi nouiter pro se refert Cœlestiuum, & Marchantium.

Sed probabiliùs respondeo: non posse, quia in tali casu verè cingulum benedictionem amisit. Sic Suarez *disp.* 82. *sect.* 2. *in fine*, per hæc verba. Ita in præsenti docent Palud. *dist.* 13. *quæstione* 2. & 24. *quæstione* 3. Syluest. *suprà*, cum Glossa *dicto capite Quod in dubiis*; qui etiam addunt, si cingulum omnino frangatur, ita vt neutra eius pars per sa sufficiat ad cingendum, amittere benedictionem, & ideò non posse in vsum venire, etiamsi reficiatur: secus verò esset, si post receptionem altera pars est sufficiens, nam in illa manet benedictio, sicut supra dictum est de altari; si verò antequam omnino diuidatur, reficiatur, vel etiam aliquo modo connectatur, sufficiet ad vsum, quia nondum formam amisit, nec benedictionem. Sic Suarez, & sic etiam Ægid. *num.* 251. per hæc verba (quæ ipsemet Diana refert *resol.* 4. *cit.*) Nota 1. has vestes dasinere esse benedictas, si ita frangantur, vt sint ineptæ ad suum vsum: vt si cingulum ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem; secus si longior pars adhuc sufficeret: aliqui tamen putant, etiam in prima fractione licere partibus simul nexis vti. Ita Emman. Sà *verb. Missa, n.* 12. Sic Ægidius: Malè ergo vtrumque Doctorem citat Diana. Tenent etiam nostram sententiam Pitigian. *dist.* 13. *quæst.* 3. *art.* 4. Bonac. *disp.* 4. *quæst. vlt. punct.* 9. Reginald. *lib.* 29. *cap.* 6. *sect.* 3. *num.* 160. Hurtado *disp.* 4. *diff.* 12. Lugo *disp.* 10. *n.* 100. Victorellus *in notis ad Eman. Sà, loc. cit.* Tannerus *tom.* 4. *disp.* 3. *quæst.* 10. *dub.* 3. *num.* 3.

QVÆSTIO XLVIII.

An peccet mortaliter Sacerdos, qui nudis omnino pedibus Missam celebrat?

AFfirmant Syluest. *verb. Missa* 1. *quæst.* 2. *dicto* 1, (quem & refert, & non impugnat Vasquez *disput.* 233. *cap.* 4. *num.* 39.) Scotus (non Sotus, vt malè Ludouicus, & Gauantus) *distinct.* 23. *quæst.* 2. & Ricardus *quæst.* 4. *artic.* 3. quibus satis facit Henriquez *libro* 9. *capito*... *num.* 5. *in fine.* Et tenet expresè Filliucius *tractatu* 5. *capite* 5. *numero* 151. vbi sic ait: Dico primò: Nudis pedibus non licet sacrificare ex consuetudine indicante præceptum, quod adesse sentit Syluest. Scotus, & Ricardus ex Suarez *vbi suprà.* Sic ille. Et dicit probabile satis Philibertus 4. *tract. cap.* 8. *num.* 4. *pag.* 466.

Sed longè probabiliùs respondeo: solùm peccare venialiter. Quia de hac re nullum est ius scriptum, præterquam *in Rubric.* 1. *Missalis, de præparat. Sacerdotis celebraturi, num.* 2. vbi hoc solùm ad maiorem honestatem & decentiam præscribi, affirmant Soarez *disp.* 82. *sect.* 3. & Gauant. *part.* 2. *titul.* 1. *num.* 2. *lit. X.* Sic ergo ipsi, & P. de Ledesma *cap.* 11. *concl.* 6. Ludouicus *quæstione* 12. *articul.* 17. *diff.* 1. *pagina* 269. Bonacina *disputat.* 4. *quæst. vltim. punct.* 9. *numero* 28. Toletus *lib.* 2. *capite* 2. *numero* 9. Sà *verb. Missa, n.* 15. Huertos *quæst.* 15. *fol.* 181. Lugo *disput.* 20. *num.* 102. Layman *tract.* 5. *cap.* 6. *numero* 13. addens, nec veniale esse eelebrare sine calceis, aut sandaliis; si necessitas istud postulet, & scandalum cesset; & id ipsum docet Philibertus *tractat.* 3. *parte* 3. *capite* 14. *numero* 3. *pagina* 449. Citat etiam Bonacina pro hac parte Ægidium *quæst.* 83. *articulo* 3. *dubitat.* 3. *numero* 251. Vasquium, & Henriquez *loco citato*, qui vel oppositum docent, vel non loquuntur ex sententia propria. Sic etiam Dicastillo *dubitatione* 10. *citato numero* 214.

QVÆSTIO XLIX.

An Sacerdos licitè possit celebrare capite cooperto (sine dispensatione Superioris) si infirmitas, vel alia iusta causa manifesta exigat?

AFfirmant, posse in eo casu, etiam absque dispensatione sic celebrare, Henriquez *lib.9.c.16.n.3. fine*, per hæc verba. Ex causa tamen morbi, aut caluitiei, licet operto capite celebrare. Sic ibi, & etiam *marg. lit. Q.* Fagund *prac.2. lib.3.c.21.num.33.* vbi sic ait. Certum est, licitum esse ex causa rationabili, vt v.g. hyeme, propter nimiam senectutem, caluitium, aut debilitatem capitis, pileo celebrare, dummodo post ea Sacerdos pileum abiiciat, dum hostiam, & calicem eleuat, quia tunc non temerè præsumit ita celebrare, sed necessitate compulsus id efficit. Ita Henriq. *lib.9.c.26.n.3. (non 4.) ad marg. lit. Q.* Angel. *verb. Missa.* §.8. Syluest. *Missa* 1.§.2. Fumus §.7. Tablena c.18. Nauarrus *conf.4.lib.3.tit.41.de celebrat. Missa.* Zerola *in prax. Episc. verb. Missa, 2. par.* §. *Decimoprimò.* Si verò causa sit dubia, tunc de licentia Episcopi cooperto capite sacrificare poterit, iuxta Zerolam allegatum, & iuxta Nauarrum. Sic Fagundez, Layman *lib.5.tr.5.c.6. n.16.(non 9.)* ita loquens: Notant Doctores, Episcopum, vel Ordinis Prælatum ob causam v.g. infirmitatis, licentiam dare poss. sacrificandi capite operto amictu, vel pileolo, præsertim vsque ad consecrationem, sicuti videre est apud Azorium *c.18.q.16.* Sà *verb. Missa, n.17.* Soarez *cit. sect.3.* Scortiam *in lib.3.c.4.* Imò si causa ita celebrandi manifesta sit, non esse opus Episcopi dispensatione, docet Nauarr. *lib.3.consil.7. de celebrat. Missa, edit.2.* Syluester, & Henriquez, dummodo scandalum cesset, si videlicet in loco priuato sacrificetur, vel si causa ita celebrandi, ob senectutem sacrificantis, loci frigus, &c. omnibus præsentibus manifesta sit. Sic Layman. Malè ergo citat omnes tres dictos Doctores Diana *tr.14 cit. resol.58.* pro opposita sententia. Tenent etiam Rodriguez *c. 244. concl.13.* & Vasquez *disp.233. cap.4. num.38.* Hurtad. *disput.4. diff.11.in fine*, & alij.

Alij verò licèt negent, id licere absque licentia superioris, negant tamen esse mort. operto capite, etiam absque iusta causa, celebrare, dummodo absit scandalum, & contemptus. Sic Petrus de Ledesma *cap.21. concl.7.* & Villalobos, quos citat, & ex parte sequitur Diana *loc. cit.* Lugo, & Huertos *locis citat.*

Sed probabiliùs respondeo: sic. Mortale est celebrare operto capite, absque iusta causa, & dispensatione. Qoia expresse præcipitur in capite *Nullus Episcopus, de consecr. dist. 1.* vt nullus Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ad Missarum solemnia velato capite accedat: veniale verò ad minus (etiam ex rationabili causa) absque dispensatione. Sic ex parte Scortia, Turrecremata, Azorius, quos citat, & sequitur Granados *tractatu* 14. *disputat. 12. numero* 8. & colligitur ex Missali de defectibus, *tit.10. num.1.* Sic etiam Ludouicus *quæst. 11. articul. 17. dubit.2.pag.2 9.* Philibertus *tract.3. par.3. capite 4. num.9.* & indicat Gauantus *loc. cit.* Quidquid dicat Philibertus.

QVÆSTIO L.

An prædictam licentiam dicendi operto capite Missam, possint concedere Episcopi, seu Prælati eam Regularibus?

AFfirmant Zerola, Fagundez, Layman, Ludouicus, Ledesma, Diana, & alij communiter.

Sed nunc iam certissimè respondeo: non posse, quia reseruatum est Summo Pontifici concedere prædictam licentiam, vt affirmat Gauantus *in Rubrica Missalis, tom.1.part.2.tit.1.lit. F.* referens quandam declarationem Cardinalium 2. Ianuarij 1590. & 31. Ianuarij 1626. & quæ tandem in Missali reformato Sanctissimi D.N. Vrbani VIII. omnibus obseruanda proponitur, vt tandem notant Diana, & Lugo.

QVÆSTIO LI.

An sit necessarium, vt Sacerdos Missam celebret duobus saltem Ministris præsentibus?

REspondeo: quod non, quia licèt olim ex antiquissimo Canone, *Hoc quoque, de Consecrat. dist. 2.* nullus Sacerdos celebrare poterat, nisi duobus præsentibus; nunc tamen, vno præsente posse, omnes fatentur. Consuetudine namque contraria abrogatum est illud decretum.

QUÆSTIO LII.

An licitum sit Sacerdoti sine Ministro se solo sacrificare?

AFfirmare videntur Glossa *in can. cit. verb. Ipse tertius*, & Nauarrus *consil.6. de corpore vitiatis*, quos citat, & sequitur Zerola *in prax. Episc. 2. part. verb. Miss.* §. *Tertiò.* de Palude (apud Sotum, & Azorium) *distinct. 13. quæst. 2.* & Sà *in prima editione, verb. Missa, num.18.* Fauet satis Layman *tract.5.c.6. numer. 13.* sic loquens: Porrò in quibusdam locis apud nos consuetudo viget, quæ ab Episcopis toleratur, ideoque damnari non potest, vt Sacerdotes, præsertim in pagis, sine Ministro respondente celebrent. Sic ipse.

Sed longè omninò probabiliùs respondeo: non esse licitum, saltem absque necessitate: quia absolutè prohibitum est iure Ecclesiastico Sacerdotibus, se solis ministrare, vt latè probant Suarez *disp. 87. sect.2. concl. 7.* & Fagundez *prac. 1. lib. 3. cap. 21. num 4.* qui & benignè exponit Nauar. & Zerolam. Suar. *loc. cit. dist.13. art.5. ad 12.* Azor. *lib. 10. c.29. quæst.3.* Ledesma *cap.17. concl.1. diff.1.* & Ludouicus *quæst. 11. art.24. diff. 2.* Qui meliùs citant Paludanum pro hac sententia, & communis. Lege Dicastill. *loc. cit. disp.4. dubit.12. n.234.* & Thom. Hurtad. *tom.1. tract.2. c.1. resol.1.*

QVÆSTIO LIII.

An saltem liceat Sacerdoti celebrare sine Ministro, ex graui, aut iusta causa, v.g. ad dandum Viaticum?

NEgat adhuc Hurtado *disp.4. diff. 12.* & Vasquez *3.par.q.83.art.5.n.43.* quod probabile reputant Ledesma, & Ludouicus.

Sed probabiliùs longè respondeo: licere, quia

fortius

fortius est præceptum diuinum, quàm huiusmodi Ecclesiasticum. Sic Suarez *disp.81. sect.1.* Sot. Ledesma, & Ludouicus *locis cit.* Ioannes de Cruce *q. 3. de Missa, dub.5. concl.2.* Moure *3.part.cap.5.§.4. num.9.* Bonac. *disput.4. q. vltima, punct. 9. num.32.* Ægid. *q.15.* Villalobos, & Fagundez, quos citat, & sequitur Machado *lib.4. part.1. tract.11. docum.5. num.2.* Thom. Hurtad. *loc.cit. num.22.* & me citato Diana *part.10.tract.15.resol.26.*

QVÆSTIO LIV.

An etiam liceat Sacerdoti celebrare sine ministro, ne careat ipse, aut populus Missa in die festo?

NEgant, & à fortiori, Vasquez, & Hurtado *locis cit.* Moure *loc.cit. num.8.* Bonac. *loc.cit.num.33.* Barthol. ab Angelo (apud Dianam *tract.14. citato, resol.43.*) *dialogo 5. §. 401.* Lublinus *verb. Missa, num.4.* & reputant probabile Ledesma, & Ludouicus, & probabiliorem Thom. Hurtad. *resol.1. citat. à num.15.*

Sed probabiliùs respondeo: etiam licere. Sic Sot. Nauarr. Zerola, Fagundez, & Diana *locis citat.* Azor *lib.10.cap.29. quæst.3.* Villalobos *tract.5.diff.34.* Ledesma, & Ludouicus, & Huertos *locis citat.* Lugo *disp.20. num. 103.* Ioannes de Cruce *q.3. de Missa, dub.5.concl.2.* Gauant. *2.part. tit.2. lit. B.* Philibert. *tract.3. part.3. cap.15.* & apud ipsum Graffius, Rodriguez, Suarez, Squillantes, Syluius, & Homobon. Machado *loc.cit. num.3.* & alij, quos citat, & sequitur Dicastillo *tract. 6. de Euchar. disp.4. dubit. 12. n.244.* quia præceptum Ecclesiæ fundatum in consuetudine Ecclesiastica, meritò potest explicari, vt intelligatur extra articulum necessitatis.

QVÆSTIO LV.

An Minister, qui Sacerdoti respondet, necessariò debeat esse mas?

REspondeo affirmatiuè, quia sic habetur *in cap.1. de cohabit.Clericorum*, dum dicitur: Nulla fœmina ad altare præsumat accedere, aut Presbytero ministrare. Et docent omnes DD.

QVÆSTIO LVI.

An saltem in casu necessitatis possit Sacerdos fœminam ad ministerium non solùm mediatam, verùm etiam immediatum admittere?

AFfirmat Nuñus *quæst.83. art 6. dub. 1.* docens, quod casu, quo non sit vir, vel ille non possit ministrare, tunc possit, imò & debeat fœmina respondere, & immediatè ministrare (hoc est porrigere vrceolos,&c.) Et Sacerdotem sic celebrantem non peccare mortaliter, putat Syluius *3.part. quæst.83. art.5.ad 12.* quos nouissimè sequitur Thomas Hurt. *tom.1.tract.2.cap.2. resol.2.*

Negant verò alii, putantes nec in eo casu licere Sacerdoti fœminam ad ministerium mediatum, siue immediatum admittere, hoc est, vt ad ipsum altare respondeat, vt vrceolos porrigat.&c. Ita Vasq. *3.part. q.83.art.5.* & Lublinus *loc.cit.* qui maximè miratur Suarium concedentem, posse fœminas remotè respondere Sacerdoti, & non miratur suum Nuñum affirmantem, adhuc immediatè, & proximè posse Sacerdoti ministrare. Fortè illum non vidit.

Sed ego media via probabiliùs respondeo: posse quidem illam admittere ad ministerium mediatum, seu remotum, hoc est, vt sibi ex loco remoto respondeat, non verò ad ministerium immediatum, seu proximum, hoc est, vt sibi administret vrceolos,&c. Quia id, & solum, est prohibitum *in dicto cap.1.* Sic expressè Hurtado, Leyman, Lugo, Suarez, & Fagundez *locis cit.* Villalobos, Moure, Molfes. Pitigian. Squillante, Zanardus, Homobonus, & Ioannes de Cruce, quos citat, & sequitur Diana *2.part.tract.14.resol.45.* quibus adde Philibert. *tract. 3. part.3. cap.15. fine*, Dicastillum *dubit.12. num.33.* & me citato Dianam *part.10. tract.15. resol.26.*

QVÆSTIO LVII.

An Sacerdos, dum sacris vestibus se induit ad sacrificandum, teneatur sub mortali recitare orationes in Missali positas?

AFfirmant Nauarr. *in man. cap.25. num. 84. & consil.3. de celebrat. Missar.* Syluius *q.83. art.6.* & Azorius *lib.10.cap.29. quæst.5.*

Sed probabiliùs respondeo: non teneri sub mortali, sed sub veniali ad summum, quia illa non est materia præcepti, sed instructionis. Sic Caiet. *verb. Hora can.cap.2.* Zerola *2.part. verb. Miss. §.Octauò*, Suar. *disp.82.* Homobon. Vega, Pitigianus, Moure, & Scortia, quos citat, & sequitur Dian. *loc.cit.resol.41.* Bonac. *disp.4.quæst.vlt. punct.9. num.31.* Henriq. *loco cit.cap.24.fine*, Layman *cap.6. citato, num.12.* Lugo *disp.20.num.106.* Granados *tract.14. disp.14. num.2.* & Fagundez *præc.1.lib.3.cap.21. num.9.* addens, nec peccatum esse veniale, si loco illarum precum aliæ à Sacerdote dicantur, vt Psalmus, *Miserere,&c.* Legatur Dicastillo, *tract.5. disp.4. dubit.12. num.241.* vbi docet id non esse mortale, eo quòd omnes dictæ orationes relictæ non censeantur materia grauis, etiamsi sint ex præcepto. Erunt ergo (ait) tot peccata venialia, quot sunt Oratiunculæ omissæ.

QVÆSTIO LVIII.

An Sacerdos qui in Missa voluntariè omittit Gloria, vel Credo, aut vnam, aut alteram commemorationem, vel Collectam, peccet mortaliter?

DVbitat Nuñus *quæst.83.art.4.dub.2. ad 3.* & videtur affirmare Syluester *verb. Missa 1.quæst.3. §.4.* vbi sic ait: Si Sacerdos de his, quæ sunt dicenda, aliquid notabile scienter omittit, peccat mortaliter, secundùm omnes Doctores; quod intellige, si omittat scienter, quando in loco suo ea dicere poterat; secus si iam locum pertransiuit notabiliter, ita quod sine nota replicare non posset, vt quia iam dixit orationem, & recolit de Gloria in excelsis omisso. Sic ille.

Sed absolutè respondeo: non peccare, nisi venialiter. Quia materia est leuis. Sic Suar. *disp.83. sect.3.* (addens, nec venialiter peccare, si ex aliqua vrgente causa hæc sine irreuerentia omittat) Filliuc. *tract.5. cap.5.num.155.* Diana *loc.cit.resol.49.* Lugo *disp.10. num.107.* Granad. *loc.cit.* Philibert. *tract.3. part.3. c.6.fine*, Dicastillo *tract.5.disp.4. dubit.13. num.225.* Bordonus apud Dianam *part... tract. 6. resol.19.* idem docens de Sacerdote omittente sequentiam *Dies ira*, in Missa defunctorum, quando dicenda est. Cui non assentitur Dian. *part.9.citat.tract.8.resol.53.*

QVÆSTIO LIX.

An si quis obliuione naturali omittat Gloria, Credo, Commemorationem, & eiusmodi, & recordetur in progressu Missæ, teneatur repetere quæ omisit?

Respondent Suarez *disput.* 83. *sect.* 3. Ledesma *cap.*24. & Ludouic. *quæst.*11.*de Euchar. art.*23. *diff.* 7. non esse necessarium, regulariter loquendo, illa repetere.

Sed ego absolutè respondeo: non solùm non teneri repetere illa, verùm nec posse. Quia dissonum potiùs esset, & scandalosum. Sic Syluest. *loc. citat.* §. 4. *&* 5. (Vnde non ita benè citatur à Ludouico pro se.) Ioan. de Cruce statim citandus, & Gauant. *in Rubr. Missal. part.*3.*tit.*10. *n.*16 qui loquendo de commemoratione omissa, hæc ait. Commemorationem autem de Sancto debet addere inter orationes secretas, & postcommunionem, licèt inter collectas eam omiserit, si opportunè recordetur; inter vltimas non dicerem, si neque inter secretas dixissem, sed in sacristia, post depositas vestes, supplerem omissa. Sic ille.

QVÆSTIO LX.

An Sacerdos solemniter celebrans peccet, si non recitat Epistolam, & Euangelium postea à Subdiacono, & Diacono canendum?

Negant Vega *tom.*2. *cap.* 41. *casu* 7. Rodriguez, & Ledesma *loc. cit.* Ludouicus *quæst.*11. *art.* 23. *diff.*8. & Villalob. *part.* 1. *tract.*8. *diff.*31.*n.*4. Diana *tract.*14.*cit.res.*41. & Nauarrus *de orat. Miscel.*78. *& in man. cap.*10. *num.*34. vnde malè citantur Ledesma, Ludouicus, & Villalobos pro opposita parte, Sà *in* 1. *editione, verb. Missa, num.*52. Cruz *quæst.*4. *de Missa, dub.*1. *conclus.*4. Ita rursus tenet nouissimè Diana *part.*5. *tract.*13. *resol.*95.*& part.*9. *tract.*6. *resol.*19. Moscosus *in sum.tract.*5.*cap.*5. *num.*14. Sanchez *tom.*2. *Consil. lib.*7. *cap.*2. *dubio* 13. *numero* 3. & alij.

Sed probabiliùs respondeo: peccare saltem venialiter, quia sic præcipitur in rubricis Missæ solemnis. Sic Monte 3.*part.cap.*5. §.12. *num.*15. Sà correctus *loc.cit. num.*51. Lugo *disp.*20. *num.*107.

QVÆSTIO LXI.

An sit mortale omittere minimam partem Canonis, verb. grat. vnum, aut alterum verbum, aut nomen alicuius Sancti, aut id quod in oratione Communicantes, *vel* Hane igitur oblationem, *interponi solet in festis Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes?*

Affirmant aliqui apud Suarez *disp.* 83. *sect.*3. & apud Petrum de Ledesma *cap.*24. *concl.*4. & expressè affirmat Nuñus *in* 3.*p. q.*83. *art.*4

Sed probabiliùs respondeo: solùm esse veniale, quia leuis est materia. Sic Suarez *loc.cit.* Granados *tract.*14.*disp.*14.*num.*3. Filliuc. *tract.*5.*cap.*5. *n.*155. & Diana *tract.*14.*cit.resol.*59. Ioan.de Cruce *quæst.*4. *de Missa,dub.*1.*concl.*2.*&* 3. Ledesm.*loc.citat.* Ludouic. *loc.cit.diff.*6.*pag.*281. Dicastill. *loc.cit.num.*257. & Bernal *de Sacram. disp.*6.*sect.*4. *num.*9. vbi docet quod etiamsi Sacerdos omitteret in Canone Missæ octo, aut decem nomina Sanctorum, non excederet culpam venialem. Sed in hoc excessit hic Author, vt benè cum aliis vidit Diana *part.* 8. *tractat.* 16. *resol.* 36.

QVÆSTIO LXII.

An sit mortale omittere orationes, quæ pro gratiarum actione in Missali præscribuntur, Trium puerorum videlicet?

Affirmabunt consequenter Nauarr. Syluius, & Azor *locis suprà cit.*

Sed consequenter probabiliùs respondeo: non esse mortale, sed veniale ad summum, quia nullum est verbum in Missali, quod grauem obligationem importet. Sic Granad. *tract.*14 *disp.*14 *in fine*, dicens ita se audiuisse à doctissimo Thoma Sanchez. Zerola 2.*part. verb. Missa*,§.8. Fagund. *præc.*1.*lib.*3. *cap.*25. *n.*9. & Dicastillo *dubit.*12. *cit.num.*242.

QVÆSTIO LXIII.

An qui in festo duplici, vel Dominica dicit Missam votiuam, vel de Requiem, peccet mortaliter?

Affirmant Angel.*verb. Missa, num.*23. & Barthol. ab Angel. *in exam. Confess. dial.*5. §. 466. apud Dianam *tract.*14. *de celebr. Missæ, resol.*30.

Sed probabiliùs respondeo: non peccare mortaliter, quia non est de hac re sub tanto onere præceptum. Sic Suarez, Zanardus, Llamas, Miranda, Hurtado & Villalobos, quos citat, & sequitur Diana *loc. cit.* Lugo *disp.*20. *num.*105. Granad. *loc. cit. num.* 5. *pag.*1079. Ludouicus *loc.cit. art.*24.*diff.*1. *pag.* 283. Lege Thomam Hurtad. *tom.* 1. *resol. moral. tract.*2. *cap.*4. *resol.*13. & alios penes ipsum.

QVÆSTIO LXIV.

An saltem peccet venialiter?

Negant adhuc Suarez, Granado, & Hurtado, quia sicut liberum est vnicuique Missam dicere, & omittere: ita aliam celebrare.

Sed probabiliùs respondeo: peccare venialiter, si absque iusta causa id faciat. Quia expressè contrarium præcipitur in Missali. Sic innuunt Authores, præcipuè Gauant. 1.*part. tit.*5. *num.*2. *in fine.* Lege Dicastill. *tract.*5.*disp.*4. *dubit.*14.*à num.*273. & Dianam *part.*9. *tract.*8. *resol.*53. vbi benè contra Quintanadueñas *tom.*1.*tract.*7.*sing.*40. *num.*2. ait esse illicitum dicere Missas votiuas, etiam priuatas in feriis Hebdomadæ Sanctæ.

QVÆSTIO LXV.

An Sacerdos, qui ex stipendio, aut fundatione tenetur celebrare certam Missam, verb. gr. de Sanctissima Trinitate, de B. Virgine, vel de Requiem, possit loco earum dicere Missam, quæ tali die præscribitur in Missali?

Negant absolutè posse, Nauarr. *cap.*25.*num.*134. & Zerola 1.*part. verb.Missa*, §.*ad tertium.* Quia (inquiunt) Missa debet celebrari eodem loco, tempore, & Sancto, prout petitur, aliàs non satisfaceret intentioni petentis, excepta feria sexta Maioris hebdomadæ, & Sabbato sancto. Sic Zerola. Negat etiam Thom. Hurtad. *loc. cit. num.*113. vbi docet, grauiter peccare dictum Sacerdotem, si diebus, quibus liberum est illi celebrare Missam votiuam, aut de Requiem, non

non si celebret, si vel in institutione Capellaniæ expressum est, vel promisit danti eleemosynam talem Missam votiuam dicere.

Negant etiam posse dicere Missam occurrentem, iuxta præscriptionem Missalis, cum limitatione tamen, nempe nisi aliàs in illa die incidat solemnitas alicuius Sancti duplicis, vel semiduplicis, & Sacerdos afficiatur maiori deuotione in Missa de dicto Sancto, Diana tract. 14. cit. resol. 31. qui citat pro sua sententia Hurtadum diff. 12. Fagundez precept. 1. lib. 3. cap. 9. num. 6. Gauantum in Rubrica Missalis, tom. 1. part. 3. tit. 13. num. 10. & 11. Peirinum in Priuileg. Minimorum, tom. 1. const. 5. Leonis X. Syluium 3. part. q. 7. art. 9. ad 4. Azorium lib. 10. cap. 32. quæst. 5. Sà verb. Missa, n. 48. & alios.

Sed ego æquè probabiliter absolutè respondeo: posse dicere Missam quamcunque occurrentem in Missali præscriptam, etiamsi Aduentus sit, vel alterius feriæ minoris, si maiori cum deuotione celebret Sacerdos has, quàm alias Missas, quia sic meliùs fieri, & plus, propter deuotionem celebrantis, & intercessionem Sancti, cuius Missa celebratur, satisfieri docent D. Thom. in 4. dist. 45. quæst. 1. ad 5. & Gabr. lect. 57. lit. F. & ex illis Hinojosa in suo direct. verb. Missa, pag. mihi 343. addens idem dicendum esse, etiamsi Sacerdos promisisset dicere Missam de Requiem, aut de B. Virgine, &c. Quia promissio debet cedere in bonum eius, cui promittitur: ergo sufficienter redditur dicendo Missam, in quam deuotius fertur celebraturus, cum plus detur ei de deuotione Sacerdotis. Nam supposito, quod sacrificium idem est in quacumque Missa, & Sacerdos deuotius fertur dicendo illam, manifestum est, quod emolumentum erit maius. Sic etiam Suarez disp. 84. sect. 3. Petrus de Ledesma cap. 24. concl. 6. dict. 2. in fine, Gauant. 3. part. titul. 12. num. 10. Granad. tract. 14. disp. 14. num. 5. Villalobos tract. 8. diff. 91. num. 9. Ioannes de Cruce quæst. 4. de Missa dub. 2. conclus. 2. per hæc verba. An verò Sacerdos particularis possit pro vna Missa petita dicere aliam? ad hoc sit 1. concl. Optimè satisfit dicendo Missam diei. Tum quia sit conformis Regulæ Missalis; tum quia æquè prodest vna Missa ac alia. Ita Ledesma cap. 24. Syluest. verb. Miss. 1. & iuxta D. Thom. in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 3. quæst. 1. ad 5. Et salubertimum consilium est ita facere, imò ait Angel. verb. Missa. Non excusatur à peccato, qui in festis solemnibus omittit Missam diei. Sic Crux, & sic Fraxinellus decisione speciali de hac re (quam affert Gauant. in calce 1. tom.) §. 1. & sequenti. Ludouicus q. 11. art. 23. diff. 10. pag. 282.

QVÆSTIO LXVI.

An rursus Sacerdos, qui ex voto tenetur celebrare tali die Missam de Requiem, aut de B. Virgine, possit dicere Missam diei?

NEgabunt Authores suprà citati, nisi aliàs in illa die incidat solemnitas alicuius Sancti.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse etiam, maximè si Sacerdos sentiat maiori deuotione se ferri in Missam diei, tum ob rationes dictas; tum quia in melius commutat votum. Sic Hinojosa loc. cit. qui benè addit idem dicendum esse, si talis Missa particularis esset ex voto promissa à petente, & de hoc admoneret Sacerdotem, quia Sacerdos quando dicit, se celebraturum illam Missam petitam, non acceptat dicere illam ex voto, neque onus voti super se ponit, imò etiamsi cum huiusmodi onere acceptaret, adhuc licitè posset, cùm in melius votum commutaret.

QVÆSTIO LXVII.

An denique Sacerdos, qui ex stipendio accepto expressè Missam de Requiem, aut de B. Virgine promisit, possit Missam celebrare diei?

NEgat Fraxinellus (apud Gauantum loc. cit.) §. 8. doceos; teneri implere promissionem sub peccato mortali. Et negant apud ipsum Sum. Angel. Ricar. Valentia, Aragon. & Scottia, & etiam Bonac. disp. 4. quæst. vlt. punct. 7. §. 3. n. 4. & alij apud ipsum. Negant etiam Nauarr. de restit. lib. 2. cap. 2. num. 48. & Diana 3. part. tract. 4. resol. 62. docentes teneri implere promissionem, sub veniali tamen tantùm peccato.

Sed æquè probabiliter respondeo: Adhuc posse, si Sacerdos maiori deuotione afficiatur in dicenda Missa de die, quàm de Requiem. Quia (vt suprà etiam habitum) promissio in bonum eius, cui promittitur, debet cedere: sed sic est, quod in maius bonum illius cedit, quando Sacerdos maiori cum deuotione celebrat: ergo. Sic Hinojosa loc. cit.

QVÆSTIO LXVIII.

Ad Sacerdos, qui ex stipendio accepto, aut aliàs obligatus est dicere Missas sancti Gregorij, teneatur illas sine interruptione, & omnes de Requiem dicere?

NEgant vtrumque Diana tractat. 14. de celebrat. Missarum, resol. 32. & Bonac. & apud ipsos Beja, Fraxinel. & Posseu.

Sed æquè probabiliter respondeo, quod licèt non teneatur omnes Missas ritu proprio defunctorum celebrare, cum saltem in Dominicis incurrentibus prohibeatur: tenebitur tamen sine interruptione illas celebrare, ita vt nullus omnino prætermittatur dies, quo Sacrificium, siue ab eodem Sacerdote, siue ab altero, pro absolutione animæ defuncti non offeratur. Sic Gauantus 1. part. titul. 5. numero 3. fine.

QVÆSTIO LXIX.

An Sacerdos licitè possit dicere Missam Assumptionis, & Natiuitatis Beatæ Virginis, extra diem dictarum festiuitatum, quando à laicis exigitur?

NEgat Megalius resol. var. tom. 2. resolut. 187. (apud Dianam 4. part. tract. 4. resolut. 39.) asserens, esse mortale prædictas Missas extra suos proprios dies celebrare, quod probabile reputat Diana.

Negat etiam Diana loc. cit. hoc licere, quia existimat esse veniale. Citatque pro hac parte Gauantum 2. tom. 4. part. tit. 17. num. 8. & alios. Sed certè Diana contrarium docuit 3. part. tract. 6. resol. 101. (vt benè vidit Megalius) quidquid ex dictis à se resolut. 102. se defendere intentet 4. part. loco citato. Sed quidquid sit de hoc,

Probabiliùs respondeo: licitè posse (licèt non ita deceat) dummodo immutentur verba, diem festum, in commemorationem, vel memoriam; & verbum Natiuitas, in Memoriam. Sic Gauant. loc. cit. Si legatur attentè. Nam solùm dicit, quod tunc in casu nostræ quæstionis posset dici Missa votiua de Beata Virgine, ex quinque votiuis, pro diuersitate temporum accommodatis, cum intentione ad honorem Assumptio-

sumptionis, vel Natiuitatis, &c. Quia contrarium dedecet. Sic ille, & ego, & omnes. Tenet etiam nostram sententiam Alcozer *in carem. tract. 1. glossa* 4. & pro illa citat Diana 3. *part. loc. cit.* Hurtad. *disp.* 4. *diff.* 12. & Castaldum in praxi cæterm. *lib.* 2. *sect.* 6. *cap.* 4. *n.* 1. Sed revera nec Hurtado docet expresse id, quod in titulo quæritur.

QVÆSTIO LXX.

An Sacerdos obligatus ad celebrandum in Altari priuilegiato pro animabus Purgatorij, satisfaciat celebrando alibi cum calculo v. g. D. Caroli, liberante animam è Purgatorio?

NEgat Gauantus *tom.* 1. 3. *part. tit.* 12. *num.* 4. per hæc verba: Qui tenetur celebrare in Altari priuilegiato pro defunctis, & alibi celebrat cum numismate v. g. S Caroli, quo animam liberare potest à Purgatorio, peccat mortaliter: tum quia non seruat pactum: tum quia tutius est priuilegium Altaris, quàm numismatis, de quo dubitari potest, an sit benedictum. Sic ille. Fraxinellus *de obligatione Sacerdotis sect.* 4. *concl.* 4. §. 9. *num.* 1. Bonacina *disp.* 4. *quæst. vlt. punct.* 7. §. 4. *num.* 5. Diana 2. *part. tract.* 14. *resolut.* 29. & alij. Affirmat verò Megalius *tom.* 2. *resolut.* 187. *num.* 10. Quia in tali casu (inquit) sufficienter per æquipollens Sacerdos satisfacit obligationi. Affirmant etiam Alphonsius de Leone, Puteus, & alij, quos citat, & sequitur Pasqualig. *decis.* 427. vbi id benè probat, & respondet argumentis pro contraria parte factis.

Sed clariùs respondeo: Satisfacere quidem, quando ille, qui petit Missam, nullum Altare particulare determinauit; secus si postulasset, vt in hoc, vel illo Altari priuilegiato celebraretur, vel quia suum est Altare, vel quia voluit illud honorari, & coli. Sic Diana 4. *part. tract.* 4. *resol.* 40. (jam sibi contrarius) & *part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 12. & penes ipsum Antonius Rubeus, & Philibert. *tract.* 3. *part.* 2. *cap.* 24. *num.* 8. & alij. Nec dissentit Pasqualigus *decis.* 428. & expresse consentit Thom. Hurtado *tom.* 1. *tract.* 1. *c.* 4. *resol.* 10. *pag.* 62. vbi benè pro Regularibus aduertit ex Ioanne de Cruce *in epitome priuileg. fol. vltimo, impressa anno* 1631. quod quilibet Religiosus liberat animam Purgatorij, dicendo Missam, etiamsi non sit de Requiem, in Altari Spiritus sancti, Crucifixi, B. Mariæ Virginis, Magdalenæ, vel in alio Altari semper, & pro semper assignando à Priore, Ministro, Præposito, vel Guardiano, &c. Quia ita concessit Clemens VII. Bulla 4. & Gregor. XIII. Bulla 5. 6. 7. & 9. Quod Altare priuilegiatum est perpetuum. Item Innocent. VIII. Bulla 8. concessit, quod si Religiosus conuentualis celebret in Altari maiori, liberet animam Religiosi pro ea celebrando: & animam Monialis, si pro eâ celebret in Altari maiori Chori.

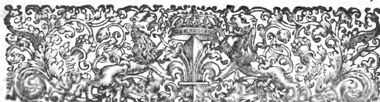
QVÆSTIO LXXI.

An sit culpa mortalis lampadem accensam coram Tabernaculo Sanctissimæ Eucharistiæ non conseruari?

NEgare videtur apud Dianam Marchantius *in resolut. Pastor. tractat.* 4. *cap.* 5. *quæst.* 4. eo quòd in iure non sit de hac re præceptum, nec extat de hac re vniuersalis Ecclesiæ consuetudo, quæ illud inducat, vt patet. Nam in multis Ecclesiis Parochialibus, maximè ruralibus, propter paupertatem non est lumen continuum.

Sed absolutè loquendo respondeo esse culpam mortalem non conseruari lumen in Templis ante Eucharistiam, nisi aliàs id per breue tempus fiat, quia licèt verum sit, quod nullum sit iuris præceptum, vt in Templis ante Eucharistiam sit lumen; est tamen consuetudo Ecclesiæ vniuersalis, quæ vim habet præcepti, vt docet Sà *v. Eucharistia*, *n.* 34. & Quintanadueñ. *tom.* 1. *singul. tractat.* 4. *singul.* 1. vbi *num.* 2. Ita dicit: Dicendum existimo, quod si ob notabilem, seu ob grauiter culpabilem Parochi, vel eius, cui cura hæc commissa est, negligentiam, per integrum diem, ipso sciente, & consentiente lampas accensa non sit coram Tabernaculo, peccatum mortale ab eo committi: & hoc videtur, etiam remoto scandalo; quia si intercedat, non est dubium. Sic ille, qui & addit, peccare æditues, qui ne oleum consumatur noctu, lampadem coram Tabernaculo positam extinctam relinquunt. Vnde si per tres, aut quatuor noctes scienter exequantur, non leuiter delinquent. Si verò per vnam tantùm horam, aut quid ampliùs sine lumine Eucharistiam sinerent, peccatum graue non committerent. Sic etiam tenet Diana *part.* 9. *tract.* 6. *res.* 34.

TRACTA

TRACTATVS NONVS DE MAGNO MATRIMONII SACRAMENTO.

RACTANT de Sacramento matrimonij Theologi cum Magistro *in 4. dist.26. vsque ad 42.* vbi D. Thom. *& in addit.quæst.41. vsque ad 68.* Scot. Sot. Palacios, Martin. de Ledesma *2.part. 4. quæst.43.* Barthol. de Ledesma *in sum. tit. Matrim.* Petrus de Ledesma *tract. de matrim. & in sum. 1.part. tit. de matrim.* Petrus Soto *tit. de matrim.* Valentia *tom. 4. disp. 10.* Vasquez *ad finem tom.4.* Henriquez *in sum. libro 11.* Bellarminus *tom.2. lib. vnico de matrim.* Zerola *in praxi Episcop. verb. Sponsalia, & verbo Matrimonium.* Gutierrez *lib.3. quæst. canon.* & (qui vnus pro omnibus posset sufficere) Thomas Sanchez tomis tribus, ita latè, & luculenter, vt nulla difficultas superesse videatur, cui quis aliquam lucem adferre possit, vt ingenuè fatetur Ægidius. Post illum nihilominus scripserunt ipsemet Ægidius *à disp.21.* Doctissimus Basilius Legionens. *de matrim. tom. vnico.* Bonacina *tract. de matrim.* Rebellus *tom. de obligat. iustitiæ,* Ochagauia *tom. vnic. de sacram. tract de matrim.* Reginaldus *tom.2. suæ praxis, à lib.31.* Layman *tom.2. Theologiæ Moralis, tract.10.* Filliucius *tom.1. tract.10.* Hurtado *de Sacram. tract. de matrim.* Villalobos, Ludouicus de S. Iuan, Machado, & alij Canonistæ etiam *in 4. Decret. & in 6. tit. de sponsal.* vbi Abbas, Innoc. Felinus, Couarruu. *in epitome, lib.4. per quinque capita.* Nauarr. *cap.22. à num.25.* & alij Summistæ, Angel. Sylvester, Caietan. Tabiena, Armilla *verbo Sponsalia, & verb. Matrimonium.* Catechis. Rom. *pag.376.* & Trident. *sess. 14. &c.*

DISPVTATIO PRIMA.

De Sponsalium essentia, & obligatione.

QVÆSTIO PRIMA.

An sponsalia ab spondendo sint dicta?

RESPONDEO affirmatiuè. Deriuatur enim hoc nomen, sponsalia, à verbo *spondeo,* quod significat spontè, & liberè promittere. Tum, quia sponsalium contractus requirit liberam matrimonij futuri promissionem. Tum etiam, quia antiquitus mos erat, vt puellam is, sub cuius cura & potestate erat, sponderet alteri vxorem dare. Sic *ex l. 2. & 3. Digestis de sponsalibus, & leg. sponsio, de verb. significat.* docent Sanchez *tom. 1. de matrimonio,* lib. 1. *disp. 1.* Basilius *lib.12. de matrim. cap. 1.* Ochagauia *tract. 1. de matrimonio, quæst.1.* & omnes.

QVÆSTIO II.

Quot modis sponsalium vox desumatur?

RESpondeo: quod multis. Primò enim desumitur pro promissione futuri matrimonij: & hæc acceptio est proprior. Secundò desumitur pro matrimonio contracto de præsenti, non tamen consummato. Et tertiò tandem pro muneribus, quæ à sponsis sponsæ dantur; quæ alio nomine Arræ dicuntur. Sic Sanchez *disput. 1. num. 1.* Basilius *cap. 1. num. 2.* Ochagau. *quæst.1. num.2.* Layman *tract.10. cap. 1. num. 1.* & omnes communiter apud Palaum *tom.5. tract.28. disp.1. punct.1. num.2.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO III.

An sponsalia de futuro sic rectè definiantur, Sunt futurarum nuptiarum promissio?

AFfirmant *ex cap. Nostrates, 30. quæst.5.* Angel. *verb. sponsalia,* initio. Armilla *eod.verb. num.1.* Victoria *de matrim.num.mihi* 160. Henriquez *lib.11. cap.13.num.1.* Sanchez *lib. 1. disp.1. num.7.* Filliuc. *tract.10. num.232.* Ochagauia *quæst.5. num. 4.* Machado *tom. 1. lib.3. part.1. tract. 6. docum. 1. num.1.* & alij.

Sed respondeo dicendum, quod sic clariùs definiantur: *Sponsalia sunt mutua promissiones viri, & fœminæ de contrahendo matrimonio.* Vel *sunt futurarum nuptiarum mutua, vel reciproca promissio.* Vel tandem, *Sunt mutua promissio futuri matrimonij, signo aliquo sensibili expressa.* Sic ex D. Thom. *in 4. dist.27.q.1.art.1. & in addit. quæst.43. art.1.* docent Sotus *dist.27. quæst.2, art.1. concl.1.* Nauarr. *cap.22. num.25.* Viuald. *cap.1. de matrim.num.3. & 4.* Tolet. *lib.7.cap.20.* Valentia *disp.10. q.2. punct.1.* Basilius *lib.12.cap.1.num.4.* Hurtado *de matrim.diff.1.* Bonac. *q.1.punct.1. num.1.* Layman *tract.10. cap.1. num.1.* Moure *3.part. exam. Theolog. Moral. cap.17. §.1. num.2.* Ludouicus de S.Iuan *quæst.1.de matrim.art.8. dub.1.* & alij, quos sequuntur Palaus *loc.cit. punct.1.* Ægidius Trullench *de Sacram. lib.7.c.1. dubit.1.* & Stephan. Bauny *tract.12.q.2.*

QVÆSTIO IV.

An ad rationem, & essentiam sponsalium requiratur promissio mutua sponsi, & sponsæ?

NEgant (apud Petrum Ledesmam infrà citandum) Palud. *in 4. dist.27.q.1.art.1.* existimans ad rationem sponsaliorum de futuro non requiri mutuam promissionem, & acceptationem, sed sufficere nudum consensum.

Sed certissimè respondeo: requiri. Primò, quia sic clarè colligitur ex definitione à nobis assignata. Secundò, quia promissio matrimonij est contractus onerosus, & natura sua vltro, citroque obligatorius, veluti isti: *facio, vt facias: do, vt des:* ergo requirit promissionem vtriusque sponsi. Sic Petrus Ledesma *de matrim.quæst.43.art.1.diff.1.pag.mihi* 97. Sanchez *lib.1.de matrim. disput.5. num.1.* Basilius *loc. cit. & cap.3. num.2.* Becanus *in summ. de matrim. cap. 43. quæst.3.pag. mihi* 893. Ochagau. *q.3. num.1.* Bassæus *verb.sponsal.1.num.5.* Machado *loc.cit.num.5.* Ægid. *disp.21. dub.2. num.9.* & alij, quos sequuntur Palaus *punct.2.* Trullench, & Bauny *loc. cit.*

QVÆSTIO V.

An promissio mera interna, facta homini matrimonij futuri, obliget ad illud contrahendum?

AFfirmant obligare iure naturali, Palacios *lib.5. de contract. cap.11.* Ledesma *2.part. 4. quæst.18. art.1.dub.13.* Mendoza *lib.1. de pactis, cap.4. num.8.* & Molina *tom.2.de iustitia, disp.266.* quos refert Sanchez *libro 1. disp.3. num.4.* & dicit esse satis probabilem.

Sed probabiliùs longè respondeo: talem promissionem nullam obligationem ad matrimonium contrahendum inducere, non solùm stando iuri humano (in quo omnes conueniunt) verùm etiam iuri naturali stando. Quia modus connaturalis inter homines ad se inuicem obligandos, est per verba, nutus, vel per alia signa externa; nam per hæc notificat quisq; suam voluntatem alteri, vt eam acceptet, vel repudiet: ergo promissio mera interna nequit obligare. Sic D. Thom. *2. 2. quæst. 88. art.1. & in 4. dist.38. quæst.1.art.1.quæst.1.* Sot. *lib.3. de iust.quæst.5. art.3. post 2. concl.* Cordub. *in summ. quæst. 133.* Aragon *2.2. quæst. 88. art.3.* Henriquez *lib. 13. cap.17. n.5.* Rodriguez *tom.1.summ. cap.95.* Abulen. Lopez, Angles, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num.5.* quibus addi possunt Basilius *libro 12. cap.1. numero 4.* Vasquez *disput. 4. num.34.* Hurtado *disput. 1. diff.7.* Ochagauia *quæst.2. num. 34.* Filliuc. *tract.10. num.134.* Moure *loco citato, num.3. & 4.* Ægid. *disp.21. num.17.& disp.22. numero* 34. Bonacina *quæst.1. punct.1. num.6.* Becan. *quæst.1.* Villalobos *tract.12. diff. 1. num.3.* Machado *tom.1. lib.3. part.1. tract 6. docum.1. num.4.* & communis apud Palaum *tom.5. disp.1. punct.2.num.8.vers. Quarto,* & apud Bauniumi *q.2. citata, vers. Debet etiam,* & apud Trullench *dub.1.cit.n.5. & dub.1.n.2.*

QVÆSTIO VI.

An promissio matrimonij facta absenti obliget ante absentis acceptationem, nemine pro eo stipulante, seu acceptante?

AFfirmant D. Anton. *3.part.tit.1.cap.18.* Tabiena *verb.sponsalia, v.3.n.2.*& armilla *n.3.* penes Sanchez *vbi infrà,* probarique potest *ex cap. veniens, vel clerici, vel vomnes,* vbi promissio absenti facta statuitur valida.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non obligare ante acceptationem, quia probabiliùs longè est, nullam promissionem gratuitam obligare, regulariter loquendo, ante acceptationem sui: nam habet hanc tacitam conditionem, si alter acceptauerit. Vnde quæcumque promissio matrimonij, etiam infanti facta, potest ante acceptationem reuocari, quia antea non obligat. Sic Sanchez *lib.1. disp.6.* Basilius *lib.12.cap.4.num.2.4.& 9.*& Vasquez *disp.4. num.33.& 42.* qui ambo dicunt, nullum ex Authoribus, quos pro opposita sententia citat Sanchez, in ea esse sententia. Ægidius *disputat.22. numero 39.* Hurtado *d. sont.1. diff.3.* Bonacina *q.1. punct.1. num.6.* Ochagauia *q.3.* Villalobos *tract.12. diff.1. num.8.* & communis, quam tenet nouissimè Palaus *disp.1. punct.3.num.2.* qui ad textum pro opposita parte adductum rectè respondet cum Gloss. in eo casu factam fuisse acceptationem per interpositam personam, quæ mandatum habebat; aliàs nulla esset promissio.

QVÆSTIO VII.

An ad valorem sponsalium sufficiat acceptatio promissionis alterius sine noua repromissione?

AFfirmant Palud. *in 4. disput. 27. q. 1. num.4. art.1.* D. Anton. *3. part. titul. 1. cap.18.* Rosella *verb. sponsalia, n.1.* Syluester *eod. verb. in principio.* Tabiena, Armilla, Angel. & Nauarr. quos refert, & sequitur Basilius *lib.12. cap.4. num.5. & 10.* Vasquez *disp.1.* Henriquez *lib.11.cap.13.n.2.* vbi sic ait: Qui promissionem sponsæ acceptat, censetur virtualiter repromittere.

Sed probabiliùs respondeo: non sufficere ad valorem sponsalium, quia acceptatio, seu admissio promisso

promissionis matrimonij, nullo modo est oblatio fidei propriæ, sed acceptio alienæ: ergo acceptans promissionem matrimonij, nec formaliter, nec virtualiter censetur repromittere. Sic Sot. *dist.17. quæst.1. art.1.* Ludouic. Lopez *tom.2. vbi de matrim. cap.36.* & Petrus de Ledesma *de matrim. quæst.43. art.1. dub.1.* quos citat, & sequitur Sanchez *lib.1. disp.5. n.5.* Bonacina *loc. cit. n.7.* Filliuc. *n.135.* Ochagauia *q.2. n.3.* Hurtado *disp.1. diff.4.* Becanus *c.45. q.3.* Villalobos *loc. cit. n.8.* Machado *loc. cit. n.6.* & alij, quos sectantur Baunius & Trullench *loc. cit.*

QVÆSTIO VIII.

An saltem ille, qui promisit matrimonium, maneat obligatus ad contrahendum in casu, quo alius solùm acceptet promissionem, & non repromittat?

AFfirmant, manere obligatum casu, quo promittens gratis, & liberaliter in memoriam alicuius beneficij accepti promiserit: negant verò manere, si non gratis, sed cum onere, vt altera pars etiam repromittat, promisit. D. Anton. & Armilla *locis nuper citatis.* Navarrus *cap.22. n.25.* Sanchez *lib.1. disp.5. à n.12.* Filliuc. *n.23.* Hurtado *disp.1. diff.1.* Ochagauia *q.3. n.5.* Bonacina *q.1. punct.1. n.7. & 8.* Becanus *loc. cit. q.3. n.5.* Villalobos *loc. cit. n.7.* & Palaus *tom.5. disp.1. punct.2. n.51.* Trullench *cap.1. cit. dub.2. num.5.*

Sed æquè probabiliter respondeo: in neutro casu manere obligatum, quia nunquam potest esse promissio matrimonij, etiam liberalis, & gratuita, sine conditione repromissionis, vt latè, & doctè probat Basilius *lib.12. cap.4. n.2.* ex Vasquio *disp.4. de matrim. cap.3.* ergo. Sic hi doctissimi viri. Et Veracruz *in append. ad Specul. dub.9.* & Diana *3. parte, tract.4. resol.144.* dicit vtramque sententiam esse probabilem, & tutam in praxi. Imò & Becanus *loc. cit.* ait, hanc nostram sententiam vsitatiorem esse in praxi, & foro externo.

QVÆSTIO IX.

An possit determinari tempus, quo expectare remissionem alterius partis debeat, qui matrimonium promisit?

REspondeo, minimè posse: sed id in arbitrium prudentis relinquendum esse, considerata qualitate personæ, quæ est repromissura, an videlicet sit in loco distanti, an in multis negotiis implicata, *&c.* Sic Sotus *dist.27. q.1. art.1.* & Ochagauia *q.3. n.7.* qui benè aduertit, eum qui diu differret repromissionem, v. g. per annum, cum facilè potuisset repromittere, verè censeri contempsisse promissionem: & ita promittentem fibi omninò liberum reliquisse.

QVÆSTIO X.

An promissio matrimonij facta infanti requirat acceptationem ab ipso, vt obliget ad contrahendum?

NEgant Syluester *verb. Sponsalia, q.2. fine.* Armilla *eodem verb. n.4.* Tabiena *n.4.* Rodriguez *cap.145. n.7.* Ochagauia *q.4. n.1.* Villalobos *tract. 12. diff.1. n.9.* & Sanchez per hæc verba: Si maior septennio promittat matrimonium infanti, non requiritur acceptatio. Vnde promittens resilire nequit, sed tenetur expectare donec Infans ad septennium perueniat, & si tunc noluerit, manet promittens liber; si verò voluerit, tenetur seruare fidem. Sic Sanchez *disp.6. n.15. & 17.* & Gutierrez *de matr. cap.6. n.11.*

Sed probabiliùs respondeo: requirere acceptationem ad hoc, vt promissio obliget, quia (vt suprà est habitum) nulla promissio ante acceptationem obligat. Sic Vasquez *disp.4. de matrim. cap.4. n.48.* Basilius *lib.12. cap.4. n.7.* dicens, non solùm falsam, sed ridiculam esse sententiam contrariam. Ægidius *disput.22. n.36.* Hurtado *disp.1. diff.3.* per hæc verba: Vnde quæcumque promissio, etiam matrimonij, quamuis infanti facta, potest ante acceptationem reuocari, quia ante eam non obligat. Aliter esse dicendum addit Basil. *loc. cit.* si promissio facta esset parentibus infantis, aut tutoribus, & illi acceptassent; tunc enim licèt non obligaret, quia talis promissio sponsalitia esset; obligaret tamen ratione alterius promissionis interuenientis eum Patribus, aut tutoribus infantis. Sic ille. Et sic etiam Diana *3. parte, tract.4. resol.144.* ea Basilio, quamuis eum firmiter, vt par erat, non sequatur. Sequitur tamen Palaus *tom.5. disp.1. punct.3. n.3.*

QVÆSTIO XI.

An promissio matrimonij absenti facta, aliquo tamen nomine absentis acceptante, sed absque speciali mandato, ita obliget, vt reuocari minimè possit?

AFfirmant Glossa *in cap. vbi non est, verb. Nihil, 30. q.2.* Alczand. de Neuo *in capite Sicut, de sponsalib. num.15.* & alij apud Sanchez *lib.1. disp.7. n.30. & disp.6. n.13.* Iuxta quam sententiam nequit promittens, adhuc ante absentis acceptationem, resilire.

Sed probabiliùs respondeo: posse dictam promissionem ante absentis acceptationem, & repromissionem (quæ vicissim priori promittenti nota sit) reuocari. Quia non obstante dicta stipulatione, seu acceptatione, liberum est promittenti retrocedere, donec mutua obligatio nota sit sibi. Ante obligationem namque vtriusque partis nullus perficitur contractus, onerosus præcipuè. Sic Sanchez *loc. cit. n.31.* Ochagauia *quæst.4. n.7. & 9.* Filliucius *n.237.* Becanus *loc. cit. n.7. pag. mihi 900.* & alij.

QVÆSTIO XII.

An promissio matrimonij facta fæminæ pauperi, intentione paupertatem eius subleuandi, requirat ad valorem eius acceptationem?

NEgant Molina *tom.2. de iust. tract.2. disp.263.* & alij plures, quos refert Tiraquel. *de priuileg. piæ causæ, priuileg.155. n.1.*

Sed probabilius respondeo: requirere acceptationem, quia hæc à iure naturæ requiritur, vt *suprà, q.5.* est habitum. Sic Sanchez *lib.1. disp.6. num.16. & 25. & disp.7. n.38.* & penes ipsum Tiraquel. *loc. cit.* Couarr. Gutierrez, Anton. Gomez, Rodriguez, & alij. Ochagauia *q.4. n.1.* Ægidius *disp.22. n.39.* Filliuc. *n.237.* Hurtado *disp.1. diff.3.*

QVÆSTIO XIII.

An si quis verè promittat alteri matrimonium, positiuè tamen nolendo se obligare ad illud, contrahat verè sponsalia?

NEgant sponsalia vera contrahere, Nauar, *cap.* 22. *n.* 38. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 13. *n.* 2. Syluest. Armilla, Angel. Tabiena, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.* 1. *disp* 9. *num.* 5. Molina *tom.* 2. *de just. tract.* 2. *disp.* 352. *n.* 4. Bonacina *q.* 1. *punct.* 1. *num.* 5. Becanus *q.* 6. *num.* 3. Ægid. *disp.* 21. *num.* 7. Layman *tract.* 10. *cap.* 2. *n.* 10. Ochagauia *q.* 6. *n.* 2. Villalobos *tract.* 12. *diff.* 2. *n.* 1. Machado *lib.* 3. *parte* 1. *tract.* 6. *documm.* 2. *num.* 3. & Diana 3. *parte, tract.* 4. *resol.* 205. quatenus ait, hanc sententiam esse probabilissimam, & in praxi tutam.

Sed æquè saltem probabiliter respondeo, verè sponsalia contrahere, & obligatum manere, aut ex justitia, & fidelitate simul, aut saltem ex fidelitate. Quia effectus naturalis promissionis est obligatio: hæc ergo necessariò sequitur promissionem, etiamsi promittens nolit. Sic Petrus Ledesma *de matrimon. q.* 43. *art.* 1. *dub.* 2. Vasquez *disp.* 6. *de matrim. cap.* 3. Basilius *lib.* 2. *de matrim. cap.* 4. & *lib.* 12. *cap.* 2. *n.* 7. Luysius Turrianus 2. 2. *disp.* 64. *dub.* 15. Hurtado *disp.* 1. *diff.* 10. Et in simili, loquendo de voto, Sotus *lib.* 7. *de just. q.* 1. *art.* 2. Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 1. & Rodriguez 2. *tom. summæ, cap.* 92. *n.* 7. Sic etiam Ludouicus de S. Iuan *q.* 1. *de matrim. art.* 8. *diff.* 4. *pag.* 854. necnon Palaus *tom.* 5. *tract.* 28. *punct.* 2. *n.* 2. *versu Caterùm.*

QVÆSTIO XIV.

An etiam verè sponsalia contrahat, qui matrimonium promisit omninò fictè, hoc est, non solùm animo non implendi, & non se obligandi, sed etiam non promittendi?

NEgant, & à fortiori, Doctores pro prima sententia *quæstione antecedenti* adducti, præcipuè Sanchez, Ægid. Becanus, & Ochagauia, & ex adductis pro nostra Ludouicus de S. Ioan. *loc. cit. diff.* 3.

Sed probabiliter æquè respondeo: Etiam contrahere sponsalia, manereque obligatum ad contrahendum, saltem ex fidelitate. Quia promissio exterior, & verbalis est vera promissio respectu hominis: ergò valida ad illum obligandum. Antecedens latè probant Basil. *lib.* 12. *cap.* 2. *à n.* 2. Vasq. *disp.* 6. *cap.* 2. *à n.* 13. & Hurt. *disp.* 1. *diff.* 11. Sic docent prædicti Doctores.

QVÆSTIO XV.

An qui spe ficta promissionis matrimonij virginem decepit, & violauit, teneatur eam ducere?

NEgant D. Anton. 3. *part. tit.* 1. *cap.* 3. & Barthol. de Ledesma *de matrim. dub.* 19. existimantes, satisfacere constituendo ei dotem sufficientem ad supplendum defectum violationis.

Sed probabilius respondeo: teneri eam ducere, siue ratione promissionis, vt quidam volunt; siue ratione damni illati, vt alij. Ratio est, quia qui sic matrimonium promisit, quamuis fictè, & solùm verbis, verè promisit sub conditione deflorationis, quæ postea impleta fuit: ergo tenetur stare promissis, quia promissio, etiam sine animo se obligandi, obligationem jure naturali inducit, vt ex dictis constat. Sic Basilius *lib.* 12. *cap.* 2. *n.* 14. Vasquez *disp.* 6. Hurtado *disp.* 1. *diff.* 12. Villalobos *tract.* 12. *diff.* 3. *n.* 3. & quoad substantiam, sic etiam Sanch. *lib.* 1. *disp.* 10. *n.* 3. & communis, quam tenet Palaus *punct.* 2. *cit. n.* 3.

QVÆSTIO XVI.

An qui ficta promissione matrimonij virginem violauit, teneatur eam ducere, casu quo ille sit notabiliter dispar nobilitate, diuitiis, aut potentia?

NEgant teneri, casu quo virgini nota fuisset disparitas promittentis, eo quòd facile potuisset aduertere deceptionem viri, Sanchez *lib.* 1. *disp.* 10. *n.* 5. & 7. & penes illum Syluest. Angel. Tabiena, Nauar. Cord. Henriquez, & alij plures. Bonac. *q.* 1. *punct.* 2. *num.* 7. Lessius *lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 3. Molina *tom.* 4. *disp.* 206. Villalobos *tract.* 12. *diff.* 3. *n.* 3.

Sed probabiliùs respondeo: teneri adhuc eam ducere, nisi aliàs nobilis fictus promissor non dedisset aliquod signum exterius, quo indicaret, se cum dolo promittere, ex quo signo virgo sufficienter coniecerit dolum subesse promissioni; aut etiam, nisi aliàs ipsa virgo cognoscens inæqualitatem, reuera intellexerit dolosè promitti coniugium. Sic Basilius *lib.* 12. *cap.* 2. *à n.* 15. Vasquez (malè citatus à Bonacina pro se) *disp.* 6. *cap.* 6. & Hurtado *disp.* 1. *diff.* 12. per hæc verba: Addimus quando virgo ex excessu nobilitatis, aut diuitiarum promittentis, tantùm verbaliter, aut aliunde coniecit dictam fictionem promissionis, tunc sic fictè promittentem ad nihil teneri ex justitia, neque ex fidelitate: & idem est, quando prudenter timuit deceptionem. Et in primis non tenetur ex fidelitate, quia tunc quamvis vir intenderit decipere, verè non decepit: fidelitas autem solùm obligat, ne decipiatur promissarius. Deinde non tenetur ex justitia, quia virgo non est deflorata injustè, quia non deceptione. Quod si virgo non coniecit, aut saltem prudenter non timuit deceptionem, sed simplici animo credidit, vir à nulla ex dictis obligationibus excusatur, quamvis virgo cognoscat excessum nobilitatis, & diuitiarum, & quodcumque aliud, ex quo conici potuit deceptio, vt contra Sancium, & alios indicat Vasquez *num.* 47. Quia tunc verè decepta est à viro. Sic hic perdoctus, & amicus Pater. Et sic Palaus *loc. cit. vers. Omninò dicendum.*

QVÆSTIO XVII.

An promissio matrimonij facta alteri cum semiplena aduertentia, inducat obligationem adimplendi illam?

REspondeo negatiuè, quia sponsalia obligant ad mortale, vt *infrà* latè dicemus: ergo petunt aduertentiam, & deliberationem, ad mortale saltem requisitam. Quæ tunc censetur talis, quando intellectus sine vllo errore, aut ignorantia apprehendit rem, & sufficienter aduertit, sitne bona, vel mala: quod totum deficit in semiplena aduertentia, & deliberatione. Sic Sanchez *disp.* 8. *n.* 2. & 5. Becanus *quæst.* 5. *à num.* 20. Basilius *lib.* 4. *cap.* 1. sic dicens: Hæc statuatur à nobis, tanquam certa, & generalis regula. Ea deliberatio, siue ea libertas, cum ea consideratione necessaria est ad contractum matrimonij, & ad sponsalia, quæ necessaria est ad peccatum mortale. Sic etiam cum aliis Trullench *de Sacram. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 3. *num.* 2. & 3.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XVIII.

An promissio matrimonij facta alteri calore iracundiæ, censeatur sufficienter deliberata, & obliget?

NEgant omnes Doctores, qui docent contractus calore iracundiæ initos non esse ratos, vt Bartol. Iason, Ludouicus Roman, Tiraquel. & Felinus. Necnon & alij, qui affirmant, iuramentum, & votum calore iracundiæ facta, non obligare, vt Hostiens. Abbas, Anton. Ricard. Quos omnes citat Sanchez *lib. 1. disp. 8. n. 4.*

Sed probabilius longè sic sub distinctione respondeo: Si iracundia, vel animi perturbatio est tanta, vt priuet hominem vsu rationis, impediatque aduertentiam requisitam ad mortale, tunc promissio matrimonij in tali statu facta, nec erit valida, nec obligatoria. Si verò non sit tanta, vt de facto dictam aduertentiam non impediat, aliter est dicendum. Sic Nauarr. *cap. 18. n. 7. & cap. 12. n. 24. & 56.* Syluest. & Tabiena cum aliis triginta Authoribus, quos refert, & sequitur Sanchez *disp. 8. n. 5.* Ochagauia *q. 5.* Becanus *q. 5. n. 4.* Hurtado *disp. 1. diff. 8.* & Basilius *lib. 4. de matrim. cap. 1. n. 2.* Palaus *tomo 5. disp. 1. punct. 2. n. 4. & 5.* Trullench *loc. cit. n. 4.*

QVÆSTIO XIX.

An surdus simul, & mutus à natura possit validè sponsalia contrahere?

NEgant Anchar. Baldus, Iason, Flaminios, Angel. Fulgos. & Ludouicus de Roma, & Bollus, apud Sanchez *lib. 1. disp. 8. n. 12.*

Sed probabiliùs respondeo: posse Surdum simul, ac Mutum, si intellectum ita perspicacem habeat, vt signis edoceri possit vim sponsalium, validè illa contrahere. Primò, quia sic habetur *in capite Cum apud, de sponsalibus.* Secundò, quia isti secundùm omnes Doctores possunt confiteri, & absolui: ergo & sponsalia celebrare, Tertiò, quia hæc apud nos est praxis. Sic Hostiens. Ioan. Anton. Cardin. & alij plures, quos refert, & sequitur Sanchez *loc. citatis,* Ochagau. *q. 5. n. 3.* Villalobos *tract. 12. diff. 4. num. 1.* Machado *lib. 3. parte 1. tract. 6. docum. 6. n. 1.* & Diana *parte 1. tract. 6. resol. 9.* ac etiam Baunius *de Matrim. tract. 12. quæst. 11. assert. 2.*

QVÆSTIO XX.

An etiam possit contrahere sponsalia, qui simul est mutus, & surdus, ac cæcus?

AFfirmant adhuc Hostiens. Ioan. Andr. Anton. Cardin. Panorm. Alexand. de Neuo, Henriq. Angel. Tabiena, Greg. Lopez, & Bronel, apud Sanchez *loc. cit. n. 13.*

Sed longè multo probabiliùs respondeo: non posse, etiam casu, quo hæc mala non à natura habeat, sed casu, nisi aliàs antequam in hæc incideret, nosset vim sponsalium. Ratio est, quia cæcus non potest doceri per signa, quid sint sponsalia, vel matrimonium. Sic Anchar. Alexand. Carter, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit.* Idem docentes de illo, qui tantum est surdus, & cæcus. Ochagau. *quæst. 5. num. 2.*

QVÆSTIO XXI.

An qui semper insani, vel mente capti sunt, possint contrahere sponsalia?

REspondeo negatiuè. Sic enim definitur *in cap. Dilectus, de sponsal.* & docent communiter omnes Doctores. Legantur Sanch. *lib. 1. disp. 8. n. 15.* & Basilius *lib. 4. de matrim. cap. 1. & lib. 11. cap. 5. 2*

QVÆSTIO XXII.

An saltem insani, seu amentes, qui dilucida interualla habent, possint eo tempore, quo illis gaudent, sponsalia, & matrimonium validè, & licitè contrahere?

AFfirmant validè, sed non licitè posse contrahere, D. Bonauent. *in 4. dist. 34. art. 3. q. 1.* Petrus Ledesma *de matrim. q. 58. art. 4. dub. 1. ad 2.* Villalob. *tract. 12. diff. 4. n. 2.* & alij.

Sed æquè probabiliter respondeo: non solùm validè, sed & licitè posse contrahere, si contrahentes per alias coniunctas personas, prolis educationi satis consulant. Prima pars est constans apud omnes. Et patet, quia tempore quo amentes dilucidis gaudent interuallis, verè vsum rationis participant. Secunda verò pars probatur; quia cum illa moderatione nil iniuriæ irrogatur matrimonio. Sic Sotus *dist. 34. quæst. vnic. art. 3. concl. 1.* Sanchez *lib. 1. disp. 8. n. 16. & 18.* Machado *lib. 3. parte 1. tract. 6. docum. 6. n. 3. & 5.* Trullench. *lib. 7. cap. 1. dub. 3. n. 6.* & Ægidius *in 3. part. q. 64. art. 8. dub. 2.*

QVÆSTIO XXIII.

An si ament, & ebrius tempore sanæ mentis habeant voluntatem expressam contrahendi sponsalia, eamque postea, tempore dementiæ, aut ebrietatis exequantur, validè contrahant.

AFfirmant aliqui, quos suppresso nomine refert Becanus *cap. 43. q. 5. n. 5.*

Sed certè respondeo: nullo modo validè contrahere, quia illa prolatio verborum in ebrietate habita, per quam expressit voluntatem, & consensum sponsalium habitum ante ebrietatem, nullo modo est actio humana, cum non coniungatur modo humano cum voluntate præcedenti: ergo per illam nequit fieri contractus. Sic Vasquez *disp. 5. de matrim. cap. 3.* & ex illo Basilius *lib. 4. cap. 1. n. 16.* Sanch. *disp. 8. n. 20.* Ochagauia *q. 5.* Becanus *loc. cit.* Hurtado *disp. 1. diff. 9.* & communis apud Trullench *loc. cit.*

QVÆSTIO XXIV.

An maior vsus rationis requiratur ad contrahenda sponsalia, quàm ad peccandum lethaliter?

AFfirmant Henriquez *lib. 11. cap. 13. n. 9.* Gutierrez *cap. 2. numero 12.* Petr. Ledesma *q. 43. art. 2.* Rebell. *2. part. lib. 4. quæst. 5. num. 1.* quos omnes pro hac parte citat, & sequitur Bonacina *quæst. 1. de matr. punct. 4. n. 4.* Machado *loco citato, document. 3. numero 4.* Quia, inquiunt, ad peccatum mortale sufficit consensus, & aduertentia mali præsentis: ad sponsalia verò requiritur cognitio futurorum;

futurorum, cum sponsalia sint promissio futuri matrimonij: at sic est, quod ad prouidentiam futurorum maior vsus rationis requiritur, quàm ad consensum alicujus actus præsentis: ergo.

Sed probabiliùs respondeo: non requiri maiorem vsum rationis ad contrahenda sponsalia, quàm ad peccandum lethaliter. Quia si ea futurorum prouidentia, quam postulant citati Authores, esset necessaria ad contrahenda sponsalia, incautè à jure statutum esset tempus septem annorum ad ea ineunda, cum in ea tenerrima ætate, adhuc præsentium non habeat puer prouidentiam. Sic Sanchez *libro* 1. *cap.*16. *n.*16. Basilius *lib.*4 *cap.*2. Ægidius *disp.*21. *num.*13. & 49. Lessius *de just. cap.*14. *n.*30. Becanus *cap.*43. *q.*5. *n.*1. Villalobos *tract.*12. *diff.*1. *n.*6. & Diana 3. *parte, tract.*4. *resol.*173. & *part.*9. *tract.*7. *resol.*65. & Perez *de Matrim. disp.*5. *sect.*6. *n.*4.

QVÆSTIO XXV.

An ad validè contrahenda sponsalia requiratur septennium completum?

RESpondeo affirmatiuè, quia sic habetur *in cap. Literas, cap. Accessit, & in cap. ad dissoluendum, de desponsat. impuber. in l. sponsalibus, ff. de desponsat. & alibi*, & tenent omnes Theologi, & Canonistæ. Legantur D. Thom. *in* 4. *dist.*27. *q.*2. *art.*2. & *in addit. q.*43. *art.*2. Sanchez *lib.*1. *disp.*16. *n.*2. Basilius *lib.*12. *cap.*5. *n.*3. & alij plures, quos affert perdoctus D. Didacus de Narbona *libro de ætate ad human. actus requisita, anno* 7. *q.*19. *à n.*3. *pag.*95.

QVÆSTIO XXVI.

An septennium ad sponsalia requisitum debeat necessariò esse omninò metaphysicè completum, vel sat sit moraliter?

AFfirmant, sufficere moraliter esse completum (etiam casu, quo non constet malitiam supplere ætatem, de quo infra) quia quod parum distat à re, nihil distare videtur, teste Arist. 1. *physic.* Vnde juxta hanc sententiam valida erunt sponsalia, non solùm si duo, vel tres deficiant dies, vt aiunt Gutierrez *de matrim. cap.*21. *numero* 6. Ioan. Andræas, Henricus, & Vega, penes Sanchez *numero* 4. sed etiamsi octo decem, vel quindecim, vt docent Sotus *dist.*27. *quæst.*2. *art.*2. *ad* 3. Victoria *de matrim. n.*284. Viuald. *de sponsal. cap.*2. *in* 5. *edit. n.*4. Rodriguez *tomo* 1. *sum. cap. mihi* 244. Rebell. *part.*2. *lib.*4. *q.*5. *concl.*2. *num.*2. Veracruz 1. *parte speculi, art.*16. Ludouicus de S. Iuan *quæst.*1. *de matrim. art.*9. *dub.*1. *pag.*861. Diana 3. *part. tract.*4. *resol.*274. & *parte* 5. *tract.*5. *resol.*16. D. Didacus Narbona *loco citato in summario quæstionis*, qui & *n.*6. citat pro hac parte Ægidium, & Basilium, sed malè, *vt infrà*, & Zerola 1. *part. praxis, verb. sponsalia*, addit, sufficere esse inchoatum septennium, per hæc verba: Sponsalia, vt possint contrahi, requiritur ætas septem annorum, vel sufficit inchoasse. Ita ille. Horum sententiam refert Diana *parte* 9. *tract.*7. *resol.*65. nec reprobat.

Sed probabiliùs respondeo: necessariò debere esse omninò metaphysicè, & mathematicè completum; quia vna sola die deficiente, non diceretur septennium adhuc esse completum, sed inceptum. Sic Sanchez *libro* 1. *disp.*16. *n.*4. Basilius *lib.*12. *cap.*5. *n.*3. Ægidius *disp.*21. *n.*51. Hurtado *disp.*1. *diff.*14. Reginald. *lib.*31. *n.*248. Henriquez *lib.*11. *cap.*13. *n.*9. (vnde malè citatur à Bonacina pro contraria sententia,) Bonac. *q.*1. *punct.*4. *n.*3. Ochag. *q.*8. *n.*1. Machado, ni fallor, *lib.*3. *parte* 1. *tract.*6. *docum.*3. *n.*3. Sic etiam Narbona *locis citatis in corpore quæstionis, n.*7. vbi etiam citat, & benè, Basilium pro hac parte. Sic etiam Palaus *tomo* 5. *disp.*1. *punct.*6. *n.*5. Trullench *libro* 7. *cap.*1. *dub.*10. *num.*4. & Baunius *de Matrim. tract.*12. *q.*8. *assert.*3.

QVÆSTIO XXVII.

An sufficiat ad valorem sponsalium, quod vltima dies septenny sit incæpta?

NEgat Hurt. *disp.*1. *diff.*14. *n.*60. vbi sic ait: Id verò, quod ait Basilius, nempe sufficere vltimum diem septennij esse incæptum, falsum est, quia quousque completus sit, non est septennium mathematicè completum, nec in indiuisibili consistens. Ita Hurtado, & nouissimè Palaus *tom.*5. *disp.*1. *punct.*6. *num.*6.

Sed probabiliùs respondeo: sufficere, quia dies incæptus pro completo reputatur. Sic Basilius *lib.*12. *de matr. cap.*5. *n.*3. sic dicens: Requiritur autem completum septennium, quando non constat malitiâ ætatem suppleri. Itaque non habet hic locum illa vulgaris regula, *Parum pro nihilo reputatur.* Exigit enim jus completum septennium. Sufficiet tamen dies vltimus incæptus fauore matrimonij, sicut diximus *suprà lib.*9. de bimestri spatio ad deliberandum dato. Sic Basil. & optimè, si idem dixisset, loquendo de ætate requisita ad matrimonium: contrarium enim affirmauit, *vt infrà, tract. de matr.* videbimus. Sic ante ipsum Sanchez *disp.*16. *n.*4. & penes ipsum Alex. de Neuo, & Couarru. Henriquez *lib.*11. *cap.*13. *n.*9. Ægid. *disp.*21. *n.*51. & alij penes Dianam 3. *parte, tract.*4. *res.*274. & 5. *parte, tract.*5. *resol.*17. & *part.*9. *tract.*7. *res.*65. Perez *de Matrim. disp.*5. *sect.*5. *n.*6. Texeda *tom.*2. *lib.*4. *tract.*1. *contr.*2. *num.*57. & Trullench *dub.*10. *cit. num.*4. vbi sententiam contrariam nimis rigidam appellat.

QVÆSTIO XXVIII.

An valeant sponsalia ante septennium, si malitia suppleat ætatem, hoc est, si ante septennium vsus rationis contrahentibus adsit?

NEgant Abbas, Angel. Rosella, & alij Canonistæ, quos refert Sanchez *disp.* 16. *n.*8. Richard. Durand. & Argentinas penes Dianam *loco cit.* Hurtado *disp.*1. *diff.*14. qui ait, sic tenuisse Vasquium, & nouissimè D. Didacus de Narbona *loc. cit. n.*8. & Palaus *tom.*5. *disp.*1. *punct.*6. *n.*8. quia aliàs (inquiunt) dispositio juris præscribens septennium esses frustratoria.

Sed probabilius respondeo: valere, supplente malitiâ ætatem, quia in matrimonio supplet ætatem malitia, vt habetur *in cap. de illis, de sponsal. impub.* ergo etiam supplebit in sponsalibus, quæ sunt quædam matrimonij inchoatio. Sic D. Thom. *in* 4. *dist.* 2. *q.*2. *art.*2. *ad* 7. D. Anton. 3. *parte, tit.*1. *cap.*18. Henriquez *cap.*9. *cit.* Sanchez *n.*9. & penes ipsum plusquam 36. Doctores. Quibus addi possunt Ægidius *disp.* 21. *n.*51. Rebell. *libro* 4 *q.*5. Basilius *libro* 12. *capite* 5. *n.*3. Becanus *quæstione* 8. *n.*9. Bonacina *quæstione* 1. *punct.*4. *num.*2. Ochagauia *quæstione* 8. *n.*2. Diana 3. *part. loc. cit.* & *resol.*277. & *part.*9. *tract.*7. *resol.*63. Trullench *dubio* 10. *cit. num.*5. Bauny *quæstione* 8. *cit. versu Secundus casus.* Layman *tract.*10. *cap.*2. *num.*16. Filliucius *tract.*18. *num.*258. Ludouicus *loc. cit. diff.*1.

Villalobos

Villalobos *diff.4. cit.num.6.* Lublinus *verb. sponsalia n.1.* Zerola *loc.cit. pag.642.* Machado *lib.3. part.1. tract.6. docum.3.* & communis.

QVÆSTIO XXIX.

An peccent mortaliter, qui absque legitima causa, & Episcopi licentia sponsalia ante septennium contrahunt?

AFfirmant Nauar. *in sum.cap.22. n.31.* Henriquez *lib.11.cap.13.n.13.* Sylnius *3.part.q.43. art.2.* Rebell. *lib.4.q.5.n.4.* Bonac. *q.1. punct.4.n.6.* Syluest. *verb. Matrimonium 5. q.6.fine*, & penes ipsum Palud. Petrus Ledesma *de matrim. q.43. art.2. dub.3.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: minimè peccare mortaliter, imò nec venialiter. Primò, quia nullo iure prohibetur. Secundò quia vel contrahunt, malitia supplente ætatem, vel non supplente: si primo modo, sponsalia sunt valida: si secundo, minimè: & sic erunt expertes culpæ, cum nullam iniuriam alicui Sacramento inferant, cùm sponsalia Sacramentum non sint: ergo. Sic Sanchez *lib.1.disp.17.num.4.* Basilius *lib.12.cap.5.n.4.* Ægidius *disp.21.n.53.* Filliuc. *n.259.* Villalobos *tract.12.diff.4.n.7.* Hurtado *disp.1.diff.14.* Ochagauia *q.8. n.3.* Becanus *q.8. n.22.* Lublinus *loc. cit.* Ludouicus de S.Iuan *q.1.de matrim.art.9.dub.1. fine,pag.861.* quamvis *pagina sequenti,diff.2.concl.1.2. & 3.* sibi contrarius contrarium dicat. Machado *loc. cit.doc.3. n.6.pag.580.* Diana *3.part.tract.4. res.275.* D.Didacus Narbona *loc. cit. n.11. & 12.* Barbosa & alij penes ipsum. Sic etiam Bauoy *loc.cit.n.8.*

QVÆSTIO XXX.

An saltem sit mortale contrahere matrimonium ante legitimam ætatem?

NEgat adhuc Sanchez *loc. cit. n.5.* (quem sequi videtur Diana *1.part.tract.4.res.276.*) quia existimat, non dari expressum textum id prohibentem.

Sed probabilius respondeo: esse mortale, nisi aliàs ex vrgentissima causa, vt boni pacis, & cum licentia Episcopi, ante prædictam ætatem contrahatur. Quia probabilius est, id seuerè, & expressè esse prohibitum *in cap. Non est, de spons. impuber.* Sic Basilius *lib.7. cap.63.n.3.* Henriquez *lib.11. cap.13.n.13.* Ægidius *disp.21. n.54.* Bonacina *quæst.1. punct.4. n.7.* Rebell. *lib.3. q.16. & libro 4.q.5.* Filliuc. *n.259.* Hurtado *disp.1. diff.14. & disp.22. diff.12.* Villalobos *tract.14.diff.22.n.8.* Narbona *loc.cit.* & alij, quos nouissimè sectantur Baunius, & Trullench *loc.cit.*

QVÆSTIO XXXI.

An si etiam per miraculum acceleretur in pueris longè ante septennium vsus rationis, possint validè sponsalia contrahere?

NEgant quamplures Doctores, censentes vna cum vsu rationis exigi ætatem septennio proximam: nec sufficere vsum rationis antea habitum. Ita vterque Ledesma, Victoria, Vega, Veracrus, Syluester, Tabiena, Gutierrez, & alij, quos refert Sanchez *libro 1. disp.16. num.13.* Inter quos est Henriquez *libro 11. cap.13. num.9.* vbi ita ait: Infans quamuis per miraculum haberet perfectum rationis vsum, non est idoneus sponsalibus, pro quibus iura requirunt id, quod septennium dici possit, quod arbitrio prudentis relinquendum est. Et de quodam quinquenni puero ait B. Gregorius, raptum de patris vlnis à diabolo, ob blasphemiam mortalem; qui tamen non esset aptus sponsalibus. Sic ille. Et Ludouic. *loc. cit. pagina 862. conclusione 3, diff.1.*

Sed probabilius respondeo, validè posse contrahere sponsalia, longè etiam ante septennium, si siue via ordinaria, siue miraculosa vsus rationis pueris acceleretur. Quia eo solùm requirit jus ad sponsalia septennium, quòd in ea ætate præsumat jus, vsum rationis pueris aduenire: ergo in quacumque ætate ante septennium, siue sit in sexto ætatis anno, siue in quinquennio, siue in quadriennio, valebunt sponsalia ab eis contracta. Sic Alex. de Neuo, Anton. Gabr. & alij, quos affert, & sequitur Sanchez *loco citato, n. 11.* Basilius *lib.12. cap.5. n.3.* per hæc verba: Id quod verum est, siue propè septennium: solùm enim requiritur vsus rationis. Sic ille. Et Diana *3. parte, tract.4. resol.274.* & alij.

QVÆSTIO XXXII.

An valida sint sponsalia clandestina, id est quæ fiunt sine Parocho, & testibus?

NEgant Albornoz, Matienzo, & alij nonnulli, quos refert Sanchez *libro 1. disputat. 12. num.1.*

Sed certissimè respondeo: valida esse, quia sponsalia clandestina nullo iure irritantur. Si enim aliquo irritarentur, maximè esset decreto Tridentini *sess.24. cap.1. de matrim.* at hoc non irritatur, nisi matrimonium clandestinum, vt declarauit sacra Congregatio Cardin. apud Rebellum *lib.4. quæst.5. n.49.* per hæc verba: Decretum Tridentini, quo statuit, vt matrimonium fiat coram Parocho, & aliis testibus, non habet locum in sponsalibus: ergo. Sic Sanchez *loc.cit.* & penes ipsum plusquam viginti Doctores, quibus addi possunt Basilius *lib.12. cap.5. num.6.* Becanus *q.7. num.2.* Ochagau. *tract.1. q.7. num.3.* Hurtado *disput.1. diff.16.* Filliucius *tract.10. n.253.* Binsfeld. *in Enchirid.Theologia,parte 1.cap.17, §.8.* Ægidius *disp.21. n.20.* & alij, quos sequuntur Palaus *tomo 5. disp.1. punct.2. n.15.* & Trullench *de Sacram. lib.7.cap.1. dub.9. n.1.*

QVÆSTIO XXXIII.

An saltem sit peccatum sponsalia clam contrahere?

AFfirmant Palud. *in 4.distinct. 28.quæst.1. art.1.* Syluest. *verb. matr.6. q.7.* Tabiena *verb.sponsalia, quæst.1. n.2.* Armilla *eodem verb. n.14.* Caietanus *in Summa, eodem verb.* & alij, ex quibus Caietanus & Armilla dicunt esse mortale.

Sed probabilius respondeo: necdum esse veniale, quia nullo iure id est prohibitum. Sic Sanchez *lib.1. disp.13. n.2.* & penes ipsum Veracruz, Ludouic. Lopez, Salzedo, & Petr. de Ledesma, quibus addi possunt Basilius, Ægidius, Becanus, Ochagau. Hurtado, & Filliuc. & denique quædam declaratio Cardin. apud Rebellium *loc.cit. n.56.* Palaus *loc.cit.vers. Cæterùm omninò*, & Trullench *n.2.*

QVÆSTIO XXXIV.

An detur aliqua forma pro sponsalibus contrahendis?

Respondeo negatiuè. Sic omnes Doctores, qui benè hic notant: ad sponsalia, seu matrimonium contrahenda, non esse necessaria expressa,& formalia verba, sed sufficere quodcumque signum externum sufficiens ad exprimendum consensum contrahentium. Ex quo colligitur, quod sponsalia,& matrimonium sufficienter contrahi possint, non tantum verbis, sed etiam scriptura, & nutibus, *&c.* Legantur Sanchez *disp.* 18. *&* 19. Ægidius *disput.* 21. *dubio* 3. Hurtado *disp.* 1. *diff.* 13. & alij.

QVÆSTIO XXXV.

An his verbis: Nullam aliam ducam, nisi te, *fiant sponsalia. Et istis:* Nullam aliam duco, nisi te, *matrimonium?*

Affirmant Palud. *in* 4. *dist.* 27. *q.* 1. Adrianus *q.* 2. *de matrim. dub.* 12. Palacios *dist.* 27. *q.* 1. Angel. *matrim.* 3. *n.* 12. Syluest. *eod. verb. quæst.* 10. *dicto* 4. & alij.

Negant verò è contra Sanchez *lib.* 1. *disp.* 19. *n.* 5. Nauar. *cap.* 22. *num.* 25. Guttierrez *quæst. can. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 13. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 13. *n.* 4. Pedraza, Rodrig. Vega,& alij penes Sanchez. Ægid. *disp.* 21. *num.* 29.

Sed probabilius,media via, respondeo dicendum, quod licet secundis verbis fiat matrimonium; minimè verò primis fiant sponsalia. Ratio est, quia hæc verba: *Nullam aliam duco nisi te*, efficiunt sensum exceptiuum affirmatiuum; ita vt sit idem, ac dicere: *Nullam aliam duco, sed te.* Hæc verò verba: *Nullam aliam ducam, nisi te*, efficiunt tantum sensum conditionatum, & non exceptiuum. Ita vt sensus illorum sit: *Si aliquam ducturus sum, te ducam.* Quibus verbis solùm contrahitur obligatio ducendi illam, sub conditione,si aliquam ducturus sum. Sic Hurtado *disp.* 1. *diff.* 13. *n.* 56. & ante illum Basilius latè, & benè *lib.* 1. *de matrim. cap.* 10.

QVÆSTIO XXXVI.

An quando verbis de præsenti,quibus contrahitur matrimonium,adduntur alia de futuro,vt Accipio te in meam in crastinum, seu ex crastino, *contrahatur matrimonium?*

Affirmant Ægidius *disp.* 21. *n.* 37.& Martinus de Ledesma (non Bartholomæus, vt citat Hurtado) 2. *part.* 4. *q.* 47. *art.* 3. quos affert,& sequitur Hurtado *disp.* 1. *diff.* 13. *n.* 51. quia tunc ex nunc fit traditio corporum, nisi exequutio suspendatur in crastinum.

Sed probabiliùs respondeo: non contrahi matrimonium, sed sponsalia. Quia illa verba ratione additi solùm efficiunt consensum de futuro. Sic Sanchez *disp.* 18. *n.* 11. Basilius *lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 1. Victoria *de matrim. n.* 251. Petr. de Ledesma *de matrim. q.* 45. *art.* 3. *dub.* 1. Filliuc. *tract.* 10. *parte* 1. *cap.* 7. *n.* 241. Villalobos *tract.* 12. *diff.* 5. *n.* 5. & penes ipsum S. Thom. Sotus, & alij, quos sequitur Trullench *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 7. *num.* 7.

QVÆSTIO XXXVII.

An per hæc verba: Ex nunc habebo te in meam: vel Ex nunc prouidebo tibi sicut vxori: Ex nunc eris mea vxor, *verè matrimonium,quod sit Sacramentum, contrahatur?*

Negant aliqui,quos suppresso nomine refert Petr. Ledesma *q.* 45. *art.* 3. *dub.* 2. *fine*, docentes in dicto casu contrahi verum matrimonium, non tamen Sacramentum.

Sed certissimè respondeo, & verum matrimonium contrahi, cum per dicta verba consensus de præsenti exprimatur; & verum Sacramentum perfici, cum in lege Euangelica nullus Matrimonij sit contractus,qui non sit Sacramentum. Sic constat ex cap. *Si quis diuinis* 30. *q.* 5. *ex cap. ex parte,de sponsalib.* & docent omnes DD. apud Sanchez *loc. cit. n.* 14. Basilium *n.* 1. *cit.* Bonacinam *n.* 18. & alios, cum quibus sunt Palaus *disp.* 2. *punct.* 8. & Trullench *n.* 4.

QVÆSTIO XXXVIII.

An per prædicta verba de futuro, dempto addito de præsenti,vt Eris mea vxor, Habebo te in meam, *&c. etiam contrahatur matrimonium?*

Affirmant Angel. *matrim.* 2. *n.* 9. *&* 12. Syluest. *eod. verb. q.* 9. *&* 10. Rodrig. *in sum. cap.* 216. *n.* 6. Ludouic. Lopez 2. *part. vbi de matrim. cap.* 36.& alij plusquam 16. DD. apud Sanch. *disp.* 18. *num.* 16. quibus ego addo Basilium *lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 3.

Sed probabiliùs respondeo: non contrahere matrimonium, sed tantùm sponsalia, quia probabilius est,dicta verba non significare consensum de præsenti: nam quamvis statim obligationem induceant, non tamen obligant ad illam statim exequendam: ergo per dicta verba non contrahitur matrimonium. Sic Sanchez *loc. cit. n.* 18. Petr. Ledesma *de matrimon. dub.* 9. Palud. *in* 4. *dist.* 27. *q.* 2. *art.* 4. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 11. *n.* 6. & alij duodecim Doctores penes Sanchez, quibus addi possunt Ægid. Bonac. & Hurtado *loc. cit.* & Rebell. *de sponsal. q.* 3. *n.* 5. necnon Trullench *dub.* 7. *cit. n.* 4.

QVÆSTIO XXXIX.

An per hæc verba: Volo tecum contrahere, te ducere, te habere in vxorem: *fiat Matrimonium, aut saltem sponsalia?*

Affirmant fieri Matrimonium Cardin. *in cap. ex literis, de sponsal.* Basilius *loc. cit. n.* 8. *pag. mihi* 111. & alij penes ipsum.

Alij verò è contra asserunt, illis verbis solùm fieri sponsalia, non matrimonium. Ita Sanchez *disp.* 18. *n.* 25. & penes illum Gutierrez *lib.* 1. *Can. qq. cap.* 21. *n.* 26. & Couar. 4. *decret.* 2. *part. cap.* 4. §. 1. *num.* 4. & alij.

Alij tandem censent, nec fieri matrimonium, nec sponsalia. Ita Astens. *lib.* 8. *summa, tit. de matrim. q.* 7. *Sum. Confess. lib.* 4. *tract.* 2. *quæst.* 4. Rebell. *lib.* 4. *q.* 3. Ægid. *disp.* 21. *n.* 26. & alij.

Sed probabilius respondeo: prædicta verba esse æquiuoca, ac proinde & posse pro voluntate contrahentium fieri matrimonium, aut sponsalia, aut nihil. Si enim proferens prædicta verba velit significare consensum de præsenti,& alter id intelligat, & è contra

contra, fiet matrimonium: si verò velit alteri offerre fidem matrimonij, & alter id intelligat, & è contra, fient sponsalia. Et tandem si velit solùm significare simplex desiderium postea contrahendi, nihil fiet. Sic Hurtado *disp.* 1. *diff.* 13. Pec cujus dicendi modum facilè in concordiam venient alij adducti cum Hurtado, Trullench. *dub.* 7. *cit. num.* 5.

QVÆSTIO XL.

An Matrimonium inter puberes clam contractum (quod est irritum ex Trident.) habeat vim sponsalium, saltem si iuramento firmetur?

AFfirmant Henriquez *lib.* 11. *cap.* 5. *num.* 4. *vbi in marg. lit. N, ait*: Ita declarasse Congreg. Card. *num.* 81. *ad Archiepiscopum Valentinum.* Corduba *in summ. quæst.* 52. Bartholom. de Ledesma *de matrim. dub.* 18. *fol.* 5284. Ortiz *in sum. cap.* 16. *de matrimon. fine.* Vega *lib.* 6. *suæ sum. casu* 120. Vera Cruz *in append. dub.* 9. quos refert pro hac parte Sanch. *vbi infrà, num.* 2. Ægid. *disp.* 21. *num.* 47. Ochagau. *tract.* 1. *de matrim. quæst.* 10. *num.* 6. & Layman *tract.* 10. *capite* 1. *num.* 17. *&* 18.

Sed probabiliùs respondeo, nullo modo habere vim sponsalium, quia Trident. *sess.* 24. *de reform. matrim. cap.* 1. omnino reddit inhabiles ad sic contrahendum, decernitque talem contractum inter puberes esse irritum, & nullum: ergo nec vt sponsalia valet. Sic Sanchez *lib.* 1. *disp.* 10. *num.* 3. & penes ipsum Nauar, *lib.* 4. *consil. in* 1. *edit. tit. de sponsal. consil.* 1. *num.* 3. *& in* 2. *tit. de cland. desponsf. consil.* 3. *num.* 5. Gutierrez *de Iuram.* 1. *part. cap.* 51. *à num.* 58. Azeuedo *lib.* 5. *recop. tit.* 1. *lit. l. num.* 32. Albornoz *in arte contractuu, lect.* 4. *tit.* 8. Spino *spec. testam. glossa* 15. *num.* 75. Palao *in* 4. *dist.* 28. *quæst. vltim. in fine*, Petrus de Ledesma *de matrim. quæst.* 45. *art.* 5. *punct.* 2. *post* 4. *dub.* Rodrig. *tom.* 1. *sum. cap.* 220. *num.* 3. & etiam Vega *lib.* 6. *sum. casu* 104. *&* 522. (sed hic author, aut sibi contrarius est, aut malè à Sanchez pro hac sententia refertur.) His addi possunt Rebellus *lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 7. *pag. mihi* 263. qui tamen malè citatur à Barbosa *in Trid. sess.* 24. *cap.* 1. *num.* 55. Cum expresse nostram sententiam tueatur, solúmque affirmet, matrimonium clandestinum contractum inter puberem, & impuberem, inducere in sponsalia: quod quid diuersum est, vt statim dicemus. Sic etiam Bonac. *q.* 2. *punct.* 8. *n.* 48. 49. *&* 50. Hurtado *disp.* 5. *diff.* 2. Villalobos *tract.* 12. *diff.* 8. vbi pro hac sententia affert ex Farinacio declarationem Card. per hæc verba: *Matrimonium contractum coram testibus, sed sine Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia, post Concil. Trident. non solùm est nullum, sed neque vim habet sponsalium, adeo quod contrahentes ad denuo contrahendum compelli non possunt.* Sic refert Villalobos, addens: quod declaratio Cardin. quam pro se refert Henriquez, non sit certa, sicuti est hæc. Tenet etiam hanc partem, spectata praxi, & consuetudine, non juris rigore, Palaus *tom.* 1. *disp.* 1. *punct.* 4. *n.* 8. & tenet etiam Bauny *de Matrim. tract.* 12. *quæst.* 7.

QVÆSTIO XLI.

An saltem in dicto casu inducat obligationem sponsalium, si puberes matrimonium clandestinum contrahentes, animum habuerint obligandi se eo modo, quo possent?

AFfirmant, & à fortiori, omnes Doctores pro opposita sententia citati. Ex ex citatis pro nostra Petrus Ledesma *de matrim. quæst.* 45, *art.* 2. *punct.* 2. *concl.* 3. & Rodriguez *tom.* 1. *sum. capite* 220. *n.* 1.

Sed adhuc probabiliùs respondeo: minimè in tali casu obligare; aut habere vim sponsalium, quia contractus externus prædictus omnino est nullus, vt omnes fatentur: at intentio interna se obligandi, non habet ad hoc vim, nisi externo actu valido significetur: ergo. Sic Sanchez *loc. cit. n.* 6. Becanus *loc. cit. num.* 3. & alij.

QVÆSTIO XLII.

An Matrimonium, siue clam, siue publicè contractum inter impuberes, vel inter puberem, & impuberem, habeat vim sponsalium, quando malitia non supplet ætatem?

NEgarunt absolutè nonnulli apud Couarr. 4. *decret.* 2. *part. cap.* 3. *n.* 3. existimantes, talem contractum nec esse matrimonium, nec sponsalia. Negant secundò alij Neoterici apud Sanchez *disp.* 21. *num.* 5. Et fauet Petrus Ledesma, quatenus ait, in foro conscientiæ, nisi dicti habuerint expressam se obligandi intentionem meliori modo quo poterant, nec esse matrimonium, nec sponsalia. Addit adhuc Becanus *loc. cit. num.* 6. *&* 7. Quod etiamsi contrahentes habeant intentionem contrahendi sponsalia, sit probabile, minimè contrahere illa in foro conscientiæ, per verba de præsenti.

Sed probabiliùs respondeo: dictum matrimonium habere vim sponsalium, juris interpretatione; quia sic habetur *in cap. fin. de sponsal. & cap. vnico*, §. *Idem quoque, eod. tit. in* 6. vbi expresse definitur, quod matrimonium per verba de præsenti per puberem, & impuberem contractum clandestinè, resoluitur in sponsalia de futuro. Ergo eodem modo se habebit matrimonium inter impuberes. Sic Nauarr. *in sum. cap.* 22. *num.* 57. *& lib.* 4. *consil. de spons. impub. consil.* 1. *alias* 1. vbi optimè explicat habere nostram responsionem locum, etiam in foro conscientiæ. Victoria, Sotus, Ledesma, Henriquez, quos, & alios viginti & tres Doctores citat, & sequitur Sanchez *loc. cit.* Quibus addi possunt Becanus, Ochagau. Hurtado, Rebellus, & Bonac. *loc. cit.* Basil. *lib.* 12. *cap.* 5. *num.* 4. & Palaus *disp.* 1. *punct.* 4. *num.* 3.

QVÆSTIO XLIII.

An sola subarratio annuli sit sufficiens signum sponsalium, etiamsi nulla interueniant verba?

AFfirmant absolutè Lublinos *verb. sponsalia, n.* 5. His verbis: Sponsalia non vno, sed variis modis contrahuntur, vputà re, verbis, litteris, & consensu. *Re* contrahuntur per nudam subarrationem, vel annuli missionem, &c. Sic ille ex Daniele venatorio.

Sed clariùs sic respondeo: Si consuetudo loci sit, vt annuli traditio significet sponsalia, vel matrimonium, verè præsumuntur talia, juxta loci consuetudinem. Si autem verba vnius præcesserint, tunc immissio annuli, & receptio, operatur verbum expressum, & consensum alterius. Vnde si verbum matrimonij præcessit (vt, *Ego te accipio in meam*,) operatur matrimonium: si verò sponsalium, sponsalia. Quia tacens consentit ipso facto, dum annulum recipit. Sic Becan. *quæst.* 11. Sanchez *disput.* 22 & alij.

QVÆSTIO XLIV.

An teneatur quis sponsalia adimplere sub culpa lethali?

NEgant Abbas *in cap.requisiuit,de sponsal. in 6.*& quidam alij apud Sanch. *disp.* 27.*num.*1.quorum sententiam dicit probabilem Machado *loc.cit. doc.*4. *num.*1.*pag.*181. Fauétque Henriquez *de excommun. cap.*17. asserens, promissionem matrimonij gratuitam,& non mutuam,non obligare sub mort. Molina *tom.*2. *disp.*266. & Hurtado *disp.*1. *diff.*6. dicentes, promissionem matrimonij aliquando obligata posse sub veniali, aliquando verò sub mortali, juxta intentionem promittentis.

Sed longè probabiliùs respondeo: teneri sub culpa lethali ad implenda sponsalia; hoc est, ad præstandum de præsenti conjugalem consensum promissum per sponsalia (nisi aliàs justa excuset causa) quia omnes contractus obligant ex justitia: sed sponsaliorum munia,& reciproca obligatio, verè est contractus, & aliàs in materia graui: ergo. Sic Diu. Thom. *in* 4.*dist.*27. *quæst.*2. *art.*1. *ad* 2. Palud. *ibid. quæst.*1.*art.*2 Sotus *art.*5. Sanchez *lib.*1.*disp.*27.*n.*2. Cum aliis tribus, & triginta Doctoribus; quibus addi possunt Becanus *quæst.*14. Bonac. *quæst.*1. *punct.*2. *n.*2.Basilius *lib.*12.*cap.*2.*n.*12.*&* *cap.*6 *n.*1.Reginald. *lib.*31.*num.*250. Nauar. *cap.*16.*n.*6. Vasquez *disp.*3. *cap.*2. *&* *disp.*5.*n.*13. Ægid.*disp.*22.*dub.*1.Ochagau. *quæst.*13.*num.*3. Fillliuc. *tract.*10. *num.*160. Lublinus *verb. Sponsalia*, *num.*6. Machado *loc. cit.* dicens, id esse commune.

QVÆSTIO XLV.

An qui nullo termino præfixo sponsalia contraxit, teneatur à momento contractus ea adimplere?

AFfirmant teneri, nisi *in casu*,quo alter adimpletionem differre ex causa petat, Barbol.de Ledesma *de matrim.dub.*13. Basilius *lib.*12.*cap.*6.*num.*1. Et alij penes Sanchez *vbi infra*,*num.*1. quibus fauet Diana mox *citandus*.

Sed probabiliùs responndeo: non teneri, sed posse expectare quoad vsque ille, cui promissio facta est, eam vt adimpleat, petat. Quia id est generale in omni debito contracto,nullo præfixo solutionis tempore, vt constat *ex l. Debitores præsentes, C. de pig.* Sic Hurtado *disp.*1.*diff.*17.per hæc verba: Supponimus sponsalia absque termino præfixo facta, implenda esse,quando alteruter ex sponsis petat (si tunc commodè fieri possit) quod generale est omnibus contractibus. Et idem est quando facta sunt præfixo aliquo termino, eo impleto. Quod si neuter petat, differri potest impletio, nisi aliquis eorum ex timore aliquo, adhuc reuerentiali, aut ex obliuione non petat, quia si ob timorem, vel obliuionem non petit, ei sunt implenda: quia tunc non differt liberaliter solutionem sibi debiti. Sic Hurtado. Et ante illum Sanchez *lib.*1. *disp.*28. *num.*2. & penes ipsum Nauarr. Metina, Armilla, Syluest. & alij. Ægid. *disp.*22.*dub.*1.*n.*2.Ochag.*quæst.*13.*num.*2. Villalobos *tract.*12. *diff.*9. *num.*2. Machado *loc. cit. doc.*4. *n.*2. Et dicit probabile Diana 3.*part.tract.*4.*resol.*245.

QVÆSTIO XLVI.

An per censuras compellendus sit adimplere sponsalia contracta, qui citra legitimam causam ea adimplere recusat?

NEgant Angel. *verb.Sponsalia*, *num.*42. Armilla *n.* 7. & penes ipsum Panormit. Angles *in suis florib.*2.*p. de essentia matrim. art.*4. *diff* 4. Rodrig. *tom.*1. *cap.* 244. *n.*1. & Germonius penes Sanchez *disp.* 29. *n.* 2. Citat etiam Machado pro hac parte (quam,ni fallor,sequitur) Basilium (sed minùs benè) Sotum, & Vegam, qui omnes asserunt, nullo modo esse cogendum fidem seruare, sed solùm monendum, & si monitis non acquieuerit, relinquendum.

Affirmant verò alij, cogendum esse, casu verò solùm, quo sponsalia juramento confirmauit. Ita Præpositus, Tabiena, Menchaca, & alij penes Sanchez *num.* 3.

Sed probabiliùs absolutè respondeo: posse, & debere compelli per censuras, aut per carcerem, vt adimpleat sponsalia contracta: nisi aliàs judex prudenter coniiciat, ex inuitis nuptiis grauia mala, & scandala oriunda. Sic Sanchez *lib.*1. *disp.*29.*n.*4. Nauar. *lib.*4. *consil.* 2. *de sponsal. impub.* Henriquez *lib.*11. *cap.*13. *n.*4. Ledesma *de matrim. q.*43. *art.* 1. *dub.* 3. Villalob.*tract.*12.*diff.*19.*num.*3. quibus adhæret Basil. *lib.*12. *cap.*6. *n.*2. vbi sic ait: Si is qui sponsalia contraxit,adimplere nolit, monendus prius per judicem est,& si adhuc tenuat (non *negat*, vt legit Diana) per censuram compellendus est, *capit. ex literis, de sponsalib.* Et post pauca: Illud tamen addendum est juxta Seraphinum *decis.* 1113. Iudicem compellere debere per censuras compulsione moderata, non præcisa, si pertinax sit pars in resistendo, *cap. requisiuit, de sponsal.* Imò & quando prudenter judicatur frustra ferri excommunicationem, ab illa abstinendum docet idem Seraphin.*dec* 1258. Sic Basilius. Et ex illo Villalobos,& Diana 3. *part.tract.*4.*resol.*206. Layman *tract.*10. *cap.*1.*num* 4. Ægid.*disp.*22.*d.n.*8. Hurtado *disp.*2. *diff.*17. Ludouicus de S. Ioan. *q.*1. *art.*8. *diff.*7. *pag.*855. & alij, quos sequitur Palaus *disp.*1. *punct.*8. *num.*2.

QVÆSTIO XLVII.

An teneatur stare promissioni Matrimonij, qui dubius est, an illud promiserit?

AFfirmant Rebell. 2. *part. lib.*4. *quæst.*3. *num.*9. Gutierrez *de matrim.cap.*3.*n.*16.& alij.

Sed probabiliùs respondeo: non teneri, quia in dubio melior est conditio possidentis. Sic Henriquez *lib.*11.*cap.*11. Sanchez *lib.*1.*disp.*9. *&* 18.Bonac.*q.*1. *punct.*2. *num.*12. Villalob.*tract.*12. *diff.*2.*n.*2. Secus tamen dicendum est de illo, qui dubius est, an promiserit animo se obligandi, vt tenent dicti Doctores, & Basilius *lib.*12.*cap.*13 nam ex dictis constat, teneri, quamuis certus esset, defuisse animum.

QVÆSTIO XLVIII.

An valida sint sponsalia ex metu graui contracta, saltem si iuramentum accedat?

AFfirmant Henriquez *lib.*11. *cap.*9.*num.*6. Petrus de Ledesma *quæst.*47.*dub.*3.*circa* 3. *argumentum.* Ægid. *disp.*18. *num.* 7. Hurtado *disput.* 1. *diff.*15. & alij.

Sed probabiliùs respondeo, talia sponsalia non esse valida,etiam si jurata sint. Quia hoc ob bonum con-

jugij,

jugij, vt ex perfecta libertate nuptiæ fiant, expressè deciditur *in cap. ex literis, de sponsl. impub.* Sic Alex. de Neuo *ibi, num. 5.* Sotus *dist. 41. quæst. vnica, art. 2.* Rodriguez *tom. 1. cap. 231. num. 4. & cap. 244. num. 4.* & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 4. de matrim. disp. 19. num. 19.* Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 2. cap. 11.* Lublinus *verb. sponsalia, num. 11.* ex Azorio *tom. 1. lib. 1. cap. 11. quæst. 9.* Diana *3. part. tract. 4. resol. 278.* & alij, quos sequitur Palaus *tom. 2. tract. 2. de peccatis, disp. 2. punct. 9. num. 3. & tom. 5. tract. 28. disp. 1. punct. 2. num. 6.*

QVÆSTIO XLIX.

An quando parentes contrahunt sponsalia pro filiis præsentibus, & tacentibus, nec ostendentibus aliquod consensus signum, sit eorum taciturnitas sufficiens signum consensus?

NEgant esse sufficiens signum, nisi cum taciturnitate simul filij porrigant dexteram, aut ostendant aliquod aliud signum, Supplem *dist. 27. quæst. 1. art. 3. concl. 4.* Angel. *verb. Matrim. 2. num. 5.* & alij recent. apud Henriquez *lib. 11. cap. 2. num. 6. in gloss. litt. O.*

Sed longè probabiliùs respondeo: sufficere solam taciturnitatem ad valorem filiorum sponsalium, quia hæc sola in illis est sufficiens signum consensus interni. Sic habetur *in cap. Vnico, de sponsal. impub. §. Filij, in 6.* & docent Henriq. *loc. cit.* Sanchez *lib. 1. disp. 23. num. 2.* Nauar. *cap. 22. num. 58.* dicens esse omnium. Basilius *lib. 2. cap. 14. num. 2.* Becanus *quæst. 12.* Ochagau. *tract. 1. quæst. 12.* Layman. *tract. 10. part. 1. cap. 1. num. 13.* Ægid. *disp. 21. num. 26.* Bonac. *quæst. 1. punct. 1. num. 11.* Gutierrez *cap. 13. de matrim.* & alij communiter, præcipuè statim *citandi*, qui id etiam habere locum loquendo de tutoribus, aliisque personis, quæ curam pupillorum, aut minorum gerunt, contra Gutierrez optimè affirmant.

QVÆSTIO L.

An idem dicendum de aliis extraneis contrahentibus pro aliis præsentibus, & tacentibus, an videlicet sufficiat etiam horum taciturnitas?

AFfirmant etiam Ioannes Imola, Geminianus, & alij, quos affert, & sequitur Basilius *lib. 2. de matrim. cap. 14. à num. 4.* & ante ipsum Henriquez *lib. 11. cap. 2. num. 6. juncto commento, lit. P.* Batthol. & Petrus de Ledesma, Rodrig. Viuald. Vega, & alij, quos citat Sanchez vbi *infra, num. 6.* Citat etiam Diana mox citandus pro hac parte Hurtadum *disp. 1. diff. 13.* Sed malè. Quia expressè solùm id concedit Parentibus, aut illis, qui loco parentum curam gerunt.

Sed probabiliùs respondeo: negatiuè, quia solùm est concessum parentibus, tanquam quoddam speciale priuilegium, *in cap. vnico, cit.* habito vt pro filiis præsentibus, & tacentibus validè contrahant: ergo hoc denegandum est aliis personis. Et ita si alij à Parentibus respondeat pro præsentibus tacentibus, necessarium erit aliud signum externum exprimens internum eorum consensum. Sic Sanchez *lib. 1. disp. 23. num. 7.* & penes ipsum plusquam viginti Doctores, quibus addi possunt Rebell. *lib. 2. de matrim. quæst. 10. sect. 1. num. 9.* Ochagau. *quæst. 12.* Diana *3. part. tract. 4. resol. 270.* & penes illum Molinus, & Barbosa. Becanus *quæst. 11. n. 5.* Gutierrez *de matrimon. cap. 13. n. 2.* Ægidius, & Bonac. *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO LI.

An quando Parentes pro Filiis absentibus contrahunt sponsalia, sufficiat ad valorem, si postquam id per aliquem tertium agnouerint, taceant, & non reclament?

AFfirmant Sotus *in 4. dist. 27. quæst. 2. art. 1. ad 1.* Henriquez *lib. 11. cap. 13. num. 1.* Victoria *n. 267.* Barth. de Ledesma *de matrim. dub. 11. concl. 3.* Petr. de Ledesma *q. 43. art. 2. dub. vlt. concl. 1.* Rodrig. *cap. 143. num. 4.* Ochagau. *quæst. 12. n. 7.* Hurtad. *disp. 5. diff. 13.* Citat etiam Bonac. pro hac parte Ægidium, Sotum, Ledesmam, Nauar. quos nec approbat, nec reprobat. Affirmat item Palaus *disp. 11. punct. 4. num. 14.*

Sed probabiliùs respondeo: non sufficere, sed necessariò debere, vt valida sint, ratificari à filiis, siue tacitè, siue expressè aliquo signo sufficienti. Sic colligitur *ex cap. vnico cit.* & docent Sanchez *lib. 1. disp. 23. num. 17.* Corduba *in sum. quæst. 193.* Vega *lib. 6. casu 31.* penes Sanchez Basilius *lib. 2. cap. 14. num. 14.* Becanus *quæst. 12. num. 7.* Ægidius *disp. 21. num. 39.* Diana *3. part. tract. 4. resol. 171.*

QVÆSTIO LII.

An in sponsalibus validè, & licitè apponi possit pœna persoluenda ab eo, qui absque iusta causa à contractu sponsalitio resilit?

NEgat Sanchez *lib. 1. disput. 30. à num. 2.* dicens, esse sententiam omnium: Gutierrez *de matrim. cap. 27.* Couar. *4. decret. 2. part. cap. 3. §. 7.* & alij penes ipsum, quibus addi possunt Becanus *quæst. 16.* Hurtado *disp. 5. diff. 18.* Ochagauia *quæst. 16.* Filliuc. *num. 263.* & alij, docentes pœnam dictam adjectam contractui sponsalium, esse omnino illicitam, & irritam. Ideoque, qui illam violat, nec in foro interno teneri eam soluere: Quia ita, inquiunt, habetur *in cap. Gemma, de sponsal. & in leg. Titia, ff. de verb. oblig.*

Sed probabiliùs respondeo: validè, & licitè posse in sponsalibus apponi pœnam soluendam ab injustè resiliente, ita vt in vtroque foro soluere illam teneatur, qui absque justa causa à contractu sponsalitio discedit. Sic Basil. *lib. 12. cap. 19. à n. 8.* Qui optimè probat nostram responsionem, nec esse contra jus Canonicum, nec contra Ciuile, quia prædicta jura tantam contendunt, adjectionem pœnæ appositam illi, qui ex justa causa à contractu discedit, iniquam, illicitam, irritamque esse, etiamsi juramento firmata fuerit. Sic etiam Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 13. num. 5.* Ægid. *disp. 22. dub. 5. concl. 2. num. 29.* Vasquez *opusc. de testam. cap. 3. dub. 2. num. 28.* Quatenus affirmant, nullum esse peccatum in adjectione pœnæ contra injustè resilientem, Imò Molina *tom. 1. tractatu 2. disp. 151. num. 22.* Lessius *lib. 2. cap. 17. n. 56.* asserunt juramentum de hac pœna soluenda valere; & ideò resilientem à contractu absque justa causa teneri soluere pœnam ex pacto resilienti impositam; si juramento confirmetur. Sed hi Authores, non loquuntur consequenter, quia si adjectio pœnæ in sponsalibus est illicita, & peccatum, vt fatentur ipsi, non rectè dicunt, confirmari, & validam reddi per juramentum: cùm juramentum non possit esse vinculum iniquitatis, & obligari per juramentum ad solutionem prohibitam, iniquum est. Debebat ergo consequenter dicere cum Sanchez, & aliis (& satis probabiliter) resilientem, etiam injustè, non teneri soluere pœnam ex pacto resilienti impositam, etiamsi juramento sit firmata. Tenent etiam nobiscum Diana *3. part. tr. 4. resol. 211.*

resol.211. & Layman *tract.* 10. *part.* 1. *cap*... *n.* 8. necnon Palaus *tom.* 5. *disp ut.* 1. *punct.* 9. *num.* 3. Gotfred. *in l. Titia, ff. de verb. obligat. verb. Quia inhonestam.* Bauny *tract. de Matrim.* 12. *q.* 10. *dub.* 6. dicens esse communem sententiam.

QVÆSTIO LIII.

An valeat pactum in contractu sponsalitio adiectum, vt vir teneatur habitare in aliquo loco pro determinato tempore?

NEgant Dinus *in l. Titio centum, ff. de condit. & demonst.* & Bartol.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: valere, quia nihil ad illius valorem obstat. Sic Innocent. Hostiens. & alij, quos citat, & sequitur Basilius *lib.* 12. *cap.* 20. *num.* 1. & à fortiori Sanchez, & alij mox citandi.

QVÆSTIO LIV.

An etiam valeat pactum appositum de perpetuò manendo in aliqua Ciuitate, vel Oppido?

NEgant penes Sanchez *lib.* 1. *disp.* 40. *num.* 1. Alexand. de Neuo, Couarr. Salzedo, Ant. Gomez, Azevedo, Ludou. Lopez, & alij.

Sed probabiliùs respondeo: valere etiam, quia pactum huiusmodi nulla lege prohibetur; imò potius esse licitum, constat *l. cum scimus, C. de Agricolis, & Censitis, ex l.* 89. *tit.* 1. *part.* 5. *ibi*: [Otto si prometiò por si, y por sus hijos de morar en tal heredamiento para siempre jamas.] Valebit ergo obligatio ad habitandum perpetuò in aliquo loco. Sic Nauarrus *cap.* 14. *num.* 20. Rodriguez *cap.* 15. *num.* 2. Pedraza, Capua, & alij vsque ad viginta, & septem Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. num.* 2. Inter quos vnus est Ludouicus Lopez citatus ab eodem pro opposita parte. Basilius *lib.* 12. *capite* 20. *num.* 1. & alij.

QVÆSTIO LV.

An deinde valeat etiam pactum, quod in sponsalibus apponi solet, vt vir teneatur habitare perpetuò in domicilio vxoris, nec possit aliò domicilium transferre?

NEgant, & à fortiori, Doctores nuper pro prima sententia adducti, eo quòd puteut repugnare libertati Mattimonij.

Sed probabiliùs respondeo: adhuc valere. Primò, quia vnusquisque potest in traditione suæ rei quodlibet interponere pactum, *l.* 1. *C. de pactis.* Ergo & mulier in traditione sui per matrimonium. Secundò, quia hoc pactum non est contra bonos mores, nec repugnat libertati conjugij, vt latè, & doctè probat Basilius *loc. cit. num.* 8. ergo erit validum. Sic ipse, & alij Doctores pro nostra sententia nuper adducti; qui tamen bene notat, intelligendam esse, nisi aliàs noua non emergat justa causa oppidi, aut domicilij mutandi, vt grauis infirmitas, capitales inimicitiæ, & hujusmodi; quia tunc, etiamsi pactum esset juramento firmatum, licebit viro resilire, & à tali loco recedere, & mulier tenebitur eum sequi.

QVÆSTIO LVI.

An si vir, non obstante pacto, absque noua superuenienti causa oppidum, aut domicilium mutet, teneatur vxor illum sequi?

AFfirmant Authores nuper pro prima sententia relati. Quia lex diuina, inquiunt, astringens vxorem ad sequendum virum, fortior est quocumque pacto.

Sed probabiliùs respondeo: non teneri, quia lex diuina in dicto casu non ligat. Sic Nauar. Angel. Syluest. Armilla, Pedraza, Rodriguez, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *disput.* 40. *num.* 6. Ochag. *quæ.* 17. *num.* 3.

DISPVTATIO II.

De causis, quibus Sponsalia dissoluuntur.

QVÆSTIO PRIMA.

An sponsalia dissoluantur per solum ingressum Religionis, professione non secuta?

NEGANT Durand. *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 3. *art.* 3. Palud. *quæst.* 1. *art.* 3. *casu* 5. Couarr. 1. *part. de matrim. cap.* 5. *num.* 11. & 15. Armilla, Veracruz, Viguerius, quos, & alios vsque ad tredecim Doctores citat Sanch. *lib.* 1. *disp.* 42. *num.* 1. quibus addo Ochagau. *tract.* 1. *de matrim. quæst.* 18. *num.* 3.

Sed probabiliùs respondeo: dissolui per solum ingressum Religionis, ante professionem. Et ita qui in sæculo manet, omnino est solutus à fide priorum sponsalium, & ideò potest aliud matrimonium contrahere. Ratio est, quia eo ipso, quod quis Religionem ingreditur, satis declarat, se sponsalibus renunciare. Sic Nauar. *cap.* 22. *n.* 26. per hæc verba: Secundò per alterius in Religionem ingressum, *dict. cap. ex publ. & c. veniens, qui Cler. vel vouentes*, & cum alio potest alter sponsalia contrahere, etiam antequam professionem faciat. Sic meus Nauar. (Malè ergo citatur à Basilio, & Diana mox citandis pro prima sententia) Syluest. *verb. sponſ. quæst.* 10. *casu* 2. Petrus Ledesma *quæst.* 43. *art.* 3. *dub.* 2. Barthol de Ledesma *dub.* 13. *casu* 1. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 14. *num.* 3. Viuald. & Corduba, quos, & alios vsque ad octodecim Authores refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num.* 2. quibus addi possunt Basilius *lib.* 12. *cap.* 10. *num.* 4. Tolet. *in sum. lib.* 7. *cap.* 21. Becanus *quæst.* 21. *num.* 3. Valentia *quæst.* 2. *de matrim. punct.* 3. Bonac. *quæst.* 1. *punct.* 5. *num.* 2. Moure 3. *part. cap.* 17. §. 1. *num.* 20. Hurtado *disp.* 2. *diff.* 6. Ioan. de Cruce *de matrim. q.* 2. *concl.* 1. Filliuc. *tract.* 10. *n.* 281. Machado *lib.* 3. *part.* 8. *tract.* 7. *docum.* 8. *num.* 2. Et esse probabilem vtramque sententiam affirmat Diana 3. *part. tract.* 4. *resolut.* 207. & tenet nouissimè Luysius *in sum. part.* 2. *cap.* 90. *dub.* 4. & 5. necnon Bauny *de matrim. tract.* 12. *quæst.* 14. *dicto* 2.

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

An in præcedenti casu dissoluantur sponsalia ex parte vtriusque, hoc est, non tantùm ex parte manentis in sæculo, sed etiam ex parte Nouitij?

AFfirmant dissolui ex parte vtriusque, quando sponsus bona fide religionem ingreditur, secus enim si dolosè, & animo statim exeundi, Sanchez, Nauar. Syluest. Tolet. Bonac. Becanus, & alij ferè omnes Doctores à Sanchez *supr. citati*, & Machado *loc. cit.*

Sed probabiliùs respondeo: non dissolui ante professionem ex parte vtriusque; sed tantum ex parte illius, qui in sæculo remanet. Quia quamuis ingrediens Religionem cedat juri suo, non tamen manens in sæculo. Quapropter solùm manens in sæculo, manet omnino liber ad contrahendum aliud matrimonium, & sponsalia. Et ideò si ille, qui ingressus est Religionem, ante professionem redeat ad sæculum, tenetur stare prioribus sponsalibus, nisi sponsa alteri nupserit, aut caussam ea soluendi dederit. Sic Henriquez *lib. 11. cap. 14. num. 3.* Petrus Lesma *quæst. 43. art. 3. dub. 2.* Rodrig. *1. tom. in 2. edit. cap. 245.* Ægid. *disp. 23. dub. 5.* Basil. Filliuc. Hurtad. Ioan. de Cruce *loc. cit.* Bassæus *verb. spons. 3. n. 10.* Villalob. *tract. 12. diff. 12 num. 5.* Rebell *lib. 4. de matrim. quæst. 8. sect. 6.* & in hanc inclinat Moure *loc. cit.* & alij. Quamuis secus esset dicendum casu quo vterque Religionem ingrederetur, in quo bene vterque haberet rationem resiliendi ab sponsalibus: sicut si vterque in lepram incideret, vt docet Basil. *loc. cit. n. 7. pag. mihi* 1001. Docent etiam nostram sententiam Layman *lib. 5. tract. 18. cap. 1. num. 2.* Palaus *tom. 5. disp. . punct. 18. num. 3.* Baony *loc. cit. dicta 1.* & Trullench. *de Sacram. lib. 7. cap. 2. dub. 1. num. 2. & 3.*

QVÆSTIO III.

An sponsalia cum iuramento contracta dissoluantur etiam per ingressum Religionis, an verò qui iurauit, teneatur prius matrimonium contrahere?

NEgant dissolui, & ideò affirmant teneri illum, qui jurauit, priùs matrimonium inire, Nauarrus, Scot. Ricard. Ledesma, Majolus. Angles, & Vega, quos citat Sanchez *disp. 43. n. 3.* quibus addi possunt Molina *tom. 1. disp. 149.* Rebellus *loc. cit. conclus. 2.*

Sed probabiliùs respondeo: non teneri illum, qui cum juramento contraxit prius quàm Religionem ingrediatur, matrimonium contrahere, nisi aliàs aliquod damnum adueniret sponsæ, quod nisi contracto matrimonio non posset sufficienter reparari. Quia in tali casu ex præcepto teneretur sponsam admonere, aut quod remittat sponsalia, vèl si non vult remittere, quod contrahat matrimonium. Sic Sanchez *loc. cit. num. 3.* cum vno & triginta Doctoribus; quorum præcipui sunt Cajet. Sotus, Corduba, Henriq. Petrus Ledesma, Rodriguez, Lopez, quibus addi possunt Basilius *lib. 12. cap. 10. n. 13.* Filliuc. *n. 281.* Bonac. *q. 2. punct. 5. n. 4.* Becanus *q. 21. fine*, Ochau. *tract. 1. q. 18. n. 6.* Ægid. *disp. 23. dub. 2.* Hurtad. *disp. 2. diff. 5.* Ioan. de Cruce *loc. cit.* Lublinus *verb. Sponsalia, num. 18.* Diana *3. p. tract. 4. resol. 107.* Luysius *in sum. part. 2. cap. 90. dub. 6.* Palaus *loc. cit. n. 5.* Bauny *tract. 12. q. 13.* & Trullench. *loc. cit. num. 6.*

QVÆSTIO IV.

An qui post sponsalia iurata emisit castitatis, aut Religionis votum, possit licitè matrimonium contrahere animo ingrediendi religionem ante consummationem?

AFfirmant Cajet *in summ. verb. Matrim. cap. 1.* Angles *2. p. quæst. 12. de impedim. matr. art. 3. dub. 1.* Petrus Ledesma *quæst. 53. de matrim. art. 1. dub. 1.* Angel. Scot. & alij, quos affert Sanchez. *lib. 1. disp. 43. num. 6.* Quibus adde Texedam *in Theolog. Morali, tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 237.* Quia nulla (inquiunt) iniuria ex matrimonio sic contracto infertur alteri conjugi, nec Sacramento: ergo.

Sed probabiliùs respondeo: posse licitè, sed peccare mortaliter, quia sic contrahens exponit se manifesto periculo mutandi animum, & violandi votum. Verum est, quod in aliquo euentu licitum esset habenti votum Castitatis, aut Religionis inire matrimonium animo firmo ingrediendi religionem ante consummationem matrimonij; veluti si ex illo non contrahendo esset metus notabilis amittendi famam, honorem, vel vitam, aut si aliter non posset religionem ingredi, eo quòd inclusus detineretur in cubiculo, aut carcere, &c. Sic Nauar. *in sum. cap. 16. n. 30.* Henriquez *lib. 12. cap. 2. num. 8.* Soto *dist. 38. q. 2. art. 1.* Petr. Soto *lect. 14. de matrim. fine*, & alij vsque ad viginti Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. n. 7.* quibus addi possunt Basilius *lib. 12. cap. 12. num. 2.* Ochagau. *quæst. 15. num. 8.* Filliuc. *num. 282.* Reginald. *num. 258. & 259.* Bonac. *quæst. 1. punct. 5. num. 12.* Diana *3. part. tract. 4. resol. 281. & part. 9. tract. 7. res. 75.* & Palao *tom. 5. disp. 1. punct. 16. n. 8.*

QVÆSTIO V.

An qui prius votum Religionis, aut Castitatis emisit, & postea, fide data de matrimonio contrahendo, virginem deflorauit, teneatur ad matrimonium, vel potiùs ad votum?

AFfirmant in primis, teneri illum ad implendum potius votum Religionis, aut castitatis, quàm ad ineundum, Nauar. *lib. 5. consil. in 1. edit. tit. de sponsal. cons. 21. in 2. tit. Qui clerici, vel vouentes, cons. 1.* Rodriguez *tom. 1. sum. cap. 28. n. 11.* Viuald. *3. part. cap. 14. n. 64.* Ochag. *tract. 21. q. 18. n. 12.* & Hurtado *disp. 11. diff. 21.* Quia posterior promissio iniquè facta est, vtpotè contra jus Deo quæsitum: ergo non potest priorem promissionem infirmare.

Sed probabiliùs respondeo teneri potiùs ad matrimonium cum dicta fœmina contrahendum, & consummandum, si ipsa votum à viro emissum ignorauit. Quia fortior est obligatio iustitiæ, quàm obligatio voti. Sic Sanch. *lib. 1. disp. 45. num. 3.* & penes ipsum graues, & docti Magistri Salmanticenses, & Societatis Iesu. Vasq. *opusc. de restit. cap. 3. dub. 6. n. 10.* Azor *3. part. cap. 5. diff. vlt.* Reginald. *lib. 25. n. 95. & lib. 31. n. 158.* Rebell. *lib. 4. quæst. 8. sect. 7.* Lessius *lib. 2. cap. 10. dub. 4.* Ægid. *disp. 23. num. 34.* Bonac. *q. 1. punct. 5. n. 7.* Filliuc. *num. 284.* Lublinus *verb. spons. n. 19.* Diana *3. part. tract. .. resol. 203.* Machado *loc. cit. docum. 8. n. 5.* & doctiss. Basilius *lib. 5. cap. 12. num. 10.* qui tamen *num. 9.* affirmauerat, probabile esse teneri prædictum in proposito casu matrimonium contrahere, sed ante consummationem debere ad religionem transire; quia sic potest, inquit, commodè vtrique obligationi satisfacere. Iustitiæ, contrahendo: voto autem, transeundo ad religionem. Sic etiam Bauny *quæst. 19. cit. assert. 3.* Trullench. *num. 8.* & Palaus *punct. 18.*

*punct.*18. *citat. num.*9. Layman, Chapeauilla,& alij apud ipsum.

QVÆSTIO VI.

An sponsalia dissoluantur voto simplici castitatis superuenienti?

NEgant Nauarr.*cap.*22. *num.*27.*alias* 25. Palud. Corduba, Viuald. Ludou. Lopez,& alij vsque ad viginti Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.*1.*disp.*46. *n.*9. quibus addi possunt Toletus *lib.*7. *cap.*21. Ægidius *disp.*23. *num.* 25. Hurtado *disp.*2. *diff.*3. Reginald.*lib.*31.*num.*259. Rebell.*de sponsal. quæst.*8.*sect.*2.*num.*47. Filliuc.*tract.*10.*num.*266. Valentia *quæst.*2. *punct.*5. Becanus *quæst.* 12. *n.* 3. Villalob.*tract.*12. *diff.*22. *num.*9. Layman *tract.*10. 1.*p. cap.*2.*num.*6. Machado *lib.*3. *part.*1.*tract.*7. *docum.*9. *n.*6. & penes ipsum Bassæus Palaus etiam *punct.*20. *n.*9. Trulleuch *dub.*2.*num.*4. Quia Deus non acceptat promissionem in præjudicium tertij.

Sed probabiliùs respondeo: verè dissolui, quia (vt inquit Basilius) vel illud votum castitatis emissum post sponsalia est validum, vel non. Hoc secundum dici non potest, ex eo quod constat ex textu (videlicet *ex cap. veniens, Qui Clerici vel vouentes*) & ex eo quod fatetur idem Thom. Sanchez, vouentem obligatum manere ad non petendum, & peccare contrahendo matrimonium. Si ergo validum est votum, non possunt sponsalia consistere, quia incompossibilis est obligatio absoluta voti cum obligatione sponsalium. Sic Basilius *lib.*12.*cap.*12.*num.*4. quem sequitur Diana (& refert ejus, licèt non ita fideliter, verba) 3. *p. tract.*4.*resol.*208. Petr. Ledesma *de matrim. quæst.*43. *art.*3.*dub.*3. Rodriguez *tom.*2. c.245. Quos, & alios vsque septem Doctores refert pro hac parte Sanchez *loc. cit. num.*7. quibus addi possunt Azorius *comm.* 2. *lib.*11. *cap.*21. *quæst.*20. Suarez *lib.*1. *de voto, cap.*4. *num.*23. Vasquez *opusc. de restit. cap.* 3. §.1. *dub.*6. *num.*17. Bonac. *quæst.*1. *punct.*3.*num.*13. Ochagau. *tract.*2. *quæst.*19. *num.*3. Ioan. de Cruce *loc. cit.* Lublinus *verb. sponf. num.*2.& 10. Mourc *loc. cit. verb. Quarta causa.* Luysius *loc. cit. dub.*1.& Bauny *de Matrim. tract.*12. *quæst.*23. *dicto* 3.

QVÆSTIO VII.

An saltem peccet, qui post sponsalia votum castitatis emittit?

AFfirmant ex Doctoribus primæ sententiæ nuper relatæ Syluester *verb. sponsalia, num.*7. Ludou. Lopez *de matr. c.*38. necnon Corduba *in sum. q.*136. & Vega *lib.*9.*casu* 42. qui dicunt esse mortale. Affirmat etiam Sanchez *loc. cit. n.*10.

Sed probabiliùs respondeo: non peccare. Sic Basilius *lib.*12. *cap.* 22. *n.*4. qui id benè probat *ex cap. Veniens, Qui clerici, vel vouentes.* Ochag. *tract.*1.*q.*19. *n.*5. & alij *infra citandi.*

QVÆSTIO VIII.

An sponsalia dissoluantur per votum subsequens suscipiendi Ordines Sacros?

NEgant Sanchez *lib.*10. *disp.*47. *num.*3. & penes ipsum Palud. Majolus, & Ludou. Lopez quibus addi possunt Ægid. *disp.*23. *dub.*3. Hurtado *disp.*2. *diff.*4. Reginald. *lib.*31. *num.*160. Becanus *quæst.*23. Filliuc. *n.*287. Machado *loc. cit. docum.*9.*num.*2. Bassæus *verb. sponsalia* 3.*n.*9. Villalob. *tract.*12.*diff.*22. *num.*10. & Palaus *tom.*5. *disp.*1. *punct.*19. *num.*2. quia nullo jure est concessum Ordini sacro sponsalia dirimere: ergo. Legatur idem Author *punct.*20. & Trulleneh. *lib.*7.*cap.*2.*dub.*2. *num.*7.

Sed probabiliùs respondeo: dirimi, ac dissolui, quia sponsalia verè dissoluuntur per subsequens votum castitatis, vt suprà est habitum: at sic est, quod in majoribus Ordinibus includitur votum solemne castitatis, vt *supra tract.*6. *disp.*13. *quæst.*1. est habitum: ergo. Sic Nauar. *cap.*22.*num.*23.*casu* 10. Syluest. *verb. sponsalia, num.*7. Sotus *de Iust. quæst.* 2. *art.*3. Corduba *quæst.*136. *part.*4. *opin.*5. Henriquez *lib.*11. *cap.*14. *n.*4. *Vega lib.*6. *casu* 41. Basil. *lib.*12.*cap.*22. *num.*3. Ochagau. *loc. cit. num.*6. Bonac. *loc. cit. num.*20. Gutierrez *cap.*26.*num.*2. Azor, & Lublinus *loc. cit.* Diana 3. *part. tract.*4. *resol.*208. Luysius *in sum.* 2. *part. cap* 90. *dub.*7. Et quidem hujusmodi votum, sicuti etiam votum simplex castitatis, dissoluere sponsalia ex parte sponsæ, ita vt ipsa maneat libera ad contrahendum cum alio, omnes Authores, etiam primæ sententiæ, vt certum supponunt.

QVÆSTIO IX.

An saltem peccet qui post sponsalia votum suscipiendi sacros Ordines emittit?

AFfirmant Rebellus *lib.* 4. *de sponsal. q.*8. *sect.*5. *num.*3. dicens: Sic Ordinatum lethaliter peccare. Citatque pro sua parte Palud. *in* 4. *dist.* 27. *q.*1. *art.*3. Anton. 3. *part. tit.*2.*c.*18.§.2. & Gabriel. *dist.*27. *in supplem. quæst.*2. *art.*3. & Syluest. *verb. sponsalia.* Ita etiam Sanchez *lib.*1. *disp.*47.*n.*3.

Sed probabiliùs respondeo: non peccare, quia vt statim dicam, non est peccatum, sed omnino licitum, assumere post sponsalia Ordinem sacrum: ergo neque erit peccatum illum assumendi votum emittere. Sic Basilius *lib.*21. *cap.*11. *num.* 3. & *cap.*22. *num.*3. Azor, & Diana *loc. citat.*

QVÆSTIO X.

An saltem pecces, qui post sponsalia Ordines sacros suscipit?

AFfirmant Sanchez, Rebellus, & alij Doctores nuper per ipsos *citati.*

Sed probabiliùs respondeo: nullo modo peccare, quia quando contrahuntur sponsalia, semper intelligitur hæc tacita conditio, nisi perfectior status eligatur: at status clericalis perfectior est omnino matrimoniali statu, vt omnes concedunt: ergo. Sic Nauar. *cap.*23.*n.*25. Sotus *dist.*27. *quæst.*1. *art.*5. Basil. Ochagau. Bonac. & Diana *loc. cit.*

QVÆSTIO XI.

An dirimantur sponsalia Voto Religionis subsequenti?

REspondeo: Dirimi, quia licitum est vnicuique, etiam post matrimonium ratum, non consummatum, ad Religionem transire: ergo & licitum erit ei id ipsum vouere. Et confirmari potest ratione *quæst. præcedenti* adducta. Sic communis sententia apud Basil. *lib.* 22.*cap.*12.*num.*2. Qui benè addit, ex vi hujus voti non aliter dirimi sponsalia, quàm per ingressum religionis dirimuntur. Quare cùm per ingressum religionis non omnino dirimantur vsque ad professionem: ita neque per votum, nisi re ipsa ingrediatur, & profiteatur. Ex quo colligitur, quod si adimplens votum ingrederetur bona fide, & postea non profiteretur, non essent dissoluta sponsalia quoad ipsum,

sed

sed teneri implere, si velit, sed in seculo remanfir. Sic ille, & nos *suprà q.* 2. Hurtad. *disp.* 2. *diff.* 6. Rebell. *quast.* 6. *tit. sect.* 7. *num.* 46. & omnes communiter.

QVÆSTIO XII.

An qui contractis sponsalibus castitatem vovit, sed postea voti dispensationem obtinuit, teneatur stare sponsalibus contractis?

AFfirmant Rebell. 2. *part. lib.* 4. (non 8. vt inueni apud Bonacinam) *quast.* 8. *sect.* 7. *num.* 49. per hæc verba: Si tamen sponsus à suo voto religionis, vel castitatis dipensationem obtineret, prætetita sponsaliorum obligatio, sponsa cedete nolente, quoad omnem suam vim reuiuisceret. Ita ille.

Sed probabiliùs longè respondeo, non teneri stare sponsalibus contractis, quia hæc omnino soluta erant, eorumque obligatio penitus extincta per votum subsequens castitatis, *vt suprà* est habitum: sed sic est, quod obligatio semel extincta, non reuiuiscit, *ex reg. Iuris, Non firmatur*, &c. ergo. Quod idem omnino dicendum est de illo, qui prius facto voto castitatis, contraxit sponsalia, & postea voti dispensationem obtinuit; hic enim non tenebitur stare sponsalibus, vtpotè omnino inualidis, cum essent contra votum castitatis, & de re, supposito voto, illicita. Sic Sanchez *lib.* 1. *disp.* 50. *n.* 6. Bonac. *quast.* 1. *punct.* 5. *n.* 16. & alij.

QVÆSTIO XIII.

An sponsalia dissoluantur proposito permanendi in statu cælibatus: aut, quod idem est, proposito obseruandi continentiam in sæculo, sine ullo voto?

AFfirmatiuam partem videtur suadere exemplum S. Alexij, qui tantum per susceptionem status contineotiæ in sæculo solutus mansit ab sponsalium vinculo.

Sed certissimè respondeo: non dissolui. Quia licèt propositum cœlibatus sit melioris boni; attamen, quia non inducit statum, non sufficit ad soluenda sponsalia. Nec obstat exemplum S. Alexij: quod fecit, ex particulari Spiritus Sancti instinctu fecit. Sic Ægid. *disp.* 23. *num.* 6. Basilius *lib.* 12. *cap.* 11. *num.* 3. & est sententia omnium.

QVÆSTIO XIV.

An sponsalia dissoluantur per matrimonium cum alia validè contractum?

REspondeo: dissolui, quia matrimonij vinculum fortius est quam sponsalium. Sic habetur *in cap. Si inter, de sponsalibus*, & docent omnes, qui addunt, secus dicendum in casu, quo irritum esset matrimonium. Nam tunc non dissoluerentur sponsalia respectu illius, qui cum alia matrimonium contraxit, sed solùm respectu innocentis, quia is verè esset liber ab obligatione sponsalium, eo quòd alter recesserat à contractu sponsalitio cum ea inito. Legantur Sanch. *disput.* 40. Basilius *lib.* 12. *cap.* 13. Becan. *quast.* 24. & alij apud Palaum *tomo* 5. *disputat.* 1. *punct.* 2. 2.

QVÆSTIO XV.

An etiam ipsemet qui contraxit sponsalia cum vna, & cum alia validè matrimonium celebrauit, maneat liber à primis sponsalibus contractis?

AFfirmant, manere liberum, itaut si matrimonium post contractum dissoluatur, vel morte vxoris, aut ingressu in religionem, nullo modo teneatur stare primis sponsalibus, D. Bonauent. *in* 3. *dist.* 39. *art.* 3. *quast.* 2. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 13. *num.* 3. & *cap.* 14. *num.* 2. Rodriguez *cap.* 245. *num.* 8. quos, & alios vsque decem Doctores, refert, & sequitur Sanchez *lib.* 1. *disp.* 48. *n.* 3. quibus addi possunt Bonac. *quast.* 1. *punct.* 5. *num.* 18. Gutierrez *cap.* 27. *num.* 3. Becanus *quast.* 24. *num.* 3. Filliuc. *tract.* 10. *num.* 272. Villalobos *tract.* 12. *diff.* 12. *n.* 11. Machado *lib.* 3. *part.* 1. *tract.* 7. *doc.* 7. *num.* 2. & Moure *loc. cit. vers. Quinta causa*, cum hanc sententiam in vltimo loco referat, & alij; quia obligatio semel extincta non reuiuiscit, *l. Qui res, de solut.* at obligatio sponsalium extinguitur matrimonio cum alio contracto: ergo.

Sed probabiliùs respondeo: non manere liberum, sed teneri, soluto matrimonio, ad priorem sponsam ducendam, quia probabilius est, obligationem priorum sponsalium, casu quo innocens expectet, non extingui, sed suspendi, vt latè, & doctè probat Basilius: ergo matrimonio dissoluto, priora sponsalia debent impleri. Sic Adrian. *in* 4. *q.* 2. *de matr. ad* 2. *fine.* Vega *lib.* 6. *sum. casu* 125. Pet. de Ledesma *de matrim. q.* 43. *art.* 3. *dub.* 2. *ad* 2. Ægid. *disp.* 23. *n.* 32. Basilius *lib.* 12. *cap.* 13. *à n.* 4. Hurtado *disp.* 2. *diff.* 7. Diana 3. *part. tr.* 4. *resol.* 209. & Palaus *punct.* 11. *n.* 4.

QVÆSTIO XVI.

An priora sponsalia dissoluantur per posteriora, casu quo hæc sint iuramento firmata?

AFfirmant Innoc. & Abbas antiquus penes Sanch. *lib.* 1. *disp.* 50. *num.* 1. existimantes seruandum esse posterius promissum, & priori aliter satisfaciendum. Quorum sententiam Imola *in c. veniens, de Iureiurando*, dixit posse sustineri: & Becanus *cap.* 43. *quast.* 25. *num.* 3. innuit esse probabilem.

Sed vt certum mihi respondeo: non dissolui, sed semper præualere priora sponsalia, quia iuramentum illud fuit illicitum, vtpote contra fidem datam primæ sponsæ: ergo nullo modo obligat. Quod tamen intelligendum est, nisi aliàs subsit iusta causa discedendi à primis sponsalibus, quia tunc licita est secunda promissio, & ideò obseruanda, etiam non iurata. Sic Sanchez *loc. citato, num.* 2. Qui pro hac parte refert plusquam triginta DD. quibus addi possunt Basilius *lib.* 12. *c.* 14. *n.* 2. Becan. *loc. cit.* Bonac. *quast.* 1. *punct.* 5. *n.* 10. Hurtado *disp.* 2. *diff.* 8. Ochagauia *quast.* 10. *n.* 3. Luis. de Torr. *in sum.* 1. *p. c.* 90. *dub.* 9. Pal. *tom.* 4. *disp.* 1. *punct.* 12. *n.* 2. Gutier. 1. *part. de sacr. c.* 51. *n.* 6. & *de Matr. c.* 28. *n.* 1. & Bauny *tr.* 12. *de Matr. q.* 15. *dub.* 4.

QVÆSTIO XVII.

An si in præcedenti casu priora sponsalia ex causa aliqua cessent, seruanda sint secunda sponsalia?

AFfirmant Couar. *in* 4. *decret.* 1. *par. c.* 4. §. 1. *n.* 10. Rebell. *lib.* 4. *quast.* 8. *sect.* 8. *concl.* 1. & Hurt. *loco citato.* Quia secunda promissio facta est sine liceitatione temporis: ergo obligabit cessante prima.

Sed probabiliùs respondeo : non esse necessariò seruanda secunda sponsalia. Quia si nulla fuit (vt habitum est) posterior obligatio (non prior, vt inaduertentet, non emendato Typographi errore, transcripsit ex Basilio Diana) non est quid conualescat. Nam quod à principio validum non est, tractu temporis minimè conualescit, *ex reg. iuris: Non firmatur, in 6. l. Quod ab initio, ff. eodem.* Sic Sanchez *disp. 50. cit. num. 6.* Basil. *loc. cit.* Ægid. *disput. 21. dub. 6. concl. 8.* Ochagau. *loc. cit.* & Diana 3. *part. tract. 4. resolut. 210. fine.* Necnon Gutierrez *dict. cap. 28. de Matrim.* & Palaus *loc. cit. num. 4.* qui ad argumentum supra positum respondet secundam promissionem esse de re impossibili, & sic nunquam obligare.

QVÆSTIO XVIII.

An priora sponsalia dissoluantur per posteriora, copula subsecuta cum posteriori sponsa, sub spe Matrimonij?

NEgant dissolui, nisi casu, quo secunda fœmina cognita notabile damnum pateretur. Sanchez *lib. 1. disp. 46. num. 5.* & penes ipsum Sotus, Nauarr. Henriquez, & alij vsque octo DD. quibus addi possunt Hurtad. *disp. 2. diff. 9.* Becan. *quæst. 25. cit. num. 2.* Ochagau. *quæst. 10. num. 2.* Gutier. *cap. 27. num* 8. Bonac. *loc. cit. num. 7. & 9.* Filliuc. *num. 143.* Villalobos *tract. 12. diff. 12. num. 12.* & Machado *locis citatis, docum. 7. num. 4.* Quia æquum non est, ob iniuriam secundæ sponsæ factam, priuari priorem sponsam iure sibi acquisito.

Sed probabiliùs respondeo : dissolui priora sponsalia, & ita cogendum esse sponsum ad ducendam secundam : quia per copulam illam (ait Basilius) animo maritali factam spe futuri coniugij, fit anticipata quædam traditio, quæ iure antiquo præsumptione iuris, & de iure induceret matrimonium. Ergo videtur sufficiens post Tridentinum ad priora sponsalia dissoluenda. Exemplum appositissimum est in contractu venditionis, in quo secunda venditio, secuta traditione, licèt fiat cum pacto vendentis, & cum iniuria prioris emptoris, præualet iuxta leges Regias, & Ciuiles, *l. quoties 15. de rei vendic.* Nec verò negamus, compensari debere priori sponsæ iniuriam, iuxta naturam rei. Sic Basilius. Cuius hæc est ratio : nam illa, quam adducit Diana, non Basilij, vt ipse putat, sed Rebellij est. Sic ergo Basilius *lib. 12. cap. 14. n. 4.* Rebell. *lib. 4. quæst. 8. sect. 4. num. 56.* Ægid. *disp. 23. dub. 4. conclus. 4.* & antea Maior *in 4. dist. 27. quæst. 5.* Palacios *dist. 28. disput. 1. fol. 618. col. 1.* & post omnes Diana 3. *part. tract. 4. resol. 210.* & Palaus *disp. 1. punct. 12. n. 6.* qui ad argumentum contrariorum respondet, sustinendum esse, priuari priorem sponsam iure sibi acquisito, ne secunda sponsa grauiùs lædatur.

QVÆSTIO XIX.

An sponsalia puberum solùm mutuo eorum consensu licitè ad minus dissolui possint?

NEgant Hugo *in cap. 2. de sponsal.* Glossa *ibidem, verb. Tolerari.* Ioan. Andreas, & Lancelot. quos pro hac parte refert Sanchez *lib. 1. disp. 52. n. 1.*

Sed certissimè respondeo : posse validè, vt supponitur *in dict. cap. 2. cit.* & licitè : quia nullo iure prohibetur. Sic S. Thom. *in 4. dist. 27. quæst. 2. art. 3. ad 5.* Quem cum aliis quadraginta, & plus Doctoribus citat, & sequitur Sanch. *lib. 1. disp. 61. num. 2. & 6.* quibus addi possunt Basilius *lib. 12. cap. 9. num. 1.* Hurtad. *disp. 2. diff. 1.* Rebel. *lib. 4. q. 8. sect. 1. n. 1.* qui benè addit, quod quamuis interdum sine scandalo mortali, aut veniali dissolutio fieri nequeat, hoc tamen non proueniat ex natura distractus, sed ratione circunstantiarum. Diana 3. *part. tract. 4. resol. 222.* & omnes apud eundem *part. 9. tr. 7. resol. 76.* & Palaus *tom. 5. disp. 1. punct. 17. n. 2.* Baunium *tract. 12. de Matrim. quæst. 12. dicto 1.* & Trullench *lib. 7. c. 2. dub. 3. n. 2.*

QVÆSTIO XX.

An etiam dicta sponsalia possint mutuo consensu dissolui, casu quo firmata sint iuramento præstito in fauorem partis?

NEgarunt à fortiori Doctores pro prima sententia *suprà relati.*

Sed respondeo, tanquam certum : Dissolui posse, quia cùm materia iuramenti, in quam cadit, sit promissio matrimonij homini facta, remittente illo promissionem, cessabit obligatio iuramenti. Sic omnes Doctores pro nostra sententia nuper adducti.

QVÆSTIO XXI.

An item dissolui mutuo consensu possint, casu quo sponsalia sint firmata iuramento principaliter præstito in honorem Dei?

NEgant posse in hoc casu dissolui, Rosella *verb. sponsalia, num. 8.* Ang. *ibi, n. 20.* Syluest. *n. 10. casu 1.* Sotus *lib. 7. de iust. q. 1. art. 9. ad 2.* & alij, penes Sanch. *lib. 1. disp. 52. n. 7.* Qui & dicit esse probabile: negat etiam Diana *part. 9. tract. 7. resol. vltima.*

Sed probabiliter respondeo, adhuc eo casu posse dissolui, quia vt nuper diximus, cōsensu, & remissione partis cessat materia iuramenti. Et quamuis huiusmodi iuramentum sit Deo præstitum, ipse tamen Deus recipit illud in vtilitatem partis ; ergo optimè poterit pars, cui debetur, remittere, sicut alia debita condonare. Sic Sanch. *loc. cit. n. 8.* & penes ipsum Nauarr. Henriq. Viuald. & alij. Hurtad. *disp. 2. diff. 1.* Rebell. *loc. cit. n. 3.* & præcipuè Villalob. *tr. 12. diff. 12. n. 1.* Sic dicens : [Loqual es verdad, aunque fuesse hecha la promessa por piedad (como si vno prometiesse à vna muger pobre por via de limosna, de casarse con ella) que lo mismo es en otros casos : porque aunque vno iure de dar limosna à persona, si no quiere, no tiene obligacion à darse la.] Sic ille, & Basil. *de Matr. lib. 12. c. 9. n. 2.* & apud Dian. *loc. cit.* Ægid. & Pal. Bauny *loc. cit. dict. 2.* & Trull. *loc. cit. n. 3.*

QVÆSTIO XXII.

An si quis iuret, se aliquam fœminam pauperem indeterminatè ducturum, necessariò teneatur aliquam pauperem ducere?

AFfirmant Anton. Cuchus, & alij, quos suppresso nomine refert Rebell. *lib. 4. q. 8. sect. 5. n. 4.*

Sed æquè probabiliùs respondeo : non teneri (saltem regulariter loquendo) ducere vxorem, sed posse licitè in cœlibatu permanere. Quia iuramentum Deo absolutè factum, & non certæ personæ, habet rationem, & obligationem voti ; at votum debet esse de meliori bono, & melius bonum est cœlibatus, quàm matrimonium (vt definit Trident. *sess. 24.*) ergo. Dixi, *regulariter loquendo, non teneri vxorem ducere.* Quia si inspectis circunstantiis, melius esset isti homini nubere, quàm vri, iuxta consilium Pauli 1. Cor. 7. tunc aliqui censent, obligare iuramentum de ducenda vxore. Sic Molin. *tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 149. n. 10.* Rebell. *loc. cit.* Basilius *lib. 12. c. 9. n. 1.* & alij.

QVÆSTIO XXIII.

An ex hypothesi saltem, quod prædictus vouens aliquam fæminam ducturus sit, teneatur ducere pauperem fæminam, quam ducere, licèt indeterminatè, vouit, seu iurauit?

AFfirmat Rebellius *n. 4. cit.* quia gratius est, inquit, Deo, cæteris paribus, inopem propter Deum, quàm diuitem ducere.

Sed adhuc probabiliùs respondeo: non teneri, quia si iuramentum, aut votum de bono impeditiuo boni maioris est nullum, vt ipsemet Rebell. nuper concessit: non tenebitur certè ducere pauperem, ex vi talis iuramenti, cum nulla fuerit eius obligatio. Sic Basilius *loc. cit.*

QVÆSTIO XXIV.

An sponsalia impuberum possint etiam mutuo eorum consensu, ante adeptam pubertatem dissolui?

AFfirmat Henriquez *lib. 11. c. 24. n. 7.* his verbis: Si vterque, aut alter etiam, cum pleno rationis vsu contraxit ante septennium, & cum primum ad debitam iuris ætatem peruenit, reclamat, etiam absque causa soluuntur: ante ætatem tamen resilire non potest hic puer, nisi ex consensu vtriusque. Ita ille.

Sed certissimè respondeo: non posse dissolui, adhuc ex consensu vtriusque, quamdiu impuberes sunt: bene tamen si consensus vtriusque post cuiuslibet pubertatem accedat. Quia sic habetur expresse *in capite De illis, & in cap. A nobis, de despons. impuber.* & ratio prioris responsionis partis est, ne propter fragilitatem, & inconstantiam ætatis sæpè mutantes consilium, sæpè resiliant, & sæpè sponsalia contrahant. Ratio verò posterioris est, ne cogantur approbare, quod in tenera fecerunt ætate. Sic omnes DD. apud Sanchez *lib. 1. disput. 51. n. 6. & 7.* (qui bene notat, idem antea sensisse Henriquez *c. 14. n. 6. initio, & in com. lit. Z.*) & apud Basilium *lib. 12. c. 9. n. 3.* Sic etiam Diana *part. 9. tract. 7. resol. vltima, in fine.* Palaus *disp. 1. punct. 17. n. 5.* Bauny *tr. 11. de Matrim. q. 13.* & Trullench *lib. 7. c. 2. dub. 4. n. 1.*

QVÆSTIO XXV.

An si duo Impuberes sponsalia contrahant, possit quilibet eorum, qui priùs pubes factus est, statim resilire, non expectata alterius pubertate?

NEgant Glossa *in dict. cap. De illis, verb. cum sponsalia.* Cardin. *ibid.* quos sequitur Naldus *verb. sponsalia, numero 2.* Et probabile innuit Becan. *quæstione 26. num. 2.*

Sed longè multò probabiliùs, respondeo: posse, quia nullo iure requiritur, vt prius pubes factus expectet pubertatem alterius. Imò contrarium videtur decidi *in dict. c. De illis, vers. si verò.* Sic Glossa sibi contraria *loc. cit. v. Minoris.* Sanchez *disp. 51. n. 9.* & penes ipsum Vega, Viuald. Armilla, & alij vsque septendecim Authores, quibus addi possunt Basilius *lib. 12. c. 9. n. 3.* Becan. *loc. cit.* Ægidius *disp. 23. n. 6.* Hurtado *disp. 2. diff. 2.* Gutierrez *de matrim. c. 29. n. 2.* Barbosa *in collectan. tom. 2. tit. 2. c. 7. n. 7.* Diana *3. p. tr. 3. resol. 282.* Bonacina *q. 1. punct. 6. n. 1.* Mach. *lib. 3. part. 1. tr. 7. docum. 1. n. 3.* & communis apud Dianam etiam *part. 9. loc. cit.* Palaum, Baunium, & Trullench.

QVÆSTIO XXVI.

An in dicto casu, quo pubes factus est, possit quandocunque voluerit ab sponsalibus resilire?

REspondeo: non posse quandocunque; sed debere, si velit resilire, statim ac adeptus fuit pubertatem, alioquin postea non poterit. Quia ex quo statim non contradixit, visus est tacitè consentire. Statim autem intelligitur, triduò post pubertatem adeptam, vel circiter. Quia in iure dicitur incontinenti aliquid fieri, quod intra triduum fit, vt latè probat Sanchez. Sic idem *lib. 1. disp. 51.* Et penes ipsum Nauar. Angel. Sylu. & alij vsque tredecim DD. quibus addi possunt Ægid. Becan. & Hurtado *loc. cit.* & communis. An verò talis dissensus, seu reclamatio sufficiat in foro conscientiæ, si interius fiat? Affirmant Sanchez *dict. disp. 51.* Gutierrez *de Matrim. c. 29. n. 7.*

Negat contrà Palaus *punct. 17. cit. n. 5.* quia sicut ad contrahenda sponsalia non sufficit interior consensus, nisi exterius manifestetur; sic non sufficiet ad contracta dissoluenda dissensus interior, nisi manifestetur exterius Episcopo, vel eius Vicario. Sic etiam Basilius *libro 12. c. 9. n. 5.*

QVÆSTIO XXVII.

An sponsalia impuberum iuramento firmata ita firmentur, vt neuteri liceat, adhuc pubertate adepta, resilire.

NEgant licere, nec posse à dictis sponsalibus resilire, Henriquez, Viuald. Couar. & alij vsque octo Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *disp. 51. n. 22.* quibus addi possunt Ægidius, & Becanus *loc. cit.* Filliuc. *tr. 10. n. 279.* Rebellus *lib. 4. quæst. 8. sect. 8.* Reginald. *lib. 31. numero 251.* Bonacina *q. 1. punct. 6. n. 4.* Ochagauia *q. 21. n. 6.* Hurtado *disp. 2. diff. 2.* (qui malè citat pro contraria sententia Henriquez: fortè voluit citare Henricum mox citandum) Villalob. *tr. 12. diff. 12. n. 27.* & Diana *3. part. tr. 15. diff. 12. n. 27.* & Diana *3. part. tr. 4. resol. 288.* necnon Gutierrez *de Matr. c. 29. n. 12.* Bauny *tr. 12. de matrim. q. 13. citata,* & Trullench *lib. 7. c. 2. dub. 4. n. 6.*

Sed æquè probabiliter respondeo: posse, saltem validè, imò & regulariter licitè, quia iuramentum sequitur naturam promissionis, cui adjungitur: at sic est, quod sponsalia impuberum dissoluuntur iure communi, altero eorum pubertatem adepto reclamente: Ergo idem est dicendum, quamuis iuramentum accedat. Patet consequentia; nam sponsalia impuberum eiusdem naturæ, & rationis manent, etiamsi iuramentum eis accedat. Sic D. Anton. *c. De illis: de sponsal. impub. n. 5. ibi.* Cardin. *n. 2.* Henric. *n. 9.* Palud. *in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 3.* Basilius *lib. 12. cap. 9. n. 8.* cui adhæsit Diana *3. part. tractatu 4. resol. 246.* per hæc verba: Ita Pontius, qui multas alias rationes adducit aduersus Sanchez. Et hæc opinio videtur mihi satis probabilis. Vnde impuberes possunt à sponsalibus resilire post annos pubertatis, licet sponsalia iuramento firmauerint. Sic ille, & bene, quamuis malè postea sit sibi contrarius *loc. cit.* pro contraria sententia. Machado *lib. 3. part. 1. tr. 7. docum. 1. n. 5.* Qui tamen malè citat Thomam Sanchez pro hac parte. Sic etiam Palaus *disp. 1. punct. 17. n. 9.* dicens, hanc nostram sententiam longè veriorem esse contraria.

QVÆSTIO XXVIII.

An si pubes contrahat cum impubere puella sponsalia, possit ab his saltem de consensu illius resilire?

RESpondeo, non posse: sed debet necessariò expectare, donec puella pubescat, & perueniat ad duodecimum annum. Et si tunc noluerit ipsa contrahere, poterit vterque à præfatis sponsalibus resilire: Si autem voluerit, tenebitur ipse pubes cum dicta puella contrahere. Quia sic habetur *in cap. De illis, cit. vers. Mulier, de sponsal. impub.* Et sic tenent Nauar. *lib.4.consil.tit.de sponsal.mihi consi.*1. Sanch. *disp.*51. *n.*10. & penes ipsum viginti duo Doctores. Quibus addi possunt Basil. Hurt. Becan. Ochag. *loc. cit. docum.*1.*n.*4.& communis apud Palaum *disp.*1.*punct.*17. *num.*6.& Gutierrez *cap.*29.*de Matrim.num.*8.

QVÆSTIO XXIX.

An sponsalia dissoluantur elapso termino, & tempore eis præfixo?

AFfirmant dissolui semper ex parte innocentis, aut quod idem est, ex parte eius, per quem non stetit, Cardin. Alexand. de Neuo. D. Thom. *in* 4. *dist.* 27.*q.*2.*art.*3.*ad* 2. Nauar.*c.*22.*n.*27.*casu* 7. Petr. Ledesma *q.*43.*art.*3. Sot.*dist.*27.*quæst.*2.*art.*5. *casu* 5.& alij quindecim Doctores, penes Sanch.*disp.*53. *n.*4. inter quos expressius, & absolutius Henriq. *lib.* 11. *c.*14.*n.*5. per hæc verba: Si sub pacto temporis determinati facta sunt sponsalia, vt intra annum teneatur contrahere matrimonium, nec impleat conditionem, soluuntur sponsalia, etiam iurata. Ita ille. His addi possunt Ludou. de S.Iuan *quæst.* 1. *art.*9. *diff.* 8. *dub.*1.*pag.*868.& Machado *loc.cit.docum.*2.*n.*2.

Sed probabiliùs (aut fortè clariùs duntaxat) cum distinctione sic respondeo: Si in sponsalibus præfixus est terminus ad limitandam, & finiendam obligationem: tunc elapso termino, vel tempore, exspirat, & cessat obligatio sponsalium ex parte illius, per quem non stetit, quominus impleretur promissio; & si per vtrumque stetit, expirabit obligatio vtrinque. Si verò terminus præfixus est solum ad solicitandum obligationis effectum, tunc elapso termino, nullà ex parte cessabit obligatio sponsalium. Sic Sanch. *loc. cit.n.*5. & penes ipsum quatuordecim Doctores, quibus addi possunt Basil.*lib.*12.*cap.*16.*n.*2. Ochag. *quæst.* 22. vbi in hoc sensu explicat D.Thomam, Bonac.*quæst.*1. *punct.*6.*n.*6. Ægidius *disp.*23. *num.*46. Rebell. *lib.*4. *quæst.*8. *num.* 20. Regin. *lib.*32. *num.* 261. Becanus *quæst.*29.*n.*4.& Hurtad.*disp.*2. *diff.* 9. Moure 3.*part. exam.cap.*17.§.1.*vers.*Nona causa.

QVÆSTIO XXX.

An dissoluantur sponsalia ex parte derelicti, ob absentiam alterius sponsi, inscio altero?

REspondeo: dissolui, etiamsi sponsalia confirmata sint iuramento, quia sic habetur *in capite De illis, de sponsal.* Cuius decisionis ea est ratio. Quoniam per discessum intelligitur sponsus suo iuri ex parte sua renuntiare: ergo potest alter sponsus eam renunciationem acceptando, cum alio matrimonium inire. Sic Sanch.*lib.*1.*disp.*54.*n.*6.& Basil.*lib.*12.*cap.* 15.*n.*1. Qui bene notant, hanc decisionem non esse intelligendam de quacumque absentia, nisi de absentia in longinquum, itaut non sit spes de proximo illius reditu. Quia si sponsus esset in loco propinquo, aut aliò se contulit ob ægritudinem, aut mortem parentum, aut alterius negotij gerendi gratiâ, tunc expectandus esset, si verisimilis sit spes de proximo illius reditu, vel requirendum, vt intra certum tempus contrahat matrimonium. Sic etiam Villalobos *tom.*1.*tract.*12.*diff.*12. Machad. *loc.cit.docum.*2.*n.*4. & alij. Quos sectantur Palaus *disp.*1.*punct.* 25. & Trullench *cap.*2.*cit.dub.*6.

QVÆSTIO XXXI.

An dissoluantur sponsalia, saltem iurata, si alter ex sponsis sponte fornicationem commiserit?

REspondeo: dissolui ex parte Innocentis. Sic enim deciditur *in cap. Quemadmodum, de iureiurando.* Et constat, quia fornicatio dissoluit matrimonium quoad torum: ergo multò melius dissoluet sponsalia; ex parte tamen solius innocentis: vnde si ille vellet contrahere, alter teneretur. Sic Sanchez *libro* 1.*disp.* 55.*à num.* 1. Basilius *libro* 12. *capit.* 17. *numero* 3. & alij. Qui quantum ad hoc nullam constituunt differentiam inter fornicationem commissam à viro, & à fœmina; nam quoad hoc paris conditionis sunt. Sic etiam Palaus *disput.*1.*punct.*15. qui cum Sanchez & Basilio *loc.cit.* Ægidioque *disput.* 23. *dub.* 7. *conclus.* 4. addit, id verum esse, etiamsi sponsalia iurata sint. Quod idem sentiunt Baunius *tract.*12. *quæst.* 16. *dict.*1. & 2. & Trullench *lib.* 7. *cap.*2.*dub.*9.*num.*1.

QVÆSTIO XXXII.

An dissoluantur sponsalia ex parte viri, quando sponsa per vim omninò cognita fuit?

NEgant Tabiena *verb.sponsalia,q.*9. *n.*10. *casu* 9. Armilla *n.*12.& apud Bonac. Couarr.4.*decret.*1. *part.cap.*1.*num.*3. quibus adhæret Ludouic. de S.Iuan *quæst.*1.*art.*9. *diff.* 7. *pag.* 868. sibi statim contrarius. Quia sponsa, inquiunt, in tali casu est inculpabilis, nec censetur fregisse fidem, nec in futurum suspecta redditur infidelitatis.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: dissolui, quia quamuis factum illud sine culpa sponsæ acciderit, & nulla ex eo, possit suspicio infidelitatis generari in posterum; nihilominus tamen ex communi hominum sensu notabilis est facta mutatio, & probrosum iudicatur ducere fœminam vi stupratam ab alio. Sic Nauarr.*capite* 22.*num.*17. Sotus, vterque Ledesma, Henriquez, quos, & alios decem & octo Doctores affert, & sequitur Sanchez *disp.*55. *num.*7. Qui etiam (cui magis credo) citat Couarruuiam loco eodem à Bonacina pro opposito citato. His addi possunt Basilius *loc.cit.* Becanus *quæst.*30.*num.*3. Bonac.*quæst.*1.*punct.*8.*num.*3. Ochagauia *quæst.*23.*n.*1. Hurtado *disp.*2.*diff.*11. Machado *docum.*4.*cit.num.*5. & penes ipsum Barbosa, Villalobos *tract.*12.*diff.*12. *num.*23. Moure *locis citatis,vers.Sexta causa.* Luysius *in summa, capite* 90. *dubio* 14. Layman *libro* 5. *tract.* 10. 1. *part. cap.* 2. *num.* 10. Gutierrez *de Matrim. cap.*31.*num.*2. Palaus *disp.*1.*punct.* 15. *n.* 3. Baunius *de matrim.tract.*12.*quæst.*16.*vers. An autem,* & Trullench *loc.cit.num.*2.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXXIII.

An etiam dissoluantur ex parte fœminæ, quando vir per vim fornicationem patitur?

AFfirmant etiam Glossa *in capite Si quippe,* 17. *quæst.* 2. & apud Bonacinam *locis citatis num.* 3. Idemque videtur docere Nauar. *cap.* 22. *n.* 27. *vers.* 9. quatenus indistinctè docet, sponsalia dissolui ob alterius fornicationem violentam. Ita etiam Gutierrez *de Matrim. cap.* 31. *num.* 3. Quia probrosum est fœminæ virum sic stupratum ducere.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non dissolui, quia in tali euentu vir non solum culpa vacat, sed nullam iniuriam, aut infamiam refundit in fœminam, vt ex communi hominum opinione constat. Sic omnes Doctores pro vtraque sententia nuper citati, exceptis paucis. Lege Palaum *cit. num.* 6. Qui secus docent dicendum casu, quo vir per vim sodomiticè cognoscatur: eo quòd negari non possit, ob prædictum stuprum viliorem esse redditum, & probrosum esse fœminæ sic stupratum ducere. Sic etiam sentit Trullench. *lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 9. *num.* 1.

QVÆSTIO XXXIV.

An si vterque sponsus post sponsalia fornicetur, nulli eorum liceat ab sponsalibus resilire?

AFfirmant, nulli eorum licere in eo casu resilire, Palud. *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 1. *art.* 3. Bonac. *quæst.* 1. *punct.* 8. *num.* 6. & Ochagau. *quæst.* 23. *num.* 1. per hæc verba: imò si vterque fornicetur, quia delicta compensantur, non possunt dissului. Ita etiam sentiunt Palaus *tom.* 5. *disp.* 1. *punct.* 25. *num.* 10. & Perez *sect.* 16. *num.* 2. & non minus id esse probabile ac oppositum, ait Diana *part.* 10. *tract.* 11. *resol.* 28. citans me pro hac parte, sed malè, vt vides.

Sed probabiliùs respondeo: in dicto casu solum sponsum resilire posse, quia in fornicatione post sponsalia non datur compensationi locus, cum longè grauior sit iniuria viri, quàm fœminæ: ergo licet sponsus resilire possit, non tamen sponsa, nisi sponsus consentiat. Sic Henriq. *lib.* 11. *cap.* 14. *num.* 6. dicens, esse communem sententiam. Sanchez *disp.* 55. *num.* 9. Basilius *lib.* 11. *cap.* 17. *n.* 3. Ægid. *disp.* 23. *n.* 63. Regin. *lib.* 31. *num.* 162. Gutierrez *de matrim. cap.* 31. *num.* 4. Layman *tract.* 10. *cap.* 2. *num.* 13. Becan. *quæst.* 30. *fine.* Filliuc. *tract.* 10. *num.* 88. Hurt. *disp.* 2. *diff.* 11. Diana 3. *parte, tract.* 4. *resol.* 284. Luysius *loc. cit. dub.* 16. & alij quos sequitur Bauny *tract.* 12. *de matrim. quæst.* 16. *sub dict.* 4. & Trullench *loc. cit. num.* 4. licet contrarium valde probabile putet: & meritò quidem.

QVÆSTIO XXXV.

An sponsus resilire possit ab sponsalibus, quando sponsa permittit se ab alio impudicè tangi?

REspondeo: posse, primò quia in re graui frangit notabiliter sponsalium fidem. Secundò, quia interuenit magna mutatio, cedensque in magnum dedecus viri. Sic Sanchez *disp.* 35. *num.* 5. Bonac. *loc. cit. num.* 2. Hurtado *loc. cit.* & communis, quam tenent etiam Basilius *de matrim. lib.* 11. *cap.* 17. *n.* 4. Gutierrez *cap.* 31. *num.* 2. Layman, Couarr. & Ægid. quos sequuntur Palaus *disp.* 1. *punct.* 25. *num.* 8. Baunius *quæst.* 16. *cit. vers. De tactibus,* Trullench *loc. cit.* & Diana *vbi infra.*

QVÆSTIO XXXVI.

An etiam sponsa possit resilire ab sponsalibus, quando sponsus similes actus efficeret, aut pateretur ab alia?

NEgant Sanch. Bonac. & Machado *loc. cit.* Regin. *lib.* 31. *num.* 162. Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 283. & alij. Quia (inquiunt) id sponsæ non est dedecus, nec est mutatio alicuius momenti.

Sed æquè probabiliter respondeo: etiam sponsam posse resilire, quia etiam vir frangit fidem, & legem sponsalium. Sic Ochagauia *quæst.* 23. *num.* 3. Quem sequitur Hurtado *disp.* 2. *diff.* 11. *num.* 42. Fauentque Ægidius *disput.* 23. *n.* 56. & Layman *tract.* 10. *cap.* 2. *num.* 11. quatenus docent, nostram sententiam esse veram in casu, quo huiusmodi tactus, & oscula essent frequentes, ita vt indicarent animum sponsi esse valdè propensum in aliam, vt meritò possit timeri, quod ipse minus sponsam esset amaturus, aut fidem seruaturus. Sic etiam Palaus *num.* 8. & Bauny *loc. cit.* & me citato Diana *parte* 10. *tract.* 11. *resol.* 28. dicit esse probabile, licèt contrarium sequatur.

QVÆSTIO XXXVII.

An sponsalia per fornicationem spiritualem, nempe per hæresim, aut apostasiam dissoluantur?

REspondeo: dissolui, & necessariò; quia in eo casu tenetur sponsus resilire: quia contrahere cum hæretico esset mortale. Sic Sanchez, Bonac. & alij. Et est omnium Doctorum. Lege Trullench *loc. cit. n.* 5. vbi limitationem quam Hurtadus huic apponit veritati, rectè reiicit.

QVÆSTIO XXXVIII.

An dissoluantur sponsalia ex superaduenienti impedimento affinitatis, vel cognationis legalis?

REspondeo: dissolui, quia iam non potest inter illos consistere matrimonium (ob impedimentum dirimens superueniens) absque dispensatione; quam non tenetur innocens acceptare, etiamsi ei liberaliter offeratur. Imò aliqui addunt, sufficere ad sponsalia soluenda, rumorem esse de impedimentis. Sic Sanchez *lib.* 1. *disp.* 56. Basilius *lib.* 11. *cap.* 17. *num.* 1. Rebell. *lib.* 4. *sect.* 8. *quæst.* 8. Tolet. *lib.* 7. *cap.* 21. Hurtad. *disp.* 2. *diff.* 12. Moure *loc. cit. vers. Octaua causa,* & omnes apud Palaum *loc. cit. punct.* 26. *num.* 2. & Trullench *cap.* 10. *num.* 1.

QVÆSTIO XXXIX.

An is, cuius culpâ contractum fuit impedimentum, teneatur eius dispensationem procurare, innocente id exigente?

AFfirmant Petr. Ledesma *quæst.* 45. *art.* 3. *causa* 3. & Ochagauia *quæst.* 23. *n.* 3. absolutè teneri. Sanchez verò *loc. cit. n.* 5. Ægid. *disp.* 23. *dub.* 5. etiam non absolutè concedunt, sed solum casu, quo vir fœminam deflorauit, vel ipsa notabilem famæ iacturam patiatur, nisi ducatur in vxorem, aut tandem (si hæc cessent) possit facilè dispensatio impetrari: secus verò inquiunt, quando hæc concurrunt; & aliàs dispensatio magnis expensis, & mora magna egeret.

Sed probabiliùs, aut fortè solùm clariùs respondeo:

deo : teneri ad procurandam dispensationem, quando dans causam eius aduertebat impedimentum contrahi (dummodo hoc queat facere absque magnis sumptibus, aut absque alio graui incommodo, nisi aliàs id esset necessarium ad satisfaciendũ alicui damno famæ) si autem non aduertebat impedimentum conttahi, dico non teneri : quia tunc non damnificauit liberè. Sic Hurtado *disp. 2. diff. 12. n. 46.* & bene, quidquid dissentiat Trullench *dub. 10. cit. n. 3.*

QVÆSTIO XL.

An si sponsa tempore sponsalium esset pulcherrima, dissoluerentur sponsalia, illa notabiliter deformi effecta?

NEgant Couar. 4. *decret. 1. part. cap. 5. n. 6.* Alex. Carrer. *lib. 1. de sponsal. cap. 15.* Matienzo, & Ludouic. Lopez apud Sanchez *lib. 1. disputat. 57. num. 4.* Quibus addo Gutierrez. *de matrimonio capite 32. num. 5.*

Sed probabiliùs respondeo : dissolui ea parte viri, quia res non permanent in eodem statu, sed ita mutatæ ex parte sponsæ, quæ si præcessissent, illam fortè non duxisset. Sic Innoc. *in cap. Quemadmodum, de iureiurand.* D. Thom. *in 4. dist. 27. quæstione 2. art. 3. ad 3.* Sot. *ibi quæst. 1. art. 5. casu 9.* Nauar. *cap. 22. numero 27.* Sanchez *loc. citatis.* Basilius *lib. 12. cap. 17. num. 1.* Filliuc. *num. 289.* Bonac. *quæst. 1. punct. 8. n. 10.* Hurtado *disp. 2. diff. 13. num. 49.* Moure *loc. cit. vers. Duodecima causa.* Binsfeld. *in Enchirid. part. 1. cap. 17. §. 9.* Villalobos *diff. 12. cit. num. 18.* Diana *3. part. tractatu 4. resol. 285.* Machado *libro 3. part. 1. tractatu 7. doc. 5. num. 4.* Lublinus *verb. sponsalia, num. 2.* & alij, qui benè notant, dissolui etiam ea parte sponsæ ob notabilem deformitatem superuenientem sponso, propter eandem rationem : quamuis ad id maior deformitas requiratur in sponso, quàm in sponsa : sic etiam Palaus *disp. 1. punct. 27. num. 5.* vbi benè notat, quod arbitrio Iudicis, non sponsi, est decidendum, quæ sit deformitas notabilis. Nec enim quilibet defectus pulchritudinis censendus est talis : sed ille tantum, qui quemlibet hominem prudentem eius conditionis à matrimonio contrahendo absterreret. Lege etiam Trullench. *lib. 7. c. 2. dub. 11.*

QUÆSTIO XLI.

An dissoluantur sponsalia propter morbum contagiosum, paralysim, lepram, morbum Gallicum, & huiusmodi alteri sponso superuenientem?

REspondeo : dissolui sponsalia, etiam iuramento firmata, quia sic deciditur *in d. cap. Quemadmodum,* vbi huius decisionis redditur ratio : quia videlicet iuramentum intelligitur, rebus in eodem statu permanentibus. Propter quam rationem idem dicendum est de qualibet alia fœditate notabili superuenienti alteri sponso, vt oculorum, aurium, vel nasi amissione. Idem si superueniat aliqua alia turpitudo, vt oris graueolentia, debilitas ex morbo habituali, & huiusmodi. Idem à fortiori, si superueniat infamia, ob furtum, aut simile flagitium. Sic D. Th. *in 4. dist. 27. q. 2. art. 3. ad 9.* Nauar. *c. 22. num. 37. casu* 8. Sanchez *disp. 57. à num. 3.* Basilius *loc. cit. num. 4.* Becanus *q. 31.* Henriquez *lib. 11. c. 14. num. 6.* Petrus Ledesma *q. 43. art. 3. causa* 5. Bonac. Hurtado, Lublinus, Machado, & alij *loc. cit.* Palaus *disp. 1. punct. 27. num. 2. & 3.* Gutierrez *de Matrim. c. 32. num. 3.* & Trullench *lib. 7. de Sacram. c. 2. dub. 11. num. 1.*

QVÆSTIO XLII.

An dissoluantur sponsalia propter amissionem vnius oculi alteri sponso superuenientem?

NEgat Palud. *in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. casu 7.* eo quòd *in dict. c. Quemadmodum,* dicitur sponsalia oculorum amissione dissolui : ergo textus vtriusque oculi amissionem requirit.

Sed longè multò probabiliùs respondeo : dissolui vnius oculi amissione ; quia textus non facit vim in amissione vtriusque oculi, sed in notabili deformitate, & mutatione, quæ satis est, ecclitem fieri. Sic Sanchez *disput. 57. num. 3.* & penes ipsum D. Antón. Nauar. Petr. Ledesma, & alij. Basilius *lib. 12. cap. 17. n. 4.* & penes ipsum Rebell. Canisius, & Tolet. Sic etiam Moure *loco citato, vers. Duodecima causa.* Luysius *cap. 98. dub. 21.* & alij. Qui rectè notant, in his, & similibus casibus tantùm dissolui sponsalia ea parte illius, qui illæsus est. Sic etiam Palaus *punct. 37. n. 1.* & communis apud Trullench *loco citato.*

QVÆSTIO XLIII.

An dissoluantur sponsalia propter notabilem morum asperitatem, seu sæuitiam alterius denuò cognitam, vel propter capitales inimicitias inter sponsos ortas?

REspondeo : dissolui, quia est noua causa, & notabilis mutatio superueniens, ita vt sufficiens sit ad diuortium : ergo à fortiori, ad dissoluenda sponsalia. Sic Sanchez *lib. 1. disp. 58.* per totam, & penes ipsum Nauar. Henriquez, Palud. vterque Ledesma, Vega, & alij plures. Basilius *lib. 22. cap. 17. à n. 6.* & penes ipsum Toletus, Canisius, & Ægidius. Qui idem dicendum putant, si in aliquo sponso sit morum facta mutatio, ita vt post sponsalia appareat illum valdè deditum esse vitiis, aut si timeantur scandala ob contradictionem parentum, aut consanguineorum. Lublinus *loc. cit.* Villalobos *n. 16.* & Machado *num. 6.* Palaus *disputat. 1. punct. 27. num. 7.* Gutierrez *capite 33. n. 1.* & Trullench *lib. 7. c. 2. dub. 12. n. 1. & 2.*

QVÆSTIO XLIV.

An dissoluantur sponsalia, quando ob paupertatem superuenientem sponsa nequit ipsa dotem promissam implere?

NEgant Bald. *c. Quemadmodum, cit. num. 8.* & *ibi* de Neuo *n. 16.* apud Sanchez *infrà.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo : dissolui ea parte sponsi, etiamsi sponsalia sint iurata. Quia ipsa fuerunt celebrata sub conditione dotis : ergo deficiente hac conditione, adhuc absque sponsæ culpa, non tenetur sponsus eam ducere. Sic vterque Ledesma, Barth. & Petr. Sotus, Rodriguez, Vega, & alij, quos affert, & sequitur Sanchez *libro 1. disputat. 59. numero 2.* Quibus addi possunt Basilius *libro 12. capite 17. numero 8.* Ægidius *disputatione 25. num. 69.* Rebell. *libro 4. quæstione 8. sectione 8. numero 2.* Ochagauia *quæst. 23. numero 7.* Bonacina *quæst. 2. punct. 8. numero 11.* Becanus *quæst. 41.* Hurtado *disputatione 2. diff. 14.* Filliucius *numero 292.* Ludouicus de S. Iuan *quæst. 2. art. 9. dub 2. pagina 868.* Machado *libro 3. part. 1. tract. 7. docum. 6. num. 1.* Villalob. *num. 19. &* & communis apud Palaum *disp. 5. punct. ... n. 1.* Gutier-

tez

rez *de matrim. c.33. n...* Layman *lib.5. sum. tract.10. cap.2. num.18.* & Trullench *loc. cit. num.3.*

QVÆSTIO XLV.

An etiam dissolvantur sponsalia ob paupertatem superuenientem sponsæ, casu quo nulla fuerit facta promissio dotis?

NEgant, & à fortiori, Bald. & Alex. quibus adiungi in casu præsenti possunt Couarr. *4. decret. 1. pars. cap.5. n.5.* Palud. *disp.17. quæst.1. art.2. n.14.* Ludou. Lopez *2. part. de matrim. cap.38.* Rodriguez *cap.245.* Quos, & alios, vsque quatuordecim Doctores, refert pro hac parte Sanchez *loc. cit. num.3.* inter quos refert Alexandrum de Neuo *eod. num.6.* quos pro prima sententia quæst. antecedenti citauerat. Vnde aut Alex. est contrarius sibi, aut malè à Sanchez citatur.

Sed probabiliùs respondeo: posse etiam dissolui ex parte sponsi, quia interuenit notabilissima mutatio, & quæ à principio existens, etiam virum prudentem ab sponsalibus retraheret. Sic Nauarr. *cap. 22. num.27.* Henriquez *lib.11. cap.14. num.6.* Angel. *verb. sponsalia, num.33.* vbi Sylnest. *quæst.10. casu 9.* Sanchez *loc. cit. num.4.* Basilius *loc. cit. n.8.* Rebell. *lib.4. quæst.8. sect.8. n.69.* Ægid. *n.69.* Tolet. *lib.7. cap.21.* Villalobos *tract.12. diff.12. num.19.* Becanus, Filliuc. & Hurtado *loc. cit.* Machado *loc. cit. docum.6. num..* Diana *3. part. tract.4. resol.286.* Palaus; Gutierrez, Layman, & Trullench. *loc. cit.*

QVÆSTIO XLVI.

An dissolvuntur sponsalia casu quo vterque sponsus pauperior post sponsalia fiat?

NEgant Bonac. *quæst.1. de matrim. punct.8. num.14.* Quia paupertas, inquit, vnius compensatur cum paupertate alterius.

Sed probabiliùs respondeo: dissolui, quia per vtriusque inopiam non præuisam redditur multò difficilius onus futuri matrimonij, quàm per alterius dumtaxat: ergo si per sponsæ superuenientem paupertatem potest sponsus recedere, vt nuper est habitum, à fortiori per vtriusque poterit. Vnde cùm in hoc euentu verè non sit, qui onera matrimonij subire possint, non datur locus compensationi. Sic Rebell. *lib.4. quæst.8. cap.70.* Basilius *lib.12. cap.17. num.8.* & alij, quos sequitur Palaus *disp.1. punct.28. num.4.* vbi cum Seraphino *decis.1258.* Riccio *decis.131.* & Basilio *loc. cit.* addit timorem iustum, & probabilem exhæredationis esse sufficientem causam sponsalia dissoluendi: quia est timor cadendi ab statu tempore sponsaliorum habito.

QVÆSTIO XLVII.

An sponsalia dissolvantur quando alter sponsus notabiliter ditior fit, altero in eodem statu permanente?

NEgant Sanchez *disp. 59. cit. num.7.* Cui Diana *3. part. tract.4. resol.280.* adjungit Ægid. *disp.13. num.69.* Gutierrez *de matrim. cap.33. num.4.* & Reginald. *lib.31. cap.36. num.363.* quos ipse sequitur. Quibus ego adhuc addo Bonacinam *quæst.1. punct.8. num.13.* qui eosdem citat Authores.

Sed æquè probabiliter respondeo, dissolui ex parte illius qui factus est ditior (nisi, ad summum, aliàs matrimonium vtrique esset vtile. Quia illius status notabiliter fit dignior. Sic expressè Ochagau. *q.23. num.7.* Et expressius, & absolutiùs Hurtado *disp.2. diff.14. n.52.* per hæc verba: Obseruant Sancius, & Ægidius, quod quamuis alteri ex sponsis ingentissima diuitiarum copia superueniat, altero in eodem statu permanente, non possunt dissolui sponsalia: quod nos difficile existimamus, quia dicta mutatio est ita notabilis, vt ex se efficiat impletionem notabiliter grauiorem facto ditiori, & quæ à principio existens, etiam prudentem ab sponsalibus retraheret. Sic Doctus Pater. Quem citatum videtur sequi Trullench. *lib.7. cap.2. dub.12. num.4.*

QVÆSTIO XLVIII.

An iurans, se aliquam ducturum, nulla dotis promissione præmissa, teneatur ipsam ducere, si cùm ipsa diues sit, nullam ei dotem assignare velit?

AFfirmant teneri, casu quo vir diues sit, & onera matrimonij sustinere possit, Couarruu. *4. decr. 1. part. cap.5. num.5.* Ludou. Lopez *2. part. instruct. de matrim. cap.36. & 38.* Rodrig. *1. tom. cap.97. num.8.* Barbos. Cuchus, & Mathienzo apud Sanch. *lib.1. disput.60. num.1.*

Sed probabiliùs respondeo, nec dicto in casu teneri. Quia licèt matrimonium constare possit sine dote, non tamen est decens, vt dote priuetur. Sic Sanchez *loc. cit. n.1.* Gutier. *de iuram. 1. part. cap.37. n.3. & de matrim. cap.33. num.5.* Palud. *in 4. dist.28. quæst.1. art.2. concl.4.* Bonac. *quæst.1. punct.8. n.11.* Filliuc. *tract.10. num.286. fin.* Quamuis ne à suo deuiet more, solùm dicat, vtramque sententiam se reputare probabilem.

QVÆSTIO XLIX.

An causæ sufficientes ad dissoluenda sponsalia, dum post ipsa accidunt, sint etiam sufficientes ad id, si sponsalibus præcedant, dummodo fuerint probabiliter ignorata?

NEgat Palud. *dist.27. quæst.1. art.3. num.33. & 34.* & idem problematicè defendit Supplement. Gabriel. *ea dist. quæst.2. art.3. dub.4. & 5.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo, etiam esse sufficientes. Ideoque lepra, morbus Gallicus, aut alius contagiosus (de quibus supra est habitum) & fornicatio (de qua specialiter statim) non solùm quando sponsalibus superueniunt, illa dissoluunt; sed etiam, quando præcedunt, dummodo dicta mala probabiliter ignorata fuerint ab altero sponso; nam aliàs sibi imputare debet. Ratio est, quia est insignis facta mutatio, cum contrahens denuo inueniat notabile vitium antea ignoratum: at sic est, quod rebus notabiliter mutatis, non obligat promissio, *ex cap. Quemadmodum, cit.* ergo. Sic Bart. & Petr. Ledesma, Sot. Viguer. Henriq. & Lopez, quos refert, & sequitur Sanch. *lib.1. disp.73. num.2.* Basilius *lib.12. cap.18. num.1.* Seraphin. *decis.1113. num.9.* Becanus *quæst.32.* Hurtado *disp.2. diff.15.* Lessius, Rebellus, Ægid. Reginald. quos citat, & sequitur Bonac. *quæst.1. punct.8. num.16.* & Diana *3. part. tract.4. resol.187.* & communis apud Palaum *disp.1. punct.29. num.1.* Gutierrez *de matrimon. cap.34. num.2.* & Layman *lib.5. sum. tract.10. 1. part. cap.2. num.18.*

QVÆSTIO L.

An sponsus teneatur stare sponsalibus celebratis cum ea qua putabatur virgo, & postea cognoscitur esse ab alio deflorata?

AFfirmant Palud.& Supplem.Gabriel.*loc.cit.* Nauarr. *lib.4.consil.in 2.edit.tit.de diuortiis,consil.2. num.1.* & apud ipsum Panorm. & alij.

Sed longè probabiliùs respondeo: non teneri stare sponsalibus. Quia causa hæc denuò cognita grauem mutationem facit; cum iniuriosum sit viro fœminam corruptam ducere. Idemque dicendum est, quidquid renuat Ægidius *disp.23.dub.7.num.58.*casu quo sponsus putaret esse virginem, & postea esse viduam agnouerit.Sic Sanchez *loc.cit. num.3.* & penes ipsum viginti Doctores, inter quos est Doctiss. Nauarr.*in man.cap.22.n.27.* vbi sic ait: Nonò (*intellige dissoluuntur sponsalia*) per superuenientem fornicationem, &c. Dixi, *superuenientem*, quia per præcedentem non sunt dissoluenda, nisi tempore contractus ignoraretur, & ante matrimonium contractum cognosceretur,secundùm omnes. Sic Ven. senex. Et cum hac distinctione intelligendus est, dum contrarium affirmat *loc. cit.* pro contraria sententia,ne sibi tantus Doctor contradicat. Sic etiam Basilius *loc. cit. n.17.* Qui idem dicendum asserit de fœmina, quæ putabatur diues, cum reuera non esset. Tenent etiam nostram sententiam Palaus *tom.5.disp.1. punct.29. à num.4.* Baunius *tract.12.de Matrim.quæst.16.dicto 1.* & Trullench *lib.7.cap.2.dub.9.num.3.*

QVÆSTIO LI.

An sponsus, qui nouerat sponsam viduam, seu corruptam esse, possit ob fornicationem præcedentem sibi incognitam ab sponsalibus resilire?

NEgant Hugo, D.Anton. Syluest. Henriq. & alij vsque tredecim Doctores, quos pro hac parte affert Sanchez *lib.1.disp.63. num.4.*

Sed probabiliùs respondeo: posse, quia etiam hîc adest notabilis mutatio, quæ virum prudentem à principio ab sponsalibus contrahendis retraheret. Verum tamen est: quod si sponsus ante contractum sponsalium nouerat suam sponsam impudicam fuisse, & infamem, ob fornicationes antea commissas, nequeat sponsalia dissoluere, quamuis postea detegat alias fornicationes, etiam præuias, sibi ignotas, quæ paulò plus eius honorem denigrant. Quia hæc mutatio non est notabilis. Sic Sanch. *loc.cit. num.5.* & penes ipsum Nauarr. Philiarcus, & Molina, Ochagauia *quæst.34. num.10. & 11.* Palaus, Baunius, & Trullench *loc. citatis.*

QVÆSTIO LII.

An etiam sponsa ob fornicationem sponsi præcedentem ignoratam, possit similiter ab sponsalibus resilire?

AFfirmare videtur Nauarr.*cap.22.num.27.*per verba *suprà* relata,cùm indistinctè loquatur. Sed absolutè negant Sanchez *loc.cit.num.9.* & Basil. *lib.12. cap.18.num.2.*

Sed probabiliùs, media via sic respondeo. Licèt ob vnam, aut alteram fornicationem sponsi præcedentem ignoratam non possit sponsa ab sponsalibus resilire, cum ex hoc leuis redundet in sponsam iniuria; potest tamen ob fornicationem sæpè iteratam, quia ex hoc & non leuis redundat in sponsam iniuria, & magnam suspicionem præbet, eum non obseruaturum fidem in matrimonio. Sic Ochag. *c.13. num.10.* Filliuc. *tract.10.1.part. cap.8. num.296.* qui pro hac parte citat Molinam *tom.2.de iust. tract.2. disp.272.* & Thomam Sanch. *num.9. citato*, sed non bene,quia Molina solùm loquitur de præcedenti fornicatione sponsæ, & Sanchez absolutè, & absque distinctione id negat. Sic etiam Moure *3. part. exam. cap.17. §.1. n.20. vers. In hac verò causa*, & Palaus *loc. cit. num.7. & 8.*

QVÆSTIO LIII.

An si quis eo animo contraxit sponsalia, vt reuera contraheret, etiamsi sciret prædictos defectus, possit postea sponsalia dissoluere?

REspondeo negatiuè, quia in hoc casu non dedit dolus causam contractui sponsalium: nec comparatione prædicti animi aliqua mutatio facta est, quando eiusmodi defectus deteguntur. Sic Sanchez *lib.1. disput. 65. num.2.* Basilius *lib.12. cap.18. num.4.* Hurtad. *disp.2.diff.15.num.55.* Bonac.*quæst.1. punct.8.num.19.* Ægid. *disp.23. cap.60.* & alij,quos sequitur Palaus *punct.29. num.2.*

QVÆSTIO LIV.

An si post cognitionem defectus sufficientis ad dissolutionem sponsalium, se sponsi mutuò cognoscant, possint postea resilire?

REspondeo: non posse, quia eo accessu, vtpote facto spe futuri matrimonij, satis ostenditur vnumquemque iniuriæ priori renuntiare, & cedere iuri resiliendi, & consensum habitum contrahendi confirmare. Sic Sanchez *disp. 66. à num. 2.* Basilius *loc. cit.* Hurtad. *disp.2.diff.16.* Ægid.*disp.23.dub.10. num.75.* & penes ipsum Lopez, & communis. Lege Palaum *punct.29. num.11.* Gutierrez *cap.34. n.9.* & Trullench *lib.7. cap.2. dub.13. num.7.*

QUÆSTIO LV.

An laborans occulto aliquo defectu alteri non pernicioso, teneatur alteri parti volenti secum sponsalia contrahere, aperire talem defectum?

AFfirmat teneri, casu quo defectus notabilis sit, vt si mulier sit corrupta,aut ignobilis, aut pauper, cùm tamen virgo, nobilis, vel diues existimetur, Ochagauia *quæst.23.num.25.*

Sed probabiliùs respondeo: non teneri talem defectum manifestare, sed posse licitè sponsalia, aut matrimonium contrahere cum eo, qui talem defectum ignorat. Quia si hoc esset illicitum, & peccatum, maximè quia sic contrahens faceret contra iustitiam; at nullo modo contra illam facit, vt optimè probat Hurtado *disput. 2. diff. 17.* ergo. Sic ipse. Secutus Sanchium *disp.68.* Ægidium *disput.23. dub.12.* & Filliucium *cap. 9.* quibus addi vnus pro mille potest, Basilius scilicet *cap.18. num. 6.* vbi sic ait: Neque enim cogendus est contrahens hæc omnia manifestare ex prudenti hominum iudicio; sed sibi imputet qui contraxit, si non diligenter inquisiuit. Sic ille. Quem citat,& sequitur Palaus *disp.1. punct. 3. à num. 1.* vbi *num. 2.* infert, quod recens nupta quæ virgo reputatur, cum tamen non sit, licitè possit aliquibus mediis vti ad suum vitium occultandum, ne deprehensa à viro iniquè tractetur: in

hoc

hoc enim viro non nocet, & sibi fauet, vt dixerunt Ægidius, & Sancius. Per accidens autem impediri poteris ab sponsalibus contrahendis, eo defectu non manifestato,& à fortiori à Matrimonio contrahendo, si prudenter timeres,matrimonio contracto defectum cognoscendum esse, & compartem egerrimè laturam, grauésque discordias inde esse prouenturas. Charitas enim exigit, ne tuum commodum cum tam graui proximi damno procures. Sic Nauarr. *cap. Inter verba, coroll.16. num.60. concl.1. in 2. edit.* Sanchez *lib.6.disp.27.num.* 10. Coninch *dub.12.conclus.1.* Basil. Ponce,& Turrian.sup. Huc vsque Palaus. De quo nos etiam *quæst.sequenti.*

QVÆSTIO LVI.

An saltem casu quo defectus occultus, quo contrahens laborat, sit alteri grauiter perniciosus, vt morbus Gallicus, vel lepra, teneatur talem defectum illi manifestare?

AFfirmat, & à fortiori, Ochagauia *loc.cit.* & ante ipsum Ægidius *dub.12.cit. n.96.* vbi sic ait: Patienti defectum tertij generis (*intellige ex nuper assignatis*) non licet cum huius ignaro contrahere, nisi hic similes defectus pateretur. Quia ita contrahens alteri innocenti adferret perniciem, quod simpliciter malum est. Quare credo talem teneri parti ignaræ, ideoque paratæ contrahere, aut nuptias recusare, aut defectum aperire. Sic ille. Et ex illo Basilius *lib.12. cap.18. num.5. & 6.* Ex vtroque Diana *3.part. tr.4. resol.287.* & Palaus *punct.30. cit. n.5.*

Sed æquè probabiliter respondeo: non teneri adhuc talem defectum manifestare,sed posse licitè cum ignaro talis defectus contrahere. Quia in hoc nulla reperitur iniustitia, sed simulatio defectus, quem non tenetur aperire. Ex quo fit,quod corrupta concedens vsuram sui corporis, non solùm iam coniugi, sed etiam alteri promittenti sibi nuptias, possit licitè defectum corruptionis aliquo artificio occultare; quia tunc non tam fingit se esse virginem, quàm simulat corruptionem. Deinde si interrogata, an sit corrupta, neget restringendo, mentaliter subintelligendo, *in communi existimatione*; aut, *ad dicendum tibi*, non peccat,quia non tenetur ad interrogationem tam duram vniuocè respondere. Imò si interrogata, an sit virgo, affirmatiuè respondeat, mentaliter subintelligendo, *in communi existimatione*,non peccabit saltem mortaliter, ob eandem rationem. Sic Hurtad. *disp.2. diff.* 17. Et ante illum Sanchez *disput.* 68. *num.7.* Filliuc. *cap.9.*

QVÆSTIO LVII.

An sponsa, quæ defectum aliquem ex præassignatis patitur, possit alterum sponsum ignarum illius defectus, ad matrimonium contrahendum cogere?

NEgant absolutè Nauarr. *cap.22.n.23.* Couarruu. *4.decret. 2.part.cap.7.n.4.* Armilla *verb. adulterium,n.4.& 8.* Angel. *ibi,n.3.* Basilius *loc. cit. num.7.* & Villalobos *tract.12.diff.14.n.3.*

Affirmant verò Ægidius,Ochagauia *loc.cit.*& alij, casu duntaxat quo defectus sint occulti, & non perniciosi alteri; secus verò,inquiunt, si grauiter perniciosi sint.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse cogere, semper quod possit licitè, iuxta nuper dicta, cum ignaro quorumcunque defectuum matrimonium contrahere. Sic Hurtad. *loc.cit.* per hæc verba: Communiter Doctores existimant, posse cogere. Et meritò, quia quamuis ignarus defectus habeat ius dissoluendi sponsalia ex parte sui; tamen ea non dissoluit ex eo, quod nolit contrahere cum eo,qui laborat defectu; quia quamuis eo ipso, quod non contrahens dissoluat sponsalia ex parte alterius,quia eo ipso cedit iuri suo,& obligationi alterius,non tamen aufert sibi obligationem,qua obligatus est laboranti defectu; ac proinde laborans defectu potest alterum ignarum defectus cogere, seu compellere, vt secum contrahat matrimonium,vt satisfaciat obligationi,quam adhuc retinet contrahendi. Sic ille, qui pro se citat Sancium, Ægidium, Filliuc. & Ochagauiam. Sed ex his Ægidius, & Ochagau. non absolutè id, vt vidimus, affirmant. Legatur Sanch. *disp.68.* Palaus *disp.2. punct.30. num.8.* & Trullench *lib.7. cap. 2. dub.14. à num.1.*

QUÆSTIO LVIII.

An possit resilire ab sponsalibus, qui dubitat, an tempore Sponsalium ita eo animo esset affectus, vt haberet voluntatem contrahendi, etiamsi præsciisset tales defectus?

REspondeo: dicendum quod si defectus nouè cognitus est grauis, optimè poterit resilire; quia præsumitur non habuisse animum se obligandi: secus verò dicendum,si defectus leuis sit. Vnde si quis celebrauit sponsalia cum ea, quæ credebatur diues, aut virgo, cùm esset pauper, aut deflorata, benè potest resilire ab sponsalibus, si postea dubitet,an tempore sponsalium ita esset animo affectus, vt eam sibi despondisset, si cognouisset, illam esse pauperem, aut defloratam. Sic Sanchez, *disp.65. num.4.* Nauar. *cap.18. num.7.* Bonac. *quæst.1. punct.8. numero vltimo*, & alij.

QVÆSTIO LIX.

An quando adest sufficiens causa ad dissolutionem sponsalium, necessaria sit iudicis authoritas ad ea dissoluenda?

AFfirmat Innoc. *in cap. De illis, de sponsal. impuber.* apud Sanchez vbi infrà.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: dicendum, quod quando sponsalia ipso iure dirimuntur, vel manifesta est causa dissoluendi, veluti quando alter sponsus aut religionem ingreditur, aut matrimonium de præsenti celebrat, aut initiatur Ordine Sacro, nullo modo est necessaria iudicis authoritas ad eorum dissolutionem, vt expressè docent D. Th. *in 4. dist.27. quæst.2. art.3* D. Anton. Viguerius, & alij plures apud Sanchez (ex quibus quidam addunt idem dicendum, quando sponsalia sunt clandestina.) Quando verò causa dissolutionis est dubia, aut aliàs ex dissolutione sponsalium orietur scandalum, tunc necessaria erit iudicis authoritas ad ea dissoluenda. Sic Sanchez *lib. 1. disput. 69. à num. 3.* Basilius *lib. 12. cap. 18. num. 8.* Nauarr. *capit. 21. numero 28.* Rebell. *lib. 4. quæst. 8. sect. 9.* Ochagau. *quæst. 23. num. 16.* Bonacina *quæst. 1. punct. 10. numero 5. & 9.* Hurtado *disp. 2. diff. 8.* & alij penes ipsos. Quibus adde Palaum *disp. 1. punct. 31. à numero 1.* & Trullench *lib.7. cap.2. dubit.16.*

QVÆSTIO LX.

An quando ex aliqua sufficienti causa dissoluuntur sponsalia iuramento firmata, sit necessarium petere relaxationem iuramenti?

AFfirmant Sotus *in 4. dist.27.q.2. art.3. ad 1.* Viguerius *lib.2. instit. c.16. §.7.* & Ludou. Lopez *2.part.c.36.de matrim.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo negatiuè, quia euanescente matrimonij promissione, obligationem iuramenti euanescere necessum est. Sic Sanchez *disp.67.num.2.*Basil.*loc.cit.*Bonacina *punct. 10. cit.n.6.*Gutierrez *de matrim.cap.35.*

QVÆSTIO LXI.

An quando sponsus causam dissolutionis sponsalium probare non potest, nisi detegendo vitium sponsæ, possit illud in iudicio detegere?

REspondeo: posse, dummodo prius per se, vel parentes, vel viros pios sponsam admoneat, vt desistat, & resiliat, vt sic infamiam euitet, & ipsa nolit desistere. Quia in tali casu fas erit sponso ad tribunal iudicis deferre, cum iure suo vtatur, & aliàs nullo alio modo defendere se possit. Sic Sanchez *disp.70.n.2.* Basilius, Rebell. & Ochag. *loc.cit.* & communis. Lege Palaum *loc.cit.n.4.*

QVÆSTIO LXII.

An Iudex, cuius authoritate sunt dissoluenda sponsalia, debeat esse ordinarius, vel delegatus?

REspondeo: debere necessariò esse Ecclesiasticum ordinarium, vel delegatum, vt Episcopum, vel delegatum eius. Quia hæc est materia spiritualis: & ideò non pertinet ad laicum, nec ad Parochum, cum hic non habeat iurisdictionem in foro externo. Sic Sanchez *disp.69.n.10.*Bonacina *punct.10.n. 8.* Reginal.*lib.31.n.268.*& alij.Et hæc de sponsalibus; nam ea, quæ desiderare hic potes, *1.part.tract. 5. disp. 8. §.2.*tractata reperies.

DISPUTATIO III.

De essentia, & quidditate Matrimonij.

QVÆSTIO PRIMA.

Quibus vocibus, seu nominibus, matrimonium vocari solet?

ESPONDEO: quod quatuor, nempe Matrimonium, Nuptiæ, Conoubium, & Coniugium. *Matrimonium* dicitur, quia mulier nubit, vt mater efficiatur. *Nuptiæ* & *Connubium* à oubendo, eo quòd velamine teguntur coniuges, cum benedictionem accipiunt. Et tandem *Coniugium*, quia duos sub eodem iugo perpetuò coniungit.Sic Sanch.*lib.1.de matrim.in proœmio.* Basilius *lib.1.de matr.c.1.à n.3.* & penes ipsos alij.

QVÆSTIO II.

Qua ratione matrimonium, vt est contractus naturalis, seu vt est officium naturæ, definiatur?

REspondeo: quod cùm multa reperiantur in matrimonio, nempe & contractus ipse, & mutua coniugis obligatio, vinculum indissolubile, potestas ad vtendum coniugis corpore, & vsus talis potestatis, ideò variè à variis Doctoribus matrimonium definitur. Alij namque dicunt, matrimonium esse, *duarum personarum legitimum consensum*. Alij, *legitimam societatem inter virum, & fœminam, in qua de pari consensu semetipsum dedit alteri*. Alij, *viri fœminæque coniunctio maritalis, inter legitimas personas vitam indissolubilem retinens*. Alij denique, & melius, *Matrimonium est coniunctio maris, & fœmina inter legitimas personas vitam indissolubilem retinens*. Sic Alex.III. *in cap. illud quoque, de præsumpt. & c.2.27. quæst.2.*& habetur *lib.1. ff.de ritu nuptiar. & §. 1. instit. de patr. potest.* Legantur Suarez *lib. 2. de matrim. disp. 1.* & Basilius *lib. 1. cap. 2.* & alij penes ipsum.

QVÆSTIO III.

An Matrimonium, vt est contractus naturalis, solo naturæ iure sit institutum?

NEgant imprimis quidam Doctores, docentes, institutum esse à Deo, non immediatè, sed mediante Adamo, quando ex diuina inspiratione protulit illa verba Genes. 2. *Hoc nunc os ex ossibus meis*. Ita Magist. *in 4.dist.26.c.1.* Bassolis, Palud. Mayron, Couarr. & alij, quos referunt Sanchez *disp.4.num.2.* Vasq. *disp.1.de matrim.c.2.num.6.* & Basilius *cap.8. num.2.*

Negant deinde alij existimantes huiusmodi contractum institutum fuisse immediatè ab ipsomet Deo, vel illis verbis *Genes.1. Crescite, & multiplicamini*, vt volunt Syluest.Almain. Sotus,& alij, quos refert, & sequitur Sanchez *num.3.* vel in ipsa Euæ creatione, vt sentiunt Hugo de S.Victore, Caiet.Vetacrus, Rebellus, & alij penes Basilium *loc.cit. n.1.* Quibus adhæret nouissimè Petr. Cornejo *tom.2. in 3. part. disp. 1. de matrim. dub. 8.* & Palaus *de Matrim. disp.2. punct.1. num.5.*

Negant tandem alij putantes, iure non solùm naturali, sed etiam diuino positiuo institutum contractum matrimonij fuisse.Ita Scot.Gabr.Ricard. & alij penes Basilium *loc.cit.n.3.*

Sed probabiliùs respondeo: matrimonium(vt contractus quidam naturalis est) solùm esse institutum iure naturæ: celebratum verò in Paradiso, illis verbis Adami: *Hoc nunc os ex ossibus meis*. Nam illis verbis consensum expressit, sine quo matrimonium constare non potest,& ideò verisimile est aliis verbis similibus Euam respondisse, quibus etiam suum consensum Adamo indicaret. Sic Basilius *loc. cit. à num. 4.* & penes ipsum Vasquez, Petrus Ledesma, Valentia, & alij

QVÆSTIO IV.

An extiterit præceptum de contrahendo matrimonio, & quale illud fuerit?

NEgauit Medina *libro 4. de Sacrorum hominum continentia, controu.2.*

Sed certissimè respondeo, extitisse. Vel diuinum positiuum,

positiuum, contentum illis verbis Genes. 1. *crescite, & multiplicamini*, vt sentiunt Gregor. de Valentia *disput.10.q.1.punct.4.* Ægidius *disp.15. dub. 1. concl.5.* Ricard. Durand. Scot. & alij penes Basilium infrà. Vel solum naturale, ab ipsamet ratione naturali ortum, vt optimè probat Basilius *c.4.n.1.* Sic ipse, & penes illum Vasquez *disp. 1. de matrim. c. 3.* Petr. Ledesma *q.41.art. 2. dub. circa 6. principale.* Viguerius, Palud. & alij. Vel tandem diuinum, & naturale simul, vt putat Becanus *c.44.de matrim. q.3.* Rebell. *lib.2.q.2.numer.3.* & alij.

QVÆSTIO V.

An nunc etiam extet huiusmodi de contrahendo matrimonio præceptum?

NEgant D. Bonau. *in 4. dist.26.art.1.q.3.* Richard. *ibi, art.3.q.3.* Alex. de Neuo *rubr. de sponsalibus, n.10.* Castro *contra hæres. verb. virginitas*, existimantes, vel reuocatum fuisse ante diluuium, vel in lege Euangelica à Christo Domino, cum non possit consistere cum virginitate, quam ipse consuluit. Matth. 19.

Affirmant verò è contra hæretici nostri temporis, volentes adhuc extare, eoque præcepto singulos obligari, adeo abhorrent vitam cœlibem. Sed horum error damnatus fuit in Concil. Florent. *in literis vnionis*, & in Trident. *sess.24.can.9.& 10.* Quare hoc omisso errore,

Alij media via defendunt, extare quidem nunc dictum præceptum, sed non obligare singulos, sed tantum communitatem. Ita Durand. Scot. Sotus, Palud. & alij vsque duodecim Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez *libro 2. disput.3.num. 4.* Estius *in 4. dist.26.§.2.*

Sed probabiliùs respondeo: extare nunc dictum præceptum, nec reuocatum fuisse; quia præcepta naturalia non extinguuntur necessitate, licèt pro tunc non obligent, vt constat in præcepto eleemosynæ: cessauit ergo obligatio præcepti de contrahendo matrimonio, cum hoc solùm obliget cum ea circunstantia, si adsit necessitas propagandi genus humanum, qualis initio mundi, & post diluuium fuit; quæ cum cessauerit, cessauit etiam obligatio præcepti, ita vt nec communitatem, nec Principes, vt contrahere compellant subditos, obliget. Sic Basil. *lib.1.cap.4.n.8.* Corneio *disp.1.de matr.dub.9.in fine*, & alij, quos sequuntur Petrus Ledesma *de Matrim. q. 41. art. 1. dub.1.* Palaus *disp.2.punct.1.num.5.fine*, & Trullench *lib.7.c.3.d.n.2.*

QVÆSTIO VI.

An peculiari lege teneantur aliqui homines matrimonium contrahere?

REspondeo affirmatiuè. Nam primò tenentur matrimonium contrahere illi qui consilium continentiæ perpetuæ capere non possunt. Hi namque, dum tales sunt, & quatenus tales, pro remedio suæ incontinentiæ coniugium amplecti debent. Secundò etiam tenentur matrimonium inire Reges, ac Principes, eorumque filij, in casu, quo matrimonium sit causa conseruandæ pacis, aut religionis in regno, veluti si ex cœlibatu Principis periculum esset, ne post eius mortem regni successio ad hæreticos, aut infideles transiret, aut magnorum in republica motuum causam præberet. Sic Estius *in 4.dist. 26. §. 2. fine*, necnon Sanchez Ledesma, & Bonac. quos sequitur Trullench *loc.cit.num.8.*

QVÆSTIO VII.

An deficientibus hominibus, demptis Religiosis, tenerentur isti matrimonium contrahere?

AFfirmant Sanchez *lib.2. disp.3. num. 5.* & penes ipsum Sotus, Angles, Viuald. & alij quatuor Doctores, Reginald. & Villalob. quos refert, & sequitur Diana *3.par.tract.4. resol. 289.* quibus addi possunt Filliuc. *tract. 10. n. 8.* & Bonac. *quæst. 2, punct.3.num.3.*

Negant è contra Basilius *loc.cit.n. 11.* & apud ipsum Ricard. Durand. Vasquez, & Petr. Ledesma, quibus adiungi possunt Henriquez *lib.11. de matrim. c.1.* & Rebell. *lib.2.q.2.n.4.* quia existimant, in eo casu iam finem mundi instare, & sic non esse necessarium matrimonium à Religiosis contrahi, vt per illos genus restauretur humanum.

Sed clariùs sic respondeo: Si finis mundi certò instaret, certoque constaret, velle Deum mundum perire, nullo modo tenerentur Religiosi, nec alij, si darentur homines, ad matrimonium ineundum, quia inaniter conarentur ad eius conseruationem. Si verò de interitu mundi esset dubium, nec de decreto Dei constaret, etiam Religiosi tenerentur nubere, vt quantum in eis esset, occurrerent morti mundi. Sic conciliantur Authores vtriusque sententiæ.

Verum est, vt notat cum Sanchez, & Reginaldo Diana, posse etiam nunc occurrere casum, in quo aliquis religiosus (licèt non ratione præcepti matrimonij ad ineundum matrimonium teneretur, vt si sequerentur seditiones, & bella, nisi Principis filius vxorem duceret, iuxta dicta *quæst.6.* Lege Trullench *loco citato.*

QVÆSTIO VIII.

An Matrimonium in lege naturæ, & veteri fuerit Sacramentum?

AFfirmant Alex. Alens. *part.4. quæst. 1. memb.2. art.1.* Albert. Pighius *contr.10.* Castro *lib.11.contra hæres. verb.nuptiæ, hæresi 3.* Petrus Soto *lect.2. de matrim.q.3.4.& 5.*

Sed certissimè respondeo: non fuisse Sacramentum (saltem propriè loquendo) sed solùm contractum naturalem. Sic colligitur expressè ex Trident, *sess.24. cap. vnico, & can.1.* vbi expressè damnatur qui dixerit, matrimonium non esse sacramentum à Christo institutum; aut non esse nouæ legis Sacramentum: ergo anteà non erat Sacramentum. Sic Sotus *in 4.dist.26.quæst.2.art. 1. & 2.* Ledesma *2. 4. quæst.44.art.2.* Bellarm. *lib. 1. de matrim. cap. 5.* & Basilius *lib. 1. cap. 5. num. 1.* qui dicunt oppositam sententiam non esse tutam. Henriquez, & Petrus Ledesma, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.2. disp.7.* Hurtado *disp. 3. diff. 20.* & alij, cum quibus sunt Baunius *tractat.de matrim. quæst. 3. dicto 1.* & Trullench *lib.7.c.3.dub.4.num.11.*

DISPUTATIO IV.

De quidditate, & institutione Matrimonij, vt Sacramentum est.

QUÆSTIO PRIMA.

Quonam modo Matrimonium, vt Sacramentum est, definiatur?

RESPONDEO, sic ab aliquibus definiri: *Est signum efficax diuinæ gratiæ ad Christianam procreationem in maritali, & indissolubili contractu viri, & fœminæ naturali diuinitus institutum.* Ita Valentia *tom.4. disp.10. quæst.1. punct.1.* Ab aliis verò sic: *Est sensibile signum gratiæ, quo inter se vir, & mulier perpetuò coniunguntur.* Ita Maior in 4. *dist.26.q.1.* Rebell. *lib.2.q.1.n.5.* Ab aliis tandem, & aptius, sic: *Est contractus viri, & fœminæ legitimus, quo mutua corporum potestas traditur, gratiæ spiritualis collatiuus.* Sic Basil. *lib.1.cap.2. num.10.* ex Tolet. *lib.7. cap.5.*

QUÆSTIO II.

An Matrimonium fidelium in lege noua sit verè, & propriè Sacramentum?

NEgarunt quidam hæretici, quos refert Bellarmin. *lib.1.de matrim.cap.1.* & ex Catholicis etiam negarunt Durandus *in 4.distinct.26.quæst.3.* Glossa in *cap. fin. de sent. excom. in 6. verb. Sacramentis*, & Magister *in 4. dist. 2.* vt refert Sanchez *lib.2. disput.10. num.1.* quibus addi possunt Gaufred. Hostiens. & alij apud Maiorem *in 4. dist.26. quæst.1.* Guillelmus Peraldus *in summ. vitior.* & Iacob. de Vitriaco *lib. Occidental. historiæ, cap. 36.* Existimantes, Matrimonium nec esse propriè, & vniuocè Sacramentum, nec gratiam conferre. His fauet Petr. Soto *lect.2. de Matrim.* quatenus dixit, suo tempore fuisse probabile, Sacramento Matrimonij non conferri gratiam gratum facientem.

Sed certissimè de fide respondeo, esse verum, & proprium Sacramentum gratiam conferens. Sic definitur in Trident. *sess.7. can.7. & sess.24. cap. vnico, & can.1.* & multò antea (quidquid dicat cum Soto *dist. 26. quæst.2. art.3.* Sanchez *loc. cit. n.2.*) in Concil. Constantiensi, & Florent. vt optimè ex Valentia, & Vasquio probat Basilius *lib.1. cap.5. num.5.* Sic tenent omnes Catholici. Legantur citati, & à nobis adducti *1. part. tract.1. disput.1. quæst.3.* & Cornejo *tract.6. de matrim. dub.5.* vbi benè probat, hoc Sacramentum esse vnicum, & simplex.

QUÆSTIO III.

An Matrimonium institutum fuerit à Christo Sacramentum, illis verbis: Quos Deus coniunxit, homo non separet. Matth.19.

NEgat in primis Guido *in Enchir. tract.1. cap.1.* existimans (sed improbabiliter) institutum fuisse à Christo in primo instanti suæ Incarnationis. Negat deinde Viguerius *lib. institut. cap.16. §.7. versic.1.* & indicat Cyrillus Alexand. *lib.2. in Ioan. cap.22.* putans, esse institutum in nuptiis Galilææ, quibus Christus interfuit. Negat tandem Basilius *lib.1. capite 6. num.2.* quatenus docet, incertum esse, quo tempore fuerit à Christo institutum, licèt sit certum ab ipso institutum esse.

Sed probabiliùs respondeo: Matrimonium instituendum approbatum fuisse à Christo Domino Ioan.2. institutum verò, vel eleuatum ad rationem Sacramenti, illis verbis: *Quod Deus coniunxit*, &c. Ratio est, quia de fide est, quod Christus Dominus eleuauerit matrimonium in Sacramentum: at nullibi ita probabiliter apparet, quàm eo tempore, quo ex professo sermonem habuit de matrimonio: ergo. Sic vtetque Sotus, Henriquez, Viuald. Palac. Vera-Crux, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.2. disput. 4. num. 5.* quibus addi possunt Rebell. *lib. 2. quæst. 3. num. 9.* Aureol. *in 4. dist. 29. quæst. vnica.* Cornejo *disput.1. de matrim. dub.8.* Bassæus *verb. Matrim. 1. num. 5.* Villalob. *tract.12. diff.5. num.2.* Machado *lib.3. part.1. tract.8. docum.2. num.4.* Palaus *disp. 2. punct.1. num.6. fine*, & Trullench *lib.7. cap.3. dub.2. num.2.*

QVÆSTIO IV.

An Matrimonium infidelium sit Sacramentum?

AFfirmant Adrianus *in 4. quæst.1. de Matrim. §. ad rationes, fol. mihi 390.* & Guillelmus Estius *in 4. dist. 26. §.6.* & nonnulli alij apud ipsum.

Sed certissimè respondeo: non esse Sacramentum, sed solùm verum contractum obligantem illos. Prima pars constat, quia cùm infideles careant baptismo, qui est ianua omnium Sacramentorum, incapaces sunt huius, & alterius cuiusvis Sacramenti. Sic Vasquez *disp.2. de matrim. cap.10. num.11.* Sanchez *libro 2. disp.8. num.2.* Basilius *lib.2. cap.6. num.4.* dicens, esse communem omnium ferè Doctorum sententiam. Secunda verò pars etiam est certa. Quia infideles celebrando talem contractum non peccant, cum sit ordinatus in propagationem naturæ, & in remedium concupiscentiæ: Ergo vt quid licitum eos obligat. Sic Bonac. *quæst.2. punct.2. num.2.* & omnes, quos etiam sequitur Baunius *tract. de Sacram. Matrim. quæst.3. dist.2.* vbi cautè est legendum, ob defectum particulæ, *Non*.

QVÆSTIO V.

An saltem Matrimonium fidelis cum infideli contractum ex Pontificis dispensatione, sit ex aliqua parte Sacramentum?

AFfirmant esse Sacramentum ex parte fidelis, Sot. *in 4. dist.26. q.2. art.3.* Catharinus *opusc. de matrim. q.1.* Echius *homil.73. de Sacram.* Bonac. *q.2. de matrim. punct.2. n.3.* qui tamen malè citat Vasquium pro hac parte. Sicut Hurtadus *vbi infra*, Rebellum *lib.3. quæst. 9.* Nam ille oppositum expresè docet; hic autem nil ibi de hoc puncto.

Sed longè probabiliùs respondeo: nulla ex parte esse Sacramentum, quia in hoc casu altera pars est incapax Sacramenti: sed sic est, quod hoc Sacramentum est vnicum in duobus, sicut est in ambobus vnicus, & integer contractus: ergo si in vno nequit esse Sacramentum, nec in alio. Sic Angles *1. part. de matrim. quæst. 12. artic. 1. dub.1.* Henriquez *lib.11. cap.2. fine, & lib.12. cap.13. num.3.* Sanchez *lib.2. disp.8. num.2.* Vasquez *disput. 2. de matrim. cap. 4. num.20. & cap.10. num.113.* Ægid. *disp.24. num.24.* Reginald. *lib.32. n. 2.* Gutierrez, & Petr. Ledesma penes

penes Bonacinam *loc.cit.* Basilius *lib.1. cap.6.num.7.* Hurtado *disp.5. diff.18.* Becanus *de matrim.cap.44. quaest.4.n.8.* Cornejo *loc.cit. & dub. vltimo, pag.881.* Ochagan. *tract.1. quaest.2. n.2. & 21. fine*, & Palaus *disp.1. punct.2. num.10.*

QVÆSTIO VI.

An Matrimonium infidelium, casu quo vterque baptizetur, fiat Sacramentum?

AFfirmant Sanchez *lib.2. disp.9. n.5.* & penes ipsum Palud.Deza, Argentina, Veracruz, Vega, & alij existimantes, fieri Sacramentum, & conferre gratiam statim in ipso baptismo, etiamsi non accedat nouus consensus.

Affirmant etiam alij docentes, Matrimonium infidelium fieri quidem Sacramentum, & conferre gratiam, non tamen quando illi baptizantur, sed quando post baptismum habent nouum consensum, vel antiquum per aliqua signa, veluti per verba, nutus, vel copulam approbant. Ita Capreol.& Palud. *in 4.dist.* 26. Bellarm. *lib.1. de matrim.cap.5. & 15.* Pet. Ledesma *de matrim.q.59.art.1.dub.3.* Rebellus *lib.2.quaest.6. num.1.* Bonac.*quaest.2. punct.2. num.5.* Villalobos *tract.13. diff.5. num.2.* Layman *tract.10. cap.3. num.6.* & alij, quos sequitur Trullench *lib.7. cap.3.dub 4. num.8.*

Sed probabiliùs respondeo: nunquam fieri sacramentum. Nam in primis non potest fieri sacramentum, quando infideles suscipiunt actu baptismum, vt existimarunt Authores primæ sententiæ. Quia cum baptismus habile subjectum reddat, priùs tempore suscipi debet ab infidelibus, vt habiles sint ad hoc, & ad alia sacramenta suscipienda.

Secundò, quod nec possit fieri sacramentum post baptismum, quando habetur nouus consensus, aut renouatur antiquus, constat etiam; quia nequit dari sacramentum matrimonij absque materia, & forma, vt patet: at hæc nequeunt dari post baptismum: ergo. Minor probatur. Quia materia, & forma Matrimonij sacramenti est primus contractus, vel prima traditio potestatis in corpus coniugum: sed post baptismum non datur primus contractus, nec prima traditio, sed ad summum renouatio, aut approbatio eorum: ergo. Major, in qua potest esse difficultas, probatur: nam certum est, quod Matrimonium, vtroque conjuge vivo, repeti non potest: non quia hoc Sacramentum sit ex se initerabile, cùm ex Trident. *sess.7.can.9.* solùm Baptismus, Confirmatio, & Ordo initerabilia sint: ergo solùm ex defectu materiæ, vel formæ. Nam si sufficeret pro materia, & forma continuatio, approbatio, vel confirmatio primæ traditionis, non esset cur millies Sacramentum Matrimonij reiterari non posset. Quod certè inconueniens videtur id concedi, quidquid aliter Thomæ Sanchez videatur *lib.2. disp.11.num.31.* Sic Vasquez *tom.2. in 3.part. disp.128. cap.5. & tom.4. disp.2.de matrim.cap.10.* Ægid.*disp.24.dub.1.num.25.* Hurtado *disp.5.diff.16.* Basilius *lib.1.cap.9.num.8. & 9.* Albiz *in manuscriptis, tract.de matrim.diss.2.dub.2.* Cornejo *disp.1.de matrim. dub. vltimo,* Diana *5.part.tract.4. resol.255.* Palaus *disp.2.punct.2. num.14.* & Baunius *tract.12.q.8. de Matrim. per totam.*

QVÆSTIO VII.

An inter fideles possit validè celebrari Matrimonium, quod non sit Sacramentum?

AFfirmant Vasquez *tom.3.in 3.part.disp.138.* Rebellus *lib.2.quaest.5.concl.1.* Basilius *lib.1.cap.9. num.3.* & apud ipsum, Scot. Bassolis, & Almain. Hurtad. *disp.5.diff.19.* Villalob. *tract.13.diff.6.* Diana *5. part.tract.4.resol.255.* & alij existimantes id accidere facilè. Nam facilè (inquiunt) potest quis, quamuis non licitè, contrahere Matrimonium sine formali, vel virtuali intentione faciendi quod facit Ecclesia, in quo casu licèt illud Matrimonium non sit Sacramentum defectu intentionis, vt constat, est tamen validum in ratione contractus, itaut contrahens nequeat alteri nubere.

Sed probabiliùs respondeo, non posse, quia Christus Dominus instituit Matrimonium fidelium in sacramentum. Ergo ex Christi institutione hæc duo sunt inseparabilia: impossibile ergo erit inueniri inter fideles rationem matrimonij sine ratione sacramenti. Sic Sanchez *lib.2.disp.10. n.6.* & penes ipsum Suarez *tom. de sacram. quaest.64. art.10.disp.13.sect.2.* & Petrus Ledesma *quaest.42.art.1.dub.7.in solut.ad 1. & 2.* Ægidius *disp.24. dub.2. n.21.* Layman *tract.10. part.2.cap.1. num.2.* Cornejo *disp.1. de matrim.dub. vltimo, pag.* 880. Luysius Turrianus *in sum. part.2. cap.94.dub.1.* Palaus *punct.2. cit. num.5.* vocans hanc sententiam longè veriorem.

QVÆSTIO VIII.

An in Sacramento Matrimonij conferatur tanta gratia sanctificans, quanta confertur in aliis?

AFfirmat, licèt subdubius, Basilius *lib.1. cap.6. num.9.* ait enim, rem esse incertam: quia non constat certò, esse inæqualem gratiam, quæ ex opere operato confertur in Sacramentis.

Sed clariùs, & probabiliùs respondeo: non confert tantam, quia est minoris excellentiæ, quàm omnia alia Sacramenta: ergo minorem gratiam ex opere operato causare necessum est. Sic Palud. Maior, Petrus Sotus, Viguer.& supplem. apud Basilium, Ludouicus de S. Iuan *de matrim. quaest.1.artic.5. dif.1. pag.* 841. & Cornejo *tract. de matrim. disputat. 1. dub.5. pag.* 861. necnon Trullench *dubitat. 4. cit. fine.*

QVÆSTIO IX.

Quænam sit materia, & forma Sacramenti Matrimonij?

REspondent inprimis quidam, materiam esse verba, & actus contrahentium, formam verò illa verba *Genes.2. & Matth.19. Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori suæ.* Nam his verbis Deus sanctificauit Matrimonium, & quotidie vt Minister ejus sanctificat, cùm Scriptura semper loquatur. Sic Cathatinus *opusc. de matrim.q.1.5. Nos ergo.* Sed certè improbabiliter.

Secundò alij respondent, materiam esse consensum contrahentium, formam verò verba, seu signa exteriora. Ita Nauar.*cap.22. num.20.* Valentia *disp.10. q.1.punct.6.* Rebell. *lib.2.q.4.sect.3. num.12.* Tolet. *lib.7.cap.7.* Et apud Sanchez *vbi infrà*, Abbas, Præpofit. Alexand.de Neuo, Hurtada, Capreol.& Deza. Vnde malè refert Machado horum Doctorum sententiam, dicens eos affirmare: [Que la materia consiste en las palabras, y la forma en el consentimiento de los contrayentes.

Tertiò alij sentiunt è contra, nempe verba esse materiam, consensum verò mutuum formam: ita Major *in dict.quaest.2.*

Quartò alij dicũt, materiã esse corpora contrahentium, formam verò verba exprimentia consensum. Ita expresè

expressè Luysius Turrianus *in sua summa, parte* 2. *cap.*94. *dub.*2.

Quintò alij putant, materiam esse verba conjugis prius loquentis: Formam verò, verba loquentis posteriùs. Ita Richard. *dist.*26. *art.*4. *q.*1. Victoria *n.*245. Angel. *matrim.* 5. *n.*2. Astens. *lib.*8. *tit.*7. *art.* 1. *n.*1. Henriq. *lib.*11. *cap.*2. *n.*2. Ledesma vterque, Philiarc. Viuald. & Vega penes Sanchez *lib.*2. *disp.*5. *n.*5.

Sextò alij existimant, verba (aut alia signa) vtriusque conjugis, siue simul, siue diuerso tempore prolata, esse sibi mutuò materiam, & sibi mutuò formam. Nam verba vnius, inquiunt, comparata cum verbis alterius, sunt materia, vt ab aliis determinantur; forma verò, vt determinant illa. Ita Sot. Bellarm. Suarez, Petrus Ledesma, Rodriguez, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. n.* 6. Ægid. *disp.*24. *num.*32. & 33. & Villalob. *tract.*13. *diff.*6. *num.*2. quos affert, & sequitur Diana 3. *part. tract.*4. *resol.*255. Becanus *quæst.*5. *num.*7. Pelantius *quæst.*42. *articulo* 1. *disputat.* 2. Bassæus *verbo Matrimonium, num.*7. & Machado *tom.*1. *lib.*3. *part.* 1. *tractat.*8. *docum.*2.

Septimò tandem alij docent, consensum mutuum, verba, & actus contrahentium esse materiam; formam verò illa verba Sacerdotis: *Ego vos conjungo in nomine Patris, &c.* Ita Cano *lib.*8. *de loc. cap.*5. Guillelmus Estius *in* 4. *dist.* 26. §. 11. Sylvius mox *citandus*, & alij penes ipsos.

Sed probabiliùs omnium respondeo: materiam remotissimam hujus Sacramenti esse corpora contrahentium, remotam eademmet corpora nulla lege impedita; proximam verò, traditionem mutuam ipsorum corporum: formam verò, esse acceptationem mutuam illius traditionis significatam per verba, aut alia signa externa. Sic tenet Basil. *lib.*1. *cap.*7. *num.* 12. vbi impugnatis aliis sententiis à nobis relatis, hanc docet his verbis. Verior igitur mihi videtur septima sententia, quæ docet vniuersè in omni contractu materiam esse res ipsas legitimas, id est nulla lege impeditas, de quibus est contractus; formam verò esse verba, aut signa externa legitima exprimentia consensum: vt in contractu emptionis, rem quæ venditur; in matrimonio, corpora conjugum: in donatione, rem quæ donatur. *Huc vsque ille. Adde tu*, erit materia contractus: forma verò, verba quibus consensus contrahentium exprimitur legitimè; nam hæc determinans rem, vt circa illam fiat contractus. Sic Basilius: tenens Palud. Pet. Soto, Couar. & Adrian. quos citat, & sequitur Vasquez *in* 3. *part. disp.*129. *cap.*5. & *disp.*148. *cap.*7. & *tom.*4. *in* 3. *part. disp.*2. *cap.*5. & Hurtado *disp.*3. *diff.*21. D. Anton. Palac. Gerson, Comitolus, & alij penes Basilium. Legator, necnon Palaus *disput.*2. *punct.*3. *n.*3. Gutierrez *de Matrim. cap.*21. *num.*5. & Baunius *tract. de Matrim. prout est Sacram. q.*2. *assert.*5.

QVÆSTIO X.

An contrahentes sint ministri conficientes Sacramentum Matrimonij?

NEgat in primis Catharinus *loc. sup. cit.* docens, Ministrum esse ipsum Deum, vt nuper vidimus. Negant deinde Canus *lib.*8. *de loc. cap.*5. Guillelmus Parisiens. & Theologi Concilij Prouinc. Coloniens. & Estius *in* 4. *dist.* 26. §. 10. *pag. mihi* 73. vbi suam sententiam quindecim argumentis confirmat, & rursus §. 51. *pag.*75. & *dist.*29. §. 5. *in fine*, dicens esse verissimam sententiam, Franciscus Sylvius *in* 3. *part. D. Thom. quæst.*42. *art.*1. & *in addit.* ad §. 5. *Enchirid. Petri Binsfeldij contrarium docentis*, vbi sic ait: Hæc ita sunt accipienda, secundùm probabilem multis Authoribus opinionem, vt minister Sacramenti Matrimonij non alius sit, quàm contrahentes, nec alia forma, quàm ipsorum verba. Cæterùm aliis non minùs probatis Authoribus merito videtur, quod hujus Sacramenti, sicut aliorum, minister sit Sacerdos, eiusque verba forma. Conferri possunt quæ diximus *quæst.*42. *art.*1. *in supplem.* 3. *part. D. Thomæ.* Ita Sylvius. Citat etiam Cornejo pro hac parte vbi infrà, Nauar. *consil.*40. *n.*47. *volum.*4. sed malè profectò, nam pro opposita, & benè, citatur ab Henriquez (vbi infrà) *in marg. lit. V. in man. cap.*12. *num.*69.

Sed longè multò veriùs, longéque multò probabiliùs respondeo: Ministrum Sacramenti Matrimonij necesse ipsum Deum, neque Sacerdotem; sed ipsosmet contrahentes, quia hi duntaxat efficiunt contractum, & non Deus (speciali aliquo modo) neque Sacerdos: sed sic est, quod in contractu solùm consistit Sacramentum: ergo soli contrahentes efficiunt Sacramentum. Sic Sanchez *lib.*2. *disp.*6. *num.*1. Basilius latè, & benè *lib.*1. *cap.*8. *à num.* 1. *vsque ad* 7. & penes illos Vasquez *tom.*4. *disp.*3. *de matrim. cap.*4. *num.*41. Sotus *dist.*26. *quæst.*2. *art.*3. Bellarm. *lib.*1. *de matrim. cap.*6.7. & 8. Suarez *tom.*1. *de Sacram. q.*65. *disp.* 16. *sect.* 1. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 2. *num.*7. Rebell. *lib.*2. *quæst.*4. *sect.*2. *num.*6. Binsfeldius *loc. cit.* Cornejo *disp.*1. *de matrim. dub.*7. *pag.*874. Hurtado *disp.* 3. *diff.*22. Ochagauia *quæst.*1. *n.*12. Bonac. *q.*2. *punct.*4. *num.*5. Becanus *q.*6. *n.*4. Diana 3. *part. tract.*4. *resol.*254. Machado *tom.*1. *lib.*3. *part.*1. *tract.*8. *docum.*3. Ægid. *disp.*24. *num.*34. Luysius *loc. cit. dub.*3. *pag. mihi* 261. & alij, ex quibus authoritatibus alij oppositam sententiam improbabilem, alij nota dignam, alij temerariam appellant. Ego verò solùm longè minùs probabilem cum Nuño *in* 3. *part. tom.*1. *q.*4. *art.*6. *diff.*1. *concl.*2. & cum Docto Patre Albiz *tract. de matrim. disp.* 2. *dub.*5. appello; imò & cum Sanchez, cum ipse in summario disputationis citatæ hanc nostram, & suam sententiam veriorem tantum appellet. Sic etiam Palaus *disp.*2. *punct.*4. *num.*2. vbi contrariam sententiam nullam probabilitatem habere affirmat. Trullench *lib.*7. *cap.*3. *dub.*6. & Baunius *qu.*2. *citata.*

QVÆSTIO XI.

An contrahentes in mortali duo mortalia committant, alterum suscipiendo, & alterum ministrando Sacramentum?

AFfirmant Nauar. *dist.*6. *de pænit. cap.*1. §. *Sacerdos, num.*10. Petr. Ledesma *de matrim. q.*42. *ad vltim.* (quamuis oppositum doceat in summa) Vasq. *tom.*3. *in* 3. *part. disp.* 136. *cap.* 3. *num.* 38. Basilius *de matrim. cap.*8. *n.*11. Hurt. *disp.*4. *de Sacram. in gen. diff.*19. & Cornejo *disp.*1. *dub.*7. *pag.*874. quos sequitur Palaus *loc. cit.* quia (inquit) contrahentes sunt instrumenta Christi ad gratiam contrahendam: at instrumentũ debet esse conforme causæ principali: ergo.

Sed probabiliùs respondeo: non committere duo mortalia, sed vnicum tantum, quatenus scilicet in mortali suscipiunt matrimonij Sacramentum; non quatenus administrant, eo quòd ad hoc munus non sint ministri consecrati, iuxta dicta à nobis 1. *part. tract.*1. *disp.*4. *q.*7. Sic Sanchez *lib.*2. *de matrim. disp.*6. *n.*3. Filliuc. *tract.*1. *c.*6. *n.*87. Ægid. Layman, Sot. Villalob. Gutierrez, Heredia, Ioan. de Croce, quos citat, & sequitur Diana 3. *p. tr.*4. *res.*199. Bon. *q.*1. *punct.*4. *fine*, & Ludouicus de S. Ioan. *de matrim. q.*1. *art.* 3. *diff.* 1. *pag. mihi* 840. Henriq. *lib.*11. *cap.*2. *n.*7. *fine*, Petrus de Ledesma *in sum. tom.*1. *cap.*6. *de Sacrament. in gen. dub.*9. & *tract. de matrim. capite* 2. *post* 15. *conclus. diff.*2.

diff. 2. & alij, quos sectantur Trullench. *dub.* 6. *cit. n.* 5. & 6. & Baunius *loc. cit.*

QVÆSTIO XII.

An Sacerdos Matrimonio assistens in mortali peccet mortaliter?

NEgat absolutè Crousers *in Regulam S. Francisci, cap.* 7. *lect.* 21. *fol.* 50, etiam dato, quod Sacerdos assistens sit minister Sacramenti Matrimonij, quia nouissimè existimat, ministrantem Sacramenta scienter in mortali, nullo modo peccare mortaliter: quod & latè probat, vt videre est apud Dianam *part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 53. vbi illius opinionem bene refutat, & reiicit, sicuti & nos antea 1. *part. tractat.* 1. *disp.* 4. *quæst.* 8. & 9.

Affirmant verò è contra, & certè consequenter, Canus, Estius, Syluius, & alij, qui existimant, Sacerdotem esse ministrum consecratum, & deputatum ad conficiendum Matrimonij Sacramentum. Quia certum est, ministrantem scienter Sacramenta in mortali peccare mortaliter. Sed nihilominus

Longè veriùs, longèque probabiliùs respondeo: nullo modo peccare mortaliter, quia longè verius est, non esse ministrum Sacramenti matrimonij, vt *quæst.* 10. est habitum. Vnde fit, quod nec peccabit mortaliter benedictionem nuptialem celebrans, cum hæc non sit sacramentum, sed sacramentale. Sic Sanchez *disp.* 6. *cit. num.* 4. Henriquez, Bonac. Ledesma *loc. cit.* & communis. Quam tenet etiam Trullench *dub.* 6. *cit. num.* 4.

QVÆSTIO XIII.

An validè possit celebrari Matrimonium inter absentes per Procuratorem?

NEgat posse validè celebrari, post Trident. Barthol. de Ledesma *de matrim. dub.* 18. *fol.* 1286. apud Sanchez.

Sed certissimè respondeo: posse validè celebrari, quia id constat *ex cap. Honorantur*, 32. *quæst.* 2. & *cap. fin. de procur. in* 6. (quod nullo modo est correctum) & ex praxi totius Ecclesiæ, passim (etiam post Concilium) matrimonia per procuratores celebrantis. Sic Sanchez *lib.* 2. *disp.* 11. *n.* 20. & penes ipsum Henriquez *lib.* 11. *cap.* 2. *num.* 2. & in Glossa *lit. B.* vbi oppositum dicit errorem. Petrus Ledesma *q.* 42. *art.* 1. *diff.* 7. Nauarr. Molin. & alij. Basilius *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 1. dicens id esse notum, nec aliqua probatione egere. Ochag. *tract.* 2. *q.* 1. *n.* 2. Luysius 2. *part. sum. cap.* 94. *dub.* 4. & 6. Palaus *disput.* 2. *punct.* 9. *num.* 8. & 9. Gutierrez *cap.* 43. *n.* 11. Baunius *tract.* 12. *q.* 4. *de matrim. dicto* 1. & Trullench. *lib.* 7. *cap.* 3. *dub.* 7. *n.* 2.

QVÆSTIO XIV.

An etiam validè possit celebrari matrimonium inter absentes per epistolas?

NEgant Barthol. de Ledesma *loc. cit.* Pet. de Ledesma *quæst.* 45. *art.* 3. *dub. vltimo*, & Rodriguez *cap.* 216. *num.* 1. & *cap.* 220. *num.* 3. penes Sanchez *lib.* 2. *disp.* 11. *num.* 2.

Sed longè probabiliùs respondeo: etiam posse, quia per epistolam, sicut per Procuratorem, potest quis proprium consensum coram Parocho, & testibus exprimere. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 3. & apud ipsum Nauar. Henriquez, Perez, Matienzo, Molina, & Vega, quibus addi possunt Ægid. *disp.* 24. *dub.* 9 Basilius, & Hurt. *loc. cit.* Bonac. *q.* 2. *punct.* 5. *n.* 1. Villalob. *tract.* 13. *diff.* 9. Diana 3. *part. tract.* 4. *res.* 110. Machado *loc. cit. docum.* 4. *n.* 4. & alij mox *citandi*, præcipuè Palaus *disp.* 2. *punct.* 9. *n.* 11. vbi modum, quo id fieri debet, iis verbis docet. Debet autem traditio & acceptatio vtriusque contrahentis coram eodem Parocho, & testibus fieri, aliàs non possent testari de matrimonio: id verò fiet, si scribas Mariæ, te ipsum in maritum ei tradere, eamque in vxorem ex tunc accipere: ipsaque legens litteras coram Parocho & testibus affirmet se etiam tibi tradere, & traditionem à te factam acceptare. Lege *quæst.* 19.

QVÆSTIO XV.

An Matrimonium sic inter absentes celebratum valeat etiam in ratione Sacramenti?

NEgant valere in ratione Sacramenti, licèt concedant valere in ratione contractus matrimonialis, Canus (non Cather. vt bis citatur à Basilio, per errorem Typographi) *lib.* 8. *de loc. c.* 5. Estius *in* 4. *dist.* 19. §. 5. & Syluius *in* 3. *part.* D. Th. *q.* 42. *art.* 1. quia existimant (vt vidimus) verba Sacerdotis, tanquam ministri, esse necessaria ad essentiam matrimonij. Negant etiam Cajet. *opusc. de matrim. q.* 1. Bassolis *in* 4. *dist.* 27. *q.* 1. Victor. *n.* 224. Viguerius *inst. cap.* 16. §. 7. *vers.* 4. Bart. de Ledesma Durand. Ouand. & alij penes Sanch. *lib.* 2. *disp.* 11. *n.* 26. quia in vniuersum existimant, nullum Sacramentum inter absentes conferri posse, eo quòd verba requirantur pro forma. Citat etiam Machado pro hac parte Henricum Henriquez *lib.* 11. *cap.* 2. *num.* 2. sed omninò malè. Nam Henriquez expressè oppositum tenet, & ita firmiter, vt hanc falsam appellet. Vnde

Longè probabiliùs respondeo, valere tale matrimonium, etiam in ratione Sacramenti. Primò, quia matrimonium per procuratorem, vel epistolas contractum est validum, & legitimum in ratione contractus naturalis, vt supra est habitum: ergo etiam erit in ratione Sacramenti: quia Christus Dominus in nullo penitus mutauit naturam contractus matrimonij, sed solùm euexit illum ad rationem Sacramenti.

Secundò, quia in dicto contractu matrimonij per procuratorem facto, datur vera materia, vera forma, & vera intentio ministri, hoc est contrahentium intendentium recipere Sacramentum: ergo & datur verum Sacramentum. Sic Nauar. *in cap. Fratres, de pænit. dist.* 5. *n.* 95. Henriquez *loc. cit.* vterque Sotus, quos, & alios vsque viginti Doctores refert & sequitur Sanchez *disp.* 11. *cit. n.* 27. & *disp.* 12. *n.* 4. Basilius *lib.* 1. *cap* 10. *n.* 3. Valentia *tom* 4. *disp.* 10. *q.* 1. *punct.* 6. Ioan. de Cruce *de matrim. initio*, Villalob. *tract.* 13. *diff.* 9. *num.* 3. Ægidius *disp.* 24. *num.* 23. Bonac. *q.* 2. *punct.* 5. *num.* 3. Diana 3. *part. tract.* 4. *resolut.* 250. Cornejo *disp.* 1. *de matrim. dub.* 5. *pag.* 864. Machado *lib.* 3. *parte* 1. *tractatu* 8. *docum.* 4. *num.* 3. Ochagau. *tract.* 2. *q.* 3. *num.* 7. Luysius *loc. cit. dub.* 8. dicens oppositum nec esse probabile, nec tutum. Palaus *disp.* 2. *punct.* 2. *num.* 8. Gutierrez *de matrim. cap.* 43. *num.* 8. Baunius *quæst.* 4. *cit.* & Trullench *lib.* 7. *cap.* 3. *dub.* 7. *num.* 9.

QVÆSTIO XVI.

Quot conditiones requirantur ad hoc, vt Procurator nomine absentis validum matrimonium ineat?

RESpondeo : quod quatuor. Prima est, quod habeat speciale mandatum ad contrahendum matrimonium. Secunda vt mandatum sit ad contrahendum cum certa, & determinata persona. Tertia, vt procurator per ipsum id faciat ; nec enim substituere potest, nisi expresſè hoc in commissione habeatur. Quarta denique, vt tempore, quo celebratur contractus, non sit reuocata commissio, seu potestas, quia si reuocata sit, quamuis merè interiùs, & tacitè, & quamvis talis reuocatio lateat procuratorem, & alteram conjugem, nihil fit, licèt interuenerit juramentum de non reuocando. Sic Sanch. *lib.2. disp.11. à n.5. vsque ad* 10. Basilius *lib.2. cap.15. quasi per totum*, Bonac. *quæst.2. punct.5.* & alij penes ipsos. Legantur etiam Palaus *disp.2. de matrim. punct.9. num.1.* Gutierrez *de matrim. cap. 43. per totum*, & Baunius *tract.12. q.5. de matrim.*

QVÆSTIO XVII.

An vt matrimonium contractum per procuratorum valeat, necesse sit dari ei potestatem, seu commissionem coram Parocho, & testibus?

AFfirmatiuam sententiam esse probabilem, ex doctrina, quam tradit Riminaldus *cons.467. n.78. & seq. vol.4.* innuit Sanch. mox citandus.

Sed certissimè respondeo : id non esse necesse, sed sat esse, vt procurator nomine absentis matrimonium coram Parocho, & testibus ineat. Quia ex Trid. *sess.24. cap.1.* solùm requiritur, quod ipsemet contractus matrimonialis celebretur coram Parocho, & testibus : Sed commissio, seu mandatum contrahendi, non est ipsemet matrimonij contractus : ergo. Sic Sanch. *lib.2. disp.11. num.23.* Diana & Machado *loc. cit.* & communis apud Palaum *disp.2. punct.9. n.3.* vbi ait, omnino tenendum esse, mandatum ad contrahendum clandestinè concessum, modo tamen ita concessum sit, vt probari possit, & Ecclesiæ constare, tale mandatum datum esse.

QVÆSTIO XVIII.

An valeat matrimonium initum per procuratorem excedentem fines mandati, seu commissionis?

REspondeo : non valere, quia tunc agit Procurator sine potestate. Vnde si detur mandatum contrahendi, certâ dote constitutâ, & procurator contrahat ea conditione non seruata, nihil agit. Sic Sanchez *loc. cit. n.17. & 18.* & Basil. *lib.2. cap.15. n.6.* qui tamen bene notant, quod casu, quo in commissione dicatur: *Do tibi commissionem, & facultatem contrahendi matrimonium, seruata forma Tridentini*, & procurator contrahat non præmissis denuntiationibus, non ideò excedat fines commissionis ; & ideò valebit matrimonium. Legantur etiam Bonac. & Diana *loc. cit.* Luysius *in sum. part.2. cap.94. dub.5.* Palaus *punct.9. cit. n.5.* Gutierr. *cap.43. n.19. & 20.* & Trullench *lib.7. cap.3. dub. vlt. n.14.*

QVÆSTIO XIX.

An in matrimonio inter absentes inito Ministri sint ipsi contrahentes, & eorum verba forma?

NEgant Bassolis *in 4. dist.26. q. vnica, art.2.* Scot. *ibi, p. vnica, §. de Minist. est aliud dubium.* Supplem. Gabriel. *ead. dist.9. quæst. vnica, art.1. in 2. notabili*, docentes in dicto matrimonio ministrum esse procuratorem, & ejus verba formam. His videtur accedere Bonac. *q.2. punct.5. n.12.* Cùm solùm neget, procuratorem esse ministrum consecratum ad hoc munus ; aut, vt ait, ad ipsum pertinere ex officio ministrare hoc Sacramentum.

Sed longè probabilius respondeo : ipsos contrahentes esse, etiam in dicto matrimonio, principales ministros efficientes, & recipientes Sacramentum ; & verba eorum, quatenus per procuratorem innotescunt, vel (quod in idem ferè redit) verba procuratoris, vt relata ad mandantem, esse veluti formam : & ipsummet procuratorem, quasi instrumentum ministri, per quem alius contrahit. Sic Basilius *lib.1. cap.10. num 6.* Sanch. *lib.2. disput.11. num.28.* qui bene aduertit, verba procuratoris contrahentis matrimonium, hæc debere esse : *Talis te accipit in virum, vel vxorem, nomine talis personæ.* Sic ille *num 16.* Henriquez *lib.11. cap.2. num.7.* Petrus Ledesma *quæst.42. art.1. diff.7. fine*, & communis. Legantur etiam Bonac. & Hurtad. *loc. cit.* qui etiam notant, eisdemmet verbis posse celebrari matrimonium per epistolas, quibus celebratur in præsentia vt, *Accipio te in meum conjugem.* Sic etiam Trullench. *lib.7. cap.3. dub.7. num.11.* vbi notat, quod verba, quæ adhibenda sunt à Procuratore in dicto casu, sunt hæc : *Recipio te in vxorem nomine Titij*: vel, *Titius accipit te in vxorem, me mediante* : & sponsa respondere debet : *Ego te mediante duco Titium.*

QVÆSTIO XX.

An Procurator existens in mortali, peccet mortaliter contrahendo matrimonium nomine alterius?

AFfirmatiuam partem tenere possent, qui nonnulla probabilitate affirmant, Procuratorem esse ministrum Sacramenti matrimonij, vt Bassolis, Scotus, & alij nuper citati. Imò, & deberent id asserere, juxta sententiam Basilij *lib.1. cap.8. num.21. & cap.10. num.6.* & aliorum, quos suprà *quæst.11.* retulimus. Sed quia ibi oppositum probabiliùs putauimus,

Nunc probabiliùs respondeo : non peccare mortaliter. Tum quia probabilius longè est, procuratorem non esse ministrum hujus Sacramenti, & dato, & non concesso, quod esset, non est ad hoc munus consecratum, vt nuper est habitum. Tum etiam, quia procurator nullum recipit Sacramentum : ergo nulla ex parte esset reus lethalis celebrando matrimonium in lethali. Sic tenent omnes Doctores *quæst.11.* pro nostra sententia adducti. Legatur Coroejo *disputatione 2. dubitatione 5. pag. 866.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXI.

An qui mandatum dedit, debeat esse in gratia eo tempore, quo credit matrimonium celebrandum à Procuratore?

NEgant teneri esse in gratia, casu quo prorsus ignoret, quo tempore matrimonium celebrandum sit; secus aliàs, Sotus *in 4. dist.17. q.1. art.3.* & Lopez *1.part.instruct. de matrim.cap.35.fol.*1027.

Sed absolutè respondeo: teneri esse in gratia, sub culpa mortali, toto tempore, quo probabiliter credit per procuratorem celebratum esse matrimonium, quia tunc recipit sacramentum, siue vigilet, siue dormiat, siue factus sit amens, &c. Sic Sanch. *lib.2.disp.6.n.4. & disp.11.n* 30. Basilius *lib.1.cap.10.n.6.* Henriquez, Gutierrez, Petrus Ledesm. Rebell. & alij apud ipsos, & apud Bonac. *q.2. punct* 5. *n.* 13. Cornejo *disp.1. de matrim.dub.5.n.3. & 4.* & communis.

QVÆSTIO XXII.

An Procuratores vtriusque coniugis debeant necessariò esse diuersi sexus?

REspondeo negatiuè, quia diuersitas sexuum in procuratoribus nullius est momenti ad matrimonium contrahendum, cum hi tantum sint instrumentum ministrans verba, quibus matrimonium contrahitur. Quare duo viri, vel duæ fœminæ optimè possunt esse contrahentium procuratores. Sic Sanchez *lib.2. disp.11. n.15.* Petrus Ledesma *de matrim. q.42.art.1.diff.7.* Basilius *lib.1. cap.10. n.6.* & ex illo Diana *3.part.tract.4.resol.150.* Palaus *disp.2.punct.9. num.7.* & Gutierrez *cap.43.n.17.*

QVÆSTIO XXIII.

An contrahentes per procuratorem, possint postea per seipsos contrahere?

AFfirmant non solùm posse, sed optimè facere contrahentes per procuratorem, si postmodùm iterum inter se matrimonium ineant, vt postea fiat sacramentum, quod antea non fuerat, Cajet. & Petr. Ledesma apud Sanchez *disp.11.n.16. & 31.* vel, vt ipsemet Sanchez cum aliis vult, vt iterum fiat, & repetatur sacramentum.

Sed probabiliùs, juxta doctrinam superius traditam, respondeo: posse quidem in dicto casu contrahentes iterum matrimonium contrahere, non ad hoc vt matrimonium, quod antea solùm habebat rationem contractus naturalis, sacramentum fiat, vt dixerunt Cajet. & Ledesma, nam id non posse consistere, constat ex dictis *q.7.* nec ad hoc, vt sacramentum Matrimonij reiteretur; cùm hoc non sit iterabile ex defectu materiæ, vt constat etiam ex dictis *q.6.* sed solùm ad tollendos scrupulos, ne videlicet prior consensus reuocatus fuerit, & consequenter matrimonium initum per procuratorem, inualidum. Addo, quod ad hoc licitè faciendum, sufficit probabilitas oppositæ sententiæ (vt ait Ochagau. *loc.cit. num.7.*) ne res incerta vllo modo maneat, si fortè sententia contraria vera sit.

DISPVTATIO V.

De indissolubilitate Matrimonij.

QVÆSTIO PRIMA.

An Matrimonium sit indissolubile?

NEGANT hæretici arbitrantes, matrimonium pro conjugum arbitrio absque vlla alia causa dissolui posse, vt videre est apud Castrum *de hæres. verb. Nuptiæ.*

Sed certissimè de fide respondeo: esse omnino indissolubile, & perpetuum. Sic enim definitur in Concil. Illiberitano *can.8.9. & 10.* Africano *can.*79. Mileuitano *can.*17. Agathensi *can.* 25. & nouissimè in Trid. *sess.24. cap. vnico, in principio.* Et sic docent omnes Scholastici. Legatur inter omnes Basilius *lib.1.cap.17.per totum.*

QVÆSTIO II.

An Matrimonium, tam ratum, quàm consummatum, sit ex iure naturali indissolubile?

NEgant Medina *lib.5.de cœlibatu,cap.72.88.& 89.* Sanchez *lib.2.disp.13.n.7.* & penes ipsum sex & viginti Doctores, quos citat. (Quamuis Basilius dicat, non omnes illam ita docere.) Quibus addo Ægidium *disp.26. dub.2.* & alios docentes, solum esse indissolubile ex jure diuino, aut Ecclesiastico.

Sed probabiliùs respondeo: non solùm jure diuino, sed etiam jure naturali esse indissolubile. Prima pars constat ex verbis Christi Domini, Matth. 19. *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Secunda verò etiam patet. Quia matrimonium ex se, & intentione naturæ ordinatur ad educationem prolis, non solùm ad breue tempus, sed per totam vitam prolis: ergo matrimonium ex natura sua debet durare vsque ad mortem. Sic D. Th. *3. contra Gent. cap.122.* Scotus *dist.26.q.vnica.* Vasq. *disp.2.de matrim.cap.7.* Bellar. *lib.1. de matrim. cap. 11.* Rebellus *lib.2. q.15. sect.1.* Hurt. *disp.8. diff.1.* Basilius latè, & optimè *lib.1.c.12. & 13.* Bonac. *q.2.punct.11. n.2.* Becanus *cap.47.q.1.* Filliuc. *n.33.* & alij communiter, vt supponunt Diana *p.8.tr.1.resol.61.* & Palaus *tom.5. disp.3. punct. 2.§.1. n.6.* cum aliis.

QVÆSTIO III.

An licitè, & validè dissolnebatur matrimonium in lege veteri per libellum repudy?

NEgant aliqui *in 4.dist.33.* licitum id fuisse, sed solùm permissum, vt impunè fieret, ad majus malum vitandum. Iuxta quam sententiam peccabant Iudæi dimittendo vxores, & vinculum matrimonij non dissoluebatur. Sic Magister, D. Bonau. & alij.

Sed probabiliùs respondeo, licitum fuisse Iudæis dimittere vxores, & dato libello repudij, verè dissoluebatur matrimonium, & consequenter poterant aliam vxorem ducere. Sic D. Th. Scot. Durand. & Palud. *in 4. dist.* 33. Becanus *cap. 47. q. 2.* Sanchez *lib.10. disp.1.* Basil. *lib.7.cap.50.* Hurtado *disp.8. diff.15.* & alij, cum quibus bene Baunius *de matrim. quæst. 14. dicto 4. pag.674.*

QVÆSTIO IV.

An quacunque de causa licuerit Iudæis vxorem dimittere?

AFfirmat Iosephus *lib. 4. cap. 8.* E contra verò Tertull. *lib. 4. contra Marcion.* putat, non licuisse, nisi propter adulterium.

Sed omninò respondeo: licuisse eis dimittere vxorem ob quamcunque rem turpem, vt ob morbum contagiosum, vel ob aliud simile, quod matrimonij conjunctionem præcessisset, & fortè etiam ob alias causas matrimonio contrarias, etiamsi matrimonio superuenissent, vt si mulier venefica esset, & liberorum interfectrix. Sic Lyranus *in cap. 24. Deuteronom.* & Becan. *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO V.

An in lege Euangelica etiam dissolui possit matrimonium consummatum?

AFfirmant omnes Græci, docentes posse dissolui ob adulterium. Vnde re ipsa in hujus causa illud dissolvunt, & alia matrimonia ineundi conjugibus potestatem faciunt. His accesserunt Caiet. *in cap. 19.* Matth. & Catharin. *lib. 5. annot. t. in Comment. Caiet.*

Sed certissimè respondeo: minimè dissolui posse. Vnde nec ob adulterium alterius conjugis, nec ob hæresim, nec ob aliam causam dissolui potest: nec viuente alio conjuge ad alias nuptias licet transire. Sic habetur in Trid. *sess. 24. can. 5. & 7.* & colligitur clarè ex Scriptura, Matei 10. *vers.* 11. Lucæ 16. *vers.* 18. *& ad Roman. 7. vers. 2.* Et constat ratione, quia matrimonium Christianorum est signum conjunctionis Christi cum Ecclesia, ad Ephes. 6. at hæc est indissolubilis: ergo & matrimonium. Sic omnes Theologi, & Catholici, vt ait Palaus *tom. 5. disp. 3. punct. 2.* §. 2. *num.* 1.

QVÆSTIO VI.

An Pontifex possit dissoluere matrimonium consummatum infidelium, postquam vterque ad fidem conuersus est?

AFfirmant Nauar. *lib. 3. consil. tit. de conuers. conjug. consil. 3. n. 12.* Sanchez *lib. 2. disp. 17. n. 2.* & Socinus 1. *volum. consil.* 28.

Sed longè probabilius respondeo: non posse, quia jam suscepto baptismo, matrimonium illud est ratum, & consummatum: & conjuges revera facti sunt vna caro: ergo est indissolubile ex lege naturæ. Sic Vasquez *disp. 2. de matr. cap. 6. n. 5*8. vbi oppositam sententiam falsissimam appellat. Basilius *lib. 9. de matrim. cap. 2. à n. 8. vsque ad* 16. & alij, quos citat (nescio an sequatur) Diana *p. 8. tract. 1. resol. 66.* Perez *de Matrim. disp. 20. sect. 10. n. 8.*

QVÆSTIO VII.

An Matrimonium fidelium ratum, & non consummatum, dissolui possit authoritate Pontificis?

NEgant D. Bonau. Scotus, vterque Sotus, & alij vsque ad viginti & nouem Doctores, quos pro hac parte citat Sanchez *lib. 2. disp. 14. num. 1.* quibus addi possunt Basilius *lib. 9. cap. 3. à n. 3. vsque ad* 19. Valentia *disp. 10. q. 1. punct. 7.* & Becanus *c. 47. q. 4. n. 3.* quorum fundamentum est, quia matrimonium fidelium consummatum nequit dissolui authoritate Pontificis, vt omnes concedunt: at sic est, quod matrimonium ratum non differt essentialiter à consummato: ergo similiter non poterit dissolui, etiam authoritate Pontificis. Ita sentiunt etiam Palaus *disp. 3. punct. 2.* §. 2. *n.* 3. & Meratius *de Matrim. disp.* 6.

Affirmant nihilominus alij: & probant. Quia de facto in dicto matrimonio rato, & non consummato, sæpè dispensarunt Pontifices, vt testantur Additionator Nauarri *in Man. cap.* 22. dicens, ter, vel quater dispensasse Sanctissimum, ac eximium Theologum Pium V. Et Henriq. *lib. 11. cap. 8. num. 11. in Glossa lit. F.* affirmat Gregor. XIII. vna die cum vndecim dispensasse. Dicendum ergo est, matrimonium fidelium ratum, & non consummatum authoritate Pontificis dissolui. Sic sentiunt Cajet. Nauar. Henriquez, quos, & alios vsque quinquaginta & quinque Doctores refert, & sequitur Sanch. *lib. 2. disp. 14. n. 2.* quibus addi possunt Vasq. 1. 2. *disp. 165. c. 7.* Bonac. *q. 2. punct. 11. n. 4.* Rebell. *lib. 2. q. 15. n. 4.* Ægid. *disp. 26. n. 33.* Reginal *lib. 31. n. 38.* Ochag. *tract. 2. q. 5. n. 2.* Filliuc. *n. 55.* Hurt. *disp. 8. diff. 3.* Valerus *verb. dispensatio, differ. 6.* *tract. 10. part. 3. cap. 5. n. 4.* dicens, hanc sententiam esse veram. Villalobos *tract. 13. diff. 11. n. 2.*

Ego verò inter tot grauissimos, & doctissimos pro vtraque sententia relatos Patres, respondeo: Dicendum, quod prima sententia sit probabilior in speculatione, hæc verò secunda in praxi. Vtrumque probant fundamenta vtriusque. Sic meo videri sentit expresse Cornejo *tract. 6. disp. 6. de matrim. dub. 4.* vbi tenens secundam sententiam, simul ait, primam esse probabilissimam, & suo judicio speculatiuè probabiliorem. Imò id, & non aliud, videtur velle Basilius, vt patet ex ab ipso præsuppositis *loc. cit. num.* 1. Legantur. An autem in aliquo casu rato possit Episcopus dissoluere matrimonium ratum, & non consummatum, dubitant aliqui. Affirmatque Baunius *tom. 1. tract. 12. de matrim. q. 5.* quia Episcopus in sua Diœcesi potest quidquid Papa in tota Ecclesia.

Sed ego, vt certum respondeo, non posse. Tum quia id numquam visum est. Tum etiam, quia sicut in nullo euentu potest Episcopus dispensare in professione solemni Religiosorum: ita neque in Matrimonio rato. Sic Perez *de matrim. disp. 20. sect. 8. num. 2.* quem sequitur *p. 8. tract. 2. resol. 64.* vbi ad argumentum Baunii bene respondet cum Perez, dictum illud, *Posse Episcopum in sua Diœcesi, &c.* esse intelligendum itaut excipi debeant res tam arduæ, & graues, circa quas adhuc de Pontificis potestate dubitatur.

QVÆSTIO VIII.

An Papa solùm possit dispensare in matrimonio rato, causa Religionis ingressus?

AFfirmat, solummodo ob hanc causam posse, *Abbas cap. Ex parte, & cap. Ex publico, de conuers. conjugat.* & alij, quos tacito nomine, refert Sanchez *lib. 2. disp. 16. n. 1.*

Sed certissimè respondeo: posse etiam ob alias justas causas. Prima est notabilis in qualitate disparitas. Secunda, grauis timor scandali futuri, ob fornicationis videlicet timorem, aut rixas inter conjugatos, aut eorum consanguineos. Tertia est Lepra, aut impotentia alteri conjugato superueniens. Quarta, si alter affirmet, se non habuisse animum contrahendi. Quinta causa est, vt vir efficiatur Episcopus. Sexta tandem secundum aliquos, est mutuus conjugum consensus. Sed hanc causam non sufficere, nisi quando inter se ita essent discordes conjuges, vt infœlices timeantur exitus, melius sentiunt alij. Sic

Sanchez

Sanchez *disp.16.cit.*per totam,cum aliis Doctoribus. Villalobos *loc. cit. n.3.* ex ipso Sanchea Ochagauia *tract.2. quæst.5. num.5.* & nouissimè Baunius *tom.1. tract.12.de impedim.matrimonij,q.5.*Pecez *de Matrim. disp.20.sect.7.n.11.* & Diana *part.8.tract.1. resol.65.* vbi ex Sanchex *lib.2. de Matrim. disp.14.n.3.* contra aliquos firmat,& benè, non posse Pontificem lege vniuersali statuere, vt matrimonium ratum dissoluatur per subsequens matrimonium consummatum: quia id præberet maximam causam superinducendi aliam : quod cederet in grauem iniuriam matrimonij & conjugis.

QVÆSTIO IX.

An Matrimonium ratum, non consummatum, per professionem Religionis alterius coniugis dissoluatur?

NEgatunt quidam, vt refert Glossa *cap.2. de conuers. coniugat. verb. Remanere.* Quibus adhæserunt Henricus de Gandauo,Erasmus,Franciscus,Turrian. & Claud. apud Sanchez *lib.2. disp.18. n.1.* Et potest probari. Quia ex D. Thoma *in 4. dist.27. q.1. art.3. q.3.* Si ambo coniuges post matrimonium ratum (imò & consummatum) ingrediantur religionem, & faciant professionem, non dissoluitur vinculum matrimonij inter eos : ergo minus dissoluetur, si duntaxat alter coniux Religionem ingrediatur, & profiteatur.

Sed certissimè de fide respondeo, dissolui. Vnde coniux manens in sæculo, liberè poterit ad alias nuptias transire. Sic definitur *in cap. desponsatam, 27. quæst.2. & in extrauag. Antiquæ, de voto,* & nouissimè in Trident. *sess.14. can.6.* Et constat ex vsu Ecclesiæ, & Apostolorum traditione. Et sic tenent omnes Doctores. Vnde inscitè Estius *in 4. dist.27.§.4. pag. mihi* 81. hanc nostram, & suam sententiam veriorem appellat : cum definita vt verissima sit à Trident. vt ipsemet fatetur. Legantur Sanchez *disp.18. & 20.* & Basilius *lib.9. cap.5. n.1.*

Ad fundamentum pro prima sententia adductum aliqui, inter quos est Biescas infra citandus, concedunt antecedens, & negant consequentiam. Et ratio differentiæ, ait Biescas, est : quod Christus instituit, quod in eo casu possit vouens dominium sui corporis, quod dedit fœminæ, auferre ab ea, & tradere Religioni,& simul restituere fœminæ dominium sui corporis,quod acceperat ab ea,vt ita ipsa in sæculo manens possit contrahere matrimonium cum alio viro: quia aliter cum iniuria fœmina faceret solemnem Religionis professionem, relinquendo inhabilem, & obligatum ad non contrahendum matrimonium. At quando ambo coniuges faciunt professionem Religionis solennem, voluit Christus, quod non dissoluatur vinculum matrimonij, cum manere possit sine iniuria eorum ; & quod simul tradant dominium suorum corporum Religioni ad seruiendum Deo in ea. Quare tunc coniuges habent mutuò dominium suorum corporum; nam verè manent coniuges, & simul tradunt idem dominium suorum corporum Religioni ad seruiendum Deo. Ita Biescas *in Apologia pro doctrina D. Thom. quæstione 11. artic. 4. dubio 5. prop.10. pagina* 812. Et licèt satis probabiliter id dictum sit, probabilius tamen respondeo negando antecedens. Nam probabilius profectò est, dissolui etiam matrimonium ratum, quando vterque coniux Religionem profitetur, vt jam dicam.

QVÆSTIO X.

An Matrimonium ratum dissoluatur etiam quando vterque coniux communi consensu Religionem profitetur?

NEgat D. Thom. *in 4. dist.27.quæst.1.art.3.q.3. ad 3.* Palud. *ead.dist.q.3. art.2.n.11.* Palacios *ead. dist. disp.2.* Quos nouissimè sequuntur Cornejo *disp.6. de matrim. dub.2. vers. Quæres tertiò, pagina* 943. & Biescas *loc. cit.* Et censent probabile Sanch.*lib.2.disp.20.n.2.* Ledesma 2. *part.art.4.q.63. art.3.* Henriquez *lib.11. cap.8.n.6.* & Machad.*lib.3. part.1. tract.10. docum.2. n.4. vt infrà.* Iuxta quam sententiam, si alter coniux post professionem fornicetur, adulter erit ; & dispensante Pontifice in professione, non poterit inire aliud matrimonium, nisi simul dispenset Pontifex in matrimonio rato : cuius contrarium in vtroque euentu dicendum est, si vinculum illud dissoluatur, vt notat Sanchez *locis citatis numero* 1.

Sed probabilius respondeo : etiam dissolui matrimonium, quia probabilius est, hanc dissolutionem non prouenire ex renunciatione proprij juris, sed ex Christi priuilegio professioni concesso, eo quòd mors spiritualis sit, vt statim dicam. Quæ ratio æquè militat, siue vterque, siue alter tantùm profiteatur. Ex quo patet ad fundamentum adductum à Ioan. Biescas pro sua sententia. Sic Sanchex, Ledesma, Henriquea, & Machado *loc.cit.* Hurt. *disp.8.diff.4.n.15.* Ochagauia *q.6. cit. n.6.*

QVÆSTIO XI.

Quo iure dissoluat professio matrimonium ratum, non consummatum?

REspondent nonnulli, quod jure Pontificio. Sic Michaël de Medina *lib.5. de contin. Sacror. homin. à cap.*87. Vasquez 3.2. *disp.165. cap.7.* Lessius *cap.41.dub.8.* Ægidius *disp.26. dub.2. num.37.* Hurtado *disputat.8. diff.4. num.17.* Ochagauia *q.5. cit. num.8.*

Alij respondent, quod illud dissoluat suamet natura : quia existimant, ex natura rei id professioni competere, eo quòd ipsa mors ciuilis sit, aut spiritualis : Ergo ex natura sua sufficiens ad dissoluendum matrimonium ratum, non consummatum, cùm hoc tantum sit vinculum spirituale animorum. Ita Couarruu.2. *parte,capite 7. §.4.* Ledesma 2.*parte 4. q.55. art.2.* Durandus, Bellarminus, & alij vsque tredecim Doctores,quos affert Sanchez *lib.2.disp.19.n.1.*

Sed probabilius respondeo : professionem habere vim dissoluendi matrimonium ratum ex jure Diuino positiuo, hoc est, ex Christi priuilegio. Probatur, quia hæc vis non competit professioni ex natura rei, quia aliàs non posset dici matrimonium ratum ex natura rei indissolubile : nec competit jure Ecclesiastico, cum initium huius consuetudinis fuerit à principio nascentis Ecclesiæ : ergo solùm potest ei competere ea jure Diuino positiuo. Sic optimè, & latè Basilius *lib.9.cap.5.à n.4.* Sanchea *lib.2.disp.19.*Scot. Victor. vterque Sotus, Martinus, Barth. & Petrus de Ledesma, & alij penes ipsum. Rebellus *parte 2. lib.3. quæst.4. sect.2. à n.12.* Cornejo *loc. cit. vers. Dico secundò.* Machado *tract.10. cit. docum.24. n.4.* & alij recentiores.

QVÆSTIO XII.

An etiam matrimonium consummatum, Religionis professione dissoluatur, aut authoritate Pontificis dissolui possit?

Affirmarunt etiam dissolui per professionem solemnem nonnulli apud Estium *in 4. dist. 26. §. 6.* quibus fauent Socin. Decius, Sigismund. Goffred. Sylua Nuptial. Ioan. Andreas, & alij Iuris periti, quos referunt Couar. *4. decret. 2. part. cap. 7. §. 4. n. 15.* & Henriquez *lib. 11. cap. 2. n. 3. in Gloss. lit. T.* asserentes, posse Pontificem dispensare in matrimonio consummato pro bono communi, & pace regni. Imò addit Henriq. D. Anton. *3. part. tit. 1. cap. 21. §. 3.* affirmare, Martinum V. & Eugenium IV. de facto dispensasse: sed dispensationes fuisse irritas. Sed certè vt notat Sanchez, falsò id imponit D. Antonino, cum solùm de matrimonio rato loquatur.

Sed certissimè omninò respondeo: nec professione dissolui, nec posse authoritate Pontificis. Prima pars constat, quia Christus noluit hoc priuilegium professioni concedere respectu matrimonij consummati, eo quòd significet indissolubilem vnionem Christi cum Ecclesia per carnem assumptam, vt docet Apost. *Rom. 7.* & *1. Cor. 7. & Ephes. 5.*

Secunda pars etiam est constans, quia matrimonium consummatum omni iure est indissolubile: ergo nullo modo dissolui potest authoritate Pontificis. Sic tenent omnes Theologi. Sanch. *lib. 2. disp. 13. n. 11. & disp. 19. n. 3.* Henriquez *loc. cit.* Couarr. & alij *supr. cit.* necnon Baunius *q. 14. de Matrim. in fine, pag. 474.*

QVÆSTIO XIII.

An Matrimonium ratum dissoluatur per tria vota simplicia, emissa post biennium in Societate IESV, ab eius Scholasticis, & coadiutoribus, etiam formatis?

Affirmat etiam Basilius *lib. 9. cap. 6. per totum*; quia prædicta vota constituunt statum religiosum verè, & substantialiter: ergo habent etiam vim soluendi matrimonium ratum.

Sed probabilius respondeo: non dissolui, quia dicta vota sunt simplicia: at hæc non dirimunt matrim. ergo. Sic ex Societate Iesv Henriq. *lib. 11. c. 8. n. 6.* vbi *in marg. lit. D.* ait id esse certum ex praxi Ecclesiæ. Vasq. *1. 2. disp. 165. c. 10.* Sanch. *lib. 2. disp. 18. n. 6.* Filliuc. *n. 61.* Hurt. *disp. 8. diff. 5.* Sic etiam Cornejo *disp. 6. dub. 2. pag. 943.* dicens, id esse certum. Ochag. *tract. 2. q. 5. n. 6.* & Palaus *tom. 5. disp. 3. punct. 2. §. 4. n. 4.*

QVÆSTIO XIV.

An Matrimonium ratum dissoluatur per professionem Ordinis Melitensis, siue Sancti Ioannis?

Negant Sarmiento *lib. de reddit. Eccl. part. 4. c. 1. n. 13.* Medina *lib. 5. de contin. c. 36.* & alij nonnulli.

Sed certissimè respondeo: dissolui, quia professio horum verè est solemnis. Sic Sanch. *lib. 2. disp. 18. n. 8.* Basilius *lib. 19. cap. 7. n. 3.* dicens sic declarasse Sacr. Congregationem Cardin. & ante ipsos Nauar. *consil. 2. de conuers. coniugat.* Azor. *tom. 1. lib. 13. cap. 6. quæst. 4.* Ochagauia *tract. 2. q. 5. n. 6.* Filliucius *n. 62.* Sancius *in select. disp. 49. n. 10.* Hurtad. *disp. 8. diff. 6.* & communis, quam etiam tenet Palaus *§. 4. cit. n. 1.*

QVÆSTIO XV.

An etiam dissoluatur per professionem Militum Calatraua, Alcantara, & Sancti Iacobi?

Respondeo negatiuè, quia matrimonium antea contractum optimè potest stare cum professione eiusmodi Religiosorum, cum tantum voueant, & promittant castitatem coniugalem. Sic Sanchez, Basilius, Hurtado, & alij communiter.

QVÆSTIO XVI.

An Matrimonium ratum dissoluatur per vota Mantellatarum, (Hispanè, Beatas, è Terceras) quæ collegialiter viuunt?

Respondeo affirmatiuè, quia dictæ Beatæ in communi viuunt, & solemniter profitentur, cum vota solemnia emittant sub regula approbata: ergo vim habent dirimendi matrimonium ratum, non consummatum. Sic Sanchez *n. 4.* Basilius *lib. 9. cap. 8. à n. 2.* qui aiunt sic respondisse Paulum III. ideóque de hoc dubitari ampliùs non posse. Et propter eandem rationem idem dicendum est de votis Mantellatarum S. Augustini, quæ collegialiter viuunt sub regimine Prælati, vt contra Rodriguez aduertunt Basil. & Hurtado. Legantur etiam Gutierrez *cap. 54. num. 2.* & Palaus *locis citatis.*

QVÆSTIO XVII.

An etiam dictum Matrimonium dissoluatur per vota Mantellatarum S. Augustini, S. Dominici, & S. Francisci, non viuentium collegialiter, sed in propriis domibus?

Negat Sanch. *lib. 2. disp. 8. n. 4.* & penes ipsum Sot. *dist. 27. q. 1. art. 4.* Victoria *n. 216.* Ledesma, & alij, quia existimant has Beatas non profiteri solemniter, sed solùm votis simplicibus se ligare.

Affirmant verò è contra Basilius *loc. cit. n. 6.* & Hurt. *loc. cit. n. 28.* Quia existimant, dictas fœminas professionem solemnem emittere, esseque quamvis in propriis domibus, sub arbitrio, & regimine Prælati.

Ego verò probabiliorem judico hanc secundam sententiam. Quia probabilius videtur, dictas Fœminas substantialiter esse religiosas, vt ex Bonifacio VIII. Leone X. & ex constitutionibus sui Ordinis probat Basilius *loc. cit.* Legatur.

QVÆSTIO XVIII.

An Matrimonium ratum dissoluatur per Ordinem Sacrum, aut Episcopatum?

Respondeo negatiuè, & quidem loquendo de Ordine Sacro, definitum est à Ioan. XXII. in Extrau. *Antiquæ, de voto.* Loquendo verò de Episcopatu, etiam constat ex vsu perpetuo Ecclesiæ. Et quia non est aliquis textus, ex quo colligatur hoc priuilegium fuisse concessum Episcopatui, sicut religioni. Sic omnes Doctores. Lege Sanch. *lib. 2. disp. 18. n. 9.* & Gutierr. *cap. 54. de Matrim. n. 6.*

QVÆSTIO XIX.

Quantum temporis concedatur coniugibus ad ingrediendum Religionem ante consummationem matrimonij?

RӖspondeo: quod spatium duorum mensium, intra quod tempus non tenetur consummare matrimonium, licèt alter petat. Sic habetur *in cap. ex publico, de conuerf. coniug.* vbi sic dicitur: *Mandamus quatenus si prædictus vir eam carnaliter non cognouerit, & eadem ad religionem transire voluerit, recepta ab ea sufficienti cautione, quod vel ad religionem transire, vel ad virum suum redire intra duorum mensium spatium debeat, ipsum absoluas.* Hæc ibid. & tenent omnes.

QVÆSTIO XX.

An illud duorum mensium spatium assignetur à iure, vt sponsus Religionem ingrediens teneatur intra illud bimestre profiteri?

AFfirmant Innoc. *in dict. c. ex publico*, & ibi Abbas *n. 11.* Tabiena *verb. matrimonium 3. q. 3. n. 4.* Nauar. *c. 16. n. 27.* & alij. Quorum sententiam esse probabilem ait Sanchez *lib. 2. disp. 14. n. 4.*

Sed longè probabiliùs respondeo: solùm assignari illud bimestre ad deliberandum de religionis ingressu, non vt intra illud sponsus profiteatur. Quia ad profitendum integer annus ad minus requiritur, *iuxta cap. Ad Apostolicam, de regularib.* & Trident. *sess. 25. de regul. cap. 15.* Sic Sanchez *loc. cit.* Basilius *lib. 9. cap. 9. num. 2.* & penes illos Sot. Palud. Hostiensf. Barth. de Ledesma, Capua, D. Anton. & Armilla, quibus addi possunt Hurtado *disp. 8. diff. 8. n. 31.* Ægid. *disp. 26. dub. 4.* Ochagau. *tract. 1. q. 7. n. 6.* Diana 4. *part. tract. 4. resol. 133.* Licèt hic Author referens vtramque sententiam nulli firmiter adhæreat. Machado *lib. 3. part. 1. tract. 9. docum. ... n. 6.* Imò & Nauar. *consil. 1. de conuerf. coniugat.* licèt dubius, magis in hanc sententiam inclinat. Sic etiam Gutierrez *c. 54. cit. n. 11.* & Palaus *disp. 3. punct. 2. §. 5. n. 2.*

QVÆSTIO XXI.

An si sponsa duodennis transeat ad Religionem, teneatur sponsus expectare vsque ad decimum sextum annum sponsæ, donec tunc profiteatur?

NEgant Nauar. *cap. 16. n. 27.* (licèt *in consil. 1. cit.* in affirmatiuam sententiam magis inclinet) Doctor Vera, Maia, Solis, primatij Moderatores Salmanticenſ. apud Henriquez *lib. 12. cap. 5. num. 8. in Glossa lit. T*, existimantes cogendam esse sponsam intra bimestre præscriptum ad profitendum, quamuis non expleuerit ætatem 16. annorum: quia inquiunt, caput illud, *Ex publico, cit.* non est correctum per Tridentinum *sess. 25. c. 15. de Regular.* Et id esse probabile, ait Sanchez *loc. cit. n. 6.*

Sed longè moltò probabiliùs respondeo: Teneri sponsum expectare quadriennio. Quia sponsa nequit profiteri vsque ad decimumsextum annum expletum, iuxta decretum Trident. *loc. cit.* Sic sensit Congreg. Cardin. Cuius declaratio extat apud Farinacium ad *sess. 25.* Trident. *cap. 15.* quæ sic se habet: Mulier, si duodecim annis maior intra duos menses ingrediatur monasterium, & habitum susceperit, & deinde expleto 16. anno, & elapso anno probationis, professionem emittat, iuxta hoc decretum, interea vir expectet, donec annus probationis labatur, & promissio emissa. Hæc ibi. Ex quo constat, tempus probationis abbreuiari non posse, & hos duos menses dari ad ingressum: & correctum esse per Tridentinum caput illud, *Ex publico, & caput Ad Apostolicam, de regular.* Sic Henriquez *lib. 12. cap. 5. n. 8. cit.* vbi *lit. F.* ait, sic fuisse pronuntiatum & confirmatum in regia Vallisoleti Cancellaria in quadam lite. Sanchez *disp. 14. n. 7.* & penes ipsos Barth. de Ledesma, Palac. Rodriguez, Vega, & alij. Basilius *lib. 9. cap. 9. à n. 2. & 3.* vbi ex eadem Sacra Congregatione benè addit idem dicendum esse, si sponsa ingrediatur in Religionem S. Francisci de Paula, in qua professio non fit ante annum decimumoctauum; quod scilicet non possit compelli, vt profiteatur decimosexto anno completo iuxta Tridentini decretum. Quamuis si de facto, anno 16. expleto profiteatur, professio teneat. Sic etiam Palaus *disp. 3. punct. 2. §. 5. n. 1. fine.*

QVÆSTIO XXII.

An hoc tempus bimestre computari debeat à die benedictionis solemnis?

RӖspondeo: minimè, sed à die contracti coniugij, seu matrimonij. Nam cum sæpè dictæ benedictiones per annum differantur, nec sit tempus necessariò præfixum, esset nimis durum, si toto eo tempore teneretur expectare coniux, & postea annum probationis. Numerandum est ergo à die contractus. Sic Basilius *lib. 9. cap. 9. n. 4.* dicens sic supponere omnes Doctores. Hurt. *disp. 8. diff. 8. n. 29.* & antea Sanch. *lib. 2. disp. 14. n. 11.* & alij, quos sequitur Palaus *§. 9. cit. n. 4.*

QVÆSTIO XXIII.

An hoc bimestre ad deliberandum de religionis ingressu concessum, continere debeat ad minus sexaginta dies?

AFfirmant nonnulli: alij negant, docentes continere solùm quinquaginta, & sex dies, ex quibus octo hebdomadæ consurgunt. Alij denique id in arbitrium prudentis relinquunt, vt videre est apud Sanch. *loc. cit. n. 14.*

Sed probabilius respondeo: continere omnes, & solùm illos dies, quos menses qui tunc iuxta temporis occasionem, vt in Kalendario occurrunt, continent. Ex quo fit, non posse determinatè definiri quot dies, & non ampliùs, debeat bimestre continere; cum ex dictis constet, posse fieri, vt alicui plures dies, alteri pauciores contingant. Nam si v. g. quis matrimonium contraxit prima die Ianuarij, habebit solummodo quinquaginta, & nouem dies ad deliberandum de religionis ingressu, propter eos duos menses breuiores. Sic Sanchez *loc. cit. n. 15. & 21.* vbi aduertit, hanc resolutionem esse valdè vtilem ad sciendum, quando coniuges negantes sibi debitum peccent: & quando si sponsus cogat sponsam, non possit illa ampliùs religionem ingredi. Basilius *lib. 9. cap. 9. n. 5.* & communis apud Palaum *loc. cit.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXIV.

An istud bimestre iure concessum, possit per iudicem coarctari, & prorogari?

NEgat Glossa *in cap. antepen. dist. 92. verb. Nec acquieuerit.; & in capite Coninges, 27. q. 2. verb. Prima.*

Sed certissimè respondeo: posse iudicem justa de causa, licèt non debeat facilè ab eo bimestri discedere. Sic Sanchez *loc. cit. n. 15.* & penes ipsum Syluest. Tabiena, Nauar. & alij. Optimè Basilius *loc. cit. n. 8. & 9.* Filliuc. *n. 52.* Ochagauia *tract. 2. q. 7. n. 7.* Hurtadus *disp. 8. diff. 8. initio*, Villalobos *tract. 13. diff. 12. n. 3.* & alij, qui id ex dicto cap. *Ex publico*, colligunt. Sic etiam Palaus *disp. 3. punct. 2. §. 5. n. 5.* & Gutierrez *de Matrimonio cap. 54. n. 16.*

QVÆSTIO XXV.

An coniux qui non intendit Religionem ingredi, teneatur intra bimestre reddere debitum alteri petenti?

AFfirmat Nauar. *cap. 16. n. 27.* Angles, Medina, Palac. & Ricard. penes Sanchez *lib. 2. di p 24. n. 24.* Ægidius *disp. 26. dub. 4.* Hurtado *diff. 8. cit.* & alij, quos sequitur Palaus *disp. 3. punct. 2. §. 5. n. 7.* Quia existimant, hoc bimestre solùm concedi à jure iis coniugatis, qui animum habent Religionis capessendæ, vt colligitur ex cap. *Ex publico, de Conuers. Coniugat.* Palaum sequitur Bordonus *in Miscell. dec. 144.*

Sed probabiliùs respondeo: non teneri, donec bimestre transeat; quia reuera hoc totum tempus conceditur coniugibus ad deliberandum de ingressu Religionis. Nam quamuis nunc coniux hodie ingredi intendat, potest cras propositum in melius mutare. S. e D. Thom. D. Bonauent. Palud. Sot. Henriquez, Victoria, quos & alios vsque septemdecim Doctores refert & sequitur Sanchez *loc. cit. n. 25.* Basilius *lib. 9. cap. 9. n. 7.* Filliucius *num. 53.* & alij. Refert etiam Diana 4. *part. tract. 4. resol. 239.* vtramque sententiam vt probabilem, & nescio an vtramque sequatur. Iam tamen scio, quia postea illam tanquam probabiliorem, me citato, sequitur *part. 10. tract. 14. resol. 22.*

QVÆSTIO XXVI.

An si transacto bimestri matrimonium consummatum non sit, liceat cuilibet coniugi ad Religionem transire, quantumcunque tempus sit elapsum?

REspondeo: licere, quamuis plures anni elapsi sint à matrimonio inito; quia licèt grauiter peccaret negando debitum post dictum bimestre, etiamsi Religionem ingredi intenderet, minimè tamen amisit jus statim ingrediendi religionem, & assumendi statum perfectiorem, si nondum consummatum est matrimonium. Sic Sanchez *disp. 24. n. 26.* Basilius *cap. 9. n. 7.* Ochagauia, Hurtado, Filliucius, Villalob. & communis, quam etiam sequitur Palaus *loc. cit. n. 6.* Gutier. & Ægidius penes ipsum.

QVÆSTIO XXVII.

An qui ante matrimonium consummatum Religionem ingreditur, & intra annum nouitiatus in fraudem coniugis vartas mutat, possit compelli à Iudice, vt eligat Religionem, in qua vel transacto probationis anno profiteatur, vel ad coniugem redeat?

NEgatiuam partem videtur definire Sacr. Congregatio Cardin. per hanc declarationem, quæ extat apud Farinac. *loc. cit.* & sic se habet: *Quia Canones permittunt, vt quis post ratum matrimonium religionem ingredi possit, quid fiat, si vnam religionem ingressus de vna transeat ad aliam, aut plures, & ita tempus professionis differatur, an talis compelli possit ad tempus hoc breuiandum, maximè cum iste transitus ex vna religione ad aliam fieri videatur in fraudem eius qui in sæculo remansit? Congregatio anno 1588. respondit, non posse compelli.*

Sed tanquam certum respondeo: posse compelli, quia aliàs cederet in damnum graue alterius sponsi remanentis in sæculo. Nec Sacra Congregatio censuit contrarium. Nam solùm intendit, quod non possit compelli coniux ad hoc, vt antequam expleat probationis annum, profiteatur. Sic Ricard. Palud. Palac. & D. Anton. quos citat, & sequitur Sanchez *disp. 34. n. 9.* Basilius *lib. 9. cap. 9. n. 10.* Henriquez *lib. 11. cap. 15. n 8. fine*, & communis, quam tenent etiam Palaus *loc. cit. n. 1.* Gutierrez *cap. 54. num. 13.* & Ægidius *disp. 28. dub. 4. n. 45.*

QVÆSTIO XXVIII.

An ad consummandum matrimonium, ita vt iam non sit locus transeundi ad Religionem, sufficiat penetratio vasis absque seminis receptione?

AFfirmant Mich. de Medina *lib. 4. de contin. cap. 79.* Petrus Ledesma *de matrim q. 61. art. 1. pag. mihi 582.* Rodriguez 1. *tom. summ. cap. 139. n. 1.* & alij apud Sanchez *lib. 2. diff. 21. n. 4.*

Sed probabiliùs respondeo: non sufficere, sed necessariò requiri, vt semen virile vas sponsæ subintret. Quia reuera minimè efficiuntur vna caro, nisi per commixtionem seminum, aut feminis viri, & menstrui sanguinis fœminæ, vt colligitur *ex can. lex, 27. q. 2.* Sic S. Thom. *in 4. dist. 41. art. 2. q. 2. ad 2.* D. Bonauent. *q. 1.* Sot. *dist. 27. q. 1. art. 1.* Henriquez *lib. 11. cap. 8. n. 8. & cap. 11. n. 13.* quos, & alios vsque ad duo & viginti Doctores citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. n. 5.* quibus addi possunt Basilius *lib. 9. cap. 10. n. 1.* Ægidius *loc. cit.* Ochaganìa *tract. 2. q. 6. n. 1.* Filliuc. *n. 41.* Hortado *disp. 8. diff. 9. n. 35.* Valerus *verb. matrim. diff. 11. fol. mihi 191.* Villalobos *tract. 13. diff. 13. n. 1.* & Baunius *q. 15. de Matrim. pag. 674.*

QVÆSTIO XXIX.

An vt censeatur matrimonium consummatum, requiratur vt etiam fœmina seminet?

AFfirmant apud Sanchez D. Thom. D. Bonau. Innoc. Hostiens. Hugo, & alij, quibus addi possunt Lopezius 2. *part. instruct. cap. 50.* Hurt. *disp. 8. diff. 9. & disp. 20. diff. 1.* & Diana *part. 4. tract. 2. resol. 41.* vbi

vbi sic ait: Sequitur primò, quod si viro seminante, mulier non seminauerit, idque partibus constet, possint religionem ingredi, sitque probabile, quod per professionem soluatur matrimonium: atque adeò pars in sæculo relicta possit aliud matrimonium inire. Ita Diana ibi. Sed part. 5. tract. 15. resol. 56. oppositam sententiam communiorem, & probabiliorem vocat; hanc verò probabilem. Vnde quidquid hic sentiat Author.

Probabilius certè respondeo: non requiri, sed sat esse, quod vir solus intra vas fœminæ seminet, ad hoc vt matrimonium censeatur consummatum. Nam ad hoc non est attendendum, an semen mulieris sit necessarium ad generationem (vt aliqui affirmant) aut non sit (vt alij contendunt) sed solùm ad seminationem eius, qui præcipuas partes in generatione habet. Sic Henriq. lib. 11. c. 8. n. 8. Sot. Vega, quos, & alios vsque quatuordecim Doctores citat, & sequitur Sanchez lib. 2. disp. 21. n. 10. quibus addi possunt Basilius lib. 9. cap. 10. n. 1. vbi ait, oppositam sententiam nullam probabilitatem habere. Gutierrez de matrimonio cap. 54. n. 22. & Villalobos tract. 13. diff. 13. n. 1.

QVÆSTIO XXX.

An etiam sufficiat, vt matrimonium dicatur consummatum, quod semen virile, siue arte aliqua, siue ope dæmonis in vas sponsæ recipiatur absque copula, aut vasis fœminei penetratione?

AFfirmat vt certum Sanchez loc. cit. n. 2. & penes ipsum D. Anton. Corduba, Sotus, Henriquez, & alij vsque decem Doctores. Quibus addi possunt Filliuc. n. 42. Hurt. disp. 8. diff. 9. & disp. 20. diff. 1. Villalob. loc. cit.

Sed probabilius respondeo: non sufficere. Sic Basilius lib. 9. c. 20. n. 1. per hæc verba: An autem sufficiat, si semen virile penetret fœminæ vas, siue arte, siue ope dæmonis, vt consummatum matrimonium dicatur, communis est opinio sufficere, quia sunt effecti vna caro, scilicet vnus filius in principio, & in semine. Sic eum communi sententia supponit vt certum Thom. Sanchez ibid. n. 2. Quamvis mihi videatur res satis dubia, & multis scrupulis exposita, quæ vix humano iudicio definiri possint. Vtrumque requirerem ego, & coniunctionem, & seminationem intra vas; sed nec definio. Sic Basilius, qui firmius idem docuerat lib. 7. c. 33. n. 2. Huic doctissimo viro addo ego alium (eiusdem Ordinis) in doctrina æqualem, Martinum Albiz in manuscriptis disp. 27. de matrim. dub. 1. vbi hæc habet verba: Satis est, vt affinitas contrahatur, copula coacta, vt habetur in dict. c. discretionem. Satis etiam est habita cum dormienti, vt notat Couar. de matrim. 2. part. c. 6. §. 7. n. 2. oportet tamen quod sit copula carnalis: vnde si semen alicuius viri ope dæmonis, aut casu alio deferatur in vterum fœmineum, non contrahitur affinitas: quia illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhæserunt. Sic Albiz.

QVÆSTIO XXXI.

An copula habita ante matrimonium sit sufficiens ad hoc vt matrimonium subsecutum dicatur consummatum?

AFfirmant Hyppolitus singul. 500. & penes ipsum Claudius, & Silua Nuptialis, & inclinat Baldus in capite licèt, de translat. Episcop.

Sed tanquam certum respondeo: non sufficere. Nam matrimonium debet consummari per matrimonialem copulam, non per fornicariam antecedentem; nam per hanc non significatur benè, sicuti per illam, coniunctio indissolubilis, & immaculata Christi cum Ecclesia. Sic Sanch. disp. 21. cit. n. 13. Nauar. Henriquez, & alij vsque quatuordecim Doctores apud ipsum, quibus addi possunt Basilius loc. cit. dicens esse certum. Ochagauia, Hurtado, & Villalobos loc. cit. & Ægidius disp. 26. n. 53.

QVÆSTIO XXXII.

An copula per vim intra bimestre extorta sit sufficiens vt Matrimonium dicatur consummatum, & sit prorsus indissolubile?

NEgant Syluest. verb. Diuortium, q. 5. Armilla ibi. n. 6. Henric. & Ioan. Andreas apud Sanchez lib. 2. disp. 22. n. 3. Existimantes, per talem copulam minimè consummari matrimonium.

Sed longè multò veriùs, & probabiliùs respondeo, sufficere talem copulam ad consummandum matrimonium. Quia per talem copulam, licèt vi extortam, efficiuntur coniuges vna caro; estque talis copula ad generationem sufficiens, & ex ea oritur affinitas, quæ non nasceitur, nisi ex consummato matrimonio: ergo. Sic Victoria n. 255. Henriquez lib. 11. c. 8. n. 10. Sanch. loc. cit. n. 4. & penes ipsum alij duodecim Doctores, quibus addi possunt Basilius lib. 9. cap. 10. n. 2. Hurtado disp. 8. diff. 9. Ochagauia tract. 2. q. 7. n. 3. Layman tract. 10. part. 3. c. 6. n. 3. vers. Quartò. Ægidius loc. cit. dub. 4. n. 35. Baunius loc. cit. addens non esse improbabile, fœminam, quæ vim est passa, posse Religionem ingredi: quia vir grauem ei iniuriam intulit; nec ferendum videtur, vt culpa vlli sit vtilis, lucrumque ex fraude, vi, ac malitia reportet.

QVÆSTIO XXXIII.

An saltem liceat prædictæ sponsæ vim passæ ad religionem transire?

AFfirmant Petr. de Ledesma q. 61. art. 1. Rodriguez c. 239. n. 2. Sanchez lib. 2. disp. 22. num. 6. & penes ipsum viginti duo Doctores, quibus addi possunt Ochagauia, Layman, & Hurtado loco citato, Bonacina q. 3. punct. 4. n. 8. Reginald. lib. 31. n. 39. Villalobos tract. 13. diff. 13. num. 4. Sà verb. matrim. n. 17. Ægidius loc. cit.

Sed probabiliùs respondeo: non licere ei transire, quia jam verè, & simpliciter matrimonium prædictum consummatum fuit: at sic est, quod omnia jura sine distinctione proclamant, neutri coniugi licere, matrimonio consummato (inuito altero coniuge) ad religionem transire: ergo. Sic Martin. & Barthol. de Ledesma, Couar. Henriquez, Sotus, & alij vsque decem & nouem Doctores, quos refert Sanchez loc. cit. num. 5. quibus addi possunt Basilius lib. 9. cap. 10. num. 2. qui dicit, contrariam sententiam à praxi omninò esse alienam; & ni fallor Diana 3. parte, tract. 4. resol. 242. & apud Bonacinam Gutierrez cap. 54. n. 28. & 29.

QVÆSTIO XXXIV.

An peccet mortaliter sponsus, qui intra bimestre vi, vel timore graui extorquet copulam à sponsa de præsenti?

NEgat Rodriguez tom. 1. sum. in 2. edit. c. 239. num. 2. apud Sanchez vbi infrà. In prima verò edit. cap. 137. num. 2. per hæc verba: [No condenaria

denatia yo por pecado mortal hazer el marido la dicha fuerza dentro de los dichos dos meses, pues es su muger, y puede entrar ella en la Religion, aunque el no quiera; de suerte, que si haze agrauio, es assi mismo, pues quedando en el mundo, no puede casarse antes que ella muera de muerte natural.] Sic ille.

Sed longè multò probabilius respondeo: peccare mortaliter. Primò, quia (vt ait Sanchez) aufert à sponsa corporis integritatem, cum non habeat jus, donec bimestre transeat. Secundò, quia grauem ei irrogat injuriam, cùm (quidquid dicat cum aliis Rodriguez) impotentem reddat ipsam ad ingrediendam religionem, vt nuper vidimus. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 15. Basilius *loc. cit. num.* 5. Sotus *in* 4. *dist.* 17. *q.* 1. *art.* 4. Petr. Ledes. *q.* 61. *art.* 1. Villalob. *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO XXXV.

An sponsa vi oppressa à sponso intra bimestre, possit incontinenti semen in se jam receptum expellere?

Affirmat Sanch. *disp.* 22. *cit. num.* 17. Quia, inquit, tunc semen non habet pacificam vasis possessionem.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non posse, quia illa eiectio seminis nullo fine honestari potest. Sic tenet Basilius *loco citato, num.* 4. per hæc verba: Sed multò minus ferendum est in eo Auctore, quod asserit in aius disputationis fine, posse fœminam, quæ in eo casu vim patitur, incontinenti conari ad semen emittendum jam receptum; quia tunc, inquit, semen non habet pacificam vasis possessionem. Si dum reluctatur fœmina, eueniret vt semen effunderetur extra vas, illam ego à peccato liberam judicarem. At semel effusum semen, atque receptum, cuius nullus alius vsus est, nisi in ordine ad generationem, emittere turpissimum est. Neque verò quia fœmina posset, dum vim patitur, virile membrum extrahere, ideò potest & semen jam receptum ejicere. Nam aliud est impedimenta apponere, dum quasi in via est ad consummationem violentus aggressor: aliud verò semen ejicere, cum jam ad finem peruentum est, & consummatum matrimonium, vt satis constat. Sic Basilius.

QVÆSTIO XXXVI.

An si sponsi jurent, se matrimonium non consummasse, sit illis in foro externo adhibenda fides?

Respondeo: Si puella virgo erat, & talis appareat conspectui matronarum, credendum est illis. Si verò corrupta jam erat, nondum tamen in domum viri traducta, etiam credendum est illorum juramento. Si autem traducta est, non creditur illis in matrimonij præjudicium, & dissolutionem; in hac enim non statur soli conjugum confessioni. Sic Sanchez *lib.* 2. *disp.* 23. & Basilius *lib.* 9. *cap.* 10. *n.* 6. & communis.

DISPVTATIO VII.

De causa efficienti ipsius Matrimonij, quæ est Consensus.

QVÆSTIO PRIMA.

An humana aliqua potestate possit fieri matrimonium sine consensu partium?

Respondeo affirmatiuè, quia sic definitur in Concil. Florent. *in decret. de Sacram. matr. in cap. Tua, de sponsal. & in Trid. sess.* 24. *cap.* 9. & Constat, quia nullus datur contractus, nisi consensu mutuo. Sic omnes. Legantur Sanchez *lib.* 2. *disp.* 25. *n.* 1. & Basilius *lib.* 2. *c.* 2. *à n.* 1.

QVÆSTIO II.

An humana aliqua potestate possit fieri matrimonium sine consensu partium?

Affirmat apud Becanum *vbi infrà*, Hostiensis.

Sed certissimè omninò respondeo: non posse humana: quia nec diuina potest, vt statim dicam. Sic vt certissimum tenent Sanches *lib.* 2. *disp.* 27. *num.* 2. Basilius *lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 8. Becanus *de matrim. cap.* 45. *q.* 1. *num.* 5. & omnes apud Dianam *part.* 8. *tract.* 5. *resol.* 82. *in fine.*

QVÆSTIO III.

An saltem possit Deus de potentia sua absoluta facere vinculum matrimonij inter virum, & fœminam, sine eorum consensu?

Affirmant Sotus *dist.* 17. *quæst.* 5. *art.* 2. Victoria *relect. de matrim.* 1. *part. n.* 4. Petrus Ledesma *de matrim. quæst.* 45. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 4. Henriquez *lib.* 11. *§.* 2. *num.* 3. Martin. de Ledesma 2. *parte* 4. *q.* 47. *art.* 1. & Barthol. de Ledesma, quos & alios vsque ad vndecim Doctores refert Sanchez *disp.* 26. *num.* 3. quibus addi possunt Valentia *tom.* 4. *disp.* 10. *q.* 3. *punct.* 1. Becanus *loc. cit. num.* 2. Hurtado *disp.* 3. *diff.* 6. *n.* 17. Ægidius *disp.* 24. *dub.* 5. *num.* 49. Luysius *in sum. part.* 2. *cap.* 95. *dub.* 2. & alij. Quia, inquiunt, consensus viri & fœminæ solùm est causa efficiens vinculi matrimonialis: sed Deus potest supplere vicem causæ efficientis: ergo. Imò addunt Victoria, & Martinus de Ledesma, Deum de facto hoc fecisse in matrimonio Adæ, & Euæ: & etiam in coniugio Oseæ & mulieris fornicatrix, coniungendo videlicet eos matrimonialiter, absque eorum consensu. Sententiam hanc nouissimè tenet Diana *locis citatis*, & penes ipsum Mcratius, Aursa, Tannerus, & Caspensis.

Fauent huic sententiæ alij Doctores, defendentes posse Deum sine matrimonio tribuere alicui vsum corporis fœminæ ad tempus aliquod, vel perpetuò, absque eorum consensu, sicut vasa aurea abstulit ab Ægyptiis, & dedit Hebræis, sine eorum à quibus abstulit consensu. Ita supponunt Sanchez *lib.* 2. *disp.* 26. *n.* 2. Vasquez *tom.* 1. *in* 1. 2. *disp.* 189. *cap.* 3. *n.* 21. Ægidius *loc. cit.* & alij. Et Luysius Turrian. *in summ. Theolog.*

Theolog. moral. part. 2. cap. 83. dub. 1. vbi sic ait: Matrimonium Euæ, & Adami contractum fuit voluntate vtriusque, licèt possit Deus facere sua absoluta potentia mutuum dominium corporum. Sic ille ibi, & Palaus *disp. 2. punct. 5. num. 2.*

Sed probabiliùs respondeo: nec de potentia absoluta posse Deum facere matrimonium inter virum, & fœminam, sine eorum consensu. Quia matrimonium ex essentia sua est vinculum mutui amoris: at sic est, quod vinculum mutui amoris nequit esse sine consensu: ergo neque matrimonium. Sic Supplem. Gabriel. *in 4. dist. 27. quæst. 1.* Adrianus *in 4. quæst. 1. de matrim.* dicens id esse indubitatum, Sanchez *loc. cit. n. 5.* Cornejo *disp. 4. de matrim. dub. 1. pag. 900.* Basil. *lib. 2. cap. 3. à num. 4.* vbi asserit, non solùm non posse Deum facere matrimonium sine contrahentium consensu; verùm nec posse tradere corpus fœminæ viro extra matrimonium. Legatur Ochagauia *tractat. 2. de Sacram. quæst. 8. num. 2.*

QVÆSTIO IV.

An vt matrimonium sit validum, etiam requiratur consensus Parentum quando contrahentes sunt filiifamilias?

Affirmarunt Chassanæus *in Cathalogo gloriæ mundi, part. 12. consideratione 36.* & Ioan. Ordeldochius *4. classe actionum, action. 26.*

Sed certissimè respondeo: non requiri. Sic enim expressè habetur *in cap. sufficiat, 27. quæst. 2.* & nouissimè Trident. *sess. 24. de reformat. matrimon. capite vni. e,* per hæc verba: Iure damnandi sunt illi, prout eos sancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera, & rata esse negant, quique falsò affirmant matrimonia à filiisfamilias sine parentum consensu contracta irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse. Sic Concilium. Et sic omnes Doctores, inter quos optimè Basilius *lib. 2. cap. 2. per totum.* Didacus de Narbona *lib. de ætate, &c. quæst. 10.* & alij penes ipsum.

QVÆSTIO V.

An saltem peccent mortaliter filij, qui absque consensu Patris nubunt?

Negant Didacus de Narbona *loc. cit. n. 6.* quatenus ait, patris consensum in matrimonio filij, vel filiæ, de honestate solùm requiri. Et negant etiam apud ipsum Decius, Ancharan. & alij.

Sed probabiliùs respondeo: peccare mortaliter, si aliàs non sit probabilis suspicio, quod parentes iniustè impedituri sunt matrimonium, vel non adsit alia rationalis causa occultandi illis matrimonium. Ratio est, quia in re graui faciunt contra honorem illis debitum. Sic Sanchez *lib. 4. disp. 23. n. 10.* Basilius *lib. 2. cap. 1. num. 27.* Ægid. *disp. 28. dub. 5.* Hurtad. *disp. 6. diff. 10. n. 36.* Ioan. Valerus *verb. matrim. differ. 1. n. 3.* Diana *4. part. tract. 4. resol. 122.*

QVÆSTIO VI.

An filij teneantur contrahere matrimonium, quod ipsorum nomine promiserunt parentes, aut inire iubent?

Affirmant teneri, ex suppositione, quod filius non eligat meliorem statum, aut quod matrimonium à patre promissum, vel præceptum non sit filio indignum, Nauarr. *cap. 14. num. 15.* Bellarm. *lib. 1. de matrim. cap. 19.* Sotus *in 4. dist. 29. quæst. 1. art. 4.* Rebellus *2. part. de obligat. quæst. 14. sect. 2.* Rodrig. *cap. 231. num. 6.* Lopez, & Capua apud Sanch. *lib. 1. disp. 23. num. 2.*

Sed probabiliùs respondeo: non teneri, saltem regulariter loquendo, quia cum matrimonium sit quædam perpetua seruitus, ad illud contrahendum est liber, & sui iuris. Sic Sanchez *loc. cit. n. 3.* & penes ipsum Ricard. Scot. Syluest. Tabiena, & alij vsque ad viginti & quatuor Doctores, inter quos sunt Nauar. & Sotus, quos etiam pro contraria citat. His addi possunt Ægid. *disp. 28. dub. 5.* Hurtadus *disp. 6. diff. 9.* & Diana *resol. 122. citata.*

QVÆSTIO VII.

An peccent mortaliter filij, qui inuitis parentibus matrimonium contrahunt?

Affirmant Sotus, Bellarmin. Medina, Veracruz, Rodriguez, Vega, & alij vsque decem & octo Doctores, quos refert Sanchez *lib. 4. dist. 23. num. 9.* quibus addi apud eundem possunt Nauarr. Azeuedo, Henriquez, Capua, & Philiarcus, limitantes hanc sententiam ad casum solum, quo filij, inuitis parentibus, indignam vxorem ducant. Ita etiam Rebell. *lib. 3. quæst. 14. sect. 1.*

Sed probabiliùs respondeo: non peccare, sed licitè posse filios, inuitis parentibus, prius tamen consultis, vt diximus, matrimonium quod volunt, inire. Quia quilibet, adhuc ex suppositione, quod velit contrahere, est liber quoad statum matrimonij, & ad hoc, vel illud matrimonium eligendum, vt nuper *quæst. 6.* est habitum. Sic D. Thom. *2. 2. quæstione 104. art. 5.* Scot. Victoria, & alij vsque septemdecim Doctores, quos affert, & sequitur Sanch. *loc. cit. num. 10.* licèt *num. 11.* addat, & bene, hanc sententiam intelligendam esse absolutè, & secundùm se; quia si filius nosset grauissima scandala, & odia inde subortura, peccaret mortaliter contra charitatem sic contrahendo. Sic etiam Vasquez *disput. 4. de matrim. num. 24.* Ægid. *disp. 28. dub. 5.* Hurtado *disp. 6. diff. 10.*

QVÆSTIO VIII.

An parentes possint exhæredare filios, aut eis dotem denegare, quando ipsis inuitis matrimonium contrahunt?

Affirmant absolutè, & sine vlla limitatione posse, Sotus *in 4. dist. 29. quæst. 1. art. 4. ad 4.* Viguetius *cap. 16. §. 7.* Molina *tom. 1. de iustit. tractat. 2. disput. 176.* Vega *lib. 5. sum. casu 559.* quos, & alios vsque ad vnum & viginti Doctores refert Sanchez *lib. 4. disp. 25. num. 1.* dicens id esse probabilissimum. His addi possunt Rebellus *2. part. de obligat. iust. lib. 2. quæst. 14. sect. 2. à num. 16.* Basilius *lib. 2. cap. 1. §. 3. per totum.*

Affirmant etiam alij, non absolutè, sed cum hac limitatione, videlicet casu tantum, quo filia indigno, aut inhonesto viro nupserit, secus verò si competenti, vel honore, vel diuitiis prædito adolescenti copuletur. Ita Montalvus *lib. 10. tit. 1. part. 1.* Suarez *lib. 3. legum fori, tit. de los casamientos, l. 2. n. 10.* Riminald. & Parisius, quos refert Sanch. *loc. cit. n. 3.* & nouissimè non citatos sequitur perdoctus Didacus de Narbona *lib. de ætate, anno 30. q. 10. n. 22.*

Sed ego absolutè & absque limitatione, probabiliùs respondeo: non posse parentes hodie exhæredare filios, quamtumvis indignis, & inæqualibus,

contra eorundem parentum assensum matrimonium contrahant. Quia probabilius est, quod omnes leges latæ, siue iure communi, siue Castellæ, siue Galliæ, siue Lusitaniæ, quæ filios contra voluntatem, etiam iustam parentum, exhæredari ab ipsis posse determinant, vel non esse iustas, vel iam correctas iure canonico esse. Et bene prosectò, cum illis legibus maximè minuebatur libertas quam matrimonium exigit. Sic ex Iuristis Abbas, Nauarrus, Couarr. Molina de primogeniis. Et alij vsque ad triginta & quinque. Et ex Theologis Victoria, Henriquez, Ledesma, Rodriguez, & alij vsque ad octo, quos omnes refert, & sequitur Sanchez *loc.cit.num.2.* quibus addi possunt Vasquez *disp.4.de matrim.cap.2.num.2.* Hurtado *loc.cit.* Ioan. Valerus *in differ.verb. Matrimonium, differ.1.per totum*, Diana *1.part.tractat.1.resol.74.*

QVÆSTIO IX.

An possint absolui parentes, qui in præfato casu exhæredant filias contra ipsorum voluntatem nubentes?

NEgant Veracruz *3.part.specull.artic.20.concl.3.* & Diana *lo.cit.* vbi sic ait: Ex his omnibus apparet, patrem non debere, neque posse in foro conscientiæ exhæredare filiam, etiam stantibus his legibus, si nupserit contra eius voluntatem: nec posse Confessarium absoluere patrem in articulo mortis, nisi priùs reuocet testamentum, quo eam exhæredauit. Ita ille.

Sed certissimè respondeo: posse, imò & debere absolui. Quia probabilissimam sententiam sequuntur. Sic Sanchez *loc.cit.num.1.fine*, & omnes communiter, iuxta dicta *part.1.tract.5.disput.7.quæst.57.& sequent.*

QVÆSTIO X.

An consensus ad essentiam veri matrimonij requisitus, debeat ferri explicitè in carnalem copulam?

AFfirmauit Michaël de Medina *lib.3. de contin.sacror.hom.cap.64.& 70.* existimans ad verum, & perfectum matrimonium requiri necessariò consensum in copulam. Huic Authori fauet Bellarm. quatenus *lib.1.de matrim.cap.5.in solut. ad 6.* docet copulam esse partem integralem Sacramenti matrimonij; & ita nullo modo dari perfectum, sed imperfectum solùm, donec consummetur.

Sed certissimè respondeo. Non debere ferri explicitè in copulam carnalem. Quia certissimum est, copulam carnalem neque esse de essentia matrimonij, neque de eius integritate; sed solùm eius effectum, & operationem. Sic Sanch. *lib.2.disp.28.* & Basilius *lib.1.cap.16.per totum*, & omnes.

QVÆSTIO XI.

An saltem ad essentiam veri matrimonij requiratur consensus implicitus, & virtualis in copulam, ex parte contrahentium?

AFfirmant Capreol. *in 4.dist.28. quæst.vnica, art.3. ad 5.contra 3.concl.* Couarr. *2.part. decret.c.3.§.1.* & omnes alij, qui affirmant matrimonium non posse contrahi validè sub conditione seruandi castitatem. Affirmant etiam Scot. *in 4.dist.30.quæst.2.* Durand. Sot. Ricard. & alij, requiri talem in copulam consensum, non absolutè, sed sub hac conditione, nempe si alter coniux petierit, & Deus debitum non relaxauerit.

Sed certissimè ferè respondeo: adhuc non requiri ex parte contrahentium consensum talem. Quia certissimum ferè est, inter B. Virginem, & Ioseph verum fuisse matrimonium, celebratum post emissum à B. Virgine votum castitatis: ergo non potuit esse cum consensu nec implicito in copulam ex parte contrahentium. Sic Sanch. *loc.cit.* & Basil. *lib.1.c.18.& 19.* vbi optimè distinguunt finem implicitum in copulam ex parte contractus, & hunc aiunt semper conuitari matrimonium: & finem, aut consensum implicitum ex parte contrahentium; & hunc non esse necessarium, efficaciter probant. Legantur.

QVÆSTIO XII.

An vt matrimonium sit validum, necessarium sit, vt contrahentes tria bona matrimonij intendant, nempe bonum prolis, bonum fidei, seu communionis, & bonum Sacramenti?

REspondeo certissimè: nullo modo esse necessarium ad valorem matrimonij, vt contrahentes expressè intendant aliqua ex prædictis bona, quia clarè constat, non esse necessarium expressè intendere prolem, aut remedium concupiscentiæ, cum valeat matrimonium sine consensu in copulam, vt nuper est habitum. Neque etiam necesse est expressè intendere communia obsequia, aut significationem illam vnionis Christi cum Ecclesia. Nam si hoc esset necessarium, nullus ferè validè contraheret, cùm ferè nulli hæc in mentem veniant. Sic Basilius *lib.1.c.20.* quasi per totum, Sanchez *lib.9.disp.29.* Ægid. *disp.24.dub.4.n.35.* & omnes.

QVÆSTIO XIII.

An saltem consensus ad valorem matrimonij requisitus debeat ferri ad minus implicitè in perpetuitatem traditionis corporum?

NEgant Rosella *verb. matrim.3. num.11.* Syluest. *verb. matrim. 4. quæst.5.& 6.* & alij penes Petrum Ledesma *quæst.48. art.2. dub.1.* existimantes, quod intentio contraria substantiæ matrimonij non irritet illud, dummodo solùm mente retineatur, & verbis non exprimatur.

Sed probabiliùs longè respondeo: affirmatiuè. Quia reuera matrimonium contrahere non vult, qui non vult esse indissolubile, sed ad tempus. Sic Sanch. *lib.2.disp.29.n.11.* & penes ipsum D.Thom. Adrian. Palud. Petrus Ledesma, & alij, Basilius *lib.1.c.20.n.8.* Hurtadus *disp.3. diff.4. num.9.* dicens in hoc omnes conuenire Doctores.

QVÆSTIO XIV.

An qui animo impediendi generationem prolis, aut non seruandi fidem contraheret matrimonium, validè contraheret?

AFfirmat Sanch. *loc.cit.* & penes ipsum alij. Ægid. *disp.24.n.37.* Ochag. *tract.2.quæst.8.num.5.* Hurtado *disp.3.diff.4.n.11.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: nullo modo validè contrahere, si prædictas conditiones habeat contrahens pro fine consensus. Quia in tali casu dictæ conditiones verè opponuntur substantiæ contractus matrimonij, vt latè probat Basilius *loc.cit.à n.9.* Angel. *verb. matrim.2. num.23.* Ricardus *in 4. distinct.31. art.1.*

artic. 1. *quæst.* 1. Henriquez *lib.* 11. *de matrimon. capit.* 12. & alij.

QVÆSTIO XV.

An sit peccatum contrahere matrimonium ex fine vitandi fornicationem?

AFfirmant esse veniale, Magist. *in* 4. *dist.* 31. *cap.* 4. Scot. *dist.* 26. *quæst. vnica*. Petrus Sotus *lect.* 16. *de matrim.* Mayton *dist.* 26. *q.* 1. Syluius *in* 3. *part. q.* 49. *art.* 6. & Sanchez *lib.* 2. *disp.* 29. *n.* 21. quamuis postea hanc sententiam temperet.

Sed longè probabiliùs respondeo: nullum esse peccatum. Quia ex nullo capite constare potest, esse malum contrahere matrimonium, ob vitandam fornicationem: cum potius Paulus 1. Corinth. 7. dicat: *Propter fornicationem vnusquisque vxorem suam habeat, & vnaquaque suum virum.* Sic Couarr. 2. *part. de matrim. cap.* 1. §. *vnico, num.* 7. Armilla *v. matrim. num.* 66. Ægid. *disp.* 25. *dub.* 2. *conclus.* 3. Bassolis Gabriel, Almain. & alij, quos citat, & sequitur Basilius *lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 3. Hurtado *disp.* 4. *diff.* 3. *num.* 9. & Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 219. qui benè contra Syluium (& posset contra Sanchez) infert, quod qui matrimonium ineunt causa vitandæ fornicationis, siue sint senes, siue iuuenes, non peccant mortaliter. Quod nouissimè tenet Palaus *disputat.* 2. *punct.* 10. *num.* 1.

QVÆSTIO XVI.

An sit peccatum contrahere matrimonium solius voluptatis gratiâ?

AFfirmat esse peccatum, & mortale, Martonius *in* 4. *dist.* 26. Affirmant & alij, esse peccatum, sed veniale duntaxat. Ita Sanchez *lib.* 9. *disput.* 11. *num.* 4. Bonac. *quæst.* 4. *punct.* 6. *num.* 7. & alij penes ipsos.

Sed probabiliùs respondeo: nullum esse peccatum ex genere suo, vt ex nuper dictis constat. Dixi, *ex genere suo*, quia si quis contraheret matrimonium solius voluptatis gratia, excludendo filiorum procreationem, &c. certum est, quod esset mortale. Sic Basil. *loc. cit. num.* 6. & 11. Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 216. Sancius *in selectis, disp.* 23. *num.* 22. & alij penes ipsos Quibus adde Palaum *punct.* 10. *cit. numero* 3. *vers. si verò.*

QVÆSTIO XVII.

An sit peccatum matrimonium contrahere ob pulchritudinem, & diuitias?

AFfirmant esse peccatum, & mortale, Angel. *matrimon.* 2. *à num.* 25. & Couarr. 2. *part. capit.* 1. *num.* 7. Veniale verò tantum, Caietan. Henriquez, Palud. Nauarr. Rodriguez, & alij vsque ad quatuordecim Doctores, quos citat, & sequitur Sanch. *lib.* 2. *disp.* 29. *num.* 21. quibus iunge Layman *lib.* 9. *sum. tract.* 10. *cap.* 4. *num.* 2. & 3.

Sed probabiliùs respondeo: nec veniale esse, dummodo sic contrahentes neque actu, neque habitu ex animi dispositione excludant alios matrimonij fines. Ratio est. Quia finis dictus, propter quem contrahitur, est honestus: ergo non vitiat opus. Addo, quod sic contrahentes non habent dictas res pro fine totali matrimonij; sed solùm mouentur ab ipsis, tanquam à causa impulsiua, in quam expressè feruntur; implicitè verò in ipsos fines operis, & contractus, in quo nulla est deordinatio. Sic Sot. *in* 4. *dist.* 20. *quæst.* 1. *artic.* 2. Maior *distinct.* 26. *quæst.* 3. Basilius *cap.* 21. *cit. num.* 13. & Diana *loc. cit. resol.* 216. necnon Palaus *loco citato.*

QVÆSTIO XVIII.

An qui ficto consensu matrimonium contraxit, teneatur cum eadem sponsa denuò vero consensu contrahere?

NEgant apud Sanchez, Martin. de Ledesma 2. *part. quæst.* 47. *art.* 4. Hostiens. D. Anton. & Tabiena. Quorum sententiam esse probabilem, dicunt Victoria *num.* 252. & alij Recentiores apud Petrum Ledesma *quæst.* 45. *art.* 4. *dub.* 1. Et fauet satis Sanchez *lib.* 1. *disp.* 11. *num.* 5. docens non teneri denuò contrahere, nisi casu quo fœminæ aliquod damnum sequatur. Ita etiam cum Sanchez sentiunt Layman *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 6. & Villalobos *tract.* 13. *diff.* 8. *num.* 2. & Hurtado *disp.* 3. *diff.* 9. & reputat probabile Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 147. sicut & reputat oppositum.

Sed probabilius certè absolutè respondeo, teneri. Quia ex opposita sententia latissima aperitur via hominibus sceleratis ad sæpè decipiendas fœminas. Sic Petr. Ledes. *loc. cit.* dicens oppositam sententiam esse improbabilem. Idemque docet, & dicit Basilius *lib.* 2. *cap.* 5. vbi latè, & optimè probat, non solùm ad id teneri ex fidelitate, sed ex iustitia, & ratione damni, etiamsi sponsam non cognouerit, sintque disparis conditionis; neque posse absolui donec verè contrahat. Petrus Sot. *lect.* 3. *de matrim.* dicens, id esse indubitatum. Sotus *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 1. *art.* 3. Nauar. *c.* 22. *num.* 76. & nouissimè Luysius *in sum. part.* 2. *cap.* 95. *dub.* 11. sic dicens: Item secluso scandalo, & damnis extrinsecis, obligatur ad verè contrahendum, etiamsi decepta non sit virgo, quando illa non se finxit virginem. Idem etiam est, si fictè contrahens non habuerit copulam cum fœmina decepta. Sic ille.

QVÆSTIO XIX.

An ad valorem matrimonij sufficiat consensus internus?

AFfirmauit Vviclef, vt refert Vualdens. *de Sacram.* *cap.* 132. existimans, quod assistente consensu interno, & domino approbante, sine aliquo signo sensibili, validè fieret Sacramentum.

Sed certissimè respondeo: non sufficere consensum internum, nisi verbis, vel signis exprimatur. Sic Sanchez *lib.* 2. *disput.* 30. Basilius *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 3. & omnes.

QVÆSTIO XX.

An signa externa expressiua consensus interni, sint de essentia ipsiusmet contractus matrimonij.

NEgat Maior *in* 4. *dist.* 26. *quæst.* 1. *ad* 3. (& dicit probabile Veracruz 1. *part. spec. art.* 3. docens; externa signa solum esse conditionem sine qua non; & ita si Deus mutuum consensum contrahentium reuelaret, esset matrimonium, absque aliquo signo externo.

Sed probabilius longè respondeo: esse de essentia. Quia matrimonium, vt est Sacramentum, intrinsecè, & essentialiter est signum sensibile gratiæ sanctificantis animam: ergo. Sic Sanchez *lib.* 2. *disp.* 20 *num.* 3. & penes ipsum Almain. Victoria, Sotus, Ledesma, & alij. Basilius *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 3. & *sequent.*

Ægid. *disp.* 24. *dub.* 8. Hurtado *disput.* 3. *diff.* 12. *numero* 46. Villalob. *tract.* 12. *diff.* 5. *num.* 5. Bassæus *verb. matrim.* 3. *num.* 5. Machado *lib.* 3. *part.* 1. *tract.* 9. *docum.* 1. *num.* 1. Luysius de Torres *in sum. part.* 2. *capit.* 95. *dub.* 5. & communiter apud Palaum *disput.* 2. *punct.* 7. *num.* 1.

QVÆSTIO XXI.

An prædicta signa expressiua consensus necessariò debeant esse verba?

AFfirmant absolutè Canus, Estius, Caiet. & alij, quos retulimus *disput.* 2. *quæst.* 15. in vniuersum docentes, nullum Sacramentum conferri posse absque verbis.

Affirmant deinde alij, licèt non ita absolutè, sed loquendo solùm de his qui loqui valent. Sic Ricard. *in* 4. *dist.* 27. *art.* 1. *quæst.* 7. & alij plusquam viginti ex Iurisperitis Doctores, quos refert Sanch. *disp.* 31. *num.* 2.

Affirmant tandem alij, esse necessaria verba, nisi in casibus à iure expressis, veluti quando matrimonium celebratur per procuratorem, vel per litteras, aut præcedente iam tractatu de matrimonio contrahendo, &c. In his enim, inquiunt, & similibus casibus non sunt necessaria verba: secus aliàs. Ita Innocent. Ioan. Andreas, & alij apud Sanch. *loc. cit. n.* 3. & 4. & apud Basilium *lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 4.

Sed probabiliùs respondeo: nullo modo esse necessaria omnino verba, sed in quibuscunque casibus, & personis sufficere ad valorem matrimonij quæcumque alia signa externa, loco verborum adhibita. Quia verba in matrimonio, nec sunt necessaria iure naturali, aut ex natura ipsius contractus; cùm hic non repugnet fieri per nutus, signa, aut epistolam; nec ex Christi institutione, cum nihil innouauerit circa naturam contractus: nec ex iure Ecclesiastico, cum nullum extet quod verba præscribat, sed potiùs plura, quæ indicent non esse necessaria, *vt cap.* 2. *veniens, & cap. is qui fidem, de sponsal.* Sic D. Thom. *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 1. *art.* 2. *quæst.* 1. *ad* 2. & 3. Sanchez *loc. cit. num.* 5. & viginti & quinque Doctores Theologi, & plusquam quadraginta Iuristæ. Quibus addi possunt Vasquez *disp.* 3. *de matrim. cap.* 7. Ægid. *disp.* 24. *dub* 8. *concl.* 2. Basilius *lib.* 2. *cap.* 7. *à num.* 5. Filliuc. *à num.* 79. Hurtado *disp.* 3. *diff.* 13. Ochagau. *tract.* 2. *quæst.* 9. *num.* 3. Bassæus, & Machado *loc. cit.* Luysius *loco citato, dub.* 6. Gutierrez *cap.* 46. *num.* 10. & Palaus.

QVÆSTIO XXII.

An peccet contrahens, qui loqui valens non adhibet verba, sed signa in celebratione matrimonij?

AFfirmant peccare, & mortaliter, Petrus Ledesma *quæst.* 45. *art.* 2. *conclus.* 2. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 2. *num.* 6. Sylulus in 3. *part. quæst.* 44. *art.* 2. & Rodriguez *cap.* 216. *num.* 5. Licèt Ledesma *concl.* 3. & Henriquez *in glossa lit. M.* dicant, solùm peccare venialiter. Et hos sequitur Sanchez *loc. citatum.* 10. Hurtado, quamuis confusè, *loc. cit. num.* 50. Ægid. *loc. cit. num* 66. Filliuc. *num.* 82. & alij, cum quibus est Gutierrez *cap.* 46. *num.* 11.

Sed probabiliùs respondeo: nec venialiter peccare. Quia nullibi extat de hoc præceptum. Nec citatur textus in contrarium, qui vel leuiter vrgeat. Sic Basilius *lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 14. & Pater Albiz *in manuscriptis, tract. de matrim. disp.* 4. *dub.* 1. & Diana refert vtramque sententiam 3. *part. tract.* 4. *resol.* 248. (& credo adhærere huic, cùm in vltimo collocet loco) & citat pro hac nostra in impressione Matritensi (nescio an ipse, an alius, inscio ipso,) Hurtadum *diff.* 13. dicens, id sentire contra Sanchez. Sed malè profectò, cum ipsimet Hurtado pro se & Basilium, & Sanchez citet. Tenet etiam Palaus *disp.* 2. *punct.* 7. *num.* 5. his verbis: Non probo, quod Sanchez & Gutierrez affirmant, esse peccatum veniale, si verba omittantur: quia vbi non est lex, nec præuaricatio esse potest, vt inquit Palaus. Fateor tamen esse maxime decens, vt contrahentes suos consensus verbis exprimant, vt dixit Alphonsus Rex *leg.* 5. *tit.* 2. *p.* 4. quinimò aliquando ratione scandali, & ne dubius reddatur contractus, sub peccato mortali necessarium erit. Hæc Palaus.

QVÆSTIO XXIII.

Quæ verba sunt sufficientia ad matrimonium contrahendum?

REspondeo: illa esse sufficientia, & necessaria, quæ sufficienter exprimunt consensum de præsenti, vt *Accipio te in meam, Habeo te in vxorem,* & similia. Sic tenent, & docent omnes Doctores. Legantur Petrus de Ledesma *quæst.* 45. *art.* 3. *dub.* 2. Thomas Sanch. *lib.* 1. *à disp.* 8. Basilius *lib.* 2. *à cap.* 8. Et pro aliquibus verborum formulis, quæ non ita certa sunt, vide quæ diximus suprà *disp.* 1. *à quæst.* 32. de quibus etiam Palaus *disp.* 2. *punct.* 8.

QVÆSTIO XXIV.

Quæ signa sint sufficientia ad hoc, vt matrimonium validè contrahi censeatur?

REspondeo, esse illa, quæ iuxta consuetudinem loci, vel communem intelligendi modum manifestant consensum, & amorem contrahentium. Sic docent omnes Doctores, præcipue citati.

QVÆSTIO XXV.

An si viro exprimenti consensum Matrimonij fæmina porrigat manum, sit sufficiens signum Matrimony?

REspondeo affirmatiuè. Quia qui tacet, consentire videtur, cum agitur de obligatione contrahendi, si aliquis concurrat actus positiuus, vel publicus. Sic Sanchez *lib.* 1. *disp.* 22. *num.* 6. Addens secus dicendum, si vir fœminæ manum capiat, dicendo: *Do tibi fidem de matrimonio contrahendo*; vel, *Tecum contraho.* Quia si ipsa nil respondeat, non erit sufficiens signum sponsalium, vel matrimonij. Basilius *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 8. vbi contra Sanchez ait idem dicendum in casu quem ipse excludit, per hæc verba: Idem meo iudicio dicendum, si vir fœminæ manum apprehendens, dicat: *Do tibi fidem de contrahendo matrimonio*, vel: *Tecum contraho.* Et illa non retrahat manum, erunt sponsalia, vel matrimonium, iuxta verba prolata ab illo, quidquid Thomas *dis. ut. cit. num.* 6. citatis aliis. Si enim repugnaret, manum vtique retraheret. Sic ille. Ego dico, hoc signum esse valdè dubium. Legantur dicti Authores pro aliis etiam signis, & dicta à nobis *loco citato.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXVI.

An Consensus contrahentium necessariò debeat simul, & absque temporis interuallo præstari?

AFfirmant Ioan. Andreas, Abbas, & alij Canonistæ, quos refert Sanchez *lib.1.disp.32.n.2.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non debere necessariò esse simul, sed posse inter eos aliquod interuallum temporis intercedere, modò consensus prioris coniugis reuocatus non fit. Quia lo omni contractu satis est consensum diuerso tempore adhiberi, *l. 1. §. 1. ff. de verb. obligat.* Sic D. Thom. Henriq. vterque Ledesma, & alij quamplures, quos affert, & sequitur Sanchez *loc.cit. num.3.* Ocbàgau. *tract. 2.q.9.n.6.* & alij communiter.

DISPUTATIO VII.

De Consensu Clandestino.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit, quibusque modis Clandestinum matrimonium dicatur?

REspondeo: Quod matrimonium Clandestinum est illud, quod clam fit. Dicitur que tale dupliciter. Primò, & principaliter, si aliter quàm præsente Parocho, & testibus celebretur. Secundò, si omissis denuntiationibus, quæ præmitti solent ante contractum matrimonij, licèt in præsentia Parochi, & testium celebretur. Sic omissis aliis modis dicendi, tenent Sanchez *lib.3. disp.5. à num.5.* Basilius *lib. 5. cap.1.* & alij penes ipsos. Gutierrez *de Matrim. cap.55. à num. 1.* Palaus *disp.2. de Matrim. punct.13. §.1. num.5.& 2. & §.8.& 9.* Trullench *de Sacram. lib.7. cap.6. dub.5.* & Baunius *tract.12. §.de Matrim.clandestino, quæst.1. pag.732.*

QVÆSTIO II.

An matrimonium clandestinum sit prohibitum?

REspondeo: esse, & multis legibus. Primò *in can. Aliter*, 30. *quæst. 5.* in Concil. Arelatens. 3. & refertur *in cap. Nullum*, 30. *quæst.5.* in Concil. Lateranens. & habetur *in cap.3. de Clandest. desponsat.* in Concil. Toletano sub Sixto IV. & nouissimè in Concil. Trident. *sess.24.de reformat. cap.1.* & tenens omnes Doctores. Legatur Basilius *loc. cit.*

QVÆSTIO III.

An matrimonium clandestinum fuerit aliquando irritum ante Concilium Tridentinum?

AFfirmant Basilius *lib. 5. cap. 3. num. 2.* per hæc verba: Cæterùm ego semper vera existimaui duo. Primum est, primis Ecclesiæ temporibus per nonnullas annorum centurias nullatenus valuisse clandestina matrimonia. Secundum est, postea eas leges in desuetudinem abiisse, valuisseque clandestina coniugia vsque ad Concilium Trident. quod rursus ea reddidit inualida. Sic ille. Et penes ipsum Chassaneus, Cottasius, Gentianus, & alij. Et certè probabilitet, quidquid alij dicant.

Sed nihilominus probabilius respondeo, nunquam fuisse irritum (quamuis sit prohibitum à primis Ecclesiæ temporibus, vt vidimus) ante Tridentinum, sed semper validum. Quia id elatè videtur colligi *ex cap.2. de clandest.desponsat.* & ex Trident. *loc. cit.* Sic Sanchez *lib.3. disp.3. num. 2.* dicens, id esse de fide. Pet. Ledesma *quæst.45. art.5. dub.5.* dicens esse communem omnium Theologorum sententiam. Hurtado *disput.5. diff.2. num.5.* dicens esse certum ferè. Machado *lib.3. part.1. tract.9. docum. 6. num.2.* dicens, id esse certum. Luysius de Torres *in sum.part.2. c.96. dubitat.5.* Becan. *cap. 44. quæst. 4.* Bonac. *quæst. 2. punct.6.num.2.* & alij, quos sequuntur Palaus *disp.2. punct.13. §.2. num. 1.* dicens, id esse de fide certum, & Trullench *dub.5. citato num.2.*

QVÆSTIO IV.

An matrimonium clandestinum sit omnino nullum post Tridentinum?

REspondeo, quod matrimonium clandestinum suo primo primo modo, quod scilicet contrahitur sine Parocho, & testibus, est omnino nullum, & inualidum post Concilium Tridentinum; non verò sumptum secundo modo, vt infra. Sic expressè definit Concilium *cap.1. cit.* Decernens nullum esse matrimonium aliter factum, quàm præsente Parocho, & testibus, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi, vel Ordinarij licentia. Sic omnes Doctores. Legantur citati.

QVÆSTIO V.

An non solùm contra ius Ecclesiasticum, sed etiam contra ius naturale peccet moraliter, qui clandestinè contrahit?

AFfirmant Veracruz, Petrus Sotus, Palacios, & Matienzo, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.3. disp.3. num.8.*

Sed probabiliùs respondeo: Solùm peccare contra ius Ecclesiasticum. Quia solùm hoc iure est prohibitum clam contrahere. Sic Caietan. *tom. 1. opusc. tractat.12. de matrim. quæst.2.* (licèt sibi contrarietur *in sum. verb. Matrimonium*) Sotus *in 4. dist.28. quæst.1. artic. 2.* Barthol. de Ledesma *de matrimon. dub.22.* Ægid. *disput.27. dub.1. num.4.* Hurtad. *disput.5. diff. 2. num. 2. & 3.* Luysius *loc. cit. dub. 3.* & alij, quos sectatur Palaus *disp.2.de Matrim.punct.13. §.2. num.5.*

QVÆSTIO VI.

An matrimonium clandestinum possit esse validum in casu aliquo, post Concilium Tridentinum?

REspondeo: tanquam certum, posse in tribus. Primò in casu, quo contrahatur in locis, in quibus Tridentinum non est promolgatum, aut receptum, vt patet ex ipsomet Tridentino *loco cit. cap.1.* Secundò, in casu quo adsit dispensatio Pontificis in Parochi, & testium assistentia. Tertiò in casu, quo celebretur à non baptizatis. Sic omnes. Vnde ad alia, quæ dubia sunt, transeamus.

QVÆSTIO VII.

An etiam in casu, quo absque graui damno, neque matrimonium omitti, nec Parochus haberi potest, validè absque eo celebrari queat?

Affirmant validè posse celebrari, præsertim si coram aliis testibus celebretur, Sotus *in 4. distinct.22.q.2.art.2.* Graffiis *lib.2.decis.cap.86. num.9.* Veracruz *in Append. ad Specul. dub.4.* Vega *lib.3. casu* 361.& alij,in his casibus. *Primò*,quando quis est in articulo mortis,& vult concubinam ducere, vt filios legitimos reddat, & adimpleat fidem ei datam. *Secundo*,quando virgo est sub tutela in qui tutoris,& timet,ne ipse viro indigno eam tradat. *Tertiò*, quando concubinarij iter facientes, aut alio modo comprehensi, in grauia pericula timent ob concubinarum incidere. In his, inquiunt casibus, & similibus possunt per mutuum consensum, secretò, sine præsentia Parochi,& testium,matrimonium validè inire. Quorum sententiam esse probabilem (licèt contrariam teneat) apertè fatetur Trullench *lib.7.c.6.dub.1. n.9.*& vt probabiliorem tuetur Bauny *q.1.de Matrim. Clandest. assert.3.pag.*733. & penes ipsum Laym.an *tract.10. cit. part.2. cap.4. n.7.*

Sed probabilius longè respondeo: In nullo ex prædictis casibus valere. Quia præsentia Parochi, & testium datur à Tridentino pro forma contractus, absque exceptione: ergo nunquam valebit aliter contractus. Sic Henriq. *lib.11. cap.3. num.5. & 8.* Sanchez *lib.3.disp.17.per totam* Basilius *lib.5. cap.6.n.3.* Ægid. *disp.27.dub.1.* Hurtado *disp.5.diff.3.* Ochagau. *tract.3.quæst.7.n.3.* Cornejo *disp.7.dub.39.pag.*1019. Diana 3. *part. tract.4. resol.*234. qui solùm citat pro hac sententia Cenedum *q.30. n.16.& 17.* & pro contraria Graffium,*& p.8.tract.1.resol.59.fine*, & me citato *p.1.tr.15.resol.15.* Palaus *tom.5.disp.2.punct.13. §.8.num.9.* Gutierrez *cap.61.de matrim.* & Ceuallos *in qq. commun. quæst.604. n.65. & 73.*

QVÆSTIO VIII.

An in oppidis, aut pagis, vbi nequit haberi Parochus, nec de proximo speratur haberi, possit validè sine ipso Matrimonium contrahi?

Affirmat Ægidius *disp.27. dub. 1. num. 11.* quia existimat ita declarasse Clementem VIII. legem Tridentini. Ægidium sequuntur Baunius, & Layman *loc.cit.* & Graffiis *lib.2.decis.c.86.n.9.* Probatque primò Bauny: Quia veri speciem habet non modicam, Papam in decreto Concilij in huiusmodi euentu dispensare, ob Presbyterorum inopiam.

Secundò, quia cum in eorum defectu Concilij Tridentini sanctio seruari nequeat,abhorret à recto credere, matrimonij capessendi libertatem impeditam esse. Ita Baunius.

Sed ego certissimè respondeo dicendum, quod si prædicta declaratio, aut dispensatio facta est à Clemente VIII. pro posito casu (quod difficile ab aliquibus creditur) non sit dubium quin possit validè matrimonium inire. Seclusa tamen declaratione talis legis, nequit validè matrimonium contrahi sine Parocho,ob rationem dictam. Sic Hurtado *disp. 5. diff.3. num.10.* Trullench *loc.cit. n.9.& 10.* Amicus, quem citat,& sequitur Diana *part.10.tract.13.res.15.* & Palaus *disp.2.punct.13.§.8.num.8.* vbi dicit id esse omnino tenendum: Tum quia non constat de prædicta declaratione, vel dispensatione: Tum quia esto constaret, debebat publicari publicatione legis vt legem vniuersaliter latam restringeret.

QVÆSTIO IX.

An qui inuincibiliter ignorant dictam legem Tridentini, validè contrahant sine Parocho, & testibus?

Affirmant aliqui apud Petrum Ledesmam *q. 45. art.5.* & apud Ægidium *disp.27. num.12.* Quia ignorantes prædictam legem verè liberantur à culpa; ergo & à pœna irritationis contractus.

Sed certissimè respondeo: negatiuè. Quia decretum Tridentini est omninò irritans,reddensque inhabiles personas ad validè contrahendum: ergo nulla ignorantia suppleri potest.Sic Sanchez *lib.3. disp.17. n.10.* Basilius *lib.5.cap.6.num.18.* Ledesma, & Ægidius *locis citat.* Palaus *disp.2.puncti 13.§.8.n.7.* qui ad argumentum contrariorum benè respondet negando consequentiam: eo quòd irritatio actus non in pœnam contrahentium clandestinè imponitur; sed in odium talis contractus, vt inconuenientia inde orta euitentur, ac proinde etiamsi ignoranter matrimonium clandestinè contrahatur,nullius est valoris. Sic etiam Trullench *loc.cit. num.12.*

QVÆSTIO X.

An incolæ loci, in quo non viget Tridentinum, possint validè matrimonium inire absque Parocho, & testibus, in loco vbi Concilium viget?

Respondeo: non posse, quia ad valorem contractus necessarium est, quod celebretur cum solemnitatibus ad eius valorem requisitis in loco vbi contractus initur, *ex capite finali de foro compet. l. si fundus, ff. de euictionib.* Vnde licet viatores, aut peregrini non teneantur aliis legibus peculiaribus loci per quem transeunt, vt vult Sanchez, & negat Basilius, adhuc tamen in amborum, & aliorum opinione excipiendæ sunt leges contractuum. Sanchez *lib.3. disp.18. num.26.* Petr. de Ledesma *q.45. art.5.punct.3.dub.vltimo, pag.*197. Basilius *lib.5.c.9. num.1.* Bonac. *quæst.1.punct.7.num.5.* Ægid. *disp.27. dub.1.* Reginald. *lib.31. num.176.* Hurtado *disput.5. diff.4.n.14.* Ochagauia *tract.3.quæst.8.num.3.* Cornejo *disp.7. dub.39.* & omnes. Lege Palaum *disp.2. de Matrim.punct.13. §.8. n.5.*

QVÆSTIO XI.

An saltem incolæ loci, in quo viget Tridentinum, validè possint contrahere sine Parocho, & testibus in aliis locis, in quibus non viget?

Negant Henriquez *lib.11.cap.3.num.8.* & Rodriguez *tom. 1. in 2 edit. cap.219. fine, in 1.* verò (& quam solam vt suam cognoscit Author) *c.16.* nisi alias in casu, quo Incolæ loci, in quo viget Tridentinum, tendant ad locum, vbi non viget, animo ibi constituendi domicilium. Vasquez apud Hurtadum vbi infra, quem sequitur Albiz *in manuscriptis, disp.4.dub.5.* Syluius *in variis resolut.verb.matrim.8.* Zippæus,& Diana *tom.6.tract.7.res.29.*propter quandam declarationem Cardinalium.

Sed probabiliter respondeo:Validè posse illos contrahere, siue vadant ad loca, vbi non viget Tridentinum animo in eis constituendi domicilium; siue solùm per modum hospitij, & transitus. Tum

quia

quia hoc docet axioma receptum: *Dum fueris Romæ, Romano viuito more*, &c. Tum etiam, quia in ineundis contractibus expectari debent consuetudines loci, in quo celebrantur, *ex cap. vlt. de foro compet.* ergo. Sic Petr. de Ledesma, quem citat, & sequitur Sanchez *lib.3. disp.18. num.28.* Basilius *lib.5. cap.9. num.2.* Rebell. *2. part. de obligat. lib.2. quæst.7. sect.3. num.15.* Ægidius *disp.27. dub.1. n.14.* Hurtado *disp.5. diff. 5. num.24.* Bonac. *q.2. punct.7. n.2.* Reginald. *lib. 31. numero 176.* Gutierrez *capite 91. de matrim. num. 12.* Cornejo *disput.7. dub.39.* Ochagauia *loco citato. n.4. & 5.* Fagundez *de 1. prac. Eccles. lib.1. capite 8. numero 7. 8. & 9.* & alij communiter, quos nouissimè sectantur Trullench *lib. 7. dub. 1. num. 16.* & Palaus *§.8. cit. n.4.*

QUÆSTIO XII.

An etiam validè contrahant prædicti incolæ, si in fraudem legis Tridentini proficiscantur ad locum, vbi non viget, vt ibi sine Parocho, & testibus contrahant?

NEgant Henriquez, & Rodriguez *loc. cit.* & alij pro prima sententia adducti. Quibus addi possunt Petrus Ledesma, & Corneio *loc. citat.* Rebellus etiam *loc. cit. num. 6.* docens, id verisimilius esse, quando ambo, vir, & fœmina coniungendi, eam fraudem committerent, vel alter alterius fraudem eiusmodi antequam contraheret, præsciret. Secus si alter cum bona fide cum fraudulento contraheret. Ita ille. Vnde non benè citat illum Hurtado pro opposita sententia.

Sed probabilius respondeo: Validè etiam contrahere. Primò, quia probabilius est, quod si prædicti incolæ bona intentione contraherent, validè contraherent, vt nuper est habitum; ergo etiam validè contrahent, quamuis cum dicta mala intentione contrahant: nam contractus non læditur ex bona, vel mala intentione. Secundò, quia dicti incolæ in tali casu viuntur iure suo: at qui vtitur iure suo, non dicitur in fraudem legis facere: ergo. Sic Sanchez *loc. cit. num. 29.* Basilius *num. 4.* Ochagau. Bonac. Ægid. & Hurt. *loc. cit.* necnon Palaus & Trullench.

QVÆSTIO XIII.

An captiui Christiani inter infideles commorantes, possint validè contrahere absque Parocho, & testibus?

NEgat Petrus Ledesma *quæst.45. art. 5. ad 3.* Cui adhæret Doctus Albiz *loc. cit.* & approbat Henriquez *lib.11. cap.3. num.8.* casu quo dicti Christiani habitent in prouinciis infidelium, absque animo ibi permanendi. Et etiam Veracruz, & Vasquez apud Hurtadum, casu quo Tridentinum fuisset iam publicatum in Parochia, aut Prouincia Christianorum Captiuorum, antequam in captiuitatem redigerentur. Quod nouissimè docet Luysius *in summ. part. 2. cap.96. dub.7.*

Sed probabiliùs respondeo, posse validè contrahere absque Parocho, & testibus: siue habeant animum ibi permanendi, siue non: siue ad dictas regiones ducti sint captiui post publicationem, & receptionem decreti Tridentini in sua Parochia. Quia in prædictis infidelium Prouinciis non obligat decretum Tridentini ob defectum publicationis in propria Parochia, quam ad effectum obligandi ipsum Concilium postulat: ergo ex dictis nuper constat, validè posse etiam contrahere. Sic Sanchez *lib.3. disput.18. num.35.* Basilius Ponze *lib.5. cap.9. num.7.* Qui idem dicunt dicendum de matrimonio contracto inter Christianos mercatores, qui inter infideles commorantur, mercium congreganda rum (vel alia ratione) causa. Palacios *in 4. dist. 19. disp.1.* Rebell. *quæst.7. sect.3. num.18.* Hurtado *disp. 5. diff.5. num.18.* Cornejo *disp.7. dub.39. pag.1019.* Ochagau. *loc. cit. num.9.* Bonac. *punct. 7. cit. num. 3.* & alij. Agit etiam Diana *de hac quæst. part.6. tract. 7. res.40.* Et solùm ait, se velle hæc omnia à Summo Pontifice declarari. Affirmat etiam Trullench *lib. 7. cap. 6. dub. 1. in fine.* Et affirmabunt à fortiori Baunius, Grassius, & Layman *quæst.8. relati.*

QVÆSTIO XIV.

An ad valorem Matrimonij requiratur præsentia Parochi vtriusque contrahentis, quando quilibet eorum diuersum habet Parochum?

REspondeo, tanquam certum: Non requiri, sed sufficere præsentiam Parochi illius contrahentis, in cuius parochia celebratur matrimonium. Quia Concilium non Parochorum, sed Parochi præsentiam requirit. Sic declarauit Sac. Congregat. Cardinalium, & approbauit Gregor. XIII. vt testantur Additionator Nauarri *cap. 25. fine, in vltima editione,* & Hurtado *disp. 5. diff. 5. num. 20.* Et est sententia communis apud Sanchez *lib.3. disp.19. num.4.* Legantur Nauarr. *consil.3. lib.4. de clandest. desponsat.* Gutierrez *de Matrim. cap.73.* & Basilius *lib.5. cap.13. & cap.16.* vbi ait, id esse certum. Palaus *disput.2. punct.13. §.9. num.1.* & Baunius *tract. 32. quæst. 5. de Matrimonio clandestino.*

QVÆSTIO XV.

An etiam sufficiat præsentia Parochi alterius contrahentis, quando celebratur Matrimonium in Parochia alterius sibi non subditi?

NEgat Basilius *lib.5. cap. 16. num.4.* referens pro sua sententia Nauarr. *lib.4. consil. tit. de clandest. desponsat. consil.4. & in sum. cap.25. num. 144.* Ludouicum Lopez *1. parte instruct. cap. 86. 6. Præterea, & 2. part. de matrimon. cap. 39.* Salcedum *in praxi, cap.73. vers.14.* Eman. Rodrig. *1. part. sum. cap.218. numero 5.* Henriquez *libro 11. de matrim. capite 3. numero 2.* & tres declarationes Cardinalium dicentes, non sufficere præsentiam Parochi vnius contrahentis in Parochia alterius, sed necessariò requiri in Parochia viri præsentiam Parochi viri; & in Parochia fœminæ, præsentiam Parochi fœminæ. In hanc etiam sententiam inclinat Sancius *in selectis, disputat.44. num.8.* & tenent Zerola *2. part. praxis Episcop. verb. Parochus, pag. mihi 177.* & Ceuallos *quæstione 604. num. 6.* Quia non est censendum, quod Concilium concedat Iurisdictionem Parocho extra propriam Parochiam.

Sed probabiliùs respondeo, sufficere præsentiam cuiuslibet Parochi. Quia Tridentinum solùm postulat præsentiam proprij Parochi; sed sic est, quod cum præsentia dicti Parochi, verè satisfit decreto Concilij, cum verè assistat proprius Parochus, licèt in Parochia alterius: ergo. Sic declarauit Sacra Congregatio Cardin. vt testatur Nauarr. *lib.4. consil. in 1. edit. tit. desponsal. consil.52. & in 2. edit. consil.4.* Sic etiam Henriquez *num.2. citato, in fine,* refertque etiam declarationem Cardinalium sub Pio V. *In gloss. litt. R.* Sic etiam Rodriguez *cap. 219. in 2. edit. n. 5. & in 1. edit. cap.216. num.5.* vbi ait, ita declarasse Congreg.

Cardinalium, & nostram sententiam tenere Nauarrum *in consil.cit.* Vnde malè citat Basilius Emmanuelem, & Henriquez. Tenent etiam nostram sententiam Sanchez *lib.3.disput.19.num.11.*& penes ipsum Petrus, & Barthol. de Ledesma, Spino, Segura, & Viuald. Quibus addi possunt Ægid. *disput.27.dub.1.* Hurtado *disp.5.diff.6.num.11.* Filliuc. *num.102.* Ochagauia *tract.3.quæst.9. num. 3.* Layman *tract. 10. cap.5.n.3.* Villalobos *tract.13.diff.18.num.2.* Rebellus *lib.2.quæstione 8.num.1.* Bonac. *quæst.2.punct.8.num.7.*& penes ipsum Reginald. & Riccius. Diana 3. *part. tract. 4. resol.232.* Quamuis hic Autor solum dicat, nostram sententiam esse satis probabilem, fortassis quia sequitur primam. Tenent etiam nostram Palaus *disput.2. punct.13.§. 9. num.3.* Gutierrez *de Matrim. cap.61. n.5.* Baunius *quæst.5. de Matrim.clandest. vers. Quid si Parochus, & q.6.*& Trullench *lib.7. cap. 6. dub. 2. n.2.*& ad Argumentum factum negandum est, Concilium non concedere Parocho facultatem assistendi extra propriam Parochiam; quia id fuit conuenientissimum, vt sic faciliùs matrimonium celebrari posset, concessa pluribus Parochis facultate ei assistendi.

QVÆSTIO XVI.

An item sufficiat præsentia Parochi vnius, vel vtriusque contrahentis, quando celebratur matrimonium extra vtriusque Parochiam, vel in aliena Diæcesi?

NEgat Nauarrus *locis citatis*, & Basilius *num.11.* Quia perinde est, inquiunt, ac si alienus omnino Parochus assisteret.

Sed probabiliùs respondeo, etiam sufficere. Primò, quia Tridentinum tantum exigit præsentiam Parochi proprij, quæ verè adest, etiam extra propriam Parochiam. Secundò, quia iste actus non est iurisdictionis; & quamuis esset, non est contentiosæ: & ita potest extra territorium exerceri. Sic Henriquez *lib.11.cap.3. num.1.* & apud ipsum in Glossa *lit. R.* alij viri docti. Sanchez *loc.cit.num.14.*& penes ipsum Salzedo, Segura, & Rodriguez. Quibus addi possunt Ægidius, Filliuc. Hurtado, & Ochag. *loc.cit.* Rebellus *num.5.* Posseuin.*cap.10.q.16. num. mihi 25.* Gutierrez *de matrim. cap.62.num. 5.* vbi *num. 10.* resoluit, non tantum proprium Parochum, sed etiam Sacerdotem de illius licentia matrimonio assistere extra Parochiam. Quod idem sentit Palaus *loc.cit.n.7.* Baunius, & Trullench contra aliquos relatos à Sanchez *lib.3.disp.34.num.1.*

QVÆSTIO XVII.

An saltem peccet mortaliter Parochus assistens matrimonio extra suam Parochiam?

AFfirmant Henriquez, Rodriguez, Basilius, & Filliuc. *loc. citat.* & Sancius *loc. cit. n.13. & 14.* peccare mortaliter, & esse puniendum.

Sed probabiliùs respondeo: Nullo modo peccare, cessante scandalo, & ideò nec esse puniendum. Primò. Quia nullo iure id prohibetur. Secundò. Quia hæc præsentia non est actus pertinens ad iurisdictionem contentiosam, imò nec ad voluntariam. Sic Sanchez *loc.cit.num.18.* Ægid. Ochagau. Hurtado, & Posseuinus *loc.cit.* Albiz *in manuscriptis, disp.4.dub.6.concl.4.* & Diana *loc. cit.* quamuis hic Author, vt solet, pro vtraque sit sententia. Sic etiam Trullench *loc.cit.* Palaus *disp.2.punct.13. §. 9. num. 5.* Gutierrez, Spino, & Segura apud ipsum.

QVÆSTIO XVIII.

An quando quis duplicem habet parochiam, habitans in vna v.g. per hyemen, & in alia per æstatem, possit coram hoc, vel illo Parocho Matrimonium inire?

NEgant Bonosius apud Menochium *consil. 398. volum.4.num.7.*& Cephalus apud eundem, existimantes, non dari duplicem Parochiam in ordine ad matrimonium.

Sed tanquam certum respondeo: posse coram quolibet Parocho Parochiæ vtriusque contrahere. Quia vtraque est vera Parochia contrahentis: ergo vterque est verè Parochus illius. Sic Nauar. *lib. 4. consil. tit. de cland. despons. consil. 7. alias 2.* Henriquez *lib.6.cap.7.num.2.* Sanchez *lib.3.disp.4. num.2.* & penes illum alij tredecim Doctores: Basilius *lib.5.cap.13.num.1.* dicens id esse verum.

QVÆSTIO XIX.

An in dicto casu possit contrahens coram alterutro indifferenter Parocho Matrimonium contrahere?

NEgant D. Anton. Gabriel, Rosella, Angel. Syluest. Tabiena, & alij, penes Sanchez *loc. cit. numero 4.* existimantes, debere necessariò contrahere coram Parocho illius Parochiæ, in qua tunc contrahens habitat.

Sed probabiliùs respondeo: posse coram quolibet Parocho quolibet ex prædictis temporibus matrimonium inire, idest, in hyeme coram Parocho parochiæ, vbi habitat per æstatem: & in æstate, coram Parocho parochiæ vbi per hyemem habitat. Quia contrahens in vtroque tempore duplicem habet Parochiam, & duplicem Parochum: ergo vtroque tempore potest coram quolibet matrimonium inire. Sic Sanchez *disp.24. cit.num.5.* & penes ipsum Nauarr. & Henriquez, Basilius *loc.cit.* Ægid. *disp.26.num.18.* Bonac. *quæst.2.de matrim.punct.8. num.5.* citans pro contraria sententia Nauar. *de spons. consil. 52.* Sed ibi Nauar. non agit de casu præsenti, sed de proposito *quæst.13.* citat etiam pro nostra sententia Rebell. *lib.2.quæst.8.* Sed neque hic Author agit de præsenti difficultate.

QVÆSTIO XX.

An si quis habens alicubi domicilium migret aliò (recreationis, v.g. causa) breui rediturus, possit contrahere coram Parocho illius breuis habitationis, seu temporis?

NEgant Nauar. *lib.4.consil.tit.de clandest. desponsat.consil.7.* Sanchez *disp.23. n. 13.* Cenedo *quæstione 30.num.60.* Barbosa *de potest. Episcopi part. 2. allegat.32.num.62.* Riccius *in praxi, tom.1.resol. 214. num.1.* Menochius *consil.398.volum.4.* adducens pro hac parte quatuor decisiones Rotæ. Diana 3. *part. tract.4.resol. 131. fine,* Zerola 2.*part. verb. Parochus, vers. Secundò contrahitur.* Hurtad. *disp.5.diff.6.* Bonac. *quæst.2.punct.8.n.3.* Trullench *lib.7.cap.6. dub.2.n.5.* Baunius *tract.12.q.5.de Matrim. clandestino, assert. 2.pag.737.*& Palaus *disput.2.de Matrim. punct. 13. §.9.num.8.* dicens oppositum nullam speciem probabilitatis habere, & alij communiter.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse contrahere coram Parocho illius breuis habitationis. Quia tunc verè Parochus contrahentis est: ergo eius præsentia

sentia sufficit. Sic Sà, etiam correctus, *verb. Matrimon. n.1.* vbi sic ait : Qui alicubi habitat , non aoimo permanendi, quibusdam non videtur posse sub illo Parocho contrahere : at mihi videtur Congreg. Concilij aliud sentire , scilicet sufficere illic habitare dum contrahunt. Sic Sà ibi, & *verb. Parochus, numero 2.* (non 7. vt inueni apud Basilium) sic : Ad matrimonium verò sufficit vel modica habitatio, ait Basilius *libro 5. capite 13. numero 4. & sequent.* vbi pro hac parte duas declarationes Cardinalium ex Farinacio adducit , & opponit decisionibus Rotæ, dicens, & bene, illas maioris ponderis.& authoritatis esse. Vnde constat hanc nostram sententiam verè esse probabilem (quidquid Palaus dixerit, & in casu contingenti alius quidam Magister huius vniuersitatis ex Dominicana familia ;) nam sic innuit etiam Baunius. Et certè si in casu nostræ quæstionis fuerit matrimonium iam celebratum coram Parocho illius breuis habitationis, verè esset sustinendum, ac defendendum ; nam opinio defendens valorem matrimonij iam facti, est defendenda, etiamsi pro se tantùm habeat vnum Doctorem cum aliqua probabilitate, vt docet Villalob. *1. part. tract. 1. de conscient. diff. 7. n. 2.* & ex illo Trulleoch *lib. 7. cap. 6. dub. 2. num. 1. & n. 9. in fine.*

QVÆSTIO XXI.

An casu, quo alter ex contrahentibus sit vagus, alter verò incola, requiratur præsentia Parochi incolæ?

Affirmant Petr. de Ledesma *de matrim. quæst. 45. art. 5. circa 3. punct. post 4. dubium.*

Sed probabiliùs respondeo : non requiri necessariò , sed sufficere præsentiam cuiuscumque Parochi. Quia vt nuper est habitum , sat est ad valorem matrimonij præsentia cuiuslibet contrahentium Parochi : sed quilibet Parochus est Parochus vagorum: ergo. Sic Sanchez *lib. 3. disput. 24. n. 14.* Basilius *lib. 5. capite 16. num. 14.* & alij , quos sectantur Gutierrez *de Matrim. cap. 65. num. 8.* Palaus §. 9. *cit. num. 11.* & Trullench *lib. 7. cap. 6. dub. 2. dicto 7. num. 8.*

QVÆSTIO XXII.

An Parochus assistens Matrimonio debeat esse Sacerdos?

Affirmant apud Sanchez Nauar. *lib. 1. consil. in 1. edit. de offic. Ordin. cons. 1. & in 2. edit. tit. de clandest. desponf. consil. 10.* Rodriguez *in Sum. in 2. edit. cap. 219. num. 9.* Salzedo *pract. cap. 73.* & Veracruz *in Append. dub. 5. concl. 2.* Sed ex his Authoribus tres primos citat Barbosa vbi infrà pro opposita sententia. Quia autem meliùs , ex dicendis constabit. Affirmant item Canus, Estius, Siluius, & alij doceotes , Ministrum Matrimonij esse Sacerdotem proferentem illa verba : *Ego vos coniungo, &c.* de quo suprà *disp. 4. quæst. 10.* Ita etiam Zerola *2. part. praxis, verb. Parochus. vers. Tertiò, pag. mihi 179.* Vnde malè citatur à Barbosa pro opposita parte.

Sed probabiliùs longè respondeo : non debere necessariò esse Sacerdotem , sed valere matrimonium contractum coram Parocho, vel Ordinario non Sacerdote. Nam Concilium solùm exigit assistentiam proprij Parochi : at sic est, quod quamuis hic Sacerdos non sit, verè Parochi nomen , & authoritatem propriè retinet : Ergo. Sic declatarunt Eminentiss. Cardin. vt refert Basil. *lib. 6. cap. 17. num. 1.* per hæc verba : Attamen extra dubium ea opinio est, sic enim declararunt Illustrissimi Cardinales. Nam inter nouissimas Rotæ decisiones, quas cum declarationibus Concilij excussit Farinac. *decis. 70.* sic habetur : *Abulensis eadem, scilicet prima Decembris 1593. Congregatio Concilij censuit , matrimonium contractum coram Parocho non Sacerdote valere.* Quare de eo amplius dubitare non licet. Huc vsque Basilius. Sic Sanchez *lib. 3. disput. 10. num. 3.* Nauar. *loco citato, consil. 9.* vbi hanc sententiam septem argumentis coofirmat: quamuis *consil. 10.* sequenti , in oppositam propter quandam Congregationis declarationem , quam extare audiuit , inclinet. Vnde non mirum, quod hic nobilis Author iam pro vna ab aliquibus , iam pro alia ab aliis, citetur sententia. Henriquex *lib. 11. capite 3. num. 5. & lib. 14. cap. 6. num. 3.* Suar. *de excommunic. disp. 11. sect. 2. num. 18.* Sà *verb. Matrim. n. 1.* Rodrig. *loc. cit.* pro contraria à Sanchez, *& in 1. edit. 2. tom. cap. 216. num. 9. pag. mihi* 706. Petr. Ledesm. *quæstione 45. art. 5. punct. 3. dub. 3. concl. 3.* Gutierrez *tract. de matrim. cap. 62. à num. 16.* Ægid. *disp. 26. dub. 1. numer. 21.* Ochagau. *tract. 3. quæst. 9. num. 6.* Bonac. *q. 2. punct. 8. num. 16.* Qui etiam malè citat Rodrig. pro opposita. Filliuc. *num. 203.* Hurt. *disp. 5. diff. 7. n. 24.* Posseuin. *cap. 10. quæst. 13. num. mihi* 20. Villalobos *tractatu 13. diff. 21. num. 2.* Barbosa *in remiss. ad sess. 24. Concilij, cap. 1. num. 37.* & communis , quam tenent etiam Narbona *in Annalib. anno 14. quæst. 52. num. 6.* Palaus *disp. 2. punct. 13. §. 10. num. 2.* & Trullench *lib. 7. cap. 6. dub. 2. num. 14.*

QVÆSTIO XXIII.

An Parochus non Sacerdos peccet assistens Matrimonio?

Affirmant, & à fortiori , Syluius , Estius , Canus, & alij *sup. cit.* Petr. Ledesma *de matrim. quæst. 45. art. 5. punct. 3. dub. 3. concl. 3.* Sancius *in selectis disp. 44. num. 13. & 14.* & alij.

Sed probabiliùs longè respondeo : Nullo modo peccare. Quia licitum est ei omni ex parte , secundum ius Tridentini Matrimonio assistere. Sic Sanchez *loc. cit. num. 4.* Basilius *loc. cit. num. 4.* & alij, quos sequuntur Gutierrez *de Matrim. cap. 62. n. 20.* & Palaus §. 9. *cit. num. 4.*

QVÆSTIO XXIV.

An Parochus non Sacerdos possit concedere licentiam Sacerdoti assistendi matrimonio?

Negare possunt probabiliter omnes illi Doctores, qui docent , Parochum necessariò debere esse Sacerdotem , vt notat Sanchez *locis citatis numero 6.*

Sed probabiliùs longè respondeo : Posse , adhuc dato, & non concesso, quod Parochus non Sacerdos minimè assistere valeret matrimonio. Quia sicut Parochus non Sacerdos potest dare licentiam Religioso ministrandi Eucharistiam, quam ipse Parochus non Sacerdos ministrare nequit ; ita potest concedere aliis Sacerdotibus vt matrimonio assistant, quamuis ipse Parochus Sacerdos non sit. Sic Sanchez. Basilius, Henriquez, Hurtado, & alij. Qui benè addunt, dictum Parochum minimè posse concedere licentiam assistendi Matrimonio Clerico non Sacerdoti; quamuis possit illam dare Sacerdoti simplici non approbato ab Ordinario. Legantur Nauar. *lib. 4. consil. tit. de cland. desponf. consf. 6.* Gutierrez *de matrim. c. 62. num. 22.* & alij citati, præcipuè Palaus §. 9. *cit. n. 4. & 5.* & Baunius *quæst. 6. de Matrim. clandest. dub. 21.* qui *assert. 2.* docet, quod licentia prædicta debeat dari à Parocho verbis, aut signis externis , necnon & ac-

ceptari.

ceptari. Rursus quod talis licentia sufficiat, si detur generalis, qualis est eorum, quibus Sacramentorum administratio generaliter committitur, tam verbo, quàm scripto. Quod vltimum multis Authoribus non placet, quia existimant, talem licentiam debere esse specialem. Omnes loquuntur probabiliter. Lege Trullcoch *lib.7.cap.6.dub.4.*

QVÆSTIO XXV.

An Parochus excommunicatus, etiam non toleratus, & nominatim denunciatus, suspensus, aut irregularis, possit validè assistere Matrimonio?

NEgat posse validè assistere Parochum denunciatum, seu non toleratum, Auila *de Censur.part.2. cap.6.disput.3.dub.1.concl.1.* & eam debent amplecti Canus, Estius, Syluius, & alij, qui docent, Parochum esse Ministrum Sacramenti matrimonij. Et, meo videri, illam non obscurè tenet Sà *verb. Matrim.num. 1. fine.* Cum expressè solum Parocho tolerato validè assistere, per hæc verba concedat: Sufficit & Parochus toleratus, etiamsi alioquin excommunicatus, aut suspensus, modò non sit per sententiam priuatus officio. Sic Sà. Vnde non benè Basilius citat hunc Authorem pro opposita parte.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: posse validè Matrimonio assistere. Quia Parochus nec est Minister Sacramenti matrimonij, vt supra est habitum: nec per excommunicationem quamcunque est priuatus officio Parochi: ergo optimè assistere Matrimonio poterit. Sic Sanch.*lib.3.disp.21.num. 4.* & penes ipsum Nauar. Salzedo. Petr. Ledes. Henrequez, Basil.*lib.5.cap.17.num.6.* Suarez *de excommunic.disp.11.sect.2.n.3.* Vasquez *de excommun.dub 4.* Riccius *in praxi,decis.243.num. 5.* Ægidius *d.sp. 27. dub.2.num.24.* Rebell.*loc.cit.quæst.9. n. 9.* Ochagau, *tract.3.quæst.9.num.9.* Hurtad.*disp.5.diff.8. num. 26.* Posseuin.*cap.10.quæst.13.num. mihi 21.* Gutierrez *de matrim.cap.62.num.13.& cap.66.num. 19.* Bonacina *quæst.2.punct.8.num. 25.* Diana *3.parte, tract.44.resolutione 233.* Machado *tom.2.lib.4.part. 2. tract. 2. docum.16.num.2.* & communis,quam sequuntur etiam Palaus *disp.2.punct.13.§.10.n.6.* & Trullench *lib. 7. cap.6.dub.2.num.12.*

QVÆSTIO XXVI.

An etiam Parochus excommunicatus non toleratus possit dare licentiam alicui Sacerdoti, vt assistat Matrimonio?

NEgant Petr. de Ledes. *quæst. 45. art. 5. dub. 4.* Ægid.*disp.27.dub.2.num.25.* Layman *tract. 10. part. 2.cap.4.num.5.*

Sed probabiliùs respondeo: posse. Quia collatio dictæ licentiæ non est actus iurisdictionis, sed tantum quasi substitutio testis, quam expressè concessis illi Trident. Sic Sanchez *loc.citat. num. 7.* Basilius *cap.17.cit.n.14.* Sà *verb. Matrim.num. 1.* Hensiquez *lib.11.cap.12.num.5.& lib.13.capite 7.num.7.* Rebel. *lib.2.quæst.8.num.8.* Posseuin. *loc. cit.* Diana *3.parte, tract.4.resol.233.fine.* Hurtado *disp.5. diff.8.num. 27.* Machado *lib.4.part.2.tract.2. docum. 16. num. 4.* Bonae.*loc.cit.num.22* Addens posse Parochum dare validè prædictam assistendi licentiam Sacerdoti excommunicato, vel irregulari. Sic etiam Palaus *locis citatis numero 5.* Trullench *num. 23.* & Baunius mox citandus *dub.9.*

QVÆSTIO XXVII.

An peccet mortaliter, aut venialiter saltem Parochus excommunicatus assistens matrimonio, aut dans licentiam alteri assistendi?

AFfirmat peccare, & mortaliter, Couarruu. quem citat, & sequitur Basilius *cap. 17. num. 55.* eo quod in tali casu communicet cum aliis in sacris, quod grauiter interdictum est excommunicato. Quibus fauent Vasquez *tom.4. in 3.part.tract. de excommunic.dub.7.num.7.*& Posseuin.*cap. 10. num. 21.cit.* dicentes, ad minus peccare venialiter. Sanchez item *lib.3.cit.disp.21.num. 8.* qui asserit, peccare quidem Parochum venialiter, non quia communicet cum aliis, cum id faciat ob vtilitatem, imò ob necessitatem contrahentium(& in hoc benè contra Basilium:) sed quia benedicit sponsos illis verbis: *Ego vos coniungo in nomine Patris*, &c. Ita Sanchez, quem sequuntur Villalob. & Diana *loc. cit.* quos sequitur Baunius *de matrim.clandest.q.8.dub.8.*

Sed æquè probabiliter respondeo: nec peccare venialiter, quia nec benedicere sponsos est actus Iurisdictionis, vt ex dictis constat: ergo ex nullo capite cogimur ad asserendum, eiusmodi Parochum adhuc venialiter peccare. Hurtado *disp.5.diff.8.n.27.* Et benè; quamuis non ita citet pro hac parte Thomam Sanchez.

QVÆSTIO XXVIII.

An valeat Matrimonium, cui assistit Parochus, cui interdictum est specialiter, vel generaliter, ne matrimonio assistat?

REspondeo: valere, quia adhuc in tali casu est verè Parochus, & retinet titulum talis. Sic declarauit Sacra Congregatio Cardin. apud Farinac. *pag.270.* Et tenent omnes. Sanchez *lib. 3. disp. 32. num.2.* Basil.*loc. cit. num. 13.* dicens, de hoc dubium esse non posse. Gutierrez *tract. de matrim. cap. 63. num.15.* & omnes.

QVÆSTIO XXIX.

An Matrimonium contractum coram Parocho habente titulum Parochi à legitimo Superiori collatum, non tamen validum, sit ratum?

REspondeo: esse ratum, & validum. Quia tunc Ecclesia, ob bonum, & vtilitatem publicam confert potestatem ad validè exercendum officium Parochi, iuxta *l. Barbarius, ff. de officio Prætoris.* Sic omnes.Legantur Sanchez *lib.3.disp.22.*& Basil.*lib.5. cap.19.*& Palaus *disp.2.punct.13.§.10.num.4.*& Trullench.*lib.7.cap.6.dub.2.dicto 9.num.10.*

QVÆSTIO XXX.

An etiam sit validum matrimonium contractum coram Parocho putatiuo, absque vllo titulo collato à Superiori legitimo?

NEgant Sanchez *lib.3.disp.22.à num.49.* Et penes ipsum quadraginta & vnus Doctores Iuristæ, & sex Theologi. Quibus addi possunt Filliuc.*num. 205.* Hurtado *disp.5.diff.8.fine.* Ochagau.*quæst.9.num.15.* Luysius *in sum.2.part.cap.96.dub.19.* Trullench *loc. cit.* & alij, existimantes, non satis esse communem errorem, vt gesta valeant; sed necessarium esse titulum

lum collatum à legitimo Superiori, quamuis aliàs sit inualidus ob aliquod occultum impedimentum, vt nuper diximus.

Sed probabiliùs respondeo: etiam esse validum matrimonium factum coram Parocho carenti titulo, dummodo sit intrusus,& errore communi putatiuus, ob rationem quæstione præcedenti adductam. Sic optimè Basilius *lib.5.cap.*20.*à num.* 2. *vsque ad* 9. & alij plures Authores, quos ipse citat. Et nos 1.*parte, tract.*5.*disp.*11.*quæst.*102.

QVÆSTIO XXXI.

An Parochus ad valorem matrimonij debeat proferre illa verba: Ego vos coniungo, *&c. aut alia similia?*

AFfirmant Canus, Estius,& Sylui⁹ sup. *disput.*4. *quæst.* 9. *&* 10. *citati*, & Cephalus *consil.* 540. *num.*47. *volum.* 4. Quia existimant, præfata verba esse formam huius Sacramenti.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non debere. Quia prædicta verba nec sunt forma, nec de essentia Sacramenti matrimonij: Ergo licèt omittantur, validum erit. Sic extant plures declarationes Cardinalium pro hac parte, quas ex Farinacio refert Basilius infrà citandus. Quarum vna sic ait: *Et si Parochus nihil dicit, constat tamen matrimonium.* Sic Basil. *lib.*5.*cap.*21.*num.*2. Dicens de hoc amplius dubitare non licere. Sanchez *lib.*3.*disp.*38.*num.*3 & alij plures penes ipsum. Constatque ex dictis *quæst.* 10. *citata.*

QVÆSTIO XXXII.

An saltem peccet lethaliter Parochus, qui intellecto iam consensu contrahentium, omittit prædicta verba iuxta consuetudinem prouinciæ?

AFfirmant penes Sanchez *loc.cit. num.*2. Salcedo *practicar.cap.*73.*vers.Secundò illud*, & Vega *lib.*6.*sum.casu* 112.*&* 116. Quibus addi possunt Zanard.*in direct. part.* 1. *de matrim. cap.* 10. *quæst.* 27. Rebell. *part.*2.*lib.*2.*quæst.*7.*sect.*1 *num.*4. & ni fallor Luysius *in sum.part.*2.*cap.* 96.*dub.*39.*concl.*2. Quamuis *concl.*3. dicat probabile esse peccare solùm venialiter.) Citat etiam Bonac. pro hac parte Henricum Henriquez *lib.*11.*cap.*2. Sed malè. Fundamentum eorum est, quia id præcipit Trident. *sess.*24.*cit. cap.* 1. his verbis: Præcipit Sancta Synodus, vt Parochus viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat: *Ego vos coniungo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*: vel aliis vtatur verbis, iuxta receptum vniuscuiusque Prouinciæ ritum. Sic Concilium.

Sed probabiliùs respondeo: Solum peccare venialiter. Quia licèt tunc Parochus frangat præceptum Concilij, est tamen fractio rei leuis omissio illorum verborum, cùm hæc nec sint forma, nec pertineant ad magnam Sacramenti solemnitatem. Sic Sanchez *loc.cit.num.*6.*&* 7. Basil. *lib.*5.*cap.*21. *num.* 2. Gutierrez *de matrimon.cap.*69.*num.* 16. Ægid. *disp.* 27. *num.*45. Filliuc.*num.* 222. Hurtado *disp.* 5. *diff.* 15. *num.*50. Diana 3. *part. tract.*4. *resol.* 256. Villalobos *tract.*13.*diff.*6.*numero* 3. Bonac. *quæstione* 2.*punct.* 8. *numero* 39. aliàs 41. & communis, quam etiam sequuntur Palaus *disp.* 2. *punct.* 13.§.8.*numero* 12. Baunius *quæst.*6.*de Matrim. cland. dub.*10. & Trulleneh *lib.* 7.*cap.*6.*dub.*5.*fine.*

QVÆSTIO XXXIII.

An Parochus teneatur sub mortali interrogare contrahentes de mutuo consensu, nempe virum, an velit fœminam in vxorem; & fœminam, an velit virum in maritum?

AFfirmat Vega *lib.* 6. *summ. casu* 112. putans, omissionem talis interrogationis esse mortalem. Veracruz verò, & Anton. Cucus, quos citat,& sequitur Sanchez, Ægid.*disp.*27.*num.* 74. Gutierrez *de matrim.cap.*69.*num.*17. Filliuc.*loc.cit.* Bonac.*loc.cit. num.*40. & Reginald. penes ipsum,& Diana 3. *parte, tract.*4.*resol.*294. existimantes, teneri quidem Parochum vtrumque sponsum de mutuo consensu eorum interrogare; quia id præcipit Trident. verbis suprà adductis; & in hoc benè: addunt tamen, omissionem istius interrogationis esse peccatum, sed veniale tantum, casu quo constet Parocho, eos liberè consentire.

Sed probabiliùs respondeo: teneri quidem Parochum,& meo videri sub mortali, interrogare vtrumque sponsum de mutuo eorum consensu, casu quo ipsi non illum explicent. Quia in hoc euentu res est grauis omittere interrogationem dictam, vt de se constat, & indicat Sanchez cum aliis, & expressè tenet Vega, qui in hoc sensu audiendus est, quidquid dicat Sanch. Nullo verò modo teneri, nec sub veniali, casu quo contrahentes non interrogati proferant verba, quibus consensum exprimant. Sic Basil. *lib.*5.*cap.*21. *num.*3. vbi contra Sanchez hæc dicit: Secundò, circa eandem decreti partem obseruandum est contra Sanctium *ibid.num.*9. Quod licèt Parochus interrogare teneatur de mutuo consensu, si tamen contrahentes non interrogati illum explicant, non existimo esse peccatum omittere interrogationem. Quid enim opus est, si id quod interrogatione cognoscendum erat, ipsi planè ostendant. Quod si Concilium inquit, *viro, & muliere interrogatis*, hæc verba accipe, cum necesse est: & illis æquipollentia sunt, quæ sequuntur, *& eorum mutuo consensu intellecto.* Sic Basil. Quem non citat Diana. Lege Ægidium Trullench *libro* 7.*cap.*6.*dub.*5.*fine.*

QVÆSTIO XXXIV.

An Parochus teneatur sub peccato interrogare contrahentes, an aliquod impedimentum habeant?

AFfirmant teneri, & sub mortali, Veracruz *in Append.ad Specul. dub.*2.*concl.*1.

Sed longè multo probabiliùs respondeo: Nec sub veniali teneri. Quia cum ad matrimonium deueniatur, iam præcesserunt denuntiationes, ex quibus constare debet, an tale impedimentum subsit. Sic Sanchez *loc.cit.numero* 10. Basilius, Gutierr. Diana, & alij *locis citatis.*

QVÆSTIO XXXV.

An ad valorem matrimonij sufficiat præsentia physica Parochi?

REspondeo tanquam certum, non sufficere; sed requiri necessariò præsentiam moralem, & humanam, qua assistat matrimonio, adnertendo, & intelligendo quid agitur, vt possit testificari, & Ecclesiam certam reddere de matrimonio contracto. Sic communiter DD. Sanchez *lib.*3.*disp.*39. *num.* 1. Basilius *lib.*5.*cap.*21.*num.*8. & alij. Qui benè addunt, satis

tis esse, si Parochus aliquo sensu consensum contrahentium percipiat, v.g. visu, si non auditu percipiat: nam potest Matrimonium verbis, & signis contrahi, vt sup. est habitum. Lege Baunium *tractatu 12. quaest. 4. de Matrim. clandest. pag.* 733. & Trullench *lib. 7. cap. 6. dub. 5.*

QVÆSTIO XXXVI.

An sufficiat ad valorem Matrimonij, quod intelligat contrahentium consensum per interpretem?

AFfirmant Sanchez *lib. 3. disp. 19. num.* 3. & penes ipsum Veracruz, Cuch. & Viualdus, Filliucius *tract. 10. num. 224.* Ochagauia *tract. 3. quaest.* 13. *n. 3.* & Hurtado *disp. 5. diff. 15. num.* 48. Bonac. *loco citato, num. mihi* 19. & Baunius *quaest. 4. cit. vers. Quod si vir.* Quia (inquit) in Sacramento Matrimonij maior eorum quæ fiunt, non exigitur notio, quàm in Sacramento Pœnitentiæ, in quo Confessarius iudicem agit: sed obiri Confessio per interpretem honestè potest, cum Pœnitentem Confessarius capere non potest: ergo. Ita ille. Necnon Trullench *lib. 7. dub. 5. cit. n. 1.* & nominatim contra me Diana *part. 10. tractatu 13. resolut. 17.*

Negat verò è contra, contra Sanchez, Basilius existimans, non sufficere. Quia repugnat, inquit, naturæ testimonij, vt quis sit testis fidem faciens de his, quæ nouit per interpretem, cum debeat deponere de his, quæ nouit per proprium sensum. Ita ille *libro 5. cap. 11. num. 10. & 11.*

Sed media via respondeo, non sufficere ad valorem Matrimonij intelligere consensum contrahentium, præcisè per interpretem, bene tamen casu, quo dictis interpretis adiungantur aliqua signa contrahentium exprimentia moraliter consensum ipsorum. Quia in hoc euentu optimè potest Parochus fidem facere de his, quæ nouit per interpretem simul, & per proprium sensum: aliàs minimè, vt in hoc bene Basilius.

QVÆSTIO XXXVII.

An sufficiat ad valorem Matrimonij, quod Parochus accedat animo attendendi, si tempore contractus distrahatur mente?

AFfirmat Henriquez *lib. 11. cap. 3. in Glossa lit. F.* Et id esse probabile, haud obscurè indicant Sanchez *disp. 39. cit. n. 5.* Filliuc. *n. 214.*

Sed longè probabiliùs respondeo: non sufficere, sed necessariò requiri, quod Parochus habeat actualem attentionem, & aduertentiam, cum aliàs nequeat testificari factum esse Matrimonium. Sic Sanch. Filliuc. & Hurt. *loc. cit.* Trullench *dub. 5. cit. n. 1.* Amic. & Perez, quos me citato, sequitur Diana *part. 10. tr. 13. resol. 20.* dicens contrarium non esse probabile.

QVÆSTIO XXXVIII.

An validum sit Matrimonium coram Parocho & testibus casu transeuntibus celebratum?

AFfirmant Sanchez *lib. 3. disput. 39. num. 11.* Pet. Ledesma *de matrim. quaest. 45. art. 5. punct. 3. dub. 2.* Filliuc. *num.* 225. Hurtado *disput. 5. diff. 15. numer. 50.* Gutierrez *cap. 69. num.* 1. Reginald. *lib. 31. numer.* 182. & alij. Quia casu assistere ad testificandum sufficit. Ita etiam Trullench *dub. 5. cit. num. 3.* & nominatim contra me Diana *part. 10. tractatu 13. resolut. 16.*

Sed probabiliùs respondeo: Non esse validum. Quia vt Parochus dicatur præsens Matrimonio, requiritur necessariò, vt sit ad enim eo casu formaliter adhibitus, vocatus, & rogatus. Vnde si Parochus casu adfuerit, etiamsi coram illo contrahatur Matrimonium, nullum erit, nisi fortè Parochum transeuntem moneant prius contrahentes, se velle contrahere; quia tunc valebit expressè Parocho assistente, & vidente contrahere. Sic declaratum fuit non semel ac iterum à Congregatione Cardin. quorum declarationes extant apud Farinac. Prima *pag.* 268. Secunda *pag.* 27[illegible] quam etiam adducit Rebell. 2. *part. in fine libri 4. pag. mihi* 494. Quæ sic se habet: *Parochus ita præsens matrimonio debet esse, vt appareat à contrahentibus hoc de causa adhibitus fuisse.* Tertia *pagina* 276. Vnde si qui transeunte illac Parocho, ita altè proferrent verba contractus, vt audiret Parochus, nihil agerent. Sic Basilius *libro 5. cap. 21. numero 4.* dicens, post tot declarationes Cardinalium amplius de hoc dubitare non licere. Bonacina *quaestione 2. punct. 8. numer.* 10. necnon apud Dianam *loco citato.*

QVÆSTIO XXXIX.

An validum sit Matrimonium, quando testes, vel Parochus dolo vocati, aut vi adducti, & contra eorum voluntatem detenti, assistunt Matrimonio, & intelligunt consensum?

NEgat Segura *1. part. direct. capite* 15. *numero* 58. Quamuis cum formidine, propter declarationem quæ extat Cardinal. Qua seclusa, etiam Petrus Ledesma *quaest. 45. art. 5. punct. 3. dub. 2.* dicit esse satis probabile. Et Azeuedo *lib. 5. recopil. tit. 1. lib. 1. numer.* 39. relinquit hoc cogitandum, quia non audet affirmare, valere Matrimonium coram Parocho, & testibus sub dolo vocatis celebratum.

Sed tanquam certum respondeo: Esse validum. Quia sic sæpè declaratum est ab Emin. Cardinal. Quorum declarationes extant apud Farinac. *pag.* 268. *& pagina* 273. & apud Rebell. *loco citato, pagina* 396. vbi sic dicitur: *An verò si inuitus, & compulsus per vim adsit Parochus, dum contrahit Matrimonium, præcedente, vel non præcedente supra dicta prohibitione Ordinarij, tale Matrimonium subsistat? Resp. Congreg. subsistere.* Sic Sanchez *lib. 3. disputat. 39. num.* 9. Nauar. *libro 11. cap. 3. num.* 1. Pet. Ledesma *loc. cit.* & alij septem DD. apud Sanchez. Basilius *libro 5. cap. 21. num. 5.* Filliucius *num.* 125. Hurtad. *disput. 5. diff. 15. num. 50.* Luysius *in summ. cap. 96. dub. 37.* Villalobos *tract. 13. diff. 22. num.* 3. Bonac. *loc. cit. num.* 10. & communis, quam tenent etiam Palaus *disputatione 2. puncto 13. §. 8. numero* 11. & Bauny *loco citato, quaest. 4. assert. 2.*

QVÆSTIO XL.

An in præcedenti casu valeat Matrimonium, si Parochus assistens inuitus, & affectans non intelligere, aures, & oculos occludens, nihil eorum, quæ agebantur, vidit?

NEgat Sanchez *lib. 3. disputat. 39. num. 6.* per hæc verba: Vnum tamen scio, nullo modo valere matrimonium, quamuis Parochus affectatè, & consultò non attendat, nec intelligat consensus, quia tunc reuera non est præsens, nec potest testificari de Matrimonio, vt probaui *n. præced.* Ita Sanch. & post illum Bonac. *loc. cit. num.* 10. Quatenus docet, dictum Matrimonium esse validum, etiamsi Parochus affectet non intelligere, modò verè intelligat. Et

citat

citat pro se Riccium, Gutierrez, Sanchez, & etiam quasdam declarationes Cardinalium, quas affert Rebell. *sect.3.n.51.& 73.* Sed certè hic Author non refert ad propositum dictas, quas affert Rebellus, declarationes, cum illæ de casu habito in præcedenti quæst, expressè solùm loquantur. Et licèt hæc sententia sit probabilis, & satis; & nihilominus eam nouissimè tueatur Trullench *lib.7.c.6.dub.5.dict.3.n.3.*

Probabiliùs respondeo: valere dictum Matrimonium. Quia expressam de hoc habemus declarationem Cardinalium, quam afferunt ex Salzedo *pract. cap.73.* Sanch. *loc.cit.* Farinac. *pag.273.* Rebell. *loc. cit. n.51.pag.mihi 396.* in hæc verba: *Et quid si Parochus adfuerit, nihil tamen eorum quæ agebantur, vidit, vel audiuit, vtrum tale matrimonium sit nullum? Respondet Congregatio, Matrimonium non valere, si non intellexit, nisi ipse Parochus affectaßet non intelligere.* Et quidem meritò (addit Basilius) ita responsum est. Nam eo ipso, quod Parochus affectat non intelligere, admonitus primò, velle Matrimonium contrahere eos, qui adsunt, sanè jam ignorare non potest consensum contrahentium, atque adeò testis esse potest eius consensus apud Ecclesiam. Huic tam apertissimæ decisioni frigidè respondet Thom. Sanchez, inquit enim horum verborum sensum esse, nisi Parochus consultò, & data opera fingat se non intelligere, cum tamen revera intellexisset. Quasi qui vocatus ad hoc vt adsit Matrimonio, & monitus à contrahentibus, se velle contrahere, potuerit non intelligere Matrimonium ab illis contrahi, quamvis postea aures occludat. Huc vsque Basilius.

QVÆSTIO XLI.

An peccent mortaliter qui contrahunt coram Parocho vi detento, vel dolo ad aliud vocato?

RESpondeo affirmatiuè. Peccant enim & ratione iniuriæ, & ratione contemptus Ecclesiæ, cum ab ipsa deputetur Parochus ad testificandum de matrimonio. Excipe casum, quo esset magna necessitas contrahendi, & absque justa causa nollet assistere Parochus; nam tunc licitè possent contrahentes dolosa æquiuocatione vocare illum, & coram eo Matrimonium inire; quamvis non possent vi illum cogere. Sic Petr. Ledesma *q.45.art.5. punct.3. dub.2.* Sanchez *disp.39. cit. n.12.* Hurtad. *disp.5. diff.15.n.51.* & communis, quam sequuntur Baunius *loc.cit.* Trullench *lib.7. cap.5.n.3.* & Palaus §. 8. *cit. n.11.* vbi addit, idem esse dicendum de testibus, nempe esse etiam mortale dolo eos inducere, vt assistant, contra Sanchez, & Gutierrez sustinentes, seclusa iniuria, id non esse mortale.

QVÆSTIO XLII.

Quis præter Parochum censeatur Ordinarius, vt juxta decretum Trident. possit Matrimonio assistere, & dare alteri licentiam assistendi?

RESpondeo: esse, & censeri Archiepiscopum, & Episcopum in sua Diœcesi, Capitulum Sede vacante, Abbatem Ecclesiæ exemptæ, idest nulli Episcopo subiectæ, Cardinales in Ecclesia sui tituli, Legatum in Prouincia suæ Legationis, & Vicarium Generalem Episcopi. Hi enim omnes assistere Matrimonio possunt, & dare licentiam aliis, vt assistant. Quia omnes veniunt nomine Ordinarij. Sic communiter omnes. Legantur Basil. *lib.5. à cap.10.* & Sanchez *lib.3. disp.28.*

QVÆSTIO XLIII.

Quot, & quales debeant esse testes ad valorem Matrimonij requisiti?

RESpondeo: requiri ad minus duos testes, præter Parochum, qui & habeant vsum rationis, sintque moraliter præsentes, & simul tempore cum Parocho, vt sic expliceant consensum contrahentium. Sic expressè decernit Tridentinum *sess.24.cit.c.1.* & ex illo docent omnes Doctores. Legantur Sanchez *lib.3. disp.42.* Bonac. *q.2 punct.8. n...* Hurt. *disp.5.diff.24.* Narbona *de ætate, &c. anno 7. q.31.* Barbosa *in remiss. ad dict. cap. Trident.* & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XLIV.

An testes ad Matrimonium requisiti debeant esse omni exceptione maiores?

AFfirmant aliqui recentiores apud Sanchez, & Hurtado *loc.cit.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non debere necessariò esse testes omni exceptione maiores, (idest, quod careant omni vitio, & defectu, ob quem testes jure repelli possint à ferendo testimonio.) Sed sufficere qualescumque. Vnde validè possunt assistere matrimonio Parentes, filij, serui, excommunicati, & hæretici, imò & infideles. Quia Tridentinum solùm requirit duos testes præsentes. Sic enim voluisset testes aliàs jure idoneos, expressisset, sicut expressit Pontifex *in cap. cum esses, de testam.* Sic Sanch. *lib.3. disp.41.n.4.* Henriq. *lib.11. cap.3.* Bonac. & Hurtado *loc. cit.* & communis. Quod si hic inquiras, *An ad valorem Matrimonij sufficiat, vt Parochus & testes audiant contrahentes, vel etiam sit opus illos videre?*

Affirmant vtrumque esse necessarium Molinus *de ritu nupt. lib.2. differ.11.n.120.* & Barbosa *de potest. Episcopi part.2.alleg.32 n.86.* quia ex communi Canonistarum sententia in testibus non sufficit solus auditus, sed requiritur præsentia, & visus, vt tradit Farinac. *de testib.q.61. à n.19.* ergo.

Sed probabiliùs respondeo: non esse necessarium, vt testes videant partes contrahentes, sed sufficere, vt verba contractus, etiamsi intermediet cortina, vel paries, audiant, dummodo habeant aliàs notam vocem contrahentium. Quia in his quæ non visu percipiuntur, sed auditu, optimè potest cæcus esse legitimus testis, dummodo voces loquentium habeat notas. Vnde potest testificari super verbis stipulationis, & contractus à contrahentibus prolatis, si vocem loquentium probè cognitam habeat, vt docet Farinac. cum aliis *loc.cit.n.14.* Sic Sanch. *lib.de matr.disp.39.n.3.* Basil. *lib.5.c.21.n.8.* Gutier. Filliuc. Rebell. & Rota *dec.634. num.4.* apud Buratum. Quos omnes citat, & sequitur Doctus Diana *part.8. tract.7. resol.68.* & constat ex habitis quæstione antecedenti.

QVÆSTIO XLV.

An ad valorem Matrimonij necessarium sit præmitti denuntiationes?

AFfirmant Menoch. Cephalus, & Pontius penes Sanch. *lib.3.disp.5.n.2.* & penes Dianam 3. *part. tract.4.resol.241.* quia existimant, denuntiationes esse de substantia, & de essentia Matrimonij: ergo si illæ omittantur absque dispensatione, inualidum erit.

Sed certissimè respondeo: non esse necessarium, quia certissimum est, denuntiationes non esse de substantia Matrimonij: ergo valebit, quamvis denuntiationes

(etiam absque dispensatione) omittatur. Sic praxis Ecclesiæ. Sic sæpè declararunt Emin. Cardinales. Sicque desumitur ex Tridentino *loc. cit.* vbi non irritat Matrimonium, nisi ob defectum Parochi, & testium, *vt supr. q.* 4. est habitum. Sic Nauar. *lib.* 4. *consil. de sponsal. in* 2. *edit. consil.* 17. *num.* 4. *&* *in man. cap.* 22 *n.* 70. Sanchez *loc. cit. n.* 3. & apud ipsum alij quindecim Doctores Iuristæ, & nouem Theologi. Quibus addi possunt Basilius *lib.* 5. *cap.* 30. *n.* 2. Ochagauia *tract.* 3. *q.* 3. Ægid. *disp.* 27. *n.* 49. Reginald. *lib.* 13. *n.* 122. Rebell. 2. *part. lib.* 2. *q.* 7. *sect.* 2. *n.* 8. Moure 3. *part. sum. cap.* 17. §. 2. *n.* 5. Diana *loc. cit.* & penes ipsum Riccius, Villalobos, & communis apud Palaum *disp.* 2. *punct.* 13. §. 1. *n.* 1. Bauoium *tract. de denuntiat. q.* 1. *dicto* 2. & Trullench *lib.* 7. *cap.* 6. *dub.* 8. *n.* 2.

QVÆSTIO XLVI.

An sit mortale Matrimonium sine denuntiationibus celebrare?

NEgat Sotus *in* 4. *dist.* 28. *q.* 1. *art.* 2. *ad* 1. docens, non esse mortale, nisi sit excommunicatio Synodalis lata in ea Diœcesi contra omittentes illas. Idem docet Petrus Ledesma mox citandus, in casu quo nulla sit lata excommunicatio, & aliunde certò Parocho constet, nullum esse impedimentum. Huic Authori adhæret Ochag. *loc. cit. n.* 2. per hæc verba: Placet mihi sententia Petri de Ledesma *de Matrim. q.* 45. *art.* 5. *punct.* 1. *dub.* 1. (ego dico 3.) *concl.* 1. *&* 2. dicentis, quod si Parochus faceret sufficientem diligentiam ad inquirenda impedimenta, & non esset contra omittentes denuntiationes posita aliqua excommunicatio, non esset mortale, sed solùm veniale eas omittere: imò si tanta esset diligentia, vt ferè totum populum admoneret talis matrimonij, & obligationis manifestandi impedimenta, tunc etiamsi esset excommunicatio, non ligaretur ea, nec peccaret mortaliter Parochus omittens, quia hæc diligentia æquipollens est denuntiationibus: sicut non peccat in voto, qui æquivalens Deo reddit. Huc vsque Ochagauia. Et etiam Ludou. de S. Ioan. *q.* 2. *de Matrim. art.* 1. *dub.* 3. *pag.* 878. & penes illum Segura & Salzedo, & ni fallor Machado *lib.* 4. *part.* 2. *tract.* 2. *docum.* 17. *n.* 3.

Sed longè probabilius respondeo: esse mortale, ideoque peccare mortaliter Parochum assistentem Matrimonio non præmissis denuntiationibus, etiam casu, quo nulla sit lata excommunicatio. Quia est lex Concilij Lateran. & habetur *in cap. fin. de clandest. desponf.* & lex Tridentini *loc. cit.* & lex præceptiua, & in materia valde graui; cùm statuatur ad multa mala vitanda: ergo non est vnde solùm sit culpa venialis. Sic Sanchez *loc. cit. n.* 6. & penes ipsum viginti & tres Doctores. Quibus addi possunt Basilius *loc. cit. n.* 3. Huttado *loc. cit.* Filliuc. *tract.* 10. *n.* 173. Rebellus *lib.* 2. *q.* 7. *n.* 10. Bonacina *q.* 2. *punct.* 6. *n.* 7. Reginald. *lib.* 31. *n.* 123. Moure *loc. cit. num.* 12. Ægid. *disp.* 27. *n.* 51. Diana *loc. cit.* & communis apud Palaum, Baunium, & Trullench *cit.*

QVÆSTIO XLVII.

An etiam sit mortale vnam duntaxat ex tribus denuntiationibus à Tridentino requisitis omittere?

NEgant esse mortale, casu quo sit moraliter certum, nullum subesse impedimentum, Veracrux & Petrus de Ledesma, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 3. *disp.* 5. *n.* 7. Huttadus *loc. cit. n.* 59. Barbosa, Gutierrez. & Villalob. quos affert, & sequitur Diana 5. *part. tract.* 4. *resol.* 236. Filliuc. *loc. cit.* & Rebellus, addens aliquibus adhuc placere, nec esse veniale, si cum causa rationabili omittatur. Ita etiam Baunius, & Trullench *cit.* Quia omissio (aiunt) vnius denuntiationis non est ita magni momenti, vt ob eam hominem damnari oporteat.

Sed æquè probabiliter respondeo: etiam esse mortale, si aliàs non subesset vrgentissima omittendi causa. Quia omissio vnius denuntiationis ex tribus non est materia leuis, vt constat ex fine ad quem ordinantur. Sic Ægidius *disp.* 27. *n.* 51. Quem citat, & sequitur Basilius *lib.* 5. *cap.* 30. *n.* 3. in quorum sententiam videtur inclinare Bonac. *q.* 2. *punct.* 6. *n.* 7. & tenet illam expressè Pater Albiz *in manuscript. de Matrim. disp.* 4. *dub.* 11. Palaus §. 3. *cit. n.* 4.

QVÆSTIO XLVIII.

An quando Matrimonium contrahitur inter duos diuersarum Parochiarum, sat sit quod in vna earum denuntiationes fiant?

AFfirmat satis esse, præcipuè si in Parochia, in qua Matrimonium celebratur, dictæ denuntiationes fiant, Cardin. Hostiens. Greg. Lopez, & Anton. Cuchus apud Sanchez *lib.* 3. *disp.* 6. *n.* 3. quibus fauet Huttado *disp.* 3. *diff.* 18. *n.* 61. docens, hoc verum esse in casu, quo parua sit distantia inter vtramque Parochiam.

Sed probabiliùs longè absolutè respondeo, non esse satis, sed necessariò debere fieri in vtriusque contrahentis Parochiis. Quia sic testatur praxis Ecclesiæ. Sic declaratio Cardinalium apud Seguram a. *director. Indic. cap.* 16. *num.* 19. & apud Farinac. Sic denique manifesta ratio. Quia denuntiationes, seu proclamationes adhibentur vt scientes impedimenta illa detegant: at impedimenta viri nequeunt sciri in Parochia mulieris, nec è contra: ergo in vtriusque Parochia fieri debent, & sub pœna lethalis culpæ. Sic Segura *loc. cit.* Henriquez *lib.* 11. *cap.* 7. *num* 1. Petrus Ledesma *quest.* 45. *art.* 5. *punct.* 3. *dub.* 2. *&* *in sum. cap.* 6. *de Matrim. concl.* 7. Rodriguez *cap.* 22. *num.* 6. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 5. *num.* 8. & *disput.* 6. *num.* 4. Basilius *loc. cit. num.* 4. Bonacina *q.* 2. *punct.* 6. *num.* 10. Filliuc. *num.* 174. Rebell. *q.* 7. *cit. num.* 10. Ægid. *disp.* 27. *num.* 46. Gutierrez *de Matrim. cap.* 56. *num.* 5. Moure *loc. cit. num.* 4. Machado *lib.* 4. *part.* 2. *tract.* 2. *docum.* 17. *num.* 1. & communis, quam sequitur Palaus *disp.* 2. *punct.* 13. §. 3. *num.* 2. nisi aliàs, addens, in aliquo loco contrarium esset introductum, vt de aliquibus testatur Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *de Matrim.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 9. Sic etiam Trullench *lib.* 7. *cap.* 6. *dub.* 8. *dicto* 4. *num.* 6. & Baunius *de denuntiationib. quest.* 2. *dicto* 1. *pag.* 741. qui tamen probabilem esse oppositam sententiam aliquibus probat rationibus.

QVÆSTIO XLIX.

An sufficiat fieri dictas denuntiationes in Parochia, in qua breui tempore sponsi commorantur?

NEgant Sanchez *lib.* 3. *disp.* 6. *num.* 6. *&* 7. & penes ipsum Segura *loc. cit.* dicens sic declarasse Cardinales. Riccius in praxi *decis.* 157. *numero* 4. Ægid. *disp.* 27. *n.* 50. Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 235. & apud ipsum Nouarius, Barbosa, & Gutierrez. Quibus

Quibus addi possunt Ochagauia *tract.3. q.3. in fine*, Filliucius *loc.cit.* Bonacina *loc. cit. n.11.* Reginald. *lib.31. num.125.* & alij. Existimantes, necessariò debere fieri in Parochia, in qua diutiùs commorati sunt.

Sed æquè probabiliter respondeo: Sufficere, imò & debere in dicta Parochia fieri. Quia denuntiationes fieri debent à proprio Parocho, iuxta decretum Tridentini: sed sic est, quod proprius Parochus, vt declarant Cardinales, non est alius, quàm ille, in cuius Parochia contrahentes habitant eo tempore quo matrimonium contrahitur: ergo. Sic Basilius *lib.5. cap.30. n.5.* qui & negat dari declarationem Card. oppositam nostræ sententiæ. Legatur.

QVÆSTIO L.

An denuntiationes possint fieri extra Ecclesiam, in loco vbi magna populi pars conuenire solet?

AFfirmant Sanch. *lib.3. disp.6. num.9.* Layman *tract.10. part.2. cap.4. n.10.* Bonac. *punct.6. cit. n.17.* & penes ipsum Gutierrez, Ægid. & Reginald. quos etiam sequitur Barbosa *in Trident. sess.24. cap.1. n.21.* Filliuc. *n.174.* Ochagauia *loc.cit.* Villalob. *tract.13. diff.24. n.3.* & ni fallor Diana *3. part. tract.4. resol.136.* Trullench *lib.7. cap.6. dub.8. n.7.* & Baunius *q.3. de Denunciat. quæsit.2.pag.744.* quibus fauet Palaus *disp.2. punct.13.§.3. n.4. in fine*, licèt oppositum expressè dixerit *n.3. in fine.*

Sed probabiliùs respondeo: non posse, nisi aliàs id alicubi sit consuetudine introductum. Quia in Tridentino, *loc. cit.* in Ecclesia inter Missarum solemnia fieri præcipitur. Sic Basilius *cap.30. cit. num.6.* Hurtado *disp.5. diff.10. num.61.* Possæuinus *q.9. num. mihi 25.*

QVÆSTIO LI.

An denuntiationes debeant necessariò fieri diebus festiuis?

NEgant Sanch. *lib.3. disp.6. n.10.* Bonacina *loc. cit.n.* 10.Reginald.*lib.31.n.227.*Ochag.*tract.3. q.3. n.3.* dicens sic declarasse Cong.Cardin.Villalob. *loc.cit.* Machado *loc.cit. num.4.* Gutierrez *de matrim. cap.56. n.8.* & alij existimantes, posse etiam fieri in alio die feriali, in qua magnus populi concursus confluat, Quia finis Tridentini est, vt multi sciant matrimonium contrahendum, & vt detegatur impedimentum, cui sit satis per denuntiationes extra Ecclesiam, etiam in die non festiuo, in casu dicto.

Sed probabiliùs respondeo: debere necessariò fieri diebus festiuis, quia id expressè docet Tridentinum Concilium, & explicat Mediolanense *lib.4. de sponsal.cap.2.ibi: Vt in illis festiuis diebus fiant, qui Ecclesiæ præcepto seruantur.* Et colligitur ex declaratione Cardinal. quæ extat apud Farinacium *pag.169.* & apud Rebellum *lib.4. in fine, sect.2. n.19. & 27.* vbi sic dicitur: *Episcopus ob vicinitatem temporis, quo prohibita sunt nuptiæ, omittere potest aliquas denuntiationes, secundum prudentiam suam, & iudicium, non tamen iubere, vt in diebus ferialibus fiant, vltra quod nullius erunt momenti.* Sic Riccius in praxi, *decis.157. n.3.* Basilius *loc.cit.n.7.* Filliuc. *n.174.* Hurtado *loc.cit.* & incliuat Diana *loc.cit.* Possæuin.*cap.10. q.11.* Moure *loc.cit. num.2.* Zerola *in praxi Episcop. part.1. verb. matrim. §.4.* & alij, quos sequi videtur Palaus *disp.2. §.3. n.3. licet n.4.* dicat à mortali excusandum esse, si tribus diebus, etiam non fe-stiuis, sed feriatis, stante magno populi concursu, proclamationes fierent, & citat pro se Authores primæ sententiæ. Lege Trullench. *lib.7. cap.6. dub.8. num.7. in fine.*

QVÆSTIO LII.

An etiam necessariò debeant fieri tribus diebus festiuis interruptis?

AFfirmant Sanchez *disp.6. n.8.* Basilius *lib.5. cap.30. n.8.* Riccius *in praxi, 1.part. dec.224. n.4.* Segura *2. part. direct. cap.16. n.20. & 21.* Layman *lib.5. tract.10.cap.4.* Ochagauia *loc.cit.* Filliuc. *n.174.* Diana *3. part. tract.4. resol.136.* & alij, docentes, necessarium esse, vt duo saltem dies inter vnum, & alterum festum, seu quod idem est, inter vnam, & alteram denuntiationem intercedant.

Sed probabiliter æquè respondeo: non esse necessarium, sed optimè posse fieri prædictas denuntiationes tribus diebus festiuis continuis, vt in tribus diebus Paschatis. Quia sic sufficienter satisfit verbis, & intento Concilij Tridentini, præcipientis denuntiationes fieri tribus continuis diebus festiuis. Sic Hurtad. *disp.5. diff.18.num.60.* Reginald. *lib.31. n.226.* Moure *loc.cit. num.2.* Trullench *dub.8. cit. dicto 4. num.5.*

QVÆSTIO LIII.

An peccet mortaliter Parochus, si non efficiat denuntiationes tribus diebus continuis, sed interpolatis?

AFfirmat Henriquez *lib.11. cap.7. numero 11* in Glossa *lit. C*, quia contrauenit præcepto Tridentini.

Sed longè probabiliùs respondeo, non peccare mortaliter, nisi aliàs magnum intercederet spatium inter vnam, & alteram denuntiationem, ita vt Parochiani illarum obliuiscerentur. Quia certè non est materia tam grauis, vt sit peccatum mortale efficere, verbi gratia in die Dominica vnam denuntiationem, & in altera sequenti Dominica minimè, si postea in aliis duabus Dominicis sequentibus alias denuntiationes faciat. Sic Sanchez *lib.3. disp.5. n.8.* Ægidius *disp.17.num.47.* Villalobos & Diana *loc.cit.* Machado *lib.4. part.2. tract.2. docum.17. n.4.* Bonac. *loc. cit. n.15.* & penes ipsum Gutierrez, Reginaldus, & Riccius, Palaus *disp.2. punct.13. §.3. n.4.* & Baunius *q.3. cit. quæsito 7. in fine.*

QVÆSTIO LIV.

An denuntiationes debeant fieri à proprio Parocho?

REspondeo: debere fieri à proprio Parocho, vel ab alio de eius licentia. Sic colligitur ex Trident. *loc. cit.* & docet praxis. Vnde communiter de mandato Parochi per æditum fiunt. Sic Sanchez *disp.6. n.5.* Basilius *cap.30. cit. n.5.* & alij nuper citati, & communis.

QVÆSTIO LV.

An debeant repeti denuntiationes, si multo tempore post illas Matrimonium contrahatur?

RÉspondeo: debere repeti, quia longo tempore post denuntiationes elapso, potest superuenire impedimentum aliquod ex affinitate ortum: ergo. Sic Acta Mediolan. *tit. de sponsf. cap.* 11. vbi præcipitur, vt intra duos menses ab vltima denuntiatione computandos contrahatur Matrimonium, quibus elapsis, nequeat contrahi, nisi præmissis iterum denuntiationibus, aut nisi de licentia Episcopi temitantur. Amplius paululum extendit hoc tempus quædam declaratio Cardinal. apud Rebellum *lib.* 4. *fine, sect.* 2. *n.* 8. & Farinacium *pag.* 266. vbi sic dicitur: Concilio Rauennat. 1. fuit approbatum decretum in Congregatione, quod hi qui peractis denuntiationibus intra quatuor menses non contraxerint, non possint contrahere, nisi iterum peractis denuntiationibus, arbitrio tamen Episcopi. Sic ibi. Et sic Basilius *lib.* 5. *cap.* 20. *n.* 10. Moure *loc. cit. n.* 13. *fol. mihi* 403. *pag.* 2. & alij.

QVÆSTIO LVI.

An Episcopus possit dispensare, vt denuntiationes postponantur, aut omninò omittantur?

RÉspondeo posse ex jure nouo Tridentini *sess.* 24. *de reform. matrim. cap.* 1. vbi sic dicitur: *Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio Matrimonium malitiosè impediri posse, si tot præcesserint denuntiationes, tunc vel vna tantùm denuntiatio fiat, vel saltem Parocho, & duobus, vel tribus testibus præsentibus, Matrimonium celebretur. Deinde ante illius consummationem denuntiationes in Ecclesia fiant, vt si aliqua subsint impedimenta, faciliùs detegantur, nisi Ordinarius ipse expedire judicauerit, vt denuntiationes remittantur. Quod illius prudentia, & judicio relinquit sancta Synodus.* Hæc Concilium. Legantur Nauar. *cap.* 22. *n.* 69. & Sanchez *lib.* 3. *disp.* 7.

QVÆSTIO LVII.

An etiam Vicarius Generalis Episcopi possit ex vi sui Officij, & absque speciali delegatione dispensare in denuntiationibus Matrimonij?

AFfirmant Sanchez *lib.* 3. *disp.* 7. *n.* 10. & penes ipsum Nauar. Gutierrez, Rodrig. Veracruz, Segura, & Salzedo, qui dicit praxim totius orbis sic recepisse. His addi possunt Ægid. *disp.* 27. *n.* 55. Riccius *loc. cit. decis.* 259. Barbosa *de potest. Episcopi part.* 2. *alleg.* 32. *n.* 29. Bonac. *q.* 2. *punct.* 6. *n.* 7. Filliuc. *n.* 176. Moure 3. *part. cap.* 17. §. 2. *num.* 7. Hurtado *disp.* 5. *diff.* 19. *num.* 63. Villalobos *tract.* 13. *diff.* 24. *num.* 7. Ochag. *tract.* 3. *q.* 4. *n.* 4. & alij, quos sequuntur Palaus *disp.* 2. *punct.* 13. §. 4. *n.* 2. quia Vicarius Generalis Episcopi est Ordinarius; quippe idem cum Episcopo tribunal constituit. Ita etiam Baunius *tract. de Denunciat. q.* 3. *dict.* 3. *pag.* 742. & Trullench *lib.* 7. *cap.* 6. *dub.* 6. *dict.* 2. *n.* 2.

Alij verò Doctores è contra docent: non posse. Quia sic, inquiunt, declarauit Congregatio Cardinalium *anno* 91. pro Episcopo Salmantino, vt testatur Henriq. *lib.* 11. *c.* 5. *n.* 5. *in marg. lit.* T. Et sic tenuerunt Patres Congregati in Concil. Toletano *anno* 1583. vt refert Segura *in direct.* 2. *part. cap.* 16. *n.* 2. & 3. & Patres Concilij Mediolanens. Quorum verba affert Basil. vbi infrà. Sic Henriquez *loc. cit.* Basilius *lib.* 5. *cap.* 31. *n.* 5. Ant. Gomez *in Bullam, cap.* 4. *quæst.* 4. *n.* 19. Menoch. *consil.* 69. *n.* 55. *vol.* 1. Cephal. *cons.* 421. Paz *in pract. tom.* 2. *prælud.* 3. & Spino apud Barbosam in Trident. *sess.* 24. *c.* 1. *n.* 21. & nisi fallor, Diana 3. *p. tract.* 4. *resol.* 238.

Ego in hac difficultate respondeo: dicendum primò, quod prima sententia, seclusâ declaratione Cardinalium, sit longè probabilior, vt clarè videtur concedere Basilius. Secundò, quod illa extante (de quo valde dubito, cùm Henriquez nulla Congregationis verba referat) longè verior, & probabilior sit secunda opinio. Et in omni euentu vtraque probabilis. Secus dicendum venit loquendo de Vicariis foraneis. Nam hi non possunt absque Episcopi speciali commissione dispensare, ne fiant promulgationes. Nam horum facultas est limitata, nec sunt eadem persona cum Episcopo: ideóque nihil amplius possunt circa Matrimonia, aut dispensationes, &c. quàm quod eis licet per Episcopos, quorum sunt officiales: quia non sunt Ordinarij, sed Delegati tantùm. Legantur Baunius *loc. cit. q.* 4. & Trullench *n.* 2. *cit.*

QVÆSTIO LVIII.

An saltem possit Episcopus delegare facultatem dispensandi in denuntiationibus Vicario Generali?

NEgant Menochius, & Cephalus *loc. cit.* & alij nonnulli.

Sed certissimè respondeo: posse Episcopum generaliter delegare dictam facultatem Vicario Generali: Imò alteri cuilibet in sua Diœcesi. Quia hæc potestas, cùm sit perpetuò adjuncta per Concilium Sedi Episcopali, est ordinaria: ergo absolutè potest eam delegare cuicumque. Sic Sanchez *lib.* 3. *disp.* 7. *n.* 20. Basilius *lib.* 5. *cap.* 31. *num.* 8. Hurtado *disp.* 5. *diff.* 19. *n.* 64. Ægid. *disp.* 27. *dub.* 6. & commmunis. Contra Henriquez ex parte *loc. cit.* Quia quamuis hic Author affirmet posse Episcopum Vicario suo Generali generaliter facultatem dispensandi in denuntiationibus, negat tamen hanc posse concedere aliis, nisi in vna, vel altera causa. Tenet etiam hanc sententiam Spino, Ceuallos, Gutierrez, & Reginald. quos citat, & sequitur Palaus *disp.* 2. *punct.* 13. §. 4. *n.* 4. addens non solùm Episcopum, sed etiam ipsius Vicarium Generalem hanc potestatem delegare.

QVÆSTIO LIX.

An habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, vt Abbates nullis Diœcesanis subditi, possint dispensare in denuntiationibus?

AFfirmant Sanch. *lib.* 3. *disputat.* 7. *num.* 4. Nauarrus, Henriq. & Rodriguez penes ipsum. Ægidius, & Hurtado *loc. cit.* Barbosa *de potest. Episcopi part.* 2. *allegat.* 32. *num.* 38. Petr. Ledesma *in sum. de matrim.* & alij, quos sequitur Palaus *disp.* 2. *punct.* 13. §. 4. *numero* 1. addens, quod etiam Magister Scholæ Salmanticensis possit in his denuntiationibus dispensare cum Scholasticis, qui in matricula descripti sunt: quod priùs docuerant Sanchez, & Rodriguez *cit.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non posse, quia Gregor. XIII. expressè declarauit, hanc potestatem dispensandi in denuntiationibus, solùm Episcopis esse concessam, non Abbatibus. Hanc declaratio

declarationem referunt Rebellus *loc. cit. n.22.* Basilius, & Villalobos *loc. infrà citando.* Sic Basilius *loc. cit. num.3.* dicens, id sibi videri certum. Ochag. *tract.3. q.1. n.4. fine.* Diana 3. *part. tract.4. resol.237.* & in hanc sententiam videtur inclinare Villalob. *tract.13. diff.24. n.7.* quamuis addat in hoc attendendum esse ad praxim, illique standum.

QVÆSTIO LX.

An quando contrahentes sunt ex diversis Diœcesibus, & Ordinarius vnius remittit denuntiationes in sua Diœcesi, consequenter dispenset, ne fiant in alia Diœcesi?

NEgat, quamvis cum timore, Basilius *lib.5. cap.32. n.9.* & sine vllo Baunius *q.3. cit. q.6.*

Sed probabiliùs respondeo: dispensare, & ita posse inire absque denuntiationibus Matrimonium. Quia in hac re coniuges censentur vna persuna; & ratione connexionis causæ vterque censetur subiectus Prælato alterius. Sic Sanchez *lib.3. disp.7. num.7.* Ægidius *disp.27. n.54.* Gutierrez *de matrim. cap.46. n.10.* Reginald. *lib.31. n.232.* Hurtad. *disp.5. diff.19. n.64* & ni fallor Diana 3. *part. tract.4. resol.239.* & Trullench *lib.7. cap.6. dub.9. dict.3. n.3.*

QVÆSTIO LXI.

An ob solam causam malitiosi impedimenti possit Ordinarius in denuntiationibus dispensare?

AFfirmat Cephalus *consil.421. n.50. 60. & 87. vol.3.* Et fauet illi Concil. Mediolan. *cap.4. cit.* vbi nullam aliam causam dispensandi cognoscit, nisi illam quæ in jure est expressa: at in jure Tridentini sola illa exprimitur verbis istis: *Quando probabilis suspicio est matrimonium malitiosè impediendum*: ergo.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: etiam posse dispensare ob alias plures causas, quia quamvis Tridentinum dictam solam expresserit: attamen statim totum eiusmodi negotium judicio, & prudentiæ Ordinarij remisit. Vnde sic intelligunt, & explicant hoc Tridentini decretum Emin. Cardinales, quorum quatuor declarationes extant apud Farinac. *pag. mihi 269.* Sanchez *lib.3. disp.9. num.1.* Basilius *lib.5. cap.32. n.1.* & alij communiter, & constabit amplius ex expressione aliarum causarum, quas Doctores judicant esse justas ad denuntiationes omittendas.

QVÆSTIO LXII.

An sit justa causa dispensandi in denuntiationibus, quod contrahentes sint Magnates?

NEgat Segura *1. part. direct. cap.16. n.7.* & nisi casu quo alicubi sit antiqua consuetudo, vt Magnates absque denuntiationibus contrahant, Henricus, Rosella, & Nauar. penes Sanch. *lib.3. disp.9. n.6.*

Sed probabiliùs longè respondeo: esse justam dispensandi causam, quia Magnates semper magna cum deliberatione procedunt, & nullum adest periculum, aut timor, vt inter illos aliquod matrimonij impedimentum reperiatur. Sic Sanchez *loc. cit.* cum octo Doctoribus. Quibus addi possunt Basilius *lib.5. cap.32. n.2.* Ægid. *disp.27. dub.6.* Hurt. *disp.5. n.70.* Villalob. *tract.13. diff.25. n.4.* & alij, quos sequuntur Palaus *disp.2. punct.13. §.4. n.8.* & Trullench mox citandus.

QVÆSTIO LXIII.

An sit justa causa dispensandi inæqualitas conditionis, aut nimiæ ætatis contrahentium?

NEgant hanc esse justam causam dispensandi, nisi casu, quo timeatur impediendum esse matrimonium ob dictam disparitatem, Henricus *cap. final. n.11. de cland. despons.* Palud. *in 4. dist.28. q.2. art.3. n.19.* Rosella *impedim.1. n.21.* Syluest. *matrim.6. q.7.* & Salzedo *pract.73. ad fin. §. dispenset.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo: esse justam causam dispensandi, quia certè ob dictam disparitatem nimio pudore, & verecundia suffunderentur, denuntiationibus factis, valdè senex si duceret puellam, Nobilis ignobilem, valdè diues pauperem, aut valdè senes, si inter se contraherent. Sic Nauar. *c.22. n.70.* Sotus *in 4. dist.28. q.1. art.2.* Vega, vterque Ledesma, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. n.3. & 4.* Basilius, & Hurtado *loc. cit. n.8.* Villalobos *loc. cit.* & communis, quam nouissimè tenet Palaus *loc. cit. vers. Tertia est.* Eo quòd passim in circulis de eorum facto sermo habeatur, quod pudorem ingerit: quæ causa regulariter est sufficiens ad omnimodam denuntiationum omissionem. Sic ille. Necnon Trullench. *lib.7. cap.6. dub.10. n.6.*

QVÆSTIO LXIV.

An sit justa dispensandi causa infamia contrahentium, aut scandalum?

NEgat Segura *2. part. direct. cap.16. num.14.*

Sed certissimè respondeo: esse. Vnde si aliqui concubinarij, qui diu conjugati existimati sunt, velint contrahere, tunc legitima adest causa dispensandi, vt eorum infamia, quæ ex denuntiationibus oriretur, vitetur. Sic Sanchez, & Basilius *loc. cit.* Hurtado *disp.5. diff.10. n.70.* qui benè addit, justè posse Ordinarium in denuntiationibus dispensare ob quodcunque notabile damnum animæ, aut rei familiaris contrahentium, aut etiam ob quamcunque eorum commoditatem. Sic etiam Moure *loc. cit.* vlteriùs addens, idem dicendum esse in casu, quo instet tempus, in quo nuptiarum solemnitas prohibetur. Quod additum etiam admittit Villalob. *loc. cit. diff.25. n.4.* & penes illum Henriquez, Salzedo, Rodriguez, & Congregatio Cardinalium, necnon Palaus *disp.2. punct.13. §.4. n.8.* vbi *in fine* aduertit, obligatum esse Ordinarium, antequam dispenset ne præmittantur denuntiationes, inuestigare diligenter, tum an causa, quæ illi proponitur, adsit; tum ne contrahentes sint aliquo impedimento ligati. Sic etiam Baunius *q.3. sub dicto 4. pag.743.* & Trullench *lib.7. cap.6. dub.10. n.3. 4. & 5.*

QVÆSTIO LXV.

An vt Ordinarius licitè dispenset in denuntiationibus, teneatur informari de veritate causæ dispensandi per informationem judicialem?

AFfirmant teneri Informari, saltem per summariam informationem, Henriquez *lib.11. c.5. n.5. in gloss. lit. S.* Segura *part.1. direct. c.16. n.17.* Cephalus *consil.421. n.61. & 62. vol.3.*

Sed probabilius respondeo: non teneri, sed sat ei esse, si extrajudicialiter informetur de veritate causæ, & an sit aliquod impedimentum. Quia Tridentinum committit dispensationem in denuntiationibus judicio,

iudicio, & prudentiæ Episcopi; quod est committi suo priuato iudicio, & conscientiæ, vt optimè probant Sanchez *lib.2. disp.8. num.4.* & Basilius *lib.5. cap.32. num.3.* ergo sufficienter ratione regulari potest, si ex testibus, etiam non iuratis, agnoscat adesse causam remittendi denunciationes. Sic dicti Doctores, Hurtado *disp.5.diff.10.n.73.* Villalobos *tract.13. diff.25. n.2.* Addens [Que estando en nuestra sentencia se ha de dezir, que puede el Ordinario dispensar fuera de su territorio, porque pertenece esto à su jurisdicion voluntaria, que. doode quiera se puede exercitar.] Sic antea Basil. *n.5.* & Sanchez *n.6.* Palaus etiam §.4. *cit. n.6.* & Trullench *n.3.*

QVÆSTIO LXVI.

An existente causa iusta dispensandi in denuntiationibus, teneatur Ordinarius dispensare?

Affirmant teneri sub peccati pœna, D. Anton. *1. part. tit.17. cap. vnico.* §.10. Rebuff. Armilla, Rosella, & Sylvest. quos affert Sanchez *lib.3. disp.10. n.2.* & dicit esse probabile.

Sed probabilius respondeo: non teneri semper (licèt possit) sed solùm in illis casibus, in quibus si non dispensaret, aliquod sequeretur scandalum, aut malitiosè impediretur Matrimonium, aut damnum notabile, aut animæ periculum contrahentibus sequeretur. Sic Sanchez *à n.3.* Basilius *loc. cit. num.6.* Ægidius *disp.2. dub.6. fine.* Hurtad. *disp.5. diff.10. n.71.* Ochag. *tract.3. q.4. n.20.* Villalob. *diff.25. cit. n.5.* Palaus *disp.2. punct.13. §.5. à n.1.* & Gutierrez *de Matrim. cap.25. num.4.*

QVÆSTIO LXVII.

An possit Parochus in denuntiationibus Matrimonij in aliquo casu dispensare?

Affirmant posse in aliquibus casibus, Veracruz *in Append ad Specul. dub.1.* Vivald. *1. part. de matrim. n.243.* Vega *lib.6. sum. casu 121.* Petr. Ledesma *q.47. art.5. punct.3. dub.1.* & Machado *lib.4. part.2. tract.2. docum.18.* per hæc verba: [Pero no obstante esto, muchos Doctores señalan algunos casos en que juzgan, que puede el Cura licitamente dispensar en las amonestaciones, quando como hemos dicho, el recurso al Prelado es dificil, y la necessidad vrgente aprieta. El primero es, todas las veces que por la necessidad, y causa tan vrgente està obligado el Prelado à dispensar, como seria si alguno maliciosamente quisiesse impedir el Matrimonio, ò quando los amancebados, que cogiò la justicia se quieren casar. El segundo, quando los Padres, ò Tutores maliciosamente no quitren casar la hija, ò pupila, per consumirle el patrimonio. El tercero es, quando los contrayentes son Magnates. El quarto, quando no se teme impedimento entre los contrayentes. El quinto quando vno de los contrayentes es mucho mas noble, rico, ò viejo, y por esta causa se avergonçaria, de que les amonestassen publicamente. El sexto, quando alguno de los contrayentes està en el articulo de la muerte, y les conuiene casarse por morir en buen estado, ò por legitimar los hijos. Y finalmente afirman que puede el Cura dispensar en todos aquellos casos, en que el Obispo tiene obligacion de dispensar, è injustamente negò la licencia, porque siendo deuida, è injustamente denegada, viene a ser lo mismo, que si se concediesse.] Ita Machado.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non posse adhuc in vllo ex dictis casibus in denuntiationibus dispensare. Primò quia id expressè habetur in declaratione Cardinal. apud Fatinac. *pag.169.* illis verbis, *arbitrio Ordinarij, non Parochi.* Secundò, quia Concilium id solùm concessit Ordinario: ergo non Parocho. Sic Veracruz sibi contrarius *dub.1. cit. propos.6.* Sanchez *lib.3. disp.7. n.17.* & penes ipsum Nauar, Segura, Menòch Cephal. Henriquez, & Rodriguez, Basilius *lib.5. cap.31. n.2.* Ægid. *disp.27. num.53.* Hurtad. *loc. cit. n.65.* Villalobos *tract.13. diff.14. n.8.* Diana *loc. cit.* Palaus etiam *disp.2. punct.13. §.4. n.3.* Gutierrez, & Layman penes ipsum. Trullench. *dub.9. n.4.* & Baunius *q.3.*

QVÆSTIO LXVIII.

An liceat aliquando contrahere matrimonium omissis denunciationibus, nec petita dispensatione?

Affirmant licere absolutè, quando concurrit justa causa timoris iniusti impedimenti, vel verecundiæ, eo quòd contrahentes sint senes, Hugo, Sylvest. Tabiena, & Veracruz penes Sanchez *lib.3. disp.10. num.25.*

Affirmant deinde alij id licere, non absolutè, sed quando adest aliqua iusta causa dispensandi, ex sex enumeratis à Machado quæst. antecedenti, & non sit copia Episcopi; vel si adest, ille petitam licentiam absque legitima causa denegat, Sot. Ludou. Lop. Martinus, Petrus, & Barthol. de Ledesma penes Sanchez *n.26.* Machado *loc. cit. docum.18. n.2.* qui & citat Thomam Sanchez pro se *lib.3. disp.10. num.26.* Sed certè non ita benè, vt infrà.

Sed longè probabilius sic respondeo: quoties tenetur Episcopus sub peccati pœna dispensare (quod accidit in casibus *q.26.* enumeratis) & ille abest, aut non vult dispensare, tunc optimè possunt contrahentes sine denunciationibus Matrimonium inire; quia necessitas caret lege, *cap.2. de obseruat. ieiun.* Quoties verò non tenetur dispensare, quamuis possit, (quod accidit quando contrahentes sunt Magnates, aut ob verecundiam nolunt publicè contrahere, &c.) tunc non licebit omissis dispensationibus contrahere, sed recurrendum est ad Ordinarium. Quia sic habet praxis Ecclesiæ. Sic Sanchez, Basilius, & Nauar. *loc. cit.* Nec certè contrarium videntur docere Sot. Petr. & Barthol. de Ledesmà, & ferè omnes citati à Sanch. *num.26* Quia casus in quibus hi Authores loquuntur, ita causam continent grauem, vt verè obliget Ordinarium ad dispensandum, vt patebit intuenti ipsum Sanchez. Lege etiam Palaom *disp.2. punct.13. §.3. & §.5. num.4.*

QVÆSTIO LXIX.

An sit peccatum mortale consummare Matrimonium ante denuntiationes, quando hæ omittuntur, vt post contractum Matrimonium fiant?

Negant esse mortale, casu quo Parochus, & ipsi contrahentes certò sciant, nullum esse impedimentum, nullamque excommunicationem latam, Barthol. de Ledesma *dub.22. de matrim.* Petr. de Ledesma *q.45. art.5. fol.186.* Rodriguez *in sum. cap.212. in 2. edit.* & Ludou. Lopez apud Sanchez *lib.3. disp.11. n.2.* & esse probabile docet Palaus mox citandus.

Sed probabiliùs respondeo: esse mortale, etiam casu, quo sciatur, nullum esse impedimentum. Quia lex Tridentini de præmittendis denuntiationibus, nisi omninò, vel ex parte remittantur, obligat sub mortali. Sic Sanchez *loc. cit. num.3.* & penes ipsum Nauar.

Nauarr. & Spino. Basil. *lib.* 10. *cap.* 4. *num.* 2. Filliuc. *num.* 183. Bonac. *quæst.* 2. *punct.* 6. *n.* 8. & apud ipsum Riccius, Reginald. Ægid. & Gutierrez. Monte *loc. cit. n.* 10. Palaus *disp.* 2. *punct.* 13. §. 5. *n.* 6. & Trull. *lib.* 7. *cap.* 6. *dub.* 8. *n.* 4.

QVÆSTIO LXX.

An in prædicto casu toties peccent mort. contrahentes, quoties habent copulam antequam denuntiationes præmittantur?

NEgat Henriq. *lib.* 11. *cap.* 16. *n.* 1. iuncta Glossa *lit. B*, docens, solùm in prima consummatione matrimonij peccare, in aliis verò minimè.

Sed probabiliùs respondeo: Affirmatiuè, quia semper manet obligatio legis Tridentini. Sic Sanch. Basil. & Bonac. *loc. cit.* Ægidius *disp.* 27. *num.* 58. Nauar. *cap.* 22. *num.* 38. & Rodriguez *loc. cit.* & communis. Quam sequitur Palaus *n.* 6. *citato*, Trullench. *dub.* 8. *n.* 4. Quia (inquiunt) semper se exponunt periculo fornicationis, cum fortè possit adesse aliquod occultum impedimentum.

QVÆSTIO LXXI.

An si coniuges, contracto matrimonio, nolint illud consummare, peccent mortaliter omittendo denuntiationes?

AFfirmant Nauar. *cap.* 16. *n.* 38. Lopezius 1. *part. instruct. cap.* 87. §. 7. Rodriguez *cap.* 222. *n.* 2. & Sanchez *loc. cit. n.* 6. existimantes peccare mortaliter, nisi aliàs iusta sit causa differendi denuntiationes, aut per breue tempus differantur.

Sed probabiliùs respondeo: non peccare mortaliter, etiamsi per multum tempus denuntiationes differant; quia per hoc nulli contraueniunt præcepto. Nam Tridentinum solum præcipit, vt quando celebratum est matrimonium sine denunciationibus, postea ante consummationem præmittantur. Verum tamen est, quod si timerent scandalum, vel esset periculum incontinentiæ, deberent denuntiationes efficere, vt constat. Et in hoc sensu habet verum sententia Nauarri, & aliorum.

QVÆSTIO LXXII.

An sit mortale consummare matrimonium antequam recipiantur Benedictiones Ecclesiæ, vulgò velationes?

AFfirmant absolutè D. Anton. 3. *part. tit.* 1. *cap.* 16. *fine*, & Summa Confessor. apud Perez *lib.* 5. *Ordin. tit.* 1. *lib.* 1. *fol.* 11. Alij verò cum limitatione; dicunt enim esse mortale consummare prima vice ante benedictiones, non verò deinceps. Ita Palud. Guillem. Tabiena, & alij penes Sanchez *lib.* 3. *disp.* 22. *n.* 2. Alij tandem affirmant esse mortale petere, non autem reddere. Ita Ricard. *in* 4. *dist.* 28. *art.* 2. *q.* 3. *ad* 3.

Sed probabilius longè respondeo: non esse mortale, si desit contemptus, aut scandalum, aut non sit lata excommunicatio contra eos, qui matrimonium ante benedictiones consummant. Quia illa copula nec ex se est lethalis, cum sit inter veros coniuges: nec ex Ecclesiæ prohibitione, cum non sit textus prohibens sed tantum exhortans, vt infrà: ergo. Sic S. Thom. *in* 4. *dist.* 28. *quæst. vnica*, *art.* 2. *ad* 3. Cajet. *tom.* 1. *opusc. tract.* 13. *quæst.* 1. *de vsu matrimon.* Nauarrus *capite* 22. *numero* 38. & 83. & Sanchez *loco citato*, *numero* 7. cum aliis viginti & duo Doctoribus. Quibus addi possunt Basilius, & alij mox citandi.

QVÆSTIO LXXIII.

An saltem sit veniale consummare ante Benedictiones?

AFfirmant vterque Sotus, vterque Ledesma, Henriquez, Cajet. Victoriá, & alij nouem Doctores, quos citat Sanchez *loc. cit. num.* 5. Quibus addi potest Ludouicus de S. Iuan *quæst.* 2. *de matrim. articulo* 4. *diff.* 3. & clariùs *quæst.* 9. *articulo* 4. *dubio* 2. *conclus.* 2.

Sed probabiliùs respondeo: nec esse veniale, absolutè loquendo, & per se, quia nullo iure præcipitur, ne matrimonium ante benedictiones consummetur. Nam Trident. *sess.* 24. *cap.* 1. solùm ait: *Hortatur Sancta Synodus, vt coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent.* Quibus verbis consilium, non præceptum indicatur: ergo. Sic Nauar. *cap.* 22. *n.* 83. Veracruz, Capua, Palac. Philiarc. & Spino, quos citat, & sequitur Sanchez *disput.* 22. *num.* 6. & 7. Basilius *lib.* 10. *cap.* 4. *num.* 3. Azor. *tom.* 3. *lib.* 3. *cap.* 31. *quæst.* 9. Layman *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 12. Ochagauia *tract.* 3. *quæst.* 5. *num.* 2. Filliuc. *tract.* 10. *part.* 1. *num.* 184. Hurtado *disp.* 10. *diff.* 3. *num.* 8. Villalobos *tract.* 13. *diff.* 24. *n.* 12. & alij quos sequitur Palaus §. 5. *cit. n.* 8.

QVÆSTIO LXXIV.

An ad minus sit mortale consummare ante benedictionem, si lata sit excommunicatio contra consummantes, non præmissis benedictionibus?

NEgant Sanch. *loc. cit. num.* 10. Villalob. *loc. cit.* & nonnulli alij. Quia existimant, talem excommunicationem minimè ligare.

Sed probabiliùs respondeo: esse mortale, quia probabilius est, posse Episcopum imponere tale præceptum, & excommunicationem, vt de facto esse impositum in Diœcesi Salmantina testantur Henriquez *lib.* 11. *cap.* 4. *num.* 7. & Ochagau. *tract.* 3. *quæst.* 5. *n.* 3. Sic ipsi, & Basilius *loc. cit.* Petr. Ledesma *quæst.* 45. *art.* 1. *punct.* 3. *dub.* 1. Rodrig. *cap.* 242. Filliuc. *loc. cit. n.* 184. Ludou. de S. Iuan *loc. cit.* & *quæst.* 9. *art.* 4. *dub.* 2. *pag.* 1046.

QVÆSTIO LXXV.

An omnino omittere Benedictiones nuptiales sit mortale?

NEgant Sanchez *lib.* 7. *disp.* 82. *n.* 6. Sotus *dist.* 28. *quæst.* 1. *art.* 2. Sà *verb. matrim. num.* 6. Hurtado *disp.* 5. *diff.* 13. *num.* 83. Bonac. *quæst.* 4. *punct.* 6. *num.* 2. Gutierrez *capite* 106. *num.* 12. Diana 3. *parte*, *tractatu* 4. *resolut.* 156. & alij existimantes solùm esse veniale.

Sed probabiliùs respondeo: esse mortale, quia probabilius est, dari præceptum præfatam benedictionem recipiendi, *in cap.* 1. *cap. Nostrates, cap. sponsus,* 30. *quæst.* 5. & alibi, vt fatentur contrarij. Deinde materia videtur grauis, & magni momenti, cum dictæ benedictiones valdè congruant bono progressui matrimonij: ergo. Sic Ochagau. *tract.* 3. *quæst.* 5. *num.* 4. quid id probat ex Syricio Papa *epist. ad Pomerinum. cap.* 4. vbi hæc ait: *Illa benedictio, quam nupturæ fœminæ Sacerdos imponit, sacrilegium est, si vlla*

letur. Sic Pontifex. Tunc ille: ergo peccatum mortale, si omnino omittatur. Concedit consequentiam Sanchez *lib.3.disp.12.num.14.ad 2.* (licet postea *loc. cit.*sit sibi contrarius.) Sic etiam Henriquez *libro 11. cap.16.num 2.* Filliuc. *tract.10.2.part.num.165.& 2. part. num.184.* & ex parte Ægid. *disput.27. num.71.* Quatenus ait, expectata consuetudine, & ratione scandali, esse posse mortale benedictionem sine causa omittere.

QVÆSTIO LXXVI.

An dictæ Benedictiones nuptiales celebrari possint in die Sabbathi ante aduentum.

NEgant Palud. Rosella, Sylueft. & alij, quos citat & sequitur Sanchez *lib.7. disp.7. num. 2.* quia existimant per Concil. Trid.*sess.24. cap.10.* esse prohibitum, per hæc verba: *Ab Aduentu D. N. Iesu Christi vsque in diem Epiphaniæ: à feria quinta Cinerum vsque in Octauam Paschatis inclusiuè, antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus obseruari Sancta Synodus præcipit.*

Sed æquè probabiliter respondeo: posse celebrari, quia nuptiæ possunt celebrari solemniter per totum integrum diem Martis ante diem Cinerum, vt communiter omnes concedunt: ergo & per totum integrum diem Sabbathi ante Aduentum. Et sic debet intelligi decretum Tridentini, vt bene probat Basilius *lib.6. de matrim.cap.8. n.5.* Sic ipse, & antea Caualcanus *in suis decis.2.part. decis.12, de contract. in ordine 58,* & reputat probabile Diana *3. part. tract.4.resol.202.*

QVÆSTIO LXXVII.

An ipsemet matrimonij contractus sit etiam prohibitus celebrari ab Aduentu vsque in diem Epiphaniæ, & à feria quarta Cinerum vsque in octauam Paschatis inclusiuè?

AFfirmant Richard. *in 4. dist.32.art.3.q.1. ad 1.* Palud.*quæst.1. art.1.n.18.* Major *quæst.2.* Hostiens.Mathienzo,Cenedo, & alij penes Sanch. *lib.7. disp.7.n.10.* Margarita Confessor.*fol.150.pag.1.* dicens esse mortale eo tempore matrimonium inire. Et esse prohibitum sub veniali, innuit Rodriguez *cap.241. num.4.*

Sed certissimè respondeo: nullo modo esse prohibitum nunc, & præcipuè post decretum Tridentini, nec sub veniali, matrimonium inire, sed solùm,vt diximus, benedictiones solemnes. Quia hoc constat ex ipso Tridentini decreto, & ipsa Ecclesiæ consuetudine, cùm passim dictis temporibus matrimonia ineantur. Sic Sanchez *loc.cit.* & penes ipsum quadraginta & tres DD. Quibus addi possunt Basilius *lib.6. cap.8.n.7.8.& 9.*Posseuin.*cap.30.q.24.n.mihi 36.*

QVÆSTIO LXXVIII.

An sit mortale prædicto tempore prohibito recipere benedictiones Nuptiales, id est velationes?

NEgant Barthol. de Ledesma *dub.60.de matrim.5. Sed dubitatur*,& Graffis *2. part.dec.lib.2.cap.85. n.28.* Et in id videtur inclinare Dian.*3. part.tract.3. resol.202. in fine.* Et fauent Cajet. & Armilla apud Sanchez *loc. cit. n.3.*

Sed longè probabiliùs respondeo: esse mortale, quia est violatio legis Tridentini, & in materia graui. Sic Nauar.*cap.22.num.71.*Petr.Ledesma *quæst.50. art.vnico.* Rodriguez *cap.241.* Vega,Palud.Syluest.& alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.7. disp.7. à num.3.* Basilius *lib.6. cap.8.n.10.*

QVÆSTIO LXXIX.

An Episcopus possit dispensare, vt adhibeatur Benedictio nuptialis dicto tempore prohibito?

AFfirmant Sot. *in 4. dist.32. quæst.vn.art.3.* Veracruz *1. part. spec. art.4. fin.* Barthol. de Ledesma *locis citatis.* Graff. *loc.cit. num.19.* qui pro hac parte refert Synodum Neapoli celebratam *cap.40.* Sà *verb.Matrim. de impedim.non dirim. num. 11.* Bellamera *cap. Capellanus, de feriis*, vbi ait, consueuisse Episcopos quandoque dispensare. Basilius *loc. cit. n.12.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: non posse jure ordinario, quia illa prohibitio est Clementis III. *capite Capellanus, cit.*& Tridentini *sess.24. cap.10.* at inferior nequit in lege Superioris dispensare: ergo. Dixi, *jure ordinario*. Quia jure extraordinario optimè posset Episcopus dispensare in casu valdè vrgenti; & vbi non esset facilis ad Pontificem aditus. Sic Henriquez *lib.11.cap.16.num.2. in gloss.lit. T, & lib.12. cap.2. num.1. lit. F*, vbi oppositum falsum appellat. Sanchez *lib.7.disp.7.num.6.* & alij.

QVÆSTIO LXXX.

An etiam interdicta sit à Tridentino traductio sponsæ in domum sponsi?

AFfirmant Sylu.*matrim.7.q.2.* Rosella,Veracruz, Graffis, & alij plures penes Sanchez.

Sed probabiliùs, & clariùs respondeo: interdictam esse à Tridentino traductionem sponsæ in sponsi domum, in Aduentu, & Quadragesima (vt vidimus) sed non omnem, sed solùm solemnem, videlicet conuiuio, & aliis vanæ lætitiæ signis comitatam. Nam consuetudo, & praxis testatur solam hanc, non illam, esse prohibitam. Sic Nauar. *cap.22. num.71.* Palud.& alij quatuordecim Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. n.16.* Basilius *lib.6. cap.8. num.10.* Diana mox citandus.

QVÆSTIO LXXXI.

An sit mortale dictis diebus prohibitis traducere solemniter sponsam, conuiuia magna facere, &c.

AFfirmant Angel.Nauarrus, Lopezius, Petr.Ledesma, Rodriguez, Vega, & alij plures penes Sanchez *libro 7.disp.7.n.18.* Quibus adhæret Basilius *lib.6.cap.8.n.10.& 14.*

Sed æquè probabiliter respondeo: non esse mortale,sed veniale ad summum; quia generalis consuetudo id licitum omnino, vel ferè fecit. Sic Sanchez *loco citato.* Villalobos *tract.14. diff.2. num.4.* Diana *3. part. tract.4. resolut. 166.* & id esse licitum ob dictam rationem, in multis oppidis Diœcesis Salmantinæ, docet ipsemet Basilius *loco citato, num. 14.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO LXXXII.

An sit peccatum tempore feriarum matrimonium consummare?

AFfirmant,& esse mortale,D.Anton.3.*pars.tit.1.cap.17.* Rosella *imped.17.* Angel.*verb. debitum, n.1.*Sylu.*matrim.7. q.2.*Tabiena, & alij, penes Sanchez *loc. cit. n. 12.* Affirmant etiam Cajet. *in sum. verb. matrim.* vbi Armilla *n.64.* Pedraza *in sum. pracep.6.§.18.* & Barthol. da Ledesma *dub.60. fine*, dicentes tamen, esse solùm veniale.

Sed probabiliùs respondeo, nullum esse peccatum, quia nulla est lax id prohibens. Sic Nauar. *cap.22. num.71.*Sà *de imped.non dirim.num.2.* Patr.Ledesma *quæst.68. art. vnico.* Sanchez *loc. cit. n. 23.* Basilius *lib.6.cap.8.num.9.*Ægid. & Filliuc. quos citat, & sequitur Diana *loc. cit.* & communis apud Trulleoch. *lib.7.capite 11.dubio 4.n.1.* Villalobos, & Hurtadum ab illo citatos.

QVÆSTIO LXXXIII.

An contrahentes teneantur ex vi denuntiationum manifestare impedimentum dirimens?

REspondeo: teneri, & sub mortali, manifestate illud,etiamsi sit occulium, & ortum ex peccato, & infamatorium; vel à matrimonio contrahendo desistere. Quia alias contrahentes cum impedimento, illigitimè contraherent matrimonium, eo quòd esset nullum,ex quo sequerentur grauia damna: ergo quisquis debet manifestare suum impedimentum sub mortali,etiamsi non interrogetur; aut à matrimonio desistere.Sic Henriquex *lib.10.cap.18. num.2. in gloss.lit.* D.Sanchez *lib.3.disp.14. n.2.* Vasquez *tom.2. in 1.2. disp.168.cap.6.n.47.*Suarez *lib.5.de legib.cap.9.* Basilius *lib.5.cap.33.n.1.*Ægidius *disp.27. dub.7.* Hurtado *disp.5. diff.21. n.76.* & communis. Lege Palaum *disp.2. punct.13. §. 6. n.6.* Baunium *q.3. de Denunc. pag.743.* & Trullench. *lib.7.cap.6.dub.11.*

QVÆSTIO LXXXIV.

An qui impedimentum nouit ex solo auditu, teneatur illud manifestare?

REspondeo: non teneri, casu quo non recordetur à quo, vel à quibus personis audierit, quia testes de auditu alieno, non deponentes à quibus audierint, nihil probant. Deinde non tenebitur denunciare casu, quo personæ à quibus audierit, non sunt fide dignæ. Nec casu, quo qui conscius impedimenti occulti, nouerit contrahentes impetrasse dispensationem occultam: secus si impedimentum jam esset publicum, quia tunc etiam teneretur. Solùm ergo tenebitur denunciare quando audiuit à persona fide digna, & omni exceptione majori. Sic Farinacius *2. parte praxis,quæst.69.num.85.& 86.* Sanchez *libro 3. disputatione 13. numero 7.* Basilius *libro 5. capite 34. numero 1.* & communis,quam tenet etiam Palaus §.6.*citata, num.3.* Nauar. & Gutierrez penes illum.

QVÆSTIO LXXXV.

An qui occultè nouit impedimentum aliquod, teneatur illud manifestare, si probabiliter timeat aliquod graue malum, aut scandalum ex denuntiatione?

REspondeo: non teneri, etiam casu, quo mandatum denunciandi sub excommunicatione lata sit, & impedimentum probare possit. Quia nemo tenetur cum tam graui damno fratrem suum admonere. Sic Nauar.*cap.22. num.83.* Sanchez *lib.3. disp.7.numero 4.*Basilius *loc.cit. num.2.* & communis. Quam tenet etiam Palaus *tom.5.disp.2.punct.13.§.6.num.5.* Quia Leges Ecclesiasticæ (inquit) non obligant cum graui damno, aut incommodo. Est enim lex Euangelica jugum suaue, & onus lene.Lege etiam Gutierrez *de Matrim. cap. 79. n. 4.* Ægidium *disp.27. dub.7. n.61.* Nauarram *de Restit. cap.4. n.228.* & Sà *verb. Matrimonium, num.23.*

QVÆSTIO LXXXVI.

An quando impedimentum est publicum, teneatur manifestare qui illud in occulto scit, si probare ipsum possit?

REspondeo: teneri, etiamsi impedimentum sit ortum ex peccato, & infamia inde sequatur contrahere volentibus. Priùs tamen debet admonere fraternè laborantem impedimento illo, vt desistat à matrimonio, & si ejus monitis non acquieuerit, denunciet illum. Quia hoc supposito, nulla ratio adest, quæ excuset à denunciando. Sic Sanchez *loco citato,num.3.*Basilius *lib.5.cap.34 num.3.*& communis apud Palaum §. 6. *cit. num. 1.* vbi id vt certum supponit.

QVÆSTIO LXXXVII.

An etiam teneatur manifestare impedimentum ille, cui patefactum est sub secreto naturali?

NEgant aliqui apud Paludanum *in 4. dist.28. q.2. art.5.in 3. pœna,n.31.*

Sed certissimè respondeo: teneri, quia secretum naturale non obligat cum damno tertij: at hoc secretum & cedit in irreuerentiam Sacramenti, & in damnum prolis, & in damnum spirituale ipsorum contrahentium: ergo. Sic Sanchez *disp.13. cit. n.6. & 7.* sequutus Paludanum *loc. cit.*

QVÆSTIO LXXXVIII.

An quando vnus tantùm scit impedimentum, quod ex consequenti probare non potest, teneatur illud denunciare?

NEgant Major *in 4.dist.21.quæst.2.art.3.*Gabriel *disp.28.quæst.2.art.3.dub.penult.*& Basilius *lib.5. cap.34. à n.5.* Sà *n.23.cit.* & Baunius *disp.3.quæst.1. pag.743.* Quia nemo tenetur denuntiare quod non potest probare, vt multis docuimus in expositione nostræ Regulæ, *cap.32.*

Sed probabiliùs respondeo: teneri. Primò, quia ex *cap. Praterea, de sponsalibus*, vnus tantum testis sufficit, regulariter loquendo, ad impediendum matrimonium. Secundò, quia hæc denunciatio, & delatio non fit, vt puniatur crimen, sed vt vitetur. Per quod fundamentum diluitur contrarium. Sic Nauar.

capite

cap.22.n.83. Couarrou. Vterque Ledesma, Vega, & Gutierrez, quos citat, & sequitur Sanch. *lib.3.disp.13. n.2.* Fagundez, Layman, Aragon, Lopezius, Barbosa, Bonacina, Lazarius, & Genuens. quos citat, & sequi videtur (nescio certè) Diana *3.part.tract.4.resol.221.* Ochagau. *tract.3. quæst.6.n.2.* Ægid. *disp.27. dub.7.* Hurtado *disp.5.diff.21.n.75.* & Palaus *tom.5. disp.2. punct.13.§.6.n.5.*

QVÆSTIO LXXXIX.

An Parochus qui extra confessionem scit impedimentum occultum, si ipse solus sciat, teneatur assistere matrimonio petentium, an verò detegere impedimentum Ordinario?

AFfirmat teneri assistere matrimonio, & non detegere Ordinario impedimentum, quando admoniti contrahentes nolunt à contrahendo desistere, Basilius *loc. cit. n.6.* ob idem fundamentum.

Sed probabiliùs respondeo: non teneri, imò nec posse matrimonio dicto assistere, sed teneri illud impedimentum Ordinario renuntiare, ob eandem rationem quæst. præcedenti traditam. Sic iidem Doctores, præcipuè Sanchez *lib.3.disp.15.n.*8. Ochagau. *quæst.6.cit.n.*8. Hurtado *diff.21.n.77.* Machado *lib.4. parte 2.tract.2.doc.20.* Henriq. *lib.1.sum.cap.vltimo, n.6.* Palaus *loc. cit. §.7. n.3.* Ægidius *disp.27. dub.7. n.65.& 66.* & Gutierrez *de matrim.cap.60.n.10.* Qui bene aduertunt, tunc Parochum debere prius fraternè, & secretò monere contrahentes: quod si ipsi monitioni non acquiescunt, sibi imputent, si ex reuelatione impedimenti eis aliqua nota proueniat.

QVÆSTIO XC.

An saltem Ordinarius ipse qui solus nouit impedimentum, teneatur publicè petentibus matrimonium non denegare?

AFfirmat, & à fortiori, Basilius *loc.cit. n.5.* Sanchez etiam *loc. cit. num. 11.* Ochagauia *loc.cit.* Henriquez *lib.1.cap.vlt.n.6.* & Palaus *loc.cit.§.7.n.7.* Sed certè non ita consequenter.

Respondeo ergo consequenter probabiliùs, teneri illud denegare: & prædictum impedimentum ad Nuntium, vel ad alium judicem legitimum deferre, Quia eadem est hujus, & præcedentis casus ratio, cum etiam possit Ordinarius exercere officium testis coram suo Superiori, vt bene arguit contra Sanchez Basilius. Sic Hurtado *loc.cit. n.77.*

QVÆSTIO XCI.

An matrimonium celebratum coram Parocho, & testibus, omissis tamen illicitè denuntiationibus, subjiciatur pœnis clandestini?

NEgant Palac. *in 4.dist.28. disp.3.* Petr. Ledesma *quæst. 45. art.5.* Molina *tom. 1. de just. tract.2. disp.176.* Lopez, Viuald. Mathienzo, Azevedo, & alij penes Sanchez *lib.3.disp.1.n.6.* Hurt. *disp.5. diff.22. num.60.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: subjici, quia attento jure antiquo Concilij Lateran. quod habetur *in cap. final. de cland. despons.* Matrimonium celebratum sine præmissis denuntiationibus, dicitur clandestinum: quod jus Tridentinum non corrigit: cum potiùs *cap.1.* dicat, quod inhærendo illius vestigijs, præcipit præmitti denuntiationes. Sic Nauarrus *cap.22. n.70.* Sanchez *loc.cit.n.7.* cum quindecim aliis Doctoribus. Quibus addi possunt Basilius *lib.5. cap.37.* Ægidius *disput.27. dubio 2.*

QVÆSTIO XCII.

Quæ sunt pœnæ impositæ tam contrahentibus, quàm assistentibus matrimonio clandestino?

REspondeo: quod Parochus, vel Sacerdos assistens suspendendus est ab officio per triennium. Contrahentes verò primò redduntur inhabiles ad sic contrahendum. Secundò puniuntur pœna alia arbitraria. Et tertiò in aliquibus Diœcesibus in sic contrahentes est excommunicatio lata. Sic Luysius *in sum.parte 2.cap.97.dub.1. & 2.* & omnes.

DISPVTATIO VIII.

De Consensu conditionato.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid, & quotuplex sit conditio?

RESPONDEO, quod conditio latè sumpta, est *Adjectio dispositioni dependentia, vt sic obligare incipiat ex aliquo præsenti, præterito, aut futuro.* Vt dono tibi centum, si amicus meus viuit. Conditio verò strictè sumpta, est *Oratio, qua id omne quod agitur, in futurum euentum suspenditur.* Vt do tibi centum si naues ex India venerint. Duplex namque (omissis aliis) est conditio: Altera strictè sumpta, & solum est de futuro contingenti, quæ in vtramque partem euenire potest. Altera latè sumpta, quæ non solum comprehendit conditionem de futuro contingenti, sed aliam quamcunque de futuro etiam necessariam, & de præterito, & de præsenti. Verba autem, quibus conditio exprimi solet, sunt hujusmodi, *Si, Dummodo, Ita tamen*, & hujusmodi. Sic Basilius *lib.3. cap.2.* Sanchez. *lib.5. disput.2.* & communis apud Palaum *tom.5. disp.2. punct.12.*

QVÆSTIO II.

An conditiones de præsenti, vel præterito statim obligent, aut infirment obligationem?

REspondeo affirmatiuè, quia dictæ conditiones in re vim conditionis non habent, & ita matrimonium sub his conditionibus celebratum, Contraho tecum si Pater tuus viuit, aut si filius natus est, non est conditionale, sed purum. Sic Basilius *loco citato, num. 5.* & omnes. Lege Palaum *punct. 11. citato §. 2.*

QVÆSTIO III.

An validum sit matrimonium contractum sub conditione necessariò euentura, vt Contraho tecum, si cras sol oriatur?

NEgant esse validum, aut sortiri effectum, donec conditio impleatur, Ioan. Andreas, Anton. Anchar.

chat. & alij, quos refert Sanchez *lib. 5. disputat. 2. num. 1.*

Sed vt mihi certum, respondeo: tale matrimonium esse absolutum, & validum, nec conditionem illam suspendere consensum, saltem quando contrahentes reputabant dictam conditionem esse necessariam, nec contendebant suspendere consensum vsque ad conditionis euentum. Et ratio: quia cum dicta conditio sit determinata in sua causa, ita vt oppositum sit impossibile, censetur jam impleta. Sic S. Thom. D. Bonauent. Palud. quos, & alios vsque ad viginti & septem Doctores refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. n. 2.* Quibus addi possunt Basilius *lib. 3. cap. 1. n. 8.* Valentia *tom. 4. disp. 10. q. 3. punct. 3.* Bonac. *q. 1. punct. 10. n. 6.* Rebell. *2. part. lib. 2. q. 10. sect. 2. n. 11.* & communis apud Palaum *disp. 2. punct. 11. §. 2. n. 1.*

QVÆSTIO IV.

An Matrimonium contractum sub hac conditione, Contraho tecum, si Antichristus nascatur, *sit statim validum?*

AFfirmant Lopezius, quem citat, & sequitur Sanchez *lib. 5. disput. 2. num. 7.* Rebellus *lib. 1. q. 10. sect. 2. n. 4.* Bonac. *q. 2. punct. 10. n. 7.* Luysius *in sum. 1. part. cap. 101. dub. 2.* per hæc verba: Hæc conditio non suspendit actum, & fit statim matrimonium in habentibus fidem de aduentu Antichristi. Hutt. *disp. 7. diff. 6.* & Palaus *loc. cit. n. 2.*

Sed probabiliùs respondeo: non esse statim matrimonium, sed sponsalia conditionata, expectantia conditionis aduentum. Quia licèt sit certum, Antichristum nasciturum, est tamen incertum, quo tempore, & die, & potest contingere, vt non nascatur viuo illo, cum quo contrahitur: & ita dicta conditio habet effectum suspendendi. Sic Adrian. *quæst. de matrim. dub. 16. & 17.* Couar. *2. part. cap. 2. §. 2. num. 51.* Henriquez *lib. 11. cap. 12. num. 4.* quos citat, & sequitur Basilius *lib. 3. cap. 1. num. 3.* Qui idem dicunt de matrimonio contracto his verbis: *Contraho tecum, si pubes fueris*, quod scilicet suspendat me vsque ad tempus pubertatis, quia fieri potest, vt non perueniat ad pubertatis annos.

QVÆSTIO V.

An matrimonium hac conditione contractum, Contraho tecum si Deus voluerit, *efficiat matrimonium statim validum.*

NEgant Ioan. Monachus, Hostiens. Angel. & Con. apud Sanchez *lib. 5. disp. 1. n. 8.* existimantes, esse sponsalia conditionata.

Affirmant è contra, dictum matrimonium esse statim purum, & validum, vterque Sotus, D. Anton. Henriquez, Barthol. de Ledesma, & alij penes eundem Sanchez *loc. cit. n. 9.*

Sed probabiliùs sub distinctione sic respondeo: Si contrahens intelligat de voluntate Dei generali, tunc non efficiet matrimonium conditionatum, sed purum & perfectum: si verò intelligat de voluntate Dei expressè approbantis per manifestationem aliquam expressam, tunc solùm efficiet matrimonium conditionatum. Sic Sanchez *loc. cit. num. 11.* & penes illum Adrianus Luysius *in sum. 1. part. cap. 101. dub. 3.* & alij.

QVÆSTIO VI.

An validum sit matrimonium celebratum sub conditione impossibili, v. g. Contraho tecum, si cælum digito tetigeris?

REspondeo: esse validum (modò adsit consensus absolutus contrahentium. Nam si contrahens nollet consentire, nisi sub ea impossibili conditione, tunc in foro conscientiæ non contrahunt matrimonium.) Quia *ex cap. fin. de condit. appositis*, in matrimonio conditiones impossibiles, & turpes habentur pro non adjectis. Sic Sanchez *lib. 5. disput. 3.* Basilius *lib. 3. cap. 3. à num. 2.* Bonacina *quæst. 2. punct. 10. à n. 17.* & alij, quibus adhærent Couarr. *4. decret. 2. part. cap. 3.* Ægidius *disp. 2. n. 4.* & Palaus *disput. 2. punct. 11. §. 3. n. 1.*

QVÆSTIO VII.

An validum sit matrimonium celebratum sub conditione turpi, aut contra substantiam matrimonij, vt Contraho tecum, si furtum committas?

REspondeo: esse validum, quia talis conditio ab Ecclesia habetur pro non adjecta, nisi aliàs, vt diximus, contrahentes nollent contrahere, nisi illa conditione subsistente. Nam tunc in foro interiori nullo modo subsisteret ante aduentum appositæ conditionis. Sic Sanchez, Basilius, Bonacina *loc. cit.* & communis apud Lessium *lib. 2. de Iust. cap. 18. n. 122.* & Palaum *disp. 2. punct. 11. §. 4. à n. 1.*

QVÆSTIO VIII.

An etiam sit validum matrimonium contractum sub aliqua conditione turpi, quæ sit contra substantiam matrimonij.

REspondeo negatiuè, quia omnis conditio contra substantiam contractus vitiat contractum: ergo conditio contra substantiam matrimonij vitiabit illud. Vnde matrimonium contractum cum his conditionibus, *Contraho tecum, si generationem prolis per medium illicitum euites*, vel *si filios occidas*, vel *donec inuenïam aliam digniorem*, vel *si pro quæstu adulterandam te tradas*, omninò erit nullum. Sic omnes DD. præcipuè citati.

QVÆSTIO IX.

An matrimonium celebratum sub conditione honesta de præsenti, vel de præterito, sit validum?

REspondeo affirmatiuè, si res ita se habent; secus aliàs, vnde si quis dicat sic, *contraho tecum, si diues es*, validè contrahet, si reuerà est diues. Secus verò si non est. Idemque dicendum, si dicat: *Contraho tecum, si pater tuus vult, vel voluit.* Si enim vera est conditio, statim est validum matrimonium; si verò est falsa, statim est irritum. Sic Sanchez *lib. 5. disp. 6.* Bonac. *quæst. 2. punct. 10. num. 20.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO X.

An conditio de futuro, veluti, Contraho tecum, si pater tuus voluerit, *suspendat matrimonium?*

RESpondeo: suspendere vsque ad conditionis aduentum; quia ad matrimonium requiritur consensus de præsenti: ergo non erit sufficiens consensus præstitus sub conditione de futuro, quamuis manifestatus sit per verba de præsenti. Sic Sanchez *lib.5. disp.6. n.5.* Cornejo *tract.6. disp.3. dub.7.n.1.* Qui idem dicunt dicendum contra Specular. Vincent. Petrum, & Abbatem antiquum, de matrimonio contracto hac conditione: *Contraho tecum, si tantam, aut promissam dotem dederis.* Et tenent omnes cum D.Th. *in addit.q.47.art.5.*

QVÆSTIO XI.

An quando matrimonium, aut sponsalia sunt contracta sub conditione dicta, si pater velit, aut consentiat; *& ille nec dicat se consentire, aut dissentire, censeatur conditio stare adimpleta ratione taciturnitatis?*

NEgant Nauarr. *in sum.Latina,cap.22.n.63.* mutans sententiam, quam Hispanè defenderat. Angel. *matr.3. de imped.3. n. 3.* Ledesma *q.47. art.5. dub.7.* & alij Moderni.

Sed probabiliùs respondeo: censeri esse impletam conditionem, quia regulariter loquendo filius per illam adjectam conditionem solùm intendit, ne parti displiceat: at hoc sufficienter indicatur per ejus taciturnitatem, juxta regul.juris: *Qui tacet,*&c.ergo. Sic Nauar.*in sum.Hispana,cap.22.n.63.* Syluest Rosella, Veracruz, Lud. Lopez, & alij, quos affert, & sequitur Sanch.*lib.5.disp.7.n.1 a.* Cornejo *loc.cit.* Bonac.*q.2. punct.10. n.26.* Ochagau. *tract.3. q.20. n.3.* Basilius *lib.3.fine.* Qui bene addunt, secus dicendum casu, quo mens contrahentium esset alia, aut conditio poneretur sub hac forma: *Si pater dicat se consentire*: quia tunc non esset sufficiens ejus taciturnitas, sed necessaria esset expressio consensus.

QVÆSTIO XII.

An in dictis casibus, adueniente conditione, quæ matrimonium, aut consensum in illud suspenderat, fiat statim validum matrimonium sine nouo contrahentium consensu?

AFfirmant adueniente conditione statim, absque nouo consensu, effici matrimonium, Nauar. Palud, Petr. Sot. Rodrig. quos, & alios vsque ad decem & nouem Doctores refert, & sequitur Sanchez *lib.5.disp.8.n.5.* Quibus addi possunt Ægid.*disp.29. n.11.* Bonac.*loc.cit.* Hurt.*disput.7.diff.3.n.10.* Henricus Canisius *in sum. de condit. appositis.* Ochagau. *q.21. n.3.* Syluius *in 3.part.q.43.art.1.q.1. concl.7.*

Negant alij, licèt non absolutè, dicentes non fieri statim matrimonium sine nouo contrahentium consensu, nisi casu quo contrahentes expressè paciscantur, & declarent se velle, vt adueniente conditione matrimonium statim fiat; nam tunc, inquiunt, si in eodem consensu saltem virtualiter permaneant, sine nouo consensu matrimonium fiet. Sic Rebellus *lib.2. quæst.10. num.44.* (vnde non ita bene citatur à Bonacina pro sententia statim referenda) & Cornejo *tractatu 6. disputatione 3. dubio 7.*

Sed probabiliùs respondeo: nullo modo fieri matrimonium in dicto casu sine nouo consensu absoluto; quia vt diximus *quæst.10.* ad matrimonij valorem requiritur consensus purus, & absolutus de præsenti: at prior consensus non fuit talis, vt habetur *in cap. Super eo, de condit.appos.* & constat, cum fuerit conditionatus, & suspensus: ergo etiam eueniente conditione necessarius est nouus consensus de præsenti. Sic D.Thom. D.Bonauent. Ricard. Sotus, Victoria, Martinus, Petrus, & Barthol. de Ledesma, Henriquez, & alij vsque ad decem & nouem Doctores, quos citat Sanchez *n.3.* Quibus addi possunt Basilius *lib.3. cap.14. n.5.* Valentia *quæst.2. punct.3. dub.8.* Villalob.*tract.13.diff.33.n.5.* (qui tamen malè citat pro hac parte Thomam Sanchez, & sibimet contradicit) Diana 3. *part.tract.4. resol.191.* Barbosa, & Gutierrez post ipsum.

QVÆSTIO XIII.

An qui per verba de præsenti contraxit matrimonium cum duabus sub conditione de futuro, fiat statim maritus eius, cuius conditio prius adimpletur?

AFfirmant Sanchez *lib.5. disp.8. num.16.* Syluest. Ægid. & Petr. Ledesma, quos citat, & sequitur Bonac *q.2.punct.10. n.21.* Quia juxta horum Auctorum sententiam, impleta conditione, statim fit matrimonium: ergo illud prævalebit, cujus conditio prius impleta fuerit. Quod si vtriusque conditio simul adimpleatur, neutrum, inquiunt, valebit.

Sed clariùs, & probabiliùs, juxta à nobis dicta respondeo, nullius fieri statim maritum, cum probabilius sit, nullum fieri matrimonium statim ac impleta est conditio, nisi accedente nouo absoluto consensu: & ideò dicendum est, teneri in foro conscientiæ præbere consensum absolutum primæ sponsæ, vt sic fiat matrimonium perfectum & validum. Sic debent docere Doctores pro nostra sententia *quæst.12. citati.* Et tenet expressè Diana *loc.cit.* inferens contra Doctores primæ sententiæ, quod si post euentum conditionis, ante nouum consensum præstitum alter aliud contrahat matrimonium, peccet quidem contra fidem præstitam, sed validum efficiat matrimonium, cum priùs solùm habuerit vim sponsalium. Ita ille.

QVÆSTIO XIV.

An matrimonium celebratum cum conditione, si Papa dispensauerit, *inter duos impeditos eo impedimento, in quo solet Papa dispensare, sit validum, & obliget?*

NEgant esse validum, aut obligare, eo quòd talis conditio, vtpote dependens à voluntate Principis, impossibilis censeatur, & consequenter à contractu matrimonij rejici, ac haberi quasi non adjectam, oporteat, Victoria, Sotus, Veracruz, Henriquez, Capua, Viuald. Syluest. Armilla, & alij vsque ad decem & nouem Doctores, quos refert pro hac parte Sanchez *lib.5. disp.5.n.5.*

Sed probabiliùs respondeo: tale matrimonium validum esse, & obligare in ratione contractus conditionalis. Quia conditio est honesta, & nihil ibi contra legem fit, cùm lex non prohibeat contrahere tempore, quo non sunt capaces contrahendi, quod dicti non faciunt. Sic Nauar. Angles, Petr. & Barth. de Ledesma, Ludou. Lopez, Angel, Couarr. & alij vsque ad

ad viginti Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *num.12.* Quibus addi possunt Basilius *lib. 3. cap.15. num.6.* Ægid. *disp.28. dub.2. num.18.* Rebellus *loc. cit. num.46.* Bonae. *quæst.2. punct.10. num.23.* Villalob. *tract.13. diff.32.* Hurtad. *disput. 7. diff.4.* Luysius *in sum. part.2. cap.106. dub.6.* D. Ioan. del Castillo *lib.3. cap.7. à num.29.* vbi *à num.43.* optimè defendit præceptum ducendi consanguineam in institutione majoratus, adiecta præcipuè conditione, *si Papa dispensauerit*, obseruari debere, & alij qui bene notant secus esse dicendum, si Matrimonium celebretur sub dicta conditione inter eos, in quorum impedimentis Pontifex non dispensat, aut si dispensat ex causa, hæc non reperiatur inter contrahentes: nam tunc Matrimonium omnino erit nullum, cum eius conditio censeatur impossibilis. Et hæc de hac disputatione; nam quæ desiderari possunt, *infrà disp. de impedimentis*, inuenientur, ubi etiam *de consensu coacto*.

DISPUTATIO IX.

De impedimentis Matrimonij in communi.

QVÆSTIO PRIMA.

An Ecclesia, vel Pontifex possit statuere impedimenta Matrimonium dirimentia?

NEGANT Lutherani, Caluinistæ, & alij hæretici nostri temporis, asserentes non esse in Ecclesia potestatem apponendi impedimenta dirimentia, nisi ea solùm, quæ alioquin ipso iure diuino instituta fuerunt: ex quo inferunt, omnibus Sacerdotibus, ac Religiosis nuptias esse licitas.

Sed de fide respondeo: posse. Sic definitur in Trident. *sess.24. can. 4.* per hæc verba: *Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta Matrimonium dirimentia, vel in iis constituendis errasse, anathema sit.* Et tenent omnes Catholici. Legantur Sanch. *lib.7. disp.1.* & Basilius *lib.. cap.1.* Necnon Palaus *tom.5. disp.4. punct.1.* Baunius *tract.12. §. de Matrimon. vt est Sacram. q.4.* & Diana *part.8. tract.1. resol.59. & 60.*

QVÆSTIO II.

An possit Pontifex etiam infidelibus impedimenta Matrimonij statuere?

AFfirmant Guillelm. Rubion *in 4. dist.40. quæst.2. initio.*

Sed certissimè respondeo: non posse, quia infideles sunt extra gremium Ecclesiæ: ergo Pontifex nullam in eos iurisdictionem habet. Vnde omnia Matrimonia infidelium in gradibus à sola Ecclesia prohibitis valida sunt. Sic habetur *in cap. Gaudemus, & cap. Quando, de diuortiis*, & constat ex illo 1. ad Corinth. 5. *Quid enim mihi de his qui foris sunt iudicare?* Et docent communiter omnes. Sanchez *loc. cit. n.3.* Basilius *loc. citat. num.5.* Cornejo *tract.6. disp.7. dub. 1.* & alij.

QVÆSTIO III.

An saltem possit Pontifex infidelibus inhabitantibus in oppidis temporali sua iurisdictioni subiectis impedimenta statuere?

REspondeo posse, non vt Principem Ecclesiasticum, sed vt temporalem. Quia vt talis veram habet in eos temporalem iurisdictionem. Sic Sanch. Basilius, Cornejo *loc. cit.* & alij, qui secus dicendum (contra Ledesm. *2. part.4. quæst.61. art.2.* & Abulensem 1. Reg. 8. *quæst.178.*) putant de infidelibus viuentibus in oppidis subditis Principibus Christianis sæcularibus, eo quòd Pontifex nullam iurisdictionem temporalem circa illorum oppidorum incolas habeat.

QVÆSTIO IV.

An vt Pontifex non solùm licitè, sed validè impedimentum aliquod decernat, desideretur iusta causa?

NEgant apud Sanchez Veracruz *1. part. speculi, art.46.* & Vega *2. tom. sum. cap.34. casu 128.* & nouissimè Villalob. *tract.12. diff.1. num.1.* dicens, sine fundamento dici ab aliquibus contrarium. Et Ochagau. *tract.3. q.36. n.3.* dicens oppositum esse falsum. Luysius *in sum. cap.109. dub.3.* existimantes peccare quidem in eo casu Pontificem, tenere tamen factum, & ita Matrimonium contra talem prohibitionem factum esse nullum.

Sed probabiliùs respondeo: in eo casu peccare Pontificem prohibendo; sed Matrimonium contra talem prohibitionem factum esse validum, & licitum. Quia talis prohibitio Matrimonij non solùm iniusta, verùm & nulla, & irrita est. Sic Hostiens. Henricus, & Ledesma, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. num.6.* Basilius *lib.6. cap.3.* Cornejo *disput.7. dubio 2.* Ægid. *disp.30. dub.1.* dicens id esse multò probabilius. Becan. *cap.48. q.1. num.4.* Filliuc. *tract.10. part.2. cap.1. num.7.* & Tannerus *tom.4. disp.8. q.4. dub.1. num.11.* & Diana *part.8. tract.1. resol.61.* quia (inquit) cum Matrimonium sit iuris naturalis, & diuini, non potest Pontifex illud pro libito interdicere, nec eius contrahendi ius adimere. Sic ille.

QVÆSTIO V.

An etiam Episcopus, & Concilia Nationalia, & Prouincialia possint ex iure inducere impedimenta?

NEgant Suarez *tom.5. disp.7. sect.4. num.5.* Ægid. *loc. cit. num.3. & 8.* & alij existimantes, id nullo ex iure eis competere.

Sed probabiliùs respondeo: posse ex iure, & ex vi sui muneris impedimenta inducere, atque apponere. Quia Episcopus potest in sua Diœcesi quidquid potest Pontifex in tota Ecclesia, nisi ei aliquid à Pontifice prohibeatur, vt optimè probat Sanchez *libro 1. de Matrim. disp.61. n.3.* ergo. Sic Victoria, Ledesma, & alij, quos citat, & sequitur Sanch. *lib.7. disp.1. n.9.* Basilius *lib.6. c.1. n.12.* Cornejo *disp.7. dub.3. pag.953;* Hurtado *disp.12. diff.2.* Villalob. *tract.14 diff.1. n.2.* Ochagau. *tract.3. quæst.36. num.4.* Luysius de Torres *in sum. 2. part. cap.109. dub.2.*

QVÆSTIO VI.

An hodie de facto possint Episcopi impedimenta Matrimony apponere?

RESpondeo negatiuè. Quia potestas hæc apponendi impedimenta, reseruata est iam Pontifici, & Concilio Generali, vel aliquo speciali iure, vt Victoria,& Ledesma volunt; vel ex antiqua Ecclesiæ consuetudine, vt probabiliùs sentiunt Sanchez, Basilius, Ochagauia, Luysius,& Cornejo *loco citato*. Sic ipsi, & communis apud Dianam *part.8.tract.1.resol.76.*

QVÆSTIO VII.

An Princeps sæcularis fidelis possit ex vi suæ potestatis fidelibus sibi subditis Matrimony impedimenta apponere?

AFfirmant posse, quamuis de facto nequeant, eo quòd illis ab Ecclesia sit id prohibitum, Victoria, vterque Sotus, omnes tres Ledesmii, Bellarmin. Angles, Henriquez,& alij, quos citat,& sequitur Sanch. *lib.7.disp.3.n.2.* Ægid.*disp.30.dub.1.* Valentia *disp.10. q.5 punct.1.* Rebellus *lib.3. q.1.n.2.* Cornejo *disp.7. dub.3.* Ochagauia *tract.3.q.37.num.2.* Mourc *3.part. sum.c.16 §.1.n.3.* Luysius *loco citato,dub.5.* Villalob. *tract.14. diff.1. num.3.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo non posse, neque de facto, nec de possibili. Quia contractus Matrimonij in iam baptizatis desinit esse ciuilis,& sæcularis,& purè factus est sacer, postquam Christus Dominus ad rationem Sacramenti illum eleuauit: ergo ex eo tempore non subditur potestati Principis sæcularis, etiam fidelis. Sic D.Thom. D.Bonau. Ricardus, Palud. Maior,& alij vsque ad viginti & quatuor Doctores, quos pro nobis refert Sanch. *n.1.* inter quos sunt D.Thom. & Sotus, quos etiam pro se citat. His addi possunt Basilius *lib.6.cap.2 à n.3.* Hurtado *disp.12. diff.2. n.7.* & alij, ex quibus Basilius solùm concedit Principibus sæcularibus posse pro sua potestate leges validè ferre circa accidentalia, & accessoria Matrimonio, dummodo hoc non impediatur principale.

QVÆSTIO VIII.

An saltem Princeps infidelis possit suis subditis impedimenta dirimentia apponere?

REspondeo: posse, quia inter illos contractus Matrimonij non est eleuatus ad rationem Sacramenti, sed est purus contractus ciuilis, & sæcularis: ergo sicut habent potestatem condendi leges circa alios contractus ciuiles, ita & circa hunc. Sic Diu. Thom.*dist.39.quæst.vnic.,art.2.ad 3.* Nauarr.*cap.22. num 48.* Henriq. *lib.12.cap.1.num.5.* vterque Ledesma, Sa, Rodriguez,& alij vsque ad viginti & quinque Doctores, quos citat,& sequitur Sanch. *lib 7. disp.3. num.5.* Basilius *lib.6.cap.1.* & alij. Qui benè colligunt, quod infideles, qui contra leges à suis Principibus latas irritantes, matrimonium inierunt, cum ad fidem venerint, vel iterum renouandum sit iuxta leges Ecclesiæ, vel separandi sint. Lege Palaum *tom.5. disp.4. punct.1.num.4.* Baunium *tract.de Matrim. vt est Sacram. quæst.5.dicto 3.* Perez *de Matrim.disp.21. sect.5.* & Dianam *part.8.tract.1.resol.77.*

QVÆSTIO IX.

An sola consuetudine introduci possit impedimentum dirimens?

REspondeo: posse, dummodo consuetudo sit rationabilis, legitimè introducta, approbata expressè, vel tacitè à superiori. Quia consuetudo talis vim legis habet. Sic Basilius *loc.citat. cap.4.5. & 6.* Hurtad. *disput.12. diff.2.* Cornejo *disput.7. dub.4.* & quoad substantiam Sanch. *lib. 7.disp.4.* & omnes. Lege Baunium *q.6. per totam.*

QVÆSTIO X.

Quot sunt impedimenta Matrimonij?

REspondeo: esse duplicia. Quædam impedientia, & dirimentia; alia impedientia tantùm. Dirimentia sunt illa, quæ efficiunt vt non solùm peccatum admittatur, quando cum aliquo illorum Matrimonium initur; verùm etiam, vt initum non valeat. Impedimenta verò tantum, sunt illa quæ impediunt Matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum. Impedimenta autem dirimentia sunt jam post Tridentinum quatuordecim, iis versibus contenta.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si fortè coire nequibis,
Si Parochi, & duplicis desit præsentia testis,
Raptave sit mulier, nec parti reddita tutæ.
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

Franciscus Sylvius *in addit. Theologiæ pastoralis Binsfeldii, §.12. de Matrim. pag. mihi 146.* impedimenta huiusmodi, quindecim docet esse. Hæc scilicet.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,
Amens, affinis, si clandestinus, & impos,
Si mulier sit rapta, loco nec reddita tuto.

Impedimenta verò dirimentia duodecim enumerantur, de quibus infrà.

DISPUTATIO X.

De impedimentis dirimentibus in particulari, & primò de impedimento erroris.

QVÆSTIO PRIMA.

An error antecedens actum Matrimonij circa personam, cum qua contrahitur, dirimat, reddatque nullum Matrimonium?

RESPONDEO certissimè, dirimere. Quia ad contrahendum Matrimonium requiritur voluntas, seu consensus positiuus: sed hic nec datur, nec potest dari simul cum errore personæ, cum qua Matrimonium contrahitur: ergo ex defectu consensus inualidum erit tale Matrimonium. Minor in qua potest esse difficultas, clarè probatur. Quia error antecedens est, & dicitur ille,

ille qui antecedit actum, itaut det causam illi, & ex eo errore ducatur agens ad operandum; taliter quod aliàs illum non efficeret actum, si error non adesset: at id omnino tollit voluntarium, cum non possit esse actu volitum id quod est ignoratum: ergo qui contrahit cum errore antecedenti personæ, qui causa est vt Matrimonium ineatur, aliàs non ineundum, dirimit ipsum. Sic habetur expressè *in can. vnico, 25. quæst. 1.* & vt certum tenent omnes. Legantur Sanchez *lib. 7. disp. 18. num. 5.* & Basilius *lib. 4. cap. 20. num. 5.*

QVÆSTIO II.

An etiam error personæ concomitans irritet Matrimonium?

NEgant aliqui, quos suppresso nomine referunt Sanchez *lib. 7. disp. 18. num. 6.* & Filliuc. *part. 2. tract. 10. num. 31.*

Sed certissimè ferè respondeo: etiam dirimere. Quia quamuis error concomitans actum Matrimonij non sit causa, vt Matrimonium fiat; sed ita coniungatur cum eo, vt adhuc errore non existente, Matrimonium fieret, adhuc tamen non valet Matrimonium cum tali errore initum. Quia Matrimonij contractus, & ratione suæ excellentiæ, & quia indissolubilis omnino est, requirit positiuum, & expressum voluntarium, quod non efficit dictus error. Sic Martinus, Bartholom. & Petrus de Ledesma, & Veracruz, quos citat, & sequitur Sanchez *loco cit. n. 6.* Basilius *loc. citat. num. 21.* Vasquez *disp. 30. cap. 4. num. 30.* Bonac. *de matrim. quæst. 3. punct. 2. à num. 2.* Ægidius *disp. 31. n. 9.* Hurtadus *disp. 13. diff. 1.* Candid. *tom. 2. disquisitionum moralium, disquis. 28. dub. 2.* Villalobos *tract. 14. diff. 5. à num. 1.* Machado *lib. 3. part. 5. tract. 5. docum. 2. num. 3. &* 4. Cornejo *disp. 7. dub. 6.* & communis, quam sequuntur Baunius *de imped. matrim. quæst. 3. assert. 2.* & Trullench *lib. 7. cap. 9. dub. 3. num. 4.*

QVÆSTIO III.

An error personæ dirimat iure naturali Matrimonium?

NEgat Glossa *29. quæst. 1. in fin. verb. Quod autem,* existimans, solùm dirimere iure positiuo Ecclesiastico, ex quo infert, benè posse Pontificem statuere, vt hic error non dirimat Matrimonium.

Sed certissimè respondeo: dirimere iure naturali. Quia error præfatus aufert omnem voluntatem, & consensum positiuum: at sic est, quod Matrimonium initum absque consensu, est ipso iure naturali irritum: ergo. Ex quo fit contra Glossam, vt neque ipse Pontifex possit efficere, vt Matrimonium cum tali errore contractum sit validum, cum supplere non possit in hoc casu defectum consensus. Sic Sanchez *lib. 7. disp. 18. à num. 12.* Basilius *lib. 4. cap. 20. num. 7.* Cornejo, Hurtado, Villalobos, & alij *loc. cit.* quos sequitur Palaus *punct. 4. cit. num. 1.*

QVÆSTIO IV.

An error antecedens circa qualitatem corporis & fortunæ personæ, cum qua contrahitur, dirimat Matrimonium?

AFfirmant Præpositus *cap. vltim. de coniugio leprosorum,* & Ioan. de Medina *de restit. quæst. 33. §. Quibus præmissis,* maximè quando dolus dedit causam Matrimonio. His fauet Basilius *lib. 4. cap. 21. num. 7.* dicens, hanc sententiam esse veram in casu, quo errans contrahat expressè, & formaliter motus à qualitate, circa quam errat; aut (quod idem est) casu quo expressè contrahens feratur vnico, & indiuisibili actu in eam circunstantiam, & in personam ea circunstantia vestitam. Citat Basilius pro hac sententia Thomam Sanchez *lib. 7. disp. 18. num. 22.* Sed certè non benè. Quia oppositum per hæc verba docet. Quamuis autem error hic qualitatis, dans causam Matrimonio ineundo, id minimè dirimat, &c. Sic ille. Citat etiam Ægidium, Rebellum, Petrum Ledesma, Aragonium, Molinam, & alios.

Sed probabiliùs respondeo: talem errorem minimè dirimere Matrimonium, dummodo id nec contrahatur cum conditione, *Si adsit illa qualitas*; sed absolutè (quamuis cum errore antecedenti illius) nec error qualitatis redundet in errorem personæ. Probatur primò, quia si cum errore qualitatis non ignoratur persona, semper permanet obiectum contractus Matrimonij: ergo & substantia Matrimonij; cum hæc non à circunstantiis accidentalibus, sed ab obiecto per se desumatur.

Secundò probatur præcipuè contra Basilium. Quia etiam quando contrahens mouetur ad contrahendum ex qualitate, aut vnico, & indiuisibili actu expressè, & formaliter in personam, & qualitatem fertur, adhuc respicit qualitatem, non tanquam quid essentiale, seu necessarium ad essentiam contractus, sed vt quid accidentale, vt sic enim ab ipso contrahente apprehenditur: ergo cum contrahens non exprimit, se non velle aliter contrahere, quàm tali qualitate subsistente, eius consensus per se primò, & absolutè respicit personam, qualitatem verò non nisi per accidens: ac proinde, etiamsi deficiat qualitas, manet contractus simpliciter voluntarius, licèt secundùm quid inuoluntarius; & consequenter Matrimonium validum. Validum ergo omnino erit coniugium cum errore fortunæ, vel qualitatis personæ, cum qua sit factum, nisi casu, quo contrahens consensum habuerit conditionatum, veluti: *Duco te, si nobilis, aut diues sis*; aut quando error qualitatis, aut fortunæ redundat in errorem personæ, ut si fœmina proponat sibi in mente alium primogenitum Regis Hispaniæ, in quem expressè, & directè vult consentire, & putans contrahere cum eo, contrahat cum secundo ejusdem Regis filio: nam his duobus casibus Matrimonium erit invalidum. Et hanc sententiam sic explicatam defendunt Sanchez, Ægidius, Rebellus, & aliqui alii ex Authoribus, quos pro se refert Basilius. Sic ergo Valentia, Molina, vterque Ledesma, & alii vsque ad 25. Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 7. disput. 18. à num. 18.* Quibus addi possunt Ægidius *disput. 31. dub. 1. num. 11. & 20.* Rebellus *lib. 3. de Matrim. quæst. 2. num. 5.* Hurtado *disp. 13. diff. 2.* Aureol. *in 4. dist. 30. quæst. unica, in fine.* Monte 3. *part. cap. 16. §. 2. sect. 2. numer. 2.* Filliucius *tract. 10. part. 2. num. 53.* Ochagauia *tract. 3. quæst. 48. num. 7.* Cornejo *disp. 7. dub. 7.* Candidus, & Machado *loc. cit.* Bonacina *quæst. 3. punct. 2. num. 9.* & communis apud Palaum *disp. 4. punct. 4. num. 3.* Laymanium *lib. 5. tract. 18. part. 4. cap. 2. num. 2.* Baunium *de impedim. matrim. quæst. 3. assert. 3.* & Trullench. *dubit. 3. cit. numer. 7.*

DISPVTATIO XI.

De impedimento conditionis, seu seruitutis.

QVÆSTIO PRIMA.

An error conditionis seruilis personæ cum qua contrahitur, dirimat matrimonium?

RESPONDEO: dirimere. Vnde si liber contrahat cum ancilla, aut è contra, libera cum seruo, seruitute penitus ignorata, nullum erit matrimonium. Sic definitur *in cap. si quis libertus, cap. si quis ingenuus, & cap. si fæmina*, 29. *q*. Et ratio decisionis est, quia per eiusmodi errorem fit grauis iniuria coniugi libero, & læditur Matrimonium in bonis. Nam primò læditur bonum fidei, quia seruus nequit reddere debitum ad libitum coniugis, nisi quando à ministeriis sui domini vacauerit. Deinde læditur prolis, quia nequit eam commodè alere, & educare, cum omnia quæ acquirit seruus, domini sint. Et tandem aduersatur mutuæ cohabitationi, quia seruus debet habitare in domo domini, & ab eo potest in remotas partes mitti. Sic omnes Doctores, Legantur Sanch. *lib*.7. *disp*.19. Basilius *lib*.7. *de Matrim. cap*.42. Cornejo *disput*.7. *dubio* 8. *per totum*. Gutierrez *de matrimon. cap*. 89. & Bonacina *quæst*. 3. *punct*. 3. Baunius *tract. de imped. matrimon. quæst*.4. *dict*.1. Trullench *lib*.7.*cap*.9. *dub*. 4.

QVÆSTIO II.

An matrimonium contractum cum seruo, cui pro tempore determinato fuit concessa libertas, sit validum?

AFfirmat Palaus *disp*.4. *punct*.5. *n*.5. quia existimat, libertatem pro quocunque tempore concessam esse perpetuam. Sed respondeo, non esse validum, etiamsi matrimonium fuisset factum tempore quo gaudebat libertate. Quia cùm transacto libertatis tempore debeat in pristinam redigi seruitutem, reuera manet impeditus ad liberè reddendum debitum, &c. vt nuper diximus. Sic omnes. Legatur Sanchez *loc. cit. n*.3. Quod temperandum est casu, quo talis libertas perpetua censenda sit: quia tunc vera est sententia Palai: sed destruit casum, vt vides.

QVÆSTIO III.

An valeat matrimonium liberi cum ancilla, quæ paulo post, veluti infrà sex menses, potietur libertate?

AFfirmant Sanchez *lib*. 7. *disp*.19. *num*.4. & penes ipsum viri doctissimi à se de hac re consulti. Filliuc. *tract*.10. 2.*part. num*. 37. Ochagauia *tract*. 3. *quæst*.49. *num*.5. Cornejo *disp*.7. *dubio* 8.*pagina* 967. Machado *lib*.3. *part*.1. *tract*.11. *docum*.3. Ægidius *disput*.31. *dubitat*.2. *num*.26. & alij docentes, esse validum; quia quando intra breue tempus acquirenda est plena libertas, cessant rationes nuper relatæ, quibus Ecclesia ducta irritauit matrimonium inter liberum, & ancillam. Secus inquiunt dicendum, si tempus seruitutis longius esset.

Sed probabilius respondeo: non valere, ignorante libero conditionem seruilem ancillæ. Quia tale matrimonium vere est celebratum inter liberum, & ancillam, ignorata seruitute: ergo tenet impedimentum Ecclesiæ: ergo est irritum. Sic Angel. & Syluest. penes Sanchez *loc. cit*. Basilius *lib*.7. *cap*.43.*num*.1. Rebellus *lib*.3.*quæst*.3.*num*.19. dicens id esse certum, per hæc verba: Certum etiam est, quod sicut non sufficit actualis, siue præsens libertas ad tempus concessa, sic nec futura, nisi quis ea actu fruatur, vt ea iure, Angel. *verb. matrim*.3. *impedim*.4. *num*.6. obseruat. Sic ille, & Gutierrez *de matrimon. cap*.90. *num*. 6. & Palaus *punct*.5. *cit. num*.4.

QVÆSTIO IV.

An sit validum matrimonium liberi cum libertina, id est cum ea, quæ modò est libera, & paulo ante fuit ancilla, ignorante libero conditionem seruitutis præteritæ?

REspondeo affirmatiuè. Quia non seruitus præterita, sed præsens ignorata dirimit matrimonium, vt constat ex iure Ecclesiastico, quo impedimentum hoc inductum est. Sic Sot. Syluest. Rosell. Couar. Henriquez, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. num*.10. Basilius *loc. cit. num*.4. Cornejo, Ochagau. & Filliuc. *loc. cit*. & communis apud Gutierrez & Palaum *citatos*.

QVÆSTIO V.

An sit validum Matrimonium liberi cum ancilla initum, si error, aut ignorantia seruilis conditionis fuerit crassissima, aut affectata?

AFfirmant Sot. *in* 4.*dist*.35. *quæst. vnica, art*.2. Barthol. de Ledesma *de matrim. dub*.31. Rodriguez *cap*.223. Vega *tom*.2.*cap*.34. *casu* 67. Ludouic. Lopez 2.*part. instruct. cap*.47. Rebell. *loc. cit. num* 15. Villaloh. *tract*.14. *diff*.6.*num*.4. Basilius *lib*.7.*cap*.43. *num*.3. & alij. Quia eiusmodi (inquiunt) ignorantia æquiparatur scientiæ.

Sed probabilius respondeo: non esse validum. Quia ius absolutè irritat dictum Matrimonium, si cum ignorantia seruitutis fiat: sed ignorantia crassissima aut affectata, est absolutè ignorantia: ergo. Sic Abbas, Alex. de Neuo, & Præpositus, quos refert, & sequitur Sanchez *lib*.7. *disp*.19.*num*.20. Quibus addi possunt Filliuc. *tract*.10. *part*.2. *num*.42. Hurtado *disp*.14.*diff*.1. *num*.1. Cornejo *disp*.7.*dub*.8.*pag*.966. Ægid. *disp*.31.*num*.26. Ochagauia *tract*.3. *quæst*.49. *num*.10. & (ni fallor) Machado *loc. cit. docum*.3.*n*.4. Syluius *in sum*.2.*part.cap*.111.*dub*.2. Trullench *lib*.7. *cap*.9.*dub*.4. *num*.3. licèt contrarium esse probabile, etiam probet.

QVÆSTIO VI.

An validè contrahat matrimonium liber cum libera, si ille credat, hanc esse ancillam?

NEgarunt aliqui apud Glossam, 29. *quæst*. 2. *in sum. verb. Secunda*.

Sed certissimè respondeo: validè contrahere. Quia errans in eo casu inuenit meliorem conditionem, quàm ipse putabat. Sic Diu. Thom. *in* 4.*dist*.36.*quæst. vnica, art*.1.*ad* 1. Et omnes Theologi cum illo, præcipuè mox citandi.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VII.

An etiam validè contrahat seruus cum ancilla, si ille putet, hanc esse liberam?

NEgarent, & à fortiori, Authores à Glossa nuper citati. Quibus fauet Viuald. *de matrim. cap. de 2. impedim. n. 4.* aliàs *n. 122.* hanc partem probans, & dicens, se illam secuturum, nisi singularitatis vitio notari timeret.

Sed certissimè respondeo: etiam validè contrahere. Quia error melioris, aut æqualis conditionis non dirimit matrimonium. Nam ex iuribus suprà *quæst. 1.* relatis, solum seruitus ignorata dirimit matrimonium inter liberum, & seruum initum. Sic Sanchez, & penes ipsum sexaginta & tres Doctores. Quibus addi possunt Basilius *lib. 7. cap. 43. num. 1.* Bonac. *q. 3. punct. 3. n. 1.* Corneio, Filliuc. Candidus, Luysius *loc. cit.* & communis apud Trullench *lib. 7. c. 9. dub. 4. n. 5.*

QVÆSTIO VIII.

An coniux liber, qui ignoranter cum mancipio contraxit, possit detecta seruitute, ab eo propria authoritate separari?

NEgant Angel. Armilla, Richard. & alij penes Sanchez *loc. cit. num. 7.* & Henriquez *lib. 11. c. 5.* per hæc verba: Si in facie Ecclesiæ contractum fuit publicè matrimonium bona fide cum serua, non licet separari à cohabitatione, ante sententiam Ecclesiæ. Sic ille.

Sed probabilius respondeo: posse separari, si absit scandalum (quo in casu etiam fatetur Henriquez) aliàs necessarium esse Ecclesiæ iudicium. Quod si defectus probationis fuerit, licitè poterit coniux liber in partes abire longinquas, & ibi sine vllo scandalo inire cum alio matrimonium. Sic Sanchez *loc. cit.* Basilius *lib. 7. c. 3. num. 6.* Corneio *disp. 7. dub. 8. pag. 968.* & alij, quos sequitur Palaus *disp. 4. punct. 5. n. 6.* his verbis: Adeò certum est, matrimonium liberi cum ancilla, ignorata seruitute, nullum esse, vt liber coniux, detecta seruitute, propria authoritate secedere possit, si scandalum absit: quia cum matrimonium nullam vim habeat, nullo vinculo potest à recessu impediri. Regulariter autem si matrimonium publicè contractum sit, de eoque constet, scandalum erit, si absque iudicio Ecclesiæ separatio fiat, vt aliis relatis docet Sanch. *lib. 7. disp. 19. n. 7.* Gutiertez *c. 90. n. 11.* & Basilius (*loc. cit.*) quinimò non solum liber, sed seruus recedere potest, etiam renuente libero: quia tam ex parte serui, quàm liberi contractus nullus fuit: nisi fortè ex tali contractu, & deceptione facta, damnum aliquod libero illatum sit, cui seruus satisfacere nequeat aliter quàm matrimonium ratificando. Huc vsque Palaus.

QVÆSTIO IX.

An ignorantia seruitutis dirimat matrimonium iure naturali?

AFfirmant Palac. *in 4. dist. 3. q. vnica*, Syluest. *Matrim. 6. q. 1.* Angles *1. part. de matrim. q. 10.* Almain. *in 4. dist. 36. q. vnica*, & ex parte Basilius *lib. 7. cap. 43. num. 2.*

Sed probabiliùs respondeo: non dirimere iure naturali, sed iure solo Ecclesiastico. Quia matrimonium seruorum inter se, & liberi cum ancilla, cognita seruitute est validum, vt statim dicemus: ergo seruitus non aduersatur naturà sua matrimonio, & consequenter non dirimit illud iure naturæ. Sic D. Thom. *dist. 36. q. vnica, art. 1. ad 3.* ibique D. Bonau. Sanchez *lib. 7. disp. 19. n. 17.* & penes ipsum vnus, & triginta Doctores. Quibus addi possunt Hurtad. *disp. 14. diff. 1. n. 2. & 3.* Ochagau. *tr. 3. q. 49. n. 9.* Ægid. *disp. 31. n. 26.* Filliuc. *tract. 10. part. 2. n. 41.* Cornejo *disp. 7. dub. 8. pag. 964.* Ioan. de Cruce *de matrim. q. 4. de impediment. art. 2. dub. 2. concl. 1.* Villalob. *tract. 14. difficul. 6. n. 2.* Trullench *lib. 7. c. 9. dub. 4. n. 2.* & Baunius *de imped. matrim. q. 4. dicto 4.*

QVÆSTIO X.

An matrimonium inter seruos initum, aut inter liberum, & ancillam cognita seruitute sit validum?

REspondeo: tanquam certum, esse validum. Primò, quia sic definitur *c. 1. de coniug. seruor. & c. si quis liber, 29. q. 2.* Quibus iuribus corrigitur lex *cum ancillis, C. de incest. nuptiis*, in qua oppositum decisum erat. Secundò. Quia seruitus cognita non aduersatur substantiæ matrimonij, sicut nec ignorata (vt nuper est habitum.) Nam substantia matrimonij tantum exigit, vt coniuges mutuò sibi tradant sua corpora ad commodum, & rationabilem vsum matrimonij: sed sic est, quod Dominus tenetur seruo suo coniugato dare commodum tempus, vt vtatur matrimonio: ergo etiamsi desit libertas, salua manet essentia matrimonij. Sic omnes Doctores.

QVÆSTIO XI.

An liber qui absque vrgente causa ancillam scienter ducit, peccet, & fiat irregularis?

NEgant peccare, licèt affirment irregularem fieri, Angel. *Matrimon. 2. imped. 4. fine*, & Sanchez *lib. 7. disp. 19. n. 14.* Henriquez verò, nec fieri irregularem significat, *lib. 14. c. 5. in glossa lit. I.* Palaus *punct. 5. cit. §. 1. n. 9.* quia nullibi est prohibitum.

Sed probabiliùs respondeo: Et peccare, & fieri irregularem. Primum probo, quia in dicto casu prodigus erit liber honoris proprij, cum fiat vilis, & infamis: ergo ad minus peccabit venialiter.

Secundum verò constat ex cap. *Si quis viduam, dist. 34.* Quod quidem verum est, quamuis ancilla sit virgo; nam aliàs nihil decideret reatus, cum ducens etiam liberam, non Virginem, fiat irregularis ob bigamiam contractam. Sic Sotus *in 4. dist. 36. quæst. vnica, art. 1. vers. Contra hanc, concl.* Ochagauia *tract. 3. quæst. 49. n. 6.* Corneio *disp. 7. dub. 8. pag. 970.* & alij, & quod dictus contrahens fiat irregularis, sentiunt Sanch. (vt vidimus) Nauar. *cap. 27. n. 196.* & communis.

QVÆSTIO XII.

An seruus qui cum libera ignorante eius seruitutem contrahit, peccet mortaliter?

REspondeo: affirmatiuè. Quia & facit matrimonium irritum: & notabilem iniuriam irrogat coniugi libero. Sic Nauar. *cap. 22. num. 33.* Henriquez *lib. 11. capite 10. num. 3.* & Sanchez *loc. cit.*

QVÆSTIO XIII.

An serui possint, inuitis Dominis, validè matrimonium inire?

NEgauit olim D. Basil. *Canone suo* 40. Sed non mirum, quia suo tempore non erat oppositum ita clarè definitum.

Respondeo ergo certissimè: Posse validè. Quia contractus matrimonij est concessus omnibus iure naturæ, ad conseruationem speciei; seruitus verò introducta est iure positiuo gentium: ergo fortius est illud, quàm hoc. Sic expressè definitur *in c. 1. de coniug. seruor.* & tenent D. Thom. *in addit. quæst.* 52. *art.* 2. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 21. *n.* 3. Basilius *lib.* 7. *c.* 42. *num.* 3. Hurtad *disp.* 14. *diff.* 5. Corneio *disp.* 7. *dub.* 8. Ochagau *tract.* 3. *q.* 49. *n.* 10. Filliuc. *loc. cit. n.* 49. Candidus *disquisit.* 28. *art.* 3. *dub.* 3. Torreblanca *lib.* 5. *pract. cap.* 15. *n.* 59. & omnes apud Torreblanca *loc. cit. dub.* 5. *num.* 3.

QVÆSTIO XIV.

An non solùm validè, sed etiam licitè possint serui inuitis Dominis matrimonium inire?

AFfirmant omnes ferè Authores, præcipuè Torreblanca locis nuper citatis. Quia nec iure naturali, nec positiuo aliquo est id illis prohibitum.

Sed ego id omnino esse verum, casu solùm, quo serui prius à suis Dominis licentiam ad contrahendum petant, respondeo: Tenentur enim serui sub mortali (quidquid neget Torreblanca) prius Dominorum consensum petere (nisi aliàs timeant, quod eorum matrimonia ab eis impediantur) quia hoc exigit reuerentia eis à seruis debita. Sic Philipp. de Cruce *in sum. tract.* 6. *de matrim. vbi de* 2. *impedim. fol.* 101. Candid. *loc. cit.* Albiz *in manuscriptis de matrimon. disput.* 8. *dub.* 3. & debent tenere Sanch. & Basil. citati, in casu simili, *disp.* 6. *q.* 5. & 6

QVÆSTIO XV.

An peccent mortaliter Domini, qui seruorum coniugia, vel maritale eorum consortium impediunt?

REspondeo peccare. Quia seruis licet iure naturali contrahere: & pro illis etiam stant leges Ecclesiasticæ: ergo. Vnde neque poterunt Domini minari seruis aliquod damnum inferendum, si matrimonium contrahant: nec minus punire eos, si ipsis Dominis inuitis contraxerint, eum in nihilo delinquerint. Ex quo etiam constat, etiam peccare ipsos Dominos, si inter seruos coniugatos impediant maritale commercium, quantum æquitas postulet. Sic omnes Doctores, præcipuè citati. & Luysius *loc. cit. dub.* 7. Palaus *disp.* 1. *punct.* 5. §. 2. *n.* 1. & Trullench *lib.* 7. *c.* 9. *dub.* 5. *num.* 3.

QVÆSTIO XVI.

An etiam peccent mortaliter Domini, qui vendunt seruos coniugatos in partes ita remotas, vt impediatur vsus matrimonij?

NEgant Dominos peccare, si serui sine voluntate eorum contraxerunt, Scotus *in* 4. *dist.* 36. *quæst.* 1. §. *Dico ergo.* Almainus *ibi q. vnic. art.* 3. Palac. *dist.* 30. *disput. vnica, dub.* 5. Ledesma 2. 4. *quæst.* 54. *artic.* 4. & Angles *de matrim. quæst.* 10. *de impedim. conditionis, artic.* 2. Torreblanca *loc. cit. numer.* 61. & alij.

Sed probabilius respondeo: peccare mortaliter, etiamsi serui inuitis Dominis matrimonium contraxerint: nisi aliàs ea venditio fiat ex consensu vtriusque coniugis: vel nisi cum ingenua, vel liberta seruus nupserit, quæ illum abeuntem sequi tenetur, aut nisi aliàs aliquod periculum Domini, vel rerum suarum immineret; vel denique, nisi ad id vrgente necessitate compellatur. Ratio est, quia si Dominus peccat mortaliter impediens vsum matrimonij seruorum suorum (vt supra est habitum) multò magis peccabit perpetuò impediendo illud. Sic Hostiens. Alex. de Neuo, Abbas, Præpositus, Tabiena, & alij, quos Sanchez *lib.* 7. *disp.* 22. *n.* 5. citat, & sequitur. Basilius *lib.* 7. *c.* 42. *n.* 5. Filliuc. *loc. cit. n.* 53. Ochag. *q.* 49. *n.* 21. & communis, quam etiam tenent Palaus 5. 2. *n.* 7. & Trulleneb *loc. cit. n.* 5.

QVÆSTIO XVII.

An seruus coniugatus teneatur potius satisfacere Domino, cæteris paribus, quàm vxori?

AFfirmant, teneri potius satisfacere Domino, nisi aliàs periculum fornicationis vxori immineat, non reddito sibi statim debito, dummodo etiam tunc non fiat notabilis iniuria Domino, Hostiens. Innoc. & Gotfred. apud Sanchez *lib.* 7. *disputat.* 21. *num.* 12.

Alij verò è contra dicunt, potius satisfaciendum esse coniugi, si matrimonium fuit prius initum, quàm seruitus contracta. Ita Hurtad. *disp.* 14. *diff.* 6.

Alij denique defendunt, satisfaciendum esse potius Domino, quando ipse non annuit matrimonio serui: vxori verò, quando de licentia Domini initum fuit. Ita Sotus, Ledesma, Sà, & alij triginta Authores, quos refert Sanchez *loc. cit. n.* 13. Ioan. de Cruce *loc. cit. conclus.* 2. & Luysius *loc. cit. dub.* 8.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod quamuis seruus potius debeat satisfacere illi, cuius necessitas maior est, cæteris tamen paribus potius debet vxori satisfacere reddendo debitum, quàm Domini obsequio. Quod quidem est verum, siue seruus contraxerit inuito Domino, siue illo consentiente, siue post contractam seruitutem, siue antea. Ratio est, quia vinculum matrimonij strictius, fortius, & prius ea natura sua est, quam vinculum seruitutis: ergo. Sic Sanchez *loc. cit.* Basilius *loc. cit. num.* 4. Filliuc. *n.* 51.

QVÆSTIO XVIII.

An mancipium contrahens cum Domino, aut Domina, statim consequatur omni iure libertatem?

NEgant Couar. 2. *par.* 4. *Decret. cap.* 3. §. 7. *num.* 1. Palac. *in* 4. *dist.* 30. *quæst. vnica*, Henriq. *lib.* 11. *cap.* 10. *num.* 4. *in Glossa lit. Z.* Sà *verb. matrim. de impedim. dirim. num.* 1. & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 7. *disput.* 20. *num.* 11. & 12. Ochagauia *tractatu* 3. *quæst.* 49. *num.* 17. Cand. *loc. cit. dub.* 6. Machado *loc. cit. docum.* 3. *num.* 3. Villalob. *tract.* 14. *diff.* 6. *num.* 2. Luysius *loc. cit. dub.* 6. & alij, existimantes consequi quidem libertatem, iure tamen solo Castellæ.

Negant etiam Syluest. *verb. seruitus, quæst.* 4. Glossa *in cap. si quis ancillam, dist.* 34. *verb. Ancillam.* Archidiacon. Dominic. & Turrecremata ibi, asserentes esse liberum iure etiam communi, sed non naturali.

Sed

Sed probabiliùs respondeo: esse liberum on ni iure, nempe & iure Castellæ, vt patet *ex l. 1. tit. 13. part. 4.* & iure naturali, & communi consequenter; cum nulla eius in opposit m extet dispositio. Probatur. Quia cum vinculum n atrim onij tantum sit, vt per illud coniuges fiant vna caro, necessariò ex vi naturali illius prouenit, vt communicent in bonis honoris, diuitiarum, aut sedis, vt habetur in Auth. *de Consi. 1. §. Si autem, coll. 4.* Ergo cum hæc communicatio repugnet statui seruitutis iure naturali, necessariò debet extingui per matrimonium cum Domino celebratum. Sic Vasquez *in 3. part. disp. 81. cap. 8. n. 41.* Basilius *lib. 7. cap. 44. num. 4.* Greg. Lopez *in leg. cit.* Hurtado *disp. 14. diff. 4. num. 7.* & Baslæus *verb. matrim. 8. num. 11.* & vt probabilem sequitur Fillineius *tract. 10. part. 2. num. 47.* & vt longè veriorem Palaus *disp. 4. punct. 5. §. 3. num. 1.* & Trullench *dub. 5. cit. num. 2.*

QVÆSTIO XIX.

An seruus etiam fiat liber eo ipso, quod Dominus illum in matrimonium tradat libero coniugi seruitutis ignaro?

NEgat Luysius *loc. cit. dub. 4.* per hæc verba: Si Dominus collocet in matrimonium ancillam cum libero ignorante seruitutem, ancilla non consequitur statum ingenuitatis.

Sed mihi vt certum, respondeo: etiam fieri liberum. Quia eo ipso, quod dominus consentit in matrimonium serui, consentire videtur in id quod ad eius valorem requiritur, nempe in libertatem serui. Sic habetur in Authent. de Nuptiis, *collat. 4. & iure Castellæ in lib. 1. tit. 5. & lib. 5. tit. 22. part. 4.* Sic omnes Doctores ferè, præcipuè *infra* citandi.

QVÆSTIO XX.

An item seruus fiat liber, quando Domino sciente, & seruitutem tacente, contraxit cum libero seruitutis ignaro?

REspondeo: Etiam fieri liberum, quamuis ipse Dominus nihil aliud ad matrimonium ipsum operatus fuerit. Sic enim habetur iure Castellæ *lib. 1. titul. 5. partit. 4.* & iure optimo. Quia eo ipso, quod Dominus non reuelat in hoc casu seruitutem sui mancipij, cooperatur iniuriæ coniugi libero illatæ, in cuius delicti pœnam meritò punitur à lege sui serui libertate, quam ipso iore ante sententiam iudicis consequitur. Secus autem dicendum est quando Dominus tradit mancipium libero seruitutis conscio, quia tunc non consequitur libertatem. Sic Sanchez *lib. 7. disp. 20.* Basilius *lib. 7. cap. 44.* Cornejo *disp. 7. dub. 8.* Hurtad. *loc. cit. diff. 3.* Torreblanca *lib. 2. practic. cap. 15. sect. 7.* Luysius *loco citato.* Sed certè nimis inconsequenter, & omnes communiter, quos sectantur Palaus *disp. 4. punct. 5. §. 3. num. 1.* & Trullench *loc. cit. num. 1.*

QVÆSTIO XXI.

An in his casibus, in quibus ratione matrimonij seruus fit liber, matrimonium contractum sit validum?

NEgant esse validum, eo quòd in prædictis casibus celebretur cum persona conditionis seruilis, eius seruitute ignorata, Couarruu. 4. *decr. p. 2. part. c. 3. §. 7.* Gregor. Lopez *lib. 1. Castellæ, tit. 5. part. 4.* & Hurtado *disp. 14. diff. 3. num. 7.* Palaus etiam *§. 3. citat. num. 5.* & Gutierrez *de matrimon. capite 91. num. 16.*

Sed probabiliùs longè respondeo: esse validum. Quia reuera tunc præfatum matrimonium non fit absolutè inter personam liberam, & seruam; quod constat. Tum quia in facto esse matrimonij vtraque persona contrahens est libera. Tum quia, qui consentit in aliquid, consentit etiam in id, sine quo illud perfici non potest: sed Dominus consentit in eiusmodi matrimonium: ergo etiam in libertatem, sine qua illud est inualidum: ergo non fit absolutè inter personam liberam, & personam seruituti subiectam. Sic Sanchez *disp. 20. num. 14.* & penes ipsum viginti & octo Doctores, Basilius *loc. cit.* Filliuc. *tract. 10. part. 2. num. 45. & 48.* Ochagau. *tract. 3. quæst. 49. numero 18.* Cornejo *locis citatis*, Bonacina *quæstione 3. punct. 3. num. 3.* Ægidius *disput. 31. n. 24. & 25.* Rebellus *lib. 3. de matrim. quæst. 3. num. 19.* Luysius *loc. cit. dub. 5. pag. 278.*

DISPUTATIO XII.

De Impedimento voti solemnis.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum solemne castitatis in professione emissum, dirimat matrimonium post illud emissum?

RESPONDEO: Dirimere, etiamsi consummatum matrimonium sit. Quia sic definitur ab Alexand. III. & habetur *in cap. meminimus, qui Clerici, vel vouentes, & in Concil. Tolet. 1. & 4. concil. 51. & in Chalcedon. can. 16. & in Trid. sess. 24. de reform. matrim. cap. 9.* vbi dicitur, Matrimonium post solemne votum Religionis contractum, esse nullum. Sic omnes Doctores. Legantur Sanchez *lib. 2. disput. 19. & lib. 7. disp. 25. & 26. & in Decalog. lib. 5. cap. 1.* Basil. *lib. 7. à cap. 1. vsque ad 22.* Bellarm. *lib. 2. de Monac. cap. 34.* & alij mox citandi.

QVÆSTIO II.

An eiusmodi votum solemne dirimat matrimonium solo iure humano Ecclesiastico?

AFfirmant Angel. Rosella, Ricard. Scot. Palud. quos & alios vsque ad quadraginta, & septem Doctores refert, & sequitur Sanchez *lib. 7. disp. 26. num. 4.* Inter quos citat Stunicam pro hac sententia, & sequenti. His addi possunt Basilius *lib. 7. cap. 22. num. 4.* Ochagauia *tract. 3. quæst. 50. num. 8.* Hurtado *disp. 15. diff. vnica, num. 3.* & penes ipsum Vasquez, & Ægid. Bonac. *quæst. 3. punct. 4. n. 3.* & penes ipsum Reginald. Lessius, & Rebellus. Villalobos *tract. 14. diff. 7. n. 2.* Baunius *§. de Impedim. voti, pag. 731* & Layman *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 3. num. 1.* Quia votum esse simplex, vel solemne, solum est iure Ecclesiastico inductum: at votum simplex ex se non dirimit matrimonium, esto illud impediat: ergo nec votum solemne illud ex se dirimere potest, sed solo iure Ecclesiastico, à quo solemnitatem accepit.

Sed probabiliùs respondeo: non solum iure Ecclesiastico, sed etiam iure diuino, & naturali, votum

huiusmodi dirimere Matrimonium cum eo contractum. Primò, quia sic clarè colligitur *ex can. Si vir sacro, 27. quæst.*1. vbi dicitur, contrahentes post votum solemne separandos esse verbo Domini, & authoritate canonica: ergo non solum iure Ecclesiastico, sed etiam verbo Domini, hoc est iure diuino irritatur Matrimonium.

Secundò, quia huiusmodi votum iure diuino naturali dissoluit, & dirimit Matrimonium ratum, non consummatum, vt suprà *disp.*12.*quæst.*2. est habitum, & docent etiam Sanchez, & Basilius ibi relati: Ergo à fortiori eodem iure diuino, & naturali habebit vim irritandi Matrimonium cum eo contractum. Sic D.Thom. *in addit. quæst.*53.*art.*2.& *in* 5.*dist.*38. *q.*53. *art.*2. & *in* 4.*dist.*38. *quæst.*1. *art.*3.*q.*2. D.Bonauent. *quæst.*1.*art.*2. Sot. *quæst.*2. *art.*1. Valentia *disp.*6. *q.*6. *punct.*5. Henriquez *lib.*11.*num.*2.3.& 7. Quos & alios vsque ad vigintiquinque Doctores refert pro hac parte Sanch. Quibus addi possunt Petr. Cornejo *disp.*7. *dub.*9. *pag.*972. Ioan. de Cruce *quæst.* 4. *de matrim. art.*3.*dub.*5. Philippus de Cruce *in sum. tract.*6.*de matrim. fol.*102. Torreblanca *lib.*2.*practic. cap.*23. *sect.*3. *num.*69. Candidus *disquisit.*28.*art.*4. *dub.*2. Machad. *lib.*3.*part.*1.*tract.*11.*docum.*4.*num.*3.

DISPUTATIO XIII.

De impedimento cognationis.

QVÆSTIO PRIMA.

Quotuplex est cognatio, quæ Matrimonium dirimit?

RESPONDEO quod triplex. Naturalis videlicet, spiritualis, & legalis. Cognatio naturalis, seu carnalis, quæ consanguinitas dicitur, *est vinculum quoddam personarum ab eodem stipite descendentium, carnali propagatione contractum.* Sic D.Thom. *in addit. q.*54.*art.*1. Sanch. qui hanc definitionem contra Couarr. 2.*part. de Matrimonio, cap.*6.§.6.*n.*2. & 3. optimè defendit, *lib.*7. *disp.*50.*num.*1. Basil. *lib.*7. *cap.*30. & alij. Et de hac cognatione nunc.

§. I.

De Cognatione Carnali, seu Consanguinitate.

QVÆSTIO II.

Quot sunt Consanguinitatis lineæ?

Respondeo: quod tres. Nempe, linea recta descendentium à Patre in filios, Nepotes, &c. linea recta ascendentium à filiis in Patrem, Auum, &c. Et linea transuersalis, quæ est collectio personarum, quæ ab vno, eodemque principio descendunt, & emanant, vti sunt plures fratres, patrueles, &c. Sed cum Sanguinitas attendatur penes gradus, & lineas; lineaque sit, vt est dictum, *personarum sanguine coniunctarum collectio*: gradus verò, *distantia vnius personæ ab alia*, sit

QVÆSTIO III.

Qua ratione numerandi sunt gradus consanguinitatis in ordine ad Matrimonium dirimendum?

Respondeo: Dicendum, quod hoc modo. *In recta linea ascendentium, & descendentium, tot sunt gradus consanguinitatis enumerandi, quot fuerint personæ, ablata vna, nempe stipite, v. g.* Pater, filius, nepos, pronepos, abnepos, sunt quinque personæ, & quatuor gradus: Nepos in secundo, Pronepos in tertio, & abnepos in quarto. Huius autem regulæ ratio est; quia tot sunt gradus, quot sunt generationes: ergo cùm generatio inter duos terminos versetur, generantem videlicet, & genitum, vbi sint quatuor generationes, quinque personæ esse debent.

In linea transuersali personarum æquè distantium à stipite, quo gradu à stipite distant, eodem gradu distant inter se, v.g. duo fratres, quia à Patre, qui est amborum stipes, distant in primo gradu, secundùm lineam rectam: eodem primo gradu distant inter se in linea transuersali. Deinde filij vtriusque fratris distant inter se in secundo gradu, quia eodem distant ab Auo. Vnde cautè est legendus Basilius *lib.*7.*c.*30.*n.*8. dum incuriâ Typographi ait hæc: Fratres, quia sunt in primo gradu cum stipite, sunt etiam in secundo gradu inter se coniuncti. Omisit enim Typographus aliqua Authoris verba.

In linea transuersali personarum inæqualiter descendentium, eo gradu distant inter se, quo magis remotus distat à communi stipite, v. g. Patruus, & nepos ex fratre, sunt inter se in secundo gradu; quia nepos ex fratre distat ab Auo, qui est stipes vtriusque, in secundo gradu: Similiter, pronepos ex fratre distat à patruo in tertio gradu, quia eodem distat à proauo, & sic deinceps. Ex quo colligitur, quod qui distat à stipite in quinto gradu, licitè potest contrahere Matrimonium cum eo, qui distat ab eodem stipite in quarto, tertio, secundo, vel primo gradu. Sic Diu. Thom. *in* 4.*dist.*40. *quæst. vnica, artic.* 2. Legantur Sanchez *lib.*7. *disputat.*50. Basilius *lib.*7. *disput.* 30. Cornejo *disput.*7. *dub.*11. Hurtado *disp.* 17. *diff.*1. & alij.

QVÆSTIO IV.

An consanguinitas in primo gradu lineæ rectæ dirimat Matrimonium iure naturali?

Negare videtur Basilius *lib.* 7.*cap.*31. *num.*5. *fine*, dum in hæc verba prorumpit: Nisi fortè quis dicat Matrimonium Patris cum filia, Matris cum filio, diuina aliqua lege potiùs prohibitum, quàm naturali: quæ quia consonat naturæ, naturalis dicatur, & traditione deriuata sit: quod mihi aliquantulum arridet, cum non inueniam firmum aliquod argumentum, quod ostendat hanc coniunctionem iure naturali nullam, cum non opponatur ita clarè fini Matrimonij, quod necessarium esset, vt iure naturali irritaret. Quamuis huius diuini præcepti perseuerantis nullum inueniam vestigium. Huc vsque ille, in cuius sententiam valde inclinat Caramuel *lib.* 2. *Theolog. moral. num.*545.

Sed certissimè respondeo, dirimere Matrimonium iure naturali. Quia ex natura rei illæ solùm personæ sunt habiles ad Matrimonium, inter quas potest esse æqualitas, & mutua subiectio ad actum coniugij: at huiusmodi æqualitas, & subiectio non possunt

cohærere

cohærere cum naturali potestate patris in filium: ergo. Sic D. Thom. *in addit. quæst.54.art.3.* Sanchez *lib.7.disp.51. num. 8.* dicens id esse compertum apud omnes Doctores. Corneio *disp.7.dub.12.* dicens, id sine discrimine amplecti ab omnibus. Imò idem sentit Basil. *loc. cit. num. 4.* dicens, id suadere omnium gentium conuenientem de hac re sententiam, & à natura insitum honorem. Et omnes. Lege vltra citatos Gutierrez *de Matrim. cap. 98. num. 11.* Laymanum *lib.5.tract. 10.part.4.cap.6.* Ægidium *disput. 32. dubio 1.* Hurtadum *disputat.17.diff.3.* Palaum *tom.5.disput.4.punct.in ord.6.num.8.pag.169.* Baunium de Impedim. cognat. *quæst. 2. §. In quibus gradib. assert.1.* Trullench *cap.9.dub. 7. numero 7.* & Dianam *part.8. tract.1.resol.71.*

QVÆSTIO V.

An dicta consanguinitas in primo gradu dirimat Matrimonium, etiam in casu extremæ necessitatis?

NEgant Sot. Angles, Henriquez, Valentia, & alij vsque ad decem DD. quos citat, & sequitur Sanch. *lib.7.disp.51.num.1.* Basil. *loc. cit. num.5.* Pesantius *in addit.ad 3.part.quæst. 54. disp.2.* Lublinus *verb.matrim.sub.n.20.pag.470.* Candid. *disquis. 28. art.5.dub.4.* & alij docentes, dictam consanguinitatem nullo iure dirimere Matrimonium in casu extremæ necessitatis, vt si in mundo tantùm superessent Pater, & filia, aut Mater, & filius. Et ob hanc causam excusant filias Loth à peccato, dum cum patre concubuere, existimarunt enim periisse genus humanum, nullumque virum superesse, & ideò licere sibi à patre posteritatem accipere. Dictos Authores sequuntur nouissimè Layman *part.4.cit.cap.6 num.1.* Gutierrez *cap.96.n.14.* Palaus *disp 4. punct.6 num.3.* Trullench *lib.7.c.9. dub.7.n.7.* & Diana *part. 8. tr.1. res.71.* ex quo infert, posse Pontificem in præassignato casu præcipere patri, & filiæ, vt matrimonium contrahant, & ipsi teneantur obedire.

Sed æquè probabiliter respondeo: etiam in dicto extremæ necessitatis casu dirimere. Quia quamuis necessitas quandoque excuset ab obligatione legis aliquid prohibentis, tamen non potest dare capacitatem, quam in se non habet: ergo. Solùm igitur ex speciali Dei dispensatione posset inter dictos in primo gradu consanguineos matrimonium validè, & licitè contrahi, vt communiter docent omnes. Sic Caietan. *quæst. 154.art. 9.* Pet. de Ledesma *quæst.54.artic.3.diff.2.* Ægid. *disp.32.num.14.* Hurtado *disput. 17. diff.3.* & penes Sanchez Sot. *lib.2.de iust.quæst.3.artic.8.ad 3.* Lopezius, Loazes, & alij. Cum quibus sunt nouissimè Baunius *tract. 12.q.1.de impedim. cognat. assert.2.pag.723. quamuis q.1.sequenti, assert.3.* contrarium videatur sentire cum Soto Perez *de Matrim. disp.33.sect.3.n.11.* vbi docet, quod etiamsi solus pater & filia, vel mater & filius superessent in mundo, non foret licitum in eo casu matrimonium contrahere, nec Deum posse talem facultatem concedere. Sed hoc vltimum minimè est admittendum, vt bene probat Baunius *q.1.cit.assert.3.*

QVÆSTIO VI.

An etiam in omnibus aliis gradibus rectæ lineæ præter primum, dirimat consanguinitas matrimonium iure naturali?

AFfirmant dirimere in quocunque gradu lineæ rectæ, etiam vsque ad Adamum, ita vt si ille dum viueret, viduus esset, aut si modò resurgeret, nullam posset fœminam in vxorem validè ducere, Scot. Victoria, Vasquez, Toledo, Petr. de Ledesma, quos & alios vsque ad quinquaginta & tres Doctores, refert Sanchez *lib.7.dispu.51.n. 12.* Quibus addi possunt Ægidius *disput.32.dub.1.* Rebellus *lib.3.quæst.5. n.12.* Reginald. *lib.31.n. 119.* Villalob. *tr.14. diff.8. num.5.* Tortebl. *lib.2.practicar.cap.15.sect.8.num. 72.* Hurtado *disp.17.diff.4.* Qui etiam citat Basilium *lib.7. c.31.* Sed malè profectò, cum oppositum expressè doceat, vt statim.

Sed probabiliùs respondeo, non dirimere matrimonium in quocunque gradu, sed in aliquo eorum dictam prohibitionem terminari. Sic S.Thomas *2.2. quæst. 154. art.9. ad 3.* & ibi Caietanus, & alij mox citandi.

QVÆSTIO VII.

An prohibitio matrimonij in recta linea ad aliquos alios gradus, præter primum, extendatur?

AFfirmat Coust. *2.part.cap.6. de matrim. §. 6. numero 12.* extendi hanc prohibitionem irritantem vsque ad gradum vigesimum, & non vltra. Alij verò dicunt, extendi solùm vsque ad septimum gradum. Ita Lopezius *2. part. instruct. de matrimon. cap.49.* Alij vsque ad quartum gradum. Ita Rosella, Angel. Palac. & alij penes Sanchez infrà. Alij tandem docent, hanc prohibitionem protrahi ad secundum tantum gradum, & vsque ad illum, & non amplius, esse irritum iure naturæ matrimonium, vt inter parentes, & filios, auos, & nepotes.

Sed probabiliùs respondeo, non extendi vltra primum gradum. Itaque in nullo alio gradu lineæ rectæ, præter primum, est irritum matrimonium iure naturæ. Vnde solum matrimonium Patris cum filia, vel filij cum matre, est irritum hoc iure, non verò cætera, vt matrimonium inter auum, & nepotem, attento hoc naturæ iure. Sic D. Thom. Caiet. *loc.cit.* Sanchez *lib.7.disp.51.n.18.* & penes ipsum vterque Ledesma, Sà, Vega, Llamas, & alij vsque ad quatuordecim Doctores. Quibus addi possunt Filliuc. *tr.10.part.2.c.1.n.180.* Bonac. *q.3.punct.3. §. 1. n. 7.* Candid. *loc.cit.dub. 4. & 5.* Machado *libro 3. part. 1. tr. 11. docum.5.num.8.* & Basilius *lib.7. c.31.num.4.* vbi sic ait: Deinde existimo, tantùm in primo gradu lineæ rectæ, scilicet matrimonium Patris cum filia, filij cum matre, prohibitum, & irritum esse iure naturali. *Et infrà n.6. sic dicit*: At verò in aliis gradibus rectæ lineæ matrimonium non esse irritum iure naturali, mihi persuadeo in primis, quia nullam ad id asserendum firmam, nec verosimilem rationem inuenio, &c. *Et deinde*: Vnde neque existimo, seclusò iure positiuo, esse culpam lethalem contrahere in gradibus consanguinitatis rectæ lineæ, saltem vltra secundum, vel tertium gradum. Nam iam deinceps non cernitur in illis grauis irreuerentia, ex qua petenda est tota ratio malitiæ. Sic ille. Malè ergo citatur ab Hurtado pro sententia prima relata *q.6.* Tenent etiam Corneio *disp. 7. dubio 12. pagina 979.* Ochagauia *tr.3.quæst.55.n.3.* & alij, quos sectantur Baunius *quæstione 2.cit.in fine.* Palaus *disp.4.punct. 6. num. 9.* & Trullench *dubio 7. n.7.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO VIII.

An Matrimonium initum cum consanguineo in aliquo gradu vltra primum lineæ transversalis, sit irritum iure naturæ?

Affirmant esse irritum iure naturali matrimonium initum cum consanguineo in gradibus prohibitis Leuit. 18. Ricard. Palud. Durandus, & alij vigintiduo Doctores, quos pro hac parte citat Sanch. *lib. 7. disp. 52. n. 5.* Et ita defendunt esse irritum iure naturæ matrimonium contractum inter fratres, & sorores; & inter nepotem, & amitam, vel matertetam, Hispanè, *entre sobrino, y tia, hermana de padre y madre.*

Sed certissimè respondeo: tale matrimonium nullo modo esse irritum iure naturali. Quia id expresse diffinit Innoc. III. *cap. Gaudemus, de diuort.* dum ait: Matrimonia infidelium in secundo, tertio, & aliis gradibus contracta, non esse dissoluenda, cum ad fidem veniunt, ex eo quod illi non teneantur legibus Canonicis: ergo consanguinitas in his gradibus, præter primum, canonicum tantum est impedimentum. Deinde id ipsum definitur in Concil. Agath. *c. 61.* & in Aurelian. IV. *c. 27.* & in aliis, vt videre est apud Basilium *cap. 52.* & Sanchez *loc. cit. n. 6.* & penes ipsum vigintiocto Doctores, inter quos Valentia ait, iam omnes Orthodoxos in hoc conuenire, nulloque modo esse tolerandum contrarium errorem, quem olim aliqui Catholici sensere.

QVÆSTIO IX.

An saltem matrimonium contractum in primo gradu lineæ transversalis, nempe inter duos fratres, sit irritum iure naturali?

Affirmant Soms, Valentia, Henriquez, vterque Ledesma, Tolet. & alij vsque vndecim Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num. 12.* Vasquez *1. 2. disp. 112.* Rebell. *lib. 5. q. 5. n. 13.* Bonac. *q. 3. punct. 5. n. 12.* Gutiet. *c. 98. n. 20.* Villalob. *tr. 14. diff. 8. n. 6.* Ochagau. *loc. cit. n. 6.* Ioan. de Cruce *q. 4. de matrim. artic. 4. concl. 3.* & dicit valdè probabile Candidus *loc. cit. dubit. 8.* & alij, docentes tale matrimonium non solùm esse illicitum (in quo omnes conueniunt) sed irritum iure naturali, atque adeo indispensabile à Pontifice.

Sed probabiliùs respondeo: Adhuc matrimonium inter fratres non esse irritum iure naturali, sed tantùm positiuo, olim diuino in lege veteri, nunc verò Ecclesiastico; ideoque posse, iusta subsistente causa, ab eo dispensari à Pontifice. Ratio est, quia ex vna parte non est vnde colligatur præceptum iuris naturalis irritans huiusmodi matrimonium, vt optimè probat Basilius *lib. 7. c. 52. à n. 3. vsq. ad 14.* Et ex alia cessant rationes, propter quas natura irritauit illud inter Patrem, & filiam; cum duo fratres nec sint vna caro, nec inter eos repugnet æqualitas, nec vnus debeat naturaliter alteri reuerentiam, & subiectionem: ergo. Sic D. Thomas *2. 2. q. 154. art. 9. ad 3.* ibique Caiet. Scot. *in 4. dist. 40. q. vnica, art. 2.* Durand. *q. vnica, n. 9.* & alij viginti & sex Doctores, quos citat pro hac parte Sanchez *loc. cit. n. 11.* Quibus addi possunt Basilius *loc. cit.* Ægid. *disp. 32. n. 19.* Hurtado *disp. 17. diff. 5.* Corneio *disp. 7. dub. 15. & vltimo,* Candid. *loc. cit. num. 5.* & alij. Qui bene inferunt, non esse separandos infideles fratres, qui matrimonium contraxerunt, quando conuertuntur ad fidem, cum non fuerit prohibitum prohibitione irritante naturali iure. Sic etiam tenet Palaus *punct. 6. cit. (per errorem 7.) n. 11.* qui id probat ex eo quod id, quod iuri naturali contrarium est, omnes gentes detestantur, nulloque tempore esse licitum reperitur: at coniugia fratrum in principio mundi (non iam) licita fuerunt: ergo. Sic etiam Trullench *lib. 7. c. 9. dub. 7. n. 8.* Baunius *q. 2. de impedim. cognat. pag. 724.* Martin. Perez *de Matrim. disp. 28. sect. 5. n. 4.* & Diana *part. 8. tr. 1. resol. 70.* Caramuel & Escobar penes ipsum. Ex quo rectè probat, posse Pontificem dispensare, vt fratres & sorores contrahant inter se matrimonium.

QVÆSTIO X.

An consanguinitas dirimat iure Ecclesiastico matrimonium vsque ad quartum gradum, & non vlteriùs?

Respondeo: dirimere vsque ad quartum tantum gradum inclusiuè, & non ampliùs. Nam licet olim iure antiquo matrimonia inter consanguineos non solum vsque ad quintum gradum (vt fortè per errorem Typographi ait Corneio *dub. 14.*) sed vsque ad septimum inita essent prohibita, & irrita, vt constat *ex cap. Ad Sedem, 35. q. 5. ex cap. Nullum, 35. q. 3.* Nunc tamen iure moderniori restrictum est hoc impedimentum vsque ad quartum gradum inclusiuè, vt sic vel fœdera amicitiæ inter plures dilatarentur, vel quia fortè virtus viri generantis non communicat sanguinem, & indiuidualem quandam similitudinem, nisi vsque ad 4. gradum, vt ex Arist. Plinio, & aliis docet Torrebl. *loc. cit. n. 76.*) Quæ restrictio intelligenda est in omni linea, siue transuersali, siue recta. Vnde quicunque Consanguinei vltra quartum graduum possunt matrimonio iungi: non verò intra illum, quia eo ipso est nullum, vt constat *ex cap. Non debet, de consanguin.* & ex Trid. *sess. 24. cap. 5.* Et tenent omnes Doctores. Legantur D. Thom. 2. 2. q. 197. *art. 9.* Sanch. *lib. 7. disp. 55.* Basilius *loc. cit.* & alij.

§ II.

De Cognatione Spirituali.

QVÆSTIO XI.

Quid sit Cognatio spiritualis?

Respondeo: Quod est *Propinquitas quadam personarum, ex collatione, aut receptione Baptismi, vel Confirmationis proueniens.* Sic colligitur ex *c. De eo, & c. Si quis filiastrum, de cognat. spirit.* Et tenent omnes DD. Legantur Sanchez *lib. 7. disp. 54.* Basilius *lib. 7. à c. 37.* & alij mox citandi.

QVÆSTIO XII.

An cognatio spiritualis dirimat matrimonium solo iure Ecclesiastico?

Respondeo affirmatiuè. Et constat, quia hæc cognatio in primis non dirimit iure naturæ: cum solùm contrahatur ex Sacramentis Baptismi, & Confirmationis, quæ non habuerunt ortum ex iure naturæ, sed ex Christi institutione. Deinde non dirimit iure diuino, cum nullus sit locus Scripturæ, ex quo id colligatur: ergo solùm dirimit iure Ecclesiastico habito *in c. 1. de cognat. spirit. in 6. c. Martinus, & c. veniens, eo tit.* & supponitur in Trid. *sess. 24. de matrim. c. 2.* & tenent omnes cum D. Th. *dist. 42. q. 1. art. 1.* Legantur Sanc. *loc. cit. num. 2.* & Basil. *loc. cit. cap. 39.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIII.

An huiusmodi cognatio matrimonium impediens, solùm ex Sacramentis Baptismi, & Confirmationis nascatur?

Respondeo: solummodo ex illis nasci. Sic enim deciditur *in c.fin.de cognat.spirit.in* 6. Cuius decisionis ratio est, quia cognatio spiritualis solùm contrahitur ex spirituali generatione; cognatio carnalis ex generatione carnali: at generatio spiritualis solùm est duplex, vna per baptismum, in qua regeneratur homo, quasi fouendus intra vterum Ecclesiæ; & altera per confirmationem, per quam baptizatus roboratur, & quasi extra spiritualem vterum Ecclesiæ foris exponitur: ergo. Sic omnes Authores. Sanchez *lib.7.disp.54.n.6. & disp.55.n.3.& 4.* Ægid. *disp.32. dub.2.* Basilius *lib.7.c.38.n.1.* Hurtadu *disp.18. diff.1.* Corneio *disp.7.dub.15.* & alij.

QVÆSTIO XIV.

An saltem ex Sacramento Pœnitentiæ nascatur cognatio quædam spiritualis inter Confessarium, & fœminam pœnitentem, quæ licèt non inducat effectum impeditiuum matrimonij, inducat peccatum incestus, ratione cuius accessus carnalis ad filiam confessionis sit necessariò confitendus?

Affirmant Sanchez, Ægid. *loco citato*, Nuñus, Fagundez, & alij quamplures, quos retulimus 1. *part. tr.5.disp.8.6.3.q.51.*

Sed probabiliùs respondeo: nunc saltem talem cognationem non contrahi. Quia licèt olim (iuxta aliquorum sententiam) iure Ecclesiastico inducta fuerit, iam certè abolita est, vel contraria consuetudine, vel constitutione Bonifacij VIII. relata *in c.finali, de cognat.spirit.in 6.* Quare in peccato commisso cum filia confessionis nec incestus, nec sacrilegium est, nec necessariò hæc circunstantia in confessione aperienda, vt diximus *1.part.loc.cit.* Sic Basilius *lib.7.c. 38. n.7.* Sà *ver. confessio. n.15.* in editione Romana, imò in antiqua *n.16.* Vnde non bene Basilius ait: In antiqua impressione explicandam esse hanc circunstantiam, Emmanuelem Sà docuisse. Nam in vtraque editione hæc eadem met verba habet: *Peccatum fuisse cum filia confessionis, non est necessario explicandum (etsi quidam putant) non est enim id incestus.* Sic Sà in editione Antuerpiana edita anno 1599. Verum est quod in editione antiqua edita Matriti anno 1600. contrarium dicat. Sed certè errore Typographi. Legantur dicta à nobis *1.part.loc.cit.* & Trullench *lib.7.c.9.dub.8.n.3.*

QVÆSTIO XV.

Inter quas personas contrahatur hoc cognationis impedimentum?

Respondeo: quod contrahitur inter baptizantem, vel confirmantem, & baptizatum, & confirmatum. Inter baptizatum, & confirmatum, & eorum patrinos. Inter parentes baptizatorum, vel confirmatorum, & patrinos. Et tandem inter parentes, & baptizantem, & confirmantem. Sic habetur in Trident. *sess.24.c.2.* de quo egimus *1.part.tr.2.disp.7. & tr.3.disp.5.*

QVÆSTIO XVI.

An infidelis baptizans filium fidelis contrahat cognationem cum baptizato, ac eius parentibus?

Affirmant Glossa *c.in baptismate, verb.suscipere, de consecr.dist.4.* Angel. *verb.Baptism.8.n.1.* Sot. *dist.4.q.vn. art.5.* Ledesma *1.4. q.8.art. 7. dub. vn. concl.4.* Henriquez *lib.12.c.3.n.4.iuncta Glossa lit.T. & c.11.n.2.* Necnon Bellarmin. & Comitolus apud Bauninm mox citandum.

Sed longè probabiliùs respondeo: non contrahere. Quia qui nondum est spiritualiter natus per baptismum, nun potest esse cognatus spiritualis alterius; sicut qui nondum est natus carnaliter, nequit esse cognatus carnalis alterius. Sic D.Th. *in 4.dist.42. q.1.art.3.q.1.ad 3.* Nauat. *c.22.n. 36.* quos, & alios triginta & septem Doctores refert, & sequitur Sanchez *lib.7.disp.60.n.7.* Basilius *lib.7.c.40.n.2.* Ægidius *disp.32.n.25.* Hurtado *disp.18.diff.2.n.6.* Ochagauia *tr.3.q.57.n.3.* Baunius *tract.12. de cognat. spirituali, q.4. vers. Quid si infideles.*

QVÆSTIO XVII.

An fidelis baptizans filium infidelis contrahat cognationem cum Patre infidelis, quamuis hic eam cum baptizante non contrahat?

Affirmant D. Anton. *3.part.tit. 11.c.13. §. 14.* Angel. *Matrim. 3.n.11.* Sylu. *matrim. 8 q.7. dicto 12.* Henriquez *lib.12.c.11.n.3.* Vinaldus, & alij vndecim Doctores penes Sanchez.

Sed longè probabiliùs respondeo: non contrahere. Quia (vt suprà est habitum) infidelis baptizans nullam cognationem contrahit cum baptizato: ergo pari ratione nec fidelis baptizans contrahet cognationem cum infideli patre. Sic D.Thom. *in 4. dist.42.q.2.art.3.* Corneio *disp.7. dub. 16. pag. 984.* vtceque Ledesma, Rodrig. Sor. Palac. & Vega, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.7.disp.60.n.14.* Basilius *lib.7.c.40.n.3.& 4.* Ochag. *loc.cit.n.4.*

QVÆSTIO XVIII.

An saltem si fidelis baptizet filium infidelis, v.g. Maria non baptizata, si posteà hæc baptizetur, dicta cognatio conualescat?

Affirmant, & à fortiori, *q. præcedenti* pro prima sententia relati. Quibus adhærent Hurtado, & Ochag. *loc.cit.*

Sed probabiliùs respondeo: non conualescere, nec oriri talem cognationem cum dicta Maria, etiamsi postea baptizetur. Primò, quia quod à pricipio fuit irritum, nequit conualescere, *reg.in 6. Non firmatur.* Secundò, quia huiusmodi spiritualis cognatio, iuxta Ecclesiæ institutionem non contrahitur, nisi per ipsum Sacramentum: ergo nec ante illud, neque postquam illud transit. Sic Sanch. *loc.cit.n.15.* Batth. de Ledesm. Alex. de Neuo, & alij penes ipsum. Cornejo *loc.cit.pag.985.* Ægid. *disp.32. n.25.* (vnde non bene citatur ab Hurt. pro vtraque sententia) Bonac. *quæst.3. punct.5.§.2.n.21.* Luysius *in sum.2.part.c.116. dubit. 16.* & alij. Nota quod reliqua quæ hic desiderare potes, inuenies *1.part.tr. 2. de Baptismo, disp. 7. & tr.3. de Confirm. disp.5.*

§. III.

§. III.

De Cognatione legali.

QVÆSTIO XIX.

Quid sit Cognatio legalis?

RESpondeo: quod est propinquitas quarundam personarum ex adoptione alicuius proueniens. Sic Scholastici *in 4. dist. 42.* Canonistæ 30. q. 3. c. 1. & c. 1. *de cognat. legali.* Legantur Sanchez *libro 7. disputat.* 63. Bonac. *quæst.* 3. *punct.* 5. §. 3. Filliuc. *tract.* 10. 2. *part. cap.* 5. & alij mox citandi. Qui omnes notant, hanc cognationem dici *legalem*, eo quòd à lege introducta sit.

QVÆSTIO XX.

Quid sit Adoptio?

RESpondeo, quod iuxta Iurisperitos, est actus legitimus, per quem fit filius, vel nepos, qui non est filius, vel nepos naturâ. Sic colligitur *ex §. Adoptio, Instit. de adopt. & lib. 7. tit. 7. part. 4.*

Iuxta Theologos verò, Adoptio est *Assumptio legitima extraneæ personæ in filium, vel nepotem, vel deinceps, inuenta ad solatium eorum, qui filiis carent.* Dicitur, *Assumptio legitima.* Quia debet fieri secundum formam legum; & merito, cùm ab ipsis legibus introducta sit. Dicitur deinde, *Extraneæ personæ.* Quia adoptio debet esse illius personæ, quæ non sit in potestate adoptantis, vt est filius, vel hæres; sed alterius cuiuscunque, siue sit consanguinea, siue non. Dicitur tandem, *in filium, vel deinceps.* Quia nemo potest adoptari in Patrem, vel Fratrem: sicut potest in filium, nepotem, &c. Quia adoptio est quædam legalis, seu artificialis generatio generationem naturalem imitans. Sic omnes. Legantur Sanchez, & Bonac. & Filliuc. *loc. cit.* Doctus Didacus de Narbona *lib. de ætate, &c. anno* 1. *q.* 11. *n.* 4. *anno* 7. *q.* 15. *num.* 4. *anno* 60. *q.* 13.

QVÆSTIO XXI.

Quotuplex sit Adoptio?

RESpondeo: Quod est duplex. Altera perfecta, per quam adoptatus transit perfectè in potestatem adoptantis, & hæc dicitur *arrogatio*, seu *adrogatio.* Altera imperfecta, per quam adoptatus non transit in potestatem adoptantis; & hæc communi nomine retento, dicitur *simplex adoptio.* Inter hæc autem aliqua sunt discrimina, quæ quia non sunt nostri instituti, libenter adnotare omitto. Legantur Sanchez *lib. 7. disp.* 63. Bonac. *q.* 3. *punct.* 5. §. 3. & Cornejo *disput.* 7. *dub.* 18. Trullench *lib.* 7. *c.* 9. *à n.* 4. & Palaus *tom.* 5. *disput.* 4. *punct.* 9. *à n.* 3.

QVÆSTIO XXII.

An adoptio dirimat matrimonium?

NEgarunt Ioan. Andreas, & Speculator, apud Basilium *lib.* 7. *c.* 41. *n.* 2. existimantes, solùm impedire matrimonium, non verò iurum dirimere.

Sed certissimè respondeo: dirimere. Quia sic definitur *in capit. Ita diligere, c. Per adoptionem, 30. q. 3. & c. vnico, de cognat. legali.* Quibus leges ciuiles id idem statuentes probantur, adiunctâ definitione Trident. *sess.* 25. *can.* 3. & 4. Cuius statuti ratio desumpta fuit tum ex reuerentia naturali, quam adoptati debent Parentibus adoptantibus: tum etiam ex honestate, quam fratres naturales, & adoptati seruare debent, ne ex conuictu pericliretur eorum pudicitia. Quia cùm filius adoptiuus habitet in domo Patris adoptantis, sicut filius naturalis, ideò legibus humanis prohibitum est matrimonium inter se contrahi, ne facilè eis pateat concupiscentiæ locus. Sic Sanchez *lib.* 7. *disp.* 63. Basilius *libro* 7. *loco citato*, Rebellus *libro* 3. *quæstione* 7. *n.* 5. & omnes.

QVÆSTIO XXIII.

An vtraque adoptio, tam perfecta, quàm imperfecta, dirimat matrimonium?

NEgant Syluest. *matrim.* 8. *q.* 8. *dicto* 4. Sot. *dist.* 42. *quæst.* .. *art.* 2. Henriq. *lib.* 12. *c.* 12. *num.* 3. Petrus Ledesma *q.* 57. *art.* 2. & alij, quos refert, & sequitur Sanc. ex *loc. cit. n.* 9. Cornejo *disp.* 7. *dub.* 18. *pag.* 991. Bonac. *quæst.* 5. *punct.* 5. §. 3. *n.* 2. Regin. & Ægid. penes ipsum. Oebag. *tract.* 3. *de matrim. q.* 68. Filliuc. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 5. *n.* 199. Layman *libro* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *c.* 7. *numero* 3. Sylius *in* 3. *part. q.* 67. *art.* 2. Tannerus *in* 3. *part. disputatione* 8. *quæstione* 4. *dubio* 4. *num.* 74. Ludouicus de S. Iuan *de matrim. quæst.* 6. *art.* 11. *dub.* 2. *concl.* 4. Machado *loc. cit. docum.* 10. *n.* 15. *pag.* 619. & Diana *part.* 4. *tr.* 4. *resol.* 120. existimantes, quod licèt vtraque adoptio impediat matrimonium, non tamen vtraque dirimat, sed solùm adoptio perfecta, quæ adrogatio dicitur. Imò Diana hæc omnino non concedit. Addit enim hæc verba: Non desinam hic obiter adnotare, Oehaganiam, Tannerum, & alios penes ipsum probabiliter docere, ex adoptione imperfecta neque oriri impedimentum impediens: licet Ludouicus de S. Iuan, & alij etiam Doctores probabiliter contrarium asserant. Ita ille.

Sed probabiliùs respondeo: vtramque adoptionem non solùm impedire matrimonium, sed etiam dirimere. Quia vtraque est vera, & simpliciter adoptio: at in textibus iuris citatis absolutè decernitur, quod adoptio dirimat: ergo vtraque dirimit. Nam vbi iura non distinguunt, nec nos distinguere debemus, nisi inde aliqua turpitudo sequatur, quam ex hoc sequi non videmus. Sic Scot. Toler. Petrus Sotus, Lopez, Ricard. Palud. Rosella, quos, & alios vsque ad triginta & septem Doctores refert pro hac parte Sanchez *lib.* 7. *disp.* 63. *n.* 8. Et vltra illos Basilius *lib.* 7. *c.* 41. *n.* 2. Rebellus *lib.* 3. *q.* 7. *n.* 15. Gutierrez *de matrim. cap.* 102. *num.* 5. Hurt. *disp.* 19. *diff.* 2. Villalob. *tr.* 14. *diff.* 10. *n.* 7. Luysius de Torres *in sum. part.* 2. *c.* 117. *dub.* 2.

QVÆSTIO XXIV.

Quot sint species Cognationis Legalis?

RESpondeo: quod tres. Prima est *in linea recta* ascendentium, & descendentium, scilicet Patris adoptantis, & filij adoptati, & descendentium eius vsqua ad quartum gradum.

Secunda est *in linea transuersali*, inter adoptatum, & filios carnales adoptantis.

Tertia species est quasi *legalis affinitatis*, inter adoptantem, & vxorem adoptati: & inter adoptatum, & adoptantis vxorem. Sic omnes. Legantur D. Th. *in* 4. *dist.* 42. *q.* 2. *art.* 5. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 63. *num.* 7. & Basil. *lib.* 7. *c.* 41. *num.* 3.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXV.

An legalis cognatio dirimat secundùm omnes has tres species Matrimonium?

NEgarunt quidam, quos tacito nomine refert Hostiens. *cap. vnico, de cognat. legali, num.3,* existimantes, secundam speciem cognationis non obstare matrimonio contrahendo. Negarunt deinde Speculator, Ioan. And. Præposit. & Gaeta apud Sanchez, sentientes nec tertiam speciem legalis cognationis matrimonium dirimere.

Sed certissimè respondeo: Cognationem legalem secundùm omnes tres dictas species matrimonium dirimere. Cum hac licèt differentia, quod prima, & tertia species dirimunt matrimonium in perpetuum, etiamsi adoptio legitimè cesset: at verò secunda species non dirimit in perpetuum, sed quandiu durat adoptio, quod constat *ex cap.1.30.quæst.3.& ex cap. vnico, de cognat. legali.* Extinguitur autem adoptio, vel morte ciuili, vel naturali, vel emancipatione, vel si adoptatus contrahat incestuosas nuptias, vel tandem si adoptatus fiat Patricius, vel Episcopus. Sic Nauar. vterque Sot. omnes tres Ledesmii, quos, & alios vsque ad quinquaginta & vnum Doctores refert, & sequitur Sanch. *lib.7. disp.63. num.15.* Sic etiam Basil. *loc. cit. num.4.* Rebel. *lib.3. quæst.7. n.4.* Villalob. *loc. cit. num.10.* & omnes communiter.

QVÆSTIO XXVI.

An duo ab eodem adoptante adoptati (v. g. Petrus, & Maria) possint inter se validè matrimonium inire?

NEgant Angel. *verb. Matrim. impedim.3.* Petrus de Ledesma *quæst.57. art.3.* Barthol. de Ledesma *dubit.47. de matrim.* Ochagau. *tract.3. quæst.58.* Ludou. de S. Iuan *quæst. 6. de matrim. art.11. dub.5.* & Metatius *in sum.* D. Thom. *3. tom. disp.9. de matrim. sect.10. num.3.*

Sed probabilius respondeo: posse. Quia nullo jure est inter illos statuta cognatio. Sic Couar. Sà, Henriquez, & alij viginti tres Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.7. disput. 63. num. 28.* Et vltra illos Basil. *cap.41. cit. num.4.* Rebell. *loc. cit. num.12.* Hurtado *disp.19. diff.3.* Bonac. *quæst.3. punct.5. §.3. num.7.* Cornejo *disput.7. dub.19. pag.992.* Diana *part.4. tract.4. resol.121.*

QVÆSTIO XXVII.

An adoptatus possit matrimonium inire cum filia naturali adoptantis, si sit illegitima?

AFfirmant Nauar. *cap.22. num.45.* Vterque Ledesma, Henriq. & alij triginta & vnus authores, quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num.30.* Et etiam Perez, Ægidius, & Sà, quos citat, & sequitur Bonac. *loc. cit. n.8.* Cornejo *loc. cit.* Ludouicus *loc. cit. art.15. dub.4. pag.978.* & Diana *loc. cit.*

Sed probabiliter æquè respondeo: non posse. Quia revera ex jure, etiam Filius naturalis illegitimus habet cognationem naturalem cum adoptato, cum jura non distinguant, & eadem militet ratio de omnibus filiis naturalibus legitimis, vel illegitimis. Sic Angel. Abbas, & Gregor. Lopez penes Sanchez. Quibus addo Basilium *loc. cit.*

QVÆSTIO XXVIII.

An cognatio legalis in recta linea descendentium extendatur solùm vsque ad quartum gradum?

NEgant quidam, docentes solùm extendi dictam cognationem vsque ad secundum gradum. Ita Henriquez *lib.12. cap.19. n.3.* per hæc verba: Prima species in linea recta erat jure ciuili vsque ad quartum gradum, inter adoptantem, & filiam adoptatam, cum posteris ejus. Hæc vtroque jure irritabat matrimonium, etiam in quarto gradu, nec tollitur dissolutione adoptionis, aut emancipatione adoptati: sed nunc videtur limitari ad secundum gradum à simili, sicut limitatur affinitas fornicaria: quia militat eadem ratio, cum vtrumque sit impedimentum merè humanum. Ita Henriquez, & post illum Torreblanca *lib.2. practicar. cap.15. sect.8. num.81.* Qui citat pro hac parte Nauarrum *in man. cap.22. n.72.* Thomam Sanchez *lib.7. disput. 65. num. 32.* Gutierrez *de matrim. cap.102. num.5.* Bonacin. *quæst.3. punct.5. §.3. ex num.5.* Sed certè omnes citat malè, quod non est nouum illi.

Negant deinde alij Doctores, asseuerantes, præfatam cognationem protrahi vsque in infinitum. Et ita adoptantem nec cum adoptato, nec cum aliquo descendente illius in infinitum posse matrimonium contrahere. Ita D. Thom. *in 4. dist.42. quæst.2. art.3.* & ibi Palud. D. Anton. Syluest. Tabiena, Veracruz, Barthol. de Ledesma, & alij, quos refert Sanchez *loc. cit. num. 31.* & quodammodo sequitur *num. 34.* per hæc verba: Quare veriorem esse censeo sententiam, quam tradit Greg. Lopez *l.7. verb. Nunca, & l.8. fin. tit.7. part.4. vbi §. Ergo non omnes, Instit. de nuptiis*, in quantum decidit cognationem legalem inter adoptantem, & adoptantis descendentes protrahi in infinitum, intelligit de ascendentibus adoptantibus, & descendentibus adoptati, & non de aliis, &c. Ita Sanchez, postquam *n.33.* rejecerat sententiam Henrici. Malè ergo citatur pro sua à Torreblanca.

Sed probabilius respondeo: dictam cognationem extendi, & solùm vsque ad quartum gradum, & vsque ad hunc dumtaxat dirimi matrimonium inter adoptantem, & adoptatum, ac adoptati descendentes. Sic tenet in primis inter Canonistas Nauarrus *cap. 22. num.45. fol. mihi 124.* per hæc verba: Ex quibus sequitur, inter adoptantem, & adoptati matrem hanc cognationem contrahi, & quod adoptans aliquam in filiam suam, non potest cum illa, nec aliqua ejus descendente intra quartum gradum matrimonium contrahere: quia sunt tanquam ascendentes, & descendentes. Ita ille, Bonac. & Ioan. à Torreblanca pro se citatus, *num.4.* sic dicens: Cognatio legalis contrahitur primò inter adoptantem & adoptatum, & adoptati descendentes vsque ad quartum gradum. Ita ille. Quod idem repetit *n. 5.* Ex quo constat, quàm malè citet hos tres authores, quos legi, Torreblanca. Tenet etiam Basilius *lib.7. cap.41. num.3.* Sotus etiam, Toletus, Sa, Valentia, Petrus de Ledesma, & alij penes Sanchez *n.32.* Ludouicus de S. Iuan *quæst.6. art 11. dub.4.* & alij. Qui omnes sine difficultate concedunt, secundam & tertiam speciem cognationis in primo gradu terminari.

DISPVTATIO XIV.

De impedimento criminis.

QVÆSTIO PRIMA.

Quot sunt crimina, quæ Matrimonium dirimunt?

ESPONDEO, quod sunt duo, ad quæ reducuntur tria, vel quatuor, quæ aliqui referunt, nempe Homicidium, & Adulterium. Hæc enim crimina impediunt, & dirimunt matrimonium, non jure naturali, aut diuino, sed solo jure Ecclesiastico, quo introductum fuit hoc impedimentum ad consulendum incolumitati conjugum, & summo amori; *cap. 1. de conuers. infidelium, cap. si quis viuente, 31. quæst. 1. & cap. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. de eo qui duxit in matrim.* & ex Trident. *sess.* 24. Sic omnes Doctores. Qui inde bene colligunt, matrimonium scilicet Dauid cum Betsabea, post adulterium, & viri occisionem, fuisse validum, omni dispensatione seclusa, quia non fuit contra jus naturale, aut diuinum: sed neque contra Ecclesiasticum, cùm eo tempore non extaret. Legantur Sanchez *lib. 7. disp.* 78. Cornejo *disp. 7. dub.* 20. & alij mox citandi.

QVÆSTIO II.

An homicidium coniugis factum ab altero coniuge, non animo contrahendi matrimonium cum altero, sed ex odio, aut vt liberiùs veneri inseruiat, dirimat matrimonium subsequens?

AFfirmant Scot. *in 4. dist. 35. quæst. vnica.* Cajet. *in sum. verb. Matrim. cap. 1. impedim. 5.* Petr. Sot. Armill. Angles, Ouand. Pedraza, & alij penes Sanchez *lib. 7. disp. 78. num.* 13. existimantes, non esse necessariam ad incurrendum hoc impedimentum occisoris intentionem de contrahendo cum alio matrimonio.

Sed probabiliùs respondeo: non dirimere. Quia probabilius est, ad incurrendum hoc impedimentum necessarium esse, quod homicidium fiat animo contrahendi matrimonium post conjugis mortem. Tum quia sic colligitur *ex cap. Si quis viuente, cit. & ex cap. 1. de Conuers. infidel.* Tum etiam, quia finis hujus impedimenti fuit, ne quis desiderio contrahendi matrimonium cum amato, conjugem alterum interficeret, vt eo soluto aliud cum persona amata contraheret: at hæc ratio cessat, quando occisio conjugis non est ex fine docendi alterum: ergo. Sic Nauar. *cap. 22. num.* 46. Henriquez *lib. 12. cap. 14. num.* 2. Tolet. & Sà, quos, & alios vsque ad quinquaginta Doctores citat, & sequitur Sanchez *loc. cit.* Quibus addi possunt Basilius *lib. 7. cap. 45. num. 4. & 5.* Ægid. *disp. 31. dub.* 5. Hurtado *disp. 23. diff.* 1. Filhucius *tract. 10. part. 2. num.* 253. Bonac. *part. 3. punct. 6. n. 4. & 16.* Cornejo *disp. 7. dub.* 20. Candid. *disquis. 28. art. 6. dub. 1. & 4.* Torreblanca *lib. 2. pract. cap. 15. sect. 2. num. 1. & 2.* Machado *lib. 3. part. 1. tract. 11. docum. 11. num. 5.* Moure *part. 3. cap. 19. §. 2. sect. 5.* & hanc sententiam esse probabiliorem, ait Villalob. *tract. 14. diff. 11. num. 5. & 6.* & ideo concludit: [Que si sucediesse que el homicidio se hiziesse por odio, ò enemistad, ò por tener mas libertad sin animo de casarse los adulteros, se podrian despues casar, segun esta sentencia.] Palaus etiam *disp. 4. punct. 12. num. 5.* vbi cum aliis pluribus Doctoribus addit, quod nec homicidium factum cum intentione ineundi matrimonium, absque determinatione personæ, dirimat subsequens matrimonium. Sic tenet etiam Trullench. *lib. 7. cap. 9. dub. 10. num. 6.*

QVÆSTIO III.

An hoc impedimentum solùm incurratur à à viro occidente vxorem?

AFfirmant Victoria *de matrimonio, num.* 292. Ledesma 2. *part. 4. quæst. 62. art.* 2. Cañedo *in sum. vbi de matrim. cap.* 5. & apud Bonacinam Veracruz 1. *part. specul. art. 24. concl.* 3. Sed certè Veracruz non loquitur ibi de hoc criminis impedimento, sed de impedimento vxoricidij, de quo infra.

Sed longè probabiliùs respondeo: incurri etiam ab vxore occidente virum ex intentione contrahendi matrimonium aliud. Quia sic habetur expressè in *cap. si quis viuente, cit. ibi: Nisi fur è adulter, aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidisse notetur.* Sic Sanchez *lib. 7. disp. 78. num* 8. Palud. Sot. Nauarr. Valentia, quos, & alios vsque ad quadraginta, & quatuor Doctores pro hac parte citat, inter quos est Veracruz 1. *part. art. 33. conclus.* 6. & bene, nam hæc ait: Mulier quæ viri proprij mortem cum effectu est machinata, vt adultero nubat, non poterit post mortem proprij viri cum adultero nubere. Sic ille. Bonac. *loc. cit. num.* 7. Filliuc. *num. 253. cit.* Ægid. *loc. cit. num.* 55. Villalob. *tract. 14. diff. 11. num.* 2. Hurtado *disp. 23. diff. 1. num.* 1. Moure *loc. cit.* Candid. *loc. cit. dub.* 4 Torrebl. *lib. 2. cap. 15. sect. 11. num.* 7. & communis, quam tenent etiam Trullench. *loc. cit. num. 4. & 8.* & Palaus *num. 6.*

QVÆSTIO IV.

An ad incurrendum hoc impedimentum sufficiat sola occisio coniugis animo contrahendi cum alio matrimonium?

AFfirmant D. Anton. 3. *part. tit. 1. cap. 1.* Philiarc. Veracruz, Hostiens. Innocent. Astensis, & alij apud Sanch. *loc. cit. num.* 9. Quibus addi possunt Torrebl. *loc. cit. num.* 6. Machado *lib. 3. part. 1. tract. 11. docum. 11. num.* 4.

Alij verò per oppositum semper cum homicidio requirunt adulterium, vt dictum impedimentum contrahatur. Ita Monald. & Sum. confessor. apud Sanchez *loc. cit.* necnon Ochagau. *tract. 3. quæst.* 61.

Sed media via probabiliùs respondeo dicendum: requiri quidem cum occisione adulterium, casu quo solus coniux, vel alter solus alterius coniugis mortem machinetur: secus verò quando vterque simul, nempe coniux, & alter cum quo matrimonium ineundum est, alterius coniugis necem machinantur. Sic *ex c. 1. de conuers. infidel.* docent quinquaginta, & quatuor Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num.* 9. inter quos sunt D. Thom. Nauar. Henriq. Toledo, & Valentia. Quibus adjungi possunt Basil. *lib. 7. cap. 44. num. 4. & 5.* Hurtado *disp. 23. diff. 1. n.* 5. Bonac. *loc. cit. num.* 5. Filliuc. *num.* 353. Rebell. *lib. 3. q. 8. num.* 3. Candid. *loc. cit. dubit.* 2. & communis. Quam tenet etiam Layman *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 10. num.* 2. Palaus *disp. 4. punct. 12. n.* 3. Ægidius *disp. 31. n.* 57. Trullench *lib. 7. cap. 9. dub. 10. n. 3.* & Baunius *quæst. 2. citata, in fine, pag.* 720.

QVÆSTIO V.

An ad contrahendum hoc impedimentum necessum sit, vt mors coniugis cum effectu sequatur?

NEgarunt quidam, apud Glossam *in cap. super hoc, de eo qui duxit, &c. verb. Machinata*, existimantes sufficere conatum.

Sed tanquam certum respondeo: necessarium esse mortem conjugis cum effectu subsequi. Insuper & requiruntur aliæ tres conditiones ad hoc impedimentum incurrendum. *Prima est*, vt vterque ad necem coniugis operetur, siue per se, siue per alium. Quare non satis erit, si alter tantùm sit causa mortis, nisi aliàs adulter sit (vt nuper est habitum.) *Secunda est*, vt vterque ad necem concurrat intentione in posterum contrahendi. Imò & necessarium est, vt dicta intentio exteriùs significetur, aliàs hoc impedimentum non orietur, vt notant Basil. & Hurt. vbi infrà. *Tertia est*, vt occisio, aut mors sequatur ex illorum opere, nempe ex vi vulneris, veneni, &c. Quia si ex culpa medici, vel ipsius percussi coniugis negligentia sequatur, nullum consurgit impedimentum. Sic Sanchez *lib.7. disp.78. num.7.* dicens esse omnium Theologorum sententiam. Basil. *lib.7. cap.45. num.4.* Bonac. *quæst.3. punct.6. num.5. & 6.* Hurt. *disp.23. diff.1.* Cornejo *disp.7. dub.21.* Gutier. *de matrim. cap. 105.* Tortebl. *lib.2. practic. cap.15. sect.11. à num.4.* Machad. *loc.cit. num.2.* & alij. Lege Dianam *part.9. tractat.7. resol.15.* Perez *disp.33. sect.1. num.7.* Palaum. *numero 4. cit.* & Trullench *num.3.*

QVÆSTIO VI.

An ad incurrendum hoc impedimentum sufficiat ratihabitio mortis coniugis, simul cum adulterio?

REspondeo, non sufficere. Quia ad incurrendum hoc criminis impedimentum, requiritur machinatio ad inferendam mortem conjugis: at hæc nequit interuenire post mortem jam illatam: ergo. Sic Sanchez *loc. cit. num. 6.* Henriquez, Vega, Sà, & alij plures apud ipsum. Basil. *loc.cit.* Bonac. *loc. cit. num.5.* Candid. *disquis.28. art.6. dubit.5.* & communis, quam sententiam tenent Palaus, & Trullench. *loc.cit.*

QVÆSTIO VII.

An occident propriam vxorem intentione contrahendi cum adultera, possit validè, si non cum illa, cum alia contrahere?

NEgat Palac. *in 4. dist.35. disput. vnica, col.21.* existimans, impedimentum hujusmodi reddere innocentem inhabilem ad quodcumque aliud matrimonium.

Sed certissimè respondeo: posse validè, licèt non licitè, cum aliàs dictus occidens incurrat impedimentum impediens matrimonium cum quacumque alia persona. Sic D.Thom. *in addit. quæst.60. art.1. in corp.* D.Bonau. Ricard. Durand. Henriquez, & alij, quos citat, & sequitur Sanch. *lib.7. disp.78. n.21.* Candidus *loc.cit. dub.7.* & omnes apud Palaum *disp.4. punct.12. num.1.* & Trullench *dub.10. citato, num.7.*

QVÆSTIO VIII.

An vt adulterium dirimat matrimonium, sit necessarium, quod cum illo iungatur promissio contrahendi cum adultero post mortem coniugis.

REspondeo: esse id necessarium. Quia adulterium tantùm sine dicta promissione nullum inducit impedimentum. Sic habetur expressè *in cap. veniens, & cap. finali, de eo qui duxit, & cap. relatum 31. quæst.1.* & docent communiter omnes. Sanchez *lib.7. disp.69. num. 2.* Basil. *lib.7. cap. 45. num.1.* Bonac. *quæst.3. punct.6. num.8.* Candid. *disquis.28. art.6. dubit. 8.* Torreblanca *lib.2. practic. cap. 15. sect.11. n.12.* Cornejo *disp.7. dub.22.* Machado *lib.3. part. 1. tract.11. docum.11. num.6.* & alij, quos sequitur Diana *part.9. tract.7. resol.26.*

QVÆSTIO IX.

An ad incurrendum hoc impedimentum sufficiat conatus ad copulam adulterinam, cum promissione futuri matrimonij?

AFfirmat, licèt cum formidine, Hostiens. *in cap. fin. de eo qui duxit, num.1.*

Sed certissimè respondeo: non sufficere dictum conatum ad copulam, ipsa minimè secuta. Quia textus suprà allegati absolutè exposcunt adulterinam copulam, quæ delictum consummatum importat: ergo non sufficiet solùm conatus ad illam, imò nec vasis fœminei penetratio, virili semine non intromisso. Sic expressè Sanchez *loc.cit.* & penes ipsum Abbas, Ioan. Andreas, Cardin. Anchar. & alij Canonistæ, Basilius *loc.cit. num.2.* ex Diuo Thoma, Gutierrez *de Matrim.cap.105.* Palaus *disp.4. punct.12. num.8.* Trullench *lib.7.cap.6. dub.10. concl.4. in fine.* Filliuc. Bonac. & Hurtad. penes ipsum.

QVÆSTIO X.

An vt adulterium sub fide futuri matrimonij impediat matrimonium, requiratur vt vterque adulterans sciat copulam, quam habet, esse adulterium, id est, sciat superstitem esse coniugem alterius?

NEgat Hurtado *disp.14. diff.2.* sic dicens: Existimamus autem contra Sanchez *lib.7. disput. 79.* ad hoc impedimentum sufficere, quando vterquo adulter est conjugatus, nosse proprium conjugium, quamuis ignoret alterius, quia in hoc casu vterque verè peccat peccato adulterij. Ita ille.

Sed certissimè respondeo, requiri talem scientiam, aliàs non esse locum huic impedimento. Quia hoc impedimentum institutum est propter injuriam irrogatam ab vtroque adultero eidem matrimonio, committendo aduersus illud adulterium, data fide futurarum nuptiarum: sed in hoc casu ignorans non infert injuriam eidem matrimonio, sed soli proprio: ergo. Sic D.Thom. *in 4. dist.35. quæst. vnic. in fine*, & Theologi cum eo. Canonistæ *in cap.1. & in cap. veniens, de eo qui duxit*, quos sequitur Thom. Sanchez *lib.7. disput.79. num.31.* Bonac. *loc. cit.* Candidus *loc. cit. dub.9.* Basilius *loc.cit.n.2.* Cornejo *loc.cit. dub.22.* & communis apud Ægidium Trullench. *lib.7. cap.9. dub.10. concl.2. & 3.*

QVÆSTIO XI.

An promissio matrimonij fictè facta, adulterio adiuncta, inducat impedimentum dirimens?

NEgant Henriquez *lib.* 12. *cap.* 14. *num.* 3. Sà *de imped. dirim. n.*7. Rodrig. *in sum. part.* 1. *cap.* 229. *n.*7. Bonac. *quæst.* 3. *cit. punct.* 6. *n.* 8. *vers. Tertium peccatum.* Candidus *disquis.* 28. *art.* 6. *dub.* 10. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 10. *n.* 4. Hurtado *de matr. disp.* 23. *diff.* 2. Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 196. per hæc verba: Igitur vt contrahatur hoc impedimentum, opus est, vt promissio matrimonij seriò, & ex animo fiat, non fictè, cùm alioquin non censeatur promissio. Vnde sequitur quod talis promittens sine vlla dispensatione possit contrahere matrimonium cum adultera, si vir illius postea obierit. Ita ille. Basseus *verb. matrim.* 7. *n.* 40. & rursus Diana *part.* 9. *tract.* 7. *resol.* 26. vbi id exemplis fictè rebaptizantis, & fictè proferentis hæresim, probare intendit. Trullench etiam *concl.* 3. *cit. n.* 9. quia (inquit) ficta promissio non est vera promissio, sed solo nomine.

Sed probabiliùs respondeo: inducere impedimentum profectò dirimens. Quia textus inducentes hoc impedimentum innituntur ea ratione, ne spe futuri matrimonij sumatur ansa captandæ mortis conjugis: at hæc ratio æquè militat vbi promissio est ficta; ergo. Sic omnino Sanchez *lib.* 7. *disp.* 79. *n.* 10. Barth. de Ledesma *de matrim. dubit.* 58. *concl.* 5. Vega *tom.* 2. *sum. cap.* 34. *casu* 124. Graffius 1. *part. decis. lib.* 2. *cap.* 85. *num.* 8. & alij penes Sanchez. Quibus addi possunt Ægid. *disp.* 32. *dub.* 5. *num.* 57. Machado *lib.* 4. *part.* 2. *tract.* 11. *docum.* 11. *fine.* Et dicit probabile Candidus *loc. cit.* Sic etiam Palaus *disp* 4. *punct.* 12. *num.* 22. Gutierrez *de Matrim. cap.* 105. *n.* 28. Filliuc. *num.* 265. *vers. Tertia.*

QVÆSTIO XII.

An vt promissio futuri Matrimonij sit sufficiens ad hoc impedimentum inducendum, debeat esse juramento firmata?

AFfirmant Nicolaus de Orbellis *in* 4. *dist.* 35. *quæst vnic.* §. 1. Tabiena *verb. impedimentum* 7. *quæst.* 3. *num.* 4. Gaëta, Veracruz, & alij penes Sanchez *loc. cit. num.* 18. quos nouissimè sequitur Baunius *tract.* 12. *de impedim. quæ jure Ecclesiast. dirimant, quæst.* 2. *assert.* 2. *pag.* 720.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non esse necessarium, talem promissionem esse juramento firmatam; sed sufficere nudam, & simplicem promissionem ad hoc impedimentum inducendum. Quia quomodocumque promittatur, militat ratio eadem, qua Ecclesia inducta est ad hoc impedimentum instituendum, nimirum periculum interficiendi conjugis spe ineundi matrimonium. Sic Paludanus *in* 4. *dist.* 34. *quæst.* 1. *art.* 2. Sotus *dist.* 37. *quæst. vnica, artic.* 4. Vega 2. *tom. cap.* 34. *casu* 71. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 14. *num.* 3. Quos, & alios vsque ad 27. Doctores citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. n.* 29. quibus addi possunt Basilius *lib.* 9. *cap.* 45. *n.* 2. Torreblanca *lib.* 2. *pract. cap.* 15. *sect.* 12. *n.* 15.

QVÆSTIO XIII.

An vt dicta promissio inducat hoc impedimentum, debeat esse mutua, & reciproca?

AFfirmant Henriquez *lib.* 12. *cap.* 14. *n.* 5. Vgolinus *de sacram. vbi de matrim. cap.* 19. *num.* 8. Bellarm. *lib.* 1. *de matrim. cap.* 22. *in casu* 2. Bassol. Nysa, & Syluest. Quos omnes pro hac parte refert Sanchez *lib.* 7. *disp.* 79. *n.* 19. quibus addi possunt Villalob. *tom.* 1. *tract.* 14. *diff.* 21. *num.* 9. Layman *lib.* 6. *tract.* 10 *part.* 4. *cap.* 19. quos affert, & sequitur Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 198. & Baunius *pag.* 719.

Sed probabiliùs respondeo: non debere esse mutuam, sed sufficere promissionem alterius adulteri acceptatam ab altero. Quia jura nullo modo requirunt mutuam promissionem; imò & sufficere non mutuam, clarè colligitur *ex cap. significasti, de eo qui duxit.* Sic Sotus *in* 5. *dist.* 37. *quæst. vnica, art.* 4. Angles 1. *part. vbi de matrim. quæst.* 9. *artic.* 3. *dub.* 2. Ludou. Lopez 2. *part. instruct. cap.* 54. *col.* 4. quos, & alios octo Doctores citat, & sequitur Sanchez *lib.* 7. *disput.* 79. *num.* 4. 20. & 23. inter quos citat Syluestrum pro nostra, & contraria sententia. Sic etiam Basilius *lib.* 7. *cap.* 42. *num.* 2. qui pro hac parte citat Syluestrum *Matrimonium* 8. *quæst.* 9. & benè, Bonac. *quæst.* 3. *punct.* 6. *num.* 9. & penes ipsum Perez §. 49. Rebellus *quæst.* 8. *num.* 6. Ægidius *disput.* 31. *dub.* 1. *num.* 62. Candidus *disquis.* 28. *art.* 6. *dub.* 10. & 13. & Cornejo *disput.* 3. *dubit.* 22. Palaus *disp.* 4. *punct.* 12. *num.* 12. & Trullench *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 10. *concl.* 3. *num.* 9.

QVÆSTIO XIV.

An vt promissio futuri matrimonij sit impedimentum dirimens, sufficiat taciturnitas eius cui promittitur?

AFfirmant Basilius *loc. cit.* per hæc verba, nec necessarium est, vt sit mutua; sed satis videtur, si vnus promittat, alter verò taceat, vt docet Syluester *matr.* 8. *q.* 9. & colligitur *ex dicto cap. relatum, & cap. significasti.* Nam illa taciturnitas cum mutuo, & cæco amore inter adulteros, videtur esse virtualis quædam acceptatio promissionis, & vehemens insurgit occasio machinandi mortem. Ita Basilius. Ægidius etiam *disput.* 31. Rebell. *lib.* 3. *q.* 5. quos omnes citat, & sequitur Hurt. *disp.* 23. *diff.* 2.

Sed probabiliùs respondeo: non sufficere. Quia vt promissio futuri matrimonij sit impedimentum dirimens, necessum est, vt sit acceptata ab altero, cui fit promissio, vt omnes docent authores: sed sic est, quod taciturnitas non est sufficiens acceptatio promissionis liberaliter factæ, quando hæc est nociua acceptanti, vt est promissio matrimonij futuri: ergo. Sic Sanchez *loc. cit. n.* 25. Bonac. *loc. cit. n.* 9. & penes ipsum Gutierrez, Candid. *loc. cit. dub.* 12. Cornejo *disp.* 7. *dub.* 22.

QVÆSTIO XV.

An peccet mortaliter qui promittit de facto matrimonium post obitum coniugis ineundum?

REspondeo: peccare mortaliter. Quia datur ansa captandæ mortis conjugis. Imò & eam promissionem esse irritam, tradunt Abbas, Alex. de Neuo, Anchar. & Lancelot. quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. n.* 40. Bonac. *loc. cit. n.* 10. & 11. Rebellus *q.* 8. *n.* 9. Candid. *loc. cit. dub.* 15. & omnes communiter.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XVI.

An ut dicta promissio adulterio iuncta sit impedimentum dirimens, requiritur ut durante eodem matrimonio fiant promissio, & copula?

RESPONDEO requiri. Quia vt colligitur ex *cap. fin. de eo qui duxit*, ad incurrendum hoc impedimentum requiritur, quod promissio, & adulterium intercedant durante eodem matrimonio. Sic Sanchez *lib. 7. disput. 79. num. 5.* Basilius *lib. 7. cap. 45. num. 2.* Bonac. *n. 12.* Candid. *dubit. 14.* Sotus, Rebellus, perez, & alij penes ipsum, Trullench etiam *dub. 10. cit. sub concl. 3. n. 9.*

QVÆSTIO XVII.

An adulterium cum Matrimonio de præsenti cum ipso adultero contractum viuente primo coniuge, sit impedimentum dirimens?

RESPONDEO affirmatiuè. Quia sic deciditur *in cap. significasti, cap. veniens, de eo qui duxit.* Imò non solùm dictum matrimonium est irritum, verùm quilibet eorum manet inhabilis ad contrahendum validè cum altero post mortem conjugis. Verum est, quod vt hoc impedimentum incurratur, eædem conditiones requiruntur, quæ adductæ sunt quæstionibus præcedentibus, nempe vt vterque sciat se adulterium committere, &c. Sic omnes. Legantur Basilius *loc. cit. n. 3.* Cornejo *dub. 7. dub. 25.* & alij.

DISPVTATIO XV.

De Impedimento disparis cultus.

QVÆSTIO PRIMA.

An Matrimonium inter dispares cultu, nempe inter Baptizatum, & non Baptizatum, sit nullum?

RESPONDEO affirmatiuè. Sic tenent vniuersi Theologi, ac Canonistæ. Qui idem docent de matrimonio contracto inter personam baptizatam, & catechumenam, cum hæc, quamuis fidem teneat, Baptismo, qui est janua Sacramentorum, careat. Sic D. Thom. *in 4. dist. 39. quæst. vnic. art. 1. ad 5.* & cum eo alij Theologi ibid. Nauar. *cap. 22. num. 49. & lib. 4. consil. de clandest. despons. cons. vltim. num. 16.* quos, & alios vsque ad triginta, & septem Doctores refert, & sequitur Thom. Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 71. n. 2.* Bonac. *de impediment. quæst. 3. punct. 7.* Basil. *lib. 7. de matrim. cap. 46.* & alij mox citandi.

QVÆSTIO II.

An etiam sit nullum matrimonium inter Catholicum, & fictè baptizatum?

NEGANT Archidiac. *in cap. Non oportet, num. 428. quæst. 1.* & Bellamera *ibid. num. 3.*

Sed certissimè respondeo, etiam esse nullum, cùm in re, & coram Deo nullo modo susceperit baptismum. Sic Sanchez *loc. cit. num. 3.* (qui idem docet de baptismo contracto inter hæreticum, aut apostatam, & inter infidelem) & ante ipsum Henriq. *lib. 12. cap. 13. num. 4. fine.* Candidus *disquis. 28. art. 7. dub. 1.* & omnes communiter apud Trullench *lib. 7. cap. 9. dub. 11. num. 2.*

QVÆSTIO III.

An Matrimonium fidelis cum infideli sit vetitum, & illicitum iure naturæ, diuino, & Ecclesiastico?

NEGAT esse vetitum jure naturæ, aut diuino, sed duntaxat Ecclesiastico, Torreblanca *lib. 2. prafticar. cap. 15. sect. 3. à num. 74. vsque ad 82.* qui *n. 79.* hæc verba profert: Præcepto tamen humano prohibitum est ad tempus, ne fidelis jugum matrimonij duceret cum infideli, propter naturalem indecentiam, & conuenientiam; quia vix potest esse pax inter tales conjuges, neque ab illis instirui proles. D. Paulus *Corint. 2. cap. 6. Nolite jugum ducere cum infidelibus: quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? Quæ autem conuersio Christi ad Belial: aut quæ pars fideli cum infideli?* Vnde talia matrimonia prohibita sunt variis Conciliis, Chalcedon. *can. 3. &c.* Sed si contrahantur, nullo jure stare prohibentur. Hæc Torreblanca: sed hæc malè. Vnde

Certissimè respondeo: tale matrimonium omnino esse vetitum, non solùm jure Ecclesiastico, sed etiam naturali, & diuino.

Quod enim prohibitum sit *jure naturali*, constat ex periculo peruersionis, cui manifestè se exponit conjux fidelis, ac lapsus ipsius in infidelitatem: at sic est, quod jus diuinum naturale dictat, totis viribus cauendum esse periculum peccandi: ergo, &c. Sic latè, & optimè Sanchez *lib. 7. disp. 72. num. 5.* Basilius *lib. 7. cap. 46. num. 1.* & omnes communiter.

Quod autem etiam sit prohibitum dictum matrimonium *jure diuino positiuo*, constat ex lege veteri, *Exodi 34. Deuteron. 7. & 1. Reg. 11.* In lege autem noua extat etiam diuinum de eo præceptum. Paul. *2. Corinth. 6. Nolite jugum ducere cum infideli: & 2. Corinth. 7. Si dormierit vir ejus, nubat tantùm in Domine*, vt ex his locis latè, & doctè probant Sanchez, & Basilius *loc. cit.*

Quod tandem sit quoque vetitum *jure Ecclesiastico*, constat ex Concil. Illiberitano *can. 15.* Arelatensi 1. *can. 11.* Nicæno *cap. 53. & can. 67. & 69.* Carthaginensi 3. *can. 12.* Chalcedonensi *act. 15. can. 14.* & ex aliis quamplurimis Conciliis, quæ referunt Basilius, & Torreblanca *loc. cit.* Cornejo *disp. 7. dub. 23.* Palaus *disp. 4. punct. 11. num. 2.* & Diana *part. 8. tract. 1. resol. 74.*

QVÆSTIO IV.

An etiam sit irritum dictum matrimonium fidelis cum infideli iure diuino positiuo, & naturali?

AFFIRMANT Viguerius *in sum. cap. 16. §. 7. vers. 9. imped. 10.* Catharin. *lib. 5. contra Cajet. cap. de matrim.* Paulus Grilland. *de pœnis omnifariam coitus, quæst. 12. num. 4.* quos omnes refert pro hac parte Sanchez *loc. cit. num. 6.* quibus addi possunt Vasquez *disp. 2. de matrim. num. 20.* Torreblanca *loc. cit.* & dicit probabile Petrus de Ledesma *quæst. 59. de matrim. art. 1. dub. 2.*

Sed probabiliùs respondeo: non esse irritum jure naturali, aut diuino positiuo; sed solo jure Ecclesiastico, vt latè probant, & docent Sanchez *lib.7. disp.71.num.7.* cum triginta & duobus Theologis, & duodecim Canonistis. Basilius *lib.7.cap.47.à num.2. vsque ad 7.* Ægidius *disp.12.dub.3.* Hurtado *disp.24. diff.1.* Candidus *disquis.28 art.7. dub.2.* Bonacina *loc.cit.punct.7.num.1.* Machado *lib.3.part.1.tract.11. docum. 12. num. 3.* Luysius *in sum.cap.122. dub.1. & 2.* Diana *loc.cit.* Præpositus *in 3. part. quæst.7.de impedim. matrim. dub.17. num. 156.* Palaus *loc. cit. num 12.* vbi *num.4.* bene infert ex dispensatione Papæ posse fidelem cum infideli matrimonium inire. Sic etiam Trullench. *lib.7.cap.9. dub.11. num.3.* & Baunius *tractat.12. pag.750.* vbi de hoc agit impedimento.

QVÆSTIO V.

An Matrimonium fidelis cum hæretico sit validum?

NEgant Glossa *in cap. finali, verb. contra substantiam,de condit.apposit.* Hostiens. *cap.2. num.1. de coniug.seru.& ibid.* Anchat.*num.2.* Catter. *de hæret. num.157.* Simanchas *de Cathol.instit.tit.40.à num.17.* existimantes, tale matrimonium non solùm esse illicitum, vt omnes concedunt, sed etiam irritum jure positiuo, nempe Can.72. sextæ Synodi, vbi expresse habetur.

Sed certissimè respondeo: dictum matrimonium, quamuis illicitum, esse tamen validum, quia vel nullum est Ecclesiasticum jus irritans ejusmodi matrimonium; vel si existit, jam contraria consuetudine fuit abrogatum. Vnde Canon ille citatus à contrariis pro sua sententia, vel non fuit à Sancta Synodo confectus, sed à quibusdam Episcopis Concilio jam dissoluto: vel dato quod fuerit, dicendum est, jam contraria consuetudine fuisse abrogatum. Sic tenent communiter Theologi, & Canonistæ. Sanchez *lib.7. disp.72.n.2.* qui pro hac parte refert ex Theologis 37. & ex Iurisperitis 41. quibus addi possunt Basilius *lib.7. de matrim. cap. 47. num. 10. & 11.* Hurtado *disp.24. diff.1.* Ægidius *disp.31. dub.3.* Candid. *disquis.28.art.7.dub.12.* Villalob.*tract.13. diff.12.n.3.* Cornejo *disp. 7. dub.14.* Luysius *loc. cit.* Machado *loc.cit.num.5.pag.621.* Torreblanca *loc.cit. n.81.* (qui tamen malè citat pro hac parte Simancam eodem loco pro contraria citato) & alij. Legatur Nauar. *lib.4. consil. de sponsal. consil.5.* Diana *resol. 74. cit.* Palaus *num.5.& 8.* & Trullench *n.5.*

QVÆSTIO VI.

An etiam sint valida sponsalia inita inter Catholicum, & hæreticam?

AFfirmatiuam sententiam esse probabilem, clarè insinuat Nauarr. vbi infra, & certè probabilitas id probat.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non esse valida. Sic Sapientiss. Nauar. *loc.cit.* vbi *num.6.* sic hanc partem probat. Quia omnis promissio turpis rei est ipso jure nulla, at promissio Catholici de contrahendo matrimonium cum hæretica, est promissio rei turpis, cum secundum omnes peccatum sit contrahere matrimonium cum hæretica, licèt contractum teneat (vt prædictum est.) Ergo consequenter præfata sponsalia fuerunt nulla. Sanchez *loc.cit. n.3.* Candid.*disquis.28. art.7.dub.22.* ex S.Thom. *in addit.quæst.59. art.1. ad 5.*

QVÆSTIO VII.

An non solùm sint valida, verùm & licita matrimonia Catholicorum cum hæreticis, in partibus, in quibus Catholici cum hæreticis permisti sunt?

REspondeo: etiam esse licita, quia Canones illi, *cap. Non oportet, & cap.Caue,28. quæst.1.* qui prohibent talia matrimonia, vel non sunt recepti in dictis partibus, vel sunt per contrariam consuetudinem abrogati. Sic Sanchez *loc. cit. num.5.* per hæc verba: Hinc tamen excipi debent loca, in quibus hæretici non denuntiati, nec notorij Clericorum percussores, cum Catholicis permisti conuiuunt, vt in Germania, Gallia, Polonia; in his enim ex consuetudine recepta, & tolerata licent conjugia Catholicæ personæ cum hæretica, dummodo Catholica liberè permittatur, & absque peruersionis periculo in fide permanere. Sic ille ex Nauarro, & Azorio. Candidus *loc.cit.dubit.12.* & communis, quam etiam tenent Gutierrez *cap.104. num.7.* Hurtad. *disp.24. difficult.2.in fine,* & Palaus *disp.4. punct.11.n.10.*

QVÆSTIO VIII.

An inter infideles verum detur matrimonium?

REspondeo dari verum, & legitimum matrimonium in ratione contractus naturalis, non tamen in ratione Sacramenti; ideo non ita perfectum, aut ratum, sicut datur inter fideles. Sic expressè decidunt *in cap. Quanto, de diuortiis,* per hæc verba: Nam etsi matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum: inter fideles autem verum, & ratum existit, quia Sacramentum fidei, cùm semel est admissum, nunquam amittitur. Sic docent omnes Theologi cum Magistro *in 4. dist. 39.* D. Thom.*ibid.quæst.vnica, art.5. & ibi* D. Bonau. Scot. Richard. & alij. Sanch.*lib.7.disp.73. num.2.* Basilius *lib.7. cap. 48. num. 1.* Candid. *loc. cit. dubit. 10.* & omnes.

QVÆSTIO IX.

An Matrimonium infidelium dissoluatur sola alterius ad fidem per baptismum conuersione?

REspondeo non dissolui, quia vt habetur *cap. Gaudemus, de diuort. Crimina in baptismo soluuntur, non conjugia.* Idque colligitur ex illo 1.Corinth.7. *Si quis autem infidelem habet vxorem, & hæc consentit habitare cum eo, non dimittat.* Quod non consuleret Paulus, si dissolueretur conjugium infidelium conuersione alterius ad fidem. Sic Sanchez *disp.73. num.6.* Basilius *lib.7.cap.48. num.4.* & omnes.

QVÆSTIO X.

An tempore primitiuæ Ecclesiæ obligatus esset coniux ad fidem conuersus, ad cohabitandum cum infideli, secluso animæ periculo?

AFfirmant obligatum fuisse ex præcepto lato pro primis illis Ecclesiæ Christianæ temporibus ab Apostolo Paulo 1. ad Corinth.7. illis verbis: *Nam cæteris ego dico, non Dominus, si quis frater vxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam, &c.* D.Ambr. Hyeronym. Theodoretus, Seuerous, Abulens. Turrianus, & alij, quos

quos citat, & sequitur Basilius *libro 7. de matrimon. cap.*48. *n.*6. Sà, & Veracrua penes Sanchea vbi infra, & alij.

Sed probabiliùs respondeo: nec pro illis primis temporibus fuisse dictum coniugem ad cohabitandum cum infideli obligatum, sed integrum fuisse illi ab eo diuertere, etiam casu quo coniux infidelis vellet cohabitare cum ad fidem conuerso sine Dei contumelia, & sine pertractione fidelis ad peccatum. Quamvis verum sit, quod pro dictis temporibus fuerit de tali cohabitatione traditum consilium (non præceptum) à D. Paulo, verbis pro opposita opinione relatis. Sic sentiunt ea Patribus D. Augustinus, Hieronym. D. Anselm. Beda, & ferè omnes Expositores in dictum locum Pauli. Ex Scholasticis D. Thom. *in 4. dist.* 39. *quæst. vnic. art.* 3. *&* 4. D. Bonau. Durand. & alij vsque 27. Doctores. Et ex Iurispetitis Nauarr. *cap.* 22. *n.* 49. Couar. & alij vsque *ad* 16. Quos omnes refert, & sequitur Thomas Sanchea *lib.* 7. *disp.* 73. *n.* 7. Quibus addi possunt Candidus *disquis.* 28. *art.* 7. *dub.* 12. & alij.

QVÆSTIO XI.

An nostris temporibus licitum sit fideli cum infideli coniuge nolente ad fidem conuerti, cohabitare?

AFfirmant id licitum ei esse, casu quo infidelis absque Dei contumelia, & attractione ad peccatum eligit habitationem, Glossa *in cap. Iudei*, 28. *q.* 1. Monald. *in summ. vbi de matrim. tit. de dispari cultu, vers. Item sicut notauit*, Abuleos. 1. *Reg.* 8. *q.* 81. Veracrua 2. *part. speculi, art.* 32. *concl.* 3. & Nauar. *in man. cap.* 22. *n.* 49. Quos omnes pro hac parte citat Sanchea *lib.* 7. *de matrim. disp.* 73. *n.* 11.

Sed probabiliùs respondeo: nullo modo licere, etiamsi nulla interueniat Creatoris iniuria; quia de hoc extat præceptum, vel consuetudine Christiana introductum, vel latum in Concilio Toletano IV. prope annum 640. *can.* 62. relato *in cap. Iudei*, 28. *quæst.* 1. *& can.* 63. Sic tenent D. Thom. *in 4. dist.* 39. *quæst. vnic. art.* 3. per hæc verba: *Pari passu ambulant nunc vtrique, scilicet Gentiles, & Iudæi, quia vtrique obstinati sunt. Et ideo nisi vxor fidelis conuerti velit, non permittitur ei cohabitare, siue sit Gentilis, siue Iudæus.* Durand. Ricard. Gabriel, Sotus, & Paulus Comitolus. quos citat, & sequitur Basilius *lib.* 7. *de matrim. cap.* 48. *à n.* 8. Sanchea *loc. cit. n.* 12. & penes ipsum viginti & quatuor Doctores. Quibus addi possunt Candidus *loc. cit.* Bonacina *q.* 3. *de impedim. punct.* 7. *n.* 6.

QVÆSTIO XII.

An si spes esset conuersionis infidelis coniugis ex consortio fidelis, liceret saltem tunc fideli cohabitare?

NEgant adhuc in hoc casu licere, Sot. *in 4. dist.* 9. *quæst. vnic. art.* 3. *ad* 3. Barth. de Ledesm. *dub.* 55. *de matrim.* Ludouic. Lopez 2. *part. instruct. vbi de matrim. cap.* 53. *post tertium notabile*, & Vega 2. *tom. sum. cap.* 34. *casu* 143. per hæc verba: [Esta introducido por vso de la Iglesia, que ninguno de los infieles de qualquier secta que serà, sea permitido morar *cum fideli coniuge*, aunque aya alguna esperança de su conuersion à la Fé, como si dixesse, que ahora no se quiere conuertir, pero que andando el tiempo lo harà.] Ita ille. Et post illos Sanchez *loc. cit. n.* 13. Quamvis addat, posse ea Episcopi dispensatione eam cohabitationem admitti in insulis vbi est crebrior infidelium conuersio, casu quo nullum subuersionis periculum subesset, & spes probabilis esset conuersionis. Ita illi, & Angles 1. *part. flor. q.* 12. *de matr. art.* 2. *dub.* 1. *concl.* 1. Cañedo *in sum. cap.* 7. *de matrimon. n.* 66. & Ouand. *in 4. dist.* 39. *disp. vnic. propositione* 10.

Sed probabiliùs respondeo: licere in dicto casu fideli cohabitare cum infideli coniuge, quia tunc jam cessat ratio legis Ecclesiasticæ, aut consuetudinis vim legis habentis, interdicentis talem cohabitationem. Sic sentiunt Palacios *in 4. dist.* 39. *disp. vn. col. penult.* Petr. de Ledesma *de matrim. q.* 59. *art.* 3. *fine.* Basil. *loc. cit. n.* 12. *fine*, Cornelius *in 1. Corinth.* 7. *n.* 174. *&* 175. vbi sic ait: Sanè nimis durum esset, & scandalosum, si in India, Iaponia, China, vbi jam primùm inducitur fides sub Regibus infidelibus, cogerentur Christiani dimittere vxores, quas in infidelitate duxerunt; aut si vxores cogerentur deserere maritos, præsertim nobiles, & Principes nolentes ad fidem Christi conuerti, qui inde caperent occasionem eliminandi Christianos, & Christianam fidem. Sic ille.

QVÆSTIO XIII.

An in dicto casu non solùm liceat fideli habitare cum infideli, verùm etiam ad id teneatur ex præcepto?

AFfirmant Angles, & Petrus de Ledesma, & Basilius *loc. cit.* & Veracrua 2. *part. speculi, art.* 32. *concl.* 4. qui subdit, apud Indos noui Orbis id in præcepto esse.

Sed probabiliùs respondeo: minimè ea præcepto ad cohabitandum teneri. Quia nec ex præcepto, sed ex consilio tantùm, ad id tenebantur fideles primis temporibus Ecclesiæ (vt suprà *q.* 10. est habitum) etiam quando spes aliqua conuersionis infidelis aderat. Sic Sanchea *loc. cit. n.* 14.

QVÆSTIO XIV.

An infideli renuente cohabitare, aut volente, cum contumelia tamen Creatoris, aut cum pertractione ad mortale, liceat fideli conuerso id matrimonium dissoluere, & ad aliud transire?

NEgatiuam sententiam, nempe tunc non posse dissolui matrimonium, posse defendi affirmat Arbor. *lib.* 6. *Theol. cap.* 10. *in fine*, vt refert Sanchez *lib.* 7. *disp.* 74. *n.* 3.

Sed certissimè respondeo: licere fideli in omnibus dictis casibus matrimonium, quantumvis consummatum dissoluere, & ad alias nuptias transire. Hanc responsionem definiuit Innoc. III. *in cap. Quanto, de diuort.* his verbis: *Si alter infidelium coniugum ad fidem Catholicam conuertatur, altero vel nullo modo, vel non sine blasphemia diuini nominis, vel vt eum pertrahat ad peccatum mortale, ei cohabitare volente, qui relinquitur, ad secunda, si voluerit, vota transibit.* Et id hoc casu intelligimus quod ait Apostulus: *Si infidelis discedit, discedat: frater enim vel soror non est seruituti subiectus in huiusmodi.* Et canonem, in quo dicitur: *Contumelia creatoris soluit ius matrimonij circa eum qui relinquitur.* Sic Pontifex. Idemque definiuit *in cap. Gaudemus, eo tit.* Sic Sanch. *loc. cit. n.* 4. dicens de hac responsione absque errore in fide minimè dubitari posse. Basilius *lib.* 7. *cap.* 48. *n.* 13. Bonac. *loc. cit. à n.* 4. Ægid. *disp.* 16. *dub.* 5. Candid. *art.* 7. *cit. dub.* 5. Lublinus *verb. matr. n.* 22.

QVÆSTIO XV.

An dissoluatur matrimonium infidelium in dictis tribus casibus jure & priuilegio Pontificio?

AFfirmant Abbas *in cap. Quanto, n.5. de diuort.* & ibi Alexand. de Neuo *n.9.* Palud. *in 4. dist.39. quæst. vnic. art.2. n.12.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: non dissolui priuilegio Pontificio, sed priuilegio Christi id in fauorem fidei concedentis. Primò, quia probabilius est, non posse Pontificem in matrimonio infidelium consummato dispensare, vt docet Doctiss. Nauar. *lib.3. consil. tit. de regul. consil.23. in noua edit. & eodem lib. tit. de conuersione coniugat. consil.4.* his verbis: Respondeo primùm, non posse illis prodesse dispensationem Papæ, quia matrimonium prædictum fuit consummatum: omnium tam Canonistarum, quàm Theologorum vna est conformis sententia, non posse Papam vlla de mundo causa dissoluere tale matrimonium quoad vinculum, juxta illud Euangelij, *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* Hæc meus Nauar. ibi. Quod idem repetit *consil.15. num.5.* (vnde malè pro contrario citatur à Basilio vbi infrà.) Secundò, Quia id clarè colligit Innocent. III. (& cum eo communiter Doctores) verbis nuper allegatis ex verbis Pauli 1. Corint.7. Sic sentiunt Sot. *in 4. dist.39. quæst. vnic. art.4. col.3. & 5.* Henriq. *lib.11. cap.8. n.4. & lib.12. cap.13. n.5.* Petrus de Ledesma *de matrim. q.59. art.5. concl.4.* Bart. de Ledesma, Veracruz, Cañedo, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.7. disp.74. n.4.* Basilius *lib.7. cap.48. n.14. & 15.* Candid. *disquis.28. art.7. dub.11.* Bonac. *q.3. cit. punct.7. n.3.*

QVÆSTIO XVI.

An in dictis tribus casibus dissoluatur matrimonium eo ipso, ac infidelis discedit, vel non vult cohabitare absque iniuria Creatoris, vel sine pertractione ad peccatum?

AFfirmant dissolui statim, adhuc non expectato transitu fidelis ad aliud matrimonium, ex Iurisperitis Ioan. Doctor, Innoc. Hostiens. Abbas, Goffred. Astens. Angel. & Anton. Cuchus. Et ex Theologis Ricard. Altisiodorens. Abulens. & Rodriguez, quos omnes refert Sanchez *lib.7. disp.75. num...* Quibus addi possunt Scot. & D. Anton. quos etiam pro hac parte citat Basilius *libro 7. disp.48. n.15.*

Sed longè probabiliùs respondeo: non ipso jure dissolui, sed perseuerare donec fidelis conuersus ad secundas nuptias transeat. Quare si fidelis nunquam mutet statum, perseuerabit prius matrimonij vinculum. Sic tenet Innocent. *in cap. Gaudemus, de diuort.* his *verbis: Quod si conuersum ad fidem & illa conuersa sequatur, antequam propter causas prædictas legitimam ille ducat vxorem, eam recipere compellatur:* ergo si compellitur recipere, non erat matrimonium solutum ipso jure, propter tres illas assignatas causas. Sic D. Thom. *in 4. dist.39. quæst. vnic. art.5. ad 2. & in addit. q.59. art.5. ad 2.* & ibi D. Bonauent. Durand. Palud. Sotus, & alij. Valentia *4. part. disp.10. quæst.1. punct.7. col.2.* Petr. de Ledesma *de matrim. q.59. art.5. dub. vnico, concl.5.* Nauar. *in sum. cap.22. num.49. & lib.3. consil. de conuers. Infidel. in 2. edit. consil.1. n.5. & cons.3. num.6. & 9.* Henriquez *lib.11. cap.8. n.4.* Sà *.de impedim. dirim. n.8.* & alij vsque ad 27. Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. num.4.* (inter quos pro hac parte refert D. Antoninum citatum pro contraria à Basilio.) Sic etiam Bonac. *loc. cit. n.7.* Basilius *n.17.* Candid. *dub.13.* Ægid. *disp.26. num.63.* Rebellus *lib.3. quæst.1. sect.2.* Luyhius *in summ. cap.122. dubit.10. & 11.*

QVÆSTIO XVII.

An vt in prædictis euentibus possit fidelis conuersus matrimonium dissoluere, & ad aliud transire, necessarium sit vt requiratur infidelis, & moueatur, an velit conuerti, vel cohabitare sine Dei contumelia, aut sine pertractione ad peccatum?

NEgatiuam sententiam, nempe non esse necessarium requiri, docere Panormitanum *in cap. Quanto, de diuort.* Ricardum, Paludanum, & Gabrielem, & nouissimè Thomam Sanchez *lib.7. de matr. disp.74.* sed sine vllo fundamento, ait Basilius *lib.7. de matrim. cap. 48. n.21.* Sed certè hic doctissimus vir, ex his Doctoribus malè citat, ad minus, suum Doctissimum amicum Thomam Sanchez, vt statim videbimus, quod valdè miror.

Vnde certissimè respondeo: necessarium esse, vt in prædictis euentibus secundum matrimonium à fideli conuerso celebrari possit, requiri infidelem, monerique, an velit cohabitare. Sic expressè Thom. Sanch. *lib.7. de matrim. disput.74. num.12.* his verbis: Deducitur, necessariam esse monitionem infidelis, aut interrogationem, an velit conuerti (seu juxta aliam opinionem, an velit habitare sine Dei contumelia, nec ad peccatum pertrahendo) vt possit fidelis matrimonium dissoluere, & ad aliud transire. Constat, quia id effici nequit, nisi infideli renuente conuerti, aut juxta aliam sententiam, renuente legitimam cohabitationem. Vt ergo validè id fieri possit, necessarium est constare de voluntate infidelis renuentis conuersionem, aut legitimam cohabitationem: ac proinde, vt hæc voluntas constet, necesse est ipsum moneri, seu interrogari. Huc vsque, & amplius Sanchez, qui pro hac parte citat Concilium Toletan. IV. *cap. 62. relat. can. Iudæi 28. quæst.1.* & ex Theologis D. Thom. *in 4. distinct.39. quæst. vnica, art.5. ad 4.* & ibi Ricardum *art.2. quæst.1. & Supplem.* Gabriel. *quæst. vnic. art.1. concl.5.* Toletum *lib.7. summ. cap.7. num.2.* Henriquez *lib.11. cap.8. n.5.* Rodriguez *1. tom. cap.220.* Sà *verb. matrim. vbi de impedim. dirim. n.8.* Petrum de Ledesma *de matrim. quæst.59. art.4. in fine*, & alios. Et ex Iurisperitis Nauarrum *lib.3. consil. de conuers. infidel. consil.1.* (aliàs 2.) Syluestrum, Rosellam, Armillam, Angelum, & alios. Quibus addi possunt Basilius *loc. cit. num.20.* Bonacina *loc. cit. punct.7. num.8.* Candidus *disquis.28. art.7. dub.16.* Qui benè id moderandum dicunt casu quo aliunde moraliter non constet de obstinatione infidelis; quia tunc monitio non desideratur.

QVÆSTIO XVIII.

An quoties infidelis à Deo distat, vt commodè requiri, aut moneri nequeat, opus sit dicta monitione?

AFfirmant dictam monitionem esse necessariam, quamvis distet infidelis, & impossibilis sit monitio, vt conuersus fidelis ad alias nuptias migrare valeat, Barthol. de Ledesma *de matrim. dub.56. conclus.6.* & Vega *tom.2. cap.34. casu 149.* & nouissimè Basilius *loc. cit. n.22.* his verbis. Quod si reperiri non possit, vel ob difficultatem viæ, & itineris, vel si in

remotissimis

remotissimis versetur regionibus, vt euenit in his, qui ex Æthiopia captiui, vel serui afferuntur; vel si ignoratur vbi sit alter coniux, adhuc nubere non potest, quidquid dicat Thomas Sanchez, & alij, nisi dispensatio Pontificis accedat, qua suppleatur ea admonitio iure præscripta, &c. Sic ille.

Sed probabiliùs respondeo: non esse opus dicta monitione in proposito casu. Quia tunc adest certitudo moralis obstinationis. Sic Petr. de Ledesma *q.59. art.4. ad 4.* Henriquez *lib.11.cap.8. n.5.* Sanchez *loc. cit. n.14.* Candid. *loc.cit.*

QVÆSTIO XIX.

An infidelis possit validè matrimonium contrahere, donec fidelis conuersus priùs matrimonium contrahat?

AFfirmat Palacios *in 4.dist.39.disp. vn.ad finem,* quatenus docet, matrimonium dissolui quando vel fidelis, vel infidelis transit ad aliud matrimonium.

Sed certissimè respondeo: non posse. Sic Candidus *disquis.18.art.7.dub.13.* ita dicens: Si ante matrimonium à fideli contractum transeat infidelis ad alias nuptias, eas fore irritas: & ita si postmodùm ad fidem conuertatur, esse ab illis eum separandum, & reddendum coniugi priùs conuerso. Quia priuilegium hoc dissoluendi matrimonium prius per alias nuptias sequentes, non concessum est à Christo Domino infideli, sed fideli in fauorem fidei, vt expressè habetur *cap. Quanto, de diuort. & cap.fin.* 28. *q.2.* Sic ille ex Thom. Sanchez ad vnguem *disp.7. n.6.* quem tamen non citat Nauar. *loc.cit. consil.3.* (aliàs n. 10.) Petr. Ledesma *q.59. art.5.* Henriquez *lib.11. cap.8. n.5.* Basilius *loc.cit. n.25.* & communis.

QVÆSTIO XX.

An quando fidelis conuersus ad aliud matrimonium transijt, possit infidelis, sicut & validè, ita & licitè matrimonium inire?

NEgant absolutè posse licitè infidelem aliud matrimonium inire, eo quòd in pœnam suæ infidelitatis illi aliud coniugium interdicatur, D.Thom. *in 4. dist.39.quæst.vn.art.5.ad 3.* Sotus *ea dist.quæst.vn.art. 4.* Barthol.de Ledes. *dub.56.de matr.post 4.concl.* Vega *tom.1.cap.13. casu 15.& tom.2. cap.14.casu 146.* & alij, quos refert Sanchez *lib.7.disp.77. n.3.*

Negant etiam alij, non ita absolutè, sed sub distinctione dicendo, non posse infidelem licitè inire aliud matrimonium antequam ipsemet conuertatur; secus verò post conuersionem. Ita D. Bonau. *in 4.dist.39. art.1.q.1.* Turrecrem. *in can. simili modo,28.q.1.* Ludouic.Lopez *1.part. instruct. vbi de matrim.cap.53* & nouissimè Basilius *lib.7. de matrim. cap.48.n.25.* vbi ait hanc esse communem, & veram sententiam, & pro illa adducit D. Thom. loco pro prima citatò: & licèt hæc sit probabilissima sententia,

Sed probabiliter æquè respondeo: posse licitè infidelem in eo casu aliud matrimonium inire cum altero infideli; quia dissoluto semel fidelis matrimonio, nullo iure interdicitur infideli matrimonio alteri iungi, vt doctè probat Sanchez *loc.cit.n.6.* Sic ipse, referens pro hac parte Henriquez *lib.11.de matrim.cap.8.n.5.* Durandum *in 4. dist.39. q.2. n.25.* Ledesma *2.part. q.61.art.5.* Viguer.*lib.institut.cap.16.§.7.vers.9.impedim.10.* Ouandum, Celaiam, & alios. Et tenet nouissimè Candidus *loc. cit. dub.15.* per hæc verba: Dico trigesimò, infidelis persistens in infidelitate, potest cum alia contrahere, quando vxor conuersa dissoluit priùs matrimonium. Quia cum matrimonij vinculum claudicare nequeat, eo ipso, quod dissolutum est ex parte fidelis, dissolutum manet ex parte vtriusque: ergo. Sic ille. Bonac. *q.3. de impedim.punct.7. n.7.* Luysius *loc.cit.dub.11.*

QVÆSTIO XXI.

An liceat fideli conuerso transire ad Religionem, vel Ordines suscipere, aut votum simplex castitatis emittere toties quoties ei licet transire ad alias nuptias, propter infidelis obstinationem?

REspondeo: licere, quia sicut licitum est fideli in eo casu matrimonium cum altero fideli inire, ita & potest ad omnia alia prædicta transire. Sic Sanch. *lib.7.disp.76.n.1.* & penes ipsum D.Thom. *in 4. dist. 39.quæst.vn.art.5.ad 4.* Sotus *ibid.art.4.* Petr.de Ledes. *de matrim.q.59.art.5.dub.vn. concl.6.* Syluest.Angel. Rosella, Rainerius, & alij. Bonac. *loc.cit.n.8.* Henriq. *lib.11.de matrim.cap.17.n.8,* Candid. *loc.cit.dub.17.*

QVÆSTIO XXII.

An fideli conuerso liceat ad Religionem, vel Ordines transire, nulla adhuc infidelis monitione præmissa?

AFfirmant Abulens. *1.Reg.cap.8.q.93.in solutione ad 4.* vbi discrimen constituit inter transitum ad Religionem, & ad aliud matrimonium, vt illi id liceat, nulla præmissa monitione fidelis: minimè hoc.

Sed certissimè respondeo: nullo modo licere ei prædicta, ante monitionem infidelis. Quia monitio eodem modo prærequiritur ad transitum Religionis, &c. sicut prærequiritur ad ineundum aliud matrimonium. Quantum ad hoc enim par est vtriusque ratio, vt optimè docent, & tenent omnes Doctores *quæst.præcedenti* allegati. Imò & ipse Abulens. hoc ipsum *eodem cap. q.68.* meliùs sentit. Legantur Sotus *loc. cit.* & Sanchez *n.3.*

QVÆSTIO XXIII.

An per professionem fidelis in Religionem dissoluatur non solùm matrimonium ratum, verùm etiam consummatum?

NEgat Abulens. *loc.cit. q.68.& 74.* eo quòd nullibi habetur id dirimi professione fidelis.

Sed certissimè respondeo: dissolui etiam consummatum, quia licèt nec in iure, nec in diuinis litteris hoc decisum reperiatur, deducitur tamen à simili. Nam si ea vis à Christo concessa est professioni, vt dissoluat matrimonium ratum inter fideles initium, etiam dissoluet matrimonium infidelium consummatum, cùm magis indissolubile sit matrimonium ratum fidelium, quàm consummatum infidelium, cum illud sit verum Sacramentum, hoc verò non. Sic D. Bonau. *in 4. dist.39. art.2. q.2.* Henriquez *lib.11. cap.8. n.5.* Sà *verb. matrim. vbi de impedim. dirim. num.8.* Petr. Ledesma *quæst. 59. de matrim. art.5. dub.6. vnico, concl.1.* Vega, Cañedo, Anglea, & alij, quos citat & sequitur Sanchez *loc. cit. disp.76. num.9.* Bonac. *loc. cit. num.9.* Candid. *dub.18.* & omnes communiter.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XV.

An dissoluatur matrimonium infidelium in dictis tribus casibus jure & priuilegio Pontificio?

AFfirmant Abbas *in cap. Quanto, n.5. de diuort.* & ibi Alexand. de Neuo *n.9.* Palud. *in 4. dist. 39. quæst. vnic. art. 2. n. 12.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: non dissolui priuilegio Pontificio, sed priuilegio Christi id in fauorem fidei concedentis. Primò, quia probabilius est, non posse Pontificem in matrimonio infidelium consummato dispensare, vt docet Doctiss. Nauar. *lib. 3. consil. tit. de regul. consil. 23. in noua edit. & eodem lib. tit. de conuersione coniugat. consil. 4.* bis verbis: Respondeo primùm, non posse illis prodesse dispensationem Papæ, quia matrimonium prædictum fuit consummatum: omnium tam Canonistarum, quàm Theologorum vna est conformis sententia, non posse Papam vlla de mundo causa dissoluere tale matrimonium quoad vinculum, juxta illud Euangelij, *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* Hæc meus Nauar. ibi. Quod idem repetit *consil. 15. num. 5.* (vnde malè pro contrario citatur à Basilio vbi infrà.) Secundò, Quia id claré colligit Innocent. III. (& cum eo communiter Doctores) verbis nuper allegatis ex verbis Pauli 1. Corint. 7. Sic sentiunt Sot. *in 4. dist. 39. quæst. vnic. art. 4. col. 3. & 5.* Henriq. *lib. 11. cap. 8. n. 4. & lib. 12. cap. 13. n. 5.* Petrus de Ledesma *de matrim. q. 59. art. 5. concl. 4.* Bart. de Ledesma, Veracruz, Cañedo, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 7. disp. 74. n. 4.* Basilius *lib. 7. cap. 48. n. 14. & 15.* Candid. *disquis. 28. art. 7. dub. 11.* Bonac. *q. 3. cit. punct. 7. n. 3.*

QVÆSTIO XVI.

An in dictis tribus casibus dissoluatur matrimonium eo ipso, ac infidelis discedit, vel non vult cohabitare absque iniuria Creatoris, vel sine pertractione ad peccatum?

AFfirmant dissolui statim, adhuc non expectato transitu fidelis ad aliud matrimonium, ex Iurisperitis Ioan Doctor, Innoc. Hostiens. Abbas, Gotfred. Astens. Angel. & Anton. Cuchus. Et ex Theologis Ricard. Altisiodorens. Abulens. & Rodriguez, quos omnes refert Sanchez *lib. 7. disp. 75. num...* Quibus addi possunt Scot. & D. Anton. quos etiam pro hac parte citat Basilius *libro 7. disp. 48. n. 15.*

Sed longè probabiliùs respondeo: non ipso jure dissolui, sed perseuerare donec fidelis conuersus ad secundas nuptias transeat. Quare si fidelis nunquam mutet statum, perseuerabit priùs matrimonij vinculum. Sic tenet Innocent. *in cap. Gaudemus, de diuort. iis verbis: Quod si conuersum ad fidem & illa conuersa sequatur, antequam propter causas prædictas legitimam ille ducat vxorem, eam recipere compellatur:* ergo si compellitur recipere, non erat matrimonium solutum ipso jure, propter tres illas assignatas causas. Sic D. Thom. *in 4. dist. 39. quæst. vnic. art. 5. ad 2. & in addit. q. 59. art. 5. ad 2.* & ibi D. Bonauent. Durand. Palud. Sotus, & alij. Valentia *4. part. disp. 10. quæst. 1. punct. 7. col. 2.* Petr. de Ledesma *de matrim. q. 59. art. 5. dub. vnico, concl. 5.* Nauar. *in sum. cap. 22. num. 49. & lib. 3. consil. de conuers. Infidel. in 2. edit. consil. 1. n. 5. & cons. 3. num. 6. & 9.* Henriquez *lib. 12. cap. 8. n. 4.* Sà *de impedim. dirim. n. 8.* & alij vsque ad 27. Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. num. 4.* (inter quos pro hac parte refert D. Antoninum citatum pro contraria à Basilio.) Sic etiam Bonac. *loc. cit. n. 7.* Basilius *n. 17.* Candid. *dub. 23.* Ægid. *disp. 26. num. 63.* Rebellus *lib. 3. quæst. 1. sect. 2.* Luysius *in summ. cap. 122. dubit. 10. & 11.*

QVÆSTIO XVII.

An vt in prædictis euentibus possit fidelis conuersus matrimonium dissoluere, & ad aliud transire, necessarium sit vt requiratur infidelis, & moneatur, an velit conuerti, vel cohabitare sine Dei contumelia, aut sine pertractione ad peccatum?

NEgatiuam sententiam, nempe non esse necessarium requiri, docere Panormitanum *in cap. Quanto, de diuort.* Ricardum, Paludanum, & Gabrielem, & nouissimè Thomam Sanchez *lib. 7. de matr. disp. 74.* sed sine vllo fundamento, ait Basilios *lib. 7. de matrim. cap. 48. n. 21.* Sed certè hic doctissimus vir, ex bis Doctoribus malè citat, ad minus, suum Doctissimum amicum Thomam Sanchez, vt statim videbimus, quod valdè miror.

Vnde certissimè respondeo: necessarium esse, vt in prædictis euentibus secundum matrimonium à fideli conuerso celebrari possit, requiri infidelem, monerique, an velit cohabitare. Sic expresse Thom. Sanch. *lib. 7. de matrim. disput. 74. num. 12.* bis verbis: Deducitur, necessariam esse monitionem infidelis, aut interrogationem, an velit conuerti (seu juxta aliam opinionem, an velit habitare sine Dei contumelia, nec ad peccatum pertrahendo) vt possit fidelis matrimonium dissoluere, & ad aliud transire. Constat, quia id effici nequit, nisi infideli renuente conuerti, aut juxta aliam sententiam, renuente legitimam cohabitationem. Vt ergo validè id fieri possit, necessarium est constare de voluntate infidelis renuentis conuersionem, aut legitimam cohabitationem: ac proinde, vt hæc voluntas constet, necesse est ipsum moneri, seu interrogari. Huc vsque, & amplius Sanchez, qui pro hac parte citat Concilium Toletan. IV. *cap 62. relat. can. Iudæi 28. quæst. 1.* & ex Theologis D. Thom. *in 4. distinct. 39. quæst. vnica, art. 5. ad 4.* & ibi Ricardum *art. 2. quæst. 1. & Supplem.* Gabriel. *quæst. vnic. art. 2. concl. 5.* Toletum *lib. 7. summ. cap. 7. num. 2.* Henriquez *lib. 11. cap. 8. n. 5.* Rodriguez 1. *tom. cap. 220.* Sà *verb. matrim. vbi de impedim. dirim. n. 8.* Petrum de Ledesma *de matrim. quæst. 59. art. 4. in fine*, & alios. Et ex Iurisperitis Nauarrum *lib. 3. consil. de conuers. infidel. consil. 1.* (aliàs 2.) Syluestrum, Rosellam, Armillam, Angelum, & alios. Quibus addi possunt Basilius *loc. cit. num. 20.* Bonacina *loc. cit. punct. 7. num. 8.* Candidus *disquis. 28. art. 7. dub. 16.* Qui benè id moderandum dicunt casu quo aliunde moraliter non constet de obstinatione infidelis; quia tunc monitio non desideratur.

QVÆSTIO XVIII.

An quoties infidelis à Deo distat, vt commodè requiri, aut moneri nequeat, opus sit dicta monitione?

AFfirmant dictam monitionem esse necessariam, quamvis distet infidelis, & impossibilis sit monitio, vt conuersus fidelis ad alias nuptias migrare valeat, Barthol. de Ledesma *de matrim. dub. 56. conclus. 6.* & Vega *tom. 2. cap. 34. casu 149.* & nouissimè Basilius *loc. cit. n. 22.* his verbis. Quod si reperiri non possit, vel ob difficultatem viæ, & itineris, vel si in

remotissimis

remotissimis versetur regionibus, vt euenit in his, qui ex Æthiopia captiui, vel serui afferuntur; vel si ignoratur vbi sit alter coniux, adhuc nubere non potest, quidquid dicat Thomas Sanchez, & alij, nisi dispensatio Pontificis accedat, qua suppleatur ea admonitio iure præscripta, &c. Sic ille.

Sed probabiliùs respondeo: non esse opus dicta monitione in proposito casu. Quia tunc adest certitudo moralis obstinationis. Sic Petr. de Ledesma *q.59. art.4. ad* 4. Henriquez *lib.11.cap.8. n.5.* Sanchez *loc. cit. n.*14. Candid. *loc.cit.*

QVÆSTIO XIX.

An infidelis possit validè matrimonium contrahere, donec fidelis conuersus priùs matrimonium contrahat?

Affirmat Palacios *in* 4. *dist.*39. *disp. vn. ad finem*, quatenus docet, matrimonium dissolui quando vel fidelis, vel infidelis transit ad aliud matrimonium.

Sed certissimè respondeo: non posse. Sic Candidus *disquis.*18. *art.*7. *dub.*13. ita dicens: Si ante matrimonium à fideli contractum transeat infidelis ad alias nuptias, eas fore irritas: & ita si postmodùm ad fidem conuertatur, esse ab illis eum separandum, & reddendum coniugi priùs conuerso. Quia priuilegium hoc dissoluendi matrimonium prius per alias nuptias sequentes, non concessum est à Christo Domino infideli, sed fideli in fauorem fidei, vt expressè habetur *cap. Quanto, de diuort. & cap.fin.*28. *q.*2. Sic ille ex Thom. Sanchez ad vnguem *disp.*7. *n.*6. quem tamen non citat Nauar. *loc. cit. consil.*3. (aliàs *n.* 10.) Petr. Ledesma *q.*59. *art.*5. Henriquez *lib.*11. *cap.*8. *n.*5. Basilius *loc.cit. n.*25. & communis.

QVÆSTIO XX.

An quando fidelis conuersus ad aliud matrimonium transiit, possit infidelis, sicut & validè, ita & licitè matrimonium inire?

Negant absolutè posse licitè infidelem aliud matrimonium inire, eo quòd in pœnam suæ infidelitatis illi aliud coniugium interdicatur, D.Thom. *in* 4. *dist.*39. *quæst.vn.art.*5 *ad* 3. Sotus *ea dist.quæst.vn.art.* 4. Barthol. de Ledes. *dub.*56. *de matr.post* 4. *concl.* Vega *tom.*1. *cap.*13. *casu* 15. & *tom.*2. *cap.*14. *casu* 146. & alij, quos refert Sanchez *lib.*7. *disp.*77. *n.*3.

Negant etiam alij, non ita absolutè, sed sub distinctione dicendo, non posse infidelem licitè inire aliud matrimonium antequam ipsemet conuertatur; secus verò post conuersionem. Ita D. Bonau. *in* 4. *dist.*39. *art.*2. *q.*1. Turrecrem. *in can. simili modo*, 28. *q.*1. Ludouic. Lopez 2. *part. instruct. vbi de matrim. cap.*53. & nouissimè Basilius *lib.*7. *de matrim. cap.*48. *n.*25. vbi ait hanc esse communem, & veram sententiam, & pro illa adducit D. Thom. loco pro prima citato: & licèt hæc sit probabilissima sententia,

Sed probabiliter æquè respondeo: posse licitè infidelem in eo casu aliud matrimonium inire cum altero infideli; quia dissoluto semel fidelis matrimonio, nullo iure interdicitur infideli matrimonio alteri iungi, vt doctè probat Sanchez *loc.cit.n.*6. Sic ipse, referens pro hac parte Henriquez *lib.*11. *de matrim. cap.*8. *n.*5. Durandum *in* 4. *dist.*39. *q.*2. *n.*25. Ledesma 2. *part. q.*61. *art.*5. Viguer. *lib. institut. cap.*16. §.7. *vers.*9. *impedim.*10. Ouandum, Celaiam, & alios. Et tenet nouissimè Candidus *loc. cit. dub.*15. per hæc verba:

Dico trigesimò, infidelis persistens in infidelitate, potest cum alia contrahere, quando vxor conuersa dissoluit prius matrimonium. Quia cum matrimonij vinculum claudicare nequeat, eo ipso, quod dissolutum est ex parte fidelis, dissolutum manet ex parte vtriusque: ergo. Sic ille. Bonae. *q.*3. *de impedim. punct.*7. *n.*7. Luysius *loc.cit. dub.*11.

QVÆSTIO XXI.

An liceat fideli conuerso transire ad Religionem, vel Ordines suscipere, aut votum simplex castitatis emittere toties quoties ei licet transire ad alias nuptias, propter infidelis obstinationem?

Respondeo: licere, quia sicut licitum est fideli in eo casu matrimonium cum altero fideli inire, ita & potest ad omnia alia prædicta transire. Sic Sanch. *lib.*7. *disp.*76. *n.*1. & penes ipsum D.Thom. *in* 4. *dist.* 39. *quæst.vn.art.*5. *ad* 4. Sotus *ibid. art.*4. Petr. de Ledes. *de matrim. q.*59. *art.*5. *dub.vn. concl.*6. Syluest. Angel. Rosella, Rainerius, & alij. Bonac. *loc.cit.n.*8. Henriq. *lib.*11. *de matrim. cap.*57. *n.*8. Candid. *loc.cit. dub.*17.

QVÆSTIO XXII.

An fideli conuerso liceat ad Religionem, vel Ordines transire, nulla adhuc infidelis monitione præmissa?

Affirmant Abulens. 1. *Reg. cap.*8. *q.*93. *in solutione ad* 4. vbi discrimen constituit inter transitum ad Religionem, & ad aliud matrimonium, vt illi id liceat, nulla præmissa monitione fidelis: minimè hoc.

Sed certissimè respondeo: nullo modo licere ei prædicta, ante monitionem infidelis. Quia monitio eodem modo prærequiritur ad transitum Religionis, &c. sicut prærequiritur ad ineundum aliud matrimonium. Quantum ad hoc enim par est vtriusque ratio, vt optimè docent, & tenent omnes Doctores *quæst. præcedenti* allegati. Imò & ipse Abulens. hoc ipsum *eodem cap. q.*68. meliùs sentit. Legantur Sotus *loc. cit.* & Sanchez *n.*3.

QVÆSTIO XXIII.

An per professionem fidelis in Religionem dissoluatur non solùm matrimonium ratum, verùm etiam consummatum?

Negat Abulens. *loc.cit. q.*68. & 74. eo quòd nullibi habetur id dirimi professione fidelis.

Sed certissimè respondeo: dissolui etiam consummatum, quia licèt nec in iure, nec in diuinis litteris hoc decisum reperiatur, deducitur tamen à simili. Nam si ea vis à Christo concessa est professioni, vt dissoluat matrimonium ratum inter fideles initium, etiam dissoluet matrimonium infidelium consummatum, cùm magis indissolubile sit matrimonium ratum fidelium, quàm consummatum infidelium, cum illud sit verum Sacramentum, hoc verò non. Sic D. Bonau. *in* 4. *dist.*39. *art.*2. *q.*2. Henriquez *lib.*11. *cap.*8. *n.*5. Sà *verb. matrim. vbi de impedim. dirim. num.*8. Petr. Ledesma *quæst.* 59. *de matrim. art.*5. *dub.*6. *vnico*, *concl.*1. Vega, Caëdo, Angles, & alij, quos citat & sequitur Sanchez *loc. cit. disp.*76. *num.*9. Bonac. *loc. cit. num.*9. Candid. *dub.*18. & omnes communiter.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXVI.

An si alter fidelium coniugum labatur in hæresim, vel transeat ad Gentilitatis errorem, statim horum matrimonium dirimatur.

RESpondeo: non dirimi, ideoque in hoc casu is qui relinquitur, non potest, viuente altero, ad secundas nuptias conuolare. Sic expresse Innocent. III. *in cap. Quantò, de diuortiis.* Et tenent cum ipso omnes. Legatur Basil. *cap.* 48. *cit. n.* 27.

DISPVTATIO XVII.

De Impedimento vis, metus, vel violentiæ.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit metus.

RESPONDEO dicendum quòd metus, *est instantis periculi, vel futuri mali* (non causa, vt habet Sanchez vbi infrà) *mentis trepidatio.* Sic definitur metus ab Vlpiano l. 1. *ff. de eo quod metus causa.* Dicitur autem *mentis trepidatio*; quia metus habet ortum ex forti imaginatione periculi futuri propè jam imminentis: & ideo dicitur, *instantis*, quia pericula valdè remota non timentur. Sic Sanchez *lib.* 4. *de matrimonio, disp.* 1. *num.* 7. Basilius *de matrim. cap.* 2. *num.* 5. & alij communiter.

QVÆSTIO II.

Quid sit metus cadens in constantem virum, & quid cadens in virum inconstantem?

REspondeo, quod metus cadens in constantem virum, qui alio nomine, metus grauis, probabilis, seu justus appellatur, vel *est instantis, grauis, injustique mali ab homine sibi inferendi vehemens opinio*, vt ait Basilius vbi infra. Aut secundùm alios est metus ille, *qui cogit eligere minus malum, vt majus malum probabiliter imminens euitetur.* Ita Bonac. *q.* 3. *de impedim. punct.* 8. *n.* 2. Candid. *disquis.* 18. *art.* 8. *dub.* 2. Sed hæc diffinitio nonnullam patitur difficultatem infra enodandam.

Metus verò cadens in virum inconstantem, aut non cadens in constantem virum, qui & leuis metus, improbabilis, injustus, & vanus vocatur, dicitur ille, *quo quis maius malum, aut inconueniens admittit, ad fugiendum maius malum, aut inconueniens.* Ratio autem omnium nominum est, quia prior metus, vel timor, non repugnat constantiæ, & fortitudini, sed justè, & probabiliter eo terretur vir constans. Posterior autem constantiæ, & fortitudini repugnat, & inconstantis, vani, leuisque hominis est illo terreri. Sic Sanchez *lib.* 4. *disp.* 1. *num.* 9. Bonacina & Candidus *loc. cit.* Cornejo *disp.* 7. *dub.* 25. *pag.* 997.

QVÆSTIO III.

Quæ conditiones ad metum grauem, seu cadentem in constantem virum requirantur?

REspondeo: quod quinque. Prima est, vt malum quod timetur, sit graue, & magnum malum in se consideratum, non comparatione alterius minoris mali, vt voluerunt Siluest. *verb. metus, quæst.* 1. Veracruz 1. *part. speculi, art.* 8. *concl.* 3. & Catbon. *de restit.* *q.* 36. *fundam.* 3. Sic Sot. *in* 4. *dist.* 16. *q.* 1. *art.* 2. Sanchez *loc. cit. n.* 12. Basil. *n.* 9. & communis.

Secunda est, vt æstimatio mali, quod timetur, sit digna constanti viro, hoc est sit fortis, probabilis, & justâ ratione suscepta. Nam qui sine probabili fundamento, & æstimatione timet, vsnè, & leuiter timet, & meticulosus est. Sic D. Thom. *in* 4. *dist.* 29. *quæst. vnic.* *art.* 2. Sanchez *n.* 16. & Basil. *n.* 7.

Tertia est, vt is qui minatur, possit minas exequutioni mandare; si enim quis metuit quod alter minatur, qui non potest id quod minatur, efficere, ipse sibimet metum infert. Ita Sanch. *n.* 19. & Basil. *n.* 8. & omnes.

Quarta conditio est, vt is qui minatur, talis sit, qui minas exequi soleat, aut saltem semel minas exequutus sit in eadem persona, aut in aliena: aut tandem prudenter judicetur, inspectò ingenio, & aliis circunstantiis personæ minantis, exequuturus minas. Sic Sanchez *n.* 20. & Basilius *n.* 8.

Quinta denique est, ne timens possit euitare mala quæ timentur; si enim posset, non esset timor cadens in virum constantem: inconstantis enim, & timidi est metuere mala, quæ facili negotio vitare potest. Sic Sanchez *n.* 23. ex Angelo, Syluestro, & Cucho. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 9. Reginal. & Ægidius, quos citat, & sequitur Bonac. *loc. cit. n.* 7. Cornejo *disp.* 8. *dub.* 25. *pag.* 998. Luysius *in summa, parte* 2. *cap.* 99. *dub.* 1.

QVÆSTIO IV.

An metus viri constantis sufficiens ad annullandum matrimonium, debeat in omnibus, tam in viris, quàm in fœminis esse æqualis?

AFfirmant Bergius *cap.* 1. *n.* 13. & 16. *de effic. delegati*, & Rimmald. *ibid. num.* 32. & nouissimè Huttado *de matrim. disp.* 6. *diff.* 1. existimantes, non minorem metum requiri in fœmina ad annullandum matrimonium, quàm in viro requiritur.

Sed certissime ferè respondeo: talem metum non semper debere esse æqualem in omnibus. Quia attendenda est profectò circunstantia sexus, & ætatis. Vnde metus, qui comparatione viri grauis, aut cadens in virum constantem non judicatur, censeri potest grauis respectu fœminæ, eo quòd suapte natura, imbecillior sit, & faciliùs terreatur. Quapropter ad grauem metum in fœmina non requiritur metus cadens in constantem virum, sed in fœminam constantem. Sic Nauar. *cap.* 22. *n.* 51. Couar. 4. *decret.* 2. *part. cap.* 3. §. 4. *n.* 9. Sotus *lib.* 7. *de just. quæst.* 2. *art.* 1. *ad* 2. Henriquez *loc. cit. cap.* 9. *n.* 3. & 4. Rodriguez *tom.* 1. *sum. cap.* 131. *concl.* 2. Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 3. §. *Pro explicatione.* Quos & alios vsque ad quinquaginta & duos Doctores refert, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *de matrim. disp.* 3. *n.* 2. Quibus addi possunt decisiones Rotæ apud Farinac. *lib.* 1. *c.* 49. *n.* 2. & *lib.* 2. *c.* 242. *n.* 16. vbi ipsemet Farinac. quem citat, & sequitur Basilius *lib.* 4. *de matrim. n.* 10. Bonac. *n.* 6. Luysius *loc. cit. dub.* 2. D. Ioannes del Castillo *lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 144. *fol.* 19.

QVÆSTIO V.

An metus viri constantis necessariò petat electionem minoris mali ad vitandum maius?

Affirmant D.Thom. *in 4. dist. 29. quæst. vnic. art. 1. in corp. & ad 2.* D. Bonauent. *q. 1.* Scot. *quæst. vnica, §. De primo.* Durand. *q. 2. n. 4.* Sot. *q. 1. art. 2.* Victoria *in sum. n. 268.* Valentia 3. *part. disp. 10. q. 3. punct. 2.* Comitolus *lib. 3. respons. moral. q. 2. 6. Quintum quæsitum*, & alij quamplures, quos refert Sanchez *lib. 4. disp. 2. n. 1.* Bonac. & Candid. *q. 2. citati*, Valerus *verb. Metus, differ. 2. n. 1.* & alij asserentes, quod ad hoc vt metus sit grauis, & cadens in virum constantem, semper debeat eligi minus malum, quàm est illud quod vitatur. Vnde si quis (inquiunt) eligat peccatum mortale, aut veniale committere, ad vitandam mortem, nullo modo is metus diceretur grauis, aut cadens in virum constantem.

Alij verò è contra negant necessarium esse ad metum grauem incurrendum, vt quis eligat semper minus malum ad vitandum maius, sed sufficere etiad id de quo hîc agitur (id est, ad rescissionem matrimonij) vt eligat malum tale, quod in se graue sit, aut quo revera constantis viri voluntas à proposito retraheretur, licèt eligat ad illud vitandum peccare venialiter, aut mortaliter. Sic Nauar. *cap. 22. n. 51.* Petr. de Ledesma *q. 47. art. 2.* vbi explicat D. Thomam. Ludouic. Lopez, & alij pauci, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. n. 3.*

Sed clariùs, & fortè concordando has duas extremas sententias, sic sub distinctione respondeo cum Basilio, dicendo primò, quod quantum ad contractum matrimonij attinet, non sit locus *præsenti quæstioni*. Cùm quilibet contractus ex natura rei celebrari possit sine vllo peccato, etiamsi metus grauis incutiatur, vt constat: Quia si metu inducatur ad contrahendum, vnà cum verbis habere potest animum contrahendi, vt absit mendacium, & verba vera sint; at eo consensu nihil efficitur, vt legibus constitutum est: ergo optimè potest quis sine vllo mendacio nihil efficere, & euitare malum. Quod si contingat, eum verbis non habere consensum, sed potiùs animum oppositum, tunc id mendacium non euenit ex exigentia metus, cum sine illo damnum euitari possit, sed ex fragilitate, aut ignorantia contrahentis. Loquendo autem extra contractus, si ab aliquo exigatur, vt vel peccet, vel sustineat mortem, tunc potius sustinenda est mors, cum melius sit incidere in manus hominum, quàm peccare in conspectu Dei. Daniel. 13. Sic Basil. *loc. cit. cap. 3. n. 3.* ex Ioan. Bassolis *in 4. distinct. 27. quæst. 1. art. 2.*

QVÆSTIO VI.

An sufficiat ad metum grauem, vt malum graue timeatur in filiis, marito, & vxore?

Respondeo tanquam certum, sufficere ad grauem metum comparatione Patris, timere graue malum, non solùm in propria persona, sed persona filiorum. Quia sic habetur *l. isti quidem 8. ff. de eo, quod metus causa*, ibi: *Hæc quæ diximus ad edictum pertinere, nihil interest, in se quis veritus sit, an in liberis suis, cum pro effectu magis in liberis parentes terreantur.* Idem omninò est dicendum, si malum graue timeatur in propria vxore; etit enim metus grauis respectu viri, aut è contra, etiamsi vxor timeat graue malum in viro. Quia sunt vna caro. *Gen. 2.* Sic D. Thom. *in 4. dist. 29. quæst. vnic. art. 1. ad 2.* Henriquez *lib. 11. cap. 7. n. 5.* Sotus, Rodriguez & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 4. disp. 4. n. 3.* Basilius *lib. 4. cap. 3. n. 4.* & omnes communiter.

QVÆSTIO VII.

An etiam sufficiat ad metum grauem, vt graue malum timeatur in consanguineis vsque ad quartum gradum?

Negat Henriquez *lib. 11. de matrim. cap. 9. n. 5.* id solum extendens ad consanguineos in primo gradu, per hæc verba: Deinde metus grauis dicitur, non tantum quando imminet periculum damni in propria persona, sed in persona coniuncta in primo gradu, vt si resultat contra parentes, liberos, & vxorem. Ita Ille. Pro cuius sententia citat Sanchez D. Thom. Syluestrum, Tabienam, & Ludouicum Lopez.

Sed probabiliùs respondeo: sufficere, & extendi vsque ad quartum gradum. Sic Basilius *lib. 4. cap. 3. n. 3.* ita dicens: Atque id quoque dicendum existimo de aliis consanguineis; vehemens enim est amor ingenitus erga illos, si rerum natura spectetur. Argumentum sumi potest *ex cap. sciant cuncti, de elect. in 6.* ibi, *vel consanguineos eorum*, vbi metus illatus consanguineis ad incutiendum electori timorem, censetur illatus electori; quod etiam docent ex iuris interpretibus complures. Limitandum tamen est vsque ad 4. gradum. Nam vsque ad illum communi sensu, & affectu consanguinei reputantur. Excipe, nisi malum aliquod etiam remotissimis inferretur, quod in totum genus redundaret. Sic ille. Et ante illum Sanchez *lib. 4. disp. 4. à n. 5. vsque ad octauum.* Qui cum aliis idem dicunt dicendum, quando malum esset comminatum personæ arctissima amicitia coniunctæ contrahenti, vel affinibus ex matrimonio, non ex fornicatione vsque ad 4. gradum; vel tandem domesticis alicuius, quibus metus infertur, vt ille contrahat. Sic ipsi locis citatis. Bonac. *loc. cit. n. 6.* Lessius *lib. 2. cap. 17. dub. 6.* Rebellus *lib. 3. quæst. 9. num. 3.* Luysius *loc. cit. dub. 5.* & alij penes ipsos. Legantur ad intentum dicta à nobis 1. *part. tract. 5. disp. 13. quæst. 44.*

QVÆSTIO VIII.

Quæ sunt mala grauia, quæ incutiunt iustum metum, aut cadentem in virum constantem?

Respondeo, quod circa controuersiam sunt hæc, metus mortis, metus mutilationis, vel atrocia cruciatus, vel longi carceris, vel exilij diuturni, vel seruitutis, vel stupri, vel amissionis status honorifici. Metus etiam captiuitatis, metus armorum, & metus verecundiæ. Sic Sanchez *lib. 4. de matr. disp. 5. à num. 4. vsque ad* 13. Basilius *lib. 4. cap. 8. n. 3. & 4.* Bonacina *q. 3. cit. punct. 8. num. 6.* Candidus *disquis. 28. art. 8. dub. 2.* & quamplures alij penes Sanchez, Villalob. *tom. 1. tract. 13. diff. 8. n. 4.*

QVÆSTIO IX.

An metus infamiæ cadat in virum constantem, aut grauis sit?

Negant, loquendo de metu infamiæ facti, D. Thom. *in 4. dist. 29. quæst. vnic. art. 2. ad 3.* vbi Durand. *quæst. 2. n. 4.* Carthusianus *quæst. 2.* Syluest. *verb. Metus, q. 4.* Imò & loquendo de metu infamiæ iuris, idem negat Tabiena *verb. impedim. 9 q. 1. num. 2.* & alij.

Sed,

Sed probabilius longè respondeo: Tam metus infamiæ juris, quàm infamiæ facti, est metus grauis, & cadens in virum constantem. Quia timor infamiæ æquiparatur metui mortis, *l. justa, ff. de manumissis vind.* at hic cadit in virum constantem, vt supra: ergo. Hoc autem intellige, quando infamia est grauis, & ei facilè occurri non potest, secus si sit leuis, aut facilè occurri potest: in quo sensu loquuntur D. Thom. Durand. & alij Authores primæ sententiæ. Sic Sanch. *loc. cit. n.4. & 15.* & Basilius *cap.4. cit. n.5.* & alij communiter penes ipsos.

QVÆSTIO X.

An metus excommunicationis cadat in constantem virum?

NEgant absolutè Glossa *cap. Cùm dilectus, verb. violentia, de his quæ vi.* Palud. *in 4. distinct. 29. quæst. vnic. art. 2. concl. 1. n. 13.* Sotus *ibid. q. 1. art. 2. fine,* & alij quamplures, penes Sanchez *loc. cit. n. 16.* Villalob. *tract. 3. diff. 8. n. 5.* & alij.

Affirmant verò è contra, esse metum cadentem in constantem virum, Glossa *fin. in cap. olim, de restit. spoliat.* Seraphinus *de privil. juramenti, priuilegio 29. num. 4.* Barth. de Ledesma *de matrim. dub. 23. fundam. 3.* & alij.

Sed probabiliùs media via fic respondeo: Si excommunicatio est justa, eius metus non est grauis, nec cadens in constantem virum. Si verò est iniusta secundum rem, aut omninò, tunc eius metus est grauis, & cadens in constantem virum, si ei facilè occurri non potest appellationis remedio. Sic Sanchez *loc. cit. n. 17. & 18.* Qui optimè id probat. Basilius *loc. cit. n. 7.* Bonac. *loc. cit. n. 6.* Azor *tom. 1. lib. 1. cap. 10. q. 7.* & alij quamplures penes ipsos.

QVÆSTIO XI.

An metus amissionis bonorum in virum constantem cadat?

NEgat absolutè Palud. *in 4. distinct. 29. q. 1. art. 2. concl. 2. n. 13.* Alij verò cum limitatione id concedunt, nempe quandò bona vitæ tuendæ necessaria sunt. Ita Hostiens. *in cap. 2. de his quæ vi,* & Ledesma *2. part. 4. q. 49. art. 3. §. sed dubitabit aliquis.* Alij tandem id admittunt casu quo omnium bonorum amissio est. Ita Palacios *in 4. dist. 29. disp. 1. fol. 654.* Philiarcus, Ludou. Lopez, & alij penes Sanchez *loc. cit. num. 20.*

Sed probabiliùs respondeo: Amissionem omnium bonorum, siue illa sint exigua (vt si pauperis) siue in magna quantitate, incutere metum grauem. Nam cum bona sint quædam hominis vita, meritò metus amissionis illorum metui mortis æquiparatur. Vnde propter eandem rationem idem dicendum est de metu amissionis maioris partis bonorum, siue sine illis sustentari vita possit, siue non. Imò & de metu amissionis magnæ rei, licèt non sint omnia bona, nec maior bonorum pars. Et tandem de metu amissionis instrumentorum totius, vel maioris partis patrimonij, quibus id probandum est. Sic Sanchez *lib. 4. disp. 5. à n. 20. vsque ad 26.* & penes ipsum innumeri Doctores. Basil. *lib. 4. cap. 4. n. 8. & 9.* Bonacina *loc. cit. n. 6.* Villalobos *loc. cit. n. 4.*

QVÆSTIO XII.

An metus amittendi lucrum magnum, hæreditatem, aut beneficium quod quis sperat ab aliquo ad quod non habet jus ad rem, cadat in virum constantem?

AFfirmant Cynus, & Francus penes Sanchez vbi infrà. Quibus fauent Salzedo *in pract. cap. 83. §. Est tamen opinio hæc.* Nauarra *lib. 2. de restit. c. p. 3. & in noua edit. part. 4. dub. 1. n. 419.* Rodrig. *tom. 1. cap. 18. n. 2.* & alij. Quatenus fatentur preces importunas incutere grauem metum, casu quo importunè rogatus non posset sine magno incommodo dissentire.

Sed probabiliùs respondeo: talem metum absolutè loquendo, non cadere in virum constantem. Quia timor perdendi locrum, hæreditatem, &c. ad quæ quis non habet jus, verè non est timor cadens in virum constantem. Notanter autem diximus, *qui non habet jus ad rem.* Quia contrarium est dicendum casu quo quis haberet jus ad rem, quia tunc dum arceretur à lucro, ad quod habet jus, iniuriam pateretur. Vnde sic patet minetur filio ablaturum à maioratu ea quæ auxerat, justum metum incuteret, quia cum hæc hæreditas sit debita filio, potiùs huiusmodi minæ continent damnum, quàm lucri amissionem. Sic Sanchez *lib 4. disp. 5. n. 28.* Basilius *lib. 4. cap. 4 n. 10.* Rota apud Farinac. *lib. 2. n. 111. 112. & 113.* & communis.

QVÆSTIO XIII.

Quid sit, & comparatione quarum, metus reuerentialis?

REspondeo circa primum, quod metus reuerentialis sic ab aliquibus definitur: *Reuerentia metus est futuri mali existimatio, quod nobis ab his metuimus, in quorum legitima potestate sumus, & quos cultu, & honore dignamur.* Sic Basilius *lib. 4. de matrim. c. 5. n. 1.* Circa 2. Respondeo dicendum, quod metus reuerentialis datur in Clerico respectu Episcopi; in sæculari respectu Magistratus, cui subditur; in vxore respectu mariti; in filio respectu patris, vt docet omnium sententia. Idem dicendum est de Genero respectu Soceri, quia Socer parentis locum obtinet; de Auo, ac de reliquis ascendentibus, quia tanquam parentes habentur, & coluntur. Idem etiam dicendum de filia aut filio, respectu matris (quidquid dicat Burgos de Paz, & Hippol. penes Sanchez) de timore Curatoris, & Tutoris. Quia etiam loco parentum habentur: de Sorore respectu fratris maioris, & Sororis maioris natu, ac etiam de fratre minori respectu maioris, & etiam respectu patrui, quando cum eis habitant, & ab ipsis gubernantur. Sic optimè Sanchez *lib. 4. disp. 6. à n. 24. vsque ad 33.* Basilius *loc. cit. n. 1.* D. Ioan. del Castillo *lib. 3. cap. 1. à n. 168. vsque ad n. 175.* & alij communiter. Quibus scitis sit,

QVÆSTIO XIV.

An metus reuerentialis, quo inferior reuerentia Superioris, &c. ducitur ad ineundum matrimonium, sit ex se cadens in constantem virum, & sufficiens ad resciffionem illius?

NEgant metum reuerentialem solum, nisi minæ, vel verbera illi adiungantur, cadere in virum constantem, aut annullare matrimonium, aut alios contractus

contractus rescindere, Sanchez *lib.4. de matr. disp. 6. num. 7.* qui pro sua sententia affert septuaginta & duos Doctores, inter quos sunt Sotus *in 4. dist. 29. quæst. 1. art. 2. & lib. 7. de iust. quæst. 2. art. 1. ad 2.* Henriquez *lib. 11. cap. 9. num. 5.* Rodriguez *tom. 1. sum. cap. 231. num. 5.* & Capua *lib. 12. decis. cap. 55. n. 17.* quibus addi possunt Bonac. *quæst. 3. de impedim. matrim. punct. 8. num. 6. vers. Addo*, & penes ipsum Lessius *lib. 2. cap. 17. dub. 6.* Rebell. *lib. 3. quæst. 9. num. 3.* Valentia *tom. 4. disp. 10. quæst. 5. punct. 2.* Petr. de Ledesma *quæst. 16.* & Reginald. *lib. 31. num. 85.* Villalob. *tract. 5. diff. 8. num. 6.*

Sed probabilius respondeo: metum reuerentialem ex vi sua, absque minis, &c. cadere in virum constantem, & sufficere ad annullandum matrimonium. Quia metus reuerentialis includit in se timorem iræ, & indignationis diuturnæ patris, idest totum patris aspectum, & exprobationem verbis durioribus, quæ omnia sequuntur ex eo quod non seruetur Patri, vel matri, &c. debita reuerentia: sed sic est, quod si hæc non citò transeant, sed perseuerent, grauia sunt mala: ergo consequenter eorum metus censendus est iustus, & cadens in virum constantem. Sic Basilius *lib. 4. cap. 5. à num. 6.* qui *num. 7.* in eandem sententiam incidere Thomam Sanchez, probare intendit, & *num. 8.* sic concludit. Igitur, vt quod sentio dicam, inspectis omnibus, & consideratis limitationibus, quas Doctores, qui à nobis dissident, adiiciunt suæ sententiæ, mihi videtur facilè in concordiam redigi posse vno è duobus modis. Nam vel loquuntur quando reuera metus reuerentialis dedit ansam, & occasionem contractui, non verò causam. Potest enim contingere, vt quis eo metu induci incipiat, & tamen postea iam lubens operetur. Vel dicamus, eos agere de metu indignationis leuis Superioris, & quæ facilè transeat, cum expressè Thomas Sanchez, & Lessius doceant, si indignatio patris, etiam sine minis, sit diuturna, incutere metum grauem. Sic ille, & benè. Et ante ipsum Dictiss. Nauar. *lib. 4. consil. in 1. edit. tit. de sponsalib. cons. 36. num. 4. & in 2. lib. 4. tit. de his quæ vi, consil. 10. quasi per totum.* Menochius *lib. 1. consil. num. 491.* & alij, quos citat Sanchez *loc. cit. num. 4.* Tenet nouissimè D. Ioannes del Castillo *lib. 3. cap. 1. à num. 156. vsque ad num. 168.* & alij penes ipsum, inter quos citat Thomam Sanchez *loc. cit. num. 11.* id ipsum in aliquo casu sentientem.

QVÆSTIO XV.

An preces importunæ, seorsim consideratæ, inferant metum iustum, & cadentem in virum constantem?

NEgant in primis Abbas, Rolandus, & alij pauci Canonistæ; Henriquez *lib. 11. de matrim. cap. 9. num. 5.* Ludou. Lopez *2. part. instructor. de matrim. cap. 40. §. Adde tamen.* Ledesma *2. part. 4. q. 49. art. 3.* quos omnes pro hac parte refert Sanch. *lib. 4. disp. 7. num. 6.* & nouissimè Villalobos *loc. cit. num. 8.* docentes, preces importunas, etiamsi eum metu reuerentiali coniungantur, nullo modo inferre metum iustum.

Negant etiam Couarr. Veracruz, & alij nonnulli, quos affert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num. 5. & 7.* Quibus addi possunt Bonac. *loc. cit.* Hurt. *de matrim. disp. 6. dif. 1.* existimantes, importunas preces ex se non incutere iustum metum, bene tamen si illis metus reuerentialis adiungatur.

Sed probabilius respondeo: preces importunas seorsim consideratas, dummodo instantissimæ sint, & sæpius repetitæ, & inculcatæ, sufficere ad inferendum metum iustum, & cadentem in virum constantem. Quia inspecta natura ipsa rei, & rationis iudicio, adeo grauem molestiam inferunt instantissimæ preces, vt meritò mouere debeant virum constantem ad aliquid efficiendum. Vnde prudentes homines grauissimam molestiam semper iudicarunt, vt constat ex illo Lucæ 11. *Propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi.* Sic Basilius *loc. cit. n. 17.* & latè probat Sanchez hanc sententiam *n. 4.* & quamuis *num. 9.* argumentis pro hac parte à se factis respondere nitatur, certè non satisfacit eis. Tenent etiam nostram sententiam ex Iurisperitis Dominicus, Ioan. Lupus, Matienzo, Peña, Rebuff. Menoch. & alij plures penes ipsum. Diana *3. part. tract. 5. res. 20.* & penes ipsum Naldus, & Petalta. Optimè D. Ioannes del Castillo *lib. 3. cap. 1. à num. 113. fol. 17. vsque ad num. 138. fol. 19.*

QVÆSTIO XVI.

Quotuplex sit metus grauis?

REspondeo, quod multiplex; nam primò metus diuiditur in metum incussum ab intrinseco, vel à causis naturalibus, vt à morbo, tempestate, feris animalibus; & in metum incussum ab extrinseco, hoc est, à causa libera, vt dum quis incidit in latrones mortem comminantes.

Rursus hic metus incussus à causa libera, adhuc est duplex, quidam incussus à causa libera, sed non gratiâ matrimonium extorquendi, sed alia de causa; alter verò incussus gratiâ extorquendi matrimonium, & hic potest incuti vel iustè, vt dum minans comminatur malum, quod iustè inferre potest, vt iustam apud iudicem accusationem; vel iniustè, vt si malum illud iniustè inferat, vt si minatur propria authoritate necare. His ergo in hac quæstione suppositis ex Sanchez *disp. 12. n. 2.* & ex communi, sit

QVÆSTIO XVII.

An matrimonium contractum ex metu illato à causa naturali, vt à morbo, naufragio, aut timore inferni, &c. sit validum, & firmum?

REspondeo affirmatiuè, quia tunc non impellitur contrahens ad ineundum matrimonium ab alio, quàm à seipso id eligente, tanquam medium ad euadendum periculum animæ, vel corporis. Vnde validum erit matrimonium contractum cum concubina metu præsentaneæ mortis ex morbo, Inferni timore, &c. Rursus etiam esset validum matrimonium contractum ex timore mortis, eo quòd medici asseruerint, quempiam obiturum ob abundantiam humoris, nisi duceret vxorem. Sic tenent omnes Theologi, & Canonistæ. Præcipuè Sanchez *lib. 4. disp. 12. n. 3. 4. & 5.* & penes ipsum Sot. *dist. 29. q. 1. art. 3.* Couarr. *3. decret. 2. part. cap. 3. §. 4. n. 16.* Henriquez *lib. 11. cap. 9. num. 1.* Petr. de Ledesma *quæst. 47. art. 3. dub. 1.* Tenent etiam Bonacina *quæst. 3. cit. punct. 8. n. 17. 18. & 19.* Candidus *disquis. 28. artic. 8. dub. 4.* Basilius *lib. 4. c. 19. n. 3.* Cornejo *disp. 7. dub. 25.*

QVÆSTIO XVIII.

An matrimonium contractum ex metu incusso à causa libera, non tamen gratia, vel fine extorquendi matrimonium, sit validum?

REspondeo affirmatiuè, quia in hoc casu adest sufficiens voluntarium ad matrimonium, quod sponte à contrahente eligitur, & est illi gratum. Vnde validum erit matrimonium dum morte damnatus,

quo incolumis euadat, ducit meretricem, iuxta statutum aliquarum regionum. Et etiam matrimonium contractum ab obsesso cum obsidentis filia, vt obsidionem soluat, dummodo obsidens non obsederit ad hunc finem, vt scilicet obsessus duceret propriam filiam. Item validum erit matrimonium à defloratore puellæ, quem parentes, vel consanguinei puellæ volebant in stupro inuentum occidere, sed ipse deflorator sua sponte obtulit matrimonium cum stuprata, vt mortem vitaret. Item matrimonium contractum ab ægroto morbo lethali oppresso, cum filia medici aliter ei mederi nolentis, est validum. Sic optimè, & latè Sanchez *lib.4.disp.12.à num.6.vsque ad* 16. Bonac. *loc.cit.à num.16.vsque ad* 23. Candid. *loc.citat. dub.5. & 6.* & alij quamplures penes ipsos: Basilius *lib.4. cap.19. à num.1. vsque ad* 15. licèt in aliquo differat. Cornejo *loc.cit.pag.998. & seq.*

QVÆSTIO XIX.

An matrimonium contractum ex metu graui, vel cadente in virum constantem, iniustè illato ad extorquendum illud, sit ipso iure nullum?

NEgat esse ipso iure nullum, sed solùm rescindendum, instar aliorum contractuum metu initorum, Cardinalis *cap.2. de his quæ vi, quæst.1.* Sed huius Authoris sententia omnino est falsa, sicut est alia quorumdam, quos tacitè refert D. Thom. *in 5. dist.29.quæst.vnic.art.3. quæst.1.* asserentium, tale matrimonium valere in foro conscientiæ; esse tamen nullum in foro externo iure positiuo. Vt benè notant Sanchez, & Basilius vbi infra. Vnde

Certissimè respondeo: matrimonium contractum metu cadente in constantem virum ad eum finem iniustè incusso, esse nullum in vtroque foro. Quia sic expressè habetur in iure, *cap.2. de his quæ vi, cap. cum locum, cap. veniens, de sponsalib. cap. significauit, de eo qui duxit, &c.* & ita hanc conclusionem tenent omnes, tam Theologi, quàm Canonistæ Doctores. Illi cum S. Thom. *in 4. dist.29. art.3.* Isti *in cap.2. de his quæ vi, & cap.cum locum, cit.* Legantur Sanch. *lib.4. de matrim. disp.12. à num.16.* Basilius *lib.4. de matrim.cap.14.num.2* Bonac.*quæst.3.de impedim.matrim. punct.8. à num.8.* & alij.

QVÆSTIO XX.

An dictum matrimonium ex metu iniusto, graui, & cadente in virum constantem contractum, sit irritum solo iure Ecclesiastico?

AFfirmant Durand. *in 4. dist.29. q.2. n.6.* Palud. *ibid.q.1.art.3.concl.2.* Sot.*q.1.art.3* Henriquez *lib.11.cap.9.n.1.& 3.* Aragon.*2.2.q.88.art.3.* Petr.de Ledesma *de matrim.q.47.art.3.dub.1. concl.5.& 6.* & alij nonnulli, quos refert, & sequitur Sanchez *loco cit.n.2.* Azor.*lib.1.cap.11.quæst.6.*Valentia *disp.9.q.3. punct.2.post 2.concl.*Ægid. *disp.28.dub.1.concl.5.*Nauar.*cap.22.n.5.* Gutiertez *de matrim. cap.76. num.8.* Reginald. *lib.31. num.76. & 78.* Riccius *decis. 253.* Bonac. *loc.cit.num.1.* Lessius *lib.2.cap.17.dub.7.n.47.* Candid. *disquis.28. art.8. dubit.7.* Hurtado *de matrim.disp.6.diff.2.* Cornejo *disp.7.dubit.25.pag.1003.* Doctissimus Ludouic. Montesinos *tom.1. in 1. 2. disp.10. quæst.8. num.132.*

Sed probabiliùs respondeo; dictum matrimonium esse nullum, etiam iure naturali. Vnde non tantùm in Ecclesia, sed etiam extra illam, inter infideles nullum est matrimonium ex metu graui iniustè illato contractum. Hæc responsio optimè probatur à Basil. Primò *ex cap.cum locum, cap. veniens, & cap. significauit, cit.* ex quibus hanc elicit rationem. Nam matrimonium solo consensu pleno, & libero perficitur: sed in metu graui non reperitur consensus plenè liber: ergo matrimonium ex metu initum non valet. Secundò id ex ipsa natura matrimonij probat. Quia ad illud maius, & perfectius voluntarium requiritur, quàm ad alios contractus ciuiles, vt probat D. Thom. *in add. ad 3. part. quæst.47. artic. 3.* Tertiò, quia matrimonium est vinculum mutui, ac reciproci amoris: at mutuus amor cum metu & coactione stare nequit: ergo. Sic ipse *lib.4. cap.14.* & ante ipsum D. Thom. *in 4. dist. 29. quæst. vnic. artic.3.quæst.1.in corp.* quem sequitur Turrecrem. *31. quæst.2. num.* 8. & alij quamplures, quos pro hac parte citat Sanchez *loco citato, num.* 1. Quibus addi possunt Vasquez, & Salas, quos pro hac parte citat Montesinos, Rebell. *2. part. lib. 2. de matrimon. q.11. sect.1. conclus.2.* Comitolus *lib.1. respons. moral. quæst.* 123. Couartuu. *2. part. cap.3. §. 5.* Villalobos *tractat. 13. diff. 37. num.* 8. Diana *4. part. tract.& resolut.33.* Luysius *in sum. 2. part. cap.100. dub. 1. & 2.*

QVÆSTIO XXI.

An Matrimonium contractum ex metu graui iustè illato ad extorquendum illud, sit irritum, & nullum?

AFfirmant adhuc esse nullum tale matrimonium, Glossa *in cap.veniens, de spons.* Abbas, Hostiens. Henricus, & alij plures Canonistæ, præcipuè Couarr. *4. decret. 2. part. cap.2. §.4. num.15.* Ledesma *2.part. 4. quæst. 49. art.3.* Gutierrez *de iuram. 1.part. cap.57.num.9.* Rodriguez *2.tom. sum. cap.93. num.3.* & Vega *lib.3. sum. casu* 253. Quos omnes pro hac parte citat Sanchez *lib.4.disp.13. num.1.* dicens esse probabilem.

Sed longè probabiliùs respondeo negatiuè, nempe, quod quoties metus iustè infertur ad extorquendum matrimonium, quia videlicet ordo iustitiæ postulat, vt cogatur, vel vt fiat in compensationem, valet matrimonium. Quia in hoc casu non extorquetur consensus iniustè, nec per iniuriam. Rursus qui cogitur ad contrahendum, non est rationabiliter inuitus, quandoquidem iure cogitur; & ille non parendo recedit à iure, & æquitate: vnde ipse potiùs sibi metum infert, vt ex dictis supra constat: ergo. Sic Sanchez *loc.cit.num.3.& sequent.* & penes ipsum Henriquez *lib.11.cap.9.n.1.& 2.* Petr.Ledesm. *q.47.art.3.dub.1.concl.3.* & alij, Basil. *lib.4.cap.19. à n.7.* Bonac. *loc.cit. à n.9.* Ægid. *de matrim. disp.28. dub.1.* Hurtad. *disput.6.diff.3.* Cornejo *disp.7.dub.25. pag.999.* Luysius *loc.cit. dub.3.*

QVÆSTIO XXII.

Proponuntur aliqua exempla, quibus ostenditur matrimonium initum ex metu graui iustè illato esse validum, & ratum?

PRimum sit: Validum est matrimonium, casu quo quis detrudatur in carcerem, vt contrahat matrimonium cum puella, cui fidem dedit. Quia in hoc casu iustè infertur metus ad hunc finem. Secundum, validum est matrimonium casu, quo illi qui plectendus est ob aliquod delictum, v.g. homicidium probatum legitimè, promittatur impunitas, si ducat filiam occisi, vel vxorem defuncti; tunc enim valet matrimonium, etiamsi vt matrimonium fiat, damnetur ad mortem, dummodo

dummodò iustè damnetur: Quia tunc est compositio facta iustè per iudicem.

QUÆSTIO XXIII.

At valeat matrimonium leui metu contractum, quando ita extorquet consensum, vt sine eo metu illud non fieret?

NEgant Gabriel *in 4.dist.29.quæst.2.art.2.concl.4.* Nauar. *in sum.cap.17.num.29.& cap.22.num.51.& lib.3.consil.in 1.edit.tit.de regular. consil.84.num.4. lib.1. tit. de his quæ vi, consil.1.num.7. & consil.3. num.4. & consil.5. num.2. & alibi.* Couarruu. *part.2. cap.3. §.6. num.4.* Veracruz *1.part. specul. artic. 8. concl.7.* Rodriguez *tom.2.sum.cap.8.num.10.* & alij, quos refert Thom. Sanchez *lib.4.disp.17.num.2.* qui *num.4.* ait, hanc sententiam esse satis probabilem, & sustinendo matrimonium ex graui metu contractum esse iure naturæ irritum, longè maiorem probabilitatem habere.

Sed probabiliùs respondeo: valere dictum matrimonium, & iure naturali, & positiuo, etiamsi metus talis causam dederit contractui (nisi aliàs contingat ex accidenti, eo metu leui consensum omnino tolli.) Quia Ecclesia dum declarauit ius naturale, secundum quod (vt diximus sup. *quæst.20.*) non est sufficiens ad matrimonium consensus ex metu graui extortus, solùm fecit declarationem de matrimonio contracto ex metu leui: ergo sensit, iure naturali non esse irritum matrimonium contractum ex metu leui. Sic D.Thom. *in 4.dist.29.quæst.vnic. art.3.quæst.1.* D. Bonau. *ibi quæst.1.num.4.* Durand. *quæst.2.num.5.* Victo. *in n.268.* Sotus *dist.29.quæst.1.art.3.* Henriquez *lib.11.cap.9.n.3.* Ludou. Lopez *2.part.vbi de matrim. c.40.* Aragon *2.2.quæst.88. art.3.* Petrus de Ledesma *q.47.art.3.dub.1.post 6.concl.* Quos, & alios vsque ad quadraginta duos Doctores citat, & sequitur Sanch. *loc. citat. num.4.* inter quos pro hac parte citat Couarruu. *c.3. §. 4.* Quem pro contraria citat Basilius *loc.cit.* His addi possunt Basilios *lib.4. cap.18.num.2.* Rebellus *2.part.q.11.sect.1.concl.3.* Hurtado *disp.6. diff.1.* Villalob. *tom.1.tract.13.diff.1.* quos pro hac parte citat (& nescio an sequatur) Diana *3. part.tract.4. resol.130.* & rursus *tr.5.resol.117.* Candid. *disquis.28. artic.8. dubit.3.* Bonac. *quæst.3. de impedim. punct.8. n.8.* Valerus *verb.metus, differ.5.vers.Nec obstat.* Cornejo *disp.7.dub.25.pag.997.*

QVÆSTIO XXIV.

An matrimonium inualidum ex metu graui contractum, fiat validum per copulam, sponte, & affectu maritali habitam?

NEgat Basilius *lib.4.cap.14.num.12.* per hæc verba: Ex dictis colligitur, idem dicendum esse, quamuis matrimonium ex metu contractũ consummetur etiam interueniente metu. Tum quia matrimonium celebratum coram Parocho, & testibus, nullum ob aliquod impedimentum, non potest postea validum fieri, nisi coram Parocho, & testibus, aut interueniente dispensatione, quæ suppleat eam solemnitatem, ex declaratione Clem. VIII. quam referam infra. Vnde etiamsi cessasset metus, & copularentur cum plena libertate, & affectu maritali, & quantumcunque cohabitarent, non supplente dispensatione solemnitatem, nullum esset matrimonium. Quare iam post declarationem Clementis VIII. & Tridentinum, locum non habent quæ de copula, & cohabitatione disserit Sanch. *lib.4.disp.18.* cùm ergo nullum fuisset illud matrimonium ex metu contractum, non potest sine dicta solemnitate fieri validum. Ita Basilius, qui tamen pro sua sententia nullum Authorem refert. Poterat tamen referre Gutierr. *cap.76.n.13.33.& 34.* & alios, quos refert Sanch. *lib.2. disp.37. num.1.* Tenet etiam Valerus *verb.metus, differ.4.*

Sed probabiliùs respondeo: fieri validum per talem copulam, nec requiri postea ad sui valorem coram Parocho, & testibus celebrari, si impedimentum fuit occultum. Sic expressè tenet D. Thomas *in 4. dist.29.quæst.vnic. art.3. quæst.2. ad 2.* D.Bonau. *q.2. num.13.* Ricard. *art.2.quæst.2.* Sot. *q.1.art.3.concl.2.* Vict. *num.168.* Henriq. *lib.11.cap.9.num.7.* Nauarr. *in man. cap. 22. num.51.* & alij vsque ad viginti & septem, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.4. disp.18. num.2.* cuius hæc est ratio. Quia cùm non oporteat consensus esse simul, & consensus illius qui metum passus non est, fuerit legitimus, solùm desideratur ad valorem matrimonij consensus spontaneus illius, qui qui metu consenserat: sed hic consensus sufficienter exprimitur per copulam maritalem spontaneam affectu maritali habitam, *cap.is qui fidem, de spons.* Ergo ea sequuta, ratificatur prius matrimonium. Ita ille. Quod antea id ipsum latè, & doctè docuerat *lib.2. disput.37.* quasi per totam, & post illum Bonacina *quæst.2.de matrim.punct.9. num.3. & 4.* per hæc verba: Addo tertiò, non esse necessarium, vt de nouo contrahatur coram Parocho, & testibus; quia Parochus, & testes fuerunt præsentes externo contractui, & eorum præsentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundùm omnes partes, non verò quando suppletur aliquibus defectus occultus. Ita ille. Et ex parte Hurtad. *disp.6.diff.6.* quatenus docet, reualidari in foro externo, non verò in foro conscientiæ. Rebellus *lib.2. de matrim. quæst.9. num.3. & 5.* vbi totam nostram docet conclusionem. Archangel. *in 4.dist. 29. & 30. pag.327.* Diana *3. part. tract.4. resol.292.* Villalob. *tract.13. diff.37.num.4.* Cornejo *disp.7.dub.25. pag.1001.*

QVÆSTIO XXV.

An sicut matrimonium metu graui initum ratificatur copula spontanea affectu maritali habita, ita ratificetur eadem copula metu graui extorta?

AFfirmant adhuc ratificari Palud. *in 4. dist. 29. quæst.1.art.4. concl.3.* Supplem. Gabriel. *dub.3. art.3.* Sot. *ibi, quæst.1. art. 3.* Angles *Flor. 1. part. de matrimon. q. 3. de consensu coacto, artic.1. diff. 4.* Barthol. de Ledesm. *dub.23.* Vega *tom.2.sum.casu 513.* Quos omnes pro hac parte refert Sanchez *loc. cit. num.13.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo, non ratificari per talem copulam metu graui extortam (quamuis benè ratificaretur, si metu esset extorta leui.) Quia si dictum matrimonium efficeretur validum, ideò esset, quia consensus præsumeretur ex copula: at præsente metu graui, v.g. mortis, non potest præsumi consensus: ergo. Sic Nauar. *cap.22.num.51.* Petrus Ledesma *quæst.47.art.3.dub.penult.* D.Anton. Ricard. Palac. & alij, quos affert, & sequitur Sanchez *loc. cit.num.15.* Basilius *lib.4.cap.14.n.12.* Rebellus *lib.2. q.11. sect.3. num.20.* Henriquez *lib.11. cap.9. n.7.* Reginald. *lib.31. n.90.* Ægidius *disp.28. dub.4. num.42.* Sà, & Valentia, quos citat, & sequitur Bonacina *quæst. 3. de impedim. punct.8. num.24.* Hurtado *loc. cit.* Villalobos *loc. cit. num.4.* Valerus, & Cornejo *loc.cit.*

QVÆSTIO XXVI.

An Matrimonium metu graui contractum, si firmetur iuramento, reddatur validum?

AFfirmarunt aliqui apud Richardum *dist.* 29. *art.* 2. *quæst.* 3. & affirmat Summa Corona apud Bonacinam vbi infra, Gabriel, & Panormitan. & alij Iurisperiti apud Rebellum.

Sed certissimè respondeo: non reualidari, quia iuramentum metu extortum non confirmat contractum, qui aliàs seclusio iuramento erat inualidus: ergo iuramentum metu extortum minimè confirmabit, aut reualidabit matrimonium inualidum eo metu contractum. Sic Armilla, Tabiena, Angles, Corduba, & alij quamplures, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *disp.* 20. *num.* 11. & 15. Petrus Ledesma *quæst.* 47. *art.* 3. Sà *de impedim. num.* 9. Reginald. *lib.* 31. *num.* 87. Gutierrez *cap.* 76. Ægid. *disp.* 28. *dub.* 4. *num.* 44. Rebell. *lib.* 2. *quæst.* 11. *sect.* 2. *n.* 18. Bonac. *loc. cit. num.* 26. Hurtad. *disp.* 6. *diff.* 6. Cornejo *disp.* 7. *dub.* 25. *pag.* 1000.

QVÆSTIO XXVII.

An dictum iuramentum adiectum ex metu matrimonio metu graui extorto, obliget, relaxationeque indigeat?

AFfirmant obligare, & relaxatione indigere, Syluest. *verb. matrim.* 8. *q.* 11. *dicto* 8. Abbas, Imola, Archidiac. & alij, quos refert pro hac sententia (dicens esse satis probabilem) Sanch. *lib.* 4. *disp.* 20. *num.* 14.

Sed probabiliùs respondeo: tale iuramentum nec obligare, nec indigere relaxatione. Quia dictum iuramentum est (vt supponimus) assertorium: at ex iuramento assertorio nulla consurgit in futurum obligatio, sed statim est verum, vel falsum: ergo in illo non habet locum relaxatio. Sic Sanchez *disput.* 20. *à n.* 15. & penes illum Sotus *dist.* 29. *q.* 1. *art.* 3. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 9. *num.* 6. Petrus Ledesma *quæst.* 47. *art.* 3. *circa* 3. *argum. dub.* 2. Barth. de Ledesma *dub.* 23. *post* 3. *concl.* Lopez, Rodriguez, Vega, & alij Canonistæ, Bonac. *loc. cit. num.* 27. Rebell. Hurtad. *loc. cit. diff.* 6. & communis.

QVÆSTIO XXVIII.

An sponsalia, si metu extorta sint graui, & adijciatur iuramentum, tale iuramentum obliget, relaxationeque indigeat?

AFfirmant obligare tale iuramentum, & indigere relaxatione, D. Bonau. *dist.* 36. *art.* 3. *quæst.* 2. Sot. *lib.* 8. *q.* 1. *art.* 7. *ad* 3. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 9. *n.* 6. Barthol. de Ledesma *dub.* 23. *de matrim. post* 3. *concl.* Petrus de Ledesma *de matrim. quæst.* 47. *art.* 3. *circa* 3. *argum.* Quos, & alios paucos refert pro hac parte (dicens esse satis probabilem) Sanchez *lib.* 4. *disp.* 21. *n.* 2. Ægid. etiam, quem citat, & sequitur Hurtado *loc. cit. diff.* 6. Rebellus *loc. cit. num.* 19.

Sed probabiliùs respondeo: tale iuramentum non obligare, nec indigere relaxatione. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 6. & penes ipsum Aragon 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 7. *ad* 3. Rodriguez *tom.* 2. *cap.* 231. *concl.* 4. *num.* 4. & *cap.* 244. *num.* 4. Vega *tom.* 2. *sum. casu* 515. & alij, Basilius *lib.* 12. *de matrim. cap.* 8. *num.* 76. per hæc verba: Quintò colligo, quod attinet ad sponsalia, si metu extorta sint, & adijciatur iuramentum, tale iuramentum non obligare, neque relaxatione indigere. Docet cum alijs Thomas Sanchez *lib.* 4. *de matrim. disp.* 21. *num.* 3. Mouetur *ex cap. ex litteris, & sponsal. impuber.* vbi de sponsalibus iuratis sermo est. Mouetur etiam, quia contractus sponsalium ex metu nullus est, & iure positiuo, & naturali, vt dixi suprà *lib.* 4. Deinde quia, vt dicebam suprà, isto §. quando promissio non retractandi non distinguitur à promissione contractus, sed iuramentum supra eam cadit, iure Pontificio non valet. In sponsalibus autem promissio contrahendi matrimonium, & non retractandi sponsalia, non separantur: atque ideo iuramentum cadens supra illam nullam obligationem inducit. Sic ille. Bonac. *loc. cit.* Sà *verb. sponsalia, n.* 2.

QVÆSTIO XXIX.

An matrimonium metu graui contractum irritum sit casu, quo quis cogatur contrahere cum quadam fœmina ex certo genere?

NEgant Præpositus, Imola, Felinus, Ioan. Lupus, Iason, & alij, quos affert Sanchez *lib.* 4. *de matrim. disp.* 12. *num.* 20. Azorius 1. *part. lib.* 1. *cap.* 11. *q.* 11. & alij.

Sed probabiliùs longè respondeo: esse irritum, & inualidum, quia matrimonium debet omnimoda libertate gaudere: vt gaudeat autem, non sufficit electio huius, vel illius personæ, quando est de certis, v. g. de tali genere, vel de filiabus Petri, vt constat ergo. Sic Fortunat. & Bald. quos refert, & sequitur Couar. 4. *decret. p.* 2. *c.* 3. §. 5. *num.* 8. Palla, Cuchus, & Philiarcus, quos citat, & sequitur Sanch. *loc. cit.* Basil. *lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 14. addens, huic responsioni minimè obstare id quod alicubi dictum est, vel lege induci posse, vt scilicet aliqui non contrahant, nisi cum aliqua ex certo genere. Quia tunc ea lege, aut consuetudine nulla vis infertur, cùm ea existante, posset quis non nubere. Præterquam quod lex illa, aut consuetudo accepta est moribus, & voluntate venientium, & cum iusta sit, non infertur vis ab extrinseco, sicut infertur in nostro casu à Patre, cùm filij nubere non possint absque eius consensu. Rebellus *p.* 2. *lib.* 2. *q.* 11. *sect.* 1. *n.* 11. Castro Palao *tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 1. *punct.* 9. *num.* 9. *ad* 1. Salas *in* 1. 2. *tract.* 3. *disp.* 3. *sect.* 1. *num.* 27. Diana 4. *part. tract.* 4. *resol.* 33.

QVÆSTIO XXX.

An qui liberè contraxit matrimonium cum coacto ex metu irritante matrimonium, teneatur postea contrahere cum eo, quando non fuit causa, vel particeps, aut conscius dicti metus?

REspondeo: non teneri, sed optimè posse illum, qui liberè consensit, resilire antequam metum passus ratificet pristinum consensum. Quia immunis est culpa, nec se obligauit, nisi altero se illi obligante. Sic Sanch. *disp.* 15. *num.* 4. Basil. *lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 1. Bonac. *q.* 3. *de impedim. punct.* 8. *n.* 33. Hurtad. *disput.* 6. *diff.* 4. & omnes.

QVÆSTIO XXXI.

An saltem teneatur contrahere casu, quo liberè contrahens fuerit causa, vel particeps metus alteri illati?

NEgant adhuc teneri ad contrahendum, sed liberè posse, altero inuito, resilire, donec per iudicem condemnetur. Sanchez, Bonac. & Huttad. *locis citatis*, Gutierrez *cap.* 76. *num.* 17. Ochagau. *de matrimon. tract.* 3. *quæst.* 30.

Sed

Sed probabiliùs respondeo: non posse in tali casu illum, qui causa, aut particeps fuit metus illati alteri cum quo contraxit, in consecutiua resilire, sed teneri congruo tempore, arbitrio prudentis, expectare, an qui vim passus est, velit stare matrimonio. Quia in his, in quibus datur res pro re, manet naturalis obligatio in eo, qui vim intulit rescindendo contractum, si petat is, qui coactus contraxit: ergo etiam in contractu Matrimonij, qui metum intulit, manebit obligatus stare contractui, si alius velit. Sic Basilius *loc. cit. à num.* 3. dicens, esse sententiam communem, & ante ipsum Nauarr. *capit.* 22. *num.* 52. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 10. *num.* 5. Syluest. Turrecremata, Palac & alij quamplures penes Sanchez *loco citato, num.* 4. Ægid. *disput.* 28. *dub.* 1. *num.* 7. (Qui tamen malè citat Thomam Sanchez pro hac parte, vt notat Basilius.)

QVÆSTIO XXXII.

An qui ex graui metu fictè, solisque verbis contraxit, peccet mortaliter?

AFfirmant Scot. *in* 4. *dist.* 29. *quæst. vnic.* §. *Hic dicitur*. Et Supplem. Gabrielis *ibi, art.* 2. Quia ille (inquiunt) verè mendacij culpam committit, vt omnes fatentur, nisi arte, vel æquiuocatione vtatur: at hoc mendacium est valdè perniciosum, cum sic fingens decipiat alterum in re gravi: ergo.

Sed probabiliùs longè respondeo: non peccare, nisi tantùm venialiter. Quia nullam irrogat iniuriam alteri consensum metu extorquenti, cum decipiendo: ergo illud mendacium solùm potest esse veniale. Patet, quia mendacium ex suo genere, nisi adiungatur illi malitia contra aliam virtutem, non est mortale, sed tantùm veniale. Sic Sanchez *lib.* 4. *disp.* 16. *num.* 2. Basilius *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 1. Nauar. Palac. Rodriguez & Petr. Ledesma penes Sanchez. Hurtado *disp.* 6. *diff.* 5. Bonac. *loc. cit. n.* 30. Luysius *loc. cit. dub.* 6.

QVÆSTIO XXXIII.

An saltem peccet mortaliter, qui graui metu coactus, vero consensu, & non ficto matrimonium contraxit?

AFfirmant peccare mortaliter, peccato sacrilegii, casu quo consensus sciat, matrimonium tale esse irritum, eo quòd irritet Sacramentum, applicando formam Sacramenti circa materiam indebitam. Petrus de Ledesma *quæst.* 47. *art.* 3. *circa solution. ad* 4. *dub.* 2. & alij penes ipsos.

Sed probabiliùs respondeo: eum nec peccare venialiter. Quia in eo casu contrahens nullatenus mentitur, vt constat; nec proferens verba matrimonii intendit proferre (nec profert,) formam Sacramenti (cùm illa verba non sint materia, nec forma Sacramenti, nisi sint materia, & forma contractus validi, quod in præsenti abest) nec Sacramentum conficere: ergo in eo casu, nec peccato sacrilegij, nec alio peccato peccat. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 6. Nauar. Henriq. & alij penes ipsum, Basilius *loco citato, num.* 4. Ægid. *disput.* 28. *dubit.* 3. Hurtado *disp.* 6. *diff.* 5. Bonacina *loc. cit.* Valentia *disput.* 10. *quæst.* 5. *punct.* 5. §. *Respondeo ad primum argumentum*. Cornejo *disput.* 7. *dubio* 25. *pag.* 1002. Luysius *loc. cit. dub.* 5.

DISPVTATIO XVII.

De Impedimento Ordinis.

QVÆSTIO PRIMA.

An Ordo Sacer dirimat matrimonium iure Ecclesiastico?

RESPONDEO affirmatiuè. Quia sic definitur *in capite* 1. *&* 2. *Qui Clerici, vel vouentes, & cap. unico, de voto, in* 6. & in Trident. *sess.* 24. *de matrim. can.* 9. vbi Clerici Sacrorum Ordinum inhabilitantur ad matrimonium; & si attentent contrahere, excommunicantur, & fiant irregulares in dictis decretis. Sic omnes. Legatur Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 28.

QVÆSTIO II.

An Ordo Sacer dirimat matrimonium, etiam iure naturali, & diuino?

AFfirmant Maior *in* 4. *dist.* 24. *quæst.* 2. Celaia *disput.* 37. *quæst.* 1. & Barbosa *rubrica ff. solut. matrim.* 2. *part. num.* 98. Torreblanca *lib.* 2. *practicar. cap.* 15. *sect.* 1. *num.* 26. & penes ipsum Thomas Vvaldens. *tom.* 2. *de Sacrament. cap.* 128. Alij verò, licèt id ipsum affirment, dicunt tamen, Ordinem Sacrum vi sua, aut iure naturali, & diuino, non habere efficaciam dirimendi matrimonium post ipsum contractum, sed solùm ratione voti solemnis annexi: ac proinde ratione illius dirimere iure naturali, & diuino. Sic Ricardus, Rainerus, Valentia, & alij penes Sanchez *lib.* 7. *disput.* 28. *num.* 10.

Sed probabiliùs respondeo: Ordinem Sacrum solùm iure Ecclesiæ Latinæ, quo Sacris Ordinibus annexum est votum continentiæ, impedire, ac dirimere matrimonium, in quantum in se habet votum solemne castitatis: at hæc solemnitas solùm est de iure positiuo, vt habitum est suprà *tractat.* 6. *disput.* 13. *quæst.* 1. ergo solùm dirimit matrimonium iure positiuo. Secundò, quia hoc votum non est ex natura sua, nec per se solemne, sed per accidens, vt probant latè Sanchez *disp.* 27. *num.* 17. & alij: ergo non dirimit matrimonium iure naturali, aut diuino, instar voti solemnis per se, quale est professionis votum. D. Thom. *in* 4. *dist.* 37. *quæst.* 1. *artic.* 1. D. Bonau. *artic.* 1. *quæst.* 2. Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disput.* 27. *numero* 9. *& disp.* 28. *num.* 11. cum aliis quadraginta quinque Authoribus, quos ipse citat. Quibus addi possunt Basilius *lib.* 7. *de matrim. cap.* 24. *num.* 7. *& cap.* 27. *num.* 7. Vasquez *disput.* 149. *cap.* 2. Rebellus *lib.* 3. *quæstione* 4. Ochagauia *tractat.* 3. *quæst.* 51. *num.* 14. Hurtado *dispu.* 16. *diff.* 1. Machado *lib.* 3. *part.* 1. *tractat.* 11. *docum.* 4. *num.* 5. Villalobos *tractat.* 14 *diff.* 14. *numero* 3. Cornejo *disput.* 7. *dubit.* 28. Luysius *in sum. part.* 2. *cap.* 113. *dub.* 1.

QUÆSTIO III.

An Ordines minores dirimant etiam matrimonium subsequens?

AFfirmant quidam, vt refert Sanch. *lib.7.disp.31. num.2.* existimantes, solùm Lectoribus permissum fuisse matrimonio copulari.

Sed certissimè respondeo: non dirimere, imò nec impedire. Quia id nullo interdicitur iure, sed potiùs expressè conceditur *in cap. si quis eorum, dist.32.* & alibi. Sic Sanchez *loc. cit. num.3.* Qui *num.4.* benè addit, quod neque Ecclesia possit iis qui hactenus ad Ordines minores processi sunt, continentiæ legem indicere: licèt posset in posterum ad dictos Ordines promouendis. Syluest. Turrecrem. & Azor penes ipsum. Bonac. *quæst.3.cit.punct.9.num.1.* Nauarr. *cap.25.num.120.* Gutierr. *de matrim.cap.94.num. 19.* & omnes.

QVÆSTIO IV.

An possit matrimonium contrahere ille, qui accedens ad Ordines minores, credebat illis annexum esse votum castitatis?

NEgant posse, licèt affirment, quod si de facto contrahat, teneat matrimonium, Ioan. Andr. Anton. Anchar. Cardin. Imola, & Gaëta, quos refert Sanchez *loc. cit. num.5.*

Sed certissimè respondeo, posse contrahere, quia qui inualidè recipit Ordinem Sacrum, optimè potest inire matrimonium (*vt habitum est sup. tract.6. disp.13.quæst.4.*) ergo à fortiori qui minores ordines dicto modo recipit, inire poterit. Sic Sanchez *loc.cit.* Bonac. *loc.cit. num.2.* & alij communiter. An autem sit peccatum initiatos minoribus ordinibus matrimonium inire, aut eosdem ordines suscipere, animo non ascendendi ad maiores, aut sola intentione declinandi forum sæculare, aut obtinendi aliquod beneficium, diximus suprà *tract. 6. disput. 7. quæst. 9. & sequent.*

QUÆSTIO V.

An ordo Sacer per metum grauem susceptus, dirimat matrimonium subsequens?

AFfirmant quamplurimi Authores, quos retuli *tract. 6. disp. 13. quæst. 5.* inter quos præcipuus est in hac materia Basilius *lib.7. de matrim. cap. 29. num.3.* vbi dicit, longè probabilius esse, attentis rationum meritis, votum continentiæ valere in eo qui ex metu graui ordinatur, & inhabilem ad matrimonium esse, licèt dignum, vt cum eo facilè dispensetur.

Sed certè æquè probabiliter, imò & probabiliùs respondeo: non dirimere matrimonium. Quia probabilius est, sic initiatum non ligari voto continentiæ aliquo iure, vt benè probat Sanch. *lib.7. disp.29. num.5.* referens pro hac parte triginta & vnum Doctores: ergo optimè poterit matrimonium contrahere: patet, quia si ad hoc aliquid obstaret, solùm esset votum continentiæ Ordini Sacro annexum: at hoc, cum sit inualidè emissum per metum grauem, est nullum: ergo. Sic idem Sanchez *loco cit.num.6.* Nauarr. Azor, Vega, & alij penes ipsum. Quibus addi possunt omnes Doctores, quos *quæst.5.* citata citauimus. Et nouissimè Luysius *in sum.2.part.cap.113. dubit. 2.*

QVÆSTIO VI.

An sit validum votum, & inualidum matrimonium contractum ab eo, qui Ordinem Sacrum suscepit ignorans, illi annexum esse votum castitatis?

NEgatiuam sententiam tenent Vasquez *3. part. disput.247.num.98.* Caiet. *tom.1.opusc.tract.27.* quos citat, & sequitur Basilius *lib.7.cap.29.n.14.*

Sed probabiliùs longè respondeo: esse validum votum, & consequenter inualidum matrimonium, quia eo ipso, quod sciens, & volens Ordines Sacros suscepit, licèt ignorauerit votum annecti, emisit tacitè votum. Quia qui vnum sciens, & prudens efficit, & vult; facit, & vult subinde ei annexa. Sic Sanchex *lib.7.disp.27.num.11.* Bonac. *quæst.3.de impedim. punct.9. num.10.* Candid. *disquis.28. art.9. dub.6.* & communis penes ipsos.

QVÆSTIO VII.

An etiam suscipiens Sacros Ordines cum intentione expressa non vouendi castitatem, teneatur castitatem seruare?

NEgant Cajet. *tom.1.opusc.tract.27.* Vasquez *loc. cit. num.99.* & Basilius *lib.7.cap.27. num.14.*

Sed probabiliùs respondeo: teneri, vel ex sola constitutione Ecclesiæ, vt Sanchez, Bonac. Candidus eum aliis volunt, vel vt alij sentiunt, etiam ex voto, eo quod id sit annexum ex constitutione Ecclesiæ Ordini Sacro independenter ab Ordinati voluntate, iuxta dicta *suprà tract.6. disp.13. quæst...*

QVÆSTIO VIII.

An initiati Sacris, Religiosi, Moniales, incurrant excommunicationem ineundo matrimonium?

REspondeo incurrere, quia id expressè habetur *in Clement. vnica de consanguin. & affinit.* cuius hæc sunt verba: *Eos qui diuino timore postposito, scienter in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis constitutione Canonica interdictis, vel cum monialibus contrahere non verentur, necnon Religiosos, Moniales, ac Clericos in Sacris Ordinibus constitutos, matrimonium contrahentes, ipsos excommunicationis sententiæ ipso facto decernimus subiacere.* Circa quam excommunicationem notandum est in primis esse latam. Deinde nemini reseruari. Rursus solùm comprehendi eos, de quibus expressè fit mentio. Vnde fœminam contrahentem cum Clerico, vel Monacho, etiam scienter, dummodo illa professa non sit, non attingit. Sic expressè Basilius *lib.7. cap.28. num.2.* Sanchez *lib.7. disp.48.num.1. & 2.* Bonac. *loc.cit.punct.9.num.17.* & omnes communiter.

Secundò notandum est, prædictam excommunicationem non comprehendere eos, qui tantùm sponsalia de futuro contrahunt, quamuis sequatur copula affectu maritali; nec eos qui contrahunt matrimonium clandestinum, aut ficte matrimonio consentiunt, aut metu graui illud ineunt. Nec etiam eos, qui professionem in Regula non approbata fecerunt, aut in tertio Ordine Sancti Francisci, aut ante 16. annum expletum, aut integro approbationis anno non elapso. Sic Sanchez, & Basilius *locis citatis.*

QVÆ

QVÆSTIO IX.

An vir coniugatus possit licitè Sacros Ordines suscipere absque expressa, & spontanea licentia uxoris?

REspondeo: nec ante, nec post consummatum matrimonium posse. Quia id expressè de matrimonio indistinctè definitur *in c. coniugatus, de conuers. coniugator. & extrauag. Antiqua*, Ioan. XXII. *de voto.* Ratio est, quia Ordo sacer non dirimit matrimonium ratum, etiam non consummatum, sicut dirimit status religionis, vt definitur in dicta extrauaganti: Ergo præiudicium fieret mulieri, absque eius licentia ordine assumpto, & mutato statu. Sic omnes, præcipuè Sanchez, & Basil. *loc. cit.* Qui bene cum aliis addunt, adeò verum esse, non licere viro, inuita vxore, ordinari, vt neque etiam animo statim transeundi ad religionem ordinari liceat; aliàs & Episcopus qui illum ordinaret, & qui vellet eo modo ordinare, verè peccarent mortaliter: imò & promotus non tegens matrimonium, absque dubio furtim ordinaretur, & pœnas iuris impositas incurreret.

QVÆSTIO X.

An saltem possit vir ad Ordines minores promoueri absque vxoris licentia?

AFfirmant posse, ex iusta causa, Innocent. *in c. coniugatus, de conuers. coniugator. ibi*, & Hostiens. *num.* 1. & Henricus *n.* 6. quos refert Sanchez *lib.* 7. *disp.* 38. *n.* 5. dicens esse probabile.

Sed longè multò probabiliùs respondeo, adhuc non posse, quia id est prohibitum coniugato, per *c. fin. de temp. Ordin. in* 6. Sic Glossa *in dicto c. fin.* Dominic. Ioan. Andr. Anton. Abbas. Anchar. Imola, & alij plures, quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. n.* 6. Basilius *lib.* 9. *c.* 13. *n.* 3.

QVÆSTIO XI.

An qui contra voluntatem vxoris, vel ea ignorante, post matrimonium consummatum ordinatur, teneatur ad vxorem redire, & ei debitum reddere?

REspondeo: tanquam certum, teneri ad illam redire, eique debitum reddere, licèt petere non possit. Tum quia sic determinatur in dicta extrauag. *Antiqua, Ioan.* 22. Tum etiam, quia sicut vir, qui contra voluntatem vxoris, vel ea ignorante professus est, debet è Religione reuocari, & tradi vxori, *c. Quidam, c. Placet, de conuers. coniugat*: ita coniugatus, qui sine licentia vxoris ordinatus est, debet redire ad vxorem, eique debitum reddere, quamuis ex parte sua seruare debeat votum castitatis. Sic Sanchez *loc. cit. n.* 11. & 12. addens contra quemdam Doctorem, relatum tacito nomine, à Bellamera *in c. si quis pecunia, dist.* 79. idem dicendum de viro coniugato, casu quo sine licentia vxoris ad summum eueheretur Pontificatum. Item de viro, qui ordinatus est vxore sciente, sed non contradicente: aut de licentia vxoris, dolo, metuve graui illam præbentis. Sic Basilius *loc. cit.* Angel. Abbas, Syluester, & alij penes ipsos.

QVÆSTIO XII.

An de sola vxoris licentia, absque alio requisito, possit vir ad Ordines promoueri?

AFfirmant Angelus *verb. matrimonium* 4. *n.* 8. Cui fauet Nauar. *lib.* 3. *consil. cons.* 13. *de conuers. coniugat.* Vbi docet, non semper requiri votum continentiæ vxoris manentis in sæculo, sed solùm quando vxor est iuuenis, & suspecta de incontinentia.

Sed certissimè respondeo: Non posse sola vxoris licentia, sed præter illam requiri, vt vxor ingrediatur religionem, aut saltem castitatem in sæculo voueat. Quia id clarè habetur *in c. coniugatus, de conuers. coniugat.* ibi: *Nullus coniugatorum est ad Sacros Ordines promouendus, nisi ab vxore continentiam profitente fuerit absolutus.* Sic Sanchez, Basilius, & alij infrà citandi, & omnes.

QVÆSTIO XIII.

An præter licentiam vxoris sufficiat (vt possit vir sacris initiari) quod vxor, siue senex, siue iunior sit, castitatem in sæculo voueat

AFfirmant Hostiens. Henricus, Monald. Brunellus, Gaeta & alij, quos refert pro hac parte Sanchez *lib.* 7. *disp.* 19. *n.* 2. Sà etiam *verb. diuortium.* vbi sic ait: Vxore consentiente, & votum continentiæ emittente, potest vir Sacerdos fieri: quod tamen, nisi illa senex sit, faciendum non videtur. Sic Sà, & alij. Quorum sententiam esse valde probabilem, affirmat Sanchez *loc. cit.* Et tenet nouissimè Torreblanca *lib.* 2. *pract. c.* 15. *sect.* 2. *n.* 71. citans, sed non ita bene, Thomam Sanchez pro se.

Sed probabiliùs sub distinctione respondeo, non sufficere quidem, si vxor iuuenis sit: bene tamen si senex sit, & non suspecta de incontinentia. Sic Sanchez *loc. cit. n.* 6. per hæc verba: Si vxor est senex non suspecta de incontinentia, sufficit votum continentiæ ipsius in sæculo: secus si iuuenis, tunc enim desideratur ingressus ipsius in religionem. Et Basilius *lib.* 7. *c.* 15. *n.* 7. sic dicens: Nunc autem ex consuetudine tantum receptæ non admittitur vir ad Sacros Ordines, nisi vxor, quæ iuuenis est, religionem ingrediatur, & profiteatur, & quæ senex est, voueat continentiam. Sic ille post Sanchez. Et penes hunc D. Thomas *in* 4. *dist.* 37. *q.* 1. *art.* 2. *ad* 2. Palud. *dist.* 32. *q.* 2. *art.* 2. Sot. *dist.* 27. *q.* 1. *art.* 4. & *dist.* 38. *q.* 1. *art.* 2. *concl.* 2. Valentia 4. *part. disp.* 10. *q.* 5. *punct.* 3. Azor. *lib.* 13. *c.* 14. *q.* 11. & *c.* 13. *q.* 7. Petr. Ledesm. *q.* 53. *art.* 4. & alij plures. Bonac. *loco citato, punct.* 9. *n.* 18. Ægidius *disput.* 35. *dub.* 6. *num.* 32.

QVÆSTIO XIV.

An vxor, quæ voto castitatis emisso, dedit licentiam viro Ordinis Sacri assumendi, possit, eo mortuo, validè matrimonium inire?

NEgant Azor. *lib.* 13. *instit. moral. c.* 14. *quæst.* 12. Vasquez 3. *tom. disp.* 147. *c. vlt. numer.* 140. Ioan. Andr. Hostiens. Turrecrem. & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. disp.* 40. *n.* 2. & 3. existimantes talè matrimonium fore inualidum, & irritum ex

 constitutione

constitutione Ecclesiæ illud irritantis ob reuerentiam Ordinis assumpti à viro.

Sed probabilius respondeo: posse validè matrimonium inire, quamuis non licitè, quia cum prædictum votum continentiæ, simplex tantum (vt supponimus) sit, & id tantum est quod obstet (quidquid dicat Sanchez) matrimonio ineundo, solum impedire potest, non dirimere matrimonium subsequens. Sic Sotus *lib. 7. de inst. q. 5. art. 3. in solut. ad 2.* & nouissimè Basilius *loc. cit. n. 10.* per hæc verba concludens: Nunc autem, si iam vxor Religionem professa est, non valet matrimonium; si verò mansit in sæculo cum voto continentiæ, matrimonium valet, quia tantum est simplex votum. Sic ille. Qui tamen nullo modo citat Thomam Sanchez pro opposito, quod valde miror. Tenet etiam nouissimè Torreblanca *loc. cit.* per hæc verba: Coniugatus post consummatum matrimonium poterit de licentia vxoris Religionem ingredi, & ad Sacros Ordines promoueri: dum tamen vxor castitatem voueat, saltem voto simplici, quod secuta viri professione, vel Sacri Ordinis assumptione, vertitur in solemne: ideo etsi mortuo viro, non potest ad secundas nuptias transire; contractæ tamen tenent. Hæc sunt huius Authoris verba. In quibus vnum continetur falsum, contradictorium vnum. In primis enim falsum est, quod vxoris votum simplex efficiatur solemne per actionum communicationem, ex solemni voto tacitè emisso à viro in susceptione Sacri Ordinis, vt optimè contra nonnullos probat Sanchez *lib. 7. disp. 32. n. 8. & disp. 40. n. 3.* Deinde implicatorium, quod addit, quod mortuo viro, nequeat ad secundas transire; si tamen contractet, teneant. Quomodo enim tenere, aut validæ esse possunt, si votum vxoris contrahentis fuit solemne. Hoc enim, vt definitur in Trident. *sess. 24. de matrim. can. 9.* & in aliis Conciliis, irritat, & inualidat matrimonium, vt ipsemet concedit *n. 66.* Valeat ergo hic Author, & quam velit, sequatur sententiam.

DISPUTATIO XVIII.

De Impedimento Ligaminis.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Ligamen: quidque Polygamia, & Bigamia?

CIRCA primum respondeo: Quod Ligamen nil aliud sit, *quam prioris, siue consummati, siue rati tantum coniugij, seu matrimonij vinculum, quo durante, sequens matrimonium est inualidum, & irritum.* Sic Magist. *in 4. dist. 28.* & cum eo omnes Scholastici. Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 80.* Basilius *lib. 7. de matrim. c. 47.* & alij.

Circa Secundum, & Tertium respondeo: quod Polygamia nihil aliud est, quàm *vsus plurium vxorum simul.* Vnde tunc dicitur dari Polygamia, quando vnus vir plures simul vxores habet. Bigamia verò propriè & verè, quando plures vxores successiuè habet, idest quando mortua prima, duxit secundam. Sic omnes Doctores, præcipuè citati.

QVÆSTIO II.

An Polygamia, seu pluralitas vxorum simul sit licita?

AFfirmarunt Lutherus, & Anabaptistæ, & ante eos spurcissimus Mahumetus, id in nefanda sua lege suis sequacibus concedens. Imò quod plus est, Valentinianus alioqui Catholicus Imperator, amore captus Iustinæ, vt eam viuente adhuc Seuera coniuge duceret in vxorem posset, legem tulit, vt liceret vnicuique duas simul habere vxores.

Sed de fide certissimè respondeo: Polygamiam multarum vxorum omnino esse illicitam, & prohibitam iure Ecclesiastico. Sic definiuit Innocent. III. *in c. Gaudemus, de diuort.* & nouissimè Trident. *sessione 24. de matrim. can. 2. his verbis.* Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere vxores, & hoc nulla diuina lege esse prohibitum, anathema sit. Legantur Bellarmin *lib. 1. de matrim. c. 10.* Sanchez & Basilius *loc. cit.* Palaus *disput. 3. punct. 1. n. 2.* & Baunius *tract. 12. quæst. 13.*

QVÆSTIO III.

An Polygamia, seu vsus plurium vxorum simul, sit prohibita, illicita, & irrita iure diuino, in lege Euangelica?

NEgauit Caiet. existimans, nullam diuinam prohibitionem de vxorum pluralitate inueniri. Marc. 10. *vers. 11.* bis verbis: Hic apparet planus literæ sensus, quem ideo exactè explicauerim, vt intelligatur verum esse, quod Theologi dicunt, scilicet legem de vnitate vxoris nullibi in Canonicis libris esse scriptam. Ita ille. Quod idem repetit 1. Timoth. 3. explicans illa verba: *Oportet Episcopum esse vnius vxoris virum.*

Sed certissimè respondeo: Esse illicitam, & irritam in lege Euangelica, iure diuino Christi, Polygamiam, seu pluralitatem coniugum simul. Quia id constat primò ex Concil. Nicæno *can. 24. Nemo, inquiens, debet duas vxores ducere.* Et statim, *sicut Deus ordinauit.* Secundò, quia id probant Nicol. I. *ad consulta Bulgarorum, cap. 5.* Innoc. III. *cap. Gaudemus, de diuort.* sic dicens: Nec vlli vnquam licuit insimul plures vxores habere, nisi cui fuit diuina reuelatione concessum, qui mos quandoque interdum etiam fas censetur: per quem sicut Iacob à mendacio, Israëlitæ à furto, & Samson ab homicidio, sic & Patriarchæ & alij viri iusti, qui plures leguntur simul habuisse vxores, ab adulterio excusantur. Sanè veridica hæc sententia probatur etiam ex testimonio Veritatis testantis in Euangelio: Quicumque dimiserit vxorem suam ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur. Si ergo vxore dimissa, duci alia de iure non potest, fortiùs & ipsa retenta. Per quod euidenter apparet, pluralitatem in vtroque sexu, cum non ad imparia iudicentur, circa matrimonium reprobandam. Hæc Innoc. Tertiò tandem, quia id expressè docet Trident. *loc. & verbis cit. quæst. præced. & sess. 24. in princ.* Vnde sententia Caietani nequit absque erroris labe defendi. Sic Bellarm. *lib. de matrim. cap. 11.* Sanch. *lib. 7. disp. 80. num. 1. & 3.* Basil. *lib. 7. cap. 49. num. 1. & 3.* Bonacina *quæst. 3. de impedim. punct. 10. à n. 3.* Hurt. *disputatione 9. de matrimonio, diff. 1.* & Villalobus *tractatu 14. diff. 15. num. 1.* Trullench *lib. 7. capite 9. dub. 14. num. 2.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

An pluralitas vxorum simul, sit etiam prohibita iure diuino antiquo positiuo?

NEgare videtur D. August. *lib. vn. de bono coniug. cap. finali, in principio*, vbi expressè docet antiquis Patriarchis illicitam non fuisse vxorum multitudinem, cum nec contra naturam id efficerent, eo quòd non lasciuiendi causa, sed procreandi fiebat, neque contra morem, cum mos esset illius temporis, neque contra legem, quia tunc prohibitum non erat: *&* *libro* 22. contra Faustum, *capite* 47. *&* 4. *&* *refertur capite Obiicimtur*, 32. *quæstione* 4. excusat Iacob, qui quatuor vxores duxit, ratione consuetudinis. Vnde, inquit, *quando mos erat, crimen non erat*. Tunc sic: Sed consuetudo non potest præualere aduersus iur diuinum, sed aduersus solum ius humanum. Ergo. D. Augustino fauere videntur D. Thom. *in 4. distinct. 33. quæst. 1. art. 1. ad 1.* vbi ait, consuetudinem ab hac vxorum pluralitate excusate, & Caiet. *locis nuper citatis*.

Sed certissimè respondeo: etiam esse prohibitam iure diuino antiquo positiuo. Quia id constat tum ex illis verbis, Genes. 2. *Et erunt duo in carne vna.* Quæ verba cum proposuisset Trident. *sess. 24. de matrim. in principio*, hæc subdit: *Hoc autem vinculo duos tantummodò copulari, & coniungi Christus Dominus apertius docuit, cum postrema illa verba, tanquam à Deo prolata, referens dixit: Itaque iam non sunt duo, sed vna caro.* Tum etiam ex illis verbis: *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori suæ.* Ex quibus verbis hanc veritatem probant Nicol. I. *cap. 5. cit.* & Innoc. III. *cap. Gaudemus, cit.* his verbis: *Verùm absonum hoc videtur, & inimicum fidei Christianæ, cum ab initio vna costa in vnam fæminam sit conuersa, & scriptura diuina testetur, quod propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna; non dixit, adhærebit vxoribus, sed vxori.* Sic ille, & omnes Doctores. Sanchez, Basilius, Bellarmin. Bonac. & Hurtado *loc. cit.*

Ad dictum D. Augustini dicendum est, intelligendum esse supposita diuina dispensatione, quæ consuetudinem illam licitam reddebat, & efficiebat non esse contra legem. Sic respondent Sanchez *loc. cit. num.* 16. Basilius *num. 4. fine.* Hurtado *loc. cit. fine.* Legantur.

QVÆSTIO V.

An deinde pluralitas vxorum simul sit etiam iure naturali prohibita, illicita, & irrita?

NEgant Durand. *in 4. distinct. 33. quæst. 1. num. 9. &* 10. Girson 2. *part. in regul. moralib. de matrim. Alphab.* 25. *lit. I.* Caiet. *cap. 16. in Genes.* Abul. 1. *Reg. 8. quæst.* 25. M. tina *lib. 4. de contin. sacr. hom. controu. 1. cap. 9.* Veracruz 2. *part. specul. art. 15. concl. 1. &* 2. Palac. *dist. 33. disput. 1.* Quos omnes refert Sanch. *lib. 7. disput. 80. num. 5.*

Affirmant verò è diametro, Polygamiam interdictam, & prohibitam esse iure naturali, Petr. Ledesma *de matrim. quæst. 65. art. 1. concl. 2. 3. &* 4. docens, pluralitatem vxorum ita esse contra ius naturale, vt sit etiam contra primarium matrimonij finem, Aureol. Victoria, & Menochius penes Sanchez *locis citatis, num.* 6.

Se probabiliùs, & clariùs sic respondeo: pluralitatem quidem vxorum simul esse prohibitam, & irritam iure naturæ, non eo quòd id sit contra primarium finem matrimonij, cùm vxorum pluralitas nullo modo tali fini aduersetur, sed illum optimè assequatur, si quidem vnus vir multis fœcundandis mulieribus, eatúmque liberis educandis sit sufficiens; sed quia fini secundario matrimonij, videlicet redditioni debiti, pacificæ, ac tranquillæ gubernationi domesticæ, & cohabitationi coniugum, *&c.* contrariatur. Adde quod vxorum multitudo apertè repugnat naturæ Sacramenti, finique eius: cum Deus illud eleuauerit ad significandam vnitatem sponsi Christi cum sponsa Ecclesia: ergo. Sic optimè D. Thom. *in 4. dist. 32. quæst. 1. art. 1. corp. ad* 1. 6. *&* 9. Ricard. Palud. Deza, Capreol. & Sotus ibi. Henriquez *lib. 12. cap. 6. num.* 1. Bellarminus *lib. 1. de matrim cap.* 11. Valentia 4. *part. disput.* 10. *quæst.* 1. *punct.* 3. Corduba *lib. 4. quæst. 3. dubit.* 2. Matin. & Barthol. de Ledesma, Angles, & alij, quos affert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num.* 8. Basilius *lib. 7. c. 49. à num.* 1. Archangel. *in 4. dist. 33. quasi per tot.* Hurtado *disput. 9. diff.* 1. Bonac. *punct. 10. cit. num.* 3. Torreblanca *lib. 1. practic. cap. 5. sect. 5. à n.* 46. Villalobos *loc. cit. n.* 2. Trullench *libro 7. capite 9. dub.* 14. Palaus *loc. cit. numero* 4. & Baunius *quæstione* 13.

QVÆSTIO VI.

An Polygamia, seu pluralitas vxorum licita fuerit antiquis Patriarchis, Abrahæ, Iacob, & aliis, ex dispensatione diuina?

NEgarunt aliqui Authores, quos tacito nomine refert Bellarm. *lib. 1. de matrim. cap.* 11. docentes, nunquam licitam fuisse pluralitatem vxorum, sed permissam tanquam minùs malam. Horum sententiæ fauent Palud. *dist. 33. quæst. 1. art. 3.* circa finem, & Aureol. apud Capreol. *dist. 35. quæst. vnica, art. 1. &* 3. quatenus docent, nec dispensasse Deum, neque posse in hoc, quod quis habeat duas vxores simul; sed tantum in hoc, quod licitè posset quispiam illis vti, ac si essent vxores.

Sed certissimè respondeo: licitam fuisse ex dispensatione, & reuelatione diuina; quæ reuelatio primò facta fuit Abrahæ, & aliis Patriarchis expressè, deinde ad alios ex populo, saltem Israëlitico, verbo, & exemplo deriuata, ac proinde omnibus illis pluralitas vxorum licebat, vt habetur, & supponitur Deuteron. 20. dum dicitur, *si habuerit homo duas vxores.* Et docent Innoc. III. *in cap. gaudemus, de diuortiis, vt* nuper *quæst.* 3. est habitum. D. Thom. Durand. Sotus, Valentia, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. numero* 13. Basilius *loc. cit.* Bonac. *loc. cit. num.* 3. Hurtado *disput. 9. diff.* 2. Archangel. *dist.* 33. Ægid. *disp. 26. dub. 2. num.* 20. Reginald. *lib. 31. num.* 4. Villalobos *loc. cit. num.* 4. Quia quamuis iure naturæ prohibitum sit simul habere plures vxores, hoc tamen ius, cum tantùm sit secundarium naturæ, optimè potest Deus in illo dispensare, vt optimè probant Authores citati, præcipuè Hurtado, & Archangelus. Et ita dispensauit cum Hebræis, imò & cum aliis Gentibus. Quæ tamen dispensatio cassata, & reuocata fuit à Christo Domino Matth. 19. vbi reduxit matrimonium ad primæuum statum, in quo vna tantùm vxor licebat. Lege Palaum *tomo 5. disputatione 3. punct.* 2. & Baunium *quæstione 13. de matrimon. dicto* 5.

QVÆSTIO

Sed probabilius longè respondeo : Tam metus infamiæ juris, quàm infamiæ facti, est metus grauis, & cadens in virum constantem. Quia timor infamiæ æquiparatur metui mortis, *l. justa, ff. de manumissis vind.* at hic cadit in virum constantem, vt supra: ergo. Hoc autem intellige, quando infamia est grauis, & ei facilè occurri non potest, secus si sit leuis, aut facilè occurri potest: in quo sensu loquuntur D. Thom. Durand. & alij Authores primæ sententiæ. Sic Sanch. *loc. cit. n.*4. *&* 15. & Basilius *cap.*4. *cit. n.*5. & alij communiter penes ipsos.

QVÆSTIO X.

An metus excommunicationis cadat in constantem virum?

NEgant absolutè Glossa *cap. Cùm dilectus, verb. violentia, de his quæ vi.* Palud. *in* 4. *distinct.* 29. *quæst. vnic. art.* 2. *concl.* 2. *n.* 13. Sotus *ibid. q.* 1. *art.* 2. *fine*, & alij quamplures, penes Sanchez *loc. cit. n.* 16. Villalob. *tract.* 3. *diff.* 8. *n.* 1. & alij.

Affirmant verò è contra, esse metum cadentem in constantem virum, Glossa *fin. in cap. olim, de restit. spoliat.* Seraphinus *de privil. juramenti, privilegio* 29. *num.* 4. Barth. de Ledesma *de matrim. dub.* 23. *fundam.* 3. & alij.

Sed probabiliùs media via sic respondeo : Si excommunicatio est justa, eius metus non est grauis, nec cadens in constantem virum. Si verò est iniusta secundum rem, aut omninò, tunc eius metus est grauis, & cadens in constantem virum, si ei facilè occurri non potest appellationis remedio. Sic Sanchez *loc. cit. n.* 17. *&* 18. Qui optimè id probat. Basilius *loc. cit. n.* 7. Bonac. *loc. cit. n.* 6. Azor *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 10. *q.* 7. & alij quamplures penes ipsos.

QVÆSTIO XI.

An metus amissionis bonorum in virum constantem cadat?

NEgat absolutè Palud. *in* 4. *distinct.* 19. *q.* 1. *art.* 2. *concl.* 2. *n.* 13. Alij verò cum limitatione id concedunt, nempe quandò bona vitæ tuendæ necessaria sunt. Ita Hostiens. *in cap.* 2. *de his quæ vi*, & Ledesma 2. *part.* 4. *q.* 49. *art.* 3. 5. *sed dubitabit aliquis.* Alij tandem id admittunt casu quo omnium bonorum amissio est. Ita Palacios *in* 4. *dist.* 19. *disp.* 1. *fol.* 654. Philiarcus, Ludou. Lopez, & alij penes Sanchez *loc. cit. num.* 20.

Sed probabiliùs respondeo : Amissionem omnium bonorum, siue illa sint exigua (vt si pauperis) siue in magna quantitate, incutere metum grauem. Nam cum bona sint quædam hominis vita, meritò metus amissionis illorum metui mortis æquiparatur. Vnde propter eandem rationem idem dicendum est de metu amissionis maioris partis bonorum, siue sine illis sustentari vita possit, siue non. Imò & de metu amissionis magnæ rei, licèt non sint omnia bona, nec maior bonorum pars. Et tandem de metu amissionis instrumentorum totius, vel maioris partis patrimonij, quibus id probandum est. Sic Sanchez *lib.* 4. *disp.* 5. *à n.* 20. *vsque ad* 26. & penes ipsum innumeri Doctores. Basil. *lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 8. *&* 9. Bonacina *loc. cit. n.* 6. Villalobos *loc. cit. n.* 4.

QVÆSTIO XII.

An metus amittendi lucrum magnum, hæreditatem, aut beneficium quod quis sperat ab aliquo ad quod non habet jus ad rem, cadat in virum constantem?

AFfirmant Cynus, & Francus penes Sanchez vbi infrà. Quibus fauent Salzedo *in pract. cap.* 83. 5. *Est tamen opinio hæc.* Nauarra *lib.* 2. *de restit. cap.* 3. *& in noua edit. part.* 4. *dub.* 2. *n.* 429. Rodrig. *tom.* 1. *cap.* 28. *n.* 2. & alij. Quatenus fatentur preces importunas incutere grauem metum, casu quo importunè rogatus non possit sine magno incommodo dissentire.

Sed probabiliùs respondeo : talem metum absolutè loquendo, non cadere in virum constantem. Quia timor perdendi lucrum, hæreditatem, *&c.* ad quæ quis non habet jus, verè non est timor cadens in virum constantem. Notanter autem diximus, *qui non habet jus ad rem.* Quia contrarium est dicendum casu quo quis haberet jus ad rem, quia tunc dum arceretur à lucro, ad quod habet jus, iniuriam pateretur. Vnde si pater minetur filio ablaturum à maioratu ea quæ auxerat, justum metum incuteret, quia cum hæc hæreditas sit debita filio, potiùs huiusmodi minæ continent damnum, quàm lucri amissionem. Sic Sanchez *lib* 4. *disp.* 5. *n.* 28. Basilius *lib.* 4. *cap.* 4 *n.* 10. Rota apud Farinac. *lib.* 2. *n.* 111. 112. *&* 113. & communis.

QVÆSTIO XIII.

Quid sit, & comparatione quorum, metus reuerentialis?

REspondeo circa primum, quod metus reuerentialis sic ab aliquibus definitur : *Reuerentia metus est futuri mali existimatio, quod nobis ab his metuimus, in quorum legitima potestate sumus, & quos cultu, & honore dignamur.* Sic Basilius *lib.* 4. *de matrim. c.* 5. *n.* 2. Circa 2. Respondeo dicendum, quod metus reuerentialis datur in Clerico respectu Episcopi; in sæculari respectu Magistratus, cui subditur; in vxore respectu mariti; in filio respectu patris, vt docet omnium sententia. Idem dicendum est de Genero respectu Soceri, quia Socer parentis locum obtinet; de Auo, ac de reliquis ascendentibus, quia tanquam parentes habentur, & coluntur. Idem etiam dicendum de filia aut filio, respectu matris (quidquid dicat Burgos de Paz, & Hippol. penes Sanchez) de timore Curatoris, & Tutoris. Quia etiam loco parentum habentur: de Sorore respectu fratris maioris, & Sororis maioris natu, ac etiam de fratre minori respectu maioris, & etiam respectu patrui, quando cum eis habitant, & ab ipsis gubernantur. Sic optimè Sanchez *lib.* 4. *disp.* 6. *à n.* 24. *vsque ad* 33. Basilius *loc. cit. n.* 2. D. Ioan. del Castillo *lib.* 3. *cap.* 1. *à n.* 168. *vsque ad n.* 175. & alij communiter. Quibus scitis sit,

QVÆSTIO XIV.

An metus reuerentialis, quo inferior reuerentia Superioris, &c. ducitur ad ineundum matrimonium, sit ex se cadens in constantem virum, & sufficiens ad rescissionem illius?

NEgant metum reuerentialem solum, nisi minæ, vel verbera illi adiungantur, cadere in virum constantem, aut annullare matrimonium, aut alios contractus

contractus rescindere, Sanchez *lib.4. de matr. disp.* 6. *num.* 7. qui pro sua seotentia affert sepmaginta & duos Doctorea, inter quos sunt Sotus *in* 4. *dist.* 29. *quæst.* 1. *art.* 2. *&* *lib.7. de iust. quæst.* 2. *art.* 1. *ad* 2. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 9. *num.* 5. Rodriguez *tom.* 1. *sum. cap.* 231. *num.* 5. & Capua *lib.* 12. *decis. cap.* 55. *n.* 17. quibus addi possunt Bonac. *quæst.* 3. *de impedim. matrim. punct.* 8. *num.* 6. *vers. Addo*, & penes ipsum Lessiur *lib.* 2. *cap.* 17. *dub.* 6. Rebell. *lib.* 3. *quæst.* 9. *num.* 3. Valentia *tom.* 4. *disp.* 10. *quæst.* 3. *punct.* 5. Petr. de Ledesma *quæst.* 16. & Reginald. *lib.* 31. *num.* 85. Villalob. *tract.* 3. *diff.* 8 *num.* 6.

Sed probabiliùs respoodeo: metum reuetentialem ex vi sua, absque minis, &c. cadere in virum constantem, & sufficere ad annullandum matrimonium. Quia metus reuerentialis includit in se timorem iræ, & indignationis diuturnæ patria, idest totuum patris aspectum, & exprobrationem verbia durioribus, quæ omoia sequuntur ex eo quod non seruetur Patri, vel matri, &c. debita teuerentia: sed sic est, quod si hæc non citò transeaot, sed perseuerent, grauia sunt mala: ergo consequenter eorum metus censendus est iustus, & cadens io virum constantem. Sic Basilius *lib.* 4. *cap.* 5. *à num.* 6. qui *num.* 7. in eandem sententiam iocidere Thomam Sanchez, probare intendit, *&* *num.* 8. sic coocludit. Igitur, vt quod sennio dicam, inspectis omnibus, & consideratis limitationibus, quas Doctores, qui à nobis dissident, adiiciunt suæ sententiæ, mibi videtur facilè in concordiam redigi posse vno è duobus modis. Nam vel loquuntur quando revera metus reuerentialis dedit ansam, & occasionem conttactui, non verò causam. Potest enim contingere, vt quis eo metu induci incipiat, & tamen postra iam lubens operetur. Vel dicamus, eos agere de metu indignationis leuis Superioris, & quæ facilè transeat, cum expresè Thomas Sanehez, & Lessius doceant, si indignatio patris, etiam sine minis, sit diuturna, incutere metum grauem. Sic ille, & bene. Et ante ipsum Dictiss. Nauar. *lib.* 4. *consil. in* 1. *edit. tit. de sponsalib. cons.* 36. *num.* 4. *& in* 2. *lib.* 1. *tit. de his quæ vi, consil.* 10. *quasi per totum.* Menochius *lib.* 1. *consil. num.* 491. & alij, quos citat Sancbez *loc. cit. num.* 4. Tenet nouissimè D. Ioannes del Castillo *lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 156. *vsque ad num.* 168. & alij penes ipsum, inter quos citat Thomam Sanchez *loc. cit. num.* 15. id ipsum in aliquo casu senticotem.

QVÆSTIO XV.

An preces importunæ, seorsim consideratæ, inferant metum iustum, & cadentem in virum constantem?

NEgant in primis Abbas, Rolandus, & alij pauci Canonistæ: Henriquez *lib.* 11. *de matrim. cap.* 9. *num.* 5. Ludou. Lopez 2. *part. instructor. de matrim. cap.* 40. §. *Adde tamen.* Ledesma 2. *part.* 4. *q.* 49. *art.* 3. quos omnes pro hac parte refert Sanch. *lib.* 4. *disp.* 7. *num.* 6. & nouissimè Villalubos *loc. cit. num.* 8. docentes, preces importunas, etiamsi cum metu reuerentiali coniungantur, nullo modo inferre metum iustum.

Negant etiam Couarr. Veracruz, & alij nonnulli, quos affert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num.* 5. *&* 7. Qubus addi possunt Bonac. *loc. cit.* Hurt. *de matrim. disp.* 6. *diff.* 1. existimantes, importunas preces ex se non incutere iustum metnm, bene tamen si illis metus reuerentialis adiuogatur.

Sed probabiliùs respondeo: precea importunas seorsim consideratas, dummodo instantissimæ sint, & sæpius repetitæ, & inculcatæ, sufficere ad inferendum metum iustum, & cadentem in virum coostantem. Quia inspecta oatura ipsa rei, & rationis iudicio, adeo grauem molestiam inferunt instantissimæ preces, vt meritò mouere debeant virum constantem ad aliquid efficiendum. Vnde prudentes homines grauissimam molestiam semper iudicarunt, vt constat ex illo Lucæ 11. *Propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi.* Sic Basilius *loc. cit. n.* 17. & latè probat Sanchez hanc sententiam *n.* 4. & quanuis *num.* 9. argnmeotis pro hac parte à se factis respondere nitatur, certè oon satisfacit eis. Tenent etiam nustram sententiam ex Iurisperitis Dominicus, Ioan. Lupus, Matienzo, Peña, Rebuff. Menoch. & alij plures peoes ipsum. Diana 3. *part. tract.* 5. *res.* 20. & penes ipsum Naldus, & Peralta. Optimè D. Ioannes del Gastillo *lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 113. *fol.* 17. *vsque ad num.* 138. *fol.* 19.

QVÆSTIO XVI.

Quotuplex sit metus grauis?

REspondeo, quod multiplex; nam primò metus diuiditur in metum incussum ab intrinseco, vel à causis naturalibus, vt à morbo, tempestate, feris animalibus; & in metum incussum ab extrinseco, hoc est, à causa libera, vt dum quis incidit in latrones otortem comminantes.

Rursus hic metus incussus à causa libera, adhuc est duplex; quidam incussus à causa libera, sed oon gratiâ mattimonium extorquendi, sed alia de causa; alter verò incossus gratiâ extorquendi matrimonium, & hic potest incuti vel iustè, vt dum minans comminatur malum, quod iustè inferre potest, vt iustam apud iudicem accnsatiooem; vel iniustè, vt si malum illud ioiustè inferat, vt si minaretur propria authoritate necare. His ergo in hac quæstione suppositis ex Sanchez *disp.* 12. *n.* 2. & ex communi, sit

QUÆSTIO XVII.

An matrimonium contractum ex metu illato à causa naturali, vt à morbo, naufragio, aut timore inferni, &c. sit validum, & firmum?

REspondeo affirmatiuè, quia tunc non impellitur contrahens ad ineundum matrimonium ab alio, quàm à seipso id eligente, tanquam medium ad euadendum periculum aoimæ, vel corporis. Vnde validum erit mattimonium contractum cum concubina metu præsentaoeæ mortis ex morbo, Inferni timore, &c. Rursus etiam esset validum matrimonium contractum ex timore mortis, eo quòd medici asseruerint, quempiam obiturum ob abundantiam humoris, nisi duceret vxorem. Sic tenent omoes Theologi, & Canonistæ. Præcipuè Sanchez *lib.* 4. *disp.* 12. *n.* 3. 4. *&* 5. & penes ipsum Sot. *dist.* 29. *q.* 1. *art.* 3. Couarr. 3. *decret.* 2. *part. cap.* 3. §. 4. *n.* 16. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 9. *num.* 1. Petr. de Ledesma *quæst.* 47. *art.* 3. *dub.* 1. Tenent etiam Bonacina *quæst.* 3. *cit. punct.* 8. *n.* 17. 18. *&* 19. Candidus *disquis.* 28. *artic.* 8. *dub.* 4. Basilius *lib.* 4. *c.* 19. *n.* 3. Cornejo *disp.* 7. *dub.* 25.

QVÆSTIO XVIII.

An matrimonium contractum ex metu incusso à causa libera, non tamen gratia, vel fine extorquendi matrimonium, sit validum?

REspondeo affirmatiuè, quia in hoc casu adest sufficiens voluntarium ad matrimonium, quod sponte à contrahente eligitur, & est illi gratum. Vnde validum erit mattimonium dum morte damnatus,

quo incolumis euadat, ducit meretricem, iuxta statutum aliquarum regionum. Et etiam matrimonium contractum ab obsesso cum obsidentis filia, vt obsidionem soluat, dummodo obsidens non obsederit ad hunc finem, vt scilicet obsessus duceret propriam filiam. Item validum erit matrimonium à defloratore puellæ, quem parentes, vel consanguinei puellæ volebant in stupro inuentum occidere, sed ipse deflorator sua sponte obtulit matrimonium cum stuprata, vt mortem vitaret. Item matrimonium contractum ab ægroto morbo lethali oppresso, cum filia medici aliter ei mederi nolentis, est validum. Sic optimè, & latè Sanchez *lib.4.disp.12.à num.6.vsque ad 16.* Bonac. *loc.cit.à num.16.vsque ad 23.* Candid. *loc. citat. dub.5. & 6.* & alij quamplures penes ipsos: Basilius *lib.4. cap.19. à num. 1. vsque ad 15.* licèt in aliquo differat. Cornejo *loc.cit.pag.998. & seq.*

QVÆSTIO XIX.

An matrimonium contractum ex metu graui, vel cadente in virum constantem, iniustè illato ad extorquendum illud, sit ipso iure nullum?

NEgat esse ipso iure nullum, sed solùm rescindendum, instar aliorum contractuum metu initorum, Cardinalis *cap.2. de his quæ vi, quæst.1.* Sed huius Authoris sententia omnino est falsa, sicut est alia quorumdam, quos tacitè refert D.Thom. *in 5. dist.29.quæst.vnic.art.3. quæst.1.* asserentium, tale matrimonium valere in foro conscientiæ; esse tamen nullum in foro externo iure positiuo. Vt bene notant Sanchez, & Basilius vbi infra. Vnde

Certissimè respondeo: matrimonium contractum metu cadente in constantem virum ad eum finem iniustè incusso, esse nullum in vtroque foro. Quia sic expresse habetur in iure, *cap.2. de his quæ vi, cap. cum locum, cap.veniens, de sponsalib. cap. significauit, de eo qui duxit, &c.* & ita hanc conclusionem tenent omnes, tam Theologi, quàm Canonistæ Doctores. Illi cum S. Thom. *in 4. dist.29. art.3.* Isti *in cap.2. de his quæ vi, & cap.cum locum, cit.* Legantur Sanch. *lib.4. de matrim. disp.12. à num.16.* Basilius *lib.4 de matrim.cap.14.num.2* Bonac.*quæst.3.de impedim.matrim. punct.8.a num.8.* & alij.

QVÆSTIO XX.

An dictum matrimonium ex metu iniusto, graui, & cadente in virum constantem contractum, sit irritum solo iure Ecclesiastico?

AFfirmant Durand. *in 4. dist.29. q.2. n.6.* Palud. *ibid.q.1.art.3 concl.1.* Sot.*q.1.art.3* Henriquez *lib.11.cap.9.n.1.& 3.* Aragon.*2.2.q.88.art.3.* Petr.de Ledesma *de matrim.q.47.art.3.dub.1. concl.5.& 6.* & alij nonnulli, quos refert, & sequitur Sanchez *loco cit.n.2.* Azor.*lib.1.cap.11.quæst.6.*Valentia *disp.9.q.3. punct.2.post 2.concl.*Ægid. *disp.28.dub.1.concl.5.*Nauar.*cap.22.n.5.* Gutierrez *de matrim. cap.76. num.8.* Reginald. *lib.31. num.76. & 78.* Riccius *decis. 253.* Bonac. *loc.cit.num.1.* Lessius *lib.2.cap.17.dub.7.n.47.* Candid. *disquis.28. art.8. dubit.7.* Hurtado *de matrim.disp.6.diff.2.* Cornejo *disp.7.dubit.25.pag.1003.* Doctissimus Ludouic. Montesinos *tom. 1. in 1. 2. disp.10. quæst.8. num.132.*

Sed probabiliùs respondeo: dictum matrimonium esse nullum, etiam iure naturali. Vnde non tantùm in Ecclesia, sed etiam extra illam, inter infideles nullum est matrimonium ex metu graui iniustè illato contractum. Hæc responsio optimè probatur à Basil. Primò *ex cap.cum locum, cap. veniens, & cap. significauit, cit.* ex quibus hanc elicit rationem. Nam matrimonium solo consensu pleno, & libero perficitur: sed in metu graui non reperitur consensus plenè liber: ergo matrimonium ex metu initum non valet. Secundò id ex ipsa natura matrimonij probat. Quia ad illud maius, & perfectius voluntarium requiritur, quàm ad alios contractus ciuiles, vt probat D. Thom. *in add. ad 3. part. quæst.47. artic. 3.* Tertiò, quia matrimonium est vinculum mutui, ac reciproci amoris: at mutuus amor cum metu & coactione stare nequit: ergo. Sic ipse *lib.4.cap.14.* & ante ipsum D. Thom. *in 4. dist. 29. quæst. vnic. artic.3.quæst.1.in corp.* quem sequitur Turrecrem.*31. quæst.2. num. 8.* & alij quamplures, quos pro hac parte citat Sanchez *loco citato, num. 1.* Quibus addi possunt Vasquez, & Salas, quos pro hac parte citat Montesinos, Rebell. *2. part. lib. 2. de matrimon. q.11. sect.1. conclus.2.* Comitolus *lib.1. respons. moral. quæst. 123.* Couarruu. *2.part. cap.3. §. 5.* Villalobos *tractat. 13. diff. 37. num. 8.* Diana *4. part. tract.& resolut.13.* Luysius *in sum. 2.part. cap.100. dub. 1.& 2.*

QVÆSTIO XXI.

An Matrimonium contractum ex metu graui iustè illato ad extorquendum illud, sit irritum, & nullum?

AFfirmant adhuc esse nullum tale matrimonium, Glossa *in cap.veniens,de sponsal.*Abbas,Hostiens. Henricus, & alij plures Canonistæ, præcipuè Couarr.*4. decret. 2. part. cap.2. §.4. num.15.* Ledesma *2.part. 4. quæst.49.art.3.* Gutierrez *de matrim. 1.part. cap.57.num.9.* Rodriguez *2.tom.sum. cap.93. num.3.* & Vega *lib.3. sum. casu 253.* Quos omnes pro hac parte citat Sanchez *lib.4.disp.13. num.1.* dicens esse probabilem.

Sed longè probabiliùs respondeo, negatiuè, nempe, quod quoties metus iustè infertur ad extorquendum matrimonium, quia videlicet ordo iustitiæ postulat, vt cogatur, vel vt fiat in compensationem, valet matrimonium. Quia in hoc casu non extorquetur consensus iniustè, nec per iniuriam. Rursus qui cogitur ad contrahendum, non est rationabiliter inuitus, quandoquidem iure cogitur; & ille non parendo recedit à iure, & æquitate: vnde ipse potiùs sibi metum infert, vt ex dictis supra constat: ergo. Sic Sanchez *loc.cit.num.3.& sequent.* & penes ipsum Henriquez *lib.11.cap.9.n.1.& 2.*Petr.Ledesm. *q.47.art.3.dub.1.concl.3.* & alij, Basil. *lib.4.cap.19. à n.7.* Bonac. *loc.cit. à n.9.* Ægid. *de matrim. disp.28. dub.1.* Hurtad. *disput.6.diff.3.* Cornejo *disp.7.dub.25. pag.999.* Luysius *loc.cit. dub.3.*

QVÆSTIO XXII.

Proponuntur aliqua exempla, quibus ostenditur matrimonium initum ex metu graui iustè illato esse validum, & ratum?

PRimum sit: Validum est matrimonium, casu quo quis detrudatur in carcerem, vt contrahat matrimonium cum puella, cui fidem dedit. Quia in hoc casu iustè infertur metus ad hunc finem. Secundum, validum est matrimonium casu, quo illi qui plectendus est ob aliquod delictum, v.g. homicidium probatum legitimè, promittatur impunitas, si ducat filiam occisi, vel vxorem defuncti; tunc enim valet matrimonium, etiamsi vt matrimonium fiat, damnetur ad mortem, dummodo

durum modò iustè damnetur: Quia tunc est compositio facta iustè per iudicem.

QUÆSTIO XXIII.

An valeat matrimonium leui metu contractum, quando ita extorquet consensum, vt sine eo metu illud non fieret?

NEgant Gabriel *in 4. dist. 29. quæst. 1. art. 2. concl. 4.* Nauar. *in sum. cap. 17. num. 29. & cap. 22. num. 51. & lib. 3. consil. in 1. edit. tit. de regular. consil. 84. num. 4. lib. 1. tit. de his qua vi, consil. 1. num. 7. & consil. 3. num. 4. & consil. 5. num. 2. & alibi.* Couarruu. *part. 2. cap. 3. §. 6. num. 4.* Vetacruz *1. part. specul. artic. 8. concl. 7.* Rodriguez *tom. 2. sum. cap. 8. num. 10.* & alij, quos refert Thom. Sanchez *lib. 4. disp. 17. num. 2.* qui *num. 4.* ait, hanc sententiam esse satis probabilem, & sustinendo matrimonium ex graui metu contractum esse iure naturæ irritum, longè maiorem probabilitatem habere.

Sed probabiliùs respondeo: valere dictum matrimonium, & iure naturali, & positiuo, etiamsi metus talis causam dederit contractui (nisi aliàs contingat ex accidenti, eo metu leui consensum omnino tolli.) Quia Ecclesia dum declarauit ius naturale, secundùm quod (vt diximus sup. *quæst. 20.*) non est sufficiens ad matrimonium consensus ex metu graui extortus, solùm fecit declarationem de matrimonio contracto ex metu leui: ergo sensit, iure naturali non esse irritum matrimonium contractum ex metu leui. Sic D. Thom. *in 4. dist. 29. quæst. vnic. art. 3. quæst. 1.* D. Bonau. *ibi quæst. 1. num. 4.* Durand. *quæst. 2. num. 5.* Victo. *in n. 268.* Sotus *dist. 29. quæst. 1. art. 3.* Henriquez *lib. 11. cap. 9. n. 3.* Ludou. Lopez *2. part. vbi de matrim. c. 40.* Aragon *2. 2. quæst. 88. art. 3.* Petrus de Ledesma *q. 47. art. 3. dub. 1. post 6. concl.* Quos, & alios vsque ad quadraginta duos Doctores citat, & sequitur Sanch. *loc. citat. num. 4.* inter quos pro hac parte citat Couarruu. *c. 3. §. 4.* Quem pro contraria citat Basilius *loc. cit.* His addi possunt Basilius *lib. 4. cap. 18. num. 2.* Rebellus *2. part. q. 11. sect. 1. concl. 3.* Hurtado *disp. 6. diff. 1.* Villalob. *tom. 1. tract. 13. diff. 1.* quos pro hac parte citat (& nescio an sequatur) Diana *3. part. tract. 4. resol. 230.* & rursus *tr. 5. resol. 117.* Candid. *disquis. 28. artic. 8. dubit. 3.* Bonac. *quæst. 3. de impedim. punct. 8. n. 8.* Valerus *verb. metus, differ. 5. vers. Nec obstat.* Cornejo *disp. 7. dub. 25. pag. 997.*

QVÆSTIO XXIV.

An matrimonium inualidum ex metu graui contractum, fiat validum per copulam, sponte, & affectu maritali habitam?

NEgat Basilius *lib. 4. cap. 14. num. 12.* per hæc verba: Ex dictis colligitur, idem dicendum esse, quamuis matrimonium ex metu contractû consummetur etiam interueniente metu. Tum quia matrimonium celebratum coram Parocho, & testibus, nullum ob aliquod impedimentum, non potest postea validum fieri, nisi coram Parocho, & testibus, aut interueniente dispensatione, quæ suppleat eam solemnitatem, ex declaratione Clem. VIII. quam referam infra. Vnde etiamsi cessasset metus, & copularentur cum plena libertate, & affectu maritali, & quantumcunque cohabitarent, non supplente dispensatione solemnitatem, nullum esset matrimonium. Quare iam post declarationem Clementis VIII. & Tridentinum, locum non habent quæ de copula, & cohabitatione disserit Sanch. *lib. 4. disp. 18.* cùm ergo nullum fuisset illud matrimonium ex metu contractum, non potest sine dicta solemnitate fieri validum. Ita Basilius, qui tamen pro sua sententia nullum Authorem refert. Poterat tamen referre Gutierr. *cap. 76. n. 23. 33. & 34.* & alios, quos refert Sanch. *lib. 2. disp. 37. num. 1.* Tenet etiam Valerus *verb. metus, differ. 4.*

Sed probabiliùs respondeo: fieri validum per talem copulam, nec requiri postea ad sui valorem coram Parocho, & testibus celebrari, si impedimentum fuit occultum. Sic expressè tenet D. Thomas *in 4. dist. 29. quæst. vnic. art. 3. quæst. 2. ad 2.* D. Bonau. *q. 2. num. 13.* Ricard. *art. 2. quæst. 2.* Sot. *q. 1. art. 3. concl. 2.* Vict. *num. 268.* Henriq. *lib. 11. cap. 9. num. 7.* Nauarr. *in man. cap. 22. num. 51.* & alij vsque ad viginti & septem, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 4. disp. 18. num. 2.* cuius hæc est ratio. Quia cùm non oporteat consensus esse simul, & consensus illius qui metum passus non est, fuerit legitimus, solùm desideratur ad valorem matrimonij consensus spontaneus illius, qui qui metu consenserat: sed hic consensus sufficienter exprimitur per copulam maritalem spontaneam affectu maritali habitam, *cap. is qui fidem, de spons.* Ergo ea sequuta, ratificatur prius matrimonium. Ita ille. Quod antea id ipsum latè, & doctè docuerat *lib. 2. disput. 37.* quasi per totam, & post illum Bonacina *quæst. 2. de matrim. punct. 9. num. 3. & 4.* per hæc verba: Addo tertiò, non esse necessarium, vt de nouo contrahatur coram Parocho, & testibus; quia Parochus, & testes fuerunt præsentes externo contractui, & eorum præsentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundùm omnes partes, non verò quando suppletur aliquibus defectus occultus. Ita ille. Et ex parte Hurtad. *disp. 6. diff. 6.* quatenus docet, reualidari in foro externo, non verò in foro conscientiæ. Rebellus *lib. 2. de matrim. quæst. 9. num. 3. & 5.* vbi totam nostram docet conclusionem. Archangel. *in 4. dist. 29. & 30. pag. 327.* Diana *3. part. tract. 4. resol. 292.* Villalob. *tract. 13. diff. 37. num. 4.* Cornejo *disp. 7. dub. 25. pag. 1001.*

QVÆSTIO XXV.

An sicut matrimonium metu graui initum ratificatur copula spontanea affectu maritali habita, ita ratificetur eadem copula metu graui extorta?

AFfirmant adhuc ratificari Palud. *in 4. dist. 29. quæst. 1. art. 4. concl. 3.* Supplem. Gabriel. *dub. 3. art. 3.* Sot. *ibi, quæst. 1. art. 3.* Angles *Flor. 1. part. de matrimon. q. 3. de consensu coacto, artic. 1. diff. 4.* Barthol. de Ledesm. *dub. 23.* Vega *tom. 2. sum. casu 513.* Quos omnes pro hac parte refert Sanchez *loc. cit. num. 13.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo, non ratificari per talem copulam metu graui extortam (quamuis benè ratificaretur, si metu esset extorta leui.) Quia si dictum matrimonium efficeretur validum, ideò esset, quia consensus præsumeretur ex copula: at præsente metu graui, v. g. mortis, non potest præsumi consensus: ergo. Sic Nauar. *cap. 22. num. 51.* Petrus Ledesma *quæst. 47. art. 3. dub. penult.* D. Anton. Ricard. Palac. & alij, quos affert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num. 15.* Basilius *lib. 4. cap. 14. n. 12.* Rebellus *lib. 2. q. 11. sect. 3. num. 10.* Henriquez *lib. 11. cap. 9. n. 7.* Reginald. *lib. 31. n. 90.* Ægidius *disp. 28. dub. 4. num. 42.* Sà, & Valentia, quos citat, & sequitur Bonacina *quæst. 3. de impedim. punct. 8. num. 24.* Hurtado *loc. cit.* Villalobos *loc. cit. num. 4.* Valerus, & Cornejo *loc. cit.*

QVÆSTIO XXVI.

An Matrimonium metu graui contractum, si firmetur iuramento, reddatur validum?

AFfirmarunt aliqui apud Richardum *dist.* 29. *art.* 2. *quæst.* 3. & affirmat Summa Corona apud Bonacinam vbi infra, Gabriel, & Panormitan. & alij Iurisperiti apud Rebellum.

Sed certissimè respondeo: non reualidari, quia iuramentum metu extortum non confirmat contractum, qui aliàs secluso iuramento erat inualidus: ergo iuramentum metu extortum minimè confirmabit, aut reualidabit matrimonium inualidum eo metu contractum. Sic Armilla, Tabiena, Angles Corduba, & alij quamplures, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *disp.* 20. *num.* 11. & 15. Petrus Ledesma *quæst.* 47. *art.* 3. Sà *de impedim. num.* 9. Reginald. *lib.* 31. *num.* 87. Gutierrez *cap.* 76. Ægid. *disp.* 28. *dub.* 4. *num.* 44. Rebell. *lib.* 2. *quæst.* 11. *sect.* 2. *n.* 18. Bonac. *loc. cit. num.* 26. Hurtad. *disp.* 6. *diff.* 6. Cornejo *disp.* 7. *dub.* 25. *pag.* 1000.

QVÆSTIO XXVII.

An dictum iuramentum adiectum ex metu matrimonio metu graui extorto, obliget, relaxationeque indigeat?

AFfirmant obligare, & relaxatione indigere, Syluest. *verb. matrim.* 8. *q.* 11. *dicto* 8. Abbas, Imola, Atchidiac. & alij, quos refert pro hac sententia (dicens esse satis probabilem) Sanch. *lib.* 4. *disp.* 20. *num.* 14.

Sed probabiliùs respondeo: tale iuramentum nec obligare, nec indigere relaxatione. Quia dictum iuramentum est (vt supponimus) assertorium: at ex iuramento assertorio nulla consurgit in futurum obligatio, sed statim est verum, vel falsum: ergo in illo non habet locum relaxatio. Sic Sanchez *disput.* 20. à *n.* 15. & penes illum Sotus *dist.* 29. *q.* 1. *art.* 3. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 9. *num.* 6. Petrus Ledesma *quæst.* 47. *art.* 3. *circa* 3. *argum. dub.* 2. Barth. de Ledesma *dub.* 23. *post* 3. *concl.* Lopez, Rodriguez, Vega, & alij Canonistæ, Bonac. *loc. cit. num.* 27. Rebell. Hurtad. *loc. cit. diff.* 6. & communis.

QVÆSTIO XXVIII.

An sponsalia, si metu extorta sint graui, & adjiciatur iuramentum, tale iuramentum obliget, relaxationeque indigeat?

AFfirmant obligare tale iuramentum, & indigere relaxatione, D. Bonau. *dist.* 36. *art.* 3. *quæst.* 2. Sot. *lib.* 8. *q.* 1. *art.* 7. *ad* 3. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 9. *n.* 6. Barthol. de Ledesma *dub.* 23. *de matrim. post* 3. *concl.* Petrus de Ledesma *de matrim. quæst.* 47. *art.* 3. *circa* 3. *argum.* Quos, & alios paucos refert pro hac parte (dicens esse satis probabilem) Sanchez *lib.* 4. *disp.* 21. *n.* 2. Ægid. etiam, quem citat, & sequitur Hurtado *loc. cit. diff.* 6. Rebellus *loc. cit. num.* 19.

Sed probabiliùs respondeo: tale iuramentum non obligare, nec indigere relaxatione. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 6. & penes ipsum Aragon 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 7. *ad* 3. Rodriguez *tom.* 2. *cap.* 231. *concl.* 4. *num.* 4. & *cap.* 244. *num.* 4. Vega *tom.* 2. *sum. casu* 515. & alij, Basilius *lib* 12. *de matrim. cap.* 8. *num.* 76. per hæc verba: Quintò colligo, quod attinet ad sponsalia, si metu extorta sint, & adjiciatur iuramentum, tale iuramentum non obligare, neque relaxatione indigere. Docet cum aliis Thomas Sanchez *lib.* 4. *de matrim. disp.* 21. *num.* 3. Moneor *ex cap. ex litteris, & sponsal. impuber.* vbi de sponsalibus iuratis sermo est. Moueor etiam, quia contractus sponsalium ex metu nullus est, & iure positiuo, & naturali, vt dixi suprà *lib.* 4. Deinde quia, vt dicebam suprà, isto §. quando promissio non retractandi non distinguitur a promissione contractus, sed iuramentum supra eam cadit, iure Pontificio non valet. In sponsalibus autem promissio contrahendi matrimonium, & non retractandi sponsalia, non separantur: atque ideo iuramentum cadens supra illam nullam obligationem inducit. Sic ille. Bonac. *loc. cit.* Sà *verb. sponsalia, n.* 2.

QVÆSTIO XXIX.

An matrimonium metu graui contractum irritum sit casu, quo quis cogatur contrahere cum quadam fœmina ex certo genere?

NEgant Præpositus, Imola, Felinus, Ioan. Lupus, Iason, & alij, quos affert Sanchez *lib.* 4. *de matrim. disp.* 12. *num.* 20. Azorius 1. *part. lib.* 1. *cap.* 11. *q.* 11. & alij.

Sed probabiliùs longè respondeo: esse irritum, & inualidum, quia matrimonium debet omnimoda libertate gaudere: vt gaudeat autem, non sufficit electio huius, vel illius personæ, quando est de certis, v. g. de tali genere, vel de filiabus Petri, vt constat: ergo. Sic Fortunat. & Bald. quos refert, & sequitur Couar. 4. *decret. p.* 2. *c.* 3. §. 5. *num.* 8. Padilla, Cuchus, & Philiarcus, quos citat, & sequitur Sanch. *loc. cit.* Basil. *lib.* 4. *cap.* 14 *n.* 14. addens, huic responsioni minimè obstare id quod alicubi dictum est, vel lege induci posse, vt scilicet aliqui non contrahant, nisi cum aliqua ex certo genere. Quia tunc ea lege, aut consuetudine nulla vis inferretur, cùm ea extante, posset quis non nubere. Præterquam quod lex illa, aut consuetudo accepta est moribus, & voluntate vtentium, & cùm iusta sit, non infertur vis ab extrinseco, sicut infertur in nostro casu à Patre, cùm filij nubere non possint absque eius consensu. Rebellus *p.* 2. *lib.* 2. *q.* 11. *sect.* 1. *n.* 11. Castro Palao *tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 1. *punct.* 9. *num.* 9. *ad* 1. Salas *in* 1. 2. *tract.* 3. *disp.* 3. *sect.* 1. *num.* 27. Diana 4. *part. tract.* 4. *resol.* 33.

QVÆSTIO XXX.

An qui liberè contraxit matrimonium cum coacto ex metu irritante matrimonium, teneatur postea contrahere cum eo, quando non fuit causa, vel particeps, aut conscius dicti metus?

REspondeo: non teneri, sed optimè posse illum, qui liberè consensit, resilire antequam metum passus ratificet pristinum consensum. Quia immunis est culpa, nec se obligauit, nisi altero se illi obligante. Sic Sanch. *disp.* 15. *num.* 4. Basil. *lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 1. Bonac. *q.* 3. *de impedim. punct.* 8. *n.* 33. Hurtad. *disput.* 6. *diff.* 4. & omnes.

QVÆSTIO XXXI.

An saltem teneatur contrahere casu, quo liberè contrahens fuerit causa, vel particeps metus alteri illati?

NEgant adhuc teneri ad contrahendum, sed liberè posse, altero inuito, resilire, donec per iudicem condemnetur. Sanchez, Bonac. & Hurtad. *locis citatis*, Gutierrez *cap.* 76. *num.* 17. Ochagau. *de matrimon. tract.* 3. *quæst.* 30.

Sed

Sed probabiliùs respondeo: non posse in tali casu illum, qui causâ, aut particeps fuit metus illati alteri cum quo contraxit, in conscientia resilire, sed teneri congruo tempore, arbitrio prudentis, expectare, an qui vim passus est, velit stare matrimonio. Quia in his, in quibus datur res pro re, manet naturalis obligatio in eo, qui vim intulit rescindendo contractum, si petat is, qui coactus contraxit: ergo etiam in contractu Matrimonij, qui metum intulit, manebit obligatus stare contractui, si alius velit. Sic Basilius *loc. citat. num.* 3. dicens, esse sententiam communem, & ante ipsum Nauarr. *capit.* 22. *num.* 52. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 10. *num.* 5. Syluest. Turrecremara, Palac & alij quamplures penes Sanchez *loco citato, num.*4. Ægid. *disput.* 28. *dub.*1. *num.*7. (Qui tamen malè citat Thomam Sanchez pro hac parte, vt notat Basilius.)

QVÆSTIO XXXII.

An qui ex graui metu fictè, solisque verbis contraxit, peccet mortaliter?

AFfirmant Scot. *in* 4. *dist.* 29. *quæst. vnic.* §. *Hic dicitur.* Et Supplem. Gabrielis *ibi, art.*2. Quia ille (inquiunt) verè mendacij culpam commisit, vt omnes fatentur, nisi arte, vel æquiuocatione vtatur: at hoc mendacium est valdè perniciosum, cum sic fingens decipiat alterum in re gravi: ergo.

Sed probabiliùs longè respondeo: non peccare, nisi tantùm venialiter. Quia nullam irrogat iniuriam alteri consensum metu extorquenti, eum decipiendo: ergo illud mendacium solùm potest esse veniale. Patet, quia mendacium ex suo genere, nisi adiungatur illi malitia contra aliam virtutem, non est mortale, sed tantùm veniale. Sic Sanchez *lib.*4. *disp.*16. *num.*2. Basilius *lib.*4. *cap.*16. *num.* 1. Nauar. Palàc. Rodriguez & Petr. Ledesma penes Sanchez. Hurtado *disp.*6. *diff.*5. Bonac. *loc. cit. n.*30. Luysius *loc. cit. dub.*6.

QUÆSTIO XXXIII.

An saltem peccet mortaliter, qui graui metu coactus, vero consensu, & non ficto matrimonium contraxit?

AFfirmant peccare mortaliter, peccato sacrilegii, casu quo conscius sciat, matrimonium tale esse irritum, eo quòd irritet Sacramentum, applicando formam Sacramenti circa materiam indebitam, Petrus de Ledesma *quæst.*47. *art.* 3. *circa solution. ad* 4. *dub.*2. & alij penes ipsos.

Sed probabiliùs respondeo: eum nec peccare venialiter. Quia in eo casu contrahens nullatenus mentitur, vt constat; nec proferens verba matrimonii intendit proferre (nec profert,) formam Sacramenti (cùm illa verba non sint materia, nec forma Sacramenti, nisi sint materia, & forma contractus validi, quod in præsenti abest) nec Sacramentum conficere: ergo in eo casu, nec peccato sacrilegij, nec alio peccato peccat. Sic Sanchez *loc. cit. num.*6. Nauar. Henriq. & alij penes ipsum, Basilius *loco citato, num.* 4. Ægid. *disput.* 28. *dubit.* 3. Hurtado *disp.* 6. *diff.* 5. Bonacina *loc. cit.* Valentia *disput.* 10. *quæst.*3. *punct.*2. §. *Respondeo ad primum argumentum.* Cornejo *disput.* 7. *dubio* 25. *pag.* 1002. Luysius *loc. cit. dub.* 5.

DISPVTATIO XVII.

De Impedimento Ordinis.

QVÆSTIO PRIMA.

An Ordo Sacer dirimat matrimonium jure Ecclesiastico?

RESPONDEO affirmatiuè. Quia sic definitur *in capite* 1. *&* 2. *Qui Clerici, vel vouentes, & cap. unico, de voto, in* 6. & in Trident. *sess.* 24. *de matrim. can.*9. vbi Clerici Sacrorum Ordinum inhabilitantur ad matrimonium; & si attentent contrahere, excommunicantur, & fiant irregulares in dictis decretis. Sic omnes. Legatur Sanchez *lib.*7. *de matrim. disp.*28.

QUÆSTIO II.

An Ordo Sacer dirimat matrimonium, etiam iure naturali, & diuino?

AFfirmant Maior *in* 4 *dist.* 24. *quæst.* 2. Celaia *disput.*37. *quæst.* 1. & Barbosa *rubrica ff. solut. matrim.* 2.*part. num.* 98. Torreblanca *lib.* 2. *practicar. cap.*15. *sect.* 1. *num.* 26. & penes ipsum Thomas Vvaldens. *tom.* 2. *de Sacrament. cap.* 128. Alij verò, licèt id ipsum affirment, dicunt tamen, Ordinem Sacrum vi sua, aut iure naturali, & diuino, non habere efficaciam dirimendi matrimonium post ipsum contractum, sed solùm ratione voti solemnis annexi: ac proinde ratione illius dirimere iure naturali, & diuino. Sic Ricardus, Rainerus, Valentia, & alij penes Sanchez *lib.* 7. *disput.* 28. *num.* 10.

Sed probabiliùs respondeo: Ordinem Sacrum solùm iure Ecclesiæ Latinæ, quo Sacris Ordinibus annexum est votum continentiæ, impedire, ac dirimere matrimonium, in quantum in se habet votum solemne castitatis: at hæc solemnitas solùm est de iure positiuo, vt habitum est suprà *tractat.* 6. *disput.* 13. *quæst.* 1. ergo solùm dirimit matrimonium iure positiuo. Secundò, quia hoc votum non est ex natura sua, nec per se solemne, sed per accidens, vt probant latè Sanchez *disp.*27. *num.*17. & alij: ergo non dirimit matrimonium iure naturali, aut diuino, instar voti solemnis per se, quale est professionis votum. D. Thom. *in* 4. *dist.*37. *quæst.*1. *artic.* 1. D. Bonau. *artic.* 1. *quæst.* 2. Sanchez *lib.*7. *de matrim. dispur.* 27. *numero* 9. *& disp.*28. *num.*11. cum aliis quadraginta quinque Authoribus, quos ipse citat. Quibus addi possunt Basilius *lib.*7. *de matrim. cap.*24. *num.*7. *& cap.*27. *num.*7. Vasquez *disput.*249. *cap.* 2. Rebellus *lib.* 3. *quæstione* 4. Ochagauia *tractat.* 3. *quæst.* 51. *num.* 14. Hurtado *disput.* 16. *diff.* 1. Machado *lib.* 3. *part.* 1. *tractat.* 11. *docum.*4. *num.* 5. Villalobos *tractat.* 14. *diff.* 14. *numero* 3. Cornejo *disput.* 7. *dubit.* 28. Luysius *in sum. part.*2. *cap.*113. *dub.* 1.

QUÆSTIO III.

An Ordines minores dirimant etiam matrimonium subsequens?

AFfirmant quidam, vt refert Sanch. *lib.7.disp.31. num.2.* existimantes, solùm Lectoribus permissum fuisse matrimonio copulari.

Sed certissimè respondeo: non dirimere, imò nec impedire. Quia id nullo interdicitur iure, sed potiùs expresse conceditur *in cap. si quis eorum, dist.32.* & alibi. Sic Sanchez *loc. cit. num.3.* Qui *num.4.* benè addit, quod neque Ecclesia possit iis qui hactenus ad Ordines minores prouecti sunt, continentiæ legem indicere: licèt possit in posterum ad dictos Ordines promouendis. Syluest. Turrecrem. & Azor penes ipsum. Bonac. *quæst.3.cit.punct.9.num.1.* Nauarr. *cap.25.num.*120. Gutiert. *de matrim.cap.94.num. 19.* & omnes.

QVÆSTIO IV.

An possit matrimonium contrahere ille, qui accedens ad Ordines minores, credebat illis annexum esse votum castitatis?

NEgant posse, licèt affirment, quod si de facto contrahat, teneat matrimonium, Ioan. Andr. Anton. Anchar. Cardin. Imola, & Gaëta, quos refert Sanchez *loc. cit. num.5.*

Sed certissimè respondeo, posse contrahere, quia qui inualidè recipit Ordinem Sacrum, optimè potest inire matrimonium (*vt habitum est sup. tract.6. disp.13.quæst.4.*) ergo à fortiori qui minores ordines dicto modo recipit, inire poterit. Sic Sanchez *loc.cit.* Bonac. *loc.cit. num.2.* & alij communiter. An autem sit peccatum initiatos minoribus ordinibus matrimonium inire, aut eosdem ordines suscipere, animo non ascendendi ad maiores, aut sola intentione declinandi forum sæculare, aut obtinendi aliquod beneficium, diximus suprà *tract. 6. disput. 7. quæst. 9. & sequent.*

QUÆSTIO V.

An ordo Sacer per metum grauem susceptus, dirimat matrimonium subsequens?

AFfirmant quamplurimi Authores, quos retuli *tract. 6. disp. 13. quæst. 5.* inter quos præcipuus est in hac materia Basilius *lib.7. de matrim. cap. 29. num.3.* vbi dicit, longè probabilius esse, attentis rationum meritis, votum continentiæ valere in eo qui ex metu graui ordinatur, & inhabilem ad matrimonium esse, licèt dignum, vt cum eo facilè dispensetur.

Sed certè æquè probabiliter, imò & probabiliùs respondeo: non dirimere matrimonium. Quia probabilius est, sic initiatum non ligari voto continentiæ aliquo iure, vt bene probat Sanch. *lib.7. disp.29. num.5.* referens pro hac parte triginta & vnum Doctores: ergo optimè poterit matrimonium contrahere: patet, quia si ad hoc aliquid obstaret, solùm esset votum continentiæ Ordini Sacro annexum: at hoc, cum sit inualidè emissum per metum grauem, est nullum: ergo. Sic idem Sanchez *loco cit.num.6.* Nauarr. Azor, Vega, & alij penes ipsum. Quibus addi possunt omnes Doctores, quos *quæst.5.* citata citauimus. Et nouissimè Luysius *in sum. 2.part.cap.113. dubit. 2.*

QVÆSTIO VI.

An sit validum votum, & inualidum matrimonium contractum ab eo, qui Ordinem Sacrum suscepit ignorans, illi annexum esse votum castitatis?

NEgatiuam sententiam tenent Vasquez 3. *part. disput.247.num.98.* Caiet. *tom.1.opusc.tract.27.* quos citat, & sequitur Basilius *lib.7.cap.29.n.14.*

Sed probabiliùs longè respondeo: esse validum votum, & consequenter inualidum matrimonium, quia eo ipso, quod sciens, & volens Ordines Sacros suscepit, licèt ignorauerit votum annecti, emisit tacitè votum. Quia qui vnum sciens, & prudens efficit, & vult; facit, & vult subinde ei annexa. Sic Sanchez *lib.7.disp.27.num.11.* Bonac. *quæst.3.de impedim. punct.9. num.*10. Candid. *disquis.28. art.9. dub.6.* & communis penes ipsos.

QVÆSTIO VII.

An etiam suscipiens Sacros Ordines cum intentione expressa non vouendi castitatem, teneatur castitatem seruare?

NEgant Cajet. *tom.1.opusc.tract.27.* Vasquez *loc. cit. num.99.* & Basilius *lib.7.cap.27. num.14.*

Sed probabiliùs respondeo: teneri, vel ex sola constitutione Ecclesiæ, vt Sanchez, Bonac. Candidus cum aliis volunt, vel vt alij sentiunt, etiam ex voto, eo quod id sit annexum ex constitutione Ecclesiæ Ordini Sacro independenter ab Ordinati voluntate, iuxta dicta *suprà tract.6. disp.13. quæst.*

QVÆSTIO VIII.

An initiati Sacris, Religiosi, Moniales, incurrant excommunicationem ineundo matrimonium?

REspondeo incurrere, quia id expressè habetur *in Clement. vnica de consanguin. & affinit.* cuius hæc sunt verba: *Eos qui diuino timore postposito, scienter in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis constitutione Canonica interdictis, vel cum monialibus contrahere non verentur, necnon Religiosos, Moniales, ac Clericos in Sacris Ordinibus constitutos, matrimonium contrahentes, ipsos excommunicationis sententia ipso facto decernimus subiacere.* Circa quam excommunicationem notandum est in primis esse latam. Deinde nemini reseruari. Rursus solùm comprehendi eos, de quibus expressè fit mentio. Vnde fœminam contrahentem cum Clerico, vel Monacho, etiam scienter, dummodo illa professa non sit, non attingit. Sic expressè Basilius *lib.7. cap.28. num.2.* Sanchez *lib.7. disp.48.num.1.& 2.* Bonaci *loc.cit.punct.9.num.17.*& omnes communiter.

Secundò notandum est, prædictam excommunicationem non comprehendere eos, qui tantùm sponsalia de futuro contrahunt, quamuis sequatur copula affectu maritali; nec eos qui contrahunt matrimonium clandestinum, aut fictè matrimonio consentiunt, aut metu graui illud ineunt. Nec etiam eos, qui professionem in Regula non approbata fecerunt, aut in tertio Ordine Sancti Francisci, aut ante 16. annum expletum, aut integro approbationis anno non elapso. Sic Sanchez, & Basilius *locis citatis.*

QVÆ

QVÆSTIO IX.

An vir coniugatus possit licitè Sacros Ordines suscipere absque expressa, & spontanea licentia vxoris?

RESpondeo: nec ante, nec post consummatum matrimonium posse. Quia id expressè de matrimonio indistinctè definitur *in c. coniugatus, de conuers. coniugator. & extrauag. Antiquæ*, Ioan. XXII. *de voto*. Ratio est, quia Ordo facer non dirimit matrimonium ratum, etiam non consummatum, sicut dirimit status religionis, vt definitur in dicta extrauaganti: Ergo præiudicium fieret mulieri, absque eius licentia ordine assumpto, & mutato statu. Sic omnes, præcipuè Sanchez, & Basil. *loc. cit.* Qui bene cum aliis addunt, adeò verum esse, non licere viro, inuita vxore, ordinari, vt neque etiam animo statim transeundi ad religionem ordinari liceat; aliàs & Episcopus qui illum ordinaret, & qui vellet eo modo ordinare, verè peccarent mortaliter: imò & promotus non tegens matrimonium, absque dubio furtim ordinaretur, & pœnas iuris impositas incurreret.

QVÆSTIO X.

An saltem possit vir ad Ordines minores promoueri absque vxoris licentia?

AFfirmant posse, ex iusta causa, Innocent. *in c. coniugatus, de conuers. coniugator. ibi*, & Hostiens. *num. 1.* & Henricus *n. 6.* quos refert Sanchez *lib. 7. disp. 38. n. 5.* dicens esse probabile.

Sed longè multò probabiliùs respondeo, adhuc non posse, quia id est prohibitum coniugato, per *c. fin. de temp. Ordin. in 6.* Sic Glossa *in dicto c. fin.* Dominic. Ioan. Andr. Anton. Abbas. Anchar. Imola, & alij plures, quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. n. 6.* Basilius *lib. 9. c. 13. n. 3.*

QVÆSTIO XI.

An qui contra voluntatem vxoris, vel ea ignorante, post matrimonium consummatum ordinatur, teneatur ad vxorem redire, & ei debitum reddere?

REspondeo: tanquam certum, teneri ad illam redire, eique debitum reddere, licèt petere non possit. Tum quia sic determinatur in dicta extrauag. *Antiqua, Ioan. 22.* Tum etiam, quia sicut vir, qui contra voluntatem vxoris, vel ea ignorante professus est, debet è Religione reuocari, & tradi vxori, *c. Quidam, c. Placet, de conuers. coniugat*: ita coniugatus, qui sine licentia vxoris ordinatus est, debet redire ad vxorem, eique debitum reddere, quamuis ex parte sua seruare debeat votum castitatis. Sic Sanchez *loc. cit. n. 11. & 12.* addens contra quemdam Doctorem, relatum tacito nomine, à Bellamera *in c. si quis pecunia, dist. 79.* idem dicendum de viro coniugato, casu quo sine licentia vxoris ad summum eueheretur Pontificatum. Item de vito, qui ordinatus est vxore sciente, sed non contradicente: aut de licentia uxoris, dolo, metuve graui illam præbentis. Sic Basilius *loc. cit.* Angel. Abbas, Syluester, & alij penes ipsos.

QVÆSTIO XII.

An de sola vxoris licentia, absque alio requisito, possit vir ad Ordines promoueri?

AFfirmant Angelus *verb. matrimonium 4. n. 8.* Cui fauet Nauar. *lib. 3. consil. cons. 13. de conuers. coniugat.* Vbi docet, non semper requiri votum continentiæ vxoris manentis in sæculo, sed solùm quando vxor est iuuenis, & suspecta de incontinentia.

Sed certissimè respondeo: Non posse sola vxoris licentia, sed præter illam requiri, vt vxor ingrediatur religionem, aut saltem castitatem in sæculo voueat. Quia id clarè habetur *in c. coniugatus, de conuers. coniugat.* ibi: *Nullus coniugatorum est ad Sacros Ordines promouendus, nisi ab vxore continentiam profitente fuerit absolutus.* Sic Sanchez, Basilius, & alij infrà citandi, & omnes.

QVÆSTIO XIII.

An præter licentiam vxoris sufficiat (vt possit vir sacris initiari) quod vxor, siue senex, siue iunior sit, castitatem in sæculo voueat

AFfirmant Hostiens. Henricus, Monald. Brunellus, Gaeta & alij, quos refert pro hac parte Sanchez *lib. 7. disp. 29. n. 2.* Sà etiam *verb. diuortium.* vbi sic ait: Vxore consentiente, & votum continentiæ emittente, potest vir Sacerdos fieri: quod tamen, nisi illa senex sit, faciendum non videtur. Sic Sà, & alij. Quorum sententiam esse valde probabilem, affirmat Sanchez *loc. cit.* Et tenet nouissimè Torreblanca *lib. 1. pract. c. 15. sect. 2. n. 7* citans, sed non ita bene, Thomam Sanchez pro se.

Sed probabiliùs sub distinctione respondeo, non sufficere quidem, si vxor iuuenis sit: bene tamen si senex sit, & non suspecta de incontinentia. Sic Sanchez *loc. cit. n. 6.* per hæc verba: Si vxor est senex non suspecta de incontinentia, sufficit votum continentiæ ipsius in sæculo: secus si iuuenis, tunc enim desideratur ingressus ipsius in religionem. Et Basilius *lib. 7. c. 15. n. 7.* sic dicens: Nunc autem ex consuetudine tantum recepta non admittitur vir ad Sacros Ordines, nisi vxor, quæ iuuenis est, religionem ingrediatur, & profiteatur, & quæ senex est, voueat continentiam. Sic ille post Sanchez. Et penes hunc D. Thomas *in 4. dist. 37. q. 1. art. 1. ad 2.* Palud. *dist. 32. q. 1. art. 2.* Sot. *dist. 37. q. 1. art. 4. & dist. 38. q. 1. art. 2. concl. 1.* Valentia *4. part. disp. 10. q. 5. punct. 3.* Azor. *lib. 13. c. 14. q. 11. & c. 13. q. 7.* Petr. Ledesm. *q. 53. art. 4.* & alij plures. Bonac. *loco citato, punct. 9. n. 18.* Ægidius *disput. 35. dub. 6. num. 31.*

QVÆSTIO XIV.

An vxor, quæ voto castitatis emisso, dedit licentiam viro Ordinis Sacri assumendi, possit, eo mortuo, validè matrimonium inire?

NEgant Azot. *lib. 13. instit. moral. c. 14. quæst. 11.* Vasquez *3. tom. disp. 247. c. vlt. numer. 140.* Ioan. Andr. Hostiens. Turrecrem. & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. disp. 40. n. 2. & 3.* existimantes tale matrimonium fore inualidum, & irritum ex

QVÆSTIO IV.

An pluralitas vxorum simul, sit etiam prohibita iure diuino antiquo positiuo?

NEgare videtur D. August. *lib. vn. de bono coniug. cap. finali, in principio*, vbi expresse docet antiquis Patriarchis illicitam non fuisse vxorum multitudinem, cum nec contra naturam id efficerent, eo quòd non lasciuiendi causa, sed procreandi fiebat, neque contra morem, cum mos esset illius temporis, neque contra legem, quia tunc prohibitum non erat: *& libro* 22. contra Faustum, *capite* 47. *&* 4. *& refertur capite Obiiciuntur*, 32. *quæstione* 4. excusat Iacob, qui quatuor vxores duxit, ratione consuetudinis. Vnde, inquit, *quando mos erat, crimen non erat*. Tunc sic: Sed consuetudo non potest præualere aduersus ius diuinum, sed aduersus solum ius humanum. Ergo. D. Augustino fauere videntur D. Thom. *in* 4. *distinct.* 33. *quæst.* 1. *art.* 1. *ad* 1. vbi ait, consuetudinem ab hac vxorum pluralitate excusare, & Caiet. *locis nuper citatis*.

Sed certissimè respondeo: etiam esse prohibitam iure diuino antiquo positiuo. Quia id constat tum ex illis verbis, Genes. 2. *Et erunt duo in carne vna*. Quæ verba cum proposuisset Trident. *sess.* 24. *de matrim. in principio*, hæc subdit: *Hoc autem vinculo duos tantummodò copulari, & coniungi Christus Dominus apertius docuit, cum postrema illa verba, tanquam à Deo prolata, referens dixit: Itaque iam non sunt duo, sed vna caro*. Tum etiam ex illis verbis: *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori suæ*. Ex quibus verbis hanc veritatem probant Nicol. I. *cap.* 5. *cit.* & Innoc. III. *cap. Gaudemus, cit.* his verbis: *Verum absonum hoc videtur, & inimicum fidei Christianæ, cum ab initio vna costa in vnam fæminam sit conuersa, & scriptura diuina testetur, quod propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna; non dixit, adhærebit vxoribus, sed vxori*. Sic ille, & omnes Doctores. Sanchez, Basilius, Bellarmin. Bonac. & Hurtado *loc. cit.*

Ad dictum D. Augustini dicendum est, intelligendum esse supposita diuina dispensatione; quæ consuetudinem illam licitam reddebat, & efficiebat non esse contra legem. Sic respondent Sanchez *loc. cit. num.* 16. Basilius *num.* 4. *fine*. Hurtado *loc. cit. fine*. Legantur.

QVÆSTIO V.

An deinde pluralitas vxorum simul sit etiam iure naturali prohibita, illicita, & irrita?

NEgant Durand. *in* 4. *distinct.* 33. *quæst.* 1. *num.* 9. *&* 10. Gerson 2. *part. in regul. moralib. de matrim. Alphab.* 15. *lit. I.* Caiet. *cap.* 16. *in Genes.* Abul. 1. *Reg.* 8. *quæst.* 25. M. tina *lib.* 4. *de contin. sacr. hom. controu.* 1. *cap.* 9. Veracruz 2. *part. specul. art.* 15. *concl.* 1. *&* 2. Palac. *dist.* 33. *disput.* 1. Quos omnes refert Sanch. *lib.* 7. *disput.* 80. *num.* 5.

Affirmant verò è diametro, Polygamiam interdictam, & prohibitam esse iure naturali, Petr. Ledesma *de matrim. quæst.* 65. *art.* 1. *concl.* 2. 3. *&* 4. docens, pluralitatem vxorum ita esse contra ius naturale, vt sit etiam contra primarium matrimonij finem, Aureol. Victoria, & Menochius penes Sanchez *locis citatis, num.* 6.

Se probabiliùs, & clariùs sic respondeo: pluralitatem quidem vxorum simul esse prohibitam, & irritam iure naturæ, non eo quòd id sit contra primarium finem matrimonij, cùm vxorum pluralitas nullo modo tali fini aduersetur, sed illum optimè assequatur, si quidem vnus vir multis fœcundandis mulieribus, earúmque liberis educandis sit sufficiens; sed quia fini secundario matrimonij, videlicet redditioni debiti, pacificæ, ac tranquillæ gubernationi domesticæ, & cohabitationi coniugum, *&c.* contrariatur. Adde quod vxorum multitudo apertè repugnat naturæ Sacramenti, finique eius: cum Deus illud eleuauerit ad significandam vnitatem sponsi Christi cum sponsa Ecclesia: ergo. Sic optimè D. Thom. *in* 4. *dist.* 33. *quæst.* 1. *art.* 1. *corp. ad* 1. 6. *&* 9. Ricard. Palud. Deza, Capreol. & Sotus ibi. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 6. *num.* 1. Bellarminus *lib.* 1. *de matrim cap.* 11. Valentia 4. *part. disput.* 10. *quæst.* 1. *punct.* 3. Corduba *lib.* 4. *quæst.* 3. *dubit.* 1. Matrin. & Barthol. de Ledesma, Angles, & alij, quos affert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num.* 8. Basilius *lib.* 7. *c.* 49. *à num.* 2. Archangel. *in* 4. *dist.* 33. *quasi per tot.* Hurtado *disput.* 9. *diff.* 1. Bonac. *punct.* 10. *cit. num.* 3. Torreblanca *lib.* 2. *practic. cap.* 5. *sect.* 5. *à n.* 46. Villalobos *loc. cit. n.* 2. Trullench *libro* 7. *capite* 9. *dub.* 14. Palaus *loc. cit. numero* 4. & Baunius *quæstione* 13.

QVÆSTIO VI.

An Polygamia, seu pluralitas vxorum licita fuerit antiquis Patriarchis, Abrahæ, Iacob, & aliis, ex dispensatione diuina?

NEgarunt aliqui Authores, quos tacito nomine refert Bellarm. *lib.* 1. *de matrim. cap.* 11. docentes, nunquam licitam fuisse pluralitatem vxorum, sed permissam tanquam minùs malam. Horum sententiæ fauent Palud. *dist.* 33. *quæst.* 1. *art.* 3. circa finem, & Aureol. apud Capreol. *dist.* 33. *quæst. vnica, art.* 2. *&* 3. quatenus docent, nec dispensasse Deum, neque posse in hoc, quod quis habeat duas vxores simul; sed tantum in hoc, quod licitè posset quispiam illis vti, ac si essent vxores.

Sed certissimè respondeo: licitam fuisse ex dispensatione, & reuelatione diuina; quæ reuelatio primò facta fuit Abrahæ, & aliis Patriarchis expressè, deinde ad alios ex populo, saltem Israëlitico, verbo, & exemplo deriuata, ac proinde omnibus illis pluralitas vxorum licebat, vt habetur, & supponitur Deuteron. 20. dum dicitur, *si habuerit homo duas vxores*. Et docent Innoc. III. *in cap. gaudemus, de diuortiis, vt* nuper *quæst.* 5. est habitum. D. Thom. Durand. Sotus, Valentia, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. numero* 13. Basilius *loc. cit.* Bonac. *loc. cit. num.* 3. Hurtado *disput.* 9. *diff.* 2. Archangel. *dist.* 33. Ægid. *disp.* 16. *dub.* 2. *num.* 20. Reginald. *lib.* 31. *num.* 4. Villalobos *loc. cit. num.* 4. Quia quamuis iure naturæ prohibitum sit simul habere plures vxores, hoc tamen ius, cum tantùm sit secundarium naturæ, optimè potest Deus in illo dispensare, vt optimè probant Authores citati, præcipuè Hurtado, & Archangelus. Et ita dispensauit cum Hebræis, imò & cum aliis Gentibus. Quæ tamen dispensatio cassata, & reuocata fuit à Christo Domino Matth. 19. vbi reduxit matrimonium ad primæuum statum, in quo vna tantùm vxor licebat. Lege Palaum *tomo* 5. *disputatione* 3. *punct.* 2. & Baunium *quæstione* 13. *de matrimon, dicto* 5.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VII.

An possit Deus dispensare, vt vna vxor pluribus viris nubat?

NEgat Bellarmin. *lib. 1. de matrim. c. 11. post 2. propositionem.*

Sed probabiliùs longè, imò tanquam certum respondeo: posse. Quia Deus, vt supremus Dominus corporum omnium, potest concedere vxori facultatem, vt validè, & absque iniustitia in maritum, etiam tradat dominium sui corporis aliis, & vt ab eis recipiat dominium corporum ipsorum, & vt reliqua necessaria ad complementum vinculi efficiat. Sic omnino Hurtado *loc. cit.* Sanchez *loc. cit. num. 15.* Ægidius *disp. 16. n. 19.* Petrus de Ledesm. *de matr. q. 65. art. 2. dub. 2. concl. 2.* & Trulleuch *lib. 7. c. 9. dub. 14. n. 4.*

QVÆSTIO VIII.

An etiam Pontifex in pluralitate vxorum saltem dispensare possit?

AFfirmauit Caietan. *in cap. 16.* Matt. & Marci 10. penes Basilium *loc. cit. n. 4.* & affirmarunt alij, quos suppresso nomine refert Durand. *distinct. 33. q. 1. num. 11.* dicentes, posse Pontificem dispensare.

Sed certissimè respondeo: non posse dispensare in pluralitate vxorum, & multò minus in pluralitate virorum respectu vnius coniugis, quia lex de vnitate vxoris, aut de vnitate viri est de iure naturali, & diuino positiuo (vt supra est habitum) at in his nequit dispensare Pontifex, nisi potestate extraordinaria à Deo particulariter illi concessa, quam nullo modo constat esse in Pontifice: ergo. Sic expressè habetur *in c. Gaudemus, de diuort.* vbi dictam pluralitatem nunquam licuisse citra dispensationem diuinam, absolutè definit Pontifex Ionoc. III. & docent D. Thom. *in 4. dist. 33. q. 1. art. 2.* & ibi Durand. *loc. cit.* Bellarm. *lib. 1. de matrim. c. 11. Propos. 1.* Petrus de Ledesma *q. 65. de matrim. art. 2. dub. 1. concl. 5. & dubit. 4. concl. 1.* Henriquez *lib. 11. c. 6. n. 3.* quos cum aliis refert & sequitur Sanchez *loc. cit. n. 9.* Basilius *loc. cit.* Bonacina, Hurtado, & Archangel. *locis* etiam *citatis.* Candidus *disquis. 18. art. 10. dub. 5.* Villalobos *loc. cit. n. 3.* Palaus *tom. 5. disp. 3. punct. 2. in fine,* Trullench *loc. cit. n. 5.* & Baunius *q. 13. cit. in fine.*

QVÆSTIO IX.

An nunc infideles possint validè contrahere cum pluribus fœminis?

AFfirmant Abulens. *in c. 19. Matt. q. 15.* docens, posse sustineri, infideles nunc non peccare accipiendo plures vxores.

Sed certissimè respondeo: non posse. Quia licèt non ratione legis Euangelicæ, tamen ratione antiqui iuris naturalis, cui semper obstitit polygamia, infidelibus modò pluralitas vxorum prohibita reperitur. Sic Sanchez *loc. cit. n. 14.* Bellarm. Henriquez, Petrus Ledesma, & alij penes ipsum. Archangelus *distinct. 33. pag. mihi 351.* Qui idem dicendum ait de Iudæis; nam cùm eorum facultas, ac dispensatio per Euangelium prorsus cessarit, relicti procul dubio ipsi sunt in iure mero naturæ, vt iam illorum connubia cum pluribus nullatenus valida existant. Lege Henriquez *lib. 11. c. 6.* Bonacinam *q. 3. de matrim.* Trullench *lib. 7. c. 9. dub. 14. n. 6.* & Baunium *q. 13. citata.*

QVÆSTIO X.

An infidelis plures vxores habens, si conuertatur ad fidem, & illæ conuertantur, teneatur accipere vnam ex illis, & quam?

REspondeo: teneri accipere primam vxorem, & ab aliis separari matrimoniis ea superstite initia, tanquam ab omnino irritis. Sic Sanchez *loc. cit.* & alij penes ipsum. Bonac. *q. 3. de impedim. punct. 10. n. 7.* Rebell. *lib. 3. q. 10.* Candidus *disquis. 18. art. 10. dubit. 3.* & omnes. Quod si prima vxor nolit cum ipso viro permanere; aut volens permanere, sed cum pertractione ad peccatum, & cum iniuria Creatoris, tunc vir in rigore nullam ex conuersis ducere tenetur, quia nulla est verè coniux, excepta prima. Sic Trullench *loc. cit.* ex Henriquez, Sanchez, & Bonacina *citatis.*

QVÆSTIO XI.

An tanta certitudo requiratur de morte coniugis, vt superstes cum alio inire matrimonium possit, quanta iudicio prudentis sufficiat ad credendum priorem coniugem mortuam esse?

REspondeo: requiri, quia nisi adsit tanta certitudo, exponunt se contrahentes periculo adulterij, cum fieri possit, vt primus coniux sit superstes. Sic Sanchez *lib. 2. de matrim. disp. 46. n. 6.* Bonac. *loc. cit. n. 12.* Sotus *dist. 37. q. vnic. art. 5.* Candid. *loc. cit. dub. 7.* ex Bonacina omnino, quem non citat, & omnea apud Ægidium Trullench. *de Sacram. lib. 7. c. 9. dub. 14. num. 9.*

QVÆSTIO XII.

An vxor possit licitè alium ducere, quando ipsius vir absfuit per multos annos?

REspondeo: non posse, quia certitudo moralis de morte coniugis, requisita ad contrahendum iterum, non habetur per absentiam multorum annorum, vt habetur expressè *in c. in præsentia, de sponsalib.* vbi deciditur, quod mulieres quæ viros suos causa captiuitatis, vel peregrinationis absentes vltra septennium præstolatæ sunt, non possint ad aliorum consortium canonicè conuolare, nec authoritate Ecclesiæ contrahere, donec certum nuntium recipiant de morte virorum. Sic Sanchez, Gutierrez, Nauarrus, Valentia, & Rodriguez, quos citat, & sequitur Bonacina *loc. cit. n. 13.* aduertens cum Henriquez, contrarium esse dicendum de vxore, quando ipsius vir ingressus prælium non ampliùs comparuit, & fama est ipsum periisse: eos sequitur Candidus *disquis. 28. art. 10. dub. 7. & 8. pag. 346.* necnon Trullench *loc. cit.* Quorum additum minimè placet Basilio *lib. 7. c. 43. n. 3.* dicens amplius requiri, vnum videlicet de visu testem, qui deponat se vidisse illum mori, de quo nos statim.

QVÆSTIO XIII.

An sola fama mortis viri sufficiat, vt vxor licitè contrahere possit?

AFfirmant Anchar. *in cap. præsentia, de sponsal. n. 5.* Iulius Clarus, Anton. Gomez, & Perez, quos refert Sanchez *lib. 2. de matrim. disp. 46. n. 4.*

Negant verò è contra Abbas *dict. cap. in præsentia, num. 6.* Gutierrez *2. practicar. quæst. 8. à nom. 4.* Veracruz *1. part. specul. art. 41. conclusione 1.* Rodriguez *tom. 1. sum. c. 233. num. 2.* quos citat pro hâc parte Sanchez *loc. cit. num. 13.* quibus addi possunt Basil. *loc. cit. c. 43.* quasi per totum, Riccius penes ipsum, & alij docentes, nullo modo sufficere famam, etiam quamcunque, de morte viri, qua ad effectum matrimonium contrahendi, mors non probatur, nisi per vnum testem de visu, qui deponat se vidisse illum mori, &c.

Sed media via probabiliùs respondeo dicendum, quod nullo modo sola fama mortis coniugis sufficiat, vt alter licitè contrahere possit (cum fama ex Authore incerto, & plerumque fallaci, & ex sola suspicione etiam oriri soleat, vt benè probat ex Bartolo Basilius *loc. cit.*) bene tamen si aliis adminiculis adiuuetur. Quia tunc certam moralitet probationem mortis coniugis faciet. Sic Sotus, Lopez, & alij quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. num. 15.* docens, quod adminicula, quibus debet adiuuati fama, sunt longitudo absentiæ, & vniuersalis fama vbi coniux commorabatur, mortem eius contestans. Si mors contingit in loco valde remoto, & vir longo tempore abfuit, nec aliæ probationes facilè, imò nec difficilè possint inueniri. Si vir senex erat, vel in acie fuit, & non redit aliquo tempore (nempe per annum) expectatus, *&c.* Sic ille. Cui addi possunt Bonac. *loc. cit. num. 14. 15. & 16.* Candidus *loc. cit. dubit. 8.* Henriquez *lib. 11. c. 6. num. 4.* Rebell. *lib. 3. quæst. 13.* & Montesin. *tom. 1. in 1. 2. disput. 29. quæst. 4. n. 123. fine*, Palaus *disp. 4. punct. 13. §. 1. num. 8.*

QVÆSTIO XIV.

An sufficiat vnus testis affirmans coniugis mortem, vt liceat alteri ad nuptias secundas transire?

AFfirmant Hostiens. *in c. in præsentia, de sponsal.* & ibid. Abbas *n. 6.* Angel. *matrimonium 3. impedim. 13. n. 4.* Veracruz *1. part. speculi, art. 41. concl. 1.* Gutierrez *c. 51. n. 3.* Rebell. *lib. 3. de matrim. q. 13. n. 1. & 2.* Quia ex *c. citato*, ad id satis est certus nuntius: ergo sat erit vnus testis.

Negant è contrario, sufficere vnum testem, eo quod vox vnius sit vox nullius, *l. iurisiurandi, verf. simili modo, C. de testibus, & c. veniens, de testibus*, Bartolus *l. 2. § si dubitetur, n. 1. ff. quemadmodum test. m. aper.* Greg. Lop. *leg. 8. tit. 6. part. 4. verb. algunos.* Rodriguez *1. tom. sum. c. 233. n. 2.* & alij.

Sed clariùs, & probabiliùs respondeo, non sufficere, absolutè loquendo, vnum testem, nisi casu quo adsint aliæ coniecturæ, iuxta *quæstione præcedenti* dicta. Quia tunc satis erit vnus testis, considerata qualitate personæ, & vt verisimilia dicat. Nam quando probatio integra, & plena haberi nequit, satis est per coniecturas, *l. non omnes, §. A barbaris, ff. de re milit. ari.* Sic Sanchez *loc. cit. n. 12.* ex Henrico, Alexand. de Neuo, & Anton. Bonac. *n. 16.* Qui rectè cum Rebello notat, optimè etiam posse ad nuptias secundas transire mulierem illam, quæ ipsa sola nouit certò esse suum virum mortuum, quamuis eius mortem probare non possit, quia fortè sola morti eius interfuit. Villalobos *tr. 1. diff. 25.* Lege Palaum *loc. cit. n. 7.* & Trullench *n. 9. & 10.*

QVÆSTIO XV.

An validum sit matrimonium contractum à fæmina, quæ falsò credebat maritum viuere, sed reuera mortuus erat?

NEgat absolutè Basilius *lib. 7. de matrim. c. 53. n. 5.* per hæc verba: Ex dictis colligo primò, quamuis reuera obiisset coniux, si fœmina solâ famâ permota contraheret matrimonium, nullum reuera fore, propterea quod sine certa notitia de morte prioris coniugis sancitum fuisset; siquidem per decretalem Clement. III. inhabilis est ad secunda fœdera nuptiarum, donec certus nuntius afferatur de morte viri, ita vt contrahentibus prioris coniugis mortui ignorantia probabilis opituletur. Vnde eodem modo, si falsò existimans maritum viuere, illa contraheret matrimonium, etiam esset nullum, quantumvis posita conditione, si non esset superstes, consentiret, propter eandem rationem: inhabilis enim est donec certus afferatur nuntius. Huc vsque.

Sed probabiliùs respondeo: validum esse, casu quo fœmina crederet se posse validè contrahere, aut si haberet animum contrahendi quantum poterat, aut sub hac conditione tacita, *si prior fortè mortuus sit.* Secus verò dicendum, si aliud crederet. Sic Archangelus *dist. 34. pag. mihi 369. col. 1.* per hæc verba: Facilè enim respondetur quæsito: aut enim talis credit non posse contrahere: aut credit contrahere posse. Priori modo non verè contrahit, sed nullum est matrimonium. Ratio est, quia non est consensus in matrimonium, cum non posse esse credat. Posteriori modo verè contrahit, & validum est matrimonium. Ratio, quia consentit in matrimonium, quod credit posse esse, & de facto potest, cum vterque tunc sit solutus, & nullum adsit, vt præsupponitur, impedimentum. Peccat nihilominus talis mulier mortaliter contrahens: tum quia contra præceptum Ecclesiæ facit, quæ statuit non posse in similibus casibus matrimonium contrahi, nisi certitudo de mariti, vel vxoris morte adsit: tum quoniam exponit secundum matrimonium discrimini, vt nullum sit, & existat. Quin imò nec debitum iure, & absque peccato, aut reddere, aut petere potest, ob malam fidem, in qua sic credens maritum viuere iugiter perseuerat. Huc vsque Archangelus. Sic etiam Rebell. *2. part. lib. 3. q. 13. pag. mihi 346.* & penes ipsum Syluester *verbo Matrimonium 8. q. 13.* & Couarr. *2. part. Epit. c. 3. §. 7. n. 2.* Bonacina *loc. cit. punct. 10. n. 18.* & ex illo Trullench *lib. 7. c. 9. dub. 14. n. 11.*

QVÆSTIO XVI.

An etiam sit validum matrimonium initum cum dubio de morte mariti?

NEgat etiam Basilius *loc. cit. num. 6.* per hæc verba: Secundò colligo, neque posse contrahi validè cum dubio de morte prioris viri. Nam donec certus sit nuntius, inhabilis est. Vnde etiam existimo decisionem Lucij III. *in c. Dominus, de secundis nuptiis*, correctam per Clementem III. quatenus ex eo capite colligitur, valere matrimonium initum cum dubio de morte viri. Ita Basilius.

Sed

Sed probabiliùs, iuxta doctrinam nuper traditam, respondeo: esse validum, quia sic expreßè colligitur *ex cap. Dominus, cit.* vbi expreßè fit sermo de coniuge, qui nondum de prioris morte certus, contraxit; & definitur ibi teneri reddere, licet petere nequeat; quod nullo modo decideret Pontifex, si non esset tale matrimonium validum. Sic Sanchez *lib. 2. disput. 41.* quasi per totam, & alij penes ipsum.

QVÆSTIO XVII.

An vxor, quæ celebrauit matrimonium cum secundo, certò credens suum virum esse mortuum, teneatur recedere à secundo, si postmodum pro certo sciat maritum viuere?

Respondeo: teneri à secundo recedere, & ad priorem reuerti, quia secundum matrimonium fuit inualidum. Sic expreßè definitur *in c. si virgo, 34. q. 1.* & tenent omnes. Basil. *loc. cit.* ita dicens. Tertiò colligo, si fortaßè certo credens allato nuntio, secundum inierit matrimonium, ac postea maritum viuere resciuerit, planum est, nec posse petere, nec reddere debitum secundo, sed separari debere, ad prioremque reuerti. Quod si prior abesse velit, secundi totum desertar, & vitam cœlibem agat. Sic ille, & antea Archangel. *dist. 34. pag. mihi 369.* Rebell. *2. part. lib. 3. q. 13. n. 2.* Bonac. *q. 3. de impedim. punct. 10. n. 17.* Trullench *lib. 7. c. 9. dub. 14. n. 12. & c. 11. dub. 10. n. 2.*

QVÆSTIO XVIII.

An filij habiti ex secundo coniugio, viuente priore coniuge, legitimi debeant censeri, & iudicari?

Respondeo: debere iudicari, & censeri legitimos, casu quo mulier ex probabili causa, & secundùm iudicium prudentum, credens virum mortuum, bona fide in facie Ecclesiæ contraxerit, & bona permanente fide, conceperit. Quia tunc & ipsam, & cætera omnia, quæ ex contractu illius dimanant, facti ignorantia omnino excusat. Secus autem dicendum casu, quo mulier credens suum maritum viuere, cum secundo contraxerit, & hac mala fide copulauerit; quia tunc filij ex huiusmodi copula suscepti, illegitimi existimabuntur. Sic Basil. *lib. 11. à n. 1.* vbi *n. 5.* sic ait. Primò colligitur, si coniux quæ de mariti morte nuntium accepit, & illa sententia iudicis interueniente, nupsit alteri, prolemque suscepit, licèt postea redeunti viro reddatur, & à secundo separetur, proles ex eo matrimonio putatiuo suscepta legitima est. Sic Maiol. *lib. 1. c. 5. n. 8.* post Zabarellam *in dict. c. Per venerabilem, §. videbatur, oppos. 4. & quæst. vlt.* Sayr. *dict. c. 10. n. 33.* Hugolinus *dist. c. 44. §. 1. n. 6.* & idem dicendum est, si prius matrimonium per falsas probationes dissolutum, & cum ignaro eius falsitatis denuo celebretur. Proles enim ex eo matrimonio suscepta cum eo errore legitima est, vt docet Hugolin. *loc. cit.* Sic Basil. & penes ipsum alij, quos citat *n. 2.* dicens, esse sententiam omnium. Sic etiam Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 35. n. 46.* ita dicens: Supponendum est, filium natum ex matrimonio bona fide alterius parentis inito, esse verè legitimum, non solùm quoad parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium malam fidem habentem. Quia verè est legitimus, *ex cap. ex tenore, & cap. cum inter, cap. Peruenit, & qui filij sunt legit. ex l. Regia 3. tit. 3. part. 4. & titul. 1[illegible] eadem part.* &c. Sic ille. Et sic vt certum supponit [illegible] citato, Diana *part. 10. tract. 11. resol. 61.*

QVÆSTIO XIX.

An pluralitas coniugum successiuè sit licita?

Negarunt quidam hæretici, vt refert Sanchez, docentes secundas, & vlteriores nuptias esse illicitas.

Sed certissimè de fide respondeo: secundas, tertias, & vlteriores nuptias, prioribus dissolutis esse licitas, ac verum Sacramentum. Quia primis nuptiis morte alterius coniugis dissolutis, nullum possunt aliis iterandis impedimentum præstare. Quod autem etiam Sacramentum sint, constat: quia in illis verè reperitur quidquid ad matrimonij Sacramentum pertinet. Sic etiam expreßè docet D. Paul. *ad Rom. 7. & 1. ad Corinth. 7.* & definitur in Concil. Florent. *in instruct. Armen.* & docent vsus Ecclesiæ, & omnes Patres, & Theologi. Legantur Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 81.* Gutierrez *cap. 106.* Bonacina *quæst. 3. cit. punct. 10. num. 10. & 11.* Hurtad. *disp. 9. diff. 3.* Ægid. *disp. 26. num. 2.* & alij.

DISPVTATIO XIX.

De Impedimento iustitiæ publicæ honestatis?

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit, vnde dicatur, & à quo oriatur impedimentum iustitiæ publicæ honestatis?

Respondeo quod impedimentum iustitiæ publicæ honestatis, *est propinquitas quædam ex sponsalibus de futuro, & ex matrimonio rato proueniens, robur trahens ab Ecclesiæ institutione, propter honestatem eius.* Sic D. Thom. *in 4. dist. 41. quæst. vnica, articul. 1. quæst. 4.* quem omnes sequuntur. Appellatur autem, *impedimentum iustitiæ publicæ honestatis*, eo quòd iustum sit, propter publicam decentiam, morumque honestatem, vt matrimonium impediatur inter aliquas personas, quæ factæ sunt sibi propinquæ ob sponsalia de futuro, & ob matrimonium ratum non consummatum. Legantur Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 68.* Basilius *lib. 7. cap. 35.* Bonac. *q. 3. punct. 11.* Rebellius *2. part. lib. 3. q. 14.* Candidus *disquis. 28. art. 11.* Villalobos *tract. 14. diff. 17. num. 1.* & Cornejo *disp. 7. ante dub. 30.*

QVÆSTIO II.

An impedimentum publicæ honestatis ortum ex sponsalibus, solùm dirimat matrimonium in primo gradu?

Respondeo affirmatiuè, quia licèt iure antiquo hoc impedimentum dirimens publicæ honestatis extenderetur vsque ad quartum gradum, itavt contrahens sponsalia de futuro nullo modo poterat cum consanguineis alterius sponsi, vsque ad quartum gradum, validè matrimonium inire, vt cum D. Thoma *in 4. dist. 41. quæst. 1. art. 1. quæst. 4.* & aliis innumeris docent

docent Thom. Sanch. *lib.7. disp.68.n.8.* & Basilius *lib.7. cap.36. n.4.* Nunc verò jure nouo Tridentini *sess.24. cap.3.* limitatum est ad gradum primum consanguinitatis. Et prætetea statuit, vt tale impedimentum solùm oriatur ex sponsalibus validis. Quare si quis nunc post sposalia celebrata cum Ioanna, matrimonium contraheret cum illius sorore, vel matre, vel filia, inualidè contraheret; non verò, si contraheret cum consanguineis ipsius vltra dictum primum gradum. Sic omnes Doctores. Legantur præcipuè Sanchez, & Basil. *cit.* Bonac. *q.3. de impedim. punct. 11. n.2.* Rebellus *loc. cit.* Hurtado *disp.21. diff.1.* Candid. *loc. cit. dub.1.* Villalob. *n.2.* Cornejo *loc. cit. dub.30. quæsito 1.*

QVÆSTIO III.

An publica honestatis impedimentum oriatur sponsalibus ficte celebratis, idest ore tenus, absque consensu interiori?

NEgant Nauar. *cap.22. n.57.* Veracruz *art.53. ad finem.* Pettus de Ledesma *q.55. de matrim. art.4. versic. Nihilominus, pag. mihi 425. col.1.* dicens, sibi id videri certum. Bonacina *loc. cit. n.3.* Rebellus *lib.3. q.14. n.3. pag. mihi 347.* Hurtado *disp.21. diff.1.* Archangel. *dist.34. pag. mihi 371. col.1.* Machado *lib.3. part.1. tract.11. docum.8. n.5. pag.616.* Ægid. *disp.32. dub.5.* Villalobos *diff.16. n.2.* Cornejo *loc. cit. pag. 1008.* Diana *part.9. tract.6. resol.52.* Petez *de matrim. disp.32. sect.2.* Texeda *tom.1. lib.4. tract.2. contr.11. n.9.* & Palaus *disp.4. punct.10. n.7.* Quia Concilium (aiunt) generaliter dixit ex sponsalibus quacumque ratione inualidis nullum impedimentum contrahi: ergo non bene restringitur ad sponsalia quæ sunt publicè inualida.

Sed probabiliùs respondeo: oriri casu quo defectus consensus non constet exteriùs. Quia tunc verè sponsalia sunt valida. Quia excepto matrimonio, omnes contractus signis tantum externis validè celebrantur. Sic Basilius *lib.7. cap.36. n.10. pag. mihi 579.* Sanchez *lib.7. disp.68. n.14.* & penes ipsum Henriquez *lib.12. de matrim. cap.10. n.2.* Rodriguez *tom.1. sum. cap.234. n.3.* Barthol. de Ledesma *de matrim. dub.43.* & Vega *tom.2. sum. cap.34. casu 13.* Sic etiam Couartuu. & D. Antoninus penes Pettum Ledesma *loc. cit. pag. mihi 424. col.2.* Sic etiam Layman *lib.5. tract.10. cap.9. n.4.*

QVÆSTIO IV.

An impedimentum publica honestatis ortum ex sponsalibus validis cesset si sponsalia dissoluantur mutuo contrahentium consensu?

NEgant Sanchez *loc cit. n.21.* Sotus *in 4. dist.41. quæst. vnic. art.2. vers. secunda conclusio.* Bonac. *loc. cit. n.7.* Piasecius *in praxi Episcop. part.2. cap.4.* Candid. *disquis.28. art.11. dub.2.* Martin. Perez *de Matrim. disp.32. sect.2. n.2.* Layman *lib.5. tract.10. part.4. cap.9. n.3.* existimantes dictum impedimentum esse perpetuum, nec adhuc morte sponsi, vel sponsæ cessare.

Sed probabilius respondeo: cessare. Quia talia sponsalia mutuo consensu soluta, sunt nulla, & inualida, vt declarauit Congregatio Cardinalium apud Farinacium *ad cap.3. Trid. citatum,* & apud Rebellum *loc. cit. n.3. & in append. ad 4. lib.5. n.99.* per hæc verba: *Si sponsalia soluuntur de consensu, Congregatio censuit esse inualida.* Ergo. Secus dicendum est, si morte alterius dissoluerentur; nam in eo casu sponsalia illa perpetua censerentur: nam ille, qui obiit, judicaretur in eadem voluntate decessisse. Sic Basilius *loc. cit. n.9.* Rebellus *n.3. cit.* Hurtado *loc. cit.* Sà *verb. matrim. vbi de impedim. n.12.* Gutierrez *de matrim. cap.103. n.11.* Cornejo *disp.7. dub.30. quæsito 5.* dicens, Sanchez oppositum docentem non vidisse declarationem Cardin. allatam. Sic etiam Palaus *disp.4. punct.10. n.9.*

QVÆSTIO V.

An ex sponsalibus incertis, vel conditionalibus de futuro oriatur impedimentum iustitiæ publica honestatis?

REspondeo: certissimè non oriri. De primis constat. Quia de sponsalibus irritis non oritur hoc impedimentum, vt supra est habitum: at sponsalia incerta, id est inita cum incerta persona, sunt irrita, vt suprà est habitum: ergo. De secundis etiam est manifestum. Quia sponsalia conditionata ante euentum conditionis nec sunt pura, neque certa: ergo neque valida ex defectu consensus: ergo ex illis nequit oriri justitiæ publicæ honestatis impedimentum. Sic declarauerunt Cardin. apud Farinac. *loc. cit.* per hæc verba: *An ex sponsalibus contractis per hæc verba: Promitto te ducere vxorem, si factis denuntiationibus non apparebit aliquod impedimentum publica honestatis? Congregatio Concilij censuit, non oriri.* Valebit ergo matrimonium initum cum sorore eius sponsæ conditione nondum extante. Sic Sanchez *lib.7. disp.69. n.1. & 2.* Barthol. & Petrus de Ledesma, & alij penes ipsum. Basilius *loc. cit. n.7.* Candid. *dub.3.* Cornejo *loc. cit. q.8. & 9.* & communis.

QVÆSTIO VI.

An si quis post sponsalia conditionata cum Maria ante conditionis euentum contrahat secunda sponsalia absoluta cum eius sorore, hæc posteriora sint valida?

AFfirmant esse valida, & ex illis oriri impedimentum publicæ honestatis, ac proinde non posse priorem sororem, Mariam videlicet, ducere. Glossa *in cap. vnic. verb. Præsenti, de sponsalib. in 6.* & Tabiena *verb. impedimentum 11. n. vnico.*

Sed jam certissimè post Tridentinum respondeo: Secunda præfata sponsalia esse inualida, ac proinde non oriri ex illis publicæ honestatis impedimentum dirimens, & consequenter posse illum post posteriora sponsalia inita cum sorore Mariæ ducere ipsam Mariam. Sic Sanchez *lib.7. disp.69. num.3.* Basil. *lib.7. cap.36. n.7.* Bonac. *q.3. punct.11. n.5.* Candid. *loc. cit.*

QVÆSTIO VII.

An si post sponsalia de futuro cum Maria contrahat quis de præsenti cum eius sorore, & nondum consummarit, teneatur cum Maria matrimonium inire?

REspondeo: teneri illum ad seruandam fidem Mariæ, ineundo cum illa matrimonium. Quia ex vna parte matrimonium initum cum sorore Mariæ est irritum, & nullum: rursus ex alia non oritur ex illo impedimentum publicæ honestatis derogans prioribus sponsalibus: ergo tenebitur ad contrahendum cum Maria. Sic Saoch. *disp.68. cit. n.24.* cum alijs, qui benè

addit, seeus dicendum esse in casu quo mattimonium cum sorore Mariæ consummasset, quia in hoc cum neutra posset mattimonium inire. Non cum peiori, oempe cum Maria, ob impedimentum affinitatis consurgens ex copula cum sorore habita. Non cum posteriori, nempe cum sorure Mariæ, propter impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus validè contractis cum eius sotore: ergo cum neutra. Imò idem dicendum, & propter eandem rationem, de illo qui eelebrauit sponsalia cum Maria, & postea copulam haber cum eius sotoec, quod scilicet neutram possit ducere. Sic Sanchez *loc.cit.* Nauar. *c.22. n.57.* Henriq. *lib.12.c.10.* Bonac. *loc.cit.n.8,* Villalob. *loc.cit. num.5.* Cornejo *loc.cit. q.6.* & Diana *part.9. tract.6.resol.52.versu Sed nota.*

QVÆSTIO VIII.

An ex sponsalibus contractis ante septennium oriatur publica honestas?

REspondeo: non oriti, nisi aliàs appareat, post septennium eosdem consensisse. Quia talia sponsalia sunt inualida. Idem omninò est dicendum de sponsalibus contractis inter illos, inter quos non potest valere matrimonium. Sic Basilius, Sanchex, & alij *loc.cit.*

QVÆSTIO IX.

An infidelis, qui tempore infidelitatis contraxit sponsalia cum Luysia, possit etiam post conuersionem ad fidem validè matrimonium inire cum eius matre, vel sorore?

REspondeo: posse, quia hoc publicæ honestatis impedimentum tantùm est inductum jure Ecclesiastico: & ita non habet locum intee infideles, etiamsi postea conuertantur ad fidem. Sic Bonac. *loc.cit.n.5.* Basilius *n.11.* & omnes. Legantur Sanch. *lib.7.disp.70.*

QVÆSTIO X.

An ex matrimonio rato nondum consummato oriatur potius affinitas, quàm publica honestas?

AFfirmant potius oriri affinitatem, quàm honestatem publicam, Sotus *in 4.dist.41. quæst. vnic. art.2. ad finem.* Petr. Sot. *lect.10. de matrim.* Bellarminus *lib.1.de matrim.cap.24.fine,* Henriquex *lib.12. de matrim. cap.10. n.1.* Ludou. Lopez, Viguerius, Ledesma, & alij, quos refert Sanchex *lib.7. disp.64. num.24.*

Sed probabiliùs respondeo: non affinitatem, sed publicam potiùs honestatem ex dicto matrimonio oriri, quia sic habetur *in cap.siquis desponsauerit, 3.27. q.2.cap. Qui desponsatam, & cap. si quis, 27.q.2.cap. Ad audientiam, de sponsalib.cap. Duo, de desponsat. impuber.* Et ratio est, quia affinitas nequit consurgere nisi ex copula carnali, vt infra dicemus. Sic Nauar. *lib.4.consil. in 2. edit.de sponsalib. consil.11.n.2.* Couar. *4.decret.2.part.c.6.§.2.n.1.& §.7.num.3.* Toledo *lib.7.c.228.n.1.& c.234.* Barth.de Ledesm. *dub.39.de matr.* Palud. Armilla, Rosella, quos & alios vsque ad triginta Doctores citat, & sequitur Sanchez *loc.cit. n.25.& disp.70.n.1.* Basilius *lib.7.c.35.n.1. & 2.* Bonac. *q.3.de matr punct.11.n.9.* & Candid. *disquis.28. art.11.dub.4.* Villalob. *diff.16.n.6.* Qui vterque citat Sotum pro hac parte (loco pro contraria citato à Sanchez.) Sed vterque non benè. Nam etiam Petr. Ledesma citat illum pro sententia contraria *q.55.art.1. pag.mihi 408.col.2.* Gutierrez *de matr. c.103. n.23.* Ægid. *disp.32.n.70.* Reginald. *lib.31.num.228.* Hurt. *disp.20.de matr.diff.1.& disp.21.diff.2.* Rebell. *lib.3. q.14.n.2.* Archang. *dist.34. pag.370.* vbi pro se citat D.Thom. *in 4.dist.41.q.1.art.1.q.4.* Layman *tract.10. pag.4.c.9.n.5.* tandem declaratio Cardinal. apud Rebellum *in append.lib.4. n.109.* in hæc verba: *An ex matrimonio contracto per verba de præsenti, non consummato, oriatur affinitas, vel impedimentum publicæ honestatis? Respondet Congregatio, non esse impedimentum affinitatis, sed impedimentum justitiæ publicæ honestatis, & fortius, ac maius vinculum, quàm impedimentum justitiæ publicæ honestatis ex sponsalibus de futuro, &c.*

QVÆSTIO XI.

An impedimentum publicæ honestatis consurgens ex matrimonio rato, sit etiam restrictum per Tridentinum ad primum gradum, instar consurgentis ex sponsalibus?

AFfirmatiuam sententiam tenere Ouandum *in 4. dist.41.q.vnic.fine,* Toletum *lib.7.cap.10.fine,* & Ludou.Lop. *2.part.instruct.vbi de matr.c.50.fol.147.* aiunt Sanchez *lib.7.de matr. disp.70.n.16.* & Bonac. *q.3.cit.punct.11.n.9.* affirmat etiam Baunius *tract.12. de impediment. vbi de impedim. cognationis, q.1. §. de impedim. affinitatis, pag.727.*

Sed ex his Authoribus immeritò citant Toletum pro hac parte, cùm expressè id solùm affirmet de publica honestate orta ex sponsalibus, per hæc verba: Concilium Tridentinum *sess.24. cap.3.* duo de nouo ordinauit. Alterum est, quod cum sponsalia nulla sunt, quacumque de causa nulla sint, non inducunt hoc impedimentum honestatis, sed debent esse valida sponsalia. Alterum est, quod adhuc ista sponsalia non inducunt impedimentum, nisi in primo gradu solo: vnde vir non potest contrahere cum consanguineis sponsæ suæ in primo gradu; cum aliis potest. Similiter sponsa cum consanguineis viri in primo gradu non potest. Vnde Concilium tres abstulit gradus. Caput autem Concilij sic habet: *Iustitiæ publicæ honestatis impedimentum, vbi sponsalia quacumque ratione valida non erunt, sancta Synodus prorsus tollit. vbi autem valida fuerint, primum gradum non excedant.* Huc vsque Toletus. Expressè ergo solùm loquitur de publica honestate orta ex sponsalibus. Vnde Victorellus, eius additionator ad cap. 10. citatum, potiùs oppositum denotat clarè, ait enim sic: Impedimentum ex matrimonio rato alij ad publicæ honestatis justitiam, alij (Viguer. §.9. *loc.cit.* Petrus à Soto *lect.10.*) ad affinitatem reuocant. Hoc certum, impedire vsque ad quartum gradum. Ita ille. Posset tamen aliquis citare pro hac parte Villalobos, vbi hanc oblitus sui sententiam videtur docere *tract.14. diff.17.n.4.*

Sed certissimè respondeo: huiusmodi impedimentum publicæ honestatis ortum ex matrimonio rato, nullo modo esse restrictum à Tridentino ad primum gradum ad instar consurgentis ex sponsalibus, sed extendi vsque ad quartum gradum. Ratio est, quia restrictio graduum facta à Tridentino *loc.cit.* intelligenda est de sponsalibus de futuro, non de matrimonio rato non consummato: ergo impedimentum dirimens quod oritur ex huiusmodi matrimonio, extendi debet, sicut olim, vsque ad quartum gradum: consequentia patet; antecedens verò probatur. Primò, quia Concilium solùm expressit, vt vidimus, impedimentum, quod contrahitur ex sponsalibus, & illud restringit ad primum gradum: at nomine sponsaliorum in jure semper intelliguntur sponsalia de futuro: ergo

ergo de huiusmodi sponsalibus est illud decretum intelligendum.

Secundò : Nam expressè id declarauit Pius V. anno 1568. in quodam Breui quod incipit, *Ad Romanum*, hisce verbis : *Idcirco Motu proprio, auctoritate Apostolica tenore præsentium declaramus, & diffinimus decretum Concilij huiusmodi omninò intelligendum esse, & procedere in sponsalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio sic vt præfertur contracto; sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de jure veteri ante prædictum decretum Concilij introductum erat, & ita ab omnibus judicari debere mandamus, atque statuimus.* Sic Pontifex. Et sic tandem declaratio Cardinal. apud Farinac. *in cap.3.cit.* & apud Rebellum *in append. lib.4.n.*101. per hæc verba : *Cum ait Concilium, sponsalia valida non excedere primum gradum, loquitur de sponsalibus de futuro, quæ propriè, ac verè sponsalia vocantur; non de sponsalibus de præsenti in matrimonio rato, quod in suo priori vigore relinquitur, & impedit in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus à jure veteri ante Concilium Tridentinum introductum erat. Bulla Pij V. publicata 21. Iunij anno* 1568. Sic etiam communiter omnes Doctores, Petr. Ledesma *q.*54. *de matrim. art.*1. *pag.mihi* 409. *col.*2. dicens id esse certissimum. Sanchez, & Bonac. *loc.cit* hic dicens, oppositam sententiam esse falsam : ille quod eorum Authores non viderint Breue Pij V. Henriq. *c.*18.*n.*2. Candid. *disquis.*28. *art.*11. *dub.*4. Rebell. & Archang. *loc.cit.* Hurt. *disp.*21. *diff.*2. Basil. *lib.*7. *de matrim. cap.*35. *n.*3. & 4. & ita vt dicat, de rigore juris extendi hoc impedimentum vltra quartum gradum, sicut jure antiquo cautum erat, licèt nunc jam ex consuetudine populi Christiani id probante receptum sit, vt tantum ad quartum vsque gradum impediat ac dirimat, & non deinceps, Cornejo *loc.cit.dicto* 2.

QVÆSTIO XII.

An matrimonio rato quacumque causa inualido, consurgat impedimentum justitiæ publicæ honestatis?

NEgant Nauar. *c.*22.*n.*58.& 59. Cou. 4.*decret.*2. *p.c.*5.§.2. Ludou. Lop. 2. *p.instruct. vbi de matr. c.*50. Sà *de impedim. matr. dirim. num.*12. & alij, quos sequitur Texeda *tom.*2.*lib.*4. *tract.*2.§.7. *controu.*21. Quia ex sponsalibus inualidis non consurgit post Tridentinum impedimentum publicæ honestatis: ergo nec consurget ex matrimonio inualido.

Sed certissimè respondeo : oriri ex matrimonio rato, irrito ex quacumque causa, modò non sit irritum ex defectu consensus. Quia non est recedendum à jure antiquo, nisi quatenus aliter decernitur in nouo: at jure antiquo *cap. sponsam, de sponsalib. & cap. Accessit, de sponsal. impuber.* impedimentum publicæ honestatis consurgebat ex matrimonio invalido, modò non esset inualidum ex defectu consensus (vt si metus sufficiens interuenisset, error personæ, vel animus internus) & jure nouo non est aliter decretum, vt constat ex motu proprio Pij V. nuper citato : ergo ex matrimonio rato inualido impedimentum publicæ honestatis consurget. Sic censuit Congregatio Cardinal. vt referunt Farinac. *ad c.*3.*sess.*24. *de matr.* Rebell. *n.* 102. & tenent communiter Doctores, Sanchez *lib.*7.*de matr. disp.*70 *n.*3. Basil. *lib.*7.*cap.*35.*n.*5. Bonac. *loc.cit. n.*11. *& sequent.* Qui benè fundamento contrariorum respondent, negando videlicet paritatem rationis, ex eo quod aliter sancitum sit jure nouo in sponsalibus, quàm in matrimonio, vt patet ex præcitato motu Pij V. Legantur Sanchez, & Bonac. *loc. cit.* Hurt. *loc.cit.diff.*2. Cornejo *disp.*7.*dub.*30. Diana *part.*9.*tract.*6.*resol.*59. & Palaus *disp.*4.*punct.*10.

QVÆSTIO XIII.

An ex matrimonio clandestino oriatur etiam publicæ honestatis impedimentum?

NEgant Sanchez *loc.cit. n.*13. & alij Recentiores. Quibus adhærent Cornejo *loc.cit. quæsito* 3. & Præpositus *in* 3. *part. q.*7. *de impedim. matrim. dub.*14.*n.*23.

Sed probabiliùs respondeo : oriri etiam. Sic Basilius *loc.cit. n.*5. per hæc verba : At si matrimonium fuerit nullum ex alio capite, scilicet ex defectu solemnitatis, vel ratione alicuius impedimenti, etiam ex eo oriri impedimentum publicæ honestatis declarauit Congregatio Cardinalium, quam habet Farinac. *ad c.*3. *sess.*24. *de matrim.* & habetur apud Rebellum *n.*102. in hæc verba : Præsupposita declaratione per constitutionem S. D. N. Pij V. super hoc decreto, censuit Congregatio, oriri impedimentum justitiæ publicæ honestatis ex sponsalibus per verba de præsenti etiam nulliter contractis, omissa forma decreti Concilii Tridentini *cap.*1. huius sessionis, & constat *ex cap. ad audientiam, de sponsalib.* vbi existente matrimonio nullo propter impedimentum consanguinitatis, oritur publica honestas. Sic ex Congregatione Basil. Bonac. *loc. cit. num.*18. Ægid. *disp.*32. *dub.*5. *num.*7. Hurt. *loc cit.* & alij quos sequuntur Palaus *tom.*5. *disp.*4.*punct.*10. *num.*3. Perez *de matrim. disp.*32.*sect.*3. *num.*3. & ni fallor Diana *part.*9. *tract.*6. *resol.*53.

QVÆSTIO XIV.

An ex matrimonio rato conditionato oriatur publica honestas?

AFfirmant aliqui, quos tacito nomine, refert Petrus Ledesma *quæst.*55. *art.*4. *dub. penult. pag. mihi* 427.

Sed probabiliùs respondeo : non oriri (ad minus antequam adimpleatur conditio,) quia nullo modo tale matrimonium habet vim contractus absoluti, imò nec sponsalium absolutorum : ergo. (An autem adimpleta conditione, consurgat statim huiusmodi impedimentum, affirmant aliqui; alij verò negant. Omnes probabiliter.) Sic Sanchez *disp.*70. *num.*21. Basilius *lib.*7.*cap.*35.*fine*, Bonac. *punct.*11.*n.*16. Hurtado *disp.*21.*diff.*2. & omnes communiter.

QVÆSTIO XV.

An quando affinitas adiungitur cum publica honestate, vtraque debeat explicari Summo Pontifici in petitione dispensationis?

AFfirmant sufficere explicare affinitatem, & quod Sum. Pontifex tollat hoc impedimentum, sine eo quod deroget impedimentum publicæ honestatis, Præpos. Stephanus, & alij Iurisperiti penes Petrum Ledesmam *quæst.*55. *de matrim. art.*4. *fine.*

Sed multò probabiliùs & clariùs sic sub distinctione respondeo : Quoties publica honestas sub affinitate necessariò comprehenditur, satis est fecisse mentionem de affinitate, & quod dispensetur super illa. Secus verò si ex narratione verborum non comprehendatur publica honestas sub affinitate; quia tunc necessariò debet fieri mentio tacitè, vel explicitè de

publica honestate. Sic Petr. Ledesma *loc.cit.* Abbas, & Syluester penes ipsum. Bonac. *loc.cit. n.* 22. Henriquex *lib.* 12.*cap.* 10. *num.* 3. Rebell. *loc. cit. num.* 9. & communis.

DISPVTATIO XX.

De Impedimento Affinitatis.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Affinitas.

RESPONDEO: quòd est *vinculum, seu propinquitas personarum quarumdam ex carnali copula licita, vel illicita proueniens, omni carens parentela.* Dicitur *propinquitas*; quia in hoc conuenit cum cognatione carnali. *Ex copula licita, vel illicita proueniens.* In quo à cognatione carnali distinguitur. *Omni carens parentela.* Quia non eget coniunctione sanguinis, vt affinitas contrahatur, licèt per accidens possit esse cum illa. Sic S. Thom. *in* 4. *dist.* 4. *q. vnic. art.* 1. *q.* 3. *arg.* 1. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 64. *n.* 1. Basilius *lib.* 7. *cap.* 33. *n.* 1. Bonac. *q.* 3. *punct.* 12. *n.* 1. Hurtad. *disp.* 10. *diff.* 1. Petr. Ledesma *q.* 55. *art.* 9. Villalob. *tract.* 14. *diff.* 17. *n.* 1. Cornejo *disp.* 7. *ante dub.* 11. *pag.* 1008. Luysius *in sum. part.* 2. *c.* 115. *dub.* 1. Baunius *tract. de impedim. matrim. q.* 2. *de impedim. cognationis*, §. *de impedim. affinitatis.* Trullench *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 16. & Palaus *tom.* 5. *disp.* 4. *punct.* 8. *in ordine* 6. *pag.* 170.

QVÆSTIO II.

An solùm ex matrimoniali copula oriatur affinitas?

AFfirmarunt Tancredus, & Vincentius, quos refert Archid. *cap. vltim. n.* 6. *de sponsal. in* 6. Gotfredus apud Angelum *verb. matrim.* 3. *impedim.* 15. *n.* 5. Corrasius *lib.* 1. *miscellan. cap.* 3.

Sed certissimè omninò respondeo: non solùm ex matrimoniali, seu licita copula, verùm etiam ex illicita affinitatem oriri. Quia sic definitur *in cap. Non debet, de consanguin. & affinit. & in cap. discretionem, de eo qui cognou. consang.* & in Trident. *sess.* 24. *cap.* 4. Et sic docent omnes Doctores. Legantur Sanch. *loc. cit. n.* 16. Basil. *n.* 1. Bonac. *n.* 1. Hurt. *diff.* 1. & alij citati.

QVÆSTIO III.

An vt affinitas contrahatur, sufficiat copula absque seminis viri in vas fœmineum intromissione?

AFfirmant Michaël de Medina *lib.* 5. *de sacror. hominum continentia, cap.* 76. apud Sanchez, & apud Rebellum *cap.* 77.

Sed certissimè respondeo; non sufficere (sicut non sufficere ad consummandum matrimonium, diximus suprà.) Quia affinitas ex eo solùm oritur, quod semen viri, & sanguis menstruus fœminæ, aut eius semen intra matricem illius commisceantur, vt habetur *in cap. lex diuina*, 27. *q.* 2. Ex hac enim commixtione vir, & fœmina fiunt vna caro, & vnus sanguis; & consequentèr consanguinei vnius fiunt affines alterius: ergo. Sic expressè habetur *in cap. extraordinaria* 35. *q.* 3. & tenent Sanch. *lib.* 7. *disp.* 64. *n.* 7. & penes ipsum quinquaginta quinque Doctores. Quibus addi possunt Basil. *loc. cit. n.* 2. Hurt. *disp.* 20. *diff.* 1. *n.* 2. Bonac. *q.* 3. *de imped. punct.* 12. *n.* 12. Filliuc. *tract.* 10. 2. *part. n.* 108. Candid. *disquis.* 28. *art.* 12. *dub.* 7. Lublin. *verb. matrim. n.* 27. Rebell. *lib.* 3. *de Matrim. q.* 15. *n.* 3. Villalob. *loc. cit. n.* 6. Cornejo *loc. cit. dub.* 32. Luysius *loc. cit. dub.* 2. Narbona *in annalib. anno* 14. *q.* 5. *n.* 4. Palaus *punct.* 8. *cit. n.* 3. & Baunius *loc. cit.*

QVÆSTIO IV.

An vt contrahatur affinitas, requiratur quod etiam fœmina seminet?

AFfirmant Innoc. *in cap. Fraternitatis, de eo qui cognouit consang.* Archidiaconus, Bellamera, Cardinal. Lambertinus, Cenedu, Ludou. Lopez, & Graffis, quos refert Sanchez *loc. cit. n.* 21. Quibus addi possunt Hurt. *disp.* 10. *diff.* 1. *n* 5. & Diana 4. *part. tr.* 2. *resol.* 43. per hæc verba: Dico igitur esse sententiam probabilem, & satis tutam in praxi, asserere quod ad contrahendum affinitatem non sufficit seminatio viri in fœminæ matricem, in qua est sanguis menstruus ad generationem paratus, sed etiam requiritur seminatio fœminæ: & ita docet Hurt. *de matrim. disp.* 20. *diff.* 3. *n.* 5. Qui citat Innocentium, & Lopez. Et hanc sententiam probabilem esse putant Præposit. Sanch. Turrian. *loc. cit.* Vnde stante probabilitate huius sententiæ, qui habuit copulam cum consanguinea, vel affine vxoris, si illa non seminauit, non contraxit vllum impedimentum, & ideo potest sine alia dispensatione petere debitum. Ita Diana ibi, & latiùs antea 3. *part. in addit. secund. res.* 21. Didacus Narbona *de etate ad omnes, &c. anno* 14. *q.* 5. *n.* 4. *pag.* 208. qui tamen non benè citat Thòmam Sanch. pro hac parte.

Sed probabiliùs respondeo: non requiri, sed sufficere seminationem viri in matricem fœminæ, in qua est sanguis menstruus ad generationem paratus, quia ex horum commixtione vir & fœmina vna fiunt caro; & huiusmodi copula est perfecta, & sufficiens ad generationem. Sic Sanchez *lib.* 7. *disp.* 64. *n.* 21. & penes ipsum Petr. Ledesma *q.* 55. *art.* 3. *dub.* 2. *ad* 4. Rodrig. *tom.* 1. *sum. cap.* 128. *n.* 1. Vega 2. *tom. sum. cap.* 31. *casu* 171. *concl.* 5. Tabiena, Armilla, Veracrux, & alij Doctores vsque ad viginti sex. Quibus addi possunt Basilius *lib.* 7. *cap.* 33. *n.* 2. Bonac. *loc. cit.* Torreblanca *lib.* 2. *pract. cap.* 15. *sect.* 9. *n.* 87. 88. & 89. Candid. *loc. cit.* Lublinus *verb. affinitas, n.* 2. Rebellus *q.* 15. *cit. n.* 2. Immò & id ipsum tenuit Diana 3. *part. tract.* 5. *resol.* 19. & penes ipsum Floronus, & Finellus. Tenet etiam Cornejo *disp.* 7. *dub.* 31. Luysius *loc. cit. dub.* 4. & Trullench *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 16. *n.* 4.

QVÆSTIO V.

An etiam contrahatur affinitas ex copula, in qua sola fœmina seminat?

AFfirmauit Mich. de Medina *loc. supr. cit.* & cum eo Doctores omnes, qui censent ex matrimonio tantummodò rato oriri affinitatem, de quo sup. *disp.* 19. *q.* 10.

Sed longè multò probabiliùs respondeo negatiuè, quia dicta copula nec est sufficiens ad generationem prolis, nec ibi datur commixtio sanguinum, in qua vir, & fœmina vna fiant caro. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 10. citans pro hac parte 55. Doctores. Quibus addi possunt Basilius, Bonac. Hurt. Candid. Cornejo, & alij communiter.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VI.

An ex congressu spadonum oriatur affinitas?

AFfirmauit Hugo, quem citat, & sequitur Ioannes de Friburgo *in summa Confessor. lib. 4. tit. 16. quæst. 13.*

Sed certissimè respondeo: non oriri. Quia spadones non emittunt semen saltem verum, ex quo generatio subsequi possit. Quod verè requiritur, vt contrahatur affinitas, vt ex D. Thom. docet Petrus Ledesma *q. 55. de matrim. art. 3. pag. mihi* 416. Sic Sanchez *loc. cit. n. 11.* ex Ledesma *2. part. q. 57. art. 3. ad finem.* Basilius *loc. cit. n. 2.* Bonac. *q. 3. punct. 12. n. 14.* qui pro hac sententia citat Petr. de Ledesma *q. 55. art. 3.* Sed non benè, quia Petrus de Ledesma nihil de hac agit quæstione. Hurtado *disp. 20. diff. 1. n. 3.* Candidus *disquis. 28. art. 12. dub. 8.* Lublinos *verb. affinitas n. 5. & verb. matrimonium, n. 27.* & omnes, quos nouissimè sequitur Trullench *lib. 7. cap. 9. dub. 16. n. 4.*

QVÆSTIO VII.

An vt affinitas contrahatur, sufficiat copula extra vas habita, si virile semen quocumque modo, etiam dæmonis arte, intra vas fœmineum emittatur, aut recipiatur?

AFfirmant Petrus Ledesma *q. 55. de matrim. art. 3. dub. 2. ad 4.* Rodriguez *tom. 1. cap. 218. n. 1.* Bartho. de Ledesma, Viuald. Lopez, quos & alios vsque ad viginti Doctores citat, & sequitur Sanchez *lib. 2. de matrim. disp. 21. n. 2. & lib. 7. disp. 6. n. 15.* Bonac. & Hurtado *loc. cit.* Filliuc. *tract. 10. part. 2. n. 109.* Mol-fesius *n. 101.* Gutierrez *de matrim. cap. 54. n. 13.* Candid. *loc. cit. dub. 7.* in hæc verba. Affinitas oritur quando semen intra vas fœmineum recipitur quacumque arte, siue recipiatur arte humana, siue diabolica, siue cum violatione claustri, siue absque claustri violatione, siue sponte, siue casu; nam inde potest sequi generatio, quamvis aliquando impediatur. Ita ille. Lublinus *verb. affinitas, n. 1.* Rebell. *loc. cit. q. 15. num. 2.* Cornejo *loc. cit. dub. 3 a. quæst. 2.* Luysius *loc. cit. dub. 5. & 6.* & Trullench *loc. cit. n. 5.*

Sed probabiliter profectò respondeo: non sufficere, sed requiri veram copulam cum vasis fœminei aliquali saltem penetratione. *Primò*, quia probabile sanè est, quod minimè possit sequi generatio ex copula habita alio modo quàm connaturali, iuxta illud Genes. *Adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna*, hoc est in filio, vt quidam exponunt: Ergo ex copula extra vas habita, quamuis arte aliqua, etiam dæmonis, semen intra vas fœmineum immittatur, non contrahetur affinitas. Consequentiam contrarij etiam concedunt: antecedens verò, in quo est difficultas docet, & ex multis probat Torreblanca *lib. 5. practic. cap. 2. à n. 34.* & licèt non ita efficaciter, saltem probabiliter. Secundò, Quia quamvis (vt verius credo) concedamus posse ex semine aliàs deciso, & casu, siue arte humana, siue diabolica, in matricem fœminæ immisso, prolem generari, vt expressè id comprobant experientiis D. Thom. D. August. Sanchez, Suarez, & alij plures, quos affert Torreblanca *loc. cit. n. 14.* adhuc tamen dicendum est, non sufficere ad affinitatem contrahendam, quia vltra hoc requiritur quod generatio fiat per cooperationem naturalem, & natiuam, & per copulam carnalem, & adhæsionem viri ad fœminam. Sic Basilius *lib. 7. cap. 13. n. 5.* per hæc verba: Vt autem contrahatur affinitas, necessaria est in primis carnalis copula. Vnde si semen alicuius viri ope dæmonis deferatur in vterum fœmineum, probabile iudico non contrahi affinitatem, quidquid Thom. Sanchez *lib. 2. disp. 21. n. 2.* dicat infra *lib. 9. cap. 9.* Quia illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhæserunt, & aliàs innumeros scrupulos iniiceret ea opinio, dubitantibus hominibus, an ab illis dormientibus decisum semen raptum à dæmone, alioque delatum esset. Vnde neque si casu ad se traheret vterus fœmineus semen viri cum ea ludentis, contraheretur affinitas. Sic Basilius, & post illum Doctus Pater Albiz *in manuscriptis, tract. de matrim. disp. 17. dub. 1.* sic dicens: Oportet tamen quod sit copula carnalis; vnde si semen alicuius viri ope dæmonis, aut casu aliò deferatur in vterum fœmineum, non contrahitur affinitas, quia illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhæserunt. Sic ille. Diana etiam *3. part. tract. 5. resol. 19.* ita loquens: Nota etiam cum dicto Basilio Pontio, contra Sanchez *lib. 2. disp. 21. num. 2.* quod si semen alicuius viri ope dæmonis deferatur in vterum fœmineum, non contrahitur affinitas, quia illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhæserunt. Legantur dicta à nobis suprà *disp. 5. q. 30.*

QVÆSTIO VIII.

An ex copula Sodomitica oriatur affinitas?

REspondeo: Certissimè oriri. Quia ad affinitatem contrahendam ea copula necessariò requiritur, ex qua possit sequi generatio. Sic definitur *in capite Extraordinaria, 35. q. 5. & 10. cap. Fraternitatis*, & alibi. Et tenent omnes. Sanchez *lib. 7. disp. 64. n. 8. & 13.* Basilius, & Hurt. Candid. & Lublinus *loc. cit.* Petr. Ledesma *q. 55. art. 3. dub. 1.* Toledo *lib. 7. cap. 11. n. 3.* Bonac. *q. 3. punct. 12. n. 16.* Cornejo *loc. cit.* & alij penes ipsos.

QVÆSTIO IX.

An copula sodomitica, quamvis non propter affinitatem, saltem propter criminis immanitatem impediat matrimonium cum consanguineis illius, cum quo habita est?

AFfirmant aliqui penes Archidiaconum *in cap. extraordinaria, 35. q. 5.* Quorum sententiam sequitur Lambertinus *de iurepatronat. lib. 2. part. 5. q. 9. art. 18. num. 9.*

Sed certissimè respondeo: non impedire matrimonium, quia enormitas criminis non inducit impedimentum matrimonij, nisi aliàs iure sit expressum: at hoc nullibi est; ergo. Sic omnes Doctores citati, præcipuè Sanchez, qui benè ex Petro Ledesma dicit, quod si duo viri nefando congressu se polluerint, possit quilibet horum ducere alterius filiam.

QVÆSTIO X.

An oriatur affinitas ex copula habita cum fœmina prorsus renitente, dormiente, ignorante, insana, aut ebria?

REspondeo: oriri, quia huiusmodi copula apta est ex se ad generationem. Et quidem de copula habita cum fœmina coacta, & renitente, id decernitur *in cap. Ad discretionem, de eo qui cognouit consanguin.* & sic docent communiter omnes DD Sanchez *loc. cit. n. 17.* Basil Hurtado, Candid, Lublinus, & alij. Bonac. *n. 17.* Villalob. *diff. 17. n. 7.* qui omnes contrarium (& benè) dicunt de copula habita

cum muliere mortua, cùm hæc non sit apta ad generationem. Lege Trullench *lib.7.cap.9.dub.16.n.9.* & Baunium *de impedimento affinitat.q.3. pag.728.*

QVÆSTIO XI.

An oriatur affinitas ex copula omninò occulta?

RESpondeo: oriri, quia jura non distinguunt, an copula sit occulta, necne. Sic Nauar. *lib.4.conf. tit.de consanguin. conf.1. n.1.& 2.* Azeued. & Lambert. quos citat, & sequitur Sanch. *loc.cit. num.18.* Luysius *loc.cit. dub.2.*

QVÆSTIO XII.

An affinitas dirimat matrimonium, saltem jure Ecclesiastico?

RESpondeo: certissimè dirimere, siue talis affinitas consurgat ex copula licita, siue illicita. Sic enim cauetur *in c.si qua mulier, 15.q.10.cap.nullum in vtroque, 35.q.1.*Concil. Toletanum *2.c.5.*& alia quamplurima, quæ refert Basil.*lib.7.c.33.*& nouissimè Trident.*sess.24.can.3.*& cum eo vniuersi Doctores.

QVÆSTIO XIII.

An jure antiquo tam affinitas orta ex copula licita, quàm illicita, extendebatur vsque ad septimum gradum?

RESpondeo affirmatiuè, quia Canones antiqui eodem modo de coniugali, & de illicito, ac incestuoso concubito loquuntur: at sic est, quod jure antiquo interdictum erat ac irritum matrimonium cum alterutrius coniugis consanguineis, sicut cum propriis vsque ad septimum gradum: ergo vsque ad illum extendebatur affinitas. Sic *ex cap.nullum,& c.qualiter 35.q.3.* probant, & docent Sanch. *lib.7.disp.67.n.3.* Basilius *lib.7.cap.33.n.4.& cap.34.n.2.* & alij.

QVÆSTIO XIV.

An jure nouo affinitas ex fornicatione orta restricta sit ad secundum gradum?

RESpondeo affirmatiuè, quia sic habetur in Trident.*sess.24.de matrimon.cap.4.*his verbis: *Sancta Synodus impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantùm qui in primo, & secundo gradu coniunguntur, restringit: in vlterioribus verò gradibus statuit, huiusmodi affinitatem matrimonium postea contractum non dirimere.* Sic Concilium, & sic jam omnes. Sanchez *loc.cit.n.4.* Basilius *loc.cit.* Bonac. *q.3. punct.12.n.6.* Cornejo *disp.7. dub.31.q.4.*& alij. Vnde cautè est legendus Aureol. *in 4.dist.41.art.vnico*, dum ait: Hanc affinitatem impedire in eodem gradu, & eodem modo quo consanguinitas.

QVÆSTIO XV.

An saltem affinitas ex fornicatione orta, licèt non dirimat, impediat subsequens matrimonium in vlterioribus gradibus?

AFfirmauit Nauarr. *Sum.Latin.antiq.c.22. n.43.* quamvis postea mutauerit sententiam. Vnde Certissimè respondeo: non impedire, sed posse licitè matrimonium contrahi vltra secundum gradum: quia sic declarauit, ac definiuit Pius V. anno 1566. Motu proprio, qui incipit, *Ad Romanum Pontificem*, per hæc verba: *Declaramus, & authoritate Apostolica decernimus, nullum hodie impedimentum remanere, quominus in vlterioribus gradibus huiusmodi liberè, & licitè matrimonium contrahi possit.* Sic Pontifex, & sic Nauarr. *in noua edit.* Sanchez *loc.cit. n.8.* qui benè notat, quod nec affinitas ex fornicatione orta dirimat, aut impediat sponsalia subsequentia, aut præcedentia vltra secundum gradum. Pet. Ledesma *de matrim.q.55.art.3. dub.vlt.* & omnes. Qui benè vlterius aduertunt, nomine *fornicationis* intelligi debere omnem illicitum concubitum, veluti adulterium, stuprum, & cæteras luxuriæ species. Legantur Sanchez *n.6.* Cornejo *loc.cit.* Luysius *loc.cit. dub.13.*

QVÆSTIO XVI.

An accessus viri ad mulierem in tertio, aut quarto gradu consanguineam eius, cum qua idemmet fornicatus fuerat, sit incestus?

AFfirmat Comitolus *lib.1. respons. moral. q.138. n.2.* & id esse probabile clarè dicit P. Ledesma *q.55. de matrim.art.3.dub.5. pag. mihi 420. col.1.* & tenet Anglea *in 4.part.1.de matrim.q.de imped.affinit. art.1. ante diff.1.* Luysius *loc.cit.dub.14.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo, non esse incestum: quia Tridentinum prorsus abstulit affinitatem à fornicatione vltra secundum gradum prædictum. Sic P.Ledesma *loc.cit.* Sanchez *loc.cit.n.8.* Nauarr.*lib.4.conf.de consens. concl.3.n.2.3.& 4.* Layman *tract.10. part.4. cap.5. n.3.* Hurtado *disp.20. diff.5. n.17.* & communis.

Quod si inquiras, an accessus mariti ad mulierem tertio, vel quarto gradu cum sua vxore coniunctam, sit ad minus incestus, & impediat jus exigendi debitum?

Negare vtrumque videtur Sà *verb.Luxuria, n.2.& verb. debit. coniug. num.13.* Negant & alij secundum solùm.

Sed tanquam certum respondeo: esse incestum, & vt longè probabilius, non impedire jus exigendi debitum. Primum constat, quia est ad mulierem affinem ex copula licita intra quartum gradum. Secundum, quia hoc impedimentum non tam ex incestu, quàm ex affinitate inde contracta oritur: at ex illa copula habita cum dicta, cùm sit illicita, & vltra secundum gradum, non oritur affinitas cum propria vxore: ergo. Sic Sanchez *lib.9. disp.17. n.14.* Basilius *lib.7. c.33.n.6.* Hurtad. *disp.10.diff.7.* & communis.

Dicta in hac quæstione ex scribentis incuria in quibusdam tomis aliter reperies, nec mireris, amice Lector, quia intempestiuè animadversa. Sic corrige.

QVÆSTIO XVII.

An etiam affinitas orta ex legitimo toro, sit restricta ad secundum gradum?

RESpondeo negatiuè: nam hæc impedit, ac dirimit matrimonium vsque ad quartum gradum: quia sic jure nouiori Concilij Lateranens. sub Innocent. III. *cap.Non debet, de consanguin.& affinit.* statutum fuit, & nouissimè confirmatum in Trident. *sess.24. de matrim. cap.4.* vbi restringens affinitatem, solùm expressit ex fornicatione contractam: ergo cum sit fortius vinculum affinitatis ortæ ex copula coniugali, non sequitur, vt illa restricta censeatur, & hæc coarctata. Sic Sanchez *loc. cit. num.5.* Basilius *cap.34. n.1.& 2.* Layman *n.2.* & alij communiter.

Vnde

Vnde cautè est legendus Luysius *in Summ. loc. cit. dub.* 13. dum absolutè, & sine distinctione ait, tertium, & quartum gradum affinitatis nec dirimere matrimonium post Tridentinum. Nam hoc solùm est verum loquendo de affinitate orta ex fornicatione, non ex matrimonio, vt constat ex dictis.

QVÆSTIO XVIII.

An affinitas ex fornicatione orta, in aliquo gradu irritet matrimonium iure naturali, aut diuino?

AFfirmauit Celaia *in 4. dist. 40. q. vnica, post 4. arg. dub.* 1. existimans, interdictum esse iure naturæ matrimonium inter filiam, & eum qui cum ejus matre fornicatus est. Affirmat etiam D. Anton. 3. *part. tit.* 1. *cap.* 11. §. 1. docens iure diuino esse vetitum matrimonium in primo gradu lineæ rectæ affinitatis ex fornicatione ortæ.

Sed certissimè respondeo: in nullo gradu irritari matrimonium jure naturali, aut diuino, sed tantùm jure Ecclesiastico. Quia ex hoc solo jure dicta affinitas consurgit. Sic Petr. Ledesma *q.* 55 *art.* 6 *circa primum statum affinitatis, dist.* 2. *concl.* 3. *pag.* 436. dicens id esse certissimum. Sanchez *lib.* 9. *disp.* 66. *n.* 3. & omnes communiter apud Rebellum *lib.* 3. *de Matrim. q.* 1 c. Laymanium *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 6. *n.* 6. & Palaum *disp.* 4. *punct.* 8. *n.* 10.

QVÆSTIO XIX.

An affinitas saltem ex matrimonio orta, dirimat iure naturæ matrimonium in aliquo gradu lineæ rectæ?

AFfirmant in primis, in ea linea prohiberi jure naturali matrimonium in quocumque gradu in infinitum, Sylucst. *matrim.* 8. *quæst.* 15. *dict.* 6. P. Soto *lect.* 10. *de matrim.* Palud. Philiarcus, & alij, quos refert Sanchez *disp.* 66. *n.* 5.

Affirmant deinde alij, docentes tamen, solùm in primo gradu lineæ rectæ, non verò in aliis prohibitum esse matrimonium jure naturali, v. g. inter priuignum, & nouercam; vel priuignam, & vitricum, socerum, & nurum, socrum & generum. Ita Nauarr. *lib.* 4. *consil. tit. de sponf. cons.* 14. *n.* 8. Couar. 4. *decret.* 2. *part. cap.* 6. Bellarmin. *lib.* 1. *de matrim. cap.* 28. *notab.* 2. Valentia 4. *part. disp.* 10. *q.* 5. *punct.* 3. Vasquez 1. 2. *q.* 74. *art.* 8. *disp.* 112. *n.* 7. Viuald, Barth. de Ledesma, Cañedo, quos omnes, & alios plures refert pro hac parte Sanchez *num.* 6. Qui pro hac sententia refert etiam Paludanum. Citat etiam Bonacina pro hac parte Ægidium *disp.* 32. *dub.* 4. *num.* 53. & Petrum Ledesma *q.* 55. *de matrim. art.* 6. (Sed ex his hunc malè, vt infrà) Canariens. & Sotus penes Basilium, vbi infrà, & alij.

Sed omnium probabiliùs respondeo: dictam affinitatem in nullo gradu lineæ rectæ irritare matrimonium jure naturæ, sed tantùm jure Ecclesiastico. Sic colligitur expressè ex Concilio Agathensi *can.* 61. & *can.* 30. & ex Concil. Aurelian. 3. *can.* 10. vt rectè probat Basilius infra: & ratio est, quia inter dictos affines nulla reperitur superioritas, contra cujus reuerentiam fit vsus matrimonij: ergo. Sic Petrus Ledesma *q.* 55. *de matrim. art.* 6. *circa* 1. *statum affinitatis, dist.* 2. *concl.* 1. & 2. *pag. mihi* 436. *col.* 1. vbi hanc nostram sententiam & vocat, & probat probabiliorem. Cajet. 2. 2. *q.* 154. *art.* 9. Henriq. *lib.* 12. *cap.* 11. *n.* 1. & *cap.* 9. *num.* 5. Sà *verb. matr. vbi de impedim. dirim. n.* 4. Vega *tom.* 2. *cap.* 34. *casu* 126. Veracruz, Llamas, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. n.* 7. Basilius *lib.* 7. *cap.* 34. *à n.* 5. Candid. *disquis.* 2. *art.* 12. *dub.* 4. *dict.* 10. Cornejo *loc. cit. dub.* 33. Luysius *loc. cit. dub.* 10. Rebellus *lib.* 3. *de matrim. q.* 15. *num.* 10. Bonacina *q.* 3. *cit. punct.* 12. *num.* 7. & penes ipsum Gutierrez, Hurtado *disp.* 10. *diff.* 4. addens, tale matrimonium inter dictos affines non solùm non esse irritum ea natura rei, sed neque illicitum: sed huic addito contrariatur aliud Basil. *loc. cit. n.* 9. dicentis, id jure naturæ esse illicitum. Lege Palaum *loc. cit. n.* 11. & Trullench. *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 16. *n.* 15.

QVÆSTIO XX.

An affinitas ex matrimonio orta dirimat in linea transuersa iure naturali matrimonium?

AFfirmarunt Palud. *in* 4. *dist. q.* 1. *art.* 5. & D. Anton. 3 *part. tit.* 1. *cap.* 11. & 14. existimantes, matrimonium initum in primo gradu lineæ transuersæ, esse irritum jure naturæ. Hanc eandem sententiam acerrimè defendunt hæretici nostri temporis, vt defendant Henricum VIII. Regem Angliæ, qui Catharinam filiam Ferdinandi, & Elisabetæ, vxorem fratris sui Arthuri, quam ex dispensatione Iulij II. duxerat, repudiauit, & ea viuente duxit Annam Bolenam.

Sed certissimè respondeo: nullo modo dirimere jure naturali dictum matrimonium, adhuc in primo gradu contractum. Quia in illo sæpe dispensarunt Pontifices, vt Innoc. III. cum infidelibus recenter conuersis, *c. finali de diuort.* Alexand. VI. cum Emmanuele Rege Lusitaniæ, Iulius II. cum dicto Henrico VIII. cujus dispensationem, consultis totius Orbis illustribus vniuersitatibus, & maturissimo consilio habito, Clemens VII. approbauit: at Pontifices nequeunt in jure naturali dispensare: ergo.

Secundò, quia Iacob vir sanctissimus duxit Liam, & Rachelem sorores. *Gen.* 29. & Iudas *Gen.* 38. dedit eidem mulieri duos fratres in viros. Tertiò, quia in dicto gradu nec consanguinitas dirimit matrimonium jure naturæ, vt supra jam est habitum: ergo. Sic tenent jam omnes Theologi, & Iuristæ. Legantur Sanchez *disp.* 66. *n.* 11. Basilius *cap.* 34. *cit. num.* 3. Hurt. *diff.* 3. Bonacina *punct.* 11. *n.* 7. Valerus *in differ. verb. jur. diff.* 6. *à num.* 1. *vsque ad* 4. & alij penes ipsum.

QVÆSTIO XXI.

An dispensatione facta cum duobus affinibus, aut consanguineis, ad matrimonium ineundum, copula inter illos post dispensationem habita sit incestus?

AFfirmant Major *in* 4. *dist.* 40. *q.* 1. *arg.* 4. *propos.* 8. & Gallego *de cognat. spirit. cap.* 94. *n.* 17.

Sed longè multò probabiliùs respondeo, non esse incestum, quia talis copula verè fuit habita post dispensationem. Sic ex Cajet. *verb. Incestus*, Armilla *ibi*, & Vega 2. *tom. cap.* 5. *casu* 1. docet Sanchez *loc. cit. num.* 9.

DISPVTATIO XXI.

De Impedimento Impotentiæ.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid, & quotuplex sit Impotentia.

ESPONDEO Primò circa primum: Quod impotentia est *vitium naturale impediens coitum.* Quod quidem consurgere potest ex duplici causa, ex naturali nempe, & intrinseca, vt ex frigiditate in viro, aut arctationa in fœmina; & ex extrinseca, & accidentali, vt ex maleficio, quæ viris est peculiaris. Sic Sanchez *lib.7. de matr. disp.91. n.1.*

Circa secundum verò respondeo, quod impotentia est duplex: altera est impotentia ad copulam, seu ad coëundum, hoc est, ad penetrationem vasis, & ad emissionem veri seminis intra vas: altera verò est impotentia ad solam generationem, ob solam infœcunditatem seminis, quamuis veri; & hæc dicitur *sterilitas.*

Rursus, quælibet impotentia ex dictis, vna est perpetua, & altera temporalis. Vna absoluta in se, & sine respectu ad has, vel ad istas personas; & altera respectiua, cum respectu videlicet vnius, aut alterius personæ, non omnium. Tandem quælibet impotentia ex dictis, alia est naturalis, quæ prouenit ex defectu alicujus naturaliter requisiti: & alia artificialis, quæ prouenire potest ex arte dæmonis, vt supra notatum est. Sic Sanchez *loc.cit.* Basil. *lib.7. cap.60.* per totum, Hurt *disp.22. diff.1.* Bonac. *q.3. cit. punct.13. à n.1.* Candid. *disquis.28. art.13.* & alij, quibus adhæret Palaus *disp.4. punct.14. §.1.*

QVÆSTIO II.

Quando Impotentia coeundi censenda sit perpetua, & quando temporalis?

RESpondeo: quod illa impotentia censeri debet perpetua, cujus impedimentum nequit auferri humana industria absque miraculo, aut absque aliquo præternaturali medio, aut absque periculo vitæ, aut sine graui aliquo inconuenienti, aut absque peccato. Quia quod fieri, nisi aliquo ex his mediis non potest, id nec jus, nec prudentia, nec ratio fieri posse dictat, sed respuit. Illa verò impotentia censetur temporalis, cujus defectus, aut impedimentum auferri potest humana industria, absque miraculo, absque periculo corporali, aut absque peccato. Sic Sanchez, Basilius, & Bonacina *loc.cit.* Hurt. *diff.2.* Candidus *dubit.2.* & communis apud Palaum *loc.cit. à num.3.*

QVÆSTIO III.

An Impotentia perpetua ad copulam dirimat subsequens matrimonium?

RESpondeo certissimè dirimere; secus verò loquendo de impotentia temporali, quamuis hæc sit naturalis, & absoluta. Hæc responsio est certissima apud omnes, & prima ejus pars habetur *in 33. q.1.* per totam. Et toto *tit. de frigid. & malef.* Secunda verò *in cap. Fraternitatis 6. de frigidis.* Et vtramque docent Sanchez *lib.7. disp.91. n.2.* Basilius *lib.7. c.60.* Hurtado *diff.3. n.7. & 8.* Bonac. *punct.13. n.12.* Candid. *dub.1.* Villalobos *tract.13. diff.18.* Torreblanca *lib.2. cap.15. sect.4.* Cornejo *disp.7. dub.33.* Luysius *in sum. part.2. cap.118. dub.1.* Machado *lib.3. part.1. tract.11. doc.15.* & omnes communiter.

QVÆSTIO IV.

An valeat matrimonium contractum inter impotentes, cognita impotentia naturali coeundi perpetua, dummodo solùm ad castè viuendum, & sine ordine ad copulam celebretur?

AFfirmant hujusmodi matrimonium tali modo contractum esse omnino validum in ordine ad naturalem vitæ societatem, & ad castè viuendum, Palud. *in 4. dist.34. q.2.* D. Anton. *3. p. tit.2. cap.22. §.3.* Veracruz *1. part. spec. art.38.* Petrus Soto *lect.5. de matr. cap.8.* Medina *lib.5. de contin. c.74.* & alij, quos refert, & sequitur Basilius *lib.7. de matrim. cap.56.57.58. & 59.* Quibus addi possunt Viualdus, Llamas, Syluest. Tabiena, Nauarrus, & alij quamplures, quos pro hac parte refert Sanchez *lib.7. disp.97. n.1.* Quibus addi possunt Machado *loc. cit. num.8.* qui pro hac parte refert (sed male profectò) Lopezium, & Candidum. Et licèt hæc sententia sit satis probabilis.

Probabiliùs tamen respondeo: tale matrimonium nullo modo valere. Primò, quia Sixtus V. in motu proprio circa eunuchorum conjugia edito expressè, & absque vlla distinctione matrimonij ad hunc, vel ad illum vsum, definit matrimonia cum dictis eunuchis scienter contracta, esse irrita, eo quòd impotentes sint.

Secundò, quia ea conjunctio repugnat mutuæ corporis traditioni ad vsum conjugalem, in quo essentia matrimonij consistit: at vbi essentia contractus non potest reperiri, nequeunt contrahentes cedentes juri suo efficere, vt is contractus valeat: ergo. Sic expressè Sanch. *loc. cit. n.2.* dicens, hanc esse verissimam sententiam, pro qua refert ex Theologis Palacios *disp.1. col.11. concl.2.* Ledesmam *2. part.4. q.60. art.1. col.3.* Veracruz (quem etiam pro contraria parte refert) *1. part. specul. art.38.* Ludou. Lopez *2. part. instruct. vbi de matrimon. cap.52.* Petrus de Ledesma *quæst.58. de matrim. art.2. fine,* Valent. *4. part. disp.10. quæst.5. punct.3.* Henriquez *lib.11. de matrim. cap.10. in com. fin. & lib.22. cap.8. num.1.* Toledo *lib.7. cap.12. num. vlt.* Sà *verb. matrim. in impedim. impotentia, num.14.* Barth. de Ledesma *dub.48. concl.14.* Rodriguez *tom.1. sum. cap.236.* Vega *tom.1. cap.34. casu 113.* & alij. Et ex Iurisperitis Nauar. (quem etiam pro opposito refert) *in sum. cap.22. num.60. & lib.4. consil. tit. de frigid. consil.3. num.2.* Hostiens. Præposit. Felinus, Rosella, & alij quamplures. Quibus addi possunt Vasquez *3. part. disp.125. cap.7.* Hurtado *disquis.22. diff.4.* Candid. *disquis.28. art.13. dub.25. cum sequent.* Villalobos *tract.14. diff.18. num.17.* Luysius *in summa, part.2. cap.118. dub.4. & 7.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO V.

An saltem dicti impotentes possint, licèt non vero matrimonio copulari, quoddam societatis vinculum inire, vt tanquam fratres habitent?

RESpondeo: posse. Sic Sanchez *loc.cit. n.13.* Scotus, Sotus, Petrus Sotus, Barth. & Petr. de Ledesma, Lopea, & alij, & nouissimè Candid. *loc. cit. dub.16.* sic dicens: Quando ab initio cognita impotentia, antequam celebrent matrimonium volunt vir & fœmina non vero matrimonio copulari, sed quoddam societatis vinculum inire, quo simul habitantes ad mutua seipsos obsequia obligent, vt fœmina inseruiat viro, & hic illi alimenta administret, licitum est, dummodo periculum incontinentiæ non subsit. Quia cum possint alios contractus ciuiles inter se inire, poterunt etiam hunc. Sic ille, ad verbum ex Sanch. quem non citat.

QVÆSTIO VI.

An cognita impotentia post matrimonium bona fide contractum, & consequenter nullitate matrimonij, possint contrahentes instar fratris & sororis ad solam vitæ societatem sic permanere?

REspondeo tanquam certum, posse; quia sic expressè habetur *in cap. consultationi*, & c. *laudabilem, de frigid. & cap. 2. n. 13. q. 1. & in motu Sixti V.* Non tamen licebunt dictis tactus, qui solutis non licent, eo quòd conjuges minimè sint. Vnde nullo modo sic permanere debent, aut possunt, quando incontinenter viuunt, vacando tactibus, in eodem lecto dormiendo, &c. Sic Sanchez *lib.7.disp.97.n.4. & 5.* Nauarrus, Sotus, vterque Ledesma, & communis apud ipsum.

QVÆSTIO VII.

An Impotens, qui sua impotentia conscius decepit fœminam, ipsam ducens, teneatur eam vt sororem habere, & alere?

AFfirmant Rosella *vers. impedim. 13. n. 10.* Syluest. *matr. 8. q. 16. dicto 5.* Armilla *ibi n. 52.* Præposit. Turrecrem. Greg. Lopez, & alij vsque *ad 15.* quos pro hac parte refert Sanchez *n.9.*

Sed probabiliùs respondeo: non teneri ad id sub præcepto; quia reuera matrimonium est irritum: ergo non est cur obligetur vir ad eam fœminam, tanquam sororem habendam, & alendam. Sic expressè Sanch. *a loc. cit. n.10.* & penes ipsum Præpposit. & Turrecremata, etiam pro contraria parte ab ipso citati, Hostiens. Brunel. Sum. Confes. Vega *tom. 2. cap. 34. casu 113.* Sed ea his Authoribus certè Vega id expressè non docet, solùm enim ait, posse mulierem, si velit, cum impotente habitare; sic dicens: [Nota que segun Armilla, quando vno se casa, y sabe el impedimiento de impotencia perpetua, que tiene, y el otro lo ignora, que despues quando lo sepa, si quiere podra vivir con quiendo, tiene como dos hermanos.] Ita ille.

QVÆSTIO VIII.

An saltem casu quo coniuges tempore [initi] matrimonij impotentiam norint, teneantur tanquam fratres cohabitare, & connuere?

AFfirmant Armilla, Rosella, Syluester, Felinus, Abbas, Greg. Lopea, & alij penes Sanchez *loc. cit. n. 11.*

Sed probabiliùs respondeo, non teneri, licèt possint; quia cùm matrimonium sit nullum, nulla inde obligatio consurgit. Sic Nauar. *cap. 22. num. 60.* Barth. de Ledesma *de matr. dub. 48. col. 8.* Rodriguez *1. tom. sum. cap. 235. num. 1.* Ricard. Mathienao, & alij penes ipsum.

QVÆSTIO IX.

An ad valorem matrimonij satis sit potentia penetrandi vas, si desit potentia seminandi intra illud?

AFfirmant Glossa *in c. Hi qui, 32. q. 7.* Hugolin. *de matrim. c. 19.* & alij, quos tacito nomine refert Hurtado *disp. 22. diff. 5.* Quibus addi potest Sà *verb. matr.* vbi *de impedim. n. 14.* ita ait: Impotentia, scilicet seminandi intra vas, vel in ore vasis. Quidam tamen aiunt, sufficere copulæ potentiam, etiamsi desit seminatio. *Vide Glos. 31. q. 7. Hi qui.* Certè valdè senes contrahere solent. Ita Sà. Vnde pro hac parte refertur à Thoma Sanchez vbi infrà, addens eandem debere sustinere sustinentes, eunuchos validè posse contrahere, de quo infrà. Nuncautem

Longè multò probabiliùs, imò mihi certò respondeo: non esse satis ad valorem matrimonij potentiam penetrandi vas, casu quo desit potentia seminandi intra illud. Quia ad valorem matrimonij illa requiritur copula, per quam contrahentes vna efficiantur caro, vt habetur *in cap. Laudabilem, de frigid. & malef.* at sic est, quod contrahentes, siue conjuges, nequeunt fieri vna caro absque seminatione intra vas: ergo. Sic Palud. *in 4. dist. 34. q. 2. art. 1. concl. 2. n. 8.* Sotus *ibi, q. vn. art. 2.* Angles *1 part. vbi de matrim. q. 9. art. 1. dub. 1. diff. 1.* Petr. Ledesma *de matrim. q. 58. art. 1. dub. 4.* Valentia *4. part. disp. 10. q. 2. punct. 3.* Henriquez *lib. 11. cap. 10. num. vlt. & lib. 12. cap. 7. num. 5. & cap. 8. num. 1.* Toledo *lib. 7. cap. 12. num. 2.* Rodriguez *tom. 2. cap. 235. n. 2.* Vega *tom. 2. cap. 34. casu 113.* Llamas *3. part. meth. cap. 6. §. 13. fine*, Nauar. *cap. 22. num. 59.* Viuald. Veracruz, Lopea, quos, & alios vsque *ad 37.* DD. refert, & sequitur Sanchez *lib. 7. disp. 92. num. 7.* Quibus addi possunt Bonac. *quæst. 13. punct. 13. à n. 14.* Ægid. *disp. 31. dub. 7.* Hurtad. *loc. cit.* Candid. *disquis. 28. art. 13. dub. 8.* Cornejo *disp. 7. dub. 3. 3. quæst. 1.* Luysius *in sum. part. 2. cap. 118. dub. 1. concl. 3.* & Palaus *disp. 4. punct. 14. §. 2. n. 1.*

QVÆSTIO X.

An saltem validum sit matrimonium, si vir non possit emittere semen intra vas, sed tantùm foras in ore vasis?

AFfirmat Sà *loco nuper citato.* Sed vt certum respondeo, non esse validum. Quia hæc seminatio non sufficit ad hoc vt conjuges fiant vna caro. Sic Sanchez *lib. 7. disp. 99. n. 37.* & ea illo Candid. *loc. cit. dub. 10.* per hæc verba: Dico vndecimò, si fœmina

est

est ita arcta, aut ita debilis, & frigidus, aut calidus, vt non possit cum fœmina coire, vt semen intra vas emittat, sed foras fundat, licèt arte aliqua absque viri penetratione semen sit receptum intra vas, aut per matricis attractionem, si hoc impedimentum coeundi, & immittendi semen intra vas sit perpetuum, & immedicabile, nullum esset matrimonium. Quia verificatur, virum istum esse impotentem ad seminandum intra vas: tum quia hæc impotentia nunquam posset dirimere matrimonium, quippe semper potest semen illud vase aliquo vitreo receptum intra vas fœmineum immitti. Sic ille. Hurtado *disp.* 12. *diff.* 3. sic dicens: quia hæc seminatio per se non sufficit, vt per eam conjuges fiant vna caro (id est, principium vnius carnis) etiamsi fortè, & per accidens aliquando sufficiat, si fortè aliquando virtute naturali matricis intromittitur pars aliqua seminis sufficiens ad generationem: tum etiam, quia potentia ad sic seminandum est impotentia moralis ad seminandum, quia talis seminatio nequit fieri absque peccato. Sic ille, & bene quidem. Sed certè hi Authores non satis consequenter, cum sustineant talem congressum sufficere in casu singulari ab eis assignato, ad hoc, vt habentes illum fiant vna caro, & contrahant affinitatem, quod nos contra dictos negauimus suprà *disput.* 20. *q.* 7. Lege Palaum §. 2. *cit. n.* 1.

QVÆSTIO XI.

An validum sit matrimonium, si vir potens sit seminare intra vas, fœmina verò impotens ad seminandum?

NEgat Hurtado *disp.* 22. *diff.* 5. *fine*, & debent idem affirmare omnes, qui cum illo existimant, semen fœmineum necessarium esse ad generationem, quos suprà *disp.* 20. *q.* 4. *retuli.*

Sed probabiliùs respondeo: esse validum, quia probabilius est, semen fœmineum non esse præcisè necessarium ad generationem, quamuis valde conferat. Sic S. Thom. 3. *part. quæst.* 31. *art.* 5. *ad* 3. Nauarrus *lib.* 4. *consil. tit. de frigid. & malef. consil.* 2. (aliàs 3.) *n.* 12. & 15. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 7. *n.* 4. Gutierrez, Ledesma, Barbosa, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.* 9. *disp.* 91. *n.* 9. Bonac. *loc. cit. n.* 14. Candid. *loc. cit. dub.* 9. Didacus Narbona *anno* 6. *part... quæst.* 4. *n.* 10. Lrysius *in summa, loc. cit. conclus.* 4. & Palaus *loc. cit. num.* 2.

QVÆSTIO XII.

An Matrimonium eunuchorum altero solo testiculo carentium valeat?

REspondeo: valere, quia dicti Eunchi verum semen, idoneumque generationi emittunt. Sic Sanchez *loc. cit. n.* 14. dicens, id nemini posse esse dubium. Bonac. *loc. cit. n.* 19. Candidus *dub.* 11. Basil. *lib.* 7. *cap.* 67. Hurtado *loc. cit.* & alij.

QVÆSTIO XIII.

An etiam valeat matrimonium eunuchorum, qui vtroque testiculo carent, erigere tamen virgam possunt, quamvis semen non emittere?

AFfirmarunt Angel. *verb. matrimonium* 3. *impedim.* 16. *num.* 11. Tabiena *verb. impedim.* 12. *quæstione* 6. *num.* 7. Armilla *verb. matrimonium, num.* 51. Gutierrez *lib.* 1. *quæst. can. c.* 16. *num.* 8. Hugolinus *de matrim. cap.* 16. *n.* 1. & alij nonnulli Canonistæ, quos refert Sanchez *loc. cit. num.* 15. Idem cum hac limitatione, quando alter conjux id impedimentum nouit, tenent Medina *lib.* 5. *de contin. sacr. homin. cap.* 74. & 77. Palacios *dist.* 34. *disp.* 1. *ante* 4. *concl.* & Philiarc. *de offic. Sacerd. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 10. penes Sanchez *loc. cit.*

Sed certissimè respondeo: non valere. Quia ad valorem matrimonij requiritur necessariò, vt viri contrahentes possint fieri vna caro cum fœminis: at hoc solum fit per emissionem virilis seminis intra vas fœmineum, vt sæpe est habitum: ergo. Sic communiter Doctores, præcipuè statim citandi, affirmantes id post Breue Sixti V. indubitatum esse.

QVÆSTIO XIV.

An saltem valeat matrimonium dictorum eunuchorum, casu quo possint semen aliquale emittere, quamuis ad generationem ineptum.

AFfirmarunt, & à fortiori, Doctores mox adducti, & expressè id affirmant Palud. *in* 4. *dist.* 34. *q.* 2. *art.* 1. *concl.* 2. *num.* 8. D. Anton. 3. *part. tit.* 1. *cap.* 12. §. 2. Syluest. *verb. matr.* 8. *q.* 16. *dicto* 7. Veracruz 1. *part. spec. art.* 38. *concl.* 6. Barth. de Ledesma *de matrim. q.* 8. *art.* 1. *dub.* 1. *diff.* 1. Ludouicus Lopez 2. *part. instruct. vbi de matrim. cap.* 52. *col.* 3. quos, & alios refert Sanchez *loc. cit. n.* 16.

Sed certissimè nihilominus respondeo: Minimè valere nunc, neque aliquando valorem habuisse, sed semper inualidum fuisse, juxta naturæ leges. Quia consensus in copulam (inquit Basilius Legion.) ideo in matrimonio licet, quia ordinatur ad prolem, vnde & fusio illa debet esse verisimilis, quamuis aliquo accidentali forsan sit infœcunda. In hujusmodi autem eunuchorum concubitu congressus vacuus, & inanis est; nec solùm ob accidens aliquod in prolem ordinari non potest, sed quia verum semen non emittunt, nec ejaculantur, sed forsan elabitur humor aliquis, quem specie diversum à semine esse, indubium est. nō ergo illis licet jure naturæ matrimonium in ordine ad copulam ad prolis ordinem minimè ordinabilem. Sic ille. Et infra: Hinc optima ratione desumpta Sixtus V. eunuchorum conjugia jam contracta, irrita fuisse, & nulla declarari jussit. Itaque non dissoluit matrimonium antea validum: sed declarauit nullum fuisse à principio ejusmodi conjugium.

Adde hic, quod à tempore Sixti V. eunuchismus est impedimentum jure etiam positiuo introductum, impediens, & dirimens matrimonium, etiam ad castè viuendum contractum. Sic enim ait Sixtus V. Hispaniarum Nuntio dubitanti de his eunuchorum conjugiis, & litibus, quæ ea de re quotidie suboriebantur: *Committimus fraternitati tuæ, & mandamus, vt conjugia per dictos, aut alios quoscumque eunuchos, & spadones vtroque teste carentes, cum quibuslibet mulieribus prædictum defectum sive ignorantibus, siue scientibus, contrahi prohibeas, eosque ad matrimonia contrahenda inhabiles authoritate nostra declares: & tam locorum Ordinariis, ne hujusmodi conjunctiones de cætero fieri quoquo modo permittant, interdicas: quin eos etiam, qui sic de facto contraxerint, separari cures, & matrimonia ipsa sic de facto contracta, nulla, irrita, & inualida esse decernas.* Huc vsque Pontifex. Ergo hodie dubitari nequit, eunuchos esse incapaces veri matrimonij. Sic tenent Basil. *loc. cit.* & *cap.* 68. Sanchez *disp.* 92. *num.* 57. & penes ipsum D. Thom.

Thom.*in* 4.*dist*.34.*fine*. Sot. *quæst.vn.art*.2. Victoria *num*.283.Toledo *lib*.7.*cap*.12.*num*.2.Henriquez *libro* 11.*de matrim cap*.10. *num.vlt.& lib*.11.*cap*.8.*num*.1. Petr.de Ledesma *quæst*.58.*de matrim.art*.1.*dub*.3.Valent.*tom*.4.*disp*.10.*quæst*.5.*punct*.3.Rodriguez 1.*tom. sum.cap*.235.*num*.2.Vega *tom*.2.*sum.cap*.34.*casu* 113. Gutierrez *quæst.canon.in* 2.*editione,lib*.1.*cap*.16.*n.vlt*, retractans sententiam, quam in 1.editione tenuerat ante motum proprium Sixti, & alij quamplures. Quibus addi possunt Bonac.Hurtad.Candid. *loc. cit*. Torreblanca *lib*.2.*pract.cap*.15.*sect*.4. Cornejo *disp*. 7.*dub*.36.Luysius *loc. cit.dub*.3.

QVÆSTIO XV.

An si daretur eunuchus verum semen emittens, validè posset matrimonium inire?

NEgat Henriquez *lib*.12.*de matrim.c*.8. *num*.1.*in cōment.lit.K*, docens,huiusmodi esse inhabilem ad matrimonium, non iure naturæ, sed solo motu Sixti V.Ita enim ait: At si rarus aliquis reperiatur qui emittat verum semen,quamuis sterile,& potest satiare fœminam in remedium concupiscentiæ, hic non esset iure naturæ, sed decreto Sixti V. inhabilis. Ita ille.Quod autem id casu contingere possit,docuit Iason apud eundem Henriquez *loc.citato, lit. C*, affirmans,quandoque accidisse ex naturæ vi vt spado generauerit.

Sed certissimè ferè respondeo, in tali casu validè posse eunuchum dictum matrimonio copulari. Quia si ad id iure naturæ non esset inhabilis,nec certè esset ratione motus Sixti V. quia hic Pontifex in eo motu nihil nouum statuit,sed solùm ius antiquum, & naturale declarauit,vt supra est habitum at admisso casu impossibili, quod daretur eunuchus veri seminis emittendi compos, non excluderetur ille iure antiquo, aut naturali à matrimonio: ergo nec motu proprio Sixti V.Sic Sanchez *loc.cit.num*.18.Bonacina *loc.cit.num*.19.Luysius *in summ.loc.cit.dub*.4. & alij. Qui bene aduertunt, casum esse impossibilem, sicuti est, eunuchos verum semen emittere posse, vt clarè ait Sixtus in dicto motu,per hæc verba: *Cum frequenter in istis regionibus eunuchi quidem, & spadones,qui vtroque teste carent,& ideo certum, ac manifestum est,eos verum semen emittere non posse,quia impura carnis tentigine, atque immundis complexibus cum mulieribus se commiscent, & humorem forsan quendam similem semini, licèt ad generationem, & matrimonij causam minimè aptum, effundunt*, &c.Sic Pontifex. Ex quo constat falsum esse, quod asseruit Iason, aliquando scilicet spadonem generasse: nisi dicamus id contingere potuisse ex semine ante castrationem recentem deciso; vt ad exemplum quoddam Aristotelis *lib*.1.*de gener.animal.c*.4.de quodam tauro,qui recenter castratus cum vacca coiens, illam prægnantem reddit, respondent Sanchez *loc. cit. num*.17. & Cornejo *loc.cit.pag*.1016.

QVÆSTIO XVI.

An fuerit habilis ad matrimonium ille, à quo Chirurgus vnum læsum testem anulsit, & alium læsum non, sed intra corpus recondidit, ne qua intestinorum descensui pateret via?

REspondeo: habilem fuisse, neque excludendum à matrimonio, propter motum Sixti V. Quia hic Pontifex eos tantum Eunuchos inhabiles ad matrimonium esse declarauit, qui vtroque teste carerent: sed ille, de quo in casu quæritur, non caret vtroque teste,neque qui remansit,attritus fuit,vt supponitur, sed intra viscera reconditus: ergo non est inter illos computandus, quos Sixtus V. inhabiles ad matrimonium reddidit, & declarauit. Confirmatur, & declaratur hæc ratio; nam testis ille intra viscera reconditus, non ideo factus est inhabilis elaborationi seminis, aut effusioni: ergo perinde ille habilis est, ac si vnus testiculus pendens remansisset, & integer in suo statu naturali, vt bene probat Basilius infrà cit. Sic optimè Basilius *lib*.7. *de matrim*.c.68.*n*.3. addens in fine: Quod si nullus ex his quibus ea curatio adhibetur,filios suscepit, parum interest,si verum semen emittitur, & barba, pilisque non flaccidis,sed virentibus ornati sunt,neque enim generandi potentia requiritur ad matrimonij valorem, sed coëundi, & verè seminandi. Sic ille. Cuius additi in fauorem ego superaddo, me in quodam insigni huius Diœcesis Toletanæ oppido vidisse hominem,cui casus omnino idem ab infantia contigit (vt testis oculatus mihi narrauit) barbæ virentibus nimis pilis ornatum & liberos valde pulchros habentum: quos ego pluries vidi, pluriesque illis locutus sui. Cuius veritate casus supposita, indubia certè manet nostra, & Basilij sententia.

QVÆSTIO XVII.

An fœmina eunuchissa sit etiam inhabilis ad matrimonium contrahendum?

AFfirmarunt (dato quod quando fœmina castratur, maneat inhabilis ad effundendum verum semen, qui affirmant esse necessarium ex parte fœminæ tale semen ad prolis generationem: vt sunt Lopexius,Hurtado,& alij citati supra *disp*.3.*q*.29. & *disp*.20.*q*.4.

Sed probabiliùs respondeo: non manere inhabilem ad matrimonium, etiam dato quod eunuchissa, ex castratione inhabilis ad seminandum maneat,quia probabilius est, non requiri necessariò semen fœmineum ad generationem prolis,vt suprà *loc.cit*.diximus Sic expressè Luysius *in summ*.2. *part. quæstione* 118. *dub*. 16. & debent idem docere Authores *vbi suprà* relati.

QVÆSTIO XVIII.

An senes decrepiti (idest, octogenarij) si nullo alio impedimento, præter senectutem, laborent, validè matrimonium inire possint?

NEgauit Portius *Instit.de nupt.in princip.col*.4.*ad finem*. Et dubius mansit Anton. Gomez *lib*. 9. *Tauri, num*. 57. *fin*. Et non esse improbabile,sensit Henriquez *lib*.12.*de matrim.c*.5.*num*.3. *in com. lit.X*, per hæc verba: Nec est improbabile cum sene decrepito non valere matrimonium quod tenent Guido, Neguzant. Anton. Gomez, &c. ita ille.Quia inepti sunt ad copulam generationi aptam.

Sed certissimè respondeo, validè posse inire. Primò, quia vsus Ecclesiæ nullos senes à matrimonio ineundo respuentis id comprobat. Secundò, quia nullus est adeo senex, quin natura, vel arte adiutus, possit aliquando ad coitum calere. Sic Henriquez *num*.3.*cit* per hæc verba: Vir senex,& prouectæ ætatis potest validè contrahere,quamuis esset decrepitus, vt Dauid 3. *Reg. cap*.1. contraxit cum Abisac Sunamitide; quia non legimus Ecclesiam vllum virum, aut fœminam impedisse à matrimonio propter senectutem.

senectutem. Sic ille. Sà verb. matr. vbi de impedim. impar. num. 14. Rodriguez tom. 1. quæst. Regul. quæst. 13. artic. 1. Sanchez lib. 7. de matrim. disput. 92. num. 19. & 20. & alij penes ipsum, Bonac. q. 3. de impedim. punct. 13. n. 18. Hurt. disp. 22. diff. 5. Candid. disquis. 28. art. 13. dub. 14. Didacus Narb. de ætate ad omnes actus, &c. anno 66. q. 4. num. 8. & 9. vbi pro hac parte citat Couarr. Roias, Matienzo, Gutierrez, & alios, & bene, sed malè pro contraria. Henriquez, vt ex dictis constat. Sic etiam Palaus disp. 3. punct. 14. §. 2. n. 4. Qui id à fortiori docet loquendo de fœminis, quia quantumvis senes sint, earum frigiditas non impedit seminis vitalis receptionem.

QVÆSTIO XIX.

An senes qui omnino impotentes sunt ad perfectam copulam, sint adhuc capaces ad matrimonium contrahendum?

AFfirmant adhuc Nauar. lib. 4. consil. tit. de sponsal. impub. cons. 4. n. 15. aliàs tit. de sponsal. consil. 36. Tabiena verb. imped. 12. q. 3. n. 4. Rodrig. tom. 1. sum. cap. 234. concl. 5. n. 5. Vega 2. tom. sum. cap. 34. casu 61. quos pro hac parte refert Sanchez loc. cit. n. 13. Sed certè ex his Doctoribus nec Vega, nec Rodriguez id expresse docent, cum potius loqui videantur solùm de senibus, qui impotentes sunt ad generandum, vt expressius dicit Vega. Fauent tamen huic sententiæ Anton. Iason, Rolandus apud eundem Sanchez, & meo videri Henriquez loc. cit. n. 3. ait enim, validum esse matrimonium cum sene prouectæ ætatis, eo quòd semper retineat habitu intrinsecam potentiam seminandi, quamuis morbo senij per accidens impeditam.

Sed certissimè ferè respondeo: minimè esse capaces ad matrimonium contrahendum. Quia hi non possunt ad copulam coniugalem obligari, vtpote sibi (vt supponimus) impossibilem. Sic Rosella impedim. 13. num. 16. Angel. matrim. 3. impedim. 16. num. 2. Syluest. matrim. 8. quæst. 16. dicto 3. Gutierrez quæst. can. lib. 5. cap. 16. n. 13. Scot. dist. 34. q. vn. ad 2. Petr. Ledesma q. 58. art. 1. dub. 4. ad 4. dub. Barth. de Ledesma, Angles, & alij vsque id triginta octo Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez loc. cit. num. 24. Bonac. loc. cit. n. 18. Hurtado disput. 22. diff. 5. Candid. disq. 28. art. 13. dub. 14. Torreblanca lib. 2. de iure spirit. (seu practicar. quæst.) c. 15. sect. 4. num. 18. & 19. Fillinc. tract. 18. c. 15. n. 94. Barbosa in collectan. ad c. 2. n. 6. de frigid. & malef. Didacus de Narbona de ætate hom. anno 60. q. 4. n. 10. & alij. Qui idem dicunt dicendum de senibus, qui erigere virgam possunt, & coire, non tamen intra vas seminare, quia tunc etiam esset irritum matrimonium. Lege Palaum disp. 4. punct. 14. n. 5.

QVÆSTIO XX.

An saltem senes, aut alij, qui coire possunt, sed paruum semen, aut sterile in vas fœmineum mittere, rectè matrimonium inire possint?

NEgauit Couarr. tr. de frigidis, & malef. q. 6. penes Didacum Narbona vbi infrà, & ante ipsum penes Sanchez Felinus, & Iason, dicentes matrimonium non esse, vbi non adest spes sobolis, in habitu saltem, aut in potentia.

Sed certissimè respondeo: posse inire validè matrimonium, quia ad validum matrimonium contrahendum solùm requiritur potentia ad copulam, seu ad actum generationis, non ad generationis effectum. Sic nouissimè Doctus D. Didacus de Narbona de stato hominis, anno 60. q. 4. n. 7. per hæc verba. Quia illa impotentia naturalis, tum ex parte fœminæ, tum etiam viri, præcedens matrimonium impedit; vel contractum dirimit, quæ directè ordinatur ad actum generationis, vt probant D. Th. in 4. dist. 34. D. Anton. 3. part. tit. 1. c. 12. §. 2. Viguerius in suis instit. Theolog. c. 16. §. 7. Angel. in verb. matr. 3. impedim. 16. §. 2. Nauar. in Man. c. 22. n. 59. & alij, quorum meminit Ioannes Matienzus lib. 9. recollect. tit. 1. glos. 1. rubrica, n. 191. & expresse apparet ex tex. in c. 2. & 3. de frigid. & malef. lib. 6. tit. 3. part. 4. & lib. 4. tit. 8. ead. parte. Etenim si non ad actum generationis, sed ad generationem, & vt proles subsequi possit, in potentia se habeat, vtputa, quia vel modicum seminis vir emittit, vel adeò sterile, & non prolificum, vt minimè generationi deseruiat, aut mulier naturâ ita sterilis sit, vt deficiat spes concipiendi: hæc inhabilitas nec impedit matrimonium contrahendum, nec dirimet contractum: quia ad hoc, vt validè conjugium inire possit, aptitudo tantum, & potentia ad copulam desideratur, non verò possibilitas ad generandum. Sic ille, & ante ipsum Thom. Sanchez loc. cit. n. 26. & 30. Nauar. consil. 2. n. 15. Gutierrez lib. 1. qq. canon. c. 16. n. 4. & 12. Bonac. n. 17. Candid dub. 12.

QVÆSTIO XXI.

An validum sit matrimonium contractum cum fœmina, quæ non potest absque manifesto suæ vitæ periculo parere?

NEgant Victoria in suis prælectionibus. Petr. Ledesma q. 58. art. 1. in fine, Martin. à Ledesma 2. part. 4. q. 60. art. 1. Barthol. de Ledesma de matrim. dub. 48. concl. 2. Rodriguez tom. 2. c. 235. concl. 6. Vega tom. 2. cap. 34. casu 109. Veracruz 1. part. speculi, art. 38. concl. 8. & Matienzo lib. 5. recopil. tit. 1. rubr. glos. 1. n. 197. Quos omnes pro hac parte refert Sanchez loc. cit. n. 27. Fundamentum eorum est, quia fœmina quæ non potest absque vitæ periculo parere, nequit absque illo reddere debitum, cum reddens exponatur periculo conceptionis, & partus: at mulier impotens ad reddendum debitum absque vitæ periculo, est incapax matrimonij, vt colligitur ex c. Fraternitatis, de frigid. & malef. ergo.

Sed probabiliùs respondeo validum esse, tum quia matrimonij contractus essentialiter consistit in mutua obligatione ad copulam perfectam, suapte natura aptam ad prolis generationem (quamvis ex accidenti nequeat sequi proles:) at hic totum hoc reperitur: ergo. Tum etiam, quia illa periculosi partus circunstantia non est perpetua; senectutis enim tempore, quando jam mulier sterilis erit, necessariò cessabit: at impotentia quæ non est perpetua, non dirimit matrimonium: ergo. Ex quo constat ad fundamentum contrariorum; dicendum enim, dictum periculum esse temporale. Sic Sanchez loc. cit. n. 28. & penes ipsum Friburgus in sum. Confessor. lib. 4. tit. 16. q. 11. Henriquez lib. 12. c. 7. n. 8. fine, Sà verb. matrim. de impedim. impot. n. 14. & Lopez 2. part. instruct. vbi de matr. c. 52. col. 5. Sic etiam Bonac. loc. cit. n. 16. & penes ipsum Ægid. disp. 31. n. 86. Gutierr. c. 112. n. 17. & Rebell. lib. 3. q. 16. sect. 1. n. 1. & 10. Candid. disquis. 28. art. 12. dub. 15. & alij idem, & bene dicentes de matrimonio contracto cum fœmina, quæ taliter affecta esset, vt certum esset fore, vt filios omnes mortuos pareret.

QVÆSTIO

QUÆSTIO XXII.

An impotentia naturalis perpetua respectu vnius, & non respectu alterius fœminæ, dirimat matrimonium respectu illius fœminæ solius, erga quam est impotentia?

RESpondeo: dirimere matrimonium respectu illius, secus respectu aliarum. Primò, quia id claré colligitur *ex c. fraternitatis 6. de frigid. & ex c. fin. 33. q. 1.* vbi conceditur impotenti ob maleficium, vt dissoluto matrimonio ad aliud transeat: ergo si impotentia, non naturalis, sed ex accidenti extrinseco proueniens dirimit matrimonium respectu illius personæ ad quam est, à fortiori dirimet impotentia naturalis respectiua, si perpetua sit, & dubitabilis, de quo quæstione sequenti. Sic vt certum tenet Sanch. *lib. 7. disp. 93. num. 3.* qui ex hoc *n. 4.* colligit, nullo modo valere matrimonium viri contractum cum illa fœmina, quam ob membri magnitudinem, aut grossitiem cognoscere non potest: licèt validum posset esse cum aliis, erga quas excessus ille membri minimè impedit copulam. Sic etiam Hurt. *disp. 22. diff. 6.* Cornejo *dub. 33. quæsito 2.* & alij. Lege Basilium *lib. 7. c. 61.* Ægidium *disp. 31. dub. 7.* & Palaum *loc. cit. §. 3.*

QVÆSTIO XXIII.

An impotentia respectiua possit esse perpetua, atque adeo dirimere possit matrimonium?

NEgant Tabiena *verb. impedim. 12. q. 5. num. 6.* Armilla *verb. matrimonium, n. 50.* Sot. *in 4. dist. 34. q. vnic. art. 2. vers. sed ais.* Pet. de Ledesma *q. 58. art. 2. dub. 5. circa solut. ad 5.* Barth. de Ledesma *de matrim. dub. 48. fin.* Hieron. Llamas *3. p. methodi, cap. 8. §. 13.* Astensis, Sylvester, & alij, quos refert Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 93. n. 2.* Quia existimant, non posse esse perpetuum impedimentum naturale in viro respectu vnius personæ, quin sit respectu omnium.

Sed probabiliùs respondeo: posse esse impotentiam aliquam naturalem respectiuam perpetuam, dirimentem consequenter matrimonium. Primò, quia contingere potest, quòd vir sit ita debilis, & mulier ita arcta, aut membrum viri ita grossum, & os vasis fœminei ita angustum, quod fœmina nulla humana industria possit absque vitæ periculo ei viro proportionari, vt ab eo cognoscatur; aut quod sit proportionata alteri, aut quod possit proportionari absque dicto periculo, vt possit ab eo cognosci, quod negari non potest: ergo negari nequit, posse esse impotentiam aliquam naturalem respectiuam, quæ sit perpetua, ac proinde dirimens matrimonium. Secundò id constat *ex c. fraternitatis, cit.* vt latè & doctè probant Sanch. *loc. cit. num. 5.* Basil. *lib. 7. c. 61.* sic ipsi, & penes ipsos Scot. *in 4. dist. 34. quæst. vnic. & ibi quæst. 2. num. 8.* Ricard. *quæst. 5. artic. 2.* Sot. *quæst. vnic. artic. 2. vers. veruntamen.* Veracruz *1. part. speculi, art. 38. concl. 5.* Valentia *4. part. disp. 10. quæst. 5. punct. 3.* Henriq. *lib. 12. cap. 7. num. 4. & cap. 9. num. 9. in com. lit. P. & Q.* Sà *verb. impedim. impotentiæ, num. 14.* & alij, quibus addi possunt Hurt. *disp. 22. diff. 6.* Candid. *disp. 18. art. 13. dubit. 20.* & penes ipsum Nauar. *lib. 4. consil. de frigid. & malef. consil. 1. n. 2.* Cornejo *loc. cit. pag. 1015.* Luysius *loc. cit. dub. 6.*

QVÆSTIO XXIV.

An validum sit matrimonium contractum cum fœmina arcta, quæ tamen fieri apta potest per incisionem artificiosam sigilli, ferro, ligno, &c. vt à marito cognosci valeat?

AFfirmant esse validum tale matrimonium, eò quòd non censeatur celebratum cum impotente; quia existimant teneri in eo casu fœminam pati incisionem, dummodo non immineat graue periculum mortis, aut saltem aliqua grauis infirmitas, Sanch. *lib. 7. disp. 93. num. 32.* & penes ipsum Sot. *in 4. dist. 34. q. vnic. art. 3. vers. dubium autem,* Ludou. Lop. *2. p. instruct. vbi de matrim. c. 79. vers. teneturque mulier,* Batt. de Ledesma *de matr. dub. 48. concl. 2.* Rodrig. *1. tom. cap. 235. n. 1.* Henriq. *lib. 12. c. 7. n. 8.* Vega *tom. 2. cap. 34. casu 111.* & alij. Banacin. *q. 3. de imped. punct. 13. n. 13.* Cornejo *dub. 34. q. 5.* Candid. *loc. cit. dub. 15. dicto 26.* Hurt. *disp. 22. diff. 7.* & alij communiter.

Sed probabiliter certè, & mihi æquè respondeo: Non esse validum, sed talem fœminam esse à coniugij onere liberam, & ita posse alteri nubere qui claustrum suæ virginitatis non medicamento aliquo, non ferro, non ligno, sed claui naturali aperiat; quia fœmina non tenetur tale remedium pati. Ratio est, quia illud est impedimentum perpetuum, quod tolli non potest, nisi medio aliquo miraculoso, vel cum vitæ periculo, quod ius, & æquitas iniquum indicant: at medium hoc deflorandi fœminam artificio aliquo, secluso viri congressio, nec ius, nec ratio, nec natura permittunt (vt latè, & doctè, vt solet, probat Basilius *vbi infra*) ergo adhiberi non debet, sed perpetuum censeri impedimentum, si quis non naturaliter, sed artificiosè fœminam valeat violare. Sic Basilius *lib. 7. de matrim. c. 62. à n. 1.* & penes ipsum Durand. *in 4. dist. 34 q. 2* Palud. *ead. dist. & q.* Supplem. Gabr. *ead. d. st. q. 1. art. 2.* & M. Luysius Legionensis de hac re consultus, ita respondit Aprilis 3. anno 1570. in causa matrimoniali Illust. D. Francisci de Fonseca, & D. Ioan. de Azeuedo.

Ex quo constat, idem à fortiori dicendum esse in casu, quo fœmina arcta non est, sed solùm naturale virginitatis signaculum congressui virili obstat, ob defectum viri, ob naturalem eius debilitatem, & imbecillitatem; nempe non teneri fœminam pati incisionem, vt benè ex contrariis, licèt non ita consequenter, docent Pet. Ledesma *q. 58. art. 1.* & Hurt. *loc. cit.* quia, inquit, fœminæ nullus est defectus, vt reddat, sed tantùm viro: ergo ipsi tantum, & non fœminæ incumbit vti remedio, quo defectus ipsius suppleatur, fœminæ verò sufficit offerre debitum modo ordinario, præsertim quod fœminam, præcipuè virginem, artificio corrumpi, horrerat quodammodo natura, & honestas ipsa difficillimè patiatur. Sic ille, & benè: sed certè non satis consequenter, cùm eius ratio ipsummet cogere posset ad nostram resolutionem præcipuam sequendam.

QVÆSTIO XXV.

An impotentia perpetua ex maleficio consurgens dirimat subsequens matrimonium cum persona illa, ad quam est impotentia?

NEgarunt Glossa *in c. fin. 33. q. 1. verb. Nequiuerint, & in c. fraternitatis, de frigid. & malef. verb. Diuinum,* Innoc. *c. laudabilem, n. vnic. verb. Triennium, eod. tit.* & Almain. *In 4. dist. 34. q. vnic. fine.* Quia existimant, nullum maleficium ita perpetuum esse, quin auferri possit per ipsum maleficij Authorem, absque peccato.

Sed certissimè respondeo: dirimere. Primò, quia id habetur *in c. fin. 33. q. 1.* & colligitur *ex c. laudabilem,*

de frigid. Secundò, quia ex maleficio potest prouenire impotentia perpetua: Sed hæc extante dirimitur matrimonium subsequens: ergo. Maior probatur. Nam ex maleficio potest effici tanta frigiditas, quanta est naturalis, ex qua prouenit impotentia naturalis perpetua. Rursus ex maleficio potest quis impediri, vt coire nequeat, aut quod post coitum nequeat semen emittere, &c. at sic est, quod maleficium hoc, ex quo prouenit dictum impedimentum, nequit multoties auferri absque peccato, aut si potuit absque maleficio, & peccato, iam non potest, eo quòd Author maleficij obierit, & nullus alius sit, qui sciat dissolutionem maleficij: ergo tale maleficium perpetuum erit. Sic D.Thom. *in* 4. *dist.* 34. *quæst. vnic. art.* 3. *& ibi* D.Bonau. Scot. Palud. Durand. Sotus. & alij Scholastici, Caiet. *verb. matr. c.* 1. *impedim.* 12. Victoria *in sum. n.* 286. Petr. Sotus *lect.* 5. *de matr.* Petr. Ledesma *q.* 58. *art.* 2. Toledo *lib.* 7. *cap.* 12. *n.* 2. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 8. *num.* 2. Vega 2. *tom. cap.* 34. *casu* 110. Nauar. *cap.* 22. *num.* 59. quos & alios vsque ad septuaginta sex Doctores, refert, & sequitur Sanchez *lib.* 7. *disp.* 94. *num.* 8. quibus addi possunt Basilius *lib.* 7. *de matrim. cap.* 65. *num.* 6. Ægid. *disput.* 31. *dub.* 7. Bonac. *quæst.* 3. *de impedim. punct.* 13. *ex num.* 9. Hurt. *disput.* 12. *diff.* 8. Caudid. *disquisit.* 28. *art.* 13. *dub.* 23. Cornejo *disp.* 7. *dub.* 37. & Palaus *disp.* 4. *punct.* 14. §. 3. *n.* 3. *&* 4.

QVÆSTIO XXVI.

Quando maleficium censeri debet impedimentum perpetuum?

RESpondeo: quod quando coniuges post experientiam triennalem, præmissis precibus, & aliis licitis remediis pro maleficio amouendo, non potuerint habere copulam. Sic Basilius *loc. cit.* per hæc verba: Dicitur autem maleficium perpetuum, quod non nisi per aliud maleficium naturaliter tolli potest, aut non nisi per miraculum, quo nomine non intelligimus exorcismos, & orationes Ecclesiæ, quod enim iis tollitur, temporale est, *cap. fin.* 33. *q.* 1. Nec etiam perpetuum est, quod ab ipso tantum maleficio dissolui potest, citra peccatum tamen; cum iam naturali virtute tolli possit. At si maleficium temporale sit, planum est non dirimere. Vnde si Ecclesiæ iudicio separatur, & post sententiam Ecclesiæ habilem se inueniat ad illam cognoscendam, manifestum est, instaurandum esse primum matrimonium, sicut de iis qui falsò frigidi iudicati fuerunt, dicebamus supra. Quod si post triennij experientiam legitimam, fusas ad Deum preces, exorcismos, & alia Ecclesiæ medicamenta adhibita, adhuc se experitur maleficio impeditum, & separatur, si alteri nupserit, cum illaque consummauerit coniugium, si separatus est tanquam maleficio impeditus perpetuo, & absoluto quoad omnes, reddendus erit primæ; cui si adhuc fuerit inhabilis, censendum est maleficium esse respectiuum, perpetuum tamen comparatione illius. Si tamen separatus est, tanquam maleficio tantum respectiuo ligatus, etiamsi postea se habilem experiatur ad primam, illi restitui non debet, sed manere cum secunda, etiamsi teverà sciat cessasse, aut dissolutum esse maleficium, &c. Sic ille. Legatur etiam Sanchez *loc. cit. à n.* 9.

QVÆSTIO XXVII.

An impotentia ex defectu morbi dirimat subsequens matrimonium?

RESpondeo: non dirimere. Vnde validè, & licitè potest inire matrimonium ille, qui morti proximus, desparata salute ducit vxorem, vt sic vel absoluatur à peccato cum concubina, vel prolem antea susceptam reddat legitimam. Quia corpus contrahentis de se est aptum, solumque extrinseco morbi impedimento eius obruitur potentia. Sic Basilius *loc. cit.* n. 7. Sanch. *lib.* 7. *disp.* 105. *n.* 3. Gutier. Ægidius, Layman, quos citat, & sequitur Palaus *disp.* 4. *pun.* 14. §. 2. n. 7. addens secus esse dicendum, si vi morbi potentia destructa esset (quod nunquam præsumitur) quia in eo casu incapax esset matrimonij contrahendi.

QUÆSTIO XXVIII.

An hermaphroditus, in quo praualet vnus sexus, possit validè, & licitè inire matrimonium iuxta sexum in eo praualentem?

RESpondeo certissimè, posse. Vnde si sexus fœmineus in hermaphrodito præualeat, optimè viro nubere potest: si autem virilis, fœminam ducere potest. Tum quia magis censetur illius esse sexus, qui in eo præualet. Tum & præcipuè, quia iuxta sexum eminentem, aut præualentem habet profectò potentiam ad perfectam copulam. Sic Bald. *in l. quæritur, ff. de statu hominum.* Angelus, Syluest. Tabiena, & Armilla *verb. Hermaphroditus*, Sanch. *lib.* 7. *disp.* 106. *num.* 4. Basilius *lib.* 7. *c.* 65. *n.* 8. Bonac. *q.* 3. *de imped. punct.* 13. *n.* 26. Torreblanc. *lib.* 5. *de iure spirit. c.* 9. *à n.* 11. Hurtado *disp.* 12. *diff.* 10. Ægid. *disp.* 31. *dub.* 7. & alij statim citandi, & est communis.

QVÆSTIO XXIX.

An hermaphroditus, in quo sexus est æqualis, possit iuxta sexum, quem elegerit, validè matrimonium contrahere?

RESpondeo: certissimè posse. Vnde si virili sexui deseruire eligat, ducet fœminam: si fœmineo, nubet viro. Parochus autem non debet interesse tali matrimonio, donec dictus hermaphroditus cogatur ab Episcopo ad sexum eligendum, quo vti velit (vt sic sexui congruo copuletur) facto iuramento, non vtendi altero; aliàs enim, si sexu altero abutatur, capitali pœna plectendus est, quia peccat contra naturam. Sic Basil. Bonac. Torreblanc. Ægid. & Hurt. *loc. cit.* Henriq. *lib.* 12. *c.* 8. *n.* 6. Gutier. *de matrim. c.* 19. & omnes apud Sanch. *lib.* 7. *disp.* 106. *n.* 1. & Palaum *disp.* 4. *punct.* 14. §. 5. *num.* 14. *&* 5.

QVÆSTIO XXX.

An semel electo ab Hermaphrodito sexu, & iuxta illum matrimonio inito, possit postea viduus effectus iuxta alterum sexum validè matrimonium inire?

NEgatiuam sententiam tenere videtur Torrebl. *loc. cit. n.* 15. *fol. mihi* 136. cum hæc proferat verba: Qua electione facta, non potest variare, etiam mortua vxore, cum qua vir nupserat, vt nubat alteri in fœminam, etiam ea Episcopi licentia. Basilius, & Ponce de Leon *de matrim lib.* 7. *c.* 65. *n.* 8. Huc vsque Torreblanca. Sed quidquid hic author velit.

Tanquam mihi certum respondeo: quod licèt in eo casu non possit licitè inire nouum matrimonium iuxta diuersum sexum, possit tamen validè. Quia nec iure naturæ, nec Pontificio irritatur. Sic Basilius *loc. cit.* per hæc verba: Quod si viduus factus vtatur alio sexu, & nubat vt fœmina, qui priùs nupsit vt vir, peccat quidem: at contrugium valet, cum sit corpus aptum, & nullum

sit

sit ius Ecclesiasticum, quo reddatur inhabilis. Sic ille, & antea Sanchez *loc.cit.n.*8. & Hurtado *disp.*22. *diff.* 10. addens, quod forsan etiam licitè contrahet, aut saltem absque mortali, si non fecerit dictum iuramentum; quia iuramento secluso, nulla in hoc apparet inordinatio, saltem grauis.

QVÆSTIO XXXI.

An Hermaphroditus possit etiam validè contrahere, iuxta sexum inferiorem, casu quo iuxta talem sexum sit potentia ad perfectam copulam?

NEgant Sanchez *loc.cit.n.*5. Bonac. *loc. cit. n.* 27. & Gutierrez *de matrim.cap.*119. *num.* 1. & alij existimantes, tale matrimonium esse irritum iure naturæ: Quia (inquiunt) inter personas eiusdem sexus initum est: prævalente enim fœmineo, reputatur fœmina, & tamen fœminam ducit, ac si vir esset: & si prævaleat virilis, reputatur vir, & tamen instar fœminæ, nubit viro: ergo.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse validè, iuxta inferiorem sexum contrahere, si iuxta illum habeat potentiam ad perfectam copulam: quia in hoc casu ille, nec iure naturali est inhabilis, cum verè sit potens iuxta talem sexum, vt supponimus: nec iure Ecclesiastico, cum nullum extet: ergo. Quod autem magis censeatur vir, quàm fœmina, quando prævalet sexus virilis, non obstat; quia tunc etiam est sufficienter fœmina, & è contra. Sic Hurtado *diff.* 10. *cit. fine*, Basilius *loc. cit. cap.*65.*fine*, vbi sic ait: At si iuxta eum, qui imbecillior est, nubat, si quidem ita imbecillus, vt eius sexus vsus naturalis esse non possit, planum est iure naturali irritum esse matrimonium, perinde etiam est, ac si duo eiusdem sexus coniungerentur. Quod si secus sit, possitque cum alio sexu, licèt valentiori, esse naturalis vsus imbecillioris sexus, non video cur non teneret matrimonium, quandoquidem iure naturali potens est, & nullo iure canonico redditur nullum. Sic ille. Et ex illo Palaus *disp.*4.*punct.*14. §.5.*num.*2.

QVÆSTIO XXXII.

An impotentia ad copulam ex defectu ætatis dirimat matrimonium?

REspondeo: nullo modo dirimere, quia illa impotentia non est perpetua, sed temporalis. Dirimet tamen illud matrimonium ipsemet defectus ætatis, vt statim dicam. Sic Sanchez *lib.*7.*disp.*104. Basilius *lib.* 7. *de matrim. cap.* 65. Hurtado *disp.* 22. *diff.*12. Didacus Narbona *de ætate hominis, anno* 14. *quæst.* 9. *vbi num.* 1. certam ætatem esse ad matrimonij contractum determinatam, ex *l. iu sponsalibus* 14.*ff.de sponsalib. & ex cap.*2. *de desponsf. impub.* probat, & ex Spiritus Sancti testimonio confirmat, ex eo quod ab illo diuino Spiritu sic reuelatum esse testetur B. Brigitta *lib.* 8. *suarum reuelation.* dum refert, ita eam fuisse allocutum: *Attende filia, & scias, quod in omni coniugio Christiano tenetur esse ætas, & consensus legitimus.* Cornejo *disput.*7.*dubitat.* 35.

QVÆSTIO XXXIII.

An ætas requisita ad matrimonium sit pubertas, nempe ætas quatuordecim annorum in masculis, & duodecim in fœminis?

REspondeo: tanquam certum, esse pubertatem. Quia sic cauetur iure Ciuili, *l. quæsitum.* 9. *ff. de sponsal. l. minorem* 4. *de ritu nuptiar. l. dotis* 68. *l. si sponsa* 74. *de iure dot.* & alibi: Iure canonico, *cap. Puberes* 3. *cap. continebatur* 6. *cap. attestationes* 10. *cap. ex litteris* 11. *de desponsat. impuber.* & sic tenent omnes Doctores, præcipuè Sanchez, Basil. Hurtado, & Narbona *loc. cit.* Quorum ea est ratio, quia in dicta ætate, tam viri, quam fœminæ habiles præsumuntur, non solùm ad consensum, sed etiam ad copulam.

QVÆSTIO XXXIV.

An matrimonij ætas in vtroque contrahente completa extremè esse necessariò debeat?

NEgant nonnulli Doctores asserentes, ad valorem matrimonij non requiri dictam ætatem esse extremè, exactè, & omnino completam, sed moraliter sufficere. Vnde ex his quidam asserunt, sufficere eam ætatem, quamuis tres dies ex ea deficiant. Ita Hostiens. *in cap. Puberes, num.* 5. *de despons. impub.* Veracruz 1. *part. spec. art.* 16. & alij. Quidam affirmant, sufficere, quamuis decem dies desint. Ita Martinus de Ledesma *in* 2.*part.*4.*quæst.*60.*art.*1. Quidam sentiunt sufficere, etiamsi contrahentes ab illa ætate per vnum, aut alterum mensem, qui vulgariter finis anni dicitur, distarent. Ita Rebellus *lib.* 3. *de matrim.q.*16.*sect.*2.*num.*13.*pag.mihi* 353.

Sed multò probabiliùs respondeo: Talem ætatem ad matrimonij valorem necessariò debere esse extremè, & omnino completam. Quia sic in iure præscribitur, & taxatur, *cap. attestationes, & cap. ex litteris, citat.* Ergo non est locus paucorum dierum supplemento. Sic Sanchez *loc. cit. num.*3. & alij penes ipsum, Basilius *loc. cit. num.*1. Hurtado *diff.* 12. Luysius *in sum. part.* 2. *cap.* 121. *dub.* 4. Didacus de Narbona *ex num.* 5. dicens contrariorum sententias esse parum tutas, & improbabiles. Legatur Diana 3.*part.tract.*4. *resol.*177. & 5.*part. tract.*5. *resol.* 16. vbi sententiam Hostiensis, & Ledesmæ vt probabilem sequitur. Vide *sup. quæst.*25. *disp.*1. & Palaum *disp.*4. *punct.*4. §.4. *n.*1.

QVÆSTIO XXXV.

An saltem ad matrimonij valorem sufficiat, si vltima dies anni duodecimi in fœmina, & decimiquarti in viro sit incœpta?

NEgat Basilius *loc.cit.* quem citat, & sequitur Hurtado *loc. cit.* per hæc verba: Id verò quod addit Sanchez, nempe sufficere vltimum diem, quo dicti anni præscripti complentur, esse inchoatum, falsum est, vt optimè Basilius, quia quousque sit completus, dicta ætas non est mathematicè completa, nempe in indiuisibili consistens. Its ille.

Sed probabiliter æquè respondeo: sufficere talem diem esse incœptam; quia verè pro completa reputatur, vt diximus *disp.*1.*q.*25. Sic Sanchez *loc.cit.n.*2. & penes ipsum Rosella *verb.matrim.*2.*n.*5. Syluester *matrim.*5.*q.*5. Tabiena *matrim.*2.*q.*6. & alij, & vt probabile defendunt Diana, & Narbona *loc. citat.* Sic etiam Villalob. *tom.*1.*tract.*14.*diff.*22.*n.*1.

QVÆSTIO XXXVI.

An defectus ætatis, quando malitia illam supplet, dirimat matrimonium.

Respondeo: non dirimere. Quia sic colligitur *ex cap. continebatur, cap. de illis, & ex cap. fin. de despons. impub.* vt autem malitia sit suppletiua ætatis, requiritur in puero non solùm discretio, seu vsus rationis ad se obligandum; sed etiam potentia perfecta coëundi, seu habilitas ad vsum matrimonij. Sic etiam constat ex Canonibus citatis, & tenent Sanchez, Basilius, Hurtado, Cornejo, Narbona *loc. citat.* & alij.

QVÆSTIO XXXVII.

An vt malitia ætatis suppletiua dicatur, sufficiat quod in puero habilitas ad copulam reperiatur in quacumque tenera ætate?

Affirmant Gloss. *in cap. De illis, cit.* Hostiens. Cardin. Præposit. Henricus, Anchar. Ioan. Andreas, Brunel, Perez, & Ouand. penes Sanchez *lib. 7. disp. 104. num. 20.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo, non sufficere, nisi cum illa generandi potentia reperiatur simul discretio ad intelligendam consensus coniugalis vim. Vtrumque enim copulatiuè requiritur, vt clarè colligit Sanchez *loc. cit. num. 21. ex cap. continebatur, & ex cap. fin. de despons. impub.* sic ipse *loco citato, & num. 13.* & apud ipsum Diu. Thom. *in 4. distinct. 36. quæst. 5. artic. 5. corp.* Rosella, Sylvester, Tabiena, Sotus, Henriquez, Couarruu. & alij *loco citato.*

QVÆSTIO XXXVIII.

An quocumque tempore ante pubertatem malitia (seu discretio, & potentia perfectè coëundi) suppleat ætatem?

Affirmant in primis Hostiens. Cardin. Henricus, Præpositus, & Perez, penes Sanchez, inde existimantes, puerum minorem septennio capacem generandi, ac discretione fruentem, capacem esse matrimonij. His fauet Ioan. Andreas, & Anchar. ille admittens, puerum esse capacem matrimonij, si habens generandi potentiam, maior sit septennio; hic autem si sit septennis.

Sed certissimè respondeo, non quocumque tempore malitiam supplere ætatem, sed tantùm tempore proximo dictæ pubertati. Sic colligitur *ex cap. continebatur, & ex cap. De illis,* & habetur expressè *l. 6. tit. 1. part. 4.* ibi: *Mas para casamiento facer, au menester, que el varon sea de edad de catorze años, è la muger de doze.* Et infrà: *Fueras ende, si fuessen tan cercados à esta edad, que fussen ya guissados para poder se ayuntar carnalmente, ca la sabiduria, è el poder, que han para esto facer, cumple la mengua de la edad.* Sanchez, Basilius, & alij Doctores citati. Difficultas tamen est in assignatione temporis proximi dictæ ætatis. Pro quo sit

QVÆSTIO XXXIX.

Quodnam tempus proximum pubertati dicatur, in quo quando malitia supplet ætatem, potest puer matrimonium contrahere?

In hac quæstione quidam illud tempus proximum pubertati dicunt, quod à pubertate per triduum distat, aut ipsam per triduum excedit. Ita Hostiens. *in cap. Continebatur, de despons. impub.* Sed hæc sententia ab omnibus meritò rejicitur, vt bene notat Narbona *loc. cit.*

Quidam verò aiunt, illud tempus proximum pubertati dici, quod ab ea per sex menses plus minus distat. Sic Accursius, Iason, Anchat. Faber, & alij quamplures, quos referunt Sanchez, & Narbona, inter quos est Henriq. *lib. 11. de matrim. c. 13. n. 11.*

Quidam tertiò dicunt, tempus dictæ pubertati proximum esse, & reputari illud, quod à pubertate per vnum integrum distat annum. Vnde puellam pubertati proximam definiunt, quæ vndecimum annum agit; & puerum, qui gerit annum decimumtertium. Ita Hurtado *disput. 2. diff. vltima,* Iacob. Cujacius, Ruard. Faber, & alij penes Didacum Narbonam, & nouissimè Palaus *disp. 4. punct. 14. §. 4. n. 3.*

Quidam quartò asserunt, pubertati proximum dici, qui decimumquartum annum est ingressus, aut prætergressus est. Ita Ioan. Robertus penes Narbonam *loco citato.*

Alij tandem affirmant, masculum esse in tempore pubertati proximo quoad matrimonium contrahendum, quando decem annos cum dimidio expleuit; & puellam quando nouem, & dimidium excessit. Sic Accursius, Bartol. Angel. Aretin. Rosella, Sylvester, & alij quamplures, quos citat, & sequitur Didacus Narbona *anno 10. q. 2. num. 1. & 14.*

Sed ego probabiliùs respondeo, iudicis arbitrio relinqui, quale tempus sit pubertati proximum, quave ætate dicantur masculus, & fœmina impuberes pubertati proximi. Quia cùm in iure præscriptum non sit, meritò iudicis prudentiæ committitur. Qui non tam ex annorum numero, quàm ex pueri discretione, qualitate regionis, in qua natus est, temperie, & ex aliis circumstantiis iudicare debet quando puer proximus sit pubertati. Sic Sotus, Gutierrez, Couarr. Gregor. Lopez, Tabiena, & alij, quos refert & sequitur Sanchez *loc. cit. num. 40.* Basilius *de impedim. matrim. causa 33. quæst. 1. §. 5. & lib. 5. de matrim. cap. 65. num. 5.*

QVÆSTIO XL.

An valeat matrimonium illius, cui iam legitima pubertatis in ætate constituto adest ad copulam coniugalem impotentia ex ætate debili proueniens?

Negant esse validum Glossa *30. quæst. 2. & cap. Puberes, de sponsal. impuber.* & ibi Abbas *num. 4.* Vetactius *1. part. specul. artic. 39. concl. 2.* & alij.

Sed longè multò probabiliùs respondeo, esse validum, quia *cap. de illis, 2. de desp. impub.* solùm requirit idoneitatem ad copulam in impuberibus, vt sic ipsorum ætas possit ad matrimonium suppleri; non verò id requirit in puberibus: ergo cùm iam sint in ætate, qua communiter solet hæc idoneitas ad copulam adesse, hoc sufficiet, vt licèt per accidens deficiat, possit tamen ab ipsis matrimonium contrahi. Sic Sanchez *lib. 7. de matrimon. disp. 104.*

*disp.*104. *n.* 15. & penes ipsum Syluest. *Matrim.* 5. *q.*7. Tabiena *Matrim.*2.*q.*6.*n.*7. Nauar.*lib.*4.*consil. de spons.impub.cons.*4.*n.*14.Ledes.2.*p.*4.*q.* 60. *art.* 1. Petr.de Ledes.*q.*58.*art.*5.*fine*,Henriq. *lib.*11. *de matrim.cap.*13.*num.*10. *&* *lib.*12.*cap.* 7.*num.*1. & alij D.Didacus Narbona *anno* 14.*quæst.*9.*num*... *pag.*221. & communis, quam sequitur etiam Palaus §. 4. *cit. num.*5.

QVÆSTIO XLI.

An in prædictis casibus, expectandum sit triennium, ad experiendum, an prædicta inhabilitas ad copulam sit perpetua, vel temporalis?

AFfirmant Anton. *in cap. Puberes, cit.num.* 3. & Couar.4. *decret.* 2. *part.cap.* 5. *num.* 2. docentes, expectandum esse triennium, in quo præfati pueri vacent copulæ, & si eo transacto, non potuerint consummare, censeri impotentiam perpetuam, ac dissoluendum matrimonium tanquam irritum.

Alij id negant, sub distinctione dicendo, quod puero contrahenti in anno decimoquarto præscribatur biennium. Contrahenti in anno 17. vnicus annus. Et fœminæ anno 12. nubenti, præscribatur vsque ad annum 14. Ita Henriq. *lib.*12.*c.*7. *n.*1. per hæc verba: Similiter & puella impleta ætate habilis est, quamuis anno 12. ex corporis diminuta dispositione nondum pati possit viri congressum. Quod si arcta sit, de quo postea dicetur, designatur ei annus decimusquartus. *Et infrà*: In viro frigido, qui anno 14. non potuit fœminam corrumpere, assignantur duo alij anni vsque ad 16. annum. Si probare cœpit in maiori ætate, conceditur ei alius annus, nempe, à decimo septimo, vsque ad 18. vt exploretur potentia: nam annus 18. qui dicitur plenæ pubertatis, solet esse potentior. Si contraxit anno 18. aut longiori committitur iudicis arbitrio, ve inspectis viri, vxorisque qualitatibus, & præteritæ cohabitationis tempore, concedat minus triennio ad probationem potentiæ. Ita ille. Et alij penes ipsum.

Sed probabiliùs, & clariùs respondeo: Expectandum esse omnino triennium, quod quidem incipere, & computari debet ab eo instanti, quo coniux fuit plenam pubertatem adeptus, id est à decimo octauo anno perfecto in masculo, & à decimoquarto in fœmina (quidquid contrarium sentiat Hurtad. *disp.*22. *diff.*11.) Quia vsque ad eam ætatem magis præsumitur impotentiam prouenire ab ætatis debilitate, quàm ex frigida natura: ergo cum hæc præsumptio, adepta plena pubertate cesset, ex tuncque incipiat frigiditatis suspicione laborare, qui coire nequit, cum in ætate sit natura sua perfecta, & succi plena, merito hoc tempus erit expectandum, vt tunc optimo præsumatur impotentia, si eo non potuerit vxorem coïm carnali cognoscere, ac per consequens ex tunc numerari debet triennium iure præscriptum ad experiendum, an impedimentum sit perpetuum, necne? Sic Narbona *anno* 18.*q.*5.*per totam*, ex Thom. Sanchez *lib.*7.*disp.*104.*n.*18. *&* 19. *&* *disp.*110.*n.*10. & alij quamplures apud ipsum: Sicque intelligi debent authores primæ sententiæ.

Ex hoc autem deducitur, non posse peti separationem matrimonij, ratione impotentiæ viri, nisi vir sit maior decem & octo annis; nisi aliàs apertè appareat impotentia ad oculum, vt si puer habeat virilia amputata, vel vtroque testiculo careat. Nec posse peti dissolutionem matrimonij ob arctitudinem puellæ, quæ ad oculum non appareat talis, donec puella expleuerit decimumquartum annum. Sic Sanchez, & ex illo Narbona.

QVÆSTIO XLII.

An quando clarè, & certò constat impotentiam esse perpetuam, requiratur experientia triennalis, quam ad declarationem nullitatis matrimonij, cap. Laudabilem, de frigd. *requirit?*

REspondeo certissimè; non requiri, sed tunc absque mora vlla temporis expectata, dissoluendum esse matrimonium. Tum quia *cap. Laudabilem, cit.* vbi triennium experientiæ ad concludendam frigiditatem requiritur, excipitur, nisi ea probari possit. Tum etiam, quia constante impotentia, ac subinde matrimonij nullitate, contra ius naturæ esset copulam permittere, cum tantum bona fides potentiæ excusare possit maritales actus. Sic Sanchez *lib.* 7. *disp.*107.*num.*3.Basil.*lib.*7.*cap.*66.*num.*1.*&* 2.& omnes apud Palaum *disp.*4. *punct.*14.§.9.*n.*3.

QVÆSTIO XLIII.

An quando non certò omninò, sed ferè certò, aut verisimiliter certò constat impotentia, desideretur triennium experientiæ, aut saltem iuramentum ipsorum coniugum?

NEgat vllum istorum desiderari, aut requiri Hurt. *disp.*22.*diff.* 21. qui *Primum* probat, quia tempus tantum requiritur, vt dubium experientiâ superetur: at in dicto casu nullum est dubium moraliter: ergo. *Secundum* etiam probat: quia dicta iuramenta nullo iure requiruntur, non positiuo, quia isto tantum requiruntur in casu dubio: nec iure naturali, quia cum in casu dicto perpetuitas sit moraliter, & humano modo certa, frustra requiritur maior probatio. Ita Hurtado, quem sequitur Palaus *disp.*4. *punct.*14.§.9.*n.*5.

Sed probabiliùs respondeo: non desiderari in dicto casu triennium experientiæ (vt bene Hurtado) desiderari tamen, & requiri iuramentum coniugum fatentium impotentiam suam, & septimæ manus propinquorum iurantium, se credere eos verum fateri. Primam partem huius responsionis tenet etiam, & probauit, vt vidimus, Hurtado. Sed vtramque simul: sic Sanchez conuincit. Nam cum in eo casu impedimentum, ferè certò, & euidenter constet: non est opus triennium expectare, quod in casu dubij solùm conceditur. Deinde cum non omnino euidenter, aut certò, constet, probatio peti debet, amplior tamen, quam vbi prorsus euidens est: hæc autem nulla alia est, quàm iuramentum coniugum, & septimæ manus: ergo. Sic Sanchez *lib.*7.*disp.*107.*num.*4. & penes illum Anton. *cap. Laudabilem. cit.num.* 14. & ibi Alexand. de Neuo *num.*17.& alij, quos refert *n.*6. *&* 7.Basil.*lib.*7.*c.*66.*n.*2.& alij. Qui omnes fatentur aliter dicendum, quando impotentiæ signa sunt omnino dubia, quia tunc adhibenda est forma iuris, *in d. c. Laudabilem*, quæ est solemnitas probatoria. Sic etiam Luysius *loc.cit. dub.*14.

QVÆSTIO XLIV.

An requiratur triennalis experientia, quando existentibus de impotentia solùm signis dubiis, vterque coniux fatetur illam?

NEgant putantes, in eo casu sufficere tempus arbitrarium (vt vnius mensis, aut trium, &c.) coniugum iuramento, & septimæ manus propinquorum, vt dissoluatur matrimonium, Astens.2.*part.sum.*

lib.8.tit.57.art.1. Rosella *verb.Diuortium,num.1.* Syluest.*q.18.n.21.* Angel. *Matrim.3. impedim.16.n.10.* Henriquez (licèt non ita expresse) *lib.12.de matrim. cap.7.num.1.* & alij penes Sanchez *lib.7. de matrim. disp.108. num.3.*

Sed probabiliùs respondeo: etiam in dicto casu, nempe quando vterque coniux fatetur impotentiam, vbi ea non est certa, sed dubia, requiri triennij probationem, ad experiendum, an impotentia sit vera, & perpetua. Tum quia sic deducitur *ex cap. laudabilem,* vbi in eo absolutè requiritur experientia triennij, quando non constat de frigiditate, hoc est de perpetuitate impotentiæ. Tum etiam, quia quamuis in dicto casu vterque coniux fateatur impotentiam, non ideo aufertur necessitas experientiæ triennalis, cum ipsi coniuges ignorare possint, an sit naturalis, & perpetua, an ex maleficio, vel ex alia causa proueniat: ergo ad id inquirendum necessaria est experientia triennalis. Sic Sanchez *loc. cit.n.5.* & penes illum D.Thom. *dist.34. in fin.* Palud. *q.2. art.3. concl.3.* Petr. Sotus *lect.5. de matrim.* Sotus *dist.34. art.2. concl.2.* Barthol. de Ledesma *dub.48. concl.6.* Lud.Lopez *de matrim.c.52.col.2.* & alij quamplures. Basilius *lib.7.c.66.n.4.* dicens esse communiorem sententiam inter Theologos & Iurisperitos. Hurtad.*disput.22. diff.11.n.40.* Luysius *loc.cit.dub.15.* & Palaus *loc.cit.n.6.* qui idem dicit casu, quo vnus impotentiam fateatur, & alius neget, de quo infrà.

QVÆSTIO XLV.

An post triennij probationem sit necessarium iuramentum coniugum, & septimæ manus propinquorum, saltem in casu quo vxor à matronis inspicientibus iudicetur virgo?

NEgant necessarium esse iuramentum septimæ manus, sed solùm iuramentum coniugum, casu quo vxor per aspectum à matronis iudicetur virgo, Glossa *cap. Requisisti, verb. septima manu, 33. quæst.1.* Pacianus *de probation. lib.2. cap.2. num.29.* Sotus *in dist.34. quæst. vnica, art.2.* & Ledesma *2.part. q.60. artic.1.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo: adhuc in assignato casu necessarium esse vltra dictam probationem triennij, & iuramentum coniugum fatentium impedimentum, iuramentum septimæ manus propinquorum, vel vicinorum, si propinqui defuerint. Sic Basilius *loco citat. num.5.* sic dicens: Deinde esset necessarium & iuramentum coniugum, & septimæ manus propinquorum: timeri enim collusio potest etiam elapso triennio, idque iuramentum habet locum etiamsi inspiciatur, an virgo sit: fallax enim ea inspectio, & præterea adhuc est collusionis periculum. Quare adhibendum omnino est iuramentum ob decisionem Pontificis *in d.c.laudabilem,* & eo omisso, nulla esset dissolutio matrimonij facta, *ex c.fin.de frigid.* Sic ille, & ante illum Sanchez *loc. cit.n.7 & 8.* & penes ipsum D.Thom. Scot. Angles, Palud. Nauar. Hostiens. & alij plures apud Palaum *disp.4.punct.14. §.9. num.11.*

QVÆSTIO XLVI.

An prædicta triennij probatio requiratur, quando alter coniux negat, alter fatetur impotentiam, quæ euidenter non constat?

REspondeo: requiri, quia cum signa non sint certa, nulla maior probatio potest esse quàm experientia triennij. Sic Sanch. *lib.7. disp.109.per totam.* Basilius *loc.cit. à num.9.* Legãtur omnino.

QVÆSTIO XLVII.

An triennium à iure præscriptum ad experiendam impotentiam, computandum sit à tempore, quo cæptum est à coniugibus copulæ vacare?

AFfirmant Sanchez *lib.7. disp.110.à n.4.* Henriq. *lib.12. cap.7. n.2.* & penes ipsos Innoc. Abbas, Cardin. & alij Iuristæ. Bonac.*q.3.de matrim.punct.13. n.21.* Reginald.*lib.31.n.107.* Hurtad.*disp.22. diff.11.* & alij communiter existimantes, incipere à die intentatæ copulæ, quando impotentia prouenit ex frigiditate, vel maleficio; quando verò prouenit ex arctatione, cum incipiunt remedia adhiberi.

Sed tutiùs, & probabiliùs respondeo: triennium præscriptum, non à die celebrati coniugij, aut à die intentatæ copulæ, sed à die reclamationis, aut à tempore quod per iudicem signatum est, computari debere. Quia ab hac die præmittitur peccatorum confessio, & Eucharistiæ perceptio, & maior diligentia incipit adhiberi, quæ in re tanti momenti nulla est superflua. Sic expresse Basil. *loc.cit.n.12.* vbi hanc opinionem sæpè tenuisse Rotam, testatur *ex vol.2.consil.* Farinacij, *decis.192.& 226.& 1.vol.consil.decis.27.* & in decis. Rotæ Rom. per Farinac. *decis.277.* Riccius *in praxi, decis.277.* & alij, quos citat Sanch.*loc.cit.n.2. & 3.* Sic etiam Ludouic. de S.Iuan *de matr.q. 6.art.15. dub.1.pag.994.* per hæc verba: [Paulo V. Sanctissimo Vicario de Iesu Christo, Señor nuestro, y sucessor legitimo de S. Pedro, hauiendo la Rota declarado, este trienmo deuerse entender *à die reclamationis*, su Santidad approuò la tal decision, y declarò ser assi verdad, y viose claro ser assi iustissima sentencia, pues hauiendose tratado de separar à ciertos Duques, vassallos de la Iglesia, habitantes en Roma, que antes de reclamar auian estado juntos mas de tres años, dada la dicha sentencia, de que habitassen otros tres años, *à die reclamationis*, fuè Dios seruido, que al fin de los tres años sobredichos, se hizo preñada la dicha Duquesa con increible gozo del pueblo Romano, de los Rotantes, y de su Santidad, &c.] Sic ille, & sic Palaus *punct.14. cit.§.10.n.3.* sentit, spectato stylo Romanæ Curiæ.

Sed notat hic ex Rota *d. decis.226. c.1. & 2.* Basilius, quod si ante iudicis decretum præcessit triennalis cohabitatio, esse in arbitrio iudicis, iustis causis concurrentibus, illud ad breuius tempus reducere. Quod etiam notat Palaus ex Riccio.

QVÆSTIO XLVIII.

An triennium experientiæ ita debeat esse continuum, vt si tempore aliquo intermittatur, incipere iterum debeat triennij tempus?

AFfirmant Cardin. *cap. fin.de frigid.* & (licèt non ita clarè) Archidiac. *33.quæst.1.in sum.n.3.* & ibi Bellamera *n.2.* vt refert Sanchez *vbi infra.*

Sed certissimè respondeo: non ita debere esse continuum triennium, quia sic continuo triennio habitare coniuges vacando copulæ, est moraliter impossibile. Non igitur exigitur id tempus mathematicè continuum, sed moraliter, & ciuili modo. Sic Basil. *loc.cit.* per hæc verba: Præterea debet esse continuum, morali quadam ratione, *ex c.fin.de frig.* hoc est, sicut solent coniuges cohabitare, & sibi inuicem copulari. Quod si magno temporis spatio ea cohabitatio interrumperetur, suppleri deberet. Sic ille, post Sanch. *lib.7.disput.111.n.2.4. & seq.* & penes illum Hostiens. Abbas,

Syluest.

Syluest. Armilla, Greg. Lopez, & alij, Henriq. *lib.* 12. *c.* 7. *n.* 2. Hurtado *loc. cit. n.* 41. Lege Palaum *loc. cit. n.* 5.

QVÆSTIO XLIX.

Quæ signa sunt illa, quæ euidenter, & necessariò impotentiam concludant, itaut nec triennium, nec iuramentum ad dissoluendum matrimonium, iuxta suprà quæstione 41. dicta, desiderentur?

RESpondeo: esse sequentia. Virilium amputatio, aut si virilia omnino arida sint, ita vt vi motiua careant: testiculorum defectus: arctatio fœminæ, si tanta sit, vt euidens sit, à nullo viro cognosci posse sine periculo vitæ. Sic Sanchez *libro* 7. *disputat.* 107. *à num.* 5. Basilius *libro* 7. *cap.* 66. *num.* 2. & alij penes ipsos.

An autem etiam sit euidens signum impotentiæ illa, quæ prouenit ex improportione arctationis in fœmina, & magnitudine virgæ in viro? Affirmant adhuc Innoc. Ioan. Andreas, Præposit. & Butrius *in dict. c. Laudabilem.*

Sed contrarium probabiliùs cum Basilio respondeo: nempe, non esse signum necessariò concludens. Quia oculus matronarum sæpe fallitur, & medicorum etiam iudicium. Sic etiam sentit Rota cum aliis 1. *part.* apud Farinac. *decis.* 695. *num.* 4.

QVÆSTIO L.

An vir ingrediens Religionem, ob dissolutionem matrimonij, dum comprehenditur, impotentiam non fuisse perpetuam, si Professus sit, debeat redire ad vxorem?

RESpondeo: tanquam certum sub distinctione sic: Si vir ille professus est ante consummatum matrimonium, non consummatum dissoluitur per professionem. Si verò professus est post consummatum matrimonium, debet redire ad vxorem. Quia matrimonium consummatum non dissoluitur per professionem. Sic Sanchez *lib.* 7. *disp.* 99. *n.* 37. Couarr. 2. *part. cap.* 3. §. 4. Petr. de Ledesma *quæst.* 58. *art.* 2. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 7. Gutierrez *de matrim. cap.* 105. Bonac. *quæst.* 2. *de matrim. punct.* 13. *num.* 22. Hurtado *disput.* 22. *diff.* 11. *num.* 42. Basilius *lib.* 7. *cap.* 61. *n.* 10. Candid. *disquis.* 28. *art.* 13. *dub.* 39. Villalobos *tract.* 14. *diff.* 21. *num.* 4.

QVÆSTIO LI.

An si vterque coniux ingrediatur Religionem ex præsumptione impotentiæ, in eaque profiteatur, si postea cognoscatur impotentiam non esse perpetuam, solutum sit matrimonium non consummatum per professionem, aut possint redire ad sæculum?

NOn esse solutum tale matrimonium, & sic optimè posse vtrumque coniugem redire ad sæculum, docent, & non improbabiliter, DD. quos suprà *disput.* 5. *quæst.* 10. retulimus.

Sed probabiliùs respondeo: nullo modo posse dictos coniuges, etiam postquam cognouerunt impotentiam non fuisse perpetuam, ad sæculum redire. Quia probabilius est, solutum fuisse eorum matrimonium non consummatum per eorum in Religione professionem, *vt loco citato est habitum.* Sic DD. ibidem citati, & Bonacina, & Candidus *locis citatis.*

QVÆSTIO LII.

An etiam qui ex præsumptione impotentiæ perpetuæ suscepit Ordines Sacros, restituendus sit vxori, si cognoscatur, impotentiam tantùm fuisse temporalem?

RESpondeo: restituendum esse vxori permanenti in sæculo. Quia vinculum matrimonij adhuc perseuerat, eo quòd nec sit dissolutum per impotentiam præsumptam, nec per susceptionem Ordinis Sacri, vt supra iam habitum est. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 39. & penes ipsum Henriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.* 8. *n.* 3. Petr de Ledesma *quæst.* 8. *art.* 2. *dub.* 2. Bonac. Candid. Basilius, & Hurt. *loc citat.* Qui bene notant, quod vir qui in dicto casu Ordines suscepit Sacros, nequibit ad vxorem redire, nec ipsam repetere, si vxor ipsum non repetat. Quia per Sacri Ordinis susceptionem ipsi præiudicauerit. Vxore verò ipsum repetente, tenetur iste reddere debitum vxori, cùm ipsa non sit priuata lege petendi. Non tamen ipse poterit debitum exigere (quidquid dixerint Astensis, & Ricardus penes Sanchez) propter votum castitatis emissum in Sacrorum Ordinum susceptione.

QVÆSTIO LIII.

An separatus à matrimonio ratione frigiditatis, si aliud ineat, statim absque alia probatione id sit dissoluendum?

RESpondeo affirmatiuè, quia si reuera est frigidus, non potest constare secundum matrimonium; si verò se finxit frigidum, non est dissolutum primum, quo valido, secundum est nullum: ergo. Sic omnes, præcipuè Sanchez *lib.* 7. *disput.* 99. *num.* 6. & Basilius *lib.* 7. *cap.* 64. *num.* 2. & alij penes ipsos, notantes adhuc, quod etiamsi tempore, quo frigidus hic ad alias nuptias transiit, prior vxor obiisset, adhuc statim separandus est à posteriori matrimonio, donec se potentem probet, & deceptam fuisse Ecclesiam, seu iudicem. At si prima vxor adhuc viuat, vel illa alteri nupsit, vel adhuc vitam cœlibem agat, non debet frigidus statim ad primum matrimonium reuocari, donec constet legitimè ipsum secundum matrimonium consummasse, aut fornicatum esse.

QVÆSTIO LIV.

An si fœmina, ratione arctitudinis separata à viro, alij nubat, & ab illo, aut ab alio cognoscatur, sit restituenda priori marito?

AFfirmant restituendam omnino esse priori marito omnes Doctores, quos suprà *quæst.* 22. retuli, censentes impedimentum dictum esse temporale, ac proinde prius matrimonium fuisse validum, à quocumque viro, siue simili, siue dissimili, fœmina illa postea cognoscatur.

Sed probabiliùs, iuxta doctrinam ibi datam nimirum, primum matrimonium irritum fuisse, quando fœmina absque mortis periculo verè non potuit aptari priori viro, nec per proprium vsum, sed per vsum viri longè potentioris: Respondendum est sic sub distinctione. Si dissolutum est primum matrimonium, eo quòd illa fœmina iudicatur cuicumque viro ob arctitudinem inepta, de illa dicendum est idem, quod de frigidi separatione dictum est *quæstione præcedenti.* Si verò dicta fœmina respectiuè arcta erat, & non absolutè, si transiit ad secundas nuptias, cùm (iuxta

quæst.22. dicta) legitimè nupserit, non est statim à viro secundo separanda, & restituenda primo, sed considerandum, an à secundo viro similis proportionis cum primo fuerit cognita, & tunc ad primum virum reuocari debet, & secundum coniugium declarandum non subsistere. At verò si à dissimili viro fuerit cognita, non est restituenda primo viro, quia tunc omni lite remota, secundum matrimonium iudicandum est validum fuisse. Sic expressè Basilius *locis citatis, num.*3. & antea Sanchez *loc. cit. n n.*16. & alij Doctores *quæst.*22. citati, & Palaus *disput.* 4. *punct.*14. §.1. *num.*12.

DISPUTATIO XXII.

De Impedimento Raptus.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit raptus, & an impediat matrimonium?

RESPONDEO, quod raptus est, *extractio violenta puellæ de domo parentum.* Dirimit matrimonium iure ciuili *in l. vnica, de raptu inter raptorem, & raptam,* quod approbatur, *in cap. placuit, 36. quæst.*2. & nouissimè in Trident. *sess.*4. *cap.*6. *de reformat. matrimon.* Vbi expressè irritatur matrimonium inter raptorem, & raptam, quandiu rapta est in potestate raptoris, non verò si sit à raptore separata, & in loco tuto, ac libero constituta. Sic enim ait Concilium: *Decernit Sancta Synodus, inter raptorem, & raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium. Quod si rapta à raptore separata, & in loco tuto, & libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam raptor in vxorem habeat, & nihilominus raptor ipse, ac omnes illi consilium, auxilium, & fauorem præbentes, sint ipso iure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces, & si Clerici fuerint, de proprio gradu decidant.* Sic Concilium, & omnes.

QUÆSTIO II.

An raptus, quo fœmina rapit virum, dirimat matrimonium?

AFfirmant Henriquez *lib.*12. *de matrim. c.*14. *n.*4. Rodrig. 1. *tom. sum. c.*232. (*alias* 230.) *n* 4. per hæc verba: [Lo quinto se ha de notar, que este decreto a lugar tambien, quando vna muger robusta arrebata à vn hombre de menos fuerzas, pues ay la misma razo.] Ita ille. Vega 2. *tom. c.*34. *casu* 157. *notab.*5. & Gutier. *de matrim. c.*88. *n.*6. penes Bonacinam.

Sed probabiliùs respondeo: non dirimere. Quia dictum Tridentinum decretum de solo viro raptore verba facit, vt constat: ergo non est extendendum ad raptrices fœminas, cum sit odiosum, & pœnale. Verum est, quod si viro esset illata vis, matrimonium esset nullum, non hoc iure, sed naturali ob consensum coactum. Sic Veracruz *in append. ad art.*32. 1. *p.* Sanch. *lib.*7. *disp.*12. *n.*25. & *disp.*13. *n.*16. Farinac. *in praxi crimin. q.*145. *n.*45. Rebell. 2. *p. disp.*3. *q.*11. *n.*6. Reginald. *lib.*31. *n.*165. Bonac. *q.*4. *de matrim.* *punct.*18. & penes ipsum Gutierrez (quem pro contraria parte illum etiam refert) *n.*23. Basilius *lib.*7. *cap.*69. *num.*6. Ægidius *disp.*30. *dub.*4. Hurtad. *diff.*23. *diff.*3. *num.*12. Barbosa *cap.*6. *in Trident. sess.* 24. *de reformat. matrim. num.*3. Candid. *disquis.*28. *art.*14. *dub.*3. qui tamen malè, vt vidimus, citat emanuelem Rodriguez pro hac parte.

QUÆSTIO III.

An raptus, quo consentiens fœmina inuitis tamen parentibus extrahitur, matrimonium dirimat?

AFfirmant Nauarr. *lib.*4. & 5. *consil. titul. de raptor, consil.*2. *numero vnico.* Henriquez *lib.*12. *de matrim. cap.*14. *num.*4. Sà *verb. Matrimon. num.*9. Vega *tom.* 2. *cap.*34. *casu* 157. *notab.* 1. Rodriguez *dict. cap.*232. *num.*1. Toledo *lib.*7. *sum. cap.*13. *n.*2. Zerola *in praxi Episcop. part.*2. *verb. Raptus*, §. 1. Rebellus *dict. quæst.* 11. *num.* 6. Candid. *loco citat. dub.*2. *dict.*6.

Sed probabiliùs respondeo: talem raptum non dirimere matrimonium, quia in dicto decreto solùm loquitur Concilium de raptu, quo læditur libertas ad matrimonium: at sic est, quod præfato raptu, quamuis vero, non læditur libertas fœminæ, cuius tantùm libertas, & non parentum conducit ad matrimonium: ergo. Sic Sanchez *disp.*13. *num.*13. Lessius *lib.*4. *cap.*3. *dub.*9. *n.*70. Reginald. *lib.*22. *n.*31. & *lib.*31. *num.*165. Ægidius *disp.*31. *num.*48. Barbosa *loc. cit. num.*3. Hurtad. *loc. cit. num.* 12. Cornejo *disp.*7. *dub.*38. *quæst.*3. *pag.*1017.

QVÆSTIO IV.

An Raptus, quo sponsus rapit propriam sponsam, ipsa inuita, dirimat matrimonium?

NEgat Henriquez *lib.* 12. *de matrimon. cap.* 14. *numero* 5. per hæc verba: Nec dicitur raptor, qui fœminam spontè consentientem, aut etiam inuitam defert secum, nec incurrit pœnas raptoris. Ita ille.

Sed probabiliùs respondeo: affirmatiuè, quia Tridentinum indiscriminatim loquitur de raptu, quo libertas ad matrimonium læditur: at in hoc casu verè læditur, vt constat: ergo. Sic Sanchez *loc. cit. numero* 5. Sà *verb. Matrim. num.*9. Hurtado *loco citato, num.*13. Cornejo *loc. cit. quæst.*4. & alij. Qui bene addunt secus dicendum, casu quo sponsa rapiatur inuitis parentibus, ipsa tamen volente, vt ex nuper dictis colligitur. Legantur Sanchez *loc. cit.* Rodriguez *cap.*230. (aliàs 223.) *num.*4. Candid. *loc. cit. dub.*1. & alij penes ipsos.

QUÆSTIO V.

An Raptus, non factus causâ contrahendi matrimonium, sed tantum causa explendæ libidinis cum rapta, dirimat matrimonium?

AFfirmant S[illegible] *verb. Matrimon. numero* 9. dicens, sic declarasse Congregationem Cardin. Vega *de pœnis delictor. cap.*29. §. *Sed ego.* Ochagau. *tractat.* 3. *quæstione* 44. Bonacina *quæst.* 4. *de matrimonio, punct.*18. *num.*2. Cornejo *disputat.*8. *dub.* 38. *quæst.* 2.

Sed probabiliùs respondeo: non dirimee, quia qui fœminam

fœminam rapit non ad contrahendum matrimonium sed ob exercendam libidinem, non violat libertatem ad illud, neque ad illud cogit: ergo nullam pœnam à Tridentino assignatam incurrit. Sic Sanchez *disp.* 13. *num.* 4. Rodriguez 1. *tom. sum. cap.* 212. *aliàs* 213. Vega 2. *tom. sum. cap.* 34. *casu* 157. *notab.* 1. Lessius *lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 70. Reginald. *lib.* 31. *num.* 14. Candid. *loc. cit. dub.* 2. *dicto* 7. Ægidius *disput.* 30. *dub.* 4. Barbosa *loc. cit. num.* 3.

QVÆSTIO VI.

An raptus, quo solis importunis precibus, aut pretio conducta fœmina extrahitur, dirimat matrimonium?

RESpondeo non dirimere, nisi aliàs tales essent preces, vt violentiæ æquiparentur. Quia in hoc solùm casu datur verè raptus. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 11. *vbi n.* 12. etiam ait, non esse locum his pœnis, si dolis circumuenta virgo extrahatur. Barbosa *loc. cit. num.* 7.

QVÆSTIO VII.

An sit raptus dirimens matrimonium ille, quo quis opprimit fœminam in domo patris?

RESpondeo negatiuè, quia ad hoc vt raptus talis dicatur, necessum est, vt fœmina rapta sit, & traducta de vno loco in alium, in quo sub potestate raptoris sit constituta. Sic colligitur clarè ex Trident. *loc. cit.* & tenent Nauar. *consil.* 1. *sub tit. de raptor.* Sà *n.* 9. *cit.* Rodriguez, & Vega *loc. cit.* Ægidius *disp.* 31. *n.* 48. Sanch *disp.* 13. *n.* 7. Bonacina *dict. punct.* 18. *n.* 8. & alij omnes, notantes nil referre ad pœnas decreti Tridentini incurrendas, vt copula sequatur, aut non: & hæc sufficiunt de impedimentis dirimentibus matrimonium. De impedimento autem absentiæ Parochi, & testium egimus *suprà q.* 7. quasi per totam.

DISPUTATIO XXIII.

De Impedimentis tantùm impedientibus.

QVÆSTIO VNICA.

Quot, & quæ sint impedimenta solùm impedientia matrimonium?

RESPONDEO: quod sunt duodecim, quinque quæ non consurgunt ex crimine, & his continentur versibus.

Ecclesiæ vetitum, necnon tempus feriatum,
Atque Catechismus, sponsalia, iuncto votum.
Impediunt fieri: permittunt facta teneri.

Septem verò, quæ ortum habent ex crimine, & hæc sunt sequentia.

Incestus, raptus sponsatæ, mors mulieris,
Susceptus propriæ sobolis, mors presbyteralis,
Vel si pæniteat solemniter, aut monialem
Accipiat: prohibent hæc coniugium sociandum.

Hæc igitur duodecim matrimonij impedimenta non dirimunt matrimonium factum, sed solùm impediunt licitè fieri. Sic omnes DD. Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 6. Basilius *lib.* 7. *de matrim. c.* 6. Bonac. *q.* 3. *de matrim. punct.* 14. Candidus *disquis.* 28. *art.* 6. (licèt hic author fortè omissione Typographi vndecim tantum enumeret impedimenta.) Hurtado *disp.* 25. *diff.* 1. Villalobos *tr.* 14. *diff.* 2.

§. I.

De Impedimento primo, quod est Ecclesiæ vetitum.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid nomine hoc, Ecclesiæ vetitum, intelligatur?

RESpondeo, quod intelligitur prohibitio, seu interdictum hominis interdicentis aliquibus contrahere matrimonium ad tempus, ob aliquam legitimam causam: nempe ob sedandum scandalum, vel ob discutiendam veritatem circa aliquod impedimentum, vel ne oriantur aliquæ rixæ, vel in alicuius festi venerationem, &c. Hoc igitur interdictum, seu prohibitio impedit matrimonium licitè contrahi, non tamen dirimet. Sic omnes DD. Legantur citati. Præcipuè Sanchez, *vbi n.* 6. benè aduertit, cauendum esse ab Angles *flor.* 1. *part. de matrim. q.* 11. *de impedim. Ordinis, art.* 1. vbi ait, hoc impedimentum esse dirimens, post Trident. *sess.* 24. *de impedim. c.* 1. Quia id non est verum, cùm non obstante prohibitione iudicis, possit seruari solemnitas petita ab eodem Concil. *eo c.* 1. Veluti si Parochus, & testes, non obstante ea prohibitione Episcopi, assistant.

QVÆSTIO II.

An non solùm Pontifex, & Episcopus, sed etiam Parochus interdicere possit ad tempus, ne contrahatur matrimonium?

NEgant Gotfredus *in sum. tit. de matrim. contracto contra interd. Ecclesiæ, n.* 1. Angelus *Matrim.* 3. *impedim.* 1. & Innoc. *in c. fin. de cland. despons.* asserentes id solùm ad Ordinarios pertinere, eo quòd actus sit iurisdictionis.

Sed certissimè ferè respondeo, etiam Parochum posse matrimonium ad tempus interdicere, licèt non possit de impedimentis cognoscere, sed Ordinarius dumtaxat. Sic enim expressè habetur *in c. fin. cit.* vt bene vidit Sanchez. Sic ipse *lib.* 3. *de matrim. disp.* 15. *n.* 3. *lib.* 7. *disp.* 6. *num.* 6. & penes ipsum D. Anton. 3. *part. tit.* 1. *c.* 16. Palud. *in* 4. *dist.* 34. *q.* 1. *art.* 1. *n.* 10. Nauarrus *in summa, c.* 22. (non 12. vt habet Basilius) *num.* 68. Sà *de impedim. non dirim. num.* 1. Syluester, Armilla, Caietanus, & alij. Basilius *lib.* 6. *c.* 7. *num.* 2. Villalobos *locis citatis.*

QVÆSTIO III.

An prohibitio, seu interdictum Pontificis reddat irritum matrimonium contractum contra eam prohibitionem?

NEgant absolutè Glossa *in c. penult. in fine, de despons. impub.* Innocent. *ibid in fine*, & Monachus *c. vn. de voto in* 6. & ibi Probus *in addit. fine*, docentes

tes, matrimonium aduersus prohibitionem Pontificiam initum, etiamsi prohibitio sit cum decreto irritanti, non esse inualidum.

Negant secundò alij, asserentes matrimonium celebratum contra prohibitionem perpetuam Pontificis esse inualidum; secus verò celebratum contra prohibitionem temporalem, id est, contra prohibitionem, cuius causa est temporalis, nempe ob litem pendentem, ob diei venerationem, &c. Ita Angel. Rosella, Syluest. Armilla, Gutierrez, Couar. Gregor, Lopez, & alij vsque ad 18. DD. quos refert Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 2. n. 4.* vbi *à num. 5.* vsque ad 8. alias quatuor sententias circa *præsentem quæstionem* affert, à quibus consultò recensendis cum Basilio abstinens, sic cum ipso Basilio distinctè

Respondeo dicendum: Si interdictum Pontificis sit simplex, & sine clausula irritante, nullo modo irritat matrimonium: secus verò si tale interdictum, aut prohibitio sit lata cum clausula irritante. Sic expressè & optimè Basilius *lib. 6. cap. 7. à n. 2.* & ex parte Sanchez *loc. cit. à n. 9.* & alij penes ipsos. Qui omnes vt verum supponunt, interdictum Parochi (imò nunc Episcopi) minimè dirimere matrimonium.

§. II.

De Impedimento Temporis ferialis.

QVÆSTIO PRIMA.

Quonam tempore prohibitum sit nuptias solemniter celebrare?

Respondeo: quod licèt jure antiquo, pluribus temporibus solemnitates nuptiarum interdicerentur celebrari, nempe à Septuagesima vsque ad octauam Paschæ, & ab Aduentu Domini vsque ad Epiphaniam, & à tribus diebus ante Ascensionem vsque ad octauam Pentecostes, vt constat *ex c. Capellanus, de Feriis, cap. Non oportet, 1. & 2. cap. Non licet, c. Nec vxorem, 33. q. 4.* Nunc autem jure nouo Trident. *sess. 24. c. 10.* tantum prohibentur celebrari ab Aduentu vsque ad diem Epiphaniæ: & à die Cinerum vsque ad Octauam Resurrectionis inclusiuè. Prohibentur autem tam antiquo, quàm nouo jure contrahere hisce temporibus, non matrimonium, sed solemnitates, quæ in benedictionibus nuptialibus, in traductione sponsæ in domum sponsi cum apparatu, &c. consistunt, de quibus, & aliis ad hæc concernentibus latè egimus suprà *disp. 7.* Legantur Sanch. *lib. 7. disp. 7.* & Basilius *lib. 6. cap. 8.*

QVÆSTIO II.

An Matrimonium tempore interdicti, & in loco interdicto contractum validum sit?

Respondeo affirmatiuè, quia nullus est Canon illud irritans: imò potiùs in capite *Capellanus, cit.* planè dicitur, Romanæ Ecclesiæ consuetudinem esse, vt quocumque tempore matrimonium contrahatur. Sic Sanchez *lib. 7. disp. 8. num. 4.* & Basilius *lib. 6. cap. 9. num. 2.* dicentes id apud omnes certissimum, etiam contractum tempore cessationis à diuinis.

QVÆSTIO III.

An non solùm validè, sed etiam licitè possit in loco, & in tempore interdicti, & cessationis à diuinis matrimonium celebrari?

Affirmant Syluester *interdictum 5. q. 9. n. 9.* Armilla *ibi, n. 53.* Nauar. *in sum. 27.* Palud. *in 4. dist. 18. q. 8. art. 2. concl. 4.* Henriq. *lib. 11. cap. 16. n. 2. comment. lit. S, & lib. 12. c. 2. n. 1. lit. F, & lib. 13. c. 45. n. 3.* Petr. de Ledesma *q. 50. art. vnico, dub. 3. concl. 4.* Vega, Sà, & alij vsque ad 33. Doctores, quos affert, & sequitur Sanchez *lib. 7. disp. 8. n. 2.* & quamvis hæc sententia sit probabilissima.

Nihilominus probabiliter æquè respondeo: non posse licitè, quia vt diximus *1. part. tract. 4. disp. 3. q. 17.* tria tantum Sacramenta permittuntur tempore interdicti ministrari, nempe Baptismus, Pœnitentia, & Eucharistia, vt colligitur ex cap. *Alma mater, de sent. excommunicat. lib. 6. & c. Quoniam, eo tit. cap. Non est vobis, de sponsalibus*: Ergo cum matrimonium verè & propriè sit Sacramentum, nec excipiatur alibi, in generali prohibitione comprehendi debet. Nec certè (vt contrarij volunt) excipitur *in cap. Capellanus.* Quia ibi Pontifex solùm intendit matrimonium quocumque tempore valere, & eam esse Romanam consuetudinem, & mentem. Sic Vgolinus *de censur. vbi de interd. tabula 5. c. 7. §. 3. n. 1. & c. 10. §. 1. n. 1.* Saytus *in Thesauro casuum consc. lib. 5. c. 7. n. 43.* & Basilius *lib. 6. cap. 9. à n. 3.* Qui notant, ferè omnes Doctores antiquos tantum scotire, validè inire matrimonium, non verò decernere, an licitè?

§. III.

De Impedimento ex Catechismo.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Catechismus, & an ex illo contrahat quis cognationem spiritualem impedientem, sed non dirimentem matrimonium?

Respondeo: quod Catechismus est instructio fidei, quæ fit solemniter ante januam Ecclesiæ super baptizando, vel jam domi baptizato: sicut igitur ex eo quod quis tenens in baptismi celebratione infantem, contrahit cognationem quandam spiritualem, quæ est impedimentum dirimens matrimonium, vt suprà est habitum: sic similiter ex eo quod quis in Catechismo teneat, contrahit etiam quandam cognationem spiritualem imperfectam, quæ tantum est impedimentum impediens, non dirimens matrimonium. Sic habetur expressè *cap. 2. de cognatione spirit. in 6. & cap. Contractio, eo tit.* Sicque tenent D. Thom. *in 4. dist. 42. quæst. 1. art. 2. ad 3.* Durandus, & Ricard. ibidem. Sanchez *lib. 7. disp. 10. num. 1. & 2.* Basilius *lib. 6. de matr. cap. 1 num. 1.* Bonacina *quæst. 3. de matrim. punct. 14. n. 6.* & omnes communiter. Vnde rejiciendus est Hugo, qui *cap. Peruenit, 30. q. 1.* Affirmat hoc impedimentum dirimere etiam matrimonium.

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

An dicta imperfecta cognatio, etiam ex tentione baptizati in exorcismis oriatur?

AFfirmat Palud. *in 4. dist. 42. q. 1. n. 7.* docens ex exorismo solùm oriri.

Sed tanquam verum respondeo, nullo modo oriri ex exorcismis, sed solùm ex tentione in Catechismo; quia hic est quædam futuri baptismi professio, eiusque initium, & quædam regeneratio imperfecta per fidem, quam protestatur patrinus pro paruulo: ergo ex illo solùm ortum habere debet dicta cognatio spiritualis imperfecta. Sic D. Thom. *in 4. dist. 42. quæst. 1. art. 2. corp.* Henriquez *lib. 2. sum. c. 15. num. 4. lit. K, & lib. 12. c. 2. n. 1. lit. M,* Sanchez *loc. cit. n. 5.* Basilius *loc. cit. n. 2.* & communis.

QVÆSTIO III.

An vt patrinus hic præfatam cognationem contrahat, sit necessarium, vt baptizatum, aut baptizandum in Catechismo teneat?

NEgat Pater Hurtado *disp. 25. diff. 1. n. 4.* docens, solùm requiri, vt quis pro baptizando, aut pro iam baptizato respondeat Sacerdoti interroganti, an credat, & an renunciet diabolo, quamuis non teneat baptizatum.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: Non solùm requiri ad cognationem contrahendam, vt qui infantis personam gerit, respondeat Sacerdoti roganti, an credat, verùm vt etiam teneat. Sic Glossa *in c. Contracto, de cognat. spirit. in fine.* Sanchez *disp. 20. cit. n. 4. & 5.* & Basilius *c. 11. cit. n. 2.* Addentes, contrahi huiusmodi impedimentum per Catechismum, siue præcedat, siue sequatur Baptismum; siue Baptismus sequatur, siue non; licèt alij contrarium senserint, vt videre est apud Sanchez *n. 8. & 9.*

QVÆSTIO IV.

An hoc Catechismi impedimentum sublatum sit prorsus per Tridentinum?

NEgant Palacios *in 4. dist. 41. diff. vnica. col. 29. & 30.* Barthol. de Ledesma *de matr. dub. 46. in priori editione.* Ochagauia, & alij penes Sanchez *lib. 7. disp. 10. num. 10. & 11.* dicens id esse valde probabile. Ita etiam Valentia *disp. 10. q. 5. punct. 4.* Rebell. *lib. 3. q. 18. n. 20. pag. 360.* Candid. *disquis. 28. art. 16. dub. 1.*

Sed probabiliùs respondeo: omnino sublatum esse per Trident. *sess. 24. c. 2.* illis verbis: *Omnibus inter alias personas huius spiritualis cognationis impedimentis omnino sublatis.* Quibus verbis sublatum esse dictum impedimentum, censit Congregatio Cardinalium apud Farinac. *in c. 2. sessionis citata*, per hæc verba: *Qui in Ecclesia fuit præsens ei, qui domi verè fuit baptizatus, si deinde in Ecclesia fuerunt seruata solemnitates, nullam cognationem spiritualem contraxit. Itaque committatur Ordinario, vt si legitimis probationibus compererit D. N. filium prius fuisse baptizatum, declaret, nullum inter N. ipsam, & dictum filium adesse impedimentum cognationis spiritualis.* Hæc ibi. Adest etiam alia declaratio apud Rebellum *in append. ad lib. 4. num. 88. pag. 399. Nulla cognatio spiritualis contrahitur, nisi inter personas, quæ nominantur in hoc decreto.* Sic Sanchez *num. 12.* & penes ipsum Henriquez *lib. 2. de baptis. cap. 15. num. 4. & c. 18. n. 2. & lib. 12. c. 2. n. 1.* Sà *verb. impedim. non dirim. n. 4.* Petr. Ledesma *q. 56. art. 3.* & alij. Imò & Barthol. de Ledesma *in poster. edit. dub. 46.* His addi possunt Basil. *lib. 6. c. 11. n. 3.* Ægid. *disp. 30. dub. 3. n. 24.* Hurt. *disp. 25. diff. 1. n. 4.* Villalob. *tr. 14. diff. 2. n. 5.* citans pro hac parte Barthol. de Ledesma. Diana *3. part. tr. 4. res. 260.* Filliuc. *tr. 10. part. 1. c. 9. num. 273.* Reginald. *lib. 31. num. 190.* & dicit probabile Bonac. *q. 3. de matrim. punct. 14. num. 6.* & alij. Ex quibus benè ex Sanchez aduertit Basil. debere, imò & teneri Parochum notare in libro, vbi scribit patrinos, an fuerint in Baptismo, an in Catechismo tantùm; eo quòd iam ex Catechismo nullum oriatur impedimentum, & ita expedit, vt manifestum sit, an sint impediti ad contrahendum, vel non.

§. IV.

De Impedimento Sponsalium.

QVÆSTIO VNICA.

An sponsalia priùs inita cum vna, impediant ne licitè contrahatur matrimonium cum altera?

REspondeo: impedire, quia qui contraxit sponsalia cum vna, contrahit obligationem grauem standi sponsalibus: ergo impedimento sunt, quominus matrimonium cum alia contrahatur, vt habitum est *sup. disp. 1. de matrim. quæst. 64.* Sic omnes ferè DD. Legantur ibi citati. Rebell. *lib. 3. quæst. 10.* Reginald. *lib. 31. num. 187.* Bonac. *q. 3. de matr. punct. 14. num. 5.* Sanch. *lib. 1. disp. 27.* & alij.

§. V.

De Impedimento voti simplicis castitatis, aut Religionis.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum simplex castitatis impediat, & dirimat matrimonium?

AFfirmat impedire; imò & dirimere, si vterque coniux voto castitatis astrictus erat, Glossa *in cap. si quis votum, 27. q. 1.*

Sed certissimè respondeo: impedire quidem matrimonium licitè iniri, nullo tamen modo dirimere initum, etiam casu, quo vterque astrictus sit castitatis voto. Quia iura solùm impediunt matrimonium contrahi habenti simplex votum castitatis, non tamen contractum dirimunt. Sic enim definit Alexand. III. *part. 5. cap. 5. & part. 6. cap. 9. part. 21, cap. 3. part. 45. cap. 4.* & habetur etiam *in cap. Consuluit, & cap. Rursus, qui Clerici, vel vouentes, cap. vnico de voto in 6.* & tenent omnes DD. Sanchez *lib. 7. de matr. disp. 11. num. 4. & 10.* & penes ipsum Nauar. *cap. 22. num. 73.* Rosella, Syluester, Veracruz, & alij. Basilius *lib. 6. de matrim. cap. 12. numer. 1.* Hurtado *disputat. 25. diff. 2.* Bonac. *q. 3. punct. 14. num. 7.* Luysius *in sum. 2. part. cap. 112. dub. 1.* Gutierrez *cap. 85. numer. 1.* Villalob. *loc. cit. numer. 7.* & alij. Qui idem dicendum dicunt de voto, aut iuramento ingrediendi Religionem, assumendi statum Clericalem, & Ordines Sacros, aut non contrahendi matrimonium. Quia hæc omnia vota cum statu matrimonij pugnant; ideoque impediunt, licet non dirimant, etiam casu, quo hæc vota sint conditionalia: nam posita conditione, eodem

modo

eodem modo obligant. Quamuis in ordine ad dispensationem possit esse diuersitas, de qua 1. *part. tr. de panit.* agimus.

QVÆSTIO II.

An votum castitatis, vel Religionis, vel non nubendi, factum ab eo, cui salubrius est matrimonium ob incontinentiam, sit validum, impediatque matrimonium licitè iniri?

NEgatiuam sententiam, videlicet neque esse validum tale votum, nec matrimonium impedire, suadere potest quis his argumentis.

Primò quia votum ineundi matrimonium est validum in illis, quibus salubrius iudicatur fore, vt matrimonium ob incontinentiam ineant, eo quòd sit de meliori bono respectu vouentis: ergo prædicta vota huic contraria sunt de minori bono respectu illius vouentis: ergo irrita; patet, quia duæ res contradictoriæ nequeunt in eodem legitima materia esse, & pro eodem tempore.

Secundò, quia votum castitatis, vel Religionis, &c. factum ab eo, quem carnis molestiæ, & frequentes ruinæ antecedunt, non est de materia satis idonea, & iusta; imò potius contra consilium D. Paul. 1. Cor. 7. dicentis: *Quod si non se continent, nubant: melius est enim nubere, quàm vri:* ergo non potest esse validum. Propter hæc argumenta hanc tuentur sententiam Valent. 2. 2. *disp. 6. q. 6. punct. 2. diff. 4.* & expressiùs Petr. de Ledesm. 2. *tom. sum. tr. 10. c. 2. dub. 1.* per hæc verba: [Lo sexto digo: Si Pedro se siente muy flaco, y con mucho peligro de ofender a Dios en materia de carne, no està obligado a cumplir el voto simple que haze de Religion, presumiendo de si, moralmente hablando que la Religion por la imperfeccion suya le ha de ser de mas daño, que prouecho. Mas estarà obligado à pedir dispensacion del tal voto, como enseña S. Thomas, tratando de esta materia. Mas si haze voto solemne de Religion, es valido el voto, y obligatorio. Y no solo esta obligado a no pedir dispensacion del tal voto, sino a cumplir le derecho. Esta dotrina se saca casi claramente de S. Thomas y de Cayetano en el lugar poco ha citado (*videlicet 2. 2. q. 88. art. 2. ad 3.*) Prueuase lo primero quanto à la primera parte. Solo el acto de virtud es legitima materia del voto, como ya esta declarado acerca de la primera conclusion de este capitulo. Y en nuestro caso el tal voto, considerado en tal indiuiduo, dexa de ser acto de virtud, y redunda en daño espiritual del que le haze: luego es valido. Lo segundo se prueua. El voto se deue hazer de lo que es mas vtil, y prouechoso al alma del que le haze, como consta de su definicion, y de la dotrina de todos; y en nuestro caso no se halla esto, como consta de sus terminos: luego no es valido el tal voto.] Huc vsque Petrus. Cuius sententiam sequitur Bonac. *tom. 2. disp. 4. q. 2. punct. 1. n. 26.* Addens etiam cum illo, teneri nihilominus vouentem petere dispensationem, antequam matrimonium ineat. Horum autem Authorum sententiam esse probabilem apertè docet Homobonus (vt refert Diana) *in consult. moral. vol. 1. part. 2. respons. 28.* & Trull. *lib. 1. in Decalog. c. 2. dub. 5. n. 18.* vbi solùm dicit, contrariam sententiam fortè esse veriorem.

Idem fortè docerent authores huius sententiæ, in casu quo alicui, dictis tribus votis, aut aliquo eorum emissis, consultius esset, ob frequentes carnis tentationes, & lapsum in res venereas superuenientes, matrimonium contrahere. Tum quia quando ei qui vouit, constat aliquid esse melius, quàm præteritam voti materiam, potest propria authoritate à voto recedere, & in dictam meliorem materiam commutare: at huic constat, salubrius, & melius fore matrimonium: ergo in illud potest dicta vota commutare. Tum etiam, quia quod ante emissum votum efficit, vt res promissa sit inepta voti materia, si eo emisso superuenit, tollit voti obligationem: at sic est, quod in sententia horum Doctorum, frequentes lapsus in venerem irritant vota Religionis, Castitatis, &c. subsequentia: ergo iidemmet lapsus irritabunt eadem vota antecedentia: ergo, &c. Sanchez vbi infrà, ingenuè fatetur, hæc argumenta esse fortissima, & speculatiuè conuincere.

Affirmatiuam nihilominus sententiam, videlicet & talia vota esse valida, & verè matrimonium impedire, nec posse absque eorum dispensatione matrimonium contrahere quem, tenent communiter Doctores, quos ipse sequitur *lib. 7. de matr. disp. 11. n. 8.* dicens hanc sententiam esse certissimam. Idem postea docuit (licèt mitiùs) *in sum. lib. 4. c. 8. n. 10.* vbi proposita contraria sententia, & argumentis à nobis pro ea factis, in hæc prorumpit verba: Fateor argumenta hæc fortissima esse, & speculatiuè persuadere intentum. At practicè neutrum asserere auderem, sed dicendum est, valere ea vota emissa ob eam incontinentiam patiente; & à fortiori quando illis emissis hæc superuenit, non cessare eorum obligationem. Ducor: quia oppositum asserere video esse contra communem Ecclesiæ vsum, quantumuis enim quis carnis illecebris vexetur, & incontinens sit, si voto castitatis se deuinciat, aut antea deuinxerit, solet à Pontifice dispensationem impetrare, nec illi conceditur, nisi rigidissima commutatione iniuncta. Nec credo virum aliquem doctum, & pium ausum fuisse hunc ab ea obligatione eximere. Hucvsque Doctissimus Sanchez. Cuius sententiam sequitur Basilius *lib. 6. de matr. c. 12. n. 12.* sic dicens: Ex his colligitur primò, eum qui huiusmodi votis tenetur, sine eorum dispensatione non posse contrahere matrimonium, cùm certa sit obligatio voti impediens matrimonium. Quod verum est, quantumuis stimulis carnis vrgeatur; ea enim molestia non liberat illum obligatione voti, sed reddit causam dispensationis; atque ita in hac specie docet Thomas Sanchez *disp. 11. n. 8.* Sic ille. Et antea Suarez *lib. 4. de voto, c. 19. num. 9.* dicens esse doctrinam communem. Diana, & Trullench *loc. cit.*

Ego in hac difficillima quæstione, quid sentiam (quamuis, vt verum fatear,) cum timore dicam. Respondeo ergo dicendum: Quod ex duabus relatis sententiis *Prima* sit probabilior speculatiuè: *Secunda* verò practicè. Primam partem huius responsionis probant argumenta pro prima sententia facta, quia certè, vt fatetur Sanchez, fortissima sunt, & persuadent speculatiuè, prædicta vota facta ab eo, cui salubrius, & melius est, ob incontinentiam antecedentem, aut superuenientem, matrimonium contrahere, esse irrita, & inualida, & consequenter posse absque vlla dispensatione licitè matrimonium inire. Inintelligibile namque est (vt bene Sanchez aduertit) id quod Petrus de Ledesma, & Bonacina docent, nempe prædicta vota facta in proposito casu, esse inualida, & irrita; teneri tamen vouentem dispensationem petere antequam matrimonium ineat. Si enim vota sunt irrita, & inualida, certè dispensatione non egent; & si egent, nullo modo erunt inualida: ergo speculatiuè probabilior est.

Secundam verò partem responsionis clarè probat perpetua praxis Ecclesiæ, & authoritas omnium Doctorum affirmantium secundam sententiam esse in praxi communem: ergo hæc in praxi certa ferè, aut ad minus longè probabilior, aut verior est, & sine dubio tenenda. Lege Dianam *part. 10. tr. 1. res. 47.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO III.

An prima sententia ex duabus nuper relatis, sit etiam practicè aliquo modo probabilis, & tutò amplecti possit?

NEgauit forsitan, & non inconsequenter, Sanchez. Quia existimat, posse stare aliquam opinionem esse probabilem speculatiuè, & in praxi tutò amplecti non posse. Sic enim sentit *lib. 7. de matrim. disp. 32.* (non 7. vt habet Diana in impressione Matritensi) *num. 17. in fine*, vbi docet sententiam asserentem fœminas quinquagenarias esse à ieiunio liberas, esse quidem probabilem, speculatiuè loquendo; at in praxi non esse tutam. Pro hac sententia legatur Granados 1. 2. *tract. 12. disput. 4. sect. 4. num. 32.*

Sed ego probabiliter respondeo: esse prædictam opinionem, practicè etiam loquendo aliqualiter probabilem, tutoque amplecti posse: Ratio est, quia probabile est (quidquid immeritò dubitet Diana 2. *part. tract. 13. resol. 12.* & dubitando aliorum remittat iudicio) quod id, quod hîc, & nunc est speculatiuè probabile, sit etiam practicè, vt doctè, & latè probat Sancios *in selectis, disp. 44. num. 63. & disp. 54. n. 11.* quem postea secuti sunt Diana *loc. cit. resolut. 5.* (licèt statim *resol. 12. cit.* adhuc de probabilitate præfatæ propositionis dubitet) & Machado *tom. 1. summa, discursu practico, art. 4. §. 2.* at sic est, quod prædicta opinio asserens vota Religionis, castitatis, &c. facta ab eo, cui melius, & salubrius est matrimonium, esse irrita, & inualida, est hîc, & nunc speculatiuè probabilis, & satis (vt ingenuè fatetur Thomas Sanchez) ergo hîc, & nunc talis opinio etiam practicè erit probabilis: ergo tutò amplecti potest ab eo, cui salubrius est matrimonium, quàm ob suam incontinentiam sunt vota Religionis, vel castitatis, &c. ergo absque dispensatione poterit matrimonium inire. Sic expressè tenuit præfatus Ioan. Sancius de hac re ab amico in caso occurrenti consultus.

Nec ex hac opinione sequi possunt inconuenientia aliqua, malave, aut scandala, quæ ex aliis opinionibus circa materiam grauissimam versantibus sequi possunt. Possunt etenim ab omnibus, & tam ab aliis, quàm ab ista oriri, si circunstantiæ requisitæ non obseruentur. Minimè verò si tales seruentur circunstantiæ. Quarum vna impræsentiarum erit, si non cuiuscumque iudicio, quantumvis moraliter certo, relinquatur; an vouenti omnibus consideratis hîc, & nunc sit expedientius, & salubrius matrimonium; sed maturo iudicio pij, & prudentis confessarij. Lege me citato Dianam *part. 10. tract. 11. resol. 47.*

QVÆSTIO IV.

An peccet mortaliter scienter contrahens cum habente votum castitatis?

REspondeo: peccare. Primò, quia cooperatur alterius peccato. Secundò, quia cum votum illud sit matrimonij impedimentum, quod inter duos necessariò debet consistere, vtrumque contrahentem afficit: ergo. Sic expressè Sanchez *lib. 7. de matr. disp. 11. n. 11.* & penes ipsum Nauar. *cap. 22. num. 73.* Astensis, Syluester, Veracrux, & alij. Basilius *lib. 6. de matrim. cap. 12. num. 3.* Qui idem dicunt de contrahente cum habente votum Religionis, aut Ordinis Sacri assumendi, aut non incundi matrimonium. Quia eadem est ratio, cùm similiter impediant matrimonium.

QVÆSTIO V.

An habenti votum castitatis, vel Religionis, vel non nubendi, &c. & interroganti, an valeat matrimonium cum his votis celebratum, deneganda sit responsio?

AFfirmant denegandam esse responsionem sub culpa lethali; quia si respondetur, inualidum esse, est mendacium: si autem validum, præbebitur occasio ineundi matrimonium cum peccato mortali, Hostiens. *in sum. tit. de voto, §. Quot sunt species votorum, n. 5.* Albericus *in suo diction. lit. I, verb. impedimentum 4.* Astens. *2. part. sum. lib. 8. tit. 16. art. vnic. q. 9.* Greg. Lop. *l. 1. verb. Tan tenudo, tit. 8. p. 1.* D. Anton. *3. p. tit. 1. c. 16. §. 1.* Vega *2. tom. sum. c. 29. casu 13.* & penes ipsum *Sum. Confessor. lib. 1. tit. 8. q. 32.* & alij.

Alij verò respondent, nullo modo teneri denegare responsionem, sed debere interrogatum eludere in primis interrogantem cauta responsione, respondereque illi verbis ambiguis, aut cum æquiuocatione, ne detur occasio ruinæ, & scandali: Quod si nequeat illum eludere, potest optimè illi veritatem aperire, explicata tamen priùs grauitate delicti, & sacrilegij: quod admittitur ab eo, qui cum præfatis votis audet matrimonium contrahere. Sic Sanch. *loc. cit. n. 11.* Gutier. *de matr. c. 85. n. 5.* Ægid. *disp. 30. dub. 5. num. 32.* Reginald. *lib. 31. c. 24. n. 186.* Quos refert, & sequitur Bonac. *q. 3. de matr. punct. 14. n. 8.* & communis.

Sed ego probabiliùs absolutè respondeo: posse responderi, matrimonium quidem validè contrahi, cum peccato tamen grauissimo. Sic Basilius *lib. 6. de matrim. cap. 12. n. 11.* per hæc verba: Interroganti, quid res habeat in hac re, an scilicet contrahere possit qui impeditus voto est, nec damnum aliud intulit, posset responderi, matrimonium cum peccato contrahi, validè tamen; nec in hoc scrupulus vllus est. Parum enim refert, quod alius ex eo sumat occasionem contrahendi cum peccato, & aliàs idem damnum sequitur, si ea doctrina materna lingua scribatur, in qua addiscere possunt contrahentes. Sic ille.

QVÆSTIO VI.

An qui ligatus castitatis voto matrimonium iniit, teneatur ante consummationem matrimonij Religionem ingredi, vt suum votum seruet?

AFfirmant Azor *1. part. instit. moral. tr. 12. cap. 19. quæst. 10.* Sed dubia quæstionis est.

Sed longè probabiliùs respondeo: non teneri Religionem ingredi; quia durum est, illum in tam arctas redigere angustias, vt suum votum obseruet. Sic Sot. *in 4. dist. 38. quæst. 2. articul. 1.* Candidus *disquis. 27. dub. 20.* & alij.

QVÆSTIO VII.

An habenti votum castitatis, vel alia matrimonio obstantia, liceat suadere, vt matrimonium ineat quando passim in venerem labitur?

NEgant id licere Astensis *loc. cit. q. 10.* Hostiens. & Gregor. Lopez *locis citat.* & Syluester *matrim. 7. quæst. 5. dicto 9.*

Sed probabiliùs respondeo: licere casu quo eo voto ligatus ita malo inhæret, vt nec dispensationem petere vellet, nec à venereis desistere. Sic Basil. *loc. cit. n. 13.* per hæc verba: Alterum est, homini qui tenetur voto castitatis, parato plura committere peccata contra votum

E a pro

pro fragilitate sua, si alia via citò illi succurri non possit, posse consuli tanquam minus malum, vt contrahat matrimonium, cum in eo contrahendo vnum tantum peccatum committat, vitet plurima, & post contractum matrimonium facilis sit impetratio dispensationis voti in ordine ad petendum debitum. Quæ doctrina ex illa generali deducitur, qua docetur, posse consuli minus malum ad euitandum majus, ei qui paratus est majus peccatum committere, de quo jam dixi *supra lib.5.* Huc vsque Basilius, & ante illum suus amicus Sanchez *lib.7. disp. 11. n.29.* & alij penes ipsum. An verò his astrictus votis, licitè possit matrimonium inire, animo transeundi ad religionem ante consummationem matrimonij, diximus *sup. disp. 5. à q.1.* vbi de aliis ad hæc concernentia quæstionibus agimus.

§. VI.

De impedimento, quod oritur ex incestu.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit crimen incestus, & an impediat omne matrimonium?

RESpondeo: quod crimen incestus nil aliud in præsentiarum sit, quàm fornicatio alterius cum consanguinea sua, vel alterius conjugis, hoc est affini in gradu prohibito. Crimen autem incestus olim seuerissimis pœnis vindicatum est, inter alias illâ, vt scilicet incestuosi spe conjugij priuarentur, & illis interdiceretur matrimonium. Sic habetur *in cap. Concubuisti, & cap. Quadam cum fratre viri, cap. si quis viduam, cap. Qui dormierit, & cap si quis cum nouerca, 31. q 7. cap. intellectum, cap. si quis cum duabus, 34. q.1.* de quo latè, & optimè Basilius *lib.6. de matrim. cap.13.n.2. & 3.* & omnes Doctores.

QVÆSTIO II.

An incestus viri cum consanguineis vxoris non solùm impediat, sed etiam dirimat matrimonium ratum non consummatum?

AFfirmant duo Concilia (seu potiùs conciliabula) tempore Nicolai I. nempe Concilia Metense, & Aquisgranense, quæ Lotharium Regem à vinculo matrimonij cum Theutberga contracto liberum declararunt, eo quòd illam post matrimonium se Lotharij fratri dicerent commisisse. Affirmarunt etiam alij, quos tacito nomine refert, nec improbat Glossa *cap. Si quis cum duabus, verb. Pœnitentiam, 33. quæst. 2.*

Sed certissimè omnino respondeo: dictum crimen incestus solùm impedire, non dirimere matrimonium. Quia nullus est textus, qui id esse impedimentum dirimens decernat. Sic tenuit Concilium Romanum III. Sub Nicolao I. vbi reprobata sunt præfata duo conciliabula. Et tenent vniuersi Doctores. Legantur Sanchez *lib.7. de matrim. disp. 15. n.1.* & Basilius *lib.6. de matrim. cap.13. num.4. & 5.*

QVÆSTIO III.

An etiam fœmina, quæ cum consanguineis viri incestum committit, teneatur hoc impedimento, & interdicatur conjugio?

REspondeo affirmatiuè, quia sic expressè deciditur *in cap. si quis viduam, 35. quæst.7.* ibi: *Aut si qua cum duobus fratribus, aut patre, & filio, & cap. si quis cum matre, 34. quæst.2.* & alibi. Vbi eadem ponitur pœna fœminæ, quæ duobus fratribus, vel patri, & filio copulata fuit. Sic Sanchez *loc. cit. num.2.* & penes ipsum Palud. Petrus Soto, Gutierrez, Toledo, & alij. Basilius *loc. cit. num. 6.* vbi ait hanc doctrinam frustra à nonnullis in dubium reuocari.

QVÆSTIO IV.

An hoc impedimentum incestus oriatur ex conjunctione cum consanguineis, vsque ad quartum gradum?

AFfirmant Astensis *2. part. sum. lib.8. tit. 20. art. 1.* Gutierr. *lib.1. quæst. canon. cap.23. num.5.* Toledo *lib. 7. sum. cap. 5. num.2.* & Bonacina *quæst. 3. de matrim. punct. 14. num.10.* ita dicens: Primum crimen est incestus, qui in præsenti est fornicatio cum affine in gradu prohibito: vnde vir qui scienter committit incestum cum affine, idest cum consanguinea vxoris vsque ad quartum gradum, & vxor quæ copulam habet cum consanguineo viri vsque ad quartum gradum, non potest, mortuo altero conjuge, contrahere matrimonium, quamuis incestus sit occultus. Ita ille.

Sed certissimè respondeo, non oriri dictum impedimentum, nisi ex incestu habito cum consanguineis conjugis intra secundum gradum, quia sic decretum est (etiam ante Tridentinum, quidquid dicat Sanchez) per Alexand. III. in Append. Lateran. *part. 6. cap. 15. & part. 12. cap. 1.* vt refert Basilius *loc. cit. num. 8.* & nouissimè per Trident. *sess. 24. de matrim. cap. 4.* & tenent Ouandus, Sà, & Viualdus, quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. n.4.* Basilius *loc. cit.* sic dicens: Quartò obseruandum est, hoc impedimentum incestus non oriri ex conjunctione cum qualibet consanguinea vxoris, vel viri, sed tantùm cum ea, quæ esset in primo, vel secundo gradu, tam lineæ transuersalis, quàm rectæ. Quare si ea fœmina est in tertio gradu, non oritur ex eo incestu ejusmodi impedimentum. Quod ita planè asseritur à Pontificibus, & Conciliis, vt validè miter nonnullos Doctores aliter sensisse. Sic Basilius.

QVÆSTIO V.

An hoc impedimentum etiam oriatur ex incestu cum propriis consanguineis intra dictos gradus?

NEgant oriri, eo quòd Canones, qui id impedimentum statuunt, non loquuntur expressè de incestu cum consanguineis propriis, D. Anton. Rosella, Syluester, Cajet. Henriquez, Toledo, & alij vsque ad viginti Doctores, quos citat, & sequitus Sanchez *lib.7. disp.15. num.6.* Bonacina *loc. cit.* Candidus *disquisit. 58. art. 16.*

Sed probabiliùs respondeo: etiam oriri. Quia sic clarè deducitur *ex cap. de incestis, 35. quæst. 3. cap. si quis viduam, 35. quæst.7. cap. si duo, 35. quæst.6.* vt probat Basilius *lib.6. cap. 13. num.10.* Sic ipse, & antea Nauar. *in sum. cap. 22. num. 74 & lib. 4. consil. tit. de eo qui cognouit consang. consil. 1. n. 2.* Sotus *in 4. dist. 37. quæst. vnic. art. 1. post 1. concl.* Rodriguez *tom. 1. sum. cap. 229. concl. 3. n. 3.* Vega *2. tom. sum. cap. 5 casu 3.* & alij plures penes Sanchez *loc. cit. n. 15.* qui dicit hanc sententiam esse valde probabilem. Rebellus *part. 2. lib. 3. quæst. 18. num. 7. pag. mihi 359.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO VI.

An vt incestus impediat matrimonium, debeat necessariò esse publicus?

NEgant Glossa *in cap. Qui dormierit, verb. Neutram, 32. quæst. 7.* Castro *lib. 2. de lege pœnali, cap. 5. §. Rursus quintò,* & Gutierrez *lib. 1. quæst. canō cap. 23. num. 8.* quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 7. disp. 15. n. 13.* Bonac. *q. 3. punct. 14. num. 9.* Rebellus *loc. cit. num. 9.* & alij, docentes sufficere incestum occultum esse. Quia contrarium nullo jure probari potest.

Sed probabiliùs respondeo: debere necessariò esse publicum, vt matrimonium impediat. Quia id expressè definiuit Alexand. III. *in Append. Lateran. part. 12. cap. 1. 5. & 7. & p. 50. cap. 4.* Cujus verba refert Basil. Sic ipse *loc. cit. n. 9.* dicens, contrariam sententiam esse contra manifestas Pontificum decisiones. Angel. *verb. Incestus, num. 4.* Sà *verb. matr. vbi de impedim. impedient. n. 7.* Ludou. Lop. *1. part. instruct. cap. 269. vers. Nunc superest,* & alij.

QVÆSTIO VII.

An incestus commissus cum consanguineis vxoris defunctæ matrimonium etiam impediat?

NEgant Sotus *in 4. dist. 57. q. vnic. art. 1. post 1. concl.* Cordub. *lib. 1. quæst. 12. art. 1.* Henriq. *lib. 12. cap. 2. num. 1.* & penes ipsum Nauar. *cap. 22. n. 75. §. 3.* Speculum, Armilla, Angel. & Sarmiento. Sed hic Author pro opposita sententia refertur à Thoma Sanchez, *vt infra.* Tenet etiam Candid. *disquis. 28. art. 16.* Viuald. *in suo candelab. vbi de matr. num. 96.* Sà *loc. cit.* Vega *loc. cit. casu 2.* dicens esse omnium, & alij, existimantes nullum ex tali incestu oriri impedimentum.

Sed longè multò probabiliùs respondeo, etiam impedire matrimonium, quia tunc verè incestus reperitur. Et vltra hoc expressus est textus id decidens, *cap. Transmissa, de eo qui cognouit consang.* Sic Petrus Ledesma, dicens rem esse certissimam, *de matr. q. 58. art. 4. dub. 1.* Palud. Gabriel, Gaëta, Sarmiento, & Ouandus, quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num. 12.* Basil. *lib. 6. de matrim. cap. 13. num. 7.* Rebellus *loc. cit. num. 10.*

§. VII.

De Raptus sponsæ impedimento.

QVÆSTIO PRIMA.

An Raptus alienæ sponsæ impediat matrimonium.

REspondeo: impedire, ita vt raptor nec cum rapta (vt supra jam est habitum) nec cum quacumque alia matrimonium inire possit, licèt cum hac non dirimatur matrimonium contractum. Sic enim deciditur *in c. statutum, 27. q. 2.* & bene. Quia qui alienum matrimonium perturbare ausus est, jure proprij contrahendi meritò priuatur. Sic Sotus *loc. cit.* Palud. Cajet. & alij, quos affert, & sequitur Sanch. *lib. 7. disp. 12. num. 43. & 44.* Basilius *loc. cit. cap. 14. n. 3.* Bonac. *q. 3. punct. 14. n. 13.* Rebellus *loc. cit. num. 4.* & omnes idem docentes de sponsa rapta, si ipsa postea raptori consentiat, quod videlicet non possit alio matrimonio copulari.

QVÆSTIO II.

An hoc impedimentum incurrat qui sponsam solùm de futuro rapit?

AFfirmant Bonac. *loc. cit. n. 13.* qui pro hac parte citat Nauarrum *in Sum. c. 22. n. 74.* Speculum *1. p. art. 25.* Rebellum *loc. cit.* Henriq. *lib. 12. c. 2.* Sanch. *lib. 7. disp. 12. n. 43.* Gutier. *c. 86. n. 5.* & Ægidium *n. 25.* Sed ex his Authoribus nec Nauarrus, nec Henriq. nec Sanchez (ad minus) hanc partem docent. Benè tamen Rebellus *loc. cit.* per hæc verba: Qui alienam sive virgo, sive corrupta sit, sponsam sive per verba de futuro, sive de præsenti, hoc est vxorem rapuit, in pœnam criminis prohibetur non solùm eandem ducere, prohibitione dirimente; sed etiam quamcunque aliam, cum qua tamen non dirimetur matrimonium. Ita ille. Candidus *disquis. 28. art. 16.*

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere nisi illum, qui rapit alienam de præsenti sponsam, id est vxorem alienam; quia cum hæc lex sit pœnalis, & odiosa, extendi non debet ad rapientem sponsam de futuro. Sic Sanchez *disp. 12. cit. num. 43.* & penes ipsum Paludan. *dist. 34. quæst. 1. art. 2. num. 13.* Basil. *lib. 6. cap. 14. n. 3.* dicens, oppositum nullum habere fundamentum, & alij.

§. VIII.

De impedimento vxoricidij, seu homicidij vxoris propriæ.

QVÆSTIO PRIMA.

An vxoricidium sit crimen impediens quodcumque matrimonium?

REspondeo: esse crimen impediens, ne maritus aliam ducere possit vxorem; quia sic expressè habetur *in cap. interfecteres, 33. q. 2. & c. Admonere, & c. Quicumque,* eadem causa, & quæst. Sic D. Thom. *in 4. dist. 37. q. 2. art. 2.* Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 16. n. 1.* Basil. *loc. cit. n. 2.* & omnes.

QVÆSTIO II.

An hoc impedimentum matrimonij incurrat vir qui vxorem in flagranti delicto adulterij deprehensam propria authoritate occidit?

NEgant incurrere Palud. *in 4. dist. 34. q. 1. art. 2. num. 13.* Speculum *1. part. art. 24.* Sà *de impedim. non dirim. n. 6.* quos omnes refert, & sequitur Bonac. *q. 3. de matr. punct. 14. num. 16.* Quamuis hic Author citet Paludanum *in disp. 57. q. 22.* Sed malè, vt vides.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: incurrere, quia quamuis leges ciuiles prædictum delictum impunè dimittant, sed non sic jus Canonicum; hoc enim spectans culpam mortalem in ea occisione repertam, eam minimè permittit, sed punit. Sic colligitur *ex cap. Quicumque cit.* quod est Pij Pontificis, vbi hæc verba habentur: *Quicumque propriam vxorem, absque lege, vel sine causa, & certa probatione interfecerit, aliamque duxerit vxorem, publicam agat pœnitentiam:* vbi notanda sunt illa verba, *absque certa probatione.* Sic docent D. Thom. *dist. 37. quæst. 2. art. 2. & ibi* D. Bonau. *art. 2. quæst. 3.* Durand. *quæst. 2. art. 1. num. 6.* Paludan. (sibi contrarius) *q. 2. art. 2. n. 9.* Henriquez *lib. 12. cap. 2. n. 1. & cap. 14. num. 2.* Rodriguez *tom. 1. cap. 229. num. 4.* Vega *tom. 4. cap. 34. casu 74.* Petrus Sotus, Barthol. de Ledesma,

Sotus, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *loc.cit. num.*2. Basilius *cap.*14.*cit. num.*2. Rebellus *lib.*3.*cit. quæst.*18.*num.*5.

QVÆSTIO III.

An etiam dictum impedimentum incurrat, casu quo vir non propria authoritate, sed iudicis, adulteram vxorem necet?

AFfirmant adhuc Ouandus *in* 4. *dist.*37. *disp.vnica, fine.* Eo quòd jus Canonicum indistinctè loquatur, nec tradat adulteram viro necandam, sed jus ciuile.

Sed certissimè respondeo: nec incurrere, quia in eo euentu culpa abest: at sine culpa nemo pœnam incurrere debet: ergo. Sic colligitur clarè ex verbis Pij Pontificis nuper allatis: ibi, *absque lege, absque certa probatione.* Et tenent D.Thom. *in add.quæst.*60. *art.*1. Sanchez, Basilius, Henriquez, Vega, Rodriguez *loc.cit.*à fortiori, Palud. Speculum, Sà, & Bonac. nuper citati.

QVÆSTIO IV.

An idem impedimentum matrimonij incurrat vxor maritum suum interficiens?

AFfirmant Nauarrus *cap.* 22. *num.* 74. Sotus *dist.*37. *quæst. vnica,artic.*1. Henriquez *lib.*12. *cap.*2.*num.*1.Palac. Ludouicus Lopez, Viualdus,Viguerius, & alij, quos refert Sanchez *loc. cit. num.*5. Quibus addi possunt Basilius *lib.*6.*de matrim.cap.*14. *num.*2. Rebellus *loc. cit.quæst.*18. *num.*5. Gutierrez *cap.*88. *num.*4. & alij. Et licèt hæc opinio sit valdè probabilis.

Sed probabiliùs adhuc respondeo: non incurrere, quia Canones hoc impedimentum statuentes, solùm de vxoricidio loquuntur. Adde, quod de viricidio non est eadem ratio, quia viricidium est rarissimum, & vxores non sunt pronæ ad id, imò sunt timidæ: at verò vxoricidium est frequens, viriique sunt audaciores, & procliuiores ad id delictum perpetrandum: Quamobrem ad virorum audaciam, & inclinationem cohibendam, jus canonicum pœnam hanc statuit viro interficienti vxorem; non autem è contra, vxori virum necanti. Sic Syluester *matrim.* 7. *quæst.* 6. *dicto* 1. Armilla *matrimonium, num.*58.Toledo *lib.*7.*cap.*15.*num.*3.Sà *loc.cit.num.*6. Veracruz, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *disput.*16. *cit. num.*6. Candidus *loc.cit.* Bonacina *loc. cit.num.*13. Qui *num.* 14. bene aduertit differentiam inter crimen homicidij dirimens matrimonium,& inter crimen homicidij tantummodò impediens, quod illud non solùm inducit impedimentum quando vir occidit vxorem, verùm etiam quando vxor occidit maritum; quod non accidit in præsenti crimine, quidquid velint Authores sententiæ oppositæ. Nec textus, quos pro se adducit Basilius, videlicet *text. in cap.*1.*de diuortiis,& text. Si qua mulier,*31.*quæst.*1. illum juuant; nam expressissimè loquuntur de homicidio dirimente matrimonium.

§. IX.

De Impedimento Presbytericidij, seu homicidij Sacerdotis.

QVÆSTIO PRIMA.

An Presbytericidium impediat matrimonium?

REspondeo: impedire, quia ita deciditur *in cap. Qui Presbyterum, de pænit. & remission.* & tenent Panormit.ibidem,Nauar.*cap.*22.*num.*74.Basil.*lib.*6. *cap.*14. *num.*3. Rebell. *quæst.*18. *cit. num.*6. Bonac. *loc. cit.num.*18. Sà *loc. cit. num.*6. Toledo *lib.*7.*sum. cap.*19.& communis.

Addit Basilius *loc.cit. num.*1. idem dicendum esse de crimine patricidij, matricidij, & fratricidij, quod scilicet sit impediens matrimonium. Legatur.

QVÆSTIO II.

An quilibet homicida Presbyteri, etiam non conuictus in iudicio, hac pæna plectatur?

AFfirmant Vivald.*in candel.*1.*part.vbi de matrim. num.*105.Henriq.*lib.*12.*de matrim.cap.*2.*num.*1. & inclinat Nauar. *loc. cit.*

Sed probabiliùs respondeo: non plecti dicta pœna, nisi in caso, quo interfector de crimine sit in foro contentioso conuictus; quia id exigitur clarè in *cap.Quicumque, citato.* Et sic sentiunt Abbas,& Hostiens.*ibi.* Sotus, Sà, Toledo, & alij quos citat, & sequitur Sanch. *lib.*7. *disp.*6. *num.*9. Basil. *loc.cit.* Rebellus *loc. cit. num.*6. citans pro hac parte haud benè Nauarrum, Bonacinam, & Candid. *locis cit.*

§. X.

De Impedimento proueniente ex susceptione filij in Baptismo, aut Confirmatione.

QVÆSTIO VNICA.

An qui fit patrinus filij, vt priuet vxorem iure petendi debitum, possit mortua vxore secundò contrahere?

REspondeo: non posse, quia in pœnam sui delicti non solùm amittit jus petendi, exigendive debitum, quamuis reddere teneatur, sed etiam interdicitur matrimonio, *ex can. de eo,* 30. *quæst.*1. Sic tenent omnes Doctores. Basil. *loc. cit. num.* 3. Bonac. *num.*17. Hurt. *disp.*25.*diff.*1. Rebellus *quæst.*18.*cit. n.*18.Candid. *loc.cit.* & alij. Legatur Sanchez *lib.*7. *de matr. disp.*6.*n.*8.

§. XI.

De Impedimento pænitentiæ publicæ.

QVÆSTIO VNICA.

An pænitentia publica matrimonium impediat?

REspondeo, impedire quamdiu ipsa durat: nam peracta pœnitentia, matrimonium conceditur. Sic habetur *in c. audiuimus, c. si quis cum duabus, sequent.*33.*q.*2.*in Concilio Arelatensi* 2. *can.*21. *Toletano* 6.*c.*7.& tenent Palud.Durand.Sot.Viguerius,& Sà,quos refert,& sequitur Sanch.*lib.*7.*disp.*6.*num.*10. Basil.*lib.*6.*cap.*14. *num.*3. Rebell. *quæst.*18. *cit.n.*22. huc reuocans impedimentum excommunicationis etiam minoris, quæ hujus, & aliorũ Sacramentorum receptionem

receptionem impedit. Bonac. n. 19. & penes ipsum Nauar, Perez, Ægidius, Candid. & Hurtado loc. cit. & omnes.

§. XII.

De impedimento coniugij cum moniali.

QVÆSTIO PRIMA.

An matrimonium scienter cum moniali professa contractum matrimonium impediat?

Respondeo impedire: vnde in hoc casu contrahens, non solùm inualidè contrahit cum moniali, verùm etiam impeditur, ne cum alia possit contrahere. Sic deciditur in can. Hi ergo, can. Si quis, 27. q. 7. & meritò profectò: quia delinquens in matrimonium sponsæ Christi, indignus est matrimonio, quamvis si contrahat, factum teneat. Sic Sanchez, Basilius, Bonac. Rebell. & alij loc. cit. & omnes.

QVÆSTIO II.

An mortaliter delinquat qui cum dictis impedimentis non dirimentibus matrimonium contrahit?

Affirmant Bonac. q. 3. de matrim. punct. 14. n. 21. qui pro sua sententia citat Nauar. cap. 22. n. 74. Sylvest. matr. 8. q. 6. & Tolet. lib. 7. cap. 18. addit tamen contrarium esse dicendum casu quo alicubi consuetudo invaluerit, vt dispensatio dictorum impedimentorum non petatur, nec transgressores puniantur. Affirmat etiam, & absolutè loquendo, Rebellus lib. 1. cit. q. 18. n. 23. fine, dicens mortaliter delinquere illum, qui cum præfatis impedimentis contrahit ante petitam, & obtentam eorum dispensationem: quia existimat talia impedimenta adhuc vim habere.

Sed probabiliùs respondeo: non delinquere mortaliter, nisi solùm illum, qui contrahit cum tribus impedimentis, nempe cum voto, sponsalibus, vel interdicto. Quia cætera impedimenta in desuetudinem abierunt, ideóque nullum erit mortale in istis criminibus sine dispensatione contrahere. Quod enim maius signum (ait Basil. loc. cit. n. 4.) inductæ consuetudinis, quod à longo tempore nunquam dispensatio petatur, neque Prælati de petenda dispensatione fideles vllo vnquam tempore monere curent, cum tamen satis verisimile sit, esse huiusmodi crimina. Sic Basil. post Sanch. disp. 17. n. 7. 8. & 9. Hurt. loc. cit. fine, per hæc verba: Ex dictis constat, jam nullum impedimentum tantùm impediens jure positiuo statutum perseuerare; quia jam tantum impediunt sponsalia, & votum, quæ suo jure naturali tantùm impediunt; prohibitio autem judicis tantum impedit, quando apponitur à judice. Sic ille, & alij.

Nec Nauarrus est pro Bonacina; nam potiùs est pro nobis, ait enim talia impedimenta desuetudine cessasse, per hæc verba: Tum quia videmus, quod consuetudo non tantum id habeat, sed quod etiam nec à Papa, nec ab Episcopo petatur dispensatio, quando cum illo impedimento aliud dirimens non concurrit; nondum enim adhuc in tanta ætate vidi, vel audiui id fieri. Sic Doctissimus, & excellentissimus Doctor Nauarr. cap. 22. num. mihi 85. fol. 130. aliàs n. 75. Vnde meritò pro nostra sententia citatur à Thoma Sanchez, & Hurtado. Toletus autem licèt Bonacinæ sententiam tueri videatur, non facit id constanter, vt ipse per hæc verba fatetur: Hæc sunt crimina propter quæ homo à matrimonio contrahendo prohibetur. Armilla §. 60. putat hæc omnia non prohiberi sub mortali: sed vt jam dixi, non id auderem affirmare, non enim talis prohibitio fieret, & pro crimine tam graui, nisi obligaret sub mortali. Vnde cùm sciens quis contrahit, & absque dispensatione, quam Episcopus potest dare, viz à peccato mortali excusarem, quamvis non constanter affirmem. Sic Tolet.

DISPVTATIO XXIV.

De Dispensatione Impedimentorum Matrimonij.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit dispensatio in communi?

Respondeo: quod Dispensatio sic ab aliquibus definitur: *Est relatio juris facta cum cognitione causæ ab eo, qui potest relaxare.* Ita definiunt Innoc. Abbas, Nauar. Geassis, Rodeig. & alij penes Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 1. n. 2. cui & meritò non placet, cùm vera dispensatio sine causæ cognitione dari queat. Vnde

Alij aliter dispensationem definiunt, videlicet: *Est juris relaxatio facta ab habente potestatem relaxandi.* Sic Sanchez loc. cit. Ægid. disp. 33. dub. 1. n. 1. & alij communiter. Et licèt benè.

Clariùs, & breuiùs sic dispensationem definio. *Est juris alicuius relaxatio.* Sic Basil. lib. 8. de matr. cap. 1. n. 3. Vnde dispensare nihil aliud est, quàm eximere aliquem ab obligatione alicuius legis, quæ & manet circa alios, & ipsum obligaret in eo casu, nisi Princeps à dicta obligatione liberaret. Legantur Sanch. loc. cit. à disp. 1. vsque ad 6. vbi latè de hac materia.

QVÆSTIO II.

An Pontifex dispensare possit in impedimentis jure diuino, & naturali matrimonium dirimentibus?

Affirmant penes Sanchez lib. 8. disp. 6. n. 8. Milis, Loazez, Borgasius, Angelus, & alij, defendentes posse Pontificem in dictis impedimentis, in aliquo speciali casu dispensare. Idem sentit Henriquez lib. 11. cap. 1. n. 2. & cap. 9. n. 3. vbi sic ait: Secundò auum, & neptem jure naturæ: & probabile est in quarto etiam gradu (non autem vlteriùs, aut in infinitum) ita tamen vt à Christo sit Papæ commissum dispensare inter auum, & neptem. Ita ille. Et apud illum Ledesma q. 57. art. 4. concl. 2. & alij. Quorum sententiam esse probabilem clarè insinuant Sylvest. verb. Papa, quæst. 16. & 17. & Petr. Sotus lect. 11. de matrim. ad finem; cum tantùm oppositam sententiam probabiliorem vocent. Quod notat Sanchez loc. cit.

Sed certissimè respondeo: non posse, quia certissimum est, nullam reliquisse Deum in Ecclesia facultatem in dictis impedimentis dispensandi. Na ad plures, quàm par erat, dispensationes, via aperiretur. Sic Sanchez lib. 8. disp. 6. num. 10. & penes ipsum triginta tres Doctores. Basilius lib. 8. cap. 2. numero 16. Bonacina quæst. 3. de matrim. punct. 15. num. 1. Rebellus lib. 3. quæst. 5. sect. 4. n. 19. Cornejo disp. 7. dub. vltimo, pag. 1024. Hurtado disput. 26.

*diff.*1. Villalobos *tract.*14.*diff.*15. & omnes communiter. Qui autem sint gradus irritantes matrimonium jure naturæ, non est facile definire. Legantur Sanchez *loc. cit.* & *lib.*7. *disp.*51. & Diana *part.*8. *tract.*1. *resol.*67. & *sequent.*

QVÆSTIO III.

An saltem in casu extremæ necessitatis possit Pontifex in aliquibus ex impedimentis jure diuino & naturali dirimentibus dispensare?

AFfirmat Cornejo *loc. cit.* per hæc verba: Excipitur tamen dumtaxat casus, in quo necessaria esset pluralitas vxorum, aut quo patet filiam, vel filius matrem doceret ad genetis humani conseruationem, quia tunc posset Pontifex dispensare in impedimentis ligaminis, & consanguinitatis in primo gradu lineæ rectæ, quia merito præsumitur Christum dedisse ei hanc potestatem pro tali euentu. Ita ille.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: nec in tali casu posse dispensare, quia probabilius longè est, nec pro illo casu relictam esse potestatem Ecclesiæ auferendi dicta impedimenta. Sic Sanctius, & Basil. *loc. cit.* & communis.

An autem in eo euentu posset Pontifex declarare, licere cum aliquo ex his impedimentis jure naturæ dirimentibus matrimonium inire, affirmant dicti Doctores cum aliis *sup. disp.*13.*q.*5. relatis. Sed à nobis contrarium juxta ibidem dicta probabiliùs respondendum est; cum probabilius sit, neque in casu extremæ necessitatis posse contrahi matrimonium cum aliquo ex dictis impedimentis, sine speciali Dei dispensatione. Sic Diana *part.*8.*tract.*1.*resol.*71.*vers. Vnde collige.*

QVÆSTIO IV.

In quibus impedimentis in speciali nequeat Pontifex dispensare?

REspondeo dicendum, quod juxta nostram sententiam, nequit Pontifex dispensare in errore personæ, in voto solemni professionis, ita vt voto manente, & statuto Religionis perseuerante, matrimonium postea contractum validum sit; in consanguinitate in primo gradu lineæ rectæ, in impedimento metus cadentis in virum constantem, in impedimento ligaminis, in impedimento impotentiæ. Quia hæc omnia impedimenta dirimunt, juxta nostram sententiam, jure diuino naturali: ergo nequit in eis Pontifex dispensare: consequentia est legitima, vt ait ex Soto Sanchez *loc. cit. n.*52. antecedens verò constat ex dictis suprà *disp.*10. *quæst.*3. *disp.*12. *q.*2. *disp.*13.*q.*5. *disp.*16. *q.*20. *disp.*18.*q.*5.*disp.*22. per totam. Sic authores *loc. cit.* citati, & præcipuè Diana.

QVÆSTIO V.

An Pontifex possit dispensare in omnibus impedimentis jure solum Ecclesiastico dirimentibus?

REspondeo tanquam certum, posse; quia hoc toto jure superior est. Sic omnes Doctores. Vnde juxta nostram doctrinam superiùs traditam optimè potest dispensare Pontifex in impedimento consanguinitatis in linea recta vltra primum gradum; in transversali in quocumque. In impedimento cognationis spiritualis, & legalis. In impedimento affinitatis in quacumque linea, & gradu. In impedimento Ordinis sacri, & in omnibus aliis, præter supra assignata impedimenta. Quia juxta à nobis tradita, hæc omnia solùm dirimunt jure Ecclesiastico. Legantur Basil. & Sanchez *loc. cit.* Luysius *in sum. part.*2.*cap.*130. Hurtado *disp.*16. *diff.*1. & alij, præcipuè Diana *part.* 8. *tract.*1.*à resol.*67. Igitur juxta doctrinam à nobis hucusque traditam dicendum est primò, posse Pontificem dispensare, vt matrimonium ineatur inter priuignum, & nouercam, vel priuignam & vitricum; socerum, & nurum, aut socrum & generum, vt contra Ægidium *de Sacram. disp.*32.*dub.*4.*n.*53. docet Diana *resolut.*67. *cit.*

Secundò, posse dispensare Pontificem, vt quis contrahat matrimonium cum vxore fratris sui, vel vt fœmina nubat viro suæ sororis defuncti, vt de facto multi Pontifices dispensarunt, vt probat Diana *loc. cit. resol.*68. contra Paludan. *in* 4. *dist.*41. *quæst.*1. *artic.* 5. *conclus.*2. & alios authores nostri temporis.

Tertiò, posse dispensare Pontificem, vt matrimonium ineatur inter auum, & neptem, vel inter auiam, & nepotem, vt tenet Diana *resol.*69. cum Thoma Sanchez *de matrim. lib.*7. *disp.*51. *num.*19. contra Ægidium *disp.*32. *cit. dub.*1. *num.*16. *concl.*3. & alios.

Quartò: posse Pontificem dispensare, vt fratres & sorores contrahant inter se matrimonium; quia licèt sint Consanguinei in primo gradu, sunt tamen in linea transversali, in quo dispensare potest Pontifex: cùm probabilius sit, matrimonium fratris cum sorore non esse jure naturæ irritum. Sic Diana *resol.*70. & penes ipsum D. Thom. Basil. Legionens. Præpositus, Hurtadus, Baunius, Petez, Caspensis, & alij plures penes ipsum, & Sanchez *lib.*7. *disp.*52. *n.*10. & 11. vbi hanc sententiam valdè probabilem appellat, licèt ipse cum aliis valdè etiam probabiliter oppositum sequatur.

Quintò: nullo modo posse Pontificem dispensare, vt Pater sumat in vxorem filiam suam, aut mater suum filium. Quia certum est apud omnes (vno excepto Caramuele *in Theolog. morali*, *lib.*2. *n.*545.) quod matrimonium in primo gradu rectæ lineæ sit irritum jure naturæ. Sic Diana *resolut.*71. Legantur à nobis tradita *sup. dispnt.*13.*à quæst.*5. *vsque ad vltimam.*

QVÆSTIO VI.

An solus Pontifex dispensare possit in impedimentis jure humano dirimentibus.

NEgat in primis Goffredus (apud Sanchez) dicens, posse etiam Legatum Pontificis, licèt non generaliter, specialiter tamen cum aliquibus personis in his impedimentis dispensare. Negant deinde Sotus, Ludou. Lopez, & Sà apud eundem Sanchez, quatenus affirmant, posse Episcopum dispensare in impedimento cognationis spiritualis orto ex baptismo non solemniter collato; & in impedimento publicæ honestatis ex sponsalibus orto; & in impedimento cognationis legalis, casu quo non pateat facillimus aditus ad superiorem.

Sed certissimè respondeo: solum Pontificem posse in dictis impedimentis dispensare; quia omnia illa sunt jure communi inducta, & à superiori: ergo nequeunt in illis inferiores, quales sunt Legati, vel Episcopi, ordinariè dispensare. Sic Sanchez *lib.* 8. *disp.*6.*à n.*14. & penes ipsum quamplures Doctores. Basilius *lib.*8. *cap.*13. *n.*1.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VII.

An saltem possit Episcopus in casu magnæ necessitatis in dictis impedimentis dirimentibus, post contractum matrimonium dispensare?

NEgant Sotus, Corduba, Veracruz, & Medina apud Sanchez *lib.2.disp* 40.*num.*2. & Nicolaus Garcia *part.*11.c.5. *à num.*343. apud Basilium *lib.*8.c.13. *num.*2.

Sed longè multò probabiliùs respondeo posse Episcopum dispensare, concurrentibus tamen his conditionibus. Prima est, vt matrimonium sit publicè contractum, & impedimentum occultum (regulariter saltem loquendo, iuxta dicenda infrà *q.*9.) Secunda, quod sit contractum bona fide, saltem alterius ea contrahentibus. Tertia, quod separatio coniugum fieri non possit absque magna famæ iactura, aut scandalo, aut alio graui inconuenienti. Quarta, quod non sit facilis aditus ad Pontificem, vel ad alium habentem priuilegium dispensandi, ob inopiam contrahentium, seu ob aliam causam, aut *si aditus sit*, quod dispensatio differri nequeat ob vrgens periculum incontinentiæ, aut alterius damni secuturi, si impedimentũ publicaretur, veluti si impedimentum se teneret ex parte fœminæ, & esset affinitas ex copula illicita cum consanguineo mariti ante matrimonium. Ratio autem est, quia id fieri ab Episcopis in dictis casibus Romano Pontifici est notum, & nihilominus tacet: ergo id approbare præsumendum est. Sic Nauarrus *in man.c.*21.*num.*85. dicens id praxi receptum esse. Henriquez *lib.*12.*c.*3.*num.*2. vbi *in Glossa lit.R.& O*, ait, posse in dictis casibus dispensare Episcopum, quãuis bona fides in contrahentibus non intercessetit. (Quod idem docet Moscoso *in Sum. tract.*10.*c.*29 *n.*22.) Barthol. de Ledesma, Rodriguez, Captua, & alij quos citat, & sequitur Sanch. *loc.cit.n.*3. *& lib.*8.*disp.* 6.*num.*20. Basilius *loc.cit.à n.*2. *vsque ad* 6. & penes ipsum Vasquea 22.*disp* 178.c.1.*n.*16. Rebell.2.*par.* *lib.*3.*q.*5.*n.*20. Salas *de Legib.disp.*20.*sect.*3.*n.*25.& Riccius *in praxi, decis.*262. Hurtado *disp.*26.*diff.*2. *n.*6. Diana 2.*part.tr.*16.*ref.*19.*&* 5.*part.tract.*14.*resol.* 18.*& part.*8.*tr.*3. *ref.*78.*&* 79. Ludouic. de S. Iuan *qu.*7.*art.*1. *dub.*2. (qui tamen malè citat Sotum, & Cordubam pro hac parte,) & alij non citandi.

QVÆSTIO VIII.

An rursus possit Episcopus dispensare in casu posito in impedimentis dirimentibus, etiam ante contractum matrimonium?

NEgant, & à fortiori, authores nuper pro prima sententia adducti, & communiter negant alij, præcipuè Nicol. Garcia *loc.cit.* & Gutierrez c.49. *numero* 18.

Sed probabiliter æquè respondeo: posse etiam in casu vrgentis necessitatis. Vt si quis v. g. morti proximus ad legitimandos filios, vel restaurandum honorem, vel pro bono pacis, &c. deberet citò contrahere, & obstaret impedimentum dirimens. Quia etiam in isto casu præsumitur habere Episcopum facultatem à Summo Pontifice, cum reuera id ei concessisset, si de eo requisitus esset ob animarum salutem. Sic Sanchez *lib.*2.*disp.*40.*n.*7. Basilius *loc.cit.n.*6. citãs pro hac parte Gabrielem Vasquez, & Salas locis nuper citatis. Bonacina *q.*3.*punct.*15. *n.*6. qui citat pro hac parte Henriquez *lib.*12.*capite* 3.*num.*2. & Valentiam *tom.*4.*disp.*10.*q.*5.*punct.*5. sed malè, quia hi authores solùm id concedunt Episcopis, loquendo de impedimentis irritantibus circa matrimonium iam contractum. Hurt. *loc.cit.* Diana *loc.cit.* & penes ipsum Villalobos *tractatu* 24.*diff.*15.*n.*6. Molfes. *tom.*1.*tr.*4. c.12. *num.*35. Barbosa *de potest. Episcop.part.*2.*allegat.*35.*n.*5. Homobonus *de Exam. Eccles.part.*1.*tr.*5. c.5 *q.*32. Victorell. in notis ad Man. Nauarri, c. 21.*n.* 95.& Reginald.*lib.*31.*cap.*27.*n.*205. His adhuc addi possunt Corneio *disp.*7. *dub. vltimo*, fine Machado *lib.*4.*part.*6.*tract.*16.*docum.*11.*n.*4.*&* 5. Candidus *disquis.*28.*art.*16.*dub.*3.& alij Recentiores. Notantes in eisdem casibus, in quibus potest Episcopus in sua Diœcesi dispensare, posse & Legatum in Prouincia suæ legationis, non tamen Vicarium Episcopi, nisi ea peculiari commissione eiusdem, vt infrà. Et hanc sententiam tenet rursus Diana *part.* 8. *tractatu* 3. *resol.* 80.

QVÆSTIO IX.

An facultas dispensandi, quam in euentu dicto habet Episcopus, tantùm sit pro interiori foro?

AFfirmant cum communi Sanchez *lib.*2.*disput.* 40. *num.*1. per hæc verba: Secundò obseruandum est, hanc potestatem Episcopi dispensandi in dictis impedimentis occultis, esse pro solo conscientiæ foro, vt bene Henriquez *lib.*12. *de Matrim.*c.3. *n.*2. sicut Tridentinum *sess.*24.c.6. *de reformat.* similiter concedit casus occultos Episcopo pro solo conscientiæ foro. Dicitur autem impedimentum occultum, quando non publicè constat, nec facilè constare potest, periculumque non est, vt in foro externo detegatur, vt benè docet Henriquez *eod.*c.3. *num.*1.*&* 2. Sic Sanchez, & Basil. *lib.*8.*c.*13.*num.*4. sic dicens: Vt enim ea limitatio locum habeat, debet intelligi de impedimento occulto, vt citatis multis docet Riccius *loc.cit.* Quare si impedimentum fuerit publicum, non poterit dispensare Episcopus, quia nullum scandalum sequi potest ex eo, quod separentur. Ita Basilius, & alij authores, præcipuè *citati*.

Negatiuam nihilominus sententiam, nempe facultatem dispensandi in assignatis casibus habere Episcopum, non tantum pro foro interno, sed etiam pro externo, posset quis his argumentis suadere. Primò, quia Episcopus absolutè potest dispensare contra Concilium in casu magnæ necessitatis, vel vtilitatis vt docent Tiraquell. Lambert. Rebuff. Spino, Humada, Crnedo, & alij, quos citat, & sequitur Barbosa in Trident. *sess.*1.*n.*4. Deinde potest statuere contra ius commune, casu quo id faciat ex euidenti, & necessaria causa, quæ superiorem ad id concedendum moueret, vt ex Iasone *in l.omnes populi, lect.*2.*ff.de Iust. & Iure*, & ex Riccio *in praxi decis.* 261. docet Basilius *loc.cit.*c.13.*num.*2. ergo optimè poterit dispensare in impedimentis, tam pro foro interno, quàm pro externo, si id euidens causa exigat.

Secundò, quia ideo potest dispensare Episcopus in impedimentis dirimentibus in casu magnæ necessitatis, quia Romanus Pontifex id concessisset ob animarum salutem, si de eo requisitus esset, ac perinde est, ac si concessisset: ergo ea rationabili voluntate Pontificis præsumpta, pro vtroque foro dispensare poterit. Hæc argumenta ita mouerunt Basilium *loc. citatis*, vt in hanc partem contra doctrinam à se supra traditam aliqualiter inclinauerint, vt per hæc verba indicat: Limita etiam, vt talis Episcopi dispensatio tantùm sit pro interiori foro, vt docet

Henriquez *lib.* 12. *de Matrim. num.* 2. quamuis de hac limitatione dubito, cùm considero rationes quibus nititur ea facultas dispensandi in his casibus. Ita Basilius *locis citatis*, *numero* 5. sibi nonnihil contrarius.

Ego in hac difficultate cum distinctione respondeo primò: Episcopus solùm potest dispensare in impedimentis occultis, & foro conscientiæ, in casibus assignatis, communiter, regulariter, & ordinariè loquendo; quia communiter, & regulariter loquendo in impedimentis solùm occultis vrgere potest necessitas dispensandi, vt ex dictis constat, & probant bene authores pro prima sententia adducti, & tenent communiter omnes.

Respondeo tamen secundò: Episcopus etiam potest dispensare in impedimentis publicis, & pro foro externo, casu & non aliter) quo de facto detur necessitas maxima in illis dispensandi, & non pateat aditus ad Pontificem, aut si pater, est periculum magnum in mora. Probatur primò, quia ea sola, aut præcipua de causa potest Episcopus in dicto euentu dispensare in impedimentis occultis, & pro foro interno; quia videlicet ob vrgentem dispensandi in illis necessitatem, præsumitur à Sum. Pontifice facultatem habere, vt docent Sanchez, Basilius, & alij Doctores *q.* 7. *&* 8. pro nobis relati: ergo si detur casus, in quo vrgeat necessitas magna, etiam in impedimentis publicis, & pro foro externo dispensandi, censeri etiam debet habere eandem facultatem à Sum. Pontifice ad dispensandum in illis: nam vtrobique currit eadem ratio.

Secundò probatur rationibus pro parte negatiua adductis; nam certè hanc nostram modò explicatam aperte probant, quia dato casu præassignato, Romanus Pontifex id verè concederet ob animarum salutem, si de eo requisitus esset: ergo. An autem de facto possit occurrere casus, cujus magna necessitas vrgeat Episcopum ad dispensandum in aliquo impedimento publico, videant ipsi. Mihi, etsi difficillimè accidere posse videatur, non tamen est impossibile, vt ex dictis facilè colligi potest.

QVÆSTIO X.

An Generalis Vicarius Episcopi possit ex vi officij in his matrimonij impedimentis dirimentibus dispensare?

RESpondeo: non posse. Sic Henriquez, Paz, Gutierrez, Ant. Gomez, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 2. *disput.* 40. *n.* 12. Basilius *lib.* 8. *cap.* 13. *n.* 5. Hurtado *disput.* 26. *diff.* 2. & alij communiter. Qui idem dicendum putant de his qui ex priuilegio dispensare in casibus Episcopalibus, etiam matrimonialibus possunt, quod scilicet non possint dispensare in prædictis impedimentis eo modo, & quando potest Episcopus: quia iste casus non competit Episcopis jure ordinario, sed ratione vrgentis necessitatis. Vnde absolutè iste non dicitur casus Episcopalis, quia verè ad Pontificem pertinet, & ex quadam juris interpretatione Episcopo censetur permissus, vt bene Henriquez *lib.* 12. *cap.* 5. *n.* 2. *& lib.* 6. *de Pœnitent.* (non 16. vt citant Sanchez, & etiam Basilius) *cap.* 14. *num.* 7. Sanchez *loc. cit. n.* 9. & Basilius *loc. cit.*

QVÆSTIO XI.

An saltem ex speciali commissione Episcopi possit eius Vicarius Generalis dispensare in impedimentis dirimentibus in casibus, in quibus ipse potest?

NEgant quidam apud Syluestrum *verb. Delegatus, q.* 8. & apud Sanchez *lib.* 2. *disp.* 4. *n.* 13. existimantes, non posse Episcopum delegare facultatem dispensandi in casibus, in quibus ipse solùm ratione vrgentis necessitatis dispensare valet.

Sed certissimè respondeo: posse, quia certissimum est, posse Episcopum talem facultatem delegare, cùm reuera illa jurisdictio, licet ei competat ex Principis priuilegio, competat Sedi, & ideò sit ordinaria, & consequenter ordinariæ potestatis jura habeat. Sic Henriquez *lib.* 12. *cap.* 5. *n.* 2. & *n.* 14. Basilius *lib.* 8. *cap.* 13. *n.* 5. Hurtado, & alij, quos citat, & sequitur Sanch. *loc. cit. disp.* 26. *diff.* 2. *n.* 7. Ægid. *disp.* 33. *n.* 33. Bonacina *q.* 3. *punct.* 15. *n.* 6.

QVÆSTIO XII.

An Episcopus possit post matrimonium contractum dispensare in impedimento; cuius est obtenta dispensatio, subreptitiè tamen, & ideo nulla?

AFfirmant Glossa, Innoc. Hostiens. Cardinalis, Henricus, Ioan. Andreas, Abbas, Alexand. de Neuo, & Præpositus in cap. *Quocirca, de consanguin.* Decius, Felinus, Syluest. & alij, quos refert Sanchez *lib.* 2. *de Matr. disp.* 38. *n.* 12. (non *disp.* 25. *n.* 13. vt inuenies citatum in Basil.) & videtur sequi Hurtado *disp.* 26. *diff.* 2. *n.* 8. & esse valde probabile ait Basilius *loc. cit. n.* 7.

Sed probabiliùs respondeo, non posse, absolutè loquendo, quia probabilius est, non esse concessam Episcopis Generalem facultatem dispensandi in dicto euentu, per *c. Quia*, citatum (nec per caput aliud) sed solùm fuisse concessam Episcopo pro casu particulari: ex quo non licet regulam generalem deducere, vt possit quilibet Episcopus dispensare toties, quoties dispensatione subreptitia contractum est matrimonium, vt optimè probant Sanchez, & Basil. *loc. cit.* Sic Diana etiam *part.* 8. *tract.* 3. *resol.* 80. *vers.* Nota tamen.

QVÆSTIO XIII.

An Commissarius Bullæ Cruciatæ possit dispensare in aliquo impedimento matrimonij?

REspondeo: posse quidem dispensare, sed in vnico tantùm impedimento, nempe in impedimento affinitatis ex copula fornicaria, in primo, vel secundo grado, ortæ: & hoc pro solo foro conscientiæ, & concurrentibus his 4. conditionibus. Prima, vt illud impedimentum consurgat ex matrimonio jam contracto. Secunda, vt sit occultum. Tertia, vt matrimonium contractum fuerit bona fide, saltem ex parte alterius contrahentis. Quarta (licèt Basilio necessaria non videatur) est, vt Commissarius priùs detegat alteri conjugi nullitatem matrimonij, vt iterum validè contrahant. Sic Sanchez *lib.* 2. *disput.* 48. *num.* 8. *& lib.* 8. *disput.* 6. *num.* 25. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 3. *num.* 3. Monte *in exam. part.* 3. *cap.* 9. §. 10. *n.* 3. Ioan. de Cruce *in Sum. part.* 2. *tract. de Matrim. art.* 6. *dub.* 12.

dub. 12. Hurtado disp. 26. diff. 2. Villalobos tract. 27. claus. 13. n. 11. Quos omnes citat, & sequitur Diana 2. part. tract. 11. resol. 116. Basil. lib. 8. c. 13. n. 8. & alij, qui benè notant, & quod primus gradus ille, in quo potest dispensare Commissarius, intelligatur in vtraque linea, nempe tam in rectâ, quàm in transuersa; & quod tali potestate possit vti in præsentia Pontificis. Legatur Diana loc. cit. & ibi resol. 117. 118. & 119.

QVÆSTIO XIV.

An etiam Mendicantes Religiosi possint ex vi suorum priuilegiorum dispensare in aliquo impedimento dirimente matrimonium?

AFfirmant Roffensis in libello de causa matrimonij Regis Angliæ, & Veracruz 2. part. speculi, art. 27. vers. Et hoc confirmatur expressè, pag. mihi 413. Quia existimant, Mendicantes habere priuilegium à Leone X. concessum Augustinianis, ad dispensandum cum iis, qui scienter, aut ignoranter matrimonium contraxere cum impedimento affinitatis, modò id notorium non sit, nec in judicium deductum: at affinitas ex copula licita vsque ad quartum gradum, & ex illicita vsque ad secundum inclusiuè, est impedimentum dirimens matrimonium: ergo.

Sed oppositum omninò respondeo dicendum: quod videlicet non possint: quia vel dictum priuilegium (quod fuisse Augustinianis concessum propter maximam sanctitatem Roffensis id affirmantis, vt certum credendum est) non est in vsu: vel non fuit generaliter concessum, sed solum pro aliquo casu priuato, seu particulari tantùm indultum; quo cessante, jam ipsum cessasse, ex dictis q. 12. colligitur. Vel tandem, quod dictum priuilegium non concedit ampliùs, quàm quod Mendicantes dispensare possint cum incestuosis cum consanguineis coniugis, vt possint petere debitum: ac eo matrimonio dissoluto, ad aliud transire, non tamen cum affine, vel aliud impedimentum habente. Sic Henriquez lib. 7. c. 28. n. 6. & in Glossa lit. M, & N, & lib. 1 1. c. 3. n. 3. & in Glossa lit. A, & B, Rodriguez tom. 3. qq. regul. q. 2. art. 2. Sanchez lib. 8. disp. 6. n. 28. Candid. disquis. 18. art. 17. Ludouic. de S. Ioan. de Matrimon. quæst. 20. art. 2. dub. 2. pag. 1058.

QVÆSTIO XV.

An possit Episcopus dispensare ad petendum debitum cum coniuge, cui debiti petitio est interdicta, ratione affinitatis contractæ cum altero coniuge?

NEgant Couarr. Matienzo, & Graffis apud Sanchez lib. 8. disp. 12. num. 10. Quibus adhærent Hurt. disp. 26. diff. 2. n. 8. & Nicol. Garcia part. 11. cap. 5. n. 355. existimantes, id ad solum Pontificem pertinere.

Alij verò id concedunt Episcopo, sed tantùm in casu necessitatis, & quando non patet aditus ad superiorem. Ita Syluest. Margarita Confessor. Gutierrez & Lodouicus Lopez apud Sanchez loc. cit. n. 11.

Sed probabiliùs respondeo: posse, & semper, in huiusmodi impedimento dispensare; siue pateat aditus ad superiorem, siue non: quia jam consuetudine id Episcopi adquisierant, & praxis ita testatur, cum passim Episcopi in hoc dispensent. Sic Palud. Sotus, Corduba, Henriquez, Martin. Petrus, & Barthol. de Ledesma, Sà, Rodriguez, Toledo, & alij vsque ad viginti & septem Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez loc. cit. n. 13. qui num. 14. cum eisdem Doctoribus idem dicendum putat de cognatione spirituali, nempe posse etiam Episcopum dispensare ad petendum debitum cum coniuge, qui cum suo coniuge cognationem spiritualem contraxit, juxta dicta 1. part. tract. 21. disp. 7. q. 19. Sic etiam Basilius lib. 8. c. 13. n. 9. Ioan. de Cruce in Sum. q. 4. de Matrim. art. 6. dub. 12. concl. 3. Machado lib. 4. part. 6. tract. 16. docum. 12. num. 3. & 4. & lib. 6. part. 7. tract. 2. docum. 17. Bonac. q. 3. punct. 15. n. 5. Villalobos tract. 13. diff. 51. n. 5. & diff. 52. n. 10.

QVÆSTIO XVI.

An etiam Regulares ab Ordinario approbati possint ex commissione suorum Prouincialium dispensare ad petendum debitum cum coniugibus, qui inter se affinitatem contraxerunt?

NEgant Corduba in annotat. ad Collectorem, verb. Dispensatio, §. 17. & penes ipsum Ortiz, vt refert Sanchez lib. 8. disp. 16. n. 8. dicens, non esse tutum eo priuilegio vti, eo quòd non habeatur in libris Ordinis, nèc de eo constet.

Diana verò (attende mi Lector) 3. part. tract. 15. resol. 14. è contra omninò affirmat, posse dispensare ad debitum petendum, dummodo à suis Prouincialibus ad id deputati fuerint: quia hoc, inquit, patet clarissimè ex verbis priuilegiorum, quæ hanc facultatem concedunt Confessariis deputatis ad hoc à Prouincialibus, & ideo docent hanc sententiam omnes qui super priuilegia Regularium diligentissimè scripserunt, vt Rodriguez tom. 1. q. 63. art. 1. Port. in dub. regul. verb. Abbas, n. 3. & verb. Confessor erga sæculares, n. 18. & 23. Ioan. de la Crus de statu Relig. lib. 2. c. 6. dub. 9. concl. 1. & 2. Sanchez in Sum. tom. 1. lib. 4. c. 43. n. 10. Hieron. Rodriguez in Compen. qq. Regular. resol. 104. n. 15. Rebell. 2. part. lib. 3. q. 18. n. 16. & Villalobos in Sum. tom. 1. tract. 13. diff. 52. n. 10. vbi sic asserit: [Puede dispensar para pedir el debito el Comissario de la Cruzada, conforme al tenor de su Comission, y puede tambien dispensar el Obispo, como tiene Soto, y està en vso. Pueden lo mismo los Confessores de nuestra Orden, y los que gozan de nuestros priuilegios, como tengan commission para ello de sus Prouinciales, y no espira esta commission, aunque muera el Prouincial, ò acabe su oficio.] Ita ibi Diana. & 5. part. tract. 13. resol. 46. ait probabile sibi videri, posse dictos Regulares dispensare in dicto casu etiam absque speciali commissione suorum Prouincialium, per hæc verba: Vnde licèt ego olim in 3. part. tract. 2. resol. 14. docuerim Confessarios Regulares non posse dispensare cum sæcularibus ad petendum debitum, si à suis Superioribus ad hoc minimè deputati fuerint, puto nunc tamen cum Cœlestino affirmatiuam sententiam non esse improbabilem. Sic ibi. Sed tandem part. 6. tract. 8. resol. 32. contrarium prorsus absque nouo fundamento docet per hæc verba: Alibi affirmatiuam sententiam docui, & tenent Miranda in man. tom. 2. q. 47. art. 1. Portol: in dub. regul. verb. Confessor Regularis erga sæculares, n. 23. Rodrig. in qq. regul. tom. 3. q. 47. art. 3. Sanchez de Matrim. tom. 2. lib. 8. disp. 16. n. 8. Ioan. de la Cruz de priuileg. lib. 2. cap. 6. dub. 6. concl. ... & alij. Et hoc virtute priuilegiorum, & præcipuè Pij V. Sed aduertat Lector, hanc sententiam veram olim fuisse, nunc verò non esse admittendam; quia priuilegia illa concessa Regularibus ad dispensandum in nostro casu, fuerunt ex viuæ vocis oraculo, anno 1631. per Bullam

particularem ab Vrbano VIII. reuocatam. Huc vsque Diana.

Sed nihilominus mihi certissimè Respondeo: posse ex commissione saltem suorum Prouincialium, quia hanc potestatem habent virtute cuiusdam priuilegij concessi a Pio V. die Septembris anni 1569. in hac forma (vt ex Speculo 1. *part. art.* 5. refert Rebell. *vbi infrà.*) *Quod Prouinciales possint committere viris Religiosis, ac doctis, & juxta Concilij Tridentini decretum approbati, authoritatem dispensandi cum viris, siue mulieribus incestuosis, qui carnaliter peccauerunt cum consanguineis alterius coniugis intra quartum gradum, vt possint petere debitum. idque in foro conscientia tantum.* Quod priuilegium habetur etiam in compendio priuileg. Societatis Iesu, *verb. Dispensatio,* §. 4. Vnde de veritate huius concessionis prudenter dubitari nequit: ergo ex vi illius optimè possunt Regulares, de commissione suorum Prouincialium ad petendum debitum cum incestuosis dispensare.

Neque obstat si dicas cum Diana: Illud priuilegium Pij V. fuit concessum viuæ solùm vocis oraculo: sed sic est, quod omnia viuæ vocis oracula annullata fuerunt per Constitutiones Gregorij XV. & etiam Vrbani VIII. ergo jam Regulares virtute illius indulti, vtpotè reuocati, nequibunt vti prædicta ad dispensandum facultate. Hoc, inquam, minimè obstat, vt à nostra sententia tantorum sapientissimorum Doctorum authoritate fulcita recedamus. Respondeo enim verum esse, illud priuilegium concessum fuisse à Pio V. viuæ vocis oraculo, vt omnes fatentur: sed non minus verum esse, quod illud non sit reuocatum per constitutiones Gregorij XV. & Vrbani VIII. In primis namque quod non sit reuocatum per Bullam Gregorij, constat; quia per illam non reuocantur concessiones factæ per viuæ vocis oracula, quæ sortita sunt suum effectum ante prædictam constitutionem, vt in illa habetur, & declarauit sacra Congregatio die 11. Aprilis anni 1625. cuius declaratio Authentica extat apud me, & sic se habet:

Regularibus pro parte Patris Fratris Dominici de Molina Magistri Ordinis Prædicatorum, & Procuratoris Generalis omnium Religionum Mendicantium, & non Mendicantium Prouinciæ Bœthicæ, stante constitutione fœl. record. Gregorij XV. reuocatoria oraculorum viuæ vocis, petitur declarari, an gratiæ, & priuilegia viuæ vocis oraculo facta Magistris Generalibus, Vicariis Generalibus, & Prouincialibus Generalibus, concessa eorum Ordinibus, quæ sortita fuerunt effectum ante reuocationem, licèt effectus habeat tractum successiuum, vel aliàs respiciant particulares personas, vt sunt præsentaturæ, vel magisteria, non obstante prædicta reuocatione, maneant in suo robore, & valida censeantur, vti in dicta reuocatoria constitutione non comprehensa, vel aliqua indigeant reualidatione, tam in temporalibus, quàm in spiritualibus. *Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Regularium præposita, illustriss. de Cremona referente, prædictas gratias, & priuilegia in dicta reuocatoria constitutione non comprehendi, nullaque reualidatione indigere, proindeque validas, & valida fore, & esse, eisdemque secure vti posse censuit, prout alias fuit responsum Romæ die 11. Aprilis 1625.*

Deinde quod nec cassatum, aut reuocatum sit per Bullam Vrbani, etiam constat; tum quia per illam neutiquam reuocantur priuilegia, aut gratiæ, quæ sortita sunt effectum ante dictam Bullam, quæ licèt in illa id non exprimatur, sicut exprimitur in Constitutione Gregorij; non tamen exprimitur contrarium, quod debebat exprimere sua Sanctitas, si sua constitutione vellet in hoc coarctare Constitutionem Gregorij: ergo per illam hæc non coarctatur, sed solùm confirmatur. Et ita id vt probabile defendit Lezzana *in summa qq. regular. cap. 3. num. 21.*

Tum etiam, quia per Bullam Vrbani solùm censeri debent reuocati viuæ vocis oracula, quæ merè talia sunt: sed sic est, quod dictum priuilegium Pij V. non solum habet rationem viuæ vocis oraculi, sed etiam rationem indulti, & gratiæ concessæ per nouam Pontificis Constitutionem: ergo non debet censeri esse reuocatum per dictam Constitutionem. Minor, & consequentia optimè probantur à Peyrino *in priuileg. Minim. tom. 3. cap. 12. const. 18 Vrbani VIII. in scol. n. 2.* sic. Quia Gregor. XIII. omnia viuæ vocis oracula ante ipsum concessa (inter quæ stat illud Pij V.) innouauit, & ex certa scientia confirmauit, & de nouo concessit per suam specialem, & particularem constitutionem: ergo illa jam desiere esse concessa per viuæ vocis oraculum: ergo sub reuocatione Vrbani cadere non possunt: Poterunt ergo Regulares vti dicta facultate dispensandi illis à Pio V. concessa, sicuti ante Bullam Vrbani nunc.

Tum denique, quia non est credibile de pia, & benigna voluntate nostri Pontificis, illum per suam reuocatoriam Bullam reuocare voluisse priuilegium à tot sæculis, & à tot, ac tam maximis Pontificibus Religionibus concessum, ab illorumque Religiosis passim practicatum, & ab omnibus Doctoribus firmatum, & vt verissimum mandatum typis. Quis, inquam, hoc de nostro Maximo Vrbano Pontifice credet? Nullus certè, qui prudens sit. Valeat ergo Diana, *& in 7. part.* iterum ad suam, & nostram sententiam redeat, & teneat illam cum Authoribus quos secutus fuit 3. *part. loc. cit.* Quibus addi possunt Basilius *lib. 8. c. 13. n. 11.* Hurtado *loc. cit.* Candid. *disquis. 27. art. 1. dub. 9.* Machado *lib. 5. part. 3. tract. 3. docum. 2.* & alij. Qui tamen benè notant contra Rodriguez, non posse huiusmodi priuilegium extendi ad dispensandum cum coniugibus, qui spiritualem cognationem contraxerunt, vt possint licitè petere debitum: quia cum sint diuersæ rationis impedimenta, nec in verbis concessionis vnius possit alterum comprehendi, non potest concessio vnius ad alterum protrahi. Lege Martinum de S. Ioseph *tom. 1. tract. 54. de Matrim. num. 3.* & Dianam *part. 10. tract. 14. resol. 20.* vbi meam sententiam satis probabilem appellat, & existimat.

QVÆSTIO XVII.

An dicti Confessores Regulares possint vti præfata ad petendum debitum dispensatione, etiamsi à suis Prouincialibus minimè ad hoc fuerint deputati?

AFfirmant Peregrinus *in compend. suorum priuileg. part. 1. tit. dispensatio,* §. 8. Sayrus *in Claui Regia lib. 6. cap. 11. n. 98.* & Ioan. Suarez *in Enchiridio casuum conscient. lib. 5. verb. debitum coniugale,* §. *incestuosus coniux.* Quos refert, & (ni fallor) sequitur Machado *lib. 5. part. 3. tract. 3. doc. 2. n. 2.* & clarè secutus fuit cum Cœlestino Diana 5. *part. tr. 10. cit. q. præcedenti.* Quia existimant, absolutè fuisse concessum Confessariis Ordinum Minorum, & Prædicatorum, vt absque speciali alia facultate possint in dicto casu dispensare.

Alij è contrà negant, posse dictos Regulares tali dispensandi facultate vti, absque eo quod ad hoc à suis Prouincialibus sint specialiter deputati; quia hac limitatione concessa fuit eis dicta facultas à Pio V. & Iulio II. vt nuper est visum. Et ita sentiunt Sanch. Basilius vterque, Rodrig. Portel. Rebell. Hurt. Villalob. & Diana *loc. cit.* & nouissimè *part. 10. tract. 14. resol. 20.*

Sed

Sed clariùs; & probabiliùs respondeo: non posse quidem vi dicta facultate absque commissione suorum Prælatorum, nempe Prouincialium, aut conuentualium. Nam quorumlibet horum esse necessarium, & sufficere, constat ex priuilegiis & indultis Pontificum. In primis namque quod sit necessaria, & sufficiat commissio Prouincialis, constat ex Indulto Pij V. supra relato, ex quo hanc primam nostræ responsionis partem, vt certam docent Doctores nuper pro secunda sententia adducti. Deinde, quod ad dictam facultatem vtendam etiam sufficiat commissio Prælati Conuentualis, docent Ioan. de Cruce *in sum. q. 4. de matrim. dub. 12. concl. 1. & in epit. c. 6. lib. 2. dub. 9.* per hæc verba. Isti Religiosi ea commissione suorum Prouincialium possunt, in foro tantum conscientiæ, dispensare cum coniugibus, qui carnaliter peccauerunt cum consanguineis alterius sui coniugis, vt possint petere debitum à suo coniuge. Ita concessit Pius V. inter viua orac. *n. 9.* Card. Cribelo pro Minoritis. Imò & Iulius II. Bulla 23. cum Martino V. jam concesserat Priori, seu Præsidenti Monasterij Benedictini Vallisoleti, & tribus, aut quatuor Monachis eiusdem Conuentus per Priorem, seu Præsidentem deputandis, & ad nutum reuocandis, vt possint in suo Monasterio, imò & extra, vt ex contextu colligi videtur, cum prædictis dispensare. Et ista concessio, vt in eadem Bulla habetur, est jam extensa ad alia Monasteria dicti Ordinis. Et consequenter aliis Ordinibus communicata. Hucusque Cruz, & post illum Candidus *loc. cit.* vbi sic ait: Per priuilegium tamen Iulij II. concessum Congregationi S. Benedicti Vallisoleti possunt id facere sine commissione Prouincialis. Ita ille. Lege Martinum de S. Ioseph *tract. 53. de matrim. num. 28.*

QVÆSTIO XVIII.

An possit Episcopus dispensare ad petendum debitum cum coniuge, qui voto castitatis astrictus matrimonium contraxit?

NEgant posse, nisi in casu vrgentis necessitatis, & quando illo dato, non pateat aditus ad Nuntium, vel ad alium potentem ea priuilegio dispensare in dicto voto ad petendum debitum, Sotus, Armilla, Palac. Nauarr. Martinus, Petr. & Barthol. de Ledesma, Azor. Graffis, Toledo, & alij vsque ad sexdecim Doctores, quos refert Sanchez *lib. 8. disp. 12. n. 2.* Quibus ego addo Hurtadum *disp. 26. diff. 2.* dicentem oppositum esse falsum, & Dianam *part. 8. tr. 3. res. 80. in fine.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo, posse, & semper. Quia hanc facultatem consuetudine acquisierunt Episcopi, & ita passim in hoc dispensant, vt testantur, & tuentur Corduba, Viuald. Valentia, Sà, Veracruz, Henriquez, quos, & alios vsque ad triginta & septem Doctores citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. n. 4.* inter quos sunt Sotus, Palac. Armilla, Toledo, & Graffis, quos pro prima sententia (licèt in diuersis locis) citauerat.

Sic etiam Candidus *disquis. 27. dub. 20. Thesaur. Religiosorum de tribus votis lib. 3. de votorum dispens. q. 119.* Trullench in Bullam *lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 15. n. 20.* & in Decalog. *lib. 2. cap. 4. dub. 40. n. 21.* & Machado *lib. 4. part. 6. tract. 16. docum. 12. num. 2.* Quod verum esse affirmo contra Azor, etiam casu quo matrimonium non fuerit consummatum; in illo namque etiam poterit Episcopus dispensare ad petendum debitum, etiam priori bimestri post ipsum, nec consummatum. Sic Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 12. n. 6. & disp. 16. n. 3. & lib. 4. sum. cap. 20. n. 63.* Candid. & Trullench. *loc. cit.* Qui benè aduertit, quod cùm hæc dispensatio solùm sit ad petendum debitum, verè remaneat obligatio voti quoad abstinendum à venereis extra id matrimonium, & ab alio ineundo post illud: quod si aliud ineatur postea, opus erit nouâ Episcopi dispensatione ad debitum petendum.

QVÆSTIO XIX.

An etiam Religiosi vi suorum priuilegiorum possint dispensare ad petendum debitum cum his, qui post votum castitatis matrimonium inierant?

REspondeo: posse, si ad id à suis Prouincialibus commissionem habeant (secus dicendum si illam minimè ab illis teneant, quo casu intelligenda sunt, si de Religiosis intelligas, quæ diximus *1. part. tract. 5. disp. 14. q. 117.*) Quia ita eis concessit Pius V. vt referunt Sanchez *lib. 8. disp. 16. n. 3.* Corduba, Henriquez, Rodriguez, & alij penes ipsum, Basilius *lib. 8. c. 10. n. 12.* Ioan. de Cruce *in epitome lib. 2. cap. 6. dub. 9. concl. 2.* Trullench *lib. 2. in Decalog. cap. 2. dub. 44. n. 5.* Hurt. *disp. 26. diff. 2.* Candid. *disquis. 27. dub. 21.* Machado *lib. 5. part. 3. tr. 3. doc. 2. n. 1.* Villalob. *tr. 34. diff. 19. n. 1.* & alij. Sic ipsi, qui *vt suprà* notant, id possa etiam casu quo consummatum sit matrimonium, imò etiam casu quo castitatis votum sit emissum post matrimonium, licèt contrarium dicat Basil. cum Rodriguez *loc. cit. n. 12.* In vtroque enim poterunt dispensare ad petendum debitum, siue virtute huius priuilegij, siue alterius: idque poterunt extra Sacramentalem confessionem facere. Vt suprà obtauimus.

Nota secundò hic, quod si coniux ante matrimonium, vel post, eo non consummato, vouerit Religionem; nequibunt Religiosi, sicut neque Episcopi, dispensare ad petendum, aut reddendum debitum: quia tenetur, & potest Religionem, quam vovit, ingredi, si nondum consummauit matrimonium. Legantur Doctores citati.

QVÆSTIO XX.

An Episcopus possit dispensare in impedimentis non dirimentibus?

REspondeo: posse dispensare in omnibus, exceptis in impedimento proueniente ex voto castitatis; & Religionis, & proueniente ex sponsalibus contractis; quia jam consuetudine obtentum est, vt non sit necessaria dispensatio ad contrahendum, cùm aliquis illis impedimentis affectus est. Sic Basilius *lib. 6. fine, & lib. 8. cap. 13. n. 12.* Sanchez *lib. 7. disp. 57.* & omnes.

QVÆSTIO XXI.

An saltem in casu magnæ necessitatis possit Episcopus dispensare etiam in voto Religionis, aut castitatis perpetuæ?

NEgat Rodriguez *in Bullam*, §. 9. *dub. 1.* Cui fauet Ludou. Lopez *2. part. instruct. vbi de clausib.* dicens, in solis remotissimis Indiæ partibus id licere Episcopo.

Sed longè multò veriùs, imò mihi vt certissimum respondeo: posse in casu vrgentis necessitatis, vt quando magnum incontinentiæ periculum imminet, grauis scandali, vel magni damni tertiæ personæ, & non sit facilis aditus ad Pontificem, aut si est, est periculum in mora. Quia vt *suprà* est habitum, in his casibus benè potest Episcopus in lege Pontificis, aut Concilij dispensare. Prætterquam quod non est credibile, velle

Sum-

Sum. Pontificem in his casibus reseruare sibi hæc vota, & ita Sanchez *lib.8. de matr. disp.9. n.2 2.* ait, se de hac re consultum censuisse, potuisse Episcopum dispensare cum juvene,qui voto Religionis astrictus virginem defloratat, ac grauidam effecerat, volebatque eius famæ consulere eam ducens, eratque periculum in mora : quia si dispensatio Pontificia expectaretur, impediretur matrimonium à consanguineis juvenis, qui illi repugnabant,ac mutaretur juvenis voluntas, quæ non tam firma erat, quin facilè mutari posset. Sic Sanchez, & penes ipsum Syluester, Navarrus, Palac. Henriquez, Sà, Valentia, Aragon, Lopezius, Graffis, Antoninus,Gomez, & ipse Rodriguez citatus pro prima sententia *2. tom. sum. c.100. n.5. concl.3. fine, & tom.1. qq.regul.q.63. art.6.* His addi possunt Suarez *tom.2. de Relig. lib.6. de Voto, c.26.n.13.* Basilius *lib.8.c.9.n.1.* Villalobos *tract.34. diff.26. n.15.* Trullench. *in Bullam, lib.1. §.7. cap.3. dub.15. n.4. & in Decalog. lib.2.c.2. dub.59. num.6. & 8.* Diana *part.6. tract.6. resol.50.* Fagundez *in Decalog. tom.1. lib.2. cap.45.*

Qui benè limitant hanc facultatem ad casum tantùm,quo non sit recursus ad Nuntium habentem dispensandi commissionem, vel ad alium ad id priuilegium habentem ; quia tunc nequibit Episcopus dispensare, vt docent dicti Doctores contra Aulam *de censur.2. parte, cap.7. diff.1.dub.6. notat.4.* & alios asserentes non improbabiliter, in vtroque casu posse Episcopum dispensare. Legatur Trullench *loc.cit.*

QVÆSTIO XXII.

An etiam Regulares possint vi suorum priuilegiorum dispensare in voto castitatis absoluta, in casu vrgentis necessitatis,in quo casu potest, vt vidimus, Episcopus?

Affirmat Crousers *in Regula S. Francisci, cap.7. lect.9.fol.785.* (vt refert Diana loco citato) cuius fundamentum est, quod Mendicantes possunt virtute priuilegij concessi ab Innoc. VIII. & Martino V. dispensare in omnibus votis, in quibus possunt Episcopi, vt eum communi docet Sanchez *lib.8. de Matr. disp.16. n.1.* At Episcopi possunt dispensare in dicto casu vrgentis necessitatis in voto absoluto castitatis, & Religionis, jure ordinario, eo quòd ad similes casus non est à Pontifice sublata potestas, quam ante reseruationem habebant Episcopi jure antiquo, ad dispensandum in omnibus votis per suas Diœceses, sicut Pontifex : ergo & Mendicantes in eodem casu dispensare per sua priuilegia valebunt, Sic ille. Et certè meo judicio non improbabiliter.

Sed longè multò probabilius respondeo : non posse, quia longè probabilius est, Episcopos in præfato necessitatis casu non habere facultatem dispensandi in voto absoluto castitatis,per se,aut jure Ordinario; sed ex benigna solùm voluntate Pontificis reseruantis interpretatione: ergo & multò longè probabilius erit, quod in præfatis casibus nequeant Religiosi in dicto voto absoluto castitatis dispensare. Patet consequentia, quia Religiosi solùm possunt dispensare cum sæcularibus in votis omnibus,in quibus jure ordinario potest Episcopus, vt cum communi ipsemet Crousers fatetur. Sic sentiunt Sanchez *lib.4. oper. moral. cap.43. n.7.* Henriquez *lib.9. cap.14. n.7.* Rodriguez, Suarez, & Fagundez, quos citat, & sequitur Diana *loc.cit.* Trullench *in Decalog. lib.2.c.2.dub.44. n.2.* Basil. *loc.cit. n.11.*

QVÆSTIO XXIII.

Quot, & quæ sunt justæ causæ ad dispensandum in impedimentis Matrimonij?

Respondeo, quod inter alias septem præcipuæ. Prima est extinctio magnæ litis ; impeditio aliquorum discordiæ ; pax inter consanguineos ; aut euitatio scandali inter illos.Secunda est,quando quis absque graui incommodo, aut magnis difficultatibus nequit dignas sui status nuptias, nisi cum affinibus, vel consanguineis ioire. Tertia est, defectus dotis competentis, cuius defectu nequit fœmina reperire sponsum sibi dignum, nisi ex propioquis. Quarta est conseruatio illustris familiæ in eodem sanguioe. Quinta, conseruatio amplissimarum opum intra eandem familiam, ne causa dotis ad aliam deuolvantur. Sexta, merita petentium dispensationem erga Ecclesiam, quia digni sunt, vt Ecclesiæ benignitatem experiantur, qui de ea benemeriti sunt.Septima, magna pecuniæ quantitas ad opera pia.Sic Sanch. *lib.8. disp.19.* Ægid.*disp.33.dub.5.*Hurtado *disp.26.diff.3.* Basil.*lib.8.c.14.*Villalob.*tract.14.diff.26.*& alij communiter, notantes sæpè fieri, vt plures causæ simul junctæ sint ad dispensandum sufficientes, quæ tamen singulæ sumptæ non sunt, vt me citato docet Diana *part.10.tract.12.resol.1.* & Martin.Perez apud illum.

QVÆSTIO XXIV.

An dispensatio impedimenti Matrimonij subreptitiè, vel obreptitiè obtenta sit prorsus irrita, & nulla?

Respondeo dicendum, quod prorsus sit irrita ipso jure, ex defectu consensus dispensantis. Et ita quidquid virtute illius fit, nullius est momenti.Ratio est, quia deceptio impetrantis dispensationem, & inducentis Pontificem ad illam concedendam, tacendo vera exprimenda,& exprimendo falsa, aufert consensum, & voluntatem concedentis : ex defectu ergo illius redditur nulla in eo casu dispensatio. Sic omnes Doctores. Legantur Sanchez *lib.8. disp.21.* Basilius *lib.8. à cap.16.* & alij penes ipsos.

QVÆSTIO XXV.

Quot, & quæ sunt causæ conducentes ad concessionem dispensationis?

Respondeo dicendum,quod duplex. Finalis videlicet, & Impulsiua. Causa finalis est illa, quâ non existente Pontifex dispensationem minimè concessisset. Impulsiva verò est illa, qua existente, faciliùs mouetur Pontifex ad dispensandum.Vel clariùs: Causa finalis est illa, quam rescribens præcipue spectat, & qua rationaliter mouetur, vt postulatam dispensationem concedat,& sine qua eam aut nullo modo daret,aut non nisi cum quibusdam limitationibus. Impulsiva verò est illa, quæ non condueit ad concessionem dispensationis, sed tantùm impellit, vt faciliùs concedatur : vnde ex eo, quod causa impulsiva non exprimatur, non negabitur dispensatio. Similiter è contra illa causa erit finalis ad negationem dispensationis,quæ si exprimatur, mouebit rationabiliter ad negationem illius.Impulsiva verò,quæ quamvis exprimatur, non mouebit ad negandam de facto dispensationem, sed tantùm ad faciliùs negandum. Sic Sanchez *disp.21. cit. à num.8.* Ægid. *disp.33. à num.58.*

n.58. Hurtad. *disp.* 16. *diff.* 4 & omnes, solumque potest esse difficultas in singulari, explicando ex qua suppressione, vel expressione sit dispensatio nulla. Sit ergo

QVÆSTIO XXVI.

An illa suppressio veri reddat dispensationem subreptitiam, & nullam, quæ si exprimeretur, omnino retraheret Pontificem à dispensatione, vel saltem difficiliùs eam concederet?

Affirmant Abbas, Felinus, Dominicus, Francus, Imola, Angel. Armilla, Tabiena, Couar. Gutierr. Molina, & alij, quos refert Sanch. *lib.* 8. *disp.* 21. *n.* 10.

Alij dicunt, ooo omnem suppressionem veri reddere dispensationem subreptitiam, sed solùm suppressionem illius rei, quæ est causa finalis concessionis, idest illius rei, quæ si exprimeretur, non concederet Pontifex dispensationem; aut si eam concederet, esset cum aliquibus limitationibus. Ita Speculator, Ionoc. Hostiens. Syluest. & alij apud eundem Sanchez *loc. cit.* *n.* 11. Et licèt hæc sententia, si rectè intelligatur, sit vera, vt infra, contra primam tamen

Probabiliùs respondeo dicendum, quod non omnis suppressio veritatis reddat dispensationem subreptitiam, quamuis ea veritate cognita Pontifex non concessisset, sed solùm suppressio eius, quod iura iubent exprimi. Quia forma, quam ius exigit, ad vnguem obseruanda est. Sic Gloss. Calderinus, Henriq. Pert. Ledesm. Sà, & alij plures, quos citat, & sequitur Sanchez *n.* 12. & 13. Basilius *lib.* 8. *c.* 17. *n.* 2. Salas *disp.* 20. *de legibus, sect.* 13. Hurt. *disp.* 26. *diff.* 4. Ægid. *disp.* 33. *n.* 61. & alij communiter Doctores. Quamuis dissentiant in assignando quæ sint illa, quæ Iura præcipiunt exprimi, & ideo à nobis sigillatim explicari debent.

QUÆSTIO XXVII.

An taciturnitas causæ finalis reddat dispensationem subreptitiam, & nullam?

Respondeo affirmatiuè, qoia quando taciturnitas est causa finalis, & motiua, quasi substantialis, intrinseca, & per se concedendæ dispensationis, taliter quod ea non existente, minimè concederetur, iura expressè iubent talem qualitatem exprimi, vt *ex cap. postulasti, de rescript.* & ex aliis textibus optimè probat Sanchez: ergo taciturnitate illius subreptitia, & nulla redderetur dispensatio. Sic Sanch. *n.* 17. Hurtad. *loc. cit. n.* 18. Ægid. *loc. cit.* & communis, quam cum aliis tenet Diana *part.* 8. *tract.* 3. *resol.* 50. & 61.

QUÆSTIO XXVIII.

An etiam taciturnitas veri, aut expreßio falsi pertinentium tantùm ad causam impulsiuam, reddat dispensationem subreptitiam?

Affirmant Abbas, Angel. Tabiena, Armilla, Nauar. Gutierrez, Rodriguez, & alij, quos citat Sanch. *loc. cit. num.* 31.

Sed probabiliùs respondeo: non reddere eo casu dispensationem subreptitiam (nisi aliàs verum quod tacetur, iure iubeatur exprimi.) Quia tunc, quamuis verum illud non taceretur, & falsum aliud exprimeretur, etiam fieret dispensatio, vt omnes communiter concedunt: ergo tunc dispensatio non erit subreptitia. Sic Syluest. Angles, Conarr. Henriq. & alij, quos citat, & sequitur Sanch. *lib.* 8. *disp.* 21. *n.* 17. & 22. Sà *verb. gratia, n.* 10. Ægid. *disp.* 33. *n.* 62. Hurt. *diff.* 4. *cit. n.* 20. Villal. *tr.* 2. *diff.* 43. *n.* 3. & alij penes ipsos, quos

nouissimè sequuntur Diana *loc. cit.* & Amicus *tom.* 4. *disp.* 6. *sect.* 8. *n.* 114. In dubio autem, an causa sit finalis, vel impulsiua, tunc censendam esse dispensationem validam, affirmat Diana *loc. cit. res.* 62. cum Bonacina, Salas, & aliis, contra Gutierr. Ochagauiam, & alios.

QVÆSTIO XXIX.

An impetratio dispensationis sit subreptitia, si semel petita, & à Pontifice denegata, quando postea impetratur, non fit mentio prioris denegationis?

Affirmat Menochius *lib.* 2. *de arbitrar. centur.* 3. *casu* 203. *n.* 6. existimans, esse necessarium prioris denegationis mentionem facere.

Sed certissimè respondeo: non esse subreptitiam, quia nullo iure disponitur in dispensatione faciendam esse necessariò mentionem prioris denegationis. Sic Sanch. *lib.* 8. *disp.* 22. *n.* 14. Suar. *lib.* 6. *de legib. c.* 22. *n.* 1. Basil. *lib.* 8. *c.* 17. *n.* 3. Addens hanc doctrinam habere locum, siue idem sit superior à quo secundò petitur dispensatio, qui negauerat, siue eius prædecessor; siue dispensatio negata sit ab inferiori, & petatur à superiori. Imò etiamsi negata sit à superiori, & petatur secundò ab inferiori ordinariam iurisdictionem habente (quidquid dicat Thom. Sanch. *lib.* 8. *disp.* 14. *n.* 5.) Legantur hi duo Sapientissimi Doctores. Necnon Amicus *tom.* 5. *disput.* 6. *sect.* 8. *num.* 120. & Diana *part.* 8. *tract.* 3. *resol.* 54.

QVÆSTIO XXX.

An si fœmina impetret dispensationem ad nubendum consanguineo, & illa nolens vti hac dispensatione, impetret aliam ad nubendum alij consanguineo, valeat hac secunda, non factâ mentione primæ?

Negar eo casu valere Basilius *lib.* 8. *loc. cit. n.* 9. concedit tamen valere in casu, quo fœmina vsa esset dispensatione prima, vel non esset vsa illa, eo quòd aliquod superuenisset impedimentum, quominus ea vti posset. Ita etiam Suar. *de legibus lib.* 6. *c.* 13. *n.* 20.

Sed probabiliùs respondeo, valere secundam, non facta mentione primæ, non solùm in casibus à Basilio cōcessis, verùm etiam in casu à nobis proposito. Quia cùm secunda dispensatio sit pro diuerso martimonio, nullo modo habet connexionem cum dispensatione prima: ergo non erit necessaria huius mentio in impetratione secundæ in casu vllo. Sic Sanch. *disp.* 22. *cit. n.* 13. Gutierr. *de matrim. c.* 223. *n.* 20. Layman. *lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 32. *n.* 20. & Dian. 1. *part. tract.* 10. *resol.* 40.

QVÆSTIO XXXI.

An vt dispensatio matrimonij inter consanguineos, & affines sit valida, sit copula inter eos habita mentio facienda?

Affirmant Nauarr. *in Man. cap.* 22. *num.* 86. Sarmiento *lib.* 1. *selectar. c.* 9. *n.* 1. & 3. Gutier. *qq. can. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 16. & 24. Petr. Ledesma *de matr. q.* 56. *art. vltim. dub.* 2. *concl.* 2. & 4. & *in Sum. cap.* 27. *circa primam concl. dub.* 3. & 4. Gallego, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.* 8. *disp.* 25. *n.* 8. Quibus addi possunt Ægid. *disp.* 33. *n.* 83. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 22. *n.* 18. Rebell. *lib.* 3. *q.* 5. *sect.* 4. *n.* 24. Riccius *part.* 4. *decis.* 308. Garcia *de Benef. tom.* 2. *p.* 8. *c.* 3. *n.* 32. Sanctarell. *part.* 1. *var. resol. q.* 52. Filliuc. *tract.* 10. *c.* 10. *n.* 336. Ochagau. *tract.* 4. *de matrim. q.* 11. *num.* 4. Homobonus & Tannerus apud Dianam 4. *part. tr.* 4. *resol.* 135. & alij probantes primò, quia id penes stylum Curiæ,

& Secundò, quia id declarauit Sacr. Congregat. Cardin. apud Gutiertez, & apud Ledesmam *loc. cit.* & apud Rebellum *n.* 123. ~ 149. *&* 154. per hæc verba. Congregatio Concilij Tridentini censuit dispensationem reddi nullam ex copula præcedente dispensationem, si de ea non fuerit facta mentio in supplicatione: copulam verò superuenientem post dispensationem ab Ordinario factam, non impedire matrimonij validitatem. Sic ibi.

Sed æquè probabiliter respondeo: non esse necessarium ad valorem dispensationis copulæ habitæ mentionem facere. Quia copula illa incestuosa nec est impedimentum, quod ratione sui eget dispensatione, nec iure aliquo iubetur exprimi; quia non præsumitur iure aliquo scripto, vt patet; nec iure introducto consuetudine, seu stylo Curiæ, cum ex consilio Virorum Doctorum non semper exprimatur; & quando exprimitur, non fit vt causa motiua ad negandam dispensationem inter consanguineos, & affines, cùm potiùs expressio talis copulæ faciliorem reddat Pontificem ad concedendam dispensationem: ergo ex nullo capite est necessarium ad valorem dispensationis mentionem præhabitæ copulæ facere. Sic Doctissim. Nauarr. *lib. 4. consil. in 1. edit. tit. de consang. cons. 1. & 5. & tit. de sponsa. cons. 2. & in 2. edit. eod. tit. de consanguin. cons.* 8. 9. 10. & 11. Gutiertez *quæst. can. lib. 1. c. 15. n.* 11. Ceuallos *qq. practicar. c. 37. à n. 7.* Sà *verb. dispensatio. n.* 10. Rodriguez *1. tom. Summ. in 2. edit. cap.* 228. Vega *tom. 2. c. 34. casu* 97. Salzed. Bernard. Diaz, & Onandus, quos omnes refert Sanchez *loc. cit. n. 6.* Tenent etiam alij viri grauissimi de hac re Romæ, & in Hispania consulti, vt refert eos sequens Henriq. *lib. 12. c. 2. n. 4. 5. & 6. in marg. lit. P.* Basilius *lib. 8. cap. 17. §. 6. à n. 32.* dicens hanc sententiam esse probabilissimam, tutoque sequi posse. Hurtad. *disp. 26. diff. 5. n. 23.* qui ad Congregationem Cardinalium in contrarium adductam respondet, illam secutam fuisse partem probabilem, & tutiorem, sed non probabiliorem. Ioan. de Cruce *in sum. q. 4. de matrim. dub. 14.* Qui & citat Lopezium *1. part. c. 296.* & explicat declarationem Cardinal. dicens illam fuisse factam pro tempore Pij V. Qui declarauit mentem suam non esse dispensare cum occultante talem copulam, vt refert Nauarr. *lib. 4. consil. 8. a. in. tit. de consang.* & ita censuit pro tempore illius Pontificis Congregatio Cardin. vt refert Gutierr. *c. 15. cit. num.* 23. Sic etiam Villalob. *tom. 1. tract. 14. diff. 27. n. 7.* Diana *1. part. tract. 10. resol. 44.* Licèt postea *part. 4. loc. cit.* contrarium teneat, ob stylum Curiæ, qui in hoc, inquit, facit ius. Sed certè hic author sine nouo fundamento recessit à sententia, quam *1. part. loc. cit.* docuerat: cum ibi ad argumentum de stylo Curiæ factum, cum Villalobos respond. ai, quod non faciat ius, per hæc verba: [Ad argumentum contrariæ sententiæ ita responder Villalob. [Al estilo de la Curia digo, que nos es derecho, ni haze irrita la dispensacion en el fuero interior el callar la qualidad, que conforme a el se deuia explicar. Ludou. de San Iuan *quæst. 7. de matrim. art. 3. dub. 1.* Ioan. Præpositus *in 3. part. quæst. 8. de dispensat. matrim. dub. 6. num.* 61. vbi docet, quod stylus Curiæ, & declaratio Cardinal. solùm intelligantur pro foro exteriori, & alij. Qui bene, & à fortiori, colligunt minùs vitiare dispensationem taciturnitatem copulæ habitæ post commissionem Papæ ante expeditionem dispensationis ab Ordinario. Sed nouissimè iam tenet nostram sententiam Diana *part. 8. tract. 3. resol.* 81. Perez *de matrim. disp. 46. sect. 6.* & Præpositus *in 3. part. quæst. 8. de dispensat. matrim. dubitat. 6. num.* 41.

QVÆSTIO XXXII.

An saltem, si contrahentes habeant copulam, vt faciliùs dispensationem obtineant, sit is animus explicandus, ne dispensatio sit subreptitia?

AFfirmant Authores primæ sententiæ nuper relati, præcipuè Sanch. *loc. cit. n.* 38. & penes ipsum etiam Sa *verb. Dispensatio, n.* 10. Gutierr. *loc. cit. n.* 15. Ludou. Lopez *loc. cit. col. 12. vers. Tertiò dicit.* Corduba *q. 45. opin. 1. punct. 1.* & Rodriguez *tom. 2. quæst. regul. quæst. 46. art. 6.* Ita etiam Villalob. *tr. 14. diff. 27. n. 10.* & alij docentes talem spem, & animum esse manifestandum, vt valida sit dispensatio.

Sed probabiliter æquè respondeo: adhuc non esse necessarium nunc talem animum explicare, licet fuerit tempore Pontificatus Pij V. eo quòd ipse declarauerat, vt vidimus, suam intentionem esse non dispensandi cum occultante copulam habitam intentione faciliùs obtinendi dispensationem. Ratio est tum quia nunc nullo iure præcipitur, vt exprimatur talis animus, seu copula cum tali animo exercita. Tum quia, vt nuper vidimus, absque vitio subreptionis potest quis tacere copulam præhabitam, non exprimendo illam pro causa ad obtinendam dispensationem: ergo & poterit tacere eius malitiam. Sic Nauarr. *lib. 3. consil. tit. de consang. in 1. edit. consil. 5. n. 5. in 2. consil. 8. n. 5.* Henriq. *lib. 12. c. 2. n. 6.* & clariùs *c. 3. n. 8.* sic dicens: Tertiò, qui admittit delictum punibile, putà copulam cum cognata, ea intentione, vt moueat Principem ad faciliùs dispensandum, ne Virgo maneat sine remedio; quidam aiunt exprimendam esse dolosam intentionem istius finis, saltem pro foro exteriori, quasi videatur virtualiter falsum exprimere. At in foro conscientiæ valet, si cum illa non præcessit obligatio vlla matrimonij, aut sponsalium. Sic ille. Petr. Ledesma *q. 56. artic. ... dub. 2. diff. 3. post 3. concl. corollar. 2. pag. mili 50..* Humada *lib. 2. tit. 15. pag. 2. glossa* 18. *num.* 6. Quos omnes pro hac parte refert Sanchez *n.* 37. Sic etiam Basilius *loc. cit. §. 6. n.* 32. Ioan. de Cruce *loc. cit. concl.* 2. vbi ex Henriquez ait, hanc esse paxim in diœcesi Salmantina, Palentina, & aliis. Hurtad. *loc. cit. n.* 26. & alij. Qui benè ex dictis contra Sanch. vbi infra, colligit quod quando in dispensatione, aut rescripto non apponitur illa clausula, *dummodo copula non fuerit*, valida sit dispensatio, quamuis contrahentes de copula interrogati ab Ordinario taceant. Quia hi in eo casu non tenentur respondere, quamuis sub iuramento interrogentur de copula habita, & ita possunt, illam sine peccato negare retinendo in mente, *vt tibi dicam*, quamuis copulæ adsit infamia, vt semiplena probatio; eo quòd tunc non interroget iuridicè, quia interrogat de re non pertinente ad dispensationem sibi commissam. Legantur Basil. & Hurtado *loc. cit.* & Sanchez *disp. 25. n. 14. &* 15. & Luysius *in sum. part. 2. cap. 130. dub.* 16. Diana me citato *part. 9. tract. 7. resol. 36. & p. 10. tr. 11. resol.* 64. Perez *disp. 46. sect. 7.* & Palans apud ipsum.

QVÆSTIO XXXIII.

An quando Papa committit Ordinario, vt dispenset cum aliquibus, dummodo copula non interuenerit, *possint contrahentes absque subreptionis vitio negare copulam habitam?*

NEgant quod possint negare, Petr. de Ledesma *de matrim. quæst. 56. art. vltimo, diff.* 3. Rodriguez *tom. 1. Sum. 2. edit. cap. 238. num. 6. fine*, & Ioan. de Cruce *loc. cit. concl.* 1. asserentes teneri dictos contrahentes interrogatos ab Ordinario dictam copulam,

quamuis

quamuis non adsit iuramentum, sub mortali fateri, aliàs non valere dispensationem, ratione conditioni à Pontifice appositæ.

Sed probabiliùs respondeo: posse aliquando dictam copulam in dicto casu negare; quia si ea dispensatio fuit obtenta pro foro externo, adhuc valebit, quàmuis negetur copulam, dummodo hæc non probetur in foro exteriori. Ratio est, quia dicta conditio, seu clausula, *dummodo copula non interuenerit*, intelligenda est iuxta naturam dispensationis concessæ: vnde contrahentes non tenentur copulam fateri, nisi casu quo interrogentur ab Ordinario, præcedentibus indiciis, aut infamia. Sic Henriq. *lib. 12. de matrim. c. 2. n. 7.* Sà *verb. dispensatio n. 10.* Basil. *lib. 8. c. 17. n. 3.* Hurtad. *disp. 26.* addens, quod quamuis in præfato casu sit infamia, aut semiplena probatio copulæ, & quamuis contrahentes interrogati negent illicitè (vt facient si negent) dispensatio ab Ordinario facta sit valida, dummodo copula Ordinario non plenè constet; quia dum non constat plenè, non dicitur interuenisse copula modo sufficienti, eo quod cum commissio facta fuerit Ordinario in foro exteriori, seu iudiciali, etiam clausula intelligenda est in eodem foro. At si Ordinario plenè constet, & dispenset, dispensatio erit nulla, quia clausula illa est conditionalis, qua commissio est limitatur. Quamuis Henriq. *loc. cit. lit. X*, sustineat illam clausulam non solere adiici per modum conditionis; sed vt modus, aut onus, quod Ordinarius, cui dispensatio committitur, examinare debet. Legatur Sanch. *lib. 8. disp. 25. à n. 12.* vbi hæc omnia probabilia iudicat, imò & sustinenda vt veriora à Doctoribus, qui nostram sustinent sententiam *quæst. 31.* relatam.

QVÆSTIO XXXIV.

An saltem quando Papa pro foro conscientiæ committit viro discreto, vt dispenset cum aliquibus, dummodo copula fuerit, *valeat dispensatio casu quo copula verè fuerit habita?*

Affirmare posset quis ex doctrina Henrici loco nuper citato, cum asserat talem clausulam nunquam addi per modum conditionis, sed per modum oneris.

Sed certissimè respondeo: non valere dispensationem in eo casu, etiamsi copula fuerit omnino occulta, & non constet Commissario. Quia tunc commissio fit Commissario, vt dispenset cum illa limitatione, nempe dummodo non fuerit habita copula. Sic Hurtado *loc. cit.* Qui idem asserit quando in dispensatione additur hæc clausula: *Dummodo copula habita non sit spe facilioris dispensationis*, quod scilicet non valeat dispensatio, si præhabita fuerit copula sub dicta spe, exteriùs tamen significata, quia spes interiùs tantum concepta non subest humanæ potestati. Legatur Sanchez *loco cit.* Diana & Perez citati, & Palaus *tom. 5. disp. 4. punct. vlt. §. 1. n. 9.*

QVÆSTIO XXXV.

An quando sunt plura impedimenta, oporteat omnia illa in eadem petitione, vt simul dispensentur, referre?

Negant Henriq. *lib. 12. cap. 3. n. 8. lit. N*, & penes ipsum Nauar. *cons. 1. tit. 33. de Privileg. c. 5.* Sà *verb. dispensatio, n. 16.* Petr. Ledesm. Rodriguez. Vega, & alij, quos citat Sanch. *lib. 8. disp. 23. n. 1.* dicens hanc sententiam esse probabilem, nec posse iustè damnari qui illam amplecteretur: nisi tot impedimenta in eadem persona concurrerent, vt iustè posset credi Pontificem non dispensaturum ex causis sibi propositis, si tot impedimenta concurrere nosset. Tenet etiam hanc sententiam Salas *de legib. disp. 20. sect. 15. n. 122.* & dicit probabilem Villalob. *tract. 24. diffi. vl. 27. n. 4.*

Affirmant verò cõtra, posse necessariò omnia impedimenta simul exprimi in eadem petitione, ne dispensatio subreptitia sit, Dominicus, Mandosius, Decius, Menoch. Petr. de Ledesma, Couarr. Lopezius, & alij quos citat, & ex parte sequitur Sanch. *loc. cit. n. 2.* Quibus addi possunt Suarez, Sanctarell. Laym. Gutierr. & Garsias, quos citat, & sequitur Dian. *1. p. tr. 10. res. 39.* dicens, contrariam opinionem esse contra praxim, & vsum Romanæ Curiæ, & ideo esse improbabilem. Ita etiam Basil. *lib. 8. c. 17. §. 4.* dicens cum Sanch. hanc communem sententiam esse veram, si intelligatur, vt nec habeat locum, quando vnum ex impedimentis aliter tolli potest, vt cum concurrit votum, quod auferri irritatione potest, nec quando concurrit impedimentum occultum cum publico, quia tunc non præsumitur velle Pontificem, vt occultum manifestetur illi, sed Pœnitentiario, cui tamen manifestandum est vtrumque impedimentum, etiam illud in quo Pontifex dispensauit. Legatur Sanchez *n. 2. 6. & 7.*

Alij tertiò sub distinctione respondent dicendo, quod quando impedimenta sunt adeò diuersæ rationis, & disparata, vt quamuis coniungantur, nullatenus augeant indecentiam alterius ad matrimonium contrahendum, qualia sunt affinitas, & votum, posse separatim dispensationem peti: quando verò sunt eiusdem rationis, siue specificæ, vt sunt duæ consanguinitates; siue genericæ, vt affinitas & cognatio, tunc necessarium sit simul exprimi in vna petitione; quia tunc quodlibet impedimentum fit strictius ex coniunctione cum altero, ac proinde quodlibet difficiliùs dispensatur, & maiorem requirit causam. Sic Hurtado *disp. 26. diff. 6. n. 30.* & Ægid. *disp. 33. n. 74. & 75.*

Ego in hac difficultate respondeo dicendum, quod licèt omnes hæ tres sententiæ sint probabiles (quidquid Diana id primæ deneget) sed probabilior longè sit secunda. Tum propter maiorem authoritatem Doctorum, qui illam amplectuntur. Tum etiam propter maiorem efficaciam rationum, quas affert Sanchez. Lege illum *loc. cit. & disput. 24.* Martinum Perez *de matr. disp. 46. sect. 6. n. 4.* Martinum de S. Ioseph *tr. 45. n. 7.* & Dianam *p. 10. tract. 11. resol. 44. in fine,* vbi contrarium iterum contra me nominatim docet.

QVÆSTIO XXXVI.

An in petitione explicanda sit qualitas impedimenti, ne dispensatio subreptitia sit?

Respondeo affirmatiuè. Vnde necesse est distinctè, & specificè exprimere gradum coniunctionis, vt quoto gradu consanguinitatis, vel publicæ honestatis ex matrimonio rato coniuncti sunt contrahere volentes. Quia sic habet stylus Curiæ. Et quia non ex eadem causa, neque cum eadem compensatione conceditur in his gradibus dispensatio. Sic omnes Doctores. Legatur Sanch. *lib. 8. disp. 24.* Basilius *lib. 8. cap. 17. §. 5.* & Bonac. *de legib. disp. 1. quæst. 2. punct. 3. num. 2.*

QVÆSTIO XXXVII.

An ne subreptitia sit dispensatio, sit necessariò facienda mentio de multiplicitate eiusdem gradus (vel diuersi) in consanguinitate, affinitate, publica honestate, & cognatione spirituali?

Negat Henriq. *lib. 12. c. 10. n. 3.* per hæc verba: Si duplici titulo sunt cognati in eadem specie (vt si per

Per viam vtriusque parentis sint patrueles, *id est, primos hermanos per dos partes*) vel si quis cum duabus sororibus istius desponsandæ fuit fornicatus, non videtur necessarium exprimere in dispensatione nisi vnum cognationis gradum propinquiorem: sicut dum irregularitas contrahitur, ex eo quod excommunicatus sæpius celebrauit, satis est semel dispensari in vna irregularitate, quia ex actionibus vnius speciei in vno subiecto accidens fit totaliter vnum numero. Ita ille. Qui *in marg. lit. N*, ita tenere aliquos viros doctos affirmat. Et quidem loquentes de affinitate idem docent Petr. Ledesma *in Sum.vbi de matrim. cap.27.post 6.concl. diff.2.pag.mihi* 108. Rodrigu. ex 1.*tom.Sum.2.edit.cap.*238. *n.1. in fine*, & Vega 2.*tom.Sum.cap.*34.*cas.* 98. *fine*, sic dicens: [Nuta que los que por dos titulos son afines, no es necessario que en la suplica se haga mencion de entrambos, y assi el que se quiere casar con cierta persona, no es necessario que diga, que conocio a dos hermanas suyas] Ita ille, & Ludou de S.Iuan *q.7.de matr. art.3.dub.*1.per hæc verba: [El quiere casar con Antonia, hauiendo conocido que a dos hermanas de Antonia, no es necessario dezir, que ha conocido dos hermanas de la contrayente, mas hasta que diga auer contrahido afinidad con ella en tal grado, de tal linea, como arriba se dixo.] Ita ille. Et hanc sententiam probabilem censet Basilius.

Sed probabiliùs respondeo, necessarium esse mentionem facere de multiplicitate, vel numero gradus consanguinitatum, vel affinitatum, vel cognationum spiritualium, &c. Quia dicta multiplicitas eiusdem gradus, vel diuersi, in consanguinitate, affinitate, &c. verè efficit vnum vinculum longè grauius: ergo necessariò explicandum, vt non sit subreptitia dispensatio. Sic loquendo de consanguinitate docent Rota *in nouissimis, volum.3. lib.1.decis.*117.*n.2. & lib.2.decis.*70.Molina *tom.1.de iust.tr.2. disp.*101. *col.penult. vers. Illud tamen.* Petr. de Ledesma *loc.cit. conclus.*6. (quamuis non ita consequenter, cum contrarium dicat loquendo de impedimento affinitatis *loco citato,*) Mandosius, & alij quamplures, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.*8.*disp.*14.*n.*5. Quibus addi possunt Basilius *lib.*8.*c.*17.§.5.*n.*25.Ochagauia *tr.4.de matr.q.*10. *n.*4.Hurtado *disp.*26.*diff.*6.*n.*28.Ægid. *disp.*33.*dub.*6. *n.*81.Villalob. *tr.*14. *diff.*27.*n.*1. Bonac. *de legib. loc. cit.n.*3. Qui tamen *n.*18. benè id limitat dicendo id esse verum, & necessarium, nisi aliàs casu, quo expressione vnius certi gradus, v.g. affinitatis, sufficienter censeatur expressus alter consanguinitatis: vnde valida erit dispensatio, si quis contracturus matrimonium cum Maria, vxore quondam sui patrui, solum explicet secundum gradum affinitatis; quia expresso hoc gradu, sufficienter censetur expressus secundus gradus consanguinitatis, in quo est cum suo patruo; eo quòd matrimonia inter affines semper celebrentur cum aliqua persona constituente stipitem affinitatis. Legatur de hac re Diana *part.*8.*tract.*3.*resol.*68.

QUÆSTIO XXXVIII.

An quando affinitas est contracta ex multiplicata copula cum eadem consanguinea illius, quam quis ducere vult, opus sit exprimere in petitione, hanc copulam fuisse multiplicatam?

Respondeo negatiuè. Primò, quia id constat ex praxi, cum nullus vnquam id exprimat. Secundò, quia non consurgit minus impedimentum affinitatis ex vna, quàm ex pluribus copulis cum eadem. Sic omnes Doctores citati, præcipue Sanch. *n.*7.& 8. Basilius *n.*25. Qui ex hoc colligunt, quod si obtenta Pontificia dispensatione in affinitate, antequam Ordinarius eam exequatur, iteraret quis copulam cum eadem consanguinea fœminæ à se ducendæ, non esset necessaria alia dispensatio: bene tamen si post dispensationem per Ordinarium factam iterum illam cognosceret, quia tunc iam esset noua affinitas, cum prior per dispensationem omnino esset sublata, & ita opus esset noua dispensatione, cum nulla adsit dispensandi in hac copula commissio. Lege Dianam *loc.citato.*

QUÆSTIO XXXIX.

An quando contrahentes consanguinei, vel affines distant inæqualiter à stipite, sat sit in petitione mentionem remotioris gradus fieri?

Negarunt quidam asserentes, necessarium esse mentionem fieri gradus propinquioris, quo alter à stipite distat. Ita Alex. de Neuo, Gambara, Molina, & alij, quos refert Sanch. *lib.*8.*disp.*24.*n.*23. eo quòd ita decreuerat Pius IV. in quodam motu proprio.

Alij è contra affirmarunt, sat esse explicare remotiorem gradum: Tum quia is solùm impedit matrimonium, *ex cap.fin. de consanguinit.* Tum etiam, quia id decidit Clemens VI. in Extrauag. quæ incipit, *Nuper.* Et ideo hanc sustinuerunt sententiam Angel. Syluest. Tabiena, Sotus, Ledesma, Toledo, Sà, Cañedo, & alij, quos refert Sanchez *num.*24.

Sed nunc iam tanquam certum respondeo: solùm esse necessarium fieri mentionem remotioris gradus, habitis tamen postea literis declaratoriis super propinquiori. Quia sic decreuit Pius V. motu quodam proprio anno 1566.die 26. Augusti, incipienti *Sanctissimus.* Vbi reuocans motum proprium Pij IV. id ad ius commune dicta limitatione reduxit. Sic tenent iam omnes. Veracruz, Gutierrez, Henriquez, Lopezius, Rodrig. Petr. de Ledesm. & alij quos citat, & sequitur Sanch. *à n.*25. Ochagau. *tract.*2.*q.*10.*num.*9. Hurtad. *disp.*26.*diff.*7. & Basil. *lib.*8. *cap.* 17.*n.*26. (*qui n.*27. benè contra Sanchez docet, id esse verum etiam casu, quo fœmina sit, quæ propinquior est) & alij communiter, aduertentes circa prædictum Pij V. motum: Primò, quod solùm loquatur Pontifex de gradibus consanguinitatis, & affinitatis: Et ita habebit locum in gradibus affinitatis ex fornicatione ortæ; minimè verò in gradibus publicæ honestatis ex matrimonio rato, & ideo si petatur dispensatio in hoc impedimento, sufficiet explicatio remotioris gradus, nullis literis declaratoriis postea impetratis.

Secundò, quod dictus proprius motus non habeat locum, quando gradus remotior est extra quartum: quia tunc non est necessaria dispensatio, vt declarauit Sacra Congregatio, vt supra est habitum. Tertiò, quod nec habeat locum, quando propinquior gradus stipiti fuerit primus, vt si concurrat secundus, tertius, vel quartus gradus cum primo; nam tunc nullatenus valebit dispensatio, nisi etiam primi gradus mentio fiat: qui hic expressè excipitur in dicto motu. Legantur Sanchez, & Basilius *loc.cit.*

QVÆSTIO XL.

An valeat matrimonium initum solo gradu remotiori expresso, non obtentis literis declaratoriis super propinquiori?

Respondeo affirmatiuè, quia dictæ literæ declaratoriæ, quas exigit Pius V. non sunt necessariæ ad valorem matrimonij, sed solùm pro foro externo, & ad vitandum scandalum, vt docet Henriq. *lib.* 12.*c.*4. *n.*6.*in Glossa lit.T.& c.*9.*n.*2.*in Glossa lit. L.* Quare si absque illis dispenset Ordinarius, siue credens allatas esse, siue ex malitia, matrimonium valet, nec tetractari

ctari potest. Sic Sanch. *loc.cit.n.*28. & Basil. *num.*25. concludentes, ablato scandalo, non peccare eos qui non adducunt litteras declaratorias, præcipuè casu, quo dispensatio petatur tantum pro foro interno.

QVÆSTIO XLI.

An sit necessarium explicare, an propinquitas graduum sit in linea recta?

AFfirmant Sanchez *loc.cit. n.*14. Bonac. *punct.*5. *cit.num.*5. & penes ipsum Gutierr. *de matrimon. cap.*124.*num.*6. & alij Recentiores. Quia multò indecentius, inquiunt, est inire matrimonium cum consanguineo, vel affine in linea recta, quàm cum consanguineo in linea transversa: ergo necessarium est id explicari.

Sed probabiliùs respondeo: non esse necessarium explicare, an ea distantia sit in linea recta, vel transuersali. Quia si ex constitutione Pij V. non est necessaria inæqualitatis explicatio quando gradus propinquior concurrit cum remoto, ergo nec necessarium erit explicare, qualis sit ea propinquitas, vel distantia. Sic Basilius *loc. cit. n.*27. Addens id omnino tenendum, casu quo Pontifex, aut stylus Curiæ contrarium ad valorem dispensationis non exigat.

QVÆSTIO XLII.

An in impedimento cognationis spiritualis oporteat explicari, an inter contrahentes sit filiatio spiritualis?

REspondeo affirmatiuè. Sic Basilius *loc.cit. n.*28. per hæc verba: At si impedimentum sit cognationis spiritualis, explicari quidem debet, si sit cum filia spirituali: quia licèt sit distantia, attamen propinquior gradus est primus cum patre eius, quam tenuit. Et quamuis Pius V. in sua constitutione non agat de impedimento cognationis spiritualis, colligitur tamen ex ea, Pontificem in primo gradu dispensare nolle. Cui adde id quod Thomas Sanchez dicit eadem *disp.*19. non legi dispensationem patris cum filia spirituali, licèt legatur concessa dispensatio inter parentes spirituales, & naturales. At postea cognoui, quod Gregor. XIV. dispensauit cum patre, & filia spirituali: pater erat Nobilissimus Hispanus, & apud Mediolanenses Regius Præses: filia nomine Estilia, quorum infaustas nuptias, infaustamque prolem vita breui (forsan veneno) extinctam, Mediolanenses viderunt. Hucusque Basilius. Et benè: excepto in eo quod dicit, nempe Thomam Sanchez asserere, concessam fuisse aliquando dispensationem inter parentes naturales. Hoc enim falsò illi imponit, cum solùm id affirmet loquendo de dispensatione inter parentes spirituales, seu inter compatres, per hæc verba: Et ideo *disp.*19.*n.*7. diximus cum multis, nunquam legi Pontificem dispensasse ad contrahendum cum impedimento filiationis spiritualis: cum tamen sæpe in compaternitate dispensarit. Sic ille. Legatur *disp.*19.*num.*7. & Bonac. *loc.cit.n.*6.

QVÆSTIO XLIII.

An, quando petitur dispensatio in primo gradu impedimenti publicæ honestatis, oporteat explicare, an proueniat ex matrimonio rato, vel sponsalibus?

NEgat Basilius *loc.cit.n.*29. dicens ad contrarium dicendum nullum esse fundamentum firmum.

Sed probabiliùs respondeo: esse necessarium explicare publicam honestatem ortam esse ex matrimonio rato. Quia multò indecentius est, matrimonium inire cum sorore sponsæ de præsenti, quàm cum sorore sponsæ de futuro. Sic Sanch. *lib.*8.*disp.*24.*n.*16. Bonac. *loc.cit.n.*7. & alij. Qui tamen cum omnibus notant, quod quando vltra primum gradum petitur dispensatio in publica honestate, non sit opus exprimere vnde orta sit, quia post Tridentinum non potest extendi honestas publica proueniens ex sponsalibus vltra primum gradum.

QVÆSTIO XLIV.

An quando impedimenta affinitatis, & publicæ honestatis concurrunt, sat sit mentionem affinitatis, tacita publica honestate, fieri?

NEgant Dominicus *consil.*33. *num.*8. & alij apud Sanchez *loc. cit. n.*37. quibus adhæret Henriq. *lib.*7. *de Indulg. c.*30. *num.*2. vbi ait, quod dispensatus in affinitate, non est in publica honestate: citatque pro se Syluest. *verb. priuileg.* §.3.

Sed probabiliùs sub distinctione sic respondeo. Si in petitione explicetur affinitas ex copula licita proueniens, vel intra tertium, & quartum gradum, non est necessarium explicare publicam honestatem, quia iam ibi intelligitur, cum necessariò includatur. At si explicetur affinitas in genere, non erit satis: quia in affinitate in genere, non includitur publica honestas, cum detur affinitas aliqua, illa videlicet, quæ consurgit ex illicita copula, cui publica honestas non coniungatur. Maximè cum *suprà q.*36. sit habitum, necessarium esse explicare, an affinitas sit ex copula licita, vel illicita, & non sufficere, si exprimatur affinitas in genere. Sic Alex. Abbas, Tabiena, Nauarr. Petr. de Ledesma, Ludou. Lopez, Toledo, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *à num.*38. & Basilius *numero* 30, & communis.

QVÆSTIO XLV.

An sit valida dispensatio, si petens illam erret in gradu?

REspondeo dicendo: quod si petens erret in gradu, explicando maiorem pro minori, hoc est tertium pro quarto, aut secundum pro tertio, tunc valida sit dispensatio; cum quartus contineatur in tertio, & tertius in secundo: & ideo qui dispensat in maiori, eo ipso dispensat in minori; quod intelligitur quando maior, & minor sunt eiusdem generis, vt consanguinitatis, & affinitatis: quia si sunt diuersi generis, vt si exprimatur secundus consanguinitatis pro tertio affinitatis, dispensatio erit nulla; quia tunc gradus minor tacitus non continetur in maiori expresso. Sic Sanch. *loc.cit. à n.*17. Basilius *loc.cit.n.*31. Hurtad. *disp.*26. *diff. vltima*, Ochagau. *tract.*4. *de matrim. quæst.*10. *à n.*6. Ludou. de S Ioan. *quæst.*7. *de matrim. art.*3. *dub.*3. Bonac. *loc.cit. n.*8.

QVÆSTIO XLVI.

An valida sit dispensatio quando erratur in nomine eius, cum quo dispensatur, velati quando nomen Petri exprimitur nomine Ioannis?

REspondeo tanquam certum, esse validam. Quia error nominis proprij, quando constat de corpore, non vitiat rescriptum, vt latè probat Sanch. *lib.*8. *disp.*21. *num.*37. Sic ipse ibidem, & penes ipsum Hostiens. Anton. Felin. Petr. de Ledesm. & alij, præcipuè Perez *addit.* ad Seguram, *l. Imperator, num.*41. *ff.* ad

Trebell. dicens, se ex multis defendisse, valuisse gratiam à Papa cuidam concessam, in cuius patris cognomine erratum est: quia dictum fuit, eum esse filium Ioannis Sanchez, cum esset Ioannis Lopez. Sic etiam Basil. & alij mox citandi. Et communis, quam nouissimè tenet Diana *part.8.tract.3. resol.63.* Merolla, Perez, Portel. & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XLVII.

An etiam valida sit, quando erratur in Diœcesi eius, cum quo dispensatur, veluti si dicat esse Toletanum, cum esset Pampilonensis.

NEgant Sanchez *loc. cit. n.38.* Moneta *de commut. vltim. vol. c. ap.12. concl.9. num.206.* & Villalob. 1 *part. tract.2. dif.4. num.10. & 11.* vbi sic ait. [Sexta conclusion. Quando se yerra en el nombre, y no en la persona, no es la dispensacion subrepticia, que el error en el nombre, quando consta del cuerpo, no haze vicioso el rescripto, conforme à derecho. Mas no es lo mismo, quando la dispensacion viene errada en el Obispado, como si se comete al Prouisor de Zamora, y el que ha de ser dispensado, es del Obispado de Salamanca: porque como no se comete al de Salamanca, no puede dispensar, y assi este no es error en el nombre, sino en la persona. Assi lo tiene Innoc. y Abbad.] Sic ille. Cui adde Merollam *tom.2. disp.4. cap.6. num.377.* & Perez *de matrim. disput. 46. sect.8. num.18. & 19.*

Sed probabiliùs respondeo: etiam esse validam; quia si Ordinarius potest dispensare quando erratum est in nomine dispensationem petentis; sic etiam poterit dispensare, quando erratur in nomine ipsius Episcopi. Et certè satis constat, intentionem Papæ esse, vt petentis Ordinarius duntaxat dispenset. Sic Basil. *lib.8. cap.17. fine*, Salas *de legib. disp.20. sect.16. n.123.* Bonac. *de legib. disp.1. quæst.2. punct.4. num.6.* Sanctarell. *variar. resol. part.1. quæst.63.* Diana 1. *part. tract.10. resol.36. & p.8. tract.3. resol.64* Amicus *tom.5. disp.6. sect.8. num.145.* & Portel. *in* [illegible] *dispens. moral. lib. tom.2. casu 49. n.2.*

QVÆSTIO XLVIII.

An sit inualida dispensatio eo solum, quòd in ea taceatur aliquid, quod ex stylo Curiæ Romanæ est exprimendum?

AFfirmant absolutè Sanchez *lib.8. disp. 21. n.16.* & penes ipsum Decius, Rebuffus, Menoch. Gutierr. Mascardus, & Flamin. Quibus addi possunt Layman. *lib.5. tract 4. cap.22. n.18.* Salas *de legib. q.97. tract.14. disp.20. sect.15. n.117.* Sanctarell. *variar. resol. part.1. q.50. n.17.* & Barbosa *in collectan. tom.1. lib.1. tit.2. cap.11. n.3.* Quos citat, & sequitur Diana 1. *part. tract.10. resol.42.* dicens, oppositam sententiam esse periculosam. Horum omnium vna est ratio, nempe quod stylus Curiæ faciat ius. Ægidius *loc. cit. num.64.* Ochagau. *tract.4. quæst.5. num.6.* Bonac. *de legib. disput.1. q.2. punct.5. n.1.*

Sed æquè probabiliter respondeo: non ex eo solùm præcisè reddi inualidam dispensationem; quia æquè probabile est, quod stylus Curiæ non semper sit lex, nec faciat ius. Primò, quia sæpè à Curialibus, & officialibus Curiæ, ignorante Pontifice, introducitur: tunc ergo non faciet ius. Secundò. Quia hodie datur & stylus Curiæ exigens, vt gradus propinquior exprimatur; & tamen in tali casu nec facit, imò nec obseruari potest talis stylus, vt ingenuè fatetur Sanchez *disp.24. n.24.* & Bonac. *loc. cit. n.28.* eo quòd aduersaretur motui proprio Pij V. relato *q. 39.* ergo non semper stylus Curiæ facit ius, aut obseruari necessariò debet, vt expressè concedunt in casu assignato dicti Doctores. Vt enim in primis Henriq. *lib.12. de matr.* (vbi infrà) docet taciturnitatem veri non vitiare dispensationem in foro conscientiæ, sed solùm in externo, licèt stylus Curiæ petat vt non taceatur. Sic namque ait: Quæ tamen retardarent concessionem ex praxi, & stylo Curiæ, non vitiant in conscientia dispensationem, si taceantur, quando expresso iure non iubentur explicari. Sic ille. Deinde alij docent, prædictum stylum non obligare extra Curiam Romanam. Ita sensere Ceuallos vbi infra, Bald. & alij, quos citat, & sequitur Rebuff. *tom.3. constit. regiarum, tract. de consuetud. art.2. glossa 13. n.57.* Quoniam omnium sententiam, & modum dicendi licèt impugnet Sanchez, approbat tamen, & sequitur Granados *in 1. 2. controu.7. tract.3. part.2. disp.27. sect.5. n.46. pag. mihi 302.* vbi sic ait: Quare quod diximus, scilicet stylum Curiæ facere ius, intelligendum est quando constiterit eum esse talem, vt prudentis arbitrio inducat obligationem, etiam in foro conscientiæ, quod non semper constat. Imò Henriq. *lib.12. de matrim. cap.3. n.7.* asserit taciturnitatem veri non vitiare dispensationem in foro conscientiæ, sed solùm in externo, licèt stylus Curiæ petat, vt non taceatur. Et Ceuallos *in quæst. practic. q.737. à n.20.* ait, eiusmodi stylum non obligare extra Curiam: quod idem sentiunt alij Doctores. Et præterea stylum Curiæ vitiari, variato Pontifice, & non obligare nisi sit scriptus notorius, & à Papa approbatus, quod quidem deseruiet, vt non reputetur subreptitia dispensatio, in qua tacetur verum, contra stylum Curiæ, nisi certò constiterit, talem esse stylum, vt in foro animæ obliget, & in eo loco in quo traditur dispensatio: sic enim intelligenda est nostra conclusio quoad hanc partem. Hucvsque doctus Pater.

Hanc eandem sententiam approbat Villalob. 1 *tomo, tract.2. diff.43. n.4.* per hæc verba: [Acerca de la qualidad, que se suele declarar conforme al estilo de la Curia Romana, dudan los Dotores, si aquelle se calla, si vale la dispensacion. Decio, Menochio, Gutierrez, y Sanchez con otros que citan, tienen que si no sé declara, es la dispensacion subrepticia, porque este estilo de la Curia, *facit ius*, de manera que es ley, como se prueba de vn texto, *cap. Quàm graue, de crimine falsi.* Y aunque en el fuero exterior esto sea cierto, en lo interior no lo es tanto, que Henriq. tiene lo contrario, porque dize que el astilo de la Curia, ni es ley, ni *facit ius*: y el texto en que se funda lo contrario, solo prueba que del estilo de la Curia se puede colegir que las letras son falsas: porque si en ellas no se guarda el estilo, de creer es que lo son. Mas dezir que el estilo sea derecho, no ay texto que tal diga, y assi por esse camino no parece basta para hazer la dispensacion subrepticia, el callar aquella condicion.] Et licèt statim subdat: [En esta controtrouersia soy de parecer, que no nos apartemos del estilo, como largamente prueba Mascardo. Y assi, si no estuuiese hecho el matrimonio, se debia aconsejar se voluiesse por otra dispensacion: mas despues de ya hecho, se deue seguir la opinion de Henriquez, por lo que queda dicho arriba:] nihilominus clarè esse pro nostra sententia prospiciet quis. Hanc eandem sententiam iterum docet *tract.14. diff.27. num.7.* Quem secutus fuit Diana 1. *part. tract.10. resol.44.* postquam contrariom asseruerat *ibid. resol 42.*

Demùm id ipsum clarè docet Basilius *lib.8. c.17. §.6. n.33.* per hæc verba: Nec me mouet, quod soleat exprimi copula de stylo Curiæ. Mihi enim propter ea, quæ dixi, valde dubium est, ex eo stylo effici, explicationem copulæ necessariam esse ad valorem dispensationis. In quibus verbis non dubitat Basilius,

vt

vt malè illum intellexit Diana *ref.* 44. an detur stylus Curiæ de manifestanda copula; sed affirmat, quod adhuc illo supposito, non sit id necessarium. Tenent etiam alij Doctores *sup. q.* 31. *citati.* Ex quo constat, quàm sine fundamento dixerit Diana, hanc opinionem esse periculosam, cum tantos Patronos, inter quos aliquando fuit ipse, habeat.

QVÆSTIO XLIX.

An sit valida dispensatio quoties impedimentum certum narratur sub dubio, v. g. si quis petat dispensationem voti castitatis, quod certò nouit à se emissum, sed in petitione votum dubium exprimit, allegans tamen veram causam, scilicet carnis stimulos?

Affirmatiuam partem posset quis veram existimare, cùm ad valorem dispensationis alteram sufficiat verificari causam; at in casu præsenti verificatur in petente dari graue periculum incontinentiæ, ob carnis stimulos: ergo. Nihilominus.

Certissimè respondeo: non esse validam, quia in præfato casu est error in ipsamet substantia rei, super quam cadere debebat dispensatio, & ita Pontifex non dispensauit in impedimento, seu voto certo, sed in impedimento, seu voto dubio: ergo non fuit valida talis dispensatio. Sic Sanch. *lib.* 8. *disp.* 21. *n.* 40. *& in Sum. lib.* 4. *c.* 47. *num.* 34. Bonac. *de legib. disp.* 1. *q.* 2. *punct.* 4. *n.* 7. Ochag. *tr.* 4. *de Matr. q.* 9. *n.* 12. addens, Pium V. præcepisse Procuratoribus dispensationum matrimonialium, & aliis sub pœna falsi, vt veritas exprimatur. Imò Henriquez *lib.* 12. *c.* 3. *n.* 7. fine adiungit, prædictos Procuratores, & Curiales manere per prædictum motum excommunicatos: sed hoc non esse verum, bene notat Sanchez *loc. cit. n.* 58. & antea Rodriguez, & Vega penes ipsum.

QVÆSTIO L.

An qualiscumque sit falsa causa, si ipsa sola proponatur Pontifici, vitiet dispensationem?

Respondeo vitiare; quia Pontifex non aliter dispensare intendit, nisi causa in precibus ipsi proposita, verificata: ergo ipsâ à veritate deficiente, deficiet etiam dispensatio. Sic Sanchez *loc. cit. n.* 41. *& in Sum. lib.* 4. *c.* 47. *n.* 17. Gutier. *qq. can. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 103. *&* 104. *vbi n.* 133. addit, & bene, hoc procedere etiam casu, quo per simplicitatem, aut ignorantiam, aut errorem contingeret ea falsitas. Ochagauia *loc. cit. n.* 15. & alij, ex hoc bene colligentes, quod si Pontifex dispensaret cum consanguinea, allegata sola copula pro causa, & ea non esset habita, dispensatio esset subreptitia. Legantur Sanchez *n.* 45. Henriq. *lib.* 12. *c.* 3. *n.* 7. Rodriguez *cap.* 238. *concl.* 9. Vega 1. *tom. Sum. c.* 88. & Corduba *Sum. q.* 45. *opin.* 2. *punct.* 1. Bonac. *loc. cit. n.* 8.

QVÆSTIO LI.

An etiam vitiet dispensationem, qui in petitione plures enarrat causas, ex quibus aliquæ sunt vera, aliquæ falsa?

Affirmant absolutè Gutierez *qq. can. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 108. docens, dispensationem ad matrimonium esse subreptitiam, si vel vna causa ex pluribus allegatis sufficientibus falsa sit. Affirmare deinde videntur Corduba, Rodriguez, & Vega *locis nuper citatis*, quatenus asserunt, quod in casu, quo quis petat à Pontifice dispensationem in secundo gradu consanguinitatis, allegans ex vna parte copulam inter consanguineos ipsos habitam; & ex alia scandalum, & infamiam secutam, aut subsequendam, si prima causa sit falsa, etiamsi secunda sit vera, sit irrita, & inualida dispensatio.

Sed probabiliùs rectè respondeo: non vitiare dispensationem casu, quo causa qua nititur dispensatio, & qua sola posita, solet Papa dispensare, existat verè, licèt cæteræ sint falsæ; quia cum plura copulatiuè narrantur, quæ de iure non sunt necessaria, resoluitur copulatiua in disiunctiuam, vt habetur *c. iamdudum, de prabend.* at cum disiunctiuè narrantur causæ, sufficit alteram esse veram, ne rescriptum sit subreptitium, vt etiam habetur expressè *in c. inter cæteras, de rescript.* ergo. Sic, citatis pluribus, tenent Sanchez *lib.* 8. *disp.* 21. *à n.* 42. vbi *n.* 45. contra Cordubam, & alios docet, ob rationem dictam, validam esse dispensationem in casu, quo illi inualidam esse contendunt. Quia Pontifex, seclusa copula, ob solam iacturam famæ fœminæ, ac timorem, vt ob id innupta maneat, solet dispensare: ergo copula tacita, adhuc ea dispensatio concederetur: ergo non est subreptitia eâ falsè propositâ. Ita etiam Bonac. & Ochagau. *loc. cit.* Basilius *lib.* 8. *c.* 17. §. *vlt. n.* 41. addens id esse verum, etiamsi falsis testibus ea causa probetur, dummodo vera illa sit. Sic etiam Diana *part.* 8. *tr.* 3. *resol.* 65. *versu Vnde occasione*, & me citato *part.* 10. *tr.* 11. *ref.* 43. & Martin. de S. Ioseph *tr.* 40. *de matr. n.* 4.

QVÆSTIO LII.

An valida sit dispensatio, in cuius petitione allegatur, fœminam mansuram innuptam defectu dotis, si non ob hunc causam, sed ob aliam, nempe infamiam, ætatem, &c. id contingit?

Negatiuam partem ex dictis *q.* 50. posset quis probabiliter defendere. Quia in præsenti casu vnica tantum dispensationis allegatur causa, nempe timor cœlibatus ex dotis defectu: at hæc est falsa, vt supponit casus: ergo & irrita dispensatio, & ideo hanc partem tuentur Sanchez *lib.* 4. *sum. c.* 47. *n.* 17. & Gutierrez *qq. Canon. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 103. *&* 104. vbi *n.* 103. addit hoc procedere etiam casu, quo per simplicitatem, aut ignorantiam, aut errorem contingeret ea falsitas.

Sed probabiliùs respondeo: esse validam talem dispensationem, si semel verificetur, fœminam innuptam remansuram, licèt id non ex defectu dotis, sed ex defectu alio, nempe ex eo quod sit grandæua, vel deformis, vel de aliquo crimine infamata, aut ob illud punita, vel filios ex alio matrimonio habeat, vel aliunde illi id proueniat. Ratio est, quia id quod mouet Pontificem ad dispensandum, est an prædicta fœmina innupta maneat: ergo si semel verificetur, fœminam præfatam innuptam fore, parum refert, vt id illi ex alio capite, aut ex defectu alio Pontifici non detecto dimanet, & proueniat. Valida ergo erit talis dispensatio. Sic docet Sanchez *lib.* 8. *disp.* 19. *n.* 19. & alij Docti Recentiores. Vnde ad rationem dubitandi dicendum est, Pontificem non moueri ad dispensandum ob defectum dotis, tanquam ob causam finalem, & motiuam, cum solùm sit causa motiua, ne fœmina innupta maneat, & propter hanc concedit dispensationem, quare defectus dotis expressus in petitione, solùm efficit, vt Pontifex credat talem fœminam innuptam permanere, nisi cum illa dispenset. Tenet, & nouissimè me citato, Diana *parte* 10. *tr.* 11. *ref.* 45. & Martin. de S. Ioseph apud illum.

QVÆSTIO LIII.

An Dispensatio voti castitatis, vel Religionis ad ineundum matrimonium, facta his verbis: Dispensa ad hoc, vt matrimonium tunc contrahere possit: *vel,* Ad hoc tantum, vt tunc matrimonium contrahere possit: *vel,* Hac vice dispensa: *vim suam amittat per primum actum?*

RESpondeo: Non amittere per primum actum, vel vicem; quia per prædicta verba non limitatur dispensatio ad vnicum matrimonium. Patet, nam quando limitatur, & restringitur ad vnicum matrimonium, id apertis solet fieri verbis, sub hac clausula: *Ita quod si viro, cui coniungetur, superuixerit, viuat postea cælebs, & in castitate, vtpotè eodem voto obligata.* Sic Sanchez *lib.* 8. *disp.* 31. *n.* 1. Qui *num.* 2. bene notat, quod casu quo dispensatio expressis verbis ad vnicum matrimonium restringatur, intelligenda est, si id sit validum, quia dispensatio debet intelligi cum effectu. Imò quamuis sit validum, sed ante consummationem, quacumque sit de causa, dissolutum, non extinguetur primo matrimonio. Legantur Sanchez *loc. cit.* & Basilius *lib.* 8. *c.* 20. *n.* 9. *&* 10.

QVÆSTIO LIV.

An quando dispensatio voti castitatis, &c. non explicat esse ad vnum, aut ad plura matrimonia, tunc possit extendi ad plura?

NEgat Ochagan. *tr.* 4. *de matr. q.* 13. *n.* 9. per hæc verba: Cum dispensatio non explicat, an ad plura matrimonia, vel ad vnicum tantum se extendat, siue sit absoluta & sine limitatione concessa, atque in totum alicuius voti impedientis matrimonium: siue sit partialis, vt cum in ea conceditur facultas tantum ad matrimonium celebrandum, non obstante voto, si tamen dispensatio prædicti voti postulatur à Pontifice eum expressione finis intenti ineundi matrimonium, solùm censetur producta ad hoc, vt vnicum tantùm matrimonium licitè possit celebrari. Ita sentit Henriquez *lib.* 12. *de matr. cap.* 5. *n.* 7. *in Commento, lit. V.* Huc vsque Ochagauia. Addens tamen id solum esse verum, quando dispensatio petitur ad finem matrimonij: vnde si petitur absolutè, & sine fine matrimonij, omnino censebitur auferri votum, ac proinde licebit sæpius contra promissa in voto matrimonium celebrare.

Sed probabiliùs respondeo: in dicto casu posse extendi ad plura matrimonia. Vnde qui emisit votum castitatis, aut Religionis, & postea obtinuit dispensationem contrahendi matrimonium, non obstante voto, licitè poterit non tantùm semel, sed sæpius etiam matrimonium inire. Ratio est, quia dispensatio absoluta voti, est voti relaxatio: at sic est, quod voto relaxato, non est quod impediat transitum ad vlteriores nuptias, prioribus solutis: ergo. Confirmatur, quia quando Pontifex vult restringere dispensationem ad primum matrimonium, expressè id exprimit in litteris: ergo signum est, ea clausula non adiecta, non esse illius mentem restringere. Sic omnino Sanchez *lib.* 8. *disp.* 31. *num.* 8. & penes ipsum Angles, & Stunica. Basilius *lib.* 8. *cap.* 20. §. *vnico, num.* 11. *&* *num.* 13. per hæc verba: Ex contraria autem consideratione colliges, licentiam alicui datam vt nubat, non exspirare primo coniugio, etiamsi data sit ex causa periclitantis continentiæ. Diximus enim non cessare dispensationem semel datam, etiam cessante causa finali. Sic ille. Legatur Diana *part.* 5. *tr.* 14. *ref.* 30. *vbi* refert vtramque sententiam, dicens vtramque esse probabilem. Legantur de hac materia Sanchez, & Basilius *loc. cit.*

QVÆSTIO LV.

An vt valida sit dispensatio ad contrahendum matrimonium, sit necessum, vt verificentur causæ, quando impetrans mittit Romam ad dispensationem obtinendam?

AFfirmant aliqui apud Sanchez *lib.* 8. *de matr. disp.* 90. *num.* 1. existimantes dispensationem esse subreptitiam quando causa falsa fuit tempore quo missum est Romam, licèt vera sit quando Pontifex, vel Pœnitentiarius dispensationem Ordinario, vel Confessario committit.

Sed vt certum respondeo: non esse necessum ad valorem dispensationis, vt causæ sint veræ, quando impetrans mittit litteras Romam; modò verificentur quando Pontifex committit dispensationem. Quia verba dispensationis, *si preces veritati nitantur,* sufficienter verificantur, si causæ narratæ subsistant tempore quo Pontifex committit, aut concedit dispensationem; nec tempus antecedens in consideratione est apud Doctores. Sic Sanchez *loc. cit.* Palaus *tom.* 1. *tr.* 3. *de priuileg. disp.* 4. *punct.* 15. Trullench *lib.* 7. *de Sacram. cap.* 10. *dub.* 6. *num.* 2. Diana *part.* 8. *tr.* 3. *ref.* 77. Basilius *lib.* 8. *cap.* 20. Hurt. *de matrim. disp.* 26. *diffic.* 3. *num.* 14.

QVÆSTIO LVI.

An causa dispensationis necessariò debeant esse vera tempore, quo Pontifex, vel Pœnitentiarius committit Ordinario, vel Confessario commissionem dispensandi?

NEgat Nicol. Garcia *part.* 6. *de benef. c.* 2. *n.* 263. existimans, non requiri tunc temporis causas verificari; sed solùm tempore, quo ab Ordinario, vel Confessario est dispensaturus. Quia cùm Pontifex veritatem precum non examinet, nec dispenset, sed vtrumque committat Ordinario, vel Confessario, sufficiet veritas causæ tempore quo hi dispensant.

Sed longè probabiliùs respondeo: necessariò debere verificari causas allegatas tempore concessionis, aut commissionis Pontificis, aut Pœnitentiarij; aliàs subreptitiam esse dispensationem, si, tunc veræ non sint, quamuis tempore subsequenti veræ existant. Ratio est, quia Pontifex ipse, vel Pœnitentiarius est qui revera concedit, seu dispensat, aut committit dispensationem Ordinario ob finem, & causam allegatam: ergo si falsò allegentur, nulla erit concessio ex defectu intentionis in concedente. Estque expressa decisio textus *in cap. Quia circa, de consanguinit. & cap. Si eo tempore, de rescriptis in* 6. vbi deciditur, nullam esse prouisionem de beneficio curato factam ei, qui tempore datæ carebat legitima ætate, quamuis tempore collationis illam habebat. Sic Sanchez, Palaus, Trullench, & Diana *loc. cit.* Corduba, Vega, Gutierrez, Petr. Ledesma, Rodriguez, & alij, quos refert Sanchez *loc. cit. num.* 4. Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 350. Villalob. *tom.* 1. *tr.* 14. *diff.* 28. *num.* 2. *&* 3. Basil. & Hurtado *loc. cit.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO LVII.

An causæ dispensationis debeant subsistere & verificari, non solùm quando Pontifex, seu Pœnitentiarius concedit dispensationem; sed etiam quando illam Ordinarius, aut Confessarius exequitur?

NEgat apud Palaum Mascard. *de probat. conclus.* 1128.*n.* 22. bis verbis: Quintò conclusionem declarabis, vt tunc impetranti necesse sit probare narrata esse vera tempore impetrationis, per *c. Quia circa, de consanguin. & affinit.* vbi habetur: Si quis narret habere filiam, & habeat tempore impetrationis, quæ postea tempore comprobationis mortua sit, sufficiet probare se habuisse tempore impetrationis: sicut dicitur de læsione probanda tempore contractus *in* l. si voluntate, C. de rescind. vend. Sic asseuerauit Rebuff. in præfat. de Rescriptis, *num.* 56. *vers.* 14. Consentit Emman. Sà *in vtraque edit. verb. Gratia, n.* 9. & 10. Et ratio esse potest, quia Ordinatio, vel Confessario committitur executio dispensationis: ergo dispensatio iam ante illorum expeditionem facta est. Omnes præcitatos Doctores refert pro hac negatiua sententia Sanchez *lib.* 8. *disp.* 36. *cit. n.* 11.

Sed probabiliùs multò respondeo, etiam illo tempore quo ab Ordinatio, vel Confessore expeditur dispensatio, debere subsistere, & verificari causam concessionis, & dispensationis. Quia verò & in rigore Ordinarius, vel Confessarius est qui dispensat, quod constat tum ex verbis indulti, quæ dicuntur in decretis, nempe *si preces veritati nitantur, cum illis dispenses,* &c. Tum etiam, quia ante hanc expeditionem dispensationis, si matrimonium contraheretur, nullum erat: ergo signum est, non esse dispensatum ante: ergo tunc si dispensetur, tunc adesse debet causa dispensationis. Itaque si aliqua fœmina petat dispensationem à Pontifice, vt possit contrahere cum cognato in quarto v.g. gradu, eo quòd propter defectum dotis non possit facilè sibi æqualem inuenire, nullo modo valebit dispensatio, si antequam Ordinarius, aut Confessarius eipsa dispensauerit, iam sufficientem dotem comparauerit. Sic Nauarr. Couarr. Mandos. Gallego, Rodriguez & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. n.* 12. Nicol Garcia *part.* 6. *cit. c.* 2. *à n.* 270. Trullench *lib.* 7. *de Sacram. cap.* 10. *dub.* 6. *n.* 4. Palaus *punct.* 15. *cit. n.* 2. Ioan. Præpositus *q.* 8. *de dispens. in matr. dub.* 4. *n.* 35. Diana *part.* 8. *tr.* 3. *resol.* 24. & 77. Basil. & Hurtad. *loc. cit.*

QVÆSTIO LVIII.

An sufficiat causam dispensationis subfuisse, quando ordinarius, seu Confessarius dispensauit; an verò etiam necessariò requiratur, vt perseueret cùm executioni mandatur, v. g. quando initur matrimonium?

AFfirmant plures Authores, docentes requiri etiam. Vnde inquiunt, si postquam Ordinarius dispensauit cum Berta, vt contrahat cum cognato in quarto v. g. gradu ob defectum dotis, Berta antequam matrimonium contrahatur habeat dotem competentem, tunc inualidè iniet matrimonium, eo quòd cessauerit dispensatio, cum cessauerit causa finalis dispensationis, qua cessante non est verisimile velle Pontificem dispensare. Sic cum aliis sentit Sanchez *lib.* 8. *de matr. disp.* 30. *n.* 54. Bonac. *tom.* 2. *disp.* 1. *q.* 2. *punct.* 10. Villalob. *tom.* 1. *tr.* 14. *diff.* 28. *n.* 4. Trullench *lib.* 7. *c.* 10 *dub.* 6. *dict.* 4. *n.* 5. Ægidius *diff.* 33. *n* 94. Hurtado *diff.* 5. *cit. numero* 14.

Sed probabiliùs respondeo: sufficere ad valorem matrimonij causam dispensationis subfuisse, & veram extitisse eo tempore, quo Ordinarius dispensauit; etiam si non perduret, aut perseueret quando matrimonium initur. Ratio est, quia per dispensationem Ordinarij absolutè datam verè mulier eximitur ab obligatione legis: ergo validè iniet matrimonium, quamuis cesset causa propter quam dispensatio est impetrata. Sic sentit nouissimè contra Sanchez Palaus *tom.* 1. *tr.* 3. *de priuileg. disp.* 4. *punct.* 15. *à n.* 6. Quia (inquit) cum mulier ob eius paupertatem dispensatur in impedimento consanguinitatis, etiamsi antequam matrimonium contrahat, diues facta sit, non ex eo amittit dispensationem, nec eius vsus suspenditur, quia non fuit concessus sub conditione, si paupertas perseuerauerit toto tempore ante matrimonium, neque hoc inuestigatur à contrahentibus, esset enim occasio non leuis scrupulorum. Sic ille, & penes ipsum Suarez *de legib. lib.* 8. *c.* 30 *à n.* 12. Salas *disp.* 20. *sect.* 6. *à n.* 67. Gutierrez *Canon. quæst. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 22. Tiraquell. *tr. cessante causa, in pr. n.* 92. & 94. Sylu. *verb. Dispensatio, q.* 6. & Sà *verb. gratia, n.* 6. His adde Basil. *lib.* 8. *de matr. c.* 20. & Ioan. Præpositum *q.* 8. *de matr. dispensat. dub.* 4. *n.* 35. qui hanc partem vt probabilem defendit apud Dianam *part.* 8. *tr.* 3. *res.* 77. Legatur Doctus Pater *tr.* 3. *cit. res.* 24. vbi pro hac nostra sententia refert Granadum *in* 1. 2. *contr.* 7. *tr.* 3. *part.* 2. *disp.* 1-. *sect.* 4 *n.* 36. & dicit esse satis probabilem, & in praxi tutam.

QVÆSTIO LIX.

An dispensatio, vt quis possit contrahere cum aliqua in gradu prohibito, valeat ante litterarum expeditionem?

REspondeo: dicendum, valere in foro externo, si litteræ non expediantur: postquam tamen expeditæ sunt, retrotrahuntur, & prosunt à puncto concessionis.

Prima pars huius responsionis, quam communiter defendunt Doctores, probatur. Quia ad valorem cuiuslibet gratiæ, priuilegij, aut Indulgentiæ in foro conscientiæ non requiritur scriptura; quia cum gratia, seu priuilegium sit quædam liberalis donatio, & hæc eo ipso quod fit, sit in se perfecta, non indigens aliquo scripturæ instrumento, tunc est quod gratia litterarum expeditione non egeat. Ex quo colligitur, quod si Pontifex moriatur antequam expediantur litteræ dispensationis, is cum quo dispensatum est, possit in foro conscientiæ illa vti. Deinde, quod si quis bona fide inito matrimonio in gradu prohibito occulto obtineat dispensationem super impedimentum, & vt matrimonium reualidetur, possit illud in conscientia reualidare, quamuis litteræ nondum sint confectæ.

Secunda verò pars responsionis etiam est apud omnes constans, ex Regula Cancellariæ VIII. vbi habetur, dispensationem non suffragari, nisi litteris expeditis. Verbum autem *suffragari*, significat aliquid ad forum externum, & contentiosum. Sic Ioan. Præpositus *q.* 8. *de matr. dispensat. disp.* 7. *à n.* 46. Diana *part.* 8. *tract.* 13. *resol.* 84. Molina, Sayrus, Ochagauia, & alij penes ipsum.

DISPUTATIO XXV.

De Debito coniugali.

QVÆSTIO PRIMA.

An actus coniugalis sit ex se licitus?

EO · RVNT olim quidam hæretici, quorum princeps fuit Simon Magus, Saturninus eius discipulus, qui apertè asseruit, nubere & liberos gignere à diabolo esse; Marcion, & alij, quos refert, & ita è confutat Bellarmin. *lib. vnic. de matr. à c. t. vsque ad* 5. asserentes. nuptias illicitas esse, & actum coniugalem malum, & inhonestum.

Negarunt etiam id nonnulli ex catholicis, quos tacito nomine refert D. Bonauent *in 4. dist. 31. art. 2. q. 1* & secutus fuit Hugo *c. vir cum propria*, 3. . *q. 4.* docentes, actum coniugalem non posse absque culpa veniali exerceri. Eo quod D. Greg. vt refertur *c. citat.* hæc verba dicat: Vir cum propria coniuge dormiens, nisi lotus aqua intrare Ecclesiam non debet: sed neque lotus intrare Ecclesiam debet. Tunc igitur sic: Sed nemini prohiberi debet ingressus Ecclesiæ, nisi ex culpa aliqua: Ergo.

Sed de fide certissimè respondeo: Actum coniugalem, vsumque matrimonij ex se licitum, & honestum esse. Primò, quia de fide est, licitum, & honestum esse matrimonium: ergo & actus coniugalis, qui est matrimonij vsus.

Secundò, quia actus coniugalis est actus iustitiæ commutatiuæ, cum per illum reddatur coniugi debitum ex pacto matrimoniali contractum: ergo. Sic tenent omnes Patres, id optimè colligentes ex illo Genes. 1. *Crescite & multiplicamini*, vt videre est apud Bellarmin. *loc. cit.* Sanchez *lib. 9. de matr. disp.* 1. *num.* 2. Basilius *lib.* 10. *cap.* 1. per totum. Ochagauia *tract.* 5. *de matrimon. quæst.* 1. Hurtado *disp.* 10. *de matrim. diff.* 1. Bonac. *quæst.* 4. *de matrim. in principio*, & alij omnes. Qui ad fundamentum Hug. desumptum ex authoritate D. Gregorij bene respondent, videlicet quod actus coniugalis, licèt absque vlla culpa exerceri possit, habet tamen quandam turpitudinem naturalem, propter deformitatem, & rebellionem concupiscentiæ & membrorum, & ob hanc causam exigit D. Gregor. vt vir qui cum propria dormierit, lauetur, nec statim Ecclesiam ingrediatur, ob decentiam quandam.

QVÆSTIO II.

An actus coniugalis possit esse meritorius, non solùm ex opere operantis, sed etiam ex opere operato?

AFfirmarunt nonnulli ex Catholicis, quos suppresso nomine refert Basilius *lib.* 10. *de Matr. c.* 5. *n.* 5. docentes, in culpa, seu actu coniugali verè dari gratiam, non solùm ex opere operantis, sed etiam ex opere operato. Quorum sententiam videtur sequi Fagundez *lib. 6. in Decalog. c. 3. n.* 5. cum hæc proferat verba. Suppono igitur in primis, vsum legitimi matrimonij, nisi ex aliquo malo fine, vel circumstantia vitietur, esse licitum, & meritorium, si debitè exerceatur ab existente in gratia: est enim vsus Sacramenti, & omne Sacramentum ritè, & debitè exercitum confert gratiam. Ita ille. Deinde eandem sententiam ex parte sequitur Sanchez *lib. 9. de matrim. disp. 2. num.* 3. existimans, quod antiquitus, quando matrimonia clandestina erant valida, & sponsalia de futuro transibant per copulam in matrimonium, tunc dabatur gratia ex opere operato in ea priori copula, quia vicem formæ Sacramentalis gerebat: ita Sanchez ex Bellarmino *loc. cit. c. 5. pagina mihi* 993. *versu ex opere operato.* Cui addit Sanchez, etiam hodie posse aliquando perfici matrimonium, quod prius per verba de futuro erat initum, & tunc conferre gratiam ex opere operato, tanquam formam perficientem Sacramentum. Thomæ Sancio adhæret Trullench *lib. 7. c. 1. dub. 1. num.* 1.

Sed certissimè respondeo: quod licèt actus coniugalis possit esse, & de facto sit, meritorius gratiæ ex opere operantis, si in gratia fiat, & cum debitis circumstantiis fine, & auxilio gratiæ, nunquam tamen possit esse meritorius ex opere operato. Prima pars huius responsionis constat ex dictis; quia actus coniugalis est actus iustitiæ: ergo & meritorius, sicut cæteri boni iustitiæ actus. Ita tenent Omnes Theologi, Bellarm. Sanchez, Basilius *loc. cit.* Moure 3. *p. 11. Theolog. moralis*, c. 50. §. 1. *n.* 1.

Secunda responsionis pars etiam est constans. Quia actus coniugalis nec est Sacramentum, nec pars Sacramenti: ergo in illo nequit conferri gratia Sacramentalis ex opere operato. Quod quidem verum est in casibus etiam assignatis à Bellarmino, & Thoma Sanchez, quia in illis, non in copula, seu actu coniugali, dabatur gratia ex opere operato, sed in consensu præcedenti copulam & ante illam sufficientibus signis explicito, vt optimè Basilius *loc. cit. n.* 5.

QVÆSTIO III.

An coniux teneatur petere aliquando debitum?

REspondeo, propriè loquendo, non teneri, etiam casu, quo in eo sit periculum incontinentiæ, cum possit orationibus, & ieiuniis mederi tali periculo. Ratio est, quia nullus tenetur vti iure suo, quod pro se tantum introductum est. Sic Sanchez *lib. 9. disp.* 5. *n.* 5. Basilius *lib. 10. c. 2. n.* 2. Ochagauia *tr. 5. q. 2. n.* 5. & omnes, vt bene Hurt. *disp. 10. diff.* 11. & Cornejo *disp. 5. dub.* 1. necnon Palaus *disp. 3. punct. 4. n.* 1.

QVÆSTIO IV.

An saltem teneatur coniux petere coniugale debitum, casu quo in altero coniuge probabiliter prauideat periculum incontinentiæ?

REspondeo: teneri petere (seu, vt meliùs, propriùs, & consequenter dicam, reddere; quia in proposito casu potiùs redditio quædam est, qua necessitati clamanti, & exigenti subuenitur, quàm petitio.) Ratio est: Quia matrimonium etiam in remedium concupiscentiæ est institutum: ergo vbi alter coniux copula in remedium indiget, licèt non petat, tenetur alter coniux eam offerre, imò & petere: quemadmodum medicus tenetur ægroto, cui medetur, offerre medicinam salutarem, quamuis non petat; imò & petere ab eo necessaria ad eam medicinam applicandam. (Quæ quidem obligatio secundum aliquos est ex iustitia, secundum alios solum ex charitate, & secundum nonnullos ex iustitia & charitate simul.)

mul.) Sic D. Thom. *in 4.dist.32. quæst. vnica, artic.2.q.1.ad* 1. vterque Sotus, Petrus de Ledesma & alij quamplures, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.9. disp.2.n.6.& 7.* Basilius *lib.10.c.2.n.5.* Ochania *tr.5.q.1.n.5.* Machado *tom.2.lib.6.part.7. tr.2. docum. 13.n.2.* Hurtado *loc.cit.* Ægidius *disp. 34. dub.* 2. & Cornejo *loc cit.* Lege Baunium *tr. de reddit. debiti, q.1.verf.Quid si coniugum.*

QVÆSTIO V.

An peccet mortaliter coniux non reddendo debitum coniugale alteri coniugi?

RESpondeo: peccare mortaliter non reddendo debitum alteri coniugi petenti rationabiliter, & legitimè. Quia hæc obligatio est iustitiæ: ergo ea se grauis, & mortalis, nisi excuset materiæ leuitas. Sic tenent omnes Doctores, Sanchez *loc.cit.n.9.* Basilius *n.4.* Bonacina *q.4.de matr.punct.1.n.1.* Mour. *3. part. Theolog.moral.c.20.n.2.& 3.* Machado *loc.cit. num.4. & 5.* Hurtado & Cotoejo *loc.cit.* Diana *5.part. tr.5. resol.14.& tr.14.resol.36.* & alij. Qui omnes addunt, ad hanc obligationem inducendam non solùm expressam, verum etiam tacitam, seu interpretatiuam petitionem debiti sufficere. Sæpe namque fœminæ naturali pudore impeditæ non petunt expresse, sed tacitè aliquibus signis. Lege Palaum *disp.3. punct.4. n.1.& 2.* & Baunium *loc.cit.*

QVÆSTIO VI.

An aliquando possit esse solum veniale, aut nullum peccatum, negare debitum coniugale?

RESpondeo: posse, & in multis casibus. Primò in casu, quo coniux tantum petat debitum precibus, beneuolè, & amicè, non tanquam debitum ex iustitia, nec intendens obligare alterum ad reddendum sibi debitum; sed sicut amicus solet aliquando ab amico petere res sibi debitas, absque intentione obligandi: quo in casu ab omni etiam peccato excusantur debitores, qui suis creditoribus blanditiis petentibus debita non soluunt. Sic Sotus *in 4.dist. 32. q.vnic. a.1.* post conclusiones. Henriquez *lib. 11. c.15.n.7.*fine, Rodriguez *c.243.n.1.* Sà *verb. debitum coniugale,n.8.*& alij, quos refert, & sequitur Sanch. *loc.cit.n.10.*Basil. *loc.cit.n.5.*Hurtad. *loc.cit.* Rebell. penes ipsum *lib.2.q.16.* (sed ibi nil hic author.)Cornejo *disp.5.cit.dub.1.q.* 2. Ochagauia *n.* 6. Bonacina *n.1.* Machado *n.* 6. & alij: Qui bene limitant hanc sententiam, vt intelligatur, nisi sit periculum incontinentiæ in petente, quia tunc regulariter subueniendum est sub mortali.

Secundò, solùm erit peccatum veniale negare debitum quando rarò denegatur, dummodo hoc fiat absque periculo incontinentiæ petentis. Vnde non erit mortale quinta vice denegare debitum viro, qui quater in mense solet petere. Sicut nec erit mortale non statim reddere debitum, sed post aliquod breue tempus, vt si coniux mane neget debitum, redditurus nocte, aut paulò postquam petiit. Sic Victoria *n.275.* Ledesma *2.part.4.q.60.art.1.dub.2.* Sanchez *loc. cit. n.11.* Basilius *loc.cit.numer.5.* Cotoejo & Diana *loc. cit.* Ochagauia *loc. cit. n.* 6. Bonac. & Hurt. *loc. cit.* quod vltimum negat Palaus castimans, quod vnica etiam negatio debiti, & instanter, & legitimè petiti, sit grauis materia.

Tertiò solùm erit veniale, quando coniux remissè petit debitum, vel rogatus facilè desistit à petitione Sic Angles, Ludouic. Lopez, & Cañedo, quos citat, & sequitur Sanchez *loc.cit. n.15.* Basilius, Bonac. Ochagauia, Cotoejo *loc.cit.* Qui secus dicendum putant, quando instanter petit, nec adsit causa sufficiens denegandi debitum.

Quartò, nullum est peccatum denegare debitum coniugi, qui nimis immoderatè debitum peteret, & aliter iuxta rationis metas redderet: nam in omnibus seruandus est modus, iuxta illud commune dictum: *Est modus in rebus, sunt certi denique fines: Quos vltra,citraque nequit consistere rectum.* Sic Sotus, Henriquez, Basilius, Ochagauia, & Bonacina *loc.cit.* Esset autem è contra mortale, rarissimè, & magna cum difficultate debitum reddere ei, qui seriò petit illud; tum propter iniuriam factam alteri petenti coniugi, denegando eo modo quod suum est; tum etiam propter discordias, & periculum incontinentiæ, quæ inde resultare possint. Sic Ochagauia *loc. cit.* Sanchez *loc. cit.n.14.* & penes illum Sotus, Barth. de Ledesma, Rodriguez, Capua, & Lopez. Lege Baunium *tr. de reddit.debiti, q.1.5. Quanam excusant à reddendo debito,*& Trulleneh *lib.7.c.11.dub.1.*

QVÆSTIO VII.

An peccet mortaliter coniux, qui mediis illicitis se reddit impotentem ad debitum coniugale persoluendum?

RESpondeo: peccare mortaliter, quia lex iustitiæ, quæ obligat ad debitum reddendum, obligat subinde ad media necessaria, vt reddi debitum possit. Vnde qui vel pollutionibus voluntariis, aut ad alias fœminas accedendo se reddit notabiliter impotentem ad reddendum debitum vxori, peccat si ad id aduertat, duplici peccato mortali, videlicet contra castitatem, & contra iustitiam. Sic Sanchez *lib. 9. disp.3. n.2.& 3.* & penes ipsum D. Thom. Ricard, Rosella, Barthol. de Ledesma, Cañedo, & alij. Basilius *lib.10.c.2.n.6.*Bonacin. *q.4.punct.1.n.2.* Ochagauia *loc. cit. num. 7.* Cornejo *dub. 1. cit.q.3.* & Palaus *disp. 3.punct. 4. §. 2. num. 7.* & Trullench *dub. 1. cit. n.4.*

QVÆSTIO VIII.

An etiam mortaliter peccet coniux, qui mediis licitis, vt ieiuniis, vel abstinentiis, se reddit notabiliter impotentem ad reddendum debitum?

RESpondeo: etiam mortaliter peccare, teneturque non seruare ieiunia, etiam ea Ecclesiæ præcepto; quia fortius est iustitiæ vinculum. Vnde eodem modo non licebit vxoribus ita se vigiliis tradere, vt deformes, ac viris exosæ reddantur. Quia ipsis ansam præbent alios amores quærendi. Sic Sanchez *n.* 5. Basilius *num.* 7. Bonac. *num.*2. Legatur Sanchez *loc. cit.n.*10.Hurtado *disp.*10. *diff.* 11. Cornejo *loc. cit. pag.* 956. & Palaus *loc.cit.* Qui bene aduertit, rarò hunc effectum ex obseruatione præcepti Ecclesiastici prouenire.Nam ad summum tantùm vices minuuntur aliquantulum, quod nullius considerationis est, nec à præceptis exequendis excusat. Lege Trulleneh *lib.7.c.11.dub.1.n.4.*

QVÆSTIO IX.

An teneatur vir uti calidis, ut potentior ad copulam reddatur?

RESpondeo: non teneri; quia lex matrimonij tantum ipsum astringit, vt moderatè attentis suis viribus, reddat, & ne huic obligationi obstaculum apponat. Quamuis verum sit, quod ex lege charitatis ad id nonnunquam teneatur vir, videlicet dum sine corporis detrimento notabili id possit efficere, & vxor graue incontinentiæ periculum patiatur, nisi frequentius sibi coniugali copula subueniatur. Sic Palud. Tabiena, Viguerius, Graffius, & Sylvester, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.9.disp.3.num.6.*

§. II.

De Circumstantia finis, quâ vitiari potest actus coniugalis.

QVÆSTIO X.

An actus coniugalis factus propter aliquod ex tribus bonis matrimonij, sit licitus, & virtuosus?

RESpondeo affirmatiuè. Vnde actus virtuosus erit accessus ad coniugem, vel ob bonum Sacramenti, vel ob seruandam fidem, vel ob prolis generationem. Sic omnes Doctores. D. Thom. cum Magistro *in 4.dist.31.* & ibi Scholastici, Sanchez *lib. 9. de matr. disp.8.n.1.* Basilius *lib.10.de matrim.c.8. n.1.* Hurtado *disp. 10. diff. 2.* & Petrus de Ledesma *de matr.q.49.art. 2.* de quo in sequenti differemus. Legatur Glossa *in c. Quidquid, 32. q.2.* Quæ ponit quatuor causas ob quas vir commisceetur vxori, nempe causa prolis, causa reddendi debitum, causa incontinentiæ vitandæ, & causa explendæ voluptatis. Leguntur etiam Palaus *disp.3.punct.5.* Baunius *hic q.3. pagina 780.* & Trullench *lib.7.c.11.dub.2.*

QVÆSTIO XI.

An quando actus coniugalis refertur ad bonum prolis, necessarium sit vt proles ipsa vlterius referatur in Dei obsequium?

RESpondeo: necessarium esse ipsam prolem in Dei obsequium referre, non actu, sed habitu. Nam hanc relationem virtualem, seu habitualem sufficere ad euitandam in prædicto culpam venialem, docent D. Thom. *in 4. dist. 31. quæst. 2. artic. 1. ad 1.* Veracruz, Ledesma, & alij, quos citat Sanchez *loc. cit. num. 3.* Basilius *loc. cit. n. 2.* Et hoc, & non aliud, vult Sanchez *loc. cit.* vt clarè videre potuit Basilius, ait enim sic: Hoc optimè explicuit Sylvester *verb. debitum, quæstione 12. vers. 1.* vbi dicens, vt actus coniugalis meritorius sit, referendum esse prolem ad Dei obsequium; subdit id esse verum, licèt de obsequio diuino nil cogitetur, sed solùm de successore. Quia ex quo coniux est in gratia, nec malum finem intendit, virtute refert in Deum. Huc vsque Sanchez.

QVÆSTIO XII.

An peccent coniuges, qui in ipso actu coniugali prolem minimè concipi optant?

AFfirmat Præpositus *rubr. de sponsal. num. 12. ad finem*, docens peccare mortaliter. Affirmat deinde Sanchez (penes Basilium) *lib.9.de matr.disp.8. num. 10.* dicens tamen solùm peccare venialiter, casu quo coniuges nil efficiant, quod prolis conceptioni obstet.

Sed probabiliùs, & clariùs sic cum Basilio respondeo: Si coniuges, opere ipso actus coniugalis, aut aliis mediis non adhibent impedimentum generationi, voluntas illa, qua excluderent prolem, non potest esse efficax, sed inefficax, & velleitas quædam, quia nollent esse prolem. Huiusmodi autem actus inefficaces voluntatis sumunt speciem ab objecto, non prout à parte rei est, sed vt in mente expresè proponitur. Quare inspiciendum est, ex quo fine expresso sit istud desiderium. Si enim est ratione paupertatis, non est malum, neque veniale: sicut nec desiderate mortem alicuius, ob bonum licitum, quod ex eius morte sequi potest. At si filius, ex qua expresè nascitur ea velleitas, sit malus, erit desiderium malum, & peccatum veniale, aut mortale, iuxta finem sibi expresè propositum, ex quo mouetur ad illud desiderium, vel velleitatem. Sic expresè Basilius. Et meo videri Sanchez (ex parte saltem.) Nam *loc. cit.* hæc ait: Quia desiderare non multiplicare prolem, non est ex se malum, quare bono fine vestitum, vtratione defectus diuitiatum ad eos liberos alendos, licitum est, vt docent Palud. *4.dist.31.q.3.art.1.n.15.* D. Anton. *3.part. tit.1.c.20.§.6.* Rosella *verb. debitum, n.11.vbi* Angel. *n.27.* Nauarr. *Sum. c.16.n.35.* Philiarc. *de offic. Sacerdot. tom.1.part.2. lib.4.c.19. vers. Quintò peccat.* Sic Sanchez. Non ergo à nobis discedit. Tenet etiam cum Basilio Hurt. *disp.10. diff.2. n. 6.* Baunius *q.5. cit. assert. 2.* & Trullench *lib.7.c.11.dub.2.n.7.*

QVÆSTIO XIII.

An peccet vir, qui ad vxorem mercede conductus accedit, aut eo fine, vt illum heredem constituat?

NEgat absolutè Palacios *in 4. dist. 31. disput. 2. fol.695. vers. Poterit autem*, existimans omnino vacare culpa accessum ad vxorem ob bonum vtile. Affirmat verò è contra Sotus *in 4. dist. 31, quæst. vn. art. 3. vers. Sunt qui contrà putant*, peccare in eo actu venialiter.

Sed probabiliùs, & clariùs respondeo: peccare quidem venialiter, si accedat ad vxorem habendo pro fine primario, & principali præfata bona; minimè verò, si illa habeat pro fine secundario, & minùs principali. Sic tenet Sanchez *loc. cit. num. 11. & 12.* & sic vtraque conciliatur sententia.

QVÆSTIO XIV.

An sit peccatum exercere actum coniugalem ob Sacramenti bonum; vel (quod idem est) ad expressiùs significandam vnionem Verbi cum humanitate?

AFfirmant esse veniale Ricard. *in 4.dist.31.art.3. quæst.1.* Palud. *quæst. 2. art. 1. n.3.* Supplem. Gabrielis *quæst. vnica, art. 2. concl. 3.* Henriquez *lib. 11. de matrim.*

matrim.cap.15.n.2.& in comment.*lit. P*, & Petrus de Ledesma *de matrim.q.49.art.5.dub.1.*quos omnes refert,& sequitur Sanchez *loc.cit. num.14.* Ochagauia *tract.5.de matrim. q. 1. n.13.*

Sed æquè probabiliter respondeo : nullum esse peccatum,quia licitum est vti coniugio in eum finem ad quem ordinatur : at coniugium etiam ordinatur ad significandam vnionem Verbi cum carne : ergo licitum erit accedere propter talem finem. Sic aliqui, quos refert Supplem.Gabr. & sequitur Basilius *loc.cit. n.4.* vbi hanc nostram responsionem optimè probat : legatur, & etiam Trulleneh *lib.7.cap.11. dub.2. n.6.* vbi ait nullum esse peccatum vti actu coniugali ob Sacramentum ; dummodo vtens non excludat alium finem intrinsecum, nempe ob prolem habendam.

QVÆSTIO XV.

An actus coniugalis factus solum ad vitandam incontinentiam eius, qui petit debitum, seu ob propriam fornicationem vitandam, sit culpa venialis?

AFfirmarunt esse culpam venialem absolutè, Magister *in 4.dist.31.& 32.& ibi* D.Bonau.Ricard. Scotus, Deza, & alij ex Scholasticis. Petrus Soto *lect.16.de matrim.*Pedraza *in Sum.præcep.*6.§.18.Ludou. Lopez 1. *part. instruct.cap.87. Vsus verò copulæ.* Astensi.Angel. Tabiena, & Rosella, quos,& alios refert Sanchez *lib.9. de matrim. disp.9. num.2.* & sequitur nouissimè Sylvius *in addit.ad 3.part.quæst.49. art.6. concl.4.*

Affirmant similiter alij, licèt non absolutè, sed sub distinctione hac. Dicunt enim tunc esse culpam venialem accedere ad coniugem vitandæ fornicationis causa,quando potest aliis mediis ab incontinentia abstinere,aut fornicationem in seipso vitare, minimè verò esse,quando adhibitis aliis mediis nequit stimulos carnis sedare. Ita Palud. *in 4. dist.31. q. 2. art.2. n.9. & 10.* & ibi Supplem. Gabriëlis *q. vnic. art.2. post 4. concl.* Capreol. *dist.30. art.3. ad 6. contra 2. concl.* Sylvester *verb. debitum, q.11. fine, & q.12. vers.4.* Victoria *n.272.* Sotus *dist.31.q. vnica, art.4. concl.2.* Veracruz *3.part.spec.art.16.concl.1.* Rodrig. *tom.1. Sum.cap.243.* Petrus de Ledesma *de matrim. q.49. art.5. dub.3.* Barthol. de Ledesma *de matrim. dub.28. concl.2.* Henriquez *lib.11. cap.15.n.4.* iuncto commento *lit. Q*, Quos omnes, & nonnullos alios affert, & sequitur Sanchez *loc.cit. n.4.* quibus addi possunt Ochagauia *tract.1. de matrim. q.2. n.3. & 4.* & alij.

Sed probabilius omnium respondeo : talem actum nullo modo esse peccaminosum,sed licitum,& honestum. Primò,quia sic colligitur ea illis verbis Apostoli, *ad Corinth.7. Propter fornicationem vnusquisque vxorem suam habeat.* Secundò, quia vsus coniugalis, supposito lapsu naturæ humanæ,ordinatur natura sua in remedium propriæ concupiscentiæ, quamvis minus principaliter,quàm in prolis generationem : ergo in dicto vsu coniugali ob eum finem facto nulla erit deordinatio,Quod autem aliis mediis perfectioribus possit quis mederi concupiscentiæ,parum refert, vt late, & optimè Basilius vbi infra. Sic tenent Ricard.*in 4.dist.31.art.3.q.2.* Durand.*q.4.n.7.*Maior *q. vnica,concl.4.* Caiet. *in sum.verb.matrim.cap. vltimo,* Nauarr. *c.16.n.32.* Angles *flor.1.part.de matr.q.5.*Sà *verb.debitum coniugale,n.5.* Hugolinus *de matr.c.10.* Azor *tom.3.lib.3.c.3 1.q.2.diff.1.* Tolet.*lib.7.c.22.in principio*, Aegidius *de Sacram. disp.34. dub.1.num.6.* Optimè Basilius *lib.9.cap.8.à n.5.*Rebell. *lib.3.q.19.* *sect.1.* Hurtado *disp.10. diff.1.* Moure *3.part.cap.10. §.1. n.6.* (qui citatur pro hac parte,sed non benè,Capreolum,& Sotum) Diana *3. part.tract.4. resol.219.* Fagundez *lib.6. in Decalog.cap.3. n.3.* Layman *lib.5. tract.10.part.2. cap.4. n.2.* Ioan. Sancius in selectis *disp.23. num.24.* addens nostram conclusionem esse veram, etiam casu quo petens debitum carnis molestia non vexetur ; quia satis est, probabiliter timere vexandum fore. Legantur Basilius *lib. 1. de matrim. cap. vltimo*, Palaus *disp.3. punct.3.* & Baunius *q.3. assert.4.*

QVÆSTIO XVI.

An coniuges peccent venialiter exercendo actum coniugalem ad tuendam, aut restaurandam corporis salutem?

AFfirmant D. Anton.3.*part. tit.1. cap.20. §.11* Angel.*verb.Debitum,n.24.*Sylvest.*q.11.vers.3.* Tabiena *matrim.3. q.5. §.6.* Petrus Soto *lect.16. de matrim. §. Quia igitur.* Pedraza *præc.6.§.18.* insuper & Palud. *q.3.art.3.n.21.& q.2. art.22.* Veracruz *3. part. specul. art.16. concl.2.* & Petrus de Ledesma *de matrim. q.49. art.5. dub.4.* Soto *in 4. dist.32. q. vnica, art.4. vers. Grauius autem* : addentes esse verius, etiam casu quo aliis mediis sanitas obtineri nequeat. Tenet etiam Sylvius *in 3.part.q.49. art.6. concl.5.*

Alij autem media via respondent,non peccare quidem vllo modo prædictos coniuges, casu quo aliud medium, seu remedium aptum non inueniant ad instaurandam, tuendamve salutem ; maximè verò si remedium aliquod eis occurrat : tunc enim,inquiunt, peccabunt venialiter.Ita Henriquez *lib.11.de matrim. cap.15. n.5.* per hæc verba : Si quis ad coniugem accedat propter salutem corporis, alleuiationem naturæ, aut morbi alicuius expulsionem, quando deficientibus aliis remediis id iuxta Medicos esset valdè opportunum, excusari potest à peccato, etiam veniali : sicut Constantinus Imperator, & alij quidam baptismum, non excluso proprio fine, susceperunt simul propter lepræ, & morbi sanitatem : sed communiter sine necessitate petere ob hunc tantum finem, est veniale. Ita ille. Qui *lit. X*, citat pro se Sylvestrum,Maiorem, & alios. Sententiam hanc sic explicatam tenent etiam Victoria *n. 272.* Ledesma *2. part.4.quæst.51. art.5. fine.* Barthol. de Ledesma *de matrimon. dub. 28.* quos omnes affert, & sequitur Sanchez *lib.9. de matrim. disp.10. num.3.* Filliuc. *tom.1. tract.10. part.1. cap.9. num.321.* Ochagauia *q.2. cit. num.5.* & Trullench *lib.7. cap.11. dub.2. in fine.*

Sed ego probabilius respondeo : nullo modo peccare, adhuc venialiter, exercendo talem actum, ob propositum finem, dummodo alios non excludant fines. Ratio est, quia restitutio, aut conseruatio sanitatis, est finis licitus, & bonus ; deinde actus coniugalis est medium etiam licitum, & conueniens ad eum effectum : ergo non est vnde deriuetur malitia. Sic Almainus, Maior, Palacios, & Sà, quos pro hac parte refert Sanchez *loc. cit. num. 2.* Basilius *loc. cit. num. 9.* referens pro hac parte Henricum Henriquez loco eodem, quo pro sententia media referunt Sanchez, Diana, Ochagauia, & alij ; sed qui meliùs? Tu vide. Aegid us *disputatione 34. dubio 1. num. 10.* Fagundez *loc. cit. num. 4.* qui pro hac parte etiam citat Henricum Henriquez *lib. 11. cit. capite 17. num. 7.* post medium, sed omninò malè ; quia in toto illo numero, imò nec in capite toto habet quid ad propositum

 quæsitum,

quæ situm. Hurtado *disp.* 10. *diff.* 2. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 3. Machado *lib.* 6. *part.* 7. *tr.* 2. *docum.* 18. *n.* 2. Moure *loc. cit. n.* 6. *fol. mihi* 413. Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 218. Rebellius *q.* 19. *cit. num.* 4. *pag.* 362. vbi hæc ait: Fas etiam est rem habere propter sanitatem, aliamve causam honestam non leuis momenti, etiamsi actualiter nec proles, nec vitatio fornicationis intendatur. Sic ille. Citans pro nobis Caietanum, & Catechismum ad Parochos. Sic etiam Palaus *punct.* 3. *cit. n.* 3. & Baunius *q.* 3. *assert.* 5.

QVÆSTIO XVII.

An actus coniugalis exercitus solùm ob capiendam delectationem carnalem ipsi actui annexam, sit peccatum saltem veniale?

AFfirmarunt non solùm esse veniale, sed mortale peccatum, Hostiens. & Ioan. de Graffis, penes Sanc. ez vbi infra, & alij antiquiores apud D. Bonau. *dist.* 31. *art.* 2. *q.* 3. qui dicit, id esse probabile, sed valdè durum. Citat etiam Basilius vbi infra pro hac parte, Fran iscum Maironium *in* 4. *dist.* 26.

Alij probabilius respondent talem actum verè esse peccatum, sed solùm veniale. Sic Magister *dist.* 31. vbi Ricard. D. Bonau. Durand. Albert. Magnus, Palud. & alij Scholastici. Petrus Soto *lect.* 16. *de matrim.* Sotus *dist.* 31. *q. vnic. art.* 3. *concl.* 3. Victoria *n.* 271. Henriq. *lib.* 11. *de matr. cap.* 1. *n.* 2. & *cap.* 15. *n.* 5. Barthol. de Ledesma *de matrim. dub.* 27. *concl.* 2. Petrus de Ledesma *q.* 49. *art.* 6. *dub.* 1. Rodrig. 1. *tom. cap.* 243. *num.* 20. Sà *verb. Debitum coniugale.* Quos, & alios Doctores vsque ad quinquaginta duos refert, & sequitur Sanch. *lib.* 9. *disp.* 11. *n.* 3. & 4. Quibus addi possunt Bonacina *de matrim. q.* 4. *punct.* 6. *n.* 7. Moure *loc. cit.* Fagund. *loc. cit. n.* 5. Ægid. *disp.* 34. *num.* 12. Montesin. *tom.* 1. *in* 1. 2. *quæst.* 3. §. 3. *num.* 65. dicens esse sententiam omnium Theologorum, Villalob. *tract.* 13. *diff.* 41. Ochag. *loc. cit. n.* 6. & alij cum quibus est Bannius *cit.*

Alij tandem absolutè contrarium omninò docentes negant esse peccatum, adhuc veniale, actum coniugalem ob solam voluptatem exercitum. Sic Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 216. & Machado *loc. cit. n.* 3. *pag.* 589. Qui pro hac parte citant Ioan. Sancium in *selectis disp.* 23. *n.* 25. Basilium *lib.* 1. *de matr. cap.* 21. *n.* 6. & 7. Maiorem *in* 4. *dist.* 31. *q. vnica, concl.* 7. & Almainum *in* 4 *dist.* 26. *q.* 1. *fine*, & Hurtadum insuper dicentem, hoc esse verum quando talis actus non fit ob nimiam delectationem. Ita referunt hos Doctores Diana, & ex illo Machado, sed an benè, statim videbitur.

Sed ego probabilius respondeo dicendum, quod licet actus coniugalis solùm delectationis gratia habitus, ex genere suo, siue per se non sit peccatum aliquod, tamen per accidens, & vt in plurimum, siue moraliter loquendo, peccatum sit, sed veniale tantùm. Hanc responsionem expressè docet Basilius *lib.* 10. de *matrim. cap* 8. *n.* 8. & latiùs *lib.* 1. *de matr. cap. vltimo*, vbi proposita *n.* 6. sententia nuper à nobis secundo loco relata, sic *n.* 7. *ait*: Verùm ego hanc sententiam, quæ communis est, ita explicandam existimo, vt in fine eius voluptatis peccatum reperiatur moraliter loquendo, & vt in plurimum, siue per accidens. Quia tarò accidit, sine peccato exerceri actum illum propter vehementiam voluptatis; at ex genere suo non videtur esse aliquod peccatum in eo, quod quis velit expressè de alio percipere delectationem, & voluptatem licitam. Id quod docuit Iacobus Almainus *in* 4. *dist.* 26. *q.* 1. *in fine &c. & infrà n.* 8. Addi tamen debet, quod prudenter subjicit Almainus, esse excessum in tali actu propter vehementiam delectationis: atque ob hanc causam sæpè Augustinus affirmat in vsu coniugij esse venialem culpam. *Et n.* 10. *sic ait*: Hæc quidem, & huiusmodi multa ob eam rationem dicta sint, quia vt plurimum ex vehementi voluptate peccatum aliquod veniale cum vsu coniugij copulatur, quod accidentale est aliàs si per se eam deformitatem, licèt venialem, haberet, non potuisset esse licitus contractus matrimonij, cum nulla possit esse obligatio ad culpam venialem. Hæc omnia Basilius. Non ergo ita benè citatur à Ioanne Sancio, Diana, & Machado pro tertia sententia. Legantur etiam pro nostra Thom. Sanchez *loc. cit. num.* 6. is namque valdè fauet Palaus *loc. cit.* & Trullench *lib.* 7. *c.* 15. *dub.* 2. *dicto* 4. *n.* 5.

QVÆSTIO XVIII.

An peccent mortaliter coniuges, qui cibis calidis, vnguentis, musco, & aliis medicamentis ad excitandam, & magis accendendam voluptatem vtuntur?

AFfirmant Hostiens. & Ioan. Graffis, quos refert Sanchez *loc. cit. n.* 5.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non peccare mortaliter, sed venialiter tantùm, quia licèt hæc minimam dicant voluptatem, & libidinem, propter quod absque controuersia culpa incurritur venialis, non tamen transgrediuntur limites matrimonij, nec dicta media sunt illicita; ergo non est vnde culpa oriatur mortalis. Sic communiter omnes. Sanchez *loc. cit. n.* 5. Basilius *lib.* 9. *cap.* 8. *n.* 8. *fine*, Ægid. *loc. cit.* & alij.

§. III.

De circumstantia temporis, quâ vitiari vsus coniugalis potest.

QVÆSTIO XIX.

An actus coniugalis exercitus feriarum tempore, quo interdicuntur benedictiones nuptiales, sit illicitus?

AFfirmant quamplures Doctores, ex quibus nonnulli dicunt esse mortale, alij verò esse veniale, vt retuli suprà *disp.* 7. *q.* 82. vnde ex ibi dictis

Respondeo: nec esse veniale. Sic authores *ibi citati*. Legantur.

QVÆSTIO XX.

An actus coniugalis habitus in diebus festis, Rogationum, aut ieiuniorum, sit illicitus?

AFfirmant esse mortale his diebus debitum exigere, si illud non causa prolis concipiendæ, aut fornicationis vitandæ, sed ob libidinem satiandam petatur, Glossa 33. *quæst.* 4. *in sum.* Anton. Alex. de Neuo, Alensis, Astensis, Abulensis, & Alex. vt refert Sanchez *lib.* 9. *de matrimon. disp.* 12. *n.* 2. Id ipsum docent loquendo de festis solemnioribus Hostiens. *in Sum. tit. de matrim.* §. *Quis effectus*, *n.* 22. & Stephanus Gaëta *repetit. cap.* Ad limina, 30. *quæst.* 1. §. 4. *n.* 181. Nam loquendo de cæteris festis, & ieiuniis, ille dicit vacare culpa, hic verò esse venialem.

Alij secundò docent, actum coniugalem habitum diebus prædictis, esse venialiter illicitum. Ita tenent communiter Scolastici cum Magistro *in* 4 *dist.* 32. *q.* 3. Albert. Magnus, Durand. Palud. & Supplem. Gabriel. &

& alij, quos citat Sanchez *n.3.* Temperant alij hanc sententiam, quod tantùm sit vera loquendo de festis solemnioribus, aut celeberrimis; in his namque solùm admittunt, culpam esse venialem debitum coniugale exigere, non in aliis. Ita Sotus *dist.32. q. vnic. art.3. concl.2.* Ledesma *2.part.4.q.66.art.1.* Henriq. *lib.11. c.16.n.5.* Moure *3.part.sum.c.20. §.1.n.6.* sic dicens: Peccatur 3. ratione temporis in quo exercetur. Nam peccatum est veniale hunc actum exercere celeberrimis Ecclesiæ festiuitatibus, veluti diebus Natalis Domini, Paschatis, Pentecostes, Corporis Christi, Ascensionis, quinta, & sexta feria maioris hebdomadæ, nisi detur periculum incontinentiæ; nam vt est Sacrum, profanumque prouerbium: Omnia tempus habent, est tempus ridendi, & tempus lugendi. Ita ille. Rebell. *lib.3.q.19.n.6.pag.362.*

Sed probabilius respondeo: talem actum diebus præfatis exercitum nullo modo esse illicitum; quia nullo peculiari jure prohibetur in dictis exerceri diebus: ergo nullo modo est talis actus illicitus in illis diebus; patet quia si esset illicitus, ex aliquo jure speciali deberet esse. Sic D.Bonau. *in 4.dist.32.art.3.q.2.* Scot. ibi, *q.vnica, ad 3.* Petrus Ledesma *de matr.q.64. art.7.notab.1.* Rodrig. *1.tom.Sum.c.143.n.18.* quos & alios vsque ad 20. Doctores refert, & sequitur Sanch. *loc.cit.n.5.* Basilius *lib.10.c.9.per totum.* Ægid. *disp.34. dub.2.* Fagund. *lib. .in Decalog.c 3 n 7.* Hurt. *disp 10. diff.3.n.9.* Ochag. *tract.5.de matr.n.8.* Villalob. *tr.13. diff.41.n.2.* dicens, esse communem sententiam. An autem sit aliqua venialis culpa vacare copulæ coniugali eo die, quo recipienda est Eucharistia, diximus *tract.6.à q.4.* Lege Trullench *lib.7.c.11.dub.4.n.2.*

QVÆSTIO XXI.

An actus coniugalis tempore menstruorum sit licitus?

AFfirmant Glossa *in can. si causa, verb. conceptus, 32. q.4.* & penes aliquos Castro *de lege pœnali lib.1.cap. vltimo, §. Alia est.* Quos citat, & sequitur Hurtado *disp.10.de matrim.diff.3.n.10.* Et hanc sententiam esse probabilem, expresse dicit Sanch. *lib.9. disp.21. n.6.* qui etiam citat pro hac parte Castrum *loc.cit.* sed non benè, vt infrà.

Negant omninò è diametro alij existimantes, talem actum tempore menstruorum habitum esse peccatum mortale, nisi casu quo ad vitandum dissidium inter coniuges, aut periculum incontinentiæ exerceatur. Ita sentiunt Palacios *disp.1.fol.707.* Scot. *diff.32.q.vnica,* & ibi Argent. Almainus, & nonnulli alij Scholastici, Petrus Soto *lect.10.de different.peccat.§. Quia tamen.* Rosella, Tabiena, quos & alios vsque ad 24. Doctores refert Sanchez *loc.cit.n.2.* Quibus addi possunt Azor *tom.3.lib.3.c.13.q.13.* & Corduba *lib.3.q.8.pag.187.* tenuitque olim Basilius, vt ipse vbi infra fatetur.

Sed probabiliùs media via respondeo: præfatum actum menstruorum tempore exercitum, esse quidem peccatum, sed veniale dumtaxat (quod intelligitur amota causa illum exercendi; nam tunc omni culpa carebit.) Ratio est, quia in eo coitu nonnulla certè turpitudo, & indecentia specialis reperitur. Sic Palud. *in 4.dist.31.q.3.art.2.n.12.& dist.32.q.1.art.2.n.13.* Caiet. *2. 2.q.154.art.1.* Armilla *verb. matrimonium, n.68.* Victoria *n.276.* Sotus *dist.31. q. vnica, art.2. ad 1.* Henriquez *lib.11.cap.15.n 7.* Barth. de Ledesma *dub.71.de matrimon.* Petrus de Ledesma *q.64. art.1. dub.1.* Rodriguez *tom.1.Sum.cap.243.n.17.* Vega *1. tom. Sum. cap.78. casu 3.* quos, & alios refert Sanchez *loc.cit.n.5.& sequitur n.7.* His addi possunt Basilius *lib.10.c.14.n.6.* Ochag. *tract.5.de matrim.q.3.n.1.* Rebellus *q.19.cit.n.14.* Tolet. *lib.7.cap.20.* Viuald. *de matr. vbi de debito coniug.* & Nauar. *cap.16.n.32.* per hæc verba: Octauò peccat qui, vel quæ coniux debitum petit, aut reddit tempore menstrui, secundum S. Thomam *in 4. lib. sent. dist.32.* & aliquot alios, pro quibus videatur *cap. ad eius 5. dist.* Contrarium tamen asserendum est cum Palud *in 4 dist.32.quæst...* nempe quod non peccat (etiam venialiter) si eo fine petit, aut reddit, ne consorti sit odio, vel fornicationem eius, vel propriam euitet: mortaliter autem nunquam, etiamsi credat ex huiusmodi complexu monstrum aliquod conceptum iri, vt affirmat Palud. & S. Anton. *3.part.tit.1.cap.20.§.5.* & ante multos annos tradidimus *in dict. cap. Ad eius,* & ante paucos asseruit vir doct.ssimus Alfonsus Castrensis *de lege pœnali lib.1. cap.12.* Huc vsque meus Nauarrus. Qui certè meliùs citat Castrum pro nostra sententia, quàm citant Sanchez, & Hurtado pro prima. Sic etiam Moure *c.20. cit.§.1. sub n.6.* qui etiam citat Castrum pro nobis. Villalubos *tract.13.diff.41.num.8.* Fagundez *lib.6.in Decalog. c.3. num.28. & 29.* Cornejo *disp.6.dub.3. pag.940.* Palaus etiam *disp.3.punct.4.§.4.num.7. & 8.* Baunius *§. de debito coniugali, quæst.5. vers. secundò pag.784.* & Trullench. *dub.4.cit.n.6.*

QVÆSTIO XXII.

An sit mortale petere, aut reddere debitum tempore prægnationis, si aborsus prolis jam formatæ periculum sit?

NEgare videtur Petrus de Ledesma *q.64. de matrim. art.1. diffic.4. pag. mihi 623.* in casu quo magnum sit periculum incontinentiæ coniugum; aic enim sic: Huic quæstioni facilè respondetur, quod manifestum est tunc sufficere illud ad excusandum coniugem à debiti redditione, pensatis tamen hinc inde periculis aborsus, & ingrauidationis, & si quæ sunt incontinentiæ in altero coniuge. Ita ille.

Sed certissimè absolutè respondeo esse peccatum mortale, quia nullum profectò incontinentiæ periculum præponderare potest verisimili aborsus fœtus animati periculo, ita vt concubitus eo existente licitus reddatur. Nam illi incontinentiæ periculo aliis viis, & mediis consuli potest, absque fœtus damno. Sic optimè, & omninò, Sanchez *lib.9.de matrim.disp.22.n.1.* Hurtado *disp.10.de matrim.diff.3.n...* dicens esse communem omnium sententiam, per hæc verba: conueniunt Doctores esse illicitum, & mortale, quando est probabile periculum aborsus prolis jam formatæ, id tamen accidere, rarissimum est, vt experient à constat, ac proinde ex hac parte, quando ob aliquam aliam peculiarem rationem id prudenter non timetur, actus coniugalis non erit mortalis. Sic ille, & benè. Basilius *lib.10.de matr.c.14.n.7.* Fagund. *lib.6. in Decalog.c.3.n.30.* & alij statim citandi, quos sequuntur Palaus *loc.cit.n.10.* Baunius *q.4.de debito coniugali,* & Trullench *dub.4. cit. dicto 6.n.7.*

QVÆSTIO XXIII.

An etiam sit mortale coire cum periculo aborsus prolis nondum formatæ, vel (quod idem est) aborsus circa conceptionis initium?

AFfirmant adhuc esse mortale, licèt aborsus huiusmodi minimè intendatur, Tabiena matrimonium 3.4 5.n.6.

Sed probabiliùs respondeo: Nullo modo esse mortale; etiam casu quo probabile sit periculum dissipationis materiæ nondum formatæ. Quia dissipatio hæc

non videtur tanti momenti, vt ob eius periculum actus coniugalis sit mortalis eis, qui habent jus ad ipsum actum. Erit tamen venialis, quia in ea dissipatione, aut etiam in probabili illius periculo, aliqua deordinatio reperitur. Sic Syluester, & Angelus, quos refert, & sequitur Sanchez loc. cit. Hurtado etiam loc. cit. & alij, quos sequuntur Ægidius disp. 34. dub. 9. concl. 3. Palaus disp. 3. punct. 4. §. 4. num. 15. & Trullench lib. 7. cap. 11. dub. 4. dicto 6. n. 7.

QVÆSTIO XXIV.

An adhuc actus coniugalis, cessante periculo abortus, ex eo solùm quod habeatur tempore prægnationis, sit illicitus?

Affirmant esse illicitum venialiter, ex eo quod semen illud frustretur generationis fine, Alensis, Palud. Raynerius, D. Anton. & alij, quos pro hac parte refert Sanchez, inter quos sunt Sotus in 4. dist. 31 q. vnica, art. 3. fine, & Petrus Soto lect. 16. de matrim. §. Sunt etiam. His addi possunt Basilius lib. 10. cap. 14. n. 7. Azor. tom. 3. cap. 31. q. 13.

Sed probabiliùs respondeo: minimè esse, nec venialiter illicitum. Primò quia nulla est lex id prohibens. Secundò, quia cum vxores magna temporis matrimonij parte grauidæ sint, vel abstinendum esset coniugibus ferè semper à petitione, exactioneve debiti, vel innumera incurrerent venialia Nec refert quod illud semen generationis fine frustretur, vt ille actus coniugalis sit illicitus; nam potest ad alios fines honestos deseruire, quod sufficit. Sic Henriq. lib. 11. cap. 15. n. 7. Veracruz 3. part. spec. art. 17. concl. 3. Palacios dist. 32. q. 1. fol. 708. quos, & alios refert, & sequitur Sanch. loc. cit. n. 6. (quamvis ex iis Palacius etiam pro contraria sententia ab ipso Sanch. referatur n. 4.) Hurtado disp. 10. diff. 3. n. 23. Ægid. disp. 34. dub. 9. concl. 4. Ochagauia tract. 5. de matrim. q. 3. n. 2. Villalob. tr. 13. diff. 41. n. 9. (quamvis attentè sit legendus ob incuriam Typographi.) Machado lib. 6. part. 7. tract. 2. docum. 18. num. 4. Diana 3. part. tract. 4. resol. 144. Trullench loc. cit. & Palaus num. 12.

QVÆSTIO XXV.

An sit culpa petere debitum tempore quo expurgatio sanguinis post partum durat?

Affirmant esse culpam, & mortalem, tunc exigere debitum, aut etiam reddere, cessante fornicationis periculo, Anton. rubr. de sponsal. n. 14. & ibi Alex. de Neuo c. 21. casu 2. vt refert Sanchez loc. cit. n. 9.

Negant verò è diametro alij, docentes nec venialem culpam in eo actu inueniri. Ita Palacios, Ricard. Astensis, Angel. Rosella, & Henriq. quos citat, & sequitur Sanch. n. 11. Ægid. loc. cit. n. 78. Hurt. loc. cit. n. 23.

Sed probabiliùs media via respondeo, esse quidem culpam, sed venialem tantùm. Ducor ratione quæstione 3. proposita. Sic expressè Basilius loc. cit. n. 8. per hæc verba: Secundò colligitur, quid dicendum de copula statim post partum, ante purificationem ex sanguine. In hoc enim casu eodem modo judicandum est, atque de ea, quæ est cum vxore menstruata: & Ioan. Azor c. cit. q. 15. regulariter existimat esse venialem. Nec video, quo fundamento Thomas Sanch. cum agens de accessu ad menstruatam agnoscat culpam venialem, in hoc casu neget disp. 22. n. 11. Nam & proli, & fœtui, si concipiatur eo tempore, damnum inferri constat ex Galeno lib. 1. de sanitate tuenda. Sic Basil. post Paludanum, Tabienam, Monald. & alios penes Sanchez punct. 10. Ochagauia tract. 5. de matr. q. 3. num. 3.

QVÆSTIO XXVI.

An etiam sit culpa debitum petere tempore, quo mater sobolem lactat.

Affirmarunt esse culpam mortalem Anton. rubr. de sponsal. n. 14. & Alex. de Neuo ibi n. 21. casu 2. Venialem verò tantummodò Domin. & Tiraquel. penes Sanch. 2 loc. cit. n. 7.

Sed probabiliùs respondeo: nullo modo esse, nec venialem culpam eo tempore vxori copulari. Quia in hoc nulla deformitas est. Sic Sanchez, & penes ipsum Ricard. Astens. Rosell. & Turrecrem. Basilius loc. cit. n. 9. Hurtado loc. cit. n. 23. Ochag. q. 3. cit. n. 4. Bonac. q. 4. de matrim. punct. 1. n. 11. Petrus de Ledesma q. 64 art. 1. dub. 4. Qui benè aduertunt, excusari ab obligatione reddendi debitum matrem lactantem prolem, & ita pauperem, vt non possit aliis tradere prolem lactandam, si aduertat lac futurum valdè perniciosum proli, aut vbera exsiccari.

QVÆSTIO XXVII.

An tempore amentiæ vtriusque coniugis licitus sit actus coniugalis?

Respondeo negatiuè. Nam reuera talis actus ex suo obiecto esset mortalis, ob periculum saltem malæ educationis prolis, quamvis ipsi amentes ex defectu deliberationis à culpa excusarentur omnino. Non tamen liberarentur à mortali qui eos ad copulam incitarent, cum ad eundem prolis educandæ damnum concurrerent. Sic tenent omnes. Sanchez lib. 9. disp. 23. n. 5. & penes ipsum vterque Ledes. & Ludou. Lop. Hurt. disp. 10. diff. 3. n. 24. Ægid. disp. 34. n. 79. Ochag. tract. 5. q. 3. num. 5. & alij cum Diana part. 9. tract. 6. resol. 4. Palaus n. 16. & Trullench n. 9.

QVÆSTIO XXVIII.

An saltem si alter coniux solus sit amens, sit licitus concubitus?

Respondeo: esse licitum ex natura rei. Vnde si aliàs non sit periculum abortus, aut damni notabilis coniugis sani, non erit culpabilis talis actus: quia tamen probabilissimum est, subesse tale periculum vbi vxor est amens, & vir mentis compos, dicendum est, esse illicitum talem concubitum (nisi vxor esset sterilis, ita vt non esset concipiendi spes) licitum verò si è contra vxor esset mentis compos, & maritus impos: eo quòd tunc abortus periculum cessaret. Sic Sanchez disp. 23. cit. à n. 7. Ochagau. & Hurt. loc. cit. Basilius lib. 10. cap. 13. n. 10. Bonac. loc. cit. n. 10. & alij. Legannit Diana loc. cit. & me citato part. 10. tract. 13. resol. 41. & Trullench loc. cit.

§. IV.

De circunstantia loci, qua vitiari copula coniugalis potest.

QVÆSTIO XXIX.

An actus coniugalis in loco publico (idest coram aliis) habitus, sit mortale peccatum?

Affirmant esse peccatum, ratione scandali, Basilius lib. 10. de matrim. cap. 10. n. 1 per hæc verba: Si actus coniugalis fiat in loco publico, certum est esse peccatum

peccatum ratione scandali; est enim ex se occasio ruinæ aspicientibus.

Sed ego absolutè respondeo: esse quidem peccatum, & mortale, adhuc secluso scandalo, quia adhuc hoc secluso, grauiter dissonat rationi, & aduersatur decentiæ & honestati humanæ. Sic D. Thom. *in addit. q.64. art.7.* & ibi Petr. de Ledesma *dub. vnic. ad* 1. Sanchez *lib.9. disp.15. n.* 1. Hurtado *disp.10. diff.4. n.15.* & Sà *verb. peccatum, versu facere.* Qui benè ex his aliqui adduot, idem esse dicendum de tactibus inter coniuges publicè habitis, si tales sint, quod suaptè natura ad mortale inducant, aut (quod idem est) aspicientes ad venerem excitent. Sic tenent etiam Palaus *disp.8. punct.4. §.4. n.1.* Trulleoch. *loc. cit. n.10.* Filliuc. 1. *part. tract.10. cap.9. n.326.* & Villalub. 1. *part. sum. tract.13. diff.41. n.4.*

QVÆSTIO XXX.

An actus coniugalis extra casum necessitatis in Ecclesia habitus sit peccatum aliquod?

NEgant esse peccatum aliquod *gloss. in cap. Ecclesiis, verb. semine, de consf. dist.* 1. vbi Hugo, Laurentius, & Gandulphus, Archidiac. *ibid.* & io *c. vnic. de consecr. Ecclesiæ, in* 6. Henricus *c. fin. n.3. de consecr. Ecclesiæ.* Rosella *verb. consec.1. n.9.* Gerson 2. *part. q.147. memb.2.* Sà *verb. Ecclesia, n.14.* Soto *in 4. dist.13. q.2. art.3. v. De quarto,* & Vasq. *tom.1. in 1.2. disp.96. n.6.* quos omnes sic refert, & sequitur Basilius *lib.10. de matr. c.10. n.13.* Ita etiam Hurtado *disp.10. diff.4. n.16.* & alij. Quia talis actus coniugalis in loco sacro nullibi inuenitur prohibitus: ergo.

Sed probabiliùs respondeo: esse peccatum, & mortale, quia probabilius est, talem actum in eo casu esse sacrilegium, vtpote reuerentiæ Deo debitæ, ac templorum sanctitati contrarium. Sic Sanchez *loc. cit. n.8.* referens pro hac parte Sotum *in 4. dist.32. q. vnic. art.3. concl.3.* Petrum Sotum *lect.16. de matrim. fine.* Henriquez *lib.11. de matrim. c.16. n.4.* Suarium 3. *part. q.83. art.3. disp.81. sect.4.* Rodriguez 1. *tom. sum. c.243. n.9.10.* Nauarrum *c.16. n.32.* Petrum de Ledesma *de matrim. q.64. art.7. concl.1. & in sum. tract. de Euchar. c.20.* & alios quamplures. Quibus addendi sunt statim à nobis citandi.

QVÆSTIO XXXI.

An etiam sit mortale peccatum dictus coniugalis actus exercitus in Ecclesia, in casu necessitatis, v.g. quando coniuges diu sunt intra illam inclusi?

AFfirmant, etiam in hoc casu esse mortale, eo quòd existiment, nullam ad id esse necessitatem præcisam. Palud. 4. *dist.18. q.8. art.4. n.10.* D. Anton. 3. *part. tit.1. cap.20. §.2.* Caiet. *verb. matrim. cap. vlt. vers.6.* Nauar. *cap.16. n.32.* Viuald. *de matrim. vbi de debito coniugal. n.2*[illegible]*2.* Armilla *verb. debitum, num.6.* Valentia *tom.4. disp.10. generali, quæst.6. punct.2. §.7.* Grassis *in decis. cap.48. num.26.* Toletus *lib.5. c.8. n.14.* Quos omnes, & alios referunt pro hac parte Sanchez *n.9.* & Basilius *n.12.*

His Doctoribus ex parte consentiunt alij, docentes, talem actum coniugalem esse quidem mortalem, si publicè in Ecclesia exerceatur, aut coniuges publicè in eodem thoro accubent. Secus verò si occultè exerceatur actus ille. Ita Angles *flor.1. part. de matr. q.6. de soluendo debito.* Rodrig. *tom.1. sum. c.243. n.19.* Vega *tom.1. c.781.* Ludouic. Lopez 1. *part. instr. c.33.* Canedo *sum. sacr. tract. de matr. c.8. n.75.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: non esse mortale in propositio casu talem actum in Ecclesia exerceri, quia probabilius est, Ecclesiam in casu necessitatis nolle obligare coniuges ad abstinendum. Sic Suarez 3. *part. q.83. art.3. disp.81. sect.4.* Henriquez *lib.9. de Missa, c.27. n.53. & lib.11. c.16. n.4.* Petr. Ledesma *de matrim. q.64. art.7. concl.1. & in sum. tract. de Euchar. c.20. diff.1.* Barth. de Ledesma, Syluest. Castro Palao, quos, & alios vsque ad 27. Doctores refert & sequitur Sanchez *loc. cit. n.12.* & à fortiori idem docent authores primæ sententiæ præcedentis quæstionis. De quo etiam egimus 2. *parc. tract.5. disp.8. §.4. q.14.* Lege Palaum *disp.3. punct.4. §.4. n.2.* Baunium *hic q.5. pag.784.* & Trullench *lib.7. cap.11. dub.4. dict.10. n.21.*

§. V.

De circumstantia situs, & innaturalis vsus quà vitiari copula coniugalis potest.

SOlares radij (ô lector) nec defæcantur, nec fulgorem amittunt, si per luti, stercorisque plenos ambulent situs. Sic nec Scriptorum speculatiuum lumen obumbratur, si per tot innaturales, inusitatosque copulæ situs discurrat. Equidem libenter sermonem texere de his omitterem, si libenti animo omissionem Confessores sufferrent. Vnde minùs benè Basilius Legionensis inquit: *Rem hanc medicis relinquamus, Theologis qui cœlibem vitam agentes experimento discere non possunt, speculari turpe, scribere turpius est.* Vbi turpitudo in speculatione? Vbi maior in scriptura? Nonne multò maior in colloquutione, & consultatione cum Medicis? Si enim tibi speculatum turpe; turpius profectò consultatum. Insuper medicorum experientia non pendet à visu, sed ab habitu: ergo sufficiat etiam in Scriptoribus, & Confessoribus experientia auditus, quam ab ipsis pœnitentibus accipere possunt. Sit ergo

QVÆSTIO XXXII.

An copula coniugalis habita è latere, sedendo, standove sit mortalis?

AFfirmant Palud. *in 4. dist.31. q.3. art.2.* Præpositus *rubr. de sponsal. n.13.* Monald. *in sum. in tit. de bonis matr.* Alexand. Angelicus, quem refert, & sequitur Henric. *cap. Inquisitioni, de sent. excommunic. n.12.* in quorum sententiam inclinat Abulens. *cap.5. Matthæi, q.227.* Fundamentum illorum est, quia hi modi habendi copulam naturæ ordini aduersantur, per illosque incerta redditur proles: ergo talis copula prædictis modis exercita, saltem absque necessitate, mortalis erit.

Sed probabiliùs respondeo: nullo modo esse mortalem copulam, quovis ex dictis modo exercitam, etiam absque aliqua necessitate, dummodo vas legitimum seruetur, nec sit probabile periculum effusionis seminis extra illud; sed grauem solum venialem. Quia probabilius est nullum corporis situm in concubitu, si semen recipiatur, obstare generationi, vt latè probat Sanchez. Sic ipse *lib.9. disp.16. à n.3.* & penes ipsum Caiet. 2.2. *q.154. art.1. circa solut. ad 4.* Victoria *n.273.* Petr. Soto *lect.16. de matr.* Nauar. *cap.16. n.42.* Henriq. *lib.11. cap.16. n.6.* Petr. de Ledes. *de matr. q.64. art.6. dub.2. concl.7.* Rodrig. 1. *tom. sum. cap.243.* Vega 1. *tom. c.78. casu* 2. Sà *verb. debitum coniugale, vers. nullus modus,* & alij vsque ad 30. Doctores. Quibus possunt addi Ægid. *disp.30. dub.9.* Tolet. *lib.7. cap.20.* Hurtad. *disp.10. diff.5. n.19.* Rebell. *lib.3. q.19. n.11.* Villalob. *tract.13. diff.41. num.6. & tract.40. diff.15. num.2.* Fagundez *lib.6. in Decalog. cap.3. n.23. &* 24. Trullench *lib.6. in*

Decalog.c.1.dub.8.§.4. Palans *punct.4.cit.§.3.n.1.* Bannius *q.3.assert.6.* & Trullench *cap.11.cit.dub.9.n.1.*

QVÆSTIO XXXIII.

An saltem copula habita in vase legitimo, praepostero tamen modo, aut viro succumbente, sit culpa lethalis?

AFfirmant expresse Abulens. *loc. cit.* & *q.130.* Philiarc. *de offi. sacerd.tom.1.part.2.lib.4.c.19.* Vincent. *in spec.moral.tom.3.lib.3.d.9.* .*part.9.* & loquendo speciatim de modo praepostero, Alens. 2.*part.* *q.171. memb.3.* Astens. 2. *part. Sum.lib.8.tit.9.art.8.* *q.1.* & Alexand. *in suo Enchirid.2.part.in 6.praecepto,* docentes id ita esse vetitum, vt nec justa causa excuset à culpa, quamvis illam extenuet. Loquendo autem de modo, quo vir est succubus, & fœmina incuba, id ipsum docent Henric. *in dict. cap. Inquisitioni, num 5.* Astens. *q.2.* Veracruz 3.*part.specul.art.15.col.2.* & dicit probabile Henriq. *lib.11.c.16.n.6.* & in id inclinat Basilius *lib.10.c.11.n.2.* Quatenus ait, sibi difficile videri, quod nullus coëundi modus ex illis quos cogitavit libido, obstet generationi: ergo difficile est Basilio, quod copula aliquo ex praesuppositis modis habita, non sit mortalis. Tenet etiam Bannius *loc. cit.*

Sed probabilius respondeo: adhuc talem concubibitum, aut copulam praefatis modis exercitam, non esse mortale, aut non excedere culpam venialem. Quia probabilius est, per tales modos non impediri generationem, dummodo intra vas naturale fiat seminis receptio. Sic Sanchez *loc.cit. à n.3.* & omnes authores pro nostra sententia nuper citati. Qui benè addunt, quod multoties nec venialis sit culpa mutare situm, vt quando non captandae voluptatis gratia, sed justa aliqua causa intercedente, v. g. si mala affectio corporis alium modum coëundi non patiatur, vel ob viri pinguedinem, vel ad vitandum in muliere abortum, vel alia justa occurrente causa. Leguntur D. Thom. *in 4.dist.37.fine,* Sanchez *loc.cit.n.6.* Fagund. *lib.6.in Decalog c.3.n.24.25.* & 26. & alij penes ipsos, quibus junge Trull. *lib.7.c.11.dub.5.n.1.*

QVÆSTIO XXXIV.

An sit mortale reddere coniugi exigenti debitum modo indebito quoad situm?

AFfirmant esse mortale reddere, quando in exigente petitio est mortalis; veniale verò quando in exigente est culpa venialis Armilla *verb.Debitum,n.7.* Palac. *in 4.dist.31.disp.1.fol.712.casu* 10. (licèt non omninò expressè) D. Anton. 3. *part. tit.1.c.20.§.3.* & 7. & alij penes Sanchez *lib.9. disp.16. n.8.* Trullench *lib.6.in Decalog.c.1.dub.8.§.4.fine,* & penes ipsum Henriquez *lib.11. cap.16. n.6.*

Sed probabilius respondeo: nullo modo esse peccatum, adhuc veniale, reddere debitum petenti, modo ex nuper assignatis indebito. Quia probabilius est exigentem sic solùm peccare venialiter: ac sic est, quod coniux non solùm potest, sed tenetur reddere debitum in omni actu, qui mortalem culpam excludat, & ex quo sequi potest generatio, nec datur periculum perdendi semen: ergo. Sic Sanchez *loc.cit.* Caiet. 2.2.*q.154 art.1. circa solut. ad 4.§. Ad secundum de modo.* Petr. Soto *de matr.lect.16.* Nam §.*fin.* sequitur, ait, variationem situs esse culpam venialem: & §. *vlt.* dicit, quoties sola est culpa venialis in petente, tenetur alter reddere. Fagund. *lib.6. in Decalog. cap.3. n.27.* & Basilius *lib.10. cap.11. n.4.* Necnon Trullench *dub.5. cit. n.1. in fine.*

QVÆSTIO XXXV.

An copula viri cum vxore sodomiticè habita sit ex parte vtriusque coniugis mortalis?

NEgarunt quidam (vt refert Abulens. *c.5. Matth. q.214.*) existimantes, id solum esse mortale in viro agente, non verò in fœmina patiente, quia non habet sui corporis potestatem.

Sed certissimè respondeo: in vtroque coniuge esse mortale. Patet, quia dicta copula, cum adversetur fini naturali, qui est generatio prolis, manifesta est sodomia lethalis, peccatumque contra naturam: ergo in vtroque coniuge mortalis. Confirmatur, quia dicta copula non est matrimonialis, quae sola licita est, nec vir habet potestatem in vxoris corpus ad alium vsum: ergo. Sic communiter omnes Doctores. Sanchez *lib.9. disp.17.n.1.* & 3. Basilius *loc.cit.n.5.* Fagundez *loc.cit. n.17.* & alij penes ipsos.

QVÆSTIO XXXVI.

An peccet mortaliter vir, qui volens legitimam copulam cum vxore habere, vt se ad eam excitet, illam inchoat sodomiticè?

NEgat Navarr. *lib.5 consil.tit.de poenit. & remiss. consil.7.* vbi huic quaestioni his verbis propositae, *Secundò quaeritur. Vxoratus, dum vult ab vxore debitum exigere, vt magis delectetur, incipit cum vxore actum sodomiticum citra animum illud perficiendi, prout nec perficit, imò tandem seminat in legitimo vase. Dubitatur, an hac actio sit peccatum mortale, & an sufficiat, si poenitens dicat, tetigi meam coniugem tactu illicito, vel teneatur explicare factum clarius:* his aliis respondet: *Ad secundam quaestionem respondetur, quod in casu illius videtur tantùm esse peccatum tactus illiciti.* Ita Navarrus. Tunc Sanchez: Fatetur ergo Navarrus non teneri virum confiteri circunstantiam sodomiae; quia apertè solam venialem culpam in eo actu cognoscit. Sententiae huic favet etiam Ouandus *in 4. dist.31.q.vnica,propos.5.* dum ait, omnem actum libidinosum excusari posse inter conjuges, si absit periculum pollutionis. Caiet. citat Dianam (vbi infra) pro hac parte, Angelum *verb. Debitum, n.25.* Zerolam *in praxi poenitent. c.12. q.25.* Iacobum de Graffis *tom.1. lib.5. de adult. consil.3. n.11.* & Zanardum *in director. Confess.1. part. tract. de matr. c.41. §.10.*

Sed certissimè respondeo, peccare mortaliter peccato sodomiae inchoatae, quia ille tactus nec ex se, nec ex tangentis intentione potest ad naturalem copulam referri; nam actus ille est contra naturam, mediumque omninò improportionatum ad copulam legitimam, & naturalem: ergo semper erit mortalis contra eandem naturam. Sic Sanchez *loc.cit. n.5.* & alij viri doctissimi à se consulti. Basilius *loc. cit. n.5.* Fagund. *loc.cit.n.18.* Diana 2.*part.tr.17.* (& 3. Miscel.) *resol.37.* & 3.*p.tract.4.resol.*124. Bonac. *q.4.de matr. punct.11.n.12.* Trull. *lib.6.in Decalog.c.1.dub.8.§.2.n.4.*

QVÆSTIO XXXVII.

An similiter peccet mortaliter vir, si solum perfricaret pudendum in vase praepostero vxoris, in ordine ad copulam legitimam habendum?

NEgativam sententiam tenere Thomam Sanchez *tom.3.de matr.lib.9.disp.17.n.5.* his verbis: *Si vir in superficie duntaxat vasis posterioris vxoris refricaret*

sua

sua pudenda, vel in os ejus intromitteret, cessante omni pollutionis periculo, non crederem esse lethale, cum os non sit vas ordinatum ad copulam sodomiticam, nec intra vas præposterum, ad eam tendens virile membrum includatur, sed solùm superficiem ejus externam tangat: quare tactus hic reputatur instar aliorum inter conjuges, qui ad summum culpæ veniales sunt: ait Diana 3. *part. resol.* 204. citata, & pro eadem sententia (licèt non referens verba) citat illum Fagundex *loc. cit. n.* 19. *pag. mihi* 19. Sed certè verba præfata, quæ ex Thoma Sanchez refert, & affert pro hac parte Diana, nullo modo extant in impressione Antuerpiana apud Ioannem Hasrei, anno 1614. sed omnino sublata, vel consultò, vel ex incuria Typographi. Possunt tamen, & à fortiori pro hac sententia adduci Nauarrus, Angel. Zerola, & alij nuper pro prima sententia *quæstionis præcedentis* relati & citati.

Sed probabiliùs multò, imò mihi certò respondeo: peccare mortaliter talem virum; quia tale vas nec proximè, nec remotè ordinauit natura ad legitimam copulam, sicut ordinauit manus, crura, & similia. Deinde quia periculum est, ne homo carnis pruritu irritatus in eam partem semen luxuriosè effundat. Sic Basilius *loc. cit.* Fagundex *loc. cit. n.* 19. Diana *loc. cit. & part. 9. tract.* 8. *res.* 31. *q.* 5. & Palaus *punct.* 4. *cit.* §. 1. *n.* 6.

QVÆSTIO XXXVIII.

An si coniugatus immitteret virile membrum in os fœminæ, etiam peccaret mortaliter?

NEgat cum Thoma Sanch. Diana 2. *part. tract.* 3. Miscel. *resol.* 37. per hæc verba: Ad secundum respondit etiam Sanchez *vbi supra disp.* 17. *n.* 5. negatiuè. sicut ego etiam opinor, non peccare mortaliter si conjux intra vas naturale fœminæ digitos, quasi membrum virile immittat. Ratio est, quia talis tactus non est medium improportionatum, nec alterius ordinis luxuriæ, sicuti est inchoatio copulæ sodomiticæ, etiam non animo consummandi nisi intra vas legitimum. Ita Diana. Sed, vt nuper dixi, sententia, quam ex Sanchez refert, sublata est in impressione Antuerpiana. Vnde

Probabiliùs multò respondeo, etiam peccare mortaliter. Sic Fagundex *loc. cit.* ita dicens: Iam verò si membrum virile in os immittatur, mihi sine dubio peccatum mortiferum videtur, cum sit inaudita species luxuriæ, & plusquam contra naturam, si sic dicere fas est: deinde quia est proximum periculum consummandi præposterum, & innaturalem coitum in ore, quare non veniales tantum hujusmodi tactus esse existimo inter conjuges matrimonio copulatos, sed mortales omnino; horret enim natura similes libidinis modos, etiam inter ipsos conjuges, cum nec inter animantes fiant. Sic ille, & bene. Sicut & bene Diana *part.* 6. *tract.* 7. *resol.* 7. insurgit contra Sanchez (imò meo videri contra se, quidquid ille nolit) per hæc verba. Et ideò ego puto, etiam secluso pollutionis periculo, virum immittendo membrum in os conjugis mortaliter peccare: nam tunc conjux non osculatur illud simpliciter, sed irrumat, & ideò hanc circunstantiam tanquam speciem mutantem, esse in confessione aperiendam. Vnde ex his refellendus venit Sanchez *de matr. tom.* 3. *lib.* 9. *disp* 18. *n.* 5. quem ego citaui *in part.* 2. *tractatu* 3. *Miscell. resol.* 37. asserens, virum immittentem membrum in os vxoris non peccare mortaliter; verùm, vt diximus, à sententia Fagundez non est recedendum. Sic Diana, & bene, sed non consequenter.

QVÆSTIO XXXIX.

An sit peccatum lethale semen extra vas naturale vxoris fundere?

REspondeo tanquam certum, esse quidem lethale, si consultò, & cum aduertentia id à marito fiat. Quia est peccatum mollitiei, cujus est intrinseca malitia. Sic omnes Doctores. Sanchez *disp.* 17. *cit. n.* 12. Basilius c. 11. *cit. n.* 6. Fagundez *n.* 20. & alij. Limitant tamen hanc sententiam præfati Authores docendo, posse quandoque id absque mortali contingere culpa, quandoque etiam absque veniali. Absque mortali, casu quo parua aliqua pars seminis, dummodo alia retineatur, elabatur. Absque veniali etiam, casu quo præter intentionem, dum vir legitime congredi conatur, ex festinatione quadam, & vigore naturæ semen extrà effundit. Legantur Sanchez, & Basilius *loc. cit.* & Hurtado *disp.* 10. *diff.* 5. *num.* 20. Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 204. Palaus *disp.* 3. *punct.* 4. §. 13. *n.* 1. & Trullench. *dub.* 5. *n.* 3.

QVÆSTIO XL.

An dum vir semen effundit, teneatur sub mortali effusionem fœminæ expectare?

AFfirmant Ochagauia *tract.* 5. *de matr. q.* 2. *fine*, quem citat, & sequitur Hurtado *loc. cit. n.* 21. ita dicens: Addimus maritum, qui iam in actu ipso seminauit, si non expectet seminationem vxoris, peccare mortaliter contra naturam, vt contra Sanchez *lib.* 9. *disp.* 17. & contra Basil. *lib.* 10. *c.* 11. docet Ochagauia *tract.* 3. *q.* 4. quia ad generationem etiam requiritur seminatio fœminæ. Ita ille.

Sed probabiliùs respondeo: nec sub veniali teneri. Quia probabilius est, semen fœmineum nec esse necessarium, nec actiuè ad generationem concurrere. Sic Basilus *c.* 11. *cit. n.* 3. hæc dicens: Denique illud addendum est non, esse necessarium, vt vterque simul concurrat in seminis effusionem, cum fœminæ certius sit apud Medicos, & Philosophos, non esse actiuum principium generationis. Quare expectare vir non tenetur, licèt possit etiam effuso semine, adhuc copulam continuare, vt fœmina seminet. Sic ille, post Thomam Sanchez *loc. cit. n.* 9. Henriquez *lib.* 11. *de matr. c.* 16. *n.* 7. fine, Bonac. *q.* 1. *de matr. punct.* 6. *n.* 15. Diana 3. *part. tract.* 4. *resol* 204. & *part.* 3. *tract.* 14. *resolut.* 57. Ex hoc colligens non esse reum culpæ lethalis virum tactibus irritantem venerem, scientem se ob id præmaturiùs fœminam seminare. Lege Palaum *disp.* 3. *punct.* 4. §. 4. *n.* 3. Trullench *lib.* 7. *cap.* 11. *dub.* 5. *n.* 10.

QVÆSTIO XLI.

An vxor licitè possit se ad seminandum tactibus incitare, si vir postquam seminauit, se retrahat ante seminationem vxoris?

NEgant (penes Dianam) Rodriguex *in Sum. parte* 3. *cap.* 88. *numer.* 4. & Hurtado *disput.* 10. *diff.* 5. Sed certè ex his Hurtado in editione Complutensi id non docet; forsan docebit in editione Antuerpiana. Negant etiam nouissimè Texeda *tom.* 2. *Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 1. *controu.* 12. *num.* 4; Palaus *tom.* 5. *disput.* 3. *punct.* 4. §. 3. *num.* 6. & Diana (sibi contrarius *vbi infrà*) *part.* 9. *tract.* 8. *resol.* 31. *quæst.* 3. Quia tactus ille, quo fœmina extra actum matrimonialem se tangit, nullo pacto ad prolis ge-

netationem, qui est finis matrimonij, spectat : ergo prorsus est illicitus.

Sed probabiliùs respondeo, posse. Primò, quia aliàs relinquerentur vxores in evidentissimo periculo peccandi mortaliter, cum frequenter viri, vtporè robustiores, præmaturiùs seminent, & illicò recedant, manente in fœminis valdè irritata natura. Secundò, quia illa pronocatio, & incitatio vxoris est perfectio copulæ & consummatio illius, & moraliter loquendo idem actus : ergo. Sic Bonac. *de matrim. quæstione 4. punct. 9. num. 15.* & Diana 2. *part. tract. 17. & 3. Miscel. resol.* 38. citans pro hac parte Thomam Sanchez *lib. 9. disp. 17. num. 11.* (Sed in editione Antuerpiana, à nobis supra citata, abrasa fuit hæc pars ab isto authore) Lessium *lib. 4. cap. 3. dub. 14. num. 94.* in editione facta Parisiis anno 1618. Homnbonum *de Exam. Eccl. part. 1. tract. 7. cap. 28. quæst. 116.* & Zanardum *in direct. Theolog. part. 1. de matrim. cap. 41. §. 11. dico.* Quibus addi possunt Fagundez *lib. 6. in Decalog. cap. 4. n. 21. pag. mihi* 19. qui etiam pro hac parte citat Thomam Sanchez *loc. cit.* Sic etiam tenent Lessius *lib. 4. cap. 3. dub. 7. num. 55. & dub. 14. num. 94.* Trullench *loc. cit. num. 10. & lib. 6. in Decalog. dub. 8. §. 1. num. 13.* Martin. Perez *de matrim. disp. 47. sect. 8. num. 4.* & Martin de S. Ioseph *tom. 1. Sum. lib. 1. tractatu 51. de matrim. num. 8.*; ex quibus ad rationem oppositæ sententiæ dicendum est, quod quamuis illa prouocatio fœminæ, non desideretur simpliciter ad generationem, valde tamen ad illam conferat, quod sufficit, vt non sit inhonesta. Addo ego, quod actus matrimonialis nullo modo sit illicitus, etiamsi solùm fiat ad vitandam incontinentiam, vel fornicationem, *vt sub quæst.* 15. est habitum : ergo consequenter nec erit illicitus dictus actus. Vnde Palaus non tenet omnino oppositum; nam licet dicat, verius esse, recedente viro, jam non esse licitum fœminæ semen effundere, addit tamen, si se continere potest. Nunc ergo : ergo potest, casu quo se continere nequeat, vt communiter eis contingit fœminis, vt in casu quæstionis, vt probatum est.

QVÆSTIO XLII.

An peccet mortaliter vir, qui copula incœpta desistit à seminando, si vxor iam seminauit?

NEgarunt aliqui, quos suppresso nomine refert Sanchez *lib. 9. disp. 19. num. 1.*

Sed certissimè respondeo : peccare mortaliter (nisi casu quo data opera effusioni, non posset seminare.) Quia id est contra finem naturalem generationis, quæ postulat, vt consummata copula ex parte fœminæ, consummetur etiam ex parte viri, alioquin frustraretur, ac prodigeretur semen fœmineum. Sic Sanchez *num. 4.* & penes ipsum Cajet. Palud. Ansel. Rosella, Sà, Henriquez, & alij. Hurtado *diff. 5. cit. num. 21.* qui idem docet, & meritò, de fœmina quæ postquam seminauit, seminationem viri non expectat, nempe peccare mortaliter contra naturam. Secus putat Palaus *loc. cit. num. 3.* esse dicendum contrà, casu quo priùs vir seminaverit, quia tunc non est obligata fœmina seminare, eo quod semen fœmineum generationi necessarium non sit. Quod est verum loquendo de necessitate simpliciter, juxta dicta à nobis nuper *quæst. 40. & 41.*

QVÆSTIO XLIII.

An licitè possint coniuges inchoare copulam delectationis causa, & postea eam non absoluere?

NEgant Sylvester *verb. Debitum coniugale, q. 7.* Graffis 1. *part. decis. lib. 1. cap. 82. n. 16.* Petr. de Ledesma *de matr. quæst. 49. art. 6. dub. 2. concl. 4.* Henriquez *lib. 11. cap. 15. num. 4.* & Azor 3. *part. lib. 3. cap. 14. quæst. 9.* Quia nemini licet generationem impedire.

Sed probabiliùs respondeo : licere, dummodo nec subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor inchoata ea copula contenta sit; quia copula absque seminatione reputatur instar tactuum partium verendarum, qui inter conjuges, cessante pollutionis periculo, liciti & permissi sunt : Sicut ergo tactus, etiamsi ex natura sua ordinentur ad actum, liciti sunt, quamuis non fit vltra progressus; sic & erit inchoata copula. Sic Sanchez *lib. 9. disp. 19. n. 3.* & penes illum Cajet. 2. 2. *quæst.* 154. *art.* 11. Palud. *in 4. dist. 31. quæst. 3. art. 2. num. 15.* D. Antonin. 3. *part. tit. 1. cap. 20. §. 6.* Veracruz 3. *part. spec. art. 15. concl. 5.* Sà *verb. Debitum coniugale, vers. Inchoatam copulam.* Angel. Tabiena, & alij. Basilius *lib. 10. cap. 11. num. 7.* Hurtado *disp. 10. diff. 5. fine.* Filliuc. *tract. 10. cap. 9.* Diana 3. *part. tract. 4. resol.* 204. Palaus *disp. 3. punct. 4. §. 3. num. 3.* & nouissimè, me citato, Diana *part. 10. tractatu 14. resol. 55.*

QVÆSTIO XLIV.

An actus coniugalis liceat senibus, qui præ ætate debiles, minimè intra vas fœmineum seminare valent?

REspondeo : licere, si subsit aliqua spes probabilis seminandi intra vas, aut si aliquando, licèt vix, intra seminent : in his enim casibus licitè poterunt coire, conando seminare intra, & quamvis semen forsan præter intentionem extra vas fundatur; secus verò si senes certò sciant, se non posse intra vas fœmineum seminare, quia tunc non poterunt vti copula, quamuis vti possint osculis, amplexibus, &c. periculo seclusio pollutionis. Hoc totum patet à simili in impotentibus, quibus conceditur triennium ad experiendum, an potentes sint : Nam quamdiu dubia impotentia est, licitè possunt, imò & debent copulari (cùm hoc impedimentum experimento solo cognoscatur) quamuis sæpè contingat extra vas semen effundere, donec certò constet impotentia; nam tunc jam erit copula mortalis. Sic Sanchez *disp. 17. n. 20.* Basilius *cap. 11. num. 6.* Bonacina *quæst. 4. de matrim. punct. 6. num. 17.* & penes ipsos Nauar. *cap. 22. n. 60.* Henriquez *cap. 16. num. 7. & cap. 15. num. 4.* Reginald. *lib. 31. num. 354. concl. 6.* & alij, quos sequuntur Palaus *disp. 3. punct. 4. §. 3. n. 7.* & Trullench *lib. 7. cap. 11. dub. 5. num. 6.*

QVÆSTIO XLV.

An licita sit copula vxori, quæ post coitum non potest semen intra vas retinere?

REspondeo, esse licitam : tum quia seminis expulsio euenit per accidens, & præter intentionem : est enim semen istud aliquando tam præfervidum, ac calidum, vt vix illud retinere possint fœminæ. Tum quia vxor semper ferè retinebit

semen

semen ad generationem necessarium, etiam si superfluum reiiciat. Sic omnes Doctores citati, & citandi.

QVÆSTIO XLVI.

An teneatur sub mortali fœmina conseruare semen receptum?

AFfirmat Fagundez teneri, nisi aliqua causa rationabilis excuset, vt v.g. periculum mortis in partu, aut labor magnus, &c. per hæc verba: Vxor denique, vel quæcumque alia fœmina statim post copulam se inuertens, vt semen emittat, ne concipiat & generet, peccatum lethiferum admittit ex natura sua, nisi aliqua causa rationabilis excuset, v.g. periculum mortis in partu, aut labor magnus, & magnum detrimentum in illo retinendo. Ita ille *lib.6. in Decalog.cap.3. num.50. pag.24.*

Sed ego certissimè respondeo: teneri absolutè sub mortali ad conseruandum semen receptum, nec contrarium unquam vllo bono fine honestari posse. Quia impedire generationem de se est intrinsecè malum: ergo nec vnico casu id licebit. Sic Sanchez *lib.9.disput.20. n.2.* ita loquens: Hinc infertur, fœminam sumentem, & ei porrigentem potionem, vel quidvis aliud, quo prolis conceptioni obstetur, mortalis culpæ contra naturam reos esse, ita vt nullo bono fine honestari possit. Quia data opera impeditur semen à suo naturali fine generationis, parumque & solum secundum magis, & minus distat à seminis effusione extra vas. Ita D.Thom.4.*dist.31.fine expositionis lit.* Caiet.2.2.q.154. *art.1. circa fol.ad 4.§. Ad singula autem obiecta.* Tabiena *de matrim.q.3.fine.* Angel.*verb.Debitum, n.27.* vbi Syluest. *q.7.* Nauarr. *Sum. capite 16. num.33.* Margarita confes.6. *præcepto, fol.*88. Petrus de Ledesma *de Matrim.quæst.49.art.6. dub.2.concl.6.* Philiarcus *de offic.Sacerd. tom.1.part.1. lib.4.cap.19.§.5. peccat.* Et constat ex *cap. Aliquando,32.quæst.1.* quod est ex D. Augustino. Huc vsque Sanchez. Sic etiam Basilius *lib.10.cap.13.num.1.* per hæc verba: Restat vt explicemus, quid vxor præstare debeat in retinendo accepto semine, & prospiciendo fœtui, dum est in vtero. Et primum facile explicatu est. Certum enim est illam nihil posse facere ad generationem impediendam, non venena sterilitatis sumere, non potionem, nec statim post copulam conari eiicere, surgere, aut alia facere quibus expellatur. Nec verò necessarium est, vt diu immota permaneat, breui enim tempore matrix semen recipit, & ad se rapit, aut si minus disposita est, eiicit. Illud tamen prohibemus, ne ipsa ad eiectionem conetur, frustraret enim semen suo fine, essetque peccatum mortale. Ita ille, Henriquez *lib.11.c.6.num.8.* Bonac. *quæst.4.punct.6.n.18.* & alij, quos sectantur Layman *lib.5. tract.10. part. 3. cap.1. num.7.* Palaus *disp.3. punct.4.§.3.n.8.* & me citato Diana *part.4. tract.14. resol.55.*

QVÆSTIO XLVII.

An fœmina quæ post copulam statim mingit, vt receptum semen effundat, peccet mortaliter?

NEgat Petrus Bellochius in praxi *de cas. reseru. part.2.quæst.4.num.365.* vbi ita asserit, vt refert Diana. Quia sæpè solet mulier mingere post coitum, vel se erigere, vt semen emittat, ne concipiat, saluo meliori iudicio, credo, quod non peccet, saltem mortaliter; nam ex hoc, vt liquidò patet, non impeditur prolis generatio, quandoquidem aiunt Syluest. *verb. Debitum, n.6.* & Contadus *part.1.quæst.315.* matrix mulieris habet vim attractiuam, & retentiuam seminis, vnde frustra post coitum mulier mingit, vt illud foras emittat. Ita Bellochius. Cui satis fauet Diana, dum putat, dictas mulieres sic facientes peccare contra conscientiam erroneam, si credant, ita mingendo peccare: Angelus vbi infra, & Fagundez *loc.cit.* docentes, id non esse mortale, casu quo ex causa rationabili fiat.

Sed mihi certissimè respondeo: peccare mortaliter, non solùm propter mortalem intentionem, quam habet impediendi generationem, sed quia reuera facit aliquid, quo semen frustretur fine suo. Sic expressè Sanchez *loc. cit. n. 3.* ita dicens: Infertur, similem culpam mortalem contra naturam admittere fœminam, quæ statim post coitum vrinam effundit, aut se erigit, aut quidquam aliud facit, quo semen receptum expellat. Quia similiter frustrat ex intentione semen suo debito fine. Ita Syluester, & Margarita Confess. *num. præcedenti* allegati. Henriq. *lib.11.de matrim.cap.16.n.8.init.* Nec est audiendus Angel *verb. Debitum, n.27.* dicens, posse sustineri, non esse mortale, quando ex iusta causa fit; tribuitque Syluester hanc sententiam Paludano, sed falsò, eam enim non tenet. Sic Sanchez, Bonac. *loc. cit. num.18.* Basil. *loc. cit.* Rebell. *libro 3. quæstione 19. num.14.* Regin. *libro 9. num.334.* & communis, quam tenent Palaus *num.8. cit.* & Trullench *lib.7. cap.11. dub.5. numero 8.*

QVÆSTIO XLVIII.

An mulier satisfaciat suæ obligationi, si viro exigenti debitum præstet vsum sui corporis, conuertens tamen animum ad alia, ne natura excitetur?

NEgare tenentur qui docent, fœmineum semen requiri omnino ad generationem, quia concitatio naturæ requiritur ad seminandum: ergo si semen mulieris est ad generationem necessarium, necessariò tenebitur ad se excitandum, vt reddat.

Sed probabiliùs respondeo: satisfacere suæ obligationi, & sufficere, si vsum vasis naturalis marito tribuat, animum ad alia conuertendo, & sic remanendo frigida. Quia probabilius est, vt *suprà* vidimus, fœmineum semen non esse omnino necessarium ad generationem: ergo non tenebitur se excitare ad seminandum. Sufficit ergo illi vsum sui corporis, & vasis naturalis, sine tali concitatione præbere. Sic Ioan. Præposit. *in 3. part q.6. de bonis matrim. disp.4. num.35.* Quem citat, & sequi videtur Diana *part.5. tract.14. resol.37.*

§. VI.

De Circumstantia damni reddentium debitum, ex qua vitiari actus coniugalis potest?

QVÆSTIO XLIX.

An cum proprio salutis detrimento teneatur, aut possit coniux reddere debitum?

REspondeo: nec teneri, nec posse reddere. Prima pars constat; quia secundum ordinem charitatis, quilibet tenetur sibi plusquam alteri: ergo si redditio debiti redundet in damnum propriæ personæ, non tenebitur quis alteri debitum reddere. Secunda etiam

etiam constat, quia conjux non habet propriæ vitæ dominium: ergo ad habendam moderatam curam illius obligatur: ergo, &c. Sic Sanchez *lib.9.disp.24. num.2.& 8.* Basilius *lib.10. cap.14 num.2.* & communis omnium Doctorum. Lege Trullench *lib.7 cap.11. dub.11.num.1.* vbi addit, hanc responsionem esse veram, etiam in casu, quo exigenti immineat periculum incontinentiæ: quia cum tanto detrimento non tenetur vitare peccatum alterius. Secus (ait) est dicendum, si damnum, aut detrimentum sit leue; quia tunc tenetur reddere. Sic ille, ex Ledesma, & Villalubos.

QVÆSTIO XLIX.

An laborans febri teneatur reddere debitum?

NEgant teneri Sanchez *loc. cit. n. 3.* & penes ipsum Palud.4. *dist.32.quæst.1.art.2.num.7.* Sotus *ibi quæst.vnica, art.1.ad* 2. Ledesma, Celada, & alij. Bonac.*quæst.4. punct 1.n.2.* & alij.

Sed clariùs respondeo, nec teneri, nec posse reddere debitum, nec ab eo sine peccato exigi, propter rationem nuper adductam. Idem dicendum est de coniuge grauiter vulnerato, aut graui dolore affecto, si copula grauiter noceat illi dolori, aut vulneri. Sic Basilius *num.3.* & alij, quos sequitur Trullench *dub.11.cit.n.5.* vbi ita ait: Sequitur primò excusari à redditione debiti laborantes febri, aut si mulier sit phthisica, aut si sanguinem hauserit ex vena, vel statim à balneo, vel statim post prandium, quia tunc iudicio Medicorum solet esse periculum grauis detrimenti. Imò in his casibus non solùm excusatur, sed etiam peccaret reddendo cum notabili damno salutis. Huc vsque ille.

QVÆSTIO L.

An coniux teneatur reddere debitum statim post prandium?

NEgant teneri, regulariter, & vt in plurimum, quia copula post grandium statim habita solet esse causa grauis detrimenti, Bonacina *loc. cit.* Sanchez *loc. cit. num.4.* & penes ipsum Palud. qui refert se à Medico quodam didicisse, virum quendam in pluhisim incidisse, quia solitus erat post prandium cognoscere vxorem. Ita etiam Villalubos *tract.13. diff.48. num.1.*

Sed clariùs respondeo: nec teneri, nec posse dicto tempore reddere debitum, si detrimentum cognouerit salutis inde sequi, vt sequi prædicti affirmant. Vnde in hoc casu (vt ait Basilius) consulendi sunt Medici, & judicium ferendum de temperamento, & complexione hominis, cùm aliquibus possit esse notabile damnum, aliis leue. Sic ipse *loc. cit.* Idemque dicit dicendum in casu, quo conjux sæpe, ac sæpius petat; si ex ea redditione notabilem debilitatem incurrat; negare enim poterit, & tenebitur sub mortali, vel veniali, pro quantitate damni illati. Sic ipse, & antea Sanchez *loc.cit.n.6.* & me citato latissimè D. Didacus Narbona *tom. 2. hora 4. à n.23.* & Trullench *loc.cit.*

QVÆSTIO LI.

An sanus coniux teneatur reddere debitum alteri coniugi leproso?

AFfirmant teneri, etiamsi periculum infectionis adsit, Sotus *in 4.dist.32.quæst.vnica, siue corporis,* vbi Bassolis *quæst.vnica, art.3.* & nonnulli alij.

Fauent horum sententiæ alij docentes absolutè, teneri conjugem sanum ad reddendum conjugi leproso debitum; quia sic expresè deciditur *in cap.2. de leprosorum conjugio*, illis verbis: Quod si virum, siue vxorem leprosum fieri contigerit, & infirmus à sano carnale debitum exigat, generali præcepto Apostoli, quod exigitur est soluendum; cui præcepto nulla in hoc casu exceptio inuenitur. Ita sentiunt D. Thom. D. Bonauent. Ricard. Cathus, & alij, quos refert Sanchez *loc.cit.num.15.& 16.*

Sed longe multò probabiliùs respondeo: non teneri reddere debitum, qui sanus est (nec posse) casu quo judicio Medicorum infici grauiter possit, propter rationem ex graui detrimento allatam: secus verò dicendum, si Medicorum sententiâ vel non sit periculum infectionis, vel non instantaneum in vno, vel altero congressu, attenta compositione, & temperamento conjugis; nam tunc reddere potest, & tenetur. Et in hunc sensum accipiendus est textus cit. pro contraria sententia, imò & D. Thom. D. Bonau. & alij secundo loco pro ea citati. Sic omnino Basilius *loc. cit. cap.14. n.4.* & ante illum Durandus *distinct.32.quæst.1.art.1.n.8.* Palud.*quæst.1.art.1.quæstiunc.1.* Nauarr. *Sum. cap. 16. n.25.* Henriq. *lib.11. cap.15.num..* Victoria *num.275.* Petrus de Ledesma *de matrim quæst.64.art.1.dub.2.concl.1.* Sà *verb. Debitum conjug. vers. Excusat à reddendo.* Vega *tom.1. cap.78 casu 2.* Rodriguez *1.tom. Sum.cap.145.num.2.* Quos, & alios vsque ad 34. Doctores citat, & sequitur Sanchez *disputat.24. cit. num. 17.* Quibus addi possunt Bonac. *quæst.4.de matrim.punct. .n.8.* Ægid. *disp.34. num.221.* Coroejo *disp.5. dub.3. quæst.1.* Reginald.*lib.31.num.184.& 303.* Hurtado *disp.10. diff.12.* licèt hic author cum Sanchez *n. 23.* & aliis affirmet, quod in eo casu possit sanus conjux reddere, quamuis ad id non teneatur, & communis, qui idem omnino docent dicendum de morbo Gallico, aut de quocumque alio morbo contagioso. Nisi casu, quo lepra, aut morbus Gallicus, &c. matrimonium præcesserit, & à conjuge sano id cognitum fuerit; quia tunc eo ipso quod contrahit, ad reddendum se astringit. Legantur Sanchez *n.22.* & Hurt. *disp. 10. diff.12. num. 53.* necnon Trullench *lib.7. cap.11. dub.11.num 5.*

QVÆSTIO LII.

An sublato infectionis periculo, excusetur coniux sanus à reddendo debito propter horrorem quem concipit ex leproso?

NEgat Sotus *loc.cit. 6. Imo verò Durandus.* Quem citat, & sequitur Ochagauia *quæst.3.cit. num.6.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo excusari, si magnus sit horror conjugis sani, quem de leproso concipit conjuge. Quia cogere illum ad copulam est difficillimum. Sic Sanchez *lib.9.disp.24.n.21.* (& loquendo de ingentissimo horrore, idem sentit Sotus *loc. cit.*) Basilius *lib. 10.de matrim. cap.14. num.4.* sic loquens: Si magnus sit horror conjugis sani, quem concipit de leproso, vel infirmo conjuge, ita vt pro complexione ad nauseam prouocetur, & valde horreat, censeo cum Thoma Sanchez, propter horrorem excusari à reddendo debito. In quo valde attentè consideranda est complexio conjugis, ne licentia detur non reddendi sine sufficienti causa. Sic ille. Et Villalob. *tract.13. diff.48.n.3.* necnon Trulleuch *loc.cit.*

QVÆSTIO LIII.

An coniux sanus teneatur leproso reddere debitum, si adsit probabile periculum infectionis in prole nascitura?

NEgant teneri reddere Medina *C. de restitut. quæstione 19.§.vlt.*& Palac. *in 4. dist. 31. disput. 1. ad finem, casu 7.* & alij.

Sed probabilius respondeo, teneri reddere. Quia melius est prolem nasci leprosam, quàm nullo modo nasci: ergo. Sic Sanchez *disputat. 24. num. 25.* & penes ipsum D. Thom. *dist. 32. quæst. vnica, art. 1. ad 4.* & ibi D. Bonauent. Scot. Ricard. Palud. Sotus & alij Scholastici. Rebellus *lib. 2. quæst. 16. num. 5.* Bonacina *quæstione 4. punct. 1. num. 9.* Cornejo *loco citato, quæsito 4.* Villalobos *loc. cit. num. 5.* & Trullench *num. 5. citato.*

QVÆSTIO LIV.

An coniux excusetur ab obligatione reddendi, ne multiplicentur filij?

REspondeo: non excusari, quia nulla adest sufficiens causa negandi debitum. Nam cum matrimonium ad multiplicationem prolis ordinetur, absurdum est ab ejus obligatione excusari, ne proles multiplicentur. Peccabit ergo, & mortaliter (quidquid dicant Sotus *dist. 32. quæst. vnica, art. 1. fine corpor.* & Rodriguez *1. tom. Sum. cap. 243. n. 1.* id non esse lethale) conjux, qui ob hanc solam causam debitum petenti negaret. Sic Sanchez *loc. cit. disputat. 25. num. 2.* & penes illum. Nauarr. *cap. 16. num. 25.* Petrus Ledesma *de matrim. quæst. 64. art. 1. diff. vltima, concl. 1.* Angel. Lopez, & alij. Bonacina *loc. cit. num. 12.* Ægidius *disp. 34. num. 14.* Reginald. *lib. 31. num. 189.* Hurtado *disp. 10. diff. 12.* Ochagauia *quæst. 3. cit. n. 7.* Texeda *tom. 2. lib. 4. tract. 1. contron. 12. n. 129.* Trullench. *lib. 7. cap. 11. dub. 11. concl. 2. num. 7.* & Diana *part. 9. tract. 7. resol. 3.*

QVÆSTIO LV.

An etiam sit mortale negare debitum, quando non existente periculo incontinentiæ parentes non sufficiunt ad tot filios alendos?

AFfirmant Ægid. & Ochagauia *loc. cit.* Laymau *lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 1. n. 16.* & Rebell. *libro 2. quæst. 16. num. 5.* per hæc verba: Nefas est ob multitudinem filiorum, etsi difficilè alendi sint, negare debitum, sublato etiam omni incontinentiæ periculo in petente. Ita Syluest. *vbi sup. num. 10.* quem sequitur Nauarr. *cap. 16 num. 15.* & alij ab eo citati, quidquid Sotus vbi suprà teneat, saltem non esse mortale. Probatur, quia damnum prolis futuræ ex indigentia, non tollit obligationem conjugalem; imò melius est proli nasci in ea rerum inopia, quàm nullo modo nasci. Ita ille.

Sed probabilius respondeo, non esse mortale; quia etiam ab aliis justitiæ debitis eximit magna incommoditas: non enim cum magno suo incommodo tenetur quis restituere. Sic Sanchez *disp. 25. num 3.* & penes ipsum Sotus, Rodriguez *loc. cit.* Petrus de Ledesma *quæst. 64 art. 1. fine.* Sà *verb. Debitum coniug. §. penult.* & Lopez. Bonac. *loc. cit. num. 13.* Hurtado *loc. cit.* Diana *part. 3. tract. 4. resol. 113.* Addens, certum esse apud omnes, validum esse pactum inter conjuges initum, se continendi, ne proles multiplicentur, dummodo absit incontinentiæ periculum. Lege rursus Dianam *part. 9. tract. 7. resol. 3.* & Trullench *num. 7. cit.*

QVÆSTIO LVI.

An sit mortale negare debitum coniugi petenti, & descendenti à Iudæis, aut Sarracenis, ne proles ea maculâ afficiatur?

NEgat Cornejo *tract. 6. disp. 5. fine,* casu tamen solo, quo conjux nobilissimus à Iudæa sit in contractu matrimoniali deceptus; affirmat verò, si cum ea scienter contraxit.

Sed longè probabilius absolutè respondeo: esse mortale illi debitum denegare, quia etiam in casu primo est validum matrimonium: ergo vxor verum jus acquisivit ad debitum conjugale: ergo vir illud seruare tenetur. Sic Sotus *loc. cit. vers Quod si contra.* Barthol. à Ledesma, Rodriguez, Giaffri, quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num. 4.* O. h iga *in loc. cit. num. 7. pag. mihi 738.* Villalob. *tract. 13. diff. 49. num. 3.*

QVÆSTIO LVII.

An sit licitum negare debitum ad vitandum magnum in bonis fortunæ, aut famæ detrimentum, vel ad magnam vtilitatem comparandam?

REspondeo: licitum esse. Sic Ochagauia *loc. cit.* per hæc verba: Quintò respondetur, licitum esse negare debitum conjugale conjugi petenti, ad vitandum magnum aliquod damnum in re familiari, aut in fama, vt quia necesse sit peregrè proficisci ad hæc damna reparanda; non enim credendum est cum tanto onere coniugatos sibi inuicem tradidisse dominium suorum corporum: Imò potest vir diu abesse ab vxore, ob comparandum aliquod magnum lucrum, & hac ratione et multo tempore debitum denegare. Qua ratione excusantur mercatores, & exportatores mercium, diu deserentes proprias domos, & vxores. Quod patet primò, quia hæc bona valdè sunt necessaria ad toleranda onera matrimonij. Tum quia bona æquiparantur vitæ, & sicut ob salutem vitæ comparandam necessarium est debitum denegare; ita etiam in isto casu id licitum est. Sic ille post Petrum de Ledesma *de matrim. quæst. 64. art. 1. dub. vlt. concl. 2.* Sanchez *loc. cit. n. 5.* & alij, quos sequitur Trullench *num. 7. citato.*

QVÆSTIO LVIII.

An fœmina, quæ nequit viuum fœtum edere, possit petere debitum?

AFfirmant Sanchez *lib. 7. disput. 102. n. 8.* cum aliis viris peritissimis à se consultis.

Sed clarius, & probabilius respondeo, non posse, casu quo ex morte fœtus in ventre, ex difficultate partus sibi probabile periculum vitæ immineat, quia (vt sæpe diximus) nullus habet propriæ vitæ dominium. Ex quo constat idem dicendum esse contra eundem Sanchez *n. 10.* casu quo ex alia quauis causa nequeat fœmina parere absque propriæ vitæ graui periculo, propter eandem rationem. Sic Petrus de Ledesma *de matrim. quæst. 58. art. 1. fine,* & Rodriguez *1. tom Sum. cap. 235. num. 6.* Legatur Bonacina *loc. cit. num. 14.*

QVÆSTIO

§. VII.

De impedimento consummandi, petendi, & reddendi debitum, ex affinitate, vel cognatione spirituali superueniente matrimonio iam contracto.

QVÆSTIO LIX.

An licitum sit reddere debitum quando post contractum matrimonium orta est affinitas, vel cognatio spiritualis inter coniuges?

Respondeo tanquam certum, nec reddere, nec petere esse licitum vlli coniugum. Quia carent iure petendi, vt expressè habetur *cap. 1. De eo qui cognou. &c.* Quod intelligendum est de vtroque coniuge, casu quo fuerint in culpa, vt eorum alter cognouerat consanguineam alterius. Nam si ex parte vnius dun taxat orta est affinitas, impediet tantum debiti petitionem, non verò redditionem. Sic omnes DD. Legantur Sanchez *lib. 9. disp. 27. à num. 1.* Basilius *lib. 10. cap. 7.* Bonac. *quæst. 4. de matrim. punct. 2.* Hurtado *disput. 10. diff. 6. & 7.*

QVÆSTIO LX.

An coniux, qui ex ignorantia inuincibili iuris prohibentis, vel facti efficitur affinis, vel cognatus alterius coniugis, priuetur iure petendi debitum?

Affirmat Ouandus *in 4. dist. 41. quæst. vnica, proposit. 9.* docens, esse probabile interdici petitionem debiti coniugi, qui ignorans inuincibiliter cognouit alterius coniugis consanguineam.

Sed certissimè respondeo, non priuari iure petendi debitum, quia interdictio petitionis debiti est pœna culpæ admissæ in contrahenda ea affinitate, aut cognatione, & in admisso incestu: at vbi adest ignorantia inuincibilis facti, cessat culpa illa, nec est incestus: ergo cessabit & pœna. Sic Sanchez *lib. 9. disputat. 31. num. 43.* dicens id omnes docere Doctores, contrariamque sententiam esse improbabilem, & apertè falsam. Basilius *lib. 10. cap. 6. num. 8.* Bonacina *quæst. 4. de Matrim. punct. 2. num. 6.* & alij penes ipsos. Lege Trullench *libro 7. capite 9. dubio 16. num. 17. pagina 44.*

QVÆSTIO LXI.

An saltem qui factus est affinis, vel cognatus alteri ex ignorantia culpabili, seu vincibili facti, priuetur iure petendi debitum?

Affirmant priuari Petrus de Ledesma *quæst. 55. art. 6. diffic. 5.* Sotus *in 4. dist. 37. q. vnica, art. 2.* Corduba *in quæst. lib. 1. quæst. 22.* Gutierrez *lib. 1. quæst. canon. cap. 23. num. 9.* & à fortiori Ouandus *loc. cit.* Henriquez *lib. 3. de Confirmatione, cap. 3. fine.* Rodriguez *1. tom. Sum. cap. 242. num. 10. & lib. 11. cap. 15. num. 11.* quos, & alios nonnullos refert pro hac parte Sanchez *lib. 9. disp. 32. num. 44.*

Sed probabiliùs respondeo: non priuari iure petendi debitum, illum qui ex ignorantia, quantumcunque culpabili & crassa, modò non sit affectata, factus fuit affinis, vel cognatus. Quia priuatio hæc est pœna: Sed sic est, quod ius solùm imponit hanc pœnam coniugi, qui scienter contrahit affinitatem, vel cognationem: ergo nullo modo incurret illam qui cum ignorantia contraxit. Sic Sanchez *loc. cit. n. 47.* Basilius *n. 10.* sic dicens: Sed addo, idem etiam dicendum esse, quamuis ea ignorantia, tam hujus iuris, quàm facti sit culpabilis, dummodo non sit affectata ignorantia. Itaque quamuis leuet, vel baptizet eum ignorantia vincibili, imò & crassa, vel iuris, quia ignorauit legem Ecclesiasticam; vel facti, quia ignorauit esse proprium filium, vel coniugis, adhuc non priuatur iure petendi, atque reddendi. Quam partem deduco ex manifesto iuris principio, quod quando lex requirit scientiam, vel dolum, non sufficit dolus præsumptus, & ideo excludit dolum, vel scientiam quævis ignorantia etiam crassa. *Et infrà*: Cum ergo lex *in dict. cap. Si vir,* in casu de quo loquimur scientiam petat, quævis ignorantia etiam crassa excusat ab ea pœna. Sic Basilius, & alij communiter penes ipsos. Legatur Diana *3. part. tract. 5. resol. 13.* & Trullench *num. 19. vers. Dixi secundò.*

QVÆSTIO LXII.

An qui ex ignorantia solius pœnæ à lege statutæ factus est affinis, vel cognatus, priuetur iure petendi debitum?

Negant Bonac. *loc. cit. punct. 2. fine.* per hæc verba: Respondeo secundò, eum qui factus est affinis, vel cognatus spiritualis alteri, ex ignorantia pœnæ, non priuari iure petendi, quamuis fortè haberet scientiam iuris, vel facti, iuxta Sanchez *lib. 9. disp. 32. &* Nauarr. *cap. 22. num. 47.* & alios, quorum sententiam valdè probabilem existimo. Vnde qui copulam habuit cum consanguinea vxoris in primo, vel secundo gradu, nesciens ex huiusmodi copula consurgere priuationem iuris petendi debitum ab vxore, non priuatur iure petendi, juxta dictam sententiam. Ita ille. Et post illum Castrus Palaus *tom. 1. tract. 2. disput. 1. punct. 17. num. 8.* Quos citat, & videtur sequi Diana *3. parte, tractatu 5. resolutione 12.*

Sed probabiliùs respondeo: priuari iure petendi debitum, licèt possit, & teneatur reddere. Ratio est, quia ignorantia pœnæ non excusat à culpa, cum etiam ignorata pœna cognoscatur integra prohibitio. Sic Sanchez *loc. cit.* à Bonacina pro sua sententia *num. 50. adiuncto n. 21. præcedenti,* vbi licèt oppositam sententiam, quam tuetur Nauarrus, censeat esse probabilem, sed probabiliorem nostram. Basilius *lib. 10. cap 6. n. 12.* & alij. Suarez *tom. 3. in 3. part. disp. 31. sect. 6.* Villalob. *tract. 2. de legib. diff. 15. num. 1. & 4.* & alij.

QVÆSTIO LXIII.

An vt coniux incurrat priuationem iuris petendi debitum, ratione affinitatis, vel cognationis superuenientis, necessaria sit aliqua iudicis sententia condemnans, aut saltem crimen declarans?

Affirmatiuam sententiam aliqualiter tueri videntur Angelus *verb. incestus, num. 4.* & Syluester *verb. luxuria, quæstione 4. dicto 2.* quatenus docent, oportere vt qualitercunque constet de incestu, vt impediat debiti exactionem. Fauet satis huic parti Simancas *de instit. cathol. tom. 9. num. 101.* dicens incertum esse, an incestuosus consanguineus vxoris incidat statim in foro conscientiæ in hanc pœnam; & Sanchez vbi infra ingenuè fatetur, se nullam concludentem rationem inuenire, vt hæc pœna non indigeat sententia.

Sed

Sed certissimè respondeo: nullo modo esse necessariam iudicis sententiam, sed statim priuari coniugem iure, & potestate petendi debitum. Ratio est, tum quia ex vna parte hæc pœna est priuatiua: ergo facilius in eam quis incidere debet: tum etiam quia sic vsu receptum est in Ecclesia, & declaratum, vt hæc,& aliquæ aliæ pœnæ nulla indigeant sententia condemnante, aut crimen declarante. Sic Sanch. *lib.7.disp.64.n.18.& lib.9.disp.27.n.2.& disp.30.n.2.* Basilius *lib.10.cap.6.num.13.& cap.7.num.1.* Bonac. *quæst.3.punct.2.num.22.* Villalob. *tract.13.diff.52.* Ochagauia *tract.5.de Matrim.quæst.6.num.2.* & alij. Quæ hic desiderare potes, inuenies *1.part.tractat.2. de Baptismo, disp.4.q.31.& 32.& disp.7.q.11.& 12. & suprà disput.4.q.13.* vbi de impedimento cognationis, & affinitatis egimus.

§. VIII.

De Impedimento consummandi, vel petendi, & reddendi debitum ex emisso voto.

QVÆSTIO LXIV.

An simplici voto castitatis astrictus matrimonium iniens, possit debitum licitè petere?

AFfirmant quidam Doctores antiquiores, vt refert D.Bonau. *in 4.dist.38.art.2.q.2.* existimantes, dictum votum matrimonio inito penitus extingui, ac proinde liberum manere vouentem, ac si nunquam vouisset. Sic etiam postea docuerunt Gaëta *in rep.tit.cap. Ad limina,30.c.1.§.4.n.348.* & Hieron. Mangiorius, quos refert Sanch. *lib.9.disp.33.n.3.* Quibus ego addo Aureolum *in 4. dist.38. q.vni a, pag. mihi 186.* docentem in eo casu licitè posse vouentem petere debitum postquam contraxit; licèt in contrahendo peccatum commisisset. Ita enim ait: Dico quod illud sit verum matrimonium in ordine ad actum carnalem, putà quod licitè potest petere debitum in voto simplici, ideo totum peccatum fuit in contrahendo, quia non licebat, sed postquam contraxit, matrimonium est verum, & ideo oportet seruare regulas matrimonij. Ita ille.

Sed certissimè respondeo, non posse licitè debitum petere, aut consummationem. Ratio est, quia vouens quantum ad hoc, potest seruare votum castitatis: ergo tenetur implere. Sic Basilius *lib.10.c.5.n.5.* Sanchez cum Doctoribus statim citandis,& communis.

QVÆSTIO LXV.

An saltem si huiusmodi vouens semel matrimonium consummauit, possit iam deinceps debitum petere, ac si nihil vouisset?

AFfirmant Glossa *cap.fin.27.quæst.1.* Cardinal. *cap. Rursus, qui clerici, vel vouentes.* Gerson. *2.part. in Regul.moral. tract. de Matrimon.alphab.25. lit. I,* Angel. *Matrim.3. impedim.5. n.3.* Veracruz *1.part. specul.,art.15.concl.2.* Viguer. *lib.instit.cap.16.§.7. vers.8.impedim.5.* Et totum sententiam esse probabilem sentiunt Sà *verb.debitum coniugale,num.4.* per hæc verba: Quidam tamen aiunt, sola prima vice petentem peccare: postea verò licere ob statum matrimonij: quod mihi de viro non videtur improbabile, fieret enim alioqui magnum vxori præiudicium si ipsa cogatur semper petere. Ita ille,& Vega *2.tom. cap.129. casu 118.*

Sed longè probabiliùs respondeo: adhuc post semel consummatū matrimonium non posse deinceps debitum licitè petere, sed peccare mortaliter quotiescumque debitum petit. Ratio est assignata, quia videlicet quantum ad hoc potest implere votum emissum: ergo tenetur. Sic colligitur expressè *ex cap. quidam, de conuers.coniugat.* & tenent S.Thom. *4.dist.38.q.1. art.3.q.2.ad 4.* & ibi D.Bonau. *art.2.q.1.* Scot. *quæst. vnica ad finem,* Palud. *q.3. art.5. concl.4.n.36.* Sotus (dicens esse improbabile oppositum, sed haud bene) *4.dist.38.q.2.art.1.concl.3.* Ledesma *2.part.4.q.55. art.1.* Corduba *Sum. q.136. punct.2.* Angles *in florib. 1.part.de Matrim.q.11.de impedim.Ordin.art.3.diff.2.* Henriquez *lib.11.cap.5.num.8.& lib.12.cap.2.n.3.8. & 9.* Toledo *lib.4.cap.18.* Barth.de Ledesma *de Matrim.dub.32.§.Sed iam.* Petrus de Ledesma *de Matrim.q.53.art.1.dub.1.post 2.dub.principale.* Rodrig. *1.tom.Sum. c.241. n.3.& cap.242. n.3.* Aragon. *2.2. q.88. art.3.§. His tamen non obstantibus.* Valent. *2.2. disp.6. q.6.de voto,punct.4.* Sà & Vega *loc.cit.* Nauarr. *cap.16.n.30.& cap.22.n.73.* quos Doctores, & alios vsque ad septuaginta tres refert, & sequitur Sanchez *lib.9.disp.33.n.5.* Quibus addi possunt Basil. *lib.10. cap.5.n.6.* Hurtado *disp.10.diff.8.* Ochagau. *tract.5. de Matrim.q.7.n.5.* & alij, qui id limitant, nisi sit in casu, quo alter coniux, qui non est astrictus voto, continentiæ periculum patiatur, nam tunc tenetur petere, quia tunc petere est moraliter, & interpretatiuè reddere. Lege Palaum *disp.3.punct.4.§.7.*

QVÆSTIO LXVI.

An qui post votum emissum castitatis contraxit matrimonium, peccet etiam reddendo primæ vice ad petitionem alterius?

AFfirmant peccare, qui existimant huiusmodi vouentem in dicto casu teneri ante consummationem matrimonij religionem ingredi, si alter coniux nolit seruare castitatem. Sunt autem qui id existimant. Alensis *2.part. quæst.170. memb.3.§.1.ad 1.* Scotus *in 4.dist.38.quæst.vnica,ad fin.* Ricard. Palud. Maior. Duran.& Carthusian. ibid. Nauarr. *c.22.n.73.* Petrus Soto *lect.5. de Matrimon. §. vltimo.* Toletus *lib.4.cap.18.* Azor *lib.11.cap.2?.quæst.2.* Petr.de Ledesma *de Matrim. q.53. art.1.dub.2.princip.concl.3.* Rodriguez *loc.citat.cap.243.num.1.* & alij, quos refert Sanchez *lib.9.disp.34.n.2.*

Sed probabiliùs respondeo: minimè peccare matrimonium consummando, & reddendo prima vice debitum (quamuis peccauerit matrimonium contrahendo, vt suprà iam est habitum.) Quia probabilius est, dictum vouentem non teneri ad ingressum religionis, cum durum valde esset illum ad medium tam difficile,& arduum obligare, præsertim cum ipse non promiserit religionem, sed castitatem: ergo. Probatur tota responsio ex extrauag. Ioannis XXII. *in Extrauag. antiqua,de voto,* in qua definit, initiatum sacris, in quibus votum solemne castitatis emittitur, etiamsi initietur post matrimonium contractum, ante consummationē, non teneri religionem ingredi, sed aut ingredi, vel consummare. Sic enim loquitur Pontifex: Ad ingressum huiusmodi sic ordinatum, si matrimonium consummatum non fuerit, per Diœcesanum instanter moneri præcipimus, & induci. Quod si renuerit, ipsum, si sponsa eius institerit, per censuram Ecclesiasticam compellendum decernimus contractum matrimonium consummare. Sic Pontifex, vbi Glossa verbo *renuerit*, ait, Pontificem expressè supponere: Licere illi renuere. Tunc sic Sanchez: si ergo promotus coniux ad Ordinem sacrum post matrimonium ratum, cum possit castitatē in eo promissam obseruare ingrediens religionem, ad id non tenetur, à fortiori non tenebitur, qui ante matrimonium

vouerat castitatem. Sic Sotus 4.*dist.38.quæst.2.art.1. post 2.concl.* Corduba *Sum.quæst.136.punct.2.* Ludouic. Lopez 2.*part. instruct. de Matrim. cap.46. & 1.part.cap.50.& 83.* Henriquez *lib.12.cap.2. num.8.* Sà *verb. Matrim.vbi de impediment.voti, num.3.* vbi sic ait : Contrahentem post votum castitatis, aut Ordinis Sacri, teneri antequam consummet, ingredi religionem, quidam aiunt; alij probabiliùs negant. Illud certum, posse consummare reddendo, non petendo. Est & quoddam reddere, petere sola alterius gratia. Sic ille. Vega *tom.2.cap.129.casu 118.punct.2.* Veracruz, Angel. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.9.disp.34.n.3.* Basilius *lib.10. cap.5. num.12.* vbi ait, se non videre, quomodo stante dicta decisione Pontificis, contraria sententia defendi queat. Hurtado *disp.10.diff.8.n.33.* Ægid. *disp.34.dub.5.* Ochagauia *tract.5.de Matr. quæst.8.n.3.& 4.* addens, non solum posse, sed teneri vouentem, si de facto Religionem non ingrediatur, reddere debitum alteri coniugi petenti, quia ratione matrimonij acquisitum ei fuit quoddam ius fortius eo iure, quod acquisitum erat Deo per votum. Palaos §.7.*cit.n.4.*

QVÆSTIO LXVII.

An coniux ille, qui emisso castitatis voto matrimonium contraxit, & consummauit, teneatur, defuncto altero coniuge, seruare simpliciter castitatem?

NEgant teneri Authores qui affirmarunt, votum castitatis simplex præcedens matrimonium omnino extingui per matrimonium subsequens, liberumque manere vouentem ac si nunquam vouisset. Hos retulimus *suprà q.1.*

Sed certissimè respondeo : teneri, & obligari ad seruandam castitatem simpliciter, quia dictum votum fuit perpetuæ castitatis : at mortuo altero coniuge, verè est iam in potestate illius simpliciter implere votum : ergo ad id obligatur ex vi voti priùs emissi. Sic Basilius *loc.cit.n.7.* dicens id esse certum, & sine controuersia apud Doctores. Sanchez *disp.33. n.11.* vbi contra præfatos Doctores *q.1.* relatos clarè infert, huiusmodi votum castitatis minimè per subsequens matrimonium extingui, sed potiùs triplicem ex eo effectum manare : Primus est, quod si coniux ille vouens cum alia fornicetur, reus erit vltra adulterium, sacrilegæ violationis voti. Secundus est, quod teneatur sub mortali à debiti petitione abstinere : & tertius, quòd altero defuncto coniuge teneatur omnino castitatem seruare. Quia iam, inquit, cessauit fortius matrimonij vinculum, quod cogebat copulæ vacare debitum reddendo. Sic ille post D.Thom. D.Bonau. Cathus. Syluest. Tabien. Armillam, Sot. Nauarr. & alios plures, quos citat. Sic etiã Lessius *lib.2.c.41. n.53.* Laym. *lib.5.tr.10.part.3.c.1.n.11.* Ægid. *disp.34. dub.5.n.37.* & Palaus *disp.3.punct.4.§.7.n.5.*

QVÆSTIO LXVIII.

An qui post Religionis votum matrimonium contraxit, non solùm mortaliter peccet matrimonium consummando, sed etiam post consummationem, toties quoties debitum petat?

AFfirmant Anton. Cucus *lib.5.inst. maior.tit.12. n.18.* & Alexand. *in Enchirid.2.part.præc.6.§.Si per votum continentiæ*, existimantes illum teneri à petendo debito abstinere, perinde ac illum qui castitatem vouerat : at iste, vt vidimus, non solùm peccat in prima consummatione matrimonij, sed post illam, toties quoties petit : Ergo & ille.

Sed certissimè respondeo, quod licèt huiusmodi vouens mortaliter peccet matrimonium prima vice siue petendo, siue reddendo consummans : at semel iam consummato matrimonio, nullo modo peccabit reddens, aut petens. Prima pars constat, quia ante consummationem matrimonij potest vouens ingredi Religionem, & sic implere votum : ergo tenetur. Sic Nauarr. *c.12.n.80.* Henriquez *lib.12.c.2.n.3.& 9.* Sotus *dist.38.q.2.art.1. post 2. concl.* Aragon. *2.2.q.88. art.3.* Petrus Ledesma *q.53. de Matrim.art.1.dubiolo post 2. dub. principale*, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.9. disp.13.n.14.* Basilius *lib.10. c.5.n.2.* & Hurtado *disp.10. diff.8.*

Secunda verò pars etiam est constans apud omnes communiter. Quia huiusmodi Religionem vouens non fecit votum castitatis; ergo etiamsi debitum petat, non peccabit contra votum castitatis, quod nullum est, nam vouens statum, nõ se obligat ad leges illius, donec illum re ipsa assumat. Rursus nec peccabit contra votum Religionis. Quia per consummationem matrimonij iam factus est impotens ad implendum votum, perseuerante matrimonio: ergo etiamsi postea reddat, aut petat debitum, non amplius impedimentum impletioni voti tollet, nec peccabit, quia impossibilium nulla est obligatio. Sic Doctores citati, & alij, quos idem Sanch. refert, & sequitur *n.15.* Basil. *n.4.* & communis apud Palaum *loc.cit.§.8.n.2.& 3.*

QVÆSTIO LXIX.

An mortuo altero coniuge, teneatur qui Religionem promiserat, illam ingredi.

NEgarunt Authores *q.1.* citati, & expressè id negat Abulens. *cap.27. in Leuit.q.6.* existimans huius voti obligationem extingui consummato matrimonio; ac per consequens soluto morte alterius coniugis, posse vouentem transire ad alias nuptias.

Sed certissimè respondeo : teneri Religionem ingredi, defuncto altero coniuge; quia cum iam impedimentum cessatit per mortem coniugis potest optimè vouens implere suum votum : ergo ad id tenetur. Falsum enim est, voti obligationem per consummationem matrimonij cessasse, verùm tantùm suspensam esse, vt diximus de voto castitatis *q.4.* Sic docent Sotus, Caiet. Nauar. Aragon. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *loc.cit.n.16.* Basil. *cap.5.cit.n.4.* Qui idem dicendum dicunt casu quo alter coniux sit adulter; nam tunc innocens qui vouit, tenebitur ad Religionem transire, cum liber impedimento sit matrimonij. Legantur Sanchez *loc. cit.* & Palaus, Ægid. *disp.34.dub.7.* & Azor *tom.1.lib.11.cap.21.quæst.8.*

QUÆSTIO LXX.

An qui fecit votum suscipiendi Ordines Sacros, & postea contraxit matrimonium, peccet mortaliter prima vice consummando matrimonium?

AFfirmarunt Rodriguez *1.tom. Sum.cap.242.n.3.* Petrus de Ledesma *de matrimon. quæst.53. art.1. dub.2. §.secundò sequitur, pag.mihi 260.* & alij *suprà quæst.3. citati.*

Sed probabiliùs respondeo : quod licèt huiusmodi vouens lethaliter peccauerit matrimonium contrahendo, eo quòd se ad suscipiendos Ordines impotentem reddiderit, minimè tamen in consummando matrimonio, siue reddendo, siue petendo id fecerit. Quia cùm in eo casu tale votum seruari nequeat, ad nihil obligat. Sic ex Extrauaganti Ioan. XXII. *citata quæst. 3.* docent omnes Doctores ibi citati,

præcipuè

Præcipuè Sanchez *lib.9.disp.34. num.6.* Basil.*lib.10. cap.5. num.15.* Ochagauia *quæst.8. num.5.* Hurtado *disp.10. diff.8.* & alij. Qui bene notant, quod in casu, quo alter coniux adulterium committeret, tunc teneatur vouens implere votum suscipiendi Ordines, nec posse vlteriùs petere, aut reddere. Lege Palaum *punct.4. cit. §.8. num.2.*

QVÆSTIO LXXI.

An qui emisit votum non contrahendi matrimonium, peccet mortaliter non solùm contrahendo, sed etiam prima vice consummando?

Affirmant adhuc Doctores *quæst. 3.* pro prima sententia relati, sentientes in vtroque casu peccare.

Alij verò dicunt, consulendam esse in eo casu mentem vouentis: & si in animo habuit tantùm vouere non contrahere, non verò se obligare ad non consummandum, tunc peccabit in contrahendo, non in consummando: si autem vtrumque voto suo comprehendere voluit, peccabit etiam in consummando. Si tandem dubius animus sit, an se obligauerit ad non contrahendum, vel etiam non consummandum, tunc dicunt in eo dubio interpretandum, vouisse nec contrahere, nec consummare, & ita in vtroque, nempe & in contrahendo, & in consummando peccare. Ita Azor *tom.1. lib.11. cap.21. q.7.* & Basilius *cap.5. cit. n.16.* necnon Palaus §.8. *cit. n.1.*

Sed probabiliùs absolutè respondeo: solùm peccare contrahendo, non consummando, quia votum solùm fuit de non contrahendo. Sic optimè Hurtad. *loc. cit.* per hæc verba: Obseruandum est tertiò, vòto non contrahendi matrimonium reddi illicitum ipsum contractum matrimonij, non tamen reddi illicitum actum coniugalem, nec primum, quo consummatur matrimonium, vt contra nonnullos aduertit Sanch. quia consummare matrimonium non est contrahere, sed præsupponit illud; & ideo qui iurauit contrahere matrimonium, illud integrè implet, quamuis non consummet matrimonium. Sic ille post Sanchez *loc. cit. n.7.* Ochagau. *q.7. n.11. & q.8. n.6.* Qui & aduertit, huiusmodi vouentem non posse postea solutis primis nuptiis, ad secundas transire.

QVÆSTIO LXXII.

An qui post contractum matrimonium, sed ante eius consummationem vouit castitatem, Religionem, aut receptionem Ordinis sacri, teneatur ingredi Religionem ad hæc adimplenda vota?

Affirmant absolutè Doctores pro prima sententia *q.3.5. & 7. relati.*

Sed probabiliùs respondeo sub distinctione sic: Qui vouit Religionem post contractum matrimonium, sed ante eius consummationem, verè tenetur adimplere votum, & ad Religionem transire, vt constat ex dictis, & conueniunt omnes. Qui verò vouit castitatem, non tenebitur Religionem ingredi, peccabit tamen petendo; reddendo minimè. Qui tandem vouit receptionem Ordinis Sacri, si id fecit expressè excludendo statum religiosum, votum est nullum. Similiterque si id fecit sine licentia ante transitum ad religionem, votum est nullum. Si tandem votum fecit suscipiendi Sacros Ordines in religione absolutè, tenetur ad religionis ingressum ante ordinationem. Sic Basilius *loc. cit. n.8.* & Sanch. *disp.35.* cum aliis.

QVÆSTIO LXXIII.

An votum non petendi debitum, emissum ab altero coniuge sine alterius licentia, sit validum?

Negant Supplem. Gabriel. *dist.32. q.vnica, art.2. concl.7.* Turrecr. *cap. si dicat, 33. quæst.5. art.1. n.1. ad 4.* Carthus. *dist.32. q.1. quæsito 2.* Armilla *verb. Debitum, num.19.* Tabiena *matrimon.1. q.3.* Rodriguez *2. tom. cap.90. n.3.* sic dicens: [El marido juntamente con la muger, no pueden hazer voto, que no se pague el debito, si no se pidiere, porque seria muy graue cosa à la muger pedir, por la verguenza que naturalmente en ellas reina, mas que en los hombres. Assi lo tiene S.Thomas, y otros que refiere, y sigue Gregorio Lopez, y Nauarro, contra algunos, que an dicho valer este voto.] Ita ille. Petr. Ledesma *in sum. cap.35. de matrim. post 9. concl.*

Alij verò sub distinctione loquuntur, docentes id votum esse validum, si ab vxore emittatur; secus si à viro. Quia illi onerosum est præ pudore semper petere, huic autem minimè. Ita Victoria *de matrim. num.280.* Sotus *lib.7. de Iust. q.3. art.2. verb. An verò possit.* Angles *in floribus 1. part. de matrim. q.6. de obligatione soluendi debitum, art.2. diff.4.*

Sed probabiliùs absolutè respondeo: tale votum validum esse (etiamsi à viro sit emissum) obligareque coniugem illo se astringentem sub mortali, ad non petendum. Quia coniux non tenetur lege matrimonij petere, sed tantum reddere (vt *supra §. 1. n. 3. 4. & 5.* est habitum) ergo cum non petere sit liberum, & aliàs opus virtutis, materia erit voti: poterit ergo coniux alter, etiam vir, eam continentiam ab actu coniugali ex parte vouere. Nec obstat, id votum esse onerosum alteri coniugi; quia cum aliquoties non obstante voto huiusmodi possit petere, vt alteri morem gerat; aut quoties in altero coniuge sentit appetitum coitus, vel fornicationis periculum, cum id potius sit reddere, quàm petere, non erit ita onerosum. Sic sentit D.Thom. *dist.38. q.1. art.3. quæst.2. ad 4.* vbi quamuis doceat, & bene, non esse validum votum de non petendo, vt mos geratur alteri coniugi, eo quòd id votum verè est de non reddendo; attamen fatetur clarè, valere votum de non petendo in gratiam ipsius vouentis, quod verè petere est. D. Thomam sequuntur Greg. Lopez *lib.7. verb. Para guardar, tit.2. part.2. & lib.3. verb. El marido, tit.8 p.1.* Nauar. *c.12. n 60.* vbi nostram conclusionem, prout à nobis explicatam, expressissimè docet. Imò & ipse Rodriguez id docuerat *1. tom. Sum. c.241. (aliàs 243.) n.8.* per hæc verba: [Illicito es al casado hazer voto de no pedir, ni pagar el debito, como lo dize S.Thomas. Y assi el otro que lo hizo, le puede irritar; empero valdrà quando promete de no pedir, ni pagar el debito, sino fuere quando conuenga dar contento al otro casado, como lo tiene Fr. Luis Lopez.] Sic ille. Petrus Ledesma, Sotus, Valentia, & alij, quos citat & sequitur Sanchez *lib.9. disp.35. n.20. & 21.* Basilius *lib.10. c.5. n.19.* Villalob. *tract.13. diff.54. n.1.* Machado *lib.6. part.7. tract.2. docum.16. num.2.* & alij mox *citandi.*

QVÆSTIO LXXIV.

An etiam votum absolutum castitatis, emissum post matrimonium consummatum ab altero coniuge sine alterius licentia, valeat?

Negant id votum valere, nec adhuc debiti petitionem impedire, Palud. *in 4. dist.38. quæst.3. art.5. n.36. concl.4.* Petrus Soto *lect.16. de matrim. §. vltimò tandem,* Turrecr. *in cap. si dicat, 33. q.5. art.1. num.1,*

num.1.& cap. sunt qualam, 17. *q.1.num.1.* Gratianus *cap. Manifestum, verb. ex præmissis*, 33. *q.5.* Gerson *regul. moral.2.part.tract. de matrim. alphab.25. lit. I*, & Emm. Sà *verb. Votum, vers. coniugem non posse.* Quos omnes pro hac parte refert Sanchez *loc.citat. num.24.* Idem, & à fortiori, sentiunt omnes Doctores, qui dicunt, non valere votum non petendi debitum (quos quæst. præcedenti retulimus) & alij recentiores jurisperiti de hac re in facti contingentia à me consulti.

Sed probabiliùs respondeo: valere quidem, & obligare ad non petendum debitum (licet non valeat quoad non reddendum, saltem quando iure iustitiæ exigitur, vt mox dicemus.) Sic videtur expressè definitum *in cap. quidem*, & *in cap.Placet, de conuers. coniugat.* vt optimè probat Sanchez vbi infra. Et ratio est, quia votum illud castitatis a coniuge sine alterius licentia emissum, potest valere quoad non petendum debitum, & quoad alia (quamuis non quoad non reddendum) ergo valebit quoad omnia illa, quæ valere potest, iuxta illam regulam traditam *in cap. vnic. de despons. impub.in 6.* Si non valet quod ago, vt ago, valet vt valere potest. Sic Sanchez *lib.9. de matrim. disp.35.n.25.* & penes ipsum D.Bonau. *in 4. dist.32.in exposit.lit. n.3.* & ibi Palud. *q.2.art.1.n.14.* Celaya *q.2.*Palacios *disp.2.fol.715.* Abulens. *cap.30. Num. q.86.* Sotus *lib.7.de Iustit.q.3.art.1.* Viguerius *lib.instiut.cap.16. §.7.vers.10.ad finem.* Merina *lib.1. Sum.cap.14 §.6.fol.86.*Philiatc.*de offi .Sacerd.tom.1. p.1.lib.3.c.4.* Hentiq. *lib.11. de matrim. cap.15.n.8.* Aragon. *2.2.q.88. art.8.* Anton.*cap.placet,num.6.de conuers.coniugat.*Abbas *cap.1.num.6.cap.quidem,n.4.* Astensis *Sum. 2.part. lil.8.tom.40. art.2.q.3.* Rosella *votum 2. num.10.* Angelus *matrim. 4. num. 6.* Syluester *verb.votum 4.q.2.dicto 4.matrim.8.q.12.dict.4.* Nauar. *sum. cap.12.num.60.* Stunica *de voto quæst.4. n.18.* & Anton.Gomez *super Bullam Cruc. claus. 10. num.6.* Sed ex his Authoribus, quos Sanchez citat pro nobis, pro contraria citauit etiam (quem non vidi) Paludanum loco nuper relato. Addi etiam possunt Basilius *de matrim. lib.10. ar.5. n.19.* Ægid. *de Sacram.disp.34.dub.6.concl.2.* Hurtad.*disp.10.de matrim.diff.8.n.54* referens pro contraria sententia Paludanum. Lessius *de Iust.cap.40.n.99.*Ochagau.*tract.5. q.9.n.4.& 5.* Villalob. *tract.13.diff.54.n.2.* Machado *loc.cit.n.4.pag.587.* Barbos. *de Iure Eccles.lib.1.c.42, n.8.& 9.* & penes ipsum Barthol. à S.Fausto.

QVÆSTIO LXXV.

An coniux qui votum castitatis prædictum emisit, possit licitè reddere debitum alteri coniugi adulteranti, & præbenti propter hoc causam diuortio.

AFfirmant Sanchez *lib.3. disp.35. n. 28.* eo quod *n. 26.* docuerit, votum istud, quoad partem non reddendi, fuisse omnino irritum.

Sed probabiliùs respondeo: non posse licitè in eo casu reddere debitum coniugi adulteranti, quia probabilius est, valere dictum castitatis votum quoad partem non reddendi in hoc casu, vt optimè probat Basilius contra Sanchez. Quia licèt prædictum castitatis votum emissum quoad partem non reddendi, quãdo ea iure iustitiæ exigitur, omnino fuerit nullum: at quoad partem non reddendi, quando alter non habet ius exigendi, validum fuit, eo quòd tota castitatis materia cecidit sub eo voto: ergo quoad eam partem impedita est ob impossibilitatem status: consequentia constat: antecedens probatur, quia si solùm materia dicti voti esset de non petendo, optimè posset, soluto eo matrimonio, aliud inire (quod negat Sanch.) cum etiam alio inito matrimonio, posset idem votum implere non petendo; ergo signum euidens est, totam materiam castitatis esse eo voto comprehensam quoad petitionem etiam tunc, quia in eius potestate est; quoad redditionem verò quando ius alterius impeditum fuerit: impeditur autem, aut copula commissa à coniuge, aut morte, & sic tunc tenebitur implere quoad totam materiam. Sic Basilius *lib.10.c.5. n.19.*Ægid.*dub.6.cit.n.21.& seq.* Ochag.*loco cit.n.6.*

QVÆSTIO LXXVI.

An præfatum votum castitatis etiam obliget eum, qui illud emisit, ad non ineundum aliud matrimonium, eo soluto?

NEgabunt qui negarunt tale votum valere, aut debiti petitionem impedire: hi sunt Doctores, quos supra *q.11.* retulimus.

Sed probabiliùs longè respondeo, obligare ad non ineundum matrimonium aliud, quia probabilius est, tale votum ad id extendi, vt constat tum ex dictis, tum etiam *ex can. quidam, & can. placet, de conuers. coniug.* supra adductis, vbi habetur, id votum eatenus obligare, in quantum coniux potuit se obligare: at potuit se obligare ad abstinendum ab aliis nuptiis: ergo. Sic Sanch. *loc.cit. n.29.* & penes ipsum Palud. Celaya, Henriq.& Nauar. Basil. Ochagau.*loc.cit.* Qui omnes addunt, & bene, tale votum etiam obligare ad abstinendum à quouis actu venereo extra matrimonium, essique talem actum sacrilegum contra votum.

QVÆSTIO LXXVII.

An coniux dans licentiam alteri coniugi vouendi castitatem, possit ab eo debitum petere?

NEgabunt posse eum debitum petere, eo quod dicta licentia intelligatur concessa, vt alter coniux voueat castitatem absolutam, abstinendi videlicet à petitione & redditione debiti, ab omnique actu venereo, & consequenter videatur concedens iure petendi seipsum destituere, Glossa *in c. charissimus, de conuers. coniugat.* & ibi Anton.*n.3.*Abbas *n.5.*Abulens.*c.30. Num.q.81.* Palud. *in 4. dist.32. quæst.1.art.2.concl.4.* & alij, quos refert Sanch. *lib.9. disp.36.n.4.*

Sed probabiliùs respondeo: posse ab eo debitum exigere, & petere, quia probabilius est, eam licentiam intelligendam esse (nisi aliud specificetur) vt vouens coniux ex parte sua se ad continentiam obliget absque concedentis præiudicio, ita vt petere nequeat, at reddere teneatur. Sic D.Anton. *3.part. tit.1. cap.22. §.3.*Rosella *impedim.11.in princ.*Angel.*matrim.4.n.8.* Syluest.*votum 5.q.2.*Sot *in 4.dist.27.q.1.art.4.*Nauar. *cap.10.n.59.& cap.16.n.31.*Sà *verb.debit.coniug.*Rodrig. *tom.1.Sum.c.243.n.14. & tom.2.c.90.n.5.* Vega *2.tom. Sum.cap.129.casu 77.* Quos, & alios refert, & sequitur Sanch. *loc.cit.n.5.*vbi etiam refert Abbatem pro hac parte, quem pro alia retulit. His addi possunt Basilius *lib.10.de matrim.cap.5.n.20.* Ægid.*disp.34. dub.6.concl.3.n.53.* Lessius *lib.2.c.40.dub.15.& c.41. dub.6.* Ochagauia *de matrim. tract.5. q.10. à num.6.* Villalob. *tract.13. diff.54. num.3.* & alij penes ipsos, qui secus dicendum putant, & bene, casu quo alter coniux concedat expressam licentiam alteri vouendi omnimodam castitatem: quia tunc ex pacto, & conuentione non potest qui licentiam concessit petere, cùm ex eius beneplacito alter vouit castitatem etiam in reddendo, quo ipse videtur à se renunciasse ius exigendi: vnde & peccabit tam reddens, quàm petens, & vterque contra Religionem.

QVÆ

QVÆSTIO LXXVIII.

An quando vterque coniux communi consensu vouit continentiam, vterque teneatur, aut saltem possit debitum reddere?

AFfirmant vtrumque teneri reddere, licèt neuter possit petere, Veracruz 1.*part. spec.art.15.* fine, & alij viri Docti, & dicunt id non esse improbabile Petrus de Ledesma *de matrim. quæst.53.art.1. dubiolo 2.quod monet post 2. dubium principale, vers. Sed adhuc est difficilius dubium.* Sà *verb. Debitum coniugale.*

Sed longè multò probabiliùs respondeo: neutrum posse petere, aut reddere, quia eo ipso, quod ex mutuo consensu emiserunt castitatis votum, vterque cedit iuri suo: ergo neuter habet ius iustitiæ ad petendum: ergo neuter tenebitur reddere, & consequenter obsequi alteri. Sic Syluester *verb. votum 5.q.2. fine.* Nauar. *in Sum.c.12.n.59. & c.16.n.31.* D. Ant. 3.*part. tit.1 c.22.§.4.* Sotus *in 4.dist.27.q.1.art.4.vers. Ia autem.* Henriq. *lib.11.c.15.n.8.* Aragon. *2.2.q.88.art.8. dub.vltim.* Petrus Ledesma, & Sà *loc. cit.* Rodriguez *1.tom.cap.243.num.14. & tom.2.cap.90. num.6.* Vega *2.tom.Sum.cap.129.cas. 68.* Azor. *lib.2.instit.moral.cap.21. quæst.5.* Quos, & alios refert, & sequitur Sanchez *lib.9. de matrim. disp. 37. num.10.* Basilius *lib.10.de matrim. cap.5. num.11.* Ochagauia *tract.5. de matrim. q.1. num.11.* Ægidius *loc. cit.* dicens sic omnes fateri. Lessius *loc.etiam citato,* Villalob.*loc.cit. num.8.* Machado *loc.cit.num.5.* qui tamen malè citat Petrum de Ledesma, & Emmanuelem Sà pro opposita parte, cum hanc nostram expresse sequatur, solumque dicunt probabilem contrariam.

QVÆSTIO LXXIX.

An altero, aut vtroque coniuge, post eius votum communi placito emissum, fornicante; possit iudex ex officio eos ad cohabitandum compellere?

AFfirmant posse iudicem eos ad cohabitandum compellere, casu quo vterque coniux fornicetur, secus verò si alter tantùm, Imola *in cap. Tua, de iureiurando, n.2. vers. in Glossa secunda.* Alij verò idem affirmant etiam casu, quo alter tantum lapsus sit: ita Glossa *cap.Nec, 30.q.1. & cap. Quod Deo, verb. Perseuera, 33.q.5.* Hostiens. *cap. Tua, de iureiur.* & ibi Ioan. Andr. Anchar. & Bellamer. Quibus adhæret Abbas *dicto cap. Tua, num.6.* casu quo sit suspicio perseuerantiæ in peccato, secus aliàs.

Sed probabiliùs respondeo: non posse eos ad cohabitandum compellere, quia absurdum est dictu, peccantem ab obligatione voti quêm eximere. Quare in præfato euentu aliis mediis, aut procurata voti dispensatione, illis incontinentiæ periculo subueniendum est. Sic Sanchez *loc.cit. num.12.* & alij.

§. IX.

De Impedimento reddendi, aut petendi debitum, ob dubium valoris matrimonij.

QUÆSTIO LXXX.

An matrimonio bona fide contracto, si alter scrupulum habere incipiat de valore matrimonij, possit petere, & reddere?

REspondeo affirmatiuè. Primò, quia sic habetur expressè *cap. Inquisitioni, de sent.excommunic.* Secundò, quia licitum omnino est contra scrupulum operari. Sic Sanchez *lib.2. de matrim. disp.41. n.42.* Petrus de Ledesma, Henriquez, Gutierrez, Ægidius, & alij, quos citat, & sequitur Bonac. *quæst.4. punct.4. num.2.* & omnes.

QVÆSTIO LXXXI.

An matrimonio vtriusque coniugis bona fide inito, alter dubitans de eius valore possit petere, & reddere?

NEgatiuam quoad vtramque partem sententiam tenent apud Sanch. *loc.cit. n.43.* Scot. Altisiodorens. Metina, Petrus Sotus, & Brunel. docentes, in eo casu nec petere, nec reddere posse. Quia agere contra conscientiam dubiam, est illicitum.

Alij è diametro, docent posse vtrumque, nempe & petere, & reddere. Ita Martinus de Ledesma, Angles, & Vega apud eundem Sanchez *num. 44.* Qui *num.47.* dicit, has duas sententias esse improbabiles. Vnde

Alij tertiò, docent in dicto casu, ante adhibitam diligentiam ad assequendam veritatem, teneri coniugem dubitantem reddere, non tamen posse petere; diligentia tamen sufficienter adhibita, posse reddere, & petere. Ita Sotus, Veracruz, Henriquez, Bañez, Ludou. Lopez, Tabiena, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *loc.cit.* Idem docens dicendum, quando moraliter est impossibile vinci dubium. His addi possunt Suarez *tom.2.de Religione, lib.4. cap.5. num.16.* Sà, Ægidius, Lorca, & Ioannes Vvigers, quos refert, & sequitur Diana *part.4.tract.3.resol.15.* Bonac. & Layman, quos affert, & sequitur Franciscus de Lugo *in suis princip. moral. part.1. quæst. 31.* & alij, quorum sententia est probabilissima.

Sed non minus probabiliter respondeo: in dicto casu coniugem ita dubitantem teneri quidem debitum reddere, non tamen posse petere, etiam post adhibitam sufficientem veritatis inquisitionem, si maneat idem dubium. Quia sic expresse videtur definitum *in cap. Dominus, de secund. nuptiis, & in cap. Inquisitioni, de Sentent. excommunicat.* Et sic tenent apud Sanchez *num.45.* D.Thomas *in 4. dist.38. fine, in expositione lit.* D. Bonauent. D. Anton. Conrad. Petrus Sotus, Martinus, Petrus, & Bartholom. de Ledesma, Metina, Corduba, Syluester, Nauarrus, & alij. Quibus iungi possunt Vasquez *in 1.2.disp.66.cap.4.* Montesinos *in prima secundæ, disput.39. quæst.4. num.125.* Qui & citat Lorcam *disput.38. memb.4.* inclinantem se priùs in nostram sententiam, licèt postea sententiæ Soti, & aliorum adhæreat. Basilius *lib.1.de matrim. cap.15. à num.6.* Rebell. *lib.2. quæst.18. sect.2. num.11.* Gutierrez *de matrim.cap.49.num.28.* Pesantius *in 1 2.q.19.art.6.disp.4. sent.6.* Hurtad. *disp. 10. diff. 9.* & alij penes ipsos. Qui tamen bene notant, hanc nostram sententiam non procedere casu, quo dubium de valore matrimonij sit de impedimento impotentiæ, & frigiditatis: nam tunc licitum est vtrique coniugi petere, & reddere, cùm hoc impedimentum nequeat nisi vsu, & conatu inuestigari. Legantur Basil. & Montesin.

QVÆSTIO LXXXII.

An quando vterque coniux est dubius de valore Matrimonij bona fide initi, liceat vnicuique reddere alteri petenti?

AFfirmant Corduba *in Sum. q.45. punct.3.* Henriquez *lib.12.c.6.n.5. in Glossa lit.T,* referens pro se Victoriam, & Canum. Petr. & Barthol. de Ledesm. &

& Ludou. Lopez, quos refert Sanchez *lib.1. disp.41. num.54.* Quia in dubio, inquiunt, melior est conditio possidentis; at in hoc dubio possidet vterque: ergo. Fauent huic sententiæ Sanchez, & alij supra citati, quatenus affirmant, quod licèt ante adhibitam diligentiam neuter possit reddere, possit tamen post adhibitam diligentiam ad veritatem assequendam, etiamsi in dubio permaneat.

Sed probabiliter longè respondeo: non licere reddere alteri coniugi petenti, etiam post adhibitam diligentiam ad veritatem indagandam. Primò, quia in dicto casu coniux dubitans de valore matrimonij, non habet ius ad petendum, & consequenter non potest petere licitè: ergo nec alter potest reddere, non ob id solum, sed quia reddendo se exponit periculo incontinentiæ. Secundò, quia Pontifices in dictis capitibus expressè decernunt, dubitantem coniugem petere non posse: ergo alter qui ei debitum in eo casu negaret, nihil faceret iniustè, cum non posset rectè, & licitè reddere. Sic Basilius *loc. cit. num.13.* Montesinus *loc. cit. num.137.* dicens, hoc esse verum casu, quo dubium sit notum vtrique coniugi; secus si aliàs vnus ignoraret dubium alterius; quia tunc per accidens tenetur reddere ratione ignorantiæ, qua ignorat dubium, aut impedimentum alterius.

DISPVTATIO XXVI.

De Diuortio, aut de Dissolutione Matrimonij quoad torum, & cohabitationem.

QVÆSTIO PRIMA.

An ob adulterium alterius coniugis dissoluatur matrimonium quoad vinculum?

AFFIRMANT Hæretici nostri temporis, Anabaptistæ, Lutherani, & Caluinistæ, vt referunt Bellarmin. *lib.1. de matrim. capit.15. 16. & 17.* & Valentia *lib. vnico de indissolub. matrimon. c.3.4. & 5.* Fuitque error Græcorum, vt refert Guido Carmelita *in sua Sum. de hæreticis.* Et ex Catholicis eundem tenuerunt Tertullianus *lib.4. aduersus Marcion.* Erasmus *in annot. ad 1. Corint.7.* Caiet. *in illud Matth.19. Quicumque dimiserit,* & Catharinus *lib.5. annot. contra Caiet. in fine,* vt referunt Thom. Sanchez *lib.10. de matrim. disput.2. n.1.* & Rebell. *lib.2. de Matrim. q.15. sect.2.*

Sed certissimè respondeo: non dissolui quoad vinculum, quia matrimonium semel inter fideles consummatum, est omnino indissolubile (vt supra *disp.5. quæst.12.* est habitum) ergo nequit ob adulterium dissolui. Sic hanc veritatem definierunt Innoc. I. *epist.3.* ad Exuperium, *cap.6. Canon 48. Apostol.* Alexand. III. *cap. Ex parte, de sponsal.* Concil. Florent. *in instructione Armenorum,* & Trident. *sess.24. de Matrim. can.10.* & docent omnes Catholici. Legantur Bellarm. Valent. & Sanchez *locis citatis.* Basilius *lib.9. de matrim. cap.16. num.2.* Ochagau. *tract. vltim. de matrim. quæst.1.* Hurtado *disp.11. de matrim. diffic.1.* Rebell. *loc. cit. num.3.*

QVÆSTIO II.

An adulterium vxoris sit causa sufficiens ad hoc, vt maritus possit ab ea diuertere quoad torum, & cohabitationem?

RESpondeo affirmatiuè; quia sic constat ex c.19. Matth. vbi Christus Dominus id expressè viris concessit illis verbis: *Quicumque dimiserit vxorem suam, excepta fornicationis causa, &c.* Et ex *cap. Significasti, cap. Gaudeamus, cap. Ex litteris, de diuort.* Et tenent omnes Doctores docentes, hanc responsionem esse certam de fide. Legantur Sanchez *loc. cit. disp.3. num.2.* Basilius *lib.9. cap.16. à num.3.* Bonacina *quæst.4. de matrim. punct.5. num.2.* Hurtado *diffic.2.* Ægid. *de Sacrament. disput.35. dub.1. num.1.* & alij, quos sequitur Palaus *disput.3. punct.6. §.1. num.1.*

QVÆSTIO III.

An etiam vxor possit separari à marito ob eius adulterium?

NEgat Caietan. in illud Matth. 19. *Quicumque dimiserit vxorem.* Quia existimat coniuges non esse pares in causa faciendi diuortium, sed id solis viris permitti ob vxoris adulterium. Citatque pro sua sententia D. Ambros. *in 1. ad Corinth.7.*

Sed certissimè respondeo etiam posse, quia certissimum est, coniuges esse pares in diuortio causâ adulterij celebrando. Vterque namque sibi mutuò ad fidem ex instituto obseruandam obligatur: ergo sicut vir innocens potest ab adultera vxore diuertere, ita & vxor ab adultero viro. Sic habetur expressè *in cap. fin. 32. quæst.5. cap. Placuit, 32. quæst.7.* & alibi, & docent id vt certissimum Magister *in 4. dist.35.* & alibi, Albert. Magnus, D. Thom. D. Bonau. Durand. Ricard. Palud. Sotus, quos, & alios vsque ad 68. Doctores refert, & sequitur Sanchez *lib. 10. disp.3. num.6.* vbi aduertit, id ipsum docere Caietanum sibi contrarium, *tom. 2. opusc. tractat.29. de reddit. debiti, quæst. vnica.* His addi possunt Basilius *lib.9. de matrim. cap.16. num.14.* Hurtado *disput.11. diff.2. num.6.* Bonac. *quæst.4. de matrim. punct.5. n.6.* Gutierrez *de matrim. cap. 129. num. 2.* Ochagau. *tract. vltimo de matrim. quæst. 2. num. 5.* Ægid. *loc. cit. num.6.* Villalob. *tract.13. diff.1. num.3.* & omnes. Lege Palaum *loc. cit.* Laymanium, Gutierrez, & alios apud ipsum.

QVÆSTIO IV.

An consuetudo prævaluerit, vt vxor nequeat ob adulterium viri diuortium celebrare?

AFfirmare videtur D. Basilius *in suis canonib. can. 9. & 32.* vt refert Sanchez *lib.10. disp.3. num. 1.*

Sed certissimè respondeo: nec talem consuetudinem præualuisse, nec præualere posse, quia diuortium ob adulterium est de iure naturæ, & diuino, vt iusta: at hoc est immutabile: ergo nulla consuetudine vinci potest. Sic Doctores citati, præcipuè Basilius, & Sanchez *num. 7.* vbi explicat D. Basilium dicens, intelligendum esse, vt velit rarissimè fœminas hoc diuortium intentare ob virorum adulteria.

QVÆSTIO V.

An sit præfinitum tempus, quo transacto, nequeat coniux ob adulterium alterius diuortium petere?

AFfirmarunt nonnulli, quos suppresso nomine, refert Glossa *in cap. admonere*, 33. *quæst.* 2. in verb. *Pœnitentia*, asserentes, non esse integrum coniugi innocenti, post viginti annos pœnitentiæ alterius coniugis adulteri diuortium petere.

Sed certissimè respondeo: nullo modo esse præfinitum, aut determinatum tempus, quo transacto, nequeat diuortium peti; sed licitum esse coniugi innocenti, quocumque elapso tempore, diuortium celebrare. Quia quamuis ius accusandi de adulterio, quoad pœnam criminalem, & ciuilem præscribatur quinquennio, vt habetur *in l. Adulter* 5. *C. ad leg. Iul. de adulter. l.* 4. *tit.* 17. *part.* 7. ita vt post quinquennium non audiatur accusatio adulterij; attamen quoad petendum diuortium nunquam præscribitur. Sic habetur expressè *in cap. Admonere, cit. vbi Glossa loc. cit.* citans Hugon. dicentem etiam post millesimum annum posse diuortium peti. Palud. *in 4. dist.* 35. *quæst.* 1. *artic.* 5. *concl.* 1. Farinac. *in pract. crimin.* 1. *part. quæst.* 10. *num.* 20. & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. num.* 9. Basilius *lib.* 9. *de matrim. cap.* 16. *num.* 4. & alij.

QUÆSTIO VI.

An licitum esse diuortium ob adulterium coniugis, solùm ex iure diuino positiuo oriatur?

AFfirmat Castro *libro* 2. *de lege pœnali, cap.* 4. *in fine.*

Sed probabiliùs longè respondeo, non solùm ex iure diuino positiuo, sed etiam ex iure naturali, seu ex ipsamet natura matrimonij, supposito adulterio, diuortium oriri. Quia coniuges ex contractus matrimonij natura tenentur mutuam sibi seruare fidem, quoad torum, & cohabitationem, &c. at sic est, quod ipsummet ius naturæ dictat, vt frangenti fidem fides seruanda non sit: ergo ex ipso iure naturæ coniux, cui alter adulterans fidem frangit, minimè tenetur illi fidem seruare, sed potest ab ipso separari, & diuertere. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 4. & penes ipsum. Sotus *in 4. dist.* 36. *quæst. vnica, art.* 1. *concl. vnica.* Victoria *num.* 289. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 17. *num.* 1. & 6. Petrus de Ledesma *de matrim. quæst.* 62. *art.* 1. & Barth. de Ledesma *de matrim. dub.* 65. *concl.* 1. & alij. Basilius, Ochagauia, & Hurtado *loc. citat.* & communis.

QVÆSTIO VII.

An adulterandi voluntas sufficiat ad celebrandum diuortium?

REspondeo certissimè: non sufficere; quia per solam voluntatem adulterandi nec infertur matrimonio damnum, nec eius fides violatur, nec caro coniugis diuiditur. Sic Abulens. D. Anton. Tabiena, Syluester, & alij, quos affert, & sequitur Sanchez *lib.* 10. *disp.* 4. *num.* 1. dicens id esse constitutissimum apud vniuersos Doctores. Bonacina *quæst.* 4. *de matrim. punct.* 5. *n.* 3. Ægid. *disp.* 31. *dub.* 1. *n.* 5. Lublinus *verb. diuortium, num.* 6. Fill. *tract.* 10. *num.* 369. & alij, qui addunt id esse verum, etiamsi voluntas illa adulterandi verbis, aut aliis signis externis manifesta fuerit.

QVÆSTIO VIII.

An tactus impudici, vt amplexus, oscula, &c. quos mulier cum alieno habuit, tribuant iustam causam perpetuo diuortio?

AFfirmant Barthol. Ioan. Lupus, Castillo, Bernardus Diaz, & alij plures, quos refert Sanchez *libro* 10. *disp* 4. *num.* 11.

Sed longè multò probabiliùs, & veriùs respondeo: tales actus etiam animo ad adulterium perueniendi habitos, eo non sequuto, nullo modo præbere iustam causam diuortio, vel vt vir ab vxore diuertere possit. Ratio est, quia fundamentum, & radix diuortij, est carnis coniugis in aliam carnem diuisio: ac sic est, quod per oscula, & tactus alios impudicos diuiditur caro coniugis in aliam: ergo. Sic Couarr. 4. *decret.* 2. *part. cap.* 7. §. 6. *num.* 3. Sotus *in 4. dist.* 36. *quæst. vnica, art.* 1. Angles *in florib.* 1. *par. de matrim. quæst.* 9. *de diuort. art.* 1. *diffic.* 1. Nauar. *in rubric. de Iudiciis, num.* 10. & alij plures, quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num.* 12. Basilius *libro* 9. *cap.* 16. *num.* 5. Ægid. Bonac. Filliuc. Villalobos, Hurtado, & Lublinos *locis citatis*, & communis, quam tenent etiam Palaus *disputat.* 3. *punct.* 6. §. 1. Perez *de matrim. disput.* 56. *sect.* 2. *num.* 8. & Diana *part.* 9. *tract.* 7. *resol.* 38.

QVÆSTIO IX.

An pollutio habita cum propria vxore minimè consentiente, sit iusta diuortij causa?

AFfirmant D. Anton. 3. *part. tit.* 2. *cap.* 21. §. 6. Sà *verb. diuortium.* Barthol. de Ledesma *de matrim. dub.* 65. *concl.* 2. Palud. Petrus de Soto, & alij, quos refert Sanchez *lib.* 10. *de matrimon. disputat.* 4. *numero* 7.

Sed probabiliùs respondeo: non esse causam diuortij, saltem perpetui, quia vir in hoc casu non diuidit carnem in plures, aut in aliam, vt constat (imò nec in propriam vxorem, vt ex dicendis constabit) ergo non adest fundamentum ad celebrandum diuortium, saltem perpetuum, quia si vir desistere nollet, certum est, posse vxorem ad tempus, dum scilicet vir non resipiscit, ab illo diuertere, vt infrà dicemus. Sic Rosella *matrimon.* 7. *numero* 2. Syluester *verb. diuortium, quæst.* 7. Tabiena, Palac. & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *loc. cit.* Basilius *libro* 9. *de matrimon. capite* 16. *numero* 5. Filliuc. *capite* 10. *citato numero* 370. Villalobos *locis citatis numero* 5. & alij.

QVÆSTIO X.

An saltem si pollutio habita sit cum tertia alia persona, sit satis ad celebrandum diuortium?

AFfirmant, & à fortiori, omnes Doctores nuper pro prima sententia adducti, & ea adductis pro nostra Rosella, Syluester, Tabiena, & alij, quos citat Sanchez *loc. cit. num.* 9. & sequitur Texeda *tom.* 2. *lib.* 1. *tract.* 1. *controu.* 13. *num* 14.

Sed probabiliùs respondeo non esse satis, quia nec in hoc casu diuiditur caro viri in aliam per concubitum; quod esse necessarium ad diuortium perpetuum, ex dictis constat, & ex dicendis manifestius. Sic Henriquez *lib.* 11. *de Matrim. cap.* 8. *num.* 14. *in com. lit.* T. Nauarr. *lib.* 4. *consil. tit. de diuort. consil.* 1. Petrus Le-

Hh 4 desma

desma *de matr. q.62. art.1. dub.4.* Palac. Angles, & alij quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit.* Basilius *loc. cit.* Bonacina *q.4. de matr. punct.5. n.5.* Filliuc. *loc. cit. num.369.* & alij. Qui idem contra alios dicendum sentiunt de peccato mollitiei, siue viri, siue vxoris, quod scilicet non sit causa ad celebrandum diuortium. Sic cum aliis Diana *ref.38. citata.*

QVÆSTIO XI.

An sodomia coniugis sufficiens causa sit ad celebrandum diuortium?

AFfirmant D.Thom. *in 4. dist.35. q. vnica, art.1. ad 4.* vbi D. Bonauent. *q.1.* Durand. *q.1. art.1.* Ricard. Palud. ibidem. Sotus *dist.39. q. vnica, art.1.* Petrus Sot. *lect.12. de matrim.* Sà, & Barthol. de Ledesma *loc. cit.* Henriquez *lib.11. c.8. num.13.* Petrus de Ledesma *q.61. art.1. dub.4.* Vega *tom.1. c.89. casu 4.* Rosella, Syluester, Angelus, quos, & alios vsque ad 67. Doctores citat, & sequitur Sanchez *lib.10. disp.4. n.1.* Quibus addi possunt Bonac. *q.4. de matrim. punct.5. numer.4.* Riccius *decis.117.* Ochagauia *tract. vltimo de matrim. quæst.3. n.4.* Hurtado *disp.11. de Matrimon difficul.2. n.7.* Filliuc. *tr.10. part.1. c.10. num.366.* Ægid. *disp.15. n.5.* Lublinus *verb. diuortium, n.8.* Villalobos *tr.15. diffic.1. n.4.* & alij communiter. Et licèt in praxi ab hac sententia non esse recedendum cum Basilio putem, cum ipso tamen

Probabiliùs speculatiuè loquendo respondeo: Sodomiam nullo modo esse sufficientem causam ad perpetuum celebrandum diuortium; quia radix, & fundamentum diuortij est diuisio carnis coniugis in aliam: at hæc diuisio nequit perfectè fieri, nisi fiat vna caro cum illa alia; & hoc solùm ratione commixtionis seminum in vase apto generationi: ergo. Sic Basilius *lib.7. de matrim. cap.16. n.5.* per hæc verba: Verius tamen mihi videtur, nec peccatum nefandum, nec brutalitatem causam esse perpetui diuortij cum adulterio comparandam. Quia cum diuisio carnis in plures in iure dicitur esse causa diuortij, de ea intelligendum, quæ iuxta vsum naturalem est. Idque constat, quia ea diuisione inducitur in iure bigamia, & irregularitas. Nulla autem turpis cōiunctio extra naturale vas bigamiam, vel irregularitatem inducet ex bigamia ortam, vel vera, vel similitudinaria, aut interpretatiua, si forsan illæ sunt, vt manifestum est. Tantum ergo illa adulterij nomine intelligenda est. Sed quamuis speculatiuè loquendo mihi videatur quod dixi, attamen in praxi censeo non recedendum à priori sententia, quæ communis est inter DD. Huc vsque Basilius. Et ante illum hanc sententiam absolutè tenuere Innoc. *c.1. de adulter. n.1.* dicens esse communem, Florianus, Lud. Romanus, Card. Aluarus Pelag. Palacios, & alij, quos refert Sanchez *loc. cit. numero 2.* & dicit probabile Filliuc. *locis citatis*, Molina *tom.4. tractat.3. disputat.94. n.8.* Idemque dicendum est de bestialitate, & de omni alio peccato contra naturam.

QVÆSTIO XII.

An copula naturalis absque seminis in vas intromissione, sit iusta causa perpetui diuortij?

AFfirmarunt à fortiori authores primæ sententiæ *q.8. relati.*

Sed probabiliùs respondeo: non esse iustam diuortij causam, quia dictus concubitus non est consummatus, sed attentatus, nec caro coniugis in aliam diuiditur, sed diuidi attentatur: ergo. Sic Sanchez *loc. cit. n.13.* Hurtado *difficul.2. cit. n.8.* Filliuc. *loc. cit. n.369.* Palaus *disp.3. punct.6. §.1. n.2.*

QVÆSTIO XIII.

An concubitus consummatus cum fæmina mortua præbeat causam ad celebrandum diuortium?

AFfirmarunt qui affirmant, peccatum mollitiei, tam viri, quàm vxoris esse causam iustam diuortij. Sunt autem Palud. *in 4. dist.35. q.1. art.1. conclus.3. n.8.* Abulens. *c.19. Matt. q.67. & 70.* Gaëta *repetitione c. Ad limina, 30. q.1. §.4. n.213.* & Veracruz *3. part. specul. art.1. concl.2.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: non præbere causam ad diuortium celebrandum, quia præfatus concubitus non est propriè fornicatio, sed concubitus cum statua mulieris; vnde huiusmodi accedens, nec vnitur alteri, nec diuidit carnem suam cum tertia persona. Sic Sanchez *loc. cit. num.14.* Bonac. & Filliuc. *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO XIV.

An dentur aliqui casus, in quibus non sufficiat adulterium ad diuortium celebrandum.

REspondeo: dari septem. Primus est: Quando vterque coniux adulterium commisit. Tunc enim vir nequit vxorem dimittere tuta conscientia, nec è contra vxor virum. Quia paria delicta mutua compensatione tolluntur. Sic habetur *in c. penult. & vltim. de adulter. c. significasti, & c. ex litteris, de diuortiis, c.1. & sequent. 32. q.6.* Et conueniunt omnes DD. Sanchez *lib.10. de matr. disp.5. n.2.* Basilius *lib.9. de matr. c.17. n.5.* Rebell. *lib.2. de matr. q.17.* & alij. Dubia autem quæ circa hunc casum possunt occurrere, infra soluta inuenies.

Secundus casus est quando vir suam vxorem prostituit, siue lenocinium exercuit. Tunc enim ob adulterium, cuius ipse author fuit, repudiare eam non potest. Sic habetur *in c. Discretionem, de eo qui cogn. consang. l. cum mulier, ff. soluto matrim.* Vbi optimè Scævola: *Cur improbet maritus mores, quos ipse, aut postea probauit.* Et tenent omnes. Sanchez *n.3.* Basilius *n.7.* & alij.

Tertius casus, quando vxor probabiliter credens maritum suum mortuum, alteri nupsit; tunc enim coniux superueniens non potest à sua vxore diuertere ob adulterium commissum. Quia hoc commissum est sine culpa coniugis adulteri, vbi verò non est culpa, pœna esse non debet. Sic habetur *c. cum per bellic. 34. q.2. & c. in Lectum, ibid.* & tenet communis. Sanchez *n.11.* & Basilius *n.8.*

Quartus casus est quando vxor cognita fuit per fraudem ab aliquo se virum simulante. Quia etiam in hoc casu excusatur ab adulterij culpa: ergo & à pœna. *c. in Lectum, cit.* Sanchez *num.17.* & Basilius *loc. cit.* & communis.

Quintus casus est quando vxor fuit violenter oppressa, propter eandem rationem. Sic habetur *c. Ita ne, & c. Proposito, 32. q.5.* & tenent Sanchez *n.13.* Basilius *loc. cit.* & communis.

Sextus casus est quando post commissum adulterium vir adulterij conscius coniugi suæ reconciliatus

ciliatus est, vel dissimulatione tacita, vel expressa. Satis autem ad hanc erunt, vel externa verba, quibus ea labes condonetur; vel copula, aut etiam tactus, & oscula, &c. Sic 32.*q.* 5. *c. Si quis vxorem.* Ex quo communiter DD. Sanchez *num.* 19. Basilius *num.* 9. & alij.

Septimus tandem casus, quando vxor tempore infidelitatis repudiata à viro, ad aliud transiens matrimonium cognita fuit, si ambo ad fidem conuertantur, non poterit repudians objicere coniugi repudiatæ consummationem illius secundi matrimonij, quæ adulterium est, quòd ab illo diuertat. Sic habetur expressè *c. Gaudemus, de diuortiis.* Et tenet communis. Sanchez *n.* 18. & alij. Sed quia circa hos septem casus nonnulla se offerunt dubia, sit circa primum

QVÆSTIO XV.

An detur compensatio adulterij vtriusque coniugis, si alter adulteretur, alter verò sodomiam committat?

AFfirmant dari compositionem, ita vt neutri diuertere liceat, quamuis alter coniux adulterij, sodomiæ, ac bestialitatis reus esset; alter verò solius adulterij, Palud. *in* 4 *dist.* 35.*q.* 1.*art.* 2. *casu* 1. *n.* 15. Supplem. Gabr *q. vnica, art.* 2. *post* 1. *concl. casu* 1. Palac. Tabiena, & Gaëta, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 10. *disp.* [illegible] *n.* 5. His addi possunt omnes Doctores, quos pro prima sententia *q.* 11. retuli: quorum omnium fundamentum est, quia in ordine ad diuortium vtrumque crimen est æquale, cum ob vtrumque pariter concedatur diuortium. Et quamuis hæc sententia in praxi securissimè sequi possit, iuxta ibidem dicta: speculatiuè verò loquendo

Probabiliùs respondeo: non dari compensationem inter talia crimina, quia speculatiuè loquendo probabiliùs est, dicta crimina in ordine ad diuortium, esse imparia, & inæqualia; cum solùm ob adulterium, non ob sodomiam concedatur diuortium (vt *q.* 11. est habitum) ergo non datur compensatio ex vtraque parte, ac subinde licèt Sodomita possit ab adultero diuerti, non tamen adulter à Sodomita. Sic docere debent Authores pro nostra sententia *q.* 11. *relati.*

QVÆSTIO XVI.

An coniux, qui vnum solum adulterium admisit, possit diuertere ab adultero, qui plura commisit?

AFfirmant Hostiens. *c. fin. n.* 4. *de adult.* Ioan. Andræas *in annot. n.* 5. & Cardinalis *statim in principio*, quia existimant, tunc solùm censeri paria crimina, quoad compensationem adulterij faciendam, quando sunt paria in quantitate, & qualitate.

Sed longè multò veriùs, & probabiliùs respondeo: non posse, quia cum vterque coniux fidem fregerit, delicta vtriusque paria censentur; nam iura solùm fidei fractionis, non quantitatis, aut numeri rationem habent. Sic Sotus *dist.* 36. *q. vnica, art.* 1. Angles *flor.* 1. *part. de Matrim. q.* 9. *de diuort. art.* 1. *diff.* 2. *concl.* 1. Ludouic. Lopez, & Cañedo, quos omnes citat, & sequitur Sanchez *lib.* 10. *disp.* 6. *num.* 8. Ægid. *disp.* 35. *num.* 12. Ochagauia *q.* 5. *num.* 3. Hurtado *disp.* 11. *diff.* 3. Filliuc. *c.* 10. *cit. n.* 375. Basilius *lib.* 9. *de Matrim. c.* 17. *num.* 4. Villalobos *tract.* 15. *diff.* 1. *num.* 8. & *diff.* 4. *num.* 3. & alij.

QVÆSTIO XVII.

An quando vnus coniux secretò adulterauit, & alter publicè, possit qui secretò adulterauit, diuortium petere?

REspondeo non posse, saltem in foro conscientiæ, sed teneri compensare adulteria sub mort. vt *q.* 7. *sequenti* dicam. Quia diuortium solùm conceditur contra reum in fauorem innocentis: at qui est secretè adulter, reverà non est innocens in foro conscientiæ: ergo ille non potest petere diuortium, sed tenetur compensare suum adulterium cum adulterio alterius. Sic D. Thom. *in* 4. *dist.* 35. *q. vn. art.* 6. *ad* 5. & ibi D. Bonau. & Palud. Nauarr. *lib.* 4. *consil. tit. de diuort. consil.* 1. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 17. *n.* 3. Petrus Ledesma *q.* 62. *de Matrim. art.* 1. *dub.* 1. Rodriguez, Vega, & alij quamplures, quos affert, & sequitur Sanchez *loc. citat. num.* 9. Basil. Ægid. Ochagauia, Hurtado *loc. cit.* Diana 3. *part. tract.* 4. *resol.* 257. vbi notat ex hoc capite multos illicitè diuortium petere, quod est valde notandum à Confessariis.

QVÆSTIO XVIII.

An casu, quo coniux occultè adulter petat diuortium ab altero publicè adultero; solùm peccet venialiter?

AFfirmant solùm peccare venialiter Henriquez *loc. cit.* vbi sic ait: Si tamen crimen viri ignotum sit, sed probabile duplici teste, tenetur sub veniali non petere diuortium occultæ adulteræ, quæ monita pœnituit, & emendata est. Ita ille. Qui lit. K. citat pro se D. Thomam *art.* 6. *ad* 4. Sotum ibidem, Syluestrum *Matrim.* 10. *q.* 6. Nauarr. *cap.* 16. *n.* 29. & alios, eo quòd solùm dicant peccare.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: non solùm venialiter, sed etiam mortaliter peccare; quia cum res grauissima sit diuortium celebrare, si occultus adulter iure dimittendi caret, vt omnes Doctores communiter fatentur, non potest esse culpa venialis tunc coniugem dimittere vxorem diuortium celebrando. Sic expressè Sanchez *loc. cit.* qui solùm citat Henricum Henriquez pro opposita parte, & bene quidem, nam alij vel nullo modo illam docent, vt Nauarr vel satis obscurè. Ochagauia *loc. cit.* citans pro se Syluestrum *verb. Diuortium, quæst.* 9. *vers.* 7. D. Thom. *in* 4. *dist.* 35. *q. vn. art.* 5. & 6. & alios. Ludouicus de S. Iuan *de Matrim. q.* 6. *art.* 25. *diff.* 10. & communis.

QVÆSTIO XIX.

An fiat compensatio adulterij vnius coniugis cum adulterio alterius iam condonato à coniuge posteriùs adulterante?

AFfirmant fieri compensationem, ac proinde neutri licere diuertere, eo quòd priori petenti diuortium obstet exceptio sui adulterij, quamuis remissi. Hugo, Turrecrem. & alij, quos refert Sanch. *loc. cit. n.* 7.

Sed probabiliùs respondeo: non dari compensationem, ac proinde optimè posse priorem coniugem celebrare diuortium. Ratio est, quia condonatio adulterij, eiusque reconciliatio contractum matrimonij ad suum statum pristinum reuocauit, ac si nulla esset vsque tunc fornicatio, seu adulteriū admissum: ergo si prius adulterium coniugis sit iam condonatum ab altero coniuge innocente, & post condonationem

nem innocens labatur in adulterium, optimè poterit prior coniux, quasi iam post adulterij condonationem inoocens, diuortium contra posteriùs adulterantem petere. Sic Sanchez *loc.cit.* & alij penes ipsum.

QVÆSTIO XX.

An si ambo coniuges in adulterium lapsi reconcilientur, possit quicumque ex illis, qui post reconciliationem adulteret, ab altero rejici, & dimitti?

RESpondeo: posse, quia (vt ex nuper dictis constat) reconciliatio illa restituit matrimonium ad suum statum, & vigorem pristinum, ac si nullum esset vsque tunc adulterium admissum: ergo coniux qui postea delinquit, reus diuortij fiet: poterit ergo ab altero rejici, ac dimitti. Sic Sotus *in 4. dist. 35. q. vnica, art. 1.* Petrus de Ledesma *de matr. q. 62. art. 1. dub. 2.* Sanchez *lib. 10. disp. 3. q. 7. n. 1.* Hurtad. *disp. 11. diff. 3. n. 10.* Ægidius *disput. 35. n. 17.* & omnes.

QVÆSTIO XXI.

An quando vterque coniux est adulter, si alter emendetur, alter verò in adulterio persistat, possit emendatus celebrare diuortium?

AFfirmant absolutè posse celebrare diuortium coniugem emendatum, Palud. *in 4. dist. 35. q. 1. art. 2. num. 12.* D. Antonin. *3. part. tit. 1. c. 21. §. 6. casu 7.* Syluest. *verb. diuortium, quæst. 9. casu 7.* Sotus *dist. 36. quæst. vnica, art. 1.* Rodriguez *tom. 1. c. 13. casu 14.* & alij penes Sanchez *lib. 10. disputat. 7. n. 3.* Ochagauia *quæst. 6. n. 3.* & alij.

Affirmant insuper & alij, non absolutè, sed cum hac moderatione, vt scilicet possit coniux emendatus diuortium petere casu, quo hic admoneat alterum coniugem, vt se ad meliorem vitam conuertat, & ille nolit, sed in adulterio perseuerat. Ita Sanchez *loc. cit. n. 4.* & apud ipsum Nauarr. *lib. 4. consil. tit. de diuort. consil. 3.* Henriquez *lib. 12. c. 5. fine.* Syluester, Rosella, & alij. Ægidius *loc. cit. concl. 6.* & Villalobos *tr. 15. diff. 4. n. 2.* necnon Diana *part 9. tr. 8. res. 19.*

Sed probabiliùs respondeo: minimè posse coniugem emendatum celebrare diuortium, & ab altero non emendato diuertere. Quia emendatio vnius coniugis non extinguit iniuriam alteri coniugi illatam: ergo semper manet dignus, vt ei nunquam seruetur fides. Parum autem ad intentum refert, vt admonitio præcedat, vel non, quia adhuc ea admonitione præmissa, non extinguitur iniuria admonenti illata. Sic Ledesma *2. part. 4. quæst. 64. art. 2.* Petrus de Ledesma *de matrim. quæst. 62. art. 1. dub. 2.* Basilius *lib. 9. capite 17. fine.* Hurtado *disputatione 11. diff. 3.* & alij quos sequitur Texeda *tom. 2. lib. 4. tractat. 1. controuers. 13. num. 65.*

QVÆSTIO XXII.

An si ante latam sententiam diuortij innocens coniux adulteretur, teneatur coniugem adulterum sibi reconciliare?

REspondeo teneri; nam tunc mutua illa delicta compensatione abolentur. Sic communiter Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 10. disputat. 6. à n. 24.* Basilius *lib. 9. cap. 20. numer. 3.* per hæc verba: Alius etiam casus est, videlicet si is qui litem mouit, etiam est nocens, vel factus sit nocens. Si enim adulterium etiam commisit ante sententiam latam, tenetur redire; constat enim illi de iniustitia sententiæ: nec quidquam obest, quod mutarit statum, iuxta dicta. Idem dicendum, si adulterium commissum est post latam sententiam, antequam transeat in rem iudicatam, siue quia non elapsus est appellationis terminus, vel non emanarunt tres concordes sententiæ; vel quia licèt transierit tempus, at quia reus minor est, beneficio restitutionis illi subuenitur. Nam in eo etiam casu, si is qui litem mouit, eo tempore adulterium committat, non potest in conscientia litem mouere, cum adhuc locum habeat compensatio. Sic ille, & omnes.

QVÆSTIO XXIII.

An idem dicendum sit casu, quo coniux innocens committat adulterium post perfectam, & latam sententiam diuortij, nempe quod debeat reconciliare sibi coniugem adulterum dimissum?

NEgant quamplures Doctores existimantes in præfato casu non teneri coniugem, qui post latam sententiam diuortij patrauit adulterium, reconciliare sibi coniugem dimissum. *Primò*, quia res iam transit in iudicatum. *Secundò*, quia quod semel est bene definitum, minimè retractandum est, *can. Quod bene, 6. q. 4.* *Tertiò*, quia sententia diuortij non fertur sub conditione in fauorem Rei, nimirum si innocens castè vixerit, sed absolutè fertur in odium eius: ergo. Ita Sotus *in 4. dist. 36. q. vnica, art. 6. ad 3.* Henriquez *lib. 11. c. 17. num. 3.* Barthol. de Ledesma *de matr. dub. 70.* Petr. de Ledesma *q. 62. art. 6. dub. vnico, concl. 2.* Quos, & alios vsque viginti & septem Doctores refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. num. 30.* His addi possunt Reginald. *lib. 31. n. 330.* Gutierrez *c. 127. num. 10.* Bonac. *q. 4. de matrim. punct. 5. n. 19.* Rebellus *lib. 2. de Matrim. q. 17. n. 9.* Filliuc. *tr. 10. part. 10 n. 377.* & alij, addentes tamen, integrum esse iudici in eo casu conciliare dictos coniuges, ex officio cogens eos, vt periculo incontinentiæ consulatur.

Sed probabiliùs respondeo: idem omnino dicendum esse in proposito casu, nimirum teneri coniugem reconciliare sibi coniugem adulterum dimissum (adhuc non expectata sententia iudicis) & tunc posse petere etiam restitui sibi coniugem, & audiri debere à Iudice.

Primò, quia sic expresè colligitur *ex capite Ex litteris, de diuort.* vt bene expendit Ochagauia.

Secundò: quia prædicta adulteriorum crimina mutuò possunt compensari; ergo ad id coniuges tenentur. Consequentia patet, quia compensatio adulteriorum nascitur ex iure diuino, & naturali, & ideo nullo modo quit per iudicis sententiam auferri. Antecedens verò probatur, nam coniux innocens etiam post latam diuortij sententiam tenetur alteri coniugi ob adulterium dimisso seruare fidem; vnde etiam post diuortium peccans adulter est, & agit contra iustitiam, ergo iniuriam intulit: ergo debet compensari eum iniuria ipsi innocenti à dimisso facta.

Tertiò, quia sententia diuortij respicit statum præsentem, iuxta quem lata est: ergo non tollit ius Reo compensationis, si inoocens nocens fiat. Sic tenent Nauarr. *lib. 4. cons. tit. de diuort. consil. 1. num. 2. & 3.* Couarr. *4. decret. 2. part. c. 7. §. 6. num. 5.* Gregor. Lopez *lib. 8. verb. Esso mismo, tom. 2. parte 4.* D. Bonauent. *in 4. dist. 35. art. vnic. quæst. 5.* D. Antonin. *3. p. tit. 1. cap. 21.*

cap. 21. §. 6. Palud. *disputatione* 35. *quæst.*2. *art.*2. *num.* 4. Petrus Soto *lectione* 12. *de matrimon.* Palacios, Angles, Cañedo, quos & alios vsque ad 30. Doctores refert pro hac parte Sanchez *numero* 27. quibus addi possunt Basilius *libro* 9. *capite* 20. *num.*6. dicens esse hanc sententiam inter iuris interpretes, & Theologos communiorem, Ægidius *disputat.*35. *dubio* 2. *num.* 14. dicens hanc opinionem esse multò probabiliorem, Hurtado *disputatione* 11. *diff.*3. *numero* 11. Ochagauia *tractat. vltim. de matrim. quæstione* 5. *numero* 11. Villalobos *tractat.*15. *diff.*5. *num.*3. Diana 3. *parte, tractatu* 4. *resolutione* 257. *& parte* 9. *tractatu* 8. *resolutione* 39. Perez *de matrim. disput.*56. *sectione* 3. *numero* 5. Præpositus *in* 3. *partem, quæstione* 5. *de indissolubil. matrimon. dubio* 12. *num.* 101. & Palaus *tomo* 5. *disputatione* 3. *puncto* 6. §. 6. *numero* 11.

Ad fundamentum contrarium respondeo: ad primum dicendum, nil referre quod sententia iudicis transierit in rem iudicatam; nam etiam post illam adulterando innocens infert iniuriam coniugi dimisso, quia iniuria ipsi innocenti facta à dimisso, compensatur, & consequenter ius antea innocentis persistendi absque altero cessat.

Ad secundum dicendum, quod nec sententia diuortij est retractanda casu quo res in eodem statu permaneat; secus verò si, vt in præsenti, mutetur, sicut fit post lapsum innocentis. Ad 3. dicendum, potiùs sententiam diuortij sub conditione proferri; nimirum si innocens continens fuerit, aut quandiu innocens talis existat, quia hanc conditionem exigit contractus matrimonialis.

QVÆSTIO XXIV.

An liceat coniugi innocenti, qui ante diuortij sententiam in adulteriam labitur, aliquam Religionem profiteri, vel Sacros Ordines suscipere?

AFfirmant posse talem coniugem profiteri, nec post professionem teneri redire, nec alterum dimissum coniugem posse eum repetere, Palud. *in* 4. *dist.*35. *quæst.*2. *art.*2. *num.*14. & ibi *Supplem.* Gabrielis *quæst. vnica, art.*2. *post* 9. *concl.*

Sed certissimè respondeo: nullo modo licere prædicto innocenti coniugi Religionem ingredi, aut Sacros Ordines suscipere, & si secus fecerit, posse reuocari ab altero dimisso coniuge; imò & ipse reconciliare tenebitur, & è Monasterio egredi, si sine scandalo possit. Ratio est, quia eo ipso, quod ante diuortij sententiam adulterium commisit, compensantur delicta, & redit matrimonium ad pristinum statum, vt habitum est *quæstione* 22. in quo neutri coniugi diuertere gratiâ transeundi ad alium statum, permittitur. Sic Sanchez *libro* 10. *disputatione* 9. *num.*26. *&* 33. & penes ipsum Nauarrus *tom.*5. *consil. lib.*3. *de conuers. coniug. cons.*9. *numero* 2. *aliàs tit. de adulter. cons.*1. *num.*4. *&* 5. Hostiens. Antoninus, Abbas, & alij. Basilius *lib.* 9. *cap.*20. *num.*7. vbi idem dicit dicendum casu quo coniux innocens adulterium patret post diuortij sententiam, anteaquam transeat in rem iudicatam; nam vsque ad illud tempus nequit validè profiteri.

QVÆSTIO XXV.

An idem dicendum, si coniux innocens post latam sententiam diuortij adulteretur, nondum mutato statu, & postea statum mutet?

NEgarunt omnes Doctores, quos supra *quæst.*23. pro prima sententia retuli, existimantes tunc non teneri coniugem, qui post sententiam diuortij perfectam lapsus est in adulterium, & postea professus, aut sacris initiatus, reconciliare se cum coniuge dimisso, nec iudicem posse eum ad consortium coniugale reuocare, eo quòd vxor dimissa post latam sententiam omni iure ad repetendum virum dimissum restituatur.

Sed probabiliùs respondeo: idem dicendum esse, nempe teneri prædictum coniugem reconciliare se cum coniuge dimisso; quia cum factus fuerit nocens, nondum mutato statu, amisit ius diuertendi se ab altero coniuge dimisso; quia est locus compensationi, etiam post latam sententiam, & postquam transiit in rem iudicatam, vt ex dictis *quæst.*23. constat. Sic omnes Doctores pro nostra sententia ibi citati.

QVÆSTIO XXVI.

An si coniux innocens iam professus, vel sacris initiatus adulterium committat, teneatur etiam exire à monasterio, & ad coniugem ob adulterium dimissum redire?

AFfirmant adhuc teneri redire nonnulli Iurisperiti, penes Ouandum *in* 4. *dist.*39. *quæst. vnica, prop.*15. vt refert Sanchez infrà.

Sed certissimè respondeo: iam in prædicto casu nec teneri redire, nec posse; quia ille coniux innocens, ob adulterium alterius licitè potest se ab alio diuertere, & statum mutare, ac proinde validè, & licitè profiteri, vel initiari sacris: ergo ius acquisitum est illi statui immutabili, qui per sequentem fornicationem extingui nequit: ergo. Sic Palud. Gregor. Lopez, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *libro* 10. *disputatione* 9. *num.* 34. vbi ait, nullos Iurisperitos contrarium sensisse. Basilius *libro* 9. *cap.*20. *num.*7. sic dicens: Si autem iam professus, vel sacris initiatus adulterium commiserit, nec tenetur, nec potest iam redire. Nam iam Religio validum acquisiuit ius in Religiosum, quando vouens erat habilis ad profitendum, quo impeditur ius coniugis dimissi, nec extinguitur sequenti fornicatione; est enim longè strictius ius Religionis, aut mutationis status, quod præponderat iuri coniugis dimissi. Sic ille, & omnes.

QVÆSTIO XXVII.

An coniux innocens possit, post sententiam diuortij latam, inuitum etiam adulterum sibi reconciliare, & adulter ad id teneatur?

NEgant Sotus *in* 4. *distinct.* 36. *quæstione vnic. articulo* 5. *ad* 3. Nauarrus *libro* 3. *cons. in* 1. *editione, tit. de regular. consil.* 38. *num.*2. quamuis *in* 2. *edit. libro* 3. *tit. de diuort.* id temperet casu, quo coniux adulter velit ad religionem transire, & alij,

alij, quos refert Sanchez *lib.10.disp.10.num.2.* existimantes, minimè posse coniugem innocentem cogere adulterum ad hoc, quod sibi reconcilietur post diuortij sententiam datam, licèt id concedant casu, quo sententia diuortij lata non sit.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: posse innocentem, re integra manente (id est, quandiu status vtriusque coniugis est omnino immutatus) cogere adulterum vt sibi reconcilietur, etiamsi diuortij sententia præcesserit, & transierit in rem iudicatam. Quia id quod inducitur in fauorem alicuius, non potest facere ei præiudicium: at sic est, quod sententia diuortij est prorsus in fauorem innocentis, & odium adulteri, vt omnes concedunt: ergo non potest innocenti auferri ius, quod habet petendi debitum, & reuocandi adulterum ad se. Sic D. Thom. *in 4.dist.35. quæst. vnic. art.6. ad 3.* & ibi D. Bonau. *artic. vnic. quæst.5.* Durand. *q.2. art.1.* Palud. Maior, Supplem. Gabriel. Palac. & alij. Barthol. de Ledesma *de Matrim. dub.70. fine.* Petrus de Ledesma *quæst.62. art.6. concl.3.* Sà *verb. diuortium, n.1.* Quos, & alios vsque ad 47. Doctores citat, & sequitur Sanchez *loc. cit. n.3.* Basilius *lib.9. cap.19. à num.1.* Bonac. *q.4. de matrim. punct.5. num.16.* Reginald. *lib.31. num.325.* Gutierrez *cap.120. num.14.* Hurtado *disput.11. diff.8.* Ochagauia *quæst.7. num.4.* Ægidius *disp.35. num.26.* Filliucius *loc. cit. num.381.* Villalobos *tract.35. diff.7. num.1.* Diana *3. part. tract.4. resolut.257.* & alii, qui omnes communiter contra Palac. *in 4. distinct.35. disputatione unica, col. 18.* addunt, minimè esse necessarium ad id iudicem retractare sententiam diuortii. Legatur Sanchez *num.4.*

QUÆSTIO XXVIII.

An si coniux innocens statum mutauit, factus professus, vel Sacris initiatus, integrum sit illi adulterum sibi reconciliare?

Respondeo negatiuè, quia iam assumpsit statum immutabilem, à quo nequit resilire. Vnde in præfato casu fas est adultero etiam profiteri. Sic Rosella *verb. diuortium, num.11.* & ibi Syluest. *q.10.* Armilla *num.8.* Palac. *distinct.35. disputatione vnica, col.7. dub.2.* Sanchez *lib.10. disput.10. num.6.* Basil. *lib.9. cap.19. num.2.* & alij.

QUÆSTIO XXIX.

An saltem, si coniux innocens solum votum simplex castitatis emiserit, possit coniugem adulterum sibi reconciliare?

Negat adhuc Palacios *dist.35. disputatione vnica, col. 17.*

Sed certissimè respondeo: posse in hoc casu cogere coniugem ad sibi reconciliandum. Quia quamuis in hoc contra votum emissum peccet, cùm se exponat periculo violandi votum; at adulter dimissus tenetur ad innocentem petentem redire, eo quòd votum simplex non priuet coniugem vouentem iure iustitiæ, quod habet in corpus coniugis. Sic Sanch. & Basilius *loc. cit.* & omnes communiter.

QVÆSTIO XXX.

An liceat adultero coniugi ad professionem, & Ordines transire, insceio coniuge innocenti, casu quo nulla præcesserit sententia diuortij, sed ob adulterium notorium sint inuicem separati?

Respondeo negatiuè, quia (vt nuper est habitum) innocens quamdiu ipse non mutat statum, ius habet ad reuocandum ad se coniugem nocentem; ergo hic nequit quidquam agere, vel disponere contra ius illius: ergo si mutauerit statum, reuocari ab innocente poterit. Sic Basilius *lib.9. cap.19. num.3.* Sanchez *lib.10. disput. 10. num.7.* dicens sic omnes docere.

QVÆSTIO XXXI.

An saltem post latam sententiam diuortij possit adulter statum mutare, coniuge innocente inuito?

Affirmant omnes Authores, quos *quæst. 27.* pro prima sententia retuli. Quibus addi potest Barthol. de Ledesma *de matrim. dub.64. post concl.* penes Sanchez infrà.

Sed probabiliùs respondeo: adhuc non posse, inuito innocenti ad Religionem transire, quod si ingrediatur, potest etiam post professionem reuocari. Quia non valet professio contra ius coniugis innocentis. Sic tenent omnes Doctores pro nostra sententia *quæst.27.* citati. Nam clarè hæc ex illa sequitur. Sanchez *lib.10. disp.10. num. 12.* Basilius *lib.9. cap.19. num.4.* Ochagauia *tract. vltimo, quæst.7. n.8.* & communis.

QVÆSTIO XXXII.

An ad minus possit adulter, lata sententia diuortij, ignorante, & inconsulto innocente Religionem profiteri, sacris initiari, vel votum simplex castitatis emittere?

Affirmant in hoc casu posse, Palud. *in 4. dist.35. quæst. 2. articulo 3. num. 16.* Sotus *distinct. 36. quæst. vnica, artic.6. ad 2.* Henriquez *lib.11. cap.17. numero 6. fine, & libro 12. capite 5. numero 10.* Angles *1. part. de matrim. quæst.9. de diuort. artic.2. diff.5.* Petrus de Ledesma *de matrim. quæst.62. artic.6. not. ib. vnico, circa 3. conclus.* Ludouic. Lopez *1. part. instruct. cap.295. & 2. part. de matrimon. cap. 7. numero 65.* Quos omnes pro hac parte refert Sanchez *loc. citat. num. 10.*

Sed probabiliùs respondeo, adhuc non posse. Quia cum innocens habeat ius cogendi adulterum ad reconciliationem (vt habitum est supra *quæst. 2.*) necessaria erit licentia illius, vt hic statum possit mutare. Vnde sine illa nequibit adulter ad Religionem transire, vel sacris initiari, vel votum emittere castitatis, & si secus fecerit, poterit reuocari ab innocente, & votum irritari. Verum tamen est, quod mutatio status facta ab adultero erit valida, casu quo coniux innocens sciens non contradicat, vel sæpius monitus nolit reconciliari. Sic D. Thom. *in 4. distinct.35. quæstione vnica, art.6. ad 3.* D. Bonauent. *articulo vnico, quæst.5. ad 2.* Rosella *verb. Diuortium, num.11.* Syluester ibi, *quæst.10. & matrimon.9. quæst.11.* Armilla *diuort. num.8.* Veracruz *3. part. speculi, art.6. prob.3. secunda concl.* Barthol. de Ledesma *de matrim. dub.70.*

Quos,

Quos, & alios citat, & sequitur Sanchez *locis citatis, num.* 13. Sed ex his hic author pro opposita parte citauerat Barthol. de Ledesma (quem pro nunc non vidi) asserentem, posse nocentem, adhuc innocente inuito statum mutare, vt notauimus *quaest.* 31. His addi possunt Basilius, & Ochagauia *loc. cit.* Villalobos *tract.* 15. *diff.* 7. *n.* 6. Bonac. *q.* 4. *punct.* 5. *n.* 23. Qui pro hac parte citat Henriquez, & Petrum de Ledesma, Ægidium *disput.* 35. *dub.* 6. *num.* 36. Reginaldum *lib.* 31. *num.* 326. & Gutierrez *cap.* 129. Sed ex his haud benè Henriquez, & Ledesmam, cum oppositum expressè affirment. Sic etiam Fillliucius *numero* 382. & communis.

QVÆSTIO XXXIII.

An vt adulter de licentia innocentis statum mutet, sit necessarium, vt innocens etiam mutet statum?

REspondeo negatiuè. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 15. Basilius *loc. citato*, ita dicens: Is autem, qui innocens est, non ideo constringitur etiam Religionem ingredi, sed potest in sæculo remanere, cum possit ob adulterium separatim viuere: & aliàs graue iugum imponeretur innocenti. Sic ille. Bonacina, Ochagauia, & alij *loc. cit.* & est communis.

QVÆSTIO XXXIV.

An coniugi innocenti liberum sit ad Religionem transire, etiam inuito coniuge nocente, siue adultero?

REspondeo affirmatiuè. Quia in hoc casu innocens vtitur iure suo, cum in fauorem ipsius lata fuerit sententia diuortij. Sic habetur *in cap. Agatho-sa*, 27. *q.* 2. *c. constitutus, cap. veniens, de conuersione coniug.* & tenent omnes Doctores. Sanch. *lib.* 10. *disp.* 11. *num.* 2. Basilius *lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 5. & alij addentes, similiter posse innocentem, adultero inuito, ad Ordines transire, vel simplex castitatis votum emittere. Hurtado *disp.* 11. *diff.* 8. Ochagauia *quaest.* 7. *n.* 11. & omnes.

QVÆSTIO XXXV.

An vt innocens transire ad religionem, vel Ordines possit, sufficiat adulterium esse valdè notorium?

NEgant Durandus *in* 4. *dist.* 32. *q.* 2. *art.* 1. *num.* 5. Veracruz 3. *part. specul. art.* 6. *prob.* 3. *& cund. concl.* Graffis 2. *part. decis. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 66. Astens. Hostiens. Anchar. & alij penes Sanch. *lib.* 10. *disp.* 11. *num.* 7. Quia existimant, ad id minimè sufficere adulterium esse notorium, aut sententiam etiam diuortij præcedere.

Sed probabiliùs respondeo: Horum alterum sufficere, nimirum aut quod præcedat sententia perfecta diuortij, in quo omnes conueniunt, aut quod adulterium sit notorium; cum per hoc optimè possit innocens, adhuc non expectata sententia diuortij, authoritate propria deserere consortium, & habitationem adulteri absque metu restitutionis, vt infra dicemus. Sic Sanchez *locis citatis numero* 10. Basilius, & Ochagauia *locis citatis*, & alij penes ipsos.

QVÆSTIO XXXVI.

An etiam pro foro interno conscientiæ, licitum sit innocenti ad Religionem, vel Ordines transire, ob adulterium coniugis occultum?

NEgant omnes Doctores, qui negant, licere coniugi innocenti, adhuc pro foro conscientiæ, ob adulterium occultum alterius coniugis propria authoritate diuortium celebrare. Hos autem referam infra. Et expressè hanc partem tuetur Basilius *lib.* 9. *de matrim. cap.* 18. fine. Et quamuis hæc sententia sit valdè probabilis,

Æquè tamen probabiliter respondeo: Licere in foro conscientiæ coniugi innocenti transire ad religionem, vel ad Ordines, ob adulterium occultum coniugis: quia æquè probabile est, id esse satis ad celebrandum propria authoritate diuortium, vt dicimus *q.* 41. quo supposito nostra responsio clarè colligitur, vt omnes concedunt. Sic Sanchez *lib.* 10. *disp.* 11. *à num.* 10. Ochagauia *loc. cit.* & alij, quos *quaest.* citata citabimus.

QVÆSTIO XXXVII.

An vir innocens possit, inuita adultera, eodem modo ad Ordines transire, quo potest ad Religionem?

NEgant Innocent. *cap. Veniens, de conuers. coniug.* & ibi Hostiens. Ioan. Andreas & Anton. Gutierrez *lib.* 1. *qq. canon. cap.* 25 *à n.* 13. Graffis 2. *part. decis. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 64. & alij, penes Sanchez *lib.* 10. *disp.* 11. *num.* 15.

Sed probabiliùs respondeo: posse eodem modo, & in omnibus casibus, in quibus licitum est illi profiteri. Quia ius coniugale æquè vtrique statui obstat: cum ergo adultera ius coniugale ob culpam adulterij amiserit, æquè licebit viro, ipsa inuita, transire ad ordines, ac ad religionem. Sic Palud. *in* 4. *dist.* 27. *q.* 3. *art.* 1. *num.* 10. & *dist.* 35. *quaest.* 2. *art.* 2. *num.* 14. Victoria *de matrim. num.* 253. Sotus *dist.* 36. *quaest.* unica, *art.* 5. *ad* 3. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 6. *num.* 10. Nauarr. *lib.* 3. *cons. tit. de conuers. coniug. cons.* 10. *n.* 1. Petr. Ledesma *quaest.* 53. *art.* 4. Sà *verb. diuortium, num.* 1. Rodriguez 1. *tom. Sum. cap.* 230. *n.* 2. Vega 1. *tom. cap.* 89. *cas.* 3. quos, & alios quamplurimos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. n.* 16. Sic etiam Basilius *lib.* 9. *cap.* 19. *n.* 5. Ochagauia *q.* 7. *num.* 13. Hurtad. *disp.* 11. *diff.* 8. Bonac. *punct.* 5. *cit. n.* 23. & communis.

QVÆSTIO XXXVIII.

An coniux innocens licitè possit negare debitum coniugi adultero ante sententiam Iudicis sibi fusse agentem.

NEgant id posse ante sententiam Iudicis, Hugo, Innoc. Anchar. Turrecrem. & alij penes Sanchez *lib.* 10. *disp.* 12. *n.* 2. Quorum sententiam alij Doctores sequuntur loquendo de adultero occulto, existimant enim necessarium esse adulterium esse notorium, vt possit innocens propria authoritate debitum adultero negare. Ita Henricus, Goffred. Hostiens. Archid. & alij apud eundem Sanchez *num.* 3.

Sed multò longè veriùs & probabiliùs respondeo: posse absolutè (dummodo innocēs sit moraliter certus de adulterio) nec ad id esse necessariā sententiā Iudicis aut adulterium esse publicum. Ratio est, quia ius na-

turæ petit, & docet, vt in materia contractuum frangenti fidem, non esse obligationem seruandi fidem: ergo ex vi contractus matrimonij coniux innocens, qui certò moraliter cognouit fidem fuisse sibi violatam medio adulterio, non tenebitur adultero seruare fidem, sed licitè poterit ei debitum denegare. Sic D. Thom. *in 4. dist. 35. q. vnic. art. 3.* & ibi D. Bonauent. Richard. Palud. Sot. *dist. 36. q. vnic. art. 3. concl. 1.* Petr. Soto *lect. 12. de Matrim.* Henriquez *lib. 1. cap. 17. n. 1.* Sà *verb. diuortium, n. 1.* Petrus Ledesma *q. 62. art. 3. notab. 1.* Rodriguez *tom. 1. Sum. cap. 240. n. 4.* Vega *1. tom. cap. 13. casu 1.* Quos & alios vsque ad 46. refert, & sequitur Sanch. *n. 5.* inter quos citat etiam pro nostra parte Hostiensem, Ancharanum, & Ioan. Andream, quos pro contraria citauerat. Sic enim Basilius *lib. 9. cap. 18. n. 6. fine.* Hurtad. *disp. 11. diff. 7.* Ochag. *c. 7. n. 1.* Bonac. *loc. cit. num. 10.* Valerius *verb. Vxor, diff. 1. vers. Deinde non obstat, & verb. Nullitas, diffic. 4. num. 3.*

QVÆSTIO XXXIX.

An saltem præfatus innocens coniux teneatur reddere debitum adultero occulto, si per excommunicationem, vel præceptum ad id per iudicem compellatur?

AFfirmant D. Thom. D. Bonauent. Durand. Richard. Astens. Syluest. Tabiena, & alij penes Sanchez *num. 6.*

Sed probabiliùs respondeo: Non teneri ex natura rei. Quia probabilius est, excommunicationem illam, seu præceptum iudicis non obligare in conscientia, cùm falsa præsumptione innitatur. Verum est, quod posset teneri ratione scandali vitandi, & ita si breui posset coniux adulterium probare, cum tunc non oriatur magnum scandalum, non tenebitur reddere, secus si longa mora necessaria esset. Sic Sanch. Basilius, Hurtado, & Ochagauia *loc. cit.* Bonac. *n. 11.* & alij penes ipsos.

QVÆSTIO XL.

An coniux innocens licitè possit propria authoritate ab adultero diuertere ob adulterium publicè notorium?

NEgant id posse ante Iudicis Ecclesiastici sententiam, D Thom. *in 4. dist. 35. q. vnic. art. 3.* vbi D. Bonau. Durand. Ricard. & Supplem. Gabr. Bellarm. *lib. cit. de Matrim. c. 14. §. Secundum est,* & alij quos refert Sanchez *lib. 10. disp. 12. n. 11.* Sic etiam Comitol. *lib. 1. respons. Moral. q. 141.* Valerus *verb. Nullitas, differ. 4. n. 3. fol. mihi 221.* (licèt sibi contrarius vbi infra oppositum sequitur.)

Affirmant verò è diametro alij, dicentes sufficere ad diuortium propria authoritate celebrandum, si adulterium sit notorium. Sic penes eundem Sanchez *num. 12.* Rosella, Angelus, Armilla, Nauarr. Corduba, Ioan. de Friburgo.

Sed probabiliùs respondeo, posse quidem propria authoritate ab adultero diuertere, si adulterium est publicum, vel per se notum, ita vt nulla prorsus tergiuersatione possit celari, tunc enim non est necessarium, sententiam Ecclesiæ expectare. Tunc autem dicetur adulterium publicè, vel per se notum, quando iudici, & aliis notum est; vel quando adulter confessus est in iudicio, etiam ciuili; quando adulter publicè moratur cum adultera; quando est notorium facti permanentis, vt si extent filij notoriè ex adulterio habiti. Hæc responsio habetur expresè *in cap. Significasti, de diuort. & cap. Porrò, eo tit.* & pro illa citantur à Thoma Sanchez *num. 13.* Armilla, & Ioan. de Friburgo (ab ipso etiam pro secunda sententia citati) Palud. Sotus, Palacios, vterque Ledesma, Henriquez, Rodriguez, Vega, & alij, quos ipse sequitur Basil. *lib. 9. cap. 18. num. 2.* (qui tamen malè citat pro hac parte D. Thomam, Durandum, & Ricardum; cum expressè oppositum doceant, vt benè vidit Sanch.) Hurtado *disp. 1. diff. 6.* Ochagauia *q. 7. num. 3.* Bonac. *q. 4. punct. 5. n. 10.* Layman *tract. 10. part. 3. cap. 7. num. 8. & 9.* Ægid. *disp. 35. dub. 1. num. 2.* Filliuc. *num. 387.* Valerius *verb. Vxor, differ. 1. versu infero igitur.* Rebell. *2. part. de Iust. lib. 2. q. 17. n. 3.* Villalob. *tract. 15. diff. 3. n. 3.* & à fortiori Doctores secundæ sententiæ.

QUÆSTIO XLI.

An liceat nocenti coniugi etiam ob adulterium occultum, non expectato Ecclesiæ iudicio, ab adultero diuertere?

NEgant, & à fortiori, authores primæ, & secundæ sententiæ nuper relati; quibus adhæret Basilius *lib. 9. cap. 18. num. 6.* per hæc verba: At mihi magis placet, si crimen probari non potest, nullatenus etiam secretò, & clam posse eiici è domo fœminam; nec posse fugere in partes longinquas, sed cohabitare debere. Ita ille.

Sed æquè probabiliter respondeo: Etiam posse cessante scandalo. Primò, quia id haud obscurè colligitur *ex cap. Dixit Dominus 32. quæst. 2.* ibi: *Vbicunque fornicatio est, vel fornicationis suspicio, liberè dimittitur vxor,* vbi *liberè* idem est, quod absque alicuius sententia, seu licentia, vt latè & benè probant Tiraquel. *l. Si vnquam, verb. Reuertatur, à num. 134.* Sanchez *lib. 1. de Matrim. disp. 44. num. 5. & lib. 10. disput. 12. num. 31.* Secundò quia (vt habitum est *quæst. 38.*) licitum est coniugi innocenti, absque iudicis sententia, ob adulterium occultum alterius coniugis negare ei debitum coniugale, quod maius est; ergo & cohabitationem, quod minus est. Poterit ergo licitè, cessante scandalo, vir conscius adulterij occulti vxoris secedere in partes semotas, vbi matrimonium ignoratur. Sic Sotus *dist. 6. q. vnic. art. 3.* Nauarr. *Sum. cap. 22. num. 23. fine, & lib. 3. cons. tit. de Conuers. coniug. consil. 14. alias 5.* Henriq. *lib. 14. de Matrim. cap. 17. n...* & alij, quos citat, & sequitur Thom. Sanchez *loc. cit. n. 31. & 32.* Ochagauia *tract. vlt. de Matrim. q. 7. n. 1. pag. mihi 764.*

QVÆSTIO XLII.

An licitum sit diuortium ob alias causas, quàm fornicationem carnalem?

NEgant Kemnitius, & alij hæretici nostri temporis, eo quòd Christus Dominus, ob solam fornicationis causam licitum esse diuortium, testatus fuerit *Matth. 5. & 19.*

Sed certissimè de fide respondeo: ob alias alias causas licitum esse diuortium, quàm ob adulterium carnale. Sic enim definitum est in Trid. *sess. de Matrim. can. 8.* per hæc verba: *Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum ob multas causas separationem inter coniuges, quoad torum, seu quoad cohabitationem ad certum, incertumve tempus fieri posse decernit, anathema sit.* Sic Concilium, & sic omnes Catholici. Leguntur Bellarm. *lib. 1. de Matrimon. cap. 14.* Sanchez *lib. 10. de Matrimon. disput. 15.* & Basilius *lib. 9. de Matrim. cap. 21.* Qui benè ad fundamentum hæreticorum respondent, Christum Dominum ad dimissionem coniugis, solius fornicationis, & non aliarum

tum

rum causarum meminisse, quia ibi Christus Dominus assignauit causam perpetui diuortij, quæ nulla alia, præter fornicationem, est perpetua. Deinde quia sola fornicatio est propria causa separationis matrimonij, cum hæc sola opponatur per se bono fidei coniugalis, vt diximus *q.6.* ideoque tantummodò illius meminit. Legantur Doctores citati.

QVÆSTIO XLIII.

An lapsus vnius coniugis in infidelitatem, vel hæresim, sit sufficiens causa ad faciendum diuortium?

RESpondeo, tanquam certum, esse sufficientem. Quia id constat *ex cap. fin. de conuers. coniug. & cap. 2. cap. Quantò, de diuort. & cap. Non solum, & cap. Idololatria, 28. q. 1.* & ex D. Paulo *ad Titum. 3.* dicente: *Hæreticum hominem post vnam, & secundam correctionem deuita.* Et sic tenent omnes Doctores. Legantur inter alios Sanchez *lib. 10. disp. 15. per totam,* & Basilius *lib. 9. c. 22,* etiam per totum. Qui bene contra alios docent, quod casu, quo innocens iudicio Ecclesiæ sit ab hæretico ob hæresim separatus, non teneatur postea admittere hæreticum, quamuis iam correctum, & emendatum.

QVÆSTIO XLIV.

An si coniux protrahat alterum coniugem ad peccandum mortaliter, possit hic ab illo separari?

NEgant ex parte Abulens. *c. 19. Matt. q. 7. ad 3.* existimans, ob solam inductionem, aut pertractionem alterius coniugis ad infidelitatem, vel hæresim, posse fieri ab innocente diuortium.

Sed certissimè respondeo: posse à coniuge separari, non solùm quandò ab illo ad peccatum infidelitatis sollicitatur, sed quando ad aliud quodcumque peccatum mortale inducitur, si de hoc admonitus non desistat à prouocando. Quia iure naturali diuino cuique licitum est periculum animæ, imò & corporis præcauere. Et ideò sic tenent omnes Doctores, Sanchez *lib. 10 disp. 17. n. 4.* & penes ipsum D. Thom. D. Bonauent. Richard. Nauarr. Angel. Syluest. Henriquez, Sà & alij vsque ad triginta & tres Doctores. Quibus addi possunt Basil. *lib. 9. ar. 24. n. 1.* Bonac. *q. 4. punct. 5. n. 25.* Hurtado *disp. 15. diff. 5.* Villalobos *tract. 15. diff. 10.*

Ex hoc rectè colligentes, iustam præbere causam diuortij eum virum, qui lenocinium cum vxore exercet; & qui in domum suam viros procaces, & parum pudicos introducit, vt vxorem sollicitent, eosque solos cum illa relinquit: Et qui vult coniugem furtorum suorum participem facere, sollicitando videlicet, vt illis cooperetur furta tegendo, & simulando. Et qui vult vt vxor sua pellicem foueat, & alat, & similia, quæ vergunt in animæ periculum. Legantur Sanchez, & Basilius *locis citatis.*

QVÆSTIO XLV.

An sæuitia coniugis sit causa sufficiens ad celebrandum diuortium?

REspondeo: Esse sufficientem. Quod est verum, quamuis coniux timens dederit occasionem, aut causam sæuitiæ. Sic expressè habetur *in cap. literas, de restit. spoliator. cap. ex transmissa, eo tit. & cap. 1. vt lite non contestata,* ibi: *Verum quia dicebat mulier se virum habere suspectum.* Et tenent omnes Doctores, docentes posse coniugem ob alterius sæuitiam propria authoritate recedere, vel expellere alium, quem timet coniugem, præcipuè si sit periculum in mora, & non esset facilis aditus ad iudicem. Sic Sanchez *lib. 10. disp. 18.* Basilius *lib. 9. cap. vlt. à n. 4.* Gutierrez *lib. 1. qq. canon. cap. 25. n. 8. & de Matrim. c. 129. n. 28.* Bonac. *quæst. 4. punct. 5. n. 25.* Villalob. *loc. cit. diff. 11, num. 1.* & alij omnes.

QVÆSTIO XLVI.

An quæuis sæuitia sufficiat ad diuortium celebrandum?

REspondeo: Non sufficere, sed necessarium esse quod sæuitia sit tanta, quæ terreat constantem animum; aut, quod idem est, quod malum quod ex sæuitia coniugis timetur, sit graue, ac tale, quale ad metum constantis viri exigitur. Sic omnes Doctores, præcipuè nuper citati. Hinc deducentes. Primò, iustam diuortij causam, ratione sæuitiæ, esse molestam cohabitationem, discordias, & iurgia grauia inter coniuges, vt docent Henriquez *lib. 11. c. 17. n. 7.* Sanchez *loc. cit. num. 21.*

Secundò deducunt, iustam diuortij causam esse, quòd vir gladium apposuerit ad collum vxoris animo illam occidendi, vel feriendi. Quod alter coniux alteri per venenum, vel maleficia, aut alio modo insidias vitæ pararit. Quod vir grauiter, & atrociter vxorem percusserit, siue id faciat gladio, vel hasta in capite, facie, vel oculo, aut in pectore, aut in manibus. Quod vir vxorem acriter, & immoderatè, excedendo leuem correctionem viro permissam, verberauerit. Sic omnes Doctores. Sanchez *loc. cit. à n. 10.* Basilius *à n. 4.* Bonac. *n. 25.* & alij communiter.

QVÆSTIO XLVII.

An liceat etiam viro propter sæuitiam vxoris diuortium celebrare?

NEgant Tancred. Hostiens. & Anton. vt refert Sanchez *lib. 10. disp. 18. n. 7.*

Sed certissimè respondeo: Etiam licere viro. Quia æquè militat in vtroque coniuge ratio. Sic Sanchez *n. 8.* & penes ipsum Palud. Gutierr. Henriq. Couarr. Petr. de Ledesma, & alij plures. Basilius *loc. cit. n. 8.* dicens, sic in supremo Regis Catholici Senatu pronuntiatum esse in lite, super diuortiu inter D. Anniam Palomeque, & Ioannem Moreunm eius virum. Villal. *loc. cit.* & communis.

QVÆSTIO XLVIII.

An non solùm sæuitia præterita, sed etiam timor sæuitiæ futuræ iustam diuortio causam præbeat?

REspondeo affirmatiuè. Quia in vtroque euentu imminet periculum coniugi. Sic Aimon, Couar. Gutierrez, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *n. 19.* exemplificantes in vxore litigante cum viro circa maiorem bonorum partem, in quo casu aiunt, posse præsumi futuram sæuitiam viri, aut inimicitias capitales inter illos; & dantes exemplum aliud, vt quando coniuges litigant super diuortio, ratione sæuitiæ, aut alterius criminis viri; tunc namque facile posset præsumi futura sæuitia viri, maioraque odia capitalia inter eosdem coniuges, & ob id facilius à Iudice diuortium concedi.

QUÆSTIO XLIX.

An furor coniugis sufficiat ad celebrandum diuortium?

NEgant absolutè Abbas, Alex.de Neuo, & alij, quos affert Sanchez *n.10.*

Sed clariùs respondeo sufficere, casu solum, quo furor coniugis sit ita vehemens, vt alter coniux nequeat absque graui periculo cum illo habitare. Quia hic præualet ius propriæ vitæ tuendæ Sic Nauarr. Couart. Verac. Henriquez, Sà, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *loc.cit.* Addens, non esse ad id necessarium vitæ periculum, sed sat esse aliud grauissimum. Esseque iustam diuertendi causam, si vir sæpè inebrietur cum periculo vitæ, aut cum alio graui periculo vxoris.

QUÆSTIO L.

An possit vxor diuertere à suo viro latrociniis dedito, & nolente à furtis abstinere?

AFfirmant absolutè D. Anton. *3.part.tit.1.c.21.* §.4. & Nauarr. *in Summ.cap.22.*

Sed clariùs respondeo: posse quidem vxorem à viro tali diuertere, si prudenter timeat, inde sibi aliquod graue imminere damnum, veluti si timeat ne tanquam consentiens furtis viri sui, & receptatrix furtorum puniatur; secus autem, si inde nullum detrimentum vxori consurgere possit, quia in hoc casu non potest recedere. Sic Barbosa, Sà, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *num.* 21. Villalobos *loc.cit.num.* 5. & alij. Qui addunt idem dicendum de viro, nempe quod possit diuertere à sua vxore quando delictum ipsius possit sibi esse causa alicuius grauis damni, veluti si vxor esset venefica, liberorum interfectrix, aut ipsiusmet viri facultates deprædans, &c.

Hîc tandem nota cum communi Doctorum, & iam ex dictis patet, quod in nullo casu ex nuper assignatis, possit fieri separatio in perpetuum, nisi casu, quo periculum in perpetuum duret (quod certè potest.) Quia cum coniux à cohabitatione cum altero, ob solum periculum excusetur, eo cessante, reuerti ad cohabitandum tenebitur. Et hæc sufficiant pro hac secunda parte. Ad laudem, & gloriam Sanctissimæ Trinitatis: Genitricis Dei Mariæ, necnon Sanctissimorum Patriarcharum Ioannis de Mata, & Felicis de Valois, quos ab ineunte ætate, nescio quomodo, Deus scit, in Patronos elegi. Amen.

INDEX

INDEX,

SEU

COMPENDIUM ABSOLUTISSIMUM Omnium Authoris Sententiarum, juxta Tractatuum, Disputationum, & Quæstionum primi Indicis ordinem Concinnatum.

Prior numerus paginam: Posterior Quæstionem designat.

Ex Tractatu VI.

Probabilius est, Subdiaconos, & Diaconos in mortali solemniter ministrantes, non peccare mort. 21. Benè tamen venialiter. 12.22

Certum est, quod non fiat irregularis Acolytus, qui indutus Dalmatica, absque manipulo, Epistolam in Missa solenniter cantat. ibid. 23, benè tamen si cum manipulo id faciat. ibid. 24

Probabile est, Ordinem Diaconatus institutum fuisse à Christo, quando in Cœna suum corpus, & sanguinem discipulis dispensauit. ibid. 25

Quinque sunt munera Diaconi. 12.26

Certum est, non peccare mortaliter Diaconum in mortali prædicantem. ibid. 27

Certum est, posse Diaconum deferre pyxidem ab vno altari ad aliud. ibid. 28

Certum est, quod munus prædicandi ex officio Diacono conueniat. ibid. 29

Quando institutus fuit Ordo Presbyteratus, quot, & quæ sint eius munera. ibid. 30. & 31

Probabilius longè est, non peccare mortaliter Sacerdotem benedicentem aquam in mortali. ibid. 32

Probabilius est, Episcopatum institutum fuisse à Christo Domino post resurrectionem illis verbis, *Pasce oues meas*. Ioan. 21. 13.33

Duo sunt munera Episcoporum. ibid. 34

Probabilius est, Episcopum consecrantem in mortali Chrisma, aut benedicens oleum infirmorum peccare, sed venialiter tantum. ibid. 35. & 36. Mortaliter verò, si conferat Ordines etiam minores in mortali. ibid. 37

Disp. III. *De Ordinum omnium Materia, & Forma.* *pag. 61*

Probabilius longè est, materiam proximam Episcopatus esse solam impositionem manuum trium Episcoporum super caput ordinandi. Formam verò illa verba: *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* 14.1

Probabilius est, non solum ex præcepto Ecclesiastico, sed etiam ex præcepto diuino, & de necessitate Sacramenti requiri tres Episcopos ad ordinationem Episcopi. ibid. 2. & 3

Probabilius longè est, posse ex dispensatione Pontificis vnum solum Episcopum alium validè consecrare. 15.4

Certissimum est, quod in Ecclesia Græca materia Presbyteratus sit solummodo manuum impositio. ib. 5. In Ecclesia verò Latina, impositio manuum super caput ordinandi, simul cum traditione panis, & vini in suis vasis. ibid. 6. & 16.7

Probabilius est, esse de substantia ordinationis Sacerdotalis in Ecclesia Latina traditionem vtriusque speciei, panis videlicet, & vini. 17.8.9. & 10

Certum est, quod in Ecclesia Græca materia totalis Diaconatus sit manus impositio solum; in Ecclesia verò Latina manuum impositio cum traditione libri Euangeliorum. 18.11. & 12

Pobabilius est, quod in primordiis Ecclesiæ Apostoli per solam manuum impositionem ordinauerint Diaconos. 19.13

Probabilius est, quod materia totalis Subdiaconatus sit traditio Calicis vacui, & Patenæ vacuæ, cum traditione simul libri Epistolarum. ibid. 14

Probabilius est, Patenam simul cum Calice esse de substantia Diaconatus. 20.15

Probabilius est, quod Calix qui in ordinatione Presbyteri, & Subdiaconi porrigitur, non debeat de necessitate Sacramenti esse consecratus. ib. 16

Probabilius est, quod materia totalis Acolytatus sit traditio candelabri cum cereo, & traditio vrceoli vacui. ibid. 17

Certum est, quod materia proxima Exorcistatus sit traditio libri Exorcismorum. 21.18

Sicut materia proxima Lectoratus traditio libri Prophetarum. ibid. 19

Vnde invalida est Ordinatio Lectoris facta per traditionem libri Euangeliorum, in quo non contineantur prophetiæ. ibid. 20

Probabilius est, quod materia totalis Ostiariatus sit traditio Clauium. ibid. 21

Probabile est, esse de necessitate Sacramenti, quod physicè tangatur materia ab ordinando. ibid. 22. Legatur quæst. 23

Probabilius longè est, non esse de necessitate Sacramenti, quod ad Sacerdotium promouendus contingat simul cum Calice, & Patena Hostiam. 22. 24. Sufficiet namque illi, si tangat Calicem, & Patenam. ibid 25 & 26

Certum est, materiam remotam ordinationis esse instrumenta tangenda: proximam verò, ipsam traditionem. 23.27. A quo autem debeant porrigi. ibid. 28

Disput. IV. *De Ordinis Ministro Ordinario, & Delegato.* *pag. 23*

De fide est, solum Episcopum esse ordinarium Ministrum Ordinis. ibid. 1

Certum est, quod vt Episcopus possit ordinare, debeat esse consecratus. ibid. 2. Potest tamen antequam consecretur, delegare alteri Episcopo consecrato facultatem ordinandi. ibid.

Certissimum est, posse Episcopum hæreticum excommunicatum, vel degradatum, validè, licèt non licitè, ordinare. 24.3

Probabilius est, quod Episcopus per saltum ordinatus possit validè conferre Ordinem, quem non recepit. ibid. 4

Probabilius est, quod quando Episcopus ante ordinationem dicit: *Se non intendere ordinare excommunicatum, &c.* si quis tamen excommunicatus accedat, validè sit ordinatus. ibid. 5

Probabilius est, posse Cardinales Presbyteros dare suis familiaribus minores ordines. ibid. 6

Certissimum est, non posse Parochum suis subditis tonsuram conferre. 25.7. Nec Prælatos Conuentuales suis subditis. ibid. 8

Certissimum est, non posse omnes Abbates indiscriminatim minores Ordines suis subditis regularibus concedere: sed solùm illos, qui sunt consecrati, mitrati, &c. ibid. 9

Probabilius est, quod non omnes Abbates mitrati possint ordinare sæculares subditos. ibid. 10

Probabilius est, posse Abbates suis Nouitiis minores Ordines dare. ibid. 11. Imò & professis alterius Religionis. 26.12. Necnon, & sæcularibus sibi non subditis, dummodo à suo Episcopo dimissorias habeant. ibid. 13

Non possunt Prælati Religionum qui Abbates non sunt, vti, aut gaudere priuilegio Ordinandi. ibid. 14

Et minus Vicarius Episcopi. ibid. 15

Probabilius longè est, nec ex indulto Pontificis posse quemlibet Ordinatum alium ordinare, v. g. Diaconus Diaconum, &c. ibid. 16

Certissimum est, posse simplicem Sacerdotem ex priuilegio Pontificis, non solùm minores Ordines conferre, verùm etiam Subdiaconatum, & Diaconatum, imò & Sacerdotium (quamuis hoc non sit ita certum.) 27.17 18.19. & 20

Certissimum est, nec ex plenitudine potestatis Pontificis posse Diaconum ordinare Presbyterum, neque Presbyterum Episcopum. 28.21. Sicut etiam est certissimum, Episcopum non posse concedere facultatem ordinandi simplici Sacerdoti. ib. 22. & 23

Disp. V.

Disp. V. *De Ordinis subiecto.* pag. 29

Disp. VI. *De Ordinandorum ætate.* pag. 31

Disp. VII. *De Ordinandorum Scientia, & Intentione.* pag. 37

Disp. VIII. *De Ordinandorum Episcopo proprio subiectione.* pag. 40

ſcopo Diœceſis, in qua Pater ordinandi, vel eius Auus natus fuit. ibid.10.& 11

Certum eſt, quod, qui habet ſub diuerſis Epiſcopis, diuerſa domicilia, aut diuerſa beneficia, poſſit à quolibet ordinari. 41.12.& 43.15

Probabilius eſt, poſſe quem Ordinari ab Epiſcopo, in cuius Diœceſi quis habet beneficium ſimplex, aut præſtimonium. 42.13.& 43.16

Certum eſt, quod non poſſit quis Ordinari ab Epiſcopo, in cuius Diœceſi penſionem ex beneficio habet, aut patrimonium. ibid.17.& 18

Probabile eſt, poſſe Epiſcopum licitè ordinare Clericum, cui beneficium hac ſola intentione contulit.ibid.19. Et probabilius, quod poſſit diſpenſare in interſtitiis cum illo, quem ratione beneficij ordinare poteſt. 44.20

Certum eſt, poſſe Epiſcopum triennalem ſuum familiarem (imò & triennalem famulum ſui familiaris) ſibi non ſubditum Ordinare, dummodo illi ſtatim beneficium conferat, hoc eſt, intra decem dies à die ordinationis. ibid.21.22.& 23

Triennium huiuſmodi ſeruitutis debet eſſe continuum, & completum. ibid. 24. Vbi quomodo ſit computandum: & quod non ſufficiat ſeruitus facta Epiſcopo abſenti. ibid.2

Probabilius eſt, quod non poſſit Epiſcopus ſuum triennalem familiarem ad titulum penſionis, vel patrimonij, &c. ordinare. 26.45

Probabilius eſt, quod poſſit Epiſcopus ſuo familiari, non expectato triennio, Ordines conferre, dummodo illi beneficium aliquod contulerit. ibidem 27

Certum eſt, quod Epiſcopi titulares (vulgo de anillo) nequeunt ſuos triennales familiares ordinare. ibid.28

Probabile eſt, quod poſſit Epiſcopus in aliena Diœceſi conferre ſuis ſubditis in priuato cubiculo primam tonſuram.ibid.29.Et probabilius, quod poſſit ordinare proprios ſubditos in aliena Diœceſi, caſu quo inuitatus ſit ad ordinandum in illa à Diœceſano. ibid. 30

Probabilius eſt, quod Epiſcopus ordinans alienum, ſolùm incurrat ſuſpenſionem à collatione Ordinum, quos malè contulit. ibid. 31

Probabilius eſt, non incurrere dictam ſuſpenſionem Epiſcopum, qui ſub ſpe ratihabitionis alienum ordinat.46.32.Nec illum qui bona fide, aut ignorantia inuincibili. ibid.33

Diſp. IX. *De Ordinandorum patrimonio, & beneficio ad Ordines requiſitis.* pag.46

Certum eſt, quod non poſſit Clericus ſæcularis initiari ſacris, ſi non habet neceſſaria ad victum: ſecus Regularis ſolemniter profeſſus, imò & Patres Societatis Ieſu, poſt emiſſa vota ſimplicia.ibid.1.& 2

Probabile eſt, quod poſſit quis ordinari, cum ſola fiſſione alimentorum. 47.3

Probabilius eſt, incurrere ſuſpenſionem, qui promouetur cum patrimonio hac conditione dato, vt ſcilicet ordinetur, & pòſt donanti reſtituat. ibid.5

Probabilius eſt, non incurrere ſuſpenſionem (licèt mort. peccauerit) Clericum, qui ad titulum patrimonij donati ſibi à fratre ordinatus eſt vſque ad Diaconatum, & poſtea renuntiato patrimonio ipſi fratri, aſſumpſit Preſbyteratum. 48.6

Certum eſt, teneri patrem aſſignare patrimonium filio volenti ſe ad Ordines promoueri. ibid.7 Quantum autem, & quale debeat eſſe patrimonium ad ſacros ordines requiſitum. ibid.8

Probabilius multò eſt, non poſſe initiari ſacris filium, qui ex bonis paternis pingue expectat patrimonium, ſi non ſit illi à Patre deſignatum. ibid. 9

Probabilius eſt, poſſe quem Ordinari ad titulum patrimonij, quod conſiſtit in cenſu. 49.10

Probabilius eſt, nec validè, nec licitè poſſe patrimonium, ad cuius titulum quis fuit ordinatus, renuntiari abſque licentia ſui Epiſcopi. ibid.11

Probabilius eſt, quod bona à Patre filio pro ſuſcipiendis Ordinibus aſſignata ſuccedant loco legitimæ. ibid.12

Certiſſimum ferè eſt, non poſſe quem ad Ordines promoueri, ad titulum beneficij certi de futuro. ibid. 13. Benè tamen recipere Diaconatum ad titulum beneficij de præſenti, quamuis fructus illius ſolùm poſt receptum Sacerdotium recipiat. 14.50

Probabilius longè eſt, non poſſe quem Ordinari ad titulum Beneficij, ad iniuſtam prohibitionem Iudicis non poſſeſſi. ibid. 15. Et certiſſimum, non poſſe ad titulum Vicariæ temporalis.ibid.16.Benè tamen ad titulum Capellaniæ, aut præſtimonij, aut penſionis perpetuæ. ibid. 17.18.& 19

Probabilius longè eſt, non poſſe quem ordinari ſub ſolo titulo literaturæ. 51.20

Diſp. X. *De Literis Dimiſſorialibus.* pag.51

Certum eſt, quod qui poteſt per ſe Ordines conferre, poſſit & dimiſſorias dare. ibid.1

Probabilius eſt, poſſe Legatum à latere dimiſſorias concedere.51. Et Vicarium, præſente Epiſcopo, ſi ad hoc expreſſum, aut tacitum conſenſum habeat. ibid.3

Nec Capitulum, nec eius Vicarius poteſt Sede vacante concedere dimiſſorias intra annum à morte Epiſcopi. ibid. 4. Niſi caſu quo aliquis occaſione beneficij recepti, vel recipiendi arctetur ad recipiendos ſacros Ordines. ibid 5. Collegium tamen Cardinalium, aut Vicarius Papæ ſtatim poſt Sedem vacantem poſſunt dimiſſorias concedere. ibidem 4

Probabilius eſt, poſſe Epiſcopum concedere dimiſſorias ad omnes ordines collectiuè. ibid.6

Probabilius longè eſt, non poſſe Abbates communes concedere dimiſſorias ſuis ſubditis ſæcularibus. ibid.7.Benè tamen Abbates Magnates. 53.8

Certum eſt, poſſe Prælatos Regulares ſuis ſubditis reuerendas concedere. ibid. 9. Etiam Nouitiis. ibid.10

Certiſſimum eſt, teneri Epiſcopum præſtare fidem literis dimiſſoriis Prælatorum Regularium. ibidem 11

Probabilius longè eſt, non expirare reuerendas morte concedentis. 54.12

Diſput. XI. *De Ordinationum temporibus, & Interſtitiis.* pag.54

Certum eſt, quod prima tonſura conferri poſſit quacumque die, & hora, & quocumque loco. ibidem 1.

Probabilius eſt, quod minores Ordines non poſſint conferri, niſi diebus Dominicis, aut aliis ex Eccleſiæ præcepto feſtis. ibid.2.& 3.& 55.4

Probabilius eſt, quod nequeat Epiſcopus dictis diebus Dominicis, & feſtis minores Ordines pluribus quàm duobus conferre. ibid.5

Probabilius eſt, poſſe Epiſcopum minores Ordines poſt prandium conferre. ibid.6

Certiſſimū eſt, non poſſe Epiſcopum maiores Ordines diebus Dominicis conferre.56.7.Poterit tamē illos dare manè diei Domin. poſt generalē in Sabbatho ordinatio

Ex

Ex Tractatv VII.

De Eucharistia.

Disput. I. *De Eucharistiæ Definitione, Institutione, & Necessitate.* pag. 79

De fide est, Eucharistiam esse verum Sacramentum legis nouæ. ibid. 1. Et longe merito probabilius, esse vnum in specie atoma. ib. 3
De fide est, fuisse institutum à Christo Domino. 80 4. Et probabilius multò, quod anno ætatis suæ trigesimo quarto inchoato, Mense Martij illud instituerit, ibid. 5. & 6. & certum, quod die Iouis in vltima cœna, hora secunda noctis. ibid. 7. & 8. In domo Mariæ matris Marci. ibid. 9
Probabilius est, quod Calix, in quo Christus Dominus consecrauit, fuerit ex agatha. 81. 10. Patenam verò, in qua panem consecrauit, ex Smaragdo. ib. 11. Mappæ verò mensæ elaboratæ manibus Beatæ Mariæ. ibid. 12
Certum est, Eucharistiam in re susceptam non esse necessariam paruulis. ibid. 13. In voto verò, probabilius esse simpliciter omnibus necessariã. ib. 14

Disp. II. *De Eucharistiæ præcepto diuino.* pag. 81

Certissimum est, dari præceptum diuinum somendi Eucharistiam. ibid. 1. Et probabilius, non obligare, nisi adultos baptizatos. 82. 2. Et hos aliquoties in vita. ibid. 3
Probabilius est, hoc diuinum præceptum obligare in articulo mortis. ibid. 4
Probabilius est, quod ille qui paulò antequam incideret in mortis articulum communicauit, teneatur in ipso articulo mortis communicare. ibid. 5 Imò & ille qui eodem die, in quo in mortis articulum incidit, ex deuotione communicauit. 83. 6
Probabilius longè est, non obligare hoc præceptum ad iterum communicandum, casu quo sumpto viatico ægrotus mortaliter peccet. ibid. 7
Certum est, quod ille qui in articulo mortis non communicauit, non tenetur illo transacto, ad implendum præceptum diuinum communicare. ibid. 8
Certum est, obligare hoc præceptum in articulo mortis, etiam violentæ. ibid. 9. Et ita tenetur ad communicandum etiam non ieiunus, ille cui Iudex iubet mortem statim inferri. ibid. 10
Probabilius est, teneri iudicem sub mort. concedere Reo tempus ad sumendam Eucharistiam, nisi casu quo timeat reum eo tempore se euasurum. 84. 11. 12. & 13
Certum verò, non teneri Iudicem liberare à morte eum, qui non vult Sacramenta recipere. ibid. 15
Probabilius longè est, posse ministrari Eucharistiam ad mortem damnatis ipso die mortis, etiam ante vnam horam mortis. ibid. 13. & 14
Probabilius est, non obligare hoc diuinum præceptum puerum in articulo perfectæ discretionis. 85. 16
Probabilius longè est, quod sufficienter satisfaciat huic præcepto qui in anno semel communicat. ibid. 17

Disp. III. *De Eucharistiæ Præcepto Ecclesiastico.* pag. 85

Certum est, dari præceptum Ecclesiasticum communicandi semel in anno. ibid. 1
Probabilius longè est, quod etiam Religiosi satisfaciant huic præcepto communicando semel in anno. ibid. 2
Certum est, nullo modo teneri hoc præcepto infantes vsu rationis carentes. ibid. 3. Licèt possint ipsi esse capaces fructus Eucharistiæ. ibid. 4
Probabilius est, obligari puerum præcepto annuæ communionis statim ac annos discretionis attigerit. 86. 5. Sicut est probabilius, non prius obligari præcepto confessionis, quàm communionis. ibid. 6
Probabilius est, peccare mortaliter Confessores, & Parentes puerorum, qui non permittunt eos communicare statim ac sunt doli capaces. ibid. 7
Probabilius est, posse dari Eucharistiam pro viatico pueris, de quorum capacitate dubitatur. ibid. 8
Probabilius est, præceptum annuæ communionis obligare in Paschate. 87. 10
Certum est etiam, quod nomine Paschatis de iure intelligatur à die Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in albis inclusiuè. ibid. 11. Quid autem de consuetudine. ibid. 12
Probabilius est, teneri fideles adimplere hoc præceptum, etiam tempore interdicti. ibid. 13
Certum est, adimplendum esse in propria Parochia. ibid. 14. Nec sufficere communicare in Cathedrali. ibid. 15
Certum est, quod si Parochus det licentiam suis Parochianis, vt communicent in Pascha vbicumque voluerint, possunt communicare in Ecclesiis Mendicantium. 88. 16
Probabilius longè est, Aduenas, & Peregrinos satisfacere præcepto communionis communicando in Ecclesiis Mendicantium. ibid. 17. Imò & Ciues ex sola tacita licentia Parochorum. ibid. 18
Probabilius est, non posse Mendicantes Eucharistiam in suis Ecclesiis in Paschate sæcularibus ministrare, vt præcepto satisfaciant. ibid. 1?. Bene tamen ex deuotione. ibid. 20
Certissimum est, nec vi Bullæ Cruciatæ posse quem adimplere præceptum communionis in quacumque Ecclesia. 89. 21
Probabilius est, nec posse Religiosos ministrare Eucharistiam, etiam per modum viatici, sæcularibus in articulo mortis. ibid. 22. Nisi casu, quo deficiat Parochus, aut nolit Eucharistiam ministrare; in quo etiam alij Sacerdotes poterunt. ibid. 23 Idemque est dicendum, dato eodem casu, ad implendum annuæ communionis præceptum. ibidem 24
Probabilius est, posse Religiosos Eucharistiam ministrare in Paschate, & in articulo mortis famulis actualiter Religiosorum. 90. 25
Non est necessarium quod Sacerdotes celebrent in Paschate in propria Parochia ad adimplendum communionis præceptum. ibid. 26
Certum est, posse Parochos in Ecclesiis alienis Eucharistiam in Paschate suis Parochianis ministrare. ibid. 27
Probabilius est, satisfacere præcepto Ecclesiæ qui in Pascha indignè communicat. ibid. 28
Probabilius est, teneri post Pascha communicare, qui in Pascha non communicat. ibid. 29
Probabilius est, quod non teneatur præuenire communionem, qui præuidet se non posse communicare intra quindecim dies communionis destinatos. ibid. 30
Probabilius tamen est, quod qui bona fide anticipauit communionem, propter futurum in Pascha impedimentum, teneatur postea, non secuto impedimento, in Paschate communicare. 91. 31
Certum est, quod qui in Hebdomada Sancta aduertit, se

Diſp. IV. *De Euchariſtiæ Miniſtro.* *pag.* 91

Diſput. V. *De Ieiunio neceſſario ad Euchariſtiam.* *pag.* 97

noctem

noctem traiiciat, possit die sequenti communicare, dummodo intentio sumentis sit totum saecharum ante mediam noctem traiicere. ibid. 18

Certum est, quod si quis deglutiat aliquid comestibile, licèt postcà illud euomat, non possit communicare. ibid. 19

Probabilius est, non posse Sacerdotem non ieiunum celebrare ad conferẽdum viaticum infirmo, quamuis non sint aliquæ hostiæ consecratæ, nisi casu, quo aliàs aliquod orietur scandalum. 103.20. Aut cum dispensatione Pontificis solius. ibid. 21

Certissimum est, non posse Sacerdotem ad dandum viaticum infirmo, etiam absque vllo Sacramento morituro, priuatim consecrare dicendo sola verba consecrationis absque altari, &c. ibid. 22

Certissimum est, posse Sacerdotem, qui loco vini aquam in calice posuit, eam deglutire, & de nouo vinum apponere, & consecrare. 104.23

Probabilius est, quod in dicto casu Sacerdos qui pro vino aquam apposuit, & sumpsit, non teneatur consecrare vinum, si hoc fieri nequeat absque graui nota sui, aut graui perturbatione adstantium. ibid. 24

Probabilius longè est, quod Sacerdos, qui ante consecrationem panis memoratur se non esse ieiunum, non possit finire sacrificium. ibid. 25

Certissimum est, quod casu quo Sacerdos ante consecrationem aliquo accidenti ab absolutione Missæ impediatur, non teneatur alter eam Missam finire. ibid. 26. Secus casu, quo Sacerdos, peracta consecratione pereat, nam tunc tenetur alter Sacerdos Missam perficere. 105.27. Etiam non ieiunus, si ieiunus non adsit, ibid. 28. Quod si deficiat Sacerdos, quid perficiat Sacrificium, tunc probabilius est, posse Laicum sumere species etiam vini consecratas, licèt ad hoc non teneatur. ibid. 29

Probabilius est, quod si Sacerdos post ablutionem Calicis sumptam, aut dictas orationes reperiat aliquas particulas à se consecratas possit illas consumere. ib. 30. Imò etiam casu, quo dictas particulas reuersus iam ad Sacristiam reperiat. ibid. 31. Siue dictæ particulæ fuit ab ipso præconsecratæ, siue ab alio. 106.32. & 33

Probabilius est, quod reliquiæ, seu fragmenta, quæ post factam communionem supersunt, possint dari Laicis, qui iam communicarunt, casu tantum, quo ablutionem non acceperint. 107.34. & 35

Certum est, posse, imò & teneri quem sumere Eucharistiam non ieiunum, ad vitandam grauem iniuriam, vel irreuerentiam eius. ibid. 36. Et probabilius, posse quem celebrare, aut communicare non ieiunum, propter scandalum, seu infamiam vitandam. ibid. 37

Certum est, posse infirmo non ieiuno Eucharistiam vt viaticum conferri. ibid. 38

Probabilius est, quod infirmo, qui iam accepit viaticum, possit intra candem infirmitatem iterum, atque iterum, vrgente eodem mortis articulo, Eucharistia non ieiuno dari. 108. 39. Imò probabile est, quod possit dari quotidie. ibid. 40

Probabilius est, quod infirmus, qui grauiter non ægrotat, nequeat non ieiunus communicare ad implendum præceptum communicandi in Paschate. ibid. 41

Certissimum est, non esse deferendam Eucharistiam ægroto, qui illam ob vomitum, vel ob aliam causam non potest suscipere. ibid. 42

Probabilius est, posse quem absque peccato post sumptam Eucharistiam statim alios cibos sumere, aut etiam exspuere, licèt id non deceat. 109.43.44

Certissimum est, licitum esse ante somnum captum, vel cibum digestum, ad Eucharistiam accedere. ibid. 45

Disp. VI. *De Dispositione corporali ad Eucharistiam.* pag. 109

Probabilius est, pollutionem inuoluntariam, nec sub veniali impedire communionem. ibid. 1

Probabilius longè est, nõn esse mortale, imò nec veniale, accipere Eucharistiam post pollutionem, aut fornicationem voluntariam, iutta eandem diem, confessione præmissa. 110 2. & 3

Probabilius est, nec veniale esse accedere ad Eucharistiam ipso die habitæ coniugalis copulæ, adhuc voluptatis causa exercitæ. ibid. 4. Imò & probabile, non esse consulendum coniugatis, vt ipso die habitæ copulæ non communicent. 111.5

Probabilius est, esse licitum coniugatis petere debitum ipsa die communionis. ibid. 6

Probabilius est, nec venialiter peccare mulierem patientem fluxum sanguinis, aut tempore menstrui ad Eucharistiam accedendo: nec esse consulendum ei, vt ab Eucharistia abstineat. ibid. 7

Peccatum est veniale accedere ad Eucharistiam non lotis manibus, & facie. ibid. 8

Certissimum est, catechumenum, etiam in gratia existentem, non esse subiectum capax ad recipiendam Eucharistiam. ibid. 9

Certissimum est, amentibus à natiuitate non posse dari Eucharistiam, adhuc in articulo mortis. ib. 10 Longè tamen probabilius, posse, imò & debere illam dari in articulo duntaxat mortis amentibus, qui aliquando vsi sunt ratione, etiamsi tunc expressè illam non petierint. 112.11. & 13

Probabilius est, posse conferri Eucharistiam semifatuis, non quoties illam postulauerint, sed solùm in articulo mortis, in Paschate, & in aliquo magno Iubileo. ibid. 14

Probabilius est, posse licitè ministrari Eucharistiam energumenis. ibid. 15. Imò & teneri Parochum sub mortali illam prædictis in articulo mortis constitutis ministrare, nisi alias in blasphemias prorumpant. 113.16. & 17

Disp. VII. *De Dispositione ex parte animæ ad Eucharistiam.* pag 113

De fide est, præerequiri statum gratiæ ad Eucharistiæ sumptionem. ibid. 1. Licèt probabile sit, posse dari aliquem casum, in quo licitum sit Eucharistiam sumere cum conscientia peccati mortalis. ibid. 2

Certum est, grauius peccare, qui cum grauioribus, aut pluribus peccatis ad Eucharistiam accedit. 14 13. Sed longè, non debere postea in confessione necessariò explicare qualitatem, vel numerum peccatorum, cum quorum conscientia quis ad Eucharistiam accessit (quamuis aliàs titulo diuerso ei sit hoc necessum) sed sufficere dicere: accepi Eucharistiam in mortali. ibid. 4

Probabilius longè est, non esse grauius peccatum, per se loquendo, accedere ad Eucharistiam cum peccatis carnalibus, quàm spiritualibus. ibid. 5

Probabilius est, grauiùs peccare Infidelem, vel Hæreticum ad Eucharistiam accedendo, quàm fidelem in mortali existentem. ibid. 6

Probabilius est, quod peccatum accedentis ad Eucharistiam in mortali, sit grauius, quàm omnia alia peccata opposita virtutibus moralibus. ibid. 7

Probabile est, non esse veniale accedere ad Eucharistiam cum pluribus venialibus habitualibus: benè tamen accedere etiam cum vno solo veniali actuali

li. Ibid. 8. & 115. 9

Certissimum est, existentem in mortali teneri ex præcepto præmittere confessionem illius, si velit Eucharistiam sumere, etiamsi antea media contritione sit iustificatus. ibid.10

Probabilius longè est, teneri etiam præmittere confessionem ante receptionem Eucharistiæ, qui dubitat, an habeat peccatum mortale. ibid.11

Probabilius est, præceptum præmittendi confessionem ante receptionem Eucharistiæ, non solùm esse humanum, sed diuinum positiuum. ibid.12

Certum est, posse qui est in mortali, toties quoties desit copia Confessoris, & necessitas sumptionis Eucharistiæ vrgeat, absque præuia confessione, cum contritione tamen illam sumere. ibid.116.13

Probabilius longè est, posse quem propter scandalum vel infamiam vitandam communicare contritum, non præmissa confessione. ibid.14. Imò & ob vitandam aliquorum admirationem. ibid.15

Probabile est, quod Sacerdos, qui post introitum, sed ante consecrationem recordatur se esse in mortali, non teneatur confiteri (etiamsi absque nota possit) sed solùm contritionem elicere. ib.16. Imò ad id faciendum sufficit, quod Sacerdos iam sit in altari ibid.17

Probabile est, quod si Laicus iam in altari applicatus coram aliis, recordetur se esse in mortali, possit non præmissa confessione illam suscipere contritus. 117.18

Probabilius est, quod ille qui prius confessus fuit, & postea dum iam est in altari, recordatur peccati in confessione obliti, non teneatur ante communionem contritionem elicere. ibid.19

Probabilius est, quod si Sacerdos, qui non præmisit confessionem, in Missa recordetur se in mortali esse, possit prosequi Missam non contritus vsque ad consecrationem, si memoria peccati occurrat ante illam; vel vsque ad communionem, si post consecrationem occurrat. ibid.20

Certissimum est, quod ille qui confessionem præmisit, & postea anteaquam ad altare accedat, recordatur alicuius peccati in confessione obliti, teneatur illud confiteri antequam communicet. ibid.21

Certum est, quod si quis morti proximus non potest confiteri, possit celebrare, vel communicare, non præmissa confessione, cum contritione tamen. ibid.22

Probabilius est, posse Sacerdotem absque præuia confessione, si desit copia confessoris, celebrare ad dandum viaticum infirmo. 118.23. Et Parochum in die festo, vt alij Missam audiant. ibid.24. Imò & simplicem Sacerdotem, vel vt ipse adimpleat præceptum audiendi Sacrum, aut vt alij Missam audiant. ibid.25.& 26

Probabilius est, posse quem, occurrente communione Paschali, & deficiente confessore, sine præuia confessione contritum communicare. 119.27

Certissimum est, non posse quem sine præuia confessione communicare, etiam necessitate vrgente, si habeat præsentem idoneum confessarium, ex eo solùm quod breuiter speret alium, cui deuotiùs solet confiteri. ibid.28

Certissimum etiam est, non posse quem celebrare, aut communicare contritum sine præuia confessione, quando abest proprius Sacerdos, adest tamen alius, cui ex priuilegio possit confiteri. ibid.29. Secus tamen dicendum casu, quo solus adsit Sacerdos, cum quo pœnitens habet inimicitias, & vrgeat necessitas celebrandi, aut communicandi. ibid.30

Probabile est, posse Sacerdotem celebrare Missam non præmissa confessione (si non adsit Confessarius) pro defuncto, cuius animam indigere sacrificio probabiliter putat. ibid.31 Imò & pro adimpletione obligationis celebrandi pro Capellania, aut pro eleemosyna accepta. ibid.32

Certissimum est, non posse quem communicare, non præmissa confessione, deficiente Confessario, solùm propter fructum, quem ex communione sperat. 120.33. Secus dicendum probabiliter, casu quo ex communione magnum iuuamen contra peccatum speret. ibid.34

Probabile est, quod deficiente Confessario pro oblitis, aut reseruatis, possit quis cum contritione sola communicare, casu quo in aliquo Monasterio omnes fratres ex statuto, vel consuetudine communicent. ibid.35

Probabilius est, quod si quis habeat peccatum reseruatum, & non pateat aditus ad superiorem, teneatur præmittere confessionem cum Sacerdote inferiori, casu quo habeat aliud peccatum mortale non reseruatum; secus verò, si tantum illud reseruatum habeat, etiamsi cum illo alia venialia haberet. ibid.36.& 37

In casu autem dicto, qui cum peccato reseruato haberet aliqua venialia, posset, si vellet, confiteri venialia simplici Sacerdoti, vt sic indirectè à reseruato absolueretur. 121.38

Probabilius etiam est, quod qui habet excommunicationem reseruatam, & non superioris copiam, possit vrgente necessitate, absque præuia confessione communicare. ibid. 39. & 41. Quamuis in hoc casu, si detur copia Confessoris inferiori, tenebitur pœnitens confiteri peccata mortalia non reseruata, vt sic ab his directè, & à reseruatis indirectè absoluatur. ibid.40

Quid autem dicendum in casu, quo superior nolit concedere Confessario licentiam vt absoluat pœnitentem à reseruatis; aut in casu, quo pœnitens non potest integrè confiteri. 41.& 42

An autem dentur alij casus, in quibus dici possit, non dari copiam Confessoris. 122.43

Probabilius est, quod distantia vnius leucæ inter pœnitentem, & Confessarium, non sit sufficiens, generaliter loquendo, ad hoc vt pœnitens dicatur non habere copiam Confessoris. ibid.44

Certum est, quod quando Sacerdos vrgente necessitate, & deficiente confessore celebrat non præmissa confessione, teneatur postea quamprimùm confiteri. ibid.45

Probabilius est, quod hoc præceptum, *quamprimùm confitendi*, obliget sub mortali. ibid.46

Probabile est, tale præceptum esse merè humanum. ib.47. Quo non obligantur laici communicantes absque confessione in casu necessitatis. 123.48

Obligatur tamen Sacerdos, qui absque præuia confessione celebrat, etiam in die Parasceues. ibid.49

Probabile est, quod Sacerdos, qui in ipsa actione sacrificandi recordatur peccati mortalis, aut tunc illud committit, non teneatur postea ex vi dicti præcepti quamprimùm confiteri. ib.50. Imò neque qui ex mera malitia celebrat, non præmissa confessione. ib.51. Benè tamen qui post præmissam confessionem recordatur peccati mortalis non explicati in confessione, & ob inopiam confessarij celebrat absque noua confessione. 124.52

Probabilius est, quod ex vi prædicti præcepti teneatur Sacerdos statim finita Missa quærere confessarium, & confiteri. ibid.53

Probabilius est, ministrantem Eucharistiam indigno, peccare mortaliter (in quo omnes conueniunt) non tamen duplici, sed vnico peccato. ibid.54

Certum est omninò, denegandam esse Eucharistiam pu-

blico peccatori. 125. 55. Et probabilius longè, etiam denegandam peccatori occultè etiam petenti, non tamen publicè petenti. ibid. 56. & 57. In casu autem quo sit dubiu", an sit publicus, vel occultus, non est deneganda. ibid. 58

Certissimum ferè est, nunquam posse dari alicui Eucharistiam in probationem delicti, de quo est suspectus. ibid. 59

Probabilius longè est, nunquam licere Sacerdoti ministrare Hostiam non consecratam, vt consecratam peccatori occulto, quantumcunque instet, etiam ad vitandum sui damnum, vel infamiam. 126.60

Probabilius est, non posse Sacerdotem absque necessaria, & vrgenti causa, simulare se hostiam in os peccatoris immittere; benè tamen cum legitima causa. ibid.61

Disp. VIII. *De Eucharistia materia.* pag. 127

De fide est, materiam corporis esse solum panem triticeum. ibid. 1. Et certissimum, quod panis qui fit ex leguminibus, aut fructibus quibusdam, nullo modo sit materia huius Sacramenti. ibid. 2. Imò nec panis qui fit ex hordeo. ibid. 3

Probabilius est, quod panis qui fit ex tipha, seu centeno, sit Eucharistiæ materia dubia. ibid. 4. Quid autem dicendum de pane qui fit ex spelta, ex siligine, & ex farre. 128. 5. 6. & 7

Certissimum est, quod panis qui fit ex maisio non sit materia Eucharistiæ. ibid. 8. Et probabilius, quod nec panis, qui fit ex amylo. ibid. 9. Quid autem dicendum de pane qui fit ex tritico cum admixtione aliarum segetum. 129.10

Certissimum est, massam crudam non esse sufficientem materiam Eucharistiæ. ibid. 11. Licèt contrarium probabiliùs sit dicendum de mica panis madefacta, & digitis compressa, & facta quasi massa cruda. ibid. 12

Certum est, quod massa oleo, aut butyro in sartagine frixa, aut aqua elixa, non sit materia consecrationis. ibid. 13. Imò nec panis confectus ex farina triticea, & ex succo ab ipsis granis expresso. ibid. 14

Probabilius longè est, quod panis confectus ex farina triticea, & ex aqua rosacea, angelica, vel stillata, non sit materia consecrationis. 130. 15. Panem confectum ex aqua maris, esse aptum consecrationi, ibid. Imò & certum, quod nec hostia ex farina triticea cum admixtione cinnabari confecta. ib. 16

Certissimum est, quod tam panis fermentatus, quàm azymus sit materia sufficiens consecrationis. ib. 7

Certissimum est, quod solus Sacerdos Latinus teneatur consecrare in azymo, non Græcus; nam hic tenetur seruare ritum suæ Ecclesiæ, saltem dum existit in illa. ibid. 18. & 19

Certissimum est, quod nec in casu necessitatis possit Sacerdos Latinus, existens apud suos consecrare in fermentato. 131.20

Certum est, quod Græcus habens domicilium apud Latinos, & apud eos habitans, teneatur conficere in azymo, & è contra Latinus habitans apud Græcos in fermentato. ibid. 21

Probabile est, quod si in Ecclesia Latina sint templa deputata ad seruandos ritus Græcorum, licèt possit Græcus ibi habitans seruare ritum suæ Ecclesiæ, non tamen ad id teneatur. ibid. 22

Probabile est, quod quando Sacerdos Græcus peregrinatur per Ecclesiam Latinam, aut Latinus per Græcam, possit quilibet illarum consecrare pro libito in azymo, vel fermentato. ibid. 23

De fide est, solum vinum ex vite esse materiam sufficientem, & necessariam ad consecrationem sanguinis Christi. ibid. 24

Certum est, quod omne vinum ex vite, siue album, siue rubrum, sit sufficiens materia consecrationis. 132. 25. Vbi quodnam ex his sit conuenientius ad consecrationem. ibid.

Certissimum est, quod nec vinum pomorum, granatorum, vel morum, nec vinum coctum, nec agresta, nec lora sint materia sufficiens, adhuc in casu necessitatis, cõsecrationis sãguinis. ib. 26. 27. 28. & 29

Certissimum est quod nec mustum intra grana inclusum, nec vinum imbibitum in offa, seu mica panis sint materia consecrationis. ib. 30. & 31. Secus verò dicendum de musto recenter expresso, quia hoc verè est materia consecrationis. 133.32

Probabilius est, quod consecrare mustum extra casum necessitatis, aut extra festum transfigurationis (vbi consuetudo viget) sit mortale. ibid. & 33

Certum est, quod acetum propriè sumptum non sit materia sufficiens consecrationis. ibid. 34. Secus dicendum de vino acido, seu parum acri. ibid. 35

Probabilius est, vinum congelatum esse materiam consecrationis. ibid. 36. Et tamen longè probabilius, esse peccatum, & graue in illo consecrare. ibid. 37. Nullum tamen si consecretur postq am est liquefactum. ibid. 38

De fide est, expediens esse vt aqua vino ad consecrationem misceatur. ibid. 39

Certissim. m est, mixtionem aquæ & vini non esse de necessitate Sacramenti. ibid. 40

Probabilius est, talem mixtionem aquæ non esse de iure diuino, sed humano. ib. 41. Cuius præcepti author nõ fuit Alexãder Primus, sed Apostoli. 135.42

Probabilius est, quod absolutè loquendo possit Pontifex in hoc præcepto dispensare, prætereà verò, & de facto, vix licitè. ibid. 43. Sicut nec licitè potest Sacerdos, etiam in casu necessitatis, consecrare vinum sine aqua. ibid. 44

Certissimum ferè est, quod quando Christus Dominus instituit hoc Sacramentum, miscuerit aquam vino. ibid. 45

Certum est, quod aqua vino miscenda debet de necessitate præcepti esse naturalis. Vnde si de facto ponatur rosacea, aut alia artificialis, licet teneat consecratio, peccabit miscens mortaliter. ibid. 46

Certum est, quod aqua vino miscenda debeat esse in parua quantitate. ibid. 47

Probabilius est, quod possit determinari, quanta debeat esse illa paruitas aquæ admiscendæ vino. Est nãque octaua, aut decima pars. Imò (secundũ alios) quinta, aut sexta. ibid. 48. vbi etiam habetur, quod sufficiat vna gutta aquæ. ibid. *vers. Quod si quæras.*

Certum est, non sufficere, quod aqua misceatur vino in ampulla, vel dolio, sed debere necessariò misceri in calice ab ipsis sacris ministris, 136.49. Melinsque est, vt fiat mixtio post oblationem Hostiæ, quàm initio Missæ. ib. 50. Et necessariũ, vt in priuatis Missis fiat ab ipsomet Sacerdote celebrante, in solemnibus à Diacono, & Subdiacono, præcedente benedictione Sacerdotis celebrantis. ibid. 51

Probabilius est, quod aqua vino admixta non conuertatur in sanguinem Christi, si tempore cõsecrationis non fuerit iam conuersa in vinum. ibid. 52. Imò nec casu quo post incœpta, & non finita verba cõsecrationis aqua conuertatur in vinũ. 137.53

Certum est, quod materia consecranda debeat necessariò esse præsens Ministro. ib. 53. & ita non sufficere præsentiam imaginationis ad consecrandum absentem panem. ib. 55. Nec quod materia quouis sẽsu percipiatur, si aliàs nõ sit debitè præsens. ib. 56

Certum est etiam, quod non sit de necessitate Sacramenti, vt materia consecranda manibus tangatur. ib. 57. Nec quod sit in tam parua distantia, vt sonus verborum formæ illam physicè attingat. ib. 58

Probabilius

Disp. IX. *De Eucharistia Forma.* pag.142

Disput. X. *De Modo, quo Christus est in Eucharistia.* pag.147

Imm secundum substantiam, sed secundum quantitatem,& cætera accidentia, quæ non dependent à loco. ibid. 2. Imò secundum figuram intrinsecam,quamuis non secundum situalem. 148.3

Certum est, quod ex vi sacramenti, sen verborum ponatur corpus Christi sub speciebus panis. Imò & partes eius integrales simul sumptæ, non verò sumptæ seorsim. ibid.4.& 5

Certum est, in hoc Sacramento esse nunc præputium Christi.ibid.6.& certissimum,ex vi verborum esse sanguinem Christi, & totum sub speciebus vini. ibid.8.& 9

Certum est, quod sub speciebus panis sit per concomitantiam sanguis Christi, & sub speciebus vini corpus eiusdem. Et sub qualibet specie, anima Christi,eius diuinitas,& suppositum Verbi. ib.10. Imò (iuxta probabiliorem sententiam) Pater, & Spiritus Sanctus. 149.11. Quo non obstante, dici aut concedi non potest, quod qui manducat Eucharistiam, manducet Patrem, & Spiritum Sanctum, aut totam Trinitatem. ibid.12

Probabilius est, Christum Dominum etiam esse sub quolibet indiuisibili specierum. ibid.13

Certissimum est, Christum Dominum, prout est in Eucharistia,non posse videri naturaliter oculo corporeo.ib.14.Probabilius tamen,posse supernaturaliter videri.ib.15.& 17.Imò & probabile satis eum sic de facto B.Mariam Virginem vidisse. ibid.16

Probabile est, posse videri corpus Christi extensum, prout in Eucharistia est. ibid.17

Certum est, quod Christus Dominus incipiat esse sub speciebus in eo instanti, in quo completur significatio verborum consecrationis.150.18. Nec vllo modo suspendatur effectus eo, quod Sacerdos scrupulo pressus differat vltimæ syllabæ prolationem. ibid.19

Certissimum est, non desinere Christum Dominum esse sub speciebus, quando Sacramentum proijcitur in lutum, aut locum immundum, vel quando corroditur à mure, vel sumitur à bruto,&c. ib.20. Nec rursus definit esse statim ac in os recipitur,aut in ventrem trajicitur. ibid.21. Nisi dato casu,quo species dentium contritione corrumpantur in ore, & sic corruptæ descendant in ventrem; nam tunc Christus non descenderet in stomachum. ibid.22.

Probabilius longè est, quod formula, quæ pro communione laicis datur, non corrumpatur intra horæ minutum, sed post quatuor minutos ferè: maior verò Hostia, & species vini, post vnum quadrantis spatium, plus minúsve. ibid.23

Probabilius est,non desinere sanguinem Christi esse sub speciebus vini, quando hæ miscentur cum vino non consecrato eiusdem speciei; imò & secundùm aliquos Doctores, & cum diuersæ,si vina diuersæ speciei dentur. 151.24.& 25

Probabilius est, licere Sacerdoti qui consecrauit in vino albo,purificare calicem cum vino rubro, aut è contra. ibid.26

Probabilius longè est,quod si vna (quatuor, aut decem) gutta vini consecrati misceatur cum dolio vini non consecrati, tunc maneat sub illa gutta sanguis Christi.152.27. In quo casu etiam est longè probabilius, vinum illius dolij non posse licitè bibi à laicis, sed seruandum esse ad sacros vsus. ibid.28

Certum est, quod desinat esse sanguis Christi sub speciebus vini, si hæ misceantur cum aqua, aut cum alio liquore diuersæ speciei. ibid.29

Certissimum est, quod si parua gutta aquæ admisceatur cum speciebus vini consecrati,nec maneat consecrata,nec conuersa in species vini consecrati. ibid.30

Certum etiam est, quod non desinat esse Christus sub speciebus, quando miraculosè apparet caro, vel puer in Eucharistia. ibid.31. An verò aliquo modo mutetur Christus, quando desinit esse sub speciebus. ibid.32

Disp. IX. *De Effectibus Eucharistiæ.* pag.152

De fide est, quod Sacramentum Eucharistiæ conferat augmentum gratiæ sanctificantis. ibid.1

Probabilius est,quod ad hoc, vt Eucharistia conferat augmentum gratiæ, nullam aliam dispositionem requirat in suscipiente,præter statum gratiæ. ib.2

Certissimum est, quod Eucharistia nec per se conferat primam gratiam, nec per se fuerit instituta ad delenda mortalia. 153.3

Probabilius est, quod Eucharistia per accidens conferat aliquando primam gratiam, & deleat mortalia.ib.4.Præcipuè in duobus casibus.ib.5. Et an ad hoc aliqua dispositio in suscipiente requiratur.ib.6

Certissimum est, remitti per Eucharistiam peccata venialia quoad culpam.ibid.7. Et longè probabilius, quod remittat omnia, & hoc immediatè ex opere operato. 154.8.& 9

Certissimum est, quod Eucharistia præseruet à mortalibus. ib.10. Quonam autem modo? ib.11.& 12

Probabilius longè est, quod Eucharistia non conferat gratiam antequam trajiciatur. ibid. 13. Sed confert illam in vltimo instanti terminatino trajectionis ad stomachum. 155.14

Probabilius est, quod Eucharistia causet gratiæ augmentum quamdiu durat in stomacho, dummodo homo magis ac magis denuo se disponat. ib. 15

Probabile est, quod si Eucharistia poneretur ab Angelo intra stomachum hominis volentis illam recipere,adhuc causaret gratiam. ibid.16

Probabilius est, quod recipiat gratiam Sacramenti Sacerdos ille, qui vnam partem hostiæ recipit in peccato, alteram verò partem iam in gratia per contritionem constitutus manducat. 157.17

Probabile est, quod etiam ille, qui in peccato recipit Eucharistiam, & postea antequam species corrumpantur,confitetur,vel conteritur, recipiat gratiam ab ipsamet Eucharistia. ibid.18

Probabile est, quod ille qui in peccato recepit Eucharistiam, vel post huius receptionem peccauit, teneatur conteri,vel côfiteri pro toto illo tempore, quo species incorruptæ in stomacho manent. ib.9

Probabilius est,esse vtilius,non per se,sed per accidēs in maiori specierum quantitate communicare. ib.20. Vnde etiam est probabilius, non esse illicitum per se, bene tamen per accidens, date, aut sumere plures formas consecratas. ib.21

Probabilius longè est, non recipere gratiam ab Eucharistia illum, qui species retinet in ore, donec corrumpantur. 157.22

Certum est, recipere gratiam Sacramenti Sacerdotem, qui deglutita tantum parte Hostiæ, statim moritur. ib. 23. Et etiam ille, qui postquam Eucharistiam deglutiuit,statim eam euomit. ib.24

Probabilius est, vtramque speciem Eucharistiæ maiorem gratiam conferre. ibid.25

De fide certissimum est, non licere laicis communicare sub vtraque specie. ib.26.Imò nec Sacerdotibus, cùm more laicorum communicant. ib.27

Certissimum est,licere Pontifici ex iusta causa concedere alicui regno,nationi,vel personæ communionem sub vtraque specie, sicuti de facto id concessit. 158.28.Imò non est improbanda consuetudo,quæ in aliquo id obtinuit.ib.29.vbi in quibus casibus.

Probabilius longè est,licitum esse laicis in aliquibus casibus bibere calicem,absque dispensatione aliqua. ibid.30

ibid. 30. Vbi in quibus. Et etiam est probabile, licere infirmo, qui panem deglutire non potest, sed solum vinum, sumere sanguinem absque panis specie. ibid. 31

Certissimum est, quod Christus Dominus in nocte cœnæ sumpserit Eucharistiam,& dederit discipulis suis,etiam Iudæ proditori. 32. & 33. Et longè probabilius,quod etiam B. Virgo cum aliis fœminis in eadem nocte Eucharistiam sumpserit. ib. 34

Ex Tractatv VIII.

De Sacrificio Missæ.

Disp. I. *De Sacrificij Missæ Essentia. pag. 159*

Probabilius est,quod nomen Missa,sit latinum.ibid. 1 Cur autem sacrificium, Missa appelletur. ibid. 2

Certissimum est, Christum Dominum in vltima cœna instituisse missæ sacrificium,illudque Patri obtulisse. ibid. 3

De fide est, in Missa,prout à Catholicis dicitur,proprium sacrificium offerri. 160.4. Et certissimum, nullum aliud esse in Ecclesia sacrificium, præter Eucharisticum. ibid. 5

Certissimum est, non habere nune potestatem instituendi nouum sacrificium.ibid. 6. Haberet tamen, si Christus non instituisset. ibid. 7. & 8

Sex sunt actiones, de quibus potest dubitari, in quanam earum consistat essentia sacrificij. ibid. 9

Certissimum est, essentiam huius sacrificij sitam esse in aliqua actione determinata. ibid. 10

Certissimum etiam est,rationem huius sacrificij nullo modo esse sitam in oblatione, quæ fit ante consecrationem. 161. 11. Et longè probabilius,neque in oblatione, quæ paulò post consecrationem verbaliter fit ibid. 12. Neque in fractione Hostiæ consecratæ. Neque in sumptione facta à celebrante.ibid. 13. 14. & 15. Sed in sola consecratione,non vnius, sed vtriusque speciei. ibid. 16. & 17.

Certissimum est, quod consecratio vtriusque speciei simul sit præcepta iure diuino. 161. 18. Vnde longè probabilius est, nec ex dispensatione Papæ posse consecrari vnam speciem sine alia. ibid. 19

Certissimum est, in die Parasceues non offerri sacrificium Missæ. 162. 20

Probabilius est,offerri sacrificium Missæ si Sacerdos hostiam à seipso consecratam in pyxide reponat, & ipse sumat aliam ab alio consecratam. ibid. 21

Probabilius longè est , non posse Parochum dum renouat Eucharistiam , non sumere Hostiam, quam consecrauit, etiamsi aliam, quæ antea in sacrario erat, sumat. ibid. 22

Probabile est , posse Sacerdotem licitè consecrare formulas , quas illi pro communicandis laicis post oblationem Hostiæ grandioris factam offerunt. ibid. 23

Certissimum est,Christū Dominum diei proximè, & principaliter offerentem sacrificiū in Missis. ib. 24

Disp. II. *De Ministro Sacrificij Missæ. p. 164*

De fide est, solos Sacerdotes posse hoc Missæ sacrificium offerre. ibid. 1. Et certissimum, quod etiamsi sint hæretici, excommunicati, &c. id possint validè,sed non licitè.ibid. 2. Imò id etiam aliquo modo possunt omnes alij fideles , præter Sacerdotes. ibid. 3

Certissimum est,non posse hoc sacrificium Missæ offerri pro omnibus viuis, nisi solùm pro illis , qui sunt intra Ecclesiam. ib. 4. An autem si Sacerdos excluderet aliquem à sacrificio,teneret factum. ib. 5

Probabilius est , non posse hoc sacrificium offerri pro Paganis, Idololatris, Iudæis, Turcis , & aliis non baptizatis. 165. 6. Nec pro Catechumenis. ibid. 7. Nec pro excommunicato non tolerato, imò nec pro tolerato. ibid. 9. & 10

Probabilius est, posse Sacerdotem in Memento Missæ pro quolibet excommunicato , quatenus est priuata persona,orare, non verò nomine Ecclesiæ. 166. 11

Certum est, posse offerri sacrificium Missæ indirectè pro Idololatris, & aliis non baptizatis, & pro hæreticis baptizatis, & pro excommunicatis , quamuis non in particulari pro aliquo. ibid. 12

Certissimum est, non posse offerri sacrificium Missæ pro damnatis. ibid. 13

De fide est , posse offerri sacrificium pro animabus Purgatorij. 14. Probabiliusque est, illis ex infallibili lege Christi prodesse. ibid. 15

Non potest propriè offerri sacrificium Missæ pro Beatis. 167. 16

Disp. III. *De Effectibus sacrificij Missæ. p. 167*

Certissimum est , sacrificium Missæ habere aliquem effectum ex opere operato. ibid. 1

Certissimum est , huiusmodi sacrificium habere vim remittendi peccata mort. & conferendi primam gratiam, non tamen per se immediatè , & ex opere operato ; sed mediatè, & impetratoriè. ibid. 2. 3. & 4

Probabile æquè est , sacrificium Missæ per se , & ex opere operato conferre augmentum gratiæ his, pro quibus offertur. 168. 6. Imò & aliquando per accidens primam gratiam , & remissionem mortalium. ibid. 6

Probabile æquè est, sacrificium Missæ per se,ex opere operato, & immediatè delere venialia. ibid. 7. Et certum remittere etiam certò , & infallibiliter pœnas peccatis debitas. 169. 8

Probabilius longè est , sacrificium Missæ prodesse semper , & infallibiliter defunctis iustis,ad eorum pœnæ remissionem. ibid. 9

Probabilius est , quod valor ex opere operato Missæ, sit infiniti valoris intensiuè, quoad sufficientiam, licèt finiti quoad efficientiam,& in actu secundo. ibid. 10

Probabile est, quod sacrificium Missæ oblatum pro pluribus , tantùm prosit singulis , quantùm si pro vnoquoque dumtaxat offeretur. ibid. 11

Probabile est , omnes offerentes sacrificium Missæ, nempe Sacerdos celebrans, Ministri , ac alij seruientes Missæ , &c. participare ex opere operato fructum illius, si sunt in statu gratiæ. 170. 12

Certum est , quod huius sacrificij fructus ex opere operato nullo modo prosint existenti in mortali; quamuis probabilius sit , quod prosint postea ablato obice. ibid. 13. & 14. vbi assignantur conditiones quatuor requisitæ ad percipiendos fructus Missæ. ibid.

Probabilius est, quod vt Missæ sacrificium prosit, sit necessaria actualis, vel virtualis deuotio erga illud. ibid. 15. Vnde probabilius longè est, quod quantò maior fuerit deuotio illius pro quo offertur, tantò maior erit in eo fructus. ibid. 16

Certum est , quod sacrificium Missæ non prosit ei, pro quo Sacerdos ex iustitia, ratione stipendij, tenebatur offerre : sed ei , pro quo de facto illud offert. ibid. 17

Probabilius est, quod sacrificium Missæ non prosit ei, pro quo Sacerdos Regularis offert, sed ei, pro quo Prælatus offerre iussit. 171. 18

Disp. IV. *De Stipendio Missæ.* pag. 171

Certissimum est, licitum esse omnino Sacerdotibus accipere stipendium pro Missa. ibid. 1

Probabilius longè est, quod etiam Sacerdotes diuites possint stipem pro Missis suscipere. ibid. 2

Probabile est, non posse pro vna Missa recipi stipendia quæcumque, quoties ad minus illa sufficientia, ac iusta sunt. ibid. 3

Certum est, post decreta Vrbani VIII. non posse Sacerdotem accipere pro vna Missa tot stipendia, etiam à personis diuersis, quot sufficiant ad durnam eius sustentationem. ibid. 4.

Certum est etiam, post dicta decreta non posse Sacerdotem à diuersis tot stipendia, suscipere, quæ iust & taxato pretio æqui aleant, & pro omnibus ill s vnicam Missam offerre. 172. 5. Licèt nonnulli adhuc aliter sentiant. ibid.

Certum est etiam, post præfata decreta non posse Sacerdotem, qui pro dicendis Missis stipendia maiora recepit, dare postea alijs dicendas, retenta sibi parte stipendij, & dato minori, sed iusto. ibid. 6. Quamuis adhuc non desit qui doceat, id non esse mortale, etiam post dicta decreta. ibid.

Certum ferè est, post decreta Congregationis non posse Sacerdotem in diebus festis accipere pro vna Missa duplum stipendium. ibid. 7

Probabilius longè est, etiam nunc posse Sacerdotem, qui per alium Missam, quam ipse accepto stipendio dicere debebat, celebrare facit, retinere partem stipendij, ex voluntate secundi Sacerdotis condonantis. ibid. 8

Probabilius est, posse Sacerdotem applicare alteri fructum proprium, quem ipse ex Missæ celebratione recipit. ibid. 9

Probabile est, posse Sacerdotem, etiam nunc, duplex stipendium pro vnica Missa recipere, applicando vni personæ partem solitam, & alteri suam partem, aut fructum sibi proprium. 173. 10. Vbi varia argumenta agitantur.

Certissimum ferè est item, quod si quis det alicui Sacerdoti stipem pro dicenda Missa ad impetrandum à Deo aliquam gratiam, & alter det eidem aliam stipem pro Missa dicenda pro defuncto, non possit vnica, & eadem Missa vtrique obligationi satisfacere, & duas illas pitantias recipere. 174. 11

Probabilius longè est, quod Sacerdos qui tenetur celebrare in aliqua Ecclesia, loco, vel die pro cultu Ecclesiæ dumtaxat, etiamsi ei detur aliquod stipendium, aut salarium, possit stipendium aliud pro Missa illa recipere ab alio, ei fructum illius applicando. ibid. 12

Certum est, quod Sacerdos, qui vt celebret, cogitur emere sacras vestes, candelas, &c. possit stipendia Missæ augere. 175. 13

Probabilius est, posse Sacerdotem offerre idem sacrificium pro eo, à quo accepit stipendium, & simul pro alijs ex charitate, gratitudine, &c. ibid. 14

Probabilius est, quod Religiosi, qui ex vi suæ Regulæ tenentur certis dibus celebrare pro defunctis sui Ordinis, &c. possint idem sacrificium offerre pro alijs, à quibus stipem acceperunt. ibid. 15

Probabilius est, non peccare mortaliter Sacerdotem, qui liberaliter promittit alteri vnum Sacrũ animo se obligandi, & tamen promissũ non implet. ib. 16

Certum est peccare mortaliter Sacerdotem, qui diu Missas celebrare differt. ibid. 17

Probabile est, posse Sacerdotem differre Missam post acceptam eleemosynam (absque mortali) per spatium non solùm vnius, aut duorum mensium, verum & trium, nisi aliàs Missas petentes maiorem celeritatem requirant. ibid. 18

Probabilius longè est, quod quando Sacerdos non habet Missas, nequeat illas dicere pro illo, qui primò stipem dederit, quem Deus videt daturum. 176. 19. Poterit tamen dicere anticipatè pro æditno, vel Sacrista, aut amico, aut altero qui solet ex officio alijs Missas dare, dummodo Sacerdos anticipatè sciat eius intentionem. ibid. 20

Probabilius longè est, posse Capellanum, qui bis, aut ter in hebdomada celebrare tenetur, Missas hebdomadæ sequentis anticipare, nisi aliàs contrarium in fundatione Capellaniæ exprimatur. ib. 21

Certum est, vtilius esse vt vnusquisque curet sibi Missas ante mortem celebrari, ibid. 22. Licitamque esse consuetudinem, quæ apud nonnullos viget, nempe vt quis tanquam mortuus iam sit, exequias pro se, erecto tumulo, fieri curet. ibid. 23

An autem Sacerdos, qui ex fundatione tenetur ad celebrandum in aliqua Ecclesia, peccet mortaliter alibi celebrando. 177. 24. 25. 26. & 27

Disp. V. *De diebus, quibus liceat, & teneantur Sacerdotes ad celebrandum.* pag. 177

Probabile est, peccare mortaliter Sacerdotem, qui non celebrat, nec semel in anno. ibid. 1

Probabile æquè est, quod licèt Sacerdotes ter saltem in anno celebrare teneantur, non tamen determinatis in aliquibus diebus. 178. 2

Probabilius est, quod nec Parochus teneatur singulis diebus celebrare: bene tamen vel per se, vel per alium omnibus festis, quibus Populus teneatur audire Missam. ibid. 3. & 4

Probabilius est, teneri Parochum interdum ad applicandam Missam pro ouibus. ibid. 5. Probabiliusque est, sufficere ei, si hoc solemnioribus festis faciat. ibid.

Necessarium est aliquando Missam cum Diacono, & Subdiacono, & Acolytis solèniter celebrare. 179. 6

Probabilius est, teneri Diaconum, & Subdiaconum sua officia aliquando exercere. ibid. 7

Probabilius longè est, debere quotidie celebrari sub mortali in omnibus Ecclesijs Cathedralibus, Collegiatis, & Conuentualibus. ibid. 8

Probabilius longè est, debere in Cathedralibus, & Collegiatis cantari duas Missas, vnam de festo, & alteram de feria, quando casus occurrit. ibid. 9. Minimè verò in Ecclesijs Regularium. ibid. 10

Certissimum est, non esse nec veniale, relinquere in nostris Conuentibus Missam solemnem in Dominicis, ac alijs festis. 180. 11. Est tamen necessarium celebrari in illis quotidie Missam conformem diei etiam in illis diebus, in quibus dici possunt Missæ votiuæ, nisi aliàs aliter in rubricis adnotetur. ibid. 12

Certum est, teneri Capellanum celebrare toties quoties fundatio Capellaniæ exigit, nisi aliàs sit impeditus legitimè, ibid. 13. An autem Sacerdos obligatus ad quotidie celebrandum, possit semel in hebdomada, causa maioris honestatis, Missam prætermittere. ibid. 14. & 15

Probabile æquè est, posse Capellanum obligatum ad dicendam quotidie Missam, ter, aut quater in anno celebrare pro seipso, aut sibi valde coniuncto, ibid. 16. Et similiter, posse semel in hebdomada à celebratione abstinere, non solùm titulo honestatis, verum etiam oblectationis, vel itineris gratia. 181. 17. Minimè tamen poterit eo die, quo potest Missam omittere, pro alio celebrare, & stipendium recipere. ibid. 18

Certissimum est, quod Capellanus ægrotãs pro paruo tempore, nempe per vnum, aut alterum mensem, non teneatur per alium Missas celebrare, aut omissas postea

postea supplere, nisi casu, quo in fundatione Capellaniæ electus fuerit locus, non persona. ibid. 19

Probabilius est, licitum esse Missam in feria quinta Cœnæ Domini celebrare, dummodo id fiat ante Missam solemnem. ibid. 20

Certum est, non posse in dicta feria quinta in Cœna Domini fieri sacrum, & confici sepulchrum in Ecclesiis, seu Oratoriis confraternitatum. ibid. 21

Certissimum est, non esse licitum in feria sexta Maioris hebdomadæ Missam celebrare. ibid. 22

Certissimum est etiam, quod si dicta feria sexta incidat in diem festum, non teneantur fideles audire Missam, aut interesse officio illius diei. 182. 23

Probabilius est, licitum esse fidelibus in dicta die Parasceues communicare. ibid. 24

Probabilius longè est licere in Sabbato Sancto Missas priuatas celebrare, si in illum diem incidat aliquod festum. ibid. 25. Imò etiamsi in illo die nullum festum occurrat, dummodo cautè, & absque scandalo dicantur. ibid. 26

Probabilius est, quod in Missis priuatis Sabbati Sancti non debeant dici Litaniæ pro introitu Missæ: sed potest quis dicere, aut Missam ordinariam illius diei, aut cum Introitu Missæ Resurrectionis, vel incipiendo à Kyrie eleison, finita confessione; aut Missam Sancti in illa die occurrentis, aut votiuam B. Virginis. ibid. 27. Quas Missas probabilius est, dici absque vllo peccato posse ante Missam solemnem. 183. 28

Certum est, non licere Sacerdoti, regulariter loquendo, eadem die pluries celebrare. Possunt tamen tria sacrificia offerri in die Natiuitatis Domini, & in aliquibus necessitatis casibus. ibid. 29

Probabilius est, nec Parochum teneri in die Natiuitatis Domini tres Missas dicere. ibid. 30. Et certum, quod nullus Sacerdos possit etiam in dicta Natiuitatis die ter communicare. ibid. 31

Probabilius est, posse omnes Sacerdotes in nocte Natiuitatis Domini, omnes tres Missas ante auroram celebrare. ibid. 32. Et etiam est probabilius, quod si Sacerdos vellet celebrare in die Natiuitatis vnicam Missam, posset dicere quamcunque ex tribus vellet. ibid. 33

Probabile æquè est, posse Sacerdotem ad dandum viaticum infirmo bis eadem die celebrare, dummodo in prima Missa nil aliud sumpserit, nisi cum sanguine Hostiam. ibid. 34

Probabile est, posse Sacerdotem bis in die celebrare (exclusa speciali prohibitione) si iam ferè dicta Missa superueniat Episcopus, Rex, &c. & alia Missa non sit. 184. 35

Probabilius est, posse etiam Sacerdotem bis in die celebrare ad sepeliendum defuncti corpus. ibid. 36. Vbi quando, & quomodo id fieri debeat. Etiam ob Nuptiarum benedictionem. ibid. 37

Certum est, quod Sacerdos habens duas Ecclesias Parochiales, possit eadem die bis celebrare. ibid. 38. Imò in Angliâ, Germania, India, & aliis Prouinciis, vbi vnus Sacerdos nequit omnibus fidelibus satisfacere, potest bis eadem die sacrificare. ibid. 39. & 185. 41

Probabilius multò est, quod habens duas Parochias, nequeat in die Cœnæ consecrare in ambabus Eucharistiam sumendam in Parasceue, sed in vna dumtaxat. ibid. 40

Certum est, quod in aliquibus Regnis ex concessione Summi Pontificis possint Sacerdotes sæculares bis in die Commemorationis defunctorum celebrare: Regulares verò ter. ibid. 42

Disp. VI. *De Hora, & Loco celebrandi Missam.* *pag.* 185

Certum est, non esse licitum Missam ante auroram incipere. ibid. 1

Probabilius est, posse celebrari Missam duabus horis ante ortum Solis. ibid. 2. Imò à Religiosis à tribus horis antea. ibid. 3

Probabilius est, posse Regulares celebrare Missam duabus horis post mediam noctem, in Ecclesiis dumtaxat suorum Monasteriorum. 186. 4

Probabilius est, posse quemlibet Sacerdotem celebrare statim post mediam noctem ad dandum viaticum infirmo. ibid. 5

Certum est, posse Episcopos iter facientes, celebrare ante lucem (imò & Cardinales, quamuis iter non faciant.) ibid. 6. Non verò alios Sacerdotes inferiores, vt probabilior longè tenet sententia. ibid. 7

Certum est, nunquam fuisse licitum in nocte Resurrectionis paulò post mediam noctem celebrare. ibid. 8

Probabilius longè est, non posse, absque priuilegio, differri inceptionem Missæ vsque ad horam terriam post meridiem. ibid. 9

Probabilius est, posse Religiosos, ex vi suorum priuilegiorum, differre inceptionem Missæ vsque ad tres horas post meridiem, non absolutè, vt aliqui adhuc volunt, sed ratione itineris; aut alterius iustæ causæ. 187. 10

Probabilius est, posse absque vllo priuilegio incipi Missam vna hora post meridiem. ibid. 11. Et si est ad dandum viaticum ægroto, tribus horis post meridiem. ibid. 12. Imò casu, quo Missa solemnis inchoata ante meridiem duret vsque ad nonam, potest Missa priuata tunc incipi. ibid.

Certum est, quod in funere Regis, aut Principis possit incipi Missa ante meridiem, & protrahi vsque ad nonam. Imò si inchoentur officia funeralia ante meridiem, potest tunc incipi Missa longè post meridiem. ibid. 13

Probabilius est, posse Sacerdotem interrumpere Missam, & discedere ab Altari pro confessione morientis, aut pro baptizando moriente puero, aut pro vngendo infirmo, qui nullum aliud Sacramentum recipere potest, aut ob superuenientem grauem necessitatem ventris. 188. 14

Certissimum est, esse mortale celebrare extra Ecclesiam, aut locum sacrum, absque iusta causa. ibid. 15

Licitum verò, si id vrgente causa, & necessitate fiat. ibid. 16. Vbi quæ erit necessitas.

Probabile est, posse Religiosos ex vi suorum priuilegiorum, etiam absque sufficienti causa, extra Ecclesiam vbique, etiam in domibus sæcularium, Missas celebrare. ibid. 17

Probabilius est, posse aliquando in mari, vel flumine celebrari. ibid. 18. Et licitum esse deferre Eucharistiam in nauigiis, aut triremibus. ibid. 19

Disp. VII. *De Altari, Vasibus, ac Vestibus, quibus celebranda est Missa.* *pag.* 189

Certissimum est, esse mortale celebrare absque Altari, seu Ara. ibid. 1. Altare autem est duplex, vnum fixum, & alterum portatile, seu mobile, quod Ara nuncupatur. ibid. 2

Certissimum est, quod Altare fixum amittat consecrationem, tam per enormem fractionem ipsius, quàm remotionem ipsius à pedibus, quibus est affixum. ibid. 3. Secus verò dicendum de Altari portatili, quando separatur à Capsula lignea, in qua inclusum esse solet. ibid. 4

Certum est etiam, quod saltem absque dispensatione Papæ nequeat fieri Altare portatile ex duobus lapidibus ad modum libri colligatis, quorum vnus capiat Calicem, alter Hostiam. ibid. 5

Probabilius longè est, quod vt rata sit consecratio Altaris, non sit simpliciter necessarium, quod in eo Reliquiæ Sanctorum apponantur. 190. 6

Certum est, debere necessariò Altare esse lapideum, & consecratum ab Episcopo. ibid. 7. Esseque mortale celebrare supra Aram notabiliter fractam. ibid. 8

Certum est etiam, quod particulæ consecratæ debeat apponi supra Aram, non solùm dum consecrantur, sed etiam post earum consecrationem. ibid. 9

Certum est etiam, quod altare debeat operiri tribus mappis (præter corporale) quæ necessariò debent esse benedictæ, nisi aliud necessitas cogat. ibid. 10. & 11.

Certum est, quod corporale debeat esse ex lino albo, & benedicto, & quod sine illo celebrare sit mortale. 191. 12

Certum est, quod parua palla, Hispanè *Hijuela*, qua calix operitur, debeat etiam esse ex lino, saltem quoad partem inferiorem, & benedicto. ibid. 13

Probabilius longè est, quod Purificatorium non debeat necessariò esse benedictum, licet debeat necessariò esse ex lino albo. ibid. 14

Certum est esse veniale celebrare cum vnica tantùm tobalea, & corporalibus: mortale verò cum solis corporalibus. ibid. 15

Probabilius est, posse Prælatos nostræ, & aliarum Religionum, benedicere corporalia, & alia ornamenta, tam suorum Monasteriorum, quàm vndequaque venientium. ibid. 16

Certum est, esse mortale celebrare absque vllo lumine. ibid. 17. Probabilius verò, esse peccatum, sed veniale tantùm, cum vnico lumine celebrare, si id fiat extra necessitatem: cum hac, nullum. ibid. 18

Probabilius est, quod celebrare in casu necessitatis cum vno lumine olei, non sit mortale: secus verò cum candela ex adipe, vel sebo. 192. 19

Pobabilius est, posse Sacerdotem Missam continuare sine lumine, si hoc non solùm post consecrationē, sed post offertorium ante consecrationem extinguatur, nec aliud commodè inueniri possit. ibid. 20

Certum est, quod sit mortale, regulariter loquendo, celebrare sine Missali, saltem continēti Canonem. ibid. 21. Nisi in casu quo illud desit, & Sacerdos firmiter teneat memoriter Missam totam. ibid. 22

Probabilius longè est, non esse mortale Missam sine Cruca in altari posita celebrare. 193. 23

Probabilius longè est, Calicem & Patenam etiam posse esse ex stanno, iuxta Rubricas Missalis. ibid. 24. Minimè verò ex plumbo. ibid. 25. Bene tamen ex ære, seu cupro inaurato. ibid. 26

Probabilius longè est, quod pes Calicis possit fieri ex plumbo, ferro, aut alia quacumque decenti materia. ibid. 27. Cuppa verò Calicis, & superior pars Patenæ necessariò debent esse deaurata, si alia non sint ex argento. ibid. 28

Certum est, quod Calices & Patenæ debeant necessariò consecrari ab Episcopo. ibid. 29. Licèt ex priuilegio aliqui Prælati id possint. 194. 30

Probabilius longè est, non posse Sacerdotem celebrare in Patena, & Calice non consecrato, etiam casu, quo laicus Sacerdos bona fide cum ipsis Missam ante consecrationem celebrasset. ibid. 31

Certum est, esse mortale celebrare in Calice, & Patena notabiliter fracta. ibid. 32

Probabilius longè est, quod non perdat consecrationem suam per separationem pedis à cuppa, calix tornatilis: bene tamen calix non tornatilis, aut non habens pedem amouibilem. ibid. 33

Probabile æquè est, quod non amittat calix suam consecrationem, per nouam inaurationem. ibid. 34

Probabilius est, quod debeat benedici benedictione simplici pyxis in qua corpus Christi asseruatur. 195. 35. Et quod intra illam nullo modo debeat esse aliquis linteus benedictus. ibid. 36. Ipsa verò collocari debeat in tabernaculo super corporali, nec necessum est, etiam supra Aram. ibid. 37

Certum est, vestes Sacerdotales esse sex tantum. ibid. 38. Et etiam esse mortale celebrare sine aliqua, saltem ex quinque, sine Amictu nempe, vel Alba, Manipulo, Stola, vel Casula, aut cum aliqua ex illis non benedicta, saltem extra casum necessitatis. ibid. 39

Probabilius longè est, non esse mortale celebrare, absque aliqua veste ex quinque enumeratis (imò sine vlla alia, solo vestitu communi) ob vitandum mortis periculum, nisi id incurreretur in contemptum fidei, aut Christianæ Religionis. 196. 40. & 41. Esset tamen celebrare absque aliquo ornamento ex prædictis, etiam in casu necessitatis, ne videlicet populus in dia festo careret Sacro. ibid. 42

Probabile longè est, esse mortale celebrare sine Cingulo benedicto extra casum necessitatis ibid. 43. Imò etiam in necessitatis casu. ibid. 44. Quamuis in hoc, absque vllo peccato posset Sacardos vti stola pro Cingulo. ibid.

Quando, & quomodo perdatur benedictio sacrarum vestium. 197. 45

Certum ferè est, quod si cingulum ita rumpatur, vt vtraque pars ad cingendum sufficiat, vtraque retineat benedictionem. ibid. 46. Si verò ita rumpatur, vt neutra pars sufficiat per se ad Cingulum, tunc probabilius est, quod in tali casu amittat benedictiooem, & ideo non possit absque noua benedictione Missæ deseruire. ibid. 47

Probabilius longè est, solùm peccare venialiter Sacerdotem, qui nudis omnino pedibus celebraret. ibid. 48

Probabilius est, esse mortale celebrare velato capite absque iusta causa, & sine dispensatione: veniale verò ad minus cum rationabili causa, sed sine dispensatione. 198. 49

Certissimum est iam, quod solus Summus Pontifex possit date licentiam dicendi Missam cooperto capite. ibid. 50

Certum est, non esse necessarium, quod vt Sacerdos Missam celebret, assistant duo Ministri. ibid. 51

Probabilius longè est, non esse licitum Sacerdoti absque graui causa sine ministro, se solo celebrare: bene tamen ex iusta & graui causa, vt ad dandum viaticum, vel etiam ne ipse Sacerdos, aut populus in die festo Missa careant. ibid. 52. 53. & 54

Certum est, quod Minister respondens Sacerdoti, debeat esse mas. 199. 55. Licet probabilius sit, quod in casu, quo non sit vir, possit fœmina ex loco remoto respondere, non tamen immediatè ministrare, vt porrigere vrceolos, &c. ibid. 56

Probabilius est, quod non peccet mortaliter (sed ad summum venialiter) Sacerdos, qui dum Sacris vestibus ad Sacrum celebrandum se induit, non dicit orationes in Missali positas. ibid. 57

Probabilius longè est, quod non peccet, nisi venialiter Sacerdos, qui in Missa voluntariè omittit Gloria, vel Credo, vel vnam, aut alteram Commemorationem. ibid. 58. Qui autem obliuione naturali hæc omitteret, & postea in progressu Missæ recordaretur, non solùm non teneretur repetere, verùm nec posset. 200. 59

Probabilius est, saltem peccare venialiter Sacerdotem

solemniter

solemniter celebrantem, non recitantem Epistolam, & Euangelium à Subdiacono, & Diacono canendum. ibid.60

Probabile est, non esse mortale, sed solùm veniale omittere minimam partem Canonis. ibid.61

Probabilius etiam est, solum esse veniale omittere Orationes pro gratiarum actione in Missali præscriptas, nempe *trium puerorum, &c.* ibid.62

Probabilius est, nec mortaliter peccare Sacerdotem, qui in Dominica, vel alio die festo dicit Missam votiuam, vel de Requiem. ibid.63. Bene tamen venialiter. ibid.64

Probabile æquè est, quod qui ex fundatione tenetur celebrare certam Missam, v.g. de SS. Trinitate, de B. Virgine, vel de Requiem, satisfaciat dicendo quamcunque Missam, quæ in tali die præscribitur in Missali. ibid.65. Imò idem est dicendum casu, quo Sacerdos ex voto teneatur celebrare eo die Missam de Requiem, aut de B. Virgine, potest enim dicere Missam diei. 201.66. Rursus etiam in casu quo Sacerdos ex stipendio Missæ accepto expressè Missam de Requiem, aut de B. Virgine promisisset, potest etiam dicere Missam diei. ibid.67

Probabile æquè est, quod Sacerdos, qui ex stipendio accepto, aut aliàs obligatus est ad dicendas Missas S. Gregorij, teneatur illas sine interruptione celebrare, licèt non teneatur omnes de Requiem dicere. ibid.68

Probabilius est, quod licitè (quamuis non ita decenter) possit Sacerdos dicere Missam Assumptionis, Natiuitatis, &c. Beatæ Virginis extra diem dictarum festiuitatum, quando à Laicis exigitur, dummodo mutentur verba, *Diem festum*, *Commemorationem*, vel *Memoriam*, & verbum *Natiuitatis*, in *Memoriam*. ibid.69

Probabilius est, quod Sacerdos, qui teneatur celebrare in Altari priuilegiato pro animabus Purgatorij, satisfaciat celebrando alibi cum calculo liberanti animam à Purgatorio, nisi casu, quo petens Missam postulasset, vt in determinato Altari priuilegiato celebraretur, vel quia suum esset Altare, vel quia illud voluit honorari, ac coli. 201.70

Ex Tractatv IX.

De Matrimonio.

Disp. I. *De Sponsalium Essentia, & Obligatione.* pag.204

Hæc vox, *Sponsalia*, ab spondendo dicitur. ibid.1. Sumiturque tribus modis. ibid.2

Clariùs sic definiuntur sponsalia, *sunt mutua promissiones viri, & fœminæ de contrahendo matrimonium.* 205.3

Certissimum est, quod ad essentiam sponsalium requiratur mutua sponsi, & sponsæ promissio. ib.4

Probabilius longè est, quod promissio merè interna facta homini matrimonij futuri, non obliget ad illud contrahendum. ibid. 5. Imò nec promissio externa facta absenti obligat ante eius acceptationem. ibid.6

Probabilius est, quod ad valorem sponsalium non sufficiat acceptatio promissionis alterius sine noua repromissione. ibid.7. Imò & probabile æquè est, quod nec ipse qui promisit matrimonium, maneat obligatus ad contrahendum, casu quo alius non repromittat, etiamsi promissionem acceptet. ib.8

Non potest determinare tempus, quo expectare repromissionem alterius partis debeat, qui matrimonium promisit. ibid.9

Probabilius est, quod vt promissio matrimonij facta infanti obliget ad contrahendum, etiam requirat acceptationem ab ipso. ib.10. Secus dicendum, si promissio facta esset parentibus, aut tutoribus infantis, & illi acceptassent. ibid.

Probabilius est, quod nec promissio matrimonij absenti facta, etiamsi aliquis nomine absentis, sed absque speciali mandato illam acceptet, ita obliget, vt nec adhuc ante absentis acceptationem reuocari possit. ibid.11

Probabilius est, quod etiam promissio matrimonij facta fœminæ pauperi, intentione paupertatem eius subleuandi, requirat acceptationem ad eius valorem. ibid.12

Probabile æquè est, verè sponsalia contrahere illum, qui verè promittit alteri matrimonium, positiuè verò nolendo se obligare ad illud. 206.13. Imò & illum, qui omnino fictè matrimonium promisit, verè contrahere sponsalia, æquè probabile est. ibid.14

Probabilius est, quod ille qui spe fictæ promissionis virginem decepit, & violauit, teneatur eam ducere. ibid.15. adhuc casu quo fictus promissor sit notabiliter dispar nobilitate, diuitiis, &c. nisi dedisset aliquod signum externum, quo indicaret virgini, se eum dolo matrimonium promittere. ibid.16

Certum est, quod promissio matrimonij facta alteri cum semiplena aduertentia, non inducat obligationem adimplendi illam. ibid.17

Probabilius longè est, quod non omnis promissio matrimonij facta alteri calore iracundiæ sit inualida, sed solùm illa, quæ cum tanta iracundia facta fuit, vt de facto priuaret promittentem aduertentia requisita ad mortale. 207.18

Probabilius est, posse surdum simul & mutum à natura validè sponsalia cótrahere, dummodo ita perspicacem habeat intellectum, vt signis edoceri possit vim sponsalium. ibid.19. Secus probabilius est dicendum de illo, qui simul est mutus, surdus, ac cæcus, nisi aliàs antequam in hæc mala incideret, nosset vim sponsalium. ibid.20

Certum est, quod perpetuò insani, aut mente capti nequeant validè sponsalia contrahere. ibid.21. Secus verò est dicendum de insanis, qui dilucida habent interualla, nam hi possunt validè contrahere, tempore quo illis gaudent. ibid.22. Imò & licitè, seruatis nonnullis conditionibus. ibid.

Certum est etiam, quod nec amens, & ebrius validè contrahere possint sponsalia tempore amentiæ & ebrietatis, quantumuis tempore sanæ mentis expressam intentionem contrahendi habuerint. ibid.23

Probabilius est, nullo modo requiri maiorem vsum rationis ad contrahenda sponsalia, quàm ad peccandum mortaliter. ibid.24

Certum est, quod ad contrahenda sponsalia requiratur septennium completum. 208.25. Imò & esse necessarium, quod sit omnino metaphysicè, & mathematicè completum, est probabilius. ibid.26. Licèt etiam sit probabilius, sufficere ad valorem sponsalium, quod vltima dies septennij sit incœpta. ibid.27

Probabilius est, valida esse sponsalia ante septennium contracta, si malitia suppleat ætatem. ibid.28

Probabilius est, nec peccare venialiter, qui etiam absque legitima causa absque licentia Episcopi sponsalia ante septennium contrahunt. 209.29. E contra verò, non solum peccare venialiter, sed & mortaliter, qui contraheret matrimonium ante legitimam ætatem, nisi aliàs ex vrgentissima causa, & licentia Episcopi, est probabilius. ibid.30

Probabilius est, validè posse contrahi sponsalia, longè

etiam ante ſeptennium, caſu quo pueris ſiue via ordinaria, ſiue miraculoſa vſus rationis accaleretur. ibid. 31

Certiſſimum eſt, valida eſſe ſponſalia clandeſtina. ibid. 32. Probabiliuſque eſſe needum veniale clam illa contrahere. ibid. 33

Certiſſimum eſt, non dari formam aliquam pro contrahendis ſponſalibus. Vnde contrahi poſſunt non ſolum verbis, ſed etiam ſcriptura, & nutibus ſufficientibus ad exprimendum conſenſum contrahentium. 210. 34

Probabilius eſt, quod iſtis verbis, *Nullam aliam duco niſi te*, fiat matrimonium. His verò: *Nullam aliam ducam niſi te*, nec ſponſalia. ibid. 35

Probabilius eſt, quod his verbis: *Accipio te in meam in craſtinum*, non contrahatur matrimonium (ſed solùm ſponſalia) ibid. 36. Benè tamen iſtis: *Ex nunc habebo te in meam: Ex nunc eris mea vxor, &c.* ibid. 37

Probabilius eſt, quod per hæc verba: *Eris mea vxor, habebo te in meam*, solùm contrahantur ſponſalia. ibid. 38. Per hæc verò: *Volo tecum contrahere: te ducere, &c.* poſſe pro voluntate contrahentium, aut matrimonium, aut ſponſalia, aut nihil fieri. ibid. 39

Probabilius eſt, quod matrimonium inter puberes clam contractum, non solùm ſit inualidum in ratione matrimonij, ſed etiam in ratione ſponſaliũ. 211. 40. Etiam caſu, quo puberes haberent animõ obligandi ſe eo modo, quo poſſent. ibid. 41. Secus dicendum probabiliùs de matrimonio contracto inter impuberes, vel inter puberem, & impuberem, quando malitia non ſupplet ætatem, quia hoc matrimonium iuris interpretatione habet vim ſponſalium. ibid. 42

Subtratio annuli & poteſt eſſe ſufficiens ſignum ad ſponſalia, & ad matrimonium. ibid. 43. Vbi qua ratione id contingat.

Probabilius longè eſt, ſemper teneri quem ſub culpa mort. adimplere ſponſalia, niſi aliàs iuſta excuſet cauſa. 212. 44

Probabilius eſt, quod qui nullo termino præfixo, ſponſalia contraxit, non teneatur ſtatim illa adimplere, ſed poſſe expectare quoad vſque alter adimplere petat. ibid. 45

Probabilius eſt, poſſe compelli per cenſuras, & alia, qui adimplere ſponſalia contracta abſque cauſa legitima recuſat. ibid. 46

Probabilius eſt, non teneri ſtare promiſſioni matrimonij, qui dubius eſt, an illud promiſerit. ibid. 47

Probabilius eſt, non eſſe valida ſponſalia metu graui contracta, etiamſi iurata ſint. ibid. 48

Probabilius longè eſt, quod quando parentes contrahunt ſponſalia pro filiis præſentibus, & tacentibus, sola taciturnitas eorum ad valorem ſponſalium ſufficiat. 213. 49

Secus dicendum caſo, quo alij extranei contrahant pro aliis præſentibus, & tacentibus. ibid. 50

Probabilius eſt, quod quando parentes pro filiis abſentibus contrahunt ſponſalia, non ſufficiat ad eorum valorem, quod poſtquam id agnouerint, taceant. ibid. 51

Probabilius eſt, validè, & licitè poſſe in ſponſalibus apponi pœnam ſoluendam ab eo, qui abſque iuſta cauſa reſilit. ibid. 52

Probabilius longè eſt, valere pactum ſponſalibus adiectum, vt vir teneatur habitare in aliquo loco pro determinato tempore. Imò & pro perpetuo. 214. 53. & 54

Probabilius eſt, etiam valere pactum, vt vir teneatur habitare in domicilio vxoris. ibid. 55. Quod ſi non obſtante pacto abſque noua, & ſuperueniente cauſa vir domicilium, aut oppidum mutet, probabilius eſt, quod vxor non teneatur illum ſequi. ibid. 56

Diſp. II. *De cauſis, quibus ſponſalia diſſoluuntur.* *pag.* 214

Probabilius eſt, ſponſalia diſſolui per ſolum ingreſſum Religionis, etiam profeſſione non ſecuta. ib. 1. In quo caſu probabilius eſt, non diſſolui ſponſalia ante profeſſionem ex parte vtriuſque, ſed tantum ex parte illius, qui in ſæculo remanet. 215

Probabilius eſt, quod ille qui ſponſalia cum iuramẽto contraxit, non teneatur matrimonium contrahere, prius quàm Religionem ingrediatur, niſi aliàs aliquod damnum eueniret ſponſo. ibid. 3

Probabilius eſt, quod ille qui poſt ſponſalia iurata caſtitatis, aut Religionis emiſit votum, non poſſit abſque mortali matrimonium contrahere animo ingrediendi Religionem ante conſummationem, niſi aliquo vrgenti caſu. ibid. 4

Probabilius eſt, quod ille, qui prius votum Religionis, aut caſtitatis emiſit, & poſtea fide data de matrimonio contrahendo virginem deflorauit, teneatur potius ad matrimonium, quàm ad votum, ſi illa votum à viro emiſſum ignorauit. ibid. 5

Probabilius eſt, ſponſalia verè diſſolui voto ſimplici caſtitatis ſuperuenienti. 216. 6. Nec peccare, adhuc venialiter, qui poſt ſponſalia tale votum emiſit. ibid. 7

Probabilius eſt, quod ſponſalia etiam diſſoluantur per votum ſubſequens ſuſcipiendi Ordines ſacros. ibid. 8. Nec peccare adhuc venialiter, qui tale votum emiſit. ibid. 9. Imò nec illum, qui poſt ſponſalia Ordines Sacros ſuſcepit. ibid. 10

Certum eſt, ſponſalia dirimi voto Religionis ſubſequenti. ibid. 11

Probabilius longè eſt, quod qui ſponſalibus contractis caſtitatem vouit, & poſtea voti diſpenſationem obtinuit, minimè teneatur ſtare ſponſalibus. 217. 12. Et idem dicendum de illo, qui priùs facto voto caſtitatis, contraxit ſponſalia, & poſtea voti diſpenſationem obtinuit. ibid.

Certiſſimum eſt, non diſſolui ſponſalia propoſito obſeruandi continentiam in ſæculo, ſine vllo voto. ibid. 13

Certiſſimum eſt, diſſolui ſponſalia per matrimonium validè cum alia contractum. ibid. 14. Vbi quid ſi eſſet inualidè contractum?

Probabilius eſt, quod ille qui contraxit ſponſalia cum vna, & cum alia validè matrimonium, non maneat omnino liber à primis ſponſalibus, ſed teneatur, ſoluto matrimonio, ad priorem ſponſam ducendam. ibid. 15

Certum eſt, non diſſolui ſponſalia priora per poſteriora, etiamſi hæc ſint iurata, niſi aliàs ſit iuſta cauſa diſcedendi à primis. ibid. 16. Vnde ſi priora ſponſalia ex cauſa aliqua ceſſent, non eſſe neceſſariò ſeruanda ſecunda, probabilius eſt. ibid. 17

Probabilius eſt, diſſolui priora ſponſalia per poſteriora, copula ſubſecuta cum poſteriori ſponſa ſub ſpe futuri matrimonij. 218. 18

Certiſſimum eſt, ſponſalia puberum non ſolum validè, ſed & licitè, ſolo mutuo eorum conſenſu diſſolui. ibid. 19. Etiam caſu, quo dicta ſponſalia firmata ſint iuramento in fauorem partis. ibid. 20. Aut præſtito principaliter in honorem Dei. Quamuis hoc non ſit ita certum. ibid. 21

Probabilius longè eſt, quod ſi quis iuret, ſe aliquam fœminam pauperem indeterminatè ducturum, minimè teneatur (ſaltem regulariter loquendo) vxorem ducere. ibid. 22. Vnde ſi poſtea velit aliquam ducere vxorem, adhuc non tenebitur ducere, ex vi

iuramenti

Diſp. III. *De eſſentia matrimonij in communi. pag. 226*

non obligare, ob defectum cuiusdam circunstantiæ. 227.5

Certum est, teneri nunc aliquos homines peculiari lege matrimonium inire. ibid.6. & 7. vbi deciditur, an deficientibus hominibus, exceptis Religiosis, isti tunc tenerentur matrimonium contrahere.

Certissimum est, quod matrimonium nec in lege naturæ, nec in lege veteri fuerit (saltem propriè) Sacramentum. ibid.8

Disp. VI. *De Quidditate, & Institutione Matrimonij, vt est Sacramentum.* *pag.* 228

Matrimonium vt est Sacramentum, aptiùs sic definitur: Est contractus viri, & fœminæ legitimus, quo mutua corporum potestas traditur, gratiæ spiritualis collatiuus. ibid.1

De fide est, matrimonium fidelium in lege noua esse verum, & proprium Sacramentum. ibid.2

Probabilius est, Matrimonium institutum fuisse à Christo Sacramentum, illis verbis: *Quod Deus coniunxit, homo non separet.* Math.19. ibid.3

Certum est, matrimonium infidelium non esse Sacramentum. ibidem 4. Nec matrimonium contractum inter fidelem, & infidelem, ex parte aliqua est Sacramentum. ib.5. Imò probabilius est, quod nunquam possit fieri Sacramentum matrimonium infidelium, etiam casu, quo vterque baptizetur. 229.6

Probabilius est, quod non possit inter fideles validè celebrari matrimonium, quod non sit Sacramentum. ibid.7

Probabilius est, quod in Sacramento matrimonij non conferatur tanta gratia sanctificans, sicut in alijs. ibid.8

Probabilius est, quod materia remotissima matrimonij sint corpora contrahentium: remota, eademmet corpora nullâ lege impedita: proxima, traditio mutua ipsorum corporum. Forma verò acceptatio mutua illius traditionis significata per verba, aut alia signa exteriora. ibid.8

Probabilius longè est, quod Ministri conficientes Sacramentum matrimonij, nec sit ipse Deus, nec Sacerdos, sed ipsimet contrahentes. 230.10

Probabilius est, contrahentes in mortali, non duo, sed vnum tantum mortale committere. ibid.11 Nullum verò Sacerdotem in mortali matrimonio assistentem. 231.12

Certissimum est, posse validè matrimonium celebrari inter absentes per Procuratorem. ib.13. Et posse celebrari non solùm per Procuratorem, sed etiam per Epistolas, longè probabilius. Sicuti est, tale matrimonium inter absentes celebratum valere, etiam in ratione Sacramenti. ibid.14.15.&16

Certum est, requiri quatuor conditiones ad hoc, vt Procurator nomine absentis validè matrimonium ineat. 232.16

Certum est, quod vt matrimonium per Procuratorem contractum sit validum, non sit necessarium, dari ei commissionem coram Parocho, & testibus. ibid.17. Benè tamen, quod non excedat fines commissionis. ibid.18

Probabilius longè est, quod in matrimonio inter absentes contracto Minister non sit procurator, sed ipsi contrahentes. ibid.19. Vnde probabilius longè est, quod Procurator non peccet mort. in mortali matrimonium nomine alterius contrahendo. ibid. 20. Secus tamen, qui mandatum, seu commissionem dedit, si eo tempore, quo credit matrimonium esse à Procuratore celebrandum, sit in mortali. 233.21

Non est necessarium, quod Procuratores vtriusque coniugis sint diuersi sexus. ibid.22

Possuntque contrahentes per Procuratores postea per seipsos contrahere. ibid.23

Disp. V. *De Indissolubilitate Matrimonij.* *pag.* 232

De fide est, matrimonium esse omnino indissolubile. ibid.1. Et probabilius, quod sit indissolubile, non solum iure diuino, & Ecclesiastico, sed etiam naturali. ibid.2

Probabilius est, quod in lege veteri licitè, & validè poterat dissolui matrimonium per libellum repudij. ibid.3. Hocque licitum erat facere Iudæis, ob quamcunque rem turpem. 234.4

Certissimum est, quod in lege Euangelica nullam ob causam possit dissolui matrimonium consummatum. ibid.5. Et longè probabilius, quod nec Pontifex possit dissoluere matrimonium consummatum infidelium, postquam vterque ad fidem conuersus est. ibid.6

Probabilius est in praxi, posse authoritate Pontificis dissului fidelium matrimonium ratum, & non consummatum, speculatiuè verò oppositum. ibid.7

Certissimum est, quod matrimonium ratum non cõsummatum, per professionem alterius coniugis dissoluatur. 235. Et probabilius, quod etiam dissoluatur quando vterque coniux communi consensu Religionem profitetur. ibid.10

Probabilius est, quod professio dissoluat matrimonium ratum non consummatum iure diuino positiuo, aut ex Christi priuilegio. ibid.11

Certissimum est, quod matrimonium consummatum, nec professione Religionis, nec authoritate Pontificis dissolui potest. 236.12

Probabilius longè est, quod matrimonium ratum non consummatum, non dissoluatur per tria vota simplicia emissa in Societate Iesu. ibid.13. Certissimum verò, quod dissoluatur per professionem Ordinis Sancti Ioannis, non verò per professionem Militum Calatrauæ, Alcantaræ, & sancti Iacobi. ibid.14.& 15

Certum est, quod matrimonium ratum dissoluatur per vota Mantellatarum, quæ colligialiter viuunt. ibid.16. Imò & probabilius est, quod etiam per vota Mantellatarum S. Augustini, Dominici, & Francisci, non viuentium collegialiter. ibid.17

Certum est etiam, quod matrimonium ratum, nec per Ordinem sacrum, nec per Episcopatum dissoluatur. ibid.18

Certum est, quod tempus, quod conceditur coniugibus ad ingrediendam Religionem ante consummationem matrimonij, est spatium duorum mensium. 237.19

Probabilius longè est, quod istud bimestre, quod assignatur à Iure, non sit vt intra illud sponsus profiteatur, sed vt deliberet de ingressu Religionis. ibid.20

Probabilius est, quod si sponsa duodennis transeat ad Religionem, teneatur sponsus expectare vsque ad decimumsextum annum sponsæ, donec profiteatur. ibid.21. Imò si sponsa ingrediatur in Religionem S. Francisci de Paula, in qua professio non fit ante annum 18. tenebitur sponsus expectare per sexennium. ibid.

Certum est, quod hoc bimestre computari debeat à die matrimonij contracti, non à die benedictionis solemnis. ibid. 22. Quod autem dies hoc bimestre continere debeat. ibid.23. Et an possit per iudicem coarctari, & prorogari. 238.24

Probabilius est, quod etiamsi coniux non intendat

Religionem

extra vtriusque Parochiam, vel in aliena diœcesi. 248.16

Probabilius est, nec peccare mortaliter, nec esse puniendum Parochum, qui assistit matrimonio extra suam Parochiam. ibid.17

Certum est, quod qui habet duplicem Parochiam, & habitat in vna per hyemem, & in alia per æstatem, possit coram alterutro indifferenter Parocho matrimonium inire. ibid.18.& 19

Probabilius est, quod quis possit contrahere coram Parocho loci, ad quem recreationis causa migrauit. ibid.20

Probabilius est, quod casu quo alter ex contrahentibus sit vagus, & alter incola, sufficiat contrahere coram Parocho cuiuslibet. 249.21

Probabilius longè est, quod Parochus assistens matrimonio, non debeat necessariò esse Sacerdos. ibid.22. Nec peccare, si assistat. ibid.23. Imò, & quod possit concedere licentiam Sacerdoti assistendi. ibid.24

Probabilius longè est, quod etiam possit assistere matrimonio Parochus excommunicatus, etiam nominatim denuntiatus, suspensus, aut irregularis. 250.25. Et etiam dare licentiam alteri Sacerdoti, vt assistat. ibid.26. Nec peccare in his casibus, adhuc venialiter. ibid.27

Certum est, valere matrimonium, cui Parochus specialiter adhuc interdictus, oe assistat, assistit. ibid.28

Certum est etiam valere matrimonium initum coram Parocho habente titulum à legitimo superiore collatum, non tamen validum. ibid.29. Imò & probabilius est, quod etiam sit validum matrimonium contractum coram Parocho putatiuo carenti titulo. ibid.30

Probabilius longè est, non esse ad valorem matrimonij necessarium, vt Parochus dicat: *Ego vos coniungo, &c.* aut alia similia verba. 251.31. Imò solùm peccare venialiter illa verba omittens, est probabilius. ibid.32

Probabilius est, non solum esse veniale, sed etiam mortale, quod Parochus non interroget vtrumque sponsum de mutuo eorum consensu, nisi aliàs contrahentes non interroganti illum explicent. ibid.33. Non tamen tenetur, nec sub veniali, interrogare contrahentes, an habeant aliquod impedimentum. ibid.34

Certum est, quod ad valorem matrimonij non sufficiat sola præsentia physica Parochi, sed necessariò requiratur moralis, & humana. ibid.35

Probabilius est, quod non sufficiat ad valorem matrimonij, vt Parochus intelligat contrahentium consensum præcisè per interpretem: sufficiet tamen casu, quo dictis interpretis adiungantur aliqua signa externa contrahentium, exprimentia moraliter consensum ipsorum. 252.36

Probabilius longè est, non sufficere ad valorem matrimonij, quod Parochus accedat animo attendendi, si tempore contractus non habeat actualem aduertentiam. ibid.37

Probabilius est, non esse validum matrimonium celebratum coram Parocho, & testibus non ad hoc vocatis, aut rogatis, sed casu transeuntibus. ibid.38. Certum verò, esse validum, si celebretur coram Parocho, & testibus dolo, aut vi ad hoc vocatis, & detentis, & intelligentibus consensum. ibid.39. Imò probabilius est, esse validum, etiamsi Parochus assistens inuitus, affectans non intelligere, aures, & oculos claudens, nihil eorum quæ agebantur vidit. ibid.40

Certum est, peccare mort. illos, qui Parocho vi detento, vel dolo ad aliud vocato, contrahunt, nisi aliàs detur vrgens necessitas dolosè vocandi illum. 253.41

Certum est, quod præter Parochum sint alij Ordinarij, qui possint matrimonio assistere, & dare licentiam assistendi, vt Archiepiscopus, Episcopus, & alij. ibid.42

Certum est, quod ad valorem matrimonij requirantur duo testes, præter Parochum. ibid.43. & longè probabilius, quod non debeant necessariò esse omni exceptione maiores, sed sufficere quoscumque. ibid.44. Item probabilius est, non esse necessarium, vt testes videant contrahentes, sed sufficere, vt vocem illorum audiant, modò sit illis nota. ibidem.

Certissimum est, non esse necessarium ad valorem matrimonij præmitti denuntiationes. ibid.

Probabilius longè est, quod est mortale matrimonium sine denunciationibus celebrare. 254.46 Imò, & æquè probabile, etiam esse, omittere vnam dumtaxat ex tribus denuntiationibus, nisi subsit aliqua causa vrgentissima. ibid.47

Probabilius longè est, quod quando matrimonium fit inter duos diuersarum Parochiarum, debent fieri in Parochiis vtriusque. ibid.48

Probabile æquè est, sufficere, imò & debere fieri denunciationes in Parochia in qua, etiam pro breui tempore, sponsi habitant. ibid.49

Probabilius est, quod denuntiationes nullam ob causam, possint fieri extra Ecclesiam, nisi contrarium alicubi sit introductum. 255.50. Et debere necessariò fieri diebus festis, probabilius. ibid.51 Et probabile æquè, posse fieri dictas denunciationes tribus diebus festiuis continuis. ib.52. Et longè probabilius, non peccare mort. Parochum, si non efficiat dictas denunciationes tribus diebus continuis, sed interpolatis, nisi aliàs inter vnam & alteram denuntiationem maximum intercederet spatium. ibid.53. Et certum, debere fieri à proprio Parocho, vel ab alio de eius licentia. ibid.54. Et repeti, si multo tempore post eas matrimonium contrahatur. 256.55

Certum est, posse Episcopum dispensare, vt denuntiationes postponantur, aut omittantur. ibid.56 Imò & id posse Vicarium Generalem Episcopi, ex vi sui officij, est probabile. ibid.57

Et certissimum, id posse ex commissione Episcopi. ibidem 58

Non tamen posse dispensare Abbates, etiam nullis Diœcesanis subditos, longè est probabilius. ibidem 59

Probabilius est, quod quando Ordinarius vnius ex contrahentibus remittit dispensationes in sua diœcesi, consequenter dispensat, ne fiant in alia alterius contrahentis Diœcesi. 257.60

Probabilius longè est, non ob solam causam malitiosi impedimenti, sed etiam ob alias plures, posse Ordinarium in denunciationibus dispensare. ibidem 61

Probabilius longè est, quod sint iustæ dispensandi causæ, quod contrahentes sint Magnates. ibid.62 Quod sint nimiæ ætatis, aut inæquales in conditionibus. ibid.63. Quod adsit infamia contrahentium, aut scandalum. ibid.64

Probabilius est, quod ad hoc, vt Ordinarius in denunciationibus dispenset, non teneatur de veritate causæ dispensandæ per informationem iudicialem, sed sufficere si extraiudicialiter informetur. ibid.65

Probabilius est, quod Ordinarius non teneatur semper dispensare in denunciationibus, etiã existente iusta

rantia seruilis conditionis fuerit crassissima, & affectata. ibid.5

Certissimum est, valere matrimonium liberi cum libera contractum, etiamsi ille credat, hanc esse ancillam. ibid. 6. Sicut est etiam validum matrimonium serui cum serua, etiam casu, quo ille putet, hanc esse liberam. 269.7

Probabilius est, quod coniux liber qui ignoranter cum mancipio contraxit, possit propria authoritate separari, secluso scandalo. ibid.8

Probabilius est, quod seruitutis ignorantia non iure naturali, sed iure solo Ecclesiastico dirimat matrimonium. ibid.9

Certissimum est, esse validum matrimonium initum inter seruos, aut inter liberum, & seruam, cognita seruitute. ibid.10

Probabilius est, non solum fieri irregularem, verùm etiam peccare liberum, qui absque vrgente causa, scienter ancillam ducit. ibid.11. Et certum peccare seruum, qui cum libera ignorante seruitute illius, contrahit. ibid.12

Certissimum est, validè posse seruos, inuitis dominis, matrimonium inire. 280.13. Imò & licitè, casu tamen solùm, quo prius licentiam ab ipsis dominis petant. ibid.14

Certum est, peccare mortaliter Dominos, qui seruorum matrimonia, vel maritalia eorum consortia impediunt. ibid.15. Imò etiam peccare mortaliter vendentes seruos coniugatos in partes ita remotas, vt impediatur vsus matrimonij, est probabilius. ibid.16

Probabilius est, teneri seruum (cæteris paribus) potius vxori satisfacere, reddendo debitum, quàm domini obsequio. ibid.17

Probabilius est, quod mancipium contrahens cum domino, aut domina, consequatur statim libertatem non solùm iure Castellæ, nec solo iure communi, sed etiam iure naturali. ibid.18

Certum est, quod etiam seruus fiat liber, eo ipso, quod dominus eum in matrimonium tradat coniugi libero ignaro seruitutis. 271.19. Imò etiamsi Dominus id sciat, & taceat. ib.20. Videatur q.21. ibi.

Disput. XII. *De Voto Solemni.* pag.271

Certissimum est, quod votum solemne castitatis in professione emissum dirimat matrimonium subsequens. ibid.1. Et dirimere non solum iure humano, sed etiam diuino, & naturali, probabilius est. ibid.2

Disput. XIII. *De Cognatione.* pag.272

Triplex est cognatio, nempe Naturalis, Spiritualis, & Legalis. ibid.1

Triplex est consanguinitatis linea, videlicet linea recta descendentium, linea recta ascendentium, & linea transversalis. ibid. 2. Quomodo autem numerandi sint gradus in ordine ad matrimonium dirimendum. ibid.3

Certissimum est, quod consanguinitas in primo gradu lineæ rectæ dirimat matrimonium iure naturali. ibid. 4. Etiam in casu extremæ necessitatis. 273.5

Probabilius est, quod in nullo alio gradu lineæ rectæ, præter primum, dirimat consanguinitas matrimonium iure naturæ. ibid.6.& 7

Probabilius est, quod in nullo gradu, etiam primo, lineæ transversæ dirimat consanguinitas matrimonium iure naturæ, sed solùm Ecclesiastico. 274.8. & 9

Certum est, quod consanguinitas dirimat iure Ecclesiastico matrimonium vsque ad quartum gradum, & non vlterius. ibid.10

Quid sit cognatio spiritualis. ibid.11

Certum est, quod cognatio spiritualis dirimat matrimonium solo iure Ecclesiastico. ibid.12

Certum est etiam, hanc cognationem impedientem matrimonium solum oriri ex Sacramentis Baptismi, & Confirmationis. 275. 13. Et nullam aliam cognationem ex Sacramento Pœnitentiæ oriri, probabilius. ib.14. Inter quas autem personas contrahatur hoc impedimentum cognationis. ibid.15

Probabilius longè est, quod infidelis baptizans filium fidelis, non contrahat cognationem spiritualem. ibid.16. Imò nec fidelis baptizans filium infidelis. ibid.17. Etiamsi postea hic baptizetur. ib.18

Quid sit cognatio legalis. 276.19

Quid sit adoptio. ibid.20. Quotuplex. ibid.21

Certissimum est, adoptionem dirimere matrimoniū. ibid.22. Et hoc etiam loquendo de adoptione imperfecta, est probabilius. ibid.23

Certum est, tres esse species cognationis legalis, nempe in linea recta, in linea transversali, & in linea quasi legalis affinitatis. ib.24. Et etiam est certum, secundum has tres species dirimi matrimonium. 277.25

Probabilius est, duos ab eodem adoptante adoptatos, posse inter se validè matrimonium inire. ibid.26

Probabile æquè est, quod filius adoptatus nequeat matrimonium inire cum filia naturali adoptantis, etiamsi sit illegitima. ibid.27

Probabilius est, quod cognatio legalis in recta linea extendatur solùm vsque ad quartum, in aliis verò lineis vsque ad primum dumtaxat. ibid.28

Disp. XIV. *De Crimine.* pag.278.

Certum est, quod sint duo crimina, quæ matrimonium dirimunt, nempe homicidium, & adulterium. ibid.1

Probabilius est, quod non dirimat matrimonium homicidium factum ab altero coniuge, non animo contrahendi matrimonium cum altero, sed alio fine. ibid.2

Probabilius est hoc impedimentum etiam incurri ab vxore occidente maritum. ibid.3

Probabilius est, quod ad incurrendum hoc impedimentum, nec sola occisio coniugis, cum animo contrahendi cum alio sufficiat, nec per oppositum semper requiratur cum homicidio adulterium, sed solum in eo casu, quo solus coniux, vel alter solus alterius coniugis mortem machinatur, secus quando vterque simul. ibid.4

Certum est, quod ad incurrendum hoc impedimentum necessarium sit mortem coniugis cum effectu subsequi. 279. 5. Nec ad hoc sufficiat ratihabitio mortis coniugis simul cum adulterio. ibid.6

Certum est, quod occidens propriam vxorem intentione contrahendi cum adultera, possit validè (non licitè) cum illa contrahere. ibid.7

Certum est, quod vt adulterium dirimat matrimonium, necessarium sit, quod cum illo iungatur promissio contrahendi cum adultero post mortem coniugis. ibid.8

Certum est, quod ad incurrendum hoc impedimentum non sufficiat conatus ad copulam adulterinam cum promissione futuri matrimonij. ibid.9

Probabilius

affectu maritali habitam. ibid. 24. Non verò fiet validum per copulam metu graui extortam. ib. 25 Nec ex eo, quod tale matrimonium iuramento firmetur. 293. 26. Et tale iuramentum nec obligare, nec relaxatione indigere, probabilius est. ibid. 27. & 28

Probabilius est, quod matrimonium, quod quis cogitur metu graui contrahere cum quadam fœmina ex certo genere, sit nullum. ibid. 29

Certum est, quod qui liberè contraxit matrimonium cum coacto ex metu irritante matrimonium, non teneatur postea cum illo contrahere. ibid. 30 Nisi aliàs qui liberè contraxit, fuerit causa metus alteri illati. ibid. 31

Probabilius est, non peccare mortaliter, sed solum venialiter, qui ex metu graui fictè contraxit. 293. 32. Imò & illum, qui graui metu coactus vero consensu contraxit. ibid. 23

Disp. X V I I. *De Ordine.* *pag. 193*

Certissimum est, Ordinem Sacrum dirimere matrimonium. ibid. 1. Non alio iure, quàm iure solo Ecclesiæ Latinæ, vt fert probabilior opinio. ibid. 2

Certissimum est, Ordines Minores non dirimere matrimonium, imò nec impedire. 214. 3. Vnde etiam est certissimum, quod ille qui accedit ad Ordines Minores, credens illis annexum esse votum castitatis, possit postea matrimonium inire. ibid. 4.

Probabilius est, quod Ordo Sacer per metum grauem susceptus, non dirimat matrimonium. ibid. 5

Probabilius longè est, esse validum votum, & inualidum matrimonium contractum ab eo, qui Ordinem Sacrum suscepit, ignorans illi esse annexum votum castitatis. ibid. 6

Probabilius est, quod etiam ille, qui Ordines Sacros suscepit, cum intentione expressa non vouendi castitatem, teneatur castitatem seruare. ibid. 7

Certissimum est, quod si initiati Sacris, Religiosi, & Moniales matrimonium contrahant, incurrant eo ipso excommunicationem. ibid. 8. Vbi quas personas hæc excommunicatio comprehendat.

Certissimum est, quod vir coniugatus nequeat licitè Sacros Ordines suscipere, absque expressa, & spontanea licentia suæ vxoris. 195. 9. Imò nec absque illa posse suscipere adhuc Minores Ordines, longè est probabilius. ibid. 10

Certum est, quod ille qui sine licentia vxoris post matrimonium consummatum Sacros suscepit Ordines, teneatur ad vxorem redire, & ei debitum reddere, licèt petere non possit. ibid. 11. Idemque est dicendum casu quo sine licentia vxoris eucheretur ad Summum Pontificatum. Et casu quo vir esset Ordinatus vxore sciente, sed non contradicente, aut de licentia vxoris extorta dolo, aut metu graui. ibid.

Certissimum est, non posse coniugatum sola vxoris licentia Ordines suscipere; sed præter illam requiri vt vxor, si iuuenis sit, ingrediatur Religionem, aut castitatem in sæculo voueat, casu quo senex sit, & non suspecta de incontinentia. ibid. 12. & 13

Probabilius est, quod vxor, quæ voto castitatis in sæculo emisso dedit licentiam suo viro Ordinem Sacrum assumendi, possit eo mortuo, licèt non licitè, validè matrimonium inire. ibid. 14

Disp. X V I I I. *De Ligamine.* *pag. 296*

Quid sit Ligamen, Polygamia, & Bigamia. ibid. 1

De fide est, esse omnino illicitam, & prohibitam iure Ecclesiastico pluralitatem vxorum simul. ibidem 2. Imò & esse prohibitam, & irritam, non solum iure diuino antiquo positiuo, sed iure diuino Christi Domini, est certissimum; & denique etiam iure naturæ, est probabilius. ibid. 3. & 297. 4. & 5

Certissimum est, quod pluralitas vxorum simul licita fuerit olim Antiquis Patriarchis, ex dispensatione, & reuelatione diuina. ibid. 6

Certum est, quod possit Deus dispensare, vt vna vxor pluribus nubat viris. 298. 7

Certissimum est, non posse Pontificem dispensare in pluralitate vxorum, & multo minùs in pluralitate virorum respectu vnius coniugis. ibid. 8

Certissimum est, nunc nullo modo posse infideles, imò neque Iudæos, validè cum pluribus fœminis contrahere. ibid. 9. At si plures vxores habentes conuertantur ad fidem, tenebuntur accipere primas vxores (si hæ conuertantur) & ab aliis separari. ibid. 10

Certum est, requiri certitudinem aliquam de morte coniugis, vt alius superstes possit cum alio matrimonium inire. ibid. 11. Vbi quanta debeat esse hæc certitudo.

Certum est, quod vt vxor possit iterum alium ducere virum, non sufficiat præcisè, quod ipsius vir per multos abfuerit annos. ibid. 12

Probabilius est, quod vt vxor licitè contrahere possit, nec sufficiat sola fama mortis præcisè viri, vt quidam volunt, nec sit necesse, quod semper sit vnus testis (ad minus) qui deponat, se vidisse illum mori, vt alij sentiunt; sed sat sit fama mortis coniugis, dummodo aliis adminiculis adiuuetur. 299. 13. Quæ autem debeant esse adminicula. ibid.

Probabilius est, quod vt vxori liceat ad alias nuptias transire, non sufficiat, absolutè loquendo, vnus testis affirmans coniugis mortem, sed requirantur aliæ coniecturæ. ibid. 14

Probabilius est, validum esse matrimonium contractum à fœmina, quæ falsò credebat maritum viuere, sed reuera erat mortuus; casu tamen solo, quo fœmina crederet, se posse validè contrahere, &c. ibid. 15. Vnde etiam est probabilius, validum esse matrimonium contractum cum dubio de morte mariti. ibid. 16. Quod si postmodùm vxor pro certo sciat maritum viuere, tenebitur, secundo deserto, ad primum reuerti. 300. 17. Filij autem habiti ex secundo coniugio, debent legitimi iudicari, si bona fide eos concepit. ibidem 18

De fide est, quod pluralitas vxorum successiuè sit licita. ibid. 19

Disp. X I X. *De honestate publica.* *pag. 300*

Quid sit, vnde dicatur, & à quo oriatur impedimentum publicæ honestatis. ibid. 1

Certum est, quod impedimentum publicæ honestatis ortum ex sponsalibus solùm dirimat matrimonium in primo gradu. ibid. 2

Probabilius est, quod hoc impedimentum oriatur ex sponsalibus fictè celebratis. 301. 3

Probabilius est, quod impedimentum publicæ honestatis ortum ex sponsalibus cesset, si mutuo consensu contrahentium dissoluantur. Secus verò si morte alterius dissoluerentur. ibid. 4

Certum

Diſput. XX. *De Affinitate.* pag. 304

Diſput. XXI. *De Impotentia.* pag. 308

Probabilius est, quod possit eunuchissa validè matrimonium contrahere. ibid. 17

Certum est, quod senes, quammmuis decrepiti, validè possint matrimonium inire, dummodo potentes sint ad perfectam copulam, coïreque possint, & semen, licèt patum, & boc sterile, in vas fœmineum emittere. ibidem 18. & 312. 19. & 20

Probabilius est, validum esse matrimonium contractum cum fœmina, quæ sine vitæ periculo manifesto non potest parere. ibid. 21

Certum est, quod impotentia naturalis respectiua vnius, & non alterius fœminæ, solùm dirimat matrimonium respectu illius fœminæ, erga quam est impotentia. 313. 22

Probabilius est, quod possit esse impotentia aliqua naturalis respectiua perpetua dirimens matrimonium. ibid. 23

Probabile est, non esse validum matrimonium contractum cum fœmina arcta, quæ vt à marito cognoscatur, fieri apta potest, sed non nisi per incisionem artificiosam sigilli, ferro, ligno, &c. ibid. 24

Certissimum est, quod etiam impotentia perpetua orta ex maleficio dirimat matrimonium contractum cum persona illa, ad quam est impotentia. ibid. 25

Certissimum est, quod tunc maleficium censeri debet impedimentum perpetuum, quando coniuges post experientiam triennalem, præmissis precibus, & aliis licitis remediis pro maleficio amouendo, non potuerint babere copulam. 314. 26

Certum est, quod impotentia ex defectu morbi non dirimat subsequens matrimonium. ibid. 27

Certum est, quod possit Hermaphroditus validè, & licitè contrahere matrimonium, iuxta sexum in eo præualentem. ibid. 28

Certum est, quod etiam Hermaphroditus, in quo sexus est æqualis, possit iuxta sexum, quem elegerit, valide matrimonium contrahere. ibid. 29. Semel autem electo sexu, & iuxta illum matrimonio inito, non potest postea viduus effectus licitè iuxta alterum sexum contrahere, bene tamen validè. ibid. 30

Probabile est, quod possit hermaphroditus validè contrahere iuxta sexum inferiorem, si iuxta illum habeat potentiam ad perfectam copulam. 315. 31

Certum est, quod impotentia ex defectu ætatis non dirimat matrimonium ex se. ibid. 32

Certum est, quod ætas ad matrimonium requisita sit pubertas, nempe in masculis ætas quatuordecim annorum, & duodecim in fœminis. ibid. 33 Probabiliusque multò est, talem ætatem debere esse ad matrimonij valorem extremè, & omnino completam. ibid. 34. Probabile verò, sufficere si vltima dies anni sit incœpta. ibid. 35

Certum est, quod defectus ætatis non dirimat matrimonium, casu quo malitia ætatem suppleat. 316. 36

Probabilius longè est, quod vt malitia dicatur suppletiua ætatis, non sufficiat, quod in puero, in quacumque sit ætate, reperiatur potentia ad copulam, sed debet in illo simul reperiri discretio ad intelligendam vim coniugalis consensus. ibid. 37

Certissimum est, quod non quocumque tempore ante pubertatem malitia perfecta suppleat ætatem, sed solum quando reperitur tempore proximo pubertati. ibid. 38. Quod autem tempus proximum pubertati dicatur? ibid. 39

Probabilius longè est, validum esse matrimonium illius, cui iam in legitima ætate pubertatis constituto deest ad copulam coniugalem potentia ex ætate debili proueniens. ibid. 40

Probabilius est, quod in præcedentibus casibus expectandum sit triennium ad experiendum, an dicta inhabilitas ad copulam sit perpetua. Quod computari debet à decimo octauo anno perfecto in masculo, & à decimoquarto in fœmina. 317. 41

Certum est, quod quando clarè constat, impotentiam esse perpetuam, non requiratur experientia triennialis, sed possit, & debeat statim matrimonium dissolui ibid. 42. Imò etiam casu, quo non omnino, sed solum ferè certò constet impotentia, non requiri triennij experientiam, sed solum iuramentum coniugum fatentium suam impotentiam, & septimæ manus propinquorum iurantium se credere, eos verum fateri, est probabilius. ibid. 43

Probabilius est, quod requiratur triennalis experientia, existentibus de impotentia solum signis dubiis, etiamsi vterque coniux fateatur illam. ibid. 44

Probabilius longè est, quod etiam post triennij experientiam, & probationem, sit necessarium iuramentum coniugum, & septimæ manus. 318. 45

Probabilius est, quod hoc triennium præscriptum ad experiendam impotentiam, computandum sit non à die coniugij, nec à die intentatæ copulæ; sed à die reclamationis, seu à tempore, quo per iudicem computari debere est signatum. ibid. 47. Et certissimum, quod hoc triennium, licèt debeat esse continuum, non tamen mathematicè, sed morali modo. ibid. 48

Quæ autem sunt signa, quæ euidenter impotentiam concludunt? 319. 49

Certum est, quod si vir ingrediatur Religionem ex præsumptione impotentiæ, & postea cognoscatur, impotentiam non esse perpetuam, si professus sit ante consummatum matrimonium, non teneatur redire ad vxorem: benè tamen, si post consummatum matrimonium professus est. ib. 50

Probabilius tamen est, quod casu, quo vterque coniux ob dictam impotentiæ præsumptionem ingrediatur ante consummationem matrimonij Religionem, non possint ad sæculum redire, etiam postquam impotentiam non esse perpetuam agnouerint. ibid. 51

Certum est, quod qui ex præsumptione impotentiæ perpetuæ suscepit Ordines sacres, restituendus sit vxori, si cognoscatur impotentiam tantum fuisse temporalem. ibid. 52

Certum est, quod separatus à matrimonio ratione frigiditatis, si aliud ineat, statim absque alia probatione id sit dissoluendum. ibidem 53. Quid autem faciendum de fœmina, quæ ratione arctitudinis separata fuit à viro, & alij nupsit, à quo cognita fuit? ibid. 54

Disp. XXII. *De Raptu.* *pag.* 302

Certum est, quod Raptus impediat matrimonium. ibid. 1. Vbi quid Raptus sit?

Probabilius est, quod non dirimat matrimonium Raptus, quo fœmina virum rapit. ibid. 2

Probabilius est, nõ dirimere matrimonium Raptum, quo consentiens fœmina, inuitis tamen parentibus, extrahitur. ibid. 3

Probabilius est, quod Raptus, quo sponsus rapit propriam sponsam, ipsa inuita, dirimat matrimonium. ibid. 4

Probabilius

§. X. *De Impedimento prouenìente ex susceptione filij in Baptismo, & Confirmatione.* pag. 328

Certum est, quod qui fit Patrinus filij, vt priuet vxorem iure petendi debitum, nequeat mortua vxore secundò contrahere. ibid. quæst. vnica.

§ XI. *De pænitentia publica.* pag 328

Certum est, quod Pœnitentia publica, quamdiu ipsa durat, impediat matrimonium. ibid. q. vnica. Imò & excommunicatio, etiam minor. ibid.

§. XII. *De Impedimento coniugij cum Moniali.* pag. 319

Certum est, quod matrimonium scienter cum Moniali professa contractum non solum sit inualidum, sed etiam impediat aliud quodcumque contrahere. ibid.

Probabilius est, quod non peccet mortaliter, qui cum quocumque impedimento ex non dirimentibus contrahit, sed solùm ille, qui cum aliquo ex tribus contrahit; nempe cum voto, sponsalibus, & interdicto. ibid. 2

Disp. XXIV. *De Dispensatione impedimentorum Matrimonij.* pag 329

Dispensatio in communi sic clariùs definitur: Est iuris alicuius relaxatio. ibid. 1

Certissimum est, non posse Pontificem dispensare in impedimentis iure diuino, & naturali matrimonium dirimentibus. ibid. 2. Et longè probabilius, quod nec hoc possit adhuc in casu extremæ necessitatis. 330. 3

Pontifex iuxta nostram sententiam nequit dispensare in impedimentis sequentibus, nempe in errore personæ: in voto solemni professionis, ita vt voto manente, validum sit matrimonium: in consanguinitate in primo gradu lineæ rectæ: in impedimento metus cadentis in virum constantem: in impedimento ligaminis: & in impedimento impotentiæ. ibid. 4

Certum est, posse Pontificem dispensare in omnibus impedimentis iure solùm Ecclesiastico dirimentibus. ibid. 5. Vbi de multis circa varia dispensationibus.

Certissimum est, quod solus Pontifex possit dispensare in impedimentis iure humano dirimentibus. ibid.

Probabilius est, quod etiam possit Episcopus in casu magnæ necessitatis in dictis impedimentis dirimentibus post contractum matrimonium, concurrentibus nonnullis conditionibus, dispensare. 331. 7. Imò quod & id possit Episcopus in dicto necessitatis casu, in impedimentis dirimentibus, etiam ante matrimonium contractum, est æquè probabile. ibid. 8. An autem id possit Episcopus pro foro solo interiori? ibid. 9

Certum est, quod Vicarius Generalis Episcopi nequeat ex vi sui officij in dictis matrimonij impedimentis dispensare. pag. 332. 10. Benè tamen ex speciali commissione Episcopi. ibid. 11

Probabilius est, quod non possit Episcopus dispensare post matrimonium contractum in impedimento, cuius est obtenta subreptitiè dispensatio. ib. 12

Certum est, quod Commissarius Bullæ Cruciatæ possit dispensare in aliquo impedimento, videlicet in impedimento affinitatis ortæ ex copula fornicaria, sed hoc pro solo foro conscientiæ, & concorrentibus quatuor conditionibus. ibid. 13

Certissimum est, non posse Mendicantes dispensare in aliquo impedimento dirimente matrimonium. 333. 14

Probabilius est, posse Episcopum dispensare ad petendum debitum cum coniuge, cui interdicta est petitio, ob affinitatem contractam cum altero coniuge. ibid. 15

Certissimum est, quod etiam Regulares ab Ordinario approbati possint saltem ex commissione suorum Prouincialium dispensare ad petendum debitum cum coniugibus, qui inter se affinitatem contraxerunt. ibid. 16

Probabilius tamen est, id non posse absque commissione suorum Prælatorum, Prouincialium videlicet, aut Conuentualium. 334. 17

Probabilius longè est, posse Episcopum dispensare ad petendum debitum cum coniuge, qui astrictus voto castitatis matrimonium contraxit. 335. 18. Sicuti est id posse etiam Regulares ex commissione suorum Prouincialium. ibid. 19

Certum est, posse Episcopum dispensare in omnibus impedimentis non dirimentibus, exceptis in prouenientibus ex voto castitatis, vel Religionis, & ex sponsalibus contractis. ibid. 20

Certum est, posse Episcopum dispensare in casu magnæ necessitatis, si non sit facilis aditus ad Pontificem, nec recursus ad Nuntium, vel ad alium priuilegium habentem, in voto Religionis, aut castitatis perpetuæ. ibid. 21. In quo casu adhuc non posse Regulares in dictis votis dispensare, longè multò probabilius est. 336. 22

Septem sunt præcipuè iustæ causæ ad dispensandum in impedimentis matrimonij. ibid 23

Certum est, quod dispensatio matrimonij subreptitiè, vel obreptitiè obtenta, sit omnino nulla, & irrita. ibid. 24

Duplex est causa conducens ad concessionem dispensationis, finalis, & impulsiua. ibid. 25

Probabilius est, quod non omnis suppressio veri reddat dispensationem subreptitiam; sed solùm suppressio eius, quod iura exprimi iubent. 337. 26

Certum est, quod taciturnitas causæ finalis, & motiuæ, reddat dispensationem nullam. ibid. 27. Non verò taciturnitas veri, aut expressio falsi pertinentium tantum ad causam impulsiuam (nisi aliàs verum, quod tacetur, iure iubeatur exprimi.) ib. 28

Certissimum est, quod non sit subreptitia dispensatio illa, in cuius impetratione non fuit facta mentio, quod semel fuerit petita, & denegata. ibid. 29

Probabilius est, valere secundam dispensationem obtentam ad nubendum alij consanguineo, non facta mentione alterius iam obtentæ ad nubendum consanguineo. ibid. 30

Probabile æquè est, quod vt dispensatio inter affines, vel consanguineos sit valida, non sit necessarium copulæ inter eos habitæ mentionem facere. ibid. 31. Etiam casu, quo habita sit ad faciliùs dispensationem impetrandam. 338. 32

Probabilius est, quod quando Papa committit Ordinario, vt dispenset cum aliquibus: *Dummodo copula non interuenerit*: possint nihilominus contrahentes aliquando dictam copulam negare. ib. 33. Secus tamen dicendum, si Papa pro foro conscientiæ committat viro discreto, vt dispenset cum aliquibus, *dummodo copula fuerit*, vel *dummodo copula non sit habita facilioris dispensationis spe*. Quia tunc non valebit dispensatio, casu quo copula sit habita. 339. 34

Probabilius est, quod quando sunt plura impedimenta,

Disput. XXV. *De Debito Coniugali.* pagina 346

§. I. *De Debito Coniugali secundùm se.* *ibid.*

§. II. *De Circunstantia finis actus coniugalis.* pag.348

Probabilius est, peccare venialiter virum qui ad vxorem ob bonum vtile primariò accedit, minimè verò si secundariò. ibid.13

Probabile æquè est, nec veniale esse exercere actum coniugalem ob Sacramenti bonum. ibid.14

Probabilius est, quod actus coniugalis factus solùm ad vitandam incontinentiam propriam, aut alterius coniugis, nullo modo sit venialis, sed licitus. 349.15

Probabilius est etiam, nec peccare venialiter coniuges exercendo actum coniugalem ob finem tuendi, aut restaurandi salutem, dummodo alios fines non excludat. ibid.16

Probabilius est, quod actus coniugalis exercitus solùm ob capiendam delectationem carnalem ipsi actui annexam, nullo modo sit mortalis, imò nec venialis per se. 350.17

Probabilius longè est, non peccare mortaliter, sed solùm venialiter coniuges, qui cibis calidis, vnguentis, musco, & aliis ad excitandam voluptatem vtuntur. ibid.18

§. III. *De Circumstantia temporis.* pag.350

Probabilius longè est, nec esse veniale exercere actum coniugalem feriarum tempore. ibidem 19

Nec in diebus festis Rogationum, aut ieiuniorum. ibid.20

Probabilius est, quod habere actum coniugalem tempore menstruorum, licèt non sit mortale, veniale tamen sit, seclusa causa illum actum exercendi. 351.21

Certissimum est, esse mortale petere, aut reddere debitum tempore prægnationis, casu quo abortus prolis iam formatæ periculum sit. ibid.22

Non verò esse mortale, sed veniale tantùm coire tempore initij conceptionis, cum periculo abortus prolis nondum formatæ, probabilius est. ibid.23

Probabilius est, quod actus coniugalis, cessante periculo abortus, ex eo solùm quod habeatur tempore prægnationis, nullo modo sit illicitus. 352.24

Probabilius est, quod sit culpa, sed non mortalis, sed venialis tantùm petere debitum tempore, quo expurgatio sanguinis post partum durat. ibid.25

Probabilius est, nullo modo esse culpam mortalem, imò nec venialem, debitum petere tempore, quo mater sobolem lactat. ibidem 26

Certum est, quod actus coniugalis exercitus tempore amentiæ vtriusque coniugis, sit ex suo genere mortalis, licet ipsi amentes ob defectum libertatis, excusarentur à culpa. ibid. 27

Quid autem dicendum, casu quo vnus solus sit amens. ibid.28

§. IV. *De Circumstantia Loci.* pag.152

Certissimum est, actum coniugalem habitum in loco publico coram aliis, esse mortalem, adhuc secluso scandalo, & ruina aspicientium. ibid.29

Idemque esse dicendum de tactibus eorum publicè habitis. ibid.

Probabile est, quod actus coniugalis habitus in Ecclesia extra casum necessitatis, sit peccatum, & mortale. 353.30

Minimè verò in casu necessitatis habitus. ibidem 31

§. V. *De Circumstantia Situs.* pag.553

Probabilius est, quod copula habita è latere, sedendo, vel stando, sit solum venialis: dummodo vas legitimum seruetur, & non sit periculum effundendi semen extra illud. ibidem 32

Idemque dicendum est de copula habita in vase legitimo præpostero modo, aut viro succumbente. 354.33

Probabilius est, nec veniale peccatum esse reddere debitum coniugi exigenti modo indebito quoad situm. ibid.34

Certissimum est, quod copula viri sodomiticè cum vxore habita, non solum sit mortale ex parte viri agentis, sed etiam ex parte fœminæ patientis. ibid.35

Imò etiam est certissimum, peccare mortaliter virum, qui volens copulam legitimam cum vxore habere, vt se ad eam excitet, inchoat illam sodomiticè. ibid.36

Etiamsi ad id solùm perficet pudendum in vase præpostero vxoris. ibid.37

Probabilius multo est, peccare mortaliter coniugatum, qui etiam secluso pollutionis periculo, immittit membrum virile in os vxoris. 355.38

Certum omnino est, esse peccatum mortale semen extra vas vxoris consultò, & aduertenter effundere. ibid.39

Probabilius est, quod nec venialiter peccet maritus, qui iam seminauit, non expectando seminationem vxoris. ibid.40

Probabilius est, posse vxorem licitè se ad seminandum tactibus incitare, casu dicto quo vir, postquam seminauit, se ante seminationem vxoris retrahat. ibid.41

Certissimum est, peccare (per se loquendo) & mortaliter, virum qui copula incœpta desistit à seminando, si vxor iam seminauit. 356.42

Probabilius est, posse coniuges licitè inchoare copulam delectationis causa, & postea eam non perficere, dummodo nec subsit periculum pollutionis alterius, & vxor ea copula contenta sit. ibid.43

Certum est, quod non liceat actus coniugalis senibus illis, qui præ nimia ætate minimè intra vas fœmineum seminare valent. ibidem 44

Certum est, esse licitam copulam vxori, quæ post coitum non potest semen retinere. ibidem 45

Certum est, teneri sub mortali fœminam ad conseruandum semen receptum. 357.46

Certum est, quod peccet mortaliter fœmina quæ post copulam statim mingit ad effundendum semen receptum. ibid.47

Probabile est, posse licitè vxorem in exercitio copulæ coniugalis conuertere animum ad alia, ne natura excitetur. ibid.48

§. VI.

FINIS.

